YENİ

TÛRK LUGATI

YENİ
TÜRK LÛGATİ

1296 sahife ve 30,000 kelime ile 24 tablo , 16 harita ve 3 renkli harita ve tabloyu muhtevidir.

İBRAHİM ALÂETTİN

Beyin reisliği altında Ali Sedat, S. Tevfik ve Kr. Sadi Beylerden müteşekkil bir heyet tarafından cemi ve tertip edilmiştir .

Bütün hukuku tabiindir .

KANAAT KÜTÜPHANESİ

1930

1897

YENİ
TÜRK LÛGATİ

YENİ HARFLERİMİZ [*]

Arkadaşlar, bizim ahenkte, zengin lisanımız yeni türk harflerile kendini gösterecektir.

Asırlardanberi kafalarımızı demir çerçeve içinde bulunduran anlaşılmıyan ve anlıyamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak; ve bu lüzumu anlamak mecburiyetindeyiz.. Anladığımızın asarına yakın zamanda bütün kâinat şahit olacaktır. Buna kat'iyetle eminim.

— Vatandaşlar, Arkadaşlar! çok söz uzun söz birşey için söylenir: hakikati anlamıyanları hakikate getirmek için... ben bu devirleri geçirdim, ve şimdi sözden ziyade iş zamanıdır. Artık benim için, hepimiz için çok söz söylemiye ihtiyaç kalmadı, kanaatindeyim. Bundansonra bizim için faaliyet, hareket ve yürümek lâzımdır.

Çok işler yapılmıştır. Ama bugün yapmıya mecbur olduğumuz son değil, lâkin çok lüzumlu bir iş daha vardır: Yeni türk harflerini çabuk öğrenmektir. Her vatandaşa, kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bunu vatanperverlik ve milliyetperverlik vazifesi biliniz.

Reisicümhur
Gazi MUSTAFA KEMAL Hz.

Vazifeyi yaparken düşününüz ki bir milletin, bir heyeti içtimaiyesinin yüzde onu, yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmezse bu ayıptır.

Bundan insan olanların utanması lâzımdır; bu millet utanmak için yaratılmış bir millet değildir. İftihar etmek için yaratılmış, tarihini iftiharlarla doldurmuş bir millettir.

Fakat milletin yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bu hata bizde değildir. Türkün seciyesini anlamıyarak, kafasını birtakım zencirlerle saranlardadır.

Artık mazinin hatalarını kökünden temizlemek zamanındayız. Hataları tashih edeceğiz. Hataların tashih olunmasında bütün vatandaşların faaliyetini isterim. En nihayet bir sene, iki sene içinde bütün türk heyeti içtimaiyesi yeni harfleri öğreneceklerdir. Milletimiz yazısile, kafasile bütün âlemi medeniyetin yanında olduğunu gösterecektir.

GAZİ MUSTAFA KEMAL

[*] Büyük Gazimizin harf inkılâbına mebde olan tarihî nutuklarından.

LÛGAT VE YAZIMIZ HAKKINDA

Birkaç söz

Harf inkılâbının ikinci senesine henüz giriyoruz. Bu çok kısa zaman zarfında yeni yazımız azamî bir inkişaf ve tekâmül gösterdi. Memleketin her tarafında okuyup yazmaya karşı büyük bir tehalük başladı. Geçmis asırların cehalet, taassup ve sefalet içinde bıraktığı türk milleti « Büyük Gazi » sinden aldığı irşat ile nur yoluna, refah ve medeniyet yoluna girmiş bulunuyor. Birkaç sene içinde yeni yazımız türk yurdunun en ucra köşelerinde bile okuyup yazmaktan behresiz kimse bırakmıyacak. Bu büyük netice; tarihin şimdiye kadar kaydetmediği en büyük işleri başaran büyük varlığa, aziz ve ulu « Gazi » ye karşı kalplerimizdeki minnet ve şükran hislerini bir kat daha arttırmaktan başka ne yapabilir ?

Bu minnet ve şükran hissini eda edebilmek için en dürüst yol « Büyük Bani » nin ardından koşmak ve elden geldiği kadar çalısmaktır. İşte «*Yeni Türk Lûgati*» ni yazmağa bizi sevkeden şey bu arzu ve vazife hissidir.

Lûgatimizin birçok noksanları olduğunu takdir ediyoruz. Yalnız henüz grameri esaslı bir surette tesbit olunmamış, yazısile heraber dilinde de büyük değişiklikler başlamış olan türkçemizde noksansız ve kusursuz bir Lûgat tanzim etmenin nekadar müşkül olduğunu karile-

rimizin takdirine bırakıyoruz. Bunun için noksanlarımızı hüsnüniyetimizin telâfi edeceği ümidile mazur görülmemizi rica ediyoruz.

« *Yeni Türk Lûgati* » otuz bin kelimeyi ihtiva etmektedir. Lûgatin tertibinde en çok müşkülâta tesadüf ettiğimiz cihet bu kelimelerin tefrik ve intihabı olmuştur. Daha çok yakın bir maziye kadar arap ve bilhassa acem tahakkümü altında bulunan türk dili bugün istiklâlini elde edince bu menşelerden gelme binlerce kelimeyi bir daha kullanmamak üzre terketmiş bulunuyor. Buna mukabil halk diline kadar yayılmış ve yerleşmiş arap ve acem kelimeleri - birçoğu türk fonetiğine göre şeklini değiştirerek - yaşamaktadır. Bütün müşkülât; münevverlerimiz tarafından hergün kullanılan, kitap ve gazetelerimizin hemen her satırında tesadüf edilen kelimelerle artık kullanılması imkân ve ihtimali olmıyanları ayırmakta olmuştur. Bu kelimeleri tefrik için tertip ettiğimiz «*Lûgat*»in hedef ve vazifesini iyice düşünmek lâzımgelmiştir. « *Yeni Türk Lûgati* » :

1° — Millî kütüphanemizin ilk ve ömürlü bir lûgati olmak ;

2° — Yeni yazıda bilhassa imlâ itibarile tesadüf edilen müşkülleri halletmek için müracaat edecekler ;

3° — Yeni yazı sayesinde okuyup yazma öğrenmiş ve bir lûgat kitabına ihtiyaç hissetmiş olanlar;

4° — Artık tarihe karışmış olan eski yazıyı tanımıyan ve her an yanında bir Lûgat bulundurmak zaruretinde bulunan genç mektepliler ;

için yazılmıştır. Bu itibarla arap ve acem aslından gelme kelimeleri intihap ederken

«*Tanzimat*»tan sonra edebî eserlerimizde en çok ve devamlı bir surette kullanılan kelimeleri araştırdık.

Bundanbaşka dilimizin inkişafında bütün ümitlerimizi bağladığımız türk aslından gelme kelimeleri küçücük bir ihmale bile meydan vermemeğe çalışarak kitabımızda topladık.

Yeni hayatın ve yeni ihtiyaçların yarattığı ecnebi ve bilhassa fransızca kelime ve ıstılahlara da kitabımızda büyük bir yer verdik.

Bu suretle « *Lûgat* » imiz bugün halk dilinde ve münevverler arasında kullanılan eski ve yeni bütün kelimeleri toplamak gayesini takip etti. Eksiklerimizin pek çok olduğunu bilmekle beraber dilimizin mükemmel ve mufassal bir lûgati yapılmasında küçücük bir yardımımız olursa kendimizi bahtiyar addedeceğiz.

*
* *

Yeni türk yazısı fonetik esasına göre tertip edildiğinden imlâsı pek güç değildir. Bilhassa türk aslından olan kelimeler ağızdan çıktığı gibi yazılmaktadır ki lisanımıza tatbik olunan lâtin harfleri bunu mükemmel bir surette temin etmektedir. Kullandığımız arap ve acem kelimeleri de adi lûgat itibar ederek dilimize mal ettiğimizden lisanımıza dahil bütün kelimeleri ayni fonetik imlâ sistemine tâbi tutmak kabil olmuştur.

Yalnız türk fonetiğine uymıyan bazı yabancı kelimeler ve tesbit olunan bazı esaslar yüzünden birtakım müşkülâta tesadüf olunmaktadır. Hemen hergün ve her vesile ile rasgelinen bu müşküller imlâ kaidelerimizi açıkça anlatan bir rehberin henüz tanzim edilmemiş olmasından ilerigelmektedir.

Filhakika « *İmlâ Lûgati* » kelimelerin telâffuzunu ve dolayısile imlâsını tesbit etmiştir. Yalnız bu kelimelerin muhtelif şekilleri, meful lâhikaları, biribirile birleşerek teşkil ettikleri mürekkep kelimeler ve bu birleşme kaideleri tesadüf edilen yanlışlıklara sebebiyet vermektedir. İşte bunun için Lûgatimize yanlışsız yazmak için lâzımgelen esasları pratik bir şekilde ihtiva eden bir rehber koymağı da faydalı bulduk.

Yeni yazımız ağızdan çıktığı gibi yani telâffuz olunduğu gibi yazılır. Telâffuza esas olarak İstanbul şivesi kabul edilmiştir. Bu itibarla kullandığımız kelimelerin yazılışı bu şiveyi esas ittihaz ederek « *Dil Encümeni* » tarafından tertip olunan « *İmlâ Lûgati* » ne tâbidir. Bu sebeple Lûgatimiz; kelimelerin telâffuz ve tahririnde « *İmlâ Lûgati* » ne sıkı sıkıya tâbi olmuştur. « *İmlâ Lûgati* » nde bulunmıyan ve kitabımıza ithal edilen kelimelerin ise «Dil Heyeti» nin lûgatindeki kelimelere kıyas edilerek imlâsı tesbit olunmuştur.

Kelimelerin münferit bir surette yazılmasındaki müşkülât bu suretle halledildikten sonra rasgeldiğimiz yanlışları şu birkaç kısma ayırabiliriz :

1° — Ayırt etme ve inceltme işaretinin kullanıldığı yerler.

2° — Mürekkep kelimeler.

3° — Kesme işareti « koma ».

4° — Majüsküller.

Ayırt etme ve inceltme işareti:

Ayırt etme ve inceltme vazifesi gören (^) işareti ancak şu vaziyetlerde kullanılır :

1 — Telâffuzu ayrı fakat yazılışı bir olan kelimelerin imlâsını tefrik için. Meselâ « *sayı* » manasına gelen «*adet* » ile « *örf* » demek olan « *âdet* » kelimelerini biribirinden ayırmak için ikinci kelimede uzatarak telâffuz ettiğimiz « *a* » harfi üzerine (^) işaretini koymak lâzımdır. Aynile *sıra* manasına gelen « *saf* » kelimesile *halis* manasına gelen « *sâf* » ı biribirinden ayırt etmek için ikincisinde uzatılmakta olan « *a* » nın üzerine (^) işareti koyulmalıdır.

Dikkat edilecek nokta ayırt işaretinin yalnız « *a* » harfine değil bütün sadalı harflere konabileceğidir. Meselâ topla oynanan bir nevi oyun olan « *tenis* » ile «müennesleştirme» manasına olan « *tênis* » i ayırt etmek için ikinci kelimede uzatılarak söylenilen « *e* » harfi üzeriue (^) işareti konulmaktadır. [*Saman*, *sâman* — *sur* *sûr*].. gibi.

İltibas ihtimali kalktığı gibi (^) işaretini de kaldırmak lâzımgelir.

II — (^) işareti; mefulümbihleri «*i*» ile yapılan kelimelerden ayırt edilmek için nisbet ifade eden ve evvelce yayınisbî dediğimiz «*i*» ler üzerine konulur. Filhakika « *ilim* » kelimesinden meful lâhikasile yaptığımız «*ilmi*»; sıfat olan ve « *ilme mahsus* » manasına gelen «*ilmî*» den ayırmak için ikincideki nisbet «*i*» si üzerine ayırma işareti konulmuştur. Şuhalde nisbet «*i*» sile biten ve tabiatile sıfat makamında kullanılan kelimelerin son harfi «*î*» şeklinde olacaktır. (*ilmî*, *fennî*, *içtimaî*) gibi.

Yalnız arapça nisbet «*i*» sinden gelen fakat bizde bir renk ismi olan kelimelerde «*i*» nin üzerine işaret koymak lâzım değildir. *Kurşuni* gibi.

III — (^) işareti «*l*» harfinden sonra gelen (*a* veya *u*) üzerine bu harfleri ince telâffuz etmek istediğimiz za-

man konulur. Kelimenin telâffuzuna dikkat etmek nerede kalın ses çıktığını bulmağa kâfidir. Meselâ *budala* veya *kola* kelimesile *imlâ* veya *cilâ* kelimesine bakarsak birincilerde çıkan « *la* » sesininin kalın, ikincilerde ise ince olduğu derhal farkolunur. Bu inceliği imlâda temin eden şey « *l* » den sonra gelen (*a*) üzerine konulan (^) işaretidir. *Tulum* ve *malûm* kelimelerine de bakılacak olursa birincideki «*lu* » ile ikincideki « *lû* » arasındaki ses farkı hemen göze çarpar. Misaller : *vilâyet, lâkin, vükelâ, hulûl, billûr, lûbiyat*).

IV — *K* ve *g* harflerinden sonra gelen *a* ve *u* lar üzerine bu harflerin kalın çıkan sadasını inceltmek için (^) işareti kullanılır. « *Kaşık* ve « *kâşif* » kelimelerinin ilk hecelerinden birinciyi kalın diğerini ince okutan *kâşifte* « *a* » nın üzerine konulan işarettir : *gûya, nigâr, kâmil, sükût,* » ta olduğu gibi.

Mürekkep kelimeler

Türkçede mürekkep kelimeler bitişik yazılır. Esasen bu kelimeleri telâffuz ederken farkında olmadan biribirine bitiştirip söyleriz. Şuhalde telâffuzumuzda kendini pek güzel hissettiren bu fonetik birliğini yazımızda da kullanmak yazının iyi anlaşılmasını temin eden kıymetli bir yardımcıdır.

Şimdi hangi kelimelerin mürekkep olabileceğini tetkik edelim :

Mürekkep kelimeler isim, sıfat, fiil veya zarflardan teşekkül edebilir.

1 — Kelimelerin ayrı ayrı manaları ne olursa olsun bir araya gelip bir şeyin adı olur veya tek bir manaya delâlet ederse bir arada yazmak lâzımgelir. Bu sebeple

bir alet, bir cisim, bir hayvan, nebat veya bir yere verilen isim yahut bir mevsim v. s. ismi — iki veya daha ziyade kelimeden mürekkep olsun — daima bir arada yazılmak lâzımdır :

Demiryolu, *kurşunkalem*, *yelkengemisi*, *kargabüken*, (alet ismi); *hanımeli*, *yıldızçiçeği* (çiçek ismi); *Taşdelen*, (bir suyun ismi); *imambayıldı*; (yemek ismi); *katırtırnağı*, (nebat ismi); *Haydarpaşa*, (bir yer ismi); *kırlangıçdönümü* (bir mevsim ismi); *yelârdıncagiden* (kuş ismi); *belsoğukluğu*, *saçkıran* (hastalık ismi); *kulakyumşağı* , *kulaktozu* (kulağın yumşak kısmının ismi); *kanaryasarısı* (bir renk ismi) gibi.

II — Yalnız iki sıfattan yahut bir sıfat ve bir isimden yapılan ve bir manaya delâlet eden yahut bir şeye alem olan veya bir şeyi tavsif ve izah eden kelimeler de bir arada yazılmalıdır: *kalınkafalı* (gabi), *başbelâsı*, *yüzükara*, *karayüzlü* (haysiyetsiz), *yüzügüler*, *güleryüzlü* (sempatik), *yüzünebakılmaz* [çirkin], *yüreğiyufka* [merhametli], *vatanseven*, *milliyetperver*, *hakikatperest* gibi.

III—Bir vazife veya makamı bildiren ve ismin evveline gelen «*baş*» ve«*ser*»kelimeleri behemehal bitişik yazılmalıdır: *Başvekil*, *başmüdür*,*başmemur*,*başmühendiş*, *başkâtip*, *sermemur*, *serkâtip*, *sermühendis* gibi.

IV — Türkçede *bilmek*, *durmak*, *vermek*, *kalmak*, gibi bazı fiiller vardır ki gene türkçe fiillerle birleşerek onların kendi manalarından başka bir mana daha vermelerine yararlar. Meselâ *görmek* ve *bilmek* fiilerinin ayrı ayrı manaları olduğu halde *görebilmek* kelimesi tek bir mana ifade etmektedir.

Şuhalde yukarda saydığımız yardımcı fiillerden birile beraber tasrif olunan fiiller daima beraber yazılmalıdır:

alabilmek, yazadurmak, görüvermek, şaşakalmak, sanıvermek, bakakalmak gibi.

IV — *Vazgeçmek, ilerigelmek, lâzımgelmek, karşıgelmek, yüzvermek, yüztutmak*, gibi bazı mürekkep fiiller de vardır ki bunlar da filin asıl manası ne olursa olsun birleştiği kelimeyle birlikte büsbütün yeni bir manaya delâlet etmektedir.

Bu tarz fiillerin de bir arada yazılması lâzımdır.

VI — Tekheceli arabî ye farisî kelimeler «*etmek, eylemek, olmak* ve *olunmak*» yardımcı fiillerile birleştiği vakit daima bir arada yazılır: *fehmetmek, sevketmek, celbeylemek, keşfetmek, azletmek, garkolmak, hapsolunmak* gibi. Bu yardımcı fiiller bazı tekheceli kelimelerle birleşice kelimenin son harfini telâffuz ederken iki defa tekrarlamaktayız. Telâffuzda daima ve farkında olmadan yaptığımız bu tekrarı yazıya da tatbik etmek lâzımdır. «*Zannetmek* ve *halleylemek*»te olduğu gibi. Bu yardımcı fiiller yalnız tekheceli kelimelerle birleşebilecektir. Yoksa *icap etmek, takip eylemek* gibi iki ve daha fazla heceli kelimeler ayrı yazılmalıdır.

İki kelimeden mürekkep fiil birleşince tek bir mana ifade etmiyerek her ikisi de müstakillen mana ifade ediyorlarsa ovakit bu kelimeleri ayrı yazmak lâzımdır: «*Hududa asker sevkolundu*, cümlesinde fili birleştirdiğimiz halde: «*bu, faydalı bir sevk oldu*» dediğimiz vakit filin ve tekheceli kelimenin müstakil manaları olduğundan birleştirmek doğru değildir.

VII — Farisî terkiplerden türkçemizde kullana kullana taammüm etmiş veya bir şeye alem olmuş olanlarla bir makam v. s. ismi olanları bir arada yazmak muvafıktır : *hüsnühareket, tarzıhal, zapturapt, reisicümhur, müddeiumumî* gibi

VIII — *Gayri, bilâ, na.* v. s. gibi ismin evveline gelen edatları da birleştirmelidir : « *gayrivaki, bilâmezu - niyet, namüsait* » gibi.

Kesme işareti

Türk alfabesi türk dilinin bütün sadalarını mü - kemmelen ifade etmektedir. Yalnız arap ve acem aslından gelme bazı kelimeler vardır ki eskiden hemze ve ayın ile yazılmakta ve kelime telâffuz olunurken bu harflerden sonra kısa bir durak lüzum göstermekte idi. Yeni yazımızda bu ihtiyacı « *koma* » da dediğimiz « *kesme işareti* » temin etmektedir.

Kesme işareti kelimenin yalnız ortasında kullanılır. Sadasız, yani [*a, e, i, ı, o, ö, u, ü,*] harflerinden gayri bir harfle biten bir heceden sonra yukarda saydığımız sadalı harflerle başlıyan bir hece gelirse koma koymak lâzımdır.

Şuhalde kesme işareti ancak ve yalnız sadasız harflerden sonra ve bu harflerden birini sadalı harfle baş - lıyan bir hece takip ederse kullanılır: *mes'ul, mes'ele, el'an* kelimelerinde olduğu gibi.. Yalnız arabî ve farisî kelimeleri yazarken telâffuzuna iyice dikkat etmek ve hecelerin dudaktan ne tarzda çıktığını tesbit etmek lâzımdır. Buna dikkat ettiğimiz vakitmeselâ *alelâde* kelimesini *a — lel — ade* şeklinde değil *a — le — lâ — de* tarzında telâffuz ettiğimizi ve binaenaleyh kesme işaretine ihtiyaç kalmadığını görürüz. Aynile *sürat* kelimesini de *sür - at* değil fakat *sü - rat* diye söylemekteyiz.

Esasen bu işaret yazımızın bünyesine tamamen ya - bancı olduğu için yavaş yavaş kaybolmağa, arap ve acem aslından gelme kelimeler de zaman geçtikçe öz malımız haline gelerek dilimizin fonetiğine uymağa mahkûmdur.

Majüsküller

Türkçede majüskül harflerin istimali fransız usulü-nün aynidir. Yazımızda büyük harflerin kullanma usulü şudur.

I — İnsan, aile, kavm, millet,devlet, memleket isimlerile coğrafî isimler [yani hususî isimler] — müfret veya cemi olsun—daima büyük harfle başlar: *Mustafa*, *Köprülüler*, *Türk*, *Fransızlar*, *Türkiye*, *Ankara*, *Boğaziçi*, *Uludağ* gibi.

Aile isimlerindeki [*oğlu* veya *zade*] ler daima isme birleştirilmelidir: *Ağaoğlu* gibi.

II — Millet isimleri yalnız olarak yani isim makamında kullanıldığı vakit büyük harfle başlar : « *Türk çalışkandır*, *Almanlar*, *İngilizler*, *Fransızlar*, *Japonlar da öyle* » gibi. Eğer sıfat olarak kullanırsa, yani *müfret halinde olan millet isminin ardından bir cins ismi gelirse* ovakit küçük harfle yazılmalıdır : « *türk ordusu*, *türk dili*,*ingiliz gemicileri*,*alman ticareti* , *çin lisanı*, *türk yurdu*» gibi.

III — Resmî makamlarla cemiyet ve kulüp isimleri, hertürlü iktısadî, siyasî, harsî teşekküllerin isimleri büyük harfle başlamalıdır : *Maarif Vekâleti*, *Tayyare Cemiyeti*, *Fatih İdman Kulübü*, *Ticaret Odası*,*Türk Ocağı* gibi.

IV — Kitap isimleri, gazete, hikâye, mektup v. s. serlâvhalarındaki her kelime majüskülle başlamalıdır : «*Yeni Türk Lûgati*, *Türk Tayyare Mecmuası*, *Ticaret Odası Riyasetine*, gibi. Serlevhalardaki edatlar küçük yazile de olabilir : *Mavi ve Siyah* gibi.

V — İsimden evvel gelen *müsyü* [*M*], *sir* v. s. ile

isimden sonra gelen *hanım, efendi, bey, paşa, hazretleri, cenapları* gibi ihtiram unvanları büyük harfle yazılır: *Başvekil İsmet Paşa Hazretleri* [*Pş. Hz*], *Aliye Hanım, Ahmet Bey, Amiral Cenapları*, gibi.

VI — Bey, efendi, paşa hanım gibi tabirler ismi geçen bir kimse için değil de umumî bir tarzda kullanılmışsa büyük harfle yazmağa lüzum yoktur. Meselâ « *Mehmet Bey geldi* » dediğimiz vakit *bey* kelimesini majüskül yazdığımız halde « *Birçok hanımlar ve beyler geldi* » dediğimizde ismi geçen bir kimse mevcut olmadığından *bey* ve *hanım* tabirleri büyük yazılmamalıdır.

Nutuk ve hitabelerde geçen « efendiler, hanımlar » v. s. yazıda büyük harfle başlamalıdır.

VII — Rütbe ve derece gösteren kelime ve terkipler de büyük harfle başlar: *Müşür Fevzi Pş. Hz* , *Binbaşı Ahmet Bey* gibi.

İhtiram unvanları daima büyük harfle başlar; *Zatı Âlileri, Asaletlû Elçi Hazretleri.*

VIII — Satır başları ve cümlenin bittiğini bildiren noktadan sonra gelen kelimenin ilk harfi majüskül ile başlar. Bu kaidenin hiç istisnası olmayıp sıkı sıkıya tatbik edilmek lâzımdır. [:] işaretinden sonra gelen cümle bir mükâlemenin başlangıcı ise büyük harfle başlar.

IX— Yazı arasında başka birine ait ve « » işaretile tefrik olunan bir fikra geçiyorsa ve eğer bu fikra müstakil bir cümle mahiyetini arzetmiyorsa majüskülle başlamağa lüzum yoktur. Alınan kısım başlıbaşına bir mana ifade ediyorsa, yani müstakil ise büyük harfle başlamalıdır.

İmlâya ait bazı esaslar

Fonetiğimizde dikkat edilecek esaslardan biri *b* den evvel gelen [*n*] sesini[*m*] tarzında söylediğimizdir. İmlâda da bu esasa dikkat etmek ve *b* harfinden evvel gelen *n* leri *m* şeklinde yazmak lâzımdır:

Memba,*kambur*,*dümbelek*, *kümbet*, *çarşamba* , *perşembe*, *pembe* gibi.Yalnız *İstanbul*,*tenbih* gibi bir kaç kelime *İmlâ Lûgat*ince bu kaideden istisna edilmiştir.

Edebiyat ve lisan muallimi

Ali Sedat

MÜRACAAT OLUNAN MEMBALAR

İmlâ Lûgati [Dil Encümeni]: Kamusu Türkî [Şem - settin Sami Bey], Lûgati Naci; Yeni Türkçe Lûgat [Mehmet Baha Bey], Kamusu Fransevî [Şemsettin Sami Bey] Türkçeden Fransızcaya Kamus [D.K], Küçük Kamusu Fransevî [Hasan Bedrettin Bey], Larousse; Türkçeİngilizce Lûgat Kitabı [Redhose].

TABİİN İFADESİ

Teessüsü tarihindenberi ciddî ve ilmî eserler neşretmekle müftehir olan Kütüpanemiz yeni harflerimizin ilk lûgat kitabını intişar sahasına çıkarmak şerefini ihraz eylemiştir.

« **Yeni Türk Lúgati** » ni çok mühim bir ihtiyaç doğurmuştur. Büyük rehberimiz **Gazi Mustafa Kemal** Hazretlerinin meydana getirmiş olduğu harf inkılâbının arzu edilen medenî ve ilmî tekâmül gayesini daha çabuk yaklaştırmak, türk şehametinin meydana getirdiği hür ve müstakil Türkiyenin ilim ve medeniyet itibarile de yükselmesine çalışmak bütün türk münevverlerinin, ilim adamlarının ve bu meyanda tabi ve naşirlerin bellibaşlı vazifesi, millî ve vatanî bir borcudur.

Bizde kitapçılığı yalnız mektep kitapları neşreylemekten veyahut halkın en ziyade hoşlanacağı roman ve hikâye kitapları çıkarmaktan ibaret olduğunu zannedenler çoktur. Bu zihniyet tamamile maddî ve ticarîdir ve bu zihniyette olanlar tabiliğin yalnız maddî cihetini görürler, millî ve ilmî gayeyi takip eylemeği mevcudiyeti ticariyeleri için bir tehlike telâkki ederler. Hatta bunlar meyanında sırf hasis bir kazanç için çocuk düşürmek vasıtalarını izah eden risaleler neşreylemekle içtimaî bünyemizi zehirlemeğe tasaddi edenler ve açık, gayri-ahlâkî hikâyeler çıkarmakla gençlerimizin sâf ve nezih ahlâklarını ifsada çalışanlar da maalesef eksik değildir. Halbuki kitapçılığın asıl vazifesi ilmî tekâmüle hizmet eden eserler neşretmek ve halkın ciddî eserlere olan alâkalarını temin eylemektir. Bir millet,

bahusus ilim ve medeniyet itibarile henüz tekâmül derecesine ermemiş olan bir millet, tıpkı bir mektep talebesi vaziyetindedir. Bir mektep talebesi fikrî inkişafını temin eden ciddî eserlerden, derslerini takip eylemekten daha ziyade roman ve hikâyelere meyleder ve çocuk bu meylinde serbest bırakılırsa tahsili akim kalır ve tereddi eder. İçtimaî bir zümre de ayni vaziyettedir. Hususile harf inkılâbının hayırlı bir semeresi olarak okuyup yazanlarının adedi gittikçe fazlalaşan halkımıza onun bu bilgisini takviye edecek, müfekkiresini inkişaf ettirecek faydalı kitaplar yetiştirmiyecek olursak azîm bir ceht ve yüksek bir azim ve irade ile meydana gelen bu feyzli mahsulün ufkunu darlaştırmış oluruz. Okuyup yazma öğrenmek bir vasıtadır, bir gaye değildir. Asıl gaye fikren ve zihnen tekâmülün teminidir.

Medenî ve müterakki memleketlerde her sene tab'edildiğini gördüğümüz muazzam eserler, tabilerin ilmî ve vatanî vazifelerini takdir ederek iktiham ettikleri maddî ve manevî fedakârlıkların birer mahsulüdür. Filhakika Avrupa ve Amerika tabilerinin fedakârlıkları derecesinde satış yaptıklarını, bizde ise şimdiye kadar bunun yüzde değil, binde biri bile temin edilemediğini inkâr edemeyiz. Bunun sebebi ise halkımızın lâkaydisinden değil, şimdiye kadar arap harflerile okuyup yazma öğrenmenin zorluğundan ve okuryazarlarımızın umumî nüfusa nisbetle çok dun bir mertebede bulunmasından dolayı idi. Halbuki şimdi vaziyet tamamile değişmiştir: Yeni harflerimiz okoyup yazmayı çok kolaylaştırmış ve bu inkılâbı meydana getiren rehakâr eller, halkın okuyup yazmağı öğrenmeleri için çok büyük fedakârlıklar sarfeylemişlerdir. Binaenaleyh bizde de medenî memleketler derecesinde tabiliğin inkişafı için zemin hazırlanmıştır ve artık biz tabilere de asıl vazifemizi idrak eylememiz zamanı gelmiştir.

İşte **Yeni Türk Lûgati** meslekî ve aynizamanda vatanî vazifemin ilhamı mahsulüdür ve bunu takip edecek olan ciddî ve ilmî eserlere bir mukaddemedir.

Filhakika **Yeni Türk Lûgati** kolaylıkla vücut bulmamış, bu uğurda azîm masrafları ve buna zamimeten eserin matlup olan mükemmeliyetini temin için birçok müşkülâtı iktiham eylemek mecburiyeti hâsıl olmuştur.

Yeni harflerle on binlerce kelimeyi tasnif ve gerek lisanımıza sonradan dahil olmaları, gerek bugünkü mana ve mefhumları eskiden kendilerine atfedilen manadan büsbütün başka olan kelimelerin mevcut mehazlerde bulunmamaları hasebile ciddî ve esaslı tetkikat mecburiyetine katlanan ve bu suretle müşkülâtın asıl mühim bir kısmını üzerlerine alan teşkil eylemiş olduğum heyet azasından Muallim Ali Sedat Beyle S.Tevfik ve Kırımloğlu Sadi Beylere ve bu heyetin riyasetini kabul etmek lûtfunda bulunan Sıvas meb'usu İbrahim Alâettin Beyefendiye burada teşekkürlerimi alenen beyan eylemeği vecibe telâkki ederim.

Maalesef şimdiye kadar mevcut lûgatlerimiz tamamen biribirinden iktibaslarda bulunmuşlar ve bunların hepsinin de yegâne mehazlerini Şemsettin Sami Beyin Kamusu Türkîsi ile Lûgati Naci teşkil eylemiştir. Hatta bunların hepsinin ifade tarz ve üslûbu otuz sene evvelki üslûbun aynidir. Şemsettin Sami ve Muallim Naci merhumların tanzimatçı ve Babıali ifadeleri daha birkaç sene evveline kadar intişar eden lûgat kitaplarının kâffesinde kendisini gösterir. Daha garibi bu lûgatlerde öz türkçe kelimeler pek az bulunduğu gibi Abdülhamit devrindeki memnuiyete binaen lûgat kitaplarından çıkarılmağa mahkûm olan hali, haletmek, halolunmak, mahlû, meşrutiyet, meşrutî v. s. gibi kelimelerin — bittabı

mehaz ayni olduğu için - en son lûgatlerde bile ilâveleri düşünülmemiştir.

Maamafih eserin bütün ihtiyacımızı tatmin edecek kadar mükemmel, türkçenin bütün kelimelerini cami, nüanslarını muhtevi olmadığını itiraf ederiz. Hertürlü mükemmeliyeti haiz dilimizin tekmil kelime ve ıstılahlarını ihtiva eden bir kamusun vücudü ise senelerce ceht ve mesaiye, azîm bir masraf ihtiyarına mütevakkıftır. Temenni ederiz ki **Yeni Türk Lûgati** bütün matlup şeraiti cami bir kamusun neşrine bir adım olsun.

Yirmi beş senedenberi devam eden naşirliğimi necip ve münevver vatandaşlarımdan gördüğüm rağbet ve alâkaya medyunum ve burada muhterem okuyucularımıza şükran ve minnet duygularımı arz ve iblâğ eylemek fırsatını elde eylemiş olmakla müftehirim.

Tabi:

Kanaat Kütüphanesi Sahibi ***Elyas***

İŞARETLER

[*i*]	*İsim*
[s]	*Sıfat*
[*f*]	*Fiil*
[*e*]	*Edat*
[*h*]	*Hal*
[*z*]	*Zarf*
[*c*]	*Cinas*
[*n*]	*Nida*
[*i,s*]	*İsim ve sıfat*

A

A [i] Türkçe alfabenin ilk ve sadalıların birinci harfi. Epçet hesabında: bir, birinci, evvelâ. [n] Muaheze, itap ve ihtarı ifade eder: A babam! Bu ne hal? Teessüf ve tevekkül ifade eder: A canım! Kime anlatırsın? Taaccübü gösterir: A! bunu da kim yaptı? Hiddeti, dargınlığı anlatır: A! artık çok oldu! [e] Bir fiilden sonra tasdiki, tekidi ifade eder: Olur a! Tacil ve teşviki gösterir: Haydi gelseniz a! Sadalı bir harften sonra (ya) olur: Çağırsa ya! Hafif hecelerden sonra [e] şekline girer: Beni de dinlesen e!

Aba [i] Bildiğimiz kaba yün kumaş, bu kumaştan yapılan hırka.

Àba [i] Babalar, pederler.

Abbasì [i] Emevîlerden sonra Hilafeti elegeçiren sülâle

Âbadanî [s] Şenlik, - mamurluk.

Abadi [i] Hindistanda yapılan bir nevi parlak ve yumşak kâğıt.

Abajur [i] Lamba siperi, lamba külahı.

Abamak [f] Reddetmek, yapmamak.

Abandırmak [ft] Çökertmek, çöktürmek.

Abani [i] Üzeri sarı ipekle işlenmiş bir nevi pamuklu kumaş.

Abanlamak [f] Uzun adımlarla yürümek, böyle adımla ölçmek.

Abanmak [f] Üstüne yüklenip kapanmak, kollarını açıp tekmil vücudile dayanmak.

Abanoz [i] Sert ve siyah bir ağaç.

Abanoz kesilmek [m] Çok sert olmak, sertleşmek.

Abat [s] Şen, mamur.

Abede [i] Tapanlar, ibadet edenler. Sofular, zahitler.

Abes [i] Beyhude şey, saçma, malâyani.

Abıdar [s] Sulu, taze.

Abide [i] Gelecek nesillere yadigâr kalacak eser, ipkayı nam için yapılan bina ve dikilen heykel veya sütun.

Abıhayat[i] Hayat suyu, [c] Çok tatlı ve iyi su, hurafevî bir çeşmenin suyu.

Abırevan [i] Akar su.

Abıru [i] Yüz suyu.

Abırudökmek [f] Yalvarup yakarmak.

Àbit [s] İbadet eden,tapan, sofu.

Abit [i] Kul, köle, bende.

Abla [i]Büyük kız kardeş.

Ablak [s] Değirmi ve dolgun çehreli [c] Genç irisi.

Abluka [i] Muhasara, etrafını sarma.

Abone [s] Bedelini peşin vererek bir şeye muayyen müddet için müşteri olan.

Abraş [s] Miskin illetine müptelâ olan, vücudünde beyaz lekeler bulunan.

Abraş[s] Alacabenekli at.

Abuksabuk [s] Münasebetsiz, saçmasapan.

Aburcubur [s] Karma karışık, adi ve tatsız şeyler.

Abus [i] Ekşisurat, çatık çehre, sert yüz.

Acaba [ha] Şüphe ve tereddüdü ifade eder: Acaba gelir mi?

Acar [s] Ele avuca sığmaz.

Acayip [s] Tuhaf, şaşılacak şey.

Acele [i] Çabuk çabuk, sürat, telâş, iç darlığı, sabırsızlık.

Açem [i] İranlı.

Acemi [s] Tecrübesiz, müptedi, bir işe yeni başlayan, yabancı.

Acenta [i] Bir müessesenin başka yerdeki vekili, ajan.

Acı [s] Nahoş ve keskin bir tadı olan. Kinin ve biber tadında olan. Dert, keder, elem, ağrı, sızı, felâket, musibet. Öç, intikam.

Acibe [s] Şaşırtan,hayret veren, mucize, garibe.

Acıca [s] Biraz acı.

Acık [i] Elem, keder, matem, yas.

Acıklanmak [f] Derde düşmek, kedere uğramak, yas, matem tutmak.

Acıklı [s] Dertli, kederli. Kalbi sızlatan, dokunaklı.

Acıkmak [f] Açlık duymak, yemek istemek.

Acıktırmak [f] Yemek vermeyip açlık duyurtmak, yemeğe iştahı mucip olmak.

Acil [s] Acele eden,aceleci. Çabuk, serî. Şimdiki, halihazırdaki.

Acılanmak [f] Acı olmak, acılık peyda etmek.

Acımak [f] Acılanmak, acı duymak. Ağrımak, sızlamak. Yüreği sızlamak, merhamete gelmek. Teessüf etmek, yazıklanmak. Esirgemek, kıyamamak.

Acımsı [s] Az acı, acıya çalan.

Acımtrak [s] Tadı acıya çalan, biraz acıca.

Acınacak[s]Merhamete, teessüfe şayan.

Acınmak [f] Teesüf olunmak, merhamet edilmek.

Acip [s] Hayreti badi, tohaf, garip.

Acırak [s] Biraz acı, acımtrak.

Acırga [i] Yaban turpu.

Acırganmak [f] Acıyıp merhamet, himaye etmek.

Acıtmak [f] Ağrıtmak, sızlatmak. Canını yakmak, eziyet etmek.

Aciz [i] İktidarsızlık, beceriksizlik, zayıflık.

Âciz[s] Kudret ve kuvveti olmayan beceriksiz, ehliyetsiz, zayıf.

Âcizane [s] Hakirane, ehliyetsizce, iktidarsızlıkla.

Âcizî [s] Âcize ait ve mensup olan.

Acul[s] Aceleci, sabırsız, dar yürekli.

Acur [i] Bir nevi hiyar.

Acuze [i] İhtiyar kadın, kocakarı.

Acyo [i] Para farkından ve esham mübadelesinden olan kâr.

Aç [s] Acıkmış olan, doymaz. Haris, tamakâr. Fakir.

Açar [s] Anahtar. İştah açan şeyler, aperitif

Açığavurmak[f]Meydana çıkarmak, aşikâr etmek.

Açık [s]Kapalı olmayan, geniş. Örtüsüz, kapaksız, çıplak. Seyrek. Bulutsuz, berrak. Aşikâr, meydanda. Boş, münhal.Koyu olmayan.

Açıkağız [i] Bir nevi çiçek.

Açıkbono [i] Hâmiline ait tüccar senedi, isme yazılı olmayan bono.

Açıkgöz [s] Uyanık, becerikli, çabuk öğrenen.

Açıklamak[f] Meydana

çıkarmak, açığa vurmak. Ortaya çıkmak, şüyu bulmak.

Açıklık[i]Meydan. Aralık. Mesafe. Ferahlık. Açık olma hali. Seyreklik, serbest ta - biatlilik.

Açılmak [f] Açık haline gelmek, küşat olmak. Genişlemek. Aralık olmak. Keyiflenmek. Sıkıntıdan kurtulmak. Sırrını açmak. Bahsi geçmek. Münhal olmak.

Açkı [i] Cilâ, perdah.

Açkıcı[s]Cilâcı, perdahçı.

Açma [ı] Ot ve çalısı sökülerek ekilebilecek hale getirilmiş tarla. Kesilmiş koyunun bacağına açılan delik.

Açmalık [i] Kir çıkarmaya mahsus sabun ve saire

Açmak (i) Dama ve satrançta karşısındakini yenmek. Oyun. Hile.

Açtırmak [f] Birşeyi başkasına açık ettirmek. Araziyi kabili ziraat bir hale getirmek.

Açtırmamak [f] Birşeyi açmak isteyeni menetmek. Küşat ettirmemek. Araziyi temizletip sürülecek hale getirtmemek.

Ada [i] Dört tarafı su ile çevrilmiş kara parçası, cezire.

Âda (i) Düşmanlar.

Âdabımuaşeret[i] İnsanların birbirile geçinmeleri usulü.

Adak[i] Mübarek sayılan bir yere birşey vermek için edilen nezir, vait.

Adalât[i]Adaleler, vücudün bütün hareketlerini tevlit eden sinirli etler.

Adale [i] Vücutte bütün hareketleri tevlit eden sinirli et.

Adalet [i] Âdillik, herkesin hakkını vermek ve verdirmek fazileti.

Adalî [s]Adalâta, sinirli ete mensup ve müteallik.

Adam [i] İnsan, beşer. Mert ve namuslu kimse. Memur, uşak, hizmetkâr. Mensup, taraftar.

Adamak [f] Nezretmek, vadetmek. Ahdetmek.

Adamakıllı [s] Makul, işeyarar

Adamcağız [i] Acınacak bir halde bulunan adam.

Adamcasına [s] İnsanlığa yakışır surette.

Adamcık [s] Küçük ve fâkir adam.

Adamcıl [s] Adama alışkın hayvan.

Adamcılayım [s]Adamcasına, adam gibi.

Adamsız [s] Kimsesiz, yardımcısız.

Âdap [i] Terbiyeler,edepler, hayalar.

Adaptasiyon [i] Bir şeyi başka bir şeye uydurma, bir edebî eseri yeni bir maksada göre tadil ve tatbik etme.

Adaş [s] İsmi bir olan kimseler.

Adat [i] Adetler, sayılar.

Adatmak [f] Birini bir nezre, vade, ahde icbar etmek.

Adavet [i] Düşmanlık, husumet, kin, garaz, buğuz.

Adedî [s] Adede müteallik

Âdem [i] İlk insan, ilk peygamber.

Adem [i] Yokluk, bulunmama, fıkdan, olmama.

Âdemî[s] İnsana mensup ve müteallik, Adamlık

Âdemiyet [i] İnsanlık, insaniyet, namuslu bir in - sana yakışır hal.

Adenit[i] Guddelerin, bezlerin iltihabından ibaret hastalık.

Adese (i) Dürbün camı; rasat ve fotoğraf aletlerinde kullanılan pertavsız cam.

Adet (i) Sayı, miktar, rakam. Tane, parça, kıt'a.

Âdet (i) Usul, resim, mutat olan şey. Cümlenin riayet ettiği hal. Kadınların ay başısı, hayız.

Âdeta (h) Âdet olduğu üzre. Bayağı, her zamanki gibi, sadece, düzce.

Adi (s) Bayağı, değersiz.

Adîl [s] Müsavi, nazir, eş, akran.

Adil [i] Her kesin hakkını verme, adalet, doğruluk.

Âdil (s) Adalet yapan, zulüm etmeyen.

Âdilâne (s) Âdil olana yakışır surette, adaletle.

Adilik (s) Bayağılık, değersizlik, aşağılık

Adîm [s] Fakir, mahrum.

Adım[i] Hatve, yürürken iki ayağın arasındaki açıklık.

Adımadım [h] Hatve behatve, ağır ağır, yavaş yavaş.

Adımatmak [fl] Yürümek,ilerlemek.Yeni başlamak.

Adımlamak [ft] Adımla ölçmek.

Adiyö [i] Allaha ısmarladık.

Adlî[s] Adliyeye mensup, adalete müteallik.

Adliye (i) Adalete müteallik işlerin görüldüğü daire, davaların rüyet olunduğu hükûmet dairesi.

Adin (i) Cennet, cennetin en yüksek ve makbul yeri.

Adu (i) Düşman, hasım.

Adudî [s] Kolun yukarki kısmına, bazuya mensup ve müteallik.

Aerodrom (i) Tayyare istasiyonu, tayyarelerin inip kalkmasına mahsus meydan.

Aeroplan (i) Tayyare.

Af (i) Suçunu bağışlama, kabahatini silme, mazur tutma. İstisna etme. Azletme.

Afacan [s] Pekyaramaz, ele avuca sığmaz çocuk.

Afak [i] Ufuklar.

Afakî(s) Havayî, dereden tepeden söz. Enfüsî olmıyan

Afallamak (f) Şaşırmak,sersemlemek, birdenbire vuku bulan bir hal karşısında duraklamak.

Afallaşmak (f) Şaşkın, sersem, durgun bir hale gelmek.

Afallatmak (f) Şaşırtmak, sersemletmek, durgunlatmak.

Aferide (s) Yaradılmış, mahluk.

Aferim, n (n) Takdir, taltif ve tahsin ifade eder. Bazıkerre de istihza için kullanılır.

Aferinende (s) Yaradan, halkeden, yapan.

Aferiniş (i) Yaratma, halketme. Hılkat, yaradılış.

Afet (i) Dahiye, belâ, musibet. Pek dilber, son derece güzel.

Afetzede (s) Bir felâket ve belâya uğramış, musap.

Afif [s] İffet ve namusu olan, temiz, nezih, haramdan sakınan, müstekim.

Affetmek (f) Suçunu bağışlamak, kabahatini silmek, mazur tutmak. İstisna etmek. Azletmek.

Afiş (i) Duvar ilânı.

Afitap (i) Güneş. (c) Pek parlak çehre, gayet güzel yüz.

Afiyet (i) Sağlık, vücut sıhhati.

Afiyetolsun (t) Taam edenlere, yıkananlara, tıraş olanlara söylenen nezaket tabiri. (İstihza ile dayak, azar yiyenlere de söylenir).

Aforuz (i) Hıristiyanlarda kilise tarafından yapılan lânet, bir kabahatinden dola-

yı birinin kiliseden harice atılması.

Aforozlamak (f) Birini lânetlemek, kiliseden dışarı atmak.

Aforozlu (s) Lânetleme, kiliseden kovulmuş.

Afsun (i) Büyü, sihir, üfürük, okuma.

Afsuncu (i) Büyücü, üfürükçü, sihirbaz, okuyucu.

Afsunculuk (s) Büyücülük, üfürükçülük, sihirbazlık, okuyuculuk.

Afsunlamak (f) Büyülemek, okuyup üflemek, sihirlemek.

Afyon (i) Haşhaştan çıkan uyutucu bir madde, tababette kullanılan zehirli ve nebatî bir madde.

Afyonkeş(s) Afyon içen adam.

Afyonlu (s) Afyon karışık ilâc ve meşrup.

Afyonruhu(i) Afyondan çıkarılan hulâsa.

Agâh (s) Malûmatlı, haberdar, vâkıf, bilen, uyanık.

Agâh etmek (f) Haber vermek, vâkıf etmek, malûmat vermek, bildirmek, uyandırmak.

Agâhî (s) Haberdarlık, vukuf, bilmeklik, malûmattarlık, uyanıklık, teyakkuz, basiret.

Agaz (i) Başlama, şüru, iptidar.

Agaz etmek (ft) Başlamak, şüru eylemek, iptidar etmek.

Ağ(i)Kafes gibi olan örgü, şebeke. Balık tutmak için keten ipliğinden göz göz örülen şebeke.

Ağa (i) Okuyup yazma bilmeyen erkek. Bir yerin büyüğü, âmir, reis. Bir dairedeki uşakların büyüğü, bir köy, bir aşiret veya bir cemaatin büyüğü, reisi. (c) Kerem, fazıl, ulûvvücenap. Kibir, gurur, azamet.

Ağabey (i) Büyük birader, büyük kardeş.

Ağaç (i) Çıplak gövdesi kökleri vasıtasile yere dikili, tepesi dallar ve yapraklarla süslü fidan, şecer. Odun, tahta, kereste, direk, sırık.

Ağaççileği (i) Kırmızı veya beyaz, güzel kokulu bir meyvadır ki şurup ve reçel yaparlar.

Ağaçkakan(i) Ağaçların kabuğunu gagalayan kargadan küçük bir kuş.

Ağaçkavunu (i)Portakal ve limon nev'inden bir meyva ki şurup ve reçel için kullanılır.

Ağaçkurdu (i) Ağacın içinde hasıl olan bir nevi kurt.

Ağaçlâlesi (i) Ağaçta yetişen bir nevi lâle.

Ağaçlık (s) Ağaçları çok yer, çok ağaç yetişen mahal, orman, koru,

Ağalanmak (fl) Büyüklük taslamak, böbürlenmek.

Ağalık (s) Büyüklük, kibirlilik hal, sıfat ve unvanı. Uşak ve hizmetkârlar arasında ileri gelirlik. Bir zümre veya cemaatin, köy ve aşiretin reisliği.

Ağarma(i)Şafak, fecir, tan.

Ağarmak (f) Beyazlanmak, temizlenmek. Rengi solmak. Şafak sökmek.

Ağartmak (f) Beyazlatmak, temizlemek, Soldurmak.

Ağda (i) Kaynatıp koyulaştırılan şeker, bal ve saire, macun.

Ağdacı (i) Ağda yapıp satan, macuncu.

Ağdalanmak (f) Şeker, bal ve saire kaynayıp koyulanmak, macun haline gelmek.

Ağdalaşmak (f) Şeker ve saire kaynayıp koyulaşmak, macunlaşmak.

Ağdırmak (f) Kaynatıp koyulaştırmak, macunlaştırmak,

Ağı (i) Zehir, sem.

Ağıağacı (i) Zakkum ağacı.

Ağıotu (i) Baldıran otu.

Ağıl (ı) Koyun, keçi, sığır gibi hayvanların muhafazası için etrafı çit ile çevrilmiş mahal, mandıra.

Ağıllanmak (f) Hayvanlar ağıla konulup orada beslenmek.

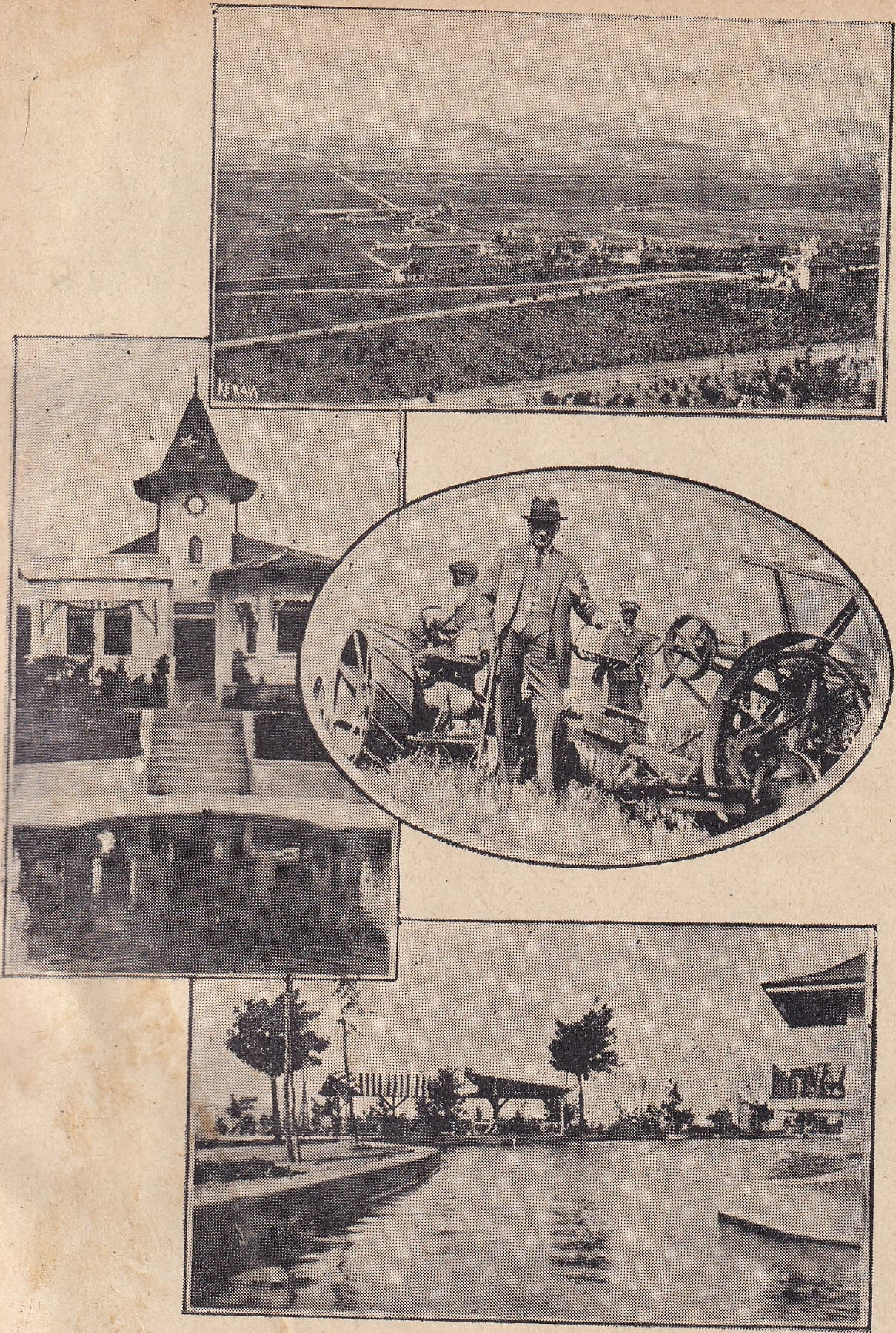
Ağılmak (fl)Yere yatıp hayvan gibi tepelenmek.

Ağın (i) Ayağın topuk tarafındaki boynu.

Ağınlı (s) Ağını yüksek ayak.

Ağınmak (f)Bak: Agılmak.

Ağır (s) Hafif olmayan, tartıda çok gelen, sakil. Güç, zor, eziyetli. Çok ehem-

Ankara - Gazi çiftliği

Umumî manzarası (yukarda) , Gazi çiftçi (ortada, beyzî) , çiftlik köşkü (ortada, solda) Marmara havuzu (aşağıda).

M. Faik Sabri B. in Türkiye coğrafyasından

miyetli, kıymetli, pahalı. Yavaş, aheste. Vakarlı, şeref ve haysiyetini koruyan. Tehlikeli, muhataralı. Fena, çirkin. Dokunaklı, güce giden. Az işiden, sağırca.

Ağırbaşlı[s]Pek vakarlı, şeref ve haysiyetini çok koruyan, pek ciddî, hafifmeşrep olmayan.

Ağrılık [i] Ağır olmak hali, sıklet. Yavaşlık, bataet. Vakar, temkin. Bir askerî kıt'anın arkadan gelen eşya ve mühimmatı, bir asker neferinin seferde taşıdığı silâh ve eşya. Geline, düğünden evvel güvey tarafından verilen çeyiz parası,mihrimuaccel. Uykuda insanın üzerine basan sıklet, kâbus. Sıkıntı, havanın sıcak olmasından hasıl olan durğunluk. Vahamet, tehlike hali.

Ağırlamak [f] Yavaşlamak, sürati azalmak. [ft] Hürmet ve ikram etmek.

Ağırlanmak [f] Ağır olmak, vakarlı ve temkinli olmak. Yavaşlanmak. ıkram ve izaz olunmak.

Ağırlaşmak[f]Daha ağır olmak, sıkleti artmak, Tehlikesi çoğalmak. Temkin ve vakar peyda etmek. Daha akıllı ve uslu olmak. Yavaşlaşmak, sürati azalmak. Fena kokmaya başlamak, bozulmağa yüz tutmak.

Ağırlaştırmak[ft] Daha ağır etmek, ağırlığını artırmak. Ehemmiyetini, vehametini artırmak. Güçleştirmek.

Ağırlatmak[f] Ağırlığını artırmak, yavaşlatmak. İkram ve hürmet ettirmek.

Ağırşak[i] İplik bükülen alet. Yuvarlak ve tümsek şey.

Ağırşaklanmak[fl]Ağırşak gibi yuvarlaklık ve tümsek peyda etmek, şişip yuvarlak olmak.

Ağız[i] Canlı mahlûkatın başlarında. yiyip içmeğe ve ses çıkarmağa mahsus uzvü. Testi, şişe gibi içi boş şeylerin açık tarafı. Bıçak ve emsalinin keskin yüzü. Bir nehrin denize döküldüğü yer. Methal, girilecek yer. Yeni doğuran hayvanın ilk südü.

Ağızaalınmaz[s] Kaba, galiz ve çirkin sözler.

Ağızaalmak [f] Ondan bahsetmek, zem ve fasletmek.

Ağızaçmak [f] Dedi kodu etmek.

Ağızaçmamak [f] Susmak, hiçbir şey söylememek.

Ağızaçtırmak [f] Bağırtmak, söylenmeğe mecbur etmek.

Ağızaçtırmamak [f] Söz söyletmemek.

Ağzadüşmek [f] Dile düşmek, kepaze olmak.

Ağızağıza (s) Kenarına kadar dolu. Tamamı tamamına.

Ağızaramak [f] Fikrini veya doğrusunu söyletmek için çalışmak.

Ağızdan[h]Sözle,şifahen.

Ağzıaçık [s] Şaşkın, avanak, budala.

Ağzıbozuk [s]Küfürbaz, Ağızdolusu, açıksaçık, biperva söğüp saymak âdeti olan.

Ağızdolusu[s] Açıktan, biperva.

Ağzıkara [s] Münafık, iftiracı. Kara haberci

Ağzla kuş tutmak[f] Her işi mükemmel yapmak, elinden her iş gelmek.

Ağzına bakmak [f] Sözüne uymak.

Ağzını bıçak açmamak[ft]Çok kederli, mahzun olmak.

Ağzınıbozmak [f] Sövmek, küfretmek, fena söylemek.

Agzının suyu akmak [f] İmrenmek.

Ağzını poyraza açmak [f] Umduğuna irişmemek, ümidi boşa çıkmak.

Âğızotu[i] Falya barutu.

Ağzınıtutmak [f] Birşey söylememek. [f] Söyletmemek.

Ağızkalabalığı [s] Boş gürültü, manasız sözler.

Ağızkullanmak [f] İdareikelam etmek. Sözle aldatmağa çalışmak.

Agızlık [i]Sigara emziği, sigaralık. Boru, kılarnet gibi musiki aletlerinin ağza gelen parçası. Yemiş küfelerinin üzerine konulan dal ve yapraktan kapak.

Ağızpersengi [i] Bazı adamların söz söylerken sık sık tekrar ettikleri söz.

Ağzıpek [s] Sır tutan, ketum.

Ağızsatmak [f] Atıp tutmak, kendini övmek.

Ağlama(i) Gözyaşı dökme, bükâ.

Ağlamak [f] Gözyaşı akıtmak, hüzün ve kederle veya sevinçle gözleri yaşarmak. Yalvararak istemek.

Ağlamış [s] Her vakit halinden şikâyet ederek ağlar gibi konuşan.

Ağlaşmak [f] Birkaç kişi beraber ağlamak. Biribirini ağlatmak. Halinden daima şikâyet ile sızlanmak.

Ağlatmak [f] Birinin yüreğini kırıp gözyaşı döktürmek, birinin ağlamasına sebep olmak.

Ağlayık[s]Sebepli sebepsiz ağlayan, daima ağlar gibi duran, ağlamış.

Ağlayış [i] Ağlamaklık, girye, bükâ.

Ağma [i] Yıldız, şahap.

Ağmak [f] Yükselmek, yukarı kalkmak. Buhar olup havaya kalkmak.

Ağnam [i] Koyunlar, keçiler, koyun ve keçi cinsi.

Ağnam vergisi: Sayım vergisi.

Ağniya [i] Zenginler, ganiler, parası ve malı çok olanlar.

Agrandisman[i]Büyültme, artırma (bilhassa fotoğraf resimlerini büyültmede istimal olunur)

Ağraz [i] Garazlar, maksatlar, niyetler. Arzular, Zevkler, meyiller. Hedefler, gayeler.

Ağrı[i] Istırap, dert, elem, acı, sızı.

Ağrılı [s] Dertli, elemli, ıstıraplı. Acılı, sızılı.

Ağrıma [i] Ağrı sızı. Koyunların hastalık mevsimi.

Ağrımak [f] Istırap vermek, acımak, sızlamak.

Ağrıtmak [f] Ağrı husulüne sebep olmak,ağrı peyda etmek, acıtmak, sızlatmak.

Ağrı tutmak [f] Doğuracak kadın ıstırap çekmeğe başlamak.

Ağustos [i] Senenin seki zinci ayı.

Ağustosböceği[i] Ağustos ayında çok öten cırlak böceği (c) Geveze adam.

Aguş [i] Kucak.

Ağyar [i] Rakipler, başkalar, yabancılar.

Ah [n] Maddî ve manevî bir acı hissolundukta kullanılır: ah! başım! ah! kardeşim. Nedamet ve teessüf beyan eder: ah! yazık! [i]İççekme,figan.

Aha [n] Ha! Sahih! Gerçek! İşte! Al! Şurada!

Àhar [s] Başka, gayri, diğer.

Ahar [i] Akdüzgün. Kâğıdı parlatmak için üstüne sürdükleri yumurta akı ve şaptan, mürekkep tertip. Perdah kolası.

Aharlamak[ft] Düzgün, aklık sürmek. Kâğıdı ahar ile parlatmak. Üstüne perdah kolası sürmek.

Aharlı[s]Yüzü düzgünlü. Üzerine ahar sürülmüş kâğıt. Perdahlı.

Àhat [i] Birler.

Ahbap [i] Dost, muhip, sadık.

Ahbaplık[ı]Dostluk, muhiplik, sadakat.

Ahiren [z] En sonra, vaktihazırdan biraz evvel.

Ahenin [ı] Demirden yapılmış. Pek sağlam. Zorlu, kuvvetli.

Ahen [i] Demir.

Ahenk [i] Kast, niyet. Düzen, sesler arasında tevafuk, makam. Çalgı ile eğlence. Renklerin arasında uygunluk.

Ahdî [s] Ahde mensup ve müteallik.

Ahenkli[s] Düzenli, makamlı. Uygun; sesleri, veya renkleri arasında tevafuk bulunan.

Ahenksiz [s] Düzensiz, makamsız. Sesleri veya renkleri arasında uygunluk olmıyan.

Ahenktar[s]Ba: Ahenkli.

Aheste [s] Yavaş, ağır, bati, müteennî. Yavaş yavaş okunan şarkı ve çalınan çalgı

Ahetmek [ft] Beddua etmek.

Ahfat [i] Hafitler, zürriyet, nesliati, evlât oğulları.

Àhır [s] Son, sonraki, Biten, hitam bulan, [h] Sonra, en sonra, akibet.

Ahır [i] Hayvanların bağlanıp muhafaza olundukları bina.

Àhir [s] Sonraki, en sonra vaki olan.

Ahırin [s] Sonrakiler, müteahhirin.

Ahit [ı] Ant, yemin, kasem, sözverme, vait, mukavele, muahede, misak. Zaman,devir,asır. Fermanıâlî, hattı hükümdari.

Ahitleşmek [f] Sözleşmek, birbirine karşı teahhüt altına girmek.

Ahitname [i] Muahede şartlarını ve tarafeynin imzasını havi varaka.

Àhize - Alıcı, nakledici, Telefon, telsiztelefon cihazlarında kulağa getirilen kısım.

Ahkâm[i] Emirler, iradeler, nızamlar, kanunlar. Yıldızlardan ve sair tabiî ve semavî alâmetlerden çıkarılmak istenilen manalar, gaipten haber vermeler. [c] Garip ve gülünç hükûmler.

Ahlâf [i]Sonradan gelenler, diğerinin yerine kaim olanlar. Zürriyet, nesil, evlât evlâtları, nesliâti.

Ahlâk [i] Huylar, tabiatler, insanın yaradılışta haiz olduğu veya terbiye ile kazandığı ruhî ve kalbî haller. İyi huylar.

Ahlâkıyat[i] Ahlâka ait bahisler ve mutalealer.

Ahlâkıyun [i] Ahlâka dair eserler yazan ve ahlâk işlerile uğraşan alimler ve hakîmler.

Ahlâklı[s] Huy ve tabiatı, terbiyesi iyi olan, namuslu.

Ahlâksız[s]Ahlakı bozuk, huyu fena, namussuz olan.

Ahlat [i] Yabanî armut.

Ahmak [s]Akılsız, budala, bön.

Ahmer [s]Kırmızı, kızıl.

Ahmet [s] Ziyade medih ve senaya lâyık, pek memduh.

Ahrar [i,s] Hür olanlar, esir olmayanlar, serbest bulunanlar.

Ahret, ahıret [i] Öbür dünya, hayatı müstakbel, insanın öldükten sonra gideceği âlem.

Ahretlik, ahıretlik [s] Ahrete mensup.[i] Evlâtlığa alınan öksüz.

Ahşa [i] İnsanın ve hayvanın derununda bulunan bağırsak, ciğer, işkembe gib şeyler,

Ahşap[i] Odunlar, keres-

etler, tahtalar. Tahtadan mamul şeyler.

Ahtapot [i] Sekiz ayaklı bir nevi deniz hayvanı. Seretane benzeyen bir çıban.

Ahter [i] Yıldız. Baht, tali.

Ahtetmek [f] vadetmek, sözvermek, yemin etmek, antiçmek.

Ahtutmak [f] Beddua tutmak.

Ahu [i] Ceylan, gazal. Güzel ve pek sevimli göz.

Ahubaba [i] Aksaç ve sakallı,şayanı hürmet adam.

Ahududu [ı] Bir nevi kırmızı ağaç çileği.

Ahval [i] Haller, oluşlar, bulunuşlar.

Ahvali âlem[i]Dünyanın halleri, âlemde görülen haller ve tebeddülât.

Ahvel[s]Şaşı, eğri bakan.

Ahyan [ı] Vakitler, zamanlar.

Ahyanen [z] Vakit vakit, zaman zaman, arasıra.

Ahzetmek [ft] Almak.

Aidat [i]Birine raci olan. Resim, vergi, irat.

Aidiyet [i]Aitlik, racilik, dairlik.

Aile [i] Bir adamın teallûkatı, familya, evlât ve ayal.

Ailevî [s] Aileye mensup ve muteallik olan.

Ait [s] Avdet eden, geri dönen. Münasebet ve teallûku olan, raci, dair.

Ajan [i] Bir devletin, bir şirketin memuru, mümessili, acenta.

Ajans [s] Bir devletin, bir şirketin memurluğu, mümessilliği, acentalık. Bu memur veya mümessilin vazifesini icra ettiği yeri, idarehanesi.

Ak [s] Beyaz. [c] Temiz, pâk. Yumurtanın beyazı

Aka [i] bak : Ağa.

Akabe [i] Tepe, yokuş. Muhatara, tehlikeli an.

Akabî [s] Ökçeye müteallik.

Akademi [i] Üdeba, ülema, san'atkâran cemiyeti.

Akağa [i] Zenci olmayan hadım ağası.

Akağaç [i] Bir nevi kain ağacı ki kereste yapılır.

Akait [i] Bir dinin ibadat hakkındaki emirlerin-

den, ülûhiyyet ve saire hakkındaki efkâr ve mütaleatından bâhis ilim.

Akamber [i] Amberin beyaz cinsi.

Akamet[i] Kısırlık, evlât yetiştirmek kudretinden mahrumiyet. Semeresizlik, neticesizlik.

Akar [s] Daima akar

Akar [i] İrat getirir emlâk ve ebniye.

Akarat [i] Akarlar.

Akasma [i]Çardağa sarılır bir nevi beyaz gül,

Akasiya [i] Maruf bir cins ağaç.

Akbaba[i]Tepesi tüysüz, beyaz ve iri bir nevi yırtıcı kuş, kerkenes.

Akbalık[i]Kefala benzer bir cins göl balığı

Akbenek[i] Gözbebeğine arız olan bir illet.

Akça [s] Beyazımsı, beyazca.

Akça,akçe[i]Para, sikke, nakit, Bir paranın üçte biri.

Akçaağaç [i]Bir cins orman ağacı.

Akçaarmudu — Bir nevi armut.

Akçasızlık[i] Parasızlık, züğürtlük

Akçakavak — Dalları yukarı doğru çıkan, beyaz ve uzun Kavakağacı.

Akciğer [i] Ciğerin nefes almağa ve kanı temizlemeğe yarayan kısmı.

Akçıl [s] Beyaza mail, beyazımsı.

Akdem[s]Daha eski, daha önde; daha ileri. Daha ehemmiyetli, terciha şayan.

Akdemce [z] Evvelce, bundan mukaddem.

Akdes [s] Pek mubarek, en mukaddes.

Akdiken [i] Meyvası müshil dikenli bir nebat.

Akgünlük [i] Ardıçağacından hasıl olan zamk.

Akhardal [i] Beyaz bir cins hardal.

Akhaşhaş [i] Bir nevi haşhaş ki ondan şurup yaparlar.

Akıbet [i] Son, nihayet, âhır, encam. En nihayet, bilâhare, işin sonunda.

Akıbetbin [s] Sonunu gören.

Akıbetendiş [s] Sonunu ve neticesini düşünen.

Akibinde [k] Arkası sıra.

Akıcı [s] Akan, cari, revan.

Akide [i] Akait denilen şey, itikat. iman.

Akif [s] Bir şeye ikdam ile çalışan. İtikâf eden.

Akik [i] Yüzük taşı ve mühür yaptıkları oldukça kıymetli bir taş.

Akıl [i] İnsanı hayvandan ayırt eden hassa, anlama, fehim, idrâk, zekâ. Düşünme, tefekkür, mülâhaza. Kuvvei hafıza, hatır. Re'y, tedbir, tesviye yolu.

Âkil [s] Akıllı, uslu.

Akil [s] Yiyen, ekli eden.

Âkilane [s] Akıllı adama yakışır surette, akıl ve idrakle.

Akılbaliğ [s] Sinni rüşte vasıl olan.

Akıldişi [i] Yirmi yaşında çıkan en nihayetteki azı dişi.

Akile [i] Yenirce, gangren.

Akılgın [i] Kabuğu tabaklıkta kullanılır bir nevi ılgın ağacı.

Akılhocası [s] Akıl öğreten, şeytanlık belleten.

Akıllı [s] Aklı olan, zeki, fatin, uslu, tedbirli.

Akıllılık [s] Akıl sahibi olmaklık, zekâvet, tedbirlilik.

Akılsız [s] Akıldan mahrum, budala, ahmak.

Akılsızlık [s] Akıl ve zekâdan mahrumiyet, ahmaklık, budalalık.

Akim [s] Kısır kadın, evlatsız adam. Semeresiz, mahsul vermeyen, neticesiz.

Akın [i] Şiddetle hücum, düşman memleketine çapul ve yağma için hücum.

Akınakın [s] Biribirini müteakıp, kalabalıkla, takım takım, fevç fevç.

Akıncı [i] Yağma için düşman memleketine hücum eden süvari askeri.

Akıntı [i] Sulu bir şeyin mütemadiyen akması, nehir veya deniz suyunun bir tarafa doğru akması. Vücudün bir menfezinden cerahat veya kan akması, seyelân.

Akip [s] Birşeyin ardından gelen, arkasısıra giden, takip eden.

Âkır [s] Kısır, evlâdı olmayan.

Akise [i] Reflektör, ziyayi aksettiren alet.

Arabesk (Arap mimarî Tarzı)

ASYA

Akis [i] Çarparak geri dönme. Ziya veya suratın ayna gibi parlak bir şeyde görünmesi. Sesin bir yere vurup geri dönmesi, yankolama. Ters, mugayir, zıt, muhalif.

Akit [i] Bağlama, düğümleme. İki taraf arasında kararlaştırıp taahhüt altına alma. Kurma, tertip, tanzim, teşkil. Nikâh, nikâh cemiyeti.

Âkit [s] Bir mukavele, şirket ve saire akit ve imza edenlerden herbiri.

Akıtma [i] Atın alnından burnunun ucuna doğru uzanan beyaz leke. Bir nevi gözleme.

Akıtmak [f] Akmasına sebep olmak, cereyan ettirmek, isale etmek.

Akıtmalı [s] Alnında beyaz olan at.

Akkâm [i] Haç yolu devecisi, hüccaç kafilesinde hizmetkâr.

Akkefal [i] Kefalbalığına benzer bir nevi balık.

Aklamak [f] Ağartmak, beyaz etmek. Bir beyaz nişan koymak. Temize çıkarmak, yüzünü ağartmak.

Aklen [h] Akıl ile, akıl iktizasınca, akılca, akla göre.

Aklı [s] Beyazlı, beyaz lekeli, beyaz çizgili.

Aklî [s] Akla mensup ve müteallik olan, akıl ile anlaşılan.

Aklık [i] Beyazlık, beyaz renk. Düzgün.

Akliyat [i] Akıl ile anlaşılan.

Akma [i] Cereyan, seyelân.

Akmak [ft] Sulu birşeyin aşağıya doğru gitmesi, cereyan, seyelân etmek. Sızmak, damlamak.

Akonit [i] Kurtboğan otu.

Akonitin [i] Kurtboğan otundan çıkan bir zehirli madde.

Akort [i] Piyano ve sair alâtı musikiyenin düzeni, uygu.

Akortçu [i] Piyano v. s. alâtı musikiyeye düzen veren usta, düzenci. Uygucu.

Akpelin [i] Pelin denilen acı ve tıbbî bir otun beyaz nev'i.

Akraba [i] Karipler, aralarında nesep cihetile münasebet bulunanlar, yakınlar, hısımlar, komşular.

Akran [i] Biribirine derece, sınıf, liyakat cihetile enzeyenler, mümasil, müşabih, emsal.

Akrep [i] Kuyruğu ile insanı sokan zehirli bir böcek. Saatin kısa ibresi. On iki burçtan biri.

Aksa [s] Uzakta bulunan, ırak. Daha uzak, en uzak, en kenar, son.

Aksak [s] Topal.

Aksakal [i] Köy muhtarı, kocabaşı.

Aksaklık [i]Topallık.

Aksama [i] Topallama. [c] İşi ters gitme, ilerilememe.

Aksamak [f] Topallamak, sekerek yürümek , [c] Noksan ve natamam kalmak, ilerilememek, iyi gitmemek.

Aksata (i) Alışveriş, ahzi itanın türkçeleşmesi.

Aksatmak [f] Topal etmek. [c] Noksan bırakmak, bitirmemek, müşkülâta uğratmak.

Aksar [s] Daha kısa, en kısa, pek kısa.

Akse [i] Nöbet, hastalık nöbeti, bir fenalığın birdenbire hücumu.

Aksi [s] Ters, zıt, mugayir, muhalif. Uğursuz, menhus, iyi gitmeyen. Huysuz, inatçı, kimseye uymayan.

Aksilik [i] Terslik, uğursuzluk, huysuzluk, inatçılık.

Aksine [s] Tersine, zıddına, ters ve mugayir olarak.

Aksırık [i] Burundan gelen öksürüğe benzer bir hal. Nezleli adamlarda sık sık vaki olan ve birdenbire havayı burun deliklerinden dışarı çıkaran hal, hapşu yapma.

Aksırmak [f] Aksırık yapmak, beyinden gelen öksürük gibi bir halle havayi burundan şiddetle çıkarmak, hapşu yapmak.

Aksırtıcı [s] Aksırmayı mucip olan, aksırık veren, enfiye gibi insanı hapşu yaptıran.

Aksırtmak [f] Aksırığı

mucip olmak, hapşu yaptırmak.

Aksiyon [i] Malî ve ticarî şirket hissesenedi, sehim.

Aksöğüt [i] Söğüt ağacının bir nev'i.

Aksu [i] gözlere arız olan bir hastalık.

Aksülümen [i] Cıvadan çıkarılan şiddetli bir zehir, süblime.

Akşam [i] Güneşin battığı zamandan yatılacak zamana kadar olan vakit.

Akşamcı [s] Akşam erken yatan. Her akşam işrete devam eden.

Akşamlamak [f] Bütün günü bir işte veya bir yerde geçirip akşama ermek. Akşam vakti bir yerde kalmak, geceyi orada geçirmek.

Akşamlatmak [f] Akşama erdirmek, akşama kadar oyalamak. Akşam gelinceye kadar meşgul etmek, akşam vakti, gece misafir etmek.

Akşamlayın [z] Akşam vakti.

Akşamlı [s] Her akşam bir işe devam eden.

Akşamlık [s] Akşama mahsus, akşama kifayet eden.

Aktar, attar[i]Mahalle arasında iğne, iplik gibi ufak tefek satan dükkâncı.

Aktavşan [i] Bir nevi çöl sıçanı,

Aktetmek [f] Bağlamak, rapt ve bendetmek, Düğümlemek, düğüm yapmak. İki kişi veya iki taraf arasında bir iş kararlaştırılarak taahhüt altına almak. Kurmak, tertip ve tanzim etmek, teşkil eylemek. Nikâh kıymak.

Aktör [i] Tiyatroda erkek oyuncu.

Aktris [i] Tiyatroda kadın oyuncu.

Akümülatör [i] Lüzumunda sarfolunmak için elektrik kuvveti toplayan alet.

Akustik [s] Sada nazariyesi, sadaya mensup ve ait.

Akya [i] Lüfer azmanı denilen iri bir nevi balık.

Al [s] Koyu ve parlak pembe. Parlak kırmızı renk. Löğusalara arız olan bir nevi hastalık. Kadınların yüzlerine sürdükleri pembe düzgün.

Âl [i] Aile, evlât, çolukçocuk, familya. Sülâle, hanedan.

Âl [i] Hile, hut'a.

Âl [s] Yüksek, yüce. Pek iyi.

Ala [e] Bazı tabirlerin başına gelerek usulünce, tarzında manasını ifade eder. Alafranga, alaturka gibi.

Ala [s] Karışık renkli, alacalı, benekli.

Ala [n] Haydi, heya, hey !

Âlâ [s] Pek güzel, en iyi, iyilerin iyisi. Çok yüksek, pek yüce.

Alabacak [i] Bir nevi kuş.

Alabalık [ı] Bir cins gayet lezzetli tatlısu balığı.

Alabanda [i] Geminin bir tarafındaki topları birden ateş etme, yaylım ateş. [c] Şiddetli tekdir ve tazir.

Alabura [i] Serenlerin direklerin üzerine kaldırılıp bağlanması. Selâm için sandal küreklerinin yukarı kaldırılması. Dalyanlarda ağın çekilerek balıkların toplanması.

Alaca [s] Renk renk. karışık renkli. Birkaç renk iplikten yapılan pamuklu kumaş.

Alacak [s] Matlup, veresiye satılan şeyin bedeli, ödünç verilen para.

Alacaklı [s] Alacağı olan, matlup sahibi, dayin.

Alacalanmak [f] Renk renk leke ve benek peyda etmek. Renk renk olmak.

Alacalı [s] Rengârenk, türlü türlü renkli.

Alacalık [i] Türlü türlü renklilik. Alaca denilen kumaşa yarayan (c) Sebatsızlık, televvün.

Alaçık [i] Türk aşiretlerinin çalıçırpıdan, çitten meskenleri, oba.

Alâka [i] İlişik, rabıta, merbutiyet. Gönül bağlama, aşk, sevda, sevgi, münasebet, taallûk, irtibat. Malikiyet, tasarruf, hakkı müdahale, hisse.

Alâkadar [s] Alâka ve münasebeti olan, hissedar,

Alâkalı [s] İlişik ve münasebeti olan. Âşık, dildade.

Alakarga [i] Siyah ve külrengi karga.

Alamana [i] Küçük odun gemisi. Büyük balıkçı kayığı, bu kayığa mahsus ağ, ırıp.

Alâmet [i] Nişan, işaret, bilgilik, Eser, iz, emare. Remz. Kocaman, battal

Alâm (i) Elemler, kederler.

Alân [i] Orman içinde ağaçtan hâli açıklık.

Alan [s] Karmakarışık, gürültülü, patırdılı.

Alarga [i] Açık deniz, engin. [n] Açık gel! yaklaşma! uzak geç !

Alât [i] Aletler. Erkek aleti tenasülü

Alavere [i] Karışıklık, kargaşalık. Hercümerç. Bir şeyin eldenele verilerek aktarılması. Vapurlara kömür vermek için bordaya kurulan basamaklı iskele. Tulumbanın suyu bir taraftan çekerek ve diğer taraftan iterek işlemesi.

Alay [i] Kalabalık, cemaat, güruh, fevç. Birçok eşhas ve eşya. Debdebe ve darat ile yapılan resim, mevkip. Üç tabur askerden mürekkep kuvvet. [c] Eğlenme, istihza

Alaycı [s] Herkesle eğlenmeği seven, müstehzi.

Alâyim [i] Alâmetler, nışanlar, emareler.

Alâyiş [i] Bulaşıklık, bulaşma. Yalancı zinet ve debdebe.

Alaylı [s] Debdebeli, tantanalı, Eğlenceli, istihzalı. Neferden yetişmiş zabit.

Alaz [i] Ateş yalını, alev.

Alazlama [i] Yılancık denilen hastalığın bir nev'i.

Alazlamak [f] Alevde kızartmak, yalında ütülemek. Kızgın demirle dağlamak.

Alazlanmak [f] Alevde kızarmak, ütülenmek. ateşle dağlanmak. Kan ha-

raretinden kızıllık peyda etmek.

Albüm [i] Resimleri ve sair hatıratı havi kitap şeklinde cüzdan.

Albümin [i] Bir hastalık neticesi olarak insan kanında yumurta akı gibi hasıl olan tuzlu bir madde.

Alca [s] Alrenge mail, biraz al, parlak kırmızıya çalar renk.

Alçacık [s] Alçakça, biraz alçak, pek yüksek olmayan.

Alçak [s] Yüksek olmayan, dun, pest. Kısa boylu, kasir, (c) Deni, fürumaye, hasis, pinti, korkak, namert.

Alçakça [s] Az alçak, pek yüksek olmayna. [c] Hakirane, zilletle, denice.

Alçaklamak (f) Tahkir etmek. Aleyhinde bulunmak, tezlil etmek.

Alçaklatmak [f] Yüksekliğini azaltmak, irtifaını indirmek, tedenni ettirmek.

Alçaklık [i] Yüksekliğin mukabili, alçak olmaklık. Boy kısalığı. [c] Denilik, zelillik, çok cimrilik, korkaklık, namertlik.

Alçalmak [f] Eğilmek, inmek. Tedenni etmek, tenezzül etmek, tezellül etmek.

Alçarak [s] Daha alçak, az alçak, alçakça.

Alçı [ı] Sanayide kullanılan maruf beyaz toz.

Alçılamak [f t] Alçı ile yapıştırmak, alçı sıvamak, üstüne alçı sürmek.

Aldanç [s] Çabuk aldanır, herşeye kolay inanır.

Aldangıç [i] Aldadıcı şey, hile, oyun.

Aldanma [i] Aldanmaklık.

Aldanış [i] Aldanma.

Aldanmak [f] Hile ve hut'aya kapılmak, iğfal olunmak. Yanlış bir fikre zahip olmak, gafil bulunmak, doğru hükmedememek. Yalana inanmak. İtimada lâyık olmayan birine güvenmek.

Aldatan [s] İğfal eden. Hile yapan. Yalan söyleyen. İçi dışına uymayan.

Aldatıcı [s] ba: Aldatan.

Aldatmak [f] Hile ile kandırmak, iğfal etmek. Oyun etmek, dolandırmak. Yalan söylemek. Sözünde durmamak. Vadini tutmamak.

Aldayıcı [s] ba : Aldatıcı.

Aldırmak f Almağa sevk ve icbar etmek, kabul ettirmek. Biri vasıtasile almak. Satın almaya sevk ve icbar etmek, iştira ettirmek. Sığdırmak. [f l] Ehemmiyet vermek, Kulak asmak.

Alelâde [h] Âdet üzre.

Alelâcele[h]Süratle,acele olarak.

Alelâcayip [h] Tuhaf, acayip.

Alelhusus [h] Bahusus, hususile.

Alelûsul[h]Usulile, âdet üzre.

Alelûmum [h] Umumiyetle, umumiyet üzre.

Âlem [i] Dünya, cihan, kâinat. Mahlûkat. Halk, insanlar. Hususî hal ve keyfiyet. Cemiyet.

Alem [i] Nişan, alâmet, işaret. Yüksek dağ. Sancak, bayrak. İsmihas. Minare tepesi.

Âlemara [s] Cihanı süsleyen, âlemi tezyin eden.

Alemdar [s] Bayrak taşıyan, sancaktar.

Alemdarlık [i] Bayraktarlık, sancaktarlık, askerde sancağı taşıyan adamın vazifesi.

Âlemgir [s] Âlemi tutan, dünyayı istilâ eden.

Alemî [s] Aleme, ismihasa müteallik.

Âlemiap [i] İşret meclisi.

Âlemiervah [i] Ruhlar âlemi, ahıret, öteki dünya.

Âlemigayp [i] Gayip dünyası, görünmeyen şeyler cihanı.

Âlemilâhut [ı] Ülûhiyet âlemi

Âlemimana [i] Rüya âlemi.

Âlemşümul [s] Herkesi, bütün cihanı şamil olan.

Âlemtap [s] Dünyayi parlatan, âlemi tenvir eden.

Alenen [h] Herkesin

gözü önünde, meydanda, açıkça, gizlemeksizin.

Alenî [s] Açıkça, meydanda olan,gizlenmeyen, herkesin gözü önünde cereyan eden [h] Meydanda, açık olarak, alenen.

Aleniyet [i] Bir işin açıkta ve meydanda olması.

Alesta [s] Hazır, müheyya, amade.

Alev [i] Ateş yalını, yalaz. Gayet sıcak hava. Mızrak ucuna, direk tepesine takılan uzun ve ensiz bayrak, flâma.

Alev almak ateş almak, yanmak [c] Hiddetlenmek, kızmak, köpürmek.

Alevî [s] Şiî mezhebi mensubu. Hazreti Aliye mensup ve müteallik olan.

Âlevîlik [s] Şiîlik, Hazreti Aliye mesubiyet iddia edenlerin mesleği.

Alevlendirmek [f] Alev çıkarır hale getirmek, tutuşturmak, iştial ettirmek. [c] Şiddetini artırmak, hiddet ve gazebini tahrik etmek.

Alevlenmek [f] Alev çıkarmak, yalınlamak, yalazlanmak, tutuşmak, [c] Gazaba gelmek, hiddetlenmek, şiddeti artmak.

Alevli [s] Yalınlı, yalazlı, [c] Hiddetli, gazepli.

Alfabe[i]Elifba, bir lisanın bütün harflerini bir arada gösteren tertip; bu harfleri öğreten kitap.

Algoncar [ı] Bir nevi acı ve yabanî vişne.

Ali [s] Yüksek, refi, bülent.

Âli [s] Yüce, yüksek, mürtefi. Kadri yüksek, mertebe sahibi.

Alıç [i] Bir nevi yabanî erik.

Âlicah [s] Büyük mansıp ve mesnet sahibi olan.

Âlicenap [s] Cömert, sahi, tabiatı yüksek.

Âlicenaplık [i] Sahavet, kerem, cömertlik.

Alıcı[s]Alan, satın alan, müşteri, tâlip. [c] Göz kamaştıran, cazip.

Âligüher [s] Tıynet ve cevherizatisi yüksek olan.

Alihe [i] İlâhlar, mabutlar.

Âlihimmet [s] Ulüvvü himmeti olan, himmeti yüksek.

Alık [s] Budala, ahmak, meczup, çalık.

Âlikadır [s] kadır ve kıymeti yüksek.

Alıklanmak [f] Çalıklanmak, budalalanmak. Şaşırmak.

Alıklaşmak [f] Alık gibi olmak, budalalaşmak, birdenbire şaşırıp sersemleşmek.

Alıklatmak [f] Birini alık haline getirmek, şaşırtmak, budala etmek.

Alıkomak [f] Geri tutmak, tehir ve tavik etmek. Saklamak, hıfzetmek.

Alil [s] Hasta. Gözü kör, âma.

Alım [s] Almaklık, iştira, mubayaa. Merminin yetiştiği menzil, atım.

Âlim [s] Bilen, tanıyan, çok okumuş, ilim ile uğraşan, ulûma vâkıf.

Âlimakam [s] Makam ve mevkii yüksek olan.

Âlimekân [s] Mekânı, kadır ve itibarı yüksek.

Alımlı [s] Çabuk belleyen, gördüğünü hemen öğrenen, zeki, fatin.

Âlimlik [i] Bilgiçlik, bilicilik, ilim sahibi olmaklık.

Alımlılık [i] Zekâvet, fatanet, gördüğünü çabuk bellemek hassası.

Alın [i] Saçlardan kaşlara kadar yüzün üst kısmı, cebîn, nasıye. Herşeyin ön ciheti, cephe. Yüz, vecih, çehre. Gösteriş, suretizahire. Cür'et, hayasızlık, küstahlık.

Alındamarı [i] Haya.

Alıngaç [s] Herşeyden alınan, her sözü fena manasiyle üstüne alan.

Alıngan [s] Ba : alıngaç.

Alınıaçık [s] Utanacak işi olmayan, namuslu, afif.

Alınıak [s] Kabahatsiz, masum.

Alın karışlamak [f] Meydan okumak.

Alınlık [i] Kadınların alına taktıkları altınlı ve elmaslı süs. Binanın cephesine takılan levha ve kitabe.

Alınmak [fc] Ahzolunmak, iştira edilmek [f] Sözü üstüne alıp gücenmek, çabuk müteessir olmak.

Alınteri [e] Meşakkatli ve namuskârane sây ve amel.

Alınyazısı [i] Kader, kısmet, mukadderat.

Alış [i] Alma, satın alma, mubayaa, iştira.

Âlişan [s] Şanı âli, şöhreti yüksek.

Alışık [s] Ülfet etmiş, melûf. İnsana alışmış hayvan. Âdet etmiş, devamlı.

Alışılmak [fc] Ülfet ve ünsiyet peyda etmek.

Alışkan [s] Alışmış, melûf, menus.

Alışkanlık [i] Alışmışlık, melûfiyet, menusiyet.

Alışmak [f] Ülfet etmek, melûf olmak, âdet etmek. Öğrenmek. Vahşetten kurtulup munis olmak.

Alıştırmak [f] ı et ettirmek, âdet ettirmek. Öğretmek, talim etmek, menus etmek, ünsiyet peyda ettirmek. İmtizaç ettirmek, kolay işleyecek bir hale getirmek.

Alışveriş — Ahzüita (aksata).

Âlitebar [s] Asıl ve nesli yüksek, hanedan.

Alıvermek [f] Acele ile almak, hemen alıp geçmek. Düşünmeden, birdenbire satın almak.

Alkış [i] Elçırparak ve yaşa diye bağırarak edilen takdir ve tahsin.

Alkışlama [i] El çırparak, yüksek sesle yaşa diyerek tahsin etme.

Alkışlamak [f] El çırparak yüksek sesle takdir ve tahsin etmek.

Alkışlanmak [f] Kendine karşı alkış edilmek, böyle bir takdire nail olmak.

Alkol [ı] İspirto, küul.

Alkolik [i] Dailküule müptelâ olan. Gece gündüz serhoş olan.

Allah [ı] Cenabıhak, tanrı, halik, mabut.

Allâk [s] Hilekâr, müzevvir, dubaracı. Sözünde durmaz, dönek.

Allakbullak [s] Karma karışık.

Allık [i] Koyu ve parlak pembe renk, alrengi. Kadınların yüzlerine sürdükleri al düzgün.

Almak [f] Elile tutup kaldırmak, ahzetmek. Kabul etmek, verilen bir şeyi elile tutmak. Beraber götürmek. Edinmek, malik ve haiz olmak, tahsil etmek. Mubayaa, iştira etmek. Bir şeyi ucundan tutup kendine doğru çekmek. Sığmak, istiap etmek. Ele geçirmek, zabıt ve fetih. Çevirmek, ihata etmek. Anlamak, idrak etmek. Telâkki etmek. Kesmek, kısaltmak. Kapmak, yakalamak.

Alman, Alaman [ı] Alamanyalı. Cermen

Almanca, Alamanca [i] Alaman lisanı, Cermen dili.

Almanak Nevsal.

Almanya, Alamanya [i] Alamanların memleketi, Cermanya.

Alo [n] Telefonda çağırılan adamın ne isteyorsun manasına olarak verdiği ses.

Alp [s] Yiğit, pehlivan, bahadır, kahraman.[i] İtalyanın şimalinde bir dağın ismi.

Alpak [i] Sofa benzer bir nevi yün kumaş.

Alt [ı] Üstün karşısı, taht, zir. Geri, son, aşağı.

altetmek [f] Yenmek, matetmek.

Altı [i] Beşle yedi arasındaki sayı.

Altıköşe[s]Bir nevi oyun.

Altılık [s] Kıymeti altı kuruş veya lira ve saire olan şey. Boyu, sıkleti altı arşın, okka ve saire olan. [i] Altı kuruş ve sairelik sikke.

Altın [i]Maruf kıymetli maden, zer, zehep. Zenginlik, servet. [c] Pek güzel, pek yolunda.

Altıncı [c] Beşten sonra yediden evvel gelen, sadis.

Altıncı [s] Altından mamûl şeyleri yapan sana'tkâr. Altın satıcı.

Altınkökü [i] Pekvane denilen bir cins kök.

Altınkuyruk [i] Kıldöken denilen kuşun bir nevi.

Altınlamak [f] Altınla

kaplamak, altınla süslemek, yaldızlamak.

Altınotu [i] Eğreltiotu nev'inden tıpta kullanılır bir ot.

Altıntop [i] Amberçiçeği.

Altıntopu [s] Sarışın, güzel çocuk.

Altıparmak [s] Elinde fazla bir parmağı olan adam. [i] Palamut balığının büyüğü, torik balığı. Yol yol bir nevi kumaş.

Altıpatlar [i] Revolver denilen mükerrer ateşli tabanca.

Altışar [ia] Her birine veya her defasında altı.

Altlık[i] İnce kâğıt üzerine yazı yazarken kâgıdın altına konulan kalınca mukavva. Birşeyin altına konulmağa mahsus şey.

Altmış [i] Altı kerre on, elli dokuzdan bir fazla.

altmışaltı [i] İskambilkâğıdile oynanan bir oyun.

Altmışar [i] Her birine veya her defasında altmış.

Altmışıncı [s] Elli dokuzuncudan sonra gelen.

Altmışlamak [f] Altmış yaşına varmak. Altmışlık olmak.

Altmışlık [s] Altmış parçadan mürekkep. Altmış yaşında adam. Altmış paralık sikke. Kıymeti altmış olan.

Alûde [s] Bulaşık, bulaşmış olan.

Alüfte [s] Aşk ve sevdadan divane gibi olan, aşüfte. [i] Namussuz karı, fahişe.

Alüminyom [i] Sağlam, hafif ve gümüş gibi parlak beyaz bir maden.

Âm [s] Herkese ait, umûmî. Adî, bayağı.

Ama,amma [e] Lâkin, ancak, şukadarki. Kaldı ki, gelelim, gelince. Taaccüp ve izam manasını ifade eder.

Âma [s] Körlük, görmemezlik.

Amaç [i] Nışan, hedef.

Amaçgâh [i] Nişanyeri, nişangâh, hedef mahalli.

Amade [s] Hazır, müheyya.

Âmal [i] Emeller, ümitler, arzular.

Amal [i]Ameller, işler.

Aman [e] İmdat talebi ve feryat. Af, rica ve niyaz, sabırsızlıkla hiddet ve infial, tenbih ve sakındırmağı ifade eder.

Ambalâj [i] Bir yere gönderilecek eşyanın kırılıp bozulmaması için güzelce sarılıp sandığa veya denge yerleştirilmesi, denk bağlama, sandıklama.

Ambar [i] Zahire ve saire konulan büyük sandık. Mahsul koymak için yapılan bina. Emtia koymağa mahsus yer, mahzen, depo, mağaza. Gemilerde hamule doldurulan yer. Harp gemilerinde topların bulunduğu kat.

Ambarcı [i] Bir ambarın idare ve muhafazasına memur adam.

Ambargo[i] Bir geminin limanda haciz ve tevkifi.

Ambarkman [i] Sefineye binme, bindirme. Gemiye eşya yükletme.

Amber [i] Adabalığının barsaklarında toplanan ve güzel kokan külrenginde yumşak ve yapışkan bir madde.

Amberbalığı [i] Boyu yirmi beş metreye varan ve barsaklarında amber hasıl eden balinaya müşabih pek iri başlı bir balık, adabalığı.

Amberbaris [i] kadıntozluğu denilen nebat, berberis.

Amberçiçeği [i] Sarı renkli ve güzel kokulu yuvarlak bir çiçek.

Amberin [s] Amber gibi kokan, amberden ibaret.

Amberiye [i] Yaylâçiçeği, amberli ve güzel kokulu şey.

Ambriyon [i] Cenin, ana karnında olan çocuk ve yavru.

Amca [i] Baba kardeşi.

Amcalık [s] Baba kardeşliği, amca olmak sıfatı.

Amca oğlu [s] amcanın erkek evlâdı.

Amcazade [s] Amcanın kızı veya oğlu.

Amden [h] Kasten, isteyerek ve bilerek.

Âmedî [ı] Başvekâlet dairesinde, Cümhurrıyase-

tile muhabereye mahsus kalemin reisi ve vekiller heyetinin başkâtibi.

Amel [i] İş, fiil, meşgale. Bir işi icra. İlâcın tesirini göstermesi. Niyet, tarzı hareket. Vücudegetirilmiş iş, eser. İshal, karın çıkması.

Amele [i] Rençper, işçi, gündelikle çalışan adam.

Amelî [s] Nazarî olmayan, şartlarına ve kaidelerine riayetle yapılan iş. Amele mensup ve müteallik olan

Ameliyat [İ] Nazarî olarak öğrenildikten sonra yapılan şeyler, tecrübeler. Bir operatörün hastanın bir yerini kesme, yarma ve dikme işleri.

Ameliye [İ] Ameliyat kelimesinin müfredi olup manası onun aynıdır.

Amelmanda,e [i] İşten kalmış, iş görmeğe iktidarsız, boş ve işsiz duran.

Amenna [h] İnandık, tasdik ederiz, ona diyecek yok.

Amerikan [s] Amerikalı, Amerika tebaasından olan, Amerikaya mensup, Amerika mamulâtı.

Ametçi [i] ba: Âmedi.

Ami [i] Senevî, bir seneye mensup ve mahsus.

Amik [s] Derin.

Amil [s] İşleyen, işçi, Sebep, müessir.

Âmim [s] Herkesi şamil, umuma ait, umumî.

Amin [hn] Öyle olsun, yarabbi kabul eyle.

Âmir [s] Emreden, buyuran, ferman eden. Bir memurun mafevki.

Âmir [s] Mamur. Âbadan. Devlete ait, resmî.

Amiral [i] En büyük bahriye kumandanı.

Amirallık[s]Bahriye kumandanlığı, amiral rütbesini haiz olan.

Amirane [s] Âmire yakışacak surette, âmire yakışır tarzda vaki olan.

Amiyane [s] Adice, kabaca.

Amme [s] Herkes, bütün halk.

Amonyak [i] Nişadırruhu. Nişadır.

Amortisman [i] Bir borcun, bir şirkete mevzu sermayenin tedricen ödenip itfası,

Amper [i] Elektrik cereyanının şiddetini ölçmekte vahidi kıyasî.

Ampirik [s] Tahsilsiz, amelî. Mütetabbip

Ampirist [i] İlimden ziyade amel ve tecrübeye tâbi olmak taraftarı.

Ampirizm [i] Amel ve tecrübeye tâbi olup ilme riayet etmemezlik. Tetabbüp.

Ampul [i] Elektrik lâmbası.

Amuden [s] Amut vaziyetinde, yukardan aşağıya düz bir vaziyette olarak.

Amudî [z] Yukardan aşağıya bir vaziyet almış olan, şakulî.

Amut [i] Direk, sütun.

An [i] Cüz'i bir zaman, lâhza, dem.

Ân [ı] Güzellik, cazibe, melâhat.

Ana [i] Evlât veya yavru sahibi olan dişi insan veya hayvan. Muhterem kadın. Birşeyin en başlı kısmı, kütük, esas, merkez.

Anababa [i] Valide ve peder, ebeveyn.

Anababa evlâdı [s] Kıymetli, sevgili, aziz.

Anaç [s] Birkaç kere yavru yetiştirip kartlaşmış ve alışmış olan kümes hayvanı. [c] İş içinde kocalup tecrübe hasil etmiş, kurnaz, usta.

Anaçlanmak [f] İş içinde kocalup tecrübe hasıl etmek, kurnaz ve usta olmak.

Anadandoğma [s] Çırçıplak, uryan.

Anadefter [i] Ticarethanelerin esas defteri.

Anadolu [i] Asyanın Karadenizle Akdeniz ve Marmara ile Adalardenizi arasında olarak şarkan Fırat vadisine kadar uzanan ve Asyayısuğra namile maruf olan yarımadası ki Türkiyenin büyük bir kısmını teşkil eder.

Anadolulu [s] Anadolu ahalisinden olan.

Anafor [i] Denizde akıntının yanında veya altında aksine olarak akan su. Bir rüzgârin bir maniaya

çarparak geri dönmesile hasıl olan cereyan. Parasız, bedava,açıktan

Anaforcu [s] Parasız, bedava, açıktan olarak başkasının kesesinden geçinen.

Anahtar [i] Açar, miftah, kilit. Bir şeyi açmağa veya kurmağa mahsus türlü şekilde aletler. Şifre halline yarayan cetvel. [c] Vasıta.

Analık [i] Validelik, ana hal ve sıfatı. Ana yerini tutan kadın, üveyana, ahretanası.

Analiz [i] Tahlil, bir cismin mürekkep olduğu maddeleri ayırma. Bir kitabin, bir nutkun, bir ibarenin aksamını ayırma, hulâsa etme.

Ananas [i] Sıcak iklimlerde yetişen lezzetli ve güzel kokulu bir meyva, muz.

An'anat [i] An'aneler, rivayetler, eskidenberi işitilen şeyler.

An'ane [i] Bir işin ağızdan ağıza geçerek nakledilunması, rivayatilisaniye, işitilen şeyler. Teferruat, tafsilât

Anarşi [ı] Hükûmetin hertürlü mürakabesinden uzak olarak ferdin serbestçe inkişafını kabul eden meslek, hükûmetsizlik, kükûmet nüfuzunun hiçe inmesi, kargaşalık.

Anasır [i] Unsurlar.

Anason [i] Ekmeğe, gevreklere, müskirata konulan güzel kokulu bir tohum.

Anbean [i] Zaman zaman, arasıra. Gittikçe, tedricen, mürûru zamanla.

Anca [k] Onun gibi, onun kadar, öylece.

Ancak [e] Yalınız, sade, tek, mücerret. sırf, hassaten. Tamamı tamamına, daradar, güç halle. Lâkin, fakat, amma. O kadar, onun gibi.

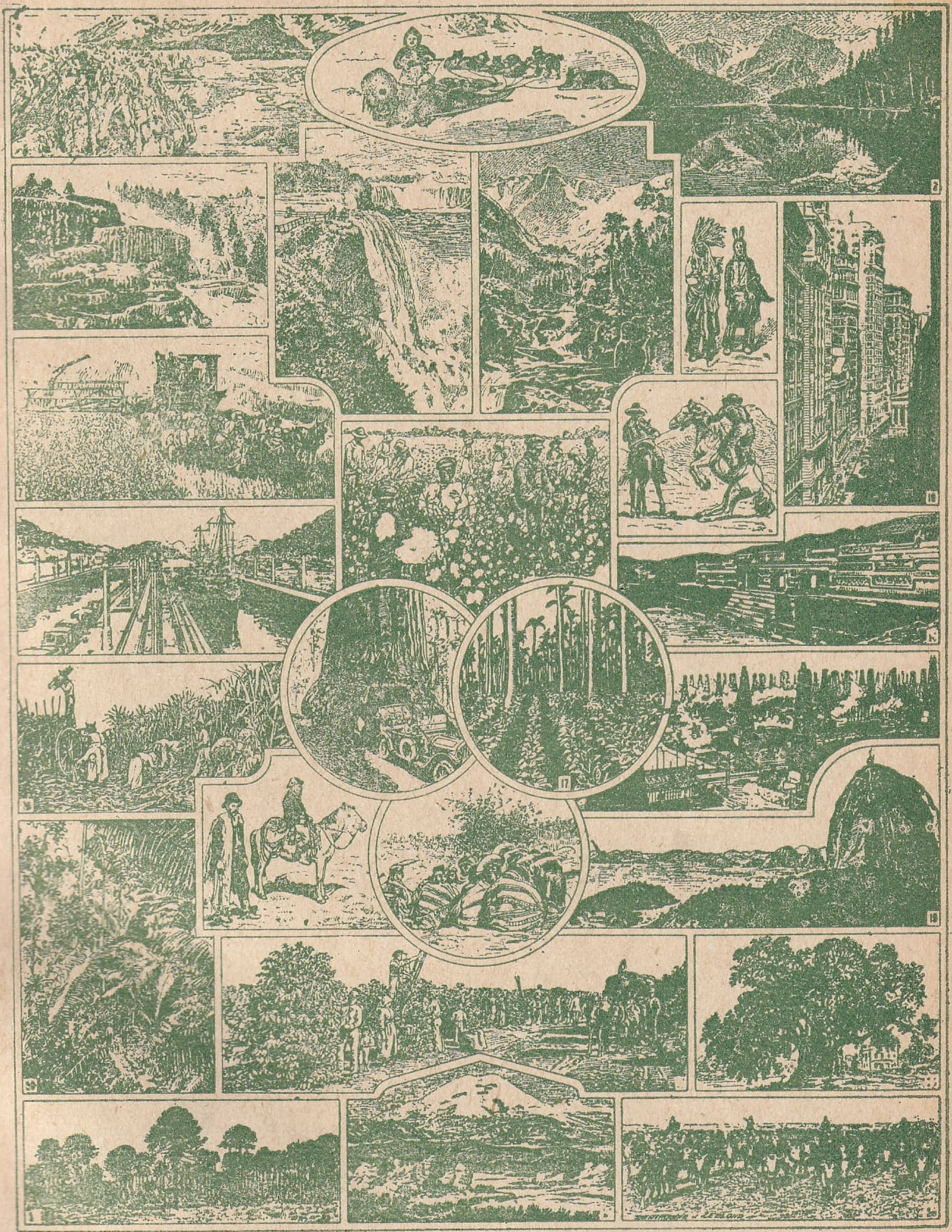
Ancelika [i] Melekotu.

Ancılayin [h] Öylece, o suretle, o mertebede, o-kadar.

Andelip [i] Bülbül.

Andik [i] Bir nevi sırtlan.

Andiz [i] Ardıç nev'inden bir çalı. Şehir hari-

Amerika

cinde çalılık. Fahişeler mahallesi. Tıbbî bir ot.

Ane [i] Kasık.

Anenfeanen [e] Gittikçe, tedricen, mururu zamanla.

Anestezi [i] Butlanıhis.

Anfiteatr [i] Bir tiyatronun sahne karşısında olan kısmı, seyircilere, sa - miine mahsus sıraları biribirinden yüksek olan oyun veya konferans salonunun vaziyeti.

Angajman [i] Ahit, vait, verilen söz.

Angarya [i] Ahaliye bilâücret gördürülen iş; ara - ba, hayvanat ve amelenin meccanen hükûmet tarafından kullanılması. [c] Gönülsüz, istemeyerek, ehemmiyet vermeksizin.

Angıç [i] Çitten araba.

Angıdı Angudi[s] Angıtkuşu ve tuğla renginde olan.

Angıt [i] Kazdan büyücek, tuğla renginde bir kuş.

Anide [z] Hemen o anda, derhal.

Anif [s] Sert, şiddetli, haşin. Kaba muamele eden.

Anjin [i] Boğaz iltihabı, hunnak.

Anka [i] Mevhum bir kuş. [c] İsmi var cismi yok.

Ankarip [h] Yakında.

Ankastin [h] Kastle, isteyerek.

Ankesman [i] Para ve evrakı alıp kasaya koyma.

Anket [i] Tetkikat, tahkikat.

Anne [i] Ana, valide.

Anonim [s] İsmi belli olmayan; isimsiz.

Anonim şirket [s] Kimsenin namına olmayarak hissedarların cümlesine ait bulunan şirket.

Ansiklopedi [ı] Bütün ulûm ve sanayiden bahseden lûgat şeklinde tertip edilmiş eser.

Ant [ı] Yemin, kasem.

Antant [i] Anlaşma, uyuşma, uzlaşma, itilâf,

Anten [i] Haşarat boynuzu. Telsiztelgrafta kul - lanılan uzun elektrik nâkili.

Anterit [i] Bağırsak iltihabı.

Antika [i] Eski zamandan kalma eserler, âsarı ati-

ka. [c] Pek tuhaf, pek garip adam.

Antimon [i] Kurşuna karıştırıldığı halde sertlik veren mavimsi beyaz bir maden.

Antipirin [i] Sinir hastalıklarına, başağrısına, soğuk almağa karşı kullanılan beyaz bir ilâç.

Antisepsi [i] Mikropları tahrip eden tedavi usul - leri.

Antiseptik [s] Mikropları tahrip ve taaffünü izale eden maddeler.

Antişambr [i] Mabeyn odası, dehliz, kapıaralığı.

Antlı [s] Yeminli, ye - min etmiş, tahlif olunmuş.

Antlaşmak [f] Yeminleşmek.

Antoloji [ı] Edebî eserlerin hulâsası, müntehabat

Antrasit [i] Çok daya - nan kokusuz ve dumansız bir kömür.

Antre [i] Bir yerin girilecek mahalli, kapı.

Antrenör [i] İnsanları spora ve hayvanları koşuya hazırlayan idmancı.

Antrepo [i] Tüccar eşyasının depo edildiği ambar.

Anut [s] İnatçı.

Ap [i] Su.

Apaçık [s] Bütün bütüne açık; vazıh.

Apalak [s] İri ve tombul küçük çocuk.

Apandisit [i] Körbağırsak hastalığı.

Apansız [h] Asla hatırda yokken, birdenbire.

Apansızın [h] ba: Apansız.

Aparmak [f] Alıp götürmek. Aşırmak.

Apartıman [i] Bir ailenin oturmasına mahsus birkaç odadan mürekkep daire, bugibi dairelere münkasim büyük bina.

Apaş [i] Serseri, çapkın, evbaş.

Apaz [i] Kapalı avuç, yumruk. Bir avuca sığan miktar, bir tutam.

Apazlama [i] Gemi - nin hafif surette yalpası.

Apazlamak [f] Hafif yalpa yaparak yavaş yavaş gitmek.

Aperitif [i] İştahı açan şey.

Apiko [i] Geminin zincir toplayıp demir almak üzre hazır bulunması. [c] Hazır, tetik, çevik.

Apış [i] Oyluğun iç tarafı, budun iç yüzü.

Apışık [s] Kuyruğunu bacağı arasına alıp yorgun ve yılgın bir halde giden hayvan. Âciz kalmış, şaşırmış adam.

Apışmak [f] Apışlarını açıp hareketsiz kalmak. Bir yerde dikilip durmak. Bir işin uhdesinden gelememek, âciz kalmak.

Apıştırmak [f] Hayvanı çok yormak, artık yürüyemeyecek bir hale getirmek. Gemiyi iki ucundan demirleyip veya bağlayıp hareketsiz bir hale getirmek. Bir adamı âciz ve yılgın etmek.

Apolet [i] Askerlerin rütbe ve sınıflarına göre yakalarına taktıkları alâmet.

Apse [i] Çıban, şiş.

Apsent [i] Bir nevi acı ot ve bununla imal olunan gayet sert bir içki.

Apşak [s] Apışları açık hayvan. Kuvvetten düşmüş, yürüyemez, takatsiz, tembel.

Aptes [i] İbadet için el, yüz, ayaklarını yıkama.

Aptesane [i] Aptes bozacak yer, ayakyolu.

Apteslik [i] Aptes alırken giyilen bir nevi kısa cüppe.

Aptessiz [s] Aptes almamış, aptesi bozulmuş. [c] Pehrizsiz, muharremattan ihtiraz etmiyen.

Apul [h] İki yana sallanarak yürümeği tasvir için apul apul tarzında kullanılır.

Ar [i] Ayıp, nakisa, utanılacak şey. Utanma, haya, şerm.

Ar .i. Arazinin mesahasında kullanılan bir ölçü.

Ara [i] Fasıla, mesafe. Esna, zaman. Fırsat. Münasebet.

Âra [s] Süsleyen, tezyin eden, bezeyen.

Âra [i] Re'yler, fikirler, görüşler.

Araba [i] İnsan ve eşya nakline mahsus tekerlekli vasıta.

Arabacı [i] Araba yapan. Arabayı süren, idare eden.

Arabağı [i] Burnun iki deliği arasındaki zar. Kundak takımında çocuğun bacakları arasına konulan bez.

Arabalık [ı] Araba ahırı. Araba imaline yarar şey.

Arabî [s] Aarap kavmine veya lisanına mensup, Arapça.

Arabistan [ı] Araplarla meskûn memleket. Arap diyarı.

Arabiyat [i] Arapçaya dair ulûm, kitaplar ve mütaleat.

Âraf [ı] Cennet ile Cehennem arasındaki mahal.

Arafat [i] Mekke civarında hacılık zamanında halkın üstüne çıktıkları dağ.

Arak [i] Ter. Buhar.

Arakapı [i] Ufak aralık kapısı, iki ev veya daire arasındaki kapı.

Arakiye [i] Tiftikten yapılan ince keçe külâh.

Aral [i] Biribirine yakın olan adaların heyeti mecmuası. Asyada bir göl ismi.

Aralamak [f] Aralarını ayırmak, açmak, aralık etmek.

Aralanmak [f] Tek ve tenha olmak. Seyrekleşmek.

Aralaşmak [f] Araları açılmak. Seyrekleşmek, dağılmak.

Aralatmak [f] Arasını açmak, aralık etmek, seyrekletmek, dağıtmak.

Aralık [i] İki şey beynindeki boşluk, mesafe. Odalar ve saire arasındaki ufak açıklık. Fırsat, zaman. Kesme, inkıta, fasıla.

Aralık [s] Seyrek, açık, fasılalı. Yarı kapalı.

Aram [i] Dinlenme, sükûn, karar. Rahat, huzur, istirahat. İkamet, oturma.

Arama [i] Bulmağa çalışma, taharri. İsteme. Yoklama, muayene, teftiş.

Aramak [f] Bulmağa çalışmak, taharri etmek. İstemek, talep etmek. Yoklamak, muayene ve teftiş etmek. Memul etmek, var

zannında bulunmak. Arzu etmek, elde etmeğe çalışmak. Bakmak.

Aramgâh [i] İstirahat yeri, İkamet olunan yer. Oturulan mahal, mesken, menzil.

Aramsaz [s] İkamet, istirahat eden. Mukim, sakin.

Aranılmak [f] Taharri olunmak. Arzu edilmek. Revaç ve itibar bulmak. Bakılmak, nazarı itibara almak.

Aranmak [fm] Taharri olunmak. Kıymeti sonradan anlaşılmak. Kendi kendine ve zihnen aramak. Kendi üst ve başını yoklayıp, etrafına bakınıp birşey aranmak.

Arap [s] Arabistan halkı, suriye, İrak, Hicaz, Yemen ve şimalî Afrikada sakin büyük bir kavim.

Araplık [i] Arap olmaklık.

Ararot [i] Ufak çocuklara yedirilen ve Amerikada bir kökten çıkarılan bir nevi nişasta.

Arasta [i] Çarşının bir esnafa mahsus kısmı. Vaktile ordugâhta kurulan seyyar çarşı.

Araste [s] Donanmış, bezenmiş, süslü, müzeyyen.

Arasıra — Bazı bazı, zaman zaman.

Araştırmak [f] Teftiş ve taharri etmek.

Aratmak [f] İstetmek. Talep ettirmek. Biri vasıtasile aramak, teftiş ve tecessüs ettirmek.

Arattırmak [ft] Birine emredip aratmak, teftiş ve tecessüs ettirmek. Evvelkinden beter olduğundan onu arzu ettirmek.

Arayıcı [i] Denize düşen şeyi arayıp bulan adam. Gümrüklerde yolcuların eşyasını muayene eden kolcu. [s] Birşeyi arıyor gibi dönüp dolaşan.

Arayiş [i] Süs, zinet.

Arayış [ı] Arama, araştırma.

Âraz [i] Zatî ve fıtrî olmayan hal, keyfiyet. Tesadüf. Kaza, felâket. Emvali gayrimenkule. Tesadüfen edilen kâr.

Arbede [i] Kavga, gürültü.

Arbitraj [i] Hakemlik, tarafeynin uyuşamadıkları bir işi üçüncü bir adamın re'yine tevdi etme. Borsada bir nevi muamele.

Arda [i] Nişan için dikilen değnek. Çıkırıkçı kolanı.

Ardala [i] Katarın en gerisindeki deveye takılan büyük çan. Hayvanın üs - tüne konulan şilte.

Ardıç [i] Katranı ve tohumu ilâç için istimal olunan dağselvisi.

Ardıçkatranı [i] Ardıç ağacından alınan ve taba - bette müstamel bir nevi katran.

Ardıçkuşu [i] Sarılı karatavuk.

Ardısıra [h] arkası sıra.

Ardıçsuyu [i] Ardıç ağacının suyu.

Ardın [h] Mükerrer kullanılır: Ardın ardın: Arka arka, gerisin geriye.

Ardiye [ı] Gümrük, banka ve sair resmî daireler depolarında nizamî müddetten ziyade kalan eşya için sahibinden alınan ücret. Ücretle tüccar malı hıfzolunan ambar.

Argaç [i] Mensucatta enine atılan iplik, atkı.

Argaçlamak [f] Argaç atmak, atkılamak. Sarmak.

Argalı [i] Yabankoyunu, dağkoyunu.

Argamak [ft] Sarmak.

Argıdal [i] Dağyolu, geçit, boğaz.

Argın [s] Zayıf, Zebun, düşkün, dermansız.

Argıt [i] Dağbeli, geçit, boğaz.

Argıtmak [f] Zayıflatmak. Düşkünletmek.

Arı [i] Bal yapan maruf haşere. Kovan.

Arıbeği [i] Her kovanda kumanda eden dişi arı.

Âri [s] Çıplak. Hür, azade, hâli, beri.

Arıçiçeği [i] Bir nevi çiçek.

Arıkovanı [i] Arıların bal yaptıkları kümbet şeklinde yuva.

Arıkuşu [i] Yeşilli, sarılı, çağırtkan bir kuş.

Arıotu [i] Yüksük otunun pembe veya sarı nev'i.

Arif [s] Bilen, vâkıf aşina.

Arife [i] Bayramdan bir evvelki gün.

Arık [s]Eti, yağı erimiş, zayıf, lâgar. Sade, sâf, temiz, pak.

Arıklamak [f] Etsiz ve lâgar olmak. Zayıflamak.

Arıklanmak [fl] ba: arıklamak.

Arıklatmak [f] Etsiz ve lâgar etmek. Zayıflatmak.

Arıkmak [f] Eti ve yağı eriyip zayıf kalmak. Yorulup zebun düşmek. Düşkün olmak.

Arılmak [f] İyileşmek. Hastalıktan kalkmak, şifa - yap olmak, kespi ifakat etmek.

Arımak [f] Temizlen - mek,pak olmak. Zayıflamak. etsiz olmak. Hastalıktan kalkmak, iyileşmek.

Arınmak [f] Yıkan - mak, temizlenmek. Sâf ve beri olmak. Islahınefis etmek.

Aristokrasi [i] Asil - zadeler, kibarlar sınıfı.

Arış [i] Mensucatta tulâni iplikler. Kolun dirsekle bilek arası. Öküz arabasının oku.

Arıtmak [f] Yıka - mak, temizlemek, tasfiye etmek, sadeletmek.

Aristokrat [i] Aristokrasiye mensup veya taraftar olan.

Ariyet [i] Ödünç, iğreti, geri verilmek üzre alı - nan şey.

Ariz [s] Geniş, enli.

Arız [s] Gelen, vukubulan, tabiî ve hakikî olmayıp tesadüfî hâsıl olan. Tesadüfî vak'a. Dağ, bulut ve saire gibi görmeye mani olan herşey. Yanak.

Ariza [i] Küçükten büyüğe yazılan mektup.

Arıza [i] Arız olan hal. kaza.

Arızalı [s] İniş ve yokuş ve meyanii çok olan yer. Müşkülâtı ilişiği çok olan iş.

Arızasız [s] Arızası olmayan, düz ve müstevi

yer. İlişiği ve müşkülâtı olmayan iş.

Ârazî [s] Zatî ve irsî olmayıp sonradan hasıl olan, eğreti gelip geçen.

Arjantin [i] Cenubî Amerikada bir cümhuriyet.

Ark [i] Tarla ve bos - tana su vermek için açılan yol, hark, cetvel.

Arka [i] Sırt, geri ta - raf, öte taraf. Ters taraf. Sonra, badehu. Hami, iltimasçı, şefaatçi. Himaye, iltimas.

Arkadaş [i] Refik, yoldaş, şerik. Muavin, yamak.

Arkalı [i] Sırtı kavi, iltimaslı, hamisi olan.

Arkalıç [i] Hamal se - meri.

Arkalık [i] Belden yukarısını örten ve yeleğin üstüne giyilen bir nevi kı - sa ceket. Hamal semeri, arkalıç.

Arkasıpek[s] Kavi. Üşümiyecek surette giyinmiş, İltimaslı.

Arma [i] Geminin di - rek, seren ve yelken gibi teçhizatı. Hükûmetlere, hükümdar ve hanedanlara mahsus birtakım işaret ve resimleri havi levha.

Armağan [i] Hediye peşkeş.

Armator [i] Geminin teçhizatını yapan adam, gemi mücehhizi. Gemide halat iliştirmeğe mahsus ağaç veya demir kol.

Armonik [ı] Körüklü bir nevi çalgı aleti.

Armoz [i] Gemi kaplamaları arasındaki çatlak.

Armudi [s] Armut şeklinde olan.

Armut [i] Maruf leziz meyva.

Arnavut [ı] Rumelinin garp cihetinde sakin bir kavim.

Arnavutça [i] Arnavut lisanı.

Arnavutluk [i] Arnauvtların hükûmeti.

Arnika [i] Kanı durduran ve öküz gözü denilen bir kök.

Arpa [i] Hayvanlara yedirilen maruf tane.

Arpacık [i] Gözkapağının kenarında çıkan ka-

barcık. Tüfek ve tabanca namlusunun ucunda, nişan alındığı zaman endaht edenin nazarını hedefe doğru tevcih etmek için yapılan ufak kabarcık.

Arpağ [i] Sihir, afsun.

Arpağan [i] Yaban arpası.

Arpağcı [i] Üfürükçü, sihirbaz.

Arpalamak [f] Fazla arpa yiyerek hastalanmak.

Arpalık [i] Hayvan dişlerinde mevcut bir nişan ki yaşı bununla bilinir ve yaş ilerledikçe zail olur. İlmiye sınıfına eskiden verilen tahsisat. Toprağı kuvvetli tarla.

Arpasuyu [i] Bira.

Arsa [i] Ebniye yapmağa yarayan boş yer.

Arsenik [i] Sıçanotu denilen zehir.

Arsız [s] Utanmaz, yüzsüz, hayasız.

Arş [n] Askerde yürü kumandası. İleri.

Arş [i] Taht. Çatı, dam, direk, sütun. Çadır. Paviyon.

Arşidük [i] Bazı hükümdar hanedanı efradına verilen unvan, baş duka.

Arşın [i] Maruf uzunluk ölçüsü, zira, Yürürken iki ayak arasındaki mesafe, adım.

Arşınlamak [f] Arşın ile ölçmek. Mesaha etmek. Açık adımlar atarak yürümek.

Arşınlık [s] Arşın ile ölçülen veya satılan. Bir arşın boyunda olan.

Art [i] Arka, geri. Sırt, zahır, vera. Alttaraf, mabait, Son, nihayet. [s] Arka tarafta geride bulunan.

Artamak [fl] Arkaya kalmak, en son bulunmak. Eskiden kalmış, fazla olmak. Evlâdı öldükten sonra yaşamak.

Artık [s] Fazla, ziyade. Artan, geri kalan. [e] Daha, gayri, bundan ziyade. Öyleyse. Elverir, kâfi, ammada.

Artıklık [i] Ziyadelik, fazlalık.

Artırmak [ft] Çoğaltmak, ziyade etmek. Müzayedede fiatı yükseltmek.

Haddini aşırmak. Birik - tirmek.

Artist [i] Bestekâr, heykeltraş. ressam gibi serbest san'at sahibi, san'atkâr.

Artma [i] Tezayüt et - me, fazlalaşma, yükselme. Artan şey, mütebaki.

Artmak [f] Çoğalmak, fazlalaşmak, tezayüt etmek. Fazla gelip baki kalmak.

Arttırılmak [f] Tezyit edilmek. Mezatta yük - seltilmek. Tasarrufla bi - riktirilmek.

Arttırmak [ft] ba: Artırmak.

Arus [i] Gelin, yeni evlenen kız.

Aruz [i] Şiirin vezin - lerinden bahseden ilim. İlmi aruz.

Arvana [i] Boz dişi deve.

Arya [i] Gemide ha - latları salverip yelkenleri indirmek hareketi.

Arz [f] Birinin önüne koyup gösterme, takdim etme söyleme, anlatma, ifade etme.

Arz [i] Yer, toprak, zemin, memleket, iklim. Üzerinde yaşadığımız kürre.

Arzî [s] Yere, toprağa, arza ait ve mensup olan.

Arzıyat [ı] Yere, toprağa, zemine ait ve müteallik ilimler ve mes'eleler.

Arzıye [i] ba : Ardiye.

Arzu [i] İstek. Emel. Heves, meyil.

Arzuhal [i] Bir iş için bir makama verilen istida, tezkere.

Arzukeş [s] Arzu çeken, arzusu olan. Candan talip.

Arzulamak [ft] Can ve yürekten istemek, temenni etmek. Göreceği gelmek, özlemek.

Arzulu [s] İstekli, talip, heveskâr.

As [i] Kakım denilen hayvan.

As [i] Mersinağacı.

Âsa [e] Gibi.

Asa [i] Deynek, baston.

Asaf [i] Vezir, müşir.

Asakir [i] Askerler.

Asalet [s] Zadegânlık, necabet, soy ve nesep sahi-

bi olma. Vekil olmayıp asil olma. Köklü ve esaslı.

Asabe [i] Baba tarafından akraba olanlar. Birinin avenesi ve taraftarları.

Asabi [s] Sinirleri pek çabuk müteessir olan, sinirli

Asabilik [s] Sinirlilik.

Asabiyet [s] Birşeyi müdafaa ve iltizamdaki fartı gayret. Sinirlilik.

Asaleten [h] Asil olarak.

Asam [i] Günahlar, kabahatler.

Àsan [s] Kolay.

Àsanì [s] Kolaylık.

Asansör [i] Yüksek binalarda halkı yukarı çıkarmak için yapılan makinalı höcre.

Asap [i] Sinir.

Asar [i] Eserler. ba : Eser.

Àsar [i] Asırlar. ba : Asır.

Asas [i] Gecebekçisi, geceleri sokaklarda kol gezen efrat.

Asasbaşı [i] Gecebekçilerinin reisi, eski zamanda zabıta kumandanı.

Asayiş [i] Rahat, huzur. Emniyetli.

Asepsi [i] Mikropları bertaraf eden tedavi usullerinin heyeti umumiyesi.

Asetilen [i] Parlak ve beyaz ziya veren ve sarımsak kokan bir gaz.

Asfalt [i] Sokaklara, avlulara taş yerine döşenilen kumla karışık zift kaldırım.

Asgar [s] Daha küçük, en küçük.

Ası [i] Faide, kâr, temettü.

Asi [s] İsyan eden, serkeş. Şaki, haydut. Günahkâr.

Aside [i] Pirinç veya arpa unundan yapılan ve ortasına etli bamya konulan bir yemek.

Asıl [i] Kök. Dip, kütük. Temel, esas. Bir şeyin belli başlı kısmı. Bir şeyin çıktığı veya başladığı yer. Soy, nesep. Hakikat, sıhhat. [s] Hakikî, esaslı.

Asil [s] Nesep sahibi,

necip, asaleti olan. Kendi namına hareket eden. Vekil mukabili.

Asılacak [s] Salbolunmağa müstehak, pek kötü adam.

Asilâne [s] Asıl ve nesep sahibine lâyık.

Asılanmak [f] Kâr ve temettü etmek, faide - lenmek, müstefit olmak.

Asılı [s] Asılmış duran, İdam olunmuş, maslup.

Asılı [s] Kârlı, faideli kazançlı.

Asilik [i] Asi olmaklık, itaatsızlık. Haydutluk. Günahkârlık.

Asılış [i] Musallat oluş, ısrarla talep ve teklif.

Asılma [ı] ba: Asılış.

Asılmak [f] Bir yere iliştirip sarkıtmak. Salp ile idam olunmak. [f] Sarkmak, uzanmak, eğilmek. [c] Musırrane talep ve teklif etmek, sarılıp bırakmamak, yapışıp kalmak.

Asilzade [i] Asil adam evlâdı, hanedan, soyusopu belli, necip.

Âsim [s] Günahkâr, kabahatli, suçlu.

Asım [s] Yanına yaklaşılamayan, memnu mevki.

Asıntı [ı] Bir işin sonraya terki, talik, tehir.

Âsip [i] Belâ, felâket.

Asir [s] Güç, zor, zahmetli.

Asır [i] Zaman, devir. Yüz sene.

Asit [i] Ekşi, hamız.

Asitan [i] Eşik, atebe. Barıgâh, dergâh.

Asitane [ı] Eşik, atebe. Payitaht. Merkez.

Asiyap [ı] Sudeğirmeni.

Asiye [s] Mersinağacı cinsinden ağaçlar, fasilei asiye.

Asker [i] Vatanın tecavüzden muhafazası için silâh altında hizmet eden evlâdı vatan, ceyş, cünt, leşker.

Askerce [s] Askere yakışır surette.

Askerî [s] Askere mensup ve müteallik.

Askerlik [ı] Askerin hayat ve vazifesi.

Askı [i] Odalarda ve bilhassa gelinodasında tavandan ve duvarlardan asılan çiçek ve saire. He-

diye olarak yeni yapılan bir binaya, gelin arabası altına, düğün hizmetkârlarına asılan kumaş ve saire. Asılacak şey, avize. Meyva hevengi. Pantalonu düşmekten muhafaza için omuzdan asılan bağ. Kadınların üzerlerine astıkları süsler. [c] Tehir, imhal.

Askıcı [i] Gelin odalarını askı ile tezyin eden adam. Pantalon askısı yapan veya satan.

Aslan [ı] Maruf hayvan, şir, [c] Cesur, bahadır adam.

Aslanağzı [i] Bir nevi çiçek. Havuzlara su akıtmağa mahsus bu şekilde delikli taş.

Aslancı [i] Aslanları muhafaza eden ve bakan adam.

Aslanhane [i] Aslan ve sair vahşi hayvanların hıfzolunduğu yer.

Aslankuyruğu [i] bir nebat

Aslanlanmak [f l] Sonradan gayrete gelip birdenbire atılmak. Büyüyüp yiğit olmak.

Aslanpençesi [i] Bir nebat.

Aslî [s] İptidaki, en evvelki, kadimi. Zatî, en başlı, esasî.

Aslık [ı] Islık, dudakları bükerek çıkarılan ince ses, safir.

Asma [i] Çardağa asılmış üzüm ağacı. Her nevi üzüm ağacı.

Asma [i] Yüksek bir yere iliştirip aşağıya sarkıtma, talik [s] Asılmış, asılı.

Asmak [f] Bir yere iliştirip sarkıtmak, talik etmek. Sallandırmak. İdam etmek. [c] Bir işi geçiştirmek, oyalamak.

Asmakabağı [i] Çardakta yetişen bir cins uzun kabak.

Asmayaprağı [i] Dolma yapılan üzüm yaprağı.

Aspur [i] Yaban safranı. Pek kırmızı boya.

Asrî [s] Zamane adamı, yeni kafalı.

Asrilik [i] Zamana uymaklık, yenikafalılık.

Astar [i] Yüzü teşkil

eden kumaşın altına geçi - rilen bez ve saire. Sıva, boya ve sairenin altına sü - rülen kaba kat.

Astarlamak [f] Astar geçirmek.

Astarlı [s] Altına astar geçirilmiş.

Astarlık [s] Astara yarar bez, sıva, boya ve saire.

Astırmak [f] Çiviye, çengele, askıya ve sair bir şeye ilistirip sarkıttırmak, talik ettirmek. Salbettir - mek, asarak idam ettirmek.

Asude [s] Rahatlanmış, müsterih.

Asudegi [i] Rahat ve huzur, istirahat, asayiş.

Asüman [i] Gök, sema, felek.

Asümanî [s] Göğe mensup, semavî. Gök renginde, açık mavi.

Asya [i] Küreiarzın beş büyük kıt'asından Anado - lumuzun üzerinde bulundu-ğu parçası.

Asyaî [s] Asyalı, As - yaya mensup olan.

Aş [i] Yemek, taam.

Aşağı [s] Yukarı olma-yan, tahtanî. Eksik, noksan, dun. Alçak, bayağı, değer-siz.

Aşağılamak [f] Aşa-ğı olmak, inmek. İtibardan düşmek, bayağılaşmak. [f] Kadir ve itibardan düşür-mek.

Aşağılı [s] Aşağısı olan.

Aşağılık [ı] İtibarsız, kıymetsiz, bayağı, alçak, de-nî.

Aşam [s] İçen, içici, şarip.

Âşar [i] Öşrün cemi, mahsulâtın onda birinden hasıl olan varidat.

Aşarat [i] Onlar, hesapta onlar hanesi.

Aşayir [i] Aşiretler, Ka-bileler, oymaklar, birlikte yaşayan ve beraber konup göçen bedevî halkı.

Aşçı, ahçı (i) Yemek pişiren adam. Yemek pişi-rip satan.

Aşçılık [i] Yemek pi-şirme san'atı, aşçı olmak-lık.

Aşermek — Kadınlara gebelik zamanında arız olan hal.

Aşebî [s] Ot kabilinden olan.

Aşebiye [s] Aşebinin müennesi olup ayni manadadır.

Aşevi [i] Aşçı, aşhane, mutfak.

Aşhane [i] Aşevi, mutfak.

Aşı [i] Birşeyden alınıp diğer birşeye naklolunan madde. Çiçek, tifo ve dizanteri gibi bir hastalığın önünü almak için telkih olunan madde. Yabanî bir ağaca iyi bir ağaçtan vrulan kalem ve yaprak aşısı.

Aşıboyası [i] Kırmızı ve yarısı toprak boya.

Aşıcı [i] Hastalıklara aşı tatbik eden doktor, Ağaç aşılayan adam.

Aşıcılık [i] Aşı yapmak san'atı.

Aşifte [s] Çıldırırcasına âşık, meftun. Açık meşrepli, oynak, namusu şüpheli. (kadın)

Aşık [s] Birşeyin üstünden aşmış olan. [i] Çocukların oyun oynadıkları maruf ayak kemiği.

Âşık [s] Çok seven, birine tutkun, mübtelâ, Sazşairi,

Aşıkane [s] Aşka yakışır surette.

Aşikâr [s] Açık, meydanda, belli.

Aşikâre [s] Aşikâr. [h] Aşikâr olarak, açıktan.

Aşıklık [s] Müptelâlık, tutkunluk, meftunluk. Sazşairliği.

Aşıktaş [i] Âşıklık rolü yapma, muhabbet.

Aşıktırmak [f] Tacil etmek, şitap ettirmek.

Aşılama [i] Bir hastalığa karşı aşı vurma. Yabanî ağaca aşı yapma. [s] Aşılanmış ağaç. Kar ve buz ile soğudulmuş su ve saire.

Aşılamak [f] Bir illete karşı aşı yapmak. Yabanî ağaca aşı vurmak. Mayiatı karda, buzda, kuyuda soğutmak.

Aşılanma [i] Hastalığa karşı aşı olmak, telkih icra ettirme. Ağaca aşı vurulma. Bir hastadan hastalığın sirayetine duçar olma.

Aşılanmak [fc] Hastalığa karşı aşı vurulmak.

telkih icra olunmak. Bir ağaca aşı vurulmak. Bir hastadan hastalık kapmak.

Aşılatmak [ft] Aşı yaptırmak.

Aşılı [s] Aşı vurulmuş.

Aşina [s] Bildik, tanıdık, yabancı olmıyan. [c] Vâkıf, malûmatlı haberdar.

Aşinalık [i] Muarefeye delâlet eden, selâm ve temenna gibi alâmet.

Aşinayi [i] Bildiklik, muarefe. İltifat.

Aşındırmak [f] Sürterek ezip çukurlatmak, birşeyin üstündeki kabartma yazı, resim, çiçek gibi şeyleri silip hazfetmek.

Aşınma [i] Sürtünmekten yenip kazılmak, oyulmak, silinmek hali. [s] Sürtünmekten oyulmuş veya silinmiş şey.

Aşınmak [f] Çok sürtürmekten oyulup çukurlanmak veya üstündeki kabartmalar silinmek, yenmek.

Âşir [i] Onuncu, onuncu kısım. Dost, refik, zevç.

Aşiret [i] Kabile, oymak, göçebe halinde yaşayan cemaat. Yakın akraba, aile.

Aşırı [s] Hadden yukarı, pek ziyade olan. Birşeyin ötesinde, ark sında olan. Birer fasıla ile vukubulan.

Aşırılmak [fc] Yüksek birşeyin üstünden geçirilmek. Atlatmak, savulmak. Defi ve teb'it edilmek. Çalınmak, sirkat edilmek.

Aşırma [i] Birşeyin üstünden öte tarafa geçirme. Diğer birşeyin üstünden atılan veya üzerinden geçirmek suretile bağlanan şey. [s] Çalınmış, mesruk.

Aşırmak [ft] Yüksek bir yerin üstünden geçirmek. Atlamak, geçirmek, savmak. Tart ve teb'it etmek. Kapıp götürmek. Çalmak, sirkat etmek. Haddi tecavüz etmek, çok ilerigitmek.

Aşırtma [i] Birşeyi bir yükseğin üzerinden geçirme. Öteye atlatma. Geçirme, savma, tehlikeyi atlatma. Eğer kolanı. [s] Çalınmış. Üstten atılan.

Aşırtmak [f] Birşeyi bir yüksekliğin üstünden geçirmek, öteye atlatmak.

At yarışları

Geçmek, savmak, tehlikeyi atlatmak. Defi ve tardettirmek, Çaldırmak, sirkat ettirmek.

Aşısız [s] Hastalığa karşı aşılanmamış. Aşı vurulmamış yabanî ağaç.

Aşıtaşı [i] Toprak boyanın taş halinde ve ezilmemiş olanı.

Aşiyan [i] Kuş yuvası. [c] Mesken, yuva.

Aşiyane [i] ba: Aşiyan.

Aşk [i] Sevda, tutkunluk, iptilâ.

Aşkın [s] Geçkin, mütecaviz, aşmış olan. Haddini tecavüz eden, mütehevvir.

Aşlama [i] Yemek yedirme, it'am. ba: Aşılama.

Aşlamak [f] Yemek yedirmek, it'am etmek. ba: Aşılamak.

Aşlatma [i] ba: Aşlama.

Aşlatmak [ft] ba: Aşlamak.

Aşlık [i] Yenilecek şeyler, mekûlât, erzak, zahire.

Aşlıkçı [i] Erzak müteahhidi, zahire tüccarı.

Aşma [i] Üstünden geçme, tecavüz, [s] Aşan, tecavüz eden.

Aşmak [f] Yüksek bir şeyin üstüne çıkıp ötesine inmek. Bir hattı fasılı geçmek, atlamak, öte tarafa mürur etmek. [c] Haddini tecavüz etmek, çok olmak. Erkek hayvan dişiye binmek, çiftleşmek.

Aşup [i] Karıştırıcı. Kargaşalık.

Aşure [i] Muharremin onu, ogünde buğday, şeker ve hububattan yapılan bir tatlı.

At [i] İsim, nam. Şöhret, şan. İtibar, haysiyet.

At [i] Binek, koşu ve yük için kullanılan maruf hayvan.

Ata [i] Baba, peder.

Ata [i] Bağışlama, ihsan, hediye.

Atak [s] Düşünmeden her işe atılıp sokulan, mülâhazasız, ceri, savruk.

Ataklık [i] Düşünmeksizin her işe atılıp karışmaklık, mülâhazasızlık, savurukluk, cüre't, tehevvür.

Atalet [f] İşsizlik, boş durma, işsiz kalma.

Atalık [i] Pederlik, babalık, übüvvet. [s] Peder yerini tutan, babalık eden. Lala, mürebbi. Türkistanda vezirlere verilen unvan.

Ataşe [i] Sefaret maiyetinde memur, kâtip, mülâzım.

Ataya [i] Hediyeler, bahşişler, peşkeşler.

Atbalığı [i] Hipopotam. Afrikanın büyük nehirlerinde yüzen büyük bir hayvan.

Atebe [i] Kapı eşiği. Merdiven basamağı. Eşiği öpülen makam.

Ateh [f] Bunama, sersem olma, bunaklık.

Atelye [i] İş mahalli, çalışılacak yer.

Aterina [i] Gümüşbalığının irisi.

Ateş [i] Odun ve kömürün yanmasından hasıl olan sıcaklık ve kor, ot, nar. Hararet, kızgınlık, Gazep, hiddet, şiddet, Top, tüfek gibi silâhların patlaması. Yangın, harik.

Ateşbalığı [i] Sardalya balığı.

Ateşbaz [i] Ateşle oynayan hokkabaz.

Ateşböceği [i] Yaz geceleri parlayarak uçan bir nevi sinek.

Ateşçi [i] Vapurlarda, buhar makinalarında kazanın ateşini yakan ve idare eden adam.

Ateşfeşan [s] Ateş saçan, ateş püsküren

Ateşgede [i] Ateşe tapanların ateş yaktıkları ibadethane.

Ateşhane [i] Ateş yanan yer, ocak.

Ateşi [s] Ateş renginde açık kızıl.

Ateşin [s] Ateşli, ateş gibi pek kızgın ve hararetli, şedit, hadit.

Ateşlendirmek [f] Ateş vermek, tutuşturmak [c] Pek ziyade kızdırmak, fesadı teşdit etmek.

Ateşlenmek [fl] Ateş almak, tutuşmak. [c] Ziyade kızmak, pürhiddet olmak. Şiddetlenmek, azmak.

Ateşli [s] Hararetli, kızgın. Süratli, canlı, oynak ve zaptı güç hayvan.

Ateşlik [ı] Ateş yanan yer, külhan, ocak. Ateş koymaya mahsus kap. [s] Ateşe yarar. Cehenneme müstahak.

Ateşnak [s] Ateşli, hararetli, kızgın.

Ateşpare [ı] Ateş parçaşı, kıvılcım. [c] Pek şiddetli ve bahadır adam.

Ateşperest [s] Ateşe tapan. Zerdüşt.

Ateşzeban [s] Sözü ateş gibi müessir ve şiddetli olan adam.

Ati [s] Gelecek olan, önde bulunan, müstakbel. Zirde, aşağıda yazılı ve mezkûr olan.

Atıcı [s] İyi silâh atan, nişancı. Çok yalan söyleyen, tefahur eden.

Atıf [s] Meyleden, eğilen. Birine meyil ve muhabbeti olan. İki cümle veya kelimeyi biribirine rapteden.

Atıfet [i] Sebepsiz muhabbet, meyli tabiî, sempati, hüsnü zan. şefkat, merhamet.

Atık [i] Küçük yayık.

Atik [s] Süratle hareket eden, çabuk davranan.

Atik [s] Eski.

Âtıl [s] Bozulmuş, faidesiz, işe yaramaz, boş, beyhude. Tembel, işsiz.

Atılmak [fl] Fırlatılarak elden bırakılmak, tardolunmak. İtibardan düşmek. Söze karışmak, tehevvürle müdahale etmek. İşten çıkarılmak, kovulmak. Kendini ileriye atmak.

Atılış [i] Ba: Atılmak.

Atım [i] Ateşli silâhın boşaltılması, atılması, endaht. Kurşun menzili, merminin yetiştiği mesafe. Silâhın bir defa atılması için iktiza eden barut ve saire.

Atış [i] Atmak fili ve tarzı, atma. Nişancılık. Tefahur için söylenmiş büyük yalan.

Atışmak [fs] Vuruşmak, taş ve silâhla biribirine vurmak. Biribirine söverek kavga etmek.

Atıştırmak [ft] Sövüp saymak, birinin kabahatlerini sayarak serzenişte bulunmak. Çekiştirmek. Acele ile yemek.

Atiye [i] Bahşiş, peşkeş, hediye, hıbe.

Atiyen [h] Önde, ileride, gelecekte. Zirde.

Atkafalı [z] Ahmak, beyinsiz.

Ateşkayığı [i] Büyük kayık. Yangınlarda tulumbayı taşımağa mahsus kayık.

Atkestanesı [i] İri ve yenmez bir cins kestane ki ağacı süs için dikilir.

Atkı [i] Dokumada arşın arasına mekikle atılan argaç teli. Ekin demetlerini yükseğe atmaya mahsus büyük yaba. Omuza veya arkaya atılan şal ve saire.

Atkılamak [ft] Mekikle atkıyı atarak dokumak.

Atkulağı [i] Marula benzer bir nebat.

Atkuyruğu [i] Bir cins nebat.

Atlama [i] Birşevin üstünden sıçrayıp geçme. Yüksek bir yerden aşağıya sıçrama.

Atlamak [fl] İleriye doğru fırlamak, sıçramak. Fışkırmak. Geçmek, bir şeyi bırakıp ötesine geçmek. Aşmak, üstünden geçmek. Yüksekten aşağıya sıçramak. Bir maniayı sıçrayıp geçmek.

Atlambaç [i] Çubukla atlama oyunu.

Atlandırmak [f] Birine at kazandırmak, atlı etmek, ata bindirmek.

Atlangıç [i] Derenin öte tarafına geçmek için suyun içine konulmuş atlamataşı.

Atlanmak [f] At gibi kalkmak, şahlanmak. At edinmek, atlı olmak, ata binmek. Geçirilmek, unutulmak.

Atlanmak [f] Nam ve şöhret kazanmak. Adı çıkmak, bednam olmak.

Atlas [i] Coğrafya haritalarını havi mecmua. İpek ve pamuk ile dokunmuş maruf kumaş.

Atlatmak [f] Birini atlamaya ve sıçramaya sevk ve icbar etmek. Geçirmek, aşırmak, savmak.

Atlayış [i] Atlamak fili, atlama.

Atlaz [i] ba: Atlas.

Atlı [s] Ata binmiş, süvari

Atma [i] Atmak fili, atış. Ba: Atmak.

Atmaca [i] Küçük kuşları tutup yiyen bir nevi yırtıcı kuş.

Atmak [f] Fırlatmak. Dışarı çıkarıp tardetmek. Bırakmak, terketmek. Üste almak, örtmek. Düşürmek, kaybetmek. Saçmak, serpmek. Bir tarafa komak. Vurmak, yapıştırmak. Uzatmak. Boşatmak, ateş etmek. Tehir, tavik, imhal etmek. Yükletmek, isnat etmek. Yatırmak, düşürmek. [f] Esassız, yalan söz söylemek, uydurmak. Kendini medih, tefahur etmek. Vurmak, oynamak. Açılmak, sökmek, salmak.

Atom [i] Zerre, cüzülâyetecezza.

Atsız [s] Atı olmıyan, yaya, piyade.

Atsız [s] İsmi olmıyan, Şöhret ve itibarı olmıyan, ahvali meçhul.

Atsineği [i] Hayvanlara yapışan ve taciz eden maruf sinek.

Atsülüğü [i] Sülüğün işe yaramaz cinsi.

Atş [i] Susuzluk, hararet.

Atşan [s] Susamış, yanmış, kurumuş, teşne. Birşeyi candan arzu eden.

Attırmak [f] Atmağa sevk ve icbar etmek. Fışkırtmak. Ba: Atmak.

Atuf [f] Şefkat ve merhameti olan.

Av [i] Sayt, şikâr. Hertürlü kara ve deniz saydı.

Avadanlık [i] San'atkâr alât ve edevatı, marangoz takımı.

Avakip [i] Akıbetler, sonlar, encamlar, neticeler.

Avaik [i] Müşküller, mâniler, engeller.

Avait [i] Aideler, irat, gelir, tahsisat, muayyenat.

Avalim [i] Âlemler.

Avam [i] Amme, herkes, ahadınas, kaba ve cahil halk.

Avamil [i] Amiller, sebepler.

Avanak [s] Çabuk aldanır, alık, safderun, şaşkın.

Avanaklık [i] Çabuk aldanırlık, alıklık, şaşkınlık.

Avanta [i] Menfaat, istifade, faide,

Avantüriye [i] Sergüzeşt peşinde koşan, entrikalı hayat süren.

Avara [i] Sahilden açılma, uzaklaşma. [v] Açıl!

Àvare [s] Ötede beride dolaşan, boş gezen, serseri, sergerdan, işsizgüçsüz.

Avarız [i] Arızalar. arız olan haller.

Avarya [i] Bir gemiye veya hamulesine arız olan hasar.

Avatıf [i] Atıfetler, sebepsiz muhabbetler, hüsnü zanlar.

Avaz [i] Ses, seda, savt. Nida, nara. [c[Şöhret.

Avcı [i] Av avlıyan, sayyat. Ava haris hayvan.

Avcılık [i] Av avlamakla meşgul adamın hal ve sıfatı. Sayyatlık.

Avdet [f] Geri gelme, ricat.

Avene [i] Yardakçılar, kafadarlar, yardımcılar.

Avenk [i] Hevenk.

Avgan [s] gebe inek.

Avgın [i] Duvar dibinde su deliği.

Aviyon [i] Deniz tayyaresi.

Avize [i] Askı, tavandan asılan tek veya müteaddit lâmba, fener ve mumları havi billûr veya madenî askı.

Avizeigûş [i] Küpe.

Avizo [i] Donanmada haber gemisi, hafif bir nevi harp gemisi.

Avk [f] Durdurma, tevkif etme, vazgeçirme, menetme. [i] Mâni, engel.

Avkamak [f] Sıkıp ufaltmak, ovalamak, ezmek. Ufalanmak, dağılmak.

Avkımak [f] Ba: Avkamak.

Avköpeği [i] Zağar ve tazı gibi av avlamağa mahsus köpek.

Avlak [f] Dere, vadi, su cetveli. Av yeri, çok av bulunan mahal.

Avlamak [f] Sayt ve şikâr etmek, tüfek, tuzak, ağ, zağar ve saire ile kuş, hayvan ve balık tutmak. Bir vasıta ile elde etmek.

Avlanmak [f] Av edilmek, saydolunmak, bir tuzak ile tutulmak. Bir yerde av tutmak için dolaşmak, av ile meşgul olmak,

Avlu [f] Bir evin veya dairenin önünde etrafı duvar ve çitle çevrili yer.

Avn [f] Yardım, imdat, nusret.

Avrat, Avret [ı] Vücudün gösterilmesi, ayıp olan yeri, bedenin göbek ile dizler arasındaki kısmı. Karı, zevce. Kadın.

Avruk [s] Kıvrık, çarpık, mukavves,

Avrulamak [f] Yayı kurmak, çarpmak, kıvırmak.

Avrulmak [f] Kıvrılmak, çarpılmak.

Avrupa [i] Küreiarzın beş kıt'asından biri ki en küçüğü olduğu halde en mamurudur.

Avuç [i] Elin iç tarafı, parmakların iç tarafı da dahil olduğu halde elin ayası. Bir elin içine sığacak miktar.

Avuçlamak [f] Avucun içine almak, avuçla kavramak. Avucun içini doldurarak tutmak.

Avuçlanmak [f] Avuç içine alınmak, avuçla kavranılmak.

Avukat [i] Davavekili. Mahami [e]Çeneli, cerbezeli.

Avunmak [f] Oyalanmak, iğfal edilmek. İnek gebe kalmak.

Avundurmak [t] Oyalamak, aldatıp bekletmek.

Avurt [i] Yanağın iç tarafı, ağıziçinin iki tarafındaki boşluk. [e] Tefahur, tekebbür.

Avurtlu [s] Tefahur eden, kibirli, ağzıkalabalık.

Avustralya [i] Küreiarzın beş büyük kıt'asından beşincisi.

Avusturya [i] Merkezî Avrupada bir Cumhuriyet.

Avutmak [t] Oyalamak, aldatıp bekletmek, iğfal etmek, eğlendirerek sabırsızlanmasına meydan vermemek.

Avutturmak [t] Oyalattırmak, biri vasıtasile oyalandırmak, aldattırıp bekletmek.

Avutulmak [t] İğfal edilmek, eğlendirilerek oyalanmak, susturulmak.

Ay [i] Arzın etrafında dolaşarak geceleri tatlı bir ziya neşreden küre, kamer, mah. Senenin on ikide biri. Hilâl resim ve şekli. [e] Pek güzel ve parlak çehre.

Ay [n] Birdenbire hissolunan hayret, taaccüp ve korkuyu ifade eder. Keder, teessüf veya bir ağrı hissolunduğuna delâlet eder.

Aya [i] Parmakların nihayetinden bileğe kadar elin iç kısmı, parmaklardan ökçeye kadar ayağın altı, taban.

Âya [h] Acaba, mümkün mü ki.

Ayağınaçabuk [s] Becerikli, cevval.

Ayak [ı] İnsan ve hayvanın yürümesine yarayan uzuv, kadem. Bazı eşyanın üstünde durdukları ayağa benzer kısımları. Dikili duran şeylerin yere dokunan alt tarafı, kaide. Ayak basacak yer, basamak, kademe. Çay ve nehrin deniz ile veya diğer bir nehir ve göl ile birleştiği yer. Bir gölden ayrılıp suyun fazlasını akıtan dere, mecra. Adım, kadem. Yarım arşından ibaret tul ölçüsü.

Ayakaltı [i] Yol üstü.

Ayakkabı [i] Ayağa giyilecek şey. Pabuç. kundura, terlik.

Ayakkabıcı [i] Ayakkabı yapan ve satan.

Ayaklamak [f] Ayakla basmak, çiğnemek. Ayak atmak, yürümek. Ayak ölçmek.

Ayaklandırmak [f] Tahrik etmek, ayağa kaldırmak.

Ayaklanmak [f] Davranıp ayağa kalkmak, yürümek. Kıyam, isyan, dava etmek, kalkışmak.

Ayaklı [s] Ayağı olan, yürüyen. Yüksek (hayvan). Müteharrik, seyyar.

Ayaklık [i] Ayak yapmağa yarayan şey. Bir ayak cesametinde olan. Cambaz nalını. Sütun kaidesi, kürsü taşı.

Ayaksız [s] Ayağı olmıyan, yürüyemeyen.

Ayaktaş [i] Yol arkadaşı, yoldaş. Arkadaş, refik, hemmeslek.

Ayaküstü [i] Ayakta, kaimen.

Ayakyolu [i] Aptesane. halâ.

Ayakteri [i] Doktorlara verilen ücret.

Ayal [i] Aileler, bir kimsenin bakmağa mecbur olduğu insanlar, familya, zevce, karı.

Ayan [s] Gözle görülen zahir, aşikâr.

Ayanbeyan [s] Apaçık, aşikâr surette.

Ayani [s] Göz ile gören.

Ayar [i] Altın ve gümüşün kabalığı derecesi. Doğruluk, düzgünlük, noksansızlık. Derece, mertebe kırat.

Ayarcı [i] Ayar eden, düzelten.

Ayarmak [l] Yoldan şaşmak, azmak.

Ayartılmak [fc] Kandırılıp yerinden, işinden çıkarılarak başka yere ve işe konulmak.

Ayartmak [ft] Kandırıp yerinden, işinden çıkarmak. Aldatıp yoldan çıkarmak, iğfal etmek. Baştan çıkarmak.

Ayaz [i] Kışın açık havalı gün ve gecelerde hüküm süren kuru soğuk.

Ayazlamak [ft] Gece ayazında üşümek, ayazda çok beklemek. Üşümek. soğuk almak. Nafile beklemek.

Ayazlanmak [t] Ayazdan müteessir olup soğuk almak.

Ayazlatmak [f t] Gece ayazda bırakıp üşütmek, bekletmek.

Ayazma [i] Rumların dinde mübarek sayarak ziyaret ettikleri çeşme veya pınar.

Aydın [s] Aylı gece, mehtaplı. Ziyadar, nurlu, ruşen. Vazıh, aşikâr, Mubarek, mes'ut, kutlu.

Aydınlamak [f] Aydınlık olmak, ruşen ve ziyadar olmak.

Aydınlanmak [f] Kendikendine aydınlamak.

Aydınlatmak [f] Aydınlık etmek, ruşen ve ziyadar etmek.

Aydınlık [i] Işık, ziya, nur. Ziyadar yer. Dam bacasi, tavan penceresi.

Ayet [i] Alâmet, nişan. Eser. Kur'an ve sair mukaddes kitaplardaki cümlelerin herbiri.

Aygır [i] Damızlık erkek at. [c] Azgın adam.

Ayı [i] Maruf vahşi hayvan. [c] İriyarı, kaba adam.

Ayık [s] Aklı başında, sarhoş veya baygın olmayan. [c] Uyanık, müteyakkız adam.

Ayıklamak [f] Ayırmak, temizlemek. Tefrik, ve temyiz etmek. Seçmek iyisini fenasını ayırmak.

Ayıklanmak [f] Ayık olmak, sarhoş veya baygınlıktan aklı başına gelerek uyanmak. Tefrik ve temyiz olunmak, ayrılmak. Seçilip iyileri alınmak.

Ayıklatmak [f] Tefrik, temyiz ve intihap ettirmek. Sarhoş veya baygın birini ilâç ve tedavi ile ayık etmek. Eyisini fenasını seçtirmek. [c] Aklını başına getirmek, ikaz etmek.

Ayıklık [ı] Sarhoş olmamaklık, baygın olmamaklık. Aklın başta olması. [c] Uyanıklık, teyakkuz, intibah.

Ayılmak [f] Dolaşıp yerine gelmek, bir devri tam yapmak. Sarhoşluktan baygınlıktan kurtulmak, kendine gelmek. [c] Dalgınlıktan uyanmak, birdenbire aklını başına toplamak, teyakkuz etmek.

Ayin [i] Âdet, kanun, usul. Dinî merasim, ibadet.

Ayine [i] Ayna, gözgü.

Ayıp [i] Hata, kusur. Utanılacak şey, leke. [s] Utanmağı mucip, edep ve terbiyeyi muhil.

Ayıplamak [f] Bir hal, bir söz, bir hareketi ayıp saymak.

Ayıplanmak [f] Tayip olunmak, ayıp sayılmak.

Ayıplı [s] Kusurlu, lekeli.

Ayıpsız [s] Kusursuz, lekesiz.

Ayırmak [f] Bölmek, tefrik etmek, taksim etmek. Seçmek, intihap etmek. Yarmak, Boşaltmak, Çekmek, infikâk ettirmek.

Ayırt [i] Tefrik ve temyiz.

Ayırtlamak [ft] ba: Ayıklamak.

Ayırtmak [ft] Biri vasıtasile ayırmak.

Ayırtlanmak [f] ba: Ayıklanmak.

Ayırtlatmak [f] ba: Ayıklatmak.

Ayisberg [i] Kutuplardan koparak büyük denizlerde dulaşan buz kütleleri.

Aykırı [i] Biribirine uymıyan, yakışık almıyan.

Aylak [s] Bir işte olmayan, boşgezen.

Aylakçı [i] Muayyen bir lşi olmayıp gündelikle çalışan.

Aylamak [f] Dolaşmak, devretmek. Yukardan aşağıya kaymak, düşmek.

Aylanmak [f] Dönmek, devretmek.

Aylık [s] Her ay, ayda bir olan, şehrî. Bir ayda icra olunan. Bir ay devam eden. Bir ay yaşamış olan, vukuundan beri bir ay geçen. Bir aylık hizmete mukabil verilen ücret, maaş.

Aylıkçı [i] Ücretini heray alan, aylıkla çalışan.

Aylıklı [s] Aylığı olan, maaşlı, muvazzaf.

Ayn [ı] Göz, çeşim, dide. Pınar, kaynak. Birşeyin bir şahsın kendisi, zatı, aslı. Birşeye çok benziyen misali, tıpkı, suret. Tamamile müşabih şahıs veya şey. Sırf, mahiz.

Ayna [i] İn'ikâsı ziya suretile insanın kendisini görmesiçin yapılmış parlak madenî levha veya cam, gözgü.

Aynacı [i] Ayna yapan veya satan adam. [c] Hilekâr.

Aynalı [s] Ayna veya aynalarla süslü yer. [c] güzel.

Aynasız [s] Çirkin, fena, hoş olmıyan.

Aynen [h] Birşeyin kendisi ve aslı olarak. Tıpkı tıpkına, tamamile, hiçbir şey değiştirmeksizin.

Aynî [s] Göze mensup ve müteallik olan. [h] Tıpkı, farksız, çok benzer.

Aynibahar [i] İri taneli etli ve sulu bir cins erik.

Aynile [h] Ba: Aynen.

Aynısafa [ı] Ayçiçeği.

Ayniyek [ı] Birşey veya şahsın ayni ve takendisi olması.

Ayran [ı] Yayıkta döğülüp yağı alınmış ve su katılmış yoğurt.

Ayranlık [i] Dalak.

Ayrı [s] Fasılalı, aralıklı, münferit.Kendi başına, müstakil. Başka.

Ayrı ayrı [s] Herbiri ayrı olarak, herbiri kendi başına, münferiden.

Ayrıca [s] Ayrı olarak. başkaca.

Ayrık [i] Bağ ve bahçelere musallat olan bir cins çayırotu.

Ayrılanmak [f] Ayrılmak, münferit olmak. Kimseye uymamak. Mübayin olmak.

Ayrılaşmak [fm] Ayrılmak, infirat etmek.

Ayrılık [i] Müfarekat, firkat, hicran, ayrı olmaklık, bir yerde bulunmamaklık.

Ayrılmak [f] Tefrik olunmak, ayrı düşmek. Bölünmek, taksim olunmak. Farklı olmak. Seçilmek, intihap olunmak. Yarılmak, çatlamak. Boşanmak. talâk. Çekilmek, infikâk etmek.

Aytmak [f] Söylemek, demek.

Ayva [i] Maruf meyva.

Ayvalık [i] Ayva bahçesi, ayva ağaçlarını havi yer

Ayvaz [i] Büyük bir konakta vaktile aşağı hizmetlerde kullanılan erkek hizmetkâr.

Ayyar [s]Hilekâr, dessas, dolandırıcı, hilebaz, mekkâr.

Ayyarlık [s] Hilekârlık mekkârlık, dessaslık, dolandırıcılık.

Ayyaş [s] Çok içki içen, bekri.

Ayyaşlık [s] Bekrilik.

Ayyuk [i] Gökte keçi denilen bir yıldız. Gökyüzünün en yüksek yeri.

Az [s] Çok olmıyan, kalil, cüz'î. Seyrek, nadir.

Aza [i] El, ayak ve saire gibi vücudün aksamı. Bir meclis veya heyeti tertip eden adamların her biri ve heyeti mecmuası.

Azacık, Azıcık, Azcık [s] Pek az miktarda.

Azade [s] Hür, serbest, her kayitten beri. Ari, salim, müberra.

Azadegi [s] Hürriyet, serbestî. azadelik.

Azalmak [f] Az olmak, eksilmek, tenakus.

Azaltmak [ft] Miktarını indirmek, eksiltmek, tenkis etmek.

Âzam [s] Pek büyük. en büyük.

Azamet [i] Büyüklük, ululuk. Gurur, kibir, debdebe, tantana.

Azametli [s] Büyük, ulu, celâl sahibi. Kibirli, gururlu, debdebeli, tantanalı.

Azamî [s] En yüksek olarak, nihayet derece.

Azap [i] Ceza, eziyet, büyük sıkıntı, elem, ukubet, işkence.

Azap [i] Bekâr, ergen, mücerret. Bahriye tüfekçisi.

Azar [i] İncitme, tazip, ukubet, Zulüm.

Azar [i] Çıkışma, tekdir, darılma.

Azar [h] Azar, azar yavaş yavaş, tedricen.

Azarlamak [ft] Tekdir etmek. Çıkışmak, itap ve serzeniş etmek.

Azarlanmak [f] Tekdir ve itaba duçar olmak, azar yemek.

Azarlatmak [f] Tekdir ve itap ettirmek.

Azarlayış [i] Çıkışma, tekdir, itap.

Azat [i] Esaretten kurtarma, itak. Çocukların mektepten salverilmesi.

Azatlamak [f] Esiri, köle ve cariyeyi azat etmek. İtak. Mektepten salvermek.

Azatlı [s] Azat edilmiş köle ve saire.

Azatlık [i] Köle ve sairenin azat edilmesi. Serbestlik, hürriyet. [s] Azat edilmek zamanı gelmiş olan.

Azdırmak [f] Harekete getirmek, tahriş ve tehyiç etmek. Yüz verip şımartmak. Ayartmak, sapıtmak, baştan çıkarmak. Az bir fenalığı ıslah olunmıyacak bir hale getirmek. Yolunu şaşırtmak.

Azdırılmak [f] Başkası tarafından tahriş ve

tehyiç edilmek. Yüz vererek şımartılmak. Yoldan çıkarılıp ifsat edilmek. Cüz'î fenalığı artırılmak. Yolu şaşırtılmak.

Azer [i] Ateş, ot.

Azerbaycan [i] Rus Sovyet İttihadına dahil bir Türk Cümhuriyeti.

Azergede [i] Mecusî mabedi, ateşgede.

Azerî [s] Ateşe ve mecusiliğe mensup. Azerbaycanlı.

Azerperest [s] Ateşe tapan, mecusî.

Azgaşmak [ft] Bozuşmak, muhasama etmek.

Azgın [s] Azmış, mütehevvir, haşarı.

Azgınlık [i] Azmış adamın hali, haşarılık, tehevvür.

Azı [i] Ağızın iki tarafındaki düz ve yassı dişler.

Azıdişi [i] Ağızdaki ezici dişler.

Azık [i] Yiyecek, taam. Zahire, kut, rızık.

Azıklanmak [fl] Yemek, tagaddi. Zahire tedarik etmek. kut edinmek.

Azıklı [s] Sofrası açık, aç doyuran, mün'im.

Azil [f] Memuriyetten, vazifeden çıkarma.

Azılı [s] Serkeş, çok haşarı, azgın.

Azim [i] Kat'î niyet. Kast, karar.

Âzim [s] Azim ve niyet eden, kat'î karar veren. Bir yere giden.

Azîm [s] Büyük, ulu, iri, cesim. Ehemmiyetli, mühim. Müthiş

Azım [i] kemik.

Azimet [f] Yola çıkma, bir yere gitme.

Azımsamak [f] Az görüp beğenmemek, istihfaf etmek.

Azırganmak [f] Az vermek, esirgemek, diriğ etmek.

Azışmak [f] Tedricen azmak, şiddetlenmek. Tutuşmak, kavga etmek.

Azıştırmak [f] Tedricen şiddetlendirmek.

Azıtmak [f] Çok uzamak, hadden ziyade boy atmak. Yoldan sapmak.

Tuğyan etmek. Azgın etmek.

Aziz [s] Kavi, kadir. Muhterem, mübeccel, mükerrem. Az bulunur, nadir, nefîs, kıymetli, çok sevgili. [i] Veli, kerametli.

Azizlik [i] Muziplik, eğlenmek için edilen eziyet, lâtife yolunda fenalık.

Azma [ı] Azgın bir hale gelme, şımarma. Doğru yoldan şaşma. Taşma. Şiddetlenme. Kudurma. [s] Melez, ayrı cinsten iki hayvandan olan yavru.

Azmak [i] Taşmış dere, sel. Su seddinin fazla suya yol veren yeri.

Azmak [f] Coşmak, tehevvür ve heyecana gelmek. şımarmak. Taşmak. feyezan etmek. Doğru yoldan çıkmak. Şiddetlenmek, Şehveti artmak, fenalaşmak, iltihap etmek. Kudurmak, bozulmak. Ayrı iki cins hayvandan doğmak.

Azman [s] Pek fazla büyümüş, çok boy ve cesamet peyda etmiş. Cinsi ayrı iki hayvandan doğma, melez.

Azot [i] Kokusuz, renksiz, tatsız basit bir gaz.

Azvaz [ı] Bir cins yaban mersini.

B

B [i] Türkçe alfabenin ikinci harfi.

Baba [i] Ata, peder. Yaşlı ve muhterem adam. Bektaşi şeyhi. Zencilere arız olan bir asabî hal. [s] Hayırhah ve muhterem. Erkek.

Babalı [s] Sar'aya benzer asabî bir hali olan.

Babalık [i] Pederlik, atalık. Ahret babası. Üvey peder. Kayın peder. [s] Doğru ve sâf, hile bilmez, safderun.

Babaocağı [i] Babadan kalma hane.

Babayani [s] Yaşlı ve vakarlı adama yakışır surette olan.

Babayiğit [i] Yetişmiş delikanlı, bedeni tam kuvvetini almış genç. [s] Cesur, şeci.

Babayiğitlik [i] Tam kuvveti bedeniye. Gençlik, delikanlılık. Cesaret, şecaat,

Babıâli[i] Vaktile Sadaret, Divanı hümayun, dahiliye, hariciye nezaretlerile Şurayı Devleti havi olan ve bugün İstanbul Vilâyet Konağı bulunan daire.

Baca [i] Dumanı çekmek için ocağın damdan yukarı çıkan kısmı. Tepe penceresi, damlarda ışık deliği. Vapurlarda dumanın çıktığı büyük menfez.

Bacak [ı] Kalçadan ayağa kadar olan uzuv (insan ve hayvanda). Oyun kâğıtlarından oğlan resmini havi olanı, vale, fanti. Bir nevi avköpeği.

Bacaklı [s] uzun boylu, yüksek.

Bacaksız [s] Bacakları ve boyu kısa, boysuz.

Bacaksızlık [i] Kısa boyluluk, kısa boy.

Bacanak [i] iki kız kardeş kocaları.

Bacanaklık [i] İki hemşire ile izdivaç etmiş iki erkeğin biribirine olan münasebet ve karabeti.

Bacı [i] Büyük hemşire, abla. Yaşlı ve kıdemli kadın, abla, kalfa. Şeyh zevcesi. Zevce, refika.

Baç [i] Vergi, haraç, gümrük resmi.

Badana [ı] Duvarlara sürülen sulu ve boyalı kireç.

Badanacı [i] Duvarları badana eden adam.

Badanacılık [ı[Duvarlara badana sürmek san'atı.

Badanalamak [f] Duvarlara badana sürmek.

Badanalatmak [f Badana ettirmek.

Badanalı [s] Badana sürülmüş.

Badaşmak [f] Uy - mak, mutabık gelmek, Uyuşmak. Uzlaşmak.

Badat [i] Bir nevi yerelması,

Bade [ı] Şarap, içki.

Badehu [z]Ondan sonra.

Badem [c] Maruf kabuklu meyva.

Badema [z] Bundan böyle, bir daha.

Bademcik [c] Boğazın içinde iki tarafta bulunan bademe benzer iki bez.

Bademezmesi [i] Bademden yapılan bir nevi şeker.

Bademî [s] Badem şeklinde.

Bademiçi [i] Bademin içi.

Bademlik [i] Badem ağaçlarını havi mahal, badem bahçesi.

Bademşekeri [i] İçi badem ve üzeri şekerle kapalı bir şekerdir.

Bademyağı [i] Bademden çıkarılan ve sanayide müstamel bir yağ.

Badena [i] Gemi halatının aşınacak yerine sarılan bez, halat sargısı.

Badi [i] Ördek denilen kuş. [c] Ördek gibi iki tarafa sallanarak yürüyen.

Bâdi [i, s] Sebep olan, icap eden, mucip, sebep, illet. İlk, iptida, evvel.

Badire [i] Ansızın zuhur eden vak'a.

Badısaba [c] Hafif, serin sabah rüzgârı.

Badiye [i] Çöl, Sahra, kır.

Badnüma [i] Rüzgârın estiği ciheti gösteren alet.

Badya [ı] Agaçtan, topraktan ve saireden yapılan bir nevi su kabı.

Bağ [i] Bağlayacak söz, bent, rapt. Bağlanmış şey, demet, deste. Münasebet, alâka, rabıta.

Bağ [i] Bahçe, bostan, Üzüm kütüklerini havi olan mahal, üzüm ağacı.

Bağa [ı] Kurbağa ve kaplumbağa envaından hayvanatın ismi umumîsi. Tospağa cinsinden bazı deniz hayvanlarının kabuğu. [s] Bu kabuktan mamul eşya.

Bagaj [ı] Seyahat eden adamın beraber götürdüğü eşya. Hareket üzere bulunan asker kıt'asının eşyası.

Bağan [i] Vakti tamam olmadan düşen yavru, düşük. Ölü doğan kuzunun derisi.

Bağdadî [s] Bağdatlı. İnce tahtalardan aralık ola-

rak çakılıp üstü kireç ile sıvanan duvar, bölme ve tavan.

Bağdalamak [f l] Güreşte hasmın bacağını kendi bacağile sarıp yıkmak.

Bağdamak [f] Biribirine geçirerek bağlamak.

Bağdaş [i] Ayakları mütekabil oylukların altına alarak oturma.

Bağdaşmak [f] Bağdaş kurup oturmak. Uymak, mutabık gelmek. Uyuşmak, uzlaşmak.

Bağı [ı] Arpağ, büyü, afsun [s] Asi, serkeş

Bağıldak [ı] Beşikteki çocuğu göğsü üzerinden geçerek beşiğe bağladıkları enli bağ. Âdet gören kadınların tutundukları bez.

Bağır [i] Karaciğer. Herşeyin iç veya ön tarafı. Göğüs.

Bağırçak [i] Yük arabası okunun çatal yeri.

Bağırdak [i] Ba: Bağıldak.

Bağırış [i] Yüksek perdeden seslenme, sayha, nağra.

Bağırışmak [s] Birlikte ve bir ağızdan bağırmak. Yaygara koparmak.

Bağırma [i] Yüksek perdeden ses çıkarma, öğürme, nara, sayha.

Bağırmak [fl] Yüksek perdeden seslenmek, haykırmak, nara atmak. Böğürmek.

Bağırtan [s] Bağırmayı mucip olan.

Bağırtlak [ı] Bir nevi yabanördeği, suçulluğu.

Bağırtmak [f Bağırmaya mecbur etmek.

Bağışlama [i] Karşılıksız verme, ihsan in'am. Alacağından vazgeçmek, affetme.

Bağışlatmak [f] Karşılıksız verdirmek, bahş ve ihsan ettirmek. Affettirmek.

Bağışlayıcı [s] Bağışlıyan, ihsan ve in'am eden. Affeden.

Bağışlayış [i] Ba: Bağışlama.

Bağlama [i] Ba: Bozuk ve tambura nev'inden telli çalgı.

Bağlamak [f] İp veya ağ gibi dolaştırıp rap-

tetmek, düğümlemek. Birşeyi ip gibi birşeyle raptetmek. Birçok şeyleri birlikte raptetmek. Sarmak, sargı geçirmek. Takmak, asmak, kuşanmak. Kapamak. Hâsıl etmek. Kavuşturmak. Tahsis ve tayin etmek. Yapmak, teşkil etmek. Toplayıp bohça ve denk yapmak.

Bağlan [i] Bir nevi kaz.

Bağlanmak [f] Rapt, bendolunmak, Ba: Bağlamak. Tutulmak, ayrılamamak. Mecbur olmak, taahüt altına girmek.

Bağlatmak [f] Rapt, ve bendettirmek.

Bağlı [s] Bağlanmış olan, merbut. Kapanmış, seddedilmiş. Menut, mütevakkıf. Kocalık muamelesine gayri muktedir.

Bağmak [f] Bağlamak. Büyü ve sihir etmek, afsunlamak.

Bağteten [h] Ansızın, birdenbire, beklenmediği halde.

Bah ! [n] Acayip ! tuhaf şey !

Bah [i] Şehvet.

Bahadır [i, s] Kahraman, yiğit, cesur.

Bahadırane [s] Yiğitçe, kahramanca.

Bahadırlık [i] Cesurluk, yiğitlik, kahramanlık.

Bahar [i] İlkyaz, mart ayının 23 üncü gününden haziranın 23 üncü gününe kadar olan zaman.

Bahar [i] Tarçın, karanfil, karabiber gibi güzel kokulu şeylerin umumî ismi.

Baharat [i] Tarçın ve emsalinin ismi olan baharın cem'i.

Bahariye [i] Bahar mevsiminin vasfını ve bu münasebetle birinin methini havi kaside.

Baharlı [s] İçine bahar konulmuş yemek ve saire.

Bahçe [i] Çiçek, meyvalı ve meyvasız ağaçları ve sebzeyi havi ve çok kere eve bitişik mahal. Bağ, bostan.

Bahçeli [s] Bahçesi olan.

Bahçelik [s] Bahçeleri çok yer.

Bahçıvan [i] Bahçeyi tanzim ve idare eden, bahçe bakmasını bilen adam.

Bahçıvanlık [i] Bahçe bakmak san'atı, bahçe yetiştirmek ilmi.

Bâhir [s] Zâhir, belli. Parlak, güzel.

Bahir [i] Deniz, derya. Büyük göl ve nehir. Aruzda bir vezin. [c] Pek ziyade âlim.

Bâhis [s] Bahseden, birşeye dair malûmat ve beyanatı havi bulunan.

Bahis [i] Birşey hakkında söz söyleyip hakikati araştırma. Söz münazaası, muaraza, mubahase. Bir madde hakkındaki tafsilât, mes'ele. Bir iddia üzerine sözü doğru çıkan tarafından kazanılmak için mükâfat tayini, öndül.

Bahname [i] Şehveti tahrik eder tarifat ve resimleri havi, müstehcen, mecmua.

Bahren [h] Deniz yoluyla.

Bahrî [s] Denize ait, ve mensup, denize müteallik. [i] Bir nevi deniz ördeği.

Bahriye [i] Denize ait ve müteallik. Deniz işlerine dair. Donanma ve mürettebatı.

Bahriyeli]s] Donanma mürettebat ve mensubu olan .

Bahş [i] Bağışlama, ihsan. Af. [s] Bağışlıyan, hibe ve ihsan eden, veren, mucip olan. Affeden.

Bahşayiş [i] Bağışlayış, ihsan, atiye. Af. safıh.

Bahşış [i] Hademeye ve iş adamlarına ücretlerinden başka olarak verilen para.

Baht [i] Talih, kısmet, ikbal.

Bahtiyar [s] Bahtlı, talii yaver, mes'ut.

Bahtiyarlık [i] Tali müsaitliği, mes'udiyet.

Bahusus [h] Hususile, hususen, alelhusus. Hele, en ziyade.

Bâis [s] Sebep, mucip.

Bait [s] Uzak, ırak, dûr. [c] İhtimale karip olmıyan, memul olmıyan, gayri muntazır.

Bak [i] Askerlerde selâm manasını ifade eden kumandadır.

Bakaliye [i] Sebze kabilinden olan.

Bakalorya [i] Darülfünunun ilk derecesi. Yüksek tahsile devam için ehliyet imtihanı. Liselerden mezun olmak için mecburî imtihan.

Bakanak [i] Koyun ve sığır gibi hayvanların çataltırnağı.

Bakara [i] Kâğıtla oynanan bir nevi kumar oyunu.

Baki [s] Daimî, sermedî, fena bulmaz. Kalan, artan. [i] Kalan miktar veya meblağ, alt taraf, [h] artık, bundan başka, ahir

Bakıcı [s] Ba kan, hizmet eden, bir işe takayyüt eden. [i] Fala bakan adam, falcı, remmal.

Bakıcılık [i] Falcılık, remmallik.

Bakıldak [i] Harm nda kabuktan çıkan çürük tane.

Bakılmak [f] Nazar ve müşahede olunmak. Nazarı itibara alınmak,dikkat olunmak. Hizmet edilmek, ihtimam olunmak.

Bakım [i] Bakma, bakış, nazar. Mütalea, teemmül. Hizmet, timar, vecih, cihet, suret.

Bakımlı [s] Eyi bakılmış, semiz.

Bakınmak [f] Kendi üstüne ve etrafına bakmak. Şaşırmak, şaşakalmak.

Bakır [i] Kırmızıya mail maruf maden. Bu madenden yapılan kapkacak, mutfak takımları.

Bakir [i] El dokunmamış, aslında olduğu gibi.

Bakire [s] Kocaya varmamış kız. Kız oğlan kız.

Bakış [i] Bakmak fili ve tarzı, bakma, nigâh,

Bakışlı [s] Kendine mahsus bir türlü bakışı olan.

Bakışmak [f] Biribirine bakmak.

Bakıye [i] Artıp kalan şey. Alt taraf, sonrası. Mahvolan şeyin baki kalan kısmı.

Bakkal [i] Zahire ve yiyeceğe ait şeyler satan esnaf.

Bakkam [i] Kırmızı boya ağacı. Has olmıyan bir nevi boya.

Bakla [i] Yaz sebzelerinin en evvel yetişeni, maruf sebze.

Baklaçiçeği [i] Açık yeşil renk.

Baklakırı [s] Süt gibi beyaz olmayıp, yer yer siyaha çalar dalgalı kır, don (at rengi).

Baklava [i] Hamurdan ceviz, badem veya kaymaktan yapılan maruf tatlı. [s] Baklava dilimi şeklinde, main şeklinde parçalara ayrılmış olan.

Bakmak [f] Görmek için gözleri atfetmek, nazar, nigâh etmek, itibar etmek, nazarı itibara almak. Uymak. tâbi olmak, Dikkat ve itina etmek, gözünü açmak. Kıymetini görmek. Beslemek, geçindirmek. Tedavi etmek. Muayene etmek, gözden geçirmek. Menut, mütevakkıf olmak.

Bakraç [i] Bakırdan kulplu kap.

Bakteri [i] Mikrop.

Bakteriyoloji [i] Mikroplarla iştigal eden ilim.

Bakteriyolok [i] Mikroplarla meşgul olan âlim.

Baktırmak [f] Bakmağa sevk ve icbar veya müsaade etmek. Hizmet ettirmek. İyi idare ettirmek. Tabibe göstermek.

Bal [i] Arının çiçeklerden toplayıp yaptığı tatlı madde Bazı ağaçların ve yemişlerin koyulanmış usaresi. [s] Tatlı, leziz.

Bal [i] Gönül, kalp, hatır.

Bal [i] Kanat, cenah. Kol, bazu.

Bala [i] Çocuk, yavru.

Bâlâ [s] Yüksek, yukarı, âli, refi.

Balaban [i] Gezdirilip oynatılan ayı. İri cüsseli adam ve hayvan. Büyük davul tokmağı.

Balabanlanmak f İrileşmek, şişmek , iri ve şişman olmak . Lakırdıyı ağızda çiğneyip sarhoş gibi söylemek.

Balabanlaşmak f] ba : Balabanlanmak.

Balak [i] Tilki yavrusu.

Balar [i] İnce tahta, pedavra.

Balarısı [i] Bal yapan ameleari.

Balast [ı] Demir yollarına, şoselere dökülen kırık taş ve kum.

Balçak [i] Kılıç kabzasının siperi.

Balçık [i] Yapışkan ve özlü çamur, çömlekçi ve lüleci çamuru. Hertürlü çamur.

Baldır [i] Dizkapağından topuğa kadar bacak kısmı, bu kısmın arka tarafındaki kaba et.

Baldırak [i] Don ve şalvarın baldıra gelen yeri.

Baldıran [i] Ağuotu, yaprakları dereotuna benzer zehirli bir ot.

Baldız [i] Zevcenin hemşiresi.

Balgam [i] Soğuklama ve nezle neticesi olarak nefes borusunda hasıl olan ve öksürük ile ihraç olunan lüzucetli madde.

Baliğ [s] Erişmiş, vâsıl. Sinni rüşte ve bülûğa vâsıl olan. Nihayet mertebeyi bulan, faik, kâmil. [i] yekûn, mecmu.

Balık [i] Suda yaşar hayvanatı muhtelifenin ismi umumîsi, semek.

Balıkane [i] Balık rüsumunu cibayet ettikleri daire.

Balıkçıl [ı] Turna nev'inden balıkla taayyüş eder bir deniz kuşu.

Balıkçın [i] Balıkçıldan küçük, martiden büyük balık yer bir nevi deniz kuşu.

Balıketi [s] Ne zayıf, ne şişman ikisi ortası vücut.

Balıketli [i] Orta derecede toplu olan kadın veya erkek.

Balıklamak [f] Balık gibi gerinip sıçramak.

Balıklava [ı] Deniz, göl ve nehrin balıkyatağı olan yeri,

Balıkmak [f] Balık pulu gibi parıldamak.

Balıksırtı [i] Ortası biraz yüksek ve muhaddep yol.

Balina [ı] Büyük denizlerde yaşar cesim bir

nevi balık. Bu balığın kemikleri, kadın elbiselerinde kullanılır ince ve yassı kemik.

Balinalı [s] İçine balina denilen ince ve yassı kemikler konulmuş kadın elbisesi.

Balkabağı [i] Kışın yenilen bir nevi sarı ve iri kabak.

Balkan [i] Yüksek, sarp ve ormanlı sıradağlar, silsilei cibal. Rumeli kıt'asını garpten şarka doğru kat'eden dağlar ki bundan dolayı o kıt'aya Balkan yarımadası denir.

Balkon [i] Binalarda ekseriya pencerelerin önüne yapılan üstü açık, etrafı parmaklık şehnişin. Tiyatrolarda seyircilere mahsus şehnişin tarzında yapılan mahal.

Balmumu [i] Eritilen baldan alınan ve mum yapmakta kullanılan bir madde.

Balo [i] Rakıslı umumî veya hususî ziyafet ve içtima.

Balon [i] Yuvarlak veya beyzi olarak bir nevi lâstikli ve sağlam kumaştan yapılan ve havadan hafif gazle doldurulan ve havaya yükselen şey, havagemisi. Gazle dolu havada durur lâstikten çocuk oyuncağı top. Camdan ve saireden içi boş balon şeklinde olan şey.

Balpeteği [i] Arıların bal koymak için hazırladıkları yer, dalak.

Balsıra [i] Ağaç yaprakları üzerinde hasıl olan bir nevi hastalık.

Balta [i] Odun ve saire kesmeğe mahsus saplı alet. O şekilde silâh.

Baltabaş [i] Bazı vapurlarda burnun ileriye doğru çıkmış kısmı,

Baltacı [i] Saray hademesinin bir sınıfı mahsusu. Asker taburlarının önünde giden balta ile müsellâh efrat. Baltalı itfaiye neferi. Balta yapan ve satan adam.

Baltalık [i] Ahalinin ihtiyacı için odun kesmelerine tahsis olunmuş resimden müstesna orman parçası.

Balya [i] Beze sarılı sı-

kı bağlanmış tüccar eşyası, dengi.

Balyemez [i] Eski bir nevi top.

Balyoz [i] Eski zamanda Avrupa sefir ve konsoloslarına verilen isim. Gayet büyük çekiç.

Bambaşka [s] Birşeye benzemez, bütün bütün başka.

Bambo [i] Hezaren denilen uzun kamış.

Bamya, e [i] Malûm sebze.

Bandıra [i] Ecnebi bayrağı, sancağı.

Bandırma [i] Pekmezli ceviz sucuğu.

Bandırmak [f] Sulu birşeyin içine daldırarak yumşatmak.

Bandrol [ı] İnhisar eşyasına yapıştırılan damgalı kâğıt.

Bando [i] Mızıka takımı.

Bangır [n] Höngür höngür ağlamayı ve bar bar bağırmayı tasvir için mükerrer olarak kullanılır.

Bani [s] Bina eden, müessis.

Banka [i]: Para işlerile iştigal eden büyük şirket.

Banker [i] Banka sahibi, sarraflık ile iştigal eden zengin adam.

Banknot [i] Bankalar tarafından tedavüle çıkarılan kâğıt para.

Banmak [f] Sulu şeye batırıp yumşatmak.

Banyo [i] Hamam, ılıca. Suya girmek. Hamama girme, istihmam. İstihmama, içinde suya girmeğe mahsus kap.

Baobap [i] Vasatî Afrikada yetişen ve dünyada ondan büyüğü bulunmıyan bir ağaç

Bap [i] Kapı, bir mahalle girilecek yer, methal. Bir kitabın aksamından her biri. Husus, madde. Uğur, yümün, saadet.

Bar [i] Yük, ağırlık, sıklet. Defa, kere. Yemiş, meyva.

Bar [s] Serpen, yağdıran, saçan, döken.

Bar [i] Çalgılı ve rakıslı birahane, dans salonu.

Barak [s] Uzun tüylü,

uzun kıllı [kumaş ve hayvan] Ağaca sarılan büyük asma.

Baraka [i] Tahtadan kurulan muvakkat mesken. kulübe, salaş, sundurma.

Bar bar [m] Cok, mütemadi bağırmayı tasvir eder.

Barbar [s] Vahşi, medenî olmıyan, kan içici.

Barbunya [i] Bir nevi balık. Bir nevi fasulya.

Barbut [i] Zarla oynanan bir nevi kumar.

Barça [i] Büyük sandal.

Barçak [i] Kılıç kabzasının eli muhafaza eden siperi.

Barda [i Biçici keseri ve küsteresi.

Bardak [i] Su içmeğe mahsus kap, kupa, maşrapa.

Bargam [i] Levrek cinsinden bir nevi balık.

Bari [e] Hiç olmazsa.

Bari [:] Allah, Tanrı

Barika [i] Şimşek, yıldırım parıltısı.

Barındırmak [ft] Siper altına almak, korumak, muhafaza ve himaye etmek.

Barınmak [f] Siper altına girmek, sokulup iltica etmek, sığınmak, tahaffuz etmek.

Barış [i] Uzlaşma, barışma.

Barışık [s] Barışmış, uzlaşmış, müsaleha etmiş,

Barışma [i] Barışıklık, müsaleha,

Barışmak [f] Uzlaşmak, akti sulhetmek.

Barıştırma [i] Aralarını bulma. Müsaleha ettirme.

Barıştırmak [f] Uzlaştırmak, müsaleha ettirmek, aralarını bulmak.

Barit [s] Soğuk, [c] Nahoş.

Bariton [i] Tenor ile baso a[illegible] ses. Alto ile baso arasında bakırdan perdeli musiki aleti.

Bariz [s] Zâhir, ayan, aşıkâr-

Bark [i] Aile. hanıman (daima ev bark suretinde kullanılır)

Barka [i] Büyük sandal.

Barkacı [i] Sandalcı, kayıkçı.

Barklanmak [f] Ev

bark sahibi olmak, evlenip ehil ve ayal edinmek.

Barlam [i] İskarmoz azmanı balık.

Baro [i] Avukatlar sınıfı, avukatlar cemiyeti.

Barometre [i] Havanın tahavvülâtını gösteren alet, mizanülhava.

Baron [s] Bir asalet unvanı.

Baroskop [i] Havanın tazyikini gösterir bir hikmet aleti.

Barsak [ı] Karnın içindeki dar, uzun, mide den veraya giden dolaşık mecra, mea.

Barsam [i] Küçük ve dikenli bir balık.

Barsama [i] Nane nev'inden güzel kokulu bir ot.

Baru]ı] Kaleduvarı, hisar burcu, sur. Sığınılacak yer, siper,

Barudî [s] Barut rengi. koyu zeytuni.

Barut [ı] Top ve tüfek ve emsalini atmak için kullanılan madde. [c] Çabuk kızar adam. Gayet sert içki, sirke ve saire.

Barutane [i] Barut yapılan yer, barut fabrikası. Barut deposu.

Barutçu i] Barut yapan ve satan san'atkâr.

Barutluk [i] Barut kutusu. barut koymağa mahsus kap.

Baryom [i] Ecsami basiteden bir cisim.

Bas [m] Etmek ile kullanılır. Dayak atmak, döğmek.

Basal [i] Soğan.

Basamak [i] Merdiven kademesi, ayak basacak yer.

Basarî [s] Rüyete, ilmilbasara müteallik.

Basarık [ı] Dokuma tezgâhının ayaklığı.

Basık [s] Alçak ve sıkıntılı. Dar. Peltek.

Basıklık [i] Alçaklık, yüksekliği az. Pelteklik.

Basil [ı] Bazı hastalıkları tevlit eden mikroplar.

Basılı [s] Basılmış, damga veya kalıpla tabolunmuş. Matbu.

Basılış [i] Basılmanın hal ve tarzı.

Basılma [i] Basılmak.

Basılmak [f] Ayakla çiğnenmek. Ezilmek, sıkılmak, sıkıştırmak. Birden hücuma uğramak. Tabı ve temsil olunmak. Söndürülmek. Teskin olunmak. durmak. Damga vurulmak.

Basir [s] Gören, görücü.

Basira [i] Görmek kuvvet ve hassası,

Basiret [i] Kalp gözüyle görme, birşeyin künh ve hakikatini görme.

Basırganmak [fl] Ağırlık basarak muztarip olmak, kâbusa tutulmak.

Basırık [i] Etekleri taşla bastırılmış alçak çadır.

Basış [i] Basmak fili ve tarzı.

Basit [i] Düz, arızasız, Açık, vâsi, geniş, sade.

Baskı [i] Basıp sıkacak şey, mengene, cendere. Sıkı bir nezaret, idarede tazyik. Üstünden basan, ağırlık ve tazyik. Kalıp, damga.

Baskıcı [i] Tülbent, üzerine kalıp basan.

Baskın [s] Ağır. Basıp geçen, galip, üstün. Ansız hücum, birden basıp gafil avlama.

Basküll [i] Yükleri tartmağa mahsus oturak kantar.

Basma [i] Basmak fili. Beyaz dokunup sonradan üstüne renkleri ve çiçekleri basılan maruf kumaş. Tabaat. [s] Basılmış, tab'olunmuş.

Basmacı [i] Tülbent üstüne kalıp basan adam. Matbaacı. Basma yapan ve satan adam.

Basmak [f] Ayakla çiğnemek. Ağırlık vermek, tazyik etmek. Kalıp, mühür vurmak, Tabı ve temsil etmek. Ansızın hücum etmek. Birdenbire tutmak. Kuluçka oturtmak. Eli üzerine koymak.

Baso [i] Yalnız kalın ses çıkaran çalgı aleti.

Bast [i] Yayma, serme, açma.

Bastarda [i] Mavunadan büyük, kadirgadan küçük bir cins gemi. Geminin başındaki direk.

Bastı [i] Et ile pişirilen sebze. Birşeyin üzerine basan. Ağırlığı ile birşeyi eğen.

Bastırılmak [f] Baskı altına konmak, üzerinden

tazyik olunmak. Tabettirilmek. Söndürülmek.

Bastırmak [ft] Ezdirmek, çiğnetmek, tazyik ettirmek. Tabettirmek. Söndürmek. Galebe etmek, geçmek. Örtbas etmek, saklamak,

Baston [i] Değnek, asa, elde taşınılan ve dayanılan değnek.

Basur [i] Mayasıl, kalınbarsağın iltihabından dolayı makatten kan ve cerahat gelmek.

Baş [i] İnsan ve hayvanın kafası, Birşeyin en yukarsı, tepe, zirve. Uç, düğme şeklinde tepe. Kenar, başlangıç, menba. Top ve kelle şeklinde şey. Herşeyin ön tarafıdnaki ucu. Canlı hayvan adedi. Reis, âmir, birinci. Akıl, fikir, zekâ.

Başabaş [h] Tamamı tamamına, tastamam.

Başak [i] Mezruatta tanelerin olduğu kısım, ekinbaşı, sümbüle.

Başakçı [i] Orak zamanında tarlada dökülüp kalan başakları toplayan fakir.

Başaklanmak [f] Ekin başak bağlamak, başak hâsıl etmek.

Başaklı [s] Başağı olan, başak tutmuş.

Başarılmak [f] Başa çıkarılmak, becerilmek, tesviye edilmek.

Başarmak [ft] Başa çıkarmak, becermek, tesviye etmek, ikmal ve itmam etmek.

Başbuğ [i] Gayri muntazam asker kumandanı. İzci teşkilâtında bir rütbe.

Başçı [i] Koyun başlarını pişiren ve satan adam. [s] Bir işin başında bulunan, âmir.

Başetmek [f] Galebe çalmak, (hesabı) toplamak.

Başıboş [s] Boş gezen, serseri. Bağlanmamış (hayvan)

Başıkabak [s] Çıplak başlı, başı açık olan.

Başınmak [f] Karşı durmak, inatçılık etmek.

Başka [s] Diğer, gayri, sair, özge.

Başkaca [h] Ayrıca, ayrı olarak, münferiden, müstakillen. Mahsusen, re'sen, sureti mahsusada.

Başkalaşmak[f] Başka türlü olmak, değişmek.

Başkalık [i] Değişiklik, muhalefet.

Başkası [i] Diğeri, gayri, diğer biri.

Başkâtip [s] Bir resmî dairede, bir kalemde bulunan kâtiplerin başı, âmiri.

Başkonsolos [i] Baş şehbender.

Başlama [i] Mübaşeret, iptidar.

Başlamak [ft] İptidar, mübaşeret etmek.

Başlangıç [i] İptida, mebde. Mukaddeme, dibace.

Başlanmak [f] Mübaşeret edilmek [fl] Baş peyda etmek, baş bağlamak, yuvarlanmak, müdevver olmak.

Başlatmak [f] Bedi ve mübaşeret ettirmek.

Başlayış [i] Başlama, iptidar, mübaşeret.

Başlı [s] Başı, tepesi olan. Yuvarlak, müdevver. Esaslı, ehemmiyetli. İlerigelen, başa geçen.

Başlıbaşına [h] Kendi başına, müstakillen.

Başlıca [s] En ehemmiyetli, en esaslı, [h] En ziyade, en evvel.

Başlık [i] Riyaset, sergerdelik, âmirlik. Başı yağmurdan muhafaza için kullanılan örtü, kukuleta. Harpte başı muhafaza için giyilen madenî serpuş, tolga. miğfer. Direk başı, tepelik. Atın başını ve ensesini muhafazaya mahsus kılıf.

Başmak [i] Ayakkabı, pabuç, ayak yemenisi.

Başmakçı [ı] Ayakkabı yapan ve satan adam, kavaf.

Başmaklık [i] Ayakkabı yapılmağa yarayan deri, kösele ve saire. Vaktile Sultanlara verilen tahsisat, hasarpalık.

Başmuharrir [i] Gazetelerde siyasî makaleyi yazan adam.

Başmüdür [i] Müdürlerin başı. Baş âmir.

Başmüfettiş [i] Müfettişlerin en büyüğü.

Başmuallim [i] Müdürü olmıyan ilkmekteplerde müdür vazifesini gören muallim.

Başmuavin [i] Müdür muavinilerinin en büyüğü

Başmurakıp [i] Maliye murakıplarının en büyüğü.

Başsız [s] Başı olmıyan- Âmiri olmıyan, âmir tanımıyan, reissiz.

Başsızlık [i] Başı ve reisi olmamaklık-

Başörtü [i] Kadınların başlarını sardığı veya örttüğü ince tül.

Başörtülü [i] Başörtüsü olan.

Baştanbaşa [h] Bir ucundan öbür uca kadar,

Başvekâlet [i] Başvekillik dairesi.

Başvekil [s] Kabine reisi. Vekiller Heyeti reisi.

Bataet [i] Ağırlık, yavaşlık, ağır davranma, bati olma.

Batak [s] Batacak, mahvolacak, kurtarılması mümkün olmıyan, ümitsiz. Batıcı, suya batan. [i] Çamurluk mahal, batılan yer. Hamam havuzu. Hayvanları sokmağa mahsus küçük göl.

Batakane [i] Devam edenleri soymağa ve mahvetmeğe mahsus kumarane ve fuhşiyat yeri.

Batakçı [s] Borcunu vermiyen. Vermemek için borç alan, işi batak olan, dolandırıcı.

Batakçılık [s] Dolandırıcılık, borcunu vermeyen ve vermemek üzre borç alan adamın hali.

Baraklı [s] Batakları ve sulak yerleri çok olan mahal.

Bataklık [s] Batak yeri, batılan mahal, çamurluk.

Batarya [i] Altı veya dört topu havi takım. [c] Sert muamele, şiddetli tekdir, alabanda.

Batı [i] Güneşin battığı taraf, garp, mağrıp. Garpten esen rüzgâr.

Bati [s] Ağır hareketli, yavaş, seri olmayan, geç.

Batık [e] Batmış, çökük.

Batıl [s] Doğruya ve hakikate muhalif, sahih olmayan. Boş, beyhude, nafile.

Bâtın [s] İç, dahilî, gizli. [i] İçyüz, dahil. Sır, esrar, raz.

Batın [i] Karın, şikem. Soy, sülâle, nesil.

Bâtınen [h] İçyüzden, dahilen, sırren.

Bâtınî [s] Gizli, dahilî, iç yüzüne ait. Sır ve hakikate müteallık, zâhirî olmayan.

Batırılmak [f] Sokulmak, ithal olunmak. Garkedilmek. Mahıv ve yokedilmek. Münhezim ve perişan edilmek. Çok zarar ve ziyana uğratılmak.

Batırmak [f] Sokmak, daldırmak, girdirmek. Garketmek. Mahvetmek, kaybetmek. İflâs ettirmek. Çok zarara sokmak. Mağlûp ve perişan etmek.

Batist [i] Bir nevi ince patiska ki renkli de olur.

Batkın [s] Batmış, çökmüş, çökük. Çukur, derin. İşi harap, müflis.

Batkınlık [i] Batıklık, çöküklük. Çukurluk, derinlik. Müflislik, işi bozukluk.

Batma [i] Batmak fili.

Batmak [f] Birşeyin içine sokulmak, aşağıya gitmek, dalmak. Girmek. Gurup etmek. Garkolmak, denizin dibine çökmek. Mahıv ve nabut olmak, kaybolmak. Mahvetmek, ziyana sokmak.

Batman [i] Bir ölçü ki yerine göre iki okkadan sekiz okkaya kadar tehalüf eder.

Battal [s] Hükümsüz, hükümden sakıt, boş. İşlemez, muattal. Çok büyük, hantal. [i] bir işe müteallik hükümsüz evrak.

Battaniye [i] Yorgan yerine kullanılan yün örtü.

Batur [s] Bahadır, cesur, kahraman.

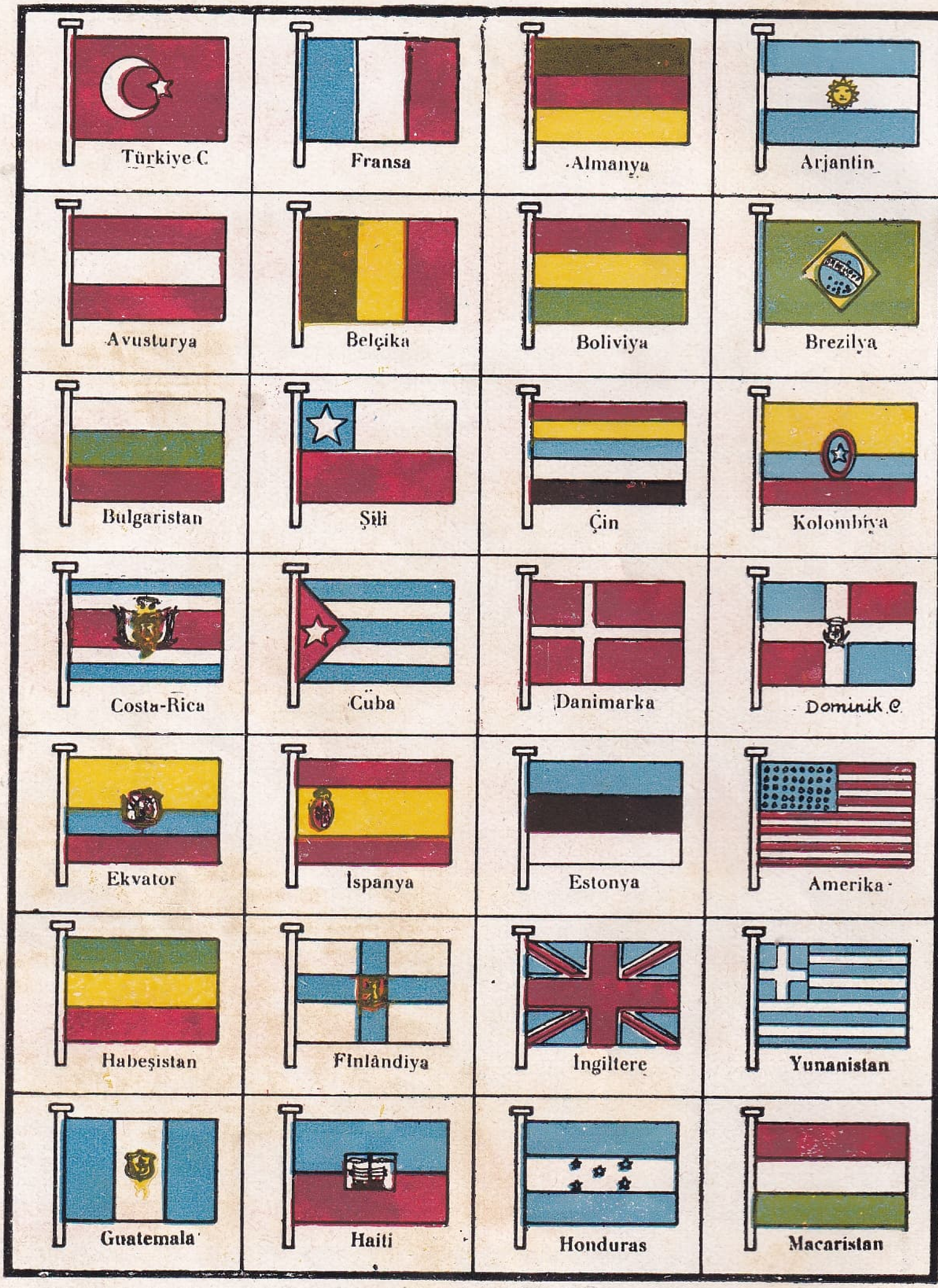
Bavul [i] Seyahat çantası, yolculukta içine eşya koydukları meşin çanta.

Bayağı [s] Adi, has olmayan, avamkâri. Aşağı, dun. Adeta, düzce.

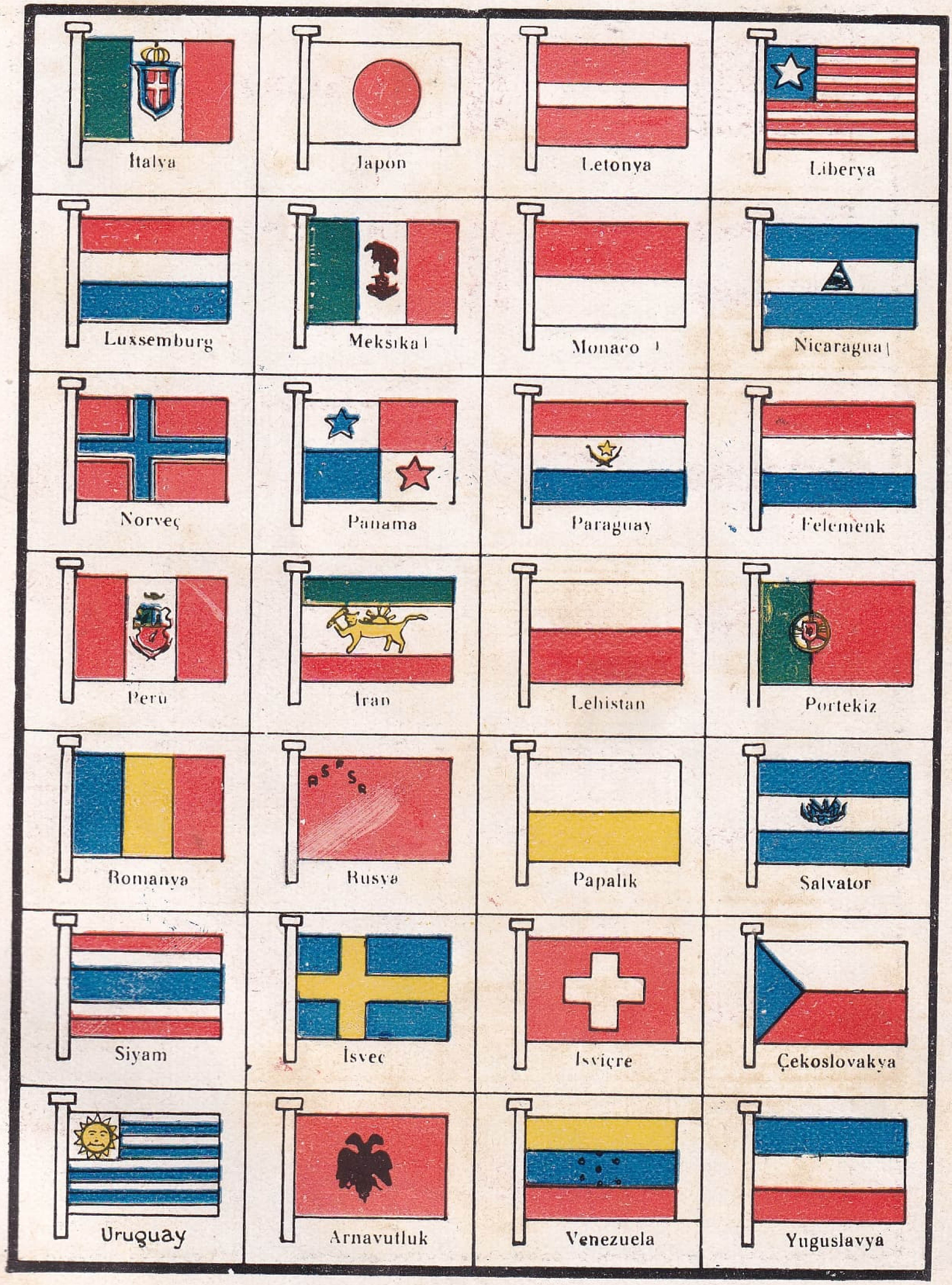
Bayağılık [i] Adilik, aşağılık, dunluk.

Bayat [s] Eskiyip taravetini kaybeden, taze olmayan. Eski, modası geçmiş. Tatsız, lezzetsiz, soğuk.

Bayatlamak [f] Bayat olmak, eskiyip tazeliği gitmek, bayağılaşmak.

Türkiye C
Fransa
Almanya
Arjantin
Avusturya
Belçika
Boliviya
Brezilya
Bulgaristan
Şili
Çin
Kolombiya
Costa-Rica
Cüba
Danimarka
Dominik C.
Ekvator
İspanya
Estonya
Amerika
Habeşistan
Finlândiya
İngiltere
Yunanistan
Guatemala
Haiti
Honduras
Macaristan

Bayraklar

İtalya
Japon
Letonya
Liberya
Luxsemburg
Meksika
Monaco
Nicaragua
Norveç
Panama
Paraguay
Felemenk
Peru
İran
Lehistan
Portekiz
Romanya
Rusya
Papalık
Salvator
Siyam
İsveç
İsviçre
Çekoslovakya
Uruguay
Arnavutluk
Venezuela
Yuguslavya

Bayraklar

Bayatlaşmak [f] Ba: Bayatlamak.

Bayatlatmak [f] Eskitmek, bekleterek tazeliğini geçirmek.

Baygın [s] Bayılmış, kendinden geçmiş. Gevşek, mecalsiz, cansız. Soluk, fersiz. Mahmur [göz]

Baygınlık [i] Bayılmış, ve kendinden geçmiş adamın hali, gaşiy. Gevşeklik, mecalsizlik. Açlıktan midenin baygın olması. Susuzluk.

Bayılmak [f] Kendini kaybetmek, kendinden geçmek. Solmak. Çok sevmek. (Çok gülmek, yorulmak, susamak ve saireden kinaye olarak)

Bayıltmak [f] Bayılmasını mucip olmak, kendinden geçirmek. Soldurmak.

Baykuş [i] Viranelerde yaşayan ve geceleri fena fena bağıran, meş'um sayılan bir kuş.

Bayi [s] Satan, satıcı.

Bayır [i] Az inişli yer, sathımail, biraz yokuş.

Bayırcin [i] Bayırkuşu da denilen bir nevi kuş.

Bayırmak [f] Zengin olmak. Vüs'at ve kudret hâsıl etmek.

Bayrak [i] Bandıra, alem, rayet, elde taşınılan sancak.

Bayraktar [i] Alemdar, bayrak taşıyan asker. Bir kabile veya cemaatin başı, reisi.

Bayram [i] Dince ve milletçe mubarek sayılan gün. Şenlik şehriayin.

Bayramlaşmak [f] Biribirine bayram tebriki etmek.

Bayramlık [s] Bayrama mahsus, [i] Bayram hediyesi, bahşışı.

Baysungur [i] Bir nevi yırtıcı kuş.

Baytar [i] Hayvan hastalıkları doktoru.

Bazan, en [z] Bazıkere, arasıra, vakit vakit.

Bazı [z] Birtakım, birkaç, bir miktar, bir kısım.

Bazlamaç [i] Bırçok nevi saç gözlemesi.

Bazu [i] Kolun dirsekle omuz arasındaki kısmı.

Be [h] Nazarı dikkati celp için kullanılır. be kardeş! be adam! gel be! gibi.

Bebe [i] Minimini, yeni doğmuş çocuk bebek.

Bebek [i] Küçük çocuk. Çocuk oyuncağı, yapma çocuk, gelin ve saire. [c] Çocuk meşrebinde olan adam. Çok süs ve zinete meraklı olan,

Bebr [i] Hindistan ve Afrikada bulunan kaplana benze yırtıcı bir hayvan.

Beca [s] Yerinde, münasip, lâyık.

Becayiş [i] Değiştirme, İki memurun memuriyetlerini mübadele etmeleri, biribirinin yerine nakil ve tahvilleri,

Bece [i] Gözkapağında çıkan sivilce, arpacık, vücutte çıkan her türlü sivilce.

Becerik [i] Kolayını bulup işini yoluna koyabilmeklik, muvaffakıyet.

Becerikli [s] Elinden iş gelen, tuttuğu işte muvaffak olan.

Beceriksiz [s] Elinden iş gelmez, âciz.

Becerilmek [f] Hüsnü tesviye olunmak, bir işi kolayca görmek, muvaffakıyetle icra olunmak. [c] Katil ve idam edilmek.

Becermek [f] Bir işi kolaylıkla görmek, güzellikle icra etmek, işi eyi surette görmek, muvaffak olmak.

Becertmek [f] Bir işi icra ve tesviye ettirmek, birinin işini bitirtmek, [c] Katlettirmek.

Bedahet [i] Zâhir, delil ve ispattan müstağni olma, belli, açık, aşikâr. Birdenbire, hazırlıksız, irticalen söz söyleme.

Bedava [i, h] Parasız, meccanen, beleş. [c] Çok ucuz.

Bedavet [i] Medenî olmamaklık, bedevîlik, göçebelik.

Bedayi [i] Güzel olan, nadide, emsalsiz, yeni icat, beğenilen şeyler.

Bedbaht [s] Talii fena, talisiz, kötü bahtlı, biçare.

Bedbahtlık [i] Talihsizlik, talihin fenalığı, bahtsızlık.

Bedbin [s] Herkesin kötülüğünü gören ve arayan. Herşeyi fena gören adam.

Bedbinlik [i] Herkesin kusurunu görmek ve aramaklık. Herşeyde fenalık görmeklik.

Beddua [i] Kötü dua, birinin aleyhinde olan dua. İnkisar.

Bedel [i] Birşeyin yerini tutan, tutabilen, yerine geçen. Karşılık, birşeyin yerine verilen kıymet. Askerlik müddetini azaltmak için verilen para.

Bedelci [i] Tayinat pusulalarını alıp satan adam. Askerlik hizmeti için bedeli naktî veren.

Bedelli [s] Bedel ve karşılığı olan. Bedeli naktî vermiş efrat.

Beden [i] Gövde, vücut cisim. Ağacın dal ve budaklarından başka olan kısmı, kütük, gövde. Kendi, zatı, nefsi, şahsı.

Bedenen [h] Bedenile, cismile, şahsan, zaten.

Bedesten [i] mücevherat, esliha, kıymetli kumaşlar alışverişine mahsus örtülü çarşı.

Bedevî [s] Çölde çadırla göçebe halinde yaşayan, medenî olmıyan.

Bedeviyet [i] Bedevîlik, göçebelik.

Bedia [i] Ba: Bedayi.

Bedidar [s] Görünür, meşhut, zâhir.

Bedihe [i] Düşünmeden ve ansızın söylenilen güzel söz, hazırcevaplık.

Bedihî [s] Zâhir ve ayan olan, delil ve ispata muhtaç olmayan.

Bedihiyat [i] Delil ve ispata muhtaç olmayacak surette zâhir ve aşikâr olan şeyler.

Bedir [i] On dört gecelik ay. Mekke ile Medine arasında bir mahal ki peygamberin zamanında vuku bulan muharebeyle şöhret bulmuştur.

Beğendi [i] Beğenme. Bir nevi etli patlıcan yemeği.

Beğendirmek [f] Birine beğeneceği birşeyi göstermek veya birçok şeylerin içinde birini intihap ettirmek. Kabul, takdir ve istihsan ettirmek, makbule geçecek bir iş yapmak.

Beğenilmek [f] Hoşa

gitmek, kabul ve istihsan olunmak, makbule geçmek. Seçilmek, intihap olunmak, tercih edilmek.

Beğeniş [i] Takdir, kabul, istihsan. Seçme, intihap, tercih.

Beğenme [i] Ba : Beğeniş.

Beğenmek [f] İyi bulmak, kabul, takdir etmek. Seçmek, intihap etmek.

Begonya [ı] Bir nevi çiçek.

Behane [i] Vesile, sebep. Asılsız özür, sahte itizar.

Behemehal [h] Herhalde, mutlaka.

Beher [h] Her, herbiri.

Behey [h] Hey! Ey! be! Ekseriya hiddet ve infiali gösterir: Behey adam!

Behime [i] Dört ayaklı hayvan.

Behişt [i] Uçmak, cennet.

Behre [i] Pay, hisse, kısmet, nasip.

Behreli [s] Kısmetli, nasipli. Bilgili.

Behresiz [s] Kısmetsiz, nasipsiz, mahrum.

Beht [i] Şaşma, şaşkınlık, hayret.

Beis [i] Zarar, mahzur.

Baka [i] Bulunduğu halde kalma, devam, sebat, zeval bulmama.

Bekâr [s] Evlenmemiş, karısı olmıyan erkek. Taşralı olup büyük bir şehirde bir işle meşgul olan ve ailesiz yaşayan adam.

Bekâret [i] Kızlık, erkek ile münasebette bulunmamış kızın hali. Bakirlik hali.

Bekârlık [i] Bekâr olma, evli olmamaklık, karısı olmayan erkek ve kocası olmayan kızın hali.

Bekaya [i] Ba: Bakıye. Tahsil olunmayıp ertesi seneye kalan vergi ve rüsum. Silâh altına alınmayıp sevkleri tehir olunan efrat.

Bekçi [i] Birşeyi bekleyip muhafaza eden adam, haris korucu.

Beklemek [f] Korumak, muhafaza ve sıyanet etmek, yanında durup gözet-

lemek. İntizar etmek, muntazır olmak. Ummak, memul etmek.

Beklenilmek [f] İntizar olunmak. Umulmak, memul edilmek.

Beklenmek [f] İntizar olunmak.

Bekleşmek [f] Müştereken ve birlikte beklenmek.

Bekletmek [f] Beklemeğe sevk ve icbar etmek, intizar ettirmek. Bekçi komak, gözcü koyarak muhafaza ettirmek.

Bekri [s] İçkiye müptelâ, ayyaş, sarhoş.

Bektaşi [s] Hacı Bektaşı Velinin tarikatına mensup derviş. [c] Kayitsiz, rint.

Bel [i] İnsan bedeninin ortası, kuşak bağlanan yeri, göğüs ile karnın arası. İnsan ve hayvanda karnın arkası. Yüksek dağlar ve tepeler arasındaki geçit, boğaz.

Bel [i] Uzun saplı ve ayakla basılarak yere batırmakla toprağı kazmağa mahsus ziraat aleti.

Belâ [i] Gam, keder, tasa. Afet. Ağır ve sıkıntılı iş. Ağırlık, sıkıntı, müşkülât. Ceza, mücazat.

Beladon [i] Büyük ve geniş yapraklı ve fena kokulu bir ottur ki yağı tababette kullanılır.

Belâgat [i] Meramın güzel, düzgün ve san'atlı sözlerle ifadesi.

Belâhet [i] Ahmaklık, bönlük, eblehlik.

Belâlı [s] Sıkıntılı, müşkül. Orospunun dostu.

Belde [i] Kasaba, şehir.

Beledî [s] Şehir ve kasabaya mensup ve müteallik. Şehirli, kasabalı. Yerli, mahallî. Belediye dairesine mensup ve müteallik olan.

Belediye [i] Bir şehir ve kasabanın intizam, temizlik, tenvir ve sair işlerine bakan idare.

Belek [i] Üzerinden yol geçen tepe.

Beleş [s, h] Ücretsiz, meccanen, bedava, caba.

beli [e] Evet, hayhay.

beliğ [s] Belâgatle ifadei meram eden. Belâgatle

ifade olunan, düzgün ve musanna kelâm.

Belik [i] Saç örgüsü.

Belin [s] Gözlerini açıp bakakalmış, şaşkın, mütehayyir.

Belinlemek [fl] Gözleri açıp şaşkın şaşkın bakmak, bakakalmak. Uykudan sıçrayarak kalkıp etrafa şaşkın şaşkın bakmak,

Belirmek [f] Zâhir ve aşikâr olmak, meydana çıkmak. Gözler hiddet veya hayretle çok açılıp bakmak.

Beliriş [i] Görünmeğe başlama, meydana çıkma, zâhir ve aşikâr olma.

Belirsiz [s] Belli olmıyan, farkolunmıyan. Meşkûk.

Beliyye [s] Belâ, musibet, müşkülât, afet.

Belkemiği [i] Amudu fıkarî, enseden kuyruksokumuna kadar uzanan kemik.

Belki [h] İhtimal, olabilir, umulur. [h] Hatta.

Belleme [i] Öğrenme, ezber etme. Bel ile kazma.

Belleme [i] Atın belini örtmek üzre eğerin altına konulan keçe, fanilâ.

Bellemek [f] Öğrenmek, zihne koymak, ezber etmek. Zannetmek, bir zehapta bulunmak. Bel ile kazmak.

Bellenmek [f] Öğrenilmek, zapt ve hıfzolunmak. Bel ile işlenmek, kazılmak.

Bellenmiş [i] Öğrenilmiş, zihne alınmış, hıfzedilmiş. Belle kazılmış.

Belletmek [f] Öğretmek, hıfzettirmek. Bel ile işletmek, kazdırmak.

Belli [s] Zâhir, aşikâr, ayan, meydanda olan, bedihi. Şöyle ve böyle belli olan.

Bellisiz [s] Malûm olmıyan, meçhul, gayri muayyen. Farkolunmaz gayri meşhut, nabedit.

Bellûtiye [s] Meşeğacına müşabih nebatat cinsi.

Belsoğukluğu [i] İdrar yolunda hâsıl olan bir iltihap neticesi olarak hâsıl olan irinli akıntı.

Bembeyaz [s] Çok beyaz, gayet beyaz.

Bemol [i] Sesin yarım perde indirilmesini bildirir bir musiki tabiri.

Ben [za] (zamiri şahsînin müfret mütekellimi) kendim, şahsım, zatım.

Ben [i] Vücutte, hususîle yüzdeki tabiî benek, hâl, şamme.

Benam [s] Atlı, müsemma. Meşhur.

Bende [i] Kul, esir, köle. Mensup, muhlis, tâbi.

Bendegân [i] Bendeler. Doğrudandoğruya hükümdarın hizmetinde bulunanlar.

Bender [i] Ticaretgâh büyük iskele, sahilde ticaretgâh şehir. Boğaz ve liman ağızlarında yapılan kale.

Benderek [i] Küçük ticaret iskelesi.

Benek [i] Ben gibi leke, pul.

Benekli [s] Lekeli, pullu, benben olan.

Beneksiz [s] Lekesiz, pulsuz, bir renkte olan.

Beniâdem [i] Âdem oğlu, insanlar, beşer.

Benim [z] Ben zamirinin muzafı ileyhi: temlik olanı, benim malım olanı. ve mensubiyet beyan eder, benim kızım.

Benimki [z] Bana ait

Benimsemek [ft] Kendinin olmayan şeye sahip olmak fikrinde bulunmak, birşeyi fuzulen benimdir iddiasında olmak.

Beniz [i] Çehre, yüz. Yüzün rengi.

Benk [i] Afyon gibi uyuşturucu mükeyyefattan bir ot.

Benli [s] Yüzünde veya vücudünde ben olan. Lekeli, benekli.

Benlik [i] Kendine çok ehemmiyet vermeklik, enaniyet, gurur, kibir.

Bent [i] Bağlama, rapt, kendi hükmü altına alma, ayrılamayacak, her hususta tâbi olacak surette celbetme. Rabıta, kayit. Boğum, mafsal, boğmak. Kanun ve kavait kitaplarında rakamlı veya rakamsız fıkra, madde. Suyu biriktirmek için yapılan set. Gazete ve emsaline dercolunan makale, bahis. Bir manzumenin her kısmı nihayetinde tekrar olunan

veya hemkafiye olarak irat olunan beyit.

Benzetilmek [f] Uydurulmak, teşpih edilmek. Taklit edilmek. Yanlışlıkla başka zannolunmak. [c] Öldürülmek.

Benzeme [i] Müşabehet, şebih ve nazir olma.

Benzemek [f] Birşeye müşabih ve mümasil olmak.

Benzetme [i] Benzetmek fili, teşpih, temsil. [s] Taklit, teşpih ve tanzir suretile yapılmış olan.

Benzetmek [f] Birşeyi diğer bir şeye müşabih etmek, teşpih ve temsil etmek. Taklit ve tanzir etmek, aynini yapmak. Yanılıp birini başkası zannetmek.

Benzeyiş [i] Ba: Benzeme.

Benzin [ı] Madenkömürü katranından çıkan uçucu ve parlayıcı bir mayi.

Beraber [s] Birlikte bulunan. Müsavi, müşabih, mutabık. Bir hizada, bir seviyede olan. [i] Refakat, maiyyet. [h] Birlikte.

Beraet [i] Beri ve vareste olma, bir davanın neticesinde pâk ve ilişiksiz çıkma.

Berat [i] Nişan, rütbe, imtiyaz verildiğine veya tekâlifi emiriyeden istisna olunduğuna dair verilen ferman.

Berbat [s] Pis, mülevves, mundar. Kötü, fena. Perişan, harap, viran.

Berber [i] Sakalı traş ve saçı kesip tanzim eden san'atkâr. Şimalî Afrikada sakin büyük bir kavim.

Berberî [s] Berber kavmine mensup ve müteallik olan. [i] Berber kavminden bir adam.

Berdevam [s] Devam üzre olan, süren, daim, baki.

Bere [i] Vurma, incitme, düşme gibi birşey neticesi olarak bedenin bir tarafında hâsıl olan çürük, pek hafif yara.

Bereket [i] Nimet. Bolluk. Feyz, mahsul çokluğu. Mubareklik, meymenet, saadet. Azı çok yerine geçirecek surette takdiri ilâhiye mazhariyet.

Berelemek [f] Vurup çürütmek, bere hâsıl etmek.

(Meyva ve saireyi) zedelemek, çok örseleyerek üzerinde çürüklük hâsıl etmek.

Berelenmek [f] Vurulmaktan çürümek, bere ve çürük peyda etmek. Birşeye dokunmaktan bir tarafı zedelenmek.

Bergamot [i] Portakal cinsinden güzel kokulu bir meyva.

Bergüzar [i] Yadigâr olarak verilen hediye.

Berhane [i] Büyük ve intizamsız ev.

Berhudar [s] Sây ve himmetinin semeresini elde eden, bir hayır işin mükâfatına nail olan.

Berhudarlık [i] Berhudar olmaklık.

Beri [s] Kurtulmuş, salim, ari, azade. Pâk, münezzeh. Kabahatsiz, kusursuz.

Beri [z] Bu tarafta, daha yakında, daha yakın. [s] Yakında bulunan, bu cihette olan, karip. [ı] Yakında, bu cihette olan yer.

Beriki [s] Yakındaki, bu taraftaki, iki veya birçok şeylerin en yakın olanı.

Berkarar [s] Kararlı, mukarrer, yerleşmiş, devamlı, daim.

Berrak [s] Pek parlak. Bulanık olmıyan, durulmuş, sâf, bulutsuz, açık.

Berrî [s] Karaya mensup ve müteallik olan, bahrî mukabili.

Berriye [i] Kara askeri, kara kuvveti. Çöl, sahra, beyaban.

Bertaraf [s] Ortadan çıkmış, mündefi, zail. [h] Şöyle dursun.

Berzah [i] İki şey arasındaki fasıla ve hattı vasıl. İki karayı biribirine bağlayan ve iki denizi biribirinden ayıran dar dil. [s,c] Azaplı yer, cehennem, fena mahal.

Besa [i] Aht ve peyman. Kan güden hasımlar arasında mütareke.

Besalet [i] Şecaat, cesaret, yiğitlik, bahadırlık.

Besbelli [s] Pek belli, çok malûm, son derece aşikâr.

Besi [s] Hayvan semirtecek yer. Birşeye istenilen vaziyeti vermek için altına,

üstüne, etrafına konulan şeyler, takoz ve saire.

Besili [i] Semirtilmiş, tavlatılmış, semiz.

Besleme [i] Yedirip içirme, yetiştirme. Semirtme. Evlâtlık ittihaz olunan hizmetçi kız. Alt ve etrafı doldurulmuş şey.

Beslemek [f] Yiyip içeceğini tedarik etmek, yedirip içirmek. Semirtmek, tavlandırmak. Yetiştirmek. Kalınlaştırmak, altını doldurup kabartmak, birşeyin etrafındaki boş yerleri doldurmak.

Beslenmek [f] Yiyip içmek, taayyüş ve tagaddi etmek. Semirmek, tavlanmak. Kabarmak, şişmek, kalınlaşmak.

Besletmek [f] İaşe ve infak ettirmek, yiyip içmesini temin ettirmek.

Besmele [i] Bismillâh cümlesi.

Beste [s] Bağlanmış, bağlı, merbut. [i] Bir marş, şarkı ve operanın nağme ve ahengi.

Bestekâr [i] Manzumelere nağme ve ahenk uyduran musikişinas.

Bestelemek [f] Bir manzumeye makam ve ahenk uydurmak.

Besteli [s] Makam ve nağmesi olan nazım.

Beş [i] Dört ile altı arasındaki sayı.

Beşaret [i] Müjde, iyi bir haber verme. Güzellik, cemal. Yeni çıkma garip şey, çirkin, ucube.

Beşaşet [i] Güler yüzlülük.

Beşbıyık [i] Muşmula, döngel.

Beşer [i] Herbirine veya her defasında beş, beş beş olarak.

Beşer [i] Adam, insan, merdüm.

Beşere [i] Derinin dış tabakası.

Beşik [i] Küçük çocukları içine yatırıp salladıkları tahtadan şey, meht, gehvare.

Beşikçi [i] Beşik yapan ve satan doğramacı.

Beşinci [ia] Dördüncüden sonra gelen, hâmis, pencüm.

Beşir [s] Müjdeci, iyi haber getiren.

Beşleme [i] Beş kat etme, tahmiş.

Beşli [s] Beş adedini havi olan. İskambil kâğıtlarının beş beneklisi.

Beşlik [s] Beş kuruş ve saire kıymetinde olan. Beş arşın ve saire boyunda olan. Beş parçadan mürekkep veya beşe münkasim olan, humasi. [i] Beş kuruşluk veya beş paralık sikke. beşlik kaime.

Beşuş [s] Güler yüzlü.

Bet [i] Çehrenin rengi, beniz.

Bet [i] Bereket, bolluk.

Bet [s] Kötü, fena. Çirkin, nahoş, soğuk. [i] Kötülük, fenalık, şer.

Beter [s] Daha fena, daha kötü [i] Daha fena hal,

Beton [i] Çimento, kum ve küçük taşlardan yapılan kaldırım veya duvar.

Betonarme [i] Betonu madenî çubuklarla yapılan bir çerçeveye yerleştirip sıkıştırarak yapılan duvar ve saire.

Betul [s] Erkekle münasebeti olmayan kadın. Hazreti Meryem ve Fatime.

Bevil [i] İşeme, sidik, çiş, idrar.

Bevvap [i] Kapıcı.

Bey [i] Büyük, zengin, bey, ilerigelen adam. Baş, reis. Hâkim, vali, âmir, zabit, kumandan. Paşadan küçük ve Ağadan büyük ve isme ilhak olunur bir unvan. Aşıkkemiğinin dört yüzünden biri. Oyun kâğıdında birli.

Beyaban [i] Çöl, sahra, badiye.

Beyan [i] Anlatma, açık söyleme, ifade, ifham. Delil iradile ispat etmek. Belâgat aksamından bir kısım.

Beyarı [i] Kovanda kumanda eden dişi arı.

Beyarmudu [i] Bir nevi armut.

Beyatî [i] Musikîde bir makam.

Beyaz [s] Ak, sefit. Müsvedde olarak yazılan kâğıdın temize çekilmesi. temize çekilmişi.

Beyazımsı [s] Az ak,

aka çalar, beyaz gibi görünür.

Beyazlanmak [f] Ağarmak, beyaz olmak.

Beyazlaşmak [f] ba: Beyazlanmak, ağarmağa başlamak.

Beyazlatmak [f] Ağartmak, beyaz yapmak.

Beyazlık [i] Aklık, süt rengi.

Beyazımtrak [s] Ba: Beyazımsı.

Beyefendi [i] Hürmet makamında kullanılır. Hem Bey hem Efendi olan; hürmete şayan adam.

Beygir [i] Hadım edilmiş at, iğdiş, at, kısrak.

Beyhude [s] Nafile, boş, faidesiz. [h] Boş yere, nafile yere.

Beyi [h] Satma.

Beyin [i] İnsan ve hayvanın başı, içindeki beyazımsı madde ki his ve şuurun mahallidir, dimağ, mağz. [c] Akıl, şuur, fehim, idrak, zekâ.

Beyinli [s] Akıllı, idrakli, zeki.

Beyinsiz [s] Akılsız, ahmak, budala, idraksiz.

Beyinsizlik [i] Akılsızlık, hamakat.

Beyit [i] İki mısradan ibaret şiir. Hane, ev, mesken.

Bey'iye [i] Bir satıcının sattığı şey bedelinden aldığı hisse.

Beylik [s] Hükûmete, devlete ait, mirî. [ı] Bey sıfatı ve unvanı. Zadegânlık, asalet, necabet. Bir Beyin idaresindeki hükûmet, eyaleti mümtaze, emaret, prenslik.

Beylikçi [i] Padişahlık devrinde Divanı hümayun kaleminin reisi.

Beyn [i] Ara, aralık, meyan. [z] Arada, araya.

Beytutet [i] Bir yerde geceyi geçirme, gece yatma, gece konup misafir olma.

Beyyine [i] Delil, bürhan, hüccet, senedi kavi.

Beyza [s] Ak, sefit, beyaz.

Beyzade [s] Beyoğlu, babası reis ve âmir olan, kişizade, asil, necip.

Beyzi [s] Yumurta şeklinde, uzunca müdevver.

Bez [i] Çamaşır, çarşaf ve emsali yapmağa mahsus pamuk veya ketenden beyaz veya renkli dokuma. Kirpas.

Bez [i] Boyunda, koltukaltı ve kasık gibi yerlerde oynak taneler, gudde.

Bezek [i] Süs, zinet.

Bezekçi [i] Gelinleri süsleyip giydiren kadın.

Bezelye [i] Nohut cinsinden maruf sebze.

Bezen [i] Süs, zinet. Sania, külfet, gayri tabiî hal.

Bezenmek [f] Süslenmek, tezeyyün etmek.

Bezgin [s] Bezmiş, usanmış, bıkmış, fütur getirmiş, meyus.

Bezik [i] Bir nevi kâğıt oyunu.

Bezir [i] Keten tohumundan çıkarılan ve boyacılıkta kullanılan yağ.

Beziryağı [i] Ketentohumu yağı.

Bezl [i] Hüsnü rıza ile verme, esirgemeden bol bol sarfetme, esirgememe.

Bezm [i] İşret meclisi, sohbet meclisi.

Bezmek [f] Bıkmak, usanmak, fütur getirmek, bizar ve müteneffir olmak.

Bezzaz [i] Bez ve sair mensucat satan tacir.

Biaman [s] Amansız, aman vermez, merhametsiz.

Biat [i] Birinin hakimiyetini tasdik ile arzı tabiiyet etme.

Bibehre [s] Nasipsiz, mahrum.

Biber [i] Hindistandan getirilen lezzeti yakıcı maruf tane ve buralarda mebzulen yetişen malûm sebze.

Biberiye [i] İklilicebel denilen bir nevi ot.

Biblo [i] Büfe ve masa üzerine konulan zinet eşyası.

Bıçak [ı] Ekmek, et ve saire kesmeğe mahsus alet. Herşey kesmeğe yarar çelikten yapılan alet.

Bıçakçı [i] Bıçak yapan ve satan adam.

Bıçaklamak [f] Bıçakla vurmak, yaralamak, kesmek.

Biçare [s] Çaresiz, çare-

si kalmamış, zavallı, dertli, miskin.

Biçki [i] Biçmek fili.

Bıçkı [i] Testerenin büyüğü, tahta kesen maruf dişli alet.

Bıçkıcı [i] Bıçkı ile tahta yaran adam.

Bıçılgan [i] Atın ayağında çıkan bir yara. [s] Böyle bir yarası olan at. Mühlik ve iyi olmaz yara.

Biçilmek [f] Yarılmak, bıçkı ile şakkedilmek. Kesilmek, kat' olunmak. Orakla kesilmek, hasat edilmek.

Biçilmiş [s] Yarılmış, bıçkı ile şakkedilmiş. Hasat edilmiş.

Biçimli [s] Şekil ve endamı güzel, yakışıklı.

Biçimsiz [s] Şekil ve endamı çirkin, yakışıksız.

Biçmek [f] Kesmek, kat'etmek. Yarmak, Bölmek, esvap ve saire ölçüp kesmek, hasat etmek.

Biçtirmek [ft] Kestirmek, yardırmak. Terziye esvap yaptırmak.

Bidar [s] Uyanık.

Bidarî [i] Uyanıklık.

Bidarlık [i] Ba : Bidarî.

Bid'at [ı] Hâdis olan şey, dine müteallik olup sonradan uydurulan şey.

Bidayet [i] Başlama, mübaşeret. Evvel, iptida.

Bidon [ı] Gaz ve benzin tenekesi. Bir nevi teneke asker matrası.

Biedep [s] Edepsiz, terbiyesiz.

Biftek [i] Izgarada pişirilmiş sığır eti.

Bigam [s] Gamsız, kedersiz.

Bigâne [s] Yabancı, yat.

Bigayrihakkın [h]Haksız, haksızlıkla.

Bihakkın [h] Hakkile lâyıkı veçhile, tamamile, gereği gibi.

Bihuş [s] Aklını kaybetmiş, baygın, şaşkın, sersem.

Bihaşi [i] Bihuşluk.

Bihuşluk [i] Baygınlık aklını kaybetmeklik, şaşkınlık, sersemlik.

Bikarbonat [i] Asitkarbonik emlâhı.

Bikes [s] Kimesiz, eşsiz, dostsuz, yetim.

Boks

Bikesî [i] Bikeslik.

Bikeslik [i] Kimsesizlik, hamisizlik, yetimlik.

Bıkılmak [fc] Bıkıntı gelmek, usanmak.

Bıkıntı [i] Usanç, bezme, bıkma, nefret.

Bikir [s] Bozulmamış, erkek görmemiş kız, kız oğlan kız. [f]Kızlık, bekâret.

Bıkkın [s] Usanmış, bezmiş, nefret etmiş.

Bıkkınlık [i] Usanma, bezme, bıkma, nefret.

Bıkmak [f] Usanmak, bezmek, nefret etmek.

Bıktırmak [ft] Usandırmak, bezdirmek, nefret ettirmek.

Bilâkis [h] Aksine, zıddı olarak.

Bilârdo [i] Maruf oyunun masası ve bu oyun.

Bilât [i] Yerler, memleketler. Kasaba ve şehirler.

Bilcümle [s] Hep, bütün.

Bildik [s] Bilinen, maruf, yabancı olmayan, muarifeli, aşina. Bilinen şey, malûm.

Bıldır [z] Geçen sene bir sene evvel.

Bıldırcın [i] Sonbahar mevsiminde avlanılan eti lezzetli maruf kuş.

Bildirilmek [f] anlatılmak, ifham edilmek, iş'ar olunmak,

Bildirmek [ft] Anlatmak, haber vermek, ifham etmek. Yazmak.

Bile [h] Beraber, maan. Hatta, velev.

Bilek [i] Elin kola birleştiği yerdeki oynak.

Bileği [ı] Kesici şeyleri bilemeğe mahsus alet.

Bileğitaşı [i Bıçak ve saireyi keskinletmek için üzerine sürdükleri taş.

Bilemek [f] Kesici aleti bileğitaşına veya çarka tutup keskinletmek.

Bilenmek [f] Taşa sürülerek, çarka tutularak keskin olmak.

Bilet [i] Bir yere gitmek ve birşeye binmek için ücret mukabilinde alınan basma kâğıt.

Biletçi i] Bilet satan adam, bilet memuru.

Biletmek [ft] Bir aleti katıayı taşa veya çarka sürdürüp keskin ettirmek.

Bilezik [i] Kadınların süs için bileklerine taktıkları halka. Kuyunun ağzına konulan yekpare delikli taş. Topun kalın çemberi.

Bilgi [ı] Malûmat, vukuf, ilim, marifet.

Bilgiç [s] Bilgi taslıyan, âlimlik satan, âlim olmak iddiasında bulunan.

Bilgili [s] Malûmatlı, vukuflu, âlim.

Bilgilik [i] Alâmet, nişan, emmare.

Bilgisiz [s] Malûmatsız, vukufsuz, cahil.

Bilhassa [h] Hususile, hususî olarak.

Bilinmek [f] Malûm olmak, tanılmak, maruf olmak. Makbule geçmek, şükranla kabul olunmak.

Bilinmez [s] Meçhul, anlaşılmaz.

Biliş [ı] Bilme, vâkıf olma, vukuf, agâhlık.

Bilişmek [fs] Biribirini bilmek, tanışmak, muarefe peyda etmek.

Bilûmum[:] Hepsi, cümlesi, umumen.

Billûr [i] Elmas gibi parlak ve şeffaf taş ve bunu takliden yapilan has cam, elmastraş.

Bilmece [i]Muğlâk şey, muamma.

Bilmedik [s] Bilmeyen. Bilinmeyen. Bilmeyiş, cehil.

Bilmek [f] Birşey hakkında malûmatı olmak, vukuf. Öğrenmek, kespi vukuf etmek. Tanımak, aşina olmak, bildik çıkmak. Hatıra getirmek, hatırlamak. Zannetmek, bir fikir ve zehapta bulunmak. Tanımak, mes'u tutmak. Şüphelenmek, isnat etmek. Müteşekkir ve minnettar olmak.

Bilmemek [f] Bilmenin mukabili. Ba: Bilmek.

Bilmez [s] Bilmeyen, cahil, nadan.

Bilmeyiş [i] Cehil, nadanlık

Bimuhaba [h] Çekinmeksizin, biperva, bilâkayt.

Bin [ia] On kere yüz, dokuz yüz doksan dokuzdan bir fazla.

Bin [i] Oğul, evlât, zade.

Bìn [s] Gören, görücü.

Bìna [s] Gören, görücü.

Bina [i] Yapı yapma, tesis. Dayama, isnat, bir dava veya bir mes'eleyi birşeyin üzerine kondurma. Yapı, hernevi mimarlık eseri.

Binaberin [h] Bunun üzerine, binaenaleyh.

Binaen [h] Dayanarak, istinat ederek, mebni ve müstenit olarak.

Binaenaleyh [h] Bunun üzerine, ondan dolayı.

Binbaşı [i] Bir tabur askere kumanda eden zabit.

Binbaşılık [i] Taburkumandanlığı rütbe ve sıfatı.

Bindirmek [f] Binmeye sevk ve icbar etmek, irkâp etmek. Araba, gemi gibi şeylere koymak, sokmak. Yükseltmek.

Binefsihi [h] Bizzat, kendikendine, kendisi.

Binek [s] Binmeğe mahsus olan.

Binekatı [i] Binmeğe mahsus at.

Binektaşı [i] Ata binmek için üstüne çıkılan taş.

Biner [i] Herbirine veya herdefasında bin adet.

Bıngıldak [i] Yeni doğan çocuğun başının yumşak olan yeri.

Bıngıldamak [f] Hafif surette oynayıp tepremek.

Bingözotu [i] Mahmude, sakmanya.

Binici [s] Ata binmede mahir adam, süvari.

Binicilik [i] Ata binmek mahareti, süvarilik.

Binihaye [s] Nihayetsiz, sonsuz, tükenmez.

Binilmek [f] Rükûp edilmek, üstüne çıkılmak.

Bininci [i] Bin derecesinde olan, dokuz yüz doksan dokuzuncudan sonra gelen.

Biniş [i] Ata binmek fili ve tarzı. Ata binildiği vakit giyilen kıyafet. Hoca takımının merasimde giydikleri geniş cüppe.

Binlik [s] Bin kuruş ve saire değerinde olan. Bin arşın, bin okka boyunda ve

ağırlığında olan. Bin dirhem olan şişe.

Binmek [f] Hayvanın üstüne çıkmak, rükûp etmek, süvar olmak. Vesaiti nakliyeye girmek. Bir şeyin üstüne çıkmak. Bir hal ve suret almak.

Bioloji [i] Eçsamı uzviyenin hayatından bahseden ilim.

Biperva [s] Bir şeyden çekinmez, sakınmaz, lâübali.

Bir [i] Sayının en küçüğü, yek, vâhit. Tek, müsavi, mümasil, farksız.

Bira [i] Arpasuyu, maruf içki.

Birader [i] Erkek kardeş.

Biraderane [s] Kardaşlığa müteallik, kardaşça.

Birahane [i] Bira içmeğe mahsus yer. Birassöri. Bira fabrikası.

Bırakılmak [f] Terk olunmak.

Bırakmak [f] Elden atmak, elden çıkarmak. Terketmek, vazgeçmek, feragat etmek. Koymak, vazı ve ilka etmek. Birinin yanına emanet etmek. Boşamak, tatlik etmek. Müsaade etmek, mümanaat etmemek. İpka ve idame etmek. İhmal, müsamaha etmek, bakmamak. Salıvermek, koyuvermek. Kâr vermek.

Bıraktırmak [f] Terk ettirmek. Bırakmağa sevk ve icbar etmek. Attırmak, ilka ettirmek. Tatlik ettirmek.

Biraz [h] Azıcık, az vakit.

Birçok [h] Haylı, çok miktar, mütaaddit.

Birden [h] Bir defada, birlikte, beraber.

Birdenbire [h] Ansızın, vehleten.

Birebir (h) Asla yanılmaz, pek müessir

Birer [h] Bir bir sayarak, müfredat ve tafsilâtile.

Biri [h] Birisi, bir kimse.

Biricik [h] Yegâne, yalnız bir tane.

Birikinti [i] Birikmekten hâsıl olan şey, yığılan miktar. Çörçöp, muzahrafat.

Birikmek [f] Toplan-

mak, bir yere gelmek,içtima, teraküm etmek, yığılmak.

Biriktirmek [f] Cem ve iddihar etmek, toplanmak, tahşit etmek.

Birinci [i] İlk, evvel, evvelki. [c] Bir hususta en başta bulunan. En başlı, en mühim.

Birisi [h] Biri, bir adam. Söyleyince ismi meçhul bir insan.

Birkaç [h] Az ve gayri muayyen miktarda.

Birleşmek [f] Bir-olmak, iştirak ve ittihat etmek. Bir yere gelmek, toplanmak. Uyuşmak.

Birleştirmek [f] Bir-yere getirip bir etmek, tevhit etmek. Uyuşturmak, muvafakat ettirmek.

Birli [i] İskambil kâğıtlarının ve domina, zar ve sairenin bir pullusu.

Birlik [i [Bir ve tek-olmak, vahdaniyet. İçtima, ittihat. Cemiyet, kulüp.] s] Uyuşmuş, müttefik, müttehit. Bir kuruş kıymeti olan. Bir okka ve saire ağırlığında, bir arşın ve saire uzunluğunda olan.

Birlikte [h] Beraberce müştereken, hep birden.

Birtakım [h] Bazı. Bir miktar, bir kısım.

Bisiklet [i] Biribiri arkasında iki tekerlekli, ayakla hareket eden bir nevi araba.

Bismillâh [t] Allahın adı ile.

Bisturi [i] Küçük cerrah bıçağı, eti yarmağa mahsus operatör neşteri.

Bit [i] Kehle, pis adamların baş ve üstlerinde hâsıl olan küçük bir böcek.

Bitabi [i] Kuvvetsizlik, takatsizik.

Bitap [s] Kuvvetsiz, kudretsiz, yorgun, bıkkın.

Bitaraf [s] Hiçbir tarafı iltizam etmeyen.

Bittabi[h] Tabiatile, şüphesiz.

Bitevi [s] Bütün, yekpare, tekmil. [h] Bir düziye, boyuna.

Bitik [s] Bitmiş, mahıv ve harap olmuş, fena bulmuş, ümitsız.

Bitik [i] Mektup, yazılmış şey, muharrerat, name.

Bitikçi [i] Yazıcı, kâtip, muharrir, münşi, mektupçu.

Bitirim [i] Bitirme, itmam, ikmal. Son, âhır, encam, payan.

Bitirme [i] İtmam, ikmal. [s] götürü, kesme, maktu.

Bitirmek [f] Sona erdirmek, tamamlamak, itmam ve ikmal etmek. Mahıv ve helâk etmek, zebun ve ifna eylemek, kuvvet bırakmamak. Tohumun filizlenip topraktan dışarı çıkmasına sebep olmak, inbat etmek.

Bitişik [s] Biribirine dokunacak surette yaklaşmış, kavuşuk ve mülâsık muttasıl olmak, kavuşmak.

Bitişmek [f] Biribirine dokunacak surette yaklaşmak, muttasıl ve mülâki olmak, kavuşmak.

Bitiştirmek [f] Biribirine dokunacak surette yaklaştırmak, yanaştırmak, ittisal ettirmek.

Bitkin [s] Bitmiş, harap olmuş, takati kalmamış.

Bitlemek [f] Bitleri toplayıp kırmak.

Bitlenmek [f] Kendi bitini ayıklayıp kırmak. Bit peyda etmek.

Bitli [s] Üstünde bit bulunan, kehlesi olan, pis.

Bitmek [f] Sona ermek, tamamlamak, hitam bulmak. Tükenmek, kalmamak. Mahıv ve harap ve muzmahil olmak, perişan olmak, fena bulmak, bozulmak. Kalakalmak. Yorulup kalmak. Fütur getirmek. Şaşmak. Nihayet derecede sevmek.

Bitpazarı [i] Eski melbusat satılan çarşı.

Bitüm [i] Madenî zift.

Bityeniği [s] Gizli ayıp, gizli kusur.

Bıyık [i] Erkek insanın üst dudağı üzerinde biten kıllar.

Bıyıklanmak [f] Bıyığı gelmek. Bıyıklı olmak.

Bıyıklı [s] Bıyığı olan.

Bıyıksız [s] Bıyığı olmıyan, henüz bıyığı çıkmamış.

Biz [z] Ben zamirinin cem'i: Söyliyen ile arkadaşlarını gösterir.

Biz [i] Kunduracı ve saraçların iğneyi geçirecekleri yeri delmeğe mahsus tahta saplı sivri demirden alet, pek sivri şey.

Bizar [s] Bıkmış, usanmış, fütur getirmiş.

Bizim [z] Biz zamirinin muzafın ileyhidir: Söyliyen ile rüfekasına ait olan.

Bizimki [s] Bize müteallik olan. Bizim malımız bulunan.

Bizmut [i] İshali dafi beyazımtrak bir toz.

Bobin [i] Elektrik cereyanı için üzerine ince tel sarılan içi boş makara şeklinde üstüvane. Bu şekilde olan herşey: Kâğıt bobini, kablo bobini gibi.

Boca [i] Devirme, döndürme, aktarma, nakletme.

Boca [i] [orsa] Gemi gâh sola ve gâh sağa dönerek yürümek.

Bocalamak [f] Gemi sağ tarafa sancağa dönmek. [c] Söz soylerken şaşırmak saçmalamak.

Bocurgat [i] Ağır şeyleri kaldırmak ve yukarı çekmek için kullanılan alet, el ile müteharrik eski usul bir nevi vinç.

Bodoslama [i] Geminin başında ve kıçında omurgaları tutmak üzre dikilen ağaç veya demir omuzluk direği.

Bodrum [i]Binanın yeraltında mahzen gibi kullanılmak üzre yapılan mahal, izbe.

Bodun [i] Millet, ahali. Bütün.

Bodur [s] Pek kısa boylu, boysuz, alçak ve kalınca boylu.

Bodurluk [i] Kısa boyluluk, boysuzluk, alçaklık.

Boğa [i] Sığır aygırı, tosunun büyüğü.

Boğan [s] Boğarak öldüren, suya batırıp itlâf eden.

Boğasi [i] Astar, astarlık bez, ince amerikan bezi.

Boğaz [i] Ağzın içinde yenilen ve içilen şeyi mideye göndermeğe mahsus methal, gırtlağın yukarısı. Başı bedene rapteden uzuv, gerdan. Herşeyin dar ve boğuk yeri. İki dağ arasındaki dar geçit, derbent. İki kara

arasındaki dar deniz. Çay ağzı, mansap.] c] Yiyecek, azık, kut, yem.

Boğaziçi [i] İstanbul boğazı, Sarayburnundan Karadenize kadar olan boğaz, Bosfor.

Boğazkesen [s] Su ile beraber olan hisar, boğazdan müruru kesmek için sahilde yapılan kale ve tabya.

Boğazlamak [f] Kesmek, zebhetmek.

Boğazlıyan [i] Batakâne, batakçı yeri.

Boğazlı [s] Çok yiyen, iştahlı.

Boğazsız [s] Az yiyen, iştahsız.

Boğmaca [i] Çocuklara ârız olan birnevi fena öksürük.

Boğmak [i] Boğum yeri, mafsal, ukte.

Boğmak [f] El veya iple sıkmak, tazyik etmek. Boğazını sıkıp nefes aldırmamak. Suya daldırıp öldürmek, garketmek. [c] Dara getirip içini sıkmak, bunaltmak. Daldırmak, müstağrak etmek. Karıştırmak.

Boğmaklı [s] Boğum boğum olan. [i] Güzel öter ve toygara benzer bir kuş.

Boğuk [s] Boğulmuş, mahnuk. Boğulmakta olan bir adamın boğazından çıkan ve yeraltından gelir gibi işitilen ses.

Boğukluk [i] Boğuk olmaklık.

Boğulmak [f] Boğazı tıkanıp nefes almamak. Suda garkolmak. [c] Zor nefes almak, nefes almakta zorluk çekmek. İçi sıkılmak.

Boğum [i] Boğulmuş , sıkılmış yer. Kemiklerin oynak yeri, mafsal. Kamış ve saz gibi şeylerin düğümü, ukte. İki mafsal veya düğüm arasındaki kemik veya kamış kısmı.

Boğumlu [s] Mafsal veya ukteleri olan, boğum boğum olan.

Boğun [i] Kubbe ve tavanlarda dumanı çekmeğe mahsus delik.

Boğunuk [s] Ba: Boğuk. Hava ve ziya almayan yer.

Boğuşmak [f] Biribirinin boğazına sarılarak gü-

leşmek ve oynaşmak. Çekmek, münakaşada bulunmak.

Boğuntu [ı] Boğulma, ihtinak. Sıkılma, ıstırap. Kandırılıp aldatma.

Bohça [i] Eşya sarmağa, çamaşır ve saireyi bağlayıp hıfzetmeğe mahsus dört köşeli kumaş, böyle bir kumaşa sarılmış eşya. Dört köşeli şal. Seçme ve ufak demet halinde tütün.

Bohçacı [ı] Bohça ile eşya gezdirip satan kadın.

Bohçalamak [f] Bohçaya sarmak, bohça içine istif etmek, paket yapmak.

Bok [i] İnsan ve hayvan tersi, necis, kazurat. Pislik, murdarlık. [c] Fena bir hareketin neticesi, zarar.

Boklamak [f] Kirletmek, pislemek, kabahati birine atıf ve isnat etmek, lekelemek.

Boklaşmak [f] Fenalaşmak, kötü bir şekle girmek.

Boklatmak [f] Fena bir hale getirmek, pisletmek, işi yüzüne gözüne bulaştırmak.

Bokluk [i] Fenalık, fesat, kerahet. Gübrelik, çöplük.

Boks [i] Yumruk kavgası, bazı usul ve kavait dairesinde yumrukla musabaka.

Boksör [ı] Boks oynıyan, yumruk döğüşünde mahir olan.

Bol [s] Geniş, vâsi. Çok, mebzul, bereketli. [h] Esirgemeyerek, bezil ve israfla.

Bollanmak [f] Genişlenmek, tevessü etmek. Mebzul, bereketli olmak.

Bollaşmak [f] Genişleşmek, ittisa etmek. Bol ve mebzul olmak, bereketleşmek.

Bollatmak [f] Genişletmek, tevsi etmek. Çoğaltmak, artırmak, tevfir etmek.

Bolluk [i] Genişlik, enlilik. Çokluk, kesret, bereket.

Bolşevik [i] İştiraki emval ve halk hükûmeti esasına müstenit Rusyada teessüs etmiş bir siyasî akide ve fırka.

Bomba [i] İçi barut ve diğer mevadı müştaile dolu ve fitilli kumbara.

Bombacı [i] Kumbaracı, bomba atan asker.

Bombarda [i] İki direkli bir nevi gemi.

Bombardıman[i] Bomba ile hücum etme, topa tutma.

Bomboş [s] Büsbütün boş, tamamile hâli.

Bonbon [i] Şekerleme.

Bonboniyer [i] Şekerleme kutusu, kabı, tabağı.

Boncuk [i] Zinet makamında ve bazan nazar değmemesi için kullanılan ortası delik camdan renk renk kürecikler.

Bonjur [i] İyi gün manasına olan sabah selâmı olarak kullanılır, sabah şerifler hayrolsun.

Bono [ı] Açık havale, poliçe, tüccarî senet.

Bonsuvar [i] İyi akşam manasına olup akşam şerifler hayrolsun makamında kullanılır.

Bor [i] Ziraate yaramaz çorak yer. Bulanık suyun kapta bıraktığı pas.

Bor [i] Ecsamı basiteden madenî bir cisim.

Bora [i] Birdenbire zuhur eden fırtına, pek şiddetli rüzgâr. [c] Pek şiddetli tekdir ve tazir.

Boraks [i] Alçıtaşı.

Borani [i] Pirinçli sebze yemeği.

Borasit [i] Penkârlı mağnezya madeni

Borazan [i] Askerde boru ile emir tebliğ eden nefer.

Borazanbaşı [i] Her kıt'ada borazanları idare eden adam.

Borç [i] Ödünç, verecek, deyn, karz. [c] Vazife, vecibe.

Borçlanmak [f] Borca girmek, borca batmak, borçlu olmak.

Borçlu [s] Medyun, verecekli. Mecbur, mükellef. Minnettar.

Borda [i] Geminin dış yanı.

Bordro [i] Hesabın tafsilâtını veya bir dosyanın evrakını gösterir cetvel.

Bordür [i] Kenar süsü,

çerçeve. Kumaşın süslü kenarı, kenar nakşı.

Borsa [ı] Esham, tahvilât, nukut alıp satılan mahal.

Boru [ı] İçi boş üs:üvane, embube. Nefesle çalınır bir çalgı aleti. [c] Boş, saçma, manasız şey.

Boruçiçeği [ı] Boruya benzer bir nevi çiçek.

Borucu [i] Boru yapan ve satan. İtfaiyede hortumun ucundaki boruyu tutarak suyu istenilen yere sevkeden adam.

Bos [ı] Boy, kat, kamet daima müradifi olduğu boy kelimesile beraber kullanılır.

Bosfor [i] İstanbul boğazı. Boğaziçi.

Bosna [i] Rumelinin garbı şimali ucunda umumî harpten sonra Sırbistana ilhak edilen bir geniş memleket.

Bostan [i] Sebze bahçesi. Kavun ve karpuz.

Bostancı [i] Sebze bahçesini idare eden adam, bahçıvan. Eski zamanda saray muhafızı bir sınıf asker.

Bostancılık [ı] Sebze bahçıvanlığı.

Boş [s] İçinde kimse ve birşey olmayan, hâli, tehi. Manasız, nafile, beyhude. İşsiz, meşguliyetsiz. Kiracısız, tutulmamış. Tatlik olunmuş. Dikkatsiz, gafil.

Boşalmak [f] Boş ve hâli olmak, boşkalmak. Akmak, dökülmek, munsap olmak.

Boşaltmak [f] Birşeyin içindekini çıkarıp boş bırakmak, tahliye etmek. Bir kaptan başka kaba aktarmak. Top, tüfek, tabanca atmak. Hayvan eğerini devirmek.

Boşamak [f] Karısını bırakmak, tatlik etmek.

Boşanmak [f] Kurtulmak, reha bulmak. Akmak, dökülmek, birdenbire şiddetle yağmak. Silâh patlamak, ateş almak. Tatlik olunmak, ayrılmak, İçinde ne varsa dışarı çıkarıp içini boşaltmak.

Boşatılmak [f] Karısı bıraktırılmak, tatlik ettirmek.

Boşboğaz [s] Geveze, çok sözlü, sırsaklamaz.

Boşboğazlık [i] Boşboğaz olmaklık.

Boşlamak [f] Bırakmak, elçekmek, vazgeçmek, feragât, terk ve ihmal etmek.

Boşluk [i] İçinde birşey olmamaklık, halilik, tehilik. Açıklık, ağaç ve binadan hâli mahal.

Boşnak [s] Bosnalı, Bosna ahalisinden olan.

Boşta [s] İşsiz, açıkta, mazul.

Boşuna [s] Nafile, beyhude, faidesiz.

Boy [i] Uzunluk, tul. Yükseklik, irtifa. Kamet, kat. Büyüklük derecesi, hacim. Bir aşiretin havi olduğu oymakların her biri.

Boya [i] Eşyaya renk vermek için kullanılan nebatî ve madenî madde, levin. [c] Gösteriş, alâyiş.

Boyacı [i] Boya yapan ve satan, eşyaya boya süren, boyanılacak şeyleri boyaya batıran adam.

Boyahane [i] Boyacı dükkânı, fabrikası.

Boyalamak [f] Boya sürmek, boya ile lekelemek.

Boyalanmak [f] Telvin edilmek, üstüne boya sürülmek, boya ile lekelenmek.

Boyalatmak [f] Boya sürdürmek, telvin ettirmek.

Boyalı [s] Boya sürülmüş, telvin olunmuş, mülevven.

Boyama [i] Boyamaklık, telvin. [s] Boyanmış, fırça ile üzerine boya sürülmüş. Gayri tabiî, sahte, hileli.

Boyamak [f] Boya sürerek veya boyaya batırarak renk vermek, telvin etmek.

Boyan [i] Meyankökünün ağacı.

Boyanbalı [i] Meyanbalı.

Boyankökü [i] Meyankökü.

Boyanmak [f] Boya vurulmak, telvin edilmek. [f] Boya ile bulaşmak, lekelenmek, kirlenmek.

Boyatmak [f] Boya sürmek, boyaya batırmak.

Boykot [i] Kat'ı münasebet, alışverişi kesme.

Boykotaj [i] Bir siyasî fikirden dolayı münasebeti kat'etme, alışverişi kesme.

Boylanmak [f] Boyatmak, uzanmak.

Boylatmak [f] Uzatmak, boy kazandırmak. Uzak bir yere kadar göndermek, koşturmak.

Boylu [s] Boyu olan, kat ve kamet sahibi. Uzun, tavil.

Boynuz [i] Bazı hayvanların başlarında tırnak gibi bir maddeden azçok uzun, sivri, kıvrık uzuv ki bunu müdafaa ve taarruz silâhı olarak kullanırlar.

Boynuzlu [i] Boynuzu olan. [c] Pezevenk, evinde namussuz kadın olan.

Boyotu [i] Çimen denilen ve pastırmanın üzerine sürülen tohumu hâsıl eden ot.

Boyskot [i] Genç izçi.

Boysuz [s] Kısa boylu, uzun olmayan, bodur.

Boyun [i] Bedeni başa rapteden, önüne boğaz ve arkasına ense denilen uzuv. Bazı kapların dar ve uzun olan yukarı kısmı. [c] Zimmet, taahhüt, mes'uliyet.

Boyuna [i] Kayıklarda dümen yerine kullanılan kısa kürek.

Boyuna [h] Muttasıl mütemadiyen. durmaksızın.

Boyunbağı [i] Kıravat, boyuna bağlanan kumaştan mamul maruf bağ. Tasma.

Boyunburan [i] Sarı asmaya benzer benekli bir kuş.

Boyunduruk [i] Çift süren ve araba çeken öküz ve mandaların boyunlarına geçirilen ağaç çerçeve. [c Tahakküm, kahır. Tasallût.

Boz [s] Haki renginde olan.

Boza [i] Darı, pirinç, ve bazan ekmek lapa yapılıp tehammür ettirilerek imal olunan bir meşrup.

Bozarmak [fl] Boz rengini almak, bozrenkli gibi görünmek.

Bozbakkal [i] Bir nevi kuş.

Bozca [s] Bozrengine çalar, bozumsu.

Bozdoğan [i] Bir nevi armut.

Bozdurmak [f] Bilvasıta bozmak, bozmağa sevk ve icbar etmek. İhlâl ve tahrip ettirmek. Akça tebdil, ufaklığa tahvil ettirmek.

Bozgun [s] Bozulmuş perişan , harap . Mağlûp , münhezim. [i] Bozulma, perişanlık, haraplık. İnhizam, mağlûbiyet.

Bozgunluk [i] Perişanlık , haraplık. Mağlûbiyet , inhizam.

Bozmak [f] Düzenini, intizamını izale etmek. Harap ve viran etmek. Muattal, işlemez bir hale getirmek. Lâğiv, feshetmek. İfsat , ihlâl etmek. Dokunmak, zarar vermek. Geri almak, nakzetmek. Mağlûp ve münhezim etmek. Ansızın ters bir cevapla utandırmak.

Bozrak [s] Bozumsu. boz- rengine çalan.

Bozuk [s] Bozulmuş, fesada uğramış, muhtel. İşlemez, muattal, battal. Yıkılmış, harap, viran. Tertipsiz, nizamsız. Ekşimiş, kokmuş, yenmez hale gelmiş. Ufak para. [i] Perdesiz bir nevi tambura.

Bozukdüzen [s] Tertipsiz, intizamsız.

Bozulmak [f] Düzgünlüğünü, intizamını kaybetmek. Yıkılmak, harap olmak. İşlemez ve kullanılmaz olmak. Fesih ve lağvolunmak. Kötüleşmek, fenalaşmak. Çürümek, kokmak, ekşimek. Mağlûp ve münhezim olmak. Ters bir cevap alarak utanmak. Zayıflamak, rengi solmak.

Bozum [i] Bozma, ifsat, tahrip.

Bozumca [i] Bir cins kertenkele.

Bozuntu [i] Bozulmuş birşeyin kalan aksamı, döküntü, enkaz, harabe.

Bozuşmak [f [Ara açılmak, dostluktan düşmanlığa geçmek, araya soğukluk girmek.

Bozuşturmak [f] Aralarını açmak, ihlâlibeyn etmek.

Bozuşuk [s] Arası

açılmış, birile arasına bürudet girmiş olan.

Bozuşukluk [i] Ara açıklığı, bürudet, münaferet, soğukluk.

Böbrek [i] Belkemiğinin iki tarafında ve midenin altında yumurta kadar iki dahilî uzuvdur ki sidik yapar.

Böcek [i] Küçük hayvan, haşarat, hamme.

Böcekkabuğu [i] Yeşil ile mavi arasında güzel ve parlak bir renk.

Böceklenmek [f] (hububat) Böcek peyda etmek, böcek istilâsile bozulmak, bitlenmek.

Böcekli [s] Böceği olan, böceklenerek bozulmuş olan.

Börülce [i] Küçük ve yuvarlak taneli bir nevi fasulya.

Böğür [i] İnsan bedeninin koltuk ile oyluk arasındaki iki yanı, cenp, pehlû.

Böğürdek [i] Bir nevi bülbül.

Böğürmek [f] (Sığır, manda ve deve gibi hayvan) Bağırmak.

Böğürtlen [i] Dut gibi fakat daha ufak ve siyah bir meyva veren dikenli bir çalı, bunun meyvası.

Böğürtmek [f] Eti muhafaza için yarı pişirmek, korkutmak, sebzeyi ateşte öldürmek.

Böğürtü [i] Sığır, manda ve deve gibi ses çıkarma. Öyle olan ses.

Bölme [i] Ayırma, taksim, tefrik. Kesme, katı, fasıl. Bir büyük yerden bölünüp ayrılmış yer. Binanın içindeki ara duvarları.

Bölmek [f] Parçalara ve hisselere ayırmak, taksim etmek, bölük bölük etmek. Kesmek, ayırmak, fasılalandırmak. Tefrik etmek. Biçmek, iki parça etmek.

Bölük [i] Paralanmış bir şeyin herbir parçası, kıt'a, kısım. Pay, hisse. Duvar, oda, daire. Bir büyük cemaatten ayrılmış cemaat, fırka, takım, taife, zümre. Cemaat, sürü, güruh, fevç. Memleketin bir kısmı, cihet, taraf. Ortadan bölünmüş saçın iki tarafa taranıp

yatırılan kısmı. Askerde yüz kişilik kıt'a.

Bölünmek [f] Ayrılmak, taksim olunmak, paralanmak, inkisam, tefrik olunmak.

Bölünmez [s] Taksim olunmaz, na kabili taksim, lâyetecezza.

Bölüntü [i] Bölünmüş, bölme, taksimat. Bölen, taksim eden şey, aralık, duvar ve saire. Bölme ve aralık duvarı enkazı.

Bölüş [i] Paylaşma, mukaseme, hisselere ayırarak tevzi etme.

Bölüşmek [f] Paylaşmak, mukaseme etmek, hisselere ayırarak tevzi etmek.

Bölüştürmek [f] Mukaseme ettirmek, paylaştırmak.

Bön [s] Ahmak, budala, şaşkın, avanak, gabi.

Börek [i] Yufka ve peynir veya kıyma ve sebze ile yapılan maruf yemek.

Böy [i] Uzun ayaklı ve zehirli bir cins örümcek.

Bravo [h] Aferin, aşkolsun.

Briçka [i] Bir nevi beygir arabası.

Brik [i] İki direkli ve yollu küçük bir yelken gemisi. [Vaktile donanmalarda krovözör vazifesini görürdü.]

Brigemtin [i] Akdenize mahsus küçük bir nevi yelken gemisi.

Brom [i] Deniz suyundan çıkarılan fena kokulu ve basit cisimlerden biri.

Bromür [i] Brom ile diğer bir basit cismin terkibi.

Bronşit [i] Nefes borularının iltihabı.

Bronz [i] Tunç, bakır, kalay ve tutya halitası.

Broş [i] Kadınların göğüslerine veya başlarına taktıkları elmaslı iğne.

Bu [i] Yakına işaret içindir: bu adam, bu ağaç, bu bina gibi.

Bucak [i] Köşe, zaviye, künç,

Bucuk [i] Vilâdeti İsa yortusu.

Buçuk [i] Yarım, nısıf, nim.

Buda [i] Hindistanda Budî mezhebinin müessisi.

Budacık [i] Küçük budak.

Budak [i] İnce ve küçük dal. Ağaçta ve tahtada dal yeri.

Budaklanmak [f] İnce dal, filiz ve budak sürmek, dallanmak. Çatallaşıp müşkül olmak, pürüzlenmek.

Budala [s] Akılsız, ahmak, bön, ebleh, aptal.

Budama [i] Ağaç ve asmanın fazla budaklarını kesme. Birşeyin ötesinden berisinden ufak parçalar kesme.

Budamak [ft] Ağac ve asmanın fazla dal ve budaklarını kesmek. Birşeyin ötesinden berisinden ufak parçalar kırpmak.

Budanmak [f] Budakları kesilmek. Bir işe itina ile sarılmak, ehemmiyetle girişmek.

Budatmak [f] Ağaçların ve asmanın fazla budaklarını kestirmek. Kestirmek, kısaltmak.

Budist [i] Budî mezhebine mensup adam.

Budizm [i] Budî mezhebi.

Buğ [i] Reis, âmir, baş.

Buğdan [i] Eski türk lisanında Romanyaya verilen isim.

Buğday [i] İnsanların gıdasına yarıyan ve ekmek yapılan hububatın en başlısı, hinta. Miskalın yetmiş ikide biri.

Buğu [i] Kaynayan sudan kalkan sulu hava, buhar.

Buğuhane [i] Koza böceklerini boğmağa mahsus fırın.

Buğulamak [f] Buhara maruz tutmak, buharla örtmek, buhardan perde çekmek.

Buğulanmak [f] Buhara maruz olmak, buharla örtülmek, buhardan perde tutmak.

Buğz [i] Sevmeme, biri hakkında gizli ve kalbî düşmanlık hissetme, kin, nefret, husumet.

Buhar [i] Ba: Buğu.

Buhran [i] Hastalığın en ağır ve tehlikeli vakti veya muhataralı sademesi. [c] Bir işin tehlikeli ve müşkül bir hal peyda etmesi.

Buhur [i] Tütsü, günlük, yakılan güzel kokulu şeyler.

Buhurdan [i] Buhur yakmağa mahsus kap.

Buhurlamak [f] Tütsülemek, tütsüye tutmak.

Buhurlanmak [f] Tütsülemek, tüssüye tutulmak.

Buhurlu [s] Buhur gibi güzel kokulu.

Buhurluk [i] Ba: Buhurdan.

Bukağı [i] Köstek, zincir, pranga, bent, kayit. Atın iki ön ayağına takılan zincirli köstek.

Bukağılı [s] Bilekleri beyaz olan at.

Bukal [i] Ağzı geniş ve boynu kısa şarap ve saire şişesi.

Bukalemun [i] Derisi türlü renkler gösterir bir cins keler, kaya keleri. Çevrildikçe başka bir renk gösteren kumaş, şanjan. [c] Sebatsız ve mütelevvin adam.

Bukle [i] Kıvrılmış saç helezonu.

Bulak [i] Yerden bulana bulana çıkan su, kaynak, pınar.

Bulama [i] Bir nevi toprak ile bulandırarak yapılan koyu pekmez.

Bulamaç [i] Un, yağ ve şeker ile pişirilen bir yemek.

Bulamak [f] Sürmek, yapıştırmak, sıvamak. Lekeletmek, kirletmek, telvis etmek. Batırmak.

Bulandırmak [f] Karanlık ve bulanık etmek. Suyu ve sair mayiatı karıştırıp dibindeki çamur ve tortuyu kaldırarak berraklığını gidermek. Mideyi karıştırıp kusacak hale koymak, bulantı getirmek.

Bulanık [s] Karışık, sâf ve berrak olmayan.

Bulanmak [f] Karışıp muzlim ve kara olmak, berraklığı, saflığı kaybetmek. Çamur, tortu ile karışıp

parlaklığı zail olmak. İç dönmek, mide bozulup kusma istidadı göstermek. [göz, zihin] eyi farketmez olmak. Göze kan gelmek.

Bulantı [i] Mide karışıp kusacak hale gelmesi.

Bulaşık [s] Üzerine birşey sürülmüş, yapışmış olan, alûde. Lekeli, kirli, mülevves. Bir sarî hastalığa tutulmuş olanlar ile ihtilât etmiş olan. Pâk ve kusursuz olmayan. Kirli ve yıkanmamış mutfak takımları.

Bulaşmak [f] Sürülmek, yapışmak. Kirlenmek, lekelenmek, mülevves olmak. Sarî hastalığa müptelâ olanlar ile ihtilât etmek, Hastalık geçmek, sirayet etmek. Girişmek, teşebbüs etmek. Sarılmak, başlamak. Karışmak sataşmak, takılmak.

Bulaştırmak [f] Sürmek, yapıştırmak, alûde etmek, kirletmek, telvis etmek. Sarî bir hasta ile ihtilât ettirmek.

Bulduk [i] Bir cins ingiliz köpeği.

Buldurmak [f] Bulmağa sevk ve icbar veya müsaade etmek, bilvasıta bulmak, aratarak ele geçirmek. Tedarik ettirmek.

Bulgar [i] Balkanlarda sakin maruf bir kavim.

Bulgari [i] Küçük tambura, saz.

Bulgaristan [ı] Rumelinde Edirne vilâyeti ile Tuna nehri arasında bir Krallık, Bulgar memleketi.

Bulgarya [ı] Ba: Bulgaristan.

Bulgu [i] Akıl ile bulmak istidadı. Anlayış, idrak, irfan. Keşif, icat, ihtira.

Bulgur [i] Haşlanıp kurutulduktan sonra kırılmış buğday ki güzel pilâvı olur.

Bullak [s] Karışık, memzuç, müşevveş. Allak bullak tabirinde müstameldir.

Bulmak [f] Arayarak veya tesadüfen birşeyi görmek ve almak. Kaybolmuş birşeyi tekrar ele göçirmek. Varmak, vâsıl olmak, idrak etmek. Kail, zaferyap olmak, hâsıl etmek. Uğramak,

duçar, giriftar olmak. Tedarik etmek. Rastlamak. Keşif, icat, ihtira etmek.

Bulundurmak [f] Mevcut ve hazır olmasına dikkat etmek. İhzar ve tehiye etmek.

Bulundurulmak [f] Mevcut ve hazır olmasına dikkat edilmek. İhzar ve tehiye edilmek.

Bulunmak [f] Aranılarak veya tesadüfen ele geçirilmek. Kaybolan şey aranılarak ele geçirilmek. Meydana çıkarılmak, keşfolunmak. İcat olunmak. Tedarik edilmek. Hazır ve mevcut olmak, varolmak. İmdada yetişmek, muavenet etmek.

Bulunmaz [s] Ele geçmesi muhal, nayap, mefkut. Nadir, pek az bulunur. Âlâ, enfes, mümtaz.

Bulunulmak [f] Mevcut olmak, tedarik olunmak. İmdada yetişilmek.

Buluş [i] Bulma. Akıl erdirme, fehim, idrak. İcat, keşif, ihtira.

Buluşmak [f] Biribirini bulmak, bir araya gelmek, görüşmek, mülâkat etmek. Biribirine rasgelmek, tesadüf etmek.

Buluşturmak [f] Mülâkat ettirmek, bir araya getirmek. Arayıp ele geçirmek, tedarik etmek.

Bulut [i] Denizler, göller ve nehirlerden havaya kalkarak az çok bir irtifada tekâsüf eden, yağmur ve kar halinde yere inen buhar, ebir, sehap.

Bulutlanmak [f] Bulut peyda etmek, bulutla kaplanmak. Lekelenmek. Üzerinde duman ve buğu durmakla şeffaflığı kaybetmek. Göz dumanlanıp iyi görememek.

Bulutlu [s] Bulutla kaplanmış, bulanık. Lekeli. Dumanlı, gayri şeffaf. İyi görmez, bulanık gören göz.

Bulûz [i] Kaba bezden amele gömleği. Kadınların bunu taklitle bilhassa ince keten, ipekli ve yünlü kumaşlardan yapıp ceket ve manto altına giydikleri gömlek.

Bumbar [i] İçine kıyma doldurularak sucuk yapılan

koyun ve sığır kalın barsağı. Bu barsağın ciğer kıyması ve pirinç doldurulup tavada veya tepside pişmişi.

Bunak [s] Bunamış, ateh getirmiş, matuh, fertut.

Bunalmak [f] Şaşırmak, alıklanmak, sersem olmak. Duman ve saireden nefes tutulmak, teneffüs edememek, boğulmak.

Bunaltmak [f] Şaşırtmak, aklını almak, alıklatmak. Duman ve saire ile nefesini kesmek, boğmak.

Bunamak]f] Ateh getirmek, ihtiyarlıktan çocuk gibi olmak. Alıklaşmak, söylediğini bilmez olmak.

Bunamış [s] Ateh getirmiş, ihtiyarlıktan çocuk gibi olmuş. Alıklaşmış, söylediğini bilmez olmuş.

Bunca [h] Bukadar, bu derecede, çok, kesir.

Buncılayın [k] Bukadar, bu miktarda. Böyle, bu tarzda, buhalde.

Bura [i] Bu mahal, bu yer. Bu hal, bu suret, bu keyfiyet.

Burak [i] Cennet atı, miraçta Hazreti Peygamberin rükûbuna tahsis olunan semavî hayvan.

Buram [h] Dönüp dolaşarak, havada kasırga gibi girdaplar teşkil ederek şiddetle yağmağı tasvir eder ve mükerrer olarak kullanılır.

Buran [i] Buram buram yağan kar veya yağmurla karışık esen şiddetli rüzgâr, fırtına.

Buranca [i] Sığırdili nevinden bir nebat.

Burç [i] Kale kulesi, tabya. Hisar, kule. Semada güneşin medarının munkasim olduğu on iki kısımdan herbiri.

Burçak [i] Sığırlara yedirilen yuvarlak taneli bir nevi hububat, cılban.

Burçak [s] Burulmuş, bükülmüş, lüle lüle.

Bürçin [i] Dişi geyik.

Burdagan [i] Koloçka.

Burdurmak [f] Erkek hayvanı iğdiş ettirmek.

Burgaç [i] Karışık ve dolaşmış şey.

Burgacık [i] Ba : Burgaç.

Burgaçlanmak [f] Burup karmakarışık olmak.

Burgu [i] Tahta ve saireyi dönerek delmeğe mahsus alet. Tıpa çıkarmağa mahsus alet, tirbişon.

Burgulamak [ft] Burgu ile delmek.

Burjuvazi [i] Zadegân sınıfı ile halkın en aşağı tabakası arasında bir sınıf halk, orta sınıf, orta halliler takımı, mutavassıt tabaka.

Burkulmak [f] Burulup incinmek.

Burkutmak [f] Uzvun birini burup incitmek.

Burma [i] Bükme, çevirme, döndürme, kıvırma. Hayvanı iğdiş etme. Burulmuş şeyin şekli. Vida, vidalı çivi. Mide ve barsaklarda şiddetli ağrı. Musluk.Hamur, yağ ve şekerden yapılan bir tatlı. [s]Burulmuş, kıvrılmış, burkulmuş. Burulmuş gibi helezon şeklinde olan. Enenmiş, iğdiş edilmiş hayvan.

Burmak [f] Döndürüp bükmek, kıvırmak. Parmak arasında kıvırıp sıkmak, çimdiklemek. Kıvırıp incitmek, hayvanı enemek, iğdiş etmek. Delmek, delik açmak. Sancımak, ağrımak.

Burnuz [i] Arapların palto yerine giydikleri geniş ve kolsuz libas, maşlâh. Kadınların kırlarda giydikleri bir nevi yeldirme.

Burtlak [i] Domuz yavrusu.

Buruk [s] Burulup incinmiş. Ağız buruşturan.

Burum [ı] Burma, kıvırıp koparma.

Burunduruk [i] Haşarı atları tımar ederken zaptetmek için burunlarını sıkmağa mahsus tahta kısaç, yavaşa.

Burunsalık [i] Sığır ve develeri zaptetmek için burunlarına taktıkları tahta kısaç.

Buruntu [ı] Barsakları burar gibi karında hissolunan şiddetli sancı.

Buruşmak [f] Çekilip toplanmak, tekabbuz etmek. Düzlüğü bozulup kırma kırma, kat kat olmak, sülpümek. Kuruyup toplanmak, solmak. Ekşi yemekten dil kamaşıp çekilmek.

Buruşturmak [f] Birşeyin düzgünlüğünü bozup buruşuk bir hale getirmek. Haşlanmamak alâmeti olarak yüzü buruşuk etmek, abusluk göstermek. Dilin toplanıp çekilmesini mucip olmak.

Buruşuk [s] Çekilip toplanmış, tekabbuz etmiş. Ütüsü ve düzgünlüğü bozulmuş.

But [i] Bacağın yukarısı, bedene birleştiği kalın tarafı. Yağsız lop et.

Butlan [i] Haksızlık, batıl, boş olma. Muattal, hükümsüz olma.

Buüt [i] Uzaklık, mesafe.

Buyurmak [f] Emretmek. Âmir ve hâkim olmak, idare etmek. Söylemek, demek. Gitmek, gelmek, teşrif etmek. Yemek, Almak, kabul etmek. Yapmak, eğlenmek.

Buyurtmak [f] İstida veya diğer resmî bir kâğıdı takdim ederek üzerine havale işaretini çektirmek, havale ettirmek.

Buyuruk [i] Emir, ferman, hüküm.

Buyurultu [i] Hükûmet reisi tarafından yazılan ve yukarısına makama ait büyük mühür basılan bir nevi emirname. Açık emirname. Kararname. Küçük zabitana rütbesine dair verilen tevcihname.

Buz [i] Soğuktan donmuş su, cemet. [c] Pek soğuk şey.

Buzağı [i] İneğin süt emen yavrusu.

Buzböceği [i] Bir cins böcek.

Buzçiçeği [i] Bir nevi ot.

Buz-Deryası [i] Bahri Müncemit.

Buzhane [i] Buz fabrikası, yaz için buz sakladıkları mahal.

Buzkıran [i] Limanlarda buzları kırarak sefaine yol açan vapurlar.

Buzlanmak [f] Yüzünde buz tutmak, üstü donmak. Dumanlanmak, rutubet hasebile şeffaflığını kaybedip buzlu gibi görünmek.

Buzlu [s] Üstü donmuş, buz bağlamış. Soğumak için içine buz konmuş. Üzeri buz gibi olup şeffaflığı kaybetmiş.

Buzlucam [i] Üzeri buzlu gibi ve gayri şeffaf olarak yapılan, aydınlık olmakla beraber görmeğe mâni olan cam.

Buzluk [i] Buz konulan veya imal olunan yer, buzhane,

Bücür [s] Ufaktefek, bodur, kısa boylu.

Büfe [i] Sofra takımlarına mahsus dolap, yemek ve içkinin bulunduğu yer. Şimendifer istasiyonlarında lokanta ve birahane.

Büğrü [s] İğri, (yalnız iğri kelimesile beraber kullanılır).

Büğü [i] Bükme, bağlama, ukte.

Büğünlemek [f] Suyun önüne set çekip suyu durdurmak.

Bühtan [i] Birine yalandan birşey isnat etme, iftira.

Bühtancı [i] Asılsız yere birine birşey isnat eden, iftiracı, müfteri.

Bükâ [i] Ağlama, nale, girye.

Büklüm [i] Bükülmüş ve kıvrılmış şeyin teşkil ettiği halka, kıvrım, kat.

Bükmek [f] Kıvırmak, eğirmek. Çevirip devşirmek, katlamak, kırmak. Eğmek, eğriltmek.

Bükülmek [f] Eğrilmek, burulmak. Eğilmek, ivicaç peyda etmek. Sancıdan kıvrılmak, takallüs, iltiva etmek.

Bükülü [s] Bükülmüş, kıvrılmış.

Büküm [i] Bükme gazl, teftil Bir defada bükülen yün ve saire.

Bükünmek [fl] Kıvrılıp yatmak, zıbarmak. Sancıdan kıvranmak. Su irkilip bir yere toplanmak.

Büküntü [i] Bükmek eseri, düğüm, ukte. Bükerek yapılan dikiş. Bükme kırpıntısı.

Bülent [s] Yüksek, âli, yüce.

Bülûğ [i] Erkek çocuğun erkeklik sinnine ermesi.

Bünyan [i] Yapı, bina.

Bünyat [ı] Temel, esas.

Bünye [i] Vücut ve bedenin tabiî hali ve sureti teşekkülü.

Bürç [i] Sebzeli ve etli rus çorbası.

Bürç [i] Ba: Burç.

Büro [i] Yazı masası, yazıhane. Kalem odası.

Bürokrasi [i] Kalem ve kırtasiye ile idare olunan tarzı hükûmet. Kalem ve kırtasiyenin nüfuzu.

Bürülü [s] Sarılı, örtülü, birşeye sarılmış olan. Katlanmış.

Bürüm [i] Bürüme, katlama, katlayış. Bürülmüş, katlanmış şey.

Bürümcek [i] Koza gibi yumaklanmış şey.

Bürümek [f] Sarmak, leffetmek. Etrafını almak, ihata etmek, kaplamak.

Bürüncük [i] Ham ipek. Böyle ipekten yapılan bez.

Bürünme [ı] Örtülme, sarılma.

Bürünmek [f] Örtünmek, sarılmak.

Büsbütün [s] Kâmilen, tamamile.

Büst [i] Bedenin belden yukarı kısmı.Yarım heykel.

Bütün [s] Hep. Cümle, kâffe, tekmil. Yarım veya parça olmayan, tam. Yekpare, [i] Mecmu, tekmil. [h] Mecmuan, kâffeten, tamamile.

Bütünlemek [f] Eksik ve noksanını tamamlamak. Tekmil etmek.

Büye [ı] Hayvanları sokup kudurmuşa döndüren bir cins sinek, mavi sinek. Bir cins zehirli örümcek.

Büyecik [i] Pompom örümceği.

Büyelik [ı] Ba: Büye.

Büyü [i] Sihir, afsun, arpağ.

Büyücü [ı] Sehhar, sehirbaz, arpağçı.

Büyük [s] Hacmi çok yer tutan, iri, ulu, kebir, azîm, cesim. Kadri yüksek, kuvvet ve iktidarı çok, âli. Yaşlı, koca, müsin. Geniş, vâsi, bol.

Büyüklemek [f] Büyük saymak, hürmet ve itibar etmek.

Büyüklenmek [f] Kendini büyük göstermek, azamet satmak.

Büyüklük [i] İrilik, ululuk, cesamet. kadir ve itibar çokluğu. Yaşlılık, kocalık. Genişlik, vüs'at. Çokluk, kesret, bolluk. Şiddet, kuvvet. Kalabalık. Debdebe, ihtişam. Kibir, gurur, azamet.

Büyülemek [f] Birine büyü yapmak, sihirlemek.

Büyülenmek [f] Kendisine büyü yapılmak, büyülü olan.

Büyületmek [f] Birini büyülendirmek, büyü yaptırmak, birini büyü ile teshir etmek.

Büyülü [s] Büyüye uğramış olan, kendine büyü yapılmış bulunan.

Büyümek [f] Büyük olmak, hacmi artmak. Neşvünema bulmak. Yaşlanmak, sinni terakki etmek, kocamak. Boy atmak, uzanmak. Kadir, itibar ve rütbece terakki etmek. Genişlenmek, bollaşmak, tevessü etmek. Şiddet, kuvvet, kudret ve ehemmiyet kespetmek. Şiddeti artmak. Çoğalmak. Terbiye olunmak.

Büyütmek [f] Büyük etmek.

Büzme [i] Toplayıp sıkma, daraltma, kabzetme.

Büzmek [f] Toplayıp sıkmak, daraltmak, kabzetmek.

Büzük [s] Çekilip büzülmüş şey. [i] Makat.

Büzüktaş [ı] Habaset arkadaşı, ayni hal ve meslekte olan iki çapkının herbiri, (külhanbeyi lisanında) arkadaş.

Büzülmek [f] Çekilip toplanmak. Buruşmak, tortop olup oturmak. Çekilip küçülmek.

C

C [i] Türkçe alfabenin üçüncü harfi.

C [i] Ebcet hesabında yüz ve yüzüncü.

Caba [i] Bedava, meccanen, parasız.

Cabacı [i] Caba arkasından koşan, bedava şey-

ler arayan, diğerinin kesesinden geçinen. Anaforcu.

Cabeca [z] Yeryer, mevki mevki, bazı yerlerde.

Cabi [i] Evkaf tahsildarı.

Cacık [ı] Yoğurt ile hıyardan yapılan salata.

Cadaloz [s] Ağız kalabalığile haksız olduğu halde hak kazanan, şarlatan.

Cadalozluk [i] Haksız iken ağız kalabalığile hak kazanma. Sözünü geçirme şarlatanlık.

Cadde [i] Büyük yol, posta yolu, geniş ve gelen gideni çok yol, büyük sokak.

Cadı [i] Karakancolos. Hortlak [c] Fena huylu ve pek çirkin kocakarı, acuze.

Cafcaf [i] Ağız kalabalığı, şatafatlı söz.

Cafcaflı [s] Şatafatlı, mutantan, sahte, süslü.

Cağ [i] Tekerlek parmağı.

Cağız [e] Küçüklük ifade eden lâhikadır; küçücük.

Cah [i] Mansıp, makam, itibar. Hürmet.

Cahil [s] Bilmeyen, bilmez, nadan, bihaber. Okumamış , ilimden mahrum, ümmi. Genç, tecrübesiz. acemi.

Cahillik [i] Bilmezlik, nadanlık. İlimden mahrumiyet, okumamışlık. Gençlik, acemilik, tecrübesizlik.

Caiz [s] İşlemesinde beis olmayan, icrası menolunmayan, müsaadeli, ruhsatlı. Mümkün, kabil.

Caize [i] Birşeye mukabil verilen atıye, hizmete karşı hediye tarzında verilen ücret.

Cali [s] Yapma, sahte, uydurma, sahih ve samimî olmayan.

Calip [s] Celbeden, kendine çeken, Cezbeden.

Calis [s] Oturan.

Cam [i] Çakıltaşlarını ve bir cins kumu eriterek yapılan maruf şeffaf cisim, sırça, şişe, kadeh. [s] Sırçadan, şişeden olan.

Camadan [i] Çapraz düğmeli ve harçlı bir cins kısa ve kolsuz yelek. Asker çantası.

Cambaz [i] Tehlikeli

oyunları oynıyan adam. At taliminde mahir binici ve at alıp satan adam. [c] kurnaz ve hilekâr.

Cambazlık [i] İpte ve at üzerinde oyunlar yapan adamın işi ve san'atı. At alıp satma ticareti. At madrabazlığı [c] Hilekârlık, kurnazlık.

Camcı [i] Pencere camlarını takmak san'atını icra eden adam. Cam satan adam dolap.

Camdolap [i]Kitap ve saire koymak için camdan çerçeveli.

Camekân [i] Camla ihata olunmuş veya örtülmüş yer. Dükkânlarda eşya konulan camlı dolap. Mağazalarde eşyanın teşhir olunduğu yer. Hamamların soyunma mahallinde camlı çerçevelerle bölünmüş odalar. Ekilen tohumların soğuktan muhafazası için üzerlerine örttükleri üstü camlı sandık. Camlı bölme.

Camevi [i]Camdan ev. Sırçadan saray.

Camgöbeği [i] Yeşile mail mavi renk.

Camgöz [s] Tamahkâr, haris. Köpekbalığının bir cinsi.

Cami [s] Toplayan, cem ve telif eden. İçine alan, şamil, havi. [i] Müslüman mabedi, minareli, membelri büyük mesçit.

Camit [s] Donmuş, donuk. Taş gibi katı.

Camlamak [f] Cam takmak.

Camlatmak [f] Cam taktırmak.

Camlı [s] Cam takılmış, camlar ile süslü.

Camus [i] Manda, su sığırı.

Can [i] İnsan ve hayvanın sebebi hayatı olan manevi şey, ruh. Yaşayış, hayat. Gönül, yürek, kalp, dil. Kuvvet, kudret, zor. Dost, muhip, sevgili, aziz.

Canan [i] Sevgili, maşuka, mahbube, dilber.

Canavar [i] Yırtıcı, vahşi hayvan. Domuz, hınzır. [c] Pek gaddar ve cana kıyıcı adam.

Canavarlık [i] Canavar olmaklık, vahşilik, yırtıcılık.

Canciğer [i] Biribirini seven dostlar ve arkadaşler.

Candar [s] Canlı, ziruh, diri. [i] Vaktile muhafazaya memur zaptiye neferi.

Canevi [i] Ruh, kalp, esas

Caneriği [ı] Yeşil iken yenir güzel bir cins erik.

Canfes [i] İnce, parlak ipek kumaş. [s] Bu kumaştan yapılan.

Cangılcungul [mü] Gürültülü, patırtılı, paldır-küldür.

Cani [s] Cinayet işleyen, büyük bir cürmün mürtekibi.

Canip [s] Yan, taraf, cihet.

Caniptar [i] Ordunun bir tarafında, cenahta bulunan kıt'a.

Cankurtaran [i] Tahlisiye simidi, vapurlarda tehlike zamanında kullanılmak üzre yapılmış halkalar ve sair tertibat, Halâskâr.

Canlandırmak [f] Can vermek, diriltmek. Ayıltmak, kendine getirmek, Taze hayat vermek, şenlendirmek, revaç ve muamelâtını artırmak.

Canlanmak [f] Dirilmek, iadei hayat etmek. Ayılmak, kendine gelmek. Taze hayat bulmak, şenlenmek, revaç bulmak.

Cansız [s] Canı olmayan, biruh, ölü. Canlı olmayan, ziruhun gayri. Pek zayıf, gevşek, kuvvetsiz.

Cansızlık [i] Canı, ruhu olmamaklık. Kuvvetsizlik, dermansızlık, gevşeklik.

Car [i] Kadınların büründükleri çarşaf. Uçurum, yar. Komşu, hemsaye. Sada, avaz, nida.

Carcar [s] Çok söyleyen, geveze, ağzı durmaz.

Carcı [i] Tellâl, münadi.

Cari [s] Akan, akıcı, revan. Hali hazır. Tedavülde bulunan, mütedavil, muteber, müstamel.

Carih [s] Yaralayan, yara açan, cerheden.

Cariha [s] Carihin müennesi. cerheden kadın.

Caris [s] Yaygaracı, geveze, terbiyesiz, gürültücü.

Carislenmek [f] Yay-

gara ve gevezelik etmek, edepsizlik, şamata etmek.

Carislik [i] Yaygara, şamata, terbiyesizlik, gevezelik.

Cariye [s] Halayık, para ile satın alınmış hizmetçi kız.

Carlamak [f] Carcar etmek, çok söylemek, gevezelik ve lafazanlık etmek. Tellâllık etmek,tellâl çağırtmak, tellâl ile ilân etmek.

Carlık [i] Tellâl vasıtasile ilân. Yerliğ, menşur, hükûmet tarafından neşrolunan beyanname.

Carta [i[Yellenme, osurma.

Cascavlak [s[Çırçıplak. Büsbütün tüysüz.

Casus [s] Fenalık için gizlice tahkikat yaparak öğrendiği şeyleri haber veren adam. Bir memlekete düşman tarafından tebdili kıyafetle tetkikat için gizlice gönderilen veya yerli ahaliden bu hizmet için kazanılan adam, hafiye.

Casuslamak [fl] Casusluk etmek. Gizli ve esrara ait şeyleri araştırmak.

Casusluk [i] Casus sıfat ve hizmeti, gizli ve esrara ait şeyleri araştırma, esrar, memleketi düşmana haber verme.

Cavalacos [s] Kıymetsiz, değersiz, itibarsız.

Cavlak [s] Çıplak, açık. Tüysüz, taslak.

Cavlaklık [i[Çıplaklık. Tüysüzlük, taslaklık.

Cavlamak [f] Çıplaklanmak, açılmak. Tüyü dökülmek.

Cavmak [f] Mermi nişandan şaşmak.

Cay [i] Yer, mevki, mahal.

Caydırmak [f] Vazgeçirmek, döndürmek.

Cayigir [s] Yer tutan, payidar, mukarrer.

Cayir [s] Eeziyet eden.

Cayır [h] Mükerrer olarak yanmayı tasvir eder.

Cayırcayır [mü] Süratle yanmak ve yırtılmağı tasvir eder, çatır çatır.

Cayırdamak [f Yanan ve yırtılan şey gibi ses çıkarmak. Açılıp kapanırken

acı bir ses çıkarmak, gıcırdamak.

Cayırdatmak [ft] Yanan ve yırtılan şey gibi ses çıkartmak. Gıcırdatmak, gıcırgıcır öttürmek.

Caymak [f] Vazgeçmek, dönmek, sarfınazar etmek.

Cazbant [i] Amerika zencilerini takliden davul, trampete ve zil ilâvesile teşkil olunan bir nevi Amerika çalğı takımı. Balolarda, barlarda ve dans mahallerinde çalan çalgı takımı.

Cazibe [i] Gönül cezbeden hassa, dilrübalık. Diğer bir cismi kendine doğru çekmek kuvvet ve hassası.

Cazibeli [s] Cazibesi olan, gönül çeken, celbeden, dilrüba, dilkeş, sevimli.

Cazip [s] Kendine doğru çeken, cezbeden. Cazibesi olan, gönül çeken, celbi muhabbet eden.

Ce [e] Cihet ve itibar beyan eder. Göre, nazaran, kalırsa. Tarz, usul ve lisana delâlet eder, Sıfatlara ilhak olununca azlık ve tasgir beyan eder. Tesbit ve temsil ifade eder. İsimlere ilhak olununca miktar ifade eder.

Cebanet [i] Korkaklık, cesaretsirlik.

Cebbar [s] Kuvvet ve kudret sahibi, azametli. Zalim, gaddar, zorlu.

Cebbarane [s] Cebbarca, cebbara yakışır surette, zalimane, gaddarane.

Cebe [i] Zırh, cevşen, pusat.

Cebeci [i] Zırhlı asker.

Cebel [i] Dağ.

Ceberut [s] Kibir, azamet, celâl.

Cebin [s] Korkak, yüreksiz, ötlek.

Cebîn [i] Alın, Nasiye.

Cebir [i] Zor, kahır, zorlanma. Riyaziyattan bir ilim. Tamir, ıslah.

Cebire [i] Cerrahların kullandıkları kırık tahtası.

Cebrail [i] Dört büyük melekten biri, peygamberlere vahiy getiren melek.

Cebren [h] Zorla, cebir istimalile, rızasını almadan.

Cebrî [s] Zorla icra olunan, zorla yaptırılan.

Cebrinefis [i] Kendini zorlama, arzu ettiği birşeyi, nefsini zorlayarak yapmama ve bunun aksi.

Cebriye [i] İradei cüz'iyeyi inkâr edip her yaptığı şeyde insanın mecbur ve mazur olduğuna itikat eden bir mezhep.

Cedde [i] Büyükana, büyükvalide, baba ve ana anası.

Cidal [i] Kavga ile mübahase, niza, münazaa. Harp

Cederi [i] Çiçek illeti.

Cefa [i] Hicran ve firakta bırakma, vefasızlık. Cevir, eza, zahmet.

Cefakâr [s] İşi cevir ve cefa etmekten ibaret olan. Cevir ve cefa eden, vefasız.

Cefakeş [s] Cevir ve cefa çeken, eza ve cefaya düçar olan.

Ceğiz [e] Ba: Cağız.

Cehalet [i] Bilmezlik, nadanlık, okumak ve yazmaktan mahrum olma.

Cehennem [i] Ahrette günahkârların azap görecekleri yer, duzeh. [c] Çok sıcak yer, tahammül edilemiyecek derecede olan.

Cehennemî [s] Cehennemlik, cehenneme lâyık. Cehennem gibi.

Cehennemlik [s] Cehenneme müstahak, oraya lâyık. [i] Hamamın külhanda yanan ateş alevinin, taş döşemenin altından geçtiği yer.

Cehil [i] Bilmezlik, nadanlık, ilimsizlik.

Cehre [i] Pamuk ve ipek sardıkları bini. Bir cehreye sarılan iplik veya bürümcük miktarı.

Cehrî [s] Alenî, yüksek sesle, aşikâr olarak.

Cehri [i] Sarı boya kökü.

Ceht [i] Çalışma, çabalamak, sây, ikdam.

Celâdet [i] Yiğitlik, bahtiyarlık, metanet.

Celâl [i] Büyüklük, ululuk, azamet, rifat, şan.

Celallı [s] Çabuk kızar, ateşli, sert tabiatlı.

Celep [i] Hariçten hayvan getirip satan adam, kasaplık.

Celi [s] Açık, zâhir, aşikâr, ayan, meydanda olan. Uzaktan okunacak kalın yazı.

Celil [s] Büyük, azîm, refî, âli, kadri ve mertebesi yüksek.

Cellât [i] İdam mahkûmlarını öldürmeğe memur adam. [c] Pek merhametsiz olan.

Celp [i] Çekme, kendisine doğru götürme, cezp. Getirtme, isteyip göndertme. Davet, çağırma, ihzar. İhzar pusulası.

Celpname [i] Birisini mahkemeye davet için yazılan müzekkere.

Celse [i] Bir meclis veya mahkeme heyetinin içtimalarında tatile kadar devam eden müzakere müddeti.

Cem [i] Cemaat, mecmu, kalabalık. Hükümdar, melik, kıral.

Cemaat [i] Bir yere toplanmış insanlar, güruh, takım, bölük. Bir imamın arkasında namaz kılan müslümanlar. Bir yerde ayni mezhebe mensup insanlar takımı.

Cemaât [i] Cemaatin cem'i. Ba : Cemaat.

Cemadat [i] Cansızlar, camit cisimler.

Cemal [i] Güzellik, hüsün, yüz güzelliği.

Cem'an [h] Cümleten, bilcümle, bütün, kâmilen, tekmilen.

Cemat [i] Hayatı ve neşvüneması olmayan cisim. Hayvan ve nebatın gayri.

Cemaziyelâhır [s] Arabî ayların altıncısı.

Cemaziyelevvel [s] Arabî ayların beşincisi.

Cembiye [i] Yantarafa asılan bir nevi iğri kama ve hançer.

Cemetmek [f] Toplamak, biriktirmek, devşirmek, yığmak, birleştirmek.

Cemi [i] Toplama, devşirme, biriktirme, yığma, birleştirme. Birden ziyade eşhas ve eşyaya delâlet eden kelime.

Cemî [s] Hep, bütün, kâffe, cümle.

Cemil [s] Güzel. Melih.

Cemile [s] Cemilin müennesi [i] Birinin hatırını hoşetmek için yapılan şey.

Cemilendirmek [f] Bir kelimeyi cemi yapmak. Cemi sigasını teşkil etmek.

Cemilenmek [f] Cem olmak, cemi sigasına naklolunmak.

Cemiyet [i] Topluluk, mecmu bulunma. Heyet, cemaat. Meclis, encümen. Eğlence için bir yere toplanan halk, düğün.

Cemiyetgâh [i] Toplanma yeri, toplanılan mahal.

Cemiyetli [s] Toplu. Dağınık ve perişan olmayan.

Cemre [i] Yanmış kömür parçası, kor. Şubatta tedricen hâsıl olan hararet. Haçta şeytan taşlama. Pek iltihaplı bir çıban.

Cenabet [i] Cünüplük, mücamaadan sonra hâsıl olan hal. [s] Ohalde bulunan adam. Söğüp sayma tabiri. [c] Pek fena adam.

Cenap [i] Tazim ve hürmet tabiri olarak Hazret gibi kullanılır.

Cenaze [i] Tabuta konulmuş ölü.

Cendere [i] Baskı ve perdah makinası. Biribiri üzerinde el veya diğer bir kuvvetle müteharrik, çamaşır ve saire ütülenmeğe, kumaş, kâğıt ve emsalini perdah etmeğe mahsus iki madenî veya ağaç üstüvaneden mürekkep makina. Hamur açmağa mahsus kalın oklava. Dar dere, iki dağ arasında dar boğaz. [c] Sıkı ve dar mahal.

Ceneviz [s] Eski Cenevа hükûmeti ahalisi.

Cengâver [s] Cenkçi, cenkte mahir, cenge alışık.

Cengâverlik [i] Harp ve darba alışıklık, cenk etmede maharet.

Cenge [i] Kıvılcım gibi küçük ateş koru.

Cenin [i] Ana karnındaki çocuk, döl.

Cenk [i] Harp, muharebe.

Cenkleşmek [f] Cenk etmek, muharebeye girişmek.

Cennet [i] Bahçe. Ahrette salih ve hayırlı adamların gidecekleri yer, uçmak. Firdevs[c] Pek müzeyyen ve müferrah yer.

Cennetli [s] Cennete nail olan, merhum.

Cennetlik [s] Cennete müstahak, cennete gitmeğe lâyık.

Cennetmekân [s] Mekânı cennet olan, cennete nail,firdevsi aşiyan, merhum ve mağfurünleh.

Centilmen [i] İyi terbiye görmüş, hoşsohbet, nazik ve terbiyeli olan.

Centilmenlik [i] Naziklik, kibarlık.

Cenuben [h] Cenup tarafından, cenup cihetinden.

Cenubî [s] Cenup cihetinde bulunan.

Cenup [i]Dört aslî cihetten şarka karşı duranın sağ tarafına düşen cihet.

Cep [i] Yaka, yaka açıklığı. Elbisenin yan ve iç taraflarında para, evrak, mendil gibi şeyler koymak için yapılan kese.

Cepane [i] Barut ve emsali şeylerin konulup muhafaza olunduğu yer. Mühimmatı harbiye.

Cepanelik [i] İçinde mermi, barut ve saire bulunan mahal.

Cephe [i] Alın, nasiye. Bina ve sairenin ön tarafı. Ordunun öntarafı, öndeki kısmı.

Cer [i] Uçurum, çökük, yar, car. Kale etrafında kazılmış hendek. Çekme, sürükleme, kendine doğru çekme, cezp, celp.

Cerahat [i] İrin.

Cerahatlenmek [f] Cerahat bağlamak, irin tutmak, yara işlemeğe başlamak.

Cerahatli [s] İrinli, işler yara.

Cerbeze [i] Beceriklilik, natıka perdazlık.

Cerbezeli [s] Becerikli, natıkalı.

Cereme, ime [i] Suç, kabahat, günah. Cezayı naktî, tazmin.

Cerep [i] Uyuz illeti.

Ceres [i] Hayvanın boynuna asılan çıngırak.

Cereyan [i] Akma, akıntı. Gezme, mürur. Vuku, vaki olma.

Cerh [i] Yaralanma. Çürütme, kabul etmeme.

Ceride [i] Gazete. Ev-

rakı havadis. Devairi resmiyenin kuyudatını havi esas defteri.

Ceriha [i] Yara.

Cerip [i] Tul ve arzı altmış arşın arazi ölçüsü.

Cerrah [i] Yaralara ve haricî hastalıklara bakan ve ameliyat icra eden tabip, operatör.

Cerrahlık [i] Cerrah fen ve san'atı, operatörlük.

Cerrar [i] Mutlaka para toplamak için kendine bir kıyafet vermiş dilenci [c] Arsız ve kovulmakla gitmez dilenci. [s] Sürüklediği erzak ve mühimmatı çok olan, kesretli,kalabalıklı.

Cerrieskal [i] Ağırlıkların kaldırılmasından bahseden fen.

Cesamet [i] Büyüklük, irilik.

Cesaret [i] Yiğitlik, cesurluk, cür'et.

Cesaretlenmek [f] Cesaret almak, cür'et peyda etmek. Korku zail olup serbestlik gelmek.

Ceset [i] İnsan ve hayvan bedeni, gövde, ten.

Cesim [s] Vücutlü, gövdeli, iri, büyük, azîm, kebir. Ehemmiyetli.

Ceste ceste [h] Azar azar, derece derece, tedricen.

Cesur [s] Cesaretli, yiğit, yürek

Cet i] Büyükbaba, büyükpeder, dede.

Cetvel [i] Tabiî ve sınaî su yolu,kanal. Çizgili ve haneli defter kâğıdı. Çizgi tahtası.

Cev [i] Gök denilen boşluk, feza.

Cevaben [h] Cevap olarak, cevap makamında.

Cevabî [h] Ba : Cevaben.

Cevahir [i] Kıymetli taş, elmas. [s] Elmastan mamul, elmaslı.

Cevahirci [i] Cevahir yapan ve satan.

Cevahircilik [i] Cevahirci san'at ve ticareti.

Cevap [i] Suale karşı söylenilen söz. Kabul etmeme, ret. Cevabı havi mektup, cevapname.

Cevaplı [s] Cevabı olan, cevabı verilen.

Cevapname [i] Cevabı havi mektup, cevap olarak yazılan kâğıt.

Cevapsız [s] Cevabı olmayan, cevabı verilmeyen.

Cevaz [i] Caiz olma, memnu olmamа, emir ve nehiy olunmayıp fili ve terki müsavi olma, müsaade.

Cevelân [i] Dolaşma, gidipgelme, deveran.

Cevf [i] İç, dahil, derun, orta. Kof, oyuk. Boşluk

Cevher [i]Kendi nefsile kaim olan şey, zat. Tıynet, cibillet, mayei asliye. Hassa, tabiî istidat, cibillî değer. Kıymetli taş. Çelik üzerindeki meneviş.

Cevherî [s] Asıl, maya ve tıynete mensup ve müteallik, elmas gibi kıymetli taşlara müteallik.

Cevherli [s] Hasiyeti olan, zat ve mayası makbul olan, istidat ve kabiliyeti tabiiyesi olan. Kıymetli taşlarla müzeyyen.

Cevir [i] Zulüm, eza, cefa, sitem.

Ceviz [i] Koz denilen maruf meyva.

Cevval [s] Koşan, dolaşan, çok seyahat eden.

Cevvî [s] Havaya mensup ve müteallik.

Cevza [i] Semadaki on iki burçtan biri.

Ceylân [i] Sıcak memleket sahralarında yaşar geyik nev'inden ince bacaklı ve pek çevik hayvan, gazal.

Ceza [i] Kabahatli adamı tedip için edilen muamele, ukubet, azap.

Cezalandırmak [f] Ceza vermek, mücazata uğratmak, mahkemece cezasını tayin etmek.

Cezalanmak [f] Ceza görmek, cezaya uğratmak.

Cezayinaktî [i] Bir kabahate karşı sahibinin vermeğe mahkûm olduğu akçe, cereme.

Cezayir [i] Şimalî Afrikada Fransa idaresinde bulunan bir memleket ve bu memleketin merkezi olan şehir.

Cezbe [i] Meczubiyet, istiğrak, veleh, hayret.

Cezim [i] Kesme, katı. Kat'iyyen kararlaştırma,

kararı kat'î verme, kaviyyen azim ve niyet etme.

Cezir [i] Dış denizlerde hergün muayyen saatte suların taştıktan sonra geri çekilmesi.

Cezir [i] Kök, asıl. Kendi misline zarbolunarak bir adet hâsıl eden rakam.

Cezire [i] Ada, etrafı surle muhat kara.

Cezp [i] Kendine çekme, celp. Nefesle çekme.

Cezve [ı i Kahve pişirmeğe mahsus uzun kulplu maruf kap.

Cezzar [i] Kasap [s] [c] Gaddar, hunhar.

Ci [e] Bir isme iltihak edince : yapan ve satan manasını ifade eder : Avcı, ekmekçi, balıkçı gibi.

Cibayet [i] Cabilik, tahsili varidat.

Cibillî [s] Hilkî, tabiî, yaradılışta olan.

Cibilliyet [i] Yaradılış, hilkat, tıynet, nihat, tabiat, huy.

Cibinlik [i] Sivrisinek ve emsalinden muhafaza için yatağın üzerine asılan tülden çadır, namusiye.

Cibre [i] Suyu alınan üzüm ve sair meyva posası.

Cibril [i] Ba : Cebrail.

Cici [s] İyi, güzel, makbul. [i] Kıymetsiz, şatafatlı süs.

Cicik [mü] [Ciciğini çıkarmak tabirinde müstameldir] Tamamile istifade etmek, tepe tepe kullanarak hırpalamak, işe yaramaz bir hale gelmek. [i] Meme

Cicili [s] Kıymetsiz ve şatafatlı süslerle müzeyyen.

Cicim [i] Örtü ve perde olarak kullanılan ince kilim.

Cicoz [i] Fıktan, yokluk.

Cidar [i] Duvar.

Cidağu [i] Atın omuz başı.

Cidden [h] Gerçekten, hakikaten.

Ciddî [s] Hakikî, sahih, lâtife olmıyan.

Ciddiyet [i] Hakikîlik, ciddîlik.

Cife [i] Leş, ölü hayvan.

Cifir [i]Remil nev'inden ve daha güç ve makbul bir ilmi mevhum.

Ciğer [i] Hayat sahibi olan her mevcudun dahili ve en mühim uzuvlarından biri, ree ve kebet.

Ciğerci [i] Koyun ve sığır ciğeri satan adam.

Ciğerotu [i] Denizkadayıfı.

Cihan [i] Kâinat, dünya. Küreiarz, yeryüzü, zemin.

Cihangir [s] Dünyayı zapteden, büyük fatih.

Cihangirlik [i] Cihangir olanın hal ve sıfatı.

Cihannüma [i] Dünyayı gösteren harita veya coğrafya. Binanın üzerinde her tarafa nezareti olan açık taraça.

Cihar [i] Dört, üç ile beş arasındaki sayı.

Cihat [i] Din uğrunda muharebe. Din için çalışma.

Cihât [i] Ba : Cihet.

Cihaz [i] Alât ve edevat takımı. Çeyiz. Cenazenin kaldırılması için lâzım olan eşya.

Cihet [i] Taraf, yan, yer, mahal, hıtta, semt. Sebep, mucip. Vesile, bahane. Evkaf vazifesi.

Cik,Cük,Cek [e] Edatı tasgirdir. Lâhik olduğu ismi tasgir eder : Merkepçik : ufak merkep, küçücük : pek küçük, büyücek: az büyük gibi.

Cil [e] İsme lâhik olup adavet ve yeyicilik beyan eder : adamcıl : adama düşman, tavşancıl: tavşan yiyen. Nispet, kurbiyet ve sebebiyet ifade eder. Ölümcil: ölümü mucip, akçıl: beyaza yakın gibi.

Cilâ [i] Parlaklık, parlatan, perdah, lostra.

Cilâcı [ı] Cilâ veren, cilâ süren.

Cilâlamak [f] Parlatmak, cilâ vermek.

Cilâlı [s] Parlatılmış, perdahlı,

Cilbe [i] Gemkayışı, kayış yular.

Cilbent [i] Büyük cüzdan, evrak çantası.

Cildî [s] Deriye müteallik, deriye ait.

Cildiye [ı] Cilt yapmak ücreti.

Cileyin [e] (Sakil hecalı kelimerde «e» harfi «a»

ya tebeddül eder) gibi, misilli.

Cilt [i] Deri. Meşin. Kitap kabı. Kitaba kap geçirilmesi. Büyük bir kitabın aksamından her biri.

Ciltlemek [f] Kitaba kap geçirmek, teclit etmek.

Ciltlenmek [f] Kap geçirilmek, teclit edilmek.

Ciltletmek [f] Kitaba kap geçirtmek, teclit ettirmek.

Ciltli [s] Kaplı, teclit olunmuş.

Cilve [i] Dilberane hareket, naz. Eyi bir surette meydana çıkma. Tecelli.

Cilveli [s] Cilvesi olan, nazlı.

Cilvekâr [s] Cilve eden, cilveli, nazenin.

Cima [i] Çiftleşme, mukarenet, mücamaa.

Cimbakuka [s] Vücudü iğribüğrü biçimsiz ve çelimsiz adam.

Cimcime [i] Küçük ve nefîs bir cins karpuz.

Cimri [s] Pek hasis, pinti, miskin.

Cimrilik [i] Pek hasislik, pintilik, miskinlik.

Cin [i] Ecinni, insanın gayrine görünmez bir cins mahlûk. Pek zeki, fatin adam.

Cinas [s] Mana ve lafızda biribirine benzeyen iki kelimenin her iki tarafa ihtimali olacak surette istimali.

Cinayet [i] Katil, ırza ve mala taarruz gibi büyük cürüm.

Cingil [i] Asmanın sonradan sürdüğü salkımlar.

Cinnet [i] Cin tutma, delilik, divanelik.

Cinnî [s] Cin taifesine mensup ve müteallik. [i] Cin, ecinni.

Cins [i] İnsan, hayvan, nebat ve sairenin münkasim oldukları kısımlardan her biri. Soy, nesil, ırk. Kavim, kabile. Neyi, türlü.

Cinsî [s] Cinse mensup ve müteallik.

Cinsiyet [i] Bir cinse, bir kavim ve kabileye mensup olma.

Ciranta [i] Poliçayı devir ve havale eden kimse.

Cirit [i] At üzerinde değneklerle oynanan oyun.

Cirm [i] Canlı olmıyan cisim. Büyüklük, hacim.

Ciro [i] Poliça veya senedi arkasına yazarak devir ve havale etme.

Cisim [i] İnsan ve hayvan bedeni, gövde, ten, ceset. Tul, arz ve umku olan şey, cirm.

Cismanî [s] Cisme ve bedene müteallik, ruhanî ve manevî olmıyan.

Cismen [h] Cisim itibarile, bedence.

Civan [i] Genç, taze adam, delikanlı, şâp.

Civanlık [i] Gençlik, delikanlılık, şebap.

Civanmert [s] Cömert, sahi, kerim.

Civanmertlik [i] Cömertlik, sahavet, kerem.

Civar [i] Yakın yer, kurp, etraf. [s] Yakın, karip, komşu.

Civelek [i] Canlı ve oynak yavru. Yeniçerilere mülâzemet eden delikanlı.

Civciv [i] Yumurtadan yeni çıkmış kuş ve tavuk yavrusu, küçük piliç. Ufak kuşların ve piliçlerin ötüşmeleri. Çok sesler, yızıltı, gürültü, kalabalık.

Civcivli [s] Vızıltı, gürültülü, sesli. Canlı, ruhlu, kalabalıklı. Çok, şiddet.

Cizye [i] Vergi, haraç.

Cıgara [i] Gayet ince kâğıda sarılmış tütün.

Cık, cak [ı] Ba : Çık.

Cılayın [e] Ba : Cileyin.

Cılgar [i] Arabaya yokuşta ilâve olunan öküz çifti.

Cılız [i] Zayıf, narin, kuvvetsiz.

Cılızlık [s] Zayıflık, narinlik, kuvvetsizlik.

Cılk [s] Bozuk, kokmuş, çalkanmış yumurta. Çürük, vurgun. Çok sulanmış, çok işler, çok irinleşmiş yara. [c] Boş, beyhude, faidesiz, esassız.

Cılkava [i] Kurdun ensesinden yapılan kürk. Kafasının tüyü parlak bir cins kurt.

Cımbıstra [i] Ba : Cımbız.

Cımbız [i] Kıl yolmağa, batan diken ve saireyi çıkarmağa mahsus maşa gibi alet.

Cınak [i] Yırtıcı hayvanın pençe ve tırnağı.

Cıngıl [i] Ba: Cingil.

Cırboğa [i] [Bir cins çöl sıçanı [c] Cılız Çocuk.

Cır [i] [Yahut yır] türkü şarkı.

Cırcır [mu] Hafif gürültü [i] Orakböceği [c] Çok söyler, geveze, boşboğaz.

Cırıldamak [f] Gevezelik etmek, çok söylemek,

Cırıltı [i] Gevezelik, cırcırlık.

Cırlak [s] Batar ve acı sesli geveze. [i] Ocak çekirgesi. Bir nevi karga.

Cırlamak [f] Böcek gibi cırcır ötmek, zırlamak. türkü vo şarkı söylemek [c] Gevezelik etmek.

Cırtanmak [f] Zırlanmak, dırdır etmek, gevezelik etmek.

Cırlatmak [f] Bir böceği ve saireyi cırtettirip öttürmek.

Cırlayık [i] Kırlarda bulunur bir nevi küçük av kuşu.

Cırtlak [s] Boş şeylere övünen, kendini beğenen.

Cırtlatmak [f] Ba: Cırlatmak.

Cırtlamak [f] ba: Cırlamak.

Cıva [i] Maruf ve erimiş gümüşe benzer maden, zeybak.

Cıvadra [i] Geminin baş tarafındaki baston denilen direk.

Cıvata [i] Ucu vidalı ve somun geçer çivi.

Cıvgar [ı] Ba: Çıvgar.

Cıvık [s] Ziyade sulu ve bulaşan. [h] Mükerrer olarak lüzucetli ve bulaşkan birşeyi ifade eder. [c] Sırnaşık

Cıvıklamak [f] Lüzucetli birşeyi avuç içinde sıkarak karıştırmak-

Cıvıklanmak [f] Lüzucetli şey avuçlanarak veya basılarak karışmak.

Cıvıl cıvıl [i]Piliç veya ufak kuşların ötüşmesi.

Cıvıldamak [f] Ufak kuş ve piliçler ötüşmek.

Cıvıltı [i] Ba: Cıvılcıvıl.

Cıvımak [f] Sulanmak sulu birhale gelmek [c] Bir halin tertibini kaybetmesi.

Cıvıtmak [f] Sulatmak sulu bir hale getirmek [c] Ciddiyet ve ehemmiyetini kaybetmek.

Cıyak cıyak [i] Çaylak gibi büyük kuşların ve dayak yiyen çocukların bağırmasını tasvir eder.

Cıyırdamak [f] Bak cayırdamak.

Cıyırtı [i] Ba. cayırtı.

Cız [e[Et ve ona müşabih şeylerin yanarken çıkardığı sesi beyan eder.

Cızbız [i] Iskarada az pişirilen et ve saire.

Cızık [i] Kuyrukyağının kıkırdağı. [s] Cızlayan hisseden, hassas. Yazı, çizgi.

Cızıktırmak [fl] Yazı yazmak.

Cızıldamak [fl] Cızır cızır ses çıkarmak.

Cızıltı [i] Yanan etin çıkardığı ses.

Cızıltılı [s] Cızıltısı olan cız cız ses çıkaran.

Cızır [mü] Bak: Cız.

Cızırdamak [f] Bak: Cızıldamak.

Cızırdatmak [f[Cız ettirerek yakmak.

Cızırtı [i] Bak: Cızıltı.

Cızlamak [f] Cız ederek yanmak.

Cızlatmak [f] ba: Cızırdatmak.

Coğrafî [s] Coğrafyaya ait.

Coğrafya [ı] Küreiarzın her türlü hallerinden bahseden ilim.

Cokey [i] Koşu hayvanlarına binerek koşturan.

Coşkun [s] Coşmuş, taşkın. Galeyana gelmiş, mütehevvir.

Coşkunluk [i] Taşkınlık, coşmuşluk, feyezan. Tehevvür.

Coşmak [f] Taşmak, feyezan etmek. Heyecan ve tehevvüre gelmek.

Coşturmak [f] Taştırmak, feyezan ettirmek. Heyecan ve tehevvüre getirmek.

Cömert [s] Eli açık, sahi, sahavetli.

Cömertlik [i] Elâçıklığı, sahavet, cut.

Cudam [i] Süflî adam.

Cuma [i] Haftanın al-

tıncı günü ki Türkiyede tatil günüdür.

Cumalık [s] Cuma gününe mahsus.

Cumartesi [i] Haftanın yedinci günü, cumadan bir gün sonraki gün.

Cumba [i] Dışarıya fırlamış yer, tümsek. Binanın cephesinde duvarın hizasından dışarı çıkmış pencere, şehnişin.

Cumbadak [mü] Birdenbire suya veya derin bir yere düşen şeyin çıkardığı sesi tasvir eder.

Cumbalak [i] Büyük taklak.

Cumbul [mü] Birşeyin suya düştüğü zaman çıkardığı sesi taklit eder.

Cumbuldamak [f] Birşey suya düşerek ses çıkarmak.

Cumbur [mü Ba : cumbul.

Cumburdamak [f] Ba : Cumbuldamak.

Cumburtu [i] Suya düşen birşeyin veya çalkanan bir mayiin çıkardığı ses. Gürültü ve patırtı.

Cura [i] Bir nevi küçük ve çok bağıran atmaca.

Curcuna [i] Sarhoş oyunu, yaygaralı, gülünç bir nevi hora. Kavga, patırtı, rezalet,

Curum [i] Toplanıp gelme.

Cuş[ı] Kaynama, coşma, galeyan, huruş.

Cuşiş [ı] Ba: Cuş.

Cüce [s] Pek kısa boylu, bodur.

Cücelik [i] Pek kısa boyluluk, bodurluk.

Cücük [s] Tatlı, leziz. Körpe, pek taze. [ı] Sakalın bamteli. Soğanın göbeği, ortası. Civciv.

Cücümek [f] Tatlılanmak, lezzetlenmek.

Cücütmek [f] Tatlılandırmak, lezzetlendirmek.

Cüda [s] Ayrı, ayrılmış, firkate duçar olmuş, ayrılığa düşmüş.

Cülûs [i] Oturma, kuut. Hükümdarın tahta geçmesi.

Cümbür [mü] Ba: Cumbur.

Cümbüş [i] Kımıldanma, hareket. Zevk, eğlence.

Cümbüşlü [s] Zevkli, eğlenceli.

Cümcüme [i] Baş kâsesi.

Cümhur [i] Halk, nas, umum. Takım, heyet, güruh. Cümhuriyet suretile idare olunan devlet.

Cümhuriyet [i] İntihap olunan bir reisin idaresinde devlet. Halk idaresi, demokrasi.

Cümhuriyetçi [i] Cümhuriyet taraftarı.

Cumhur reisi [i] Cumhuriyetle idare olunan devletin reisi Reisicümhur.

Cümle [i] Mecmu, top, birikmiş miktar. Bütün, hep, cemi. Mana ifade edecek kadar kelimeden mürekkep söz.

Cümleten [h] Hep, bütün, kâffeten, cem'an.

Cümudiye [i] Kutuplarda ve şimalin yüksek yaylâlarında daima mevcut buz kütleleri. Glasiye.

Cündî] i] Bir asker neferi. Binicilikte mahir adam, eyi süvari.

Cündilik [i] Süvarilerin koşu oyunu.

Cünha [i] Ehemmiyetli kabahat. Kanunen tedibi icap eden fiil.

Cünüp [i] Cenabet olan.

Cüppe [i] Sarıklı takımının giydikleri bir nevi uzun palto.

Cür'a [i] Bir yudum içilecek şey ve bilhassa şarap.

Cür'et [i] Yiğitlik, cesaret, korkmayarak ileri atılma.

Cüruf [i] Maden posası.

Cürüm [i] Kabahat, suç, günah.

Cüsse [i] Gövde, beden, cisim, kalıp.

Cüsseli] s] Gövdesi büyük, cesim, iri.

Cüz [i] Kısım, parça, bölük. Kur'anın otuz kısmından biri. Kitap forması.

Cüzam [i] Miskin illeti.

Cüzamlı [s] Miskin illetine müptelâ olan.

Cüzdan [i] Evrak ve para hıfzına mahsus küçük veya büyük çanta.

Cüz'î [s] Az miktarda.

Cüzüfert [i] Bir cismin havi olduğu zerratın herbiri

Cüzur [i] Cezrin cem'i, Ba : Cezir.

Ç

Ç [i] Türk alfabesinin dördüncü harfi olup epçet hesabile bir kıymeti adediyesi yoksa da «c» harfi gibi üç ve üçüncü addedilmektedir.

Çabalama [i] El ve ayağını oynatıp teprenme. Çok çalışma, uğraşma, sây ve cehtetme.

Çabalamak [f] El ve ayağını oynatıp teprenmek. Çok çalışmak, uğraşmak, sây ve cehtetmek.

Çabalanmak [f] El ve ayak oynatarak teprenmek.

Çabalatmak [h] Uğraştırmak, çabalamağa mecbur etmek.

Çabalayış [i] Çabalamak fili ve tarzı.

Çabucacık [h] Pek süratle, alelâcele.

Çabucak [h] Ba: Çabucacık.

Çabuk [s] Seri, âcil, aceleli, hafif. [h] Süratle, aceleten, serian.

Çabukçabuk [h] Acele ile.

Çabukluk [i] Acele, sür'at.

Çaça [i] Gemici. Hamsibalığının küçüğü.

Çaçaron [s] Geveze, şarlatan, çok söyliyen, gürültücü.

Çadır [i] Göçebelerin, ordularda askerin, kırlarda bekçi ve korucuların ve sairenin oturmak için kurdukları bezden, kıldan, meşinden muvakkat ikametgâh, oba, hayme.

Çadırcı [i] Çadır yapan ve satan adam.

Çağ [i] Bulaşık çukuru, lâğım, suyolu.

Çağ [i] Zaman, vakit, esna, hengâm, mevsim. Yaş. Boy. Kat, kamet. Tenasüp.

Çağ [e] Hatta, değin, kadar, ta, ce.

Çağan [i] Kalın ve kavi deveköstegi.

Çağanoz [i] Deniz yengeci.

Çağatay [i] Vasatî As-

ya ve Kırım, Kazanda sakin Türk kavmi.

Çağıl çağıl [mü] Suyun akıp fışkırmasını tasvir eder.

Çağıldamak [f] Su kaynayarak, köpürerek ve taşlara çarparak akmak veyahut kaynayıp köpürerek taşmak.

Çağıltı [i] Taşlara, kayalara çarpıp köpürerek akan ve düşen suyun sesi.

Çağırmak [f] Bağırmak, haykırmak, yüksek sesle okumak, taganni etmek.

Çağırtkan [i] Diğer kuşları celbetmek için öttürülen avcı kuşu.

Çağırtma [i] Çağırmağa, bağırmağa, haykırmağa sevk ve icbar etme. Yüksek sesle okutma, taganni ettirme.

Çağırtmak [f] Çağırmağa, bağırmağa, haykırmağa sevk ve icbar etmek. Yüksek sesle okutmak, taganni ettirmek.

Çağla [i] Yeşil badem, olmamış erik ve saire gibi meyva.

Çağlama [i] Suyun kaynayarak ve köpürerek taşlara ve kayalara çarparak düşmesi ve akması.

Çağlar [i] Tabaka tabaka yerlerden köpürerek düşen su, şelâle.

Çağlayan [i] Sun'î şelâle. Sun'î çağlar.

Çağlayık [i] Yerden ses çıkararak kaynayan su, kaynarca.

Çağlayış [i] Çağlamak fili ve tarzı.

Çağlı [s] Bir türlü kat ve kameti, tenasübü olan. Semiz, tavlı, tendürüst.

Çağrılmak [f] Bağrılmak, nida edilmek. Taganni edilmek.

Çagrışmak [f] Biribirini çağırmak. Hep birden çağırmak, yaygara etmek.

Çak [e] Bak : Çağ.

Çak [mü] Kakma ve çekiçle vurma gibi fiillerin sesini tasvir eder.

Çâk [s] Yarık, yırtık, çatlak.

Çakal [i] Köpeğe benzer bir yabanî hayvan.

Çakaleriği [i] Eriğin en adi ve ekşi cinsi, yabanî erik.

Çakaloz [i] Çakıltaşları ve onlar gibi mermi atan bir nevi top.

Çâk çâk [s] Parça parça.

Çakı [i] Açılır kapanır küçük cep bıçağı.

Çakıl [i] Dere ve deniz kenarlarında suyun çalkayıp yuvarlattığı ufak taşlar.

Çakıldak [i] Değirmenin üst taşı üzerinde yürürken mütemadi ses çıkaran tahta parçası. Döndükçe gürültü çıkaran bir çocuk oyuncağı. Keçi, koyun gibi hayvanların kıçları kenarındaкi kıllara asılıp kuruyan kığ.

Çakıldamak [f] Çakıltaşlarının gürültüsü gibi bir ses çıkarmak.

Çakıllık [i] Çakıl döşenmiş veya birikmiş mahal.

Çakılmak [f] Mıhlanıp yerleşmek, çivi, çekiç gibi birşeyle mıhlanmak. Kazığa bağlanmak.

Çakıltı [i] Çakıltaşlarının sesine benzeyen gürültü.

Çakım [i] Şimşek, berk.

Çakın [i] Ba : Çakım.

Çakır [s] Mavi çizgili, elâ renğinde, çil. [i] Çiçek bozuğu, çopur. Pençesi iri ve pek keskin bir cins doğan.

Çakır [i] Şarap, hamur, mey, bade.

Çakırcı [i] Şarap yapan ve satan, meyhaneci. Kuş avında çakırı tutan adam.

Çakırdikeni [i] Karaarfeci denilen ot.

Çakırkant [i] Kanatları tahrilli bir cins ördek.

Çakırkeyf [s] Yarım sarhoş, düşmeyecek derece sarhoş.

Çakırpençe [s] Tuttuğunu bırakmaz, herşeyden istifade eder, haris.

Çakışmak [f] Biribirine geçip kenetlenmek. Takılmak.

Çakıştırmak [f] İşret etmek, şarap içmek, içip keyf yetiştirmek.

Çakma [i] Cakmak fili. Vurup çakmakla yapılmış kuyumcu işi. Bu işte kullanılan kuyumcu kalıbı.

Çakmak [f] Kakmak, kakarak sokmak. Kazık kakıp hayvanı ona bağlamak. Zembereği çekip çakmağı taşa vurmak. Kabul ettirmek, geçirmek, yutturmak. Parlamak, birdenbire lemean etmek. Biribirine geçmek. İçip keyif yetiştirmek. Anlamak, hinetmek.

Çakmak [i] Çakacak alet. Taşa vurarak kıvılcım çıkarıp kavı yakan alet. Tüfeğin horoz ve zembereği.

Çakmakçı [i] Çakmak yapan ve satan adam.

Çakmaklı [s] Çakmak taşı ve zemberek ile ateş alan tüfek.

Çakmaksız [s] Çakmağı olmayan, işe yaramaz tüfek ve tabanca.

Çakşır [i] Bir nevi uzun şalvar. Bazı tavukların ayağındaki tüy, paça.

Çakşırlı [i] Çakşır giyen. Paçalı kuş ve tavuk.

Çaktırmak [f] Kaktırmak, mıhlatmak, sokturmak. İçirmek, işret ettirmek. Hissettirmek.

Çal [h] Bir isimden evvel kullanılır ve onun durmayıp hareket ettiğine ve muttasıl oynamakta bulunduğuna delâlet eder. Yine bir isimden evvel şiddetle kapmak manasını ifade eder.

Çala [h] Ba : Çal.

Çalâk [s] Seriülhareke, çabuk hareket eden.

Çalakaşık [h] Muttasıl kaşık çalarak.

Çalakürek [h] Muttasıl kürek çekerek.

Çalav [i] Mabut, Mevlâ Hüda, Tanrı.

Çalçene [s] Muttasıl çene oynatan. Durmadan söyleyen, geveze, çok söyler.

Çaldırmak [f] Soydurmak, çarptırmak. Bir çalgı aletini oynatmak. Vurdurmak. Dakettirmek. Sirkat ettirmek. Kaptırmak. Muhafaza edemiyerek çalınmasına sebep olmak.

Çalı [i] Dikenli ve ağaç ile ot arasında bir nebat.

Çalıçırpı [i] Çalı gibi şeyler.

Çalıfasulyesi [i] Çalıya sarılan fasulye nev'i.

Çalık [s] Bir tarafa meyilli, çarpık, Dönmüş, oy-

namış, bozulmuş. Doğru yürümeyen, yan yan giden. Malûl,sersem İsmi çizilmiş, matrut. [i] Koyun uyuzu.

Çalıkavak [i] Sepetçi kavağı.

Çalıkuşu [i] Arıkuşunun bir nev'i, şakrak.

Çalılık [s] Çalı ile mestur, fundalık. [i] Çalı ormanı, çalı ile örtülü yer.

Çalım [i] Çakmak. kurum, tavır, düzen.

Çalınmak [f] Vurulmak, darbolunmak. Çarpılmak aşırılmak, soyulmak, yerevurulmak. Tahrik veya vurularak ses çıkarmak, çalgı aleti ile oynanmak. Ses vermek, ses alınmak. Dakkolunmak, vurulmak. Kapılmak, sırkat edilmek. Birşeyin lietezin veya kokusunu vermek.

Çalışılmak [f] Gayret ve ikdam olunmak. İş işlenmek. Ders ve tahsile devam olunmak.

Çalışkan [s] Çok çalışan. Sây ve gayret eden.

Çalışma [i] Çalışmak fili.

Çalışmak [f] Çabalamak sây ve gayret etmek. İşlemek, iş görmek. Uğraşmak, derse ve tahsile ikdam etmek.

Çalıştırmak [f] Sây-ettirmek. Çabalatmak. İşletmek, işte kullanmak. Tahsil ile uğraştırmak.

Çalgı [i] Musiki aleti, ahenk, neva. Musiki takımı, saz takımı.

Çalgıcı [i] Çalgı çalan, sazende, mıtrıp.

Çalgıcılık [i] Sazendelik, mıtrıplik.

Çalkama [i] Omlet[s] Sallayıp karıştırma.

Çalkamak [f] Sallayıp karıştırmak, savurmak, bir kabı temizlemek, içine su koyup sallamak. Ağzın içine su alıp oynatmak, gargara etmek. Dalga gemi sallamak, yalpa ettirmek. Kuluçka tavuk yumurtaları altında oynatıp çevirmek. Terbiye ve saire için yumurtayı kâsede iyice ezmek. Sütten yağ çıkarmak için yayıkta dövmek. Bozuk süt çocuğa dokunup zayıflatmak. Oyunda göbek atmak.

Çalkanmak [f] Sallanmak, hareket etmek. Karışmak. Dalgalanmak, talazlanmak. Altüst olmak. Yürürken iki yana sallanmak. Yumurta bozulmak, cılk olmak.

Çalkantı [i] Çarpıntı, dalgalanma. Mide bozukluğu.

Çalkar [i], Mide bozar şey. Müshil. Pamuk kozasını temizlemeğe mahsus dolap, çırçır.

Çalkatmak [f] Çocuğu sütten hasta etmek. (Gemi) zahireyi ıslatıp bozmak. Kuluçka yumurtayı bırakıp soğutmak.

Çalma [i] Çalmak fili. Sarık, amame.

Çalmak [f] Vurmak, çarpmak. Yere atmak, bir parçasını kesmek, çelmek. Aşırmak, sirkat etmek.Çalgıdan ahenkli ses çıkarmak. Birşeyin lezzet ve kokusunu almak. Vurmak, dakketmek. Tattırmak. Biraz benzemek, mail olmak.

Çalpara [i] Çengilerin oynarken parmaklarına taktıkları tahta zil, şakşak.

Çalyaka [h] Şiddetle yakalamak, yakasından kapma.

Çam [i] Yaz ve kış yaprağını dökmeyen ve tahtası inşaatta kullanılan maruf ağaç.

Çamariva [n] Armaya çıkmak kumandası.

Çamaşır [i] Alttan giyilen gömlek, don v.s. Beyaz iç elbisesi.

Çamaşırcı [i] Çamaşır yıkayan adam veya kadın.

Çamaşırhane [i] Çamaşır yıkamağa mahsus yer.

Çamaşırlık [i] Çamaşır konulan dolap, sandık ve saire. Çamaşır yapılmağa mahsus bez.

Çamçak [i] Ağaçtan kulplu su kabı.

Çamfıstığı [i] Çam ağacının meyvası.

Çamiç [s] Ufak tefek. Hırçın. [i] Ufak taneli kuruüzüm. Ufak gözbebeği. Siyahı az ve beyazı çok göz.

Çamlık [i] Çam ağaçlarını havi orman.

Çamsakızı[i]Çam ağacından çıkarılan bir nevi sakız, reçina.[c]Yılışık,yapışkan.

Çamuka [i] Aterina balığının küçüğü.

Çamur [i] Su ile karışıp hamur veya boza gibi olan toprak.

Çamurlamak [f] Çamur sürmek, çamurla sıvamak. Dereler ve seller çamur getirip liman, menfez ve saireyi doldurmak. [c] Lekelemek, itham etmek.

Çamurlanmak[ı]Çamura bulaşmak, üzerine çamur sürülmek, çamurla sıvanmak. Liman ve mecralar çamurla dolmak [c] Lekelenmek, itham olunmak.

Çamurlatmak [f] Çamur sürdürtmek, çamurla sıvatmak, çamura batırmak. [c] Lekelettirmek, itham ettirmek.

Çamurlu [s] Çamurlu olan, çamura bulaşmış [c] Lekeli, itham edilmiş.

Çamurluk [i] Çamurlu yer. Paçaları çamurdan muhafaza için giyilen tozluk. Çamur sıçramasına mâni olmak için araba tekerleklerinin üstüne yapılan siper.

Çan [i] Tunç ve diğer madenlerden mahrutî şekilde yapılıp içinde asılı tokmağın kenarlarına vurulmasile tan tan diye ses çıkaran alet, büyük çıngırak, ceres, nakus.

Çanak [i] Topraktan yemek, su vesaire kabı.

Çanaklık [i] Gemi direklerinin tepesine yapılan taraçamsı yer.

Çan çan [mü] Beyhude yere çok ve bilâfasıla söylemeği ve çene yarıştırmağı tasvir eder.

Çangal [i] Takılmış şey. Ölmüş koyunun diğer koyuna emdirilen yavrusu.

Çangılçungul [m] Tatsız ve kaba sesi taklit eder.

Çangırçungur [m] Demir parçalarının biribirine çarpmasından hâsıl olan gürültü gibi tatsız büyük bir gürültüyü tasvir eder.

Çangırdamak [f] Demir parçalarının biribirine çarpmasından hâsıl olan gürültü gibi gürültü çıkarmak.

Çangırtı [i] Biribirine çarpan demir parçalarının çıkardığı gürültü.

Çanta [i] Meşinden veya bezden mamul çamaşır, para, evrak ve saire konulan kulplu ve ağzı demir çemberli torba.

Çantacı [i] Çanta yapan ve satan. Devairi hükûmette resmî evrakı çanta ile vekillerin, müdürlerin ikametgâhlarına götürüp getiren hademe.

Çap [i] Bir mücessem şeyin kalınlığı. Bina veya arsanın büyüklüğünü ve hududunu gösterir plân, harita. Top ve tüfek namlusu gibi içi boş üstüvane şeklinde olan şeylerin dahilî kutru. [c]Cirm, hacim, cüsse.

Çapa [i] Mezruatın içindeki otları temizlemeğe mahsus bir tarafı düz ve bir tarafı çatal bahçıvan kazması. Yapı harcı karıştıracak büyük gelberi. Gemi demiri, lenger ve resmi.

Çapacı [i] Çapa ile çalışan rençper.

Çapaçul [s] Pasaklı, çulpa, biçimsiz, kıyafetsiz.

Çapak [i] Göz kenarlarında ve kirpiklerde hâsıl olan kir. Dökme madenlerin etrafında kalan pürüz.

Çapaklanmak [f] Göz çapak tutmak, gözden akan suyun kenarlarda ve kirpikler arasında kuruması.

Çapaklı [s] Çapağı olan.

Çapalamak [f] Çapa ile kazmak.

Çapalanmak [f] Çapa ile kazılmak.

Çapalatmak [fc] Çapa ile kazdırmak.

Çapan [i] Postatatarı, ulak.

Çapanak [i] Kaçırılmış mal, kaçak eşya.

Çapar [i] Ba : Çapan.

Çaparı [i] Çok iğneli balık oltası.

Çaparız [i] Engel, mâni, hail, tavik eden.

Çaparızlı [s] Engelli, mevani ve müşkülâtı olan.

Çapıcı [i] Akıncı, sürücü.

Çapkı [i]Yağma için düşman memleketine girip hertarafa saldırma, akın.

Çapkıcı [s] Akıncı, çapulcu.

Çapkınlamak [f] Akıncılık etmek, yağma için hertarafa saldırmak.

Çapkın [s] Huvarda, sefih. Zampara, sarhoş ve kumarbaz. Bir yerde dikiş tutmaz, serseri, derbeder. Çok yürüyen, çok koşan. Açık eşkin giden at.

Çapkınlık [s] Sefahat, huvardalık, derbederlik, yolsuzluk.

Çaplı [s] Bir türlü çapı, kutru olan.

Çapmak [f] At koşturmak, süratle yürütmek, Koşmak, süratle öteye beriye salmak. Akın ve ılgar etmek.

Çaprak [i] Eğerin örtüsü.

Çapraşık [s] Çapraz vaziyette olup biribirine kavuşan.

Çapraşmak [fs] Aykırı ve hamailî geçen iki şey kavuşup geçmek.

Çapraz [i] Aykırı iliklenen veya bu vaziyette düğmeleri olan yelek, iki yanı paftalı salta. Aykırı takılan fişeklik, silâhlık ve palaska. Çizgileri iki taraftan aykırı takatu eden eğe. Testerenin dişlerini eğmeğe mahsus alet.

Çaprazlama [s] Aykırı şeklinde olan, çapraz şeklinde olan.

Çapul [i] Düşman toprağına akın edenlerin yaptıkları yağma ve garet. Düşman toprağından alınan mal, ganimet.

Çapulcu [s] Düşman toprağına süvari olarak hücum eden, akıncı, yağmager.

Çapulculuk [i] Akıncılık, yağmagerlik.

Çapullamak [f] Akın ve ılgar etmek, düşman toprağında yağmagerlik etmek.

Çapullanmak [f] Yağma mal kazanmak, ganimet edinmek.

Çaput [i] Elbise parçası, donun ağına ve gömleğin ve entarinin peşine ilâve olunan üç köşeli parça. Paçavra, bez parçası, yama.

Çar [i] Eskiden Rusya İmparatorlarına verilen isim. Bulgar kıralı.

Çarçur [s] Zayı, telef, heder, yazık.

Çardak [i] Dört direk üzerine çalıçırpıdan yapılan

bahçıvan veya bekâr kulübesi. Asma ve emsali sarılmak için yapılmış çatı.

Çare [i] Vasıta, tedbir, medet, yardım, ilâç.

Çaresaz [i] Çareyapan çare ve tedbir düşünen.

Çaresiz [s] Çare ve tedbiri kalmamış olan, çaresi bulunmayan, zarurî, elzem. Biçare, muhtaç. [h] Mutlaka, herhalde.

Çaresizlik[i]Çare ve tedbir yokluğu, imkânsızlık, aciz, ıztırar. Zarurî. Biçarelik, zaruret, ihtiyaç.

Çarha [i] Askerin saf ilerisinde icra ettiği talim.

Çarhacı [i] Ordunun ilerisinde hareket ile cengeden hafif asker, ileri karakol.

Çariçe [i] Rusya İmparatoriçesi. Bulgar Kıraliçesi.

Çarık [i] İşlenmemiş sığır derisinden sırım veya iple ayağa bağlanan köylü ayakkabısı. Başlamalı hafif iskarpin. Yokuş inerken toparabasının tekerleğine takılan şey.

Çarıkçı [i] Çarık yapan ve satan.

Çarıkçı [i] Dönen pervaneli tekerlek. Makinanın hareketini tanzim eden büyük tekerlek. Tekerlek şeklinde hernevi makina, dönerek işleyen alet. Baht, talih, felek.

Çarka [i] Bak: Çarha.

Çarkçı [i] Bir makinayı idare edip işleten adam.

Çarkçılık [i] Bir makinayı idare eden adamın vazifesi.

Çarkıfelek [i] Bir makina ve dolaba teşbih olunan sema. [c] Talih, baht. Yakıldığı zaman dönerek ateş püskürür bir nevi donanma fişeği.

Çarklı [s] Döner tekerleği veya pervaneli çarkı olan.

Çarlık [i] Eski Rusya İmparatorluğunun ismi. Bulgar Kırallığı.

Çarmık [i] Mücrimi haça germek için kurulmuş salip şeklinde darağacı. Gemi direklerinin tepesinden aşağıya inen kalın ipler.

Çarnaçar [i] İster istemez.

Çarpık [s] İğrilip bükülmüş, iğribügrü. Eğilmiş, gayri muntazam. Çarpılmış nüzule uğramış, cin tutmuş. Ters, uğursuz.

Çarpıkbacaklı [s] Bacağı iğri olan.

Çarpılma [i] İğrilip bükülme, yüzünü buruşturup gücenme. Cin tutma, cin şerrine uğrama. Vücudün bir tarafı iğrilme.

Çarpılmak [f] İğrilip bükülmek. Yüzünü buruşturmak. Cin tutmak. Cin şerrine uğramak. Vücudün bir tarafı iğrilmek.

Çarpılış [i] Çarpılmak fili ve tarzı.

Çarpınmak [fl] Vurunmak, şiddetle oynamak, helecana gelmek.

Çarpıntı [i] Şiddetle oynama, helecan. Deniz sularının ufak, lâkin ziyade oynak dalgacıklar halinde hareketi.

Çarpışık [s] Biribirine çarpmış, karışık, çapraşık. Çarpık, iğri. Biribirine binmiş diş. Düzgün ve muntazam olmayan, çetrefil.

Çarpışma [i] Vuruşma, dokuşma, müsademe, tutuşma, Mudarebe, mukatele.

Çarpışmak [f] Vuruşmak, dokuşmak, müsademe etmek, tutuşmak, mudarebe ve mukatele etmek.

Çarpıştırmak [f] Vuruşturmak, dokuşturmak, tutuşturmak, mudarebe. Mukatele ve müsademe ettirmek.

Çarpma [i] Çarpmak fili. Darbe. Sadme. [s] Kabartma.

Çarpmak [f t] Şiddetle vurmak. Tesadüf etmek. Vurup yere düşürmek, yıkmak. Zorla almak, çalıp çırpmak, kapıp gitmek. Başa vurmak, başağrısı vermek. Titremek, helecana gelmek. Hızla sallanarak bir yere vurmak.

Çarptırmak [f] Vurdurmak. Çaldırmak. Gaspettirmek. İğriletmek, çarpık yapmak. Oynatmak, helecana getirmek.

Çarpıkçurpuk [i] İğribüğrü, gayri muntazam.

Çarşaf [i] Yatağa serilen, yorgana kaplanan bezden örtü. Kadınların üzerlerine aldıkları örtü.

Çarşamba [i] Haftanın dördüncü günü.

Çarşı [i] İki tarafı dükkân, üstü açık veya örtülü alışveriş yeri, pazar.

Çasar [i] Kayser, Alamanya İmparatoru.

Çaşıt [i] Casus,

Çaşıtlık [i] Casusluk. Herkesin ahvalini araştırıp anlamağa çalışmaklık.

Çaşıtlamak [f] Tecessüs etmek, casusluk etmek.

Çat [mü] Vurma ve darbe sesi. Kapı çalınması sesi. Patlama, çatlama.

Çatak [s] Biribirine çatmış, çatışmış, girift. İki dağın biribirine çatıp dere peyda ettikleri yer.

Çatal [i] İkiye ayrılmış dal ve saire. İki dişli yaba ve diğer aletler. Yemekte kullanılan dört dişli madenî alet. [s] Ucu ikiye ayrılmış. Çatlak borudan çıkar gibi boğuk ses. İki manalı, iki suretle tefsir olunabilir söz.

Çatallandırmak [f] İkiye ayırıp çatal etmek. [c] Meşkûk ve müşevveş etmek.

Çatallanmak [f] İkiye ayrılıp çatal olmak, teşaup etmek. [c] Meşkûk ve müşevveş olmak.

Çatallı [s] İkiye ayrılıp çatal olmuş. [c] Meşkûk ve müşevveş.

Çatallık [i] Birşeyin ikiye ayrılıp çatal olması, çatal olan şeyin hali, teşaup. [c] Meşkûkiyet, teşevvüş.

Çatallaşmak [f] Ba: Çatallanmak.

Çatallaştırmak [f] Ba: Çatallandırmak.

Çatalmuk [i] Buğday tarlasında biten bir nevi zararlı ot.

Çatana [i] Makina ile işler sandal, küçük istimbot.

Çatı [i] Biribirine çatılmış kereste ve saireden kurulmuş şey, taslak. Binayı örten kiremitleri tutan meyilli örtü.

Çatık [s] Uçlarından bitişik, kavuşuk. Biribirine muttasıl, aralıksız. Buruşturulup ekşitilmiş, abus.

Çatıkkaş [s] Burnun

üstünde biribirine birleşmiş, arası açık olmayan kaş.

Çatırçatır [m] Kereste, diş ve kemik gibi şeylerin biribirine vurmasından hâsıl olan gürültüyü tasvir eder.

Çatırdamak [f] Çatır çatır ses çıkarmak.

Çatırdatmak [f] Çatırçatır ettirmek, çatırçatır ses çıkartmak.

Çatırtı [i] Gevrek birşeyin düşerken, kırılırken, sıkıştırıldığı vakit çıkardığı ses ve gürültü.

Çatışmak [f] Kavuşmak. İlişmek, ucuca raptolunmak. Tokuşmak, biribirine çatmak, müsademe etmek. [Köpek ve kedi gibi hayvanlarda ve böceklerde] çiftleşmek.]

Çatıştırmak [f] Ucuca kavuşturmak, iliştirmek. Biribirine birleştirmek. Tokuşturmak. Musademe ettirmek.

Çatkı [i] Çatılan ve kurulan şeyler. Aykırı bağlanan şey.

Çatkılık [i] Çift öküzlerini biribirine bağlıyan ağaç boyunduruk oku. Çatkı yapılan şey,

Çatkın [s] Bir zengine veya büyük bir adama çatmış, intisap etmiş olan.

Çatlak [s] Parçaları ayrılmayacak derecede kırık, yarık. [i] Birşeyin çatladığı yer, yarık olan mahal.

Çatlama [i] Çatlamak fili ve tarzı.

Çatlamak [f] Çat ederek büyük sesle yarılmak, ayrılmak. Parçaları ayrılmıyacak surette kırılmak. Dalga paralanmak ve yarılmak. Hayvan çok yürümekten telef olmak. [c] Hasetten hiddetten, sıcaktan ve saireden telef olmak derecesine gelmek. Pekçok ağlamak ve sızlamak.

Çatlatmak [f] Birşeyi parçaları ayrılmıyacak derecede kırmak, yarmak. Sıkıntıdan veya çok yemekten patlıyacak dereceye getirmek. Hasedini, hiddetini mucip olmak. Atı çok koşturup öldürmek.

Çatlayış [i] Bak: Çatlama.

Çatma [i] Çatmak fili.

Muvakkat surette iliştirilip durdurulmuş kereste. Muvakkat ve kaba surette biribirine dikilmiş parçalar.

Çatmak [f] Kurmak, kereste ve saireyi biribirine raptederek durdurmak. Ucuca kavuşturmak, iliştirmek. Tüfekleri ucuca iliştirip durdurmak. Hayvana yük yükletmek. Vurmak. Çarpmak. Uğramak, giriftar olmak, intisap etmek, rasgelmek. Gemi çarpıp batmak. Vakit ve mevsim yaklaşmak.

Çatrapatra [m] Bir lisanı şivesiz ve yalan yanlış söylemeği ifade eder.

Çatpat [m] Tektük, arasıra.

Çattırmak [f] Vuruşturmak, musademe ettirmek, çarptırmak. Keresteyi veya birşeyin eczasını biribirine bağlatıp kurdurmak.

Çavdar [i] Uzun ve esmer taneli bir cins hububat.

Çavlı [i] Terbiye olmamış şahin ve doğan yavrusu.

Çavun [i] Deriden veya sinirden yapılmış kırbaç.

Çavuş [i] Askerlikte ikinci mülazımdan aşağı bir rütbe.

Çavuşkuşu [i] Hüthüt, ibikkuşu, kırlıkuşu.

Çavuşluk [i] Çavuş rütbe ve vazifesi.

Çavuşüzümü [i] Vaktile çubuğu bir çavuş tarafından getirilmis iri taneli güzel bir nevi üzüm.

Çay [i] Doğrudan denize akmayıp başka bir nehre dökülen ırmak.

Çay [i] Haşlanarak suyu içilen maruf yaprak.

Çaycı [i] Çay satan ve çay pişiren adam.

Çaydanlık [i] İçinde çay haşlanılan ibrik.

Çayhane [i] Çay pişirip satılan ve çay içilen yer.

Çayır [i] Üzerinde yeşil ot biten yer, o yerde hâsıl olan taze ot.

Çayır çayır [m] Bak: Cayır cayır.

Çayırkuşu [i] Toygar nev'inden bir kuş.

Çayırlamak [f] Hay-

van çayıra çıkmak. Çayır yemek.

Çayırlatmak [f] Hayvanı çayıra çıkarmak, çayır yedirmek.

Çayırlık [i] Yeşil otlarla örtülü yer, çayırı çok olan mahal.

Çayırotu [i] Çayırdan yeşil olarak kesilip atlara yedirilen ot.

Çayırpeyniri [i] Baharda yapılan tuzsuz taze peynir.

Çaylak [i] Maruf bir cins avcı kuş. [c] Tamahkâr, kaparozcu, açgözlü.

Çeç [i] Hububat yığını, zahire kümesi.

Çeçen [i] Kafkasyada Çerkes cinsinden bir kavim.

Çedik [i] Sarı meşinden mest ki vaktile kadınlar ve hocalar giyerdi.

Çeğane [i] Ufak çengi tefi, bir nevi çalpara.

Çeh - li [i] Çehistan ahalisinden olan. Şimal Islavlarından bir kavim.

Çehre [i] Yüz, vecih, surat. [c] Ekşi yüz, dargınlık, abusluk.

Çehreli [s] Suratı asık, hiddetli, kızgın.

Çek [i] Banka havalesi, poliçe.

Çekçek [i] Dört tekerlekli el arabası.

Çekememek [f] Birinin fezail ve mehasinine tahammül edememek, haset etmek.

Çekememezlik [i] Birinin ilmine, fazlına, servetine tahammül edemeyiş, haset, muhasede.

Çeki [i] Tartı, vezin. İkiyüz elli kiloluk tartı ki odun ve taş gibi şeylerin vezninde kullanılır.

Çekiç [i] Çivi kakmağa ve çatal tarafı ile çivi çekmeğe mahsus tokmak.

Çekiçane [i] Büyük ve yüzlerce tonluk çekiçleri havi fabrika.

Çekidüzen [i] Süs, zinet, tezeyyün.

Çekik [i] Tarlakuşu.

Çekilir [s] Kabili tahammül, tahammül edilebilir.

Çekilmek [f] Sürüklenmek. Cerrolunmak. Ta-

hammül edilmek. Toplanmak, büzülmek. Geri gitmek, ricat etmek, bir tarafa gitmek. Dağılmak, herbiri bir tarafa gitmek. İstifasını vermek.

Çekilmez [s] Tahammül olunmaz, takatfersa.

Çekin [i] Omuzbaşı ile boyun arası.

Çekinmek [f] Sakınmak, ihtiraz etmek.

Çekirdek [i] Meyvanın içindeki tohum.

Çekirdeklenmek [f] Çekirdek peyda etmek.

Çekirdekli [s] İçinde çekirdeği olan.

Çekirdeksiz [s] İçinde çekirdeği olmayan.

Çekirdemek [f] İçinde çekirdek oynar gibi ses çıkarmak, tıkırdamak, çıtırdamak.

Çekirdi [i] Tıkırdı, çıtırdı, içindeki çekirdeğin oynayarak çıkardığı ses.

Çekirge [i] Maruf uçar, sıçrar ve mezruatı telef eder bir hayvancık, cerat.

Çekişmek [f] Biribirini çekmek, birşeyi birkaç kişi etrafından tutup çekmek. Biribiri ile ağız veya el kavgası etmek.

Çekiştirmek [f] Fenalığını söylemek. Fasıl, gaybet ve zemmetetmek.

Çekitaşı [i] İki yüz elli kilo ağırlığında taştan veya demirden çekide kullanılan vezin.

Çekme [i] Çekmek fili. Çekilen veya çekilmiş şey. Masa ve yazıhane ve dolap gibi şeylerin çekilerek açılan gözü. İş işlerken üstten giyilen geniş pantalon, şalvar ve saire. [s] Mevzun ve muntazam.

Çekmece [i] Masa ve yazıhanenin çekmegözü. Cekmegözü olan küçücük sandık veya dolap. Bir gözlü dört ayaklı küçük yazıhane. Kıymetli şeyler hıfzına mahsus çekmesiz küçük sandık. Açılır kapanır köprü. Fırtınada gemilerin çekildiği küçük liman, mahfuz koy.

Çekmek [f] Ucundan tutup uzatmak. Kendine cezp ve celbetmek. Sürükleyip götürmek, cerretmek. Nefesle cezbedip yutmak. Birşeyi sokulmuş olduğu

yerden çıkarmak. Kuyudan (suyu) çıkarmak. Ayağa giyilen şeyi giymek. Önüne çıkarmak, takdim etmek. Gönül almak. Menetmek, kurtarmak. Tahammül etmek. Uğramak. Yapmak. Kurmak, bina etmek. Germek, asmak, çizmek, temdit etmek. Yazmak, resmetmek. Sürmek, yapıştırmak. Hayvanı dişiye aşırmak. Terazi ve kantar ile tartmak. Sevketmek, yürütmek. Keşide etmek, göndermek. [f] Daralmak, büzülmek, çekilmek. Zahmet ve meşakkate, kedere uğramak. Benzetmek, andırmak.

Çekmen [i] Çepken. Yağmurluk. Bol şalvar.

Çektiri [i] Vaktile muharebelerde ve ticarette kullanılan ve kürekle çekilen küçük gemi.

Çektirme [i] Çektirmek fili. Kürekle yürütülür bir direkli büyük odun ve saire kayığı.

Çektirmek [f] Naklettirmek, taşıtmak. Sürükletmek, çekerek yürütmek. Çıkartmak. Söktürmek. Kürek oynatmak, kürekle yürütmek. Tahammül ettirmek, eziyet etmek.

Çelaçe [i] Dabağlıkta kullanılan boyalı ecza.

Çelebi [i] Efendi, ağabey. Okuma yazma bilen efendi. Vaktile şehzadelere verile unvan. Mevlâna ve bektaşi evlâdına verilen unvan.

Çelebilik [i] Efendilik. Naziklik, zarafet, terbiye.

Çelenk [i]Cevahirle donatılmış sorguç.

Çelik [i] Kısa kesilmiş dal, sert değnek. Kök salmak için yere gömülen dal parçası. Çocukların oynadıkları maruf oyunda çomağa vurulan değnek. Gemilerde halat bağlamak için kullanılan ağaçtan veya demirden alet.

Çelik [i]Kuvvet ve metaneti arttırılmış demir, polat. [s] Çelikten yapılmış. polat, [s] Çelikten yapılmış.

Çelikaşısı [i] Bir ağacın meyvasını ıslah için başka cins bir ağaçtan aşı yapılan ince dal parçası.

Çelikçomak [i] Maruf çocuk oyunu.

Çelim [i] Bak: Çalım.

Çelimli [s] Bak: Çalımlı.

Çelimsiz [s] Bak: Çalımsız.

Çelimsizlik [s] Bak: Çalımsızlık.

Çelme [i] Ayağını, düşürmek için başkasının ayağına takmak,

Çelmek [f] Vurmak, çarpmak. Düşürmek, devirmek. Kesmek, zephetmek. Kapmak, çarpmak. Selbetmek, caydırmak.

Çeltik [i] Kabuğu içinde dövülmemiş pirinç. Pirinç tarlası.

Çenber [i] D..ire, tef ve kalbur gibi şeylerin tahtadan olan dairesi. Fıçının ve tekerleğin üstüne geçiri len demir veya tahta halka. Boyun veya başa bağlanan yemeni. Bir direk ve sütuna geçirilen demir halka veya halka şeklinde yapı an kabartma daire. Eski heyet itikadına göre felek dairesi Kıçı dairevî odunkayığı.

Çemberlemek [f] Çember geçirmek, çemberle sağlamlatmak.

Çemberli [s] Çemberi olan, üzerine çenber geçirilmiş bulunan.

Çemçe [i] Yassı bir nevi büyük balık.

Çender [i] Saç uzatan ot.

Çene [i] Yüzün altında ve iki taraf kemiklerinin birleştikleri yer. Geminin baş bodoslamasının altında ileriye doğru çıkan dirsek. [c] Gevezelik, çok söyleme, beyhude laf.

Çenealtı [i] Çenenin alt kısmı, gabgap.

Çenebaz [s] Çok söyleyen, gevaze.

Çenekemiği [i] Yüzün iki tarafında çeneyi teşkil eden kemikler.

Çenge [i] Köylerde gelin karşılarken tef çalarak söyledikleri bir türkü.

Çengel [i] Birşey asmağa mahsus demirden kanca, ucu iğri ve sivri demir. Eski zamanlarda işkence için çengele asmak cezası.

Çengellemek [f] Çengeli takmak, çengele asmak. Eski çengel cezasile idam etmek.

Çengelli [s] Ucunda çengel bulunan, ucu çengel şeklinde olan, kancalı.

Çengelsakızı [i] Kenger denilen otun sütünden çıkan sakız.

Çengi [i] Tef çalarak, şarkı söyleyerek raksetmek san'atı olan kadın ki ekseriya çingene kızlarından olur.

Çenk [i] Pençe, insan ve yırtıcı hayvan pençesi. Harp denilen maruf çalgı.

Çent [i] Santim, herhangi bir adedin yüzde biri. [e] Kaç, birkaç.

Çentik [i] Ufak gedik çetele dişi. Kertik [c] Ayıp, kusur.

Çentiklemek [f] Kertmek, diş diş yapmak.

Çentilmak [f] Diş diş olmak, kertiklenmek. İnce ince doğranmak.

Çentmek [f] Diş diş etmek, kentmek, gedik gedik yapmak. Gayet ince doğramak.

Çepçevre [h] Bütün etrafı.

Çepel [s] Koyu, kesif, bulanık. [i] Karışık fırtına. Çamur mevsimi. Çöp, toz.

Çepellik [i] Koyuluk, kesafet, bulanıklık, çamurluk, çöplük.

Çepiç [i] Bir yaşında keçi.

Çepken [i] Kolları yarık arkaya sarkılan harçlı salta.

Çepreşik [s] Bak: Çapraşık.

Çepreşmek [f] Bak: Çapraşmak.

Çerağ [i] Kandil, mum ve meşale gibi tenvir aleti.

Çerçeve [i] Korniş, cam, ayna, resim ve saire takılmak üzere yapılan pervaz. Basmacı tezgâhı.

Çerçevelemek [f] Çerçeve geçirmek, pervaz takmak.

Çerçeveletmek [f]Çerçeve geçirtmek, pervaz taktırmak.

Çerçi [i] Satılık ufak tefek eşya, böyle eşyayı satan adam.

Çerez [i] Yemek arasında veya kahvaltıda yenen reçel, peynir, havyar, sardalya, yemiş gibi şeyler, meze.

Çerezlenmek [f] Vakitsiz az birşey yeyip iştahı kestirmek.

Çerge [i] Çingenelerinki gibi iki direkli hafif oba, küçük göçebe çadırı.

Çeri [i] Asker.kafile.

Çeribaşı [i] Evvelce kumandan manasına ise de bugünkü istimali kıpti muhtarıdır.

Çerkes [i] Kafkasya akvamından bir kavim.

Çeruka [i] Kırmızı kanatlı göl hamsisi.

Çerviş [i] Eritilmiş sığır yağı.

Çeşit [i] Nevi, örnek, cins, türlü.

Çeşitlemek [f] Çeşit çeşit yapmak, bir mağaza ve dükkânda malın türlü türlüsünü toplayıp çeşit düzmek.

Çeşitli [s] Türlü türlü, cins cins, örnek örnek olan.

Çeşme [i] İçilecek su akan yer.

Çeşni [i] Tat, lezzet. Yemeğin tat ve tuzuna bakma. Zarpanede ayarın tayini. Ayar, nümune.

Çeşnici [i] Yemeğin tat ve tuzuna bakan. Zarpanede ayar memuru. Belediyelerde ayar ve nümunelerin tayinine bakan adam.

Çeşnilenmek [f] Lezzetlenmek, tadı tuzu yerinde olmak.

Çeşnili [s] Lezzetli, tadı tuzu yerinde. Eczalı, kapsollu tüfek ve tabanca.

Çete [i] Bölük, güruh, takım. Çapulcu ve eşkıya takımı.

Çeteci [i] Birtakım ile ileri giden asker. Çeteye mensup şaki. Kumiteci.

Çetele [i] Bir tahta parçasına kentikler yaparak tutulan iptidaî hesap aleti.

Çetin [s] Sert, katı, güç, inatcı, muannit. Zor, müşkül, güç.

Çetinleşmek [f] Zorlaşmak, güç olmak, müşkülleşmek.

Çetinlik [i] Sertlik, katılık. İnatçılık, muannitlik. Müşküllük, güçlük.

Çetrefil [i,s] Bir lisanı bozuk ve yanlış bir şive ile söyleme.

Çevre [i] Etraf, civar, kenar. Etrafı kıvrılıp oya veya nakış ile süslü tül-bentten mendil.

Çevik [s] Çabuk hareketli, işi sürat ve kolaylıkla görür. Metîn, sağlam.

Çeviklik [i] Çevik olmaklık.

Çevirme [i] Çevirmek fili. Şişte döndürülerek pişirilen kuzu ve saire. Çevrilerek yapılmış kebap.

Çevirmek [f] Döndürmek. Altüst etmek, tersini yüzüne döndürmek. Etrafını almak, ihata etmek. Değiştirmek. Geri almak, bozmak.

Çevirtmek [f] Döndürtmek, biri vasıtasile çevirmek. Altüst ettirmek. Etrafını ihata ettirmek, kuşattırmak, geri döndürtmek, iade ettirmek.

Çevrilmek [f] Döndürülmek, devrettirilmek. Altüst olmak, altı üstüne gelmek. İhata olunmak, kuşatılmak. Geri döndürülmek. İade edilmek. Bozulmak, geri alınmak.

Çevrinti [i] Muhtelif hububat karıştırılıp vücude gelen mahlut, zahire. Suların dönmesi ve döndüğü yer, girdap.

Çeyiz [i] Gelinin babası evinden kocası evine beraber götürdüğü elbise ve eşya.

Çeyizlemek [f] Gelinin çeyizini hazırlayıp vermek.

Çeyizlenmek [f] Gelinin çeyizi tedarik ve ihzar olunmak.

Çeyizli [s] Çeyizi olan gelin.

Çeyizlik [i] Çeyiz olmak üzere, çeyiz yapılmağa yarayan.

Çeyrek [i] Dörtte bir, herhangi birşeyin dört kısmından bir kısmı.

Çeyreklemek [f] Yeni doğan çocukların kollarını ve bacaklarını karşılıklı çekmek.

Çıban [i] Bedenin herhangi bir tarafında toplanan cerahati havi kızarmış kabarcıktan ibaret iltihap.

Çiçe [i] Pederin hemşiresi, hala.

Çiçek [i] Ağaçların ve otların meyva ve tohumdan

evvel açtıkları renk renk yapraklar. Kumaş ve saire üzerine boya ile veya harç ve sırma ile veyahut oymakla yapılan süs. [c] Allâk, hilebaz.

Çiçek [i] İnsanın bedeni üzerinde çiçek gibi çıbanlar açan maruf hastalık.

Çiçekaşısı [i] Çiçek hastalığına karşı yapılan aşı.

Çiçekbozuğu [i] Çiçek hastalığının yüzde bıraktığı yara yerleri. Çopur, çakır.

Çiçeklenmek [f] Çiçek peyda etmek, çiçek açmak, çiçeklerle süslenmek.

Çiçekli [s] Çiçekleri olan, çiçek açmış. Boya, nakış veya oyma çiçek resimleri ile süsü olan.

Çiçeklik [i] Çiçek tarlası, bahçenin çiçek yetiştirmeğe mahsus yeri. Çiçek koymağa mahsus süslü saksı. Kışın çiçekleri muhafazaya mahsus camekân.

Çiçeksuyu [i] Limon ve portakal çiçeklerinden taktir edilen güzel kokulu ve ferahlık verir bir su.

Çift [s] Tek olmayan, iki şeyden ibaret takım, zevç, eş. Sapan çeken iki öküz veya beygir takımı, koşu. Bir erkek ile bir dişinin teşkil ettikleri takım.

Çiftçi [i] Çift süren adam, zürra, rençper.

Çiftçilik [i] Ziraat, haraset, çift sürmek san'atı.

Çiftçubuk [i] Tarla ve bağ işleri, ziraat.

Çifte [s] İki kat, ikili, iki yanlı, katmerli. [i] Kayığın bir adam tarafından çekilen iki küreği. İki namlulu av tüfeği. Atın alnında uğursuz sayılan çift nişan. Hayvanın iki art ayağile birden tepmesi.

Çifteli [s] Uğursuz, meş'um. Alnında çift nışanı olan at. Çifte atan hayvan. [c] Hilekâr, desisekâr, allâk.

Çiftelemek [f] Hayvan iki art ayağile tepmek.

Çiftleşme [i] Hayvanatın izdivacı, sifat.

Çiftleşmek [f] Eşini bulup çift olmak. Hayvan dişiye aşmak, izdivaç etmek.

Çiftleştirmek [f] Çiftetmek, bir tekin eşini bu-

lup çift yapmak. Hayvanları izdivaç ettirmek, sifat ettirmek.

Çiftlik [i] Birçok tarlalarla bağ, mer'a, orman ve saireyi havi ve bir adamın malı olan ziraat mahalli.

Çiğ [s] Pişmemiş, ateş veya kaynar su ile hazırlanmamış, iyi pişmemiş, az pişmiş. Olmamış, kemale ermemiş, ham. [c] Tecrübe görmemiş, alışmamış, acemi, hamhalat. Sakil, soğuk, letafetsiz. İşlenmemiş, tabiî halinde, ham. [i] Sıcaktan buhar haline gelen nemin gece serinliğinde pek ince bir surette yere yağmasından hâsıl olan ve çayır ve yaprakların üzerinde ufak inci taneleri gibi görünen rutubet, jale, şebnem.

Çiğde [i] Hünnap denilen kızılcığa benzer sert kabuklu bir meyva.

Çiğdem [i] İlkbaharda çıkan beyaz, sarı veya pembe çiçek.

Çiğdene [i] Karadenizin bu isimdeki iskelesinden gelen çıralı tahta ki başlıca kaplamada kullanılır.

Çiğit [i] Kabuklu çekirdek, pamuk ve emsali tohum, yüzdeki çil lekesi.

Çiğlik [i] Pişmemişlik, olmamış ve kemale erme-memişlik, hamlık. [c] Tecrübesizlik, acemilik.

Çiğnemek [f] Ayakla basmak,ayak altında ezmek. Kahır ve tazyık etmek, ezmek. Ağıza alınan şeyi dişle kırıp ezmek.

Çiğnemik [i] Bazı anaların ve dadıların kendi ağızlarında çiğnedikten sonra çıkarıp küçük çocuklarına verdikleri yemek.

Çiğnenilmek [f] Bak: Çiğnenmek.

Çiğnenmek [f] Ayakla basılmak, ayak altında ezilmek. Kahır ve tazyık altına alınmak. Ağızda dişle kırılıp ezilmek.

Çiğnetmek [f] Ayak altında ezdirmek. Yeşermiş ekini kardan evvel yatırmak, bastırmak. Kahır ve tazyik altında ezdirmek. Dişle iyice övüttürmek.

Çığremek [f] Uyku kaçmak, uyuyamamak.

Çiğsemek [f] Çiğ yağmak, çiğ gibi pek ince yağmur yağmak, tozarmak.

Çiğsenmek [f] Uyuyamamak uykusuz kalmak.

Çil [s] Beyaz veya kır renkte benekleri olan, ak benekli. Yeni, parlak. [i] Yüzde hâsıl olan bayaz leke. Abraşlık. Benekli bir cins keklik.

Çilan [i] Bahçede yetiştirilen aşılı ve iri cins hünnap.

Çile [i] İbrişim, iplik, sırma ve saire demeti. Yay kirişi.

Çile [i] Tarikatta kırk gün devam eden riyazet. [c] Meşakkat, eziyet, zahmet.

Çilek [i] Maruf lezzetli ve güzel kokulu meyva.

Çilekeş [s] Meşakkat ve zahmet çeken. Dervişlikte riyazete giren.

Çilingir [i] Kilit ve anahtar gibi ince demir işleri yapan san'atkâr.

Çillenmek [f] Ak lekeler peyda etmek, çil olmak.

Çilli [s] Ak lekeli, beyaz benekli olan, yüzünde çil bulunan.

Çilsiz [s] Ak lekesi ve çili olmayan.

Çim [i] Çimenotu, bahçelerde yol kenarları ve bazı oturulacak yerleri örtmeye mahsus kısa, sık, ince yeşillik. Bazı taş ve ağaçların üzerinde hâsıl olan yeşillik, yosun.

Çimçek [i] Bir nevi serçe.

Çimdik [i] Parmak uçlarile sıkma.

Çimdiklemek [f] Parmak uçlarile birinin etini sıkmak.

Çimlendirmek [f] Ekilecek tohum ve çekirdekleri ve dikilecek çubukları su veya rutubetli toprak içinde bulundurarak filizlendirmek.

Çimlenmek [f] Tohum ve çubuklar su veya rutubetli toprak içinde filizlenmek.

Çimen [i] Ağaç ve çiçekleri havi çayır, bahçenin oturulacak yeşillik ve göl-gelik yeri. Çimle mestur yer.

Çimenlik [i] Çimle örtülü, kısa, sık yeşillik ile müzeyyen mahal.

Çimento [i] Pek çabuk tutar ve rutubete karşı çok dayanır maruf harç.

Çimmek [f] Suya dalıp çıkmak, suya girip yıkanmak.

Çimrenmek [f] Suya girmek için paçalarını sıvayıp hazırlanmak.

Çin [i] Asya kıt'asında dört yüz milyon nüfuslu bir memleket.

Çin [i] Kıvrım, büklüm. Buruşuk, buruşma. [s] Toplayan, devşiren, cemeden.

Çinçin [mü] Billûr veya madenden çıkan ince ses.

Çingene, gâ [i] Kıpti tayfası. [s] [c] Arsız, hayasız, pek hasis, alçak.

Çingenelik [i] Çingene cinsiyeti, kıptilik[c]Arsızlık, hayasızlık, pek ziyade hasislik.

Çingeneleşmek [f]Çingene gibi olmak, hayasızlanmak, arsızlanmak, pek ziyade hasisleşmek.

Çini [i] Çinde yapılan tabak, kâse ve emsali şeyler. Duvarları kaplamak, yere döşemek için yapılan sırlı ve nakışlı levhacıklar, üzeri mineli tuğla. Koyu siyah mürekkep.

Çinili [s] Çini ile süslü bina ve saire.

Çinko [i] Tütya denilen maden ve bundan yapılan levhalar.

Çinkoğraf[i]Çinko üzerine fotoğrafla resim, yazı ve saire nakil ve hâkkeden san'atkâr.

Çinkoğrafi [i] Çinko üzerine hâk ve tersim san' atı.

Çinli [s] Çin memleketi ahalisinden.

Çintiyan [i] Taşrada köylü kadınlarının giydikleri geniş ve uzun şalvar.

Çipil [s] Gözleri ağrılı ve çapaklı, kirpiklerinin dibi yaralı.

Çiriş [i] Sarızambak kökünden çıkan bir un ki mukavva, meşin ve saire yapıştırmakta kullanılır.

Çirişlemek [f] Çiriş sürmek, çirişle yapıştırmak. [c] Sözü biribirine çirişle

yapıştırmış gibi arasını kesmeden söylemek.

Çirişlenmek [f] Çirişle yapıştırılmak.

Çirişli [s] Çirişle yapıştırılmış. Kalın göstermek için çiriş suyuna batırılıp çıkarılmış ince bez.

Çirkef [i] Birikmiş pis su, kokmuş bulaşık suyu.[c] Edepsiz ve terbiyesiz adam.

Çirkin [s] Güzel olmayan, kabih, sakil. Kötü, fena, beğenilmeyecek.

Çirkinlemek [f] Çirkin olmak, çirkinleşmek. [f] Çirkin saymak, zem ve takbih etmek.

Çirkinlenmek [f] Çirkin olmak, çirkinlik peyda etmek.

Çirkinleşmek [f] Çirkin olmak, çirkinleşmek.

Çirkinleştirmek [f] Çirkin etmek, çirkin göstermek, çirkinlik vermek.

Çirkinletmek [f] Ba: çirkinleştirmek.

Çirkinlik [i] Güzel olmamaklık, göze fena görünmeklik. Kötülük, fenalık, redaet.

Çirkinsemek [f] Çirkin bulmak, çirkin addetmek, çirkin görüp beğenmemek.

Çiroz [i] Uskumru balığının kurutulması. [c] Pek kuru ve zayıf adam.

Çis [i] Kudret helvası.

Çiselemek[f]Gayet hafif yağmur yağmak, tozarmak.

Çisimek [f] Çiğ yağmak, çiğ gibi yağmur yağmak.

Çisinti [i] Çiğ gibi pek ince yağmur.

Çiskin [i] Pek ince çiğ, az ve hafif şebnem. İnce kırağı.

Çiş [i] İşeme, tebevül, bevil, sidik.

Çişik [i] Tavşan yavrusu.

Çit [i] Basma nev'inden bir cins bez. Çalı ve değnek ve kamış gibi şeylerden örülmüş muvakkat bölme. Köy evlerinin ve bazı bahçelerin çalıdan yapılmış duvarı.

Çitari [i] Mercan balığına benzer yüz dirhemlik alaca bir balık.

Çiti [i] Çentik, ufak gedik.

Çitilemek [f] Elde sıkıştırıp ovalıyarak yıkamak.

Çitili [s] Ufak çentiği olan.

Çitlembik [i] Küçük taneli tek çekirdekli siyah ve leziz bir meyva.

Çitlik [i] Çalı, değnek ve kamış gibi çit imaline yarayan şeyler.

Çitmek [f] Bak: Çitilemek.

Çitmik [i] Üzüm salkımının küçük dalı, çıngıl.

Çivdirmek [f] Oku hedeften şaşırtmak, isabet ettirmemek.

Çivi [i] Tahta ve saire mıhlamağa mahsus ucu sivri ve arkası başlı demir, mıh.

Çividi [i] Çivit rengi.

Çividiş [s] Dokuz yaş dişi.

Çivilemek [f] Çivi ile mıhlamak.

Çivilenmek [f] Çivi ile mıhlanmak. [c] Bir yerde ilişip kalmak, gecikmek.

Çivit [i] Hintte ve yemende hâsıl olan bir nebattan çıkarılan koyu mavi boya.

Çivitlemek [f] Çivitle boyamak.

Çivmek [f] Hedeften şaşmak. Silmek, tayyetmek.

Çizdirmek [f] Kalem veya diğer bir şeyle çizgi çektirmek. Hazfettirmek, üzerine bir çizgi çektirip kaydini terkin ettirmek.

Çizgi [i]Kalemle çizilen veya oyulan oyuk veya kabarık sıra, hat.

Çizgili [s] Çizgileri olan.

Çizi [i] Bak: Çizgi.

Çizik [s] Bak : Çizgi.

Çizikli [i] Bak: Çizgili.

Çilmek [f] Çizgiler ve hatlar yapmak, sivri birşey sürerek boyuna çizgiler hâsıl etmek. Çizgi çekilerek hazf ve terkin olunmak.

Çizili [s] Çizilmiş çizileri olan.

Çizme [i] Koncu dize ve bazen daha yukarıya kadar uzun olan ayakkabı. Çizmek fi li.

Çizmek [f] Çizgi çekmek, hat tersim etmek. Siv-

ri bir şeyle tırmalamak. Hazf ve terkin etmek.

Çıdam [i] Sabır, tahammül.

Çıdamak [l] Sabır ve tahammül etmek, acıya dayanmak. Katlanmak.

Çıdamlı [s] Sabırlı, dayanıklı, mütehammil.

Çıfıt [i] Yahudi.

Çıfıtlık [i] Yahudilik.

Çiğ [i] Dağdan yuvarlanan kar kümesi. Kamış ve saireden yapılmış yüksek çit. Çadır bölmesi, yüksek ses, gürültü, yaygara.

Çığa [i] Yüzerken hışırtı çıkaran bir nevi dere balığı, karamersin.

Çığıltı [i] Karışık hayvan sesleri, gürültü, çığlık.

Çığır [i] Dağdan yuvarlanan kar kümesinin açtığı yol, çığ izi. Yol, tarik. [c] Tarz, üslûp, mutat tarik.

Çığırgan [i] Diğer kuşları celp için öttürülen avcı kuşu.

Çığırmak [f] Davet etmek, celp ve ihzar etmek. Seslenmek, çağırmak.

Çığırtkan [i] Çığırgan kuşu. [c] Velveleci, gürültücü adam.

Çığırtma [i] Ba : Çağırtma.

Çığırtmak [f] Biri vasıtasile davet etmek. Bağırtmak, tazyik edip bağırmağa mecbur etmek.

Çığlık [i] Feryat, figan.

Çığrık [i] Bir nevi alakarga.

Çığrılmak [f] Davet edilmek.

Çığrış [i] Feryat, gürültü.

Çığrışmak [f] Biribirini çağırmak. Hep birlikte ve bir ağızdan bağırıp çağırmak.

Çıkar [i] Şahsî isitfade. Muvaffakıyet temin eder, hüsnü netice verir.

Çıkarılmak [f] Dışarıya atılmak, ihraç olunmak. Koğulmak, tardolunmak. Alınmak, istihsal olunmak.

Çıkarmak [f] Dışarıya atmak, ihraç etmek. Dışarıya almak. Çekmek, sökmek, yolmak. Göstermek, meydana komak. Yükseltmek, kaldırmak. Almak, istihsal etmek. İcat ve ihtira

etmek. Vücude getirmek, yetiştirmek. Soymak, Uğramak, tutulmak.

Çıkartma [i] Çıkartmak fili. Üzerindeki zamklı resim diğer bir satha naklolunan kâğıt.

Çıkartmak [f] İhraç ettirmek. Meydana koydurmak. Yükselttirmek, yukarıya götürmek. Aldırmak, istihsal ettirmek.

Çıkık [s] Dışarı çıkmış, fırlamış, yerinden oynamış. Mafsalından oynamış uzuv.

Çıkıkçı [i] Ütükçü, çıkık kemiği yerine koyan adam.

Çıkın [i] Bağ, bohça, paket. Bir parça beze sarılı para.

Çıkınlamak [f] Çıkın yapmak, sarmak.

Çıkıntı [i] Hizadan dışarıya çıkmış olan şey, dirsek. Satırdan dışarıya çıkmış tashih veya ilâve ibaresi.

Çıkış [i] Çıkmak fili ve tarzı. Tekdir, tazir, çıkışma,

Çıkışmak [f] Girişmek, kudretinden fazla bir işe bulaşmak. Varmak, vâsıl ve baliğ olmak. Yetişmek, kifayet etmek. Azarlamak, paylamak, tazir etmek.

Çıkıştırmak [f] Yetiştirmek, kifayet ettirmek. Çaresini bulmak, tedarik etmek. Bitirmek, hıtame erdirmek.

Çıkma [i] Ba: Çıkmak. Çıkıntı, dirsek. Cumba. Şehnişin. Hamam takımı. [s] Zuhur etmiş, icat olunmuş.

Çıkmak [f] Dışarıya varmak, huruç etmek. Yükselmek, yukarı kalkmak, suut etmek. Meydana gelmek, zuhur etmek. Doğmak, tulû etmek. Verilmek, tevzi olunmak. Hitam bulmak, mürur etmek. Şayi olmak, duyulmak. Neşrolunmak. Birinin veya bir heyetin önüne varmak. Nezi, selb olunmak. Alınmak, istihsal edilmek. Netice, faide alınmak. Artmak, yükselmek. Doğru olduğu anlaşılmak, tahakkuk etmek. Zuhur etmek, ne olduğu anlaşılmak. Muvaaffak olmak, başa çıkmak. Kifayet etmek, yetişmek. Varmak, nihayet bulmak. Yerinden oynamak. Sâdır olmak.

Çıkolata [i] Kakao ve şekerden ve bazan sütle yapılmış mugaddi hamur.

Çıkra [i] Av yerlerindeki sık çalı.

Çıkralık [i] Sık çalıları çok olan yer.

Çıkrık [i] Kuyu el dolabı. İplik sarmağa mahsus maruf dolap. Bazı sanayide kullanılan küçük dolap ve çark.

Çılbır [i] Kaynar suya yumurtaları kırarak pişirdikten sonra üstüne yoğurt ve tereyağ konulan bir yemek.

Çıldır çıldır[ü] Parlak gözlerle bakmağı tasvir eder.

Çıldırmak [f] Deli divane olmak, aklını kaçırmak.

Çıma [i] Kalın gemi halatı, palamar.

Çımacı [i] Vapurda ve iskelede çımayı tutmak ve bağlamak vazifesi olan adam.

Çımkırık [i] Bazı hayvanların ve hususile kuşların tersi.

Çımkırmak [f] Bazı hayvanlar ve kuşlar def'i tabiî etmek, pislemek.

Çınakop [ı] Lüferin küçüğü.

Çınar [i] Maruf büyük ve çok yaşar ağaç.

Çınarlık [i] Çok çınar ağaçları olan yer, çınar ormanı.

Çıngar [i] Kavga, gürültü, niza.

Çıngıl [i] Üzüm salkımının küçük dallarından herbiri, çitmik.

Çıngırak [i] Küçük çan ki bazı hayvanların boğazına takılır. Hizmetçileri çağırmak için kullanılan zil

Çıngır çıngır [i]Çıngırak sesi gibi çıngırtıyı tasvir eder.

Çıngırdak [i] Ba: Çıngırak.

Çıngırdamak [f] Çıngırak gibi keskin sesle ötmek, çıngır çıngır ötmek·

Çıngırdatmak [f] Çıngırak gibi keskin ses çıkartmak, çıngır çıngır ettirmek.

Çıngırtı [i] Çıngırak

gibi keskin ses, çıngır çıngır etme.

Çınlamak [f] Çın çın etmek, ötmek.

Çıplak [s] Üryan, soyunmuş. Tüyü dökülmüş, tüysüz. Donadılmamış, süssüz, mefruşatsız. Eğersiz, takımı vurulmamış at. Pek züğürt, eli boş.

Çıplaklık [i] Çıplak olanın hali, üryanlık.

Çır [m] Çıplak sıfatından evvel gelip mubalâğa ifade eder: Çırçıplak: büsbütün çıplak.

Çıra [i] Çam ağacının sakızlı ve yağlı yeri.

Çırak [i] San'at öğrenmek için bir usta yanında çalışan genç, şakirt. [s] Ev barka malik olmuş, nimet ve ihsana, memuriyet ve maaşa nail olan. Hizmetten affolunup rahat etmek üzre tekaüt maaşına nail olan. [c] Büyük nimet ve ihsana nail olan.

Çıraklık [i] Nimet ve ihsana ve vazifeye nailiyet. Tekaüt, evinde istirahat etme. Tekaüt maaşı. Şakirtlik.

Çırakma [i] Üzerine kandil ve mum koydukları demir ayak. Şamdan

Çırakman [i] Balıkçıların su kenarında kurdukları pele. Üzerinde meşale yakılan kule yahut demir direk.

Çıralamak [f] Çıra komak, tutuşturmak, yakmak, alevlendirmek. [c] İfsat ve iğva etmek.

Çıralı [s] Sakızlı ve yağlı çam ağacından yapılan kalın tahta. Yağlı çam ağacı.

Çıramoz [i] Balıkçıların ateşbalığı tutmak için üzerinde çalı yaktıkları ıskara.

Çırçıl [i] Büyük fıçıları kaldırmağa mahsus kancalı zencir veya halat.

Çırçıplak [s] Büsbütün çıplak, tamamile üryan. Hiçbir şeye malik olmayan fakir.

Çırılçıplak [s] Bak: Çırçıplak.

Çırpı [i] Ağaçlardan kesilen dal ve budaklar, ağaç

kırpıntısı. Tahtayı biçmek için çizgi yaptıkları ip. Bu iple işaret olunan yerlerin bıçkı ile yarılması. [c]Tahmin, hesap, tertip.

Çırpıcı [i] Yazma yemenileri basıldıktan sonra soğuk suya batırıp çırparak yıkayan adam.

Çırpınma [i]Çırpınmak fili.

Çırpınmak[f]Oynamak, titremek, telâşa düşmek. Çarpınma.

Çırpıntı [i] Ba : Çarpıntı.

Çırpmak [f] Yavaş yavaş vurmak. Uçlarından az kesip yontmak, bezi temiz ve soğuk su ile sabunsuz olarak sallıyıp yıkamak. Boyaya batırılmış iple tahtaya çizgi çekmek, birşeyin uçlarını kesmek.

Çırpışmak [f] Kuş kanatlarını vurup oynatmak, hafif surette çarpışmak.

Çırpıştırmak [f] İnce değnekle hafifçe vurmak. Çabuk çabuk ve dikkatsiz yazmak.

Çırpıştırma [i] Acele ile ve dikkatsiz yazılmış yazı.

Çırptırmak [f] Yavaş vurdurmak. Kenarından az kestirmek. Temiz su ile yıkatmak, Çırpı ipile nişan vurdurmak.

Çırt [i] Sun'î bir mail satıhta yürüyen hayvana çektirilen tulumlu su dolabı.

Çırtlak [i] Karga.

Çıta [i] İki parmak eninde dar ve uzun tahta, şişe, pervaz.

Çıtak [ı] Lisanı çetrefilce olan, Rumeli Türklerine verilen isim.

Çıtık [s] Çatık, buruşuk.

Çıtıkotu [i] Ebepisiği denilen ot.

Çıtıpıtı [m] Pek hafif bir sesi taklit ve tasvir eder [i] Pek hafif ses.

Çıtır [m] Hafif ve gevrek bir sesi tasvir eder.

Çıtırpıtır [m] Gevrek bir sesle düzgünce ve tane tane söylenen sözu tasvir eder.

Çıtlamak [f] Çıt diye ses çıkarmak.

Çıtlatmak [f] Çıt diye ses çıkartmak, çıtırdatmek. [e] İmaen birşey söylemek, laf kaçırmak.

Çıtpıt [m] Ateşe düşen tuz, üzerlik tohumu ve sairenin çıkardığı ses.

Çıvga [i] Sığır boynuzu.

Çıvgar [i] Toprağı süren öküz çıfti.

Çıyan [i] Büyük bir cins kırkayak.

Çıyancık [i[Bir cins ot. Çıyanotu.

Çoban [i] Sürüleri kırlarda otlatan adam.

Çobanaldatan [i] Alacatavuk denilen kuş.

Çobandağarcığı [i] Bir cins ot.

Çobandeğneği [i] Bir nevi ot.

Çobandüdüğü [i] Bir nevi ot.

Çobaniğnesi [i] Bir nevi ot.

Çobankebabı [i] İnce dallara geçirilmek ve çalıçırpı ateşinde pişirilmek suretile yapılan kebap.

Çobanköpeği [i] Hayvan sürüsünü bekleyen köpek, çomar.

Çobanlık [i] Çoban san'at ve vazifesi.

Çoban merhemi [i] Tirementi, mumyağı ve saire ile yapılan bir nevi merhem.

Çobanminaresi [i] Bir cins ot.

Çobanpüskülü [i] Bir cins ot.

Çobansüzgeci [i] Bir cins ot ki çobanlar bazan sütü süzmekte kullanırlar.

Çobantarağı [i] Bir nevi ot.

Çobantuzluğu [i] Bir cins ot.

Çobanyıldızı [i] Zühre yıldızı, venüs.

Çocuk [i] Henüz doğmuş bebek, tıfıl, sabi. Genç, delikanlı. [c] Hoppa mizaçlı, aklı birşeye ermeyen.

Çocuklaşmak [f] Çocuk gibi olmak.

Çocukluk [i] Çocuk hali ve zamanı, tufuliyet, sabavet, gençlik, delikanlılık. Hoppa mizaçlık, düşüncesiz hareket.

Çoğalmak [f] Çok olmak, artmak, tekessür ve tezayüt etmek.

Çoğaltmak [f] Çoketmek, artırmak, teksir etmek.

Çoğumsamak [f[Çok görmek, çok addetmek, istiksar etmek, kıyamamak.

Çoğur [i] Pancar.

Çoğurcuk [i] Sığırcık kuşu, çekirgekuşu.

Çok [s] Az olmayan, bol, ziyade, kesir, vafir, fazla, lüzumundan artık. [h] Pek, ziyade. Hervakit, birkaç defa, pek sık. Büyük miktar, çokluk, kesret. Birşeyin büyük kısmı ekseri, ekseriyet.

Çokal [i] Zırh, cebe, deri. Sırlı çömlek, topraktan kulplu kap.

Çokça [s] Az ziyade, ziyadece, oldukça.

Çokluk [i] Birşeyin çok olması ziyadelik, kesret, bolluk. Kalabalık, izdiham. [h] Çok kere, çok defa, sıksık.

Çokmak [i] Başı iri ve toparlak değnek. Topuz.

Çokman [i] Ba : Çokmak.

Çokmar [i] İri ve toparlak başlı topuz, kalın cenk sopası. İri başlı çobanköpeği. Boynuzsuz koyun.

Çoksamak [f] Ba : Çoğumsamak.

Çoksanmak [f] Çok görüp kendi nefsinden esirgemek.

Çoksımak [l] Ba: Çoksanmak.

Çoksınmak [f] Ba: Çoksanmak.

Çokumak [f] Gaga ile vurmak, gagalamak.

Çolak [s] Bir kolu sakat veya eksik olan.

Çolaklık [i] Kol veya el sakatlığı, kol veya el eksikliği.

Çolpa [s] Bir ayağı sakat olan. Yürürken iptida sol ayağını atan, ayak itibarile solak. [c] Beceriksiz, eli işe yakışmaz.

Çolukçocuk [m] Evlât ve ayal, ev halkı.

Çomak [i] Ba: Çokmak.

Çomaklamak [f] Çomakla vurmak, sopa ile dayak atmak.

Çomar [i] İri başlı çobanköpeği.

Çopra [i] Balık kılçığı. Sık çalılık ve sair sarmaşık şeyler.

Çoprabalığı [i] Kayabalığına benzer yuvarlak

ve çok kılçıklı bir nevi balık.

Çopur [s] Yüzü çiçek bozuğu, yüzünde kırmızı lekeleri olan. [i] Yüzdeki çiçek bozuğu. kırmızı leke.

Çopurina [i] İzmarite benzer bir nevi küçük balık.

Çorba [i] Yemeğin iptidasında kaşıkla içilen maruf sulu yemek.

Çorbacı [i] Bir köyde misafir doyuran mütehayyiz adam, muhtar, kocabaşı. Taşrada hıristiyanların ileri-geleni, mağaza ve dükkân sahibi,patron. Yeniçerilerde takım zabiti.

Çorbalık [s] Çorba yapmağa mahsus, çorbaya yarar.

Çorak [s] Mahsul vermez, şure, kıraç.

Çoraklık [i] Çorak yer, kıraç yer, şurezar.

Çorap [i] Ayağa giyilen yünden veya pamuktan ve ipekten örme şey.

Çorapsöküğü [h] Müteselsilen vuku bulan, tevali eden şey.

Çortu [i] Değirmentaşına tane döken müteharrik huni.

Çotra [i] Ağaçtan yassı bardak. Seyahat esnasında taşınan ve rom gibi kızdırıcı şey konulan ağaçtan yassı ve ağzı dar kap.

Çotrabalığı [i] Yassı burunlu ufak mercan.

Çotuk [i] Yerüstündeki ağaç kökü.

Çotur [s] Yassı. Yassı burunlu.

Çöğür [i] Ekin içinde biten büyük bir cins diken. Gayet iri bir nevi keman.

Çökermek [f] Diz üstüne düşürmek, deveyi ıhlatmak. Vurup oturtmak, kakıp yerleştirmek. İndirmek.

Çökertme [s] Denizin dibine indirilup üstüne balıklar gelince birden kaldırılan ağ.

Çökertmek [f] Ba: Çökermek.

Çökmek [f] İnmek, konmak. Toz veya tortu yere veya dibe oturmak. Çukurlaşmak, düşmek, batmak, birdenbire yıkılmak. Basmak, kaplamak. İhtiyarla-

yıp kuvvetten düşmek, zayıflamak.

Çöktürmek [f] Ba: Çökermek.

Çöküç [i] Çekicin asıl ismi.

Çökük [s] Çökmüş, batmış, çukurlaşmış, iğrilmiş, batık.

Çökül [i] Taşan nehrin ovalarda bıraktığı çöküntü.

Çöküntü [i]Dibe çöken.

Çökürtme [i] Ba: Çökertme.

Çöküşmek [f] Hertaraftan birden gelip çökmek, toplanıp inmek.

Çöl [i] Kumluk ve susuz ova, beyaban, sahra. [s] Susuz, otsuz, kıraç.

Çölek [i] Girdap.

Çöllük [s] Çöl ve beyabanı çok olan yer, beyabanlık.

Çömelmek [f] Dizleri toplanıp kalçalar baldırlara dokunacak surette durmak.

Çömeltmek [f] Birini dizlerini toplayıp kalçaları baldırlarına dokunacak surette durdurmak.

Çömez [i] Medresede talebeye ve hocaya hizmet ederek ilimöğrenen şakirt, talebe yamağı.

Çömlek [i] Topraktan mamul kap, tencere.

Çömlekçi [i] Çömlek yapan ve satan.

Çömlekhesabı [i] Cahil işi, cahilâne iş ve hesap.

Çömlekkebabı [i]Çömlekte pişen bir nevi et yemeği.

Çöngül [i] Ufak bataklık, çamurlu küçük göl.

Çöp [i] Saman, ot ve saire parçacığı. Değnek, tahta ve saire parçası. Süprüntü.

Çöpatlamaz [s] Tekellüfçü, meraklı.

Çöpçatan [s] Kısmet veren, takdir eden.

Çöpçü [i] Çöpleri evlerden toplayan tanzifat amelesi.

Çöpleme [i] Boynuzotu, danakıran denilen ot.

Çöplenmek [m] Cüz'î birşeyle kanaat etmek, az birşey yemek. Bir işin büyük kârından ufak tefek müstefit olmak.

Çöplü [s] Çörçöp olan, içinde ot ve saire parçaları bulunan.

Çöplük [i] Süprüntü. Süprüntü atılan mahal, mezbele.

Çörçöp [i] Çalıçırpı. Süprüntü kabilinden şeyler.

Çörek [i] Ufak tekerlek veya müstatil şeklinde yağlı ve yumşak ekmek. Çörek şeklinde olan şey.

Çöreklenmek [f] Çörek gibi kıvrılıp kangal olmak.

Çörekotu [i] Çörek, ekmek, yoğurt ve saire üzerine ekilen küçük ve siyah tane,

Çöven [i] Helvacıkökü, şeker ağdasını beyazlandıran bir kök.

Çöygen [i] Döğülmemiş dökme demir.

Çöz [i] Bumbaryağı, içyağı.

Çözdürmek [f] Bağlanmış birşeyin bağını bozdurup açtırmak, hal ve fasıl ettirmek. İlikli birşeyin düğmesini veya kopçasını açtırmak.

Çözgü [i] Çarşaflık dokuma. Mensucatta boydan boya olan iplik, arş.

Çözme [i] Çözmek fili. Bir nevi ipek.

Çözmek [f] Düğüm, bağ ve saireyi açmak. Elbisenin düğme ve kopçasını çıkarıp açmak. Örülmüş bir şeyi söküp tel tel etmek. Mensucat ipliklerini masuralardan çıkarıp tezgâha koymağa hazırlamak.

Çözük [s] Düğüm ve bağı açılmış. Düğme ve kopcası açılmış, iliklenmemiş. Erimeğe başlamış, gevşemiş, yumşamış.

Çözülmek [f] Düğüm ve bağ açılmak, Düğme ve ilik açılmak. Erimeğe başlayıp gevşemek, yumşamak. [c] Müşkül bir mes'ele hal ve faslolunmak.

Çubuk [i] Uzun değnek, düz dal. Tütün içmeğe mahsus içi delik değnek. Geminin anadirekleri üstünde olan ince direkler. Değnek gibi madenî üstüvane. Kumaş üzerinde dar çizgi.

Çubukçu [i] Vaktile çubuk ve tütün işlerine ba-

kan hizmetçi. Çubuk yapan ve satan adam.

Çubuklamak [f] Değnekle vurarak düzeltmek, tozunu silkmek.

Çubukluk [i] Tütün çubuklarını koymağa mahsus uzun dolap.

Çuha [i] Yünden maruf kumaş.

Çuhaçiçeği [i] Bir nevi çiçek.

Çuhadar [i] Vaktile büyük konaklarda hizmetkârların mümtaz bir sınıfı.

Çuka [i] Mersine benzer siyah ve büyük bir balık.

Çukur [s] Oyulmuş, derin, amik, mukaar. [i] Oyulmuş yer, delik, hufre. Derin kazılmış kuyu. Mezar, kabir. Bedenin bazı yerlerinde bulunan ufak çökük yer.

Çukurlanmak [f] Çukura batmak, derinleşmek, çökmek.

Çukurlaşmak [f] Ba : Çukurlanmak.

Çukurlatmak [f] Derinleştirmek, daha derin kazmak.

Çukurluk [i] Oyukluk, çöküklük. Derinlik. Çukurları, delikleri çok yer. [s] Çukur ve hufreleri çok mahal.

Çul [i] Kıldan yapılan kaba mensucat. Kıldan ve yünden hayvan örtüsü.

Çulha [i] Tezgâhta bez ve saire dokuyan, dokuyucu, nessaç.

Çullama [s] Üstü hamurla örtülerek pişirilen yemek.

Çullamak [f] Hayvana çul vurmak. Gayet büyük dalgalar geminin üzerinde çatlamak.

Çullanmak [f] Çul örtünmek. Çul ile örtülmek. Birşeyin üzerine çul gibi kapanmak, abanmak. Cebretmek, musallat olmak.

Çulluk [i] Sonbaharda meydana çıkan maruf kuş.

Çultarı [i] Palan örtüsü.

Çultutmaz [s] Devamsız, sebatsız. Kadir bilmez, herşeyi çabuk zayi veya harap eden.

Çurçur [i] Kayalar

arasında bulunur dikenli ve çirkin bir balık.

Çurçurazmanı [i] Lâpina balığı.

Çuval [i] Hububat, un, kömür ve saire konulan kaba yün ve kanaviçe ve pamuktan mamul büyük torba.

Çuvaldız [i] Çuval, çul ve saire dikmeğe mahsus büyük iğne.

Çünkü-çünki [h] Sebep ve illeti beyan eder. Olduğu için, olduğundan, mademki.

Çürük [s] Rutubetli bir yerde durmaktan sulanmış ve kokmuş, elyafı tutmaz olup gevşemiş ve delik delik olmuş. İtibara gayri salih, mecruh, merdut. Sağlam ve emin olmayan, batak.

Çürüklük [i] Çürük olmaklık, kokmuş ve sulanmış meyvanın, çürümüş tahta ve sairenin hali. Mecruhiyet, merdudiyet, batmaklık. Süprüntü ve lâşe gibi şeylerin çürümek üzre atıldıkları çukur. Fıkara mezarlığı. Umumî mezar.

Çürümek [f] Yaş yerde durmaktan bozulmak, tefessüh etmek, yumşayıp dağılmak. Berelenmek. İltizama gayri salih, mecruh ve merdut olmak. Sıkıntılı bir yerde çok durmaktan mahıv ve harap olmak, itibardan düşmek, batmak.

Çürütmek [f] Rutubetli bir yerde bırakmakla bir cismi bozulmuş hale getirmek. Zemmetmek, itibarını bozmak. Cerh ve iptal etmek, parayı itibarsız bir yere vererek tehlikeye koymak ve batırmak.

Çürütülmek [f] Yaş yerde bırakılıp bozuk bir hale getirilmek, ifsat olunmak, zemmedilerek itibarı bozulmak. Cerh ve iptal olunmak. Para şüpheli bir yere verilerek tehlikeye konmak, batırılmak.

Çüş [h] Merkebi durdurmak için kullanılır bir tabir. [c] Eşekçe hareket eden bir adamı tezyif için kullanılır.

D

D [i] Türk alfabesinin beşinci harfi. Ebcet hesabında dört ve dördüncü demektir.

Da [i] Hastalık, maraz.

Dad [i] Adil, adalet. İştikâ, tazallûm. Figan, feryat. vergi, atâ, ihsan. Veriş, satış.

Dadandırmak [f] Tadını tattırıp alıştırmak.

Dadanmak [f] Birşeyin tadını alıp alışmak.

Dader [i] Birader, kardeş.

Daderane[s] Biraderane, kardeşçe.

Dadı [i] Çocuğa bakan kadın hizmetçi, taya.

Dadılık [i] Çocuğa bakan kadın hizmetkârın sıfat ve vazifesi, tayalık.

Dafi [s] Defeden, iten, öteye süren, savan. Geçiren, savuşturan.

Dağ [i] Kızgın demirle vurulan damga, nişan. Yakı. Eser bırakan yara, ceriha.

Dağ [i] Yüksek tepeler, cebel.

Dağar [i] Deriden torba. Bir nevi zahire ölçüsü.

Dağarcık [i] Köylülerin, çobanların içine yiyecek ve saire koyarak omuzlarına astıkları küçük tulum, bir nevi meşin küçük çanta.

Dağdağa [i] Gürültü, patırdı, beyhude telâş, başağrısı.

Dağdağalı [s] Gürültülü, patırdılı, beyhude telâşı mucip, başağrısı veren, zahmet ve müşkülâtı badi.

Dağılma [i] Saçılma, yayılma, ayrılıp perişan olma. Tevzi ve taksim olunma, intişar. Zail ve yok olma. Parçaları ayrılıp saçılma.

Dağılmak [f] Saçılmak, yayılmak, perakende ve perişan olmak. Tevzi ve taksim olunmak, münteşir olmak. Mündefi ve zail olmak, kırılıp parça parça ayrılmak.

Dağınık [s] Saçılmış, yayılmış, perakende, perişan, müteferrik. Cemiyeti olmayan, intizamsız.

Dağınıklık [i] Perişanlık, perakendelik, teşettüt. İntizamsızlık, tertipsizlik.

Dağınmak [f] Ba : Dağılmak.

Dağıstan [i] Kafkasyada maruf memleket.

Dağıstanlı [s] Dağıstan ahalisinden olan.

Dağıtılmak [f] Saçılmak, yayılmak, perakende ve perişan edilmek. Tevzi ve taksim olunmak, ayrı ayrı verilmek. Püskürtülüp defolunmak.

Dağıtmak [f] Seçmek, perakende ve perişan etmek. Taksim ve tevzi etmek, ayrı ayrı vermek. Öteye beriye defi ve tardetmek.

Dağlamak [f] Kızgın demirle damga vurmak. Kızgın demirle yakmak.

Dağlanmak [f] Kızgın demirle damgalanmak. Kızgın demirle yakılmak.

Dağlatmak [f] Kızgın demirle damga vurdurmak, damgalatmak. Tedavi için kızgın demirle yaktırmak.

Dağlı [s] Kızgın demirle damga vurulmuş, damgalı. Dağlık yer ahalisinden.

Dağlık [s] Dağ ve tepeleri çok olan yer.

Dağselvisi [i] Cebelilübnanda ve bazı dağlarda bulunan bir nevi selvi ağacı.

Daha [e] Miktar ve zaman ilâvesine delâlet eder. Başka, ziyade, artık. Sıfatların başına gelip fazlalığı ifade eder. Tekrar, kezalik. Hâlâ, henüz, el'an, bu ane kadar.

Dahdah [i] Çocuk lisanında. At, beygir, eşek. At taklidi oyuncak.

Dahi [h] Hem, de, kezalik.

Dâhi [s] Harikulâde zekâ ve fatanet sahibi, zamanının biriciği.

Dahil [s] Giren, duhul eden. Birşeyin içinde bulunan. [i] Birşeyin iç tarafı, içerisi, iç.Bir devletin ülkesi.

Dahilen [h] İçerden, içten. Ülke içinde olarak.

Dahilî [s] İçe ve içeriye

mensup ve müteallik. Aileye ait, mahrem, hususî. Devletin kendi ülkesine müteallik ve mensup.

Dahilik [s] Fevkalâde akıllılık, çok zeki ve fatin olmaklık, dâhi sıfatını haiz olmaklık.

Dahiliye [i] Devletin dahilî işlerine bakan vekâlet ve daire. İç Vekâleti.

Dahiye [i] Afet, musibet. Fevkalâde zekâ ve deha sahibi.

Dahl [i] Girme, karışma, müdahale. Tariz, itiraz.

Dahme [i] Mezar, merkat, türbe.

Daim [s] Devam eden, devam üzre olan, eksik ve munkati olmayan, sürekli. [h] Hervakit, mütemadiyen, bilâfasıla, daima.

Daima [h] Devam üzre, aleddevam, hervakit, birdüziye.

Daimî [s] Devam üzre bulunan, baki, sürekli. Devam ve mülâzemet eden, eksik olmayan.

Dair [s] Devreden, dönen, dolaşan. Birşey hakkında olan, müteallik, bâhis.

Daire [i] Yuvarlak, teker-lek gibi olan hat. ve bu hattın içinde kalan yuvarlak mahal. Büyük bir konak ve binanın münkasim olduğu bölüklerin herbiri. Devlet işlerini idare eden şubelerin herbiri ve bunların kalem, meclis ve sairesini havi olan binlar. Büyük bir şehrin belediyesi şubeleri. Resmî bir idarenin altında bulunan yer. Büro. Büyük ev, konak. [c] Bir manevî tesirin hükmü cari olduğu mahal. Hanendeler tarafından el ile çalınan maruf çalgı, tef.

Dairevî [s] Çevre ve daire şeklinde.

Dak [i] Vurma, çalma, kapı çalma.

Dakka-dakika [i] Bir saatin altmışta biri. Yüz derece itibar olunan bir dairede beher derecenin altmışta biri.

Dakik [s] İnce, zarif, ufak. [i] Un.

Daktilo [i] Yazı makinesi, bu makina ile yazı yazan.

Daktiloğraf [i] Yazı makinesi. [s] Makine ile yazı yazan.

Daktiloğrafi [i] Makine ile yazı yazmak san'atı.

Dal [i] Arka, sırt, Zahır.

Dal [i] Ağacın ilk sürdüğü şube, budağın büyüğü, gusun, şah.

Dal [s] Delâlet eden.

Dal [s] Çıplak, ari, düz, sade, yalın.

Dalak [i] Midenin sol tarafında ve ciğerin üzerinde bulunan kanlı ve siyahımsı yumşak et parçası.

Dalak [s] Harpte esir tutulup satılan, harp esiri.

Dalâlet [i] Doğru yoldan sapma, yolu kaybetme, azma.

Dalamak [f] Yakmak, acıtmak, kavurmak. Isırmak, dişle koparmak. Vurup kapmak, yağma ve talân etmek, tutup esir etmek.

Dalaşmak [f] Boğuşup ısırışmak, itişe boğuşa kavga etmek.

Daldırma [i] Batırma, suyun veya toprağın içine batırma. Ağaç veya bağ kütüklerini çoğaltmak için dal ve çubukları toprağa sokmak, kökleştirme usulü.

Daldırmak [f] Toprak, su ve saire içine batırmak, sokmak. Ağaç dalını, bağ çubuğunu toprağa sokmak köklendirmek.

Dalga [i] Deniz veya göl ve saire sularının rüzgâr tesirile sallanıp köpürmesi, mevç, talaz.

Dalgacı [s] Sözünde durmıyan. Patırdı ile iş beceren,aynacı.

Dalgakıran [i] Açık denizlerdeki sahillerde gemilerin fırtınadan barınması için yapılan set.

Dalgalandırmak [f] Dalgalı etmek, dalga peyda ettirmek, temevvüç ettirmek Birşeyi dalgalı gibi sallandırmak.

Dalgalanmak [f] Dalga peyda etmek, dalgalı olmak. Temevvüç, telâtüm etmek. Dalgalı gibi görünmek, dalga dalga sallanmak.

Dalgalı [s] Dalgası olan, mütemevviç.

Dalgıç [i] Denizin dibine inmek san'atı olan adam, denize dalarak batan şeyleri çıkaran veya mercan, inci gibi şeyleri avlıyan adam.

Dalgın [s] Dalmış, kendinden geçmiş, bihuş. Aklı başında olmayan, unutkan.

Dalgınlık [i] Dalıp kendinden geçmişlik, bihuşluk, istiğrak. Alıklık, unutkanlık.

Dalgış [i] Suyun içinde yüzme.

Dalkavuk [i, s] İstifade için müdahinlik eden adam, kâselis, tufeyli.

Dalkavukluk [i] Müdahinlik, soytarılık, kâselislik.

Dalkılıç [s] Kınsız kılıç, yalın kılıç. Kılıcını kınından çıkarmış adam.

Dallandırmak [f] Dalbudak peyda ettirmek, dallı budaklı etmek. Bir işi büyütüp müşküllendirmek.

Dallanmak [f] Dalbudak peyda etmek, dallı budaklı olmak. Birtakım şubelere ayrılmak. Müşkülleşmek.

Dallı [s] Dalları olan.

Dalmak [f] Batmak, su, toprak ve saire içine sokulmak, içine girmek. Habersiz ve izinsiz birdenbire bir yere sokulma. Kendinden geçip dalgın yatmak. Uykuya varmak. Derin bir fikir ve düşünceye varıp kendini unutmak. Bir işle meşgul olmak. [c] Bilmediği bir işe girişmak.

Daltaban [s] Ayağı çıplak, baldırıçıplak, hazele güruhundan.

Dalya [i] Bir nevi çiçek.

Dalya [i] Birşey sayılırken vâhidi kıyasî itibar olunan adede gelindiği zaman söylenir: Dalya yüz gibi.

Dalyan [i] Deniz kenarında balık tutmak için ağ ve kazıklarla kurulan mahal.

Dalyancı [i] Bir dalyanda çalışan balıkçı, dalyan sahibi.

Dalyantarlası [i] Ağ yeri. Dalyan kurulmağa müsait mahal.

Dâm [i] Bina örtüsü, sakaf, bam. Üstü örtülü bir tarafı açık yer, sundurma. Hayvan barındırmağa mahsus kapalı yer, ahır, kümes. Mahpes, hapisane, zindan.

Dam [i] Tuzak. Ağ. [c] Birini iğfal için kurulmuş hile.

Dama [i] Maruf oyun.

Damacana [i] Hasırlı büyük şişe.

Damacı [i] Dama oyununda mahareti olan.

Damacılık [i] Dama oyununda ustalık, bu oyuna merak ve düşkünlük.

Damak [i] Ağzın damı hükmünde olan üst ciheti.

Damaklı [s] Büyük bir nevi olta iğnesi. Damağı olan.

Damar [i] İnsan bedeninde kanın dolaştığı yollar, ırk, şiryan. Damar veya köke benzeyip bir cismin her tarafına uzanan yollar. Mermer ve ona müşabih dalgalı şeylerdeki çizgiler. Toprağın içindeki maden filizleri ve su tabakası. [c] Huy, tabiat, nihat. İnat.

Damarlı [s] Damarları olan. Damar gibi çizgileri ve nakışları olan. İnatçı, aksi.

Damarsız [s] Damarı olmayan. Tabiatsiz, huysuz.

Damasko [i] En evvel Şamda yapılmış ve bugün Avrupadan gelen iki yüzlü ipek veya yün ve keten karışık döşemelik kumaş [s] Bu kumaştan yapılmış olan.

Damat [i] Güveyi, kız evlât veya kendi kızı gibi olan yakın akraba kzının kocası, sıhır.

Damat [i] Bir cins yabanördeği.

Damatahtası [i] Dama oyununa mahsus altmış dört haneli tahta.

Damataşı [i] Dama oyununa mahsus iki renkte on altışardan otuz iki adet tahta, kemik, boynuz ve saireden mamul pul. [c] Bir yerde durmıyan, bir yandan bir yana gidip gelen insan, seyyar.

Damga [i] Bir cismin üzerine nişan ve alâmet koymak için kullanılan alet. Böyle bir alete basılan nişan ve alâmet, pul.

Damgacı [i] Gümrüklerde kurşun damga vuran adam. Devairde damga memuru.

Damgalamak [f] Damga vurmak, damga ile nişan ve alâmet koymak.

Damgalanmak [f] Nişanlanmak, nişan ve alâmet vazolunmak. [c] Lekelenmek, herkesin nazarı dikkatini celbeder vaziyette bulunmak.

Damgalı [s] Damgası olan, damgalanmış [c] Lekeli.

Damgapulu [i] Damga yerinde kullanılmak üzre hükûmet tarafından imal ettirilen kâğıt pul.

Damgasız [s] Damgası olmayan, damgalanmamış.

Damız [i] Hayvan üretmeğe mahsus dam, hayvan yetiştirecek ahır.

Damızlık [s] Döl için beslenilen erkek veya dişi hayvan.

Damla [i] Bir mayiden küçük bir küre teşkil edip düşen miktar, katra. Damla ile akıtılan ilâç. Yüreğe birdenbire isabet eden nüzul, sektei kalp.

Damlalık [i] Damın saçağı altına ve iki bina arasına bırakılan aralık. İlâcın damlasını saymağa mahsus ucu lastikli küçük boru ve cam tıpası emzikli küçük şişe.

Damlamak [f] Damla damla akıtmak. [c] Birdenbire zuhur edivermek. Az yağmak.

Damlatmak [f] Damla damla akıtmak. Damla ile ilâç koymak.

Damlayakut [i] Yakutun gayet düzgün ve pek güzel renklisi.

Dammak [f] Ba: Damlatmak.

Dânâ [i] Âlim, bilici, malûmatlı.

Dana [i] Sütten kesilmiş inek yavrusu.

Danabaş [s] Kalın kafalı.

Danaburnu [i] Toprağın altında mezruatın köklerini kesen iri başlı bir böcek.

Dandini [m] Küçük çocukları sıçratmakta ve bazan büyüklere karşı alay için kullanılır. [s] Hoppa.

Dandun [m] Top ve davul sesi gibi gürültü.

Dangalak [s] Kaba ve terbiyesiz, iri bedenli ve sert muameleli, sade cüsse beslemiş akılsız adam.

Danimarka [i] Şimalî Avrupada bir Kırallık.

Danimarkalı [s] Danimarka ahalisinden olan.

Danışık [i] Müzakere, müşavere, istişare. Mukavele, muvafakat, ittifak.

Danışmak [f] Birinin fikir ve reyini sormak, müşavere, istişare etmek.

Dank [i] Bir nevi hastalık.

Dans [i] Raks.

Dansör [i] Rakseden erkek, rakkas.

Dansöz [i] Rakseden kadın, rakkase.

Dantel, Tentene [i] Mendil, esvap ve saire etrafına dikilen örme tezyinat.

Dâr [i] Ev, konak. Mahal.

Dar [i] İdama mahkûm olanları asmak için dikilen direk.

Dar [s] Tutan, sahip malik.

Dar [s] Bol ve geniş olmayan, sıkı. Az, gayrikâfi, ancak yetişecek kadar, sıkıntılı, muzayakada bulunan, zaruret çeken. Sabırsız. [i] Geniş olmayan yer. Zaruret, ıstırap, sıkıntı. Mecburiyet, ıstırar, sıkı. [h] Ancak, güç hal ile.

Dara [i] Tartılan kabı ve sairesi karşılığı olarak birşeyin tartısından indirilen miktar.

Daraban [i] Nabız vurması, yürek oynaması, oynama, çarpma.

Daracık [s] Pek dar.

Darağacı [i] İdam sehpası.

Daralmak [f] Bolluğu azalıp dar olmak, kısılmak, darlaşmak. Azalmak, az kalmak. Zaruret ve ihtiyaca düşmek.

Daraltmak [f] Kısmak, bolluğunu azaltmak.

Darat [i] Debdebe, şükuh, saltanat.

Darbe [i] Vuruş, çarpış.

Darbımesel [i] Bir vak'aya mebni olup misal gibi söylenen meşhur söz, atalarsözü, sav.

Darbız [i] Rutubetli tarla, sulak yer.

Darbızlı [s] Toprağı sulak tarla ve mahal.

Dardağan [s] Perişan, dağınık.

Dardar, daradar [h] Ancak, güç hal ile.

Dareyn [i] Dünya ve ahret, iki ikametgâh.

Dargın [s] Darılmış, gücenmiş, münfail. Hiddetli gazapnak, mütehevvir.

Dargınlık [i] Gücenme, infial, hatır kalma. Hiddet, gazep, tehevvür.

Darı [i] Hububatın en ufak tanelisi olan maruf zahire.

Darıfilfil [i] Karabibere benzer fakat uzun taneli bir nevi bahar.

Darılmak [f] Gücenmek, münfail olmak, hatır kalmak. Hiddetlenmek, gazep etmek, kızmak. Paylamak, azarlamak, tazir ve tekdir etmek.

Darıltmak [f] Gücendirmek, münfail etmek. Hiddetlendirmek, iğzap etmek.

Darlanmak [f] Dar olmak, daralmak, çekilip büzülmek. Sıkılmak, muztarip olmak.

Darlaşmak [f] Ba : Darlanmak.

Darlaştırmak [f] Daha dar etmek, Müzayaka ve zarureti artırmak.

Darlatmak [f] Genişliğini azaltmak. dar yapmak, tazyik etmek.

Darlık [i] Dar olan şeyin hali. Dar mahal, dar yer. Sıkıntı, ıstırap. Zaruret, ihtiyaç, fakır.

Darmadağan [s] Pek perişan, çok dağınık. karmakarışık.

Darp [i] Vurma, dövme. Sikkeye damga vurma, damgalama. Hesapta amali erbaanın üçüncüsü. Türlü, nevi. Şiddet, sürat.

Darphane [i] Madenî paraya damga vurulan mahal, sikke imaline mahsus yer.

Darülfünun [i] Fakültelerden mürekkep yüksek tedrisata mahsus müessese. Üniversite.

Dasıtan, destan [i] Hikâye, masal, sergüzeşt. Bir vak'a veya hali hikâye eden manzume.

Daş [e] İsimlerin sonuna gelerek refakat ve birlik beyan eder.

Daülkelp [i] Kuduz illeti.

Dav [i] Yabaneşeği,

Afrikada bulunur katıra müşabih alacalı bir cins hayvan.

Dav [i] Satranç, dama ve kâğıt oyunlarında nöbet.

Dava [i] Hakkını müdafaa için mahkemeye müracaat. Bir mahkeme huzurunda olan muhasama ve mürafaa. Hesap, hendese, cebir gibi ilimlerde halli teklif olunan mes'ele. İnsanın malik olmadığı sıfat ve fazileti iddiası.

Davacı [i] Dava eden adam, müddei, müşteki,

Davacılık [i] Birinden dava etme, müddeilik.

Davalı [s] Hakkında dava olunan, münaziünfih. İddiası büyük, daima iddia eden.

Davavekili [i] Bir ücret mukabilinde herkesin davasını deruhte eden kanunşinas adam, avukat.

Davavekilliği [i]Avukatlık.

Davet [i] Cezp, celp, birşeyin husulüne sebebiyet verme. Çağırma, bir yerde bulunmağı teklif etme. Ziyafete çağırma. Hürmet ve ikram için verilen ziyafet.

Davetçi [i] Bir ziyafete daveti tebliğe memur adam.

Davetli [s] Bir ziyafete çağırılmış, davet edilmiş.

Davetiye [i] Davet eden hizmetçiye verilen bahşiş. Birini mahkemeye celp için gönderilen varaka.

Davlunbaz [i] Yandançarklı vapurların pervanelerini örten yarım daire şeklindeki mahfazalar.

Davlun [i] Geminin alt güvertesinin üzeri.

Davrandırmak [f]Ayağa kaldırtmak, durdurmak, karşıkoydurmak, dayandırmak, cesaret vermek, teşvik etmek.

Davranma [i] davranmak fili.

Davranmak [f] Ayağa kalkmak, ayağa sıçramak. Karşı durmak. Teşebbüs ve gayret etmek,dikkatli bulunmak.

Davranmış [i] Bak : Davranma.

Davul [i] İki tarafı deri ile kaplanmış çomakla vu-

rulduğu zaman büyük ses çıkarır maruf alet.

Davulcu [i] Davul çalan adam.

Davudi [s] Kalınca, güzel ve müessir ses.

Dayak [i] dayanacak değnek, sopa, baston. Dövmekte kullanılan sopa, kötek, dövme, vurma. Kapı arkasına veya başka birşeye dayatılan destek, payanda.

Dayaklamak [f] Destek koymak, destekle takviye etmek.

Dayaklık [s] Dayak cezasına lâyık ve şayan. Destek yapılmağa yarar.

Dayalı [s] Yaslanmış, ittikâ etmiş. Diğer bir cisme dayadılmış.

Dayama [i] Dayamak fili.

Dayamak [f] Destek komak, payanda vurmak. İttikâ ettirmek, istinat ettirmek, iliştirip durdurmak. Ünf ve şiddetle vermek, teslim etmek, yollayıvermek, bırakıvermek.

Dayangaç [i] Oturulan yerde dayanmağa mahsus bir ucu hilâl şeklinde kısa değnek.

Dayangan [s] Dayanan, dayanıklı, mütahammil.

Dayanık [i] Devam, beka, ömür. Metanet, sebat, karşıdurma.

Dayanıklı [s] Devamlı, bekalı, çok sürer, çok dayanan. Sebatlı, kuvvetli, sağlam.

Dayanıksız [s] Bekasız, devamsız, ömürsüz, çok sürmez, dayanmaz. Sebatsız, metanetsiz, gevşek.

Dayanmak [f] Arkasını veya bedenin bir yerini birşeye yükleterek durmak, ittikâ, istinat etmek, yaslanmak. Güvenmek, itimat etmek, sebat ve mukavemet etmek, metanet göstermek, durabilmek. Sürmek, yaşamak, bozulmamak, devam etmek. Sabır ve tahammül etmek, yardımda bulunmak, imdada yetişmek, arka vermek, altına girmek, el ve ayakla itmek.

Dayatmak [f] Birşeyin üzerine istinat ettirmek, birşeye iliştirip durdurmak.

Karşıdurmak, zıt gitmek, dikcevap vermek veya hiç vermemek.

Dayı [i] Valide biraderi. Yaşlıca ve kahramanca adam. Gemi kaptanı, reis, süvari.

Dayılık [i] Dayı akrabalığı. Babayiğitlik, ağalık.

Dayin [s] Borç veren, ikraz eden, mukriz.

Daz [s] Baş tepesinin saçsız olması, saçın dökülmesi.

Dazar [s] Müstacel, tez, acele, alelâcele.

Dazlak [s] Başının tepesinde saçı olmayan, başının tepesi çıplak olan. çıplak, ari,

De, Da [h] Mekân zarfıdır. Evde, içinde gibi. Zaman zarfıdır : Yılda, ayda gibi. İnt, yan, hane, memleket, kavim, millet manasını tazammun eder. Hususunda, ozaman.

De [h] Ve, hem. Dahi, daha.

De [h] Ha, haydi, ya.

Debbe [i] Dibi yuvarlak bakır kap.

Debdebe [i] Patırdı, gürültü. Tantana, haşmet, saltanat, darat.

Debdebeli [s] Tantanalı, haşmet ve darat ile olan.

Debe [s] Bir nevi fıtıka müptelâ.

Debelenmek [f] Arka üstü yatıp iki yana çabalamak.

Debelik [i] Bir nevi fıtık.

Dede [i] Baba babası, ana babası, büyük baba, cet. Tarikat babası, mevlevi şeyhi ve dervişi.

Dedik [s] Söylenmiş, kuvvetli söz.

Dedikodu [i] Kilükal, güftügû. Ötekinin berikinin hakkında söylenen sözler, nemmamlık.

Dedirgin, di [s] Yerini beğenmez, kendi yerini kaybedip diğer mahalleri yadırgayan.

Dedirginlik [i] Yerini beğenmezlik, diğer mahalleri yadırgamaklık.

Dedirmek [f] Demeğe sevk ve icbar etmek, demeğe bırakmak , söyletmek, söylenmeğe sebep olmak.

Defa [i] Kere, nöbet.

Def'aten [h] Bir defada, birden.

Defetmek [f] Öteye itmek, kakmak, savmak, savuşturmak, kovmak, tardetmek, vermek, ortadan kaldırmak, ilga etmek, bertaraf etmek, bir davayı bir dava ikamesile çürütmek.

Defi [i] Öteye itme, kakma, savma, savuşturma, kovma, tardetme, ortadan kaldırma, bertaraf etme, bir davayı bir dava ile cerhetme.

Defin [i] Toprağın içine sokma gömme, mezara koyup üstünü örtme.

Define [i] Gömülmüş para ve mal [c] pek kıymettar ve malûmatlı olup hariçten gösterişi olmayan, gizli değer ve kıymeti olan adam veya mal.

Defne [i] Yaprakları güzel kokar ve şenliklerde tezyinata yarar taflan cinsinden maruf küçük ağaç.

Defnetmek [f] Toprağın içine sokmak, gömmek, cenazeyi mezara koyup üstünü örtmek.

Defter [i] Hesap ve saireyi kayda ve tahrire mahsus çizgili beyaz kitap. Hesapları veya isimleri havi kâğıt, pusla, liste. Yazı yazmak için kitap gibi dikilmiş beyaz kâğıtlar.

Defterdar [i] Devletin varidat ve masarifi defterini tutan. Bu mana ile eskiden maliye nazırına defterdar denirdi. Bugün bir vilâyetin umuru maliyesini idareye memur zat. Muhasebeci.

Dafterdarlık [i] Eskiden maliye nazırlığı, bugün bir vilâyetin umuru maliyesini idare eden zatın sıfat ve vazifesi.

Defteremini [i] Defterhane nazırı,tapu memuru veya müdürü. Kadastro müdürü.

Defterhane [i] Memlekette mevcut bütün emlâk ve arazinin defterleri ve muamelâtı ile iştigal eden hükûmet dairesi. Kadastro veya tapo müdürlüğü.

Değdirmek [f] Dokundurmak, temas ettirmek. Ulaştırmak, vardırma, isal ettirmek. Kıymetini buldur-

mak, takdir ettirmek. Sözü dokundurmak, ima ve tariz etmek.

Değer [i] Kıymet, paha, semen. Kadir, itibar. [s] Kıymetinde olan, şu pahada bulunan. Şayan, lâyık, şayeste.

Değerli [s] Kıymetli. Kadir ve haysiyeti olan, muteber, şerefli. Ehliyet ve liyakat sahibi, dirayetli.

Değersiz [s] Aşağı kıymetli, pahası dun, revaçsız. Kadir ve itibarı olmayan, naehil.

Değersizlik [i] Dun kıymet, pahasızlık. İtibarsızlık. Liyakatsizlik.

Değil [e] Nefiy edatıdır: değilim, değilsin, değil idi, bu bildiğin gibi değil, onu ben değil sen söyledin ve saire gibi.

Değin [e] İntiha edatı olup kadar, hatta, ta, ilâ manalarını ifade eder : Sabaha değin, gelinceye değin, Ankaraya değin gibi.

Değirmen [i] Buğday ve saireyi öğütmeğe mahsus alet ve makine. El ile döndürülür kavrulmuş kahve, karabiber ve saireyi toza tahvil etmeğe mahsus alet. Zeytin, susam ve saireyi ezmeğe mahsus makine.

Değirmenci [i] Bir değirmeni idare eden adam, değirmen sahibi.

Değirmencilik [ı] Değirmenci san'at ve vazifesi, değirmen sahipliği.

Değirmenlik [s, i] Değirmenleri çok olan yer. Akdenizde iki adanın ismi.

Değirmi [s] Yuvarlak, müdevver, dairevî. Eni ve boyu bir, murabba, terbiî.

Değirmilenmek [f] Yuvarlak ve eni boyu bir olmak.

Değirmiletmek [f] Yuvarlak yapmak. Eni boyunu bir etmek.

Değirmilik [i] Yuvarlaklık, müdevverlik. Eni ile boyu bir olma, murabbalık.

Değiş [i] Birşey verip yerine diğer bir şey alma,

tebdil, tahvil. Mübadele, trampa.

Değişici [s] Değişen tebeddül ve tagayyür eden.

Değişik [s] Değişmiş, tebeddül etmiş, mütegayyir. Mübadele edilmiş.

Değişiklik [i] Başkalaşma, tebeddül, tagayyür. Mübadele trampa.

Değişir [s] Başkalaşan, tebeddül ve tagayyür eden, gayri sabit.

Degişme [i] Tebdil, tağyir. Tagayyür, tebeddül. Temiz çamaşır giyme.

Degişmek [f] Tebeddül etmek, başkalaşmak, başka türlü olmak, tagayyür etmek. Çamaşır değiştirmek, temiz çamaşır giymek. [f] Bı : değiştirmek.

Değiştirmek [f] Birşeyi verip yerine diğer birşey almak. Birşeyi bırakıp yenisini kullanmak, yeniletmek. Başkalatmak, tağyir etmek.

Değme [i] Değmek fili, [s] Olur olmaz, adi, rasgele, herkim, herne olursa.

Değmek [f] Dokunmak, temas etmek. Çarpmak, rasgelme, isabet etmek. Ulaşmak, varmak, erişmek. Müntehi olmak, nihayete varıp durmak. Yetişmek. Tesir etmek, taketmek. İlişmek, dokunmak, raci ve ait olmak. İsabet etmek. Bir paha ve kıymette olmak. Müsavi ve mukabil olmak, karşılık olabilmek.

Değnek [i] Yürürken dayanacak ince sopa, baston, asa.

Değnekçi [i] Kayıkçı, hamal gibi esnafın onbaşısı.

Değnekli [i] Elinde değnek tutan, değnekle yürüyen.

Deha [i] Fevkalâde zekâ ve fatanet, büyük akıl ve dirayet.

Dehir [i] Zaman, uzun müddet;devir, hengâm, asır, ebet, cihan, âlem, tabiat, dünya hayatı.

Dehan [i] Ağız.

Dehliz [i] Sokak kapısı ile merdiven arasındaki aralık, hayat. Kulağın içindeki boşluk.

Dehrî [s] Devri zaman ve tabiata müteallik. Dünya

ahvalini tabiata hamil ve isnat eden dinsiz, ahrete inanmıyan adam, maddî.

Dehşet [i] Korkunç birşey veya büyük bir tehlike önünde şaşıp kalmak, havf ve telâşa duçar olmak, ürkme.

Dehşetli [s] Korkunç, ürküdür, pek mahuf.

Deism [i] Vahyi inkâr ile yalnız Allaha ve tabiî dine inananların mesleği.

Deist [i] Deism taraftarı olan,

Dejenere [i] Manen ve maddeten bozulmuş olan, mütereddi.

Dek [h] Edatı intiha olup zaman ve mekânda kullanılır. Bak : değin.

Dek [i] Hile, hud'a, aldatma.

Dekadan [i] Sembolist mektebine mensup muharrirlere verilen isim.

Dekadanlık [i] Sembolistlik.

Dekolte [s] Boynu, omuzları ve biraz da göğsü açık.

Dekor [i] Süs, ziynet, bir tiyatronun ziynete ait tertibatı. Gösteriş, zavahir.

Delâil [i] Deliller. Bak: delil.

Delâlet [i] Yol gösterme, kılavuzluk, rehberlik.

Deldirmek [f] Delmeğe sevk ve icbar veya müsaade etmek, delik açtırmak.

Delege [i] Naip, vekil, murahhas.

Delfin [i] Maruf bir deniz hayvanı, yunusbalığı. Semada bir cümlei kevkebiye.

Deli [s] Akıl ve şuuru yerinde olmayan, Çılgın, mecnun, divane, meczup. Azgın, pervasız. Düşkün, müptelâ, birşeye lüzumundan fazla muhabbet ve iptilâsı olan. Herşeyin yabanisi, terbiyesizi, sert ve muzırı.

Delice [s] Biraz delice, delimsi, deli gibi hareket eden. Herşeyin yabanisi, terbiyesizi, muzırı, azgını. [i] Buğday ve hususile çavdarın içinde biten hastalıklı siyah bir tane ki yenilince insana sarhoşluk ve sersemlik verir, argu.

külçer. [h] Deli gibi, mecnunane.

Delik [i] Derin çukur veya bir yandan bir yana açılmış rahne. [s] Delinmiş, delikli.

Delikanlı [i] Bülûğa ermiş genç. Yiğit, cesur, babayiğit.

Delikanlılık [i] Gençlik, şebap, cesaret, yiğitlik, babayeğitlik.

Delikli [s] Deliği veya delikleri olan, delinmiş.

Delil [i] Kılavuz, rehber, yol gösterici. Bir davayı ispata yarayan şey, senet, bürhan.

Delilik [i] Divanelik, cünun, cinnet. Gayri makul fiil ve hareket veya söz.

Delinmek [f] Delik peyda etmek, delikli olmak.

Delirmek [f] Çıldırmak, deli olmak, tecennün etmek. Çok kızmak, ziyade hiddet etmek. Aşk ve sevdaya düşmek.

Delirtmek [f] Çıldırtmak, divane etmek, tecennün ettirmek. [c] Çok kızdırmak. Aşk ve sevdaya müptelâ etmek.

Delişmen [s] Delice tavırlı, tavır ve hareketinde laübali ve serbest olan.

Delk [i] Oğma, oğuşturma.

Delme [i] Delmek fili. [s] delinmiş, delmek ile yapılmış.

Delmek [f] Birşeyin içine delik açmak, bir yandan bir yana veya yalnız bir yanda rahne ve çukur açmak.

Delta [i] Bir nehrin denizle birleştiği yerde nehrin ikiye bölünmesile tahassül eden müselles ada.

Delv [i] Kova, kuyudan su çektikleri kap. Semadaki on iki burçtan biri.

Dem [i] Kan, hun. Soluk, nefes. An, zaman, lâhza. Bahis, iddia.

Demagoji [i] Halkı okşayan siyaset, Mevkii iktidarın halka terkedilmesi.

Demagok [i] Teveccühünü kazanmak için milletin menfaatini gözetir gibi görünen adam.

Dembedem [h] Anbean, lâhzabelâhza, zaman zaman.

Demek [f] Söylemek, ağızdan bir söz çıkarmak. İsim vermek, tesmiye etmek. Nakil ve rivayet etmek. Mana vermek, bir manaya gelmek.

Demek ki [h] Demek oluyor ki, bundan şu anlaşılıyor ki.

Demet [i] Ekinbağı, bir yerde bağlanmış biçilmiş ekin. Birlikte bağlanmış çiçek ve saire.

Demetlemek [f] Demet demet bağlamak, deste deste yapmak.

Demevî [s] Kana mensup ve müteallik.

Demi [i] Gözyaşı, eşk.

Dem'î [s] Gözyaşına mensup ve müteallik.

Demin [z] Biraz evvel, mukaddema.

Demincek [z] Pek az evvel.

Demir [i] Maruf sert maden, ahen, hadit. Gemiyi bir yerde durdurmak için denize sallandırılan çengel şeklinde ağır demir alet, lenger, çapa. Bir aletin demirden olan kısmı, namlı. Pranga, zincir. Demirden mamul her nevi alât [s] Demirden mamul olan [c] demir gibi sert, katı ve dayanıklı.

Demirbaş [i] Kiraya verilen çiftlik, dükkân ve fabrika gibi şeylerde kiracı tarafından kullanılıp müddeti hitamında aynile sahibine iadesi şart olan alât, edevat, hayvanat ve saire. [c] Değişmez ve daimî şey. [s] Kendi dediğinden dönmez, inatçı.

Demirci [i] Demiri işleyip hertürlü alât ve edevat yapan, ahenger.

Demircilik [i] Demirden eşya yapmak san'atı, demirci sıfat ve işi.

Demirî [s] Demir rengine çalar kır [at].

Demirkapan [i] Mıhladız.

Demirkapı [i] Nehirlerde gemilerin geçmesine mâni kayalık set ve şelale.

Demiryeri [i] Liman, limanda gemilerin demir attıkları yer.

Demiryol [i] Şimendifer, demir raylar üzerinde buhar kuvvetile yürüyen lokomotif ve vagonlardan ibaret katar.

Demiryolcu [i] Demiryol arabaları ile seyahat eden adam. Demiryol memur ve müstahdemi.

Demiryolu [i] Bak: demiryol

Demokrasi [i] Kuvvet ve iktidar ve hakimiyetin halkın elinde olduğu hükûmet şekli, halk hükûmeti.

Demokrat [s] Bu tarzı hükûmete taraftar ve merbut olan.

Den-dan [h] İptida beyan eder : İstanbuldan gibi. Geçmek ifade eder: buradan gibi. Failiyet, sudur ve hudus beyan eder: Sizden beklerim gibi. Sebep ve illet beyan eder: hummadan öldü gibi. Birşeyin neden mamul olduğunu gösterir : demirden köprü gibi. Çoktan bir cüz olduğunu irae eder: Tüccardan biri gibi. Ziyadelik beyan eder: bundan iyi gibi. Zamanca sepkat ve iptidayı gösterir : Evveldenberi gibi. Tarz ve üslûp ifade eder : açıktan gibi.

Denaet [i] Alçaklık, adilik, aşağılık, zillet.

Denaetkâr [s] Deni ve alçak tabiatlı.

Denaetkârane [s] Alçakça, adice.

Deneme [i] Sınama, tecrübe etme.

Denemek [f] Sınamak, tecrübe etmek.

Denenilmek [f] Sınanılmak, tecrübe edilmek.

Denenmek [f] Bak: denenilmek.

Denetmek [f] Sınatmak, tecrübe ettirmek.

Denk [i] Balya, yük.

Denk [h] Tevazün, muvazenet.

Denkleşmek [f] Denk olmak, muvazene hâsıl etmek, tevazün etmek.

Denkleştirmek [f] Denketmek, muvazene hâsıl ettirmek, tevazün ettirmek.

Denksiz [s] Muvanesiz, aykırı.

Deni [s] Alçak, aşağı, dun, zelil.

Denilik [i] Alçaklık, aşağılık, adilik, zillet.

Denilmek [f] Söylenmek.

Deniz [i] Derya, bahir. Dalga, telâtüm, fırtına. Büyük göl veya büyük nehir.

Denizaşırı [i] Denizin öte tarafında olan.

Denizdikeni [i] Bir nevi deniz otu.

Denizenginarı [i] Denizde biter ve enginara benzer bir ot.

Denizkadayıfı [i] Öksürüğe karşı göğsü yumşatmak için haşlanıp içilir bir cins deniz otu, ciğerotu.

Denizköpüğü [i] Hafif ve beyaz bir cins taş ki cıgara ağızlığı ve kadın müzeyyenatı yapılır.

Denizkoyunu [i] Ayıbalığı.

Denizlik [i] Suyun girmesine mani ve dışarı akmasına müsait kayığın kenarına koyulan tahta. Pencerenin alt kısmının dışarsındaki tahta.

Denizotu [i] Denizin dibinde biten otlar. Daima kaba durduğundan şilte ve kanepe döşemesi doldurmağa mahsus tura halinde satılır bir cins ot.

Denizperçemi [i] Bir cins deniz otu.

Denlemek [f] İtina ve dikkat etmek. Saymak, itibar etmek.

Denli [s] Bir türlü, bir nevi. Bir miktar ve derecede olan. İtinalı, dikkatli. Sayılır, itibarlı, muteber.

Densiz [s] Ehemmiyetsiz, adi, itibarsız. Huysuz, tabiatsız, dargınlık gösteren.

Densizlenmek [f] Münasebetsizlik etmek, yakışıksız harekette bulunmak.

Densizlik [i] Ehemmiyetsizlik, adilik, itibarsızlık. Tabiatsızlık, huysuzluk.

Deppoy [i] Askerî silâh ve elbise ambarı. Depo.

Depo [i] Eşyayı tüccariye vaz ve hıfzolunan ambar.

Depozito [i] Rehin, vedia. Teminat, daman.

Deraguş [i] Kucaklama, kollarile sarma.

Derakap [z] Arkası sıra akibinde.

Derbar [i] Kapı mahalli. dergâh, bir büyük zatın kapısının önü.

Derbeder [s] Kapı kapı gezen, serseri.

Derbent [i] Dar geçit, boğaz.

Derbentçi [i] Bir boğaz ve geçidin muhafızı.

Derç [i] Sokma, ithal etme, araya sıkıştırma.

Dercetmek [f] Sokmak, ithal etmek, araya sıkıştırmak.

Derdest [i] Elde etme, tutma, ahiz ve tevkif. [s] Elde bulunan, yapılmakta veya rüyet edilmekte olan.

Dere [i] İki dağ arasındaki uzun vadi. Yalnız kışın akar küçük çay, ırmağın küçüğü.

Derebey-yi [i] Vaktile birkaç köye veya bir havaliye hükmü geçen mütenefﬁz adam.

Derebeylik [i] Bir derebeyinin hükmettiği yer, derebeyi sıfat ve vazifesi.

Derece [i] Yukarıya çıkacak basamak. Bir dairenin üç yüz altmış kısmının beheri. Mizanülhararenin münkasim olduğu kısımların herbiri. Mertebe, paye. Miktar, rütbe.

Dereke [i] Aşağıya inen basamak. Mizanülhararenin tahtessıfır dereceleri.

Dereotu [i] Salataya ve bazı yemeklere konur güzel kokulu bir nevi ot.

Deretepe [i] Düz olmıyan yer, inişli yokuşlu mahal.

Dergâh [i] Bak : Derbar. Tekke, hanıkah.

Derhal [z] Anide, hemen, vakit kaybetmeksizin.

Deri [i] İnsan ve hayvanın etini örten kabuk, post, cilt. Hayvanın yüzülmüş ve kurutulmuş fakat işlenmemiş olan cildi, gön. Meyva kabuğu.

Derilenmek [f] Deri bağlamak, derile örtünmek.

Derilmek [f] Toplanmak, devşirilmek.

Derin [s] Çukurluğu zi-

yade olan. Çukur, kuytu, amik[c] Ziyade dalınan. Künhüne varacak surette etraflı ve tafsilâtlı.

Derinleşmek [f] Derin ve çukur olmak, derinliği artmak.

Derinletmek [f] Derinliğini artırmak, çukurluğunu ziyade etmek.

Derinlik [i] Çukurluk, umk, kuytuluk.

Derinti [i] Öteden beriden toplanılmış adi şeyler, dermeçatma şey. Öteden beriden toplanmış işe yaramaz asker.

Derk [i] Anlama, tefehhüm.

Derkâr [s] İşte bulunan, işin içinde olan. Zâhir, ayan, aşikâr.

Derken [h] O esnada, o sırada, İsterken, maksat ve arzusile. Deye düşünürken.

Derkenar [i] Kenarda. Bir yazının kenarına yazılan mütalea, ifade, hamiş, haşiye.

Derketmek [f] Anlamak, tefehhüm etmek.

Derlenmek [f] Toplanmak, devşirilmek.

Derman [i] Çare, deva. Kuvvet, kudret, takat.

Dermansız [s] Çaresiz, tedbirsiz, ilâçsız, devasız. Kuvvetsiz, kudretsiz, takatsız.

Dermansızlık [i] Çaresizlik, tedbirsizlik, ilâçsızlık, devasızlık. Kuvvetsizlik, kudretsizlik, takatsizlik.

Derme [i] Toplama, devşirme; cemi, tahşit, iktitaf. [s] Öteden beriden toplanıp bir yere getirilmiş.

Dermeçatma [s] Öteden beriden devşirilip çatıştırılmış çalıçırpıdan ibaret. Öteden beriden toplanmış gayri muntazam heyet, derinti, devşirme.

Dermek [f] Toplamak, cemetmek, devşirmek.

Dermeyan [s] Ortada, arada bulunan. Beyan, ifade.

Derpiş [s] Önde olan, hazır, göz önünde bulunan.

Derpiş etmek [f] Göz önünde tutmak, nazarı mütaleaya almak.

Ders [i] Tahsil için hergün alınan talim. [c] Öğretme, ilka, telkin.

Dersane [i] Dersyeri, ders vermeğe mahsus yer, sınıf.

Dert [i] Keder, acı, tasa, gam, gussa. Zahmet, eziyet, meşekkat. Yüreği ezen cansıkıntısı.

Dertlenmek [f] Kederlenmek, acı duymak, tasalanmak, gam ve gussaya düşmek, dertli olmak. Hastalanmak.

Dertleşmek [f] Biribirine dert ve kederlerini söyleyip hasbıhal etmek.

Dertli [s] Dert ve kederi olan, mükedder, gamnak, mahzun. Bir illet ve marazı olan, alil, mariz, hastalıklı.

Dertsiz [s] Dert ve kederi olmıyan. Sağ ve salim, hastalıksız. [c] Ahval ve havadise ehemmiyet vermiyen, tasasız.

Dertsizlik [i] Dertsiz olmaklık.

Deruhde [i] Uhdesine alma, taahhüt etme, üstüne alma.

Derun [i] İç, iç taraf. dahil, Kalp, yürek.

Deruni [s] İç tarafa mensup ve müteallik. Yürekten. kalbî.

Dervent[i] Ba: Derbent.

Derviş [i] Fakir ve muhtaç adam. Bir şeyhe intisapla tarikata giren adam. [s] Sâf, kanaatkâr, mütevekkil ve mütevazı olan.

Dervişane [s] Dervişlere lâyık surette, fakirane. [h] Dervişlere yakışır halde. Kemali tevekkül ve tevazu ile, safderunane.

Dervişlik [s] Derviş hal, sıfat ve kıyafeti. Tevekkül, tevazu, safderunluk.

Derya [i] Bahir, Bahri-Muhit, büyük deniz, büyük göl, büyük nehir.

Derz [i] Kuru duvarın taşları aralarındaki yarıkları harç ile doldurup sıvama ameliyesi.

Derzetmek [f] Duvar taşları aralarını harç ile doldurup sıvamak.

Deser [i] Yemeğin en sonunda yenilen peynir, meyva gibi şeyler, çerez.

Desigram [i] Bir gramın onda biri.

Desilitre [i] Bir litrenin onda biri.

Desimetre [i] Bir metrenin onda biri.

Desise [i] Hile, hud'a, gizli oyun, dolap.

Desiseci [i] Desise yapan, hilekâr, oyuncu, aldatıcı, dolapçı.

Desisekâr [s] Ba : Desiseci.

Desisekârlık [i] Desisecilik, hilekârlık, dessaslık.

Desiseli [s] Hileli, desise ile yapılan.

Despot [i] Rum piskaposu, metrepolit.

Despotane [i] Rum piskaposunun daire ve makarrı.

Despotluk [i] Rum piskoposluğu.

Dessas [s] Desisekâr, hilekâr. gizli hilelerle aldatmağa çalışan.

Destan [i] ba: Dasıtan.

Destar [i] Sarık, amame.

Deste [i] El, tutam, demet, bağ, Sap, kabza. Havaneli.

Destek [i] Bir duvarı, binayı veya ağacı dik durdurmak için konulan mesnet.

Desteklemek [f] Destek vurmak, destekle takviye etmek.

Desteklenmek [f] Bir duvar, bir bina veya bir ağaç destek vurularak takviye edilmek.

Destekli [s] Dayaklı, dayak vurulmuş, destek vurulmuş.

Destur [h] İzin verin, müsaade edin, açılın.

Deşik [s] Delikli, delinmiş.

Deşilmek [f] Delinmek, yarılmak, delik deşik olmak.

Deşmek [f] Yarmak, delmek.

Detektiv [i] Takip ve taharriye memur sivil polis.

Detektör [i] Herç mevcelerini almağa mahsus alet.

Determinism [i] İnsanın irade ve arzusunun

serbest ve hür olmayıp mütekaddim bazı sobeplerle tahdit edildiği iddiasında olanların mezhebi, icabiye mezhebi.

Determinist [i] Determinism mezhebi taraftarı olan.

Dev [i] Şeytan, cin, ifrit.

Deva [i] İlâç, mualice. [c] Çare, tedbir, derman,

Devaî [s] İlâca mensup ve müteallik, deva nev'inden.

Devair [i] Dairenin cem'i. Ba: Daire.

Devam [i] Daim olma, sürme, kesilmeme. Sebat, mütemadiyen iştigal. Mülâzemet, gidip gelme.

Devamlı [s] Süren, sürekli. Sebatlı, daima çalışan. İşine hergün gelip giden.

Devamsız [i] Sürmeyen, çok sürmez, süreksiz, bekasız, muvakkat. Sebatsız, işine devam etmeyen.

Devamsızlık [i] Süreksizlik, bekasızlık, Sebatsızlık, daima çalışmamazlık. İşine mülâzemet etmemezlik.

Devaynası [i] Eşyayı büyük gösteren ayna.

Deve [i] Çok faideli maruf hayvan, cemel.

Devebağırtan [i] Taşlık ve dik yokuş.

Devedikeni [i] Yaban enginarı, dikenli ve develerin çok sevdiği bir ot.

Devedişi [i] Bir cins iri taneli nar. İri taneli hububat.

Devedöşlu [s] Karınsız ve göğüsü dar at.

Devekinli [s] Devamlı ve şiddetli kin tutan.

Devekuşu [i] Tüyleri şapka tezyinatında kullanılan ve Afrikada yaşayan iri bir kuş.

Deveran [i] Dönüp dolaşma, cevelan. Ağızdan ağıza gezme, tedavül.

Devetımarı [s] Dikkatsiz, üstünkörü iş.

Devetüyü [i] Devenin kılından mamul. Açık boz veya kahve renginde.

Devir [i] Dönme, birşeyin kendi mihveri üzerinde

hareketi, Bir şeyin etrafında dolaşma. Bir memleketin her tarafını dolaşma, seyahat. Dervişlerin dönerek ettikleri zikir ve sema. Aktarma, birşeyin bir kaptan diğer kaba veya bir mahalden başka mahalle nakli. Birşeyin diğerine teslimi. Zaman, aht, asır. Bir işin, bir hastalığın geçirdiği safhalar.

Devirmek [f] Yıkmak, düşürmek, bir yana yatırmak, başaşağı çevirmek.

Devirtmek [f] Yıktırmak, düşürtmek, başaşağı çevirtmek.

Devran [i] Dehir, zaman, felek, tali, kader.

Devrek [i] Ağzı yayvan kap.

Devrì [s] Dönüp dolaşmağa mensup ve müteallik.

Devrik [s] Çevrilip katlanmış, yatırılmış, yatık.

Devrilmek [f] Yıkılmak, düşürülmek, başaşağıya çevrilmek, yuvarlanmak.

Devrim [i] Çevrilme, katlanma, bükülme, inhina.

Devriye [i] Tariki ilmiye mahsus bir paye. Asayiş ve emniyetin muhafazası için devrettirilen polis, asker veya jandarma heyeti. Divan edebiyatında hususî bir tarz.

Devşirim [i] Toplama, cemi. Bir defada toplanılan miktar.

Devşirme [i] Toplama, cemi. Katlama, sarma. öteden beriden toplanmış gayri muntazam asker.

Devşirmek [f] Toplamak, cemetmek. Katlamak, sarmak. Meyva ve mahsul toplamak, iktitaf etmek.

Devşirtmek [f] Toplatmak, cemettirmek. Katlatmak, sardırmak. Meyva ve mahsul toplatmak.

Devlet [i] Baht, talih, saadet. Nimet, cah, servet, saman. Müstakillen idare olunan hükûmet ve ülkesi. Hükûmet süren sülâle, hanedanı hükümdarî.

Devletli [s] Baht ve saadet, cah ve nimet sahibi. Vezir ve müşirlere verilen unvan.

Devvar [s] Çok ve daima dönen, devreden, gerdan.

Deyyus [i, s] Karısının namussuzluğunu çeken, alçak adam, pezevenk.

Dezenfekte [s] Havanın, odanın ufunetini giderme, tathir.

Diba [i] Dallı, çiçekli bir cins ipekli kumaş.

Dibace [i] Kitabın mukaddemesi, nakışlarla müzeyyen ve müzehhep ilk sayfaları.

Dibek [i] Taş ve kütükten büyük havan.

Didik [s] Didiklenmiş, iplik iplik, lif lif ayrılmış (Pamuk ve saireyi) atmak, taramak. (Kuş) gagasile parça parça koparmak. (Mükerrer olarak kullanılır) .

Didiklemek [f] Parça parça koparmak, lif lif ayırmak. Pamuk gibi atmak. Birini etini parça parça koparıyor gibi ince ince incitmek.

Didinmek [f] Paralanırcasına ceht ve cehtetmek.

Didişmek [f] Biribirini ditmek, biribirinin etini koparmak, kavga etmek, biribirini rahatsız etmek.

Difteri [i] Kuşpalazı denilen ve çocuklara arız olan mühlik hastalık.

Diğer [s] Başka, ahar.

Diğergûn [s] Başka türlü, tarzı aharda, mütegayyir.

Dijitalin [i] Gayet müessir bir nebatî zehir.

Dik [s] Aşağıdan yukarıya doğru amudî olan. Pek sarp. Tiz, sert, yüksek, pek. Doğrudan doğruya, dikkatli ve hadit. Haşin, hırçın. Aşağıdan yukarıya, kılların dikine.

Diken [i] Bazı ot ve ağaçlarda bulunan sivri ve batar iğne, har, şevk. Dikenleri çok ot ve çalı. Arı ve akrep gibi hayvanların iğnesi, [c] Mâni, engel, hail.

Dikendudu — [i] Böğürtlen.

Dikici [s] Eski ve bilhassa eski kundura tamircisi, yamacı.

Dikicilik [i] Eski şeyler dikmek san'atı, yamacılık.

Dikili [s] İğne ve iplik ile dikilmiş. Rekzolunmuş,

aşağıdan yukarıya amudî vaziyette bulunan.

Dikilmek [f] Ayakta durdurulmak, ikame, rekzedilmek. Garsedilmek. İğne ve iplik ile biribirine birleştirilmek. [f] Ayak üzerinde durmak, kalkmak, kaim olmak, dimdik durmak, durup gitmemek.

dikim [i] Dikme, dikiş.

Dikimhane [i] Beylik esvap ve sairenin dikildiği mahal .

Dikiş [i] Dikmek fiil ve san'atı. Dikilecek şey. [c] Rabıta, alâka, ilişik.

Dikişçi [i] Dikiş diken kadın, terzi kadın.

Dikiz [i] Bakış, çapkınca bakış.

Dikizaynası [i] Otomobillerde şöförün karşısında ve bazı evlerin pencerelerinin haricine konulan küçük ayna.

Dikkat [i] İnceden inceye düşünme ve bakma. Kemali ihtimamla mülâhaza ve nazar etme. Ehemmiyet verme, ehemmiyetle çalışma. İncelik, ufaklık.

Dikkatli [s] Her işinde ihtimam eden, sehiv ve hata vuku bulmamasına gayret eyleyen. Dikkat ve ihtimamla yapılmış.

Dikkatsiz [s] İşine ihtimamla bakmayan, eyi ve hatasız iş görmek kaydında olmayan. Dikkat ve ihtimamla yapılmamış, gelişigüzel yapılmış.

Dikkatsizlik [i] İşe dikkat ve ihtimam etmeyiş, dalgınlıkla ve gelişigüzel iş görme.

Dikmek [f] Ayakta durdurmak, rekz ve ikame etmek. Kökleşmek üzre yere gömmek, garsetmek. Kabı başaşağı çevirip içmek. İğne ve iplikle iliştirmek.

Diktatör [i] Bütün kuvvetleri nefsinde cemeden adam.

Diktatörlük [i] Bütün kuvvetleri nefsinde cemetmeklik.

Dikte [i] Kelimeleri tane tane söyleyerek birine yazdırma, imlâ. Telkin etme, zorla kabul ettirme.

Diktirmek [f] Ayakta durdurmak, ikame, nasp ve

rekzettirmek. Kökleşmek üzere yere gömdürmek, garsettirmek. İğne ve iplik ile iliştirmek.

Dil [i] İnsan ve hayvanın ağzındaki lezzet duyma ve söz söyleme uzvu, lisan, zeban. İnsanların tekellüm ettikleri lehçelerin herbiri, lûgat. Muhtelif alât ve edevatın uzunca, yassı ve ekseriya oynar kısımları. Denizin içine uzanmış kumluk ve üstü düz kara parçası. [c] Gaybet, mezemmet, fasıl.

Dil [i] Gönül, yürek, kalp.

Dilâgâh [s] Kalbi uyanık, basiret sahibi.

Dilâk [i] Kadınların fercindeki dilcik, bızır.

Dilâltı [i] İnsan ve tavuklara arız olan bir nevi ağız hastalığı, kurbağacık.

Dilâra [s] Gönlü süsleyen güzel, mahbube.

Dilâram [s] Gönle rahatlık veren güzel.

Dilaşup [s] Gönlü fesada düşüren, insanı baştan çıkaran güzel.

Dilâver [s] Yürekli, cesur, kahraman.

Dilâverlik [i] Yiğitlik, cesurluk, kahramanlık.

Dilâviz [s] Gönlü asılı tutan, kendine gönülleri taallûk ettiren.

Dilâzar [s] Gönlü inciten, kalp kıran.

Dilbalığı [i] Bir nevi balık,

Dilbaz [s] Söz bulup tatlı tatlı söyleyen.

Dilber [s] Gönül alan, yürek çeken, mahbube, maşuka.

Dilberdudağı [i] Bir nevi hamur tatlısı.

Dilbeste [s] Gönlü birine bağlı olan, âşık.

Dilcik [i] Küçük dil. Dil şeklinde küçük alet.

Dilcu [s] Gönlün istediği, arzu olunan, mergup.

Dildade [s] Gönül vermiş, âşık, müptelâ [i] Tulumbacı makulesi adamların sureti mahsusada başlarına bağladıkları boyalı mendil.

Dildar [s] Birinin gön-

lünü zaptetmiş, mahbube, maşuka.

Dilek [i] Arzu, temenni, rica, istek, matlup.

Dilemek [f] İstemek, arzu etmek, aramak, talep etmek.

Dilenci [i, s] Avuç açıp herkesten para isteyen fakir adam, sail. [c] Herşeyi istemekten utanmıyan arsız ve tamahkâr.

Dilencilik [i] Dilenci hal ve sıfatı, saillik. [c] Arsızlık, tamahkârlık.

Dilendirmek [f] Dilenmeğe mecbur etmek, dilenecek hale getirmek.

Dilenmek [f] Dilencilik etmek. [f] Dilenircesine istemek, böyle isteyerek ele geçirmek.

Dilgir [s] Kalpte yerleşip çabuk unutulmaz, müessir. Hatırı kalmış, gücenmiş.

Dilhah [s] Gönül isteği, arzuyu kalp.

Dilhiraş]s] Yüreği tırmalayan, ziyade feci.

Dilhun [s] Yüreği kanlı, pek mükedder ve mağmum.

Dilim [i] Uzunluğuna kesilmiş parça, tabiî olarak böyle parçalara münkasim birşeyin beher parçası, parça, kıt'a.

Dilimlemek [f] Parçalara ve dilimlere ayırmak.

Dillenmek [f] Dile gelmek, dil peyda edip söylemek, dili açılıp çok söylemek. Edepsizlik etmek. Dillere düşmek, mezmum olmak.

Dilleşmek [f] Söyleşmek, mükâleme, musahabet etmek. Bir ecnebi dilile konuşmak.

Dilli [s] Çok ve iyi söz söyler adam.

Dillidüdük [s] Durmayıp söyliyen geveze.

Dilmaç [i] Tercüman.

Dilmek [f] Uzun, birşeyi boyuna yarmak, dilim dilim kesmek.

Dilpesent [s] Gönlün beğendiği, beğeneceği.

Dilpeyniri [i] Uzun parçalı bir cins taze peynir.

Dilpezir [s] Gönlün kabul edeceği, makbul.

Dilriş [s] Yüreği, gönlü yaralı.

Dilrüba [s] Gönül alan, gönül kapan, herkesi kendine âşık eden.

Dilsaz [s] Gönül yapan, lûtuf ile muamele eden.

Dilsitan [s] Gönül alan, kendine meftun eden.

Dilsiz [s] Lakırdı söyleyemez, lâl, epkem. Sükûtî, sakit, ses çıkarmaz, halim.

Dilsizlik [i] Lakırdı söylememezlik, Sükûtîlik, halimlik.

Dilsuhte [s] Yüreği yanık.

Dilsuz [s] yürek yakan, pek acıklı ve müessir.

Dilşat [s] Gönlü şen, sevinçli, mesrur.

Dilşikâf [s] Yürekleri yırtan, yürek yaran.

Dilşikâr [s] Yürek avlayan, kalbi cezbeden.

Dilşikeste [s] Yüreği kırık.

Dimağ [i] Kafanın içindeki beyin. [c] Akıl, şuur.

Dimaçe [i] Beynin arka tarafındaki kısım.

Dimağî [s] Beyne mensup ve müteallik olan.

Dimdik [s] Pek dik, tamamile amudî vaziyette olan, Pek ziyade yokuş.

Dimi [i] Bir nevi kumaş.

Din [i] Allaha ibadet ve maneviyata itikat hususunda her milletin tuttuğu yol.

Dinamit [i] Emici bir madde ile nitrogıliserinden mürekkep bir nevi barut.

Dinamo [i] Mihanikî kudreti elektrik kuvvetine tahvil eden makina.

Dinar [i] Takriben bir çeyrek lira kıymetinde eski bir altın para. Bir frank kıymetinde Sırp parası.

Dinç [s]Vücudü sağlam, kuvvetten düşmemiş, tüvana.

Dinçlik [i] Sağlamlık, tüvanalık.

Dincelmek [f] Sağlamlaşmak, tüvana ve kuvvetli olmak.

Dindar [s] Dinin icabatına hakkile riayet eden, mütedeyyin.

Dindarane [s] Dinine riayet eden adama yakışır surette, dindarca.

Dindarlık [i] Dinin ahkâmına riayet, tedeyyün.

Dindirmek [f] Durdurmak. Teskin etmek, rahatlandırmak, asude etmek. Söndürmek.

Dingil [i] Araba ve sairede karşılıklı iki tekerleği biribirine rapteden mihver.

Dinî [s] Din ve mezhebe müteallik olan.

Dinlemek [f] İşitmek üzre kulak vermek, istima etmek. Kulak asmak, kabul etmek.

Dinlendirmek [f] Sükûnet vermek, teskin etmek. Rahat ettirmek, yorgunluk aldırmak. Söndürmek.

Dinlenmek [f] Sükûnet bulmak, durmak. Rahatlanmak, istirahat etmek.

Dinletmek [i] Bir sözü, bir sazı başkasına işittirmek.

Dinmek [f] Durmak, kesilmek, sükûnet bulmak. Rahatlanmak, istirahat etmek.

Dinsiz [s] Hiçbir din ile mütedeyyin olmıyan, mülhit. [c] Merhametsiz, gaddar.

Dinsizlik [i] Hiçbir dinle tedeyyün etmeyiş. [c] Merhametsizlik, gaddarlık.

Dip [i] Birşeyin en derin ve aşağı yeri. Bir kap ve sairenin dıştan aşağıya gelen yüzü. Ağaç ve duvar gibi şeylerin altı, aşağısı, kök, temel. [s] Birşeyin altında ve en aşağısında bulunan.

Dipçik [i] Tüfeğin atıldığı zaman omuza dayanan kısmı. Kundağın aşağısı.

Dipdiri [s] Sapsağlam, hayatta olan, canlı.

Diploma [i] Mektep ve san'at şehadetnamesi.

Diplomalı [s] Şehadetnameli, mezun.

Diplomasi [i] Umuru siyasiye ile iştigal edenlerin mesleği, siyasette maharet [c] Hiel ve desais, kurnazlık.

Diplomat [i] Siyasiyat ve münasebatı düveliye ile iştigal eden adam, siyasette mahir olan.

Dipsiz [s] Asılsız, esassız, yalan. Sebatsız, devamsız.

Dir, dır [f] Cem'i

dirler, dırlar. Lâhik olduğu kelimenin manasında kat'iyyet ifade eder: Allah rahimdir gibi. Var kelimesile beraber mevcudiyet beyan eder: burada şeker vardır gibi.

Dirahmi [i] Yunan frangı.

Dirayet [i] Zekâ, malûmat, ilim, tecrübe, beceriklilik, iktidar.

Dirayetli [s] Zekâ malûmat ve tecrübesi olan, muktedir, becerikli.

Dirayetsiz [s] Dirayeti olmıyan.

Dirayetsizlik [i] Zekâ ve malûmatsızlık, tecrübe fıkdanı, iktidarsızlık, beceriksizlik.

Direk [i] Düz ve uzun ağaç. Gemi sereni. Ağaç ve taştan sütun, amut. [c] Pek uzun boylu adam.

Direktif [i] Takibi lâzımgelen hattı hareket, umumî talimat.

Direktör [i] Bir daire veya müesseseyi idare eden zat, müdür.

Direm [i] Beş kuruş kıymetinde gümüş eski bir sikke. Para, nukut.

Diremek [f] Gerip sertleştirmek, kuvvetli basıp dayanmak.

Diren [i] Harman savurmaya mahsus büyük yaba.

Direnlemek [f] Diren ile savurmak.

Direnmek [f] Dayanmak, kuvvetli davranmak, karşıdurmak, muhalefet etmek.

Dirhem [i] Okkanın dört yüzde biri, takriben üç gram ağırlığında bir vezin. Arapların beş kuruş kıymetinde eski bir gümüş paraları.

Diri [i] Canlı, berhayat, zinde. [c] İyi pişmemiş, çiğ. Sert, dürüşt. Kuvvetli, canlı, uyanık.

Diriğ [i] Esirgeme, kıyamama [h] Yazık, hayf.

Dirilik [i] Canlılık, hayat, yaşayış. Sertlik, dürüştlük.

Diriltmek [f] Hayat vermek, hayata iade etmek. İhya eylemek. Sertleştirmek, katılaştırmak, sülpüklüğünü gidermek. [c] İmar etmek, şenlendirmek.

Dirlik [i] Hayat, yaşa-

yış, ömür. Yaşamak için lâzım olan şey, nafaka, maaş, maişet. Birlikte yaşayış, geçinme, muaşeret.

Dirliksiz [s] Muaşereti müşkül, imtizaçsız.

Dirsek [s] Bilek ile omuz arasında kolun kemiklerinin birleştiği yerdeki büküm. Ortasından bükümlü veya bir yere dayanmağa mahsus kereste.Köşe,zaviye. Makina ve saire çevirmeğe mahsus ortasından bükülü kol.

Dissiplin [i] Nizam ve intizam, sıkı bir itaat temin etmek için zihnî, ahlâkî ve cismanî talim ve terbiye tehzip, tedip. Malûmat, temrin, Zabıt ve rapt, intizam.

Diş [i] İnsan ve hayvanların ağızlarında bulunan ve yemeği ezmeğe hizmet eden kemik taneler. Tarak, testere ve çark gibi çentikli şeylerin herbiri. Bazı şeylerin ince ve uzun dilimleri, taneleri. Kap kenarında ve aleti carihanın ağzında olan çentikler.

Dişbademi [i] Kabuğu gevrek ve dişle kırılabilir bir nevi badem. Sakız bademi.

Dişbudak [i] Maruf bir cins orman ağacı.

Dişçi [i] Diştabibi, diş çeken ve tedavi eden san'atkâr.

Dişçilik [i] Dişhekimliği, dişleri tedavi san'atı.

Dişeti [i] Dişlerin içine gömülü bulundukları etler.

Dişhekimi [i] Diş hastalıklarını tedavi eden tabip.

Dişhekimliği [i] Dişçilik, diş hastalıklarının tedavisile iştigal san'atı.

Dişi [i, s] İnsan ve hayvanlarda erkek olmıyan kısım. Biribirine girer bir çiftten ibaret olan alât ve edevatın diğerini ahz ve kabul eden teki. Yumşak, mülâyim.

Dişili [s] Dişisi olan.

Dişilik [i] Dişi olmaklık, dişi olmak hal ve sıfatı.

Dişlemek [f] Diş geçirmek, ısırmak.

Dişli [s] Dişi olan. [c] Zararı olan, zarar vermeğe muktedir. Nüfuzu,sözügeçen.

Dişotu [i] Adaçayı.

Diştabibi [i] Ba : Dişhekimi.

Ditmek [f] Lif lif, iplik iplik ayırmak. Pamuğu atmak, yünü taramak. Kuş gagasile parça parça koparmak.

Dival [i] Altı mukavva ile besli sırma işleme.

Divan [i] Büyük meclis, meclisi âli. Bir şairin eş'arını muhtevi mecmua.

Divançe [i] Küçük şiir mecmuası.

Divane [s] Deli, meczup, Aptal, alık.

Divanelik [i] Delilik, meczupluk, aptallık. alıklık.

Divanhane [i] Odalar arasındaki geniş sofa.

Divanî [s] Divana, büyük meclise mensup ve müteallik.Arap harflerile bir nevi yazı.

Divit [i] Kalem koymağa mahsus madenî bir boru ile beraber mürekkep hokkasını havi eski tarzda yazı-takımı.

Diyafram [i] Alâtı basariyede ancak lüzumu kadar ziyanın geçmesine müsait ortası delikli bir levha.

Diyakoz [i] Metropolit muavini olan genç rahip.

Diyanet [i] Dindarlık, ahkâmı diniyeye hakkile riayet.

Diyanetli [s] Dindar, dinin ahkâmına riayet eden.

Diyapazon [i] Musiki alâtını ayar etmeğe yarayan iki kollu çelik alet.

Diyar [i] Memleket. hıtta.

Diye [e] Gûya, sözde, diyerek. Zannile, behanesile, iddiasile.

Diyet [i] Katil veya carihin maktul veya mecruhun veresesine vermeğe mecbur olduğu mal, kan pahası.

Diyez [i] Önünde bulunduğu notayı yarım ses yükselten bir işaret.

Diyopteri [i] Adeselerde kuvvet vâhidi kıyasîsi.

Diz [i] Bacağın alt kısmını oyluğa birleştiren kısım.

Dizanteri [i] Kanlı basur hastalığı.

Dizbağı [i] Dizin etrafında çorabı tutturmağa mahsus bağ. İngilterenin meşhur bir nişanı.

Dizdirmek [f] Sıraya koydurmak, sıralatmak. Mürettibe dökme harfleri sıralatarak yazı tertip ettirmek.

Dizdize [h] Dizler temas edecek surette yanyana.

Dizge [i]Dizbağı, çorapbağı.

Dizgin [i] Hayvanın ağzına ğeçirilen geme bağlı kayış.

Dizi [i] Sıralama, nazım. Sıralanmış, bir sıra teşkil eden şey.

Dizici [i] Dizen, tertip eden, sıraya koyan, mürettip.

Dizili [s] Sıralanmış, sıralı. Tertip olunmuş.

Dizilmek [f] Sıralanmak, bir sıra teşkil etmek. Harfler sıralanıp tab'olunmak üzre yazı tertip olunmak.

Dizmek [f] Sıralamak, sıraya koymak, ipliğe geçirip dizi yapmak. Dökme harf - leri sıralayıp yazı tertip etmek.

Dılı [i] Kaburgakemiği. Bir hendesî şeklin etrafındaki hatlardan herbiri.

Dımdızlak [s] Çırçıplak.

Dımışk [i] Şam şehrinin ismi.

Dımışkî [s] Şama mensup ve müteallik olan, Şamlı. Şamda yapılan kılıç,bıçak ve saire namlıları.

Dırdır [i] Münasebetsiz ve lüzumsuz çok söz, mütemadiyen söylenen ve insanı taciz eden sözler. [s] Böyle sözlerle muaccizlik eden.

Dırıltı [i] Münasebetsiz, lüzumsuz sözler.

Dırlamak [f] Münasebetsiz, manasız sözler söyleyip durmak, dırıltı etmek.

Dırlanmak [f] Müna - sebetsiz ve lüzumsuz çok şeyler söyleyip muaccizlik etmek.

Dış [i] Hariç, [s] Dışardaki, haricî.

Dışarı [i] Dıştaraf, hariç, Açık yer. [h] Hariçte, haricen.

Dışlı [s] Dışarısı olan, haricî.

Dızdız [s] Vızıltı, usandırıcı gürültü, hallaç yayından çıkan şey.

Dızlak [s] Çıplak.

Dızlamak [f] Acı ve usandırıcı bir ses çıkarmak, vızırdamak. Fırlamak, kaçmak, ürkmek.

Dızlatmak [f] Acı ve usandırıcı bir ses çıkartmak, dızdız ettirmek, vızırdatmak. Fırlatmak, kaçırmak. Ürkütmek.

Dızman [s] Kocaman, iri ve kaba, zıpır.

Do [i] Üçüncü beyazın üstünde bulunan musiki notası.

Doçe [i] Eski Venedik ve Cineviz hükûmeti reisi.

Doğan [i] Kuş tutmak için alıştırılan yırtıcı kuş.

Doğancı [i] Doğanları besleyip onlara nezaret eden.

Doğma [i] Dünyaya gelme, tevellüt. Ufuktan görünme. [s] Doğmuş, dünyaya gelmiş.

Doğmak [f] Dünyaya gelmek, ana rahminden çıkmak, tevellüt etmek. Maşrıktan çıkmak, gökyüzünde görünmek, tulû etmek. [ic] Zuhur etmek, hâsıl olup meydana gelmek. Sanih olmak, bilbedahe söylemek.

Doğram [i] Kesme, paralama, kesilme, paralanma.

Doğrama [i] Parça parça kesme, paralama. Kapı, pencere, kanat ve çerçeve gibi paralanmış keresteden yapılan iş ve işe yarayan kereste.

Doğramacı [i] Doğrama işlerile meşgul olan san'atkâr.

Doğramacılık [i] Doğramacı işi ve san'atı.

Doğramak [f] Parça parça kesmek, paralamak.

Doğratmak [f] Kestirmek, parçalara ayırtmak, paralatmak.

Doğru [s] İğri olmayan, düz, müstakim, bir uçtan öbür uca kadar bir istikamette giden, yalan olmayan, gerçek, sahih, muhakkak. Yalan söylemez, doğruluktan ayrılmaz, sadık. İstikamet üzre hareket eden, namuslu, müstakim.

Doğruca [h] Doğrudan doğruya, dolaşmıyarak, bilâvasıta.

Doğrulamak [f] Doğruyu söylemek, hakikati teslim etmek.

Doğrulmak [f] Düz ve müstakim olmak. Kalkmak, kıyam etmek, ayakta durmak. Bir yol tutmak, teveccüh etmek, bir istikamet almak. Dönmek, yüzünü çevirmek. Gerçek ve sahih olmak, tahakkuk etmek.

Doğrultmak [f] Doğru yapmak, Doğru etmek, tashih etmek, hatasını izale etmek.

Doğruluk [i] Düzlük, istikamet. Gerçeklik, sıhhat. Yalan söylememezlik, sıdık. Namus, hulûs. Hilesizlik, safvet. Hatasızlık, yanlışsızlık.

Doğu [i] Vilâdet yeri, mevlit, vatan, maskatıres. Tulû yeri, matlâ, maşrık, şark.

Doğum [i] Doğma, tevellüt, vilâdet. Zuhur, tulû.

Doğurgan [s] Çok doğuran.

Doğurmak [f] tevlit etmek, dünyaya getirmek.

Doğurtma [i] Dünyaya getirtme, tevlit etme.

Doğurtmak [f] Bir dişinin doğurmasını teshil etmek, doğurmada yardım etmek, tevlit ettirmek, ebelik etmek. Gebe bırakıp çocuk yaptırmak.

Doğuş [i] Ba: Doğum.

Doğuşlu [s] Soy. cins, necip, necabetli.

Dok [i] Yelken bezinin âlâ cinsi.

Dok [i] Sefine inşa ve tamirine mahsus havuz. Tahmil ve tahliye için gemileri içine alan havuz.

Doka, Duka [i] Avrupaca bir asalet unvanı olup ikinci sınıftan hükümdarlardan bazılarına ve eski Rusya ile Avusturyada prenslere grandük tesmiye ederlerdi.

Dokalık [i] Doka unvanı ve asaleti. Bir dokanın tahtı idaresinde olan yer.

Doksan [i] Dokuz kere on.

Doksanar [i] Herbirine veya her defasında doksan.

Doksanıncı [i] Doksan derecesinde olan, seksen dokuzuncudan sonra gelen.

Doksanlı [s] Doksan kısımdan, doksan taneden mürekkep.

Doksanlık [s] Doksan yaşında olan. Doksan kuruş kıymetinde, doksan arşın boyunda, doksan okka sıkletinde ve saire olan.

Doktor [i] Tabip, hekim. Bir fakültenin en yüksek rütbesini haiz olan. Bir fende fevkalâde âlim olan zat.

Doktora [i] Doktor unvan ve derecesi. Yüksek mekteplerden mezuniyet imtihanı.

Doktorluk [i] Tabiplik, hekimlik. Doktor unvan ve derecesi.

Dokuma [i] Dokumak işi, nesç. Dokunmuş şey, boyalı pamuk ipliğinden el tezgâhında yatak ve minder yüzlük olarak dokunan kalınca bir kumaş, [s] Dokumadan yapılmış.

Dokumak [f] İplik, yün, ipek, ot ve saireden tezgâhta bez, kumaş,ve saire yapmak, nesçetmek. Silkmek.

Dokunak [i] İşleme, geçme, tesir. Izrar, bozma. Başa vurma, sersemletme.

Dokunaklı [s] Tesirli, işler, geçer. Bozan, muzır. Başa vuran, sertçe, sersem edici.

Dokundurmak [f] İliştirmek, lemis ve messettirmek, temasa getirmek. El sürdürmek, bozdurmak. İncittirmek, sataşmağa bırakmak. İma etmek. sözü dolayısile yerine koymak.

Dokunma [i] Dokunmak fili.

Dokunmak [f] El veya bedenin diğer bir uzvile ilişmek,lemis ve messetmek, sürünmek, temas etmek. El sürüp bozmak, halel getirmek, değiştirip ifsat etmek, ilişmek, İncitmek, ızrar eylemek, sataşmak, rahat bırakmamak. Tesir etmek, işlemek, Sarhoşluk vermek, sersemletmek. Hüzün ve keder vermek, merakı artırmak. Sıhhatçe zararı mucip olmak, yaramamak. Rahatsızlık vermek, raci ve ait olmak. Tecavüz ve tasallût etmek.

Dokunulmak [f] Lemis

ve messedilmek, ilişilmek. Sataşılmak, incidilmek, ızrar edilmek.

Dokunur [s] Dokunaklı, müessir. Muzır, yaramaz.

Dokurcun [i] Mezruat demetleri yığını. Gelin çeyizi kafesi. Boncukla oynanır bir oyun,

Dokuş [i] Daima « değiş» lûgatile beraber «Değiş dokuş» suretinde kullanılır: mubadele, tırampa.

Dokuşmak [f] Sık olup biribirine dokunmak, vuruşmak, çarpışmak.

Dokuşturmak [f] Biribirine dokundurmak, vuruşturmak, çarpıştırmak, müsademe ettirmek.

Dokutmak [f] Nesçettirmek, ipliği bez haline koydurmak.

Dokuz [i] Sekiz ile on arasındaki sayı.

Dokuzar [i] Herbirine veya her defada dokuz.

Dokuzlu [s] Dokuz kısımdan mürekkep veya dokuz benek ve saireyi havi. Oyun kâğıdının dokuz beneklisi.

Dokuzlu [s] Dokuz yaşında olan. Dokuz kuruş ve saire kıymetinde olan. Dokuz karış, arşın ve saire boyunda, dokuz okka ve saire ağırlığında olan.

Dokuzuncu [i] Dokuz derecesinde olan, sekizinciden sonra gelen.

Dolak [i] Tozluk yerine baldırlara doladıkları ensiz uzun şayak ve saire parçası.

Dolam [i] Sarılan birşeyin beher sarılması, sargının veya makara, yumak ve saireye sarılan ip, şerit ve kurdele gibi şeylerin beher devresi. Sarılan birşeyin bir defa sarılmasına kifayet edecek miktar.

Dolama [i] Önü biribiri üstüne kavuşturulup üzerinede kuşak bağlanan çuhadan yapılmış eski zamana mahsus bir nevi entari. Parmağı saran bir şiş, etyaranın hafifi, domuzburnu, kurlağan.

Dolamak [f] Etrafına çevirip döndürmek, sarmak. [c] İhale etmek, güç bir işi birine yük ve musallat etmek.

Dolambaç [s] Döne döne bükülmüş, pek dolaşık ve karışık. Dönüp karışarak girilecek ve çıkılacak yeri bulunamayan yol.

Dolamık [i] Bir nevi avcı tuzağı. Kuş tutmağa mahsus ağ.

Dolan [i] Desise, iğfal, dolandırma. [Çok kere yalan kelimesile beraber kullanlır.]

Dolandırıcı [s] Herkesi hile ve desise ile aldatıp soymağı san'at ittihaz eden adam, namussuz, ayyar.

Dolandırıcılık [i] Desise ve hile ile herkesi soymak san'atı, ayyarlık.

Dolandırmak [f] Çevirmek, ihata etmek, etrafını almak. Hile ve desise ile soymak, aldatıp birşeyini almak.

Dolanmak [f] Dönüp devretmek, tavaf etmek. Tedavül etmek, şüyu bulmak. Bükülmek, ilişmek. [f] Sarmak.

Dolanı [i] Dolanıp karışmış şey, dolambaç.

Dolap [i] Kuyudan su çıkarıp bahçeleri sulamağa mahsus döner makina. Her nevi döner çark, çıkrık. Duvarın içine gömülü olarak veyahut ayrıca yapılmış eşya koymağa mahsus mahal. Bedestendeki dükkânlar.[c]İşini idare. Hile, hud'a desise. Değirmenlerde kullanılan bir nevi küçük meşe direği.

Dolapçı [i] Dolap yapan san'atkâr. Hilebaz, desisekâr.

Dolapçivisi [i] Orta boyda çivi.

Dolaplı [s] Dolabı olan.

Dolapsokağı [i] Yılankavî sokak.

Dolâr [i] Bir çeyrek lira kıymetinde amerikan prası

Dolaş [i] Biribirine dolanma, girift. Çapraz, dolaşık. Engel, mâni.

Dolaşık [s] Doğru gitmeyen, dolaşan, sapa. Karışık, karışmış, biribirine geçmiş. Sâf ve açık olmayan, müşevveş, muğlâk.

Dolaşıklık [i] Doğru olmayıp dönüp dolaşan şeyin hali, iğrilik, ivicaç. Karışıklık, biribirine geçme,

burgeçlik giriftlik. Açık ve sarih olmamaklık

Dolaşlı [s] Dolaşarak varılan, doğru olmayan, sapa.

Dolaşma [i] Dolaşmak işi. Ba : Dolaşmak.

Dolaşmak [f] Dönmek, devir ve cevelân etmek,çepeçevre gezmek. Gezmek, seyir, teferrüç, seyahat etmek. Yayılmak, münteşir olmak, tedavül etmek. Biribirine geçmek, karışmak, girift olmak. Doğru gitmeyip dolaşıklı olmak, öteye beriye saparak uzamak. Dönüp başka bir taraftan varmak. Boşuna gezmek, ötede beride gezip durmak. Çevrilip öbür tarafa geçmek.

Dolaştırmak [f] Döndürmek, devrettirmek, fırdolayı gezdirmek. Doğrudan götürmeyip sapa yollardan sevketmek. Sözü maksada sevk için münasebetten münasbete düşürmek. Çevirmek, sarmak. Etrafını çevirmek, ihata etmek, hasretmek.

Dolayı [i] Devir çevre, etraf. Daire. Münasebet, mülâbese.

Dolayısile [h] Bilmünasebe, mülâbesesile. Doğrudan doğruya olmayarak, münasebet düşürerek.

Doldurmak [f] Boş şeyi dolu etmek. İçine birşey koymak, imlâ etmek, Bir kabın içine koymak. Eksik olanı tamamlamak, iblâğ etmek. Silâha barut ve mermi koymak. Dolma yapmak, dolma pişirmek. Çukur bir yere taş ve toprak atıp tesviye etmek. Denizin içini taş, toprak ve saire atıp karaya çevirmek. İçilecek şeyi kadehe koyup sunmak.

Doldurtmak [f] İmlâ ettirmek, birini doldurmağa sevk ve icbar etmek, bilvasıta doldurmak.

Doldurulmak [f] İçine birşey konup boşluğu giderilmek, dolu haline konmak, imlâ edilmek.

Dolgun [s] Dolmuş, içi dolu. Kabarık, şişkin. Tam, çokça, peğerlice. Kin ve hiddetini içine biriktirip saklamış. gözyaşlarını zaptetme.

Dolgunluk [i] Dolmuş şeyin hali, meşhuniyet, imtilâ. Garez, kin, yürekte gizli tutulan hiddet. Mide şişkinliği.

Dolma [i] Dolmak fili İçi pirinç, fıstık, üzüm veya kıyma ile doldurularak pişirilen yemek. Birşeyin içine doldurulan madde. [s] Doldurulmuş, içine pirinç ve saire doldurulan. Denizden taş ve toprak ile doldurulup kara haline getirilmiş. Moloz ve saire ile doldurularak tesviye edilmiş. [c]Şişirilmiş, uydurulmuş haber.

Dolmak [f] Boş kap, sandık ve saire içine konup boşluktan kurtulmak. Bir kap ve saire içine girmek, girip onu doldurmak. Şişmek, kabarmak. Hiddet ve kini kalpte saklayıp sabredemez hale gelmek. Tamam olmak, ikmal olunmak .Birşeyin boş yeri kalmamak, artık olamamak.

Dolu [s] Boş olmayan, memlû,mali, meşhun. Birkap ve sairenin içine toplanıp birikmiş. Çok, kesretli. İçi boş olmayan. Mermi ve barutu konup atılacak hale getirilmiş tüfek ve saire. [i] Bir kap ve saireyi dolduran miktar. Şarap ve saire dolu bardak, piyale. İşret meclisinde bulunanların birden içtikleri bardaklar.

Dolu [i] Yazın inerken soğuktan donarak ufak taneler halinde yere düşen yağmur.

Doludizgin [s] Dizgini sallayarak atı tam süratle koşturmak.

Doluk [i] Dikişsiz kap yapılan bütün deri, tulum.

Doluş [i] Dolmak işi. ba: Dolmak.

Domalan [i] Yermantarı, keme. Yumru çıban, taun çıbanı.

Domaliç [s] Högüçlenmiş, çıkıntısı çok olan.

Domalmak [f] Bir ciheti kümbet gibi çıkmak, tümselmek. Çökmek, eğilmek, (hayvan) arkasını bükerek oturmak.

Domaltmak [f] Bir ciheti kümbet gibi çıkaracak vaziyete koymak, tümseltmek.

Domaniç [i] Ba : Domaliç.

Domates [i] Her yemeğe çeşni verdiği cihetle çok istimal olunan maruf sebze.

Domatesli [s] Domatesin suyu veya ezmesile terbiye olunmuş.

Dombaz [i] Dişi manda, dişi susığırı.

Domuz [i] Maruf hayvan, hınzır, canavar. [c] Pislikten, inat ve merhametsizlikten kinaye olarak tahkir için kullanılır.

Domuzayağı [i] Tüfek sıkısını veya şişe tıpasını çıkarmağa mahsus burgu, tırbuşun.

Domuzluk [i] Domuz tabiatı, inat, merhametsizlik.

Don [i] Ruba, elbise, came, esvap. Belden aşağıya giyilen ve bacakları örten libas, şalvar, tuman.

Don [i] Hayvanın rengi.

Don [i] Soğuktan katı bir hale gelmiş su ve saire mayiat, buz.

Donanım [i] Bir direğe, bir serene ait halat, ip, makara ve saire.

Donanma [i] Umuma ait bir meserretin ilânı için yapılan şenlik, şehrayin. Bir devletin sefaini harbiyesi mecmuu.

Donanmak [f] Süslenmek, bezenmek. Kandiller ve bayraklarla süsliyerek şenlik yapmak. Gemi yelken ve sair levazım ile teçhiz olunmak. At mükemmel takımlarla hazırlanmak.

Donatılmak [f] Tezyin edilmek, süslendirilmek. Şehrayin için kandiller ve bayraklar asılmak. Teçhiz olunmak, takımları ikmal edilmek.

Donatma [i] Süslendirme, tezyin.

Donatmak [f] Süslendirmek, bezetmek, tezyin etmek. Şenlik, şehrayin yapmak. Müzeyyen surette tertip etmek. [c] Söğüp sayarak tekdir etmek. Gemiyi teçhiz etmek. [f] Şehrayin yapmak, kandiller ve bayraklar ile süslemek.

Donattırmak [f] Tezyin ettirmek, zinet verdirmek. Şenlik, şehrayin yaptırmak.

Doncumak [f] Göğüs

kasvetle katılaşmak, kederli ve gamlı olmak.

Dondurma [i] Buz haline getirme. Karın içinde döndürerek buz haline getirip yazın yedikleri maruf şey. [s] Dondurulmuş, buz haline getirilmiş. Donup yekpare olmuş.

Dondurmacı [i] Yazın dondurma yapıp satan adam.

Dondurmak [f] Su ve sair mayiatı soğutup buz haline getirmek. [c] Çok üşütmek, soğukta bırakmak.

Dongan [i] Dinini değiştirmiş, dönme.

Donmak [f] Buz haline gelmek, incimat etmek, soğuktan katılaşmak. Çok üşümek, soğukta kalmak. Soğuk tesirile incimat ederek ölmek.

Donra [i] Sibiryanın donmuş bataklıkları havi çölü.

Donra [i] Baştaki saçların altında hâsıl olan kepek.

Donuk [s] Donmuş, buz bağlamış, çok üşümüş. Üstü donmuş gibi, dumanlı, puslu, berrak olmayan, buzlu. Cilâsız, parlak olmıyan. [c] Fersiz, ruhsuz, soğuk.

Donuklanmak [f] Donuk olmak, cilâsı, parlaklığı gitmek, dumanlanmak.

Donukluk [i] Fersizlik, cilâsızlık, puslu ve sislilik, dumanlılık, parlak ve berrak olmamaklık.

Donuş [i] Donma, incimat. Çok üşüme.

Dopdolu [s] Tamamile dolu, ağzına kadar dolu.

Doru [s] Siyah ile kızıl arasında bir donda olan at ve saire.

Doruk [i] Zirve, tepe, uç. Tepeleme dolgunluk, pek ziyade doldurulan şeyin teşkil ettiği tepe, küme. [s] Tepe teşkil edecek surette çok dolmuş, kümeli. Sâf, berrak.

Doruklamak [f] Tepeleme, kümeleme, doldurmak.

Dosa [i] Girip çıkmak için sefine ile iskele arasına konulan tahta.

Dost [i] Yâr, muhip, sadık, sevilen kimse, mahbube, maşuk, maşuka. Meş-

ru olmıyan zevç ve zevce, metres.

Dostane [s] Dostça, dost ve muhibbe yakışır olan, dostlukla vaki olan, dost gibi.

Dostluk [i] Dost hali, muhabbet.

Dosya [i] Bir şahsa veya bir muameleye ait evrakın mecmuu.

Doyma [i] Tokolma, kanma.

Doymak [f] Tokluk hâsıl olmak, karın tok olmak, açlık defedilmek. Kanmak, iktifa etmek.

Doymaz [s] Herşeyle kanaat etmez, tamahkâr.

Doymazlık [i] Tamahkârlık, birşeyle kanaat etmemezlik.

Doyrulmak [f] Baş kası tarafından yedirilip açlığı giderilmek, işba edilmek.

Doyulmak [f] Karın tok olmak, açlık defedilmek, kanmak. [c] Kanaat gelmek, iktifa olunmak.

Doyum [i] Doyma, tok olma, kanma, Kanaat.

Doyumluk [i] Bir kere doyacak miktar, doymağa medar olan. Yağma, garet, çapul.

Doyurmak [f] Birinin karnını toketmek, yedirip açlığını gidermek. Beslemek, nafi ve faideli olmak.

Dökme [i] Dökmek fili. Kalıba dökülmüş adi demir. [s] Eritilip kalıba boşaltılmakla yapılmış.

Dökmeci [i] Madenleri eritip kalıplara doldurarak muhtelif şeyler yapan san'atkâr, dökümcü.

Dökmecilik [i]. Madenleri eritip kalıplara doldurarak muhtelif şeyler yapmak san'atı.

Dökmek [f] Bir mayii veya hububat gibi birşeyi bulunduğu kap veya mahalden boşaltmak. Düşürmek, iskat etmek. Saçmak, serpmek, ekmek. Akıtmak, isale iraka etmek. Bedende sivilce gibi şeyler çıkarmak. Sevk ve tahşit etme. Erimiş maden ve saireyi kalıba doldurmak. Sulu hamuru kaynar yağa veya sıcak saçın üstüne akıtmak. Tüyünü ve

havını zayı etmek. Dışarı atmak.

Döktürmek [f] Bir mayii bir kaptan diğer bir kaba veya yere boşalttırmak. Erimiş maden ve saireyi kalıba doldurmak. Sulu hamuru kızgın yağın içine akıttırmak. Saçtırmak, serptirmek, yere dağıtmak. Dışarı attırmak.

Dökülmek [f] Mayi ve hububat gibi birşey bulunduğu kaptan veya mahalden dışarı akmak. Düşmek, sukut etmek. Müntehi ve munsap olmak. Çıkarılmak, sevk ve tahşit olunmak. Üstüne düşmek, muhaceme etmek. Eridilmiş maden ve saire kalıba doldurulmak. Ziyade eskimek, harap ve viran olmak.

Döküm [i] Eritme, eritip kalıba dökme, izabe.

Dökümane [i] Dökme işlerine mahsus fabrika.

Döküntü [i] Dökülmüş, perakende şey. Deniz dalgalarını kesmek için sahilin biraz ilerisine mahsus dökülmüş taşlar.

Döl [i] Rahmin içindeki yavru, cenin. Soy, nesil, ırk.

Dölek [i] Kavun ve karpuz keleği. Tekerleğin merkezindeki ağırşak. Yumru olan herşey.

Dölyatağı [i] Rahim.

Döndürmek [f] Devrettirmek, tahrik etmek, çevirmek. Geriye çevirmek, irca etmek. İçini dışına veya altını üstüne yahut önünü arkasına çevirmek, taklip etmek.

Dönek [s] Sözünden döner, ahdinde durmaz, mütelevvin.

Döneklik [i] Sözünde durmamazlık, sebatsızlık, televvün.

Dönen [i,s] Üç yaşını geçen at ve deve gibi büyük ve iki yaşını geçen koyun ve keçi gibi küçük hayvanat.

Döngel [i] Muşmula denilen maruf meyva.

Dönme [s] Dininden dönmüş, mühtedi. [i] Dönmek fiili, devir. Avdet, ricat. Tahavvül, tagayyür. Nükûl. Dini değiştirme, ihtida.

Dönmek [f] Fırıldak veya çark gibi devretmek. Arkaya doğru geri gelmek, avdet etmek. Değiş-

mek, tahavvül, tagayyür etmek. Tebdili din etmek. Caymak, nükûl etmek, sözünü ve ahdini tutmak. Yüz çevirmek. Benzemek, gibi olmak.

Dönülmek [f] Devir ve cevlân olunmak. Avdet ve ricat olunmak. Nükûl edilmek, sözden veya bir tarafgirlikten cayılmak.

Dönüm [i] Boyu ve eni kırk adım olan arazi ölçüsü. (yeni dönüm tul ve arzı yüz metre yani on bin metredir)

Dönüm [i] Dönme, devir. Ricat, avdet. Kere, nöbet,

Dönüş [i] Geri gelme, avdet, rücu.

Dönüştürmek [f] Gezinip aramak, taharri etmek.

Dönüşün [z] Dönerken, avdette.

Dördayak [s] Elleri de ayak gibi kullanarak yürümek.

Dördel [s] İki kişi tarafından bir piyanoda çalma usulü

Dörder [i] Herbirine veya her defasında dört.

Dördüncü [i] Dört mertebesinde olan, üçüncü ile beşinci arasında olan, rabi.

Dört [i] Üç ile beş arasındaki sayı, iki defa iki.

Dörtbaş [i] Cihatı erbaa, hertaraf, heryan.

Dörtbenekli [s] Dörtlü iskambil kâğıdı, dört beneği olan dominotaşı.

Dörtkaş [s] Bıyığı yeni terlemeğe başlıyan delikanlı.

Dörtköşe [s] Murabba şeklinde.

Dörtköşeli [s] Dört köşesi olan, murabba.

Dörtlü [s] Ba : Dört benekli.

Dörtlük [s] Dört okka ve saire ağırlığında olan. Dört kuruş ve saire kıymetinde olan. [c] Ehemmiyetsiz, itibarsız, parasız ve pulsuz. [i] Dört kuruş ve saire kıymetinde olan sikke.

Dörtleşmek [f] Dört kişi, tane ve saire olmak, dördü bir yere gelmek.

Dörtnal [s] Doludizgin hayvanı koşturarak.

Döş [i] Kaburğa altı, boşböğür.

Döşek [i] Yatak. Pamuklu şiltenin altına serilen yün yatak.

Döşekli [s] Oturaklı, sabit. Enli olduğu için yalpası az olan gemi.

Döşeme [i] Oda ve sairenin zeminini örten tahta ve saire. Mefruşat, minder, yastık, kanape gibi ev eşyası.

Döşemek [f] Yaymak, açmak, yere sermek. Zemini birşeyle kaplamak. Tefriş etmek.

Döşemeli [s] Mefruşatı olan, tefriş olunmuş, mefruş.

Döşenmek [f] Yayılmak, serilmek, uzanmak. Hasta olup yatağa yatmak. Söz uzatmak, etrafile anlatmak. Girmek, koyulmak [f] Mefruşatı düzeltilmek, tefriş olunmak. Zemini kaplanmak.

Döşetmek [f] Zemini kaplamak, yere sermek, tefriş etmek, yaymak.

Döşettirmek [f] Tefriş ettirmek, zemini kaplatmak, yere serdirmek.

Dövdü [i] Tokmak, çekiç. Keser ve balta gibi şeylerin arkalarındaki tokmak.

Dövdürmek [f] Darbettirmek, dövmeğe emir veya müsaade etmek. Birşeye tokmak ve saire ile vurdurup kırdırmak, ezdirmek veya tanelerini ayırtmak, Kurşun veya gülle attırmak.

Döven-düğen [i] Harmanda ekini dövdükleri alet.

Dövme [i] Dövmek fili. Harmanda ekini dövdükleri alet.

Döğme [s] Kızgın halinde çekiç ile dövülerek yapılmış olan.

Dövmek [f] Vurmak, darbetmek. Havanda veya başka bir aletle vurarak kırmak, ezmek, toz haline getirmek. Bir madeni kızdırıp vurararak işlemek. Kakmak, vurmak, çalmak. Topa veya kurşuna tutmak.

Dövüç [i] Nehir veya çeşmede soğuk su ile yıkadıkları çamaşırı dövdükleri tokaç, çamaşır tokmağı.

Dövülmek [f] Vurulmak, darbolunmak. Kırıl-

mak, ezilmek, toz haline getirilmek. Topa tutulmak.

Dövünmek [f] Kendi kendine vurmak, yeis ve nedametle kendi başına, göğsüne ve dizlerine vurmak.

Döğüşmek[f] Biribirile kavga veya güreş etmek, vuruşmak.

Dragon [i] Bir sınıf süvari askeri. [c] Parasız.

Dram [i] Haile, korkunç ve kanlı tiyatro piyesi. [c] Müthiş bir vak'a, facia, musibet, felâket.

Dramatik [s] Drama benzer, drama müteallik, facialı, hailevî.

Drednot [i] Hiç korkusu olmayan, yılmaz. Çok kuvvetli teslih edilmiş pek büyük harp sefinesi.

Drogeri [i] Eczayı kimyeviye ve edviye satılan dükkân, ecza ticarethanesi.

Drogist [i] Ecza taciri, kimyevî ecza satan adam, aktar.

Drogman [i] Tercüman.

Dua [i] Allaha yalvarma, niyaz.

Duacı [i] Birinin hayır duasında bulunan.

Duba [i] Altı düz, yedekte çekilir, eşya ve saire nakline mahsus büyük bir nevi mavuna. Her tarafı kapalı, içi boş ve suyun üstünde durur bir nevi şamandıra ki sıra ile durdurularak üzerine köprü kurulur.

Dubar [i] Kefala benzer sivri burunlu ve karnı büyük bir nevi balık.

Dubara [i] Tavla oyununda iki zarın birden iki benekli gelmesi. [c] Hile, hud'a, oyun, gürültü.

Dubaracı [s] Hilekâr, dessas, desiseci.

Dublin [s] Bir nevi iyi cins püskül. Bir halatın iki ucu arasındaki kısmı.

Duçar [s] Ulaşmış, çatmış, düşkün, müptelâ, giriftar.

Dudak [i] Ağzın üst ve alt kenarı, lep, şefe. [c] Kenar, birşeyin ağzının kenarı.

Dudakçukuru [i] Üst dudağın, burnun altına gelen oluğu.

Dudakdudağa [h] Ağızağıza (öpüşmek)

Dudu [i] Hanım, kadın. Yaşlı ermeni kadını.

Dudu, dudukuşu [i] Yeşil renkli, tekellüm etmeğe alışan maruf kuş, papağanın bir nev'i.

Duduvahit [i] Şerit denilen uzun karın solucanı, tenya.

Duhul [i] Girme, dahil olma.

Duhuliye [i] Bir umumî eğlence yerine girmek için verilen ücret. Ticaret eşyasından memlekete girdiği zaman alınan resim, oktruva.

Dul [s] Kocası ölen veya kocasından ayrılan karı. Karısı ölen veya karısından ayrılan erkek. Dulavretotu.

Dulluk [i]Kocaya vararak kızlıktan çıkmış ve sonra vefat veya talâk ile kocasız kalmış kadının hali.

Duman [i] Yanan odun ve sairenin çıkardığı siyah tütün, duhan. Havadaki sis, pus. İnce tozun havaya kalkmasından hasıl olan bulanıklık. Meyva ve çiçeklerin, sıcak havada soğuk bir mayii havi kapların üzerine konan ince buğu.

Dumanlamak [f] Duman vermek, dumana tutmak veya asmak. Bulandırmak, karartmak.

Dumanlanmak[f] Dumanda durmak, dumandan kararmak. Bulamak, bulanık olmak, kararmak.

Dumanlı [s] Duman, sis, pus veya buğusu olan.

Dumanlık [s] Duman kaplamış, duman içinde olan, sisli, puslu.

Dumdum [i] Tehlikeli yara açmak için kullanılan mermi, girdiği yerde patlar kurşun.

Dun [s] Alçak, deni, zelil. Aşağı, altta, aşağıda olan.

Dur [s] Uzak, bait.

Duraç [i] Bir nevi sülün, çil denilen kuş.

Durak [i] Durulacak yer, makam, mesken, mekân. Menzil, mevkif, istasiyon.

Durakı [i] Tüysüz şeftali cinsi.

Duraklamak [f] Lakır-

dı söylerken tereddütle tutukluk göstermek, kesik kesik söylemek.

Durdurmak [f [Bekletmek, tevkif etmek. İkame etmek, durur bir hale koymak. Ayakta durmağa alıştırmak.

Durendiş [s] Uzağı düşünen, herşeyin neticesini evvelden mülâhaza eden.

Durendişlik [i] Herşeyi önden düşünüp neticesini mülâhaza etme.

Durgun [s] Duran, kımıldamıyan, sakin, rakit. Ağır, bati, gevşek, Yorgun, bıkmış, usanmış. Ruhsuz, hareketsiz.

Durgunluk [i] Hareketsizlik, sükûn, rükûdet. Ağırlık, gevşeklik, bataet. Bıkıntı, usanç, yorgunluk, fütur. Ruhsuzluk, hareketsizlik. Hayret, veleh, şaşıp kalma.

Durgurmak [f] Ba : Durdurmak.

Durma [i] Durmak işi. Ba : Durmak.

Durmak [f] Oynamamak, hareket etmemek, sükûnette bulunmak. Tevakkuf etmek. Bulunmak, kalmak, mevcut ve baki olmak. Beklemek, sabretmek. Hareketsiz kalmak, sakit olmak. Oturmak, sakin olmak, ikamet etmek, şaşıp kalmak. Rahat oturmak, telâş ve patırdı etmemek. Sebat, devam etmek. Geçmemek, ilerlememek, ilişip kalmak. İşlememek, hareketten kalmak. Dinmek, kesilmek. Düşmek, konmak.

Duru [s] Berrak, sâf, açık.

Duruk [s] Ba : Duru.

Duruklama [i] Tepeleme kümeleme.

Duruklamak [f] Tepeleme doldurmak.

Duruksamak, duruksımak [f] Durup tereddüt etmek.

Durulamak [f] Çamaşırı soğuk sudan geçirmek.

Durulanmak [f] Çamaşır soğuk sudan geçirilmek. Durulmak,

Durulmak [f] Tortusu dibe çökerek sâf ve berrak

olmak. Dibe durmak, çökmek. [c] Uslanmak, yaramazlık geçmek.

Durulmak [f] Beklenilmek, tevakkuf edilmek.

Durultmak [f] Tortuyu dibe çöktürüp berrak etmek, tasfiye eylemek.

Duruş [i] Durmak işi ve sureti. Vaziyet. Tarz, tavır, hal, heyet.

Duruşmak [f] Karşı-karşıya gelip bir işe başlamak. Mubahaseye, cenge girişmek.

Duş [i] Omuz, ketif.

Duş [i] Yukardan serpinti suretinde soğuk su dökünme ve buna mahsus süzgeçli alet.

Dut [i] Maruf meyva.

Duvak [i] Gelinin ve yeni doğan çocuğun yüzüne örttükleri telli, süslü tül örtü.

Duvaklamak [f] Gelinin veya çocuğun yüzüne duvak örtmek.

Duvaklanmak [f] Yüzüne duvak örtünmek.

Duvaklı [s] Yüzü duvakla örtülmüş.

Duval [i] Arı kovanında hâsıl olan cüruf.

Duvar [i] Ev, oda, avlu, bahçe ve sairein etrafını çevirmek veya bölmek için yapılan taş, tuğla ve kerpiçten yapılan set, cidar, hail.

Duygu [i] İşitme, duyma, istima. İşitmekle istihsal olunan malûmat, mesmuat. His, hissetme.

Duygulu [s] Hissi ziyade, teessürlü, müteesir. Malûmatlı, haberdar.

Duygusuz [s] Hissiz, duymaz, hissetmez, teessürsüz. İdraksiz, malûmatsız, habersiz,

Dugusuzluk [i] Hissizlik, duymazlık, hissetmeyiş, teessürsüz. İdraksizlik, malûmatsızlık.

Duyma [i] İşitme, istima. Haber alma, istihbar. His. Mütteessir olma.

Duymak [f] İşitmek, Hissetmek, mütehassis ve müteessir olmak.

Duymaz [s] İşitmez, anlamaz.

Duymak [i] Duyacak alet. Hayvan ayağının tırnağı.

Duyulmak [f] İşidilmek. Şayi olmak, intişar etmek. Meydana çıkmak, faşetmek. Hisettirmek.

Duyurtmak [f] Bilvasıta işittirmek. Şayi ettirmek. Meydana çıkartmak, faşettirmek. Hissettirmek.

Düalism [i] Biribirine karşı daima mücadelede bulunan ruh ile cism, iyilik ile fenalık gibi kâinatta çift unsurun mevcudiyetini kabul eden dinî veya felsefî meslek.

Dübbüasgar [i] Semanın şimal tarafında bir cümlei kevkebiye.

Dübbüekber [i] Semanın şimal tarafında, evvelkinden daha büyük diğer bir yıldız kümesi.

Dübür [i] Kıç, makat. Bir işin sonu, gerisi-

Düdük [i] Üflendiği zaman ince bir ses çıkaran maruf alet. Vapur, lokomotif makinelerinin buharla ses çıkardıkları boru. Uzun ve içi boş şey. [s] Zıvana gibi içi boş. [c] Akılsız, boş, fikirsiz adam.

Düdükçü [i] Düdük çalan, yapan ve satan adam.

Düello [i] Tahkiri tamir için iki kişi arasında vaki olan mübareze.

Düetto [i] İki ses veya iki alet için musiki parçası.

Düğme [i] Esvabı, yakayı ve saireyi iliklemek için maden, ağaç, kemik veya kumaştan mamul yuvarlak maruf şey, kopça, ilik. Top, baş, ufak yuvarlak şey. Ufak ur, yumru, çıban, sivilce.

Düğmelemek [f] İliklemek, düğmeleri ilik deliklerine geçirerek esvabı vesaireyi kavuşturmak.

Düğmelenmek [f] İliklenmek, düğmeler ilik deliklerine geçip esvabın önü, yakası kavuşmak. Düğme gibi top top olmak.

Düğmeli [s] Düğmesi olan, düğme ile iliklenen.

Düğü [i] Dibekte dögülmüş pirinç.

Düğücek [i] Küçük dolu tanesi.

Düğüm [i] İki ip ve-

sairenin biribirine bağlanmasından hâsıl olan bağ, ukte. Mesaha ipi, paraketa sicimi üzerinde mesafeyi gösteren taksimat.

Düğümlemek [f] Düğüm yaparak bağlamak.

Düğümlenmek [f] Düğüm yapılarak bağlanmak.

Düğümletmek [f] Düğüm yaparak bağlamağa birini sevk ve icbar etmek, düğüm yaptırmak.

Düğümlü [s] Düğümü olan, düğümle bağlanmış.

Düğün [i] Bir adamın evlendiği, bir çocuğun doğduğu veya sünnet edildiği gün yapılan şenlik, velime, sur, cemiyet.

Dük [i] Ba : Doka.

Dükkân[i] Ufak tacirlerin ve küçük esnafların alışveriş ve icrayi san'at ettikleri mahal.

Dükkâncı [i]Dükkânda oturup eşya satan tacir ve icrayı san'at eden esnaf.

Dülger [i] Bir binanın kapı ve pencerelerinden başka bütün ahşap işlerini yapan san'atkâr.

Dülgerlik [i] Ebniye işlerile meşgul olan adamın sıfatı. Binanın ahşap kısmını yapmak san'atı.

Dümbelek [i] Ağzı gergin deri ile kapalı, kâse şeklinde bir alet ki iki küçük değnekle vurularak çalınır.

Dümdar [i] Bir ordunun arkasından gidip arkayı muhafaza eden asker.

Dümdüz [s] Büsbütün düz ve müstevi olan. Dosdoğru olan.

Dümen [i] Geminin arkasında, istikametini düzelten ve istenilen tarafa çeviren alet.

Dümenci [i] Dümeni idare eden ve kullanan adam.

Dün [i] İçinde bulunulan günden evvelki gün.

Dünkü [s] Bir gün evvel vaki olan.

Dünkügün [i] Bugünden evvel olan gün.

Dünür-dünüşü [i] Zevç anasına karşı zevce; ve zevce anasına karşı zevç ana veya babası.

Dünya [i] İçinde yaşadığımız âlem, kâinat. küreiarz. Yaşamak için lâzım olan şeyler, servet, mal ve mülk. Görücü.

Dünyalık [s] Dünyaya mahsus ve şayan. Mal, servet.

Dünyaperest [s] Dünyaya tapan, dünyaya çok ehemmiyet veren.

Dünyevî [s] Bu âleme mensup ve müteallik.

Düpedüz [s] Büsbütün düz, dümdüz.

Düplikata [i] Bir senedin, bir mektubun ve sairenin sureti, nushai saniyesi.

Dürbün' [i] Uzaktaki şeyleri yakın göstermeğe mahsus maruf alet. [s] Uzağı gören, her işin neticesini önden anlayan.

Dürmek [f] Katlamak, sarmak, devşirmek.

Dürülmek [f] Katlanmak, sarılmak, devşirilmek.

Dürüm [i] Katlama, devşirme, büklüm. Kumaş ve sairenin katlama yeri, katlandığı yerdeki çizgi. Bir kere katlanma miktarı.

Dürüst [s] Sıhhati yerinde, sağ, salim. Doğru, hatasız, sahih. [h] Doğru ve hatasız olarak.

Dürüşmek [f] Bir işe müdavemet, sây ve ikdam etmek.

Dürüşt [s] Sert, katı, kaba. Dokunaklı, ters, müessir.

Dürtlengiç [i] Hayvanları dürtmeğe mahsus kısa üğendire.

Dürtmek [f] Sivri bir değnek ile sokmak. İtmek, ileriye sürmek. Teşvik, tergip, iğva etmek.

Dürtücü [s] Dürten. teşvik, tergip veya iğva eden.

Dürtüş [i] Dürtmek fili. Teşvik, tergip, iğva.

Dürtüşmek [f] Biribirini dürtmek.

Dürtüştürmek [f] Arka arkaya, sık sık dürtmek. Zorla bir iş yaptırmak, muttasıl icbar ve teşvik etmek.

Dürzi [i] Şam civarında Cebeli Düruzda ve Lübnan dağlarında sakin şia mezhebinde bir arap kavmı.

Dürzü [i] Ba: Dürzi. Hıyanetlik, katı yüreklilikten kinaye olarak söylenir tahkir sözü.

Düstur [i] Hüküm ve nüfuzu cari vezir. Zerdüşt dininin reisi ruhanisi. Esas defterikebiri. Esas kaidesi, kaidei külliye. Devlet kanunlarını havi mecmua. Ruhsat, izin, mezuniyet.

Düsturülâmel [i] Her fiil ve hareket ona tatbik olunmak üzere nümune ittihaz olunmak, kaide, nızam veya talimat.

Düsturüledviye [i] İlâçların, edviyenin isimlerini ihtiva eden kitap.

Düş [i] Rüya, vâkıa, âlemi mana. Uğram, tesadüf, rastlama.

Düşes [i] Dükün zevcesi, dokanın müennesi.

Düşeş [i] Tavla oyununda iki zarın altı benekli tarafları üste gelmesi, dominoda üstü iki kere altı benekli taş. [c] Rasgelme, iyi tesadüf.

Düşgelmek [f] Raslamak, rastgelmek.

Düşkün [s] Düşmüş, sakıt, sarkmış, düşük. Saadetini refahını kaybetmiş. Müptelâ, duçar, üftade.

Düşkünlük [i] Düşmüş olanın hali, düşkünlük. mes'ut ve rahat bir hayattan sonra mahrumiyet. İptilâ, duçar olma.

Düşman [s] Hasım, adu, yağı, yav.

Düşmanlık [i] Adavet, husumet.

Düşmek [f] Yukardan aşağıya birdenbire ve istemiyerek inmek, sukut etmek, nüzul etmek. Yürürken yahut dururken yıkılıp yere yatmak. Yıkılmak, devrilmek. Yağmak. Kıymeti aşağılamak, ucuzlamak, tedenni etmek. Derece ve miktar veya şiddeti azalmak, hafiflemek. Kuvveti gidip zayıflamak. Servet ve itibarını kaybedip fakir olmak. Uğramak, tutulmak. Tesadüf etmek, vukubulmak, zuhur etmek, vaki olmak. Uymak, yakışmak, ait ve münasip olmak. Katılmak. Sığınmak, iltica ve dehalet etmek.

Düşük [ṡ] Düşmüş, yerinden çıkıp eksik olmuş. Aşağıya sarkmış. [i] Vakitsiz doğmuş, kazaen rahimden çıkmış. Kusurlu, nakıs.

Düşüklük [i] Sarkma,

sarkık olma. Kusur, noksan, rabıtasızlık.

Düşüm [i [Aşarcıların ekin yığınlarını damgaladıkları tahta damga.

Düşünce [i] Düşünme, efkâr, endişe.

Düşünceli [s] Efkâr ve endişesi olan, düşüncesi olan.

Düşüncesiz [s] Efkâr ve endişesi olmıyan, düşüncesi olmıyan, düşünmeden iş gören.

Düşündürmek [f] Düşünmeği mucip olmak, tefekküre sebep olmak. Gaile ve endişeyi bais olmak, gaileye sokmak.

Düşünülmek [f] Tefekkür ve mülâhaza edilmek, nazarı tetkik ve mütaleadan geçirilmek, zihin yorultmak.

Düşüpkalkmak [f] Beraber yaşamak, refakat etmek.

Düşürme [i] Düşürmek fili, Ba : düşürmek.

Düşürmek [f] Aşağıya bırakmak, indirmek, ıskat etmek. Düşmesini mucip olmak. Tesadüf ettirmek, rasgetirmek.

Düşürtmek [f] Aşağıya bıraktırmak, attırmak, ıskat ettirmek.

Düşüş [ı] Düşme, sukut. Tesadüf, rasgelme.

Düttürü [s] Durmayıp daima öten, çok söyler, geveze.

Düve [i] Genç inek, dişi buzağı.

Düvel [i] Devletler.

Düvelî [s] Devlete mensup ve müteallik olan.

Düvesimek [f] Boğa düve ve inek arayıp azmak.

Düyun [i] Deynin cem'i. Ba : deyn.

Düz [s] İnişi yokuşu, çukuru, tepesi olmıyan, müstevi, müsattah. Düzelmiş, tesviye olunmuş, pürüzlü olmıyan. Doğru, müstekim, Sade, zinetsiz. Devrik ve kıvrık olmıyan.

Düzayak [s] Yokuşu ve merdiveni olmıyan, bir satıhta bulunan.

Düzce [s] Sade, adi, pürüzsüz, müşkülâtsız, zinetsiz. [h] Sadece, sadelikle. tekellüfsüz, doğrudan. [i] İşin sade ve doğru ciheti.

Düzelmek [f] Düz ve müstevi olmak, tesviye olunmak. Tertip ve intizam bulmak, yoluna girmek. Islah, tashih ve tamir olunmak.

Düzeltmek [f] Düz ve müstevi etmek, tesviye etmek, yoluna koymak, tertip ve tanzim etmek. Pürüzünü ve iğriliğini giderip düz ve doğru etmek, ıslah ve tamir etmek.

Düzen [i] Nizam, tertip. Ahenk, uygu, akort. Uydurma söz, uyduruş. Alet, takım

Düzenli [s] Tertipli, muntazam. Ahenk, uygusu yerinde, kurulmuş.

Düzensiz [s] Nizam ve tertibi olmıyan. Ahenksiz, akortsuz, uygusuz.

Düzensizlik [i] Nizamsızlık, tertipsizlik. Ahenksizlik, uygunsuzluk.

Düzeltici [s] Tesviye eden, doğrultan, düzelten. Tanzim ve tertip eden, yoluna koyan.

Düzeltilmek [f] Düz ve müstevi edilmek. Tashih ve ıslah edilmek.

Düzetmek [f] Ba : Düzeltmek.

Düzgün [s] Düzedilmiş, tesviye edilmiş. Yoluna konmuş, mürettep, muntazam [i] Kadınların yüzlerine sürdükleri aklık ve allık.

Düzgüncü [i] Kadın düzgünü yapan ve satan adam. Geline düzgün süren kadın.

Düzgünlü [s] Yüzüne düzgün sürmüş kadın, yüzü boyalı.

Düzine [i] On iki parçadan ibaret tak[illegible]. deste.

üzlemek] Düz ve müstevi yapmak, tesviye etmek.

Düzlenmek [f] Düz edilmek, tesviye olunmak.

Düzlük [i] Düz ve musattah olmaklık. Doğruluk istikamet. Sadelik, tekellüfsüzlük. Düz, iniş ve yokuşsuz yer.

Düzme [s] Yalandan icat ve ihtira olunmuş, sahih olmıyan, sahte.

Düzmek [f] Yapmak, işlemek, kılmak. Tertip ve tanzim etmek. Vücude getirmek, uydurmak, yalandan kurmak.

E

E — Türk alfabesinin altıncı harfi.

Eali [s] Âlânın cem'i. Ba : Âlâ.

Eazım [s] Büyükler, maddeten veya manen büyük olan zevat. Azamın cem'i.

Ebaancet [h] Babadan oğla, nesilden nesile.

Ebabil [i] Dağkırlangıcı, keçisağan kuşu.

Eb'at [i] Uzaklıklar, mesafeler. Bir cismin tul ve arzı, buütler.

Ebe [i] Çocuk doğurtmak san'atını icra eden kadın veya hekim, kabile.

Ebedî [s] Sonu olmıyan, sonsuz, zevalsiz. [h] Hiçbirvakit, asla.

Ebediyen [h] Ebedî olarak.

Ebediyet [i] Ebedîlik, daimîlik, zevalsizlik. Sonsuz, gelecek zaman.

Ebegümeci [i] Maruf ve şifalı sebze ki çiçeği ve kökü doktorlukta kullanılır.

Ebeveyn [i] Ana, baba, valideyn.

Ebir [i] Bulut, sehap.

Ebleh [s] Ahmak, akılsız, budala.

Ebna [i] Oğullar, erkek evlâtlar.

Ebniye [i] Binalar, yapılar.

Ebru [s] Hare gibi dalgalı veya damarlı (kumaş, kâğıt ve saire) [i] Kitap ve defter kabı yapmak için kullanılan renkli kâğıt.

Ebrulamak [f] Mermer gibi hareli veya damarlı olarak boyamak.

Ebucehilkarpuzu [i] Acı bir meyva.

Ebutaylûn [i] Hatmi envaından bir çiçek.

Ecdat [i] Cetler, büyük babalar.

Ece [i] İhtiyar, koca adam, aksakal.

Ecel [i] Her ruhun ve alelhusus insanın mukadder olan ölüm zamanı.

Ecinni [i] Cin, cin taifesinden biri.

Ecir [i] Bir iş mukabilinde verilen şey, karşılık, ücret. Sevap.

Ecîr [i] Ücretle işleyen, gündelikçi.

Eclâf [i] Esafil, erazil, baldırıçıplak güruhu.

Ecnas [i] Cinsin cem'i: Ba: Cins.

Ecnebi [s] Yabancı. [i] Başka memleket ahalisinden, başka bir devlet tebaasından olan adam.

Ecram [i] Cirmin cem'i: Ba: Cirm.

Ecza [i] İlâç yapılmakta kullanılan muhtelif mevat. Kimyevî bir tesir ile vücude gelip patlamak ve alevlenmek gibi bir kuvvet ve tesiri haiz olan şey. Ciltlenmemiş kitap, perakende. Bir şeyin parçaları, kısımları.

Eczacı [i] İlâç yapan ve satan adam.

Eczane [i] Eczacı dükkânı, ilâç yapılan ve satılan yer.

Ecsam [i] Cismin cemi. Ba : Cisim.

Ecsat [i] Cesedin cem'i. Ba : Ceset.

Ecvef [s] İçi boş, kof. [c] Cahil, ahmak, boş.

Eda [i] Tarz, üslûp. Şive, naz. Tavır, kurum. Ödeme, verme, tediye. Yapma, kılma, icra, ifa.

Edani [i] Ednanın cem'i, deniler, alçaklar.

Edat [i] Kendikendine mana ifade etmeyip isimlere ve fiillere ithal ve ilhak olunan küçük kelime, harf.

Edebî [s] Edebiyata mensup ve müteallik olan.

Edebiyat [i] Şiir, inşa, güzel yazılar, lûgat ve iştikaka ait ilimler, ulûmu edebiye.

Edep [i] Terbiye, hüsnü ahlâk, münasip etvar. Zarafet, naziklik. Hicap, haya. Vücudün gizli bulunması icap eden yerleri, avret mahalli. Edebiyat ilmi.

Edeplenmek [f] Edep ve terbiye kazanmak, terbiye olunmak.

Edepli [s] Terbiyeli, zarif. nazik.

Edepsiz [s] Terbiyesiz, utanmaz, arsız, hayasız. [c] Çok bağırıp çağıran, sert huylu, ters.

Edepsizce [i] Edepsizlikle, arsızca.

Edepsizlik [i] Terbiyesizlik, arsızlık, terbiye noksanı.

Edevat [i] Alât, avadanlık. Edatın cem'i. Ba: Edat.

Edibane [s] Edepli ve terbiyeli bir adama yakışır. Ulemaya ve ulûmu edebiye eshabına lâyık. [h] Edep ve terbiye ile.

Edilmek [f] Olunmak, kılınmak, yapılmak.

Edinmek [f] Kendikendine etmek. İttihaz etmek. İstihsal ve iktisap etmek, maletmek, birşeyin sahibi olmak, kazanmak.

Edip [s] Edepli, terbiyeli. Nazik, zarif. Edebiyatla uğraşan, edebiyata mensup, edebiyatta çok iktidarı olan.

Edme [i] Derinin ikinci tabakası, beşrenin altındaki tabaka.

Edna [s] Daha ve pek aşağı, pek dun, hor ve hakir. Pek bayağı. Pek az, cüz'î, azıcık. [i] Esafil güruhu, erazil, ayaktakımı.

Edvar [i] Devrin cem'i. Ba: Devir.

Edviye [i] Devanın cem'i. Ba: Deva.

Edyan [i] Dinin cem'i, Ba : Din

Ef'al [i] Fiilin cem'i. Ba: Fiil.

Efe [i] Zeybek ağası, zeybek.

Efektif [i] Hakikî hakikaten mevcut. Hizmet ve vazifeye hazır askerin hakikî miktarı.

Efendi [i] Sahip, malik, çelebi, seyit. (Tazim unvanı olup okumuşlara, ulemaya, kalem erbabına mahsustur).

Efgan [i] Vasatî Asyada İran ve Türkistan ile Hindistan arasında yaşıyan müslüman bir kavimdir.

Efgan [i] Figanın cem'i. Ba : Figan.

Efganistan [i] Efgan kırallığı.

Efkâr [i] Düşünme, endişe. Niyet, maksat.

Elbiseler

Eflâk [i] Feleğin cem'i. Ba: Felek.

Eflak [i] Romanyanın vâsi bir kıt'ası.

Eflâtun [i] Eski Yunanın büyük hakimlerinden biri. [c] Hakim, filozof.

Efrat [i] Asker. Ferdin cem'i. Ba: Fert.

Efrenci [s] Frenklere mensup ve müteallik.

Efrenç [i] Frenk. Avrupalı.

Efsun[i] Ba: Afsun.

Efsus [h] Yazık, hayf, eyvah, diriğ.

Eğe [i] Maden ve saireyi yontup tesviyeye mahsus alet, törpü.

Eğelemek [f] Eğe ile işleme, eğe ile yontmak veya cilâ vermek, törpülemek.

Eğeletmek [f] Eğe ile yontturmak, törpületmek, eğe ile cilâ verdirmek.

Eğer [h] Şart edatı olup bir cümlei şartiyeye girer. Bazan ilk harfi olan «e» hazfolunarak «ger» kalır. Şiirde cümlei şartiyenin sonuna ilhak olunduğu vardır.

Eğerçi, gerçi [h] Hernekadar, olsa da, vakıâ, ise de.

Eğiç [i] Yemiş koparmak için ağacın dalını ve saire şeyleri tutup eğmeğe mahsus ucu iğri değnek, ağaçtan kanca.

Eğin [i] Arka kemiğinin eğilir yeri.

Eğinç [i] Ur, tümsek, etbeni, siğil.

Eğindirik [i] Devrik büyük yaka, pelerin.

Eğinti [i] Eğeden çıkan ince talaş, borada.

Eğlemek [f] Durdurmak, alıkomak, tavik etmek.

Eğlence [i] Gönül eğlendirecek, sıkılmadan vakit geçirecek şey. Faidesiz, ehemmiyetsiz şey, semeresiz iş. Oyuncak, melâbe. Pek kolay iş. Kendisile istihza olunan, maskara.

Eğlendirmek [f] Alıkomak, geri bırakmak, tavik etmek. Avutmak, eğlence bulmak, ferahlık vermek. Hoş vakit geçirtmek.

Eğlenmek [f] Durmak,

tevakkuf etmek, aram eylemek. Zevk, sefa, cümbüş, tenezzüh etmek, cansıkıntısını defedip iyi vakit geçirmek. İstihza, lâtife etmek, alay etmek.

Eğleşmek [f] Oturmak, dinlemek, vakit geçirmek.

Eğre [i] Keçeden bir nevi eyer altına konulan örtü.

Eğrek [i] Sulak tarlanın suyunu akıtmak için açılan hendek.

Eğrim [i] Eyerin altındaki keçe kaplı ağaç. Sulardaki küçük girdap.

Egzama [i] Bir nevi deri hastalığı.

Egzersiz[i] Talim ve terbiye, öğretme, öğrenme, mümarese. Bir san'ata alışma. Dersini öğrenmek için talebeye verilen vazife. Tecrübe, meleke.

Eh [h] Eyden muhaffef olup tekellümde kullanılır: Eh daha ne var ? gibi.

Ehemmiyet [i] Mühimlik, ağırlık, değerlilik şayanı dikkat olma, dikkat ihtimam.

Ehil [s] Sahip, malik, mutasarrıf. Sakin, mütemekkin. Muktedir, becerikli, erbap. [i] Karı ve kocadan herbiri.

Ehlî [s] Alışık, munis, yalanı olmıyan.

Ehliyet [i] İktidar, liyakat, istihkak.

Ehram [i] Kaidesi mudalla ve topesi bir noktadan ibaret hendesî bir şekil. Eski Mısırılardan kalma bu şekilde abideler.

Ehremen [i] Şeytan.

Ehven [s] Daha hafif, daha zararsız. Daha ucuz, pek ucuz.

Ejder [i] Dört ayaklı, kanatlı ve ağzından ateş püsküren mevhum büyük yılan, büyük ve korkunç yılan.

Ejderha [i] Ba: Ejder.

Ek [i] Noksanı ikmal için ilâve olunan parça, yama. Yara nişanının kenarı.

Ekâbir [i] Büyük adamlar, yüksek makamlarda bulunanlar, rüesa, eşraf.

Ekal [s] Daha az, pek az, en az, en küçük, edna.

Ekalliyet [i] Azlık.

Ekalliyetler [i] Bir hükûmetin tabiiyeti altında yaşayan yabancı din ve milliyete mensup halk.

Ekber [s] En büyük, pek büyük, azam.

Ekiden [h] Metîn ve muhkem olarak, sağlam surette. Sarahaten, kat'iyyen.

Ekilmek [f] Tohum serpilmek, zeredilmek.

Ekin [i] Ekilmiş hububâtın sürmüşü, tarlada bitmiş hububat, mezruat.

Ekinci [i] Ekip biçmekle meşgul adam, çiftçi, zürra.

Ekip [i] Ayni işte çalışanların heyeti umumiyesi, takım.

Ekit [s] Sağlam, muhkem, metîn, kuvvetli. Sarih, kat'î.

Eklemek [f] Parça ilâve etmek, parça ilâvesile uzatmak.

Eklenmek [f] Parça ilâvesile uzadılmak, ek ilâve olunmak.

Ekletmek [f] Ek vurdurmak, parça ilâve ettirmek.

Ekmeğidizinde [s] Muvakkat iş, temelsiz.

Ekmeğinekoç [s] Cömert, kapısı açık, ikramı seven.

Ekmek [f] Tohum serpmek, tohum atmak, zeretmek. [c] Saçmak, serpmek, dağıtmak. Düşürüp kaybetmek.

Ekmek [i] Hububat unundan yapılan hamurun fırında pişirilmesi ile istihsal olunan şey ki insanların başlıca gıdasıdır. Yiyecek, yemek, taam. Geçinecek, maişet. İş, memuriyet, hizmet, vazife.

Ekmel [s] Daha veya pek kemalli, daha mükemmel.

Eksantrik [s] Örf ve âdete muhalif olan. [i] Örf ve âdete ehemmiyet vermiyen. Hoppa, züppe.

Ekselâns [i] Vekillere, sefirlere, paşalara verilen unvan, hazretleri.

Ekser [s] En çok, en ziyade.

Ekser [i] Demir çivi, mıh.

Ekseri [h] En ziyade, ekseriyet üzre, ekseriya.

Ekseriya [h] En çok vakitte, en ziyade, ekseriyet üzre.

Ekseriyet [i] En büyük kısım, çokluk. Bir cemaat ve bir heyetin yarıdan fazlası.

Eksik [s] Bütün olmayan, nakıs, tamam değil. Kusurlu, ayıplı, tam ve mükemmel olmayan. Yokluk. mevcut olmayan, mefkut Diğerinden az, noksan olan. Tartısı tamam olmayan. [h] Noksan ve natamam olarak. [i] Birşeyin tamam olması için ilâvesi lâzım olan miktar. Ayıp, kusur.

Eksiklemek [f] Noksan bırakmak.

Eksiklik [i] Noksan, eksik olma. Eksik olan birşeyin noksan olan miktarı. Ayıp, kusur, noksan. Yokluk, fıkdan.

Eksiksiz [s] Bütün, tamam, noksanı olmayan. Ayıp ve kusuru olmayan, mükemmel. Devamlı, ardı arası kesilmeyen.

Eksilmek [f] Nakıs olmak, azalmak, eksik olmak, tenakus ve tenezzül etmek, Yokolmak.

Eksiltmek [f] Eksik ve noksan etmek, azaltmak, kasmak, tenkis etmek.

Eksper [i] Bir işte, bir san'atta tamam ihtısası olan, bilgi sahibi. Mutahassıs, muhammin.

Ekspres [i] Çok süratli, doğru ve çabuk giden demiryolu katarı, vapur ve emsali.

Ekistra [s] İyinin iyisi, aliyülâlâ.

Ekşi [s,i] Limon ve sirke gibi şeylerin lezzeti, dil ve ağzı buruşturan tat. Tahammür edip bozulmuş ve ağzı buruşturucu bir tat hâsıl etmiş olan. [c] Hoşa gitmez, gülmez, abus çehre.

Ekşice [s] Az ekşiye çalar, ekşimsi.

Ekşili [s] Ekşisi olan.

Ekşimek [f] -Ekşi olmak. Ekşilik peyda etmek. mayalanmak. Bayatlayıp bozulmak. Hoşa gitmez, ekşi bir hal almak. Çok sürünmek, bitirilmek.

Ekşimsi [s] Ekşiye benzer, ekşice.

Ekşimtrak [s] Ekşiye çalar, az ekşi, ekşice.

Ekşilemek [f] Ekşi etmek, ekşi tat vermek, turşu haline komak. Mayalandırmak, bayatlatıp tadını bozmak.

Ekti [s] Kekre, acımtrak. [c] Ekşi yüzlü, kaba, ters, acı. Tamahkâr, pinti.

Ektilik [i] Kekrelik, acımtraklık. [c] Ekşi yüzlülük, kabalık, terslik, sertlik, acılık. Pintilik.

Ekûl [s] Çok yiyen, obur, pisboğaz.

El [i] İnsanın tutmak, işlemek, asılmak, vurmak gibi işlerde kullandığı iki uzuvdan herbiri. Dört ayaklı hayvanların iki ön ayağı. Sap, kulp, kol. Bazı aletlerin vuracak, dövecek kısmı. Ele avuca sığan miktar, avuç, tutam. Elile yapılan işin bir kereliği, nöbet. [c] Vurma. Karışma, müdahale. İktidar, istek, ihtiyar. Tasarruf, malikiyet. İş, amel. Nöbet, sıra.

El [i] Halk, nas, adamlar. Kavm, kabile, aşiret. Bir kavm ve kabilenin sakin olduğu yer. [s] Yabancı, bigâne, ağyar.

Elâ [s] Açık gök, açık mavi [göz]

Elâlem [i] Bütün halk, herkes, yabancılar, yâr ve ağyar.

Elâltından [i] Gizlice, kendini göstermeden.

El'an [z] Şimdi, şimdiki halde. Hâlâ, henüz, daha, şimdiye kadar.

Elâstik [s] Toplanıp çekilir, uzanıp kısalır.

Elbet [h] Mutlaka, herhalde, behemehal. Akıbet, nihayet.

Elbette [h] Mutlaka, herhalde, şüphesiz.

Elbise [i] Esvap, giyilen şey.

Elçi [i] Sefir, birşeyi tebliğ için gönderilen murahhas, vekil.

Elcik [i] Eldiven. Küçük el.

Elek [i] Un ve saireyi elemek için kullanılan alet.

Elektrik [i] Bazı cisimlerdeki çekmek, kıvılcımlar çıkarmak, hayvanlarda asabı titremeyi hâsıl etmek kuvveti.

Elektron [i] Menfi elektrik ile mamul olan ve takdir edilebilir bir varlığı olmayan son derece küçük bir unsur.

Elektrot [i] Elektrik cereyanının bir cisme nüfuz ettiği yer.

Elem [i] Ağrı, acı, sancı. Keder, dert, gam. Hastalık.

Eleman [i] Birşeyi, bir küllü teşkil eden cüz, unsur, anasır.

Eleme [s] Elekten geçirilmiş. elenmiş. Seçilmiş.

Elemek [f] Elekten geçirmekle çalkamak, elekleme. [c] İnceden inceye arayıp tarayarak taharri ve teftiş etmek. Seçmek, intihapetmek.

Elenmek [f] Elekten geçirilmek. [c] Taharri ve teftiş olunmak. Seçilmek, intihap olunmak.

Eletmek [f] Elekten geçirtmek, bilvasıta elemek.

Elhamdülillâh [h] Şükür Allaha, Cenabıhakka şükür.

Elhan [i] Lâhinler, ezgiler, nağmeler.

Elhasıl [h] Hasılı, hulâsai kelâm.

Elifbe-Elifba [i] Hurufu heca tertibi, takımı. Alfabe risalesi.

Elim [s] Ağrıtan, acıtan. Şiddetli, çok dert ve elemi mucip.

Elineağır [s] Ağır iş gören, elinden iş çıkmaz, bati.

Elkap [i] Rütbe ve mevkî sahiplerine verilen unvan. Lâkapler.

Elleme [i] Ellemek fili. [s] El ile seçilmiş, birer birer ayrılmış, seçme.

Ellemek [f] El dokundurmak, el ile tutmak, elde karıştırmak. El ile yoklamak. Örselemek. El karıştırmak, karışmak. İtip tart ve defetmek, tutup atmak.

Ellenmek [f] El ile dokunulmak, kurcalanmak. Örselenmek, kovulmak, itilip defedilmek.

Elleşmek [f] El ile şakalaşıp itişmek, el şakası yapmak. Gücünü denemek.

Elli [i] Beş defa on, yüzün yarısı, kırk dokuzdan bir fazla. [s] Elleri olan. Sapı ve kulpu olan.

Ellinci [i] Kırk dokuzuncudan sonra gelen.

Elma [i] Maruf meyva. [c] Yuvarlak şey, top, küçük küre.

Elmabaş [i] Bir cins ördek.

Elmacık [i] Uyluk kemiğinin başı. Çıkıntılı kemik.

Elmas [i] Maruf kıymetli taş. [s] Cevahirden mamul, kıymetli taşlarla müzeyyen. [c] Pek aziz ve kıymettar, pek parlak ve dilber.

Elmasiye [i] Balık tutkalı ile döndurülmüş şeker ve süt veya meyva suyunu havi bir nevi tatlı.

Elmastraş [i] En temiz cam, billûr. [s] Billûrdan mamul.

Elti [i] İki kardeş zevcelerinin biribirine nisbeti, bir kadının kaynının zevcesi.

Elveda [t] Allaha ısmarladık. Allaha emanet olun.

Elveriş [i] Kifayet, kâfi olma. Münasebet, uygunluk. Faide, hesaba gelme.

Elverişli [s] Kâfi ve vafi. Münasip, muvafık, mutabık, uygun, faideli, hesaba gelir.

Elvermek [f] Yetmek, kifayet etmek, kâfi olmak. Münasip ve muvafık olmak, uymak, uygun gelmek. Faideli ve nafi olmak, hesaba gelmek. Vukubulmak, çökmek, cari olmak.

Elviye [i] Livanın cem'i. Ba: Liva.

Elyaf [i] Lifin cem'i. Ba; Lif.

Elyevm [z] Bugün, bugünkügünde. Hâlâ, henüz, şimdiyekadar.

Elzem [s] Daha, pek lâzım en lüzumlu.

Elzemiyet [i] Pek lüzumlu ve muktazi olmaklık, sonderecede lüzum ve iktiza.

Em [i] Merhem, ilâç, deva.

Em'a [i] Barsaklar.

Emanet [i] Birine emniyet edip birşey terk ve tevdi etme. Birine saklanmak için verilen şey. Hükûmet dairelerinden bazısına verilen isim.

Emaneten [h] Emanet

olarak. İhale suretile olmayarak bizzat hükûmet tarafından idare olunma.

Emare [i] Alâmet, nişan, eser. [h] Karine.

Emaret [i] Emîrlik. Bir emîr veyâ bey veya prensin idaresinde olan memleket, prenslik.

Embube [i] İnce boru, borucuk,

Embiya [i] Nebinin cem'i, peygamberler.

Emcik [i] Emilecek şey, meme.

Emdirmek [f] Emmeğe sevk ve icbar etmek, massettirmek, emzirmek.

Emek [i] Çalışma, sây, cehit. Zahmet, yorgunluk. Çalışma hakkı, ücret.

Emekdar [i] Emeği geçmiş, uzun zaman hizmette bulunmuş.

Emekdaş [i] Hizmet ve iş arkadaşı, beraber emek veren, kapı yoldaşı.

Emeklemek [f] Çalışmak, çabalamak. (küçük çocuk) Sürünerek yürümeğe çabalamak.

Emel [i] Umut, umma, ümit. Şiddetli arzu, hırs, tamah.

Emik [i] Emmekten çürümüş yer, emme eseri, beresi.

Emilmek [f] Ağız ile çekilip massedilmek.

Emin [s] Korkusuz, emniyette olan. Şüphe etmeyen, pek doğru olarak bilen. Kendine emniyet ve itimat edilen. Korkulmayacak, emniyetli. mutemet. Darülfünun Emini, Maarif Emini gibi makam ismidir.

Emir [i] Buyurma, buyuruk, ferman, kumanda. Büyük mekamdan bir iş hakkında yazılan varaka, buyruk.

Emîr [i] Bir memleketin başı, bey, reis. Bir hanedana mensup, necip, asil zat.

Emlâk [i] Mülkün cem'i. Ba: Mülk. Miriye ait arazi.

Emmare [s] Ziyadesile emredici, mücbir.

Emmek [f] Ağzile, nefesle çekerek massetmek.

Emniyet [i] Eminlik, korkusuzluk. Güvenme, itimat, vüsuk.

Emoraji [i] Seyelânı dem, nezif, kan ziyaı.

Emraz [i] Hastalıklar.

Emret [s] Henüz bıyık ve sakalı çıkmamış olan, tüysüz genç.

Emsal [i] Benzer, nazir, manent. Nümune, kıyas edilebilecek geçmiş bir vak'a. Meseller, ata sözleri

Emtaa, emtia [i] Metaın cem'i. Ba: Meta. Emval, eşya, tüccar malı.

Emval [i] Malın cem'i. Ba : Mal. Eşya, emtia.

Emzik [i] Meme tepesi, düğmesi. Meme yerine çocuklara süt verdikleri şişe, bu şişenin ağzına geçirilen lâstik. Küçük ibrik lülesi. Yeni doğan çocuklara tülbent içinde verdikleri şekerli badem ve saire ezmesi.

Emzirmek [f] Çocuğa meme veya emzik emdirmek.

En [i] Genişlik, arz.

En [e] Mübalâğalı tafdil edatıdır : En büyük, en temiz, en güzel, en genç gibi.

En [i] Yüzün rengi, bet, beniz.

Enaniyet [i] Benlik, gurur, hotbinlik.

Enayi [s] Kendini birşey zanneden, mağrur, cahil ve bayağı adam.

Encam [i] Son, nihayet, akıbet.

Encek [i] Köpek ve kedi yavrusu.

Encik [s] Hafif surette vurulmuş veya burkulmuş uzuv. [i] İncinmiş, vurulmuş, burkulmuş yer.

Encümen [i] Meclis, cemiyet, şura. Bir yere toplanma, öbek olma.

Endaht [i] Atma, mermi. Silâh boşatma. Kurşun ve gülle atmak ve nişan almak fenni.

Endam [i] Ten, beden, vücut. Boy, kat, kamet. Vücudün tenasübü, biçim.

Endaze [i] Ölçü, mikyas. 60 santimetre boyunda bir nevi arşın. [c] Hesap.

Ender [s] Daha ve pek nadir ve seyrek. [h] Pek seyrek.

Enderun [i] Vaktile sarayın harem dairesi ve bugün Topkapı sarayının hazine ve Hırkaişerif dairesi. Bu daire vaktile mükem-

mel bir mektep idi ve saray erkânı buradan yetişirdi.

Endişe [i] Düşünce, tefekkür. Gam, keder, gaile, Şüphe, vesvese, merak.

Endüksüyon [i] Hususî vak'alardan umumî bir netice çıkarma,taakkul, istidlâl, istikra. Bir miknatıs veya cereyanın tesiri altında bir cereyanı elektrikî hâsıl etmek.

Endülüs [i] İspanyanın cenubunda bir eyalet.

Eneniyet [i] Ba : Enaniyet.

Enek [s] Enenmiş, burulmuş, iğdiş edilmiş (hayvan).

Enemek [f] Erkek hayvanın taşaklarını çıkarıp erkekliğini gidermek, burmak.

Enenmek [f] Burulmak, iğdiş edilmek, erkekliği giderilmek.

Enenmiş[s] Burulmuş, iğdiş edilmiş, erkekligi giderilmiş.

Enerji [i] Kuvvet, kudret. Sebat. Hassa.

Enerjik [s] Canlı, azimkâr, şehametli,

Enfes [s] Daha veya pek kıymetli, pek makbul, pek lâtif ve leziz.

Enfiye[i] Buruna çekilen çürütülmüş tütün tozu, burunotu.

Enflasyon [i] Çok miktarda evrakı naktiye ihracı.

Enflüanza [i] Nezle şeklinde salgın bir hastalık.

Enfüs [i] Nefisler, ruhlar, can.

Enfüsî [s] Nefiste hâdis olanlar, düşünene, ferdî zihne ait olan, afakî olmıyan

Engebe [i] Ovalık yerin iniş ve çıkışı, çukur ve tepeleri düz olmıyan yer.

Engel [i] Mâni, hail, müşkülât.

Enger [i] Çengelsakızı, yabanî enginarın sütünden hâsıl olan sakız.

Engerek [i] Pek zehirli bir yılan.

Engin [i] Açık deniz, denizin kenardan uzak geniş yeri. [s] Enli, vâsi, geniş.

Enginar [i] Maruf sebze.

Enik [i] Yırtıcı hayvan yavrusu. Ba: Encek.

Enikunu [s, h] Ariz ve amik, gereği gibi, lâyıkile, adeta, hatırı sayılır.

Enin [i] İnleme, inilti.

Enis [i] Refik, arkadaş, görüşülen insan.

Enişte [i] Kız kardeş veya hala kocası.

Enkaz [i] Bina yıkıntıları, yıkıntı, yıkılmış bir binanın kerestesi.

Enkonsiyan [s] Şuursuz olarak vaki olan, idrak dairesinden hariç kalan.

Enmuzeç [i] Misal, örnek, nümune.

Ensal [i] Nesiller, zürriyetler.

Ensap [i] Nesepler, soylar, hısımlar.

Ense [i] Başın arka tarafının saçlar altında olan kısmı.

Enselemek [f] Sürat ve şiddetle yakalamak, ele geçirmek, tutmak.

Ensice [i] Teşrihte dokumaya benzeyen hayvanî ve nebatî uzuv teşekkülâtı.

Ensiz [s] Çok eni olmayan, dar, geniş olmayan.

Enspektör [i] Müfettiş.

Enstantane [i] Bir anda alınan resim, bir an devam eden, bir an içinde.

Enstitü [i] İlmî ve edebî bir maksada hizmet için açılan cemiyet, divan. Böyle bir cemiyetin toplandığı bina.

Entari [i] Basma, fanile ve saireden yapılan maruf uzun libas.

Entbent[s] Parça parça, boğum boğum. Mahcup, utanmış.

Enteresan [s] Merak ve alâka uyandıran, calibidikkat.

Enterlin [i] Satır arası, satırların arasını açmak için dizilmiş tabı harfleri satırların arasına konulan madenî levha.

Entertip [i] Harfleri tertip eden elektrikle müteharrik makine.

Enterrüptör [i] Bir elektrik cereyanını açan ve kesen alet, anahtar.

Enterviyu [i] Bir gazetecinin haber almak ve fikrini öğrenmek için birini ziyareti, mülâkat. Bu mülâkata ait makale.

Entipüften [i] Boş şey, malâyani, saçmasapan, ehemmiyetsiz ve gülünç.

Entrigan [s] Hilekâr, hile eden.

Entrika [i] Hile, desise.

Enva [i] Neviler, çeşitler, türlüler.

Envanter [i] Emval, eşya ve evrak defteri. Kassam defteri, kâr ve zararını anlamak için mağazadaki emtaanın kıymetini havi defter. Bilânço.

Ep [i] Baba, peder.

Ep [e] Meftuh hemze ile başlayan bazı sıfatların başına girip tekit ve mübalâğa beyan eder. Epey, çokeyi gibi.

Epçet [i] Arap harflerini havi olan sekiz kelimenin birincisi.

Epey [i] Ziyade, pek fazla.

Epeyce [i] Ziyadece, fazlaca.

Epher [i] Temiz kanı kalpten bedene dağıtan büyük damar, şeryan.

Epkem [s] Dilsiz, epsem, ahraz.

Eprimek [f] Burundan, genizden lakırdı etmek.

Epsem [s] Dilsiz. Sükût eden, sakit, sessiz.

Epter [s] Kuyruksuz, kuyruğu kesik. Nakıs, eksik. Arkasında zürriyyeti kalmayan. İyi nam bırakmayan.

Er [i] Erkek, bülûğa ermiş insan, mert. Koca, zevç. [c] Değerli adam, mert, bahadır, ehil.

Er [z] Tez, erken.

Eracif [i] Yalan ve fena haberler, uydurma şeyler.

Eramil [i] Dul kadınlar, kocasız ve muhtaç kadınlar.

Erazil [i] Reziller, alçaklar, rüsvaylar.

Erbain [i] Kırk. Birinci kânunun yirmi ikisinden itibaren kırk gün devam eden karakış.

Erbap [s] Ehil, lâyık, muktedir. [i] Sahipler, malikler, mutasarrıflar.

Erce [z] Mertce, insanca.

Erdep [i] Arabistana mahsus bin okkalık bir ölçü.

Eren [i] Yetişen, vâsıl olan, veli.

Erfa [i] Daha ve en yüksek.

Erganun [i] Kiliselerde çalınan bir nevi çalgı, org.

Ergeç [i] Erkek keçi, teke. Fırıncı küreği. [e] Erken veya geç olsun manasını ifade eder : ergeç ölüm var.

Ergen [s] Bekâr, evlenmeyen genç.

Ergenlik [i] Bekârlık. Yüzde çıkan sivilce. Bekâr erkeğe varan dul kadının verdigi hediye.

Ergin [s] Ermiş yetişmiş, olmuş, kemale gelmiş.

Erguvan [i] Güzel bir kızıl rengi olan maruf çiçek.

Erguvanî [s] Erguvan çiçeği renginde güzel ve parlak kızıl.

Erkân [i] Rükünler. Askerî paşalar, büyükler, ulular. Edep, teşrifat..

Erkek [s] Dişi mukabili. Koca, zevç. Güçlü, kuvvetli. Bir çift hükmünde olan şeylerin deliksiz olanı. Sert, kolay iğilip bükülmez. Dürüst.

Erkeklik [i] Erkek olmaklık. Zükûriyet. Bülûğ, sinni bülûğa vâsıl olma, evlât yetiştirecek bir hale ve yaşa gelme. [c] Yiğitlik, bahadırlık, şecaat, cesaret.

Erkeksiz [i] Kocası ve kendisini himaye edecek bir erkeği olmıyan kadın.

Erken [z] Geç mukabili, vakit geçmeden. Daha evvel.

Erkence [z] Az erken, çok geç olmıyarak.

Erkenci [s] Sabah erken kalkmak, akşam erken yatmak, eve erken dönmek veya evden erken çıkmak âdeti olan.

Eriğen [s] Ağızda erir gibi lâtif ve leziz olan (meyva ve saire)

Erik [i] Maruf meyva.

Erike [i] Taht, Serir, gelin tahtı.

Erlik [i] Ba : Erkeklik.

Erime [i] Sulp halinden mayi haline geçme.

Erimek [fl] Sulp ve donmuş halinden mayi hahaline geçmek. [c] Üzülüp zayıflamak. (Ur, şiş ve saire) dağılmak.

Erincik [s] Üşenen, tembel. Utangaç, mahçup.

Erişmek [f] Yetişmek, vâsıl olmak. Uzanıp tutmak, el veya boy yetişmek. Haber vâsıl olmak. Olmak, kemal bulmak. İzdivaca elverişli yaşa yetişmek.

Erişte [i] Hamurdan kesilen taze ev şehriyesi.

Eritmek [f] Katı ve donmuş halde bulunan bir cismi sulu haline koymak. izabe etmek. [c] Çok zayıflatmak, vücutte et ve yağ bırakmamak.

Eritilmek [f] Katı ve donmuş bir cisim mayi haline geçirilmek, izabe olunmak.

Ermek [f] Yetişmek, vâsıl olmak. Nail ve mazhar olmak, destires olmak. Olmak, kemal bulmak. Sinni rüşte vâsıl olmak, yetişmek. Veli mertebesine vâsıl olmak.

Ermeni [i] Kafkasyanın şimal taraflarında oturan bir kavm.

Ersiz [e] Ba : Erkeksiz.

Ersizlik [c] Ba : Erkeksizlik.

Erte [i] Bir gün sonraki gün. Bir sene sonraki sene.

Ertelemek [f] Erteye kalmak, bir gün geri kalmak.

Ertesi [i] Ba : Erte.

Ervah [i] Ruhun cem'i. Ba : ruh.

Erzak [i] Rızkın cem'i, Ba : Rızk.

Erzan [s] Ucuz. Lâyık, şayan, münasip.

Erzel [s] Daha veya pek rezil, pek alçak ve rüsvay.

Es [i] Akıl, zekâ, us. His, duygu. Sağlamlık, sıhhat. Koku, rayıha.

Esame [i] Asker neferatının kaydı.

Esameli [s] İsmi defterde kaydolunmuş, mukayyet.

Esami [i] İsmin cem'i, Ba : isim.

Esaret [i] Tutsaklık, muharebede esirlik. kölelik, memlûkiyet.

Esas [i] Temel, asıl. Hakikat, doğruluk.

Esasen [h] Esasından, temelinden, aslından.

Esasî [s] Asıl ve temele müteallik, zatı mes'eleye ve hakikati hale dair.

Esaslandırmak [f] Temelini atmak, bir temel üzerine bina etmek. Sağlamlaşak, sağlam ve muhkem bağlamak. Tashih ve tahkik etmek. Birşeyin asıl ve esasını kararlaştırmak.

Esaslanmak [f] Temelleşmek, teessüs etmek. Sağlamlaşmak. Tehakkuk etmek, doğruluk peyda etmek.

Esaslı [s] Bir işin asıl ve esasına taallûk eden. Sağlam, muhkem, dayanıklı. Sahih, doğru, muhakkak.

Esassız [s] Temelsiz. sakat, çürük. Asıl ve hakikati olmıyan.

Esatir[i] Hurafeler, eski kavmlerin mabut ittihaz ettikleri şeylere dair hikâyeler.

Esbap [i] Sebebin cem'i. Ba : Sebep.

Esbap, esvap [i] Elbise, arkaya giyilen libas.

Esvapçı [i] Hazır elbise satan tacir. Büyük bir zatın elbiselerine ve onlara müteallik hususata bakan memur.

Esvaplık [s] Elbise imaline yarayan, elbiselik (kumaş)

Esef [i] Acıma, keder, elden kaçan birşey için mahzun olma.

Esen [s] Sağ, sıhhatte, sahih, salim. Sağlam. Sâf, halis. Zeki, âkil, [i] Kağnı denilen iki tekerlekli arabanın yekpare dingili.

Eser [i] Alâmet, nişan, birşeyin varlığına delâlet eden hal. Vücudü kalkmış birşeyin kalan kısmı, bakıye. Bir adamın yaptığı şey. İmal, icat, ihtira, tasni. Telif, kitap. Fiil, amel, tesir.

Esham [i] Sehimin cem'i. Ba : Sehim. Hisse senetleri.

Esi [i] Büyükbirader, ağabey.

Esir [i] Tutsak, harpte düşmanın eline düşen. Kul, köle, bende. [c] Düşkün, müptelâ, duçar.

Esir [i] Havadan daha hafif olup kâinatı dolduran, ziya, hararet, elektrik ve saireyi nakle vasıta olan bir seyyal cisim.

Esirgemek [f] Korumak, saklamak, hıfzetmek. Vikaye, sıyanet, himaye etmek. Acıyıp vermemek, kıyamamak, imsak etmek.

Esirgenmek [f] Korulmak, saklanmak. Muhafaza, himaye olunmak. Kıyılmamak, acıyıp verilmemek.

Esirgeyici [i] Koruyan saklıyan. Vikaye, sıyanet, muhafaza eden. Vermeye kıyamıyan, mümsik.

Eskal [i] Ağır şeyler, eşya, kalabalık, ağırlık.

Eskal [s] Daha sakil, daha çirkin, canı ağır.

Eski [s] Kadîm, köhne, atîk. Mukaddem, sabık, salif, şimdikinden evvel olan. Eskiyip yerleşmiş, müzmin, Kıdemli, kıdem kazanmış. Hükmü geçmiş, vakti geçmiş. Yaşlı, müsin, ihtiyar. Bozuk, harap, viran.

Eskimek [f] Eski olmak, kadîm ve köhne olmak. Müzmin olmak, Kıdemli olmak. Hükmü geçmek, muattal olmak. İhtiyarlamak, kocamak. Bozulmak, fersude olmak. Harap ve viran olmak.

Eskitmek [f] Kullanarak eski haline komak, köhneletmek. Bırakıp eskimesini temin etmek. Bakmayarak eski haline gelmesine sebebiyet vermek, müzminleştirmek.

Eskizamanlar [i] Tarihin ilk devresi. Kurunu kadime.

Eskrim [i] Kılıç ve meç talimi, silâhbazlık.

Eslâf [i] Selefler. Ba : Selef.

Eslem [s] Daha ve pek sağlam, emin, en sağlam, en doğru.

Esliha [i] Silâhlar. Ba: Silâh.

Esma [i] İsimler. Ba : İsim.

Esman [i] Semenin cem'i. Ba : Semen.

Esmek [f] Hava oynamak, yel hareket etmek, hubup etmek, vezan olmak. Birdenbire hatıra gelmek,

ansızın aklına gelmek. Nasip, kısmet olmak, isabet etmek.

Esmer [s] Karaya mail, buğday renginde.

Esna [i] Ara, aralık, hengâm, sıra.

Esnaf [i] Sınıflar. Dükkâncılar ve san'atkârlar, küçük tüccar.

Esnan [i] Sinnin cem'i. Ba : Sin.

Esnek [s] Esneyen, iğrilip yine doğrulan, uzanıp kısalan. [i] Esneme. Hayvanların ağızlarına geçirilen ip veya kayış bağ.

Esnemek [f] İğrilip doğrulmak, uzayıp kısalmak, elâstikli olmak. Uyku veya cansıkıntısından gayriihtiyari ağız açmak, Cansıkıntısından uyuklayıp durmak, gevşemek.

Esnetmek [f] Çekip uzatmak, usandırmak, canını sıkarak esnemeye sevketmek, taciz etmek.

Esrar [i] Sırrın cem'i. Ba : Sır. Hint kınnabı denilen bir otun yaprağı ki tütün gibi içilir veya yenir ise insanı sarhoş eder.

Esrarkeş [i] Esrar içen adam, esrar kullanan.

Esrik [s] Sarhoş, mest. Azgın, kızgın.

Esrimek [f] Sarhoş olmak. kızmak, azmak.

Ester [i] Katır, anası kısrak ve babası merkep olan hayvan.

Estimator [i] Gümrükte eşyaya kıymet koyan memur. Muhammin.

Estirmek [f] Esmesini mucip olmak, hubup ettirmek.

Esvet [s] kara, siyah.

Eş [s] Bir çift teşkil eden iki şeyin beheri, çiftin her teki. Birşeye benzer ve muadil olan, misil, menent. Müsavi, akran. Arkadaş, refik, karı veya koca. Dost, muhip, yar.

Eş'ar [i] Şirin cem'i. Ba: Şiir.

Eşbe [s] Kabadayı, serbest tavırlı, levendane edalı.

Eşbeh [s] Daha benzer, Daha müşabih ve mümasil.

Eşcar [i] Ağaçlar.

Eşek [i] Maruf hayvan, merkep, [c] Ahmak, akılsız, idraksiz, kaba, münasebetsiz.

Eşelemek [f] Karıştırmak, hafifçe eşmek. Aramak, araştırmak. Fışkırtmak, tahrik etmek,

Eşhas [i] Şahsın cem'i. Ba: şahıs.

Eşik [i] Kapının önündeki ağaç veya taş basamak, atebe, südde, asitan. Saray ve konak kapısının önü.

Eşilmek [f] Kırılıp çukurlaşmak.

Eşinmek [f] Hayvan ayağı ile yeri kazımak, tozu toprağı karıştırmak.

Eşirra [i] Seririn cem'i, Ba : şerir.

Eşkâl [i] Şeklin cem'i. Ba : Şekil.

Eşkin [s] Eşen, koşan, çabuk yürüyüşlü at.[i]Yürüyüş. Yorga yürüme.

Eşkıya [i]Şakinin cem'i. Ba : Şaki.

Eşleşmek [f] Eş ve arkadaş peyda etmek. Hayvanlar çiftleşmek. Muadil ve müşabih olmak.

Eşme [i] Eşmek fili. Ba : Eşmek. Kumsal yerde nebean eden su pınarı.

Eşmek [f] Kazmak, hafretmek, tırmıklamak. Gezmek, sürtmek, koşmak. Bir hizmetin ifasına ve hususile harbe müsaraat etmek. Eşkin ve yorga yürümek.

Eşraf [i] Şerifin cem'i. Ba : Şerif.

Eşref [c] Daha veya pek şerefli ve aziz, pek muhterem.

Eştirmek [f] Hafif surette kazdırmak, toprağı karıştırmak. Koşturmak, tesri etmek.

Eşya [i] Şeyler. Mefruşat ve sair ev levazımı. Elbise, çamaşır, yatak ve saire. Yük, hamule. Ruhsuz mevat.

Et [i] Canlıların bedeninde deri ile kemik arasındaki madde, lâhim. Meyvanın derisile çekirdeği arasındaki yenen lezzetli madde.

Etabli [i] Bir yere yerleşmiş olan, mütemekkin, mütevattın.

Etajer [i] Katkat rafları bulunan etrafi açık müteharrik dolap.

Etamin [i] İnce, seyrek bir nevi kumaş.

Etba [i] Tâbiler, peyrevler, tarafgirler, uşaklar, hizmetçiler.

Etek [i] Esvabın veya birşeyin en aşağı kısmı, zeyl, damen.

Eteklemek [f] Birinin eteğine varmak, eteğini öperek tebrik ve tazim etmek. Etekle yellemek, etekle havalandırmak. Etek etek alıp götürmek.

Eteklik [i] Belden aşağı sarkmak üzre giyilen ruba, fistan.

Etem [s] Daha veya pek tam ve mükemmel, noksansız, ekmel.

Eter [i] Tebahhur etmeğe mail küul ve sair mayilere verilen isim, ruh. Ba: Esîr.

Etinedolgun [i] Tıknaz, semiz.

Etkafalı [s] Kalınkafalı, zekâsı olmıyan.

Etkesimi [i] Hıristiyanların büyük pehrize girecekleri günlerdeki şenlik ve yortuları.

Etli [s] Eti çok olan, tıknaz, dolgun. Çekirdek ile deri arasındaki yenecek kısmı çok olan meyva.

Etraf [i] Taraflar, yanlar, uçlar, kıyılar.

Etsiz [s] Etli olmayan, zayıf.

Etsuyu [i] Et ve kemiği kaynatarak elde edilen yağlı su.

Ettirmek [f] Bilvasıta etmek, etmeğe sevk ve icbar veya müsaade etmek.

Etvar [i] Tavrın cem'i. Ba : Tavır.

Ev [i] Hane, yurt, mesken. Küçük parçalara münkasim birşeyin beher kısmı, hane. Bir evde ikamet edenlerin heyeti mecmuası, aile, familya. Soy, nesil, sülâle, hanedan.

Evbaş [i] Aşağı halk, ayaktakımı, çapkın güruhu, külhanbeyliği, apaş.

Evç [i] Seyyareler mahreklerinin merkezden en uzak noktaları. Birşeyin en yüksek yeri, nihayet derecesi.

Evca [i] Ağrılar, sızılar, sancılar.

Evcik [i] Küçük hane, fakir evi.

Evciment [i] Top, yığın, küme, toplanma. [s] Toplu, idareli, evini muntazam tutan.

Evel, evvel [s] Birinci, ilk, eski, geçmiş, kadim. Tekaddüm eden, mukaddem. [i] Başlangıç, iptida, baş.

Evelce, evvelce [z] Mukaddema, önce, daha evel, ondan akdem.

Eveli [z] İptidaları, eskiden.

Evelki [s] Birinci, ilk, sonuncu olan, mukaddem, eski, kadim.

Evelsi [i] Sonuncudan evelsi olan.

Evermek [f] Evlendirmek, tezviç etmek.

Evet [e] Hayhay, öyledir.

Evetlemek [f] Söylenen söze kulak asmıyarak evet evet deyip tasdik etmek.

Evham [i] Vehmin cem'i. Ba : Vehim.

Evirmek [m] (Çevirmek ile beraber kullanılır) Birşeyi yapmaktan âciz olarak tereddütle ötesine berisine bakmak. Uhdesinden gelmek. [c] Doğruca söylemeyip dolayısile anlatmak.

Ev'iye [i] Vianın cem'i Kaplar, mahfazalar. Damarlar.

Evkadını [i] Hamarat, evinin işlerile meşgul olan, eve bakmasını bilen kadın.

Evkaf [i] Vakıflar. Ba: vakıf.

Evlâ [s] Daha iyi, müreccah, daha lâyık, daha iyi, daha münasip.

Evlât [i] Çolukçocuk. Zürriyet, nesil, sülâle. Oğul, kız, çocuk.

Evlâtlık [i] Oğulluk, manevî evlât. Birinin, diğer bir şahsın evlâdını evlât olarak kabul etmesi ve bu suretle kabul olunan.

Evlek [i] Bir dönümün dörtte biri, dört yüz murabba arşın yer. Bir bahçe ve bostanda yapılan taksimatın beheri. Su mecrası.

Evlenme [i] İzdivaç etme, aile kurma.

Evlenmek [f] Evbark sahibi olmak, izdivaç etmek.

Evleviyet[i]Daha lâyık ve daha münasip olma, rüçhan, tekaddüm.

Evli [s] Evbark sahibi, müteehhil, karılı, kocalı.

Evliya [i] Veli, velâyet ve keramet sahibi. [c] Halim ve selim, hüsnü ahlâka malik.

Evolüsyon[i] Tekamül. Bütün eşkâli hayatiyenin tedricen tahavvül ettiğini kabul eden nazariye.

Evrak [i] Varaklar, yapraklar, kâğıtlar.

Evram [i] Veremler, şişler, yumrular.

Evsaf [i] Vasıflar, sıfatlar.

Evvelâ [h]Birinci derecede, birinci olarak.En evvel, iptida, evvelemirde. Evvelce.

Evvel (Ba : Evel)

Evveliyat [i] İş veya vukuatın iptidaları, ilk kısmı, mabadi, mukaddemat.

Evza [i] Vaz'ın cem'i. ba : Vazı. Tavır ve duruşlar.

Ey [h] Nidaya, çağırmağa yarar : ey dostum bana bak. Evet, peki, olur. Nidaya cevap için kullanılır. Ne var, ne istiyorsun ?. Sual ve isticvap için kullanılır. Ey sonra ?. Tasdik edatıdır : Ey orası öyle. Sabırsızlığı gösterir : Ey ! artık yetişir. Hey, yahu.

Eyalet [i] Bir valinin idaresi altında bulunan memleket, bir devlet ülkesinin birinci derece münkasim olduğu taksimatın herbiri, vilâyet.

Eyer [i] Binmek için atın üzerine konulan takım, palan, semer.

Eylemek [f] Kılmak, yapmak, işlemek, etmek.

Eylûl [i] Senenin dokuzuncu ayı.

Eytam [i] Yetimler.

Eytmek [f] Söylemek,

Eyvah [h] Yazık, heyhat. Teessüf ve telehhüfü gösterir.

Eyvallah [h] Evet, öyle olsun. Teşekkür ederim, Allah razı olsun. Allaha ısmarladık.

Eza [i] İncitme, eziyet, cefa, cevir.

Ez'af [i] Zıflar, katlar, birşeyi iki misli yapan fazlalıklar.

Ezan [i] İbadete davet için minarede okunan maruf kelimeler.

Ezber [i] Kitaba bakmadan okuma, hıfız. [h] Kitaba bakmıyarak.

Ezberci [s] Dersini anlamazdan ezber etmeği âdet edinen.

Ezberlemek [f] Ezber öğrenmek, hıfzetmek.

Ezberlenmek [f] Ezber öğrenilmek, hıfzolunmak.

Ezberletmek [f] Ezber öğretmek, hıfzettirmek.

Ezdat [i] Zıtlar, mukabil ve muhalif olan şeyler.

Ezdirmek [f] Bilvasıta ezmek, tazyik ettirmek, çiğnettirmek Basılıp mağlûp ve perişan olmasına mâni olmamak.

Ezel [i] İptidası olmayan mazi.

Ezelî [s] Ezele mensup ve müteallik olan, başlangıcı olmayacak surette kadim olan, iptidasız. Ötedenberi.

Ezeliyet [i] Ezelilik, iptidasızlık, başlangıcı olamayacak surette kadimlik.

Ezgi [i] Bir nevi köylü bestesi, beste, lâhin.

Ezgil [i] Birnevi küçük taneli muşmula.

Ezhan [i] Zihnin cem'i. Ba : Zihin.

Ezhar [i] Çiçekler, şükûfeler.

Ezik [s] Ezilmiş, basılmış, ezilerek bozulmuş.

Ezilmek [f] Toz haline getirilmek, dövülmek, havanda veya çekiç gibi birşey altında ufaltılmak. Basılmak, ayak altında kalmak, ağır birşeyin altında kalarak pestil gibi olmak. Mağlûp ve perişan olmak.

Ezinmek [f] Midede baygınlık hissetmek, yürek bayılmak.

Ezinti [i] Midede hissolunan eziklik.

Eziyet [i] İncitme, zahmet, meşekkat, cefa.

Eziyetli [s] Zahmetli, meşekkatli, çok ağır ve yorucu.

Ezme [i] Ezilmiş şey.

Ezmek fili. Basıp veya sıkıp yassılatmak, şeklini bozmak. Birşeyi su veya bir mayi içinde karıştırıp sulandırmak. [c] Kahır ve tedmir etmek, mağlûp ve perişan etmek. Çok zahmet ve eziyet vermek.

Ezrail, Azrail [i] Ruhları kabza memur melek, can alıcı melek.

Ezvak [i] Zevkler. ba: Zevk.

Ezmek [f] Döğüp toz haline getirmek, ufaltmak.

F

F [i] Türk alfabesinin yedinci ve sessizlerin beşinci harfi olup rakam yerine kullanıldığı zaman yedi ve yedinci sayıyı ifade eder.

Fa [i] Musikide beşinci çizgi üzerindeki nota.

Faal [s] Çok işliyen, çok iş gören, durmayıp çalışan.

Faaliyet [i] Faallik, durmayıp çalışma, çok iş gören ve çalısan adamın sıfatı.

Fabrika [i] Makinelerle iş yapılan mahal, imalâthane, darüssınaa.

Fabrikacı [i] Fabrika sahibi.

Fabrikatör [i] Fabrikacı, fabrika sahibi.

Facia [i] Afet, musibet. Acınacak hal ve vak'a. Acıklı ve ibretli tiyatro piyesi, dram.

Facialı [s] Acıklı, müessir, ağlatıcı.

Facir [s] Fisk ve fücur sahibi, sefih, işret ve zina gibi fena işleri itiyat eden adam.

Faça [i] Serenleri aksine çevirerek gemiyi geriye hareket ettirme.

Façeta [i] Ba: Faseta.

Façuna [i] Sürtünerek eskimekten muhafaza için halatları tel veya katranlı sicim ile sarma.

Fağfur [i] Eski zamanlarda Çin imparatorlarına verilen isim. Çin porseleni.

Fağfurî [i] Çin porseleni, Çinde imal olunan gayet ince ve makbul tabak, kâse, filcan ve saire.

Fahım [i] Kömür.

Fahim [s] Büyük, ulu, azametli, muazzam, mükerrem.

Fahimane [s] Büyüklük, ululuk, büyük ve ululara yakışır surette olan.

Fahır [i] Öğünülecek şey, iftihar, edilmeğe değer.

Fahir [s] Kıymetli, ağır, güzel, parlak. Öğünen, iftihar eden.

Fahiş [s] Ahlâka mugayir, edep ve terbiyeye uymıyan. Büsbütün yolsuz, pek çirkin ve lâyıksız. Pek ziyade, insafsızcasına fazla, pek mübalâğalı.

Fahişe [i] Orospu, kahpe, zaniye.

Fahmî[s] Kömüre mensup ve müteallik olan.

Fahrî [s] İftihara mensup ve müteallik olan. Ücret ve maaşsız olup ancak şeref ve iftihar için verilen memuriyet, isim ve unvan. Maaşsız ve ücretsiz.

Fahriye [i] Bir insanın kendini medih yolunda söylediği söz. Şairin kendini methederek tanzim ettiği kaside.

Fahur [s] Çok öğünen, her münasebetle kendisini metheden. Mütekebbir, müteazzım.

Fahurane [s] Öğünerek, kendisini methederek, iftihar eyleyerek, tefahurla.

Fahz [i] Bacak, oyluk.

Faide, Fayda [i] Kâr, kazanç, menfaat, ümit, işe yarama.

Faidelenmek, Faydalanmak [f] Kâretmek, kazanmak, menfaat görmek, faide görmek.

Faideli, Faydalı [s] Kârlı, kazançlı, faide ve menfaati olan.

Faidesiz, Faydasız [s] Kâr ve kazancı olmayan, faide ve menfaati bulunmayan, kendisinden hayır umulmayan şey.

Faidesizlik, Faydasızlık [i]Kendisinden faide

kâr, kazanç ve hayır ve menfaat umulmıyan şahıs ve şeyin hal ve sıfatı.

Faik [s] Üstün, âlâ, müreccah, başkalarına tefevvuk eden.

Faikıyet [i] Başkalarına üstün olmaklık, diğerlerinden âlâlık, müreccahiyet.

Fail [i] İşleyen, yapan, bir işi gören. Müessir.

Failiyet [i] İşleyicilik, yapıcılık, bir işi yapan ve gören adamın hal ve sıfatı. Müessirlik, tesir.

Faiz [i] Ödünç verilen para için borçludan alınan kâr, nema, güzeşte.

Faiz [s] Maksat ve meramına erişen, fevz bulan.

Fak [i] Tuzak, kapan.

Fakabasmak [f] Pot kırmak, boş bulunarak dokunaklı bir söz söylemek. Gafletle tuzağa tutulmak. yakalanmak.

Fakabastırmak [f] Gafil avlanmak, boş bulunmasından bilistifade tuzağa düşürmek, pot kırdırmak.

Fakat [e] Ancak, lâkin, amma, yalnız şukadar ki.

Fakfon [i] Nikel ile mahlût gümüşe benzer beyaz bir maden.

Fakı [s] Okumuş, âlim, zeki, fatin.

Fakih [s] Fıkıh ile iştigal eden âlim, dinî ilimlere vâkıf zat. Okumuş, zeki, âlim.

Fakır [i] Yoksulluk, fakirlik. ihtiyaç, zaruret. Noksan, eksiklik.

Fakir [s] Yoksul, züğürt, muhtaç, zarurette bulunan, zavallı, biçare. Dilenci, sail. Tevazu tabiri olarak: Ben manasını da ifade eder.

Fakirane [s] Fakircesine, fakire yakışır surette. Fakir gibi. Acizane.

Fakirhane [i] Söz söyleyenin evi (tevazu tabiridir).

Fakrüddem [i] Kansızlık, kanda kırmızı küreyvatın azlığı hastalığı. Anemi.

Fal [i] Uğur, talih. İstikbali keşif ve istihraç için müracaat edilen birtakım vesaiti garibe, talih yoklama.

Falaka [i] Üzerine kalınca bir ip takılmış bir metre kadar uzunlukta kalın-

bir sopadan ibaret bir işkence aletidir ki insanın ayaklarını buna takıp dayak atarlar.

Falcı [i] Fala bakan, istikbali birtakım garip usullerle keşfeden, talih bakan adam.

Falcılık [i] Fala bakmak san'atı.

Falso [i] Musikide bir perdeye ait sesin iyi ve tamam çıkmaması. Birşeyde edilen kusur, hata.

Falya [i] Ağızdan dolan eski usul topların ateş edilmesi için ağızlık barutun konulduğu mahal ve bu topa konan barut.

Falyadeliği [i] Eski topların kıç tarafında ağızlık barutun iştialinde içerdeki barutu tutuşturmağa mahsus delik.

Fam [i] Renk, levin.

Familya [i] Aile, ev halkı, evlât ve ayal, hanedan. Zevce, karı.

Fanatik [i] Bir din, bir fikir için ifrat derecede taraftarlık eden, mutaassıp.

Fanatiklik [i] Taassup, fanatik olma.

Fanatism [i] Ba: Fanatiklik.

Fanfan [s] İhtiyarlıktan dişleri dökülüp sözü anlaşılmaz olan. Bu suretle söylenen söz.

Fani [s] Zeval ve fena bulan, baki ve ebedi olmayan, devamsız. Pek zayıf, kuvvetsiz, natuvan.

Fanilâ [i] Yünden ince ve yumşak bir nevi kumaş. Ten üzerine giyilen yün gömlek ve don. Yün battaniye.

Fanımak [f] Zayıf ve natuvan olmak, ihtiyarlıktan eli ve ayağı tutmaz bir hale gelmek.

Fanta [i] Dağ isketesi denilen ufak bir kuş.

Fantaziye [i] Yalandan gösteriş, boş tantana ve debdebe. Zâhirî süs ve zinet

Fanus [i] Küre veya üstüvane şeklinde cam kapak. İçinde mum veya lâmba yakılan büyük cam fener.

Faraş [i] İçine süprüntü toplanan maruf saplı kap. [c] İffetsiz kadın.

Faraza [h] Tutalım ki,

farzedelim ki, bilfarz, farz ve takdir suretile.

Farazî [s] Sahi ve vaki olmayıp farz ve takdir, zan ve tahmin olunan.

Faraziyat [i] Farazî olan şeyler, sahi ve vaki oldukları muhakkak olmayıp takdir ve tahmin edilir şeyler.

Faraziye [i] Farazî olan, tahmin edilen şey.

Farbala [i] Fistan gibi kadın elbiselerinin eteklerine, yatak çarşafi, minder ve yastık örtüsü gibi şeylerin etrafına süs olarak dikilen kırmalı kenar.

Fare [i] Sıçan, küçük sıçan, kemirici ve zararlı maruf hayvan.

Farfara [s] Ağzı kalabalık, itimada şayan olmayan, sebatsız, temkinsiz, hafif mizaçlı adam, oynak tabiatli ve ciddi olmayan kimse. Sutaş.

Farfaralık [i] Oynaklık, temkinsizlik, sebatsızlik, ağızkalabalığı.

Fariğ [s] Boş, hali, tehi. İş ve gücü kalmamış, işini bitirip kurtulmuş, azade, müsterih. Vazgeçmiş, bırakmış, terketmiş, uğraşmaz olmuş. Asude, gaile ve gürültüden kurtulmuş. Tasarrufu altında olan mülkü. diğerine terkeden kimse.

Farik [s] Ayıran, fark ve temyiz eden, seçen.

Faril [i] Balık ağlarının üst ve alt tarafına geçirilen keçi kılından ip.

Farımak [f] Vazgeçmek, fariğ olmak. Bıkmak, usanmak. Bezmek, fütur getirmek. Baygın düşmek, uykuya varmak.

Farınmak [f] Zâf ve fütura düçar olmak.

Faris [s] Atlı, süvari, ata binmek ilminde mahir, [c] Mahir, muktedir. [i] İranın cenup tarafında bir eyalet, İran memaliki.

Farisî [s] İrana mensup ve müteallik. Acem dili. İran lisanı.

Farisiyat [i] Farisî edebiyatı, kavait, eş'ar ve nükteleri.

Fariza [i] İcra edilmesi vacip olan muamele. Miras hissesi. [c] Yapılması elzem

ve vacip olan vazife, insana icrası farzolan borç.

Fark [i] Ayrılık, ayrılma. Mugayeret, mubayenet, benzemeyiş. Ayırma, seçme, tefrik. İyi görme, tanıma, teşhis. Birşeyin diğerinden miktar ve kıymet ve sairece eksik ve ziyadeliği, Anlama, fehim, derketme. Ayrı, müsavi tutmama.

Farklı [s] Ayrılır, seçilir, biribirine benzemez. Daha iyi, iyileşmeğe yüz tutmuş, Müterakki.

Farklıca [s] Biraz değişmiş, biraz iyileşmiş. Biribirinden biraz farklı.

Farksız [s] Mugayeret ve mübayeneti olmıyan, biribirine çok benzer. Ayrısız, seçisiz, ayrı seçisi olmıyan. Müsavi.

Farksızlık [i] Fark olunmayış, çok benzeyiş. Ayrı seçisi olmayış, müsavilik.

Fart [i] Hatten ziyade olma, pek çok, aşırı derecede, mübalâğa, vefret, ifrat.

Farz [i] Tutma, ad ve itibar etme, takdir ve tahmin etme, birşeye sahi ve vaki nazarile bakma. Dinî muamelâttan icrası lüzumu sabit ve muhakkak olan şey. Vacip, zarurî, elzem.

Fas [i] Şimalî Afrikada bir müslüman memleketi ve devleti.

Fesahat i] Bir dilin doğru, hatasız kolaylıkla söylenmesi ve yazılması, lisanın yabancı ve anlaşılması güç kelimelerden ari ve kaideye mutabık olması.

Faseta [i] Tıraş olmuş elmasın yüzlerinden herbiri.

Fasih [s] Fesahatle söyliyen, bir lisanı doğru ve kaidesine muvafık söyliyen, böyle söylenen söz. [h] Fesahatle.

Fasik [s] Fısk ve fücur sahibi, facir, günahkâr.

Fasıl[i]Ayrılma, ayrılık. Kesme, katı,hüküm, hal.Bir kitap ve babın kısımlarından herbiri. Senenin dört kısmından herbiri. Bir defada icra olunan çalgı ve

musiki ahengi. Çekiştirme, gaybet, mezemmet.

Fâsıl [s] Ayıran, bölen, tefrik eden.

Fasıla [ı] Ayıran şey, bölme. Aralık, ara, inkıta, Birşeyin, bir halin devamını kesen şey.

Fasılalı [s] Arası kesilen, arada inkıta eden.

Fasılasız [s] Arası kesilmiyen, aralıksız devam eden.

Fasile [i] Takım, taife, zümre, bir aile teşkil edenler. Biribirine benziyen ve aralarında münasebet olan nebatlar cinslerinin mecmuu.

Fasit [s] Bozuk, bozulmuş, sağlam ve doğru olmıyan. Fesatçı, müfsit, iş bozan, nifak düşüren.

Faslı [s] Fas memleketi ahalisinden.

Fasane [i] Bir nevi çizgili yünlü kumaş.

Fassal [s] Fasit, zemmeden, gıybet eyleyen, birinin ayıplarını sayarak çekiştiren.

Fasulya [i] Taze ve kuru halinde yenilen maruf sebze.

Faş [s] Meydana çıkmış, şüyu bulmuş, ifşa olunmuş, açığa düşmüş, münteşir.

Faşırfaşır [m] Bolbol akmağı tasvir ve taklit eder: Sular faşırfaşır akıyordu, gibi.

Faşism [i] İtalyada millî ittihadı temin etmek için teşekkül eden kuvvetli siyasî bir fırka.

Faşist [s] İtalya millî ittihat fırkasına mensup ve taraftar kimse.

Fatanet [i] Zekilik, zihin açıklığı. Anlayış, sürati intikal.

Fatih [s] Açan, fetheden, bir memleket ve şehri zapteden.

Fatiha [i] Kur'anın birinci Elhamdü suresi. [c] İptida, mubaşeret, başlama, karar verme.

Fatin [s] Zeki, anlayışlı, zihni açık.

Fatir [s] Yaradan, halik.

Fatura [i] Satın alınan

bir mal için satan adamın verdiği fiat ve hesap cetveli, kaime. Nümune, örnek, kumaş örneklerini havi mecmua.

Favori [i] Çatalsakal, çene tıraş edilip yüzün iki tarafına uzatılan sakal.

Fayans [i] Üzerine parlak sır sürülmüş toprak ve saire gibi kap ve kacağın ince ve iyi nev'i, çini, porselen avani.

Fayrap [i] Ateşi yakmak veya ziyadeleştirmek için vapur kaptanı tarafından ateşçilere verilen kumanda.

Fayrap etmek [f] Ocağı, sobayı, kazanı kuvvetli surette yakmak. [c] Bir işe süratle başlamak.

Fazahat [i] Rüsvaylık, rezalet. Ayıp.

Fazail [i] Faziletin cem'i. Ba : Fazilet.

Fazayih [ı] Fazihanın cem'i. Ba : Faziha.

Faziha [i] Rezalet, rüsvaylık, ayıp. Rezilâne ve çirkin söz ve hareket.

Fâzıl [s] Fazilet sahibi, hüsnü ahlâkı olan, iyilik ve kerem sahibi. İlim ve irfan ile muttasıf.

Fazıl [i] Değer, meziyet, hüner, marifet, kemal. İyi ahlâk ile beraber ilim. Kerem, ihsan, cömertlik. Artıklık, ruçhan, üstlük.

Fazilet [i] Kadır, değer, meziyet. İlim, irfan, hüner, marifet. Hüsnü ahlâk.

Faziletkâr [s] Fazilet sahibi, iyi huylu, daima iyilik yapan, güzel ahlâk ile muttasıf olan.

Fazla [i] Artık, ziyade, daha çok. Artan, kalan miktar. Bakıye. Zait, lüzumsuz söz.

Feci [s] Acıklı, elemli, elim, hazin. Tesirli.

Fecir [i] Tanvakti, güneş doğmazdan evvelki alacakaranlık, sabahın çok erken zamanı. Tulûdan evvel gökte görülen kızıl aydınlık.

Feda [i] Bir adamı kurtarmak için verilen şey, tahlis bedeli, fidiyeinecat. Bir adamın uğruna verilen veya sarfolunan şey, kurban.

Fedai [s] Serdengeçti, bir hayırlı iş için canını bile esirgemiyen, hamiyetli kimse.

Fedailik [i] Fedai olan adamın hali, serdengeçtilik, hamiyet.

Fedakâr [i] Fedai olan adam, hamiyetli ve cömert-

Fedakârane [s] Fedakarlıkla, menfaatini feda ederek, canını feda edercesine.

Fedakârlık [i] Bir iş veya adam için menfaatini feda etmeklik, varını yoğunu bir hayır uğruna sarfetmeklik-

Feddan [i] Bir çift öküzle bir günde sürülen arazi miktarı, iki bin küsur murabba arşından ibaret bir arazi ölçüsü.

Federasyon [i] Birkaç hükûmet ve devletin bir devlet halinde birleşmesi, müttehit hükûmat. Heyeti müttahide, dahilî idarelerinde müstakil olup yalnız haricî mesailde müttehit ve bir gibi hareket eden müteaddit devlet ve heyetlerin heyeti mecmuası.

Fehamet [i] Büyüklük, ululuk, azamet, ulûvvüşan.

Fehametlû [s] Prenslere, nimmüstakil hükûmet ve emaret başında bulunanlara ve başvekillere verilen unvan ve elkabı resmiye.

Fehim [i] Anlayış, idrak, zekâ.

Fehîm [s] Anlayışlı, müdrik, fatin, zeki.

Fehmetmek [f] Anlamak, idrak etmek.

Fehmolunmak [f] Anlaşılmak, idrak edilmek.

Fehva [i] Mana, maal, mefhum.

Fehvasınca [h] Manasına göre, mefhumunca, maaline nazaran.

Fek [i] Ayırma, açma. Çözme, sökme. Kırma, koparma. Kurtarma, tahlis, azat etme.

Felâh [i] Kurtuluş, selâmet, necat. Saadet, bahtiyarlık.

Felâhat [ı] Ekincilik, çiftçilik, ziraat, haraset.

Felâket [i] Büyük belâ, musibet, afet, dahiye.

Felâketli [s] Musibet ve felâketi mucip, belâlı.

Felç [i] İnme, damla, nüzul, el ve ayakların oynamaması.

Felek [i] Gök, sema asuman.

Felekî [s] Göğe mensup ve müteallik. Heyet ilmi ve nücum ile iştigal eden adam, müneccim.

Felekiyat [i] Heyet ilmi ve semanın ahvaline dair malûmat. Kozmoğrafya.

Felekzede [s] Bedbaht, musibete uğramış, talihsiz, feleğin kahrına uğramış.

Felemenk [i] Alamanya ile Belçika arasında küçük bir memleket, Holanda.

Felemenkli [s] Felemenk ahalisinden adam, Holandalı.

Felemenkpeyniri [i] Karpuz gibi yuvarlak ve dışarısı kırmızı boyalı bir nevi peynir ki en evvel Holandada yapılmış, makbul bir peynirdir.

Felemenktaşı [i] Felemenkte işlenen adi elmas.

Fellâh [i] Ekinci, çiftçi. Mısır köylüsü. Siyah arap, zenci.

Felsefe [i] Mabadüttabiiyattan, gayri müspet ilimlerden biri. Büyük hükemadan herbirinin mesleği, bir ilmin hakikat ve hikmetlerinden bahseden kısım.

Felsefî [s] Felsefeye mensup ve müteallik, felsefeden madut, felsefe cümlesinden.

Felsefiyat [i] Felsefeye müteallik efkâr ve mütaleat, felsefeye dair ulûm, filozofların efkâr ve mütaleatı.

Feltmareşal [i] Müşirden büyük askerî rütbe, serdar.

Fem [i] Ağız, dihan.

Feminism [i] Kadının vaziyeti içtimaiyesini ve hukuku siyasiyesini ıslah ve tevsia calışanların mesleği, kadınlık taraftarlığı.

Feminist [s] Kadının içtimaî ve siyasî haklaırnı müdafaa taraftarı olan.

Fen [i] Nevi, çeşit, türlü. Ulûm ve maarifin şube ve nevileri. Akıl, tecrübe ve ispat ile vücude gelen ilim. Hüner, marifet, san'at. [c] Hile, mekir, hud'a.

Fena [s] Kötü, iyi olmıyan

Fena [i] Yokolma, zeval, bekasızlık, devamsızlık, fanilik,

Fenabulmak [f] Mahıv ve zail olmak, ölmek.

Fenalaşmak [f] Kötüleşmek, kötü olmak, bozulmak. Ağırlaşmak (hasta) maraz iştidat etmek. Ansızın bir hastalığa tutulmak.

Fenalaştırmak [f] Kötüleştirmek, bozmak, beter etmek.

Fenalık [i] Kötülük redaet. Zarar, ziyan, gadir. Hastalık, keyifsizlik, neşesizlik.

Fener [i] Hertarafı camla veya şeffaf birşeyle çevrili mum veya lâmba mahfazası. Geceleri gemilere sahilin tehlikeli yerlerini göstermek için kenarda kayalarda bina olunan kuleler, dikilen direkler üzerine ve dubalarda sabit veya dönerek ziya veren büyük lâmba.

Fenerbalığı [i] Köpekbalığının küçüğü.

Fenerböceği [i] Bir nevi güve.

Fenerci [i] Sokak fenerlerini muhafaza eden ve yakıp söndüren belediye memuru, geceleri bir yere giden tulumbacı ve saire gibi bir zümrenin önünde fener taşıyan adam. Fener satan ve yapan adam.

Fenike [i] Suriye sahilinde Akke, Sayda, Berut, Trablus cihetlerinden ibaret kıt'anın eski ismi.

Fenikeli [i] Bu memleket ahalisinden olan adam.

Fennen [h] Fenne tatbikan, fen kaidesince, fen vasıtasile.

Fennî [s] Fen denilen ulûm ve sanayi şubelerine mensup ve müteallik.

Fenol [i] Madenkömürü katranından çıkarılan ve ilâçlarda kullanılan bir yağ.

Fenomen [i] Havas veya vicdan ile his ve der-

kedilen herşey. Göze veya hayale çarpan tabiî vak'a, hadise.

Fent [i] Yalan, hile, mekir.

Fer [i] Parlaklık, ziya, nur, aydınlık. Zinet, süs, revnak. Tantana, debdebe, şan ve şevket, celâdet.

Ferace [i] Vaktile kadınların sokakta arkalarına giydikleri bir nevi cüppe. Vaktile ulema takımının giydikleri geniş kollu ve çok bol bir nevi cüppe.

Feraceli [s] Ferace giyen, ferace giymiş.

Feracelik [s] Ferace yapmağa mahsus veya elverişli.

Ferağ [i] Vazgeçme, terk, çekilip bırakma. Hiçbir iş görmeyip istirahat etme. Asudelik, rahat cemiyet, asayiş. Bir mülkün satıcı tarafından alıcıya devrinin resmî muamelesi.

Feragat [i] Vazgeçme, el çekme, sarfı nazar, meşgul olmama, istirahat.

Ferah [i] Sevinç, mesruriyet, şadumanlık, gönül açıklığı.

Ferah [s] Bol, geniş, vâsi. Şen, mesrur, şat, sıkıntıda olmıyan. Gönlü şenlendiren, müferrih. Çok.

Ferahi [i] Vaktile asker neferlerinin serpuşları üzerine dikilen sarı tepelik. Askerî inzibat memurlarının boyunlarına taktıkları madenî levha.

Ferahlandırmak [f] Sevindirmek, eğlendirmek, gönül açmak.

Ferahlanmak [f] Sevinmek, gönül açılmak, eğlenmek, münşerih olmak.

Ferahlık [i] Gönül açılma, eğlenme, inşirah.

Ferahnak [s] Sevinçli, mesrur, şat, şadan. Musikide bir makamı mahsus.

Feraiz [i] Farizanın cem'i. Ba : fariza. Mirastan ve mirasın taksiminden bahseden ilim.

Feraset [i] Ata binmek ve at yetiştirmek ilmi. Derhal anlama, sürati intikal, zihin uyanıklığı, kuvvetli idrak.

Ferce [i] Yarık, aralık.

Ferceyap [i] Girecek yer.

Ferç [i] Kadının ve dişi hayvanın aleti tenasülü.

Ferda [i] Yarın, yarınki gün, erte, ertesi gün. Ati, gelecek zaman, kıyamet günü, mahşer, ahret.

Ferde [i] Top, küçük denk.

Fere [i] Bıldırcın, keklik, çil gibi kuşların yavrusu.

Fergana [i] Ortaasyada Türkistana merbut büyük bir kıt'a. [c] Rutubetli ve çamurlu arazi.

Ferhenk [i] İlim, hüner. Marifet, malûmat. Kamus, lûgat kitabı.

Feri [i] Dal, budak. Bir asıldan ayrılan kolların herbiri, şube. Esaslı olmayıp ikinci derecede olan şey bir maddenin ehemmiyetsiz tafsilâtı, teferruat.

Fer'î [s] Ferilere ve şubelere mütaallik olan.

Feribot [i] Tren ve puru-

Ferik [i] Ateşte kavrulup yanan yeşil buğday taneleri. Çil, bıldırcın gibi kuşların pilici. [c] Küçük, zayıf.

Ferik [i] Bir asker fırkasına kumanda eden zat ki müşirden sonra en büyük askerî rütbeyi haizdir.

Feriklik [i] Ferik rütbesi.

Ferit [s] Tek, yekta, eşi yok.

Ferma [s] Buyuran, emreden, âmir.

Ferman [i] Buyuruk, emir. Yerlig, berat, buyrultu, hükûmet tarafından bir iş için bir imtiyaz, rütbe, nişan gibi şeyler için tahriren verilen emirname.

Fermanber [s] Verilen emri alıp icra eden, fermana itaat eden.

Fermande [s] Emir veren, âmir.

Fermanferma [s] Emir buyuran, hükmeden.

Fermanlı [s] Fermanı haiz olan, ferman ile mansup. Tedip ve terbiyesi, kahır ve tenkiil hakkında hükûmetten emir sadır olan. Şiddetli cezaya müstahak olan cani.

Fermene [i] Harçla işlenmiş dar ve yuvarlak

yanlı yelek. Esnaf ve sairenin giydikleri camadan.

Fermeneci [i] Fermene biçip diken terzi.

Fermjüp [i] Erkekli dişili ve biribirine geçerek iliklenen düğme.

Ferraş [i] Yatakları yapan, kilim ve saireyi seren hizmetçi. Süpürücü, ibadethaneleri süpürüp temizliyen ve muhafaza eden adam.

Fersa [s]Eskiten, bozan, aşındıran, örseleyen, yoran, bitiren.

Fersah [i] Beş bin metrelik mesafe, üç millik yer.

Fersah fersah [h] Bol bol, pek çok ziyade.

Fersude [s] Eskimiş, yıpranmış, buruşmuş, büyülmüş.

Ferş [i] Döşeme, yayma. serme. Yayılan şey, döşeme, kilim, halı, yaygı. Yeryüzü.

Fert [i] Bir mecmuun her teki. Çift olmıyan adet, tek. Adam, insan. [s] Eşi olmıyan, emsal sız, ferit.

Fertut [s] Bunak, matuh, çok ihtiyar.

Feryat [i] Figan, ah ve enin, vaveylâ, sızlanma, şikâyet, istimdat narası, yüksek sesle ağlayıp inleme.

Feryatçı [s] Şikâyet eden, imdat dileyen, ağlaşan.

Ferz [i] Satranç oyununda vezir makamında itibar olunan taş.

Ferze [i] Matkapla açılan deliklere cilâ vermeye mahsus marangoz aleti.

Fes [i] Türklerin eski serpuşları. Kırmızi renkte ve püsküllü bir nevi serpuş.

Fesane [i] Masal, esatir, asılsız ve harikulâde hikâye, efsane.

Fesat [i] Bozukluk, çürüklük, yolsuzluk. Karışıklık, nifak, şuriş.

Fesatçı [s] Fesat karıştıran, karıştırıcı, nifakçı, münafık, işbozan.

Fesatçılık [i] Karıştırıcılık, nifakçılık, münafıklık, işbozanlık.

Feshetmek [f] Bozmak, kaldırmak, hükümsüz bırakmak, lâğiv ve iptal etmek.

Fesih [i] Bozma, kaldırma, hükümsüz bırakma, lâğiv, iptal.

Fesîh [s] Geniş, vâsi, açık.

Fesleğen [i] Reyhan denilen güzel kokulu ot.

Festekiz [m] (Filân festekiz) Şu bu, öteberi.

Fetha [i] Arap yazısında üstün harekesi. Aralık, açıklık, delik, ağız.

Fethî [s] Fetih ve zafere mensup ve müteallik. [i] Bir fetih ve zafer hakkında yazılan manzume ve kaside.

Fetih [i] Açma, küşat. Başlama, şüru. iptida, ağaz. Zabıt, bir şehir ve memleketi zabıt ve istilâ.

Fetihname [i] Bir memleketin fetih ve istilâsını müteakıp neşrolunan galiplik beyannamesi, zafername, bir fetih ve zafere ait manzume.

Fettan [s] Fitne ve fesat sahibi, karıştırıcı, kurnaz. Gönül alan, insanı meftun eden, adamı baştan çıkarıp âşık eden.

Fetva [i] Bir işe dair müfti tarafından icabı şer'î varakası.

Fetvahane [i] Şeyhülislâmlığın ilgasından evvel icabatı şer'iyeye dair fetvaların yazıldığı daire.

Fevç [i] Bölük, gürüh, cemaat.

Fevcafevç, Fevç fevç [h] Bölük bölük, akın akın.

Fevk [z] Üst, üzeri.

Fevkalâde [h] Âdetten hariç, ayrıca, sureti mahsusada.

Fevkanî [s] Üstte olan, üstlük.

Feveran [i] Kaynayıp fışkıran.

Fevr [i] Bir işe derhal ve birdenbire hücum ve teşebbüs etme, filhal, hemen, acele.

Fevren [h] Birdenbire, derhal, çarçabuk.

Fevrî [s] Birdenbire olan, düşünüp tasavvur edilmeden apansız yapılan şey.

Fevt [i] Vusul ve idraki bir daha mümkün olmayacak surette birşeyin elden çıkıp gitmesi. Ölüm, mevt.

Fevtetmek [f] Bir fırsatı elden kaçırmak.

Fevvare [i] Fıskıye, içinden su fışkıran şey.

Fevz [i] Necat, zafer, muvaffakıyet, reha, kurtuluş.

Feyezan [i] Suyun coşup taşması, nehir sularının kabarıp etrafı istilâsı.

Feylesof, filozof [s] Hakim, muhibbi hikmet, ilmi hikmetle, felsefe ile müteveggil olan. [c] Lâkaydane imrarı hayat eden. Dehrî, itikatsız.

Feylesofluk, Filozofluk [s] Hakimlik. Kayitsizlik. İtikatsızlık, dehrilik.

Feyyaz [s] Mübalâğa ile feyz ve bereket veren, kerim.

Feyz [i] Bolluk, mahsulât ve sairenin çokluğu. Nimet, ihsan, kerem. İlerileme, terakki, kemal bulma. Seadeti maneviye.

Feza [i] Vâsi ova, geniş meydan. Ecramı semaviyenin içinde yüzdüğü boşluk.

Fezaî [s] Fezaya mensup ve müteallik olan.

Fezail [i] Faziletin cem'i. Ba : Fazilet.

Fezleke [i] Hulâsa, netice, icmal, muhtasar ifade. Zabıta tarafından tanzim olunan tahkikat evrakı.

Fi [i] Paha, kıymet, es'ar.

Fiat [i] Kıymet, paha, değer, es'ar.

Fidan [i] Ağaç ve çiçeğin tazesi, pek taze ve küçük ağaç, çekirdekten ve tohumdan yetiştirilmiş bir iki senelik taze ağaç. Düz ve doğru ağaç dalı, nihal. Ağacın kökünden çıkan sürgün.

Fidanlık [i] Tohumdan ağaç yetiştirmeğe mahsus tarla veya bahçe. Yeni dikilmiş bağ.

Fide [i] Usulü dairesinde dikilmek üzre tohumdan yetiştirilmiş sebze fidanı.

Fidelemek [f] Fideyi yastıktan çıkarıp tarlaya dikmek.

Fidelik [i] Tohumdan sebze fidesi yetiştirmeğe mahsus yer.

Figan [i] İnleme, nale, feryat.

Figüran [i] Bir tiyatro piyesinin temsili esnasında sahnede lakırdı söylemeksizin görünen oyuncu.

Fihris [i] Bir kitabın münderİcatının sayfa numaralarını gösteren ve kitabın evveline veya sonuna konulan cetvel. Bir kütüp -

hane veya mağazanın kataloğu. Bir lokanta veya ziyafette yemek listesi.

Fihrist [i] Ba : Fihris.

Fiil [i] İş, kâr, amel. Sözde kalmayıp meydana çıkan, işlenen, vücut bulan şey, (sarfta) Bir iş ve zamana delâlet eden kelime.

Fik [i] Yabanbörülcesi, akburcak.

Fikâr [s] Yaralı, mecruh.

Fikir [i] Düşünme, tefekkür, mülâhaza, endişe. Rey, akıl, zihin. Kuvvei hafıza, hatır. Hervakit düşünülen şey. Niyet maksat, tasavvur. Keder, düşünce, gaile, hüzün.

Fikirli [s] Fikir ve reyi olan, akıllı, zeki. Birşeyle zihnen meşgul gibi görünen, düşünceli.

Fikirsiz [s] Fikir ve reyi olmayan. Akılsız, gabi.

Fikirsizlik [i] Rey ve fikir fıktanı, akılsızlık, gabavet.

Fikren [h] Fikirle, düşünerek, zihnen, söylemeyip yalnız düşünerek.

Fikret [i] Düşünme. düşünülen şey, teemmül, tefekkür.

Fikrî [s] Fikir ve akla mensup ve müteallik, zihin ve tefekkür ile hâsıl olan.

Fil [i] Hindistan ve Afrikada yaşıyan maruf büyük hayvan.

Filân [i] İsmi zikrolunmak istenilmeyen şahıs veya muayyen olmıyan şeye bedel kullanılır : Filân geldi, filân şeyi aldım, gibi.

Filânca [k] Filân manasını daha sarih olarak ifade eder : Filâncayı gördüm, filânca yerden aldım gibi.

Filânfestekiz [k] ba : Festekiz.

Filânfıstık [k] Şubu, şöyle böyle.

Filânıncı [k] Şu kadarıncı, kitabın filânıncı babında gibi.

Filântrop [s] Muhibbi insaniyet ve beşerin iyiliğine çalışan adam.

Filântropi [i] İnsaniyet muhipliği, filântropluk.

Filâriz [i] Keten, kenevir ve saireyi, elyafını a-

yırmak ve tohumlarını çıkarmak için dövmeğe mahsus tokmak, keten tokacı.

Filâtür [i] İpek, pamuk ve yünü büküp iplik yapan fabrika.

Filbahari [i] Yabanasması nev'inden bir nevi çiçek.

Filbahri [i] Bir nevi katmerli yasemin.

Filcan [i] Çay ve kahve konulan kulplu ve kulpsuz küçük tas.

Filcancı [i] Filcan ve ona benzer şeyler satan tacir.

Filcanlık [s] Bir veya şukadar filcan dolusu su alan, bir veya şukadar filcanı istiap eden: İki filcanlık cezve, altı filcanlık tepsi gibi.

Fildekos [i] İskoçyada çıkan keten gibi ince ve iyi pamuk ipliği ki bundan ten üzerine giymek için fanilâ, çorap ve saire yaparlar.

File [i] Balık ağı tarzında örülmüş herşey. Kitabın bahisleri nihayetine konulan küçük çicek.

Filenk [i] İki boruyu biribirine rapteden çember.

Fileto [i] Sığır ve dananın bel kemiğinin iki tarafındaki etler ve bundan yapılan külbastı.

Filhakika [h] Hakikaten, sahihan, doğrusu.

Filî [s] Filen ve hakikaten icra olunan, kuvvede ve sözde kalmayan, itibarî ve farazî olmayıp hakikî olan.

Filigran [i] Kâğıdın içindeki, aydınlığa karşı tutulduğu zaman çizgi, resim, yazı ve damga gibi şeyler.

Filigranlı [s] Aydınlığa tutulduğu zaman içinde çizgiler, resimler ve yazılar görünen kâğıt.

Filik [i] Tiftiğin beyaz ve âlâ cinsi.

Filika [i] Gemi sandalı, güvertesiz sandal.

Filim [i] Sinemacılık ve fotoğrafçılıkta kullanılan ince ve şeffaf şerit. Sinema şeridi.

Filinta [i] Kısa süvari tüfeği.

Filistin [i] Suriye, Mısır ve Hicaz arasında bir kıt'a ki bugün ingiliz himayesi

altında bir hükûmet olup merkezi Kudüs şehridir.

Filistinli [s] Filistin ahalisinden olan.

Filiyat [i] Filen ve hakikaten icra olunan, sözde kalmıyan itibarî ve farazî olmayıp meydanda görünen işler.

Filiz [i] Ağaç ve çiçek fidanı, yeni sürgünü.

Filizi [i] Açık fıstıkı renk.

Filizkıran [i] Nisanın sonlarile mayıs iptidasında vaki olan ve bağ filizlerini kıran fırtına.

Filizlemek [f] Bağ ve asma filizlerini koparmak.

Filizlenmek [f] Filiz sürmek, yeşermek.

Filizli [s] Filiz sürmüş, yeşermiş.

Filo [i] Birkaç harp gemisinden mürekkep donanma, donanmanın bir kısım ve bölüğü.

Filoloji [i] Milletlerin lisan ve edebiyatların içtimaî, siyasî ve fikrî hayatını tetkik eden ilim.

Filolok [i] Filoloji ile uğraşan âlim.

Filotilâ [i] Torpido ve muhriplerden teşekkül eden donanma.

Filoz [i] Sukabağı veya mantardan balıkçı şamandırası.

Filozof [i] Felsefe ile uğraşan, hakim. Ba: feylozof [s] Akil, hakim. Kayitsız, lâubali, dünyaya ehemmiyet vermez adam, kalender meşrep. İtikatsız, dehrî.

Filozofi [i] Hakimlik, feylosofluk. Kayitsizlik, lâübalilik, kalenderlik. İtikatsızlık, dehrilik. Felsefe.

Filvaki [h] Vâkıa, hakikaten.

Fincan [i] Ba : Filcan.

Finek [i] Şataret, şenlik, açıklık.

Fingirdek [s] Hoppa meşrep, oynak, delişmen. Kıvrak.

Fingirdemek [f] Oynaklık yapmak, fıkırdamak, hoppalık göstermek.

Fino [i] İnce, zarif, âlâ, iyi, seçilmiş. [s] Miniminî ve ekseriya uzun veya kıvırcık tüylü evköpeği.

Firak [i] Ayrılık, hic-

ran, firkat, ayrı düşme. Hüzün, mahzuniyet, teessür.

Firaklı [s] Tesirli, müessir, hüzün ve mağmumiyeti mucip.

Firar [i] Kaçma savuşma, izinsiz ve gizlice kaçma.

Firarî [s] Firar eden, kaçan, kaçkın.

Fir'avun [i] Eski zamanlarda Mısırda hükûmet süren Kıptı mülûkünün umumî unvanları. [c] Pek mağrur, çok kibirli, inatçı adam.

Firdevs [i] Bahçe. Cennet, uçmak, bihişt.

Firfir [i] Erguvan denilen çiçek.

Firfirî [s] Parlak kızıl renk, erguvani.

Firkat [i] Ayrılık, müfarakat, firak, sevdiklerinden ırak ve ayrı yaşayış.

Firkateyn [i] Bataryalarında elli veya daha ziyade topu bulunan eski tarzda ahşap harp gemisi. Bir nevi harp sefinesi.

Firkete [i] Kadınların saçlarını tutturdukları çatal tel.

Firma [i] Bir ticaretanenin, bir ticarî ve sınaî müessesenin isim ve unvanı, ticaret unvanı.

Firuze [i] Gökrengin de kıymetli bir taş.

Fiske [i] Baş ve orta parmakları birleştirip birdenbire açmak suretile vurulan parmak darbesi. Bu suretle vurmaktan hâsıl olan bere ve şiş; parmak, değnek ve saire ile vurmaktan hâsıl olan eser ve kabarma. Yüzde ve vücutte yer yer hâsıl olan kabarcıklar.

Fiskelemek [f] Fiske ile vurmak, fiske ile birşeyin üstündeki toz ve toprağı silkmek. [c] Bir kimseyi ufak tarizlerle gücendirmek.

Fisket [i] Gemi kaptan ve lostromolarının kumanda için kullandıkları düdük.

Fislemek [f] Ba : Fıslamak.

Fistan [i] Kadınların belden aşağı olmak üzre giydikleri süslü eteklik. Arnavutların, belden dize kadar olarak giydikleri beyaz eteklik.

Fistanlı [s] Fistan giyen, fistan giymiş olan.

Fistanlık [s] Fistan yapmağa yarıyan, fistana mahsus kumaş. [i] Fistan yapmağa kifayet eden miktar kumaş.

Fistül [i] İnsanın oturak yerinde hâsıl olup ekseriya makat deliği ile birleşen akıcı ve müz'ic bir yara.

Fiş [i] Kumar oyunlarında paraya bedel kullanılan pul. Bilâhare tasnif edilecek malûmatı yazdıkları kâğıt parçaları. Reze çivisi, perçin çivisi.

Fişek [i] Tüfek ve tabancaya mahsus barut ve kurşunu havi bakırdan kovan. Şenlik ve donanmalarda atılan ve yakılan elâbınariye. İstif edilerek kâğıda sarılan madenî para.

Fişekhane [i] Fişek yapılan yer, fişek fabrikası.

Fişeklik [i] Askerlerin, avcıların fişek koymağa mahsus bellerine ve göğüslerine taktıkları sahtiyandan mamul palaska.

Fişka [i] Demirin tırnağını kaldırmak için geminin kenarındaki iğri demir askı, metafora.

Fit [i] Bir adamı diğer bir adam hakkında fenalığa sevk ve tahrik etme, iğva, ifsat, iğfal. Kumarda kaybettikten sonra kazanana, kâr ve zarar karşılaşma.

Fitlemek [f] Fitvermek, birini diğeri aleyhine fenalığa sevketmek, ifsat etmek.

Fitleyici [s] Fitveren, birini biri aleyhine fenalığa sevkeden, şöyle böyle diyerek gizliden giliye ifsat eden.

Fitil [i] Lâmba, mum ve kandilin yanarak aydınlık etmesine vasıta olan pamuktan örme veya bükme ip. Taş ve maden ocaklarında yapılan barut lağamlarını, bomba gibi kabili iştial şeyleri uzaktan ateşlemek için kullandıkları eczalı pamuk kaytan. Yarayı işletmek için merheme batırılarak yaraya sokulan uzun tiftik. Kumaşın altına kaytan gibi birşey koyarak ve üzerinden dikerek yapılan kabartma.

Fitil almak [f] Birdenbire hiddet edip parlamak.

Fitillemek [f] Lâğam, bomba ve sairenin fitilini yakarak patlatmak. Birini kızdırıp hiddet ettirmek. Birini biri hakkında iğzap etmek.

Fitilli [s] Fitili olan.

Fitne [i] Azdırma, baştan çıkarma. Karışılık, fesat, şuriş. Pek ziyade güzel, fevkalâde letafet ve cemal. Ara bozan, karıştırıcı.

Fitneci [i] Fesatçı, karıştırıcı.

Fitnecilik [i] Fesatçılık, karıştırcılık.

Fitre [i] Ramazan bayramında verilen oruç sadakası.

Fittulumbası [i] Makinelerin hareketi ile müteharrik olup kazana su vermeğe mahsus tulumba.

Fiyonga [i] Boyunbağı, kurdelâ ve şeritten süs olarak yapılan bir nevi düğüm.

Fizik [i] Hikmeti tabiiye ilmi, tabiiyat. Mizaç, tabiat, fıtrat, bünye. [s] Maddî, tabiî ; manevî olmayan.

Fiziyoğraf [s] Arzın ve hadisatı arziyenin tavsifine dair olan ilmin âlimi, bu ilim ile tevaggul eden.

Fiziyoğrafi [i] Arzın ve hadisatı arziyenin tavsifinden bâhis olan ilim.

Fiziyoloji [i] İlmi vezaifülâza, hayatın hadisatından, hayvan ve nebatın uzvî vezaifinden bahseden ilim.

Fiziyonomi [i] Çehre, sima, yüz vecih. Hututu veçhiyenin hayatı umumiyesi, bunların delâlet ettiği mana.

Fıçı [i] Su, şarap, sirke gibi mayi şeyler koymak için tahtadan yapılan maruf kap, Varil.

Fıçıcı [i] Fıçı ve emsali tahta kap yapan ve satan adam.

Fıçıdibi [i] Meyhane köşesi.

Fıkara, Fukara [i] Fakirler. ba : Fakir.

Fıkdan [i] Yokluk, eksiklik, bulunmama, olmama, adem, ademi mevcudiyet.

Fıkıh [i] Şeriatin amele ait mes'elelerinden bahseden ilim.

Fıkırdamak [f] Fıkır fıkır ederek sesle kaynamak. Her taraftan ve süratle oynamak, konuşmak. Gözü alacak surette parlamak.

Fıkırfıkır [m] Kaynıyan suyun ses çıkararak kaynamasını tasvir eder. Göz alacak surette parılparıl parlayan şeyi tasvir eder. Herbiri bir taraftan oynayıp kaynaşan kalabalık şeyleri tasvir eder.

Fıkırtı [i] Kaynayan suyun çıkardığı ses.

Fıkra [i] Bir makale ve yazının ayrıca bir kalem ve bahis teşkil eden ve ayrıldığı halde manası bozulmayan parçası. Kanun ve ilim kitaplarında bent, madde. Küçük hikâye, kıssa. Parça, Amudu fıkarinin parçalarından herbiri.

Fıldır fıldır [i] Süratle hareket ve dönmeyi ifade eder.

Fıldır fıldır aramak [f] Sıkı sıkı, telâşla aramak.

Fındık [i] Maruf kabuklu meyva.

Fındıkaltını [i] Üçüncü Sultan Ahmet zamanında darbedilmiş bir altın sikke.

Fındıkçı [i] Fındık satan adam. [c] Yalan dolan ile aldatarak soyan yosma.

Fındıkçılık [i] Yalan vaitlerle aldatıp soymaklık.

Fındıki [s] Fındık kabuğu rengi,

Fındıkkıran [i] Fındık, ceviz gibi kabuklu meyvaları kırmağa mahsus demirden kısaç.

Fındıklık [i] Fındık ağacı ormanı, findık ağalarile örtülü yer.

Fındıksıçanı [i] Küçük fare.

Fırça [i] Elbise ve saire süpürmek, boya sürmek için kıldan, süpürge otundan yapılan maruf alet.

Fırçalamak [f] Fırça ile tozunu süpürmek.

Fırçalanmak [f] Fırça ile temizlenmek, kendi elbisesini, dişlerini, saçlarını kendi fırçalamak.

Fırçalatmak [f] Fırça ile temizletmek.

Fırdolayı [h] Çepeçevre, dairenmadar, dört taraftan.

Fırıldak [i] Rüzgârla dönen tekerlek şeklinde oyuncak. Ocak ve soba borusunun tepesine geçirilen döner külâh. Havayı tazelemek için pencerelerin kenarına takılan teneke pervane. [c] Hile, desise, dolap.

Fırıldakçı [i] Fırıldak yapan ve satan adam.] c] Dolapçı, hilekâr.

Fırıldanmak [f] Telâşla dönüp dolaşmak.

Fırıldatmak [f] Çabuk çabuk döndürmek. [c] Aldatmak, dolaba koymak, dolandırmak, oyalamak.

Fırıl fırıl [m] Çabuk çabuk durmadan dönme ve dolaşmayı tasvir eder.

Fırın [i] Ekmek ve saire pişirmeğe mahsus ocak.

Fırıncı [s] Fırın sahibi veya işleten adam. Fırın amelesi.

Fırınkapağı [c] Vurdumduymaz, soğukkanlı, çabuk kızmıyan.

Fırka [i] Cemaat, taife, cemiyet. Birkaç alaydan teşekkül eden askerî bir kuvvet. Bir liva kumandasında bulunan donanmanın bir kısmı. Millet meclisinde bir noktai nazar etrafında toplanıp birleşen grup, zümre.

Fırkata [i] Eskiden üç direkli gemilere verilen isim.

Fırlak [s] Kırık kenar, kırık parça. Topaç oyunu.

Fırlama [i] Fırlamak fili, fırlayış.

Fırlamak [f] Atılmak, sıçramak. Birşeyin kenarı kırılıp sıçramak. Fiatı artmak. Borsada esham ve tahvilâtın yükselmesi.

Fırlatmak [f] Şiddetle atmak. Kırmak, sıçratmak. Fiatını arttırmak.

Fırlayış [i] Sıçrayış, atılış, fırlama tarzı.

Fırsat [i] Münasip ve faydalı vakit. Elden kaçırılmıyacak şey.

Fırt [h] Kuşların uçuşunu takliden süratle giden birşeyi anlatmak için çıkarılan ses.

Fırtına [i] Şiddetli rüzgâr, kasırga. Denizin rüzgâr yüzünden karışıp dalgalanması.

Fırtınalı [i] Fırtınası olan. Fırtına ile karışık.

Fısfıs [i] Gizli gizli konuşma, kulaktan kulağa görüşme.

Fısıldamak [f] Yavaşça birşey söylemek. Telkinde bulunmak.

Fısıldaşmak [f] Yavaş yavaş görüşüp söyleşmek.

Fısıltı [i] Yavaş sesle söylenen söz ve lakırdı.

Fısırfısır [s] Tütün ve saire gibi yanan birşeyin sesini taklit için kullanılır.

Fıskıye [i] Havuzlarda suyu fışkırtan alet. Fevvare.

Fıslamak [f] Ba : Fısıldamak.

Fıstık [i] Bu namdaki ağacın verdiği veya bir nevi otun kökünde hâsıl olan yemiş.

Fıstıkçı [s] Fıstık satan adam.

Fıstıki [s] Şamfıstığı renginde, açık yeşil.

Fıstıklık [i] Fıstık ağaçlarından ibaret koruluk.

Fış fış [i] Akan su, ipek kumaş ve sairenin sesini takliden kullanılır.

Fışkı [i] Hayvan gübresi. Ziraatte müstamel gübre.

Fışkın [i] Ağacın kökünden çıkan sürgün.

Fışkırık [i] Suyu bir tazyik ile fışkırtan alet. Fıskıye, şırınga, fevvare.

Fışkırmak [f] Su veya diğer mayiler, tazyik neticesi bulunduğu kaptan fırlamak. Tohum büyük bir kuvvet ve şiddetle bitip birdenbire büyümek.

Fışkırtmak [f] Suyu tazyik ile dar bir menfezden şiddetle sıçratmak. Tohumu birdenbire ve süratle inbat etmek.

Fışırdamak [f] Fışır fışır yapmak, ses çıkarmak.

Fışırdatmak [f] Birşeyi fışırfışır edecek surette oynatmak.

Fışır fışır Ba : Fış fış.

Fışırtı [i] Kumaş, terlik, su gibi şeylerin hafif surette

hareket ederken çıkardıkları ses.

Fıta [i] İki küreği bir adam tarafından çekilen hafif sandal.

Fıtık [i] Kasık yarığı. Kasık zarının yarılmasile barsakların torba içerisine dolmasından ibaret sakatlık.

Fıtır [i] Oruç açma, oruç bozma.

Fıtrat [i] Yaradılış, hilkat, tabiat.

Fıtraten [i] Yaradılışta, hilkat ve tabiat iktizası.

Fıtrî [s] Hilkatte, yaradılışta olan, hılkî, tabiî, cibillî.

Fıtnat [i] Zihin açıklığı, uyanıklık, anlayış.

Flâma [i] Mızrak ve süngü ucuna ve gemilerin direklerine takılan ince bayrak. Mühendislerin yol ölçmekte kullandıkları boyalı sopalar.

Flâvta [i] Bir musiki aleti.

Flok [i] Müselles şeklinde yelken.

Floka [i] Güvertesi olmıyan sandal.

Florin [i] Tahminen gümüş on kuruşumuz kıymetinde Avusturya parası.

Floş [i] Çile halinde sun'î ipek. Poker oyununda kâğıt düzeni.

Flört [i] Hoşça vakit geçirmek, kendini tatmin etmek için birini sever gibi görünmek.

Flûrcun [i] Başı büyük, gagası kalın bir kuş.

Flûrya [i] Güzel sesli ve sarılı yeşilli bir kuş. Güzel kokulu ve sarı renkte bir çiçek.

Foga etmek [f] Topları ateş etmek.

Fokstrot [i] Tilki yürüyüşü demek olup bir alafranga raksın ismidir.

Fokurdamak [f] Ba: Fıkırdamak.

Fokurdatmak [f] Ba: Fıkırdatmak.

Fokur fokur [s] Ba: Fıkır fıkır.

Fol [i] Tavukların yumurtlamalarına mahsus mahal.

Folklor [i] halkın âdat ve ananatile iştigal

eden ilim. Bir memleketin türkü, masal gibi şeylerile âdet ve an'analerinin heyeti mecmuası.

Folkon [i] Enli demir veya çelik lâma.

Folluk [i] Ba : Fol.

Fonda [i] Çalılık, çalı-çırpı, süpürgeçalısı gibi şeyler.

Fondalık [i] Çalılık yer, çalı ve süpürge otları ile mestur mahal.

Fondan [s] Fransızca eriyen demek olup içine şurup ve saire konulmuş şekerlemeye alem olmuştur.

Floka [i] ba : Filika.

Florin [i] Bazı Avrupa memleketlerinde mütedavil takriben altın on kuruş değerinde bir sikke.

Floş [i] Sun'î ipek çilesi. Poker oyununda kâğıt düzeni.

Flürcun [i] Başı büyük ve gagası kalın ispinoza benzer bir kuş.

Flürya [i] Yeşilli sarılı ve güzel sesli bir cins kuş. Maruf güzel kokulu sarı çiçek.

Fop [i] Ticarî bir kelime olup malın vapurda teslim edileceğini ifade eder.

Fodla [i] Pideye benzer bir nevi ekmek.

Fodra [i] Elbiseyi dik ve düz tutmak için yüz ile astar arasına konulan sert ve kolalı bez.

Fodul [s] Kendini beğenmiş, mütekebbir, serkeş, fazla ve lüzumsuz söz söyler adam.

Foga [i] Topçu zabitin ateş kumandası.

Fondo [i] Bir devletin çıkardığı esham. Gemilerde demirlemek için verilen kumanda.

Fonoğraf [i] Sesi hıfzedip kurulunca tekrar eden makine, gramofon.

Fonoğrafi [i] Fonoğrafçılık, fonoğraf fen ve san'atı.

Fora [i] Aç, açık kumandası. Yelken açmak. Bir makinenin aksamını açıp ayırmak.

Forma [i] Makinede bir defada basılacak kitap

sayıfaları. 16 sayıfalık kitap cüzü. Şekil, kıyafet, Üniforma.

Formalite [i] Şekle, yerleşmiş usul ve kaideye riayet. Merasim.

Formül [i] Düstur, kaide. Herhangi birşey için tesbit edilen usul.

Forom [i] Umuma ait işleri görmek için vaktile Romada halkın toplandığı meydanlık. Pozar yeri. Umumî işlerin görüldüğü yer.

Fors [i] Gemilerin direğine çekilen zata mahsus sancak. Kuvvet.

Forsmajör [i] Önüne geçilmiyen bir mâni, kuvvetli engel.

Foroz [i] Bir ağ atmada ve bir defada çıkarılan balık miktarı.

Forozkayığı [i] Dalyandan balık çıkaran küçük kayık.

Fosfor [i] Çabuk ateş alır, karanlıkta parlar, renksiz, şeffaf kimya ve sanayide kullanılan bir basit cisim.

Fosurdatmak [f] Çubuk içerken fosur fosur ses çıkartmak.

Fosur fosur [i] Çubuk içerken çıkan sesi taklit makamında kullanılır.

Fota [i] Şarap yapmağa mahsus uzun fıçı.

Fotoğraf [i] Makine ile resim çıkaran adam. Makine ile çıkarılmış resim.

Fotoğrafçı [i] Makine ile resim çıkarmağı meslek ve san'at edinen adam.

Fotoğrafya [i] Ziya vasıtasile hassas bir levha üzerine resim çıkartmak fen ve san'atı.

Foya [i] Üzerine elmas taşları konan ince varak. [c] Gözboyayıcılığı, sahtekârlık.

Frak [i] Siyah, beli sıkı ve önde etekleri bulunmıyan resmî elbise, merasim elbisesi.

Fraklı [s] Frak giyinmiş.

Francala [i] Has undan ve muhtelif biçimlerde yapılmış beyaz ekmek.

Francalacı [i] Francala satan adam.

Frank [i] Bir fransız parası. Fransız altınının yirmide biri.

Franklık [s] Frank kıymetinde.

Franmason [i] Bütün dünyaya yayılmış ve dinî düşünceleri hususî ve gizli bir cemiyet ismi.

Franmasonluk [i] Franmason olmaklık, franmason cemiyeti mensupluğu.

Fransa [i] Avrupanın garbinde ve kırk milyon nüfuslu bir memleket.

Fransalı [s] Fransa ahalisinden olan. Fransız.

Fren [i] Şimendifer, tramvay, araba gibi nakil vasıtalarile makineleri harekette iken durdurmrğa veya yavaşlatmağa yarıyan alet.

Frenk [s] Avrupalı.

Frenküzümü [i] Küçük, kırmızı taneli maruf üzüm.

Frengi [i] Sarî ve pis bir hastalık. Kuvvetli ince ip. Kilidin bir kısmı.

Frengili [s] Frengi hastalığına tutulmuş, frengisi olan.

Frengistan [i] Avrupa, frenklerin memleketi.

Freze [i] Delik açıp genişletilmeğe mahsus alet. Ağaç ve madeni kesn dişli ve çelik alet.

Fribort [i] Geminin su sathından yukarı olan kısmı.

Frigorifik [s] Et ve saire gibi sıcakta bozulan şeyleri muhafaza için kullanılan ve soğuk hâsıl eden makine. Soğuk hava mahzeni.

Fuaye [i] Tiyatrolarda perde arasında ahalinin toplandığı yer-

Fuhşiyat [i] Ahlâk ve edebe mugayir zinaya müteallik hareketler.

Fuhuş [i] Gayriahlâkî ve zinaya müteallik hareket

Ful [i] Bakla ve fulçiçeği namile maruf bir çiçeğin ismi. Girit fulu, büyük çiçekli yasemin, yaban asması.

Fulya [i] Gayet güzel kokan beş yapraklı sarı bir çiçeğin ismi.

Fulyabalığı [i] Bir nevi balık.

Funda [i] çalılık, çalı ormanı, ormanlarda uzun müddet çürümüş yapraklardan ibaret gübre. Deniz dibi. Demir atmak kumandası.

Fundalık [i] Çalıçırpı ile örtülen yer, çalı ormanı. Demir atmak için zincir.

Funt [i] Bir nevi top vezni. Alman fundu 1.2357 Avusturya fundu 1.311 libreye muadildir.

Funya [i] Top ateşlemiye mahsus kapsol.

Furgon [i] Trenlerde eşya vagonu.

Futa [i] Şarap yapmıya mahsus uzun fıçı. İş yaparken öne bağlanan ipek peştemal.

Futbol [i] Hava ile şişirilmiş ve deriden yapılmış ayak topu.

Fuzulen [h] Haksız ve nizamsız, izinsiz, tecavüzkârane.

Fuzuli [s] Kendisine ait olmıyan işlere karışan, haksız olarak.

Füceten [h] Birdenbire, ansızın, birdenbire vaki olan ölüm.

Fücur [i] Günah, sefahat, fuhuş, zina. Nikâh düşmiyen akraba ile gayrimeşru münasebette bulunmak.

Fümuar [i] Cıgara içmeğe mahsus yer.

Fünun [i] Fenler, fennin cem'i.

Fürs [i] İrana ve İranlılara verilen isim. Fürs memleketi.

Füru [s] Aşağı, eğilmiş.

Füru [i] Fer'in cem'i. Feriler, kısımlar.

Füruht [i] Satma, satış, beyi.

Fürumeye [i] Soysuz, aşağı.

Füruz [s] Parlatan, aydınlatan.

Füruzan [s] Parlak, münevver.

Füshat [i] Genişlik, açıklık.

Füsun [i] Sihir, büyü.

Fütuhat [i] Fütuhun cem'i, muzafferiyetler.

Fütur [i] Gevşeklik, bıkma, uşanma.

Fütüvvet [i] Gençlik, delikanlılık, cömertlik. Yiğitlik.

Fütüvvetli [s] Mertlik, sehavet sahibi, Askerlikte mülâzim ve yüzbaşılara verilen ünvan.

Fütüvvetlû [i] Ba : fütüvvetli.

G

G : [i] Türk alfabesinin sekizinci ve sadasızların altıncı harfi olup rakam gibi kullanıldığı zaman sekiz ve sekizinci demektir. Eski ebçet hesabında bin adedini ifade eder.

Gabardin [i] Sıkı dokunmuş bir nevi elbiselik yün kumaş. Kollu uzun manto. Empermeabl.

Gabavet [i] Budalalık, akılsızlık, kalınkafalılık.

Gabi [s] Zihni kalın, zekâsız, budala, ahmak.

Gabya [i] Üç parçadan ibaret olan gemi direğinin orta kısmı.

Gaddar [i] Zalim, merhametsiz, cefakâr. Vefasız, hain, emniyet ve itimat edilmez. Pek pahalı satan tacir.

Gaddarane [s] Zalimane, merhametsizce, cefakârane. Hainane, emniyeti sui istimal ederek.

Gaddarlık [i] Merhametsizlik, zalimlik, cefakârlık. Vefasızlık, hainlik. Pahalı satıcılık, soygunculuk.

Gadir [i] Emniyeti sui istimal, vefasızlık, hainlik, hiyanet. Merhametsizlik, zulüm, cevir, cefa. Haksızlık, nahak yere ızrar.

Gadretmek [f] Zulmetmek, cevretmek, emniyeti sui istimal etmek, ızrar etmek.

Gaffar [s] Çok af ve mağfiret eden.

Gafil [s] Yapacağını ve başına geleceğini evvelden düşünmeyip ihmal eden, gaflette bulunan, ihtiyatsız, dikkatsiz, bihaber.

Gafir (Cem'i) [i] Büyük cemaat, kalabalık güruh.

Gaflet [i] Gafillik, bihaberlik, dalgınlık, boş bulunma.

Gafleten [h] Gafletle, dalgınlıkla, kendinde olmayarak, ansızın, habersiz olarak.

Gaga [i] Kuşların dudak ve diş hizmetini gören uzvu, minkar.

Gagalamak [f] Gaga ile vurmak. Bir kuş birşeyi gagasile vurarak yaralamak.

Gagalaşmak [f] Kuşlar gagalarile biribirini kapıp kavga etmek veya oynaşmak.

Gâh gâh [z] Vakit vakit, arasıra.

Gâhi [z] Bazı defa, bazan, arasıra.

Gaî [s] Maksat ve neticeye mensup ve müteallik olan.

Gaile [i] Sıkıntılı iş, başağrısı veren meşguliyet, belâ, halli müşkül mes'ele, uğraştıran iş. Muharebe, harp, mes'ele.

Gaileli [s] Gailesi olan, müşkülâtlı, uğraştırıcı, meşguliyet.

Gailesiz [s] Gailesi olmayan, müşkülâtsız, kolay görülen iş.

Gaip [s] Hazır olmayan, gözden nihan olan. Nerede olduğu belli olmayan, bulunamıyan, zayi.

Gait [i] İnsan kazuratı, necaset, adam boku.

Galâ [i] Pahalılık, yüksek fiat.

Gala [i] Resmî akşam müsameresi, suvare.

Galan [i] Şık, zarif centilmen.

Galantur [i] Zengin, paralı, kılığı kıyafeti düzgün.

Galat [i] Yanlış, yanılma, hata, sehiv.

Galebe [i] Galip gelme, üstünlük, galibiyet. Daha

çok olma, ekseriyet. [c] Zaptolunamıyacak derecede azgınlık.

Galeri [i] Üstü örtülü uzun yer. Güzel eşya ve resimler ve sairenin mevzu ve teşhir oldundukları yer. Tiyatroda seyircilere mahsus balkon. Kumarhanelerde oynamayıp seyredenler. Yer altında açılmış uzun ve dar yol.

Galeta [i] Peksimet, fırında ziyade pişirilip kurutulmuş ekmek.

Galeyan [i] Kaynama. [c] Cuş, huruş, coşma.

Gali [s] Pahalı, ağır, kıymetli.

Gali [i] Vaktile Akdenizde yelken ve kürekle kullanılan alçak ve altı düz gemi.

Galiba [h] En kavi ihtimale göre, memul ettiğime göre, kuvuetle zannolunduğuna göre.

Galibane [s] Galip sıfatile, üstün gelen adama yakışır surette, galebe çalmışçasına.

Galibiyet [i] Galiplik, yenme, üstünlük, kazanma.

Galip [i] Yenen, üstün, galebe çalan. Daha kuvvetli. Daha memul.

Galiye [i] Misk ve amberden mürekkep güzel kokulu saça ve kaşa sürülür siyah bir macun. Kinaye olarak siyah renk manasında kullanılır.

Galiz [s] Kaba, terbiyesizce, biedebane. [h] Sık, kesif.

Galon [i] Büyük su ve saire şişesi, binlik şişe. Üç veya dört güverteli eski bir nevi harp gemisi.

Galoş [i] Potin üzerine giyilen kundura, çamurdan muhafaza için giyilen lâstik.

Galvanism [i] Elektrik vasıtası ile bir madenin üzerine diğer bir maden kaplama san'atı.

Galvanize [s] Üzerine kalay, bakır ve saire kaplanmış bir maden.

Galvanometre [i] Elektrik cereyanının kuvvet ve şiddetini ölçmeğe mahsus alet.

Galvanoplâsti [i] Galvanism san'atı.

Galyot [i] Başı ve kıçı bir eski bir nevi gemi.

Gam [i] Tasa, kaygı, keder, dert, gussa.

Gamba [i] Dolaşmış halat. Potin ve botların koncu.

Gambot [i] Küçük kıt'ada ve az su çeker fakat cesametine nisbeten ağır toplarla mücehhez harp gemisi.

Gambrik [i] Brik usulünde ve topla mücehhez harp gemisi.

Gamız [i] Göz ile işaret, göz kırpma. arkadan söyleme, gammazlık, siayet, münafıklık.

Gamızlamak [f] Gamzetmek, siayet ve münafıklık eylemek.

Gamlanmak [f] Tasalanmak, kederlenmek, kaygılanmak, dertlenmek.

Gamlı [s] Kederli, tasalı, kaygılı, dertli, gussalı.

Gammaz [s] Gıybetçi, münafık, herkesin ayıbını meydana çıkaran. Casus.

Gammazlık [i] Münafıklık, gıybetçilik, casusluk.

Gamsız [s] Kedersiz, dertsiz, tasasız, kaygısız.

Gamze [i] Naz ve şive ile göz süzerek bakma, göz kırpma, gözle işaret.

Ganaim [i] Ganimetin cem'i. Ba : Ganimet.

Ganga [i] Zilsiz arap tefi.

Gangıran [i, s] Kesilip atılmadıkça iyi olmayan ve gittikçe ilerleyip azan mütefessih yara.

Gani [s] Zengin, servet ve yesar sahibi. Bol, kesretli, çok. Kanaatkâr. Muhtaç olmayan, müstağni

Ganimet [i] Muharebede düşmandan alınan mal ve eşya. [c] Tesadüfen ele geçen nimet veya fırsat.

Gar [i] Mağara, in, kehif. Şimendifer istasyonu.

Garabet [i] Tuhaflık, acayiplik, gariplik. Yabancılık, gayrimenusluk.

Garaip [i] Garibenin cem'i. Ba: Garibe.

Garaj [i] Otomobil, kamyon, araba ve sairenin barındıkları örtülü mahal.

Garanti [i] Kefalet, te-

minat, satılan şeyin tamamile ve ayıpsız olarak teslim edileceğine dair alıcıya satıcının teminatı.

Garaz, Garez [i] Maksat, niyet, gaye. Fena ve gizli maksat ve niyet. Gizli düşmanlık, fena niyet, kin.

Garazkâr [s] Gizli düşmanlığı olan, kinli, fenalık isteyen.

Garazkârlık [i] Garaz ve nefsaniyete tâbi olmak, nefsaniyet, düşmanlık, fena niyetlilik.

Garazlı [s] Garazı ve düşmanlığı olan, kinli, gizli ve mazarratlı bir maksada mebni olan.

Garazsız [s] Halis, safi, gizli bir niyet ve maksadı olmıyan, kin ve düşmanlıktan ari.

Garben [h] Garp cihetinden, batı tarafından.

Garbî [s] Güneşin battığı tarafa meusup ve müteallik. Bize nisbetle garp tarafında bulunan Avrupaya mensup ve müteallik.

Gardenparti [i] Bir parkta veya bahçede verilen hususî eğlence ve ziyafet.

Gardfren [i] Bir trende freni kullanan memur.

Gardiyan [i] Kolcu, nöbetçi, muhafız.

Gardiyanlık [i] Kolculuk, nöbetçilik, muhafızlık.

Gardrop [i] Çamaşır ve elbise dolabı ve odası. Aynalı dolap.

Garet [i] Yağma için düşman memleketine hücum. Ilgar, çapul, akın. Yağma, ganimet.

Gargar [i] suyu yudum yudum döken süzgeçli şişe ve testi. Kumkuma.

Gargara [i] Suyu veya diğer bir mayii boğazda tutup nefes alarak yapılan hırıltı, boğaz çalkama. Boğaz çalkamak için verilen mayi, ilâç.

Garibe [i] İşidilmemiş, hal veya vak'a, görülmedik ve işidilmedik iş. Tuhaf hikâye, acayip rivayet.

Garip [i] Yabancı, yabancı yerde bulunan. Kimsesiz, zavallı, biçare. Tuhaf, acip, bambaşka. Müessir, müellim.

Gariplik [i] Yabancılık, kimsesizlik. Biçarelik, zavallılık.

Garipsemek [f] Kendini bir yerde yapayalnız, hamiden, ahbaptan uzak görüp müteessir olmak.

Gark [i] Suya batma, batırma. Boğma, boğulma. Kesretle verme veya alma, müstağrak etme veya olma.

Garp [i] Güneşin battığı taraf, batı. Güneşin battığı taraftaki yerler. Bize nispetle Avrupa memleketleri.

Garpli [s] Avrupalı. Garp tarafı ahalisi

Gars [i] Ağaç dikme, fidan dikme.

Garsetmek [f] Ağaç dikmek, fidan dikmek.

Gaseyan [i] Kusma, kay, istifrağ.

Gasil [i] Yıkama, su ile temizleme. Ölüyü yıkama.

Gasıp [s] Zorla alan, gaspeden. Zorba.

Gasp [i] Zorla alma, kapma, zabıt.

Gaspetmek [f] Zorla almak, kapmak, haksız olarak zaptetmek.

Gassal [i] Ölü yıkayıcı.

Gassallik [i] Ölü yıkamak san'atı.

Gaşy [i] Bayılma, kendinden geçme.

Gaşyetmek, Gaşyeylemek [f] Bayıltmak, kendinden geçirmek.

Gaşyolmak [f] Bayılmak, kendinden geçmek.

Gavail [i] Gailenin cem'i. ba: Gaile.

Gavamız [i] Kolay anlaşılmaz nükteler, meydanda olmıyan dekayık, bir ilmin, bir mes'elenin ince ve gizli noktaları.

Gâvur [i] Allahın birliğine inanmıyan adam, müşrik, kâfir. Dinsiz.

Gâvurca [s] Dinsizce, kâfir ve müşriklerin tarz ve usulünde veya dilinde.

Gâvurluk [i] Dinsizlik, kâfirlik. [c] Merhametsizlik, gaddarlık.

Gaybî [s] Âlemi gaybe, ruhaniyete mensup ve müteallik olan.

Gaybubet [i] Hazır ve göz önünde olmama, meydanda olmayış, hazır bulunmayıp başka yerde olma.

Gayda [i] Bulgarların çaldıkları maruf tulumlu düdük.

Gaye [i] Maksat, bir teşebbüsün veya işin matlup olan neticesi, meram, murat.

Gayet [i] Son, bitim, nihayet, encam. Netice, maksat, meram. [h] Çok, ziyade son derecede, nihayet derecede.

Gayetle [s] Son derecede, fevkalâde.

Gayetsiz [s] Sonsuz, nihayetsiz, pekçok.

Gayrendiş [s] Başkalarını düşünen, yalnız kendi menfaatini değil, umumun menfaatini koruyan.

Gayret [i] Kıskanma, kıskançlık. Hamiyet. Sabır. Sây, ikdam, çalışma.

Gayretkeş [s] Kıskanç. Hamiyetli. Çalışkan. Taraftar.

Gayretkeşlik [i] Çalışkanlık. Taraftarlık. Hamiyetlilik. Kıskançlık.

Gayretlenmek [f] Gayrete gelmek. Çalışkan olmak.

Gayretli [s] Hamiyetli. Sabırlı. Çalışkan.

Gayretsiz [s] Hamiyetsiz. Sabırsız. Tembel.

Gayretsizlik [i] Hamiyetsizlik. Sabırsızlık. Tembellik.

Gayrı, kayrı [s] Başka, diğer: gayri müslim, o gayri iştir. Herhangi bir sıfatın veya ismin evveline gelerek aksini ifade eder ancak kelimenin nihayetindeki (ı) harfı (i) ye kalbolunur: gayrisalih, gayrisalim, gayrikâfi... v. s.

Gayriilmî [s] İlmî olmıyan.

Gayrikabil [s] Kabil olmıyan.

Gayrikâfi [s] Kâfi gelmiyen.

Gayrimahsus [s] Hissedilmiyen.

Gayrimemnun [s] Memnun olmıyan.

Gayrimübadil [s] Mübadil olmıyan, değişmiyen.

Gayrimümkün [s] İmkânı olmıyan.

Gayrivaki [s[Vaki olmıyan.

Gaz [i] Katı ve sulu olmayıp hava gibi hafif ve uçucu cisim, maden kömüründen çıkarılan ve tenvirata yarayan bir üçucu cisim.

Gaz [i] Pek ince tül, tülbent, bürümcük.

Gaza [i] Harpte düşmana gálip gelme. Cihat.

Cazal [i] Ahu, erkek geyik, geyik yavrusu.

Gazanfer [i] Aslan, şir. [c] Şeci ve cesur adam. yiğit.

Gazel [i] Ceylân. Aşka dair şiir. Ağacın üzerinde kuruyan yaprak.

Gazeliyat [i] Gazelin cem'i. Aşk ve işrete dair yazılan gazel ve kıt'aların mecmuu.

Gazellenmek [f] (Ağacın yaprakları) kuruyup düşmek, sararıp dökülmek,

Gazete [i] Ceride, havadis varakası.

Gazeteci [i] Gazete çıkaran veya gazeteye yazı yazan adam.

Gazetecilik [i] Gazete çıkartmak. Bir gazeteye mensup olup çalışmak.

Gazî [s] Gazlere mensup ve müteallik, uçucu.

Gazi [s] Gaza eden, düşmana karşı harbederek muzaffer olan asker,kumandan, fatih; harpte yaralanıp malûl kalan asker ve zabit.

Gazilik [i] Gazi sıfat ve unvanı.

Gaziye [i] Sarı amberçiçeği ağacı. Mimoza nev'inden bir ağaç.

Gazlenmek [f] Gaza bulanmak, gazli olmak.

Gazli [s] Gazi olan, gaza bulanmış.

Gazojen [i] Gazoz imal eden ve Gaz tevlit eyleyen her nevi makine.

Gazometre [i] Sarfiyat esnasında gaza muntazam bir tazyik vermeğe yarayan alet.

Gazup [s] Öfkeli, kızgın, hiddetli, şedit.

Gazoz [i] Limontozu ile şeker ve bazı asitlerden yapılan köpürücü bir cins şerbet.

Gazve [i] Ba : Gaza.

Gebe [s] Karnında çocuk bulunan kadın veya hayvan. Hamile.

Gebelik [i] Kadın veya dişi hayvanın karnında yavru bulunması. Hamilelik.

Gebermek [f] (Hayvan) ölmek, telef olmak, [c] Mahvolmak, bakımsızlık yüzünden telef olmak.

Gebertmek [f] Bir hayvanı öldürmek, telef etmek. [c] Çok döğüp eziyet etmek.

Gebeş [i] Demir tokmak. [c] Kalınkafalı [s] Yiğit, pehlivan.

Gebre [i] Çuldan yapılan at tımarı kesesi.

Gebre [i] Turşusu yapılan yabanî bir çalının meyvası.

Gece [i] Günün akşamdan sonra gelen karanlık kısmı, şep.

Gecebaskını [i] Gece vakti bir evi veya mahalli sirkat veya cinayet emelile basmak. Düşmana geceleyin ansızın yapılan hücum.

Gececi [s] Gece işi yapan adam. Geceleyin bir nöbet, vazife gören adam.

Gecegündüz [h] Daima, mütemadiyen.

Gecekuşu [i] Puhukuşu, baykuşun büyüğü olup geceleri kuşlara ve tavuklara musallat olan bir kuş. [c] Geceyi uyanık geçiren adam.

Gecelemek [f] Bir yerde gece kalmak, geceyi geçirmek. Vakit gece olmak. Karanlık basmak.

Geceligündüzlü [s] Daima, durup dinlenmeden.

Gecelik [s] Geceye mahsus. [i] Geceleri giyilen entari veya esvap. Evde gezilen kıyafet.

Gecesefası [i] Kırmızı, sarı ve sair renklerde ve akşamları açan bir çiçek.

Geceyanığı [i] Yüz ve elde çıkan siyah bir bere.

Geceyarısı [i] Geceleyin, saat on ikiye yakın ve sonraki zamanlar. Nısfilleyl.

Geceyatısı [i] Gece yatmak üzre olan misafirlik.

Gecikme [i] Geç kalma, teahhur.

Gecikmek [f] Geç kalmak, vakitsiz vürut etmek, teahhur eylemek.

Gecikotu [i] Bir cins nebat.

Geç [z] Zamanca geri olan, erkenın zıddı. Zamanen geride, vakitsiz.

Geçe [m] Geçtiği halde. (Saatlerde kullanılır)

Geçen [s] Mürur eden. Uzanan, akan, cereyan eden. Sebkeden, sâbık.

Geçenlerde [h] Birkaç gün evvel, ahiren, evvelce.

Geçer [s] Revaçta, tedavül eden. Revaçlı, satılır, aranılır, makbul.

Geçici [s] Geçen, yerli ve daimî olmıyan, muvakkat. Geçen, bulaşan, sari.

Geçilmez [s] Geçit vermiyen, geçidi olmıyan. Terkolunmaz, bırakılamaz.

Geçim [i] Birlikte yaşayış, uzlaşma, imtizaç. Revaç, sürüm. İdare, maişet.

Geçimsiz [s] Kimse ile gecinemiyen, huysuz.

Geçindirmek [f] Yaşatmak, iaşesini temin etmek.

Geçinecek [i] Maişeti temin edecek şey. İrat, gelir.

Geçinme [i] İmtizaç, muaşeret. Taayyüş, geçinecek maişet esbabı.

Geçinmek [f] Nafakalarını temin edip yaşamak. Başkasile eyi yaşamak. Muaşeret.

Geçirilmek [f] Ba: Geçirtmek.

Geçirmek [f] Mürur ettirmek, imrar etmek. Öbür tarafa nakletmek, atlatmak. Durdurmak, teskin etmek. Tecavüz ettirmek. Sözünü dinletmek, saydırmak. Tedavül ettirmek, aksatada kullandırmak. Sarfınazar ettirmek. Takmak, komak. Bir yandan sokup öbür yandan çıkarmak.

Geçirtmek [f] Birinin geçmesini kolaylaştırmak. İmrar ettirmek. Alışverişte kabul ettirmek. Revaç bulדurmak. Vazgeçirtmek, caydırmak. Kaplattırmak, örttürmek, tecavüz ettirmek.

Geçiştirmek [f] Geçirmek, defetmek, atlatmak.

Geçit [i] Geçecek yer ve yol. Dağ yolu, derbent, boğaz. Nehrin geçilebilen yeri. Geçiş, mürur ve ubur. Denizde gemilerin geçmesine mahsus olup demir atması memnu olan saha, yol.

Geçitresmi [i] Asker, mektep talebesi veya bir alayın bir zat veya heyet önünden geçmesi, nümayiş.

Geçkin [s] Çok olgun, geçmiş, lüzumundan fazla olgun. Yaşlı, ihtiyar adam. Sebketmiş, sabık. Kesildikten sonra çok vakit kalıp bozulan kereste, lekeli kereste.

Geçme [i] Geçmek işi. Ba: Geçmek. [s] Birşeyin içine takılıp yerli olmıyan, oynayan: geçme kapak gibi biribirine girerek kapanan veya vida ile takılan.

Geçmek [f] Yer değiştirmek, gitmek, taşınmak. Mürur etmek. Girmek, nüfuz etmek. Bitmek, sonu gelmek. Bırakmak, terketmek sarfınazar etmek. Sürümü olmak, sürülmek, makbul olmak. Nafiz ve muteber olmak. İyi olmak, hastalık savmak. Akmak, cereyan etmek. Bir makama oturmak, nasbolunmak. Ötesine gitmek. Geride bırakmak. Tecavüz etmek.

Geçmez [s] Revaçsız, sürümsüz. Kalp, geçmez akçe. İyi olmaz, tedavi edilemiyen. Sirayet etmeyen hastalık.

Geçmiş [s] Mürur etmiş, sabık, mazi. Çok olgun, lüzumundan fazla olmuş meyva. Eslâf, ölüler.

Gedik [i] Çentik, yıkık yer, rahne. Düşük diş, dişlerin dizisinde eksik. Noksan, kusur, eksik. Esnafa yalnızbaşına san'atlarını yapmak için verilen ruhsat, patente. Bazı emlâkin vakfa ait resmi.

Gedikli [s] Yıkık ve düşük yeri olan, çentikli. Vaktile sarayda ve sair büyük dairelerde hususî imtiyaz ve müsaadatı haiz bulunan memurlar. Vakfa ait bir ciheti bulunan mülk. Harbiye ve Bahriye mekteplerinde tahsil görmeyip kıtaattan ve küçük zabit mekteplerinden yetişen asker ve zabitan.

Gedilmek [f] Oyulmak, çentilmek, gedik olmak. Kaşınmak.

Gedişmek [f] Kaşınmak.

Geğe [i] Ba: Geğeç.

Geğeç [i] Böcek ve saire sokması.

Geğeçarı [i] Zehirli bir cins arı.

Geğeçkuşu [i] Bir cins kuş, atmacanın bir cinsi, serçe.

Geğeçotu [i] Bir cins nebat.

Geğelemek [f] (Böcek, veya hayvan) sokmak, ısırmak. Gagalamak.

Geğirme [i] Midede hâsıl olan gazı ağızdan çıkarma.

Geğirmek [f] Midede hâsıl olan gazı ağızdan çıkarmak.

Geğrek [i] Kaburganın alt tarafı.

Geğrekaltı [i] Böğürün üstü.

Geğrekbatma [i] Geğrekte duyulan sancı.

Gelberi [i] Soba ve ocaklarda ateşi karıştırmağa ve çekmeğe mahsus alet.

Gele [h] Tavla oyununda açığa çıkarılan taşı alıp nöbet beklenildikte kullanılır. Gelmek filinden iltizamî siga.

Gelecek [s] Müstakbel, ati, ilerideki, öndeki. Gelmesi beklenen. İstikbal. Kader, yazılı olan şey. Gelme.

Gelegele [h] Beklediğimiz halde, buna rağmen. Gitgide, tedricen.

Gelen [s] Gelici, gelmiş, varit, vâsıl. Vaki.

Gelenbe [i] Koyun yatağı.

Gelin [i] Yeni evlenmiş, evlenmeğe hazırlanmış veya evlenmekte olan kız yahut kadın. Oğul zevcesi.

Gelince [h] Ama, imdi: « O bahse gelince » gibi. Geldiği zaman.

Gelincik [i] Küçük gelin. Çayırlarda yetişen kızıl renkte narin bir çiçek. Çöl-lâlesi, kızalak. Sansar nev'inden küçük ve ince uzun bir hayvan.

Gelincikbalığı [i] Eti leziz bir cins balık.

Gelincikilleti [i] Bedenin muhtelif mahallerinde su toplanma illeti.

Gelinfeneri [i] Bir cins nebat.

Gelinhavası [i] Çok sakin ve rakit hava, berrak ve bulutsuz hava.

Gelinkuşu [i] Bir cins toygar, büyük çayırkuşu.

Gelinlik [s] Gelin olmak çağında bulunan kız, yetişmiş kız. Geline lâyık, münasip veya mahsus.

Gelinsaçı [i] Bir cins nebat.

Gelir [i] İrat, varidat, akar.

Geliş [i] gelmek işi vürut. Tarz, tavır, suret.

Gelişigüzel [h] Rasgele, tabiî halinde, olduğu gibi.

Gelişmek [f] Yetişmek, boy atmak, büyümek. Semirmek, toplanmak, iyileşmek.

Gelme [i] Gelmek işi. Ba: gelmek.

Gelmek [f] Vürut etmek, vâsıl olmak. Geri dönmek. Girmek, başlamak, olmak, hulûl etmek. Yetişmek. Rasgelmek, icabet etmek, dokunmak. Uymak, yakışmak, uygun olmak. Tesadüf etmek, bulunmak çıkmak görünmek, zannolunmak. Çökmek, tahammül etmek. Duçar olmak, uğramak. İrat olmak, varidat hâsıl olmak. Kabul etmek. Kabil olmak, uymak. Sadır olmak. Tecahül etmek.

Gem [i] Atı zapta ve idare için ağzına vurulan kayışlarla dizgine bağlı demir alet.

Gemi [i] Deniz, göl veya nehirde hareket eden ve birçok cinsleri bulunan tekne, sefine,

Gemici [i] Denizci. Gemi kullanan adam. Kaptan. Gemi sahibi, bir gemide çalışan adam, tayfa, bahriyeli.

Gemicilik [i] Gemici mesleği. Gemi kullanmak fen ve san'atı. Bir gemide çalışmak, tayfalık, denizcilik,

Gemicinuru [i] Gemi direklerinin ucunda görülen elektrik ziyası.

Gemiyatağı [i] Liman, koy, muhafazalı ve gemilerin barınabileceği sahil.

Gemrenmek [f] Dişle oyulmak. At gemini çiğnemek. Dişleri gıcırdatmak.

Gen [s] Geniş, bol, vâsi,

Gencelmek [f] Gençleşmek, gençlik taravetini almak.

Genç [s] Taze, yaşlı olmıyan insan, yeni, körpe.

Gençlik [i] Tazelik, civanlık. Körpelik, ihtiyar olmamaklık.

Gene-yine [h] Tekrar, bir daha, yeniden.

Gene [i] Hayvanlara musallat olan bit nev'inden ve tahtakurusu cesametinde bir böcek.

Geniş [i] Demircilerin kullandığı bir nevi rende.

Geniş [s] Dar olmıyan, bol, vâsi. Enli. Kayitsiz, kaygusuz, endişesiz İhatalı. Ferah, rahat, kolaylıklı.

Genişgönüllü [s] Kayitsiz, gamsız.

Genişlemek [f] Bollanmak, enli olmak, vüs'at kespetmek, tevessü eylemek. Rahatlamak, vakti ve hali iyileşmek.

Genişlenmek [f] Bollanmak, enli olmak, tevessü etmek. Geçinmesi kolaylanmak.

Genişletmek [f] Bollatmak, açmak, tevsi etmek, enliletmek.

Genişlik [i] Bolluk. Vüs'at, enlilik. Rahatlık, refahlık, vakti ve hali yerinde olmaklık.

Geniz [i] Burundeliğinin boğaza dayandığı yer.

Gerçek [s] Doğru, sahih muhakkak. Sahte olmıyan, halis, hakikî. Sadık, yalan söylemez.

Gerçeklenmek [f] Ba. Gerçekleşmek.

Gerçekleşmek [f] Hakikîleşmek, sahihleşmek, doğru çıkmak, teeyyüt etmek.

Gerçekleştirmek [f] Sahihleştirmek, hakikîleştirmek.

Gerçeklik [i] Doğruluk, sıhhat, hakikat.

Gerçekten Hakikaten, filhakika. Hakikî, sahih, sahte olmıyan.

Gerçi [h] Her nekadar ise de.

Gerdan [i] Boğazın dışı, boynun ön tarafı.

Gerdaniye [i] Şark musikisinde husussî bir makam.

Ut, keman ve sair telli musiki aletlerinden en alt telin ismi. Sol teli.

Gerdankıran [i] Bir cins kuş.

Gerdanlık [i] Kadınların gerdana taktıkları inci dizileri, gerdan süsü.

Gerdek [i] Zifaf gecesi gelin ile güveyin kapandığı oda.

Gerdekgecesi [i] Zifaf gecesi.

Gerdel [i] Ağaçtan yapılmış ve süt sağmağa yarıyan kap.

Gerden [i] Boyun.

Gerdirmek [f] Çektirip gergin ettirmek. Çektirmek, astırmak, perde gibi uzatmak.

Gereği [h] Lâzım olduğu kadar, kâfi derecede.

Gerek [s] Lâzım, muktezi, yarar. [i] Lüzum, vücup, hacet.

Gereklik [i] Yararlık, lüzum, vücup.

Gerekmek [f] Lüzum ve iktizası olmak, lâzım ve muktezi olmak. Yakışmak, lâyık olmak.

Geren [i] Balçıklı ve kuruyunca çatlıyan toprak.

Gergedan [i] Burnu üzerinde boynuzu bulunan vahşi hayvan. Gergedanın boynuzundan mamul kabza v. s.

Gergef [i] Nakış işlenecek kumaşın gerilmesine mahsus alet.

Gergi [i] Gerecek alet.

Gergin [s] Çekilmiş, gerilmiş, kurulmuş. Aralarındaki münasebet inkıta bulacak dereceye gelmiş.

Gerginlik [i] Kıvrılıp çekilmiş şeyin hali. Münkati olmak derecesine gelmiş münasebatın hali. Ara bozukluğu.

Geri [i] Art, arka, kıç. Son, birşeyin sonra gelen kısmı. Dönüş, avdet. Aşağı bulunan, dun. Hakikî vakitten az gösteren saat. Tedenni.

Gerialmak [f] İstirdat etmek, satılan bir malın iade edilmesini kabul etmek.

Geridon [i] Tek ayaklı yuvarlak masa.

Geridönmek [f] Gene

gerigitmek, arkaya doğru avdet etmek.

Geridurmak [f] Çekilmek, karışmamak, teşebbüs etmemek, sakınmak.

Gerigelmek [f] Avdet etmek.

Gerigitmek [f] Tedenni etmek, gerilemek.

Gerikalmak [f] Arkada kalmak, diğerlerine yetişememek. Tehir olunmak, teahhur etmek. Fariğ olmak. Gecikmek.

Gerikomak [f] Sonraya bırakmak, tehir etmek,

Gerilemek [f] Geri kalmak. Tedenni etmek.

Gerili [s] Gevşek olmıyan, gerilmiş.

Gerillâ [i] Küçük çetelerin yaptığı gayrimuntazam harp.

Gerilme [i] Çekilme, gergin olma.

Gerilmek [f] Kıvrılıp çekilmek, gergin olmak.

Gerinmek [f] Kolları ve diğer uzuvlarımızı çekip uzatarak esnemek.

Gerivermek [f[Reddetmek, iade etmek.

Geriz [i] Lâğım, yeraltında çirkef yolu.

Germ [s] Sıcak.

Germek [f] Çekip uzatmak. Öğünmek. kurulmak. Karşı durmak, mukavemet etmek.

Germeşik [i] Yabanî kızılcık-

Germi [i] Sıcaklık, hararet. Gayret, sây.

Geştügüzar [i] Gezip dolaşma. Seyahat.

Getirmek [f] Uzak yerden yakına nakletmek, celp ve ihzar, sevk ve isal İrat, nakil, zikretmek. Komak, vazetmek, sokmak, yoluna getirmek. Uydurmak, tatbik etmek. Kalbetmek, çevirmek, döndürmek. İcap etmek, sebep olmak. Duçar olmak, uğramak, hâsıl etmek.

Getirilmek [f] Sevk ve isal edilmek, celp ve ihzar olunmak. Zikredilmek, irat olunmak. Vazolunmak, konulmak. Peyda ve hâsıl edilmek.

Getirilmek [f] Sevk ve isal edilmek, celp ve ihzar olunmak. Zikredilmek,

irat olunmak. Vazolunmak, konulmak. Peyda ve hâsıl edilmek.

Getirtilmek [f] Celbettirilmek, başkası vasıtasile celbettirmek.

Getirtmek [f] Başkası vasıtasile celbetmek. Celbettirmek.

Getr [i] Ayakkabının üstüne geçirilen ve bacağın alt kısmını örten kumaş veya deriden yapılmış tozluk, çamurluk.

Geveze [s] Çok söyliyen, yerli yersiz konuşan. Sır saklamaz, boşboğaz.

Gevezelik [i] Çok ve yerli yersiz söyleme, boşboğazlık, ağız gevşekliği.

Gevezit [i] Yereşeği, eşekkurdu.

Gevher [i] Elmas, cevahir. Birşeyin aslı ve mayası [c] güzel söz söyliyen, hatip, natuk.

Gevirmek [f] Sokmak, karıştırmak.

Geviş [i] Deve, inek ve koyun gibi b zı hayvanların yedikleri şeyi tekrar ağıza getirip yeniden çiğnemeleri.

Gevrek' [s] Kuru olup ısırıldıkta veya kırıldıkta kıtır kıtır eden, uzayıp ezilmiyen şeylerin kırılmasına benzer ses çıkaran. [i] Kuru çörek, Simit veya galeta, peksimet.

Gevrekçi [i] Gevrek yapan ve satan adam.

Gevşek [s] Gergin olmayan. Yumşak, sölpük. Pek ve sert olmıyan. Kuvvet ve gayreti olmayan.

Gevmek [f] Dişetile veya çürük dişle eze eze koparmak. Isırıp koparmağa çalışmak. Geviş getirmek.

Gevşeklemek [f] Gevşek olmak. Ba: Gevşemek.

Gevşeklik [i] Gergin olmamaklık. Sıkı veya sert olmıyan şeyin hali, yumşaklık. Kuvvet ve şiddetsizlik, metanetsizlik.

Gevşelmek [f] Gerginliği izale olunmak. Sıkılık ve pekliği azalmak.

Gevşeltmek [f] Gerginliğini gidermek, gevşek etmek. Sıkılığını azaltmak. Sây ve şiddetine halel vermek.

Gevşemek [f] Gerginliği bozulmak. Yumşamak, sıkılığını ve pekliğini kay-

betmek. Kuvvetten düşmek, zayıflamak. Gayret ve şiddetini kaybedip fütur getirmek.

Gevşetmek [f] Salıvermek, gergin birşeyi gevşek haline komak. Şiddetini azaltmak.

Gevşetilmek [f] Gerginliği azaltılmak, salıverilmek, şiddeti azaltılmak.

Geyik [i] Büyük ve dallıbudaklı boynuzları olan ve ormanlık dağlarda yaşıyan, ve güzelliğile maruf bir hayvan, ahu.

Gez [i] Düğümlerle aksama ayrılmış ve arazi mesahasında kullanılan ip. Şakul ipi. Tüfeğin ve tabancanın üzerindeki nişan noktası ki gözle arpacık arasına tesadüf eder.

Gezer [s] Ayakta bulunan, yatmıyan, kalkıp dolaşan.

Gezdirmek [f] Dolaştırmak, yürütmek. Seyre, eğlenceye götürmek. Hertarafı gösterip baktırmak. Serpmek.

Gezgin [s] Çok gezmiş, çok âlem görmüş.

Gezginci [s] Ba : Gezgin.

Gezi [i] Bir arşın eninde ipek ve iplikten yapılan kumaş.

Gezici [s] Gezen, seyreden, seyyar. Seyyah.

Gezici [i] Gezi yapan ve satan adam.

Gezicilik [i] Seyahat, seyir. Seyyahlık.

Gezilmek [f] Dolaşılmak, yürünmek. Seyredilmek, eğlenilmek. Muayene olunmak.

Gezinmek [f] Dolaşmak, gezip vakit geçirmek.

Gezinti [i] Gezinme. Gezilecek, gezip dolaşılacak yer. Dar sofa, koridor.

Gezlemek [f] Ölçmek, mesaha etmek. Tesviye etmek. Oku yayın kirişine takıp kurmak.

Gezlik [i] Çakı. İğri kılıcın ağzı.

Gezme [i] Gezmek işi Ba: Gezme. Bekçi.

Gezmek [f] Dolaşmak, yürümek. Dolaşıp eğlenmek. Bulunmak, mevcut olmak. Her tarafını güzel muayene etmek.

Gibi [e] Teşpih ve temsil ifade eder. Zamanca yakınlığı ifade eder : « Geldiği gibi, aldığı gibi. »

Giderayak [ı] Son dakikada, gitmek üzre iken, gideceği anda, giderken.

Gidermek [f] Savuşturmak, defetmek, izale etmek, gitmesini, geçmesini mucip olmak.

Gidi [e] Çıkışma ve tekdir için kullanılır : Seni gidi beni bilmez.

Gidilmek [f] Gitmek vaki yeya mümkün olmak.

Gidiş [i] Gitme, azimet, hareket. Yürüyüş, reftar. Tarzı hareket, reviş.

Gidişmek [f] Ziyaretleşmek, biribirine gitmek.

Gidon [i] Bisikletlerde ön tekerleğe istikamet veren ve el ile tutulan kısım. İkinci sınıf komodorlara mahsus çatalsancak.

Gil (Lâhikadır) Aile isimleri lâhikasıdır : Ahmetgil gibi. Eski emir lâhikası.

Girah [i] Bir ölçü mikyası, arşının on altıda biri.

Giran [s[Ağır, sakil. Pahalı.

Giray [i] Cengiz hanedanından Kırımda hüküm süren sülâleye verilen unvan. Şark Türklerinde lâyık, şayeste manasına gelir.

Girdap [i] Girive, aylanma. Muhalif iki akıntının karşılaşmasından suyun üzerinde hâsıl olan çevrinti. [c] Muhataralı yer, mühlike.

Girdibat [i] Kasırga, şiddetli rüzgâr.

Girgin [s] Sokulgan, herkesle görüşen, heryere sokulan adam. İçlidışlı, mensup, çatkın.

Girginlik [i] Sokulganlık. Herkesle görüşen, heryere sokulan adamın hali. İçlidışlılık, çatkınlık.

Girift [s] Biribirine geçmiş, karışık.]i] Ney denilen musiki aletinin bir cinsi.

Girilmek [f] Girmek ve duhul vaki veya mümkün olmak.

Girinti [i] Çıkıntı mukabili. Birşeyin içeriye girmiş yeri.

Girintili [s] Girintisi, içeriye girmiş yerleri olan.

Giriş [i] Girmek işi ve tarzı. Girilecek yer, methal. Başlama, mubaşeret.

Girişçıkış [i] Ufak çocukların bir nevi oyunu.

Girişli [s] Giriş yeri olan, girme, geçme.

Girişmek [f] Karışmak, sokulmak, bulaşmak. Başlamak, teşebbüs etmek.

Girit [i] Akdenizde büyük bir adanın ismi.

Giritlâlesi [i] Bir nevi şekayık.

Giritli [i] Girit adası ahalisinden.

Girive [i] Çıkmaz sokak, dolaşık yol. Güçlük, müşkülât, çaresizlik.

Girizgâh [i] Kaçacak yer, melce. Kasidelerde maksada intikal.

Girme [i] Girmek işi, duhul. Pencere ve kapı kanadının menteşesi, Bir sathın içeriye ve geriye sokulmuş yeri.

Girmek [f] Sokulmak, duhul etmek, dahil olmak, içeri varmak. Karışmak, araya sıkışmak. Bir mesleğe, sınıf veya zümreye dahil olmak. Geçmek. sirayet etmek. Müdahele etmek.

Girmeli [s] Girilecek yeri olan. « Çıkmalı » nın mukabilidir : Girmeli çıkmalı bir bina. Girintisi ve çıkıntısı olan.

Giryan [s] Ağlıyan.

Girye [i] Ağlama.

Gişe [i] Banka, mağaza, sinema ve sair mahallerde bilet, para, pul gibi şeyler alıp vermeğe mahsus küçük pencere.

Gitgide [h] Gittikçe, zaman geçtikçe.

Gitgit [h] Gittikçe, zaman geçtikçe.

Gitmek [f] Varmak. Uzaklaşmak, hareket azimet, kaçmak, ayrılmak. Kaybolmak, yokolmak, sarfolunmak, geçmek, savuşmak, zail olmak. Bitmek, münkazi olmak. Yürümek, ayakyoluna taşınmak, ishali olmak. Mücamaada bulunmak. Görülmek, sevkolunmak. Ölmek, vefat etmek.

Giydirmek [f] Birinin esvap, çamaşır ve sairesini

giymesine yardım etmek. Esvap, çamaşır ve sair melbusat vermek. İksa etmek. [c] Şetmetmek, donatıp kuşatmak, tekdir etmek.

Giyilmek [f] Bedene geçirilmek.

Giyim [i] Esvap, giyilecekk şey, ruba. Birden giyilecek çamaşır ve saire takımı.

Giyimkuşam [i] Süs, itinalı kıyafet.

Giyinmek [f] Esvap ve çamaşırı üzerine almak. Bedenini giydirmek, telebbüs etmek.

Giymek-geymek [f] Elbise ve çamaşırı bedenin üzerine almak, bedene geçirmek. [c] Alınmak, üzerine almak.

Giyotin [i] Fransada ölüme mahkûm olanların kafasını kestikleri alet.

Giz [i] Defa, kere.

Giz [i] Geminin kıçındaki bayrak sereni.

Gizlemek [f] Saklamak, ketmetmek, örtmek.

Gizlenmek [f] Saklanmak.

Gizli [s] Saklanmış, saklı, görünmez, hafi, örtülü. [i] Sır.

Gizlice [h] Gizliden gizliye, saklıca.

Gizlikapaklı [s] Saklı, mestur, mektum.

Gıcılamak [f] Gıcıklamak, kaşınmakla beraber yanmak. Kızmak, birinin üstüne yürümek istemek, dişlerini gıcırdatarak çıkışmak. Vücudün bazı yerlerine parmakla dokunuldukta gayriihtiyarî gülmek.

Gıcır [i] Kadınların ağızda çiğnedikleri sakıza ilâve ettikleri lâstik gibi bir madde. Dişbudak ağacının meyvası.

Gıcır gıcır [i] Dişlerin biribirlerine sıkı bir surette sürülmesi gibi keskin ve sert bir sesi tasvir eder.

Gıcırdamak [f] Gıcır gıcır ötmek, bu şekilde ses çıkarmak.

Gıcırdatmak [f] Birşeyi gıcır gıcır öttürmek, gıcır gıcır ses çıkartmak.

Gıcık [i] Tahriş, kaşınmakla beraber yanma.

Gıcıklamak [f] Kaşın-

makla beraber yanmak. Vücudün bazı yerlerine dokunuldukta gayriihtiyari gülmesini mucip olmak. [c] Şüphe ve tereddüde düşürmek.

Gıcırtı [i] Gıcır gıcır ses çıkarma.

Gıda [i] Besleyici şey. İnsanın yiyip içtiği şey. [c] Fikrî, ahlâkî tekâmüle yardım eden şey.

Gıdaî [s] Besleyişe müteallik, beslemeğe yarıyan.

Gıdak [i] Yumurtlıyacak tavuğun bağırması.

Gıdaklamak [f] Tavuk yumurtlıyacağı vakit bağırmak, gıtgıdak etmek.

Gıdalandırmak [f] Beslemek, gıda vermek. [c] Ruhun ihtiyacını tatmin etmek.

Gıdalanmak [f] Yemek beslenmek, tagaddi etmek.

Gıdalı [s] Gıdası olan, besliyen, besleyici.

Gıdasız [s] Gıdası olmıyan, yiyip içeceğinden mahrum kalan. [ç] Manevî tekâmülüne yardım edecek şeylerden mahrum kalan.

Gıdık [i] İnsan vücudünün bazı yerlerine d·kunarak ihtiyarı elinde olmıyarak gülme.

Gıdıklamak [f] Vücudün bazı yerlerine dokunulunca gülmek gibi bir sinir rahatsızlığını mucip olmak. [c] Teşvik etmek.

Gıdıklanma [i] Gıdıklanmak fili. Ba: Gıdıklanmak.

Gıdıklanmak [f] Vücutte bazı yerlere dokunulunca bir sinir rahatsızlığı duyup iradesi haricindn gülmek.

Gıl [m] Eski türkçede emir sigasına ilhak olunarak medlûlüne tesri ve tekit manası ilâve ederdi: Yazgıl, yazmagıl gibi.

Gıllügış [i] Gizli husumet, kin, garaz, hile, hud'a.

Gılzet [i] Galizlik, kabalık.

Gıpta [i] İmrenme, diğerinin iyiliğini beğenip kendisinde de isteme.

Gıptalanmak [f] Gıpta etmek.

Gıptalı [s] Kendinde de olması arzu edilen, beğenilmiş, imrenilmiş.

Gırah [i] Fasulya.

Gırap [i] Hint sahillerinde kullanılan bir nevi tüccar gemisi.

Gırgır [i] Kavga, gürültü. Usanç veren vızıltı.

Gırıldamak [f] Barsakların içindeki gaz veya suyun hareketile karın gırıltı etmek, karında böyle ses işitmek.

Gırıltı [i] Karında gır gır etme, karında hâsıl olan gürültü.

Gıriv [i] Feryat, bağırma, çağırma.

Gırize [i] Tabiatın mevhibesi, sevki tabiî, kendiliğinden hâsıl olma.

Gırizî [s] Tabiî, fıtrî, tabiatın verdiği, sevki tabiîden hâsıl olan.

Gırla [h] Gürültü, patırdı, eğlence veya borcun çokluğunu ifade için kullanılır.

Gırlamak [f] Karın gur gur etmek, bu tarzda ses çıkarmak.

Gırlı [s] Vızıltılı, sakin ve rahat durmıyan.

Gırlıkaç [s] Vızıltılı.

Gırt [t] Boğazın çıkarttığı kaba sesi taklit makamında kullanılır.

Gırtlak [i] Boğazımızdan başlayıp akciğerde nihayet bulan boru, teneffüs borusu.

Gırtlakveremi [i] Verem hastalığının gırtlakta hâsıl olanı.

Gışa [i] Örtü, zar, zarf. Bazı uzuvları ihata eden zar.

Gıyaben [i] Göz önünde olmaksızın, hazır ve mevcut olmaksızın. Mahkeme huzuruna gelmeden.

Gıyap [i] Hazır olmama, göz önünde bulunmama.

Gıybet [i] çekiştirme, birinin gıyabında aleyhinde söz söyleme. Kaybolma, meydanda bulunmama.

Gıybetçı [i] Arkadan herkesin aleyhinde söz söyliyen, çekiştiren, fassal.

Glâsiye [i] Kutup denizlerindeki sabih buz kütleleri. Yüksek dağlardaki buz kütleleri.

Gliserin [i] Tıpta kullanılan yumşatıcı ve az yapışkan bir mayi.

Glükoz [i] Kuruüzüm ve bugibi meyvalardan alı-

nan ve şeker hastalığına tutulanların idrarında bulunan az tatlı bir şeker.

Glüten [i] Hububat unlarında bulunan lüzucetli ve besleyici bir madde.

Gocuk [i] Kalın kürklü palto, kürklü kaput.

Gol [i] Futbolda topu kaleye sokma hareketi. Topun kaleye girerek sayı olması.

Golet [i] Hafif armalı bir nevi gemi.

Golf [i] Küçük sert toplar ve bir ucu topuzlu değneklerle oynanan bir oyun.

Golfstrim [i] Merkezî Amerikadan gelen sıcak su cereyanları.

Gomalak [i] Mühürmumu yapmağa yarar bir cins zamk.

Gomalàstik [i] Kurşunkalemi izlerini silmeğe yarayan kavuçuk parçası. Muşamba ve saire yapmağa yarıyan bir nevi zamk.

Gomba [i] Hasır halat, lif halat.

Gonce,konca [i] Açılmamış çiçek.

Gonk [i] Çinliler tarafından icat olunan ve sisli havalarda vapurlarda kullanılan bir zil.

Goril [i] Bir cins maymun.

Göbek [i] insanların ve birçok hayvanların karınlarının ortasındaki delik gibi şekil ki çocuk anasının karnında iken barsakla buraya merbuttur ve bu vasıta ile anasının kanı kendi bedenine girerek dolaşır. Bazı sebze ve meyvaların ortası. [c] Orta, merkez. Batın, zürriyet, nesil, ahfat. Hayvanın göbek tarafındaki postundan yapılan kürk.

Göbeklenmek[f]Göbek peyda etmek, fazla şişmanlıktan karnın şişip büyümesi. Salata marul gibi şeyler göbek bağlamak.

Göbekli[s]Karnı şişmiş, göbeği olan, göbek bağlamış.

Göbektaşı [i] Hamamların ortasında mermer döşenmiş ve üzerinde yatılabilen yüksekçe yer.

Göç [i] Hicret. Taşınma. Ev değiştirme. Bir yerden başka bir yere konma. Kaçma, saklanma.

Göçebe [s] Hiçbir yeri olmıyan, bir yerden bir yere konan adam veya kavm.

Göçer [s] Göçen, yer değiştiren, bir yerde durmaz, dolaşıcı.

Göçken [i] Tavşan yavrusu. Benekli tavşan. Kırsansarı.

Göçmek [f] Hicret etmek, muhaceret eylemek. Başka yere konmak. Ölmek, vefat etmek. Batmak, çökmek, yıkılmak.

Göçünmek [f] Ölmek, vefat etmek.

Göçürmek [f] Yer değiştirtmek, naklettirmek. Batırmak, kakıp sokmak. Yutmak, hırsla yemek.

Göğümtül [s] Mavice, mavimsi.

Göğüs [i] Vücudün gerdanla bel arasındaki kısmı. At ve sair hayvanların gerdanile ön ayaklarının yukarısı arasındaki ön kısımları. Geminin önü, cephesi.

Göğüsçukuru [i] Göğsün mideye yakın olan çukur yeri.

Göğüsilleti [i] Göğüste hâsıl olan hastalıkların herbiri. Nefesdarlığı. v. s.

Göğüslemek [f] Göğsü dayamak, göğsü siper ederek karşılamak. Mukabele etmek, karşı koymak-

Göğüslü [s] Göğsü geniş.

Göğüslük [i] Talimde göğsü muhafaza için geçirilen meşin posat. Elbisenin kirlenmemesi icin boyundan asılıp giyilen bir nevi libas, önlük. Atın göğsüne gelen rahtı.

Göğüstahtası [i] Göğsün yukarı kısmı.

Gök [s] Mavi, açıklâcivert.

Gök [i] Feza, sema, asüman, felek, boşluk.

Gökçe [s] Mavimsi, mavimtrak.

Gökçek [s] Güzel, şirin, lâtif.

Gökçesöğüt [i] Bir nevi söğüt ağacı. (Gökçeağaç) .

Gökçül [s] Beyaz benekli mavi, maviye çalar, çil renginde.

Gökgürlemek [f] Yıldırım çakıp dehşetli ses çıkarmak.

Gökgürültüsü [i] Semada bulutların çarpışmasından hâsıl olan ses, gürültü.

Gökkandil [s] Zilzurna, pek sarhoş.

Gökkır [s] Külrengi. Maviye çalar kır.

Gökkubbe [i] Mavi sema, felek, dünya.

Göklük [i] Mavilik mavi renk.

Gökremek [f] Gök rengini almak, mavi olmak. Morarmak. Yeşermek. Tazelenmek.

Gökyüzü [i] Üzerimizi ihata eden mavi boşluk, gökkubbesi, sathı sema.

Göl [i] Büyük durgun su, [c] Suyu çok yer, su basan yer.

Gölayağı [i] Göl suyunun fazlasını denize veya bir ırmağa akıtan çay.

Gölbaşı [i] Göl suyunun menbaı.

Gölek [i] Sulak yerlerde hâsıl olan tatarcık gibi ufak sivrisinek. (göle)

Gölek [i] Gölün dalgalanması.

Gölge [i] Bir cismin ziyaya gelince yere düşen şekil ve sureti, saye. Resimde gölgeyi tasvir eden açık siyah boya. [c] Birini taklit eden, daima arkasından giden. Himaye.

Gölgealtı [i] Gölgelik yer. Serinlik.

Gölgelendirmek [f] Gölge etmek, yazı veya resimde boya ile gölge yapmak.

Gölgelenmek [f] Gölge altına girmek, gölgelikte oturmak. Resim ve yazıda gölge yapmak.

Gölgeli [s] Gölgesi olan.

Gölgelik [i] Gölge altında bulunan, serin yer.

Gölotu [i] Sarı nilüfer.

Gömgök [s] Koyu mavi, çok mavi, masmavi.

Gömlek [i] Bedenin yukarı kısmını örten beyaz çamaşır. Yeleğin altına giyilen ve boyun hizasına yaka takılan beyaz veya renkli çamaşır. Frenkgömleği. Zar, örtü.

Gömlekçi [i] Kolalı gömlek yapan ve satan adam.

Gömleklik [s] Gömlek yapmaya yarayan kumaş. Bu işe mahsus veya lâyık olan-

Gömleksarması [i] Kuzu ciğerinin gömleğine pirinç doldurarak yapılan bir yemek.

Gömme [i] Gömmek işi. [s] Gömülmüş, sokulmuş.

Gömmek [f] Ölüyü mezara koyup örtmek, defnetmek. Toprağın veya diğer birşeyin içine sokmak. Yerin içine saklamak, gizlemek.

Gömüldürük [i] Sığırların boyunları altından geçip boyunduruklarına sokulmuş olan yarım halka şeklindeki ağaç. Boncuk ve çıngırak tasması.

Gömülmek [f] Toprağın veya diğer birşeyin altında kalmak, örtülmek. Derinleşmek, batmak, çukura girmek. Taprağa konulup örtülmek, defnedilmek.

Gömülü [s] Defnedilmiş, gömülmüş. Gizli, saklı. Toprak altında olan şey.

Gön [i] Her nevi meşin, sahtiyan ve deri.

Gönan [i] Durgun su, yazın suyu kuruyan gölcük. Küçük göl.

Gönderme [i] Yollama, salma, irsal etme.

Göndermek [f] Yollamak, salmak, irsal etmek.

Göndertmek [f] yollatmak. İrsal ettirmek.

Gönderilmek [f] Yollanmak, irsal olunmak.

Gönderiş [i] Göndermek işi ve tarzı, yollayış.

Gönül [i] Yürek, kalp, dil. İstek, arzu, heves, niyet. Duygu, his, aşk, alâka, iptilâ. Rıza, muvafakat. Cesaret, yiğitlik. Kibir, gurur. Ahlâk, tabiat. Hatır.

Gönülaçıklığı [i] Neşe, ferah, keyif, inşirah.

Gönüldarlığı [i] Hüzün, keder, ıstırap, sıkıntı. Cansıkıntısı. Kaygı.

Gönülhoşluğu [i] Memnuniyet, hoşnutluk.

Gönüllü [s] Kendi arzusu ile iş gören, mecburî olmayan. Kibirli. Mecbur

olmadığı halde asker yazılmış adam. Fedai, kahraman.

Gönülsüz [s] Kibirsiz, mütevazı. İstemiyerek, arzusuz.

Gönülsüzlük [i] Kibirsizlik, gönül alçaklığı, arzusuzluk. İstemiyerek iş görme.

Gönlüalçak [s] Alçakgönüllü, kibirsiz, mütevazı kanaatkâr.

Gönlükara [s] Gamlı, dertli.

Göre [e] Edat olup kelimenin sonuna gelerek nazaran, kalırsa, bakılırsa, itibarile, mucibince... gibi manalar ifade eder.

Görek [i] Görünüş, gösteriş. Dış görünüşü, manzara.

Görekli [s] Gösterişli, dış görünüşü güzel olan.

Gördürmek [f] Göstermek, irae etmek. Baktırmak. Yaptırmak.

Görgü [i] Tecrübe, deneme.

Görgülü [s] İşbilir, tecrübeli, olgun. Güngörmüş, edep ve terbiyesi yerinde.

Görgüsüz [s] Toy, acemi, alışmamış, tecrübesiz. Arsız, terbiyesiz.

Görgüsüzlük [i] Tecrübesizlik, toyluk.

Görme [i] Görmek işi Ba: görme. [s] Gören veya görmüş.

Görmece [s] Görmek şartile. Götürü, ölçüp tartmadadan, göz tahminile.

Görmek [f] Göz vasıtasile birşeyi tanımak. Anlamak. Bulmak, muhakeme etmek. Okumak, mütalea etmek. Rastgelmek, tesadüf etmek, Buluşmak, konuşmak. Ziyaret etmek, ziyaretine gitmek. Yapmak, ödemek, vermek. Uğramak, duçar olmak. Denemek, tecrübe etmek,geçirmek. Gezmek, bulunmak, yaşamak. Almak, öğrenmek. Hazırlamak. Geçirmek.

Görmemezlik [i] Görmez gibi olmak, aldırmamak.

Görmez [s] Görmeyen, kör.

Görenek [i] Başkasından gördüğü, biribirine bakarak yaptıkları şey, âdet, usul. Görgü, tecrübe.

Görenekli [s] Ba : Görenek.

Göreneksiz [s] Ba : Görenek.

Görücü [s] gelinlik kız arayıp bulmağa giden kadın. Gören, bakan.

Görücülük [i] Gelinlik kızları görmeğe gitmeklik. Gelinlik kız aramaya çıkmak.

Görülme [i] Müşahede ve rüyet olunma. İcra ve tesviye olunma.

Görülmek [f] Müşahede olunmak, rüyet olunmak. Tesviye olunmak, halledilmek.

Görüm [i] Görüş, bakış, müşahede.

Görümce [i] Kocanın kız kardeşi.

Görümlük [i] Yüzgörümü. Güveyinin geline taktığı hediye.

Görünmek [f] Rüyet ve müşahede olunmak. Gözle görülebilir halde olmak. Benzemek, zannolunmak. Zuhur ve tecelli etmek. Gözükmek, çıkmak, meydanda olmak. Kendisini gösterecek birşey söylemek veya yapmak.

Görünüş [i] Görünmek işi. Ba : Görünmek. Görünen şekil ve suret. Gösteriş, nümayiş.

Görünmez [s] Görünmiyen, gözle görülebilir halde olmıyan.

Görüş [i] Görme, bulma, düşünme. Bakış.

Görüşme [i] Konuşma, mülâkat, müzakere. Sohbet, muhabbet.

Görüşmek [f] Biribirini görmek, buluşmak ve mülâkat etmek. Konuşmak sohbet ve muhabbet etmek. Söyleşmek, müzakere etmek. Ülfet etmek. Tanışmak. Bir kadın ile erkek arasında sevişmek, muaşakada bulunmak.

Görüşülmek [f] Bir yere gelinmek, konuşulmak. Sohbet, mükâleme ve müzakere olunmak.

Görüştürmek [f] İki ve ikiden fazla insanın biribirlerini görmelerine vasıta olmak, bir araya gelmelerine yardım etmek. Sohbet, müzakere ve mükâleme ettirmek. Bir kadın ile erkeğin tanışıp anlaşmalarına yardım etmek.

Gösterilmek [f] İrae edilmek.

Gösteriş [i] Göstermek, iş, tavır ve sureti. Görünüş. Yalandan kendisini satma, nümayiş, Gözboyama. Yakışık, parlaklık.

Gösterişli [s] Haricî şekil ve manzarası güzel. Alımlı, kılıklı.

Gösterişsiz [s] Şekli, haricî menzarası uygun olmıyan. Kılıksız, kıyafetsiz, şansız.

Gösterişsizlik [i] Kılıksızlık. Şekil uygunsuzluğu.

Göstermek [f] Gördürmek, ibraz etmek. Öğretmek, anlatmak. Çıkarmak, gözüktürmek, takdim etmek. İspat etmek. Tayin etmek. Karşısında tutmak. Saklanamamak, meydana koymak. Güzelliğini ve zarifliğini meydana koymak. Vermek, hâsıl etmek. Olduğundan genç görünmek.

Göstertmek [f] Bilvasıta göstermek. Gösterilmesine müsaade etmek.

Göt [i] İnsan ve hayvanın geri tarafı, makat. Dip, alt. [c] Cesaret, kabadayılık.

Götlük [i] Eyer ve palanın arkasına kaplanan meşin.

Götün [h] Gerisingeri, arkaya doğru. [h] Ba : Götün.

Götün götün [h] Ba : Götün.

Götürme [i] Götürmek işi. Ba : götürmek.

Götürmek [f] Yakından uzağa sevk ve nakletmek. Koparıp almak, sürüklemek. Kaldırmak, tahammül etmek. Almak, istiap etmek.

Götürtmek [f] Yakından uzağa sevk ve nakletirmek.

Götürü [s] Toptan, ölçülüp tartılmadan, hepsini birden ve maktuan.

Götürülmek [f] Yakından uzağa gönderilmek ve nakledilmek. Kaldırılmak, tahammül olunmak, dayanılmak. Koparılıp alınmak, sürüklenmek.

Gövde [i] Vücut, beden, ceset, cüsse. Vücudün karın,

göğüs ve omuzlardan ibaret kısmı. Ağacın dal ve budaklardan maada olan kısmı, kütük. Kesilmiş hayvan etinin bütünü.

Gövdeli [s] Gövdesi olan. İri, yücutlü, cüsseli.

Göya — Gûya [h] Sanki, sözde. Zannedersin ki, imiş gibi.

Göydergi [i] Ateş çıbanı, çok yanar ve kaşınır bir çıban.

Göymek [f] Yakmak, alazlatmak, ateşte karartmak.

Göynük [i] Ufak süt kabı. Kıldan yoğurt torbası. Arpa torbası.

Göyük [i] Yanmış şey. Kaynayan şeyin köpüğü. [c] Yanık, keder, yeis. Sıtma, humma, nöbet.

Göyünmek [f] Yanmak, alazlanmak, kemale ermek.

Göz [i] İnsanda ve hayvanda görmek aleti. Görme, rüyet, basıra. Bir suyun yerden çıktığı yer, kaynak menba. Delik, çukur. Çekmece. Bölük, kısım. Terazi kefesi. Köprülerin altındaki kapı gibi boşluklar. Nazar. Kıymet, itibar. Teveccüh, muhabbet.

Göz göz [s] Delikli, delik delik.

Gözgöz [i] Döğülmüş patlıcana yumurta kırarak yapılan bir nevi yemek. Yumurtalı beğendi.

Gözaçıklığı [i] Uyanıklık, kurnazlık.

Gözağrısı [i] Gözde hâsıl olan bir nevi hastalık.

Gözakı [i] Gözün beyaz kısmı.

Gözalıcı [s] Göze çarpan, gözü cezbeden. Gözü kamaştıran.

Gözbağı [i] Sihir, afsun.

Gözbağıcı]s] Sihirbaz, afsuncu. Elçabukluğu ile türlü türlü hünerler yapan.

Gözbağıcılık [i] Sihirbazlık, afsunculuk. Elçabukluğu ile hüner yapmak san'atı.

Gözbebeği [i] gözün asıl gören merkezi olup içinde karşıya gelen adamın resmi görünür. [c] Çok sevilen insan; gözünden a-

yırmak istemediği kimse veyahut çok kıymetli şey.

Gözboncuğu [i] Nazara karşı takılan mavi boncuk.

Gözcü [i] Nöbetçi. Bekçi. Karakol. Casus.

Gözcülük [i] Bekçilik, nöbetçilik, casusluk.

Gözdağı [i] Göztaşı. Tehdit, tahvif.

Gözde [s] Nazarda bulunan, teveccühe mazhar.

Gözdemiri [i] Geminin baş tarafında bulunan ve hervakit kullanılan büyük demir.

Gözdoktoru [i] Göz hastalıklarından anlayan ve göze bakan doktor, gözhekimi.

Gözeme [s] Üstünden bir kat ipekle örtülmüş, iki kat.

Gözemek [f] Nakşı ipekle örtmek, iki kat yapmak.

Gözen [i] Bir cins alaca geyik.

Gözenmek [f] İki kat olmak, üstünden ipekle bir kat daha geçirilmek.

Gözer [i] Büyük delikli deriden kalbur, harman kalburu.

Gözetilmek [f] Hıfzolunmak, vikaye olunmak. Bakılmak, nezaret ve idare olunmak. Beslenmek, iaşe olunmak. Beklenmek, intizar ve tarassut olunmak. Tutulmak, riayet olunmak.

Gözetlemek [f] Ba: Gözetmek.

Gözetme [i] Gözetmek işi. Ba: Gözetmek.

Gözetmek [f] Korumak, hıfzetmek. Bakmak, nezaret etmek, idare etmek. Beslemek, iaşe etmek. Beklemek, intizar etmek, tarassut etmek. Tutmak, riayet etmek, saklamak. Dikkat etmek, dikkatle bakmak, İşaret etmek.

Gözettirmek [f] Korutmak, hıfzettirmek.

Gözevi [i] Gözçukuru, gözün içinde bulunduğu çukur.

Gözgöre [f] Alenî, zâhir, meydanda.

Gözgü [i] Ayna.

Gözhapsi [i] Gözle tarassut ve takip etmek. Kimse ile görüşmemek üzre bir odaya hapis ve tevkif.

Gözkararmak [i] Başı dönmek, hiddetten ne yapacağını bilmemek.

Gözkararı [i] Tahmin, tahminî ölçü. Azlığını veya çokluğunu göz ile anlama.

Gözkarası [i] Gözün siyah kısmı, gözbebeği, hadeka.

Gözkapağı [i] Gözü örten kapaklar, biri yukardan ve diğeri aşağıdan kapanarak gözü örten zarlar.

Gözkıpma [i] Uyuma. Gözkapaklarını yarı kapama. Gözkapaklarını açıp kapayarak işaret etmek.

Gözkıpmak [f] Gözkıpma fili.

Göz kulak olmak [f] Dinlemek, bakmak, nezaret etmek.

Gözkuyruğu [i] Gözünkulak cihetindeki ucu.

Gözleme [i] Bekleme, intizar. Hamurdan yapılan bir nevi tatlı ve börek.

Gözlemeci [s] Gözleme tatlısı veya böreği yapan ve satan adam.

Gozlemek [f] Arzu ile beklemek. İntizar etmek.

Gözlü [s] Gözü olan. Taksimatı olan, birkaç bölüğe bölünmüş. Delikleri olan, delikteşik.

Gözlük [i] Uzak veya yakından eyi görmek ve gözleri toz, ziya ve saireden korumak için takılan camlı alet.

Gözlükçü [i] Gözlük yapan ve satan adam.

Gözlüklü [s] Gözünde gözlük bulunan gözlük takan.

Göznuru [i] Görme, rüyet, basıra. Gözle yapılan sây, göz işi. Yazı ve nakış gibi gözleri pek ziyade yoran iş. Çok sevgili ve aziz insan, gözbebeği.

Gözotu [i] bir nebat ismi.

Gözpınarı [i] Gözün burun cihetindeki ucu.

Gözsüz [s] Gözü olmayan, gözü görmez, kör.

Gözsüzlük [i] Göz yokluğu. Körlük.

Göztaşı [i] Zaç. Kibrityeti nühas.

Gözüaçık [s] Uyanık, müteyakkız. Kurnaz. İşinibilir.

Gözüardında [s] Meramına nail olamamış ve olmadan vefat etmiş.

Gözüarkada [s] Ardında bir düşündüğü olan, birini veya birşeyi merak eden.

Gözükara [s] Pervasız hiçbir şeyden yılmıyan.

Gözükapalı [s] Tecrübesiz, gözüaçık olmıyan.

Gözükmek [f] Göze çarpmak, görünmek. Kendini göstermek, kaçmamak, çıkmak.

Gözüpek [s] Cesur.

Gözütok [s] Kanaatkâr.

Gözyaşı [i] Ağlarken yahut çok sevinince gözden dökülen su.

Grafik [i] Birşeyi hat veya resim ile tasvir etme.

Grafit [i] Kurşun kalemi yapmakta kullanılan bir nevi kömür.

Grafofon [i] Bir üstüvane vasıtasile orkestra parçalarını ve şarkıları tekrar eden fonoğrafın tekemmül etmişi.

Grafometre [i] Arazi üzerinde zaviyeleri ölçmeğe mahsus ve harita almağa yarayan alet.

Gram [i] Kilonun bindebiri ki dirhemin üçte-biri kadardır.

Gramofon [i] Plâklar vasıtasile sedayı tekrar eden mükemmel fonoğraf.

Grandi [i] Geminin orta direği.

Granit [i] Yol ve bina yapmakta kullanılan sert kaya, taş.

Grev [i] İşi yüzüstü bırakma, arzuları yerine gelmedikçe işe başlamamak üzre sözleşip hep birden işi terketme.

Grevci [i] Grev ilân etmiş, işini yüzüstü bırakmış amele.

Grup [i] Zümre, fırka, bir araya gelme, toplanma.

Gube [i] Sardalya cinsinden bir balık.

Gudde [i] Boyun ve kasık gibi yerlerde bulunan ve bez denilen yumrular.

Guddeli [s] Guddesi olan.

Gudruf [i] Kıkırdak.

Gudrufî [s] Kıkırdak kabilinden olan.

Gufran [i] Rahmet, merhamet, af (Yalnız Cenabıhak hakkında kullanılır).

Guguk [i] Mayıs ayında bu sesi tekrar ederek öten güvercin büyüklüğündeki kuş. Birile eğlenmek için de kullanılır.

Gul [i] Anî felâket, şeytan, muhtelif şekillere giren peri.

Gulâm [i] Oğlan, erkek çocuk. Köle, bende.

Gulfe [i] Sünnet derisi.

Gulgule [i] Her ağızdan bir ses çıkma, gürültü. Ağzı dar bir kaptan su gibi bir madde dökülürken hâsıl olan ses.

Gumena [i] Zencir istimalinden evvel gemidemirinin bağlı olduğu halat. 120 kulaçlık tul mikyası.

Gunne [i] Burundan çıkan veya osuretle telâffuz olunan ses.

Gurama [s] Alacaklılar, dayinler, mukrizler.

Gurbet [i] Gariplik, yabancılık, yabancı yerlere gitme, seyahat, vatan haricinde bulunma. Yabancı yer, vatan harici memlekette olma.

Gurbetçi [s] Gurbette, yabancı yerlerde gezen veya yaşayan adam.

Gureba [i] Garibin cem'i. Garipler, kimsesizler, yabancılar.

Gur gur [i] Karın gurlaması, barsakların veya içlerindeki mayiin hareketinden hâsıl olan ses.

Gurk [s] Kuluçka olup kabarmış ve kızarmış tavuk ve hindiye denir.

Gurklamak [f] (Tavuk ve hindi) kabarıp kızmak, kudurmak.

Gurktavuk [i] Kuluçka olmuş tavuk.

Gurlamak [f] Karın gur gur etmek.

Gurre [i] Parlaklık, parlama, fecrin ilk ziyası. Yeni başlayan ay. Atın alnında beyaz leke.

Guruldamak [f] Karın ve barsaklar gurultu etmek.

Gurup [i] Batma, görünmez olma, uful etme, zeval bulma.

Gurur [i] Boş ve beyhude şeye güvenme, mağrurluk, kibir.

Gururlu [s] Kibirli, mağrur.

Gururlanmak [f] Öğünmek, gurura kapılmak, kibirlenmek.

Gurultu [i] Karnın ve barsakların gur gur etmesi.

Gussa [i] Tasa, kaygı, keder.

Gusül [i] Loğusalık, hayiz, cünüplük gibi hallerde muayyen şartlar ve adap ile bedeni tathir etmek.

Gusülhane [i] gusledilecek ve bedeni yıkayacak mahal.

Guşa [i] Bazı yerlerde insanların gerdanında çıkan büyük ur. Hayvanın gerdanı postundan yapılan kürk.

Gûna [i] Türlü, nevi.

Gûnagûn [i] Türlü, türlü, nevi nevi.

Gûya Ba : göya.

Gübel [s] Bacaksız çocuk.

Gübelez [i] Küçük ve genç zağar.

Gübre [i] Tarla ve araziye atılan hayvan pisliği, eski fışkı.

Gübrelemek [f] Tarla ve bahçeye gübre atmak, gübre ile beslemek.

Gübrelenmek [f] Gübre verilmek, gübre ile beslenmek.

Gübreli [s] Gübrelenmiş, gübre atılmış, gübresi olan.

Güce [i] Kaynatılmamış bulgur, döğülmüş buğday.

Gücen [i] Arkası yeşil ve karnı beyaz bir kuş.

Gücenik [s] Gücenmiş, dargın, muğber.

Güceniklik [i] Dargınlık, infial.

Gücenilmek [f] Dargınlık ve kırgınlık vaki olmak.

Gücenme [i] Darılma, dargınlık, infial, muğber olma.

Gücenmek [f] Darılmak, hatırı kırılmak.

Gücendirmek [f] Darıltmak, hatır kırmak.

Gücetarhanası [i] Bul-

gurdan yapılan bir nevi yemek.

Gücü [i] Karakış, erbain. Bez tezgâhındaki iplik tarak.

Gücük [s] Kuvvetsiz, zayıf, gevşek.

Güç [i] Kuvvet, takat, kudret, iktidar, zor, cebir, şiddet. Zahmet, müşkülât, zorluk. Elem, keder. Dargınlık. İş, kâr, meşguliyet. [s] Zor, zahmetli, müşkül, çetin.

Güçbelâ [i] Çok zahmetle, pek zor.

Güçle [i] Kargabüken.

Güçlenmek [f] Güçleşmek, zor ve müşkül olmak.

Güçlendirmek [f] Zor hale komak, müşkül kılmak

Güçleşmek [f] Zorlaşmak, zahmetli olmak.

Güçleştirmek [f] Zorlaştırmak, zahmetli etmek, müşkülât çıkarmak.

Güçlü [s] Zorlu, kuvvetli, kavi.

Güçlük [i] Zorluk, zahmet, müşkül olma. Zaruret, yokluk, fakır.

Güçsümek [f] Güçlük çıkarmak, müşkülât göstermek.

Güçsünmek [f] Güçleşme, zorlaşmak, müşkül olmak.

Güçsüz [s] Kuvvetsiz, zayıf, gevşek, dermansız. İşsiz.

Güçsüzlük [i] Kuvvetsizlik, zayıflık. Dermansızlık, gevşeklik, İşsizlik.

Güçüne [z] Güçle, zor ile.

Güden [i] Kalınbarsağın bir kısmı, körbarsak.

Güderi [i] Geyik derisinden meşin. Terbiye olunmuş ince ve yumşak deri.

Güdük [s] Kuyruksuz, tüysüz, sakat, eksik.

Güfte [i] Musikiye tatbik olunan bir manzume, şarkı, opera veya operetin nazım kısmı. Bestenin mukabili.

Güftügû [i] Dedikodu.

Güğende [i] Süslü çengi.

Güğeri [i] Yeşil sebze veya meyva.

Güğül [i] Delik ipek kozası, kukulya.

Güğüm, güüm [i] Bakırdan uzun kulplu su kabı.

Güher [i] Bak : Gevher.

Güherçile [i] Barut yapmağa yarayan külçe halinde madenî bir madde.

Gül [i] Şekli, rengi ve kokusu ile meşhur çiçek.

Gülağacı [i] Gül veren ve dalları dikenli olan ağaç.

Gülbahçesi [i] İçinde gül yetiştirilen bahçe.

Gülbank [i] Bir cemaat tarafından bir ağızdan ve makamla söylenen dua veya ahenk. Vaktile mektebe yeni başlıyan çocuğun evi önünde mektep çocuklarının ettiği dua.

Gülbayramı [i] Yahudilerin Pantkot denilen bayramı.

Gülbeşeker [i] Bir nevi gül reçeli.

Gülçehreli [i] Kırmızı yanaklı, narin, taze.

Güldemeti [i] Gülleri bir arada ve saplarından bağlıyarak yapılan demet.

Güldürmek [f] Başkasının gülmesini mucip olmak, gülünecek şey yapmak. Eğlendirmek.

Güldürücü [s] Güldüren, gülmeyi mucip olan.

Gülecek [s] Tuhaf, gülmeğe şayan, gülünç.

Gülen [s] Neşeli, memnun, mesrur.

Güler [s] Gülen, memnun, mesrur.

Güleryüzlü [s] Sevimli, mültefit, sempatik, şen.

Gülfidanı [i] Gülağacının küçüğü, körpesi.

Gülkurusu [i] Reçel ve saire yapmak için kurutulan gülyaprağı.

Güllâbi [i] Tımaranede delileri zabıt ve idare eden adam.

Güllâç [i] Nışastadan yapılan ince yufkalar ki bu isimdeki tatlı yapılmakta kullanılır.

Gülle [i] Yuvarlak top. Top mermisi, tane. [c] Gayet ağır ve yerinden kaldırılmaz şey.

Güllü [s] Üzerinde gülü olan, gül ile süslenmiş.

Güllük [i] Gülbahçesi, gülağaçları olan yer.

Gülme [i] Gülmek fili. Ba : gülmek.

Gülmek [f] Ağız ve dudakların bir hareketi ve

çehredeki değişiklikle hoşa gittiğini, keyiflendiğini anlatmak. Hoş görünmek. Memnun ve mesrur olmak, sevinmek. Ehemmiyet vermemek, alay etmek.

Gülmez [s] Abus, çatık, hiç gülmiyen.

Gülrengi [s] Gülün renginde, kırmızı.

Gülsuyu [i] Gülden çıkarılan iyi kokulu su, güllâp.

Gülüm [i] Gülme, hande.

Gülünmek [f] İstihza olunmak, hande olunmak.

Gülümsemek [f] Güler gibi olmak, tebessüm etmek.

Gülünç [s] Gülmeği celbeden, güldürücü.

Gülüstan [i] Gülbahçesi, gülleri çok olan yer.

Gülüş [i] Gülmek işi ve tarzı.

Gülüşmek [f] Birlikte gülmek, şakalaşmak, lâtifeleşmek, biribirini güldürmek.

Gülyağı [i] Gülden çıkarılan kokulu yağ.

Gülyanaklı [s] Pembe yanaklı. Yüzü gül gül olmuş.

Gülyaprağı [i] Gül fidanının yaprağı, bu yaprak şeklinde olan,

Gülyüzlü [s] Sevimli, mütebessim.

Gülzar [i] Gülağacı çok olan yer, güllük,gülbahçesi.

Güm [i] Kemiklerin arasına batkın et. Ağıl.

Güm güm [h] Boğuk ve gürültülü bir sesi taklit için kullanılır.

Gümeç [i] Arıpeteği.

Gümeçbalı [i] Erimemiş bal.

Gümbür gümbür [h] Top sesi gibi çok kuvvetli ve gürültülü bir sesi taklit için kullanılır.

Gümbürdemek [f] Gürlemek, çok gürültülü bir ses çıkarmak.

Gümbürtü [i] Çok gürültülü, boğuk ses.

Gümbürtülü [s] Gümbürtüsü olan, çok gürültülü.

Gümrük [i] Bir memlekete giren ve memleketten çıkan eşyadan hudutta veya

iskelede alınan resim. Bu resim ile meşgul olan daire. Rüsumat. Gümrük memurlarının iş gördüğü yer.

Gümrükçü [i] Gümrük memuru, gümrükte çalışan adam. Gümrük komisiyon - cusu.

Gümüren [i] Yabansoğanı. Bir nevi soğan.

Gümürdemek [f] Aslan, deve gibi büyük hayvan gür ve korkunç sesle bağırmak.

Gümürdenmek [f] Ba: Gümürdemek.

Gümürtü [i] Aslan, deve gibi büyük hayvanların korkunç bir sesle bağırmaları.

Gümüş [i] Beyaz renkte maruf ve kıymetli maden, sim. [s] Gümüşten yapılmış. Gümüş gibi beyaz olan.

Gümüşbalığı [i] Küçük ve eti leziz bir cins balık.

Gümüşgöz [s] Para canlısı, paradan başka birşey düşünmeyen.

Gümüşlemek [f] Gümüşle kaplamak veya tezyin etmek.

Gümüşletmek [f] Gümüşle kaplatmak, gümüş sürdürmek.

Gümüşselvi [i[Ayın suya aksetmesinden hâsıl olan beyaz yol.

Gümüşsuyu [i] Berrak su.

Gümüşlü [s] Gümüşle süslenmiş, gümüşü olan.

Gün [i] Arzın kendi mihveri üzerinde bir kere dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman. Geceyarısında başlayıp ertesi gün geceyarısında biten yirmi dört saatlik zaman. Güneş, afitap. Ziya, nur. Zaman, devir, hengâm. İkbal, saadet, rahat. Resmî gün, bayram. Vakit, zaman. Hal.

Günah [i] Ahretçe cezayı icap ettiren amel, cürüm. Yazık, ayıp.

Günahkâr [s] Günah işleyen, kabahatli, suçlu. Sefahet yoluna düşmüş, fahişe.

Günahkârlık [i] Günah ve kabahat işleyenin hali. Sı çluluk. Fuhuş, fahişelik.

Günahlı [s] Günahı olan, suçlu, kabahatlı.

Günahsız [s] Günah ve cürmü olmıyan, suçsuz, kabahatsız, masum.

Günahsızlık [i] Günahsız adamın hali. Masumluk. Suçsuzluk.

Günaşırı [i] Her iki günde bir. Bir gün olup bir gün olmamak üzre.

Günbalığı [i] Eti lezzetli bir cins balık.

Günbatısı [i] gurup. Mağrıp. Garbışimalî rüzgârı.

Gündelik [i] İşçilerin bir günlük iş için aldıkları ücret, yevmiye. [s] Hergünlük, hergün vuku bulan, veya tekerrür eden.

Gündelikçi [i] Gündelikle çalışan adam, amele, ırgat.

Gündelikli [s] Gündelikle, yevmiye ile çalışan.

Günkü [s] Bir güne mahsus. Başına bu veya o gelerek bugünkü ogünkü tarzında kullanılır.

Günden güne [h] Gittikçe.

Günder]i] Ucuna birşey takılan uzun sopa, sırık, mızrak, bayrak. Gemide bayrak çekmek için kıç tarafta bulunan direk. Çift sürerken öküzleri dürttükleri ucu iğneli uzun sopa.

Gündoğrusu [i] Ba: gündoğuşu.

Gündoğuşu[i]Tulû.Şark. Şarkıcenubî rüzgârı.

Gündönümü [i] Dört mevsimin başları.

Gündüz [i] Günün aydınlık kısmı.

Gündüzün [z] Gündüz vakti.

Gündüzlü [s] Gündüzün vaki olan.

Gündüzlük [s] Gündüze mahsus, gündüzleri giyilen kıyafet.

Gündüzsefa [i] Gündüzleri açılır ve geceleri kapanır bir cins çiçek.

Güneş [i] Bulunduğumuz arz ile diğer seyyareler tâbi oldukları yıldız, gün, şemis, afitap, hurşit. Çok parlak şey.

Güneşlenmek [f] Güneşin karşısında oturup ısınmak veya dinlenmek, güneş

banyosu yapmak. Güneşe serilip kurumak.

Güneşletmek [f] Güneşte kurutmak, güneşe göstermek.

Güney [i] Dağların güneşe bakan yüzü.

Güngörmez [i] Bir cins tütün. [s] Karanlık, ziya almaz.

Güngörmüş [s] İyi zamanlar geçirmiş, devlet düşkünü.

Günlemek [f] Günü geçirmek, bir gün kalmak, bir gün durmak.

Günlük [i] Kokusu için ve ufunetin önüne geçmek için yakılan bir madde.

Günlük [e] Güne mahsus, lâyık veya kâfi olan.

Günübirlik [h] Birgün zarfında, bir gün içinde.

Günügününe [i] Ayni gün, arada gün geçirmeksizin.

Günülemek [f] Kıskanmak, haset ve gıpta etmek.

Günye [i] Köşe ölçüsü, mühendis, dülger ve duvarcıların kullandığı bir alet.

Gür [s] Bol, çok. Açık, yüksek, kuvvetli

Gür gür [h] Bol birşeyin akmasını yahut yıkılıp düşmesini tasvir eder. [i] Gürültü, şamata.

Gürbüz [s] İyi beslenmiş, vücutlü, dinç, sağlam, sıhhatli.

Gürbüzlük [i] Gürbüz olmak hali, iyi beslilik, dinçlik, sağlamlık.

Gürcü [i] Kafkasyada Gürcüstan ahalisinden ve Gürcü kavminden olan adam.

Gürcüstan [i] Kafkasyada Gürcülerle meskûn bir kıt'a.

Güreş, güleş [i] Pehlivanlık, musaraa, birini yenmek için uğraşma.

Güreşçi [i] Güreş eden, pehlivan.

Güreşilmek [f] Güreş edilmek, musaraa olunmak.

Güreşme [i] Güreş etme, musaraa.

Güreşmek [f] Güreş edilmek, döğüşmek, biribirini yere vurmağa çalışmak.

Güreştirmek [f] Güreş ettirmek, pehlivanları veya koç ve horos gibi hayvanla-

rı tutuşturmak, musaraa ettirmek.

Gürgen [i] Cilâ tutan ve kayınağacına benzeyen bir ağaç. [s] Güzel, gösterişli. Gürgen ağacından yapılmış.

Gürleme [i] Büyük ses çıkaran, gürültü.

Gürlemek [f] Gürültü etmek, şamata etmek. Ölmek, vefat etmek, nalları atmak.

Güruh [i] Takım, fevç, bölük.

Gürük [s] Gurk, kuluçka.

Gürüksümek [f] Tavuk gurkulmak, kızmak, azmak, konümek.

Gürül gürül [h] Bolluk ve şamata ile akan birşeyi tasvir eder.

Gürüldemek [f] Gürültü etmek, büyük bir ses çıkarmak, patırtı etmek. Gökgürültüsüne benzer ses çıkarmak. Büyük bir gürültü ile düşmek veya yuvarlanmak. Hayvan büyük sesle bağırmak, ulunmak.

Gürültü [i] Büyük ses, gürüldeyen şeyin sesi. Patırdı, şamata. Kavga.

Gürültücü [s] Gürültü eden, ortalığı gürültüye veren, her işi gürültü ile yapan.

Gürültülü [s] Şamatalı, patırdılı. Kalabalıklı.

Gürültüsüz [s] Sessiz, sedasız, şamatasız, patırdısız.

Gürz [i] Topuz.

Gütaperka [i] Kabloları yapmağa yarayan ve Somatra adasındaki büyük ağaçlardan alınan kavuçuğa benzer yapışkan madde.

Gütmek [f] Öne katıp sürmek. Otlatmak. [c] Saklamak, tutmak, hıfzetmek.

Güvan [i] Bir cins dikenli ot.

Güve [i] Yünlü kumaş, kürk gibi şeyleri yiyen böcek.

Güveniş [i] Güvenmek işi ve tarzı.

Güvenilmek [f] Ba : Güvenmek.

Güvenme [i] İstinat, dayanma, gurur.

Güvenmek [f] Dayanmak, istinat ve itimat etmek.

Mağrur olmak. Göze kestirmek, becereceğini anlamak.

Güveotu [i] Bir cins nebat.

Güvercin [i] Birçok nevileri bulunan eti lezzetli maruf kuş.

Güvercinbudu [i] Bir nevi yumurtalı köfte.

Güvercingerdanı [s] Yeşil ile mavi ve pembe arasında mütemevviç renk, böcekkabuğu rengine yakın bir renk.

Güvercinlik [i] Güvercinlere mahsus kümes, güvercinlerin barındıkları yer. Piyadekayığının kıçındaki küçük dolap veya kamara. Kule şeklindeki istihkâm.

Güvercinotu [i] Bir nevi nebat, mineçiçeği.

Güverte [i] Gemilerin üst katlarında bulunan döşeme, gemi ambar veya kamaralarının üstü.

Güverteli [s] Güvertesi olan. Ba : güverte.

Güvey [i] Evlenmeğe hazırlanmış, evlenmek üzre bulunan erkek ; damat ; bir adamın veya bir kadının kocası.

Güveyeniği [i] Güvenin kumaşta yaptığı delik.

Güveyfeneri [i] Bir nevi çiçek.

Güveyk [i] Sebze ve salata gibi kullanılan mayhoşça bir yaprak, hindiba.

Güveylik [i] Damatlık, evlenmeğe hazırlanmış erkeğin hali. Güveyliğe mahsus.

Güz [i] Sonbahar, eylûlün yirmi birinden kânunuevvelin yirmi birine kadar olan zaman, hazan.

Güz [i] Kemiğin yumşağı, kıkırdak.

Güzel [s] Hoş, zarif, iyi, melih. Göze hoş gelen. [i] Mahbup. Göze ve kalbe hoş gelen kimse. Peki, olur (cevap makamında kullanılır)

Güzelhatun [i] Bir nevi kankurutan otu.

Güzellik [i] Güzel olanın hali, iyilik, hoşluk. Yavaşlık, tatlık, sükûnet. İyilik, sağlık.

Güzellemek [f] Güzel olmak, güzellik peyda etmek, güzelleşmek.

Güzellenmek [f] Güzellik peyda etmek, güzel olmak, süslenmek.

Güzelleşmek [f] Güzel olmak, iyileşmek.

Güzelleştirmek [f] Güzellik vermek, güzel etmek.

Güzide [s] Seçilmiş. Birşeyin en iyi kısmı.

Güzeran [s] Geçme, mürur.

Güzergâh [i] Geçilen, geçilecek yer, yol. Yol uğrağı.

Güzeşte [i] Geçmiş, geçen, sabık. [i] Faiz.

Güzün [z] Sonbahar mevsiminde, güz vaktinde.

H

H [i] Türk alfabesinin dokuzuncu ve sadasızların yedinci harfi olup rakam gibi kullanıldığı halde dokuz ve dokuzuncu manasını ifade eder.

Ha [e] Tenbih ve ihtar edatı : Bir daha yapma ha !. Teşvik ve tacile delâlet eder:Ha bakalım. Taaccüp ve hayretle beraber sual ifade eder: Gittiha yazık? İşaret edatıdır: Ha şurada. Birşeyin sonradan hatıra geldiğini gösterir: Ha! size yazmayı vadetmiştim. İşte manasına gelir. Ha böyle olmalı. Edatı tasdiktir, evet: Sana mı söyledi ? Ha !

Ha [i] İkisi bir, arasında fark yok, gerek manasını ifade eder : Ha Ali hoca ha hoca Ali.

Habaset [i] Kötülük, yaramazlık, fenalık, haylazlık. Habislik.

Habazan [s] Obur, çok yiyen, ekûl.

Habbe [i] Tane.

Haber [i] Naklolunan söz, bir vak'anın hazır bulunmıyanlara tebliği, bir iş veya şey hakkında verilen malûmat, sağlık. Bilgi, vukuf, malûmat.

Haberdar [s] Haber ve malûmatı olan, malûmatlı, vâkıf, agâh.

Haberleşmek [f] Biribirine haber göndermek, malûmat vermek.

Habeş [i] Afrikanın Şapdenizi sahilinde bir müstakil memleket. Bu memleket ahalisinden olan. Beyaz ile siyah arasında koyu esmer adam.

Habeşî [s] Habeş memleketi ahalisinden olan, habeşe mensup ve müteallik olan. Koyu esmer renkli adam.

Habip [s] Sevilen, sevgili, dost, mahbup.

Habir [s] Haber ve malûmatı olan, malûmatlı, agâh, vâkıf.

Habire [h] Bir düziye.

Habis [s] Kötü, fena, fasit. Müfsit, yaramaz, nabekâr.

Habtetmek [f] Mubahasada iskât etmek.

Hacalet [i] Utanma, mahcubiyet.

Hacamat [i] Vücudün bir tarafını ustura veya aleti mahsusa ile çizerek üzerine boynuz koymak suretile eski usul kan alma.

Hacamatçı [i] Hacamat yaparak kan alan.

Haccetmek [f] Mekkeye gidip Kâbeyi tavaf etmek, hacı olmak.

Hacet [i] İhtiyaç, lüzum, iktiza. Muhtaçlık, zaruret. Lâzım ve zarurî olan şey.

Hacı [i] Mekkeye gidip Kâbeyi ziyaret etmiş adam.

Hacıotu [i] Kankurudan denilen ot.

Hacıbaba [s] Hacca gitmiş ihtiyar ve muhterem adam.

Hacılaryolu [i] Eleğimsağma, kehkeşan.

Hacim [i] Bir cismin büyüklüğü, cüsse, cesamet.

Hacir [i] Kanunî bir sebepten dolayı insanın kendi mal ve mülkünde tasarruftan menolunması.

Haciz [i] Bir borcun veya bir hakkın temini için bir mal veya mülkün mahkeme marifetile hapis ve zaptedilmesi.

Hâciz [s] Ayıran, bölen, tefrik eden.

Hacmen [h] Cesametçe, büyüklükçe, cüssece.

Haç [i] Kurban bayramında mutat merasim ile-

Kâbeyi ziyaret ve tavaf resmi.

Haç [i] Salip, ıstavroz, çelipa, çarmıh.

Haçlamak [f] Çarmıha germek, haç şeklinde bir tahtaya mihlayarak salbetmek.

Haçvari [s] Salip şeklinde olan, amuden biribirini ortasından kat'eden iki doğru hat suretinde olan. [h] Salip şeklinde olarak.

Hâd [s] Sivri, ince, uçlu, keskin. Sert, pek müessir. Şiddetli hastalık, iltihaplı yara ve çiban.

Had [i] Derece, mertebe, Değer, kıymet. Bir tenasüp veya muadeleyi takip eden aksamın herbiri. Sınır.

Hadde [i] Bir madeni tel yapmağa mahsus delikli safha suretinde alet.

Hâdde [i] Doksan dereceden küçük olan zaviye.

Hademe [i] Hizmet kârlar. Resmî bir dairenin hizmetlerini gören odacı. Kavas ve saire takımı.

Hâdi [s] Doğru yol gösteren, rehber, kılavuz.

Hadi, haydi [e] Emir ve tenbih edatıdır : Haydi gidelim. Peki olsun.

Hadi hadi, Haydi haydi [h] Ferah ferah, kolay kolay, vızır vızır.

Hadim [s] Hizmet eden. Hizmetçi, hizmetkâr,

Hadim [i] Yıkıcı, harap edici.

Hadis [s] Yeni, cedit, nevzuhur. Sonradan hudus ve zuhur eden, kadîm olmıyan. [i] Söz, kelâm, bilhassa peygamber sözü.

Hâdis [s] Yeni zuhur eden, yeni vuku bulan, yeni meydana çıkan. Kadîm olmıyan, sonradan vücüde gelmiş mahlûk. Yeni, cedit.

Hâdise [i] Vak'a, vakıa, vuku bulan hal ve keyfiyet, macera. Arıza.

Hadit [s]Öfkeli, hiddetli, titiz, kızıcı. Şiddetli, keskin. Demir.

Hadım [i] Tenasül aleti kesilmiş erkek, tavaşi. Denenmiş insan.

Hadımağası [i] Eskiden saraylarda ve konaklarda hizmet eden tenasül âleti kesilmiş siyah veya habeş köle.

Hadım etmek [f] İnsanı enemek, tenasül aletini kesmek.

Hadsiz [s] Had ve hesabı olmıyan, gayrimuayyen çok.

Hafakan [i] Yürek oynaması, çarpıntı.

Hafi [s] Gizli, saklı, aşikâr olmıyan.

Hafif [s] Ağır olmıyan Ciddi ve ağırbaşlı olmıyan. Kolay, zahmeti az iş.

Hafir [i] Kazma, kazma ile toprağı açma.

Hafit [i] Evlât oğlu, torun.

Hafiye [i] Gizli tahkikat işlerinde tebdili kıyafetle istihdam olunan polis memuru.

Hafiyyen [h] Gizli olarak, gizlice, aşikâr olmıyarak.

Hafız [s] Saklayan, koruyan, muhafaza ve sıyanet eden. [i] Kur'anı ezberden okuyan kimse.

Hafıza [i] İnsanda hatırlama hassası, birşeyi hatırlamak hassası.

Hafretmek [f] Toprağı kazmak, çukurlaştırmak.

Hafriyat [i] Kazmağa müteallik işler, ameliyatı turabiye, maden ve asarı atika aramak için yeri kazma ameliyatı.

Hafta [i] Senenin elli ikide ve ayın dörtte biri, yedi günlük zaman, cumadan cumaya kadar olan zaman.

Haftabaşı [i] Haftanın son günü. Ticaret ve sanayide amele ve müstahdimine ücret tevzi olunduğu gün.

Haftalık [s] Her hafta, ve haftada bir vaki olan. [i] Hafta itibarile verilen ücret.

Haftalıkçı [s] Haftalık ücretle işleyen.

Haftalıklı [s] Ba: Haftalıkçı.

Hah [h] Tamam, işte.

Haham[i]Yahudi âlimi, musevilerde ruhani reis.

Hahambaşı [i] Musevilerin en büyük reisi ruhanisi.

Hahamlık [i] Musevilikte âlimlik, dinî riyaset.

Hahiş [i] İstek, dilek, arzu.

Hahişger [s] İstekli, arzulu, talip, dilekli.

Hail [s] İki şey arasında vaki olup birinden diğerinin görünmesine mâni olan, engel.

Haile [i] Neticesi facialı tiyatro piyesi.

Hailenüvis [i] Haile yazan müellif.

Hain [s] Hıyanet eden, gadir ve hile ile iş gören, emniyeti sui istimal eden, iyiliğe karşı fenalık yapan, ihanet eden.

Hainane [h] Haincesine, hainlik, hiyanetle.

Hainleşmek [f] Hain olmak, hainlik peyda etmek.

Hainlik [i] Hıyanet, iyiliğe karşı kötülük, nankörlük.

Hak [i] Kazıma, oyma, maden ve ağaç üzerine demir kalemle oyma veya kabartma şekiller yapma. Bir yazı ve saireyi çakı ve saire ile kazıyarak bozma.

Hak [i] Doğruluk, doğru ve gerçek olan şey, Adalet, hakkaniyet, insaf. Bir adama ait olan şey. Bir işin ücreti. Birinin geçmiş emeğine mukabil müstahak olduğu maddî ve manevî mükâfat. Pay, hisse. [s] Doğru, gerçek. Adalet ve hakkaniyete muvafık, haklı, müstahak.

Hâk [i] Toprak.

Hakan [i] Hanlar hanı, hükümdarlar hükümdarı, büyük padişah.

Hakaret [i] Hürmetsizlik, itibarsızlık, tazimsizlik, hor ve hakir görme.

Hakbin [s] Doğruyu gören, hakkı gözeden.

Hakem [i] İki taraf arasındaki ihtilâfı halletmek için rizalarile hâkim nasbettikleri kimse.

Haketmek [f] Kazımak, oymak, mühür üzerine oyarak yazmak.

Hakeza [h] Böylece, bu suretle. Gene öyle, kezalik.

Hakgû [s] Doğru söyleyen, hakkı teslim eden.

Hakî [s] Toprağa mensup ve müteallik olan, topraktan ibaret bulunan. Toprak rengi.

Hakikat [i] Birşeyin doğrusu, asıl, künüh, mahiyet. Sadakat, vefadarlık, hukukşinaslık. Sahi, sahihen, doğrusu.

Hakikaten [h] Sahihen, gerçekten, bihakkın.

Hakikatli [s] Sadık, vefadar, sadakatlı.

Hakikatsiz [s] Vefasız, sadakatsiz, hukuka riayet etmiyen.

Hakikatsizlik [i] Vefasızlık, muhabbet ve hukukta sebatsızlık.

Hakikî [s] Sahi, doğru, aslî, sahte veya mecazî olmayan.

Hâkim [s] Hükmeden, âmir, galip. Daha yüksekte olan, üstte bulunan, havalesi olan. [i]Mahkeme reisi, hâkimlik sıfatını haiz olan zat. Vali, âmir, bir memleketin idaresine memur olan zat.

Hakim [s, i] Aklı ve iyi ahlâkı ile mümtaz adam, feylesof. Hikmet ve felsefe mütehassısı. Allâme, fevkalâde âlim.

Hâkimane [s] Hâkime lâyık ve yakışır hal ve surette. Hükmederek, hâkim bir tavırla.

Hakimane [s] Alimane, vakıfane, hakimcesine.

Hakimiyet [i] Hâkimlik, âmirlik. Bir devletin memleket ve ahalisi üzerindeki kudret ve nüfuzu.

Hâkimlik [i] Âmirlik, hakimiyet, hüküm ve emretme. Mahkeme reis ve azalığı.

Hakimlik [i] Hakim olmaklık.

Hakir [s] Kadir ve değeri olmayan, hor, deni, naçiz, hürmet ve itibarı olmayan. (Tevazu ve mahviyet makamında dahi kullanılır).

Hakirane [s] Bir hakire lâyık surette, naçizane.

Hakkâk [i] Mühür kazan, maden ve ağaç üzerine demir kalemle oyup hakeden.

Hakkâklık [i] Hak ve oyma san'atı.

Hakkaniyet [i] Hakka uygun muamele, hakka riayet etme. Adalet, insaf.

Hakkaniyetli [s] Adalet ve insafa mukarin, âdil, adilâne.

Hakkaniyetsiz [s] Adaletsiz, insafsız.

Hakkaniyetsizlik [i] Adaletsizlik, insafsızlık.

Hakketmek [f] İstihkak kazanmak, nail olduğu bir ecir ve mükâfata tekabül eder bir hizmette bulunmak. Bitirmak.

Hakkında [h] Dair, müteallik.

Haklamak [f] Hakkından gelmek, galebe çalmak. Bitirmek.

Haklaşmak [f] Biribirinin hakkını vererek alacak verecek kalmamak.

Haklı [s] Hakka mukarin, gerçek, sahi. Adil ve insafa mukarin, adilâne, munsıfane. Alacaklı, müstahak. Kavli ve fili doğru ve adalete muvafık olan.

Hakperest [s] Allaha tapan. Hak ve adaleti, doğruyu seven, doğrudan ayrılmıyan.

Haksız [s] Doğru olmayan, batıl, çürük. Bir dava ve mes'elede doğruyu iltizam etmiyen, iğri ve çürük tarafi iltizam eden [h] Doğruya, adil ve insafa mutabık olmayarak. Bigayrihakkın.

Haksızlık [i] İğrilik, butlan, doğru olmayış. Adaletsizlik, insafsızlık.

Hakşinas [s] muhik, hakka riayet eden, doğruyu tanıyan

Hakşinaslık [i] Doğruyu ve adil ve insafı tanıma, bunlara riayet etme.

Hal [i] Oluş, bulunuş, suret, heyet, keyfiyet. Şimdiki zaman, vakti hazır. Mecal, kuvvet, takat. Müşkülât, sıkıntı, gaile. Dert, keder, elem.

Hal [e] Şimdiki, hazır.

Hal [i] Vücutte, yüzde olan siyah benek, ben.

Hal [i] Çözme, düğümü sökme. Karışık bir mes'eleyi veya müşkül bir işi fasletme, karar ve netice. Tamamile izah ve tafsil etme. Eritme, izabe.

Hal [i] Üstü örtülü meyva ve sebze pazarı.

Hâlâ [z] Şimdi, el'an, elyevm. Daha, henüz, şimdiye kadar.

Hala [i] Baba kız kardeşi, çiçe.

Halâ [i] Aptes bozacak yer, aptesane, ayakyolu.

Halâ [i] Boşluk, feza, havası boşaltılan kapalı yer. Havadan ari.

Halâs [i] Kurtulma, kurtuluş, reha.

Halâs bulmak [f] Kurtulmak.

Halâs etmek [f] Kurtarmak.

Halâskâr [s] Kurtarıcı, halâs eden.

Halâs olmak [f] Kurtulmak, reha bulmak.

Halat [i] Kalın ip, gemi ipi.

Halât [i] Halin cem'i. Haller.

Halâvet [i] Tatlılık, şirinlik. Tat, lezzet, zevk.

Halâvetli [s] Tatlı, şirin, lezzetli, leziz.

Halâvetsiz [s] Tatsız, lezzetsiz, şirin olmayan.

Halayık [i] Kadın hizmetkâr, cariye, satın alınmış kadın hizmetçi.

Halbuki [h] Öyle iken, şukadar ki, hakikat şudur ki.

Haldaş [s] Hal arkadaşı, hemhal, bir halde.

Hale [i] Ay ağılı, bazan ayın etrafında görülen parlak daire.

Halecan [i] Titreme, oynama, çarpınma. Yürek çarpıntısı.

Halef [i] Sonradan gelen, birinin yerine kaim olan. Zürriyet, nesil, evlât ve ahfat.

Halel [i] Açıklık, boşluk, rahne. Bozukluk, fesat, eksiklik.

Halen [h] Şimdiki halde, halihakzırda.

Halet [i] Hal, suret, keyfiyet, heyet.

Haletmek [f] Hükümdarları terki saltanata icbar etmek, tahtlarından indirmek.

Halfî [s] Arkaya ve geriye mensup ve müteallik.

Halhal [i] Şark ve bilhassa Arap kadınlarının ayaklarına taktıkları bilezik.

Habi [s] Boş, tehi, içinde birşey olmayan. Sahipsiz, ıssız, kimsesiz, tenha. Birşeyden ari, beri, müstesna. Meşguliyetsiz, boş geçirilen, işsiz. Açık, münhal.

Hacip [i] Perdeci, kapıcı, kaş, zar.

Hali [i] Padişahları, hükümdarları tahtlarından indirme, terki saltanata icbar etme.

Hâli [s] Boş, içinde bir şey olmayan.

Halı [i] Ölkerli oda kilimi, havlı, kilim.

Haliç [i] Koy, körfez. Boğaz, kanal.

Halıcı [s] Halı yapan ve satan.

Halıcılık [i] Halı yapmak san'atı.

Halife [i] Vekil, halef, birinin yerine geçen adam. Peygamberin makamına kaim ve onun vekili olduklarını iddia eden bazı islâm mülûkünün aldıkları unvan. Eski babıâli kalemlerinde kâtip.

Halik [s] Yaradan, yaradıcı, yoktan var eden.

Halil [s] Dost, muhip, yâr.

Halile [s] Sadık ve hakikî dost olan kadın, zevce.

Halim [s] Tabiatı yavaş, yumşak, hilim sahibi, sert ve hiddetli olmayan.

Halis [s] Sahte ve kısık olmayan, safi, temiz, doğru, hilesiz, gıllügıştan ari.

Halisane [h] Hulusla, doğrulukla, garaz ve ivezsiz.

Halisiyet [i] Halislik, safilik, doğruluk, hulûs, hilesizlik.

Halita [i] İki şeyden ve hususile iki madenden mürekkep madde.

Halk [i] İnsanlar, cemiyeti beşeriye, umum ahali. Cemaat, güruh, kalabalık.

Halka [i] Ortası boş, daire, ipten, telden veya madenden ufak kangal veya daire.

Halkalı [s] Halkası veya halkaları olan, birçok daireler teşkil edecek şekil ve surette olan.

Halkasız [s] Halkası olmayan.

Hallaç [i] Pamuk atan, aleti mahsusa ile pamuğu kabartan adam.

Hallaçlık [i] Pamuk atmak san'atı.

Hallenmek [f] Bir yeni hal peyda etmek, değişmek, başka bir hale geçmek. Hali, refahı iyileşmek.

Halleşmek [f] Dertleşmek, hasbıhal etmek, biribirine keder ve elemlerini söyleyip şikâyet etmek.

Halletmek [f] Çözmek, müşkül bir işi fasletmek, karar verip neticelendirmek. İzah ve tefsir etmek. Bir cismin terkibini bozmak, tahlil etmek. Eritmek.

Hallî [s] Halle mensup ve müteallik.

Hallice [s] Hal ve vakti oldukça yerinde.

Halme [i] Meme başı.

Halt [i] Karıştırma, mezcetme. Münasebe*t*siz söz söyleme, hezeyan etme.

Haltetmek [f] Karıştırmak, mezcetmek. Münasebetsiz söz söylemek, hezeyan etmek.

Halûk [s] İyi huylu, hüsnü ahlâk sahibi, herkesle hoş geçinir olan.

Halvet [i] Tenhaya çekilme, yalnız kalma. Tenha, boş mahal. İbadet için tenha bir odaya kapanma. Hamamın bir veya iki kurnalı, hususî surette yıkanmak için bölünmüş mahalli. [c] Çok sıcak yer.

Ham [s] Pişmemiş, çiğ. Olmamış, kemale ermemiş. Açılmamış, tecrübesiz, acemi. İşlenmemiş, açılmamış. Rahata alışarak zahmete tahammül edemez olmuş. Hali tabiîde bulunan, işlenmemiş. Boş, beyhude, münasebetsiz, abes.

Hamail [i] Sağ omuzun üzerinden ve sol kolun altından geçmek suretile aykırı asılan bağ. Muska, tılısım.

Hamailî [i] Hamailvari, bir omuzdan ve bir kolun altından geçen bağ tarzında, boyundan asılan çanta, kılıç kayışı gibi asılmış olan.

Hamak [i] Asma yatak.

Hamakat [i Ahmaklık, budalalık.

Hamal [i] Yük taşıyan adam. [c] Kaba ve terbiyesiz adam.

Hamaliye [i] Hamal ücreti, eşyanın taşınma ücreti.

Hamallık [i] Hamal san'at ve sıfatı. [c] Kaba iş, fikir ve hal.

Hamam [i] Yıkanacak yer.

Hamamcı [i] Hamamın sahibi, bir hamamı idare eden adam. İhtilâm olup su iktiza etmiş olan.

Hamamcılık [i] Hamam sahipliği, hamam idare etmek san'atı.

Hamarat [s] Becerikli, elinden iş gelir, çalışkan.

Hamaratlık [i] Çalışkanlık, beceriklilik.

Hamaset [i] Yaradılışta şecaat, fıtrî ve cibilli cesaret, yiğitlik.

Hamasiyat [i] Muzafferane, Zafer destanı tarzında manzumeler, kahramanlıktan, harpten, zaferden bâhis şiirler.

Hamdetmek [f] Allaha şükretmek.

Hamdüsena [f] Allaha şükrolsun.

Hamel [i] On iki burçtan biri ki güneş nevruz günü ona girer ve bahar mevsimi başlar.

Hamhalat [m] Biçimsiz, şapşal.

Hamhum [m] Dırlanma, sözü ağzında geveleyerek baştan savma.

Hami [s] Sahip çıkan, himaye ve vikaye ededu.

Hâmil [s] Yüklü, yüklenmiş, üstünde bir yük bulunan. Götüren, taşıyan, nakleden. Sahip, mütasarrif Gebe, karnı yüklü.

Hamil [i] Yük, bâr, ağırlık. Gebelik. İsnat, kandırma, yükletme ihale etme, bir işi birine teklif etme.

Hamile [s] Gebe kadın.

Hamilen [h] Üstünde olduğu halde, taşıyarak. götürerek, naklederek.

Haminne [i] Büyük valide, anneanne, babaanne.

Hamir [i] Şarap, meybade.

Hamiş [i] Kitap sahifesinin kenarındaki yazılar, buraya yazılan yazı, haşiye, derkenar. Mektubun zirine yazılan ilâve.

Hamiyet [i] Namus, şeref ve haysiyet gayreti. İnsaniyete ve bahusus milliyete ait bütün faziletlerin manasını cami büyük bir haslet.

Hamiyetli]s] Hamiyet sahibi, hamiyet erbabı.

Hamiyetsiz [s] Hamiyeti olmayan, gayretsiz, şeref ve namus düşüncesinden mahrum olan.

Hamız [s] Ekşi, kekre, ekşimtırak.

Hamıziyet [i] Ekşilik, kekrelik. Bir cismin hamız olması.

Hamlacı [i] İki, üç ve daha ziyade çifte kayık ve sandallarda birinci oturakta kürek çeken adam. Eski zamanda saray kayıkçıları.

Hamlamak [f] Uzun zaman rahata alışmaktan işe, yorgunluğa dayanamaz olmak.

Hamlaşmak [f] Kısmen hamlamak, hamlamağa başlamak.

Hamle [i] Saldırma, atılma, hücum, savlet.

Hamle etmek[f]Saldırmak, atılmak, hücum etmek, savlet etmek.

Hamletmek [f] Yükletmek, atfetmek, isnat etmek üzerine kondurmak.

Hamlegergisi [i] Kayığın kürek çekilirken ayak dayanılan tahtası.

Hamlık [i] Çiğlik, meyvanın olmamışı, kemale gelmemiş hali. Tecrübesizlik, acemilik. Münasebetsizlik. Rahata alışmaktan işe, zahmete dayanmamazlık, idmansızlık.

Hampa - hempa [i] Fenalık arkadaşı, yardakçı, kafadar.

Hamse [i] Beş, beş adedi. Beş kısımdan mürekkep manzum ve mensur eser.

Hamsi [i] Karadenizde çok çıkan maruf küçük balık.

Hamsin [i] Elli. Kış mevsiminin elli günden ibaret ikinci kısmı.

Hamt [i] Medih, sena, sitayiş. Şükür, şükran, teşekkür.

Hamul [s] Tahammülü ziyade olan, çok tahammül eden.

Hamule [i] Gemi yükü. Bir geminin taşıdığı eşya.

Hamur [i] Un ve emsalinin su veya diğer bir mayi ile karıştırılmasından hâsıl olan yumşak madde. Ekmek mayası. [c] Asıl, maya, cevher, tinet. [s] İyi pişmemiş [ekmek].

Hamurcu [i] Fırında hamur yoğuran amele. Yalnız hamur işlerile uğraşan aşçı.

Hamurlamak [f] Hamurla kaplamak, hamur sıvamak, bir deliği, bir çatlağı hamurla tıkamak.

Hamurlu [s] Mayalı. Hamurla karışık, içinde hamur olan. Hamur sıvalı, hamur sürülmüş. Hamurla bulaşık.

Hamursuz [i] Mayasız ekmek. Yahudilerin bir bayramı.

Hamut [i] Araba atlarının boynuna geçirdikleri koşum halkası.

Han [i] Emir, hâkim, hükümdar. Şark memleketlerinde prens, paşa gibi bir unvan.

Han [i] Yolcu, yabancı ve misafirlerin konmasına, tüccarın ikametine mahsus maruf büyük bina. Otel, apartıman.

Hancı [i] Bir hanın sahip veya müdürü, han odabaşısı.

Hancılık [i] Hancı san'at, meslek ve vazifesi.

Hançer [i] Ucu sivri ve iğri, iki yüzü keskin bir nevi kama.

Hançere [i] Gırtlakbaşı.

Hançerî [s] Gırtlak başına müteallik.

Handan [s] Şen, gülen, mesrur.

Hande [i] Gülme, tebessüm. İstihza, eğlenme.

Hane [i] Ev, mesken, ikametgâh. Küçük kısımlara taksim edilmiş birşeyin beher kısmı. Rakamların sağdan sola doğru muteber olan sıra ve derecelerinin beheri.

Haneberduş [s] Yeri yurdu olmıyan.

Hanedan [i] Büyük sülâle, asil ve büyük aile. Kapısı açık ve misafirperver adam.

Hanedanlık [i] Asalet, büyük bir sülâleye mensubiyet. Misafirperverlik, mükrimlik.

Haneharap [s] Evi yıkılmış, perişan, sefil.

Hanende [s] Güzel ses ve makam ile şarkı ve

türkü okuyan. Ücretle şarkı söyliyen.

Hangar [i] Büyük ambar. Tayyarelerin içinde hıfzolunduğu büyük baraka. Garaj.

Hangi [e] İki veya ziyade şeylerden birini tayin hususunda kullanılır sual tabiridir.

Hanım [i] Kadınlara mahsus bir hürmet unvanı. Zevce.

Hanımböceği [i] Gül goncelerini bozan siyah benekli kırmızı küçük bir böcek.

Hanımeli [i] Güzel kokulu bir nevi çiçek.

Hanımgöbeği [i] İrmik veya unla yapılır bir tatlı.

Hanımhanımcık [s] Evciment kadın, evkadını.

Hanis [s] Yeminini tutmayan, bozan.

Hanlık [i] Hükümdarlık, emaret, bir hanın idaresinde olan memleket.

Hantal [s] Kaba, bol, biçimsiz, battal.

Hantallaşmak [f] Kabalaşmak, battallaşmak, biçimsizleşmek.

Hanüman [i] Hanedan, sülâle, ehlibeyt. Hane halkı ve eşyası.

Hap [i] Yuvarlak tane suretinde yapılan ve yutulan ilâç.

Hâp [i] Uyku, nevm.

Hapis [i] Alıkoma, bir yere kapama, mahpese atma. Tutma, zaptetme, koyuvermeme. Bir yere kapayıp dışarı çıkarmama. Kapalı bir yerde tutma, bekletme. Hapishane, zından. [s] Hapsolonmuş, mahpus.

Hapishane [i] Mücrim ve müttehimlerin hapis ve tevkif olundukları kapalı yer, mahpes.

Hapıyutmak []' Aldanıp zarara uğramak, bitmek, mahvolmak.

Hapsetmek [f] Alıkoymak, bir yere kapamak. Tutmak, zaptetmek, koyuvermemek. Kapalı bir yerde tutmak, bekletmek.

Hara [i] At ve beygir yetiştirmeğe mahsus çiftlik.

Hara [i] Mermer, ruham

Harabat [i] Meyhane, meykede, işret ve sefahat yeri.

Harabati [s] Meyhane müdavimi, bekri, sarhoş ve pejmürde hal. Kazancını işret ve sefahat yoluna israf edip kendine ve ailesine bakmayan sefih.

Harabatilik [i] Bekrilik, sarhoşluk, pejmürdelik, sefilâne israf ve sefahat.

Harabe [i] Virane, eski ebniye yıkıntısı, bozulmuş asarı mamure bekayası. [c] Pek harap ve yıkık ev.

Harabezar [i] Viraneleri çok yer, viranelik.

Harabiyet [i] Viranelik, haraplık.

Haraca kesmek [f] Haraca, vergiye bağlamak. Ağır vergi tarhetmek. [c] Zulmetmek. Saymak.

Haraç[i] Vergi, vaktile hıristiyan ve yahudi tebaanın askerlik için verdikleri şahsî vergi.

Haraç [i] Bir malın müzayedeye çıkarılması.

Haraççı [i] Haraç tahsildarı.

Haraçgüzar [s] Haraç veren, vergi mükellefi. Haraca kesilmiş.

Haraçmezat [i] Bir malın müzayedeye çıkarılması, mezatta satılması.

Harakiri [i] Japonyalıların karınlarını yarmak suretile olan intiharları.

Haram [s] Din ve şeriatça yasak olan. Tecavüz edilmesi, dokunulması yasak olan, mukaddes, mübarek. [i] Şer'an istimali memnu olan şey.

Haramî [i] Haram mala el uzatan adam, hırsız, uğru, haydut, yol kesen.

Haramilik [i] Hırsızlık, uğruluk, haydutluk.

Haramzade [i] Evlilik haricinde doğmuş çocuk, piç, gayrimeşru evlât.

Harap [s] Bozulmuş, yıkılmış, viran. Pejmürde ve bitkin olan. [i] Viran etme, yıkma, bozma.

Haraplık [i] Viranlık, yıkıklık. Perişanlık, pejmürdelik. Bozukluk.

Harar [i] Büyük çuval.

Hararet [i] Sıcak, sı-

caklık. Susuzluk. Hastalık sıcaklığı. Coşkunluk.

Hararetlenmek [f] Sıcaklanmak, kızışmak, coşmak.

Hararetli [s] Kızgın. Coşkun, heyecanlı.

Harbe [i] Kısa mızrak, süngü.

Harbeci [i] Kısa mızrakla müsellâh eski bir asker sınıfı.

Harbetmek [f] Savaşmak, cengetmek, kavga etmek.

Harbi [i] Tüfeği doldurmak, boşatmak, silmek gibi işlere mahsus olarak namlının altında kundağa takılan demir çubuk.

Harbiye [i] Harp ve asker işlerine müteallik olan.

Harcamak [f] Sarfetmek, bozmak. Birini bililtizam tehlikeye sokmak, öldürmek,

Harcanmak [f] Masraf etmek, masrafı girmek. Bililtizam tehlikeye konmak, öldürülmek.

Harcî [s] Harcıam olabilen, adi, ucuz.

Harcirah [i] Yol masrafı, memurlara bir yerden başka yere gitmek için verilen yol masrafı.

Harç [i] Sarf, bozma. Masraf, sarfolunacak para, harçlık. Resmî bir muamele için verilen resim. Birşeyin yapılması için lâzım olan kereste ve saire. Duvar örmege, sıva ve saireye yarayan kireç, kum ve saire mahlûtu. Esvaba süs için dikilen kaytan ve saire.

Harçlı [s] Kireç ve kum ile yapılmış. Kaytan ve sair süslerle müzeyyen. Masraflı, çok masrafla vücude gelen.

Harçlık [i] Adi masrafa mahsus para, dünyalık.

Hardal [i] Maruf yakıcı küçük tane. Et yemeklerile yenilen döğülmüş hardaldan yapılan macun.

Hardaliye [i] Hardal ile terbiye olunan şıra.

Hardallâpası [i] Hardal tanesinden yapılan lâpa.

Hardalyakısı [i] Üzerine hardal sürülmüş kâğıt.

Hare [i] Kumaş, kâğıt, demir ve saire üzerindeki dalgalı çizgiler.

Harekât [i] Hareket ve harekenin cem'i. Ba : Hareket, hareke.

Hareke [i] Arap harflerinin nasıl okunacağını göstermek üzre kullanılan işaretler.

Harekelemek [f] Arap harflerile yazıyı kolay okumak için işaret koymak.

Harekelendirmek [f] Bir harfe hareke yazmak, hareke ile okumak.

Harekelenmek [f]Hareke almak, hareke ile okunmak.

Harekeli [s] Hareke ile okunan harf. Müteharrik.

Harekesiz [s] Harekesi olmayan, hareke ile okunmayan. Harekesi yazılı olmayan.

Hareket [i] Kımıldanma, teprenme. İş işleme, bir işte bulunma, amel, icra. Tarz, tavır, muâmele, gidiş, reviş. Yola çıkma, azimet. Coşkunluk, telâş.

Hareketiarz[i] Zelzele.

Hareketli [s] Hareketi olan, kımıldayan.

Hareketsiz [s] Hareketi olmayan, kımıldanmayan, yerinde sakin duran.

Harelenmek [f] Hare gibi dalgalı ve mütemevviç olmak.

Hareli [s] Haresi olan, üzeri dalgalı ve mütemevviç bulunan.

Harem [i] Herkesin girmesine müsaade olmayan yer. Bir evin kadınlara mahsus dairesi. Zevce, halile.

Haremağası [i] Hareme girip çıkan kadınağası.

Haremeyn [i] İki harem. Mekke ve Medine.

Harf [i] Bir alfabeyi terkip eden işaretlerin beheri. [c] Söz, kelâm. Remz, işaret, zımnan dokunan söz.

Harfatmak [f] Söz atmak, kinayeli söz söylemek, takılmak, tariz etmek.

Harfendaz [i] Söz atan, rümuzatla dokunaklı söz söyliyen, takılan.

Harfendazlık [i] Harfatma, dokunaklı söz, takılma.

Harhara [i] Hırıltı.

Hariç [s] Dış, dışarı, birşeyin dışarsında bulunan. [i] Birşeyin dışarsı, dış tarafı. Ecnebi memleketi.

Haricen [h] Dışardan, dıştan, dış taraftan.

Haricî [s[Dışarıya, dış tarafa mensup ve müteallik olan. Ecnebi memleketlere mensup ve müteallik olan. Bir mektebin nehari talebesi.

Hariciye [i] Ecnebi devletlerle münasebatı siyasiye, ticariye ve hukukıyeye bakan daire. Hariciye Vekâleti.

Harik [i] Yangın.

Harika [i] Harikulâde şey, hilkatin, tabiatın haricinde olan garip şey. Fevkalâde şahıs, deha.

Harikulâde [s] Âdet, tabiat ve hilkatin haricinde bulunan şey, mucize ve keramet kabilinden olan.

Harikzede [s] Yangına uğramış, yangın vermiş, yangından çıkmış.

Harikzedegân [i] Harikzedeler.

Harim [i] Herkese girmesi memnu, masun ve muhterem yer. Harem dairesi.

Harir [i] İpek.

Haris [s] Tamakâr, pek ziyade arzu ile isteyen, hırs ve tama sahibi.

Harita [i] Bir memleketin coğrafî ahvalini gösteren resim.

Harıl harıl[m] Bol bol, birdüziye, boyuna, durmayarak, telâşla.

Harıltı [i] Birdüziye çıkan ses. Şamata, gürültü.

Harın [s] Huysuz, gem almaz ve doğru gitmez (at). [c] İnatçı, muannit.

Harınlamak [f] At uzun müddet ahırında durmaktan huysuzlanmak, gem almaz ve doğru gitmez olmak. [c] Muannitleşmek.

Harınlık [i] Atın huysuzluğu, gem almayıp doğru gitmemesi. [c] Muannitlik, inatçılık.

Harlamak [f] Parlayarak alevle yanmak, tutuşmak, yanarak ses ve harıltı çıkarmak.

Harman [i] Taneleri samandan ayırmak için yapılan ameliyat. Temizlenecek demetler. Bu işe mahsus olarak hazırlanan meydan. Ekinlerin dövülme mevsimi. Sıralanmış kitap formalarını toplayıp kitap haline koyma. Birkaç nevi tütün, çay ve saireden yapılan halita.

Harmancı [i] Hububatı harmanda dövüp savuran adam. Tütün yapraklarını harman eden amele.

Harmanlamak [f] Her birinden birer tane alıp takım yapmak üzre birşeyin eczasını takım takım toplamak, harman etmek. Hayvan bir daire üzerinde koşarak dönmek.

Harmansonu [i] Toz toprakla karışık hububat. [c] Kârlı bir işin son demlerindeki azalmış istifadeler.

Harmanyeri [i] Harman dövmeğe mahsus dairevî meydan.

Harp [i] Cenk, kavga, savaş, muharebe.

Harp, harpa [i] Çenk denilen ve dik tutularak çalınan kanuna benzer eski bir çalgı aleti.

Harrengüra [h] Gürültü ve patırdı ile, niza ve müşateme ile.

Hars [i] Çift sürme, toprağı işleme. İlmî, fennî ve sınaî eserlerden istifade hususunda gösterilen gayret ve ihtimam. Zihnî ve ahlâkî talim ve terbiye, tehzip, çalışma ve tahsil neticesi olarak hâsıl olan kemal, kültür.

Harsî [s] Harse müteallik olan.

Hartavi [i] Eski sipahilerin başlarına giydikleri toparlak keçe külâh.

Hartuç [i] Top fişeği.

Harubiye [i] Keçiboynuzu denilen meyvanın kurusundan yapılan şerbet.

Harup [i] Keçiboynuzu denilen maruf meyva.

Has [s] Bir adama ve birşeye mahsus ve muayyen olan, hususî, mahsus. Avama ait olmayıp mümtaz bir sınıfa ait olan. Halis, safi, beyaz, hilesiz. [i] Halk arasında mümtaz ve müstesn sınıf.

Has [i] Marul.

Hasa [s] Bir cins has patiska.

Hasar [i] Zarar, ziyan.

Hasat [i] Orak biçme, orak zamanı.

Hasbelicap [h] İcabına göre.

Hasbellüzum [h] Lüzumuna göre.

Hasbî [s] Karşılıksız, ivazsız, pir aşkına.

Hasbıhal [i] Birine beyanı halle rey ve akıl sorma, danışma.

Hasebile [h] Cihetile, münasebetile.

Haseki [i] Vaktile saray has hademesi zabitanı.

Hasele [i] Karnın göbek ile kasık arasındaki aşağı kısmı.

Haselî [s] Karnın aşağı kısmına ait ve müteallik.

Hasenat [i] Güzel işler, iyi işler, hayırlar.

Hasene [i] Hasenatın müfredi. Ba: Hasenat.

Hasep [i] Değer, kadir, zatî kıymet, insanın kendi değer ve kıymeti.

Haset [i] Başkasının malını, ilmî ve ahlâkî kıymetini, mevkiini çekmeyip zevalini isteme, kıskanma.

Hasetçi [s] Haset eden, kıskanç.

Hasis [s] Nekes, cimri. Alçak, deni, dun, adi, kıymetsiz.

Hasislik [i] Nekeslik, cimrilik, alçaklık, dunluk, denilik. Adilik.

Hasiyet [i] Bir şeye mahsus olan kuvvet ve tesir, böyle bir kuvvet ve tesiri olmak fazileti. Faide, şifa.

Hasiyetli [s] Faideli, nafi, şifalı.

Hasıl [i] Hayvanla daha yeşil iken yedirilen arpa.

Hâsıl [s] Husul bulan, vukua veya vücude gelen, peyda ve zâhir olan. Biten, yerden çıkan. Netice. Semere, iktitaf olunan şey.

Hasılat [i] Her türlü çalışmanın verdiği semere, mahsul, irat.

Hasılatlı [s] Hasılat ve iradı olan, iyi varidat veren.

Hasılı [h] Nihayet, sözün kısası, neticei kelâm şudur ki

Hasıllanmak [f] (Çocuk ve ekin) Boy atıp uzanmak.

Hasılsız [i] Faidesiz, semeresiz, boş ve beyhude.

Hasım [i] Düşman, adu.

Hasımlık [i] Düşmanlık, adavet, husumet.

Hasır [i] Yere serilmeğe mahsus sazdan örülmüş döşeme.

Hasır [i] Vakıf, tahsis.

Hasıraltı [i] Gizleme, neticesiz bırakma. Bir iş veya müracaati cevapsız bırakma,

Hasırcı [i] Hasır yapan ve satan adam.

Hasırlamak [f] Hasır döşemek, hasır geçirmek.

Hasırlı [s] Hasır döşeli oda ve saire. Üzerine hasır kaplanmış şişe ve saire. [i] Üzeri hasır veya sepet örülmüş büyük damacana.

Haslat [i] Tabiat, huy, hulk.

Hasna [s] Güzel kadın, hüsün ve cemal sahibi kadın.

Haspa [s,i] Sevimli küçük yaramaz, külhani.

Hasret [i] Ele geçmeyen veya fevtedilen bir nimete teessüf edip yanma ve iççekme. İştiyak, göreceği gelmek.

Hasretli [s] Hasret çeken. Müştak.

Hasretmek [f] Sıkıştırmak, tazyik etmek. Mahdut ve muayyen etmek, umumiyetten çıkarıp birşeye tahsis etmek. Yalnız birşeye sarf ve istimal etmek.

Hassa [i] Bir adama ve şeye mahsus olan hal, kuvvet, tesir, haslatı mahsusa.

Hassa [i] Hükümdarın zatına mahsus ordu ve asker. Hükümdara mahsus herşey.

Hassas [s] Çok ve çabuk duyan, ziyade hisseden, hissi galip.

Hassasiyet [i] Hassaslık.

Hassaten [h] Ayrıca, mahsusan, sureti mahsusada, bilhassa.

Hasse [i] Duygu hassası, Görmek, işitmek, koku al-

mak, lezzet ve dokunmakla duymaktan ibaret olan beş his.

Hasta [s] Sıhhati yerinde olmayan, bir illet ve maraza duçar olan, mizaçsız, mariz.

Hastabakıcı [i] Sureti mahsusada hastaya hizmet eden kadın ve erkek.

Hastabakıcılık [i] Hastaya bakmak ve hizmet etmek san'atı.

Hastalandırmak [f] Hasta etmek, hastalığı mucip olmak.

Hastalanmak [f] Hasta olmak, hasta düşmek.

Hastalık [i] Hasta olmaklık, mizaçsızlık, maraz, illet.

Hastalıklı [s] Üstünden hastalık eksik olmayan, hasta mizaç.

Hastane [i] Hastaların kabul ve tedavi edildikleri umumî mahal. Sıhhat yurdu.

Hasut [s] Kıskanç, hasetçi

Hâşa [e] İnkâr, istisna, uzaklaştırma edatı, Allah göstermesin, bizden uzak olsun, asla, kat'a.

Haşa [i] Eyer örtüsü.

Haşarat [i] Yılan, çıyan, böcek gibi yerde sürünür küçük hayvanlar, hevam. [c] Zararlı ve değersiz adamlar.

Haşarı [s] Rahat durmaz, yaramaz, hırçın, sert, zaptı müşkül.

Haşarılık [i] Yarmazlık, sertlik, hırçınlık.

Haşefe [i] Erkek aleti tenasülünün başı.

Haşere [i] Haşaratın bir tanesi.

Haşhaş [i] Tohumları tababette uyutucu gibi kullanılır ve taze iken kozaları çizilerek afyon istihsal olunur maruf ot.

Haşhaşiye [i] Haşhaş kabilinden ve ona benzer nebat cinsi.

Haşin [i] Sert, katı, namülâyim.

Haşir[i]Toplama, bir yere biriktirme. Kıyamet gününde ölülerin dirilerek hesap vermek üzre bir yere toplanmaları. Kıyamet günü.

Haşiş [i] Kuru ot. Esrar denilen ve insanı sarhoş eden muzır bir madde.

Haşiv [i] Dolma, doldurma, doldurulan şey. [c] Söz arasında söylenen fazla ve lüzumsuz lakırdılar.

Haşiye [i] Bir kitabın kenarına izah ve tefsir için yazılan ibare, hamiş, derkenar. Sahifenin en altına yazılan not.

Haşlama [ı] Haşlamak fili. Sade suda haşlanmış et, söğüş.

Haşlamak [f] Kaynar suya daldırmak, üstüne kaynar su dökmek. Kaynar su dökerek yakmak. Haşarat ısırarak yakmak. Ziyade tekdir ve tazir etmek, şiddetle paylamak. Çok zarar ve ziyan sokarak canını yakmak.

Haşlanmak [f] Kaynar suya daldırılmak ve üstüne kaynar su dökülerek pişmek. Dökülen kaynar su ve saire ile yanmak. Büyük zarar ve ziyana uğramak. Şiddetli tekdire uğramak.

Haşlatmak [f] Kaynar suya daldırtmak, üstüne kaynar su döktürmek. Suda kaynatıp pişirtmek.

Haşmet [i] Heybet, azamet.

Haşmetli [s] Haşmet sahibi, heybetli, azametli. Ecnebi hükümdarlarına mahsus unvan.

Haşmetlû [s] Haşmetli. Hükümdarlara verilen unvan.

Haşretmek [f] Toplamak, bir yere biriktirmek.

Haşşaş [s] Esrar içen, esrarkeş, afyon yutan.

Haşviyat [i] Haşivin cem'i. Fazla ve lüzumsuz lakırdılar.

Hat [i] Çizgi, çizik. Yazı. Çizgi gibi uzanan her şey.

Hata [i] Yanlış, yanlışlık, galat. Yanılma, sehiv, istemeyerek olan kusur.

Hataen [h] Yanlış olarak, yanlışlıkla, sehven.

Hatap [i] Odun.

Hatif [s] Bağıran, seslenen. [i] Gaipten işitilen ses.

Hatim [i] Mühürleme, mühür basma. Bitirme, tüketme, nihayete erdirme. Mushafı baştan nihayete kadar okuma.

Hatime [i] Son, encam,

akibet, payan. Bir kitabın sonuna ilâve olunan kısmı mahsus.

Hatip [i] Camide hutpe okuyan, bu vazife ile muvazzaf bulunan adam. Fasahat ve selâsetle nutuk irat eden.

Hatire [i] Bir cami veya türbe avlısındaki mezarlık.

Hatıl [i] Taş duvarı kuvvetlendirmek için arasına konulan direkler.

Hatır [i] Düşünme ve belleme kuvveti, fikir, akıl, zihin, hafıza. Gönül, kalp, his ve duygu kuvveti. Saygı, riayet. Keyif, hal.

Hatıra [i] Hatıra gelen şey, saniha. Hatırda kalmış şey, yadigâr, hatırlamağı mucip olan şey.

Hatırat [i] Hatıranın cem'i. Erbabı kalem veya ricali siyasiyeden birinin hatırında kalan hadisata dair yazdığı eser.

Hatırlamak [f] Hatırda tutmak, unutmamak. Geçmiş bir vak'ayı hatırına getirmek.

Hatırlatmak [f] Birinin hatırına getirmek, derhatır ettirmek.

Hatırlı [s] Hatırı sayılır, sözü geçer, itibarlı.

Hatırşinas [s] Hatıra riayet eden, kimsenin hatırını kırmayan.

Hatırşinaslık [i] Hatıra riayet etme, kimsenin hatırını kırmama.

Hatmetmek [f] Bitirmek, tüketmek, nihayetlendirmek. Bir kitabı baştanbaşa okuyup bitirmek.

Hats [i] Zan, tahmin, tasavvur, vehim, idrak. Sünuhat

Hatsî [s] Zannî, tahminî, vehmî. Sünuh eden.

Hatsiyat [i] Zanniyat, tahminiyat, vehmiyat. Mümkün olan şeyler, fareziyat.

Hatta [e] O derecede, bir derecedeki, bile.

Hattat [i] Güzel yazı yazan, hüsnü hat muallimi, kaligraf.

Hattatlık [i] Güzel yazı yazmak san'atı, hüsnü hat muallimliği.

Hattıdest [s] Elyazısı, manüskri.

Hattıhareket [i] Hareket için tayin olunan istika-

met, bir memura talim ve tayin ve onun haricine çıkmaması tenbih olunan vazife.

Hattıistiva [i] Küreiarzın iki kutbundan müsavi uzaklıkta farzolunan hat ki güneş tam onun üzerinden geçtiği vakit gece ve gündüz müsavi olur.

Hatun [i] Kadın, hanım, banu.

Hatve [i] Adım. Ölçü addolunan itibarî adım.

Hav [i] İnce tüy, ölker.

Hava [i] Küreiarzı ihata eden ve insanın ve hayvanların teneffüsüne yarayan gaz. Yer ile gök arası, cev. Hafif rüzgâr, yel. Bir binanın üstüne kat çıkmak hakkı. Bir mahallin ahval ve şeraiti sıhhiyesi. Musiki makamı, perde, ahenk.

Hava [i] Arzu, meyil, heves. Aşk, alâka. Huzuzatı nefsaniye, sefahat.

Havadan [h] Bedava, parasız, bedelsiz. Anafor.

Havadar [s] İyi hava alan, havası kolay değişen, hava harekâtına maruz. Hevesli, dildade. Taraftar, kafadar.

Havadarlık [i] İyi hava alan mahal. Aşıklık, iptilâ. Taraftarlık, kafadarlık.

Havadireği [i] Tahtelbahirlerde hava almağa mahsus içi boş direk.

Havadis [i] Haberler. Hâdisenin cem'i. Ba: Hâdise.

Havaî [s] Havaya mensup ve müteallik. Hava renginde, açık gök, açık mavi. Hava ve hevesine düşkün, nefis ve şehvetine tâbi, hafif meşrep. Boş, beyhude, batıl.

Havailik [i] Hava ve hevese tâbi olma, sefahat, hafif mizaçlık.

Havalandırmak [h] Hava aldırmak, havasını yenilemek. Havaya kaldırmak, uçurtmak.

Havalanmak [f] Hava almak, hava yenilenmek. Havaya kalkmak, uçmak, havada dalgalanmak.

Havale [i] Birinin üzerine bırakma, terk, ihale. Saldırma, sunma, vurma. Bir alacağı başkasına çevir-

me. Resmî evrakın üzerine gideceği yere dair yazılan cümle. Nezarete mâni olan şey, hail. Bir yerin daha üstünde bulunup hâkim olan veya içine bakan yer. Bir yerin diğer bir yere hâkim olması ve içine bakması. Bir mahallin etrafına dışardan nezareti kesmek için yapılan mania, tahta perde. Çocuklara arız olan bir nevi sar'a illeti.

Havaleli [s] Bir yere hâkim ve nazır olan veya diğer bir yerin hakimiyet ve nezareti altında bulunan mahal. Üzerine gideceği yer işaret olunmuş resmî evrak. Ödenmesi üçüncü bir şahsa ihale olunduğuna dair şerhi olan. Sar'a illetine müptelâ. çok yer kaplayan şey.

Havalename [i] Bir paranın ödenmesi için verilen yazılı emir.

Havaleten [h] Havale yolu ile, bir havalenin üçüncü bir şahsa çevrilmesi suretile.

Havali [i] Etraf, civar, nevahi.

Havalı [s] İyi hava alan, havadar. Bir türlü havası olan.

Havan [i] Birşeyi dövüp toz haline koymağa mahsus maruf kap. Tütün kıymağa mahsus alet. Kumbara ve obüs atmağa mahsus kısa top.

Havana [i] Küba adasının merkezi olan Havana şehrinde yapılan yaprak tütün sigarası.

Havaoyunu [i] Borsada esham ve tahvilât alım ve satımı.

Havaparası [i] Bir mağaza veya dükkânı isticar eden kimsenin sırf mevkiinin şerefi için ayrıca verdiği para, şerefiye.

Havari [i] Hazreti İsanın hıristiyanlığı neşreden on iki şakirtlerinden herbiri.

Havariyun [i] Havarinin cem'i.

Havas [i] Hassenin cem'i. Ba: Hasse.

Havas [i] Has ve hassanın cem'i. Ba:Has ve hassa. Gûya harflerden ve saireden ahkâm çıkarmak marifeti.

Havasız [s] İyi hava almıyan, içinde hava az olan

veya hiç bulunmayan. Muhtelif derece ve perdeleri olmayan. (musikide).

Havayiç [i] Hacetin cem'i. Ba: Hacet.

Havhav [i] Köpeğin havlaması, ürümesi.

Havi [s] İçine alan, kaplıyan, muhtevi, şamil, ihata eden.

Havlama [i] Ürüme, havhav, köpeğin bağırması.

Havlamak [f] Üürüme, havhav etmek, köpek bağırmak.

Havlatmak [f] Ürütmek, köpeği bağırtmak.

Havlı [s] İnce tüylü, ölkeri olan. Ekseriya tüylü yapılan silecek, peşkir.

Havlu [i] Ba: Avlu.

Havra [i] Yahudi mabedi [c] Çok gürültü ve patırdılı yer.

Havruz [i] İçi sırlı topraktan yapılmış aptes bozma kabı, teneke, çinko, emaye, porsilen ve saireden yapılmış oturak, lâzımlık, dışkabı.

Havsala [i] Kalça kemiklerinin arasına tesadüf eden ve kadınlarda rahmi de ihtiva eylediği cihetle daha geniş olan alt karın. Kuşların kursağı. [c] Anlayış, zihin, akıl, zihnin kabiliyet ve istidadı.

Havsalî [s] Havsalaya ait ve müteallik olan.

Havuç [i] Çiğ ve pişmiş olarak yenen ve turşu yapılan maruf kök sebze, pürçekli.

Havut [i] Deve semeri.

Havuz [i] Bahçe ve bostanlarda su biriktirmek ve parklarda, umumî bahçelerde, meydanlarda zinet olmak üzre altı ve etrafı taş ve harçla yapılmış çukur mahal. Tersanelerde sefainin tamiratına mahsus, içine su doldurulup boşaltılan çukur mahal.

Havuzlamak [f] Suyu biriktirip havuz haline getirmek. Gemiyi tamir için havuza çekmek.

Havuzlanmak [f] Su birikip havuz teşkil etmek. Gemi tamir için havuza çekilmek.

Havuzlu [s] Havuzu olan.

Havva [i] Bütün insanların ilk anası, Âdem babamızın zevcesi olan kadın.

Havya [i] Tenekecilerin teneke ve saire lehimlemekte kullandıkları çekiç biçimi alet.

Havyar [i] Mersinbalığı yumurtasından yapılan leziz ve makbul madde. Balıkyumurtası.

Havyar kesmek [f] [c] Tenbellik yapmak, dalga geçmek.

Havza [i] Bir nehrin, bir derenin taksimi miyah hatları arasında mahsur ve suları nehrin hattı içtimaına munsap olan dairesi.

Havze [i] Birşeyin dairesi dahili, dairesinin içi, hududunun dahili.

Hay [i] diri, canlı, zihayat.

Hay [t] Teessür ve tekdir beyan eder ve ekseriya sövme ve beddua tabirlerinin başında kullanılır.

Hayâ [i] Utanma, hacalet, mahcubiyet. Namus, edep, âr.

Haya [i] Taşak.

Hayal [i] Bir şahıs veya şeyin insanın fikir ve zihninde tecessüm eden sureti. Asıl ve hakikati olmaksızın tecessüm eden sureti mevhume. Gölge gibi az ve müşevveş surette görünen veya hatıra gelen şey. Birşey veya şahsın suya ve aynaya akseden sureti. Karagöz oyunun.

Hayalât [i] Hayaller, hulyalar.

Hayalci [i] Karagöz oynatan adam. [s] Hayal kuran, hayalperest.

Hayalet [i] Göze görünen hayal, göz önünde tecessüm eden mevhum suret.

Hayâlı [s] Utanan, mahcup, ârlı, namuslu, edepli, hayâsı galip olan.

Hayalî [s] Vehim ve hayale mensup ve müteallik olan. [i] Ba : Hayalci.

Hayalmeyal [h] Hayal gibi, görünür görünmez, seçilir seçilmez.

Hayâsız [s] Utanmaz, arsız.

Hayâsızlık [i] Hayâdan mahrumiyet, arsızlık, utanmazlık.

Hayat [i] Dirilik, sağlık, canlılık, yaşayış, ömür.

Hayat [i] Üstü kapalı avlu, sokak kapısı ile merdiven arasındaki dehliz, taşlık.

Hayatî [s] Yaşayış ve ömre mensup ve müteallik.

Haydalamak [f] Hayhuy ile hayvanları yürütmek, yürütmeğe çabalamak, koşulu hayvanları sürmek.

Haydamak [f] Hayvan sürüp akın etmek, hayhuy ile hücum etmek, arabayı, bindiği atı sesle, kamçı ile sürüp yürütmek, dahlamak.

Haydamak [i] Akıncı, çapulcu, haydut, yağmacı.

Haydar [i] Aslan. [c] Pek cesur ve şecaatli adam.

Hayderane [s] Aslan gibi, pek ziyade şecaat ve cesaretle.

Hayderiye [i] Kolsuz ve hırkanın altına giydikleri bir nevi kısa caket.

Haydi [t] Emir, tenbih, tacil ve teşvik için kullanılır. Haydi yürü! Haydi gayret! Peki, öyle olsun.

Haydi haydi [h] Ferah ferah, kolay kolay, vızır vızır.

Haydin [t] Ba: haydi,

Haydut [i] Dağ hırsızı, yolkesen, şaki, hayta.

Haydutluk [i] Dağ hırsızlığı, yolkesicilik, şekavet, eşkıyalık.

Hayfaki [n] Yazık ki, eyvah ki.

Hayhay [e] Öyleya, şüphesiz, elbette. Kolay kolay, ferah ferah.

Hayhuy [h] Gürültü, patırdı, düşüncesiz hareket.

Hayıf [i] Haksızlık, gadir, zarar, yazık. [n] Yazık, eyvah! eyvah! heyhat!

Hayıflanmak [f] Acımak, teessüf etmek, müteessir olmak.

Hayır [i] İyilik, iyi iş. Faide, menfaat. Hüsnü neticeye varma, muvaffakıyet.

Hayır [i] Evet mukabili, yok, olmaz.

Hyırhah [s] Herkese iyilik isteyen, herkesi iyi görmeği seven.

Hayırhahlık [i] Herkesin iyiliğini isteme.

Hayırlaşmak [f] Biribirlerine hayrını gör diyerek bir satışa karar vermek, alım işini bitirmek.

Hayırlı [s] İyi, menfaatli, nafi. Mübarek, mes'ut, uğurlu.

Hayırsız [s] Kimseye iyiliği ve hayrı dokunmayan. Hayır görmeyen, muvaffak olmayan adam. Hayrı ve faidesi olmayan, uğursuz.

Hayiz [i] Kadınların aybaşısı, âdet.

Haykırış [i] Bağırış, bağırma.

Haykırmak [f] Bağırmak, yüksek sesle seslenmek.

Haykırtmak [f] Bağırtmak, yüksek sesle seslendirmek, bağırmasına sebep olmak.

Haylaz [s] Ömrünü boş geçiren, seresri. Hayırsız, tembel.

Haylazlık [i] İşsizlik, tembellik, serserilik, hayırsızlık.

Haylı [s] Çok, kesir birçok. Epeyce.

Haylıca [s] Çokça, epeyce.

Haymana [i] Başıboş hayvanları salverdikleri çayırlık, salma merası. [s] Başıboş,serseri.

Hayran [s] Şaşırmış, şaşkın, hayrette kalan, mütehayyir.

Hayranlık [i] Şaşkınlık, hayret.

Hayrat [i] Sevap için yapılan şeyler, vakıf işleri, hayır için vücude getirilen işler ve tesisat.

Hayret [i] Şaşkınlık, şaşıp kalma, taaccüp.

Haysiyet [i] Değer, itibar, kadir, şeref.

Haysiyetli [s] Değerli, şerefli, kadir ve itibar sahibi.

Haysiyetsiz [s] Değersiz, itibarsız, şeref ve kadri olmıyan.

Hayta [i] Asi, haydut.

Hayvan [i] Canlı şey, insanda dahil olduğu halde bütün hayat sahibi mahlûkat. İnsanın gayri canlı şey. Beygir, ester, merkep gibi binmeğe, koşuya ve yük taşımağa yarayan canlılar. [s] Akılsız ve idraksiz insan, ahmak, budala.

Hayvanca [s,h] Hayvan gibi, hayvan tarzında, ahmakça, akıl ve idraksizlikle.

Hayvanî [s] Hayvanlara mensup ve müteallik.

Hayvaniyet [i] Hayvanlık, canlılık, ziruhluk. Akıl ve idrakten mahrumiyet.

Hayvanlık [i] Hayvan hal ve sıfatı. İdraksizlik. akılsızlık, budalalık.

Hayyiz [i] Mevki, taraf, meydan.

Haz [i] Hisse, nasip, behre.Hoşlanma, hoşa gitme, lezzet alma. Sevinme, memnuniyet, sürur.

Hazakat [i] Maharet, fen ve san'atta malûmat, mükemmel tecrübe.

Hazakatli [s] Hazakati olan, mahir, tecrübeli, malûmatlı.

Hazan [i] Sonbahar, güz.

Hazar [i] Sulh, sükûn, asayiş, istirahat zamanı.

Hazar [i] Tahta ve kereste biçmeğe mahsus su ile işler büyük bıçkı.

Hazarcı [i] Hazar sahibi, hazarda tahta ve kereste biçmeği bilen adam.

Hazarî [s] Sulh ve asayiş, sükûn ve istirahat zamanlarına me ısup ve müteallik.

Hazer [i] Sakınma, ihtiraz.

Hazerdenizi [i] Kafkas, İran ve Türkistan arasındaki kapalı deniz. Kaspi denizi.

Hazf [i] Aradan kaldırma, giderme, silme, bozma.

Hazfetmek [f] Aradan kaldırmak, gidermek, bozmak, silmek.

Hazık [s] Mahir, fen ve san'atında malûmatlı, mükemmel tecrübe sahibi.

Hâzim [s] Hazim ve ihtiyat sahibi, basiretli.

Hâzım [s] Midede eriten, sindiren, hazmettiren.

Hazim [i] İhtiyat, basiret. Doğru rey ve niyet.

Hazım [i] Sindirme, midede eritme. [c] Tahammül etme, yutma, cevap vermeme.

Hazin [s] Kederli, mağmum, mükedder, mahzun. Hüzün ve keder veren, gam ve kedere delâlet eden.

Hazine [i] Para konulan ve saklanan yer, vezne.

Kıymetli şeyler hıfzına mahsus yer. Akar suyun ve yağmur suyunun biri-kip saklandığı yer, sah-rınç. Top ve tüfekte barut ve fişeğin konduğu yer, namlının arka taraftan ucunun içi. Gömülü mal, define. Pek çok para ve kıymetli eşya.

Hazinedar [i] Bir hazinenin idare ve muhafazasına memur adam.

Hazır [s] Mevcut olan, bizzat bulunan. Tedarik edilip göz önünde bulunan, müheyya, amade. Yapılmış ve dikilmiş halde satılan, ısmarlama olmayan. Şimdiki, hal.

Haziran [i] Senenin altıncı ayı, yaz mevsiminin birinci ayı.

Hazırcı [i] Hazır ve dikilmiş elbise satan adam, kapamacı. [s] Hazıra koşan

Hazırcılık [i] Dikilmiş, hazır elbise satıcılık san'atı.

Hazırlamak [f] Hazır etmek, amade etmek.

Hazırlanmak [f] Lâzım olan şeyleri tedarik edip müheyya olmak. Hazır bulundurulmak, tehiyye edilmek.

Hazırlatmak [f] Hazır ettirmek, amade ettirmek.

Hazırlık [i] Bir işe hazır olmak için lâzım olan şeyler, tedarikât.

Hazırlop [i] Suda pişmiş yumurta. [s] Suda pişmiş, haşlanmış (yumurta).

Hazmetmek [f] Sindirmek, midede eritmek [c] Tahammül etmek, sükût etmek, yutmak, cevap vermemek.

Hazmî [s] Hazma mensup ve müteallik olan.

Hazne [i] Ba : Hazine.

Haznedar [i] Ba : Hazinedar.

Hazret [i] Ön, huzur, pişigâh. Fevkalâde tazim ve hürmet ifade eder tabir.

Hazretleri [i] Fevkalâde hürmet ve tazim ifade eder bir tabir olup eazım ve ekâbire mahsus unvanlara ilâve ile kullanılır, fransızca ekselâns mukabilidir.

Hazzetmek [f] Hoşlanmak, memnun olmak, sevinmek.

He [e] Sual ve tasdik edatı. ba: ha.

Heba [i] Gayet ince toz. İsraf, telef. Boş. beyhude nafile.

Hece [i] Bir sadalı harf delâletile birden okunan bir veya birkaç harf, ağızdan bir çırpıda çıkan ses, bir kelimenin birden okunan kısımlarından her biri: bu-ra-ya - gel - din cümlesinde heceler tire ile ayrılmıştır.

Hecelemek [f] Heceleri ayrı ayrı söyleyerek okumak.

Heceletmek [f] Heceleri ayrı ayrı söyleterek okutmak.

Heceli [i] Hecesi olan.

Hecin [i] Pek hızlı yürüyen bir cins deve. Arap atı ile diğer bir cins attan doğmuş melez at.

Hedef [i] Nişan, nişangâh. [c] Kast ve meram olunan nokta, gaye.

Heder [i] Kanın intikamsız ve kısassız dökülmesi. Bir katlin kısas ve intikamsız kalması. Boş yere sarfolunma, telef ve heba olma. Kanunun bir katli mubah görmesi.

Hedim [i] Yıkma, bir binayı aşağıya alma, söküp yere indirme, tahrip.

Hediye [i] Armağan, pişkeş.

Hediyelik [s] Hediye olarak verilmeye şayan, pek güzel ve nefîs.

Hediyeten [h] Armağan suretile, pişkeş olarak, parasız ve bedelsiz.

Hedmetmek [f] Yıkmak, tahrip etmek, bir binayı söküp aşağıya almak.

Hekim [i] Tabip, doktor.

Hekimlik [i] Tababet, doktorluk, tabiplik.

Hektar [i] On bir metre murabbaında bir arazi ölçüsü.

Hektarlık [i] On bin metre murabbalık, mesahası hektar olan.

Hektogram [i] Yüz gram ağırlığında bir ölçü.

Hektolitre [i] Yüz litre miktarı.

Hektometre [ı] Yüz metrelik mesafe, uzunluk.

Helâk [i] Ölme, geberme,

mürt, fevt. Sarf, telef, mahıv, berbat. Çok yorma, büyük yorgunluk· Zebun düşme.

Helâl [i] Meşru ve gayrimemnu şey, meşru kazanç. Nikâhlı, meşru zevce.

Helâli [i] Bürüncük ve pamuk karışık yerli bez. Yaldızlı bakırdan veya tahtadan mahfazası olan eski sistem saat.

Helâllaşmak [f] Biribirine hakkını helâl etmek, biribirile hakkını helâl et ve helâl olsun deyerek vedalaşmak.

Helâlli [i] Zevce, karı, menkûha.

Helâllık [s] Onunla evlenmesi helâl olan. Zevceliğe alınabilen.

Helâlzade [s] Helâl olarak doğmuş, meşru evlât [c] İyi adam, fenalık yapmaktan müçtenip.

Hele [e] Hususile, alelhusus. Akıbet, nihayet. Kaldı ki, gelelim. Hiçolmazsa, bari, bukadar olsun. Tazir ve tahzir ifade eder. Korkutma ve tehdit beyan eyler.

Hele hele [e] Doğrusunu söyle, bakayım manasını ifade eder: Hele hele nasıl oldu ? Söyle bakayım nasıl oldu ?

Helezon [i] Kabuklu, sümüklüböcek, sümüklü - böcek kabuğu. Sümüklüböcek kabuğu şekli, saat zembereği gibi gittikçe darlaşan daire şekli. İnsan kulağının haricî borusu. Vapurun kıçındaki çark, uskur.

Helezonî [s] Helezon şeklinde olan.

Helile [i] Tohumları tıpta müshil gibi kullanılan bir ot.

Helme [i] Buğday ve pirinç gibi bazı hububatın kaynamasile hâsıl olan koyu ve lüzucetli su.

Helmelenmek [f] Buğday ve pirinç gibi bazı hububat kaynayarak koyulaşmak.

Helva [ı] Un, irmik, nişasta, ve saire ile şeker ve yağdan yapılan tatlı.

Helvacı [i] Helva yapıp satan adam.

Helvahane [i] Helva ve saire pişirdikleri geniş ve derinliği az tencere.

Helyom [i] Havada pek az miktarda mevcut bir basit gaz.

Helyosta [i] Güneş şuaının aksettirilmesi ve in'ikâsatın muhtelif eşkâli ile karşıdan karşıya muhabereye mahsus makine.

Hem [i] Gaile, müşkül iş. Tasa, kaygu, gam, keder, kasavet, hüzün.

Hem [e] Birlikte, beraber. Bununlaberaber, zaten, esasen.

Hem [e] Edatı müşareket olup önüne geldiği isim ile sıfat teşkil eder.

Hemasır [s] Bir asır ve zamanda yaşıyan veya yaşamış olan, muasır.

Hemcins [s] Bir cinsten olan, cinsi bir olan. Bir cins ve kavme mensup, bir kavm efradından olan.

Hemcinslik [i] Bir cinsten olma. Bir kavm ve cinsiyete mensup olma, bir kavm efradından olma.

Hemcivar [s] Bir civarda bulunan, komşu.

Hemcivarlık [i] Komşuluk, bir civarda bulunmaklık.

Hemdert [s] Dert yoldaşı, dert arkadaşı, ayni dert ve kedere duçar olanların beheri.

Hemdest [s] Birlikte çalışan, müttefik, arkadaş.

Hemdil [s] Kalp ve fikirleri bir, maksat ve arzuları bir.

Hemece, emece [ı] Umumun yardımile ve elbirliği ile görülen iş.

Hemen [z,h] Anide, derhal, çabucak, o dakikada. Biraz evvel. Daima, arasız, bir düzüye. Takriben, sanki, gibi, Az kaldı ki, yalnız, ancak, tek.

Hemencecik [h] Ba : Hemen.

Hemhal [s] Bir halde bulunan, halleri biribirine benziyen.

Hemhudut [s] Sınırları bir olan, biribirine bitişik bulunan memleket ve arazi.

Hemicik [i] Meme.

Hemmeşrep [s] Bir meşrepte bulunan, tabiat ve ahlâkı bir olan.

Hempaye [s] Bir paye, bir rütbe ve bir derecede bulunanların beheri.

Hemsaye [s] Komşu.

Hemser [s] Refik, arkadaş. Karı veya koca.

Hemsınıf [c] Bir sınıfta bulunanlar.

Hemsohbet [s] Birlikte sohbet eden, konuşan, görüşen.

Hemsin [s] Bir yaşta olan, yaşıt, yaşta beraber.

Hemşeri [s] Bir şehir ahalisinden olan, ayni memleket halkından bulunan.

Hemşerilik [i] Bir memleket, bir şehir ahalisinden olmaklık, memleketlilik münasebeti.

Hemşire [s] Kızkardeş, haher, abla ve bacı.

Hemşirelik [t] Kız kardeşlik.

Hemşirezade [s] Kız kardeş evlâdı, yeğen.

Hemta [s] Denk, müsavi, muadil, nazir.

Hemzeban [s] Dilleri bir olan, lisanla mütekellim olanlar. Sözleri, ifadeleri bir olan.

Hendek [i] Şehir, kale, bahçe, tarla ve sairenin etrafına, geçmeğe mâni olmak üzre kazılan çukur.

Hendese [i] Cisimlerin şekillerinden, mesafelerin ölçülmesinden, inşaattan bâhis maruf ilim.

Hendesehane [i] Hendese mektebi, mühendis mektebi. Nafia ve belediye gibi dairelerin mühendislere mahsus dairesi.

Hendeseli [s] Hendeseye göre yapılmış, hendese kavaidine muvafık.

Hendesesiz [s] Hendeseye muvafık olmıyan, fenne mugayir yapılmış olan. Hesapsız.

Hendesî [s] Hendeseye mensup ve müteallik olan.

Henüz, Henoz [h] Ancak, hemen. Daha, hâlâ; el'an, şimdiye kadar.

Hep [e] Bütün, cümle, tekmil, kâffe. Hervakit daima.

Hepsi [e] Bütünü, cümlesi, tekmili, kâffesi.

Her [e] Birer olarak cümlesi, beheri, teker teker hepsi.

Herbar [s] Herzaman, daima.

Herbir [s] İçlerinden ayrı ayrı bir, beher; herbir insan bunu ister cümlesinde olduğu gibi.

Herbiri [s] İçlerinden ayrı ayrı beheri; insanların herbiri, cümlesinde olduğu gibi.

Herç [i] Karışıklık, gürültü, nizamsızlık.

Hercai [s] Heryerde bulunur, mahsus yeri olmayan, serseri derbeder. [c] Sebatsız, dönek, mütelevvin, kararsız vefasız. [i] Muhtelit renkteki menekşe çiçeği.

Hercailik [i] Serserilik, derbederlik. [c] Sebatsızlık, döneklik, kararsızlık, televvün.

Hercümerç [s] Karma karışık, altüst intizamsız.

Herdem [h]Daima, heran.

Herek [i] Asmaları, fidanları, fasulya gibi tırmanıcı nebatatı bağlamak için yanlarına dikilen değnek.

Hergele [i] Binmek ve yük için terbiye olunmamış salma beygir sürüsü, böyle sürüye dahil hayvan. [c]Terbiyeden büsbütün mahrum adam. Bir işe yaramaz hademe kalabalığı.

Hergün [h]Bütün günler, mütemadiyen.

Hergünkü [h] Bütün günlerdeki, hergün yapılan hergün vaki olan.

Hergünlük [s] Evde giyilen adi elbise.

Herhangi [s] Hangisi olursa olsun.

Herif [i] Meslektaş, san'at arkadaşı. Adi ve bayağı adam.

Herkes [h] Herbir adam, bütün halk.

Herkim [h] Kim olursa, kim ki.

Hernasıl [h] Herne türlü.

Hernasılsa [h] Nasıl olduysa oldu.

Herne [h] Herşey.

Hernedense [h] Herhangi sebebe mebni ise.

Hernekadar [h] Nekadar olsa, gerçi.

Hernerede [h] Her bir yerde.

Hernetürlü [h] Her nasıl olursa.

Hernevakit [h] Nezaman olsa, herbir defa.

Herneyse [h] Nasılsa, tafsilâta hacet yok.

Hervakit [h] Daima.

Heryerde [h] Her mahalde.

Herzaman [h] Her vakit, daima.

Herze [i] Boş lakırdı, saçma, hezeyan.

Herzegû [s] Saçma sapan söyleyen, hezeyan eden, boş lakırdı eden.

Herzevekil [s] Vazifesi haricinde her işe karışan münasebetsiz adam.

Hesabî [s] Hesaba mensup ve müteallik. Hesabını bilir, idareli, mümsik.

Hesap [i] Sayı, sayma, sayıya müteallik muamele. [c] Tahmin, mülâhaza. Defter tutma, alacak verecegini kaydtetme. Alacak ve vereğe, paraya dair münasebet. Sayıya müteallik usul ve kaidelerden bâhis ilim.

Hesapçı [s] Hesabını iyi bilen, hesapla sarfeden. İdareli.

Hesaplamak [f] Takdir ve tahmin etmek, mülâhaza etmek, birşeyin neticesini düşünmek. Birşeyi hesap etmek.

Hesaplaşmak [f] Hesabını görüp ilişiği kesmek.

Hesaplatmak [f] Birine hesap ettirmek,

Hesaplı [s] Hesap ve takdir olunmuş, düşünülmüş.

Hesapsız [s] Bihesap, sayısız, pek çok. Hesap etmeksizin, düşünmeden.

Hetepete [m] Lakırdıda şaşırıp tereddüt etme, kekeleme.

Hetk [i] Yırtma, yarma.

Hetki ırz [i] Namus perdesini yırtma, ırza dokunma. Bikrin izalesi.

Hevenk [i] Asılarak muhafaza olunmak üzre bir diziye geçirilmiş meyva bağı.

Heves [i] Arzu, meyil, istek. Gelip geçen arzu, muvakkat meyil. Zevk, eğlence, huvardalık.

Heveskâr [s] Meyil ve arzusu olan, istekli, heves eden.

Heveskârlık [i] Arzu ve meyillilik, isteklilik, özenmeklik.

Hevesli [s] Meyil ve arzusu olan, arzukeş.

Hevil [i] Korku, korkma, ürkme, dehşet.

Hevilnak [s] Korkunç, dehşetli, müthiş.

Hey [n] İştikâ ve tahassür ile beraber nida ifade eder. Tenbih ve ihtar ifade eder.

Heyamola [n] Gemi tayfalarının demir alırken veya kürek çekerken ve bunu taklitle ağır birşey çeken amelenin bir ağızdan söyledikleri tabirdir.

Heyamola ile [h] Zorla, çok zahmet ve meşekkatle.

Heybe [i] Eşya koymağa mahsus iki taraflı küçük hurç.

Heybeli [s] Omuzunda heybesi olan.

Heybeliada [i] İstanbul civarındaki adaların ikincisi.

Heybet [i] Hürmetle beraber korku hissini uyandıracak hal ve heyet, mehabet, korku, hürmet ve tazim hissi.

Heybetli [s] Mehabetli, görenlere korku ve hürmet hissini verecek surette azamet ve şanı olan.

Heyecan [i] Derunî telâş ve hareket, coşma, coşkunluk.

Heyecanlı [s] İnsana heyecan veren. Heyecana gelmiş bir adamın hali, coşkun.

Heyelân [i] Çöküntü, bir dağın veya arazinin kayması, tebdili mevki etmesi.

Heyet [i] Şekil, suret, görünüş. Duruş, vaziyet. Kılık, kıyafet. Hal, keyfiyet. Bir top teşkil eden eşhas ve efradın mecmuu. Sema ve ecramı semaviyeden bahseden ilim.

Heyeti Vekile [i] İcra Vekilleri Heyeti. Başvekilin riyaset ettiği heyet.

Heyetşinas [s] Heyet ilmi ile iştigal eden, heyet âlimi, sema ve ecramın ahvaline vâkıf olan.

Heyhat [n] Fevtolmuş, elden kaçmış birşey için ta-

hassürü beyan eder: yazık! diriğ! haniya! nerede!

Heyhey [i] Zevk ve sürur, ahenk, neşe ifade eder.

Heykel [i] Taştan veya tunç ve saireden insan ve hayvan sureti; istatü.

Heykeltraş [i] Heykel yapan san'atkâr.

Heykeltraşlık [i] Heykel yapmak san'atı, heykeltraşî.

Heykeltraşî [i] Heykeltraşlık.

Heyulâ [i] Bütün mevcudatın aslî ve iptidaî maddesi. [c] Hayal gibi pek zayıf veya ehemmiyetsiz şahıs veya şey.

Heyulâî [s] Heyulâya mensup ve müteallik olan.

Hezar [i] Bülbül, andelip.

Hezar [i] Bin.

Hezaren [i] Sıcak memleketlerde yetişen, baston, sandalye ve saire yapılan bir nevi kamış.

Hezarfen [s] Birçok fen ve san'ata vâkıf olan.

Hezeyan [i] Sayıklama. Saçma, herze, yave, halt.

Hezil [i] Lâtife, şaka, mizah.

Hezimet [i] Bozgunluk, mağlûbiyet.

Hezliyat [i] Şaka ve mizaha müteallik hikâyeler şiirler ve sözler.

Hibe [i] Bağışlama, verme, ihsan, atiye.

Hibre [i] Birşey hakkında malûmat ve tecrübe, künh ve hakikate varma, mükemmel vukuf.

Hicap [i] Perde, hail. Utanma.

Hicaplı [s] Perdeli, mestur. Mahcup, utangaç, ismetli, iffetli.

Hicaz [i] Arabistanda Mekke ve Medinenin bulunduğu kıt'a. Musikide bir makam.

Hicazî [s] Hicazlı, hicaza mensup, hicaz ahalisinden.

Hicazkâr [i] Maruf bir musiki makamı.

Hiciv [i] Şiir ile zem. Eğlenme, alay etme, gülünç bir hale koyma.

Hicran [i] Ayrılık, firak. Unutulmaz acı, tesir, dokunma.

Hicret [i] Memleketini terkle başka yere gitme, göç-

me, tebdili memleket, muhacirlik.

Hicrî [s] Hicrete mensup ve müteallik. Hazreti Muhammedin Medineye hicretlerine ait olan.

Hicvî [s] Hiciv denilen tarzı zemme ait ve müteallik olan şeyler.

Hicviye [i] Hicvi mütezammın manzume.

Hiç [s] Madum, mefkut, yok olan veya yok denilecek kadar az olan. [i] Yokluk, adem. [h] Büsbütün, asla, kat'a.

Hiçten [s] Asıl ve nesli meçhul, sonradan görme. Zahmetsiz kazanılmış.

Hidayet [i] Doğru yolu bulma. Doğru yol. Hak yolunu aramak arzusu.

Hiddet [i] Keskinlik, sertlik, şiddet. Öfke, gazap, tehevvür.

Hiddetlendirmek [f] Öfkelendirmek, gazaplandırmak, kızdırmak.

Hiddetlenmek [f] Öfkelenmek, gazaba gelmek, kızmak.

Hiddetli [s] Öfkeli, gazaplı, kızgın.

Hiddetsiz [s] Öfkesiz, gazapsız, sükûnetli.

Hidemat [i] Hizmetin cem'i. Ba : Hizmet.

Hiffet [c] Budalalık, akıl kıtlığı, hafifmeşreplik.

Hikâye [i] Nakletme, sırasile anlatma, rivayet. Masal, uydurma sergüzeşt ve kıssalar, ötküç. Roman.

Hikâyeci [s] Hikâyeler anlatmağı, kıssalar ve masallar söylemeği seven adam, masalcı. Hikâye muharriri.

Hikâyecilik [i] Hikâye yazma san'atı.

Hikâyet [i] Ba : Hikâye.

Hikemî [s] Hikmet ve felsefeye müteallik ve ait.

Hikemiyat [i] Hikmet ve felsefeye müteallik sözler. Hakimane akval ve âsar.

Hikmet [i] Hakimlik, filozofluk. Felsefe ilmi ve şuabatı. Gizli sır, ne olduğu anlaşılmaz sebep. Hakikat ve ahlâka ait kısa söz, mesel. [n] Garip şey! acayip! bunda birşey var!

Hikmetşinas [s] Hikmet ve felsefeye vâkıf. Hikmet ve felsefe bilen.

Hilâf [i] Karşı, zıt, aksi. Mugayeret, muhalefet, ihtilâf, zıddıyet. Yalan, kizip.

Hilâfet [i] Halifelik.

Hilâfgir [s] Muhalif, hilâfını iltizam eden.

Hilâl [i] Yeni ay, kamerin ince kavis hali.

Hilâl [i] Kaşık gibi olan tarafile kulak ve diğer ucu ile diş karıştırmak için ağaç, kemik ve saireden yapılan çöp.

Hilâlî [s] Yeni ay şeklinde olan.

Hilâliye [i] Kırlangıçotu.

Hile [i] Aldatacak tarz ve tertip, oyun, mekir, hud'a. Sahtekârlık, tağşiş, bir mala daha kıymetsiz birşey karıştırma, karıştırılan birşey.

Hilebaz [s] Hile yapan, hilekâr, dubaracı, sahtekâr.

Hileci [s] Ba: Hilebaz.

Hilekâr [s] Ba: Hilebaz.

Hilekârlık [i] Dubaracılık, hilecilik, aldatıcılık, sahtekârlık.

Hileli [s] Safi ve halis olmayan, karışık mağşuş, mahlût. Hilesi olan şey ve iş.

Hilesiz [s] Sâf ve halis olan, hilesi olmayan.

Hilim [i] Tabiat yavaşliği, yumşak tabiat, sabır ve tahammül.

Hilkat [i] Yaratma, yaradış, yaradılış, tabiat, fıtrat

Hilkaten [h] yaradılışta, hilkî olarak, fıtratan.

Hilkî [s] Yaradılışa mensup ve müteallik, yaradılışta olan, fıtrî, cibillî.

Himaye [i] Koruma, sıyanet, sahabet.

Himmet [i] Kast, niyet, zihin ve kalple ve ciddi olarak birşeye tasaddi. Cehit, sây, gayret. Lûtuf, lûtufkârane muamele. Manevi teveccüh, ruhanî imdat.

Himye [i] Tabip tarafından konulan pehriz.

Himyevî [s] Pehrize ait ve müteallik.

Hin [i] Zaman, vakit, hengâm.

Hindi [i] Culuk, maruf büyük tavuk, mısırka.

Hindî [s] Hindistana mensup ve müteallik olan, Hindistan ahalisinden bulunan.

Hindiba [i] Maruf salatalık sebze.

Hindistan [i]Asya kıt'asının cenubunda büyük bir hıtta.

Hindistancevizi [i] Baharattan madut ve ilâç gibi istimal olunur maruf meyva. Koka.

Hindu [i] Hindin mecusi ahalisinden adam. Hintliler gibi pek esmer adam.

Hinihacette [h] Lüzumu zamanında, ihtiyaç olduğu vakit.

Hinoğlu [i] İblis, şeytan, zamane piçi, cinfikirli.

Hint [i] Ba: Hindistan.

Hintkumaşı [i] Pek kıymetli, bulunmaz şey [çok vakit alay yolunda kullanılır]

Hintli[s]Hint ahalisinden olan.

Hinto [i] Yaylı araba, karoça.

Hinttavuğu [i] Ba: hindi.

Hintyağı [i] Tababette müshil olarak kullanılan maruf ve içimi güç bir yağ.

Hirek [i] Karaman koyunundan küçük ve yassı ve geniş kuyruklu bir koyun.

His [i] Havas denilen beş duygunun herbiri, . görmek, işitmek, koklamak, tatmak, dokunmak hassalarından herbiri, duygu. [c] Anlama, idrak.

Hisse [i] Pay, nasip, behre. İbret, nasihat.

Hissedar [i] Hisse sahibi, payı olan. Şerik müşterek.

Hissedarlık [i] Hisse sahipliği, behredarlık, şeriklik, müştereklik.

Hisseli [s] Hisseleri olan. Hisselere münkasem.

Hisseleşmek [f] Paylaşmak, müşterek bir malı bölüp herkes hissesini almak.

Hissement [i] Hissesi olan, nasibi olan, behrement.

Hissesenedi [i] Anonim ve bunun gibi şirketlerde sermayeyi teşkil eden hisselerin herbirisini tasdik eden senet, aksiyon.

Hissetmek [f] Beş histen birile duymak, derketmek, kalben duymak, ruhen anlamak.

Hissî [s] Hisse, duyguya müteallik, duygu ile, ruhan, kalben derkolunan.

Hissikablevuku [i] Birşeyin vukuundan evvel ondan haber veren bir kalbî teessür, yüreğe doğan duygu.

Hissiyat [i] Duyguya müteallik hassalar, duygu teessüratı, hissedilen şeyler.

Hiş [n] Dikkat nazarını çağırmak, dalgın, başka şeyle meşgul birini uyandırmak için kullanılır : Hiş ! sana söylüyorum.

Hitaben [h] Birinin yüzüne söyliyerek, ona hitap ederek, tevcihi kelâm eyleyerek.

Hitabet [i] Hatiplik, camide hutpe okuyan adamın meslek ve vazifesi. Fesahat ve selâsetle nutuk irat etme, bir cemaate karşı söz söyleme.

Hitam [i] Bitme, tükenme, tamam. Son, nihayet.

Hitan [i] Sünnet dediğimiz, çocuğun çükünün ucundaki deriyi kesmek ameliyesi.

Hitap [i] Birine söz söyleme, sözü bir adama söyleme. Bir cemaate karşı söylenen söz, nutuk.

Hıyanet [i] Hainlik etme, emniyet ve itimadı sui istimal, vait ve taahhüdünü tutmayarak hilekârlıkta bulunma. Haris, vefasız.

Hiyeroğlif [i] Eski Mısırlıların kullandıkları yazı ki kelime ve harfleri canlı ve cansız şeylerin resimlerinden ibaretti. [c] Okunması güç, karmakarışık yazı.

Hiza [i] Karşı karşıya olma. Sathın düz ve müstevi olması, istikamet, düzlük.

Hizip [i] Taife, takım, fırka, güruh. Bölük, kısım. Siyasî fırka, zümre, gurup.

Hizmet [i] Birinin işini görme, birinin hesabına veya menfaatine iş görme, bu suretle yapılan iş, vazife, memuriyet. Bir insan, hayvan veya nebatın muhtaç olduğu işler ve takayyüdat.

Hizmetçi [s] Hizmet eden, hizmet görmek vazifesi olan. Hizmet etmeğe mahsus kadın ve erkek.

Hizmetçilik [i] Hizmetçi işi, meslek ve san'atı.

Hizmetkâr [i] Ba: Hizmetçi.

Hizmetkârlık [i] Ba: Hizmetçilik.

Hıçkırık [i] Ağlarken havanın nefesle birdenbire boğaza hücumu neticesi olarak boğaz tıkanıyormuş gibi zorla çıkan ıstıraplı ses. Acele yemek veya söylemek gibi ahvalde havanın boğaza hücumundan mütevellit takallüsten hâsıl olan ve gayriihtiyarî olarak « hık » diye mükerreren çıkan ve bazan haylıca devam eden ses.

Hıçkırma [i] Boğazdan gayriihtiyarî olarak hık hık diye ses çıkarma. Hıçkırarak ağlama.

Hıçkırmak [f] Boğazdan hık hık deye ses çıkarmak, Hiçkıra hıçkıra ağlamak.

Hıdır [i] Kıyamete kadar sağ kalıp fevkalâde darda kalan insanların imdadına koştuğu mervi olan beni İsrail peygamberlerinden [İlyas] ın lağabı.

Hıdırellez [i] Mayısın altıncı günü ki Türkiyede eskiden beri çiftçilerce yazın ilk günü addedilmektedir. Çingenelerce maruf olan kakava bayramı.

Hidiv [i] Vezir, müşir. Mısrın Türkiyeye tâbi olduğu zamanlarda Valilerine verilen unvan.

Hidivî [s] Vezire, veya Mısır valisine mensup ve müteallik olan.

Hidiviyet [i] Hidivlik, Mısır valiliği. Bir hidivin idaresinde olan memleket ve arazi.

Hiffet [i] Hafiflik, yenilik, ağır olmayan. Vakarsızlık, temkinsizlik, hoppalık.

Hıfız [i] Saklama, koruma. Himaye, sıyanet, muhafaza. Hatırda tutma, unutmama. Kur'anı ezberden okuma.

Hıfzetmek [f] Saklamak, korumak. Himaye etmek, sıyanet etmek, muha-

faza etmek. Hatırda tutmak, unutmamak, ezberden okumak.

Hıl'at [i] Hükümdarlar, vezirler, büyük adamlar tarafından birine hürmet ve mükâfat olarak giydirilen kaftan, kürk ve saire.

Hım [m] Burundan söyleyenin sesini taklit ve tasvir eder ve mükerrer kullanılır.

Hımbıl [s] Miskin, budala, ahmak.

Hımhım [s] Genzi tıkalı, burun sakat olduğu için sesi hımhım eder gibi çıkan, burundan söyleyen.

Hımhımlamak [f] Burundan söylemek, hımhım ederek söylemek.

Hımhımlık [i] Burundan, hımhım ederek söylemeklik.

Hınç [s] Dolu, boş olmayan, memlû.

Hıncahınç [s] Dopdolu, Ağzına kadar dolu.

Hınzır [i] Domuz. [c] Pis ve katı yürekli, hain, gaddar.

Hınzırlık [i] Domuzluk, hainlik, gaddarlık.

Hır [m] Köpek kavgası gibi gürültü, maraza. Göğüsten çıkan kısık ve boğuk ses.

Hır çıkarmak [f] Durup duruurken maraza çıkarmak, sebepsiz kavga ve gürültü yapmak.

Hırçın [s] Pek inatçı, titiz, sert, ters, huysuz, yaramaz.

Hırçınlık [i] İnatçılık, titizlik, huysuzluk, terslik, sertlik.

Hırdavat, hurdavat [i] Ufaktefek şeyler, ehemmiyetsiz şeyler, öteberi. Demirden ve saireden öteberi alât ve edevat.

Hırdavatçı, hurdavatçı [i] Hırdavat, öteberi, ufaktefek satan adam.

Hırgür [m] Ba : hır.

Hırıldamak [f] Hır hır ses çıkarmak, horuldamak, köpekler gibi kavga etmek.

Hırıldaşmak [f] Ba : hırlaşmak.

Hırıltı [i] Ekseriya uyurken ve bazan uyanıklıkta göğüsten veya genizden sesle nefes alma, horuldama. Sebepsiz kavga, maraza

Hırıltıcı [s] Sebepsiz kavga çıkaran, marazacı.

Hıristiyan [i, s] İsevî, İsa dinine salik olan, nasranî.

Hıristiyanlık [i] İseviyet, nasraniyet, İsa dini.

Hırızma [i] Arap ve Kürt kadın ve kızlarının zinet olmak üzere burunlarına altın, gümüs veya dökmeden mini mini halka. Azgın hayvanların ağızlarına ve ayıların üst dudağına geçirilen demir halka.

Hırka [i] İçi pamuklu dize kadar veya daha kısa libas. Devrişlerin giydikleri bir nevi cübbe.

Hırlamak [f] Hır hır etmek, horuldamak, göğüsten sesle nefes almak. Sebepsiz kavga ve maraza çıkarmak istemek. Köpek gibi hır yapmak.

Hırlaşmak [f] Biribirine hırreden köpekler gibi kavga etmek biribirile uğraşmak, maraza çıkarmak.

Hırs [i] Tama, açgözlülük, şiddetli arzu, birşeyin üzerine düşme. Kızma, hiddet, gazap.

Hırsız [i] Başkalarının malını çalan, uğru, sarık.

Hırsızlama [i] Çalma, uğrulama. [h] Hırsızcasına, gizlice.

Hırsızlamak [f] Çalmak, uğrulamak.

Hırsızlık [i] Uğruluk, çalıcılık, birinin malını çalmaklık.

Hırsızyatağı [i] Hırsızları kabul ve çalınmış malı saklayan adam ve evi.

Hırslandırmak [f] Birinin hırs ve tamaını uyandırmak, şiddetle arzu ettirmek. Kızdırmak, hiddet ettirmek.

Hırslanmak [f] Çok arzu etmek, şiddetle tama etmek. Kıymak, hiddetlenmek.

Hırslı [s] Çok arzu eden, tamakâr, haris. Kızgın, hiddetli.

Hırtıpırtı [m] Eskipüskü eşya.

Hırvat [i] Evvelce Avusturyanın, bugün Sırbistanın idaresinde olan Hırvatistan ahalisinden olan [c] İriyarı, kuvvetli adam.

Hısar [i] Kale, müstahkem yer, etrafı istihkâmlı mahal.

Hısım [i] Akraba, taallûkat.

Hısımlık [i] Akrabalık, karabet.

Hış hış [m] Tahrik edilen canfes gibi ipekli kumaşların çıkardıkları sesi taklit ve tasvir eder.

Hışıldamak [f] Sert ve kırık bir ses çıkarmak.

Hışıltı [i] Sert ve kırık ses.

Hışım [i] Gazap, hiddet, şiddetli, kızgınlık.

Hışır [m] Sert bazı kumaşların ve sairenin hareket ettikçe çıkardıkları sesi tasvir ve taklit eder. [i] Kavun ve karpuzun sert kalan beyaz kısmı.

Hışırdamak [f] Hışır hışır etmek, bir kâğıt ve sert kumaş, oynadıkça ses çıkarmak.

Hışırdatmak [f] Sert bir kumaş, kâğıt ve saireyi oynatarak ses çıkartmak, hışır hışır ettirmek.

Hışırtı [i] Kumaş, kâğıt ve sairenin çıkardığı ses. Otlar ve kuru yapraklar arasından geçen yılan, kertenkele gibi hayvanların çıkardığı ses.

Hışlamak [f] Ba: hışıldamak.

Hışt [i] Kalın ve kısa harbe, el mızrağı. Kerpiç, tuğla.

Hıtta [i] Memleket, yer, kıt'a.

Hıyaban [i] Çiçek bahçesi, bağ ve bahçe. iki tarafı ağaçlı yol.

Hıyar [i] Hem meyva ve hem sebzeden madut, salata ve turşu yapılır ve sadece de yenilir kabak nev'inden maruf şey. Salatalık, zavzu.

Hıyarcık [i] Hıyar şeklinde olarak kasıkta çıkan şiş, veba şişi.

Hız [i] Sürat, şiddet, hiddet. Yüksek ses, bağırma.

Hızır [i] Ba : hıdır.

Hızlanmak [f] Süratlenmek. Şiddeti artmak.

Hızlatmak [f] Süratlendirmek. Şiddetini artırmak.

Hızlı [s] Süratli, şiddetli. Yüksek sesli.

Hoca [i] Muallim, müderris, üstat. Başı sarıklı, molla, softa.

Hocalık [i] Muallimlik, müderrislik, üstatlık. Sarıklılık, ulema kıyafeti.

Hodbin [s] Yalnız kendini gören, mağrur, mütekebbir, enaniyetli.

Hodbinlik [i] Gurur, kibir, enaniyet.

Hokeç [i] Burulmuş erkek kuzu.

Hokey [i] Bir nevi top oyunu.

Hokka [i] Küçük yuvarlak kutu. İçine mürekkep konulan zarf. İçine şeker, tatlı ve saire konulan camdan, porsilenden küçük, kapaklı kap.

Hokkabaz [i] Birtâkım hokkalar, kutular ve saireyi elçabuluğu ile evirip çevirerek oyunlar ve marifetler gösteren adam. [c] Hilekâr, dolandırıcı.

Hokkabazlık [i] Elçabuluğu ile oyunlar ve marifetler yâpan adamın san'atı. [c] Hilekârlık, dolandırıcılık.

Holanda [i] Avrupanın şimal kısmında bir küçük hükûmet, Felemenk.

Holandalı [s] Holanda ahalisinden olan.

Homurdamak [f] Surat asarak kendi kendine söylenmek, mırıldanmak.

Homurdanmak [f] Surat asarak kendi kendine söylenip durmak, mırıldanmak.

Homurdatmak [f] Surat astırıp kendi kendine söylenip durmasına sebep olmak.

Homurtu [i] Kızmış vahşi bir hayvanın kendi kendine söylenir gibi çıkardığı ses.

Hona [i] Erkek geyik ve sığın ve emsali.

Hop [m] Birdenbire süratle kalkıp sıçramağı tasvir eder. [t] Süratle ve birdenbire sıçramağa teşvik için kullanılır.

Hoplamak [f] Birdenbire zıp zıp sıçramak, birdenbire öynamak, helecana gelmek.

Hoplatmak [f] Sıçratmak, oynatmak.

Hoppa [s] Herşeye girişen teemmülsüz ve hafif mizaçlı, çocuk mizaçlı, delişmen, şımarık.

Hoppala [m] Birdenbire atlamağı tasvir ve taklit eder. Damdan düşer gibi münasebetsiz birşey söyleyen veya yapan hakkında müstehziyane kullanılır. Küçük çocukları sıçratıp oyalarken söylenir.

Hoppalık [i] Düşüncesizlik, çocuk mizaçlık, delişmenlik, şımarıklık.

Hor [s] Hakir, zelil, [m] Uyurken çıkarılan ses, bol bol akan şeyin sedasını taklit ve tasvir eder.

Hora [i] Elele vererek sekiz on kişinin bir arada ve davul ve zurna refakatile oynadığı bir nevi raks, dans.

Horasan [i] İranda bir eyalet. Tuğla tozile kireçten yapılan harç.

Horasanî [s] Horasanlı, Horasan ahalisinden, Horasana mensup ve müteallik. [i] Eski zamanda kullanılan bir nevi kavuk.

Hor hor [m] Ba: hor.

Horlamak [f] Hor ve hakir tutmak, öyle kullanmak. Uyurken boğazdan kalın sesle hor hor etmek.

Horlanmak [f] Hor ve hakir tutulmak, hakaret muamelesi görmek.

Horlatmak [f] Hor ve hakir tutturmak, fena ve hakaret görmesine müsaade etmek.

Horluk [i] Hakaret, zillet.

Horospina [i] Gelincik balığına benzer yenmez bir cins balık,

Horoz [i] Tavuk cinsinin erkeği. Çakmaklı tüfeğin çakmağının tepesi. Kapı zembereğinin mandalı.

Horozakıllı [s] Ne yaptığını iyi düşünmeyen.

Horozayağı [i] Ağızdan dolma tüfekleri boşaltmağa ve sıkıyı sökmege mahsus burgu.

Horozcuk [i] Yabanteresi nev'i.

Horozgözü [i] Bir cins papatya.

Horozibiği [i] Bir nevi kırmızı çiçek.

Horozlanmak [f] Horoz gibi kabarıp kurulmak.

Horozoğlu [s] Çılgın.

Horoztarağı [i] Horozun başındaki kırmızı deri, ibik.

Horozyumurtası [i] Pek ufak yumurta.

Hortlak [i] Halka göre mezarda dirilip geceleri çıkarak karanlıklarda dolaşan ölü, cadı, karakoncolos, vampir. Geceleri herkes uykuda iken uyumayıp aşağı yukarı dolaşan adam.

Hortlamak [f] Yaban hayvanı gibi hort hort edip seslenmek. Ölü mezarda dirilip cadı olmak, mezar azabı çekmek.

Hortum [i] Fil denilen hayvanın burnu. Yangın tulumbasına suyu sevketmek için kullanılan bez boru.

Horuldamak [f] Ba : horlamak.

Horultu [i] Uyurken boğazdan çıkan kalın ses, hırıltı.

Hoş [s] İyi, güzel. Garip, tuhaf.

Hoşaf [i] Çok sulu komposto, şekerli suda pişirilerek kaşıkla yenilen kuru veya taze meyva.

Hoşafın yağı kesilmek [f] Bozulmak, bir cevap bulamamak, mahcup olmak.

Hoşbeş [i] Selâmsabah, hatır sorma, tesadüf eden iki ahbap arasında söylenen ilk sözler.

Hoşbu [s] İyi kokulu, güzel kokan.

Hoşça [s] İyice, güzelce, zararsız.

Hoşgörmek [f] Darılmamak, müsamaha etmek, ehemmiyet vermemek, suçuna bakmamak.

Hoşhal [s] Hal ve vakti iyi, mes'ut, bahtiyar.

Hoşlandırmak[f]Memnun ve hoşnut etmek. Hazzettirmek.

Hoşlanmak [f] Memnun ve hoşnut olmak. Hazzetmek.

Hoşlaşmak [f] İyilik, rahatlık, memnuniyet, hoşnutluk hissetmek. Haz ve telezzüz etmek. Keyfini bozmak; garip bir hal ve tavır almak.

Hoşluk [i] İyilik, güzellik. Tuhaflık, gariplik. Nešesizlik, kırıklık.

Hoşmerim [i] Tuzsuz taze peynir ile yapılan bir yemek.

Hoşnut [s] Razı, memnun, gönlü hoş edilmiş.

Hoşnutluk [i] Razılık, memnuniyet.

Hotkâm [s] Kendi rey ve hevesine tâbi olan.

Hotperest [s] Kendine tapınan, kendini pek beğenen.

Hotpesent [s] Kendini beğenmiş, mağrur.

Hotoz [i] Eski zamanda kadınların başlarına giydikleri süslü serpuş. Hayvan, kuş ve tavuk tepesi.

Hotozlu [s] Hotoz giyen kadın. Geniş tepesi olan kuş ve tavuk.

Hov [i] Şahin, doğan gibi av kuşile yapılan av.

Hovağası [i] Kuşçubaşı.

Hovarda [s] Cömert. Çapkın, sefih, malını zevk ve sefada, sefahatte sarfeden.

Hovardalık [i] Çapkınlık, sefahat, sefahat yolunda müsriflik.

Hovlamak [f] Fırlayıp atılmak.

Hoyrat [s] Kaba, nezaketsiz. Eli birşeye yakışmayan, birşeyi kullanmak ve muhafaza etmeği bilmeyen.

Hoyratlık [i] Kabalık, terbiyesizlik. Beceriksizlik.

Hödük [s] Kaba, naziklik bilmez, acemi, gabi, vurdumduymaz.

Hörgüç [i] Devenin arkasındaki tümsek. Hertürlü tümsek. Tepe, çıkıntı.

Hu! [m] Baksana! bana bak! hey! yahu!

Hububat [i] Buğday, arpa ve saire gibi taneli şeyler.

Hubut [i] Aşağıya inme, düşme.

Huda [i] Allah, Tanrı, Rap, Çalap.

Hud'a [i] Aldatma, oyun, dolap, hile.

Hudavendigâr [i] Âmir, hâkim, hükümdar.

Hudavent [i] Sahip, malik, efendi.

Hudayinabit [i] Ekilmeden kendiliğinden biten ot, ağaç. [c] Hiçbir talim ve terbiye görmemiş adam.

Hudut [i] Sınır, iki memleketin arasını ayıran hattı fâsıl, birşeyin dört tarafından sınırı.

Hukuk [i] Hakkın cem'i. Ba : hak.

Hukuk Fakültesi — Avukat ve adliyeci yetiştiren fakülte.

Hukukî [s] Haklara mensup ve müteallik olan, hukuka ait.

Hukukiyat [i] Haklardan bâhis ilim ve eserler, hukuka mütedair şeyler.

Hulâsa [i] Birşeyin en ruhlu ve kuvvetli kısmı, posası ve fazla şeyleri çıkarıldıktan sonra kalan güzidesi, züpte. Bir yazı, bir kitap, bir bahsin az sözle ifade olunan mefhumu, netice.

Hulâsatan [h] Muhtasaran, hulâsa tarikile, az sözle.

Hulefa [i] Halifenin cem'i. Ba: halife.

Hulf [i] Sözde durmama, vadini tutmama.

Hulfetmek [f] Sözünde durmamak.

Hulkum [i] Boğazın mideye açılan deliği.

Hulkumî [s] Hulkuma mensup ve müteallik olan.

Hulûl [i] Girme, duhul, içine geçme. Gelip çatma, vusul. Bazı kimselerin batıl itikadına göre ölen bir adam veya hayvan ruhunun diğer bir adam veya hayvan cesedine girmesi, tenasuh.

Hulûlî [s] Hulûl itikadı batılında bulunan adam.

Hulûs [i] Halislik, sâflık, doğruluk, yalan ve hileden ari. Samimiyet, kalp sadakati. Birine çatma, yaranma, müdahene.

Hulûskâr [s] Kalbî ve samimî muhabbet ve sadakati olan. Hulûs çakan, müdahin.

Hulûskârlık [i] Halis ve samimî muhabbet ve sadakat gösteremeklik. Dalkavukluk, müdahenecilik.

Hulya [i] Kuruntu, hayalât.

Humar [i] İçkiden sonra gelen başağrısı ve sersemlik.

Humayun [s] Kuvvetli, saadetli, mubarek, kutlu.

Humevî [s] Sıtmaya mensup ve müteallik olan.

Humma [i] Sıtma, hararet nöbeti. Tifo. Vücut hararetinin artmasile müterafik herbir hastalık.

Humus [i] Beşte bir. Birşeyin beş kısımdan bir kısmı.

Humuz [i] Ekşilik, kekrelik. Hamizın bir esasla birleşmesinden hâsıl olan kimyevî madde.

Humuza [i] Ekşilik, kekrelik.

Humuzat [i] Ekşi şeyler, hamızlar.

Humuziyet [i] Ekşilik, kekrelik, hamızlık.

Hun [i] Kan, dem.

Hunhar [s] Kan içen, kana doymayan. Zalim, çok kan döken.

Hunharlık [i] Zalimlik, kan dökücülük, kana doymayış.

Huni [i] Ağzı dar şeylere mayi birşey doldurmak için kullanılan teneke ve saireden maruf alet.

Hunnak [i] Boğazın iç taraftan şişmesinden doğan bir hastalık.

Hunnakî [s] Boğaz hastalığına mensup ve müteallik.

Hunnap [i] Kabuğu kırmızı, iri zeytin tanesi şeklinde çekirdekli maruf meyva.

Hunriz [s] Kan döken, seffak.

Hura [i] Bazı Avrupa ordu ve askerlerinin alkış için çıkardıkları ses. Yaşa!

Huraç [i] Bedenin muhtelif yerlerinde çıkan çıbanlar.

Hurafat [i] Eski zamanların batıl itikatlarından kalma harikulâde hikâyeler, esatir.

Hurafe [i] Hurafatın müfredi. Ba : hurafat.

Hurç [i] Meşinden büyük heybe.

Hurdacı [i] Ufaktefek şeyler, eski demir parçaları, müstamel alât ve edevat satan adam.

Hurdalanmak [f] Ufalanmak, parça parça olmak.

Hurde, a [i] Ufak şey, ufak parça, eski ve kırık

demir ve bakır alât ve edevat. İnce ve dakik mana, nükte, mazmun, gizli mana. [s] Pek küçük ve ince.

Hurdebin [i] Gözün göremeyeceği en ufak şeyleri, mikropları görmeğe mahsus alet, mikroskop. [s] En küçük ve dakik şeyleri görebilen, müdekkik, fehim ve idraki pek keskin.

Hurdebinî [s] Hurdebinle görülebilecek derecede küçük. Hurdebin aletine mahsus ve müteallik olan.

Hurdehaş [s] Parça parça, rize rize,

Huri [i] Cennet kızları. Gayet güzel ve eşi bulunmaz kız ve kadın.

Hurrem [s] Sevinçli, mesrur, şen, şat.

Huruç [i] Çıkma, dışarı çıkma.

Hurufat [i] Harfin cem'i. Ba : harf.

Hurma [i] Sıcak memleketlere mahsus maruf meyva.

Hurmadorusu [i]Hurma rengine benzer at dorusu.

Hüsnükabul [i] İyi muamele, taltif ve tatyip etme. Nezaket gösterme, ikram etme.

Husran [s] Yokluk.

Husuf [i] Ay tutulması.

Husul [i] Vücude gelme, peyda olma, hâsıl olma.

Husumet [i] Düşmanlık, adavet, hasımlık.

Husus [i] Has ve mahsus olma, mahsusluk. İş, madde, keyfiyet. Hasta veya diğer bir sebepten dolayı ifade ve takrir vermek için resmî devaire gidemiyen adamın talebile hanesine kadar gönderilen memur veya heyet.

Hususî [s] Umuma ait olmayıp bir şahsa, birşeye veya heyete ait olan. Zatî, şahsî.

Hususiyet [i] Hususilik, bir adamın şahıs ve zatına ait olma, mensubiyet, ihtisas. Bir adamın kendine mahsus hal ve tavrı. Dostluk, aşinalık.

Husye [i] Haya, insanın aleti tenasülü teferrüatından olan yumurtalar, taşak.

Huşu [i] Gönül alçaklığı, tevazu.

Huşunet [i] Katılık, sertlik, kabalık.

Hut [i] Balık. On iki burçtan biri.

Hutpe [i] Hatibin mimberde okuduğu dinî nutuk. Kalabalık bir cemaate karşı irat olunan nutuk.

Hutut [ı] Hattın cem'i. Ba: hat.

Huval [i] Kundura kalıbının yukarsını genişletmek için konulan takoz.

Huveynat [ı] Hayvancıklar, pek küçük hayvanlar, mikroplar.

Huy [i] Bağırıp çağırma, şamata, nara.

Huy [i] Tabiat, ahlâk, cibillet. Âdet, mutat. Fena alışma, sui itiyat.

Huy [i] Bir nevi madenkömürü.

Huylanmak [f] Kötü huy peyda etmek, hırçınlaşmak. Darılmak, gücenmek, hiddet etmek. Kuşkulanmak.

Huylu [s] Kötü huy ve âdeti olan, hırçın serkeş.

Huysuz [s] Tabiatsız, iyi huyu olmayan, kötü huylu, hırçın, serkeş.

Huysuzluk [i] Fena huy ve tabiat, hırçınlık, serkeşlik.

Huzme [i] Deste, demet, paket, küçük denk.

Huzu [i] Alçak gönüllülük, huşu.

Huzur [i] Hazır olma, mevcut bulunma. Ön, pişigâh. Rahat, asayiş, asudegi, aram.

Huzuzat [i] Hazzın cem'i. Ba: haz.

Huzzar [i] Hazzırın cem'i. Ba: hazır.

Hübup [i] Esme, rüzgâr esmesi, vezan.

Hüccet [i] Delil, bürhan. Bir hükmü, bir tasarrufu tekiden bir mahkeme tarafından verilmiş resmî varaka, tasarruf senedi.

Hüceyre [i] Küçük hücre. Küçük delik, oyuk. Uzvî cisimlerin en ufak cüz'ü.

Hücre, höcre [i] Küçük oda, odacık. Tekke, medrese odası. Loca. Eski odalarda kapının iki tarafında bardak ve saire koymağa mahsus küçük ve kapısız dolap. Mevadı uzviyenin içinde arıgümeci gibi mevcut küçük delikler.

Hücrevî [s] Ufak hücreleri, oyukları olan.

Hücum [i] Saldırma, üstüne yürüme, koşarak atılma, üşüşme, savlet. Harbederek düşmanın üzerine saldırma, baskın yapma. Kan ve sairenin bedenin bir tarafına birikmesi.

Hükema [i] Hakimin cem'i: Ba. hakim.

Hükkâm [i] Hâkimin cem'i : ba Hâkim.

Hükmen [h] Hüküm ile, hüküm cihetile, hükmünde, mesabesinde.

Hükmetmek [f] Hâkimlik, hükûmet, nüfuz etmek, son ve kat'î karar vermek.

Hükmî [s] Hükme mensup ve müteallik olan. Öyle itibar olunan, sayılan, kanunen öyle addedilen.

Hüküm [i] Hâkimlik, hükûmet, âmirlik. Emir, irade, kumanda. Bir mahkemenin son kararı, davanın hal ve faslına dair hâkimin son sözü. Kuvvet, ehemmiyet, nüfuz. Tesir. Menzil, mesafe, makam. İktiza, icap.

Hükümdar [i] Emir ve hüküm sahibi olan, melik, şah, kıral ve saire.

Hükümdarlık [i] Meliklik, şahlık, padişahlık, kırallık, emir ve hüküm sahipliği.

Hükûmet [i] Bir memleketi idare etme. Bir memlekette hüküm süren ve onu idare eden heyet, devlet. Usulü idare, tarzı devlet. Heyeti idare, kabina, heyeti vekile.

Hükümlü [s] Bir hüküm ve emri havi olan. Mahkûm.

Hükümname [i] Bir mahkeme ve heyetin hüküm ve kararını havi varaka, hüküm kâğıdı, ilâm.

Hükümran [i] Hüküm ve saltanat süren, hâkim, hükümdar.

Hükümranlık [i] Hüküm sürme, hükümdarlık.

Hükümsüz [s] Hüküm, kuvvet ve tesiri olmayan, mer'i olmayan. Devamsız, tesirsiz.

Hükümsüzlük [i] Kuvvet ve tesirsizlik, ademi mer'iyet. Devamsızlık.

Hülle [i] Müzeyyen, süslü, işlemeli elbise.

Hüma [i] İsmi var cismi yok, hayalî bir kuş, devletkuşu. [c] Saadet, kutluluk.

Hüner [i] Bilme, biliş, marifet, malûmat. Ustalık, maharet, hazakat. İnce san'at.

Hünerli [s] İlim ve marifeti, mahareti olan, san'atkâr, usta. San'at ve maharetle yapılmış, musanna.

Hünersiz [s] San'at ve mahareti olmayan marifetsiz. San'at ve maharetle yapılmamış, san'atsiz. Eski şer'î ahkâma göre üç defa boşanan bir kadının yine eski kocası almak istediği zaman ertesi gün boşamak şartile başka bir şahıs tarafından nikâhlanması.

Hüngürdemek [f] Hüngür hüngür ağlamak, sesle ve bir nevi asabiyetle ağlamak.

Hüngür hüngür [h] Sesle hıçkıra, hıçkıra.

Hünkâr [i] Hükümdar, padişah, sultan, hakan.

Hünsa [s] Hem erkek hem dişi olan.

Hür [s] Azat, esir ve köle olmayan, serbest, kendisine sahip ve malik olan.

Hürle [i] Burçak cinsinden hububat nev'i.

Hürmet [i] Şeref, haysiyet. Riayet, itibar, ikram, izaz. Şer'an, kanunen haram, memnu olma.

Hürmeten [h] Riayet ve ikram maksadile,

Hürmetli [s] Şeref, haysiyet ve itibar sahibi, şayanı hürmet ve tevkir. [c] Büyük, okkalı.

Hürmetlice [s] Büyükçe, okkalıca.

Hürmetsiz [s] Riayetsiz, hürmet ve itibardan ari.

Hürmetsizlik [i] Riayetsizlik, hürmet ve itibar etmeyiş.

Hürriyet [i] Hürlük, azatlık, esir ve köle olmamaklık, kendisine malik olmaklık, serbestî.

Hüsnükabul [h] İyi kabul etme, ikram ve tazim ile karşılama.

Hüsün [i] Güzellik, cemal. İyilik, makbuliyet.

Hüş, huş [i] Akıl, şuur.

Hüşyar[s] Akıllı, şuurlu.

Hüveyda [s] Belli, aşikâr, zahir, ayan.

Hüviyet [i] Şahsın mahiyet ve hakikati, bir adamın kim olduğu, benliği,

Hüyük [i] Tümsek, tepe, çıkıntı.

Hüzam [i] Musikide bir makam.

Hüzün [i] Keder, gam, mağmumiyet, mahzunluk.

Hüzünlenmek [f] Kederlenmek, mahzun olmak, müteessir olmak, gamlanmak.

Hüzünlü [s] Kederli, mahzun, mağmum.

Hüzünsüz [s] Gamsız, kedersiz, hüznü olmayan.

İ

İ [h] Türkçe alfabenin onuncu ve sedalıların üçüncü harfi.

İade [i] Çevirme, geri verme. Bir daha yapma, tekrar etme. Eski haline getirme.

İane [i] Yardım, muavenet, imdat. Umumî veya hayırlı bir iş yahut muhtaç bir adama yardım için toplanılan para.

İaneten [h] İane suretile, yardım ve muavenet olmak üzre.

İare [i] Ödünç, ariyet verme.

İaşe [i] Geçindirme, yaşatma.

İba [i] Çekinme, istinkâf, imtina.

İbadet [i] Namaz. Tapma, tapınma, perestiş. Dindarlık.

İbadetgâh [i] Mabet, ibadet yeri, ibadethane.

İbadethane [i] Allaha veya bir mabuda ibadet etmeğe, tapınmağa mahsus yer, mabet.

İbaha [i] Mubah etme. Birşeyin mahremiyetinin kaldırılmasile istimalinin muhayyer bırakılması.

İbare [i] Fıkra, cümle. Yazı. Yazılı bir ifadenin sureti terkibi.

İbaret [i] Mürekkep, müteşekkil.

İb'at [i] Uzaklaştırma, tardetme, teb'it.

İbcal [i] Tazim ve tekrim.

İbda [i] Yaratma, icat, Misli geçmemiş bir şiir veya güzel bir eser meydana getirme.

İber [i] Ba: ibret,

İbik [i] Horozun başındaki kırmızı deri.

İbin [i] Oğul.

İbiş [i] Hımbıl, salak.

İblağ [i] İsal, yetiştirme. Tebliğ etme. Doldurma, vardırma, çıkarma.

İblis [i] Şeytan. [c] Habis, dessas, hilekâr adam.

İblisane [s] Şeytânca, müfsidane.

İblistırnağı [i] Şeytantırnağı.

İbnivakit [i] Zemane adamı.

İbra [] Tebriye, alacak verecek kalmadığını beyan.

İbram [i] Yalvarma. Rica ve teklifte ısrar etme.

İbraname [i] İlişik, alacak ve verecek kalmadığına dair verilen senet, ibra senedi.

İbranî [î] Beniisrail kavmine mensup, müteallik veya bu kavm efradından olan.

İbranice [s] İbranî lisan ve yazısı.

İbraz [i] Gösterme, meydana koma, izhar.

İbre [i] İğne. Çiçeklerde gubarıtal'i mübeyize isal eden mil. Miknatısta müsbet ve menfi kutupları gösteren uç.

İbreli [s] İbresi olan.

İbret [i] İntibaha sebep olacak bir vak'a ve hal, böyle bir halden ders alma.

İbretamiz [s] İbreti mucip, ibret veren.

İbretbahş [s] İbret veren, ibretamiz.

İbreten [h] İbret olmak üzere, intibah.

İbri [s] İbresi olan nebat.

İbrik [i] Su dökmeğe mahsus kulplu ve emzikli kap. Aptes almağa, çay, kahve v. s. yapmağa yarayan ayrı ayrı ve türlü türlü kaplar.

İbrikçi [i]İbriktar. İbrik yapıp satan adam.

İbriktar [i] Eskiden saraylarda leğen, ibrik ve aptes levazimine memur olan adam.

İbrişim [i] İpek ipliği, bükülmüş ipek. [s] İbrişimden yapılmış.

İbriz [i] Halis altın.

İbzal [i] Bezletme, esirgemeyip sarfetme.

İcabet [i] Kabul, muvafakat.

İcap [i] Mucip ve sebep olma. İktiza etme, lâzımgelme.

İcar [i] Kira. Kiraya verme, kiralama.

İcare [i] Kira, bir bina arsa v. s. nin muayyen bir zaman için icara verilmesi.

İcareteyn [i] Müeccel ve muaccel icarelerle kiralanan vakıf emlâki.

İcat [i] Bulma, keşfetme, vücude getirme, ihtira. Uydurma.

İcaz [i] Kısa kesme, ihtisar. İbareyi lüzumundan ziyade kısaltarak zor anlaşılır bir hale sokma.

İcaz [i] Cesaretini kırma, âciz bırakma. Harikulâde şey, keramet, mucize.

İcazkârane [s] Mucize kabilindn olan, mucize kabilinden olarak. Herkesi hayrette bırakırcasına.

İcazet [i] İzin, ruhsat, müsaade. Şehadetname, mezuniyet varakası.

İcazetname [i] Yüksek tahsilde bulunanların mezun oldukta aldıkları şehadetname, izinname.

İcbar [i] Cebretme, zorlama. İstemiyerek bir işe mecbur kılma.

İclâl [i] Büyütme, ikram, tazim, ağırlama. Büyüklük, celâl, azamet.

İclâs [i] Oturtma, cülûs ettirtme. Tahta geçirme.

İcma [i] Toplama.

İcmal [i] Hulâsa, telhis. Bir arada toplama, cemi. Uzun bir hesaptan çıkarılan netice, hulâsa. Gazetelerde günün veya hafta veya ayın vakayiini bir arada toplıyan bent, makale.

İcmalen [h] Toptan, muhtasar olarak, hulâsa suretile.

İcra [i] Yapma, başarma. Resmî muamelesi görülüp bitirme, ifa. Akıtma. Tatbik, bir karar veya hükmün tatbiki. Mahkeme kararlarını tatbik eden daire, icra heyeti.

İcraat [i] İş, faaliyet. Varlık, muvaffakıyat. Tatbikat, ameliyat.

İcra Heyeti — Mahkeme kararlarını tatbike memur olan heyet, icra memurları heyeti.

İcra memuru — Mahkeme kararlarını tatbik ile borçludan borcunu alıp alacaklıya vermekle mükellef olan adliye memuru.

İcra Vekilleri Heyeti — Vekiller heyeti. Başvekilin riyaset ettiği vekillerden mürekkep heyet.

İç [i] Herşeyin içerisi, dışın zıddı, derun, dahil. Birşeyin ortasındaki kısım, göbek. Karın, mide. Kalp, vicdan. Birşeyin görünmez ciheti, bâtın.

İçağrısı [i] Yürek ağrısı. İçte duyulan ağrı.

İçbulantısı [i] Mide fesadı, iç karışıklığı, gönül bulantısı.

İççamaşırı [i] Elbisenin altına giyilen çamaşır.

İçdonu [i] Pantalon altına giyilen don.

İçerde [z] Dahilde. İçte.

İçeri [z] Dahilde, dahile. [s] İçerdeki, dahilî, derunî. [i] İç taraf. İç, yürek, mide.

İçerilemek [f] İçine atmak, için için kızmak.

İçerlek [i] Dip, kuytu yer, çıkmaz.

İçgömleği [i] Ten üzerine giyilen gömlek.

İçgüvey [i] Kayınpederin evine alınan damat.

İçiçe [s] Biribirinin içinde, biri diğeri içinde.

İçim [i] Bir defada, bir hamlede içilen miktar, yudum, cür'a. İçilen şeyin tadı, lezzeti. İçme, içiş.

İçimli [s] İçimi güzel olan. Lezzetli, leziz.

İçin [h] Sebep ve gaye bildirir. Yolunda, uğrunda, lehinde.

İçinde [z] Ortasında, arasında, dahilinde, zarfında.

İçinden [z] Meyanından, arasından, derunundan.

İçin için [i] Alttan alta, gizlidengizliye, belli etmeden. İçli bir surette, hassasane.

İçirmek [f] İçmeğe sevk veya icbar etmek. İçkiden sarhoş etmek. Yutturmak, sindirmek.

İçirilmek [f] Biri tarafından içirilmek, yutturmak.

İçiş [i] İçmek işi ve tarzı.

İçkabı [i] İç mahfaza.

İçkabuk [i] Meyvanın dışkabuğunun altındaki incecik zar, meyvaya yapışık olan ince kabuk.

İçkale [i] Bir kalenin içinde bulunan daha küçüğü.

İçkapı [i] İçerdeki kapı. Bahçe içinde ve evin dahiline açılan kapı.

İçki [i] Müskirat, meşrubat. İşret.

İçkil [s] İçeriye müteallik, dahilî.

İçkin [s] Derunî, içeriye müteallik, dahilî.

İçli [s] İçi dolu, etli meyva. v. s. Çabuk müteessir olur, duygulu, yüreğiyufka.

İçlidışlı [s] Teklifsiz, yüzgöz, lâübali.

İçlik [s] İçe ve içeriye mahsus ve ait, dahilî.

İçme [i] İçilecek suyu bulunan yer, memba, kaynak. İçmek fili.

İçmek [f] Sulu ve su gibi şeyleri ağızdan içeriye çekmek. İçki içmek, işret etmek. Tütün, cıgara yakıp dumanını çekmek.

İçre [i] İç taraf, dahil, derun, taşra mukabili. [z] İçinde, zarfında.

İçsıkıntısı [i] Cansıkıntısı, neşesizlik, gönüldarlığı.

İçtihat [i] Fikir, kanaat. Çalışıp çabalama, sây.

İçtima [i] Toplanma, birikme, bir yere gelme, bir yerde buluşma. Bir meclis veya heyetin toplanması, in'ikat.

İçtimaî [s] Cemiyete mensup ve mütaallik.

İçtimaîleşmek [f] İçtimaî olmak, cemiyet hayatına ve telâkkilerine uygun olmak.

İçtimaîlik [i] Medenilik, cemiyet içinde ve cemiyet hayatını yaşamaklık, bedevi olmamaklık.

İçtimaiyat [i] İçtimaî ilimler. Mevzuu cemiyet olan ilimler.

İçtimaiyun [i] İçtimaî ilimlerle uğraşanlar, içtimaiyat âlimleri.

İçtinap [i] Sakınma, çekinme, ihtiraz.

İçtisar [i] Cür'etlenme pervasızlanma, korkmayıp atılma.

İçvekâlet [i] Dahiliye vekilliği.

İçvekili [i] Dahiliye vekili.

İçvekilliği [i] Dahiliye vekilliği. Dahilî işlere bakan vekâlet.

İçyağ [i] Barsakları kaplayan yağ çemberi, sanayide ve mum yapmakta kullanılan bir yağ.

İçyüz [i] Birşeyin hakikati, işin aslı.

İd [i] Bayram.

İdadi [i] Vaktile rüşdiyeden sonraki mektep. rOaı Jim naz.m ektep.

İdadiye [i] İdadi. Vaktile rüşdiyeden sonra girilip yüksek mekteplere kabul olunabilmek için lâzımgelen malûmatı öğreten mektep. Sultaniyelerden aşağı olan mektep. Jimnaz,

İdgam [i] Arabîde bir cinsten yanyana iki harfin şeddeli bir harf suretine konmasına denir.

İdam]i] Öldürme, yoketme, kanun ve mahkeme emrile salbolunma, kısas.

İdame [i] Devam ettirme, daim etme.

İdane [i] Borç, ödünç verme, ikraz.

İdaneten [h] Ödünç olarak, ikraz suretile.

İdare [i] Çevirme, döndürme, dolaştırma. Kullanma, istimal etme, becerme, çevirme. İnzibat altında tutma. Geçinme, taayyüş. Tasarruf, iktisat. Yetme, kâfi gelme. Kumanda etme, kullanma, riyaset etme. Resmî bir işin veya bir şirket v. s. işini görmekle mükellef ve bir müdürün riyaseti altında bulunan heyet ve daire; böyle bir heyetin toplandığı ve iş gördüğü yer, daire.

İdarebezi [i] Dayanıklı ve ucuz bir nevi gömleklik kumaş.

İdarefitili [i] Yatak odasında geceleyin yakılan kandil.

İdarehane [i] Bir işe bakan heyetin toplanıp iş gördüğü yer ve daire, bir işin idare olunduğu yer.

İdareli [s] İktısat ve tasarrufa riayet eden, tasarrufa elverişli olan. İdare etmesini bilen.

İdaresiz [s] Hesap ve kitapla iş görmiyen. İnzıbat ve idare kabiliyetinden mahrum. Müsrif.

İdat [i] Hazırlama, bir işe muktedir olacak hale getirme.

İdbar [i] Talihsizlik, baht ve talihin yüz çevirmesi, bahtsızlık, perişanlık.

İddet [i] Zevci vefat eden veya kocasından ayrılan kadının tekrar evlenmek için beklemeğe mecbur olduğu müddet.

İddia [i] Doğruluğunda ısrar ile söyleme. Haklı veya haksız bir davaya kalkışma. Haiz olmadığı sıfatı haiz olduğunu söyleme ve kendisine ait olmayan bir hakkı talebe kalkışma. İnat, ısrar, muannitlik.

İddiacı [s] İddiası çok olan. İnatçı.

İddialı [s] İktidar ve liyakat davasında bulunan, kendine güvenen.

İddihar [i] Biriktirme, toplama, hıfzetme. İcabında yüksek fiatla satmak üzre zahire toplama.

İdeal [i] Mefkûre. Fikir ve hayalde yaşayan kemal nümunesi.

İdealism [i] Bir felsefî mezhep, iftikâriye. Mefkûreci.

İdealist [s] İdealism taraftarı. Mefkûreci.

İdeoloji [i] Tasavvurlar ve mefhumlar ilmi, fikriyat üzerine müesses ilim.

İdeolok [i] İdeoloji taraftarı [c] [istihza makamında] Felsefî hayaller ve mücerret şeylerle uğraşan.

İdil [i] Kır hayatına, köy ve çobanlığa ait ve hemen daima aşıkane olan şiir veya hikâye. Sâf ve temiz aşk.

İdiş [i] Binek atı, binek beygiri.

İdman [i] Devam, müdavemet, mümarese. Bedeni kuvvetlendirmek için yapılan harekât, bedenî terbiye.

İdrak [i] Anlayış, akıl erdirme, varış, fehim. Erişme, yetişme, kavuşma. Çağını bulma, mevsimine yetişme,

İdrar [i] Sidik, küçükaptes.

İdrofil [i] Su içen, su emen.

İdrojen [i] Müvellidülma, havadan hafif bir gaz.

İdroloji [i] Suların muhtelif aksamından ve havassından bahseden ilim.

İdroplan [i] Deniz tayyaresi, denize inebilen ve üzerinde motor gibi giden tayyare.

İdroterapi [i] Sıcak veya soğuk su ile tedavi.

İfa [i] Yapma, icra etme. Borç veya vadini yapma, eda etme. İş görme, etme, kılma.

İfade [i] Söyleme, anlatma, takrir, beyan. Anlatış, ifade yolu.

İfakat [i] İyileşme, hastalıktan kalkma. Ayılma.

İffet [i] Namus, ırz. Hicap. Doğruluk, istikamet, irtikâba tenezzül etmeyiş.

İffetli [s] Namus ve iffet sahibi kadın, afif, namuslu. Haramyemez, namuslu. Kadınlara hürmet makamında ve elkap olarak kullanılır.

İffetlû [s] Ba: İffetli.

İfham [i] Anlatma, bildirme, tefhim etme.

İflâh [i] Halini ıslah edip selâmete çıkma.

İflâs [i] Bir tacir veya sarrafın borcunu vaktinde veremeyip itibarını kaybetmesile mevcut emval ve eşyasının satılığa çıkarılması, müflis olma, topatma.

İfna [i] Tüketme, yoketme, iflâs ve imha.

İfrağ [i] Biçime koma, şekil ve heyet verme. Kalıba dökme. Maden ve saireyi eritip bir kalıba akıtma.

İfrat [i] Pek ileri varma, itidalden ayrılma, mübalâğa.

İfraz [i] Ayırma. Yaradan birşey akma ve akan şey.

İfrazat [i] Bedenin bir yerinden veya bir yaradan

akan şey, ifraz olunan şey. Sidik.

İfrit [i] İblis. [c] Mütehevvir.

İfsat [i] Bozma, berbat etme, karıştırma. Fesada uğratma, fitne ve kargaşalık çıkartma.

İfşa [i] Yayma, neşir ve ilân etme. Meydana çıkarma. Sır verme.

İftar [i] Oruç açma, oruç bozma. Ramazanda gurup vakti orucu bozmak üzere yenen yemek. Oruç bozma vakti.

İftariye [i] İftara mahsus yemek, reçel v. s. Ramazanda iftar davetlilerine verilen ihsan, dişkirası.

İftarlık [s] İftara mahsus, iftara yakışır. Ramazan sofrasına konulan reçel, çerez v. s.

İftihar [i] Öğünme, koltuk kabartma, fahır, mubahat.

İftikar [i] Büyük ihtiyaç, ziyadesile muhtaç olma.

İftira [i] Aslı olmayan bir kabahat isnat etme, bühtan.

İftiracı [s] Ötekine, berikine asılsız ve yalandan bir kabahat isnat eden, müfteri, bühtancı.

İftirak [i] Ayrılma, firak, hicran. Dağılma, dağınık olma.

İğ [i] Yün, pamuk v. s. kıvırmağa mahsus iğne, iği, tığ.

İğbirar [i] Gücenme, muğber olma, hatır kalma. Tozlanma.

İğci [s] İğ yapan ve satan adam.

İğde [i] Bir nevi meyva ve bu meyvayı veren ağaç ve çiçeği.

İğdiş [s] Kokmuş, bozuk, cılk (yumurta).

İğfal [i] Aldatma, kandırma, gaflete düşürme.

İği [i] Yün veya pamuk v. s. çevirip kıvırmağa mahsus çelik. iğ.

İğitaşı [i] Değirmenin alt taşı.

İğlâ [i] Pahalandırma, fiatını yükseltme.

İğlâk [i] Kapama. Sözü anlaşılmaz ve karışık surette söyleme.

İğmaz [i] Görmemezliğe gelme, göz yumma, göz kapama.

İğme [i] Çarpıtma, bir yana meylettirme, kıvırılma.

İğmek [f] Bir yana meylettirmek. Bükmek, çe-

virmek, kıvırmak. [c] Kandırmak, ikna etmek.

İğne [i] Dikişe mahsus sivri ve iplik geçirilecek deliği olan alet. Diken. Arı akrep gibi böceklerin soktukları sivri şey. Bazı aletlerin sivri ve ince kısmı. Başa ve göğse sokulmak üzre iğneye takılı mücevher. İnsan ve hayvanların vücutlerine aşı yapmak için batırılan sivri uçlu alet, bu aletle aşı yapma, enjeksiyon.

İğneardı [i] Bir nevi dikiş, makina dikişine benzeyen el dikişi.

İğneci [i] İğne yapan ve satan adam.

İğnecik [i] Dümeni rapteden sivri demirler.

İğnedan [i] İğne koymağa mahsus ufak kutu, iğnelik, iğne mahfazası.

İğnelemek [f] İğne ile delmek. Topluiğne ile iliştirmek.

İğnelik [i] İğnedan, iğne koymağa mahsus kutu.

İğrelti [i] Bir cins ot. İğreltiotu.

İğremek [f] (Boğa ve emsali) Böğürmek, bağırmak.

İğrenç [i] İğrenme, ikrah. [s] Çok pis. İğrenilecek şey.

İğrençlik [i] İğrenme, ikrah, tiksinme. İğrenç olma.

İğrendirmek [f] Tiksindirmek, ikrah ettirmek, iğrenmesini mucip olmak.

İğrenecek [s] Tiksinme veren, ikrah olunacak, müstekreh.

İğrengeç [s] Herşeyden iğrenen, tiksinen.

İğrenilmek [f] İğrenme gelmek, tiksinilmek, istikrah edilmek.

İğrenmek [f] Tiksinmek, ikrah, nefret etmek.

İğreti [s] Ariyet, ödünç, kendi malı olmayan. İare. Muallâk gibi duran, yerli ve sabit olmayan. Muvakkat, bağlı olmayan. Sun'î, sahte, tabiî olmayan.

İğretilik [i] Sabit olmayış, muallâk veya sun'î olma.

İğri [s] Çarpık, doğru olmayan. Bükülmüş, kemerli. [c] Yalan, kizip. Sözünde sıdık ve doğruluk olmayan.

İğribacak [s] Çarpık bacaklı.

İğri büğrü [i] Hertarafı çarpık.

İğriçehre [s] Abus, abusluk.

İğrik [s [Çok bağıran ve böğüren. (Hayvan)

İğrilik [i]Çarpıklık, iğri oluş. Hile, ademi istikamet.

İğrilmek [f] İğri olmak, çarpılmak.

İğritmek [f] Kıvırmak, iğri etmek.

İgroskop [i] Havayı nesiminin rütubetini gösteren alet.

İğtinam [i] Yağma, çapul etme. Ganimet. Zahmetsiz bir mal nazarile bakma.

İğtişaş [i] Kargaşalık, karışıklık, sükûn ve asayişin bozukluğu.

İğva [i] Azdırma, ayartma, yolu şaşırtma.

İğzap [i] Hiddetlendirme, kızdırma.

İhafe [i] Korku verme, korkutma.

İhale [i] Bir işi birine terk. Müzayede veya müzayedeye çıkarılan birşeyi talibine verme.

İhaleten [h] İhale suretile, müzayede veya münakasaya konarak.

İham [i] Vehmettirme, şüphe ve tereddüde düşürme, bir ibareyi birkaç mana çıkacak surette tertip ederek şüphe ve tereddüt uyandırma.

İhanet [i] Hiyanet, fenalık.

İhata [i] Kuşatma, etrafını çevirme. Kavrayış, anlayış. Vukuf, malûmat.

İhbar [i] Haber verme, malûmat verme, bildirme, anlatma, yetiştirme.

İhbariye [i] Kaçak eşyayı haber verene mükâfat olarak verilen para.

İhbarname [i]Bir vak'a hakkında malûmatı havi merciine verilen varaka. Bir borcun verilmesi. v. s. hakkında bir resmî daireden gönderilen ihtarname.

İhda [i] Hediye etmek, bağışlamak.

İhdas [i] Meydana getirme, peyda etme, icat ve ihtira.

İhfa [i] Gizleme, saklama.

İhlâk [i] Helâk etme, mahvetme. Sarfetme.

İhlâl [i] Bozma, sakatlama, ifsat etme.

İhlâs [i] Doğru ve garezsiz muhabbet, samimiyet, kalp doğruluğu, sıdık.

İhlil [i] Sidik mecrası, sidik deliği.

İhmal [i] Ehemmiyet vermeme, aldırış etmemezlik, vazifeyi yapmamazlık, müsamaha.

İhmalci [s] Dikkat etmiyen, dikkatsiz, müsamahacı.

İhnak [i] Boğma, boğarak öldürme.

İhracat [i] Dışarıya, yabancı memleketlere gönderilen mahsulât ve emtia.

İhraç [i] Çıkarma, dışarıya atma. İstihsal etme. Memlekette yetişen fazla mahsulât ve eşyayı başka memleketlere gönderme.

İhrak [i] Yakma, ateş verme.

İhram [i] Arapların büründükleri beyaz yün çarşaf, yün yaygı.

İhraz [i] Kazanma, nail olma.

İhsa [i] Sayma, tadat.

İhsaî [s] İhsaiyata, istatistiğe ait ve müteallik. İstatistiğe müstenit.

İhsaiyat [i] İstatistik, istatistiğe ait malûmatı toplama ilmi.

İhsan [i] Bağışlama, hediye verme. Lûtfetme.

İhsas [i] Hissettirme, sezdirme. Havasımızdan biri vasıtasile mütessir olma, duyma.

İhtar [i] Hatırlatma, hatırına getirme. Nazarı dikkati celbetme.

İhtibas [i] Tutulma, tutukluk.

İhticaç [i] Delil gösterme, delil ile ispat etme.

İhticap [i] Gizlenme, örtünme, saklanma, perde ve örtü arkasına girme.

İhtida [i] Müslüman olma, hidayet bulma, müslüman dinini kabul etme.

İhtifa [i] Gizlenme, saklanma.

İhtifal [i] Hürmet ve saygı için yapılan merasim.

İhtikâr [i] Zahire ve başka mahsulleri ucuz iken toplayıp pahalılaştıktan sonra yüksek fiatla satma.

İhtikan [i] Şırınga kullanma, şırınga ile yıkama.

Vücudün bir yerinde kan birikmesi.

İhtilâç [i] Çarpınma, çarpıntı, seğirtme.

İhtilâf [i] Uymayış, uyuşmama, ayrı ayrı fikir ve kanaatte olma.

İhtilâl [i] Karışıklık çıkarma, fesat. Devlet kanunlarına muhalefette karışıklık vücude getirme. Ekşime, karışma.

İhtilâm [i] Duş azma, rüyada münasebeti cinsiyede bulunma ve meni gelme. Bülûğ çağına erme, baliğ olma.

İhtilâs [i] Çalma, sirkat, Suiistimal, hırsızlık.

İhtilât [i] Karışma, temas, karışıp görüşme.

İhtimal [i] İmkân, aklayakın olma, mümkün olma. [h] Belki, olabilir.

İhtimam [i] Dikkatle çalışma, sây ve gayret.

İhtimar [i] Mayalanıp kaynama, ekşiyip mayalanma.

İhtinak [i] Boğulma, nefes alamama.

İhtira [i] İcat, evvelce bilinmeyen birşey keşfetme. [c] Asılsız birşeyi olmuş gibi gösterme, uydurma.

İhtiraî [s] İcat ve ihtiraa müteallik veya ihtira olunmuş.

İhtirak [i] Yanma, tutuşma, yanıp kül olma. Bir seyyarenin şemse tekarrübü. Bir cismin müvellidülhumuza ile birleşmesinden hâsıl olan değişiklik,

İhtiram [i] Saygı, hürmet, riayet.

İhtiras [i] Ruhu heyecana getiren ve hareketlendiren şeyler, şiddetli arzu, aşk, kin, nefret v. s., Pasyon.

İhtiraz [i] Sakınma, çekinme, korunma.

İhtisap [i] Hesaba çekme, hesap sorma, mes'uliyet. Ceza. Vaktile polis ve belediye vazifesini gören ve vazifesi esnafa nezaret etmek olan daire, bu daireye ait vergi.

İhtisar [i] Kısaltma, kısa kesme. Hesapta bir tenasübü ufaltma, en küçük haddine indirme.

İhtisaren [h] İhtisar tarikile, muhtasar olarak, tafsilâtsız.

İhtisas [i] Tahassüs, hisler vasıtasile ruhta hâsıl olan teessür.

İhtisas [i] Yalnız birşeyle meşgul olma. Bir ilim veya fende bilgisini derinleştirme.

İhtişam [i] Göz kamaştırma, debdebe, tantana.

İhtiva [i] İçine alma, şamil olma, ihata.

İhtiyaç [i] Lüzum, zaruret. Birşeyi onsuz yapamıyacak derecede bağlı olma. Yokluk, yoksulluk, zaruret. İftikar.

İhtiyar [s] Yaşlı adam, koca, pir, şeyh [i] Seçme, tercih, intihap, katlanma, razı olma. Arzu, irade.

İhtiyarî [s] Mecburî olmıyan, kendi arzu ve rızasile olan.

İhtiyarlamak [f] Kocamak, yaşlanmak, ihtiyar olmak.

İhtiyarlatmak [f] Kocatmak, ihtiyarlığa duçar etmek.

İhtiyarlık [i] Kocalık, pirlik, yaşlılık.

İhtiyat [i] Tedbir, basiret. İlerisini düşünme ve bu maksatla saklanan şey, lüzumunda sarfedilmek için saklanılan şey.

İhtiyaten [h] İlerde lâzım olur düşüncesile, ihtiyat olarak.

İhtiyatlı [s] İlerisini düşünen, tedbirli, basiretli.

İhtiyatsız [s] İlerisini düşünmiyen, düşüncesiz, tedbirsiz, basiretsiz, gafil.

İhtiyatsızlık [i] Tedbirsizlik, düşüncesizlik, gafillik, ilerisini düşünmemezlik.

İhtiyol [i] Cilt hastalıklarında kullanılan kükürtlü bir yağ.

İhtizar [i] Can çekişme, ölüme hazır olma.

İhtizaz [i] Hafifçe titreme, lerze, sarsıntı. Havanın sesten sarsılıp sedayı nakletmesi.

İhvan [i] Sadık ve samimî dostlar. Bir mezhep veya tarike mensup bulunanlar.

İhya [i] Diriltme, canlandırma. Şenlendirme, canlandırır gibi neşe verme, imar etme. Kuvvet ve taravet verme. Sevindirme, memnun ve müsterih etme. Geceyi ibadetle ve uykusuz geçirme.

İhzar [i] Hazırlama, getirtme.

İhzariye [i] Birinin mahkemeye celp ve daveti için alınan harç.

İka [i] Yapma, vukubuldurma.

İkame [i] Oturtma. Kaldırma, kıyam ettirme, ayakta durdurma, bindirme. Meydana koma. Doğrultma, yerleştirme. Açma. (dava).

İkamet [i] Bir yerde oturma, sakin ve mukim olma, oturma.

İkametgâh [i] Oturulan yer, mesken.

İkan [i] Sağlam biliş, yakın bilme.

İk'at [i] Oturtma, çıkartma. Birini bir yere yerleştirme.

İkaz [i] Uyandırma, uykudan kaldırma. [c] Aklını başına toplatma, gözünü açtırma, gafletten kurtarma.

İkbal [i] Talih, baht. İşi doğru gitme, hali ve vakti iyi olma. Yüksek bir iş ve vazifede bulunma. İstek, teveccüh, bakma.

İkbalperestlik [i] Mevki ve rütbe hırsı, yüksek makamlara geçmek ihtirası.

İkbalsiz [i] İşi ters giden, bahtsız, talihsiz.

İkdam [i] Sebat ve sabır ile çalışma. Cesurane teşebbüs etme, azim ile çalışma.

İkdar [i] Geçindirme, zaruretten kurtarma, maişetini temin etme. Birine birşeyi mümkün kılma, muktedir etme.

İken [c] Olduğu halde. Olduğu zaman. Fiilde müzari, maziinakli ve istikbal sigalarına iltihak ederek hal veya zaman beyan eder.

İki [i] Birden sonra gelen sayı.

İkiağızlı [i] İki ağzı keser (bıçak v. s).

İkiçifte [i] Dört kürekli kayık.

İkidebir — ikidebirde Pek sık, hervakit.

İkilemek [f] İki yapmak, eşini tedarik etmek.

İkili [s] İki şeyden mürekkep. [i] İskambil kâğıtlarının iki beneklisi.

İkilik [i] İki kuruş kıymetindeki eski gümüş para. İki kısımdan mürekkep. Ayrılık, ihtilâf, iki taraf olma, ikiye bölünme.

İkin [i] Aceba, aya.

İkinci [s] Birinciden sonra gelen, sani.

İkindi [i] Öğle ile akşam araşındaki namaz vakti. Öğleden üç dört saat sonraki vakit.

İkindiyin [z] İkindi vakti, ikindi üstü.

İkişer Herbirine veya her defasına iki.

İkiyüzlü [s] İki tarafı yüz (kumaş). [c] Mürai.

İkiz [s] Bir hamilden doğmuş iki kardeş.

İkizleme [s] İkizli, çifte.

İkizli [s] Çifte.

İklil [i] Taç, efser.

İklim [i] Memlek,kıt'a, diyar. Bir memleketin havası, suyu gibi hususiyetleri - nin teşkil ettiği birlik. Bir memleketin sıcaklık itibarile hali.

İkmal [i] Tamamlama, bitirme, kemale erdirme. Mektepte talebenin sene sonundaki imtihanda muvaffak olmayıp yeniden imti - hana kalması.

İkmalci [i] İmtihanda yahut sene içinde aldığı notlarla sınıf geçemeyip ikinci bir imtihana kalan talebe.

İkna [i] Kandırma, razı etme, memnun etme. Kanaat getirtme.

İkrah [i] İğrenme, tiksinme, nefret.

İkrahen [h] Tiksinerek. İstemediği halde, rızası hi - lâfında, cebren.

İkram [i] Hürmet, izaz ve tazim. Ağırlama. Cömert görünme. Satıcının pazar - lıkta müşteriyi memnun etmek için fiattan indirdiği para.

İkramiye [i] Hediye, memurlara maaş haricinde ve hersene belli bir zamanda verilen para. Yapılan iyilik veya fenalık karşılığı olarak verilen para. Piyan -

goda isabet eden para, piyangoda talihliler için ayrılan para.

İkrar [i] Dil ile söyleme, kabul. Teslim, tasdik. İtiraf. İfade, beyan.

İkraz [i] Ödünç para verme, borç verme.

İkrazat [i] Ödünç verilen paralar, ikraz olunan para.

İkrazen [h] İkraz tarikile, borç suretile.

İksa [i] Giydirme.

İksir [i] Büyük bir kuvveti var addolunan mevhum bir cisim. Çok nafi ve şifalı ilâç. Birşeyin istihsaline yalnız başına sebep olan madde.

İktibas [i] Bir kitaptan fıkralar alma, başkasının bir yazı veya fikrini kitabına geçirme, istifade, istiare.

İktibasen [h] İktibas tarikile, iktibas suretile.

İktida [i[Uyma, taklit etme.

İktidar [i] Muktedir olma, güç yetme, takat. İlim, zekâ. Yüksek makam, iş yapabilecek mevki ve vazife, kudret.

İktidarsızlık [i] Aciz, âcizlik, kudretsizlik, takat yokluğu.

İktifa [i] Kanaat etme, fazla istemeyiş.

İktiham [i] Katlanma, göğüs germe, yenme. Saldırma, atılma.

İktisa [i] Giyme, giyinme.

İktisap [i] Kazanma, edinme.

İktiran [i] Yaklaşma, yanaşma, bitişik ve merbut olma, şerik olma. Sadır olma. Mukarin olma.

İktitaf [i] Derme, toplama.,seçme, müntehabat. Bir işin neticesinden istifade etme.

İktısadî [s] İktısada mensup ve müteallik.

İktısadiyat [i] İktısat ilmi, iktısattan bahseden ilim.

İktısadiyun [i] İktısat ilmi ile uğraşanlar, iktısatçılar.

İktısat [i] Tasarruf, idare. Servetin istihsal, tevzi ve istihlâki, ekonomi.

İktısatçı [i] İktısat âlimi, iktısat ilmi ile uğraşan adam.

İktıza [i] İhtiyaç, işe yarama. Lâzımgelme.

İktızasız [s] Lüzumsuz, lüzumu olmayan.

İlâ .. [h] İntiha beyan eder, ye, ye kadar, ta, dek.

İlâ [i] Yükseltme, yukarıya kaldırma. Şan ve şöhretini artırma.

İlâç [i] Hastayı veya yaralıyı iyi etmek için içmek veya sürmek için verilen şey, deva, mualece, daru. [c] Çare, tedbir, derman.

İlâçlı [s] İlâcı olan. İlâç ile karışık.

İlâçsız [s] İlâcı olmayan. Çaresiz, deva ve dermansız.

İlâh [i] Tanrı, mabut.

İlâhe [i] Dişi ilâh, dişi sanem.

İlâhî [s] Ulûhiyete, Allaha mensup ve müteallik. [c] Rabbım, ey benim allahım. Hayret ve taaccüp makamında kullanılır : ilâhi çocuk ! gibi.

İlâhi [i] Tekkelerde okunan dinî şarkılar. Tekke şiiri. Garp Türklerinde tekke şairlerinin mütesavvifane şiirleri. Eskiden küçük çocuklar mektebe başlarken tabur halinde ve hepbirden söylenen manzumeler. Bazı dilencilerin dilenirken hususî bir makamla okudukları şeyler.

İlâhici [i] Yol üzerinde ilâhi söyliyen adam, derviş.

İlâhiri [e] Vesaire, daha var manasında ve ekseriya ibare arasında kısaltılarak ilâ.. yahut v.s. şeklinde kullanılır.

İlâhiyat [i] Felsefenin ulûhiyetten ve ulûhiyete ait mes'elelerden bahseden kısmı.

İlâhiyat Fakültesi — Darülfünunun beş fakültesinden biri. Medreselerin lâğvı üzerine tesis olunan ve dinin esasat ve felsefesi okutulan fakülte.

İlâhiyun [i] Ulûhiyete ve Allahın varlığına inanan âlim, filozof v. s. Felsefenin ilâhiyat kısmile iştigal edenler.

İlâl [i] Arabîde bir filin

şekli aslisile şekli hazırına sureti intikalini hususî kaidelerine tatbik etme.

İlâm [i] Bildirme, anlatma. Resmî bir tahriratın altına yazılan bir meclis veya heyetin kararı. Mahkemenin hüküm ve kararını ihtiva eden mühürlü kâğıt.

İlân [i] Meydana çıkarma, izhar, gösterme, bildirme. Gazetelerde veya sokaklarda duvarlara kâğıt yapıştırarak ticarî bir işi, bir adres veya başka birşeyi herkese bildirme.

İlânant [i] İlânlar, gazetede tüccarların veya hususî eşhasın para mukabilinde bastırdıkları şeyler.

İlâncılık [i] İlânları toplama ve gazeteler ve başka vasıtalarla yayma san'atî.

İlânlı [s] İlân edilmiş. İlânı olan.

İlâve [i] Katma, arttırma, zam. Bir kitabın sonuna sonradan zammolunan kısım, zeyil. Bir gazetenin asıl nüshaya zamime olarak çıkardığı küçük nüsha. İmzadan sonra mektubun altına yazılan şey. Ek.

İlâveli [s] Sonradan zam ve ilâve olunmuş kısmı veya yerleri olan.

İlâveten [h] İlâve suretile, arttırarak.

İlbas [i] Giydirme, örtme.

İlca [i] Muztar bırakma, mecbur kılma, cebretme.

İlcaat [i] İlcanın cem'i. Ba: ilca.

İldim [s] Nadim, pişman.

İldimlik [i] Nedamet, pişmanlık.

İle - ilen [h] İlsak için ve vasıta ve alet beyanı için kullanılır. Beraberlik beyan eder. Atfiçin kullanılır. Olması üzerine, olmasına binaen, olunca, olduğu anda.

İlelebet [i] Ebediyen, daima, sonu olmayarak.

İlemek [f] Toplayıp tutturmak, çatmak. Rasgelmek, tesadüf etmek.

İlenç [i] Beddua, inkisar. lânet.

İlerde - ileride [z] Önde, başta. Gelecekte, atide.

İleri [s] Önde bulunan önde giden. Daha önde bulunan, mütekaddim, sabık. Terakki etmiş, geri bırakmış. Gerinin aksi. [i] Ön taraf, birşeyin önü, önde bulunan mesafe, gidilecek olan yer. Gelecek zaman, ati, müstakbel, gelecek.

İleriden - İlerden [z] Önden.

İlerigelen [i] Eşraftan olan, âyandan, nüfuz ve iktidar sahibi.

İlerigelmek [f] Münbeis olmak, neş'et etmek.

İlerlemek [f] İleri geçmek, öne geçmek, tefevvuk, İleride bulunmak. Terakki etmek. Saat ileri olmak, çok yürümek.

İlerletmek [f] İleri götürmek, ileri sürmek. Terakki ettirmek.

İletmek [f] Bir yere götürmek, nakletmek, isal etmek. Kapıp çalmak, alıp götürmek.

İlga [i] Lâğvetme, iptal etme, kaldırma, bozma, hükümsüz bırakma.

İlhak [i] Katma, zammetme, ilâve etme. Bir devletin başkasına ait bir memleketi kendi arazisine ithal etme.

İlham [i] Kalbe sünuh eden şey, sünuhat.

İlhat [i] Dinsizlik, itikatsızlık. Allahın varlığına ve birliğine inanmayış.

İlik [i] Kemiğin içindeki yağa benziyen madde. Elbisenin düğme geçmeğe mahsus deliği. [c] Şuh ve cazip, nefis (kadın).

İliklemek [f] Düğmeyi iliğe geçirerek elbiseyi kavuşturmak.

İlikli [s] Düğmeleri iliklere geçirilmiş, kavuşturulmuş.

İlikyağı [i] Çervişin iyicesi.

İlim [i] Bilgi. Malûmat, haber, vukuf, bilme. Nazariye.

İlinti [i] Tutturma, iliştirme, dikişten evvel iki parçayı biribirine tutturma.

İlişik [i] Alâka, rabıta, münasebet. Engel, mâni. Hesap, alacak verecek.

İlişiksiz [s] Alâka ve merbutiyeti olmıyan. Kesil-

miş, hal ve faslolunmuş, pürüzü olmayan. Kayitsiz, azade.

İlişmek [f] Takılmak, takılıp kalmak, raptolunmak. Az durmak, muvakkaten oturmak. Şüphe ve tereddüt etmek, tariz eylemek. Dokunmak, sataşmak, taarruz etmek.

İliştirmek [f] Takmak, raptetmek, talik etmek.

İlk [s] Evvelki, birinci, iptidaki, son mukabili. [h] En evvel, en başta, birinci

İlka [i] Koma, bırakma, atma. İndirme. [c] İğfal, ifsat, muzır sözlerle zihin çevirme.

İlkbahar [i] Dört mevsimden biri, kış ile yaz arasındaki mevsim.

İlkin [h] En evvel, iptida, ilk defa olarak, iptidadan.

İlklik [i] Birincilik, evvelkilik.

İlksöz [i] Başlangıç, mukaddeme.

İllallah [e] Aman Allah, bıktım, usandım manasına kullanılır.

İlle — İllâ [e] İstisna, ayrılış ifade eder. Olmadığı surette, aksi halinde. Bahusus, hele. Mutlaka, behemehal.

İllet [i] Hastalık, maraz, dert, sayruluk. Sakatlık. Sebep, mucip. Maksat, gaye, niyet.

İlletli [s] Bir hastalığa, derde tutulmuş. Sakat. Özürlü.

İlliyet [i] Sebep, sebebiyet.

İlliyyin [i] Göğün ve Cennetin en yüksek mahalli.

İlmek [i] Çözülmesi kolay düğüm, iğreti düğüm.

İlmekli [s] İğretiden bağlanmış, düğümlenmiş.

İlmeklemek [f] İlmek yapmak, iğretiden bağlamak.

İlmî [s] İlme mensup ve müteallik. Nazarî.

İlmihal [i] Akaidin esas kaidelerini, namaz v. s. yi çocuklara öğretmeğe mahsus kitap.

İlmiye [i] Tariki ilmî mensubini, şeriat ve din mes'elelerile uğraşan adam. Softa takımı.

İlmühaber [i] Resmî bir daireye verilmek üzere hazırlanan ve bir adamın ahvali hakkında malûmatı havi kâğıt. Para, evrak v. s. teslim olunduğunu gösteren ve getiren adamın eline verilen pusula.

İlsak [i] Bitiştirme, birleştirme, kavuşturma. Yapıştırma.

İltibas [i] Karışıklık, yanlışlık. Şüphe ve tereddüt.

İltica [i] Sığınma. Siper alma, dahalet.

İlticagâh [i] Sığınacak yer, melce.

İltifat [i] Teveccüh, lûtufkâr davranma, aşinalık.

İltifatkârane [s] İltifatlı bir surette, iltifat ile karışık, iltifatçılara mahsus bir tavırla.

İltihabî [s] İltihaba mensup ve müteallik. Ba : iltihap.

İltihak [i] Katılma, birleşme, bitişme. Yetişme, ulaşma.

İltihap [i] Alevlenme, tutuşma. Kan ufuneti, hararet ve kızma. Kanın bir uzve hücumu ve bundan hâsıl olan ağrı. Kan ve irin toplanması.

İltima [i] Işıldama, parıldama.

İltimas [i] Müsavi mertebede iki kimseden birinin diğerinden başkası için ricada bulunması, isteme, rica, istirham, talep. Birini bir vazifeye geçirmek için tavsiye, tavassut.

İltimasçı [s] İltimas ile iş gören adam.

İltisak [i] Bitişme, birleşme, kavuşma, yapışma.

İltisakî [s] Yapışan, birleşen, kavuşan, bitişen. İltisaka mensup ve müteallik.

İltiva [i] Bükülme. Nehrin dolaşıklı bir mecrası olma. Sarılma.

İltiyam [i] Yara kapanma.

İltizam [i] Tarafgirlik etme, birinin tarafını tutma, kendine lâzım addetme. Lüzum güösterme. Hükûmetin bazı varidatının tahsilini kefil göstererek üzerine alma. Mucip olma, intaç.

İltizamcı [s] Birşeyi iltizama alan. Hükûmet varidatından bazılarının tahsilini üzerine alan, mültezim.

İltizamen [h] İltizam suretile, iltizam tarikile.

İltizamî [s] İltizama mensup. Almalı, vermeli gibi lüzum beyan eden siga.

İlzam [i] Mubahasada delil göstererek hasmını susturma, iskât etme, munazarada galebe çalma. İltizama verme, iltizam ettirme.

İma [i] İşaretle anlatma.

İmal [i] Yapma, vücude getirme, işleme. Kullanma.

İmalât [i] Yapılan şeyler. Bir fabrika veya memleketin sanayie müteallik işleri, mamulât.

İmalâthane [i] İmal olunan yer, fabrika.

İmale [i] Bir tarafa iğme, meylettirme, yatırma. Aruz veznile yazılan şiirlerde bazı heceleri vezin zaruretile veya kasten uzatma.

İmalı [s] İşaretli, manalı, manidar.

İmam [i] Cemaate namaz kıldıran adam. Din işlerinde pişiva ve rehber olan zat. İçtihat edip rey sahibi olan zat.

İmambayıldı [i]Zeytinyağlı bir patlıcan yemeği.

İmame [i] Çubuk ve sigaralığın başına takılan ağızlık. Tespihin başındaki ve ipin iki ucu içinden geçen uzun tane.

İmameci [i] İmame yapan ve satan adam.

İmamet [i] İmamlık. Namazda cemaati idare eden zatın hal ve sıfatı.

İmamevi [i] Eskiden kadınlara mahsus hapishaneye verilen isim.

İmamlık [i] İmam sıfat ve vazifesi.

İmamsuyu [i] Rakı, içki.

İmamzade [i] İmam oğlu, babası imam veya imam unvanını haiz adam.

İm'an [i] İleri varma, mubalâğa etme. Dikkat, cehit, ihtimam.

İman [i] İnan. Vahdaniyet ve nübüvveti tasdik etme, inanma. Kuvvetli kanaat.

İmansız [s] Allaha ve peygambere inanmayan, dinsiz. [c] İnsafsız, merhametsiz. Yağsız, yavan, kuru.

İmansızca [h] İnsafsızlıkla, merhametsizce, gaddarane.

İmansızlık [i] Dinsizlik. Merhametsizlik, insafsızlık, gaddarlık.

İmar [i] Mamur etme, şenlendirme.

İmaret [i] Mamuriyet, umran. Fıkaraya ekmek, çorba gibi şeyler dağıtmağa mahsus hayır müesseseleri.

İmaretçi [i] İmareti idare eden adam.

İmaretçorbası [i] Bedava şey.

İmas [h] Çağtaycada değildir, olmaz manasına kullanılır.

İmbat [i] Nebat bitirme, bitmesini mucip olma, yetiştirme.

İmbat [i] Deniz rüzgârı.

İmbias [i] İlerigelme, neşet etme. Dirilme, gönderilme.

İmbik [i] İçki, ispirto, kahve gibi şeyleri taktire mahsus alet.

İmbisat [i] Hararet tesirile uzama, yayılma, açılma. Ferahlanma, iç açılma, inşirah.

İmdat [i] Yardım, muavenet. Muharebede müşkül mevkide bulunan kumandan veya kıt'aya gönderilen asker.

İmdatçı [s] Yardım için gönderilen asker. Yardım eden, yardımcı.

İmdi [h] Artık, gayri, şimdi. Buhalde, binaenaleyh.

İmece [i] Köyün umumî işlerinde ve kendi işlerinde köy halkının müştereken çalışması.

İmek [f] Olmak, olunmak.

İmha [i] Mahvetme.

İmhal [i] Mühlet verme. Bir müddet daha müsaade etme, geri bırakma.

İmik [i] Başın tepesindeki yumşak yer, bıngıldak.

İmizgenmek [f] Uyuklamak, yatmaksızın ve uyku tesirile sallanıp durmak. (Ateş) kararıp sönmüş gibi durmak.

İmkân [i] Mümkün olma, olabilecek halde bulunma.

İmkânsız [s] İmkânı olmayan, mümkün olmayan.

İmkânsızlık [i] Mümkün olmayış, muhal olma.

İmlâ [i] Doldurma.

İmlâ [i] Bir dilin yazısını dürüst yazmak ilmi. Söyleyip birine yazdırma. Dikte ettirme.

İmlâsız [s] İmlâsı dürüst olmayan, yanlış.

İmlâsızlık [i] Muayyen imlâ kaideleri olmayış. İmlâ yanlışlığı.

İmparator [i] Hükümdar. Kıraldan daha büyük ve daha müstakil addolunan hükümdar.

İmparatoriça [i] İmparatorluk makamında bulunan kadın. İmparator zevcesi.

İmparatorluk [i] Bir imparatorun hükmü altında bulunan devlet. İmparator unvan ve sıfatı.

İmrar [i] Geçirme.

İmrendirmek [f] İştah uyandırmak, arzu ettirmek, rağbet ettirmek.

İmrenilmek [f] Ba: İmrenmek.

İmrenmek [f] İştaha gelmek, ziyade arzu ve rağbet etmek. Beğenmek, can çekmek.

İmsak [i] Pehriz, içtinap, birşeyden el çekip nefsini zaptetme. Ramazanda oruca başlama vakti. Yemez içmez adamın hali, cimrilik.

İmsakiye [i] Ramazanda imsak vakitlerini bildiren cetvel.

İmsas [i] Massettirme, emdirme, içirme.

İmtidat [i]Uzama, uzayıp gitme, devam etme, uzun sürme.

İmtihan [i] Deneme, sınama, tecrübe etme. Mektep talebesinin sınıf geçmek için, bir memuriyet isteyen adamın bilgisini anlamak için sorulan sualler.

İmtilâ [i] Dolma, dolgunluk. Kan durma kan toplanma.

İmtina [i] Çekinme, istememe, yapmama. Mümkün olmayış, imkânsızlık.

İmtinan [i] Başa kakma.

İmtisal [i] Nümune ve misal ittihaz etme, uyma. Alınan emre itaat edip ona göre hareket etme.

İmtisalen [h] İmtisal tarik ve suretile. Ba: imtisal.

İmtisas [i] Emerek çekme, emme, massetme. Hazmolunan yemeklerin damarlara yayılması,

İmtiyaz [i] Fark, farklı olma, diğerlerinden ayrılma. Bir işin bir adam veya şirket ve heyete tahsisi, ruhsat. İstisna, muafiyet. Bir memleketin hususî nizamlarla ve yarı müstakil bir halde idare olunmak salâhiyeti. Eskiden mektep talebelerine mükâfat olarak verilen varaka.

İmtiyazlı [s] İmtiyazı olan. Ba : imtiyaz.

İmtizaç [i] Birden ziyade cismin karışıp bir cisim teşkil etmesi. Uygunluk, biribirini tutma. Geçinme, uyuşma. Alışma, sıhhate uygun bulma.

İmza [i] Kendi ismini yalnız kendisinin yapabileceği bir şekilde yazma, mektup senet v. s. altına ismini yazma.

İmzalamak [f] Bir yazılı kâğıdın altına kendi ismini yazmak, ismini yazarak kabul ve tasdik etmek.

İmzalanmak [f] Altına isim yazılarak kabul ve tasdık olunmak.

İmzalaşmak [f] İmza verip almak, bir mukavele veya senede karşılıklı imza komak.

İmzalatmak [f] İmza ettirmek, altına ismini yazdırmak.

İn [i] Yabanî hayvanların yeraltındaki meskeni, mağara.

İnabe [i] Birinin yerine diğerini bırakma, tevkil, tefviz. Nedamet etme. Bir mürşide müracaatle tarikata girme.

İnada binmek [f] Öngüşmek, inat etmek.

İnadına [i] Zorla, istemediği halde.

İnadiye [i] Eşyanın hakayikini inkâr edenlerin mesleği.

İnak [s] Sözüne inanılır, itimat edilebilir, mutemet. Müşavir, müsteşar. [i] Rey, istişare.

İn'am [i] İyilik etme, nimet verme, ihsan etme.

İnan [i] İman, itikat. İnanma, kanaat, emniyet, itimat, doğruluk.

İnanç [s] Mevsuk, emin, itimada şayan.

İnandırmak [f] İnanmağa sevk ve mecbur etmek, kandırmak, temin etmek. Aldatmak.

İnanılmak [f] Doğru diye kabul olunmak, itimat edilmek.

İnanış [i] İnanmak fili ve tarzı.

İnanma [i] İnân, itikat, iman. İnanmak fili, tasdik, kabul.

İnanmak [f] İnan hâsıl etmek, iman getirmek, itikat etmek. Doğru nazarile bakmak.

İnas [i] Dişiler, kadınlar, kızlar.

İnat [i] Öngü, muhalefette ısrar.

İnatçı [i] Öngül, muhalefette ısrar eden, musır, muannit.

İnatçılık [i] Öngüllük, muannitlik, inatçı adamın hali.

İnayet [i] İyilik, lûtuf kerem, ihsan. Dikkat, sây, gayret, himmet. (İnayet ola) tabiri Allahtan sana inayet olsun mukabili olup sadaka verilmiyen dilencilere kullanılır.

İnayeten [i] Lûtfen, inayet ederek.

İnayetkâr [s] Lûluf ve kerem sahibi, muavenet eden.

İnayetli [s] İyilik sever, lûtuf ve kerem sahibi.

İncaz [i] Yapma, yerine getirme, icra. (yalnız vait ile kullanılır).

İnca [i] Kurtarma, selâmete iletme.

İncalız [s] Yaban soğan ve sarımsağı.

İnce [s] Kalın mukabili, rakik, yufka. Ufak. Sivri. Zarif, nazik, narin. Anlayışlı, idareli. Hafif, muhtasar.

İncecik [s] Pek ince [h] yufkacık. Pek ince olarak.

İnceden inceye [h] Hissettirmeden tetkik ve tecessüs etme hali.

İncelik [i] İnce olan şeyin hali, kalınlık mukabili, hurdelik, yufkalık Naziklik, zariflik, kibarlık. Hafiflik, keskinlik.

İncehastalık [i] Verem, verem hastalığı.

İncelemek [f] Yufkalamak, ince bir hale komak.

İnceleşmek [f] Ba : incelmek.

İncelmek [f] Yufkalaşmak. Zarafet ve incelik göstermek. Zayıflayıp incelik peyda etmek.

İnceltmek [f] İnce yapmak, daha ince bir hale komak.

İncerek [s] Nazik, narin, ince.

İncecik [s] Pek ince, pek yufka.

İncesaz [i] Alaturka çalgı. Keman, ut, kanun ve deften mürekkep çalgı takımı.

İnci [i] İstiridyenin içinden çıkan sert taneli, parlak ve beyaz kıymetli cisim. [c] Pek beyaz, küçük ve parlak diş.

İnciçiçeği [i] Beyaz ve yuvarlak bir cins çiçek.

İncidici [s] İnciden, ağrıtan. Cefa eden.

İncidiş [i] İncitmek fili ve tarzı. Ba ; incitmek.

İncik [s] Hafif surette vurulmuş veya kırılmış (uzuv). [i] İncinmiş, vurulmuş yer.

İncik [i] Dizin altındaki kemik.

İncikyahnısı [i] Koyunun dizden sakın ortasına kadar olan parçalarından yapılmış nohutlu yahni.

İncil [i] Hıristiyanların dinî kitabı, İsaya nazil olan kitap.

İncilâ [i] Parlama, cilâlanma. Meydana çıkma, celi olma, tezahür.

İncimat [i] Buz tutma, donma.

İncinmek [f] Zedelenmek, kol, bacak v. s. mafsaldan çıkmak. Burkulmak. Kalp kırılmak, müteessir olmak, gücenmek.

İncir [i] Maruf meyva.

İncir ağacı [i] İncir veren ağaç.

İncirar [i] Çekilme, müncer olma.

İncirkuşu [i] Bir nevi kuş.

İncitme [i] İncitmek fili. Ba : İncitmek.

İncitmek [f] Can acıtmak, cefa etmek. Dokunmak, ilişmek. Hatır kırmak, gücendirmek. Ağrıtmak, zedelemek.

İncisoğanı [i] Bir cins kök.

İncizap [i] Çekilme, cezbolunmà. Cazibe, sempati.

İndap [i] İyi olan bir yaranın yeri kalma.

İndì [s] Bir adàmın kendi kurduğu, kendi icadı, keyfî, şahsî, zatî.

İndifa [i] Ortadan kalkma, defi ve zail olma, itilme, savulma. Püskürme (Volkanlarda)

İndinde [i] Yanında, nezdinde. Halinde, takdirinde, vukuunda. Göre, nazaran. Nisbeten, kıyasen.

İndimaç [i] Eyi düzeltilme, içine girme, mündemiç olma,

İndiraç [i] Sönme. Dönme. Devrolunma, sokulma.

İndiras [i] Silinme eseri kalmama, mahiv ve zail olma.

İndirici [s] Aşağı indiren, tenzil eden.

İndirmek [f] Aşağı getirmek, aşağı almak. Azaltmak, aşağılatmak, tenzil etmek. Vurmak, dövmek.

İndirtmek [f] Aşağı aldırtmak, tenzil ettirtmek.

İndiyat [i] Bir esasa istinat etmiyen sözler, keyfî şeyler.

İnek [i] Sığırın dişisi, maruf hayvan.

İnekçi [i] İnek çobanı, sığırtmaç. İnek besleyip südünü satan adam.

İnekçilik [i] İnek besleyip büyütmek san'atı, inek besliyen adamın hal ve sıfatı.

İneklik [i] İnek ahırı, ineklere mahsus yer.

İnfak [i] Besleme, nafaka verip besleme.

İnfaz [i] (Bir emri) Yerine getirme, yapma, icra.

İnfial [i] Güce gitme, gücenme, hatır kalma. Teessür.

İnficar [i] Şafak sökme, tanyeri ağarma, sabah olma.

İnfikâk [i] Ayrılma, ayrı düşme; Yerini terketme.

İnfirat [i] Ayrılık tek ve tenha kalma.

İnfisah [i] Bozulma. feshedilme, ayrılma.

İnfisal [i] Ayrılma, Memuriyetinden kalkma, azlolunma.

İnfisat [i] Fesada uğrama, bozulma.

İngiltere [i] Büyük Britanya Kırallığı, Avrupanın şimaligarbîsinde 36 milyon nüfuslu ve İngilizlerle meskûn birtakım adalardan mürekkep bir devlet.

İngiliz [i] İngiltere ahalisinden olan, İngiltereli. İsterling lirası[s]İngiliz kavmine mensup ve müteallik.

İngilizce [i] İngiliz dili. [s] İngiliz tavır ve usulünde.

İnha [i] İblâğ, yetiştirme. Bitirme, nihayete erdirme. Bir işin resmî bir daireden mafevke yazılması.

İnhidam [i] Yıkılma, çökme, harap ve viran olma.

İnfisah [i] Genişleme, fushat hâsıl etme, bollanma.

İnhidap [i] Kamburlaşma.

İnhilâl [i] Çözülüp açılma, hallolma. Dağılma, bozulma.

İnhimak [i] Birşeyin üzerine ziyade düşme, büyük bir arzu ile teşebbüs etme.

İnhina [i] İğilme, bükülme, iğrilme.

İnhinak [i] Boğulma, bunalma, nefes tutulma.

İnhiraf [i] Doğru yoldan çıkma, sapma, dönme. Bir tarafa meyletme. Değişme, bozulma, fesat. Kırıklık.

İnhisaf [i] Ay tutulma. Görünmez bir hale gelme.

İnhisar [i] Bir mahsul

veya eşyanın veyahut işin işletme ve yapma hakkını bir şirkete vermek veya bizzat hükûmet tarafından idare etmek, hasrolunma. Birşeye mahsus olup başka şeye şümulü olmama.

İnhitat [i] Düşme, alçalma, aşağılama. Gerigitme, tedenni. Kuvvetten düşme.

İnhizam [i] Bozulma, yenilme, mağlûp olma.

İni [i] Küçük kardeş.

İnik [i] Yırtıcı hayvan yavrusu.

İn'idam [i] Yok olma, mahvolma.

İn'ikas [i] Geri çevrilme, geridönme, bir yere çarpıp aksetme.

İn'ikat [i] Teşkil olunma, kurulma, toplanma. Bağlanma kararlaştırılma, aktedilme.

İniklemek [f] Yırtıcı dişi hayvan doğurmak, yavrulamak.

İnildemek [f] Çınlamak.

İnilmek [f] Nüzul olunmak, aşağı gidilmek.

İnilti [i] Nale, inleyiş. Aksiseda, tanin.

İniltili [s] Aksiseda veren, inleyen, çınlayan.

İnisyal [i] Kelimenin ilk harfi, baş harf. Marka harfi, kelime veya ismin ilk harfi.

İnisyativ [i] Teşebbüs, bir işe kendiliğinden girişme.

İnisye [i] Sırdaş. Bir san'atın, bir cemiyet veya işin sırlarına vâkıf olan kimse.

İniş [i] Yokuş mukabili yokuş aşağı. İnmek fili ve tarzı [c] İnhitat, tedenni.

İn'itaf [i] Bir tarafa dönme, iğrilme, bükülme; meyletme.

İn'izal [i] işten çekilme, inziva ve uzlete çekilme.

İnkâr [i] Bilmeme, tanımama. Yaptığını ve söylediğini gizleme, itiraf etmeme. Reddetme.

İnkisar [i] Kırılma. Ziyanın bir yerden bir yere geçerken istikametini değiştirmesi. [c] Kalp kırılma,

gücenme. Beddua, lânet, ilenç.

İnkişaf [i] Açılma, meydana çıkma. Yavaş yavaş ve gittikçe artarak yayılma.

İnkıbaz [i] Büzülme, çekilip toplanma. Sıkıntı, kasvet, büzüntü. Tutukluk, peklik, kabızlık.

İnkılâp [i] Değişiklik, Fikirlerde, görüş ve bilgilerde hususile hükûmetlerin idaresinde vukubulan değişiklik, yenilik. Altüst olma, yıkılma, devrilme, evvelkine benzemiyen bir hale sokulma, dönme.

İnkıraz [i] Bitme, sönme, mahvolma.

İnkısam [i] Bölünme, taksim olunma.

İnkıta [i] Kesilme, bitme, tükenme. Kırılma. Arası kesilme.

İnkıyat [i] Boyun iğme, itaat etme.

İnkıza [i] Bitme, tükenme, vadesi gelme.

İnlemek [f] Herhangi bir acı yüzünden hazin bir ses çıkarmak; korkunç bir ses vermek, ağlar gibi feryat etmek, azap içinde kıvranmak.

İnletmek [f] İnlemesini mucip olmak. Hüzünlü ve kederli etmek. Çınlatmak.

İnme [i] Damla, nüzul, felç, sekte. İnmek fili, tenezzül.

İnmek [f] Aşağı gelmek, nüzul etmek. Düşmek, sukut etmek. Azalmak, fiatı düşmek. Şişkinliği gitmek, düzleşmek, düz olmak, sinmek. Teskin olunmak, sükûn bulmak. Konmak, misafir olmak. Tedenni etmek. Nüzul isabet etmek. Düşmek, yıkılmak.

İnnin [s] Cinsî münasebete muktedir olamıyan.

İnninlik [i] Cinsî münasebete muktedir olamayış.

İnsaf [i] Adaletle hareket ve muamele etme, vicdana uygun hareket. [İnsafa gelmek] Haksızlık etmekten vazgeçmek, merhamet etmek.

İnsafkâr [s] Haksızlıkta itidal yolundan ayrılmayan, pek ileri varmayıp merhamet eden, insaflı.

İnsafkârane [s] İtidal ve merhametle yapılan, insaf gözetilen, insafla.

İnsaflı [s] Vicdanlı, merhametli.

İnsaflıca [s] Çok itidalsiz olmayan, az haksızlık eden, biraz vicdanlı.

İnsafsız [s] Vicdansız, merhametsiz, haksızlık eden, gaddar. Tamahkâr.

İnsafsızca [h] Vicdansızca, merhametsizce.

İnsafsızlık [i] Adaletsizlik, haksızlık, merhametsizlik, tamahkârlık.

İnsan [i] Mahlûkatın konuşma kabiliyetine vâkıf ve muhakemeye malik olanı, adam, beşer. İnsaniyetli ve vicdanlı adam. [s] Terbiyeli, insaniyetli.

İnsanca [s] İnsana yakışır, insaniyete muvafık, insan gibi.

İnsanî [s] İnsana ait, insana mensup ve müteallik.

İnsaniyet [i] Bütün insanlar, insan cinsi, beşeriyet. Adama yakışır vasıf ve faziletler, iyilik, merhamet v. s.

İnsaniyetli [s] İnsana yakışır surette, vicdanlı, mürüvvetli, nezaketli.

İnsaniyetsiz [s] İnsana yakışan vasıflardan uzak bulunan, insaniyet hissi olmayıp yalnız kendini düşünen.

İnsaniyetsizlik [i] İnsaniyet yokluğu, vicdana mugayır ve yalnız kendini düşünerek yapılır şey.

İnsanlık [i] Adamlık, beşeriyet. İnsan hali.

İnsibap [i] Dökülme, yayılma, munsap olma.

İnsidat [i] Kapanma, tıkanma.

İnsicam [i] (Yazı veya konuşmada) düzgünlük, suhulet, ahenk, ittirat.

İnsilâp [i] Süratle koşma, mahvedilme, münselip olma.

İnşa [i] Yapma, vücude getirme. Nesir yazma, tahrir. Tahrir dersi. Mektup, senet v. s. nümüneleri havi kitap.

İnşaallah [i] Allah isterse, Allahın emri olursa makamında kullanılan dua tabiri.

İnşaat [i] Yapı. Yapıya veya gemi imaline müteallik işler.

İnşaî [s] Yapıya veya gemi imaline ait. Güzel yazmak ilmine mensup ve müteallik.

İnşat [i] Şiir okuma, icat etme. Mekteplerde ezber dersi.

İnşiap [i] Dallanma, dalbudak peyda etme, şubelere ayrılma.

İnşikak [i] Yarılma, ikiye ayrılma, çatlama.

İnşirah [i] Ferahlık, açılma, açıklık.

İnt [i] Yan, nezt.

İntaç [i] Neticelendirme, netice verme, tevlit etme, mucip olma.

İntak [i] Söyletme, nutka getirme.

İntaş [i] Bir nebatın bitmesi, sürmesi, tohumun şişip kabarması.

İntiba [i] Kalp ve ruhta hâsıl olan tesir, his.

İntibah [i] Uyanma, uyanıklık. Gözaçıklığı. Sinirlerde duyulan sürat, şiddet, tezayüt ve hassasiyet.

İntibak [i] Uyma, uygun gelme.

İntifa [i] Faydalanma, kâretme, temettü, istifade.

İntifa [i] Sönme.

İntiha [i] Nihayet bulma, sona varma. Tükenme, bitme. Son, nihayet, encam.

İntihabat [i] Bir heyet ve meclisin azalarının belli olması için reye müracaat etme, seçim.

İntihabî [s] İntihap ve intihabata müteallik.

İntihaî [s] Son, sona ve hitam bulmağa mensup ve müteallik.

İntihal [i] Başkasına ait söz, şiir veya yazıyı benimseme, başkasının eserini kendininmiş gibi gösterme.

İntihap [i] Seçme, ayırma. Millet Meclisi, belediye meclisi v.s. ye aza seçmek için rey verme.

İntihar [i] Hayatına nihayet verme, kendi kendini öldürme.

İntikal [i] Göçme, bir yerden bir yere geçme. Bulaşma, geçme, sirayet. Miras olarak veya miras kalma. Ölme, vefat, rahlet. Anlayış, kavrayış. Sözün, bahsin birşeyden başka birşeye geçmesi. Hastalığın yer değiştirmesi.

İntikam [i] Öç, acı çıkarma.

İntikamcı [s] Öççü, öcünü bırakmıyan, intikam almağa meyyal.

İntikat [i] Tenkit. Edebî eserler hakkında mütalea beyan etme.

İntisap [i] Merbut olma, irtibat, müteallik olma.

İntişar [i] Üreme, yayılma, dağılma. Taammüm etme, çoğalıp yayılma.

İntizam [i] Düzen, düzgünlük, derlilik, tertip.

İntizamsız [i] Düzensiz, yoluyla dizilmemiş, karmakarışık.

İntizamsızlık [i] Düzensizlik, tertipsizlik.

İntizar [i] Bekleme, gözleme. İnkisar.

İnzal [i] İndirme.

İnzar [i] Nezretme, adama.

İnziva [i] Yalnızlık, bir köşeye çekilme, hiçbir işe karışmama.

İnzıbat [i] İntizam, yolunda olma, düzenlik. Takviye ve tahkim olunma. Asayiş, zaptürapt içinde bulunma. Askerî polis memuru, askerin inzıbatına memur adam polis.

İnzımam [i] Katılma, zammolunma, munzam olma, ilâve olunma.

İp [i] Keten veya kenevirden yapılan ve bağlamağa yarayan uzun ve kalınca bükme şey. İncesine kınap, sicim, kalınına ise urgan ve daha kalınına da halat denir.

İpek [i] İpekböceği denilen maruf böceğin yaptığı teller ki kıymetli kumaş, ibrişim v. s yapılmağa yarar. [s]İpekten yapılmış, ipekli. İpek gibi yumşak ve parlak.

İpeka [i] Cenubî Ame-

rikada çıkan ve tababette kullanılan kusturucu bir kök.

İpekböceği [i] İptida kurt sonra kelebek hâline geçen ve ipek tellerini yapan maruf böcek.

İpekçi [i] İpek yetiştiren veya satan adam.

İpekçiçeği [i] Her renkte çiçek açan semizot nev'inden bir nebat.

İpekhane [i] İpek fabrikası, ipeğin yetiştirilip hazırlandığı yer.

İpekli [s] İpekle veya ipekten yapılmış, ipekle karışık.

İpham [i] Kapalı ve şüpheli bir surette ifade, belirsizlik.

İpka [i] Daim ve baki etme, bırakma. Sınıfta kalma, sınıf geçememezlik. Dokunmama, yerinde bırakma.

İplemek [f] İple bağlamak, ip sarmak. Hatırlamak, tezekkür etmek. Saymak, itibar etmek, arayıp sormak.

İplik [i] Dikmeğe veya kumaş dokumağa yarayan pamuk, yün, ipek, keten v. s. teli.

İplik iplik [i] Tel tel, ince ince.

İplikçik [i] Yemene mahsus olan bir hastalık, Yemende vücudün etleri içinde hâsıl olan pek ince bir kurt.

İplikhane [i] İplik fabrikası, iplik bükülen yer.

İpliklenmek [f] Kumaş tel tel dağılmak, iplikleri meydana çıkmak, bozulmak.

İplikpeyniri [i] Tel tel bir cins peynir.

İpnotism [i] Telkin vasıtasile yapılan sun'î uyutmaya ait hadisatın umumu.

İpnotize [i] Sun'î vasıtalarla uyutulmuş.

İpnoz [i] Sun'î vasıtalarla celbedilen uyku.

İpodrom [i] Koşuyeri, at ve araba koşusuna mahsus yer.

İpokondri [i] Karasevda, insanı bedbin ve meyus yapan bir sinir hastalığı.

İpopotam [i] Suda yaşayan ve Afrika nehirleri

sahillerinde bulunan iri bir hayvan.

İpotek [i] Vefaen ferağ, rehin.

İpsit [i] Tekerlek çemberinin parçaları.

İpsiz [s] Hiçbir rabıta ile kendini bağlı görmeyen, çapkın, külhanbeyi. İpi olmayan.

İptal [i] Battal etme, hükümsüz bırakma, lâğvetme, kaldırma, feshetme. Çürütme, batıllığını ispat etme.

İptida [i] Başlama, baş, evvel, başlangıç.

İptidaî [s] Başlangıca ait, ilk evvel olacak. İlkmektep.

İptidar [i] Başlamak, mubaşeret, işe girişme.

İptihaç [i] Sevinme, ferah, sürur.

İptihal [i] Tazarru ve niyaz.

İptilâ [i] Düşkünlük, duçar olma, tutulma.

İptina [i] Birşeyin üzerine bina etme, birşeye istinat etme, birşeye dayanma.

İptisam [i] Tebessüm etme. Zarif ve lâtif gülümseme

İptisar [i] Basiret, kalp gözü ile görme.

İptizal [i] Müptezellik, birşeyin hor kullanılması. Pek bol ve kıymetsizlik.

İpucu [i] Nişan, emmare, delil, vesika.

İrade [i] Azim, dilek, meram, arzu. Büyük bir zat veya makamın emir veya arzusu.

İradî [s] İradete müteallik, kendi dilek ve arzusu ile, ihtiyarî.

İrae [i] Gösterme, ibraz. Gösterip öğretme, bildirme.

İrak [s] Uzak, uzakta bulunan. [z] Uzak, uzakta.

İraklanmak [f] Uzak kalmak, uzağa gitmek, uzak olmak, tebaüt etmek.

İraklaşmak [f] Uzaklaşmak, tebaüt etmek.

İraklaştırmak [f] Uzaklaştırmak, teb'it etmek.

İraklık [i] Uzaklık, mesafe.

İran [i] Anadolunun şark hududunda büyük bir saha işgal eden memleket, devlet, Acemistan.

İranî [s] İranlı. İrana mensup ve müteallik ve iran ahalisinden olan.

İranlı [i] İran ahalisinden olan, Acem.

İrap [i] Arabîde nahvin mühim bir kısmı. Türkçede «irapta mahalli yok» kitapta yeri yok makamında kullanılır.

İras [i] Getirme, icap etme, verme.

İrat [i] Söyleme, nakletme, getirme. Bir mülkün verdiği kâr, mahsul, kira gibi şeylerden alınan para, gelir. Para getiren mülk.

İraz [i] Yüz çevirme, içtinap.

İrca [i] Geriçevirme geridöndürme.

İrem [i] Şam veya Yemende bulunduğu söylenen meşhur bir bahçenin isminden kinaye olarak cennet makamında kullanılır. Cennet.

İrembağı [i] Cennet, cennet bahçeleri.

İrfan [i] Bilme, biliş, anlayış, vukuf, ilim ve zekâ. Ulûhiyetin esrar ve hakayikine vukuf.

İri [s] Büyük, kocaman, cüsseli, cesim. [c] Sert, haşin.

İrice [s] Oldukça iri, büyükçe.

İrilemek [i] Büyütmek, iri bir hale koymak.

İrileşmek [f] Büyümek, kocaman olmak.

İrili [s] İçinde irisi bulunan. İrili ufaklı büyük küçük karışık manasınadır.

İrilik [i] Büyüklük cesamet, kocamanlık.

İrin [i] Cerahat, yaranın içinde toplanan ve olgun yaradan akan sarı renkte müteaffin madde. [c] Çok kirli, çok pis su.

İriş, arış [i] Mensucatın boyca uzanan iplikleri. Yükarabasının oku.

İriyarı [s] Boylu ve cüsseli adam, boyluboslu.

İrkâp [i] Bindirme.

İrkilmek [f] Korkmak ve korku yüzünden biraz geri çekilip durmak. Birikmek, teaffün etmek.

İrkinti [i] Birikmiş durgun su, çirkef v.s.

İrkmek - irikmek [f] Birikmek, toplanmak, birikip durmak.

İrmik [i] Buğday v.s hububattan alınan ve helva, çorba yapılan iri taneli un.

İrmikhelvası [i] İrmik, yağ ve şeker ile yapılan bir tatlı.

İrrigatör [i] Bahçeleri sulamağa yarayan bir tulumba. Şırınga.

İrs [i] Ebeveynden evlâda intikal eden ruhî veya uzvî hal ve hastalık, veraset. Miras.

İrsal [i] Yollama, gönderme.

İrsen [h] Miras tarikile, veraset suretile.

İrsî [s] Mirasa mensup ve müteallik. Ana ve babadan intikal etmiş.

İrşat [i] Doğru yolu gösterme, ikaz ve tenvir etme.

İrtibat [i] Bağlanma, bağlı oluş. Münasebet, biribirini tutma.

İrtica [i] Geri dönme, rücu etme. Terakkiye muhalefet etme. Dindarlık kisvesi altında yeniliğe karşı koyma, körtaassup, kara - kuvvet.

İrticaî [s] İrticaa mensup ve müteallik. Ba: İrtica.

İrtical [i] Hazırlanmaksızın şiir, söz ve nutuk söyleme.

İrticalen [h] Hazırlanmaksızın, bedaheten.

İrtidat [i] Mürtetlik, dinini bırakarak başka dine geçme, rücu.

İrtifa [i] Yükselme, yukarı kalkma. Yükseklik, deniz sathından itibaren yücelik derecesi.

İrtifaen [h] Yükseklikçe, yükseklik cihetinden.

İrtihal [i] Ölme, vefat, öbür dünyaya göçme.

İrtika [i] Yükselme, daha yüksek derecelere çıkma, terakki etme.

İrtikâp [i] Rüşvet alma. Kabahat işleme.

İrtisam [i] Teressüm etme, resmi çıkma. İtaat etme, Hakka yalvarma.

İrtişa [i] Rüşvet alma, rüşvet kabul etme.

İrva [i] Su verme, sulama, iska.

İrza [i] Emzirme. Süt emdirme.

İs [i] Dumandan hâsıl olan siyah madde. Kurum.

İsabet [i] Doğru bir rey ve düşüncede bulunma. Düşme, tutma, dokunma. Rasgelme, yerini bulma. Münasip ve tam vaktinde olan iş. Pek münasip, pek iyi.

İs'af [i] Birinin arzu ve ricasını yapma, yerine getirme.

İsaga [i] Kalıba dökme, ifrağ etme.

İsal [i] Yetiştirme, ulaştırma, eriştirme, vusul buldurma.

İsale [i] Akıtma.

İse [h] Halbuki. Yerde. Kısaltılarak kelime nihayetine **se** ve **sa** şeklinde de ilâve olunabilir. Şart beyan eder : gelirse, alırsa gibi.

İsevî [i] Hıristiyan. [s] İsaya mensup ve müteallik. Hıristiyanlık dininde bulunan veya bu dine mensup.

İsevilik [i] İseviyet, hıristiyanlık.

İsfencî [s] Süngere mensup, sünger cinsinden, süngere benziyen.

İsfenks [i] Eski Mısırlılarda başı insan, vücudü aslan şeklindeki put, Ebülhevl.

İsfenç [i] Sünger.

İshakkuşu [i] Geceleri öten bir kuş, hakkuşu.

İshal [i] Mide bozukluğu, yürek sürmesi, amel.

İsilik [i] Sıcak ve terin tesirile vücutte hâsıl olan kırmızılık.

İsim [i] At, nam, herşeyin adı.

İsir [i] İz, ayak yeri. [c] Gidiş, yol, meslek.

İska [i] Su verme, sulama.

İskambil [i] Oyun kâğıdı. Bir nevi kâğıt oyunu.

İskân [i] Yerleştirme. Mesken ve vatan kazandırma, muhacirlere ev, tarla v.s vererek tavattun ettirme.

İskandil [i] Denizin derinliğini ölçmek için gemilerde kullandıkları alet. Denizin derinliğini ölçme. [c] Birşeyin hakikatini anlamağa çalışma, yoklama, deneme.

İskarpin [i] Yarım potin, koncu kısa ayakkabı.

İskât [s] Susturma, sükût ettirme. Sükûta mecbur etme. Kandırma, razı etme.

İskele [i] Yapıda yüksek yerleri yapmak için kurulan muvakkat sal. Gemi ve kayıkların yanaşması için deniz kıyısında yapılan yer. Deniz kenarında ve vapurların yanaşmasına elverişli kasaba. Bir memleketin deniz yolu ile yapılan ticaretine vasıta olan liman. Geminin sol yanı.

İskelet [i] Eti dökülmüş olarak ve olduğu gibi muhafaza edilen insan ve hayvan kemiği. İnsan ve hayvan vücudündeki kemiklerin heyeti mecmuası, bedenin çatısı, kadit. [c] Çok zayıf adam.

İskemle [i] Oturmağa yarayan dört ayaklı ve tahta veya hasırdan yapılan şey, sandalya.

İskete [i] Güzel ve çok öten sarı kanatlı bir cins küçük kuş.

İskonto [i] Bir parayı vadesi gelmeden evvel almak için senet veya poliçayı kırdırma, kırdırma payı. Tenzilât.

İskorpit [i] Eti leziz bir balık.

İslâm [i] Müslüman olanlar, müslim. İslâm dinini kabul etme, müslüman olma.

İslâmî [s] İslâm dinine, müslümanlığa müteallik.

İslâmiyet [i] İslâm dini, müslümanlık.

İslemek [f] İse tutup kararmak. İs kokutmak.

İslenmek [f] İsle kararmak, is kokmak, is kokusunu almak.

İslim [i] Buharla işleyen makinaların kazanında birikip makinayı işleten buğu, buhar.

İsma [i] İşittirme, duyurma.

İsmen [h] Yalnız atla, sahihten olmayarak, bir rütbe, vazife veya mevkiin yalnız ismini haiz olan.

İsmet [i] Namus, iffet. Masum, günahsız, suçsuz, masumiyet.

İsmetli [s] İffet ve ismet sahibi. (Bilhassa kadınlar için kullanılır).

İsmetlû [s] Ba: İsmetli.

İsnat [i] Atfetme, birşeyi bir adama nispet etme. İftira, birinin hakkında asılsız birşey uydurma.

İsot [i] Biberin büyüğü, dolmalık yeşilbiber.

İspalâta [i] Bir cins küçük gemi barkası.

İspanya [i] Avrupanın cenubugarbîsnide yirmi milyondan fazla nüfusa sahip bir devlet.

İspanyol [i] İspanyalı, İspanya ahalisinden olan.

İspanyolca [i] İspanyol lisanı. [s] İspanyol tarz ve usulünde.

İspanyolet[i]Pencerenin çerçevesini açıp kapamağa yarayan uzun ve saplı demir.

İspat [i] Sağlamlaştırma. Delil göstererek, senet veya şahitle hakikatini meydana çıkarmak. Var etme, mevcut bırakma. Meydana çıkarma, izhar ve ibraz etme.

İspekülâsyon [i] İhtikâr.

İspekülâtör [s] Muhtekir, ihtikâr yapan.

İspencik [i] Pencik, esir ve köle sahiplerinin bunlara sahip olduklarını gösterir vesika.

İspenç [i]Ufak cüsseli bir nevi horoz.

İspençiyar [i] Eczacı.

İspençiyarî [i] Eczacılık. Eczacılığa ait ve müteallik.

İspendik [i]Levrek balığının küçüğü.

İspermeçet [i] Tasfiye edilmiş yağdan yapılan mum.

İspinoz [i] Küçük bir cins kuş.

İspir [i] Seyis, hayvanlara bakan uşak.

İspire [i] Koyun yüzerken deride kalan yağ çiziği.

İspiritism [i] Ruhlar ve ölülerle münasebet tesis etmek isteyenlerin meslek ve ilmi.

İspiritüalism [i] Ruhun kuvvet ve kudretini kabul eden felsefî meslek. Nefsin ruhî bir hakikatten ibaret olduğunu kabul eden felsefe.

İspiritüalist [i] Maneviyat ve ruhaniyeti tasdik eden felsefe taraftarı ve ruhaniyeti kabul eden adam.

İspiritüel [i] Manevî, ruhî. Akıl ve zekâyı gösteren manevî kuvvet.

İspirto [i] Küul, alkol. Muhtelif maddelerden çıkarılan yakmada ve sanayide kullanılan bir mayi.

İspitalya [i] Hastane.

İspontane [i] İhtiyarî, kendiliğinden, binefsihi.

İspontaneman [i] Kendiliğinden, rıza ve ihtiyar ile.

İsraf [i] Lüzumsuz yere sarfetme, malını ve vaktini heba etme.

İsrafil [i] Kıyamet günü suru üflemekle mükellef meleklerden biri.

İsrail [i] Yakup peygamberin lâkabı olup İbranîlere de bu sebeple Beniisrail denir.

İsrailiyat [i] Beniisrail kitaplarından menkul hurafe kabilinden hikâye ve tafsilât.

İstakoz [i] Eti beyaz ve leziz bir cins deniz böceği.

İstalâğmit [i] Yeraltında bazı mağaralarda kilsli maddeleri havi suların damlamasından aşağıdan yukarıya dikine uzanmış bir halde teşekkül eden taşlar.

İstalâktit [i] Yeraltında bazı mağaralarda kilsli maddeleri havi suların damlamasından yukarıdan aşağıya sarkmış avize gibi taşlar.

İstalya [i] Gemilerin limanlarda yük almak için nöbet beklemeleri nizamî müddeti.

İstampa [i] Mürekkeple veya kuru olarak birşeyin üzerine basılan damga, kalıp, bu damgayı vuracak alet. Mühür ve damgaları mürekkeplemek için içinde mürekkepli bez bulunan kutu.

İstanbul [i] Türkiye Cümhuriyetinin en büyük şehri.

İstasiyon [i] Trenlerin durak yeri ; demiryolu mevkifi. Bekleme yeri

İstatistik [i] Rakamlarla gösterilmesi kabil olan içtimaî hadiseleri bir usul

dairesinde toplamakla iştigal eden ilim, ihsaiyat. (Vergi, nüfus, okuyup yazanlar, mahsulât v. s).

İstavrit [i] Omzunda bir haç şekli bulunan ve eti leziz bir cins balık.

İstearin [i] Mum yapmağa yarayan ve adi derecei hararette erimiyen yağlı cisimlerin cevheri.

İstek [i] Arzu, dilek, iradet, meyil, iştah.

İstekli [s] İsteği olan, talip, heveskâr.

İsteme [i] İstemek fili. Ba: istemek.

İstemek [f] Talep etmek, dilemek. Arzu etmek. Aramak, çağırmak, davet etmek. Muhtaç olmak, lüzum hissetmek. Lâzım olmak.

İstenmek [f] Talep olunmak, arzu olunmak. Aranmak. Çağrılmak. Celbolunmak.

İstenoğraf [i] İstenoğrafi bilen, bu tarzda yazı yazabilen adam.

İstenoğrafi [i] Çabuk yazmak ve söylenen sözleri zaptedebilmek için muayyen işaretler kullanma san'atı.

İster [h] Gerek, hal. İster istemez: Tav'an ve kerhan, herşeye rağmen.

İstereoskop [i] İçine konan düz resimleri cam altında kabartma göstermeğe mahsus alet.

İsterotipi [i] Matbaacılıkta kalıp basmak için kullanılan bir usul: dizilmiş sahifelerin mahsus dökülmüş bir mukavvaya kalıbını alıp bu kalıp üzerine dökmek suretile vücudegelen sahifeyi makinaya koyarak basma usulü.

İsteri [i] Bir nevi sinir hastalığı.

İsterik [i] İsteri denilen sinir hastalığına tutulmuş olan.

İsterilize [i] Takim edilmiş, süzülmüş, bozucu maddelerden kurtarılmış.

İsterlin [i] İngiliz lirası, tahminen yüz yirmi altın kuruş kıymetinde olan ingiliz parası.

İstetmek [f] Başkası vasıtasile istemek. Çağırtmak, celp ve davet ettirmek.

İsteyiş [i] İstemek işi ve tarzı, talep, arzu.

İstiane [i] Yardım isteme, iane talep etme.

İstiap [i] İçine alma, içine sığma. Kaplama, zaptetme.

İstiare [i] Ödünç alma, ariyet olarak kullanma. Teşpihte benzeyen veya benzetileni hazfetmek suretile yapılan sanayii edebiyeden biri.

İstibdal [i] Askerlik müddeti biten neferin yerine yeni kur'a askerleri getirip ötekilere izin verme. Değiştirme, mübadele.

İstibdat [i] Hiçbir kanuna tâbi olmaksızın keyfe göre idare. Mutlakıyet, zulüm.

İstibdatkârane [s] Müstebide yakışır surette, istibdat ile.

İstical [i] Acele etme, birşeyin çabuk olup bitmesini isteme.

İsticar [i] Kiralama, kira ile tutma.

İsticvap [i] Sorup cevap alma, istintak, söyletme.

İstida [i] İsteme, dileme, rica ile talep. Hükûmetten resmen birşey isteme, bir talepte bulunma. Böyle bir iş ve talep için resmî dairelere verilen pullu varaka, talepname.

İstidaname [i] Bir iş için veya bir talepte bulunmak için resmî makamlara verilen pullu varaka, arzuhal.

İstidat [i] Kabiliyet. Zekâvet, fetanet, ilim ve terbiyeye meyil ve kabiliyet.

İstidlâl [i] Delil ile anlama, delile istinat ederek birşeyden bir netice çıkarma.

İstidlâlen [h] Bir delil vasıtasile, delil tarikine istinat ederek.

İstif [i] Dizi, sıra nizam. Muntazam yığın, sıralanmış şey. Gemi hamulesinin harekete mâni olmayacak surette tertip ve tanzimi.

İstifa [i] Tamamen almak, kâmilen ahzetmek.

İstifa [i] Bir vazife veya hizmetten kendi arzusu ile çekilme. Affedilme.

İstifade [i] Kazanma, kâretme, faydalanma. Öğrenme, malûmatını genişletme.

İstifadeli [i] Kârlı, kazançlı, faydalı.

İstifaname [i] Bir memurun vazifesinden çekilmek için verdiği resmî kâğıt, istifa ettiğini ifade eden varaka.

İstifham [i] Sorup anlama, sual, sorgu.

İstifhamî [s] Sorguya ait, sorguya mensup ve müteallik.

İstiflemek [f] İstife komak, sıralamak, dizmek.

İstifrağ [i] Kusma, kayetme, gaseyan.

İstifraş [i] Nikâhsız kadın alma, cariye alma.

İstifsar [i] Sorup anlama tafsilât ve malûmat isteme.

İstifta [i] Fetva isteme, şeriata ait bir mes'ele hakkında müftüden müsaade isteme.

İstiğfar [i] Cenabıhak -tan günahlarının affını istirham etme, mağfiret dileme.

İstiğlâl [i] Bedeli borca karşı verilmek üzere gayrimenkul emvalin terhini.

İstiğna [i] Varı ile kanaat etme. Yüz çevirip bakmama, tenezzül göstermeme.

İstiğrak [i] Dalma, dalgınlık. Birşeyin içine gömülme, birşeyle kaplanma. Mütasavviflerin vecit ve dalgınlık hali.

İstiğrap [i] Taaccüp etme, hayreti celbetme.

İstihale [i] Bir halden diğer bir hale geçme, değişme, inkılâp etme, tahavvül.

İstihare [i] Bir işin sonunu tefeül için aptes alıp dua okuyarak rüyaya yatma.

İstihbar [i] Duyma, haber alma.

İstihbarat [i] Duyulan, haber, alınan şeyler. Havadisler, mesmuat.

İstihdaf [i] Hedef ittihaz etmek, hedef etmek.

İstihdam [i] Kullanma, hizmete alma, bir işe memur etme.

İstihfaf [i] Hafif bulma, ehemmiyetsiz nazarile bakma, ehemmiyet vermeyiş.

İstihkak [i] Hakketme, lâyık olma. Hakkedilen para, işlemiş maaş.

İstihkâm [i] Düşmana karşıkoymak için yapılan kale, set, siper v.s. gibi müdafaa vasıtaları. Metîn ve muhkem olma.

İstihkar [i] Hor görme, hakir nazarile bakma.

İstihlâf [i] Kendi yerine geçirme, halef bırakma.

İstihlâk [i] Sarfetme, bitirme, tüketme, kullanma. İsraf suretile mahvetme.

İstihlâl [i] Helâllaşma, helâl etmesini isteme. Helâl sayma, helâl nazarile bakma.

Istihlâs [i] Kurtarma, tahlis etme. Birşeyi kâmilen edinmeğe, kendine mahsus etmeğe çalışma.

İstihmam [i] Hamama girme, bedeni yıkama, banyo etme.

İstihraç [i] Netice çıkarma, istidlâl etme. Çıkarma, çıkartma. Tercüme etme. Tefeül.

İstihsal [i] Hâsıl etme, ele geçirme, elde etme.

İstihsalât [i] İstihsal olunan şeyler. Bir memleketin yetiştirdiği meyva, hububat v. s.

İstihsan [i] Beğenme, güzel bulma, takdir etme.

İstihza [i] Alay etme, eğlenceye alma.

İstihzar [i] Hazırlama. Huzura getirme, celp, hazırlama.

İstikamet [i] İğriliğin zıddı, doğruluk, dürüstlük. Namuskârane hareket, sıdık. Birşeyin bir tarafa doğru uzanması. Cihet.

İstikbal [i] Gelecek; ileri, ati. Karşılamak.

İstikbalen [h] Gelecekte, atide.

İstiklâl [i] Hürriyetine sahip olma, kimseye tâbi olmama.

İstikmal [i] Bitirme, tamamlama, ikmal ve itmam etme.

İstiknah [i] Künhüne varma, sırrına erme.

İstikrah [i] Tiksinme, iğrenme.

İstikrar [i] Kararlaşma, yerleşme, bir yerde karar kılma.

İstiksar [i] Çok görme, çoğumsama.

İstikşaf [i] Keşfetmeğe ve öğrenmeğe çalışma.

İstilâ [i] Yayılma, kaplama. Sirayet etme. Ele geçirme, tasarruf altına alma, zaptetme, işgal etme.

İstilâî [s] İstilâ eden, istilâya müteallik.

İstilâm [i] Malûmat isteme, resmî bir kâğıtla malûmat talep etme.

İstilzam [i] İcap etme, lüzum hâsıl olma.

İstima [i] Dinleme, İşitme. Dinleyip kabul etme.

İstimal [i] Kullanma.

İstiman [i] Amana gelme, aman dileme, teslim olma.

İstimbat [i] Birşeyden gizli bir mana çıkarma.

İstimbot [i] Küçük vapur, motör, çatana.

İstimdat [i] Yardım isteme, imdat arama. Aman dileme.

İstimhal [i] Mühlet isteme.

İstimlâk [i] Hükûmet tarafından bir mülkün yol açmak v.s. gibi umumun menfaati gözedilerek satın alınması.

İstimna [i] Tabiî olmayan bir surette meniyi dökme fili, otuzbir.

İstimrar [i] Sürme, devam. Sürüp gitme.

İstimzaç [i] Sorma, fikrini ve arzusunu anlama.

İstinabe [i] Birinin kendine vekil olmasını isteme. Vekil vasıtasile.

İstinaden [h] Dayanarak, güvenerek, itimaden.

İstinaf [i] Yeniden başlama. Mahkemece verilen hükme razı olmayarak davayı mafevkindeki mahkemeye nakletmek.

İstinafen [z] İstinaf suretile, ikinci derecede muhakeme olunmak üzre.

İstinafî [s] İstinafa ait, istinafa mensup ve müteallik.

İstinas [i] Alışma, ünsiyet.

İstinat [i] Dayanma. Güvenme, itimat.

İstinatgâh [i] Dayanacak, güvenecek yer, arka, zahir.

İstinkâf [i] Reddetme, muvafakat etmeme, çekinme, kabul etmeme.

İstinsah [i] Suretini çıkarma, yazma.

İstintaç [i] Netice çıkarma.

İstintak [i] Sorma, söyletme. Müstentik tarafından sorguya çekilme.

İstintakname [i] Müstentik tarafından sorulan suallere verilen cevapları havi varaka, istintak evrakı.

İstirahat [i] Dinlenme, rahatlanma. Mezuniyet.

İstirdat [i] Geri isteme, geri çekilmesini talep etme. Gerialma.

İstirham [i] Yalvarma, rica etme, merhamet dileme.

İstirhamname [i] Birşey rica etmek için yazılan mektup veya arzuhal.

İstiridye [i] İki kabuk arasında bulunur eti yenir küçük bir deniz hayvanı.

İstirkap [i] Rekabette bulunma, çekememe.

İstisgar [i] Küçültme, küçük addederek ehemmiyet vermeme, istihfaf, tahkir.

İstiska [i] Vücudün muhtelif yerlerinde su toplanma illeti, gelincik illeti. Su isteme, yağmur duasına çıkma.

İstiskal [i] Birine karşı soğuk davranarak hoşlanılmadığını anlatma.

İstisal [i] Kökünden koparma, mahvetme.

İstismar [i] İşletme, kıymetlendirme, işletilme.

İstisna [i] Ayırma, kaideden dışarı bırakma, müstesna kılma.

İstisnaî [s] İstisna suretile, usul ve kaide haricinde olarak.

İstişare [i] Müşavere etme, fikrini alma, tanışma.

İstişhat [i] Şahit getirme, şahit gösterme, şehadetine müracaat. Delil ve bürhan addetme. Şehit olma.

İstişmam [i] Koku alma, kokusundan duyma, koklama. [c] Karine ile anlama, hissetme.

İstitaat [i] Güç yetme, iktidar, kudret.

İstitale [i] Uzama. Vücutte bazı azanın uzaması.

İstitradî [s] İstitrada ait veya istitrat tarikile söylenen.

İstitrat [i] Asıl bahse ait olmayıp söz arasında ve münasebet düştükçe söylenan söz veya fıkra.

İstiva [i] Müsavi olma, iki şeyin bir olması. Düz olma, düzlük. Ortada ve tam bir derecede olma.

İstizah [i] İzahat isteme izahat alma. Millet Meclisinde bir mes'ele hakkında kabine veya vekillerden birinden izahat talep etme.

İstizahen [h] İstizah suretile, izahat almak için.

İstizan [i] İzin isteme, ruhsat alma, danışma.

İstıkra [i] Hususî vak'alardan umumî bir netice çıkarmaktan ibaret muhakeme tarzı. Cüzüden külle gitmek usulü.

İstıkraî [s] Cüzüden külle, hususîden umumîye gitmek usulüne mensup ve müteallik.

İstıkraz [i] Faizle ödünç para alma, borcetme.

İstıtla [i] Teftiş ve tahkik, haberdar olmağa çalışma.

İstralya [i] Yelken serenlerinin uçlarına bağlı olup bunları bir yandan bir yana çevirmeğe ve gerip kasmağa yarayan urganlar.

İstromaça [i] Biribirine takılmış kat kat halat veya zincir.

İstrongilo [i] İzmaritten büyükçe sivri burunlu bir balık.

İsveç [i] Şimalî Avrupada altı milyon nüfuslu bir kırallıktır.

İsveçli [s] İsveç ahalisinden olan.

İsviçre [i] Merkezî Avrupada dört milyon nüfuslu bir cümhuriyettir.

İsviçreli [s] İsviçre ahalisinden olan.

İsyan [i] Asilik, serkeşlik, itaatsızlık. Günah.

İş [i] İnsanın çalışarak yaptığı şey, amel. Çalışma, uğraşma, meşguliyet. Ehemmiyetli şey, mes'ele. Memuriyet, vazife.

İşaa [i] Yayma, neşretme.

İş'ar [i] Yazı ile bildirme, haber verme,

İşaret [i] Birşeyi iyi anlatmak için parmakla kaş ve gözle yapılan hareketler. Alâmet, nişan. Hatırlatma, ihtar. Yazıda cümlelerin icap eden yerlerine konulan nokta, virgül v.s.

İşba [i] Suyun bazı emlâhı eritebildiği miktar ki ondan ziyade konursa erimeyip dipte durur. Doyurma:

İşbaşı [i] Bir işle uğraşan adamların başı, reisi, amelebaşı. İşe başlama saati.

İşbilir [s] Açıkgöz, elinden iş gelen.

İşbu [i] İşte bu, bu, şu. Hal ve hazır manasına da gelir.

İşçi [s] İş işleyen rençper, amele. Dikiş, nakış v. s. gibi işlerle meşgul olan kadın veya kız.

İşçilik [i] Amelelik, rençperlik. Dikişçilik, nakışçılık.

İşemek [f] Sudökmek, çiş etmek, idrar çıkarmak. (Donuna işetmek : çok korkutmak).

İşgal [i] İş verme, uğraştırma, meşgul etme. İşten alıkoyma. Bir yeri istilâ ve zaptederek benimseme, istilâ etme, zaptetme.

İşgüç [i] Meşguliyet, vazife, memuriyet, yapılacak iş.

İşhat [i] Şahit getirme, şahit çıkarma, şahit göstermе.

İşitilmek [f] Duyulmak. Haber alınmak, istihbar olunmak. Dinlenmek.

İşitmek [f] Duymak. Haber almak, istihbar etmek. Dinlemek.

İşitmezlenmek [f] İşitmez gibi olmak, işitmezliğe gelmek, sağırlığa vurmak.

İşitmezlik [i] İşitmeyiş, işitmeme.

İşittirmek [f] Duyurmak. Kulağına vardırmak.

İşkâl [i] Güçleştirme, güçlük çıkarma.

İşkefe [i] Yufka ekmeği.

İşkembe [i] Ot yiyen hayvanların ikinci midesi. [c] Karın, boğaz, yemek gaylesi [s] İşkembe biçiminde.

İşkembeci [i] İşkembe satan adam. İşkembeçorbası yapıp dükkânında satan adam.

İşkembeçorbası [i] Koyun ve sığır işkembesinden yapılan bir çorba.

İşkence [i] Zulüm, eziyet. Kanun haricinde hertürlü ceza ve tazyik.

İşkil [i] Şüphe, zan, vesvese, kuruntu.

İşkillenmek [f] Şüpheye düşmek, şüphelenmek, vesvese etmek.

İşkilli [s] Vesveseli, müvesvis, herşeyden şüphelenen adam.

İşlek [s] Çok işlenen, çok işler. Tecrübeli, idmanlı, alışık. İyi işler.

İşleme [i] İşlemek fili, ba: işlemek: [s] Nakış veya hak işi, oyma.

İşlemek [f] İş görmek, işle uğraşmak, meşgul olmak. Girmek, nüfuz etmek, sızmak. Tesir etmek. Makina v. s hareket etmek, muattal olmamak. Çok gidilip gelinmek. Cerahat bağlamak, cerahatlanmak. Yapmak, imal etmek. Oymak, haketmek, oyarak tezyin etmek. İğne ile nakış yapmak, nakşetmek.

İşlemeli [s] Sırma veya ipekle işlenmiş ve süslenmiş.

İşlenmek [f] Yapılmak imal olunmak. Kazılmak, hak ve nakşedilmek. Çalışılmak iş görülmek.

İşletme [i] Tren, vapur v. s. de seyrüseferi tanzim etme, yürütme, hareket ettirme. İşletmek işi, ba: işletmek.

İşletmek [f] İş gördürmek, çalıştırmak. Geçirmek, nüfuz ettirmek. Cerahatlendirmek, cerahat toplatmak. Tren, vapur ve makinaları hareket ettirmek. Birşeyi ıslah için üzerine düşmek.

İşmar [i] Göz kıpma, işaret.

İşmizaz [i] Büzüşme. Nefret ve istikrah.

İşporta [i] Bir nevi yayvan sepet. Küfe.

İşportacı [i] İşporta ile sebze, meyva ve saire satan seyyar satıcı.

İşrap [i] İma, maksadını dolayısile veya zımnen anlatma. İçirme.

İşret [i] İçki, müskirat kullanma.

İşsiz [s] İşi olmayan, bir işle uğraşmayan, boş.

İşsizlik [i] İşi olmayış, atalet.

İştah [i] Yemeğe istek. İstek, arzu, heves, haz.

İştahlı [s] Yemeğe isteği olan, boğazı ve midesi açık. Herşeye atılgan, arzukeş.

İştahsız [s] İştahı olmayan, isteksiz, arzusuz. Yemek canı çekmiyen.

İştahsızlık [i] İştah yokluğu, yemeğe isteksizlik, isteksizlik, heves ve arzu yokluğu.

İşte [e] İşaret edatıdır : Bak, na.

İştial [i] Yalınlanma, tutuşma, parlama, alevlenme, şiddetli bir ses çıkararak ateş alma.

İştibah [i] Şüphe, şüphe etme.

İştidat [i] Şiddetlenme, daha kuvvetli veya daha ağır olma, sertleşme, ağırlaşma, büyüme, artma.

İştigal [i] Uğraşma, çalışma, meşgul olma, bir iş işleme.

İştihar [i] Şöhret bulma, nam kazanma, meşhur olma, tanınma.

İştikâ [i] Şikâyet etme, haksız bir muameleden veya bir dertten yanıp yakılma.

İştikak [i] Bir kökten ayrılan kelimelerin biribirlerile ve asıllarile olan münasebetleri ve sureti teşekkülleri, bundan bahseden ilim, etimoloji.

İştikakî [s] İştikaka, iştikak ilmine mensup ve müteallik.

İştira [i] Satın alma, mubayaa.

İştirak [i] Ortaklık, ortak olma. Bir işe karışma, birlikte yapma. Birlik, birleşme, ittihat.

İştiyak [i] Özleme, ziyade arzu etme, göreceği gelme, tahassür.

İşünuş [i] Cümbüş, sefahat, içkili ve çalgılı eğlence.

İşve [i] Eda, naz, şive.

İşvekâr [s] Nazlı, naz ve eda eden.

İt [i] Köpek, kelp. [c] Değersiz, adi, ahlâksız adam.

İta]i] Verme.

İtaat [i] Dinleme, nasihat kabul etme, alınan emre göre hareket etme.

İtaatlı [s] Sözdinler, muti.

İtaatsız [s] İtaat ve inkiyat etmez, sözdinlemez, serkeş.

İtaatsızlık [i] Serkeşlik, itaat etmeme.

İtale [i] Uzatma.

İtalya [i] Avrupanın cenubunda büyük bir yarımada teşkil eden otuz yedi milyon nüfuslu bir devlettir.

İtalyan [s] İtalyalı, İtalya tabiiyetinde olan.

İt'am [i] Yemek yedirme.

İt'ap [i] Yorma, yorgunluk verme.

İtap [i] Paylama, azarlama, tekdir etme, tersleme.

İtboğan [i] Acıçiğdem, mavi renkte bir nebat ve kökü.

İtburun [i] Yabanî gül tohumu, nesrin tohumu.

İtderneği [i] Harıltısı gürültüsü çok olan cemiyet haşerat mecmaı.

İtdirseği [i] Arpacık.

İtfa [i] Söndürme ateşi bastırma. [c] Teskin etme, bastırma.

İtfaiye [i] Yangın söndürme heyet ve teşkilâtı,

İthaf [i] Armağan, hediye verme, şiir veya nesri bir başkasına hitaben yazmak.

İthal [i] Girdirme, içeri koma, sokma. Dışardan mahsul ve emtia getirtme.

İthalât [i] Memlekete hariçten getirilen eşya ve mahsulât, ihracat mukabili.

İtham [i] Birine töhmet ve kabahat isnadı. Bir kabahat veya cinayetin mahkemeden evvel ve bir zan üzerine birine isnadı.

İthamname [i] Bir cürmün isnadı hakkındaki kâğıt, mahkeme huzuruna gitmeyi icap ettiren varaka.

İtibar [i] Ehemmiyet ve kıymet verme. Hürmet, riayet. Ticarette itimat,

emniyet. Şeref, haysiyet. Bir zamandan başlıyarak sayma. Birşeye verilen izafî kıymet. Farzetme.

İtibaren [h] Başlıyarak, itibar ederek.

İtibarî [s] İzafî, hakikî kıymeti olmayıp farazî kıymeti haiz olan.

İtibarlı [s] İtibar sahibi, muteber, şeref ve haysiyeti olan.

İtibarsız [s] İtibarı olmayan, sözü geçmiyen. Şeref ve haysiyeti olmayan.

İtibarsızlık [i] İtibar yokluğu, şerefsizlik, haysiyetsizlik. Kıymet ve ehemmiyetten düşme.

İtidal [i] Ne az ne çok, lüzumu kadar. Yavaşlık, mülâyemet. Tenasüp, uygunluk. İki tarafı müsavi olma, tesavi.

İti-İtik [s] Keskin. [c] Sert, acı.

İtikâf [i] Mukaddes bir yere çekilip ibadetle meşgul olma.

İtikâl [i] Yenme, aşınma, oyulma.

İtikat [i] İnan, iman.

İtikatlı [s] İtikadı olan, dine inanan.

İtikatsız [s] İtikadı olmayan, dinsiz.

İtikatsızlık [i] Dinsizlik, imansızlık.

İtilâ [i] Terakki, yükselme, yüksek mevkilere çıkma. Yukarı çıkma, yükselme.

İtilâf [i] Anlaşma, uyuşma. Dostluk. Ülfet, muvafakat.

İtileşmek [f] Keskinleşmek, sertleşmek, iti bir hal almak.

İtimaden [h] Güvenerek, inanarak, emniyet ederek.

İtimat [i] Güvenme, emniyet. Dayanma, istinat etme.

İtimatname [i] Elçi ve sefirlerin gittikleri memleket hükümdar veya reisine kendi hükûmetleri namına verdikleri mektup ki bunu vererek sefir tanınırlar.

İtimek [f] Keskin ve sert olmak, dik gelmek.

İtina [i] Üzenme, ziyade dikkat etme, ihtimam.

İtiniği [i] Köpek yavrusu, yeni doğmuş köpek.

İtiraf [i] İkrar etme, hakkı teslim etme.

İtiraz [i] Bir fikri çürütmeğe çalışma. Müşkülât çıkarma, muhalefet etme.

İtisaf [i] Doğru yoldan sapma, yolsuzluk.

İtisam [i] Bir şeyi sıkı tutma. Fenalıktan ve günah işlemekten sakınma.

İtiş [i] İtmek ve dürtmek işi ve tarzı.

İtişmek [f] Biribirini itip kakmak, boğuşmak, oynamak.

İtiyat [i] Alışma, âdet edinme, huy.

İtizal [i] Bir tarafa çekilme, uzlet. İşten çekilme, istifa.

İtizar [i] Özür gösterme, af dileme, mazeret beyan etme.

İtlâf [i] Telef etme, öldürme, katletme. Boş yere sarf, israf. Bozma, mahvetme, harap etme.

İtlik [i] Köpeklik, ahlâksızlık, edepsizlik.

İtmam [i] Tamamlama, bitirme, sonunu getirme.

İtmek [f]Dürtmek, kakmak, ileriye sürmek. Zorlamak.

İtminan [i] Emin olma, emniyet. Birine emniyet etme, itimat. Muhakkak bilme, şüphe etmeme.

İtnişanı [i] atın ayağında ve makbul olmayan bir nişan.

İttiba]i] Birinin fikir veya mesleğine imtisal, uyma, tâbi olma, imtisal, iktida.

İttibaan [h] Uyarak, imtisalen, ittiba ederek.

İttifak [i] Uyuşma, anlaşma, bir fikirde olma, birleşme, söz birliği etme. Rasgeliş, tesadüf.

İttifakan [h] Rasgele, kazara, tesadüfî olarak. İttifak suretile.

İttifakî [s] İttifaka, sözleşme, ve uyuşmaya ait ve müteallik.

İttiham [i] Bir kabahatin isnadı altında bulunma, itham olunma.

İttihat [i] Bir olma, birleşme. Ayni fikir ve kanaatte olma, ittifak, iştirak.

İttihaz [i] Edinme, kabul etme. Kullanma.

İttika [i] Sakınma, çekinme. Allahtan korkma.

İttikâ [i] Dayanma, yaslanma.

İttisa [i] Genişleme, bollaşma, genişlik kespetme.

İttisaf [i] Bir sıfatla mevsuf olma, sıfatlanma.

İttisal [i] Bitişme, ulaşma, dokunma. Yakınlık, yan.

İttisam [i] Muttasıf olma. Kızgın demirle deriye damga vurmak suretile damgalanma.

İttırat [i] Muntazaman cereyan etme.

İtüzümü [i] Bir nebat ismi.

İtyatağı [i] Ahlâksız güruhunun toplandığı yer.

İvaz [i] Karşılık, bedel, birşeye bedel olarak verilen veya alınan şey.

İvazsız [s] Karşılık beklemiyerek, bir bedel mukabilinde olmayarak.

İvdirmek [f] Koştur - mak, acele ettirmek.

İvgen [s] Koşan, acele eden, acul.

İvgenlik [i] Koşma, acele, aculluk.

İvgi [i] Ağaç oymak için bir nevi ufak balta, el baltası.

İvicaç [i] İğri büğrü olma, iğrilme.

İvidi [s] Aceleci, sav - ruk.

İvidilik [i] Aculluk, savrukluk.

İvik [i] Kara batmadan yürümek için ayaklara ta - kılan uzun tahta kaydırak.

İvirmek [f] Koşturmak, acele ettirmek.

İviz [i] Atsineği.

İvmek [f] Acele etmek, koşmak.

İy [i] Koku, is, rayıha.

İyadet [i] Ziyaret, vizite, hatır sayma, gidip görme.

İyi, eyi [s] Beğenilecek, hoşa gidecek şey. Elverir, kâfi, yetişir. Faydalı, kârlı. Uygun, münasip. Sıhhatte, sıhhati yerinde.

İyice [s] Biraz iyi, ol - dukça iyi.

İyilenmek, eyilen - mek [f] İyileşmek, iyi olmak. Hastalıktan kurtul - mak. Olmak, yetişmek.

İyileşmek, eyileşmek [f] Daha iyi olmak. Hastalıktan kalkmak, sıhhati yerine gelmek. Birile arası iyi olmak.

İyilik [i] Hoşluk, iyi olmak hali. Yardım, muavenet, lûtuf. Sıhhat, afiyet. İyi muamele, yavaşlık.

İyot [i] Deniz yosunundan alınan ve ısıdılınca mavi bir buhar veren bir basit cisim.

İz [i] İnsan ve hayvanın geçtiğini gösteren ayak resmi. Yuvarlanan veya sürünen birşeyin bıraktığı nişan, alâmet, eser.

İzabe [i] Eritme.

İz'aç [i] Taciz etme, canı sıkma.

İzah [i] Anlatma, açıkça beyan etme. Tenvir etme.

İzahan [h] Açıkça beyan ederek, mufassalan.

İzahat [i] Birşey hakkında malûmat ve tafsilât vermek.

İzale [i] Yoketme, defetme, giderme.

İzam [i] Büyütme, lüzumundan fazla ehemmiyet verme, mubalâğa.

İzam [i] Yollama, gönderme.

İzan [i] Zekâ, anlayış, feraset. İtaat, inkıyat,

İzanlı [s] Anlayışlı, zekâ ve ferasetli. İtaatkâr.

İzansız [s] Anlayışsız, zekâ ve ferasetsiz. İtaatsız.

İzaz [i] Ağırlama, ikram etme.

İzbar [i] Yazma, tahrir ve iş'ar.

İzbe [s] Kuytu, harap, pis (yer). [i] Bodrum, binaların en altında ve temelle bir hizada olan kat.

İzci [i] İzden anlayan ve izi takip edebilen adam. Boyskavt.

İzdiham [i] Kalabalık, halkın birikmesi, topluluk.

İzdivaç [i] Çiftleşme, çiftolma, evlenme, teehhül.

İzdiyat [i] Çoğalma, artma, tezayüt,

İzin [i] Ruhsat, yasağın kaldırılması, müsaade. [c] Kovma, tardetme, hizmetten çıkarma.

İzinli [s] İzin almış, mezun.

İzinname [i] Mezuniyet kâğıdı, ruhsat alan bir adama verilen kâğıt. Evlenmek için alınan izin kâğıdı. Ruhsatname.

İzinsiz [s] İzni olmayan, ruhsatsız. Mekteplerde çocukları ceza olarak ve tatil günleri mektepte alıkoma.

İzlemek [f] İzini aramak, takip etmek. Sezmek, keşfetmek.

İzmarit [i] Leziz etli bir cins küçük balık. Cigaranın içildikten sonra atılacak dip tarafi.

İzmavla [i] Bir cins ağaççileği, ahududu.

İzmihlâl [i] Mahvolma, muzmahil ve münkariz olma.

İzzet [i] Kıymet, itibar, şeref. Kudret, kuvvet. Hürmet, riayet, ikram.

İzzetinefis [i] Şeref ve haysiyetini muhafazaya çalışma, vekar.

İzzetlemek [f] Hürmet ve ikram etmek.

İzzetlenmek [f] İzzet, hürmet ve ikram görmek.

İzzetli [s] Şeref ve itibar sahibi. Eskiden muayyen bir mevki ve rütbe sahiplerine verilen unvan.

İzzetlû [s] Ba: izzetli.

I

I [h] Türkçe alfabenin on birinci ve sedalıların dördüncü harfi.

Iblık [i] Erkek pilicin iğdiş edilmişi. [s] Iblık etinde olan.

Içkırık, hıçkırık [i] Içkırırken boğazdan çıkan ses. Nefesborusuna havanın hücumu üzerine hık diye çıkan ve bazan pek çok devam eden ses.

Içkırmak, hıçkırmak [f] Boğaz tıkanarak ve iç çekerek ağlamak. Havanın nefesborusuna hücumundan arasıra hık demek.

Idağacı [i] Tütsü ve güzel koku vermek için yakılan maruf ağaç, ödağacı.

Iğıl ığıl [h] Bir mayiin bol bol ve sesle akmasını tasvir eder.

Ih [h] Deveyi çökertmek için çıkarılan ses. Hızlı

nefes vermeği tasvir için kullanılır.

Ihlamak [f] Deveyi ıh deyerek çökertmek. Ih diyerek hızlı nefes almak.

Ihlamur [i] Kerestesi marangozlukta kullanılan ve çiçeği haşlanıp çay gibi içilen maruf ağaç. [s] Ihlamur ağacından yapılmış.

Ihlatmak [f] Deveyi ıh diyerek çökertmek.

Ik[h] İnsanın boğazı sıkılıp tazyik edildiği vakit boğulurken çıkardığı sesi tasvir eder. İnsanın sıkıntı ile çıkardığı ses [ık vık].

Ikıl ıkıl [h] İnsan ve hayvanın boğulurcasına nefes almasını tasvir eder.

Ikınma [i] Ba: Sıkınma, yekinme. Yekinmek.

Ikınmak [f] Nefes vermiyerek sıkınıp zorlamak. Yekinmek.

Ikıntı [i] Ikınma. Çocuk doğuracak kadının veya inkıbaz olmuş bir kimsenin sıkınıp ıkınması.

Iklamak [f] Ba: Iklatmak.

Iklatmak [f] Güçlükle nefes almak. Yük altında çok zahmet ve eziyet çektirmek. Ağlıyarak nefesi tıkanırcasına iç çektirmek.

Ilgam [i] Serap, pusarık.

Ilgamak [f] At başıboş olarak dörtnala koşmak. Çapul için atla hücum etmek.

Ilgar [i] Düşman toprağına ansızın hücum, akın. Başıboş hayvanın dörtnala koşması.

Ilgarcı [i] Akıncı, çapulcu.

Ilgarlamak [f] Çapul için düşman toprağına hücum etmek, akıncılık etmek.

Ilgımsalgım [i] Sıcak mevsimlerde çöl veya ovalarda buharın yayılmasile uzaktan su gibi görünen yer, pusarık, serap.

Ilgın [i] Bir nevi ağaç.

Ilgıncar [i] Yabanî kiraz, acı kiraz.

Ilgınlık [i] Ilgın denilen ağacın çok bulunduğu yer, ılgın koruluğu.

Ilı [s] Az sıcak, ılık, soğukluğu kırılmış.

Ilıca [i] Kudrethamamı, madenî sıcak su hamamı, kaplıca. Tabiî sıcak sulu hamam.

Ilıcak [s] Az sıcak, ılıkça.

Ilık [s] Ne sıcak ne soğuk su, az ısınmış veya sıcaklığı kırılmış su.

Ilıklatmak [f] Ilık yapmak, ılıştırmak.

Ilımak [f] Ilık olmak, az ısınmak veya sıcaklığı kırılmak.

Ilındırmak [f] Ilık yapmak, ılıklatmak, ılıtmak.

Ilıtmak [f] Ilık yapmak, ılık olacak surette soğutmak veya az ısıtmak.

Ilıştırmak [f] Ilık yapmak, sıcak veya soğuk su katarak ne sıcak, ne soğuk yapmak.

Im [i] Parola, işaret.

Imızganmak [f] Ba: imizgenmek.

Imlamak [f] İşaret etmek.

Incalız [i] Turşusu yapılan bir nevi yabanî sarımsak ve soğan.

Indallamak [f] Tereddüt etmek.

Ir [i] Nağme, lâhin.

Irak [i] Bağdat ve Basra cihetlerinin ismi olup ingiliz himayesinde bir krallıktır. Musikide hususî bir makam.

Iraklı [s] Irak ahalisinden olan.

Irgalamak [f] Ba: Irganmak.

Irgalanmak [f] Ba: Irganmak.

Irgalatmak [f] Yerinden oynatmak, kımıldatmak, sarsmak, iki tarafa sallamak.

Irganmak [f] Yerinden oynamak, kımıldamak, iki tarafa sallanmak.

Irgantı [i]Sallanma, sarsıntı, sallantı, zelzele.

Irgat [i] Yapı amelesi, rençper, işçi. Gündelikçi. Gemilerde demir aldıkları zaman zincir veya halatı sarmak için çevirdikleri ağaç veya demirden yapılmış dolap, bücürgat.

Irgatbaşı [i] Irgatların reisi, amelenin başında bulunan adam.

Irgatlık [i]Irgatla görülecek iş. İrgat san'at ve işi.

Irgatmak [f] Irgalatmak. Ba: Irgalatmak.

Irgatmihveri [i] Gemilerde demir almak veya yüksek yerlere eşya çıkarmak için kullanılan ırgatın etrafında çevrildiği şakulî çubuk.

Irgatpazarı [i] Yapı amelesi, rençper v.s. nin iş bulmak için toplandığı yer.

Irıp [i] Balık tutmak için deniz, göl veya nehre atılan büyük ağ.

Irıpkayığı [i] Beş çifte balık kayığı.

Irk [i] Kök, asıl, damar. Nesil, sülâle, soy. İnsan cinsi, nevi, şube.

Irlama [i] Taganni, nağme ile okuma.

Irlamak [f] Şarkı ve türkü söylemek, taganni etmek.

Irlayıcı [i] Hanende, nağme ile şarkı söyliyen adam veya kadın, muganni.

Irlayış [i] Şarkı ve türkü söyleme. Irlamak işi ve tarzı.

Irmak [i] Denize dökülen akar su, nehir.

Irmak [f] Ayırıp dağıtmak, akıtıp dağıtmak, perakende ve perişan etmek.

Irvalamak, irvelemek [f] Hamur yapışmamak için tepsiye un serpmek.

Irz [i] Namus, ismet, iffet. [Irza geçmek: Namusa tecavüz ile fili şeni veya livata yapmak manasınadır).

Irza [i] Kandırma, razı etme, hoşnut etme.

Is [ı] Sahip, malik, efendi. Şenlik, mamurluk.

Isgara [i] Muhtelif işlere yarayan ağaç veya demirden parmaklık.

Isı [i] Sıcaklık, hararet.

Isınmak [i] Hararetlenmek, sıcak olmak, ateşte kızgın olmak. [c] Sevmek, alışmak.

Isırgan [i] İnce bir havla örtülü ve dokunulduğu vakit cildi yakan bir nebat (Isırganotu) .

Isırgın [i] Vücutte hararetten husulegelen kabarcık ve kırmızı lekeler.

Isırık [i] Isırma izi, diş yarası. [c] Zarar, ziyan.

Isırılmak [f] Başkası tarafından dişle tutulup sıkılmak veya koparılmak.

Isırmak [f] Dişle tutup sıkmak, dişle koparmak. [c] Saldırmak, hakarette bulunmak.

Isırtmak [f] Isırmağa sevketmek.

Isıtmak [f] Ateşte tutarak sıcaklık vermek, sıcak yapmak.

Iskaça [i] Gemi direğinin ayağı, ayaklığı.

Iskala [i] Musikide perdelere parmak alıştırma talimi. [c] Çabucak ve belli olmıyacak şekilde lâkırdı söylemek (Iskala geçmek).

Iskalra [i] Gemi arması merdiveni. Harp gemilerinin sol tarafındaki teşrifat merdiveni.

Iskaparma [ı] Gemiyi toptan kiralama.

Iskarça [i] Gemi yükünün pek sıkı istif olması.

Iskarmoz [i] Kayık ve sandallarda kürek takılmak üzre yan kenara dikine sokulmuş tahta çivi. Bir cins küçük balık.

Iskarso [i] Geminin götürü kiralanması. Yelkenleri doldurur dik rüzgâr.

Iskarta [i] Kâğıt oyunlarının bazılarında bir tarafa bırakılan kâğıtlar. Açığa çıkarma, kıymetten düşme. Stok.

Iskat [i] Ölünün eda edilmemiş ibadetleri için ailesi ve varisleri tarafından verilen fidye.

Iskat [i] Düşürme, sakıt etme.

Iskatçı [i] Iskat parası toplayan fukara ve hoca takımı.

Islah [i] İyileştirme, düzeltme, iyi bir hale koma. Noksan ve fenalıklarını kaldırma, mükemmelleştirme.

Islahat [i] Fenalıkları, yolsuzlukları düzeltmek ve eksikleri tamamlamak için sarfedilen icraat ve mesai.

Islahatperver [i] Islahatı seven, ıslahat taraftarı.

Islak [s] Suya batırılmış, nemli.

Islaklık [i] Suya batırılmış olan şeyin hali, nemlilik.

Islamak [f] Ba: ıslatmak.

Islanmak [f] Suya bulaşmek, nemli olmak.

Islatmak [f] Suya batırmak veya üzerine su serpmak, nemlendirmek. [c] Tekdir etmek. Dövmek, dayak atmak.

Islık [i] İki dudağı büzerek arasından düdük sesine benzer bir ses çıkarmak, ıçkırıldığı vakit ağızdan çıkan ince ses.

Ismarlama [i] [s] Sipariş verme. Emanet etme. Hususî siparişle yaptırılmış, hazır alınmayan, ısmarlanarak yapılmış.

Ismarlamak [f] Sipariş etmek. Vasiyet etmek. Tavsiye ve emanet etmek.

Ispanak [f] Büyük yapraklı maruf sebze.

Isparçana [i] Halatın üzerine sarılmış olan ip. Halatın yapıldığı bükmelerin herbiri.

Isparmaca [i] Denizin içinde birkaç zincirin biribirine karışması.

Ispati [i] İskambil kâğıtlarında yonca yaprağına benzeyen şekilleri havi olanlar, sinek.

Ispavli [i] Gemilerde kullanılan bir nevi kalın sicim.

Ispazmoz [i] Bir nevi sinir hastalığı, sinirlere arız olan gerginlik ve ihtilâç.

Israr [i] Birşeyde sebat edip dönmeme, ayak basıp durma, inat etme.

Issız [s] Kimsesiz, sahipsiz, ahalisiz, boş. Mamur ve şen olmayan.

Istağfurullah [i] İkram ve tazime karşı tevazu ve mahviyet için kullanılır.

Istavroz [i] Haç, salip.

Istıfa [i] Seçme, intihap.

Istılah [i] Bir ilim ve san'ata mahsus kelime ve tabir, kelimenin fennî manası, tekniğe ait isimler. Herkesin anlamadığı ve tekellümde kullanılmıyan garip ve muğlâk lûgat.

Istılahperdaz [s] Lûgat paralıyan, garip ve muğlâk lûgat kullanan.

Istırap [i] Büyük zahmet ve eziyet, azap, sıkıntı. Elem.

Istırar [i] Mecburiyet, çaresizlik.

Işık [i] Aydınlık, nur, ziya. Lâmba, kandil.

Işılamak [f] Karanlıkta ışık zâhir olmak, karanlıkta parıldamak.

Işılatmak [f] Parlatmak, parıldatmak.

Işıldamak [f] Parıldamak, parıl parıl olmak, göz kamaştırmak.

Işıl ışıl [h] Parıltıyı, gözleri kamaştırarak bakmağı tasvir eder.

Işıltı [i] Parıltı, parlaklık.

Işımak [f] Parlamak, parıldamak, aydınlamak.

Işın [i] Güneşin parıltısı. Uzakta parıldayan ziya.

Işkına [i] Kara mercan balığı.

Işkırık [i] Topraktan sudüdüğü.

Işkırlak [i] Karagözün kafasındaki külâh.

Içkırmak [f] Islık çalmak, kuş gibi ötmek.

Iştın [i] Toprak kandil.

It [i] Rayıha, koku. İs, sis, duman.

Itır [i] Güzel kokulu, yeşil renkte ve beyaz çiçekli bir nebat. Güzel kokulu yağ, ruh v. s.

Itırnak [s] Güzel kokulu, güzel kokusu olan.

Itlak [i] Salıverme, koyuverme. Af, hapis ve cezadan kurtarma. Boşama. Kayitten kurtarıp umumiyet üzere kullanma, şümullendirme. İsim verilme, tesmiye.

Itma [i] Hırslandırma, tamaa düşürme, birini diğeri aleyhinde fışkırtma.

Itnap [i] Sözü uzatma, lüzumsuz tafsilâta boğma.

Itrî [s] Güzel kokulu, güzel kokuya mensup ve müteallik.

Itriyat [i] Güzel kokulu şeyler. lâvanta, kolonya v. s.

Ittıla [i] Haberdar olma, öğrenme, vukuf kespetme.

Izbandut [i] Haydut, yolkesen, şaki. [s] İri vücutlü ve korkunç.

Izmar [i] Gizleme, saklama, izhar mukabili.

Izrar [i] Zarara sokma, ziyan ettirme.

J

J [h] Türkçe alfabenin on ikinci harfi olup epçet hesabında yedi adedini gösterir.

Jaketatay [i] Siyah renkte ve merasimde giyilen erkek elbisesi.

Jale [i] Çiğ, şebnem,

sabahlayın çiçeklerin üzerinde görülen su damlacıkları.

Jambon [i] Domuz sucuğu.

Jandarma [i] Polis bulunmayan yerlerde; köy ve kırlarda asayişin muhafazasına memur asker, zaptiye.

Japon [i] Japonyalı. Japon ırkından olan.

Japonca [i,s] Japon dili, Japon yazısı, Japon dil ve yazısına mensup ve müteallik.

Japonya [i] Asyanın şarkında Sibiryanın karşısında adalardan mürekkep ve Japonlarla meskûn imparatorluk.

Jardiniyer [i] Salonlara süs için konulan ve içine çiçek ekilmek üzre bir sandığı bulunan bir mobilya.

Jaretyer [i] Çorapbağı, çorabı tutmak için takılan lâstik bağ.

Jean [i] Dev. Gayet büyük, mühip, dev cüsseli.

Jelatin [i] Et, kemik, deri, boynuz v. s. nin kaynatılmasından hâsıl olan pelte gibi bir madde.

Jeneral [i] Miralaydan yüksek ve müşürden aşağı askerî rütbe, mirliva ve ferik rütbesinde olanlar, paşa. Umumî, küllî.

Jenerallık [i] Jeneral olmak sıfat ve hali. Kumandanlık. Jeneral mevki ve makamı.

Jenerasyon [i] Nesil, batın.

Jeneratör [i] Tevlit eden, doğuran, müvellit. Makina kazanı, buhar kazanı. İhya eden, dirilten, sebep müessir.

Jenk [i] Yüzde hâsıl olan buruşuk.

Jeodezi [i] Sathıarzı veya arz üzerindeki bir mesafeyi ölçmeğe yarayan ilim.

Jeoloji [i] Arziyat. Arzın kışrının duçar olduğu değişikliklerin sebeplerini, vuku suretlerini ve neticelerini tetkik eden ilim.

Jeolok [i] Arziyat âlimi, arziyat mutahassısı.

Jeometri [i] Hendese.

Jeometrik [s] Hendesî.

Jerse, jarse [i] Bir nevi kumaş.

Jersetin [i] Bir nevi kumaş.

Jest [i] Vücut, veya çehre el ve kollarla yapılan işaret ve hareketler, tavır. Tarzı hareket. Evza

Jeyan [s] Kızgın, kükremiş, coşmuş.

Jile [i] Yelek.

Jilet [i] Tıraş makinasına yerleştirilen küçük ve iki tarafı keskin bıçak, tıraşbıçağı.

Jimnaz [i] Bazı memleketlerde ortatahsil müesseselerine verilen isim, idadi mektebi.

Jiruet [i] Fırıldak. Rüzgârların istikametini gösteren alet.

Jurnal, curnal [i] Mühim vukuatı yazmağa mahsus defter. Birinin fenalığı hakkında büyük bir makam veya adama verilen kâğıt. Gazete, ceride.

Jurnalcı [s] Başkaları hakkında jurnal yazan adam, hafiye.

Jüj [i] Hâkim. Hakem.

Jüjkomiser [i] İflâs işlerini tetkik için mahkeme tarafından tayin edilen memur.

Jülide [s] Karışık, biribirine geçmiş, taranmamış.

Jüp [i] Fistan, elbise. Kadınların elbise altına ve belden aşağı giydikleri bir nevi fistan.

Jüpon [i] İç eteklik.

Jüri [i] Hakem heyeti. Hususî bir işi tetkik ve muayeneye memur heyet.

K

K [i] Türk alfabesinin on üçüncü harfi olup kalın sedalı harflerin önünde kalın, ince harflerin önünde ince okunur. Kalın sadalı a, u harflerinin önünde ince okunması lâzım geldiği zaman a. u harflarinin üzerine şu (^) işaret konulur.

Kaan [i] Ba : Han ve Hakan.

Kaba [s] Hafif olduğu halde hacmi büyük olan. Şiş, tümsek. Terbiyesiz, sözü ve muamelesi çirkin, yontulmamış, zarafeti olmayan adam. Adi, bayağı, ince ve san'atlı olmayan. Terbiyeye mugayir, terbiyesizce.

Kaba [i] Üstlük libas, cüppe, kaftan.

Kabadayı [s] Suréta cesaret satan, cesur taslağı.

Kabadayılık [i] Sureta cesaret satma, cesur tas - laklığı.

Kabaet [s] But eti, insanın butları.

Kabahat [i] Çirkin iş ve hareket, yakışıksız mu - amele. Hafif cürüm, ku - sur.

Kabahatli [s] Suçlu, kusurlu, cürüm ve günhalı, müttehim.

Kabahatlilik [i] Müt - tehimlik, suçluluk, kusur - luluk, kabahat sahibi olma.

Kabahatsiz [i] Kaba - hatli olmayan, kusuru ve suçu olmayan, masum, bigünah.

Kabahatsizlik [i] Bi - günahlık, masumluk, suç - suzluk.

Kabak [i] Birçok nevileri mevcut maruf sebze.

Kabak [s] Lezzetsiz, tatsız, olmamış kavun ve karpuz. Çıplak, açık.

Kabakulak [i] Bir nevi hummalı hastalık.

Kabala [i] Ucuz, bedava.

Kabalak [i] Seyyahların sıcak mevsimlerde ve seyahatte giydikleri şapkaya benzer bir askerî serpuş.

Kabalaşmak [f] Kaba olmak. Zerafeti, inceliği kaybetmek.

Kabalaştırmak [i] Kabalık vermek, zarafetsiz ve çirkin etmek.

Kabalık [i] Kabarıklık, ağır olmayarak hacim bü - yüklüğü, yumşaklık, zarafetsizlik, nezaketsizlik, çirkin iş ve söz.

Kaballamak [f] Top - tan satmak, götürü füruht etmek.

Kabara [i] Başı muhaddep sarı veya beyaz çivi.

Kabara [i] Sürahi ve kadehleri ile beraber işret tepsisi.

Kabaralı [s] Kabara denilen başı sarı veya beyaz çivilerle süslü olan.

Kabare [i] Ayakta bira v.s. içkileri içmeğe mahsus bir nevi meyhane, küçük meyhane.

Kabarcık [i] Çalkamak veya herhangi bir sebeple suyun ve diğer bir mayiin üzerinde hasıl olan içi hava dolu şişçikler. Bedenin herhangi bir yerinde çıkan küçük sivilceler.

Kabarık [s] Kabarmış, şişmiş, tümsek [i] Kabarmış, şişmiş yer, hava veya su dolu ufak sivilce.

Kabarma [i] Ba: Kabarmak.

Kabarmak [f] Pamuk, yün ve saire atılmasile hemen büyüyüp yumşamak. Derinin altına su Toplanarak şişmek. Yükselmek, yukarı kalkmak. Taşmak. artmak, çoğalmak. Kurulmak, gururlanmak. Ekşiyip köpürmek. Dalgalanmak, coşmak. Kumaşın havı kalkıp yer yer düzlüğü bozulmak. Tavlanmak, ıslanıp yumşamak. Bulanmak, karışmak. Artmak, çoğalmak.

Kabartma [i] Ba: kabartmak. [s] Tersinden kakarak yüzünde yapılmış çıkıntılı yazı v. s., kenarlarını oyarak seviyesinden yüksek kalmak üzre yapılan resim ve saire.

Kabartmak [f] Bir şeyin ağırlığını artırmaksızın hacmini büyütmek, seyrekleştirmek. Gevşetmek, karıştırıp yukarı kaldırmak. Artırmak, tezyit etmek. Yükseltmek, arkasından basup yüzünü çıkıntılı yapmak.

Kabasaba [h] Kaba bir suretle, kabacasına.

Kabasakal [s] Sakalı kabarık, büyük sakallı.

Kabasoğan [s] Sıkı olmayan. Katları gevşek ve suyu çok soğan. [c] Dışı düzgün ve içi kof adam.

Kabataslak [s] İşin yalnız kabası, ince teferruatına girişmeksizin.

Kabih [s] Çirkin, yakışıksız. Fena, mezmum, mayup.

Kabiha [i] Çirkin ve yakışıksız iş ve hareket.

Kabil [s] Alan, kabul eden. Müstait, kabiliyet ve istidadı olan. Mümkün.

Kabîl [i] Cins, nevi, soy, türlü, sınıf, makule.

Kabîle [i] Bir şeyden türemiş ve bir şeyin riyaseti altında olarak birlikte yaşar cemaat, göçebe halkı, aşiret, oymak. (İmlâ Lûgatinde «kabile» şeklinde yazılmışsa da ebe manasına olan kabileden ayırmak için imlâsı yukarıki şekilde yazılmıştır).

Kabile [i] Ebe, gebe kadını doğurtup çocuğu alan kadın.

Kabiliyet [i] Kabul edebilirlik, istidat. İktidar, liyakat.

Kabiliyetli [s] Kabiliyeti olan, müstait. Liyakatli, iktidarlı.

Kabiliyetsiz [s] İstidatsız, gayri müstait. Liyakatsiz, iktidarsız, naehil.

Kabiliyetsizlik [i] İstidatsızlık, ademi istidat. İktidarsızlık, liyakatsizlik, ademi liyakat.

Kabine [i] Bir devletin heyeti vükelâsı, heyeti vekile.

Kabine [i] Tuvalet yeri, aptesane.

Kabine [i] Çalışma odası, hücre, yazıhane. Muayenehane. Küçük oda.

Kabir [i] Mezar, merkat, türbe.

Kabız [i] Elile tutma, ele alma, kavrama. Alma, ahiz, tesellüm. Tutkunluk, peklik, inkıbaz, kabızlık.

Kabız [s] Tutan, alan, ahiz ve zapteden. Kabızlık veren, inkıbazı mucip olan. Sıkan, çeken.

Kabl [z] Ön, önde, ileri, ilerde, evel, mukaddem. İsmin evveline gelerek birleşmiş bir halde bulunur.

Kablo [i] Deniz altından geçen telgraf hattı. Deniz veya toprak altından borularla geçirilen elektrik, havagazı v.s.. Deniz tarikile gönderilen telgraf.

Kabotaj [i] Bir memleketin iskele ve limanları arasında seyri sefain. Bir memleketin bir iskelesinden diğerine yolcu ve eşya nakli.

Kabran [s] Üşenç, tembel gevşek, bati. [i] Dalları kesilmiş kütük.

Kabristan [i] Mezarları havi yer, mezaristan.

Kabuk [i] Bir şeyin dışındaki sert örtü, kışır. Bazı hayvanların katı mahfazaları.

Kabuklanmak [i] Kabuk bağlamak, kabuk peyda etmek.

Kabuklu[s] Kabuğu olan üstü kabukla örtülü olan.

Kabuksuz [i] Kabuğu olmayan.

Kabul [i] Alma, verilen bir şeyi ahzetme. Karşılama, misafiri ikram edip ağırlama. İrtikâp etme, kötü bir işe tenezzül etme. Razı olma, muvafakat- Alup kullanma.

Kabullenmek [f] Bir şeyi kendine maletmek, ahiz ve gaspetme.

Kaburga [i] Göğüskemiklerinin beheri, belkemiği ile göğüskimiği arasındaki iğri eğekemikleri. Gemi veya kayığın hayvan kaburgasına benzeyen ve çatısını teşkil eden iğri ağaçlar.

Kaburgadolması [i] Kuzu kaburgasının pirinç, kuruüzüm ve fıstık ile dolması.

Kâbus [i] Uykuda ağırlık basma. Karabaskan.

Kabza [i] Pençe, avuç. Bir şeyin tutulacak yeri. Bir avuç dolusu, bir tutam.

Kaç [k] Adet, gayrı hakkında suale mahsustur.

Kaçak [i] Ba: Kapkaçak

Kaçak [s] Kaçmış, firarî kaçırılmış, gümrük ve resim vermeden ithal edilip satılan.

Kaçakçı [i] Kaçak mal ithal eden ve satan, gümrükten mal kaçırmak ile iştigal eden adam.

Kaçakçılık [i] Firar. Firarîlik. Gümrükten veya resimden kaçırılmış olma.

Kaçamak [i]Kaçar gibi davranma. İşe gitmeyiş, tatil, bahane, özür. Kaçacak yer, melce, meralarda yağmur ve fırtına halinde çobanın sürüyü kaçıracağı yer, küçük ağıl. Mısırununu haşlayarak yapılan bir nevi yemek.

Kaçan [i] Nevakit, nezaman, vaktaki.

Kaçar [e] Biribirine benzeyen şeylerin adedini suale mahsustur: Bu evler kaçar kattır, gibi.

Kaçar [i] Eski iran şahlarının mensup oldukları aile: Kaçar hanedanı.

Kaçarula [i] Saplı ala - franga yemek tenceresi.

Kaçgöç [i] Erkeğe görünmeme. Kadının erkekten saklanıp kaçması.

Kaçık [s] Bir yana çarpılmış, çarpık. Aklı başından kaçmış, delişmen, savruk.

Kaçıklık [i] Çarpıklık. Delilik, delişmenlik, savrukluk.

Kaçıncı [s] Kaç derecede bulunan.

Kaçınmak [f] Çekinmek, içtinap etmek, kaçamak göstermek.

Kaçırılmak [f] Firar ettirilmek, kaçmaya sevkolunmak. Gümrük ve resim vermeyerek gizliden geçirilmek. Dikkatsizlik ile fevtedilmek, elden çıkarılmak.

Kaçırmak [f] Firar ettirmek. Gümrük ve resim vermeksizin gizlice mal geçirmek, kaçak olarak mal ithal ve ihraç etmek. Dikkatsizlik ve gafletle söyleyivermek. Fevtetmek, fırsatı elden çıkarmak. Kaçmağa mecbur etmek. Namahrem tutmak, göstermemek.

Kaçırtmak [f] Başkası vasıtasile firar ettirmek. Gümrük ve resim vermeksizin geçirtmek, gizlice ithal ve ihraç ettirmek. Dikkatsizlik ve gafletle söyletmek.

Kaçış [i] Kaçma, firar.

Kaçışmak [f] Birden dağılıp herbiri bir tarafa gitmek, perişan olmak, süratle dağılmak.

Kaçkaç [i] Hicret, muhaceret. Düşman istilâsından kaçma.

Kaçkın [s] Kaçmış, kaçak, firarî. Divane, aklı yerinde olmayan.

Kaçlı [s] Kaç cüzden mürekkep veya kaç tane, benek ve sairesi olan.

Kaçlık [s] Kaç kuruş ve saire kıymetinde, kaç

arşın ve saire boyunda, veyahut kaç adetten mürekkep olan.

Kaçmak [f] Firar etmek, gizlice gitmek, habersiz savuşmak. Koşup süratle gitmek. Çekinmek, içtinap etmek. Namahrem görünmek, örtünmek. Zail olmak. Habersizce girmek, nüfuz etmek.

Kadana [i] Vaktile kürek mahkûmlarının ayaklarına takılan zencir, pranga.

Kadar [e] Miktar ve kemiyet beyan eder. Takip ve tahmin beyan eder. İntiha beyan eder.

Kadastro [i] Emlâk ve arazi defteri, tapu sicilli.

Kadavra [i] Ölmüş insan veya hayvan cesedi. Lâşe, cife.

Kadayıf [i] Tatlı yapılmak üzre türlü türlü imal olunan maruf hamur.

Kadayıfçı [i] Kadayıf yapan veya satan adam.

Kadeh [i] Bardak, kâse, su ve şarap içmeye mahsus her nevi kap. Rakı, konyak ve saire içmek için billûrdan mamul küçük bardak.

Kadem [i] Ayak. Adım, hatve. Yarım arşın uzunluğunda bir ölçü. [c] Uğur, meymenet, yümün.

Kademhane [i] Aptesane, ayakyolu.

Kademe [i] Basamak, merdiven ayağı, derece.

Kademî [s] Ayağa mensup ve müteallik olan.

Kademli [s] Uğurlu, mubarek, mes'ut, meymenetli.

Kademsiz [s] Uğursuz, meymenetsiz, meş'um.

Kademsizlik [i] Uğursuzluk, şeamet yümünsüzlük.

Kader [ı] Mahlûkatın cereyanı ahvalini evvelden tanzim eden kuvvet. Takdir, mukadder. Nasip, kısmet. Takat, kudret, kuvvet, imkân, iktidar. Zatî, aslî kıymet.

Kaderî [s] Kadere mensup ve müteallik olan.

Kaderiye [i] Mutezileden bir fırka olup iradei cüz'iyeyi inkâr ve herşeyi kadere isnat ederler.

Kadife [i] İpek, yün ve pamuktan ülkerli ince kumaş.

Kadih [i] Zem, tan, biri hakkında fena söz söyleme.

Kadîm [s] Eski, atik, dirin. İptidası olmayan, ezelî.
[i] Eski zaman.

Kadimen [h] Eski zamanda, eskidenberi, minelkadim.

Kadimî [s] Eskiden mevcut olan, eskiden bulunan, daimî. [h] Eskiden, minelkadim, daima.

Kadip [i] İnce ve düz budak, fidan. Erkek tenasül aleti.

Kadir [s] Kudret ve kuvvet sahibi, muktedir.

Kadir [i] Değer, kıymetizatiye. İtibar, haysiyet, rütbe, paye.

Kadîr [s] Pek çok kudret sahibi, herşeye muktedir olan. (Allahtan başkası için kullanılmaz) .

Kadirgecesi [i] Ramazanın yirmi sekizinci gecesi.

Kadirî [s] Abdülkadir Geylâninin tarikatine salik olanlar.

Kadirşinas [s] Değer ve zatî kıymeti tanıyan, insanın kadir ve itibarını takdir eden.

Kadirşinaslık [i] İnsan kadrini bilmeklik, değer ve kıymeti zatiyeyi tanımaklık, takdirkârlık.

Kadı [s] İfa ve icra eden, eda eden. Hâkim, eski zamanlarda sarıklı şeriat hâkimi.

Kadılık [i] Hâkimlik, şeriat hâkimliği. Hâkimin dairei kazası.

Kadın [i] Kibar karısı, hanım, büyük bir zatın zevcesi. Ünas, nisa, karı takımı.

Kadınbudu [i] Etli bir nevi köfte yemeği.

Kadıncık [i] Küçük kadın. [s]

Kadınkadıncık [s] Terbiyeli, toplu, işgörür evhanımı kadın.

Kadıngöbeği [i] İrmik ve yumurta ile yapılan maruf tatlı.

Kadınlık [i] Kadın olmak hususu, namus ve iffetle beraber ev idaresini bilen kadının hali. Kadın cinsi, kadın zümresi.

Kadırga [i] Eski bir nevi harp gemisi.

Kadırgabalığı [i] Balina denilen büyük balık.

Kadril [i] Bir nevi alafranga rakıs, bu dansa mahsus mızıka.

Kafa [i] Başın ve boynun arka tarafı, ense. Arka geri. Baş, res, ser. Başkemiği, kıhıf. [c] Zekâ, feraset, akıl, fıtnat. Hamakat, akılsızlık.

Kafadar [s] Arkadaş, refik, yoldaş, hemdem, yardak, tâbi, peyrev.

Kafadarlık [i] Arkadaşlık, yardaklık, hemdemlik, refakat, peyrevlik.

Kafalı [s] Zeki, akıllı, ferasetli, düşünceli.

Kafasız [s] Akılsız, beyinsiz, ahmak, budala.

Kafatutmak [f] Sertleşmek, dinlememek, istememek, dargınlık göstermek.

Kafdağı [i] Esatirde, eski masallarda devlerin, cinlerin ikametgâhı olarak tasvir olunan mevhum dağ. (Kafkas dağları olmak muhtemeldir.)

Kafein [i] Kahveden çıkarılan tababette kullanılır bir madde.

Kafes [i] Tel, ince demir veya ağaç çubuklarından yapılan ve içine kuş ve saire konulan şey. Dışardan içersi görünmemek için ince tahta çubuklarından yapılıp harem pencerelerine takılan siper. Ahşap bir binanın kaplama ve sıvası olmaksızın direklerden ibaret taslağı.

Kafesçi [i] Kafes yapıp satan adam.

Kafesli [s] Kafesi olan.

Kafese kaymak [f] Aldatmak, iğfal etmek.

Kafeşantan [i] Şarkılı, çalgılı, içkili kahvehane.

Kâffe [i] Bütün, hep, cümle, cemi, mecmu.

Kâffeten [h] Hepsi, bütün olarak, cümleten, cemian.

Kâfi [s] Kifayet eden, elveren, yetişen. [i] Elverir, artık istemez, yeter, yetişir.

Kâfil [s] Bir işi deruhte eden, üstüne alan, müteahhit. Kefil. Zamin.

Kafile [i] Birlikte yolculuk eden bir cemaat, kervan. Takım, zümre. Demiryolu katarı.

Kâfir [s] Unutan, bilmiyen, tanımayan, iyilik bilmiyen. Allaha inanmıyan, dinsiz.

Kâfirlik [i] Küfür, şirk. Allahı inkâr.

Kafiye [i] Şiir ve nazımda mısraların son kelime ve harflerinin biribirine benzemesi.

Kafiyeci [s] Kafiye uyduran, şair, nâzım.

Kafiyeli [s] Kafiyesi olan.

Kafiyesiz [s] Kafiyesi olmayan, kafiyesi doğru ve uygun bulunmayan nazım, gayrimukaffa.

Kafkasya [i] Türkiye ile Rusya arasında dağlık bir memleket, Çerkes memleketi.

Kafkasyalı [s] Kafkasya ahalisinden olan.

Kaftan [i] Ekseriya mükâfat olarak giydirilen ziynetli üstlük libas, hil'at. Elbise, esvap.

Kaftanböceği [i] Hanımböceği denilen güzel küçük bir böcek.

Kaftancı [i] Büyük bir dairede kaftanlara memur olan adam.

Kâfur [i] Hindistanda yetişen defneye benzer bir ağaçtan istihsal olunan gayet beyaz ve sert kokulu bir madde. [c] Pek beyaz şey.

Kâfurî [s] Kâfura mensup ve müteallik olan, kâfur ile yapılmış bulunan gayet beyaz şey.

Kağış [i] Yıkılan birşeyin çıkardığı acı ses. Demir silâhlar ve harp alât ve edevatı.

Kagıştı [i] Ba: Hışırtı. Kılıç ve mızrak gibi silâhların biribirine dokunduğu zaman çıkardıkları ses.

Kâğıt [i] Yazı yazmak, kitap ve saire basmak, paket sarmak için kullanılan şey, varak, kırtas. Mektup, name, tahrirat.

Kâğıtçı [i] Kâğıt satan, kâğı taciri.

Kâğıthane [i] Kâğıt fabrikası. İstanbul civarında bir mesire, Sadabat.

Kâğıthelvası [i] Çocuklara satılmak için yapılan içine biraz şeker sürülmüş kâğıt gibi ince hamur.

Kâğıtkavafı [i] Herkesin işlerine ait kâğıtları takip ve yürütmekle uğraşan adam.

Kağnı [i] İki tekerlekli öküz arabası.

Kağşamak [f] Sert bir gürültü ile yıkılmak. Çok eskimek, haraba yüztutmak Çok kocayıp bunaklaşmak, pek ihtiyarlamak.

Kağşar [s] Yıkılmak üzre, yıkılmağa mail, harap olmağa yüztutmuş, çökmüş.

Kâh, gâh [i] Zaman, vakit. [z] Bazan, bazı defa, bazı vakit.

Kahhar [s] Pek ziyade kahır ve tedmir eden, batıran, mahveden. Büyük kuvvet ve kudret sahibi.

Kâhi [z] Bazı defa bazan, arasıra.

Kâhi [i] Kurupoğça nev'inden üç köşeli börek.

Kâhin [i] Eski zamanlarda kayıptan haber vermek iddiasında bulunan ruhanî reis.

Kâhinlik [i] Kayıptan, istikbalden haber vermek iddiasında bulunmaklık, eski zamanda musevilerin ruhanî reisliği.

Kahir [s] Kahreden, zor ve cebreden, mahveden. Üstün gelen, galip. Def ve izale eden.

Kahır [i] Zorlama, zorla bir iş yaptırma, cebir, icbar. Galip gelip batırma, mahıv ve helâk etme, mağlûp ve perişan etme. Pek ziyade keder, böyle bir kederden müteessir olma, içlenme.

Kahire [i] Mısır kıt'asının merkezi olan belde.

Kahırlanma [f] kahretme. Çok kederlenmek,pek ziyade teessüf etmek, çok müteessir olmak.

Kahkaha [i] Sesle ve çok gülme. Sarmaşık gibi tırmanır, mor ve kırmızı çiçek açan bir nevi çiçek.

Kahkarî [s] Bozularak düşman önünde ricat etmeğe mensup ve müteallik. Harp ede ede geri çekilme.

Kahpe [i]Namussuz karı, orospu, fahişe, zaniye, [s] oruspu tabiatlı, vefasız, sebatsız, hilekâr.

Kahpelik [i] Orospuluk, fahişelik. [c] Orospuya yakışır hal ve tabiat, vefasızlık, sebatsızlık, mekkârlık, hilekârlık.

Kahpeoğlu [s] Maksadına ermek için her denaeti yapan adam, alçakçasına hilekâr ve becerikli adam.

Kahraman [i] Yiğit, pehlivan, bahadır.

Kahramanane [s] Yiğitçe, bahadırane.

Kahramanlık [i] Yiğitlik, bahadırlık, pehlivanlık.

Kahren [h] Zorla, cebren, icbar suretile.

Kahretmek [f] Batırmak, mahıv ve helâk, etmek, ezmek, tenkil etmek. Kederlenmek, çok müteessir olmak, gam ve gussaya düşmek.

Kaht [i] Yağmursuzluk, kuraklık, mahsul azlığı yüzünden açlık, kıtlık, bereketsizlik.

Kahvaltı [i] Sabahleyin uzun günlerde ikindiden sonra, kış geceleri geç vakitlerde çay ve kahve ile beraber yenilen muhtasar yemek.

Kahve [i] Kavrulup döğülerek ve tozu suda haşlanarak içilen maruf tane. Bu tozdan suda haşlanarak yapılan meşrup.

Kahveci [i] Kahve pişirip satan adam. Bir konak ve dairede kahve pişirmeğe memur hizmetkâr. Tane kahve satan tacir.

Kahvecilik [i] Kahve pişirip satmak, bir kahvehane idare etmek san'at ve sıfatı. Kahve pişiricilik vazifesi.

Kahvehane [i] Kahve içilen umumî mahal, gazino

Kahveocağı [i] Büyük dairelerde kahve pişirilen oda. Kahvehanelerde kahve pişirilen ocak.

Kahveparası [i] Bahşiş.

Kahverengi [i] Kavrulmuş kahve rengi, boz ile koyu sarı arasında bir renk.

Kahvetepsisi [i] Filcanlarla kahve ve şeker kutularını, cezveleri üstüne koydukları tepsi.

Kaide [i] Birşeyin altına gelen yeri, ayaklık. Dip. Usul, nizam, yol. Bir ilim ve fennin düsturlarından beheri.

Kaiden [h] Oturarak, oturduğu yerde.

Kaideten [f] Kaidesine göre, usul ve nizamına göre, usulen, nizamen.

Kail [s] Deyen, söyleyen, bir sözün sahibi. Rivayet eden, nakleden, ravi, nâkil. Razı olan, rıza veren.

Kaim [s] Ayakta duran, kıyamda bulunan. Duran, mevcut, baki, var olan. Birinin yerini tutan, yerine geçen. Aşağıdan yukarıya vaziyette bulunan, dikili duran, amudî.

Kaime [i] Kâğıtpara, evrakı naktiye, banknot. Fatura, satılan mal için tacirin yaptığı hesap puslası. Doksan derecelik zaviye.

Kaimen [h] Ayakta olduğu halde, ayakta olarak. Dik olarak, amuden, amudî vaziyette. Yıkılmamış veya kesilmemiş olduğu halde. Yerinde durduğu gibi.

Kâin [s] Bulunan, var olan, mevcut.

Kâinat [i] Mevcudat, herne var ise, mahlûkat, yer ve gök, âlem.

Kait [s] Oturan, oturmuş.

Kaır [i] Dip, suyun altı, deniz, kuyunun dibi, derin yeri

Kak [i] Kuru olup kakırdayan şey, meyva kurusu.

Kaka [i] (Çocuk lisanında) Necaset, insan pisliği. Kötü, fena, kirli, pis.

Kakaç [i] Manda etinden yapılan bir nevi pastırma.

Kakalamak [f] (Çocuk lisanında) Pislemek, kirlemek, fenalamak.

Kakalanmak [f] (Çocuk lisanında) Pislenmek kirlenmek, fenalanmak.

Kakalaşmak [f] (Çocuk lisanında) Pisleşmek, fenalaşmak, kötüleşmek, kirlenmeğe başlamak.

Kakalatmak [f] (Çocuk lisanında) Pisletmek, kirletmek, fenalatmak, kötületmek.

Kakan [s] Vuran, çakan, mıhlayan.

Kakao [i] Amerikada yetişen bir ağaçtır. Meyvası çikolata yapmakta kullanıldığı gibi kahve gibi sade veya sütle pişirilip içilir.

Kakavan [s] Ahmak, budala.

Kakavanlık [i] Ahmaklık.

Kakılmak [f] Üzerine vurularak sokulmak. Maden birşeye arkasından vurarak kabartma yapılmak. Tahta ve saireye altın, gümüş tel veya sedef parçaları sokularak süslenmek.

Kakım [i] Şimal memleketlerde yaşıyan sansar ve gelinciğe benziyen ve kürkü pek makbul olan bir hayvan. Bu hayvanın derisinden yapılan kürk.

Kakımak [f] Azarlamak, paylamak, tazir etmek.

Kakır [m] Kuru şeylerin biribirine dokundukları zaman çıkardıkları sesi taklit ve tasvir eder.

Kakırca [i] Şimal memleketlerinde bulunur bir cins büyük dağsıçanı.

Kakırdak [s] Pek kuru ve gevrek şey, kakır kakır eden. [i] Eritilen kuyruk ve içyağının kuru ve kavrulmuş maddesi.

Kakırdakböreği [i] Kakırdak ile yapılan börek, poğça.

Kakırdamak [f] Kuru şeyler biribirine dokunarak kuru bir ses çıkarmak, kakır kakır etmek. Kaskatı kesilmek, sert olmak, cansız ve biruh kalmak.

Kakırdatmak [f] Ceviz ve saire gibi kuru şeyleri karıştırarak ses çıkartmak. Kaskatı yapmak.

Kakırtı [i] Kuru şeylerin biribirine dokunmasından, veya bir tahtanın, bir kuru dalın kırılmasından çıkan ses ve gürültü.

Kakışmak [f] Biribirini dürtüp iterek hırpalaşmak.

Kakıştırmak [f] Biribirini itip dürterek hırpalamak.

Kakma [i] Ba: kakmak.

Kakmak [f] Vurmak, itmek, dürtmek. Üstüne vurarak sokmak, zorla saplamak. Madenî levhaların arkasına mil veya kalıpla vurarak yüzünü kabartmak, kabartma resim ve çiçeklerle süslemek. Birşeyin üzerine altın ve gümüş, sedef ve saireyi kakarak nakışlar yapmak.

Kakule [i] Hindistandan gelen baharat nev'inden maruf tane.

Kâkül [i] Saç, zülüf, yüzün iki tarafına sarkan saç.

Kâküllü [s] Kâküllü olan, zülüflü.

Kal [i] Söz, lâf. Maden külçelerini eritip tasfiye etme, temizleme.

Kala [h] Eksik olarak, evvel. Saat ikiye beş kala gibi.

Kalabalık [i] Çokluk bir yere toplanmış insanlar, toplanış. Gürültü, patırdı, şamata. Tâbiler ve hizmetkârlar. Ağırlık, eşya, pılı pırtı. Ahalisi çok.

Kalafat [i] Geminin tahtalarının aralıklarını üstüpü ve saire ile doldurup üzerine zift sürme işi [c[Sahte süs, düzen.

Kalafatçı [i] Gemileri kalafat eden adam.

Kalafatlamak[f]Gemiyi kalafat etmek. [c] Süsleyip kusurlarını örtmek, düzgün, boya sürmek. Dışından, yüzünden tamir etmek.

Kalafatlanmak [i]Gemi kalafat edilme. [c] Sahte surette süslenmek,düzgün ve boya sürünmek. Dışından, yüzden tamir edilmek.

Kalafatlatmak [f] Gemiyi kalafat ettirmek. [c] Süsletmek, düzgün ve boya sürdürmek. Dıştan tamir ettirip kusurlarını örttürmek.

Kalak [i] Hayvanın burundeliği.

Kalafon [i] Çamsakızının tasfiye olunmuşu.

Kalamar [i] Mürekkep-balığının büyük cinsi.

Kalamış [i] Deniz kenarında bulunan sazlık, kamışlık.

Kalas [i] Dört, beş santimetre kalınlığında tavan ve döşemelerde direk olarak kullanılan tahta.

Kalavra [i] Yamalı ayakkabı ve eski meşin eşya.

Kalavrahane [i] Eskici dükkânı, eski meşin eşya tamir olunan mahal.

Kalay [i] Bakır kapların üzerine sürülen ve sanayide birçok suretle kullanılan maruf beyaz maden. [c] Sathî süs, yalandan ziynet, gösterişte olan esassız faziletler ve iyilikler. Tekdir, tazir, paylama.

Kalaycı [i] Bakır kapları vesair madenî şeyleri kalayla beyazlatan adam. [c] Esassız, yalnız gösteriş olarak iş yapan, sahtekâr.

Kalaycılık [i] Kalaylama san'atı [c] Atıp tutma ve birşey yapmamak, sahtekârlık.

Kalaylama [i] Bakır v. s. madenî kapları kalay sürerek beyazlatma. [c] Sathî surette süsleme, birini söz ile kandırmağa çalışma. Azarlama, paylama, tekdir etme.

Kalaylamak [f] Bakır ve sair madenî kaplara kalay sürüp beyazlatmak. [i] Yüzden ve esassız surette süslemek, sahte bezemek. Azarlamak, paylanmak, tekdir etmek.

Kalaylanmak [f] Üstüne kalay sürülmek [c] Gösteriş olarak süslenmek. Azar yemek, paylânmak.

Kalaylatmak [f] Üstüne kalay sürdürmek, kalay ile beyazlattırmak. [c] Azarlatmak, paylatmak. Birşeyi yalnız üzerinden süsletmek.

Kalaylı [s] Kalay sürülerek beyazlanmış. [c] Sathî veya yalandan bir süsü olan, sahte.

Kalaysız [s] Üstüne henüz kalay sürülmemiş yahut kalayı eskiyip çıkmış olan. [c] Yalandan ve aldatıcı süsü olmayan tabiî halinde olan.

Kalben [h] Can ve gönülden, yürekten, samimî olarak.

Kalbetmek [f] Değiştirmek, tebdil ve tahvil etmek, başka bir kalıba sokmak.

Kalbur [i] Taneleri, saman, kömür ve saireyi eleyip toz ve toprağından ayırmak için kullanılan maruf seyrek elek.

Kalburcu [i] Kalbur yapan ve satan adam. Kalbur ile birşeyi eleyen adam.

Kalburkemiği [i] İnsan burnunda bir kemik.

Kalburlamak [f] Kalbur ile elemek, kalburdan geçirmek.

Kalburlanmak [f] Kalburdan geçirilmek, kalburla elenip temizlenmek.

Kalburlatmak [f] Kalbur ile elemek, kalburdan geçirtmek.

Kalça [i] Bacağın dizden yukarısı.

Kalçak [i] Ba : Kalça.

Kalçakemiği [i] Kalçanın oynak yerindeki çıkıntılı kemik.

Kalçın [i] Kalçaya kadar çıkan uzun çorap, çizme altından giyilen çorap. Abadan yapılan konçlu terlik.

Kaldırılmak [f] Yukarı çıkarılmak, yükseltilmek, terfi edilmek. Refi ve lâğvedilmek. Nakledilmek, taşınmak.

Kaldırım [i] Zeminden kaldırılıp yükseltilerek yapılan taş döşeme. Cadde ve sokaklardaki taş döşeme, şose.

Kaldırımcı [i] Kaldırım yapan adam [c] Sokak, sürten, işsiz, güçsüz (kaldırım-mühendisi).

Kaldırımkargası [i] Sürtük karı, sokaksüpürgesi.

Kaldırımlı [s] Kaldırım döşenmiş, taş döşeli.

Kaldırımmühendisi [i] İşi ve gücü olmayan sabahtan akşama kadar sokaklarda dolaşan adam.

Kaldırımsız [s] Taşla döşenmemiş, toprak sokak.

Kaldırımşairi [i] Adi şair, sokak şairi.

Kaldırımtaşı [i] Kaldırım döşemekte kullanılan taş, döşeme taşı.

Kaldırmak [f] Yukarı çıkarmak, yükseltmek, terfi etmek. Taşımak, götürmek. Fesih ve lâğvetmek, refetmek. Piyasadan bir malı pek çok miktarda satın almak. Yüklenmek, tahammül edebilmek. Müsait ve mütehammil olmak. Hastayı iyi etmek.

Kaldırtmak [f] Yukarı çıkartmak, yükselttirmek, daha yüksek ettirmek. İzale, refi ve ilga ettirmek. Naklettirmek, nakline müsaade etmek.

Kale [i] Bir şehir veya yerin muhafazası için yapılan müstahkem bina, hisar, istihkâm. Bir müstahkem şehrin etrafındaki yüksek duvar, kurgan.

Kalebent [s] Kale duvarı içinde serbest gezip dışarsına çıkmamağa mahkûm olan kabahatli adam.

Kaleci [i] Futbol oyununda kaleyi müdafaa eden adam.

Kalem [i] Kamış, yazı için ucunu inceltikleri bir nevi ince ve sert kamış. Yazı yazmak için kullanılan hertürlü alet. İfade, üslûp. Maden, taş ve tahta üzerinde oymak için ucu sivri çelik alet. İnce boya fırçası. Yazı envaı. Resim, nakış. Resmî dairelerde kâtiplerin çalıştıkları oda. Ağacı aşılamak için kullanılan ucu kalem gibi yontulmuş ince çöp. Çiçek illetine ve sair hastalıklara karşı istimal olunan aşıyı havi ufak şişe.

Kalembek [i] Sarı sandal ağacı. Sarı taneli bir nevi mısır buğdayı.

Kalemen [h] Kalemle, yazı ile.

Kalemis [i] Miskedisinden alınan sert kokulu bir nevi yağ.

Kalemî [s] Kaleme, yazıya mensup.

Kalemiye [i] Kalem ve yazı masarifine mukabil alınan resim ve ücret.

Kalemkâr [i] Tülbent üzerine ince fırça ile nakışlarla yemeni yapan san'atkâr. Oda ve salon duvarlarile tavanlara türlü boyalarla nakışlar yapan adam, nakkaş. Altın, gümüş ve saire madenler üzerine kalemle oymalar yapan san'at sahibi.

Kalemkârlık [i] Kalemkârın san'atı.

Kalem odası [i] Resmî dairelerde kâtiplerin çalıştıkları dairelerin herbiri.

Kalemtraş [i] Kamış kalemleri yontmağa mahsus uzun saplı çakı.

Kalemtraşçı [i] Kalemtraş yapan ve satan san'atkâr.

Kalender [i] Dünyadan elçekip serseriyane gezer derbeder ve lâübali derviş. Dünya alâkalarından uzak, alâyişe aldanmaz hakikat adamı, filozof.

Kalenderane [s] Kalenderlere yakışır surette, serseriyane, lâübaliyane, feylesofane.

Kalenderlik [c] Kalender hal ve tarzı. Serserilik, lâübalilik, filozofluk.

Kalensüve [i] Sivri tepeli külâh.

Kaleska [i] Bir cins körüklü küçük payton.

Kaletmek [f] Maden külçelerini eritip tasfiye etmek, temizlemek.

Kal'etmek [f] Sökmek, çekip çıkarmak, esasından yıkıp atmak, yerinden koparmak.

Kalevî [s] Kül kabilinden mevat.

Kalfa [i] Eski tarz mekteplerde muallim muavini. Dülger ve duvarcı ustasının ikincisi. Ebniye inşasını deruhte eden mimar, başusta. Bir san'atta usta ile çırak arasında işçi. Bir saray veya konakta halayıklara verilen unvan.

Kali [i] Sökme, çekip çıkarma.

Kali [i] Ba : Halı.

Kaliçe [i] Ba : Haliçe.

Kaligraf [i] Hattat, güzel yazı yazan adam.

Kaligrafi [i] Güzel yazı. Yazı Rehberi.

Kalikut [i] Hindistanın Kalikut şehrinde yapılan bir bez ve bunun Avrupada yapılan taklidi.

Kalinis [i] Deniz martısına benzer eti lezzetli bir dere kuşu.

Kalinos [i] Levreğe benzer bir nevi balık.

Kalite [i] cins, nevi, çeşit.

Kalitesi bozuk [s] Südü bozuk, soysuz.

Kalık [s] Noksan, eksik, tamam değil. [i] Eksiklik, noksanlık.

Kalın [s] Yoğun, tok, kaba, kesif, galiz, ince olmayan. Koyu, kıvamlı, sulu olmayan. [c] Terbiye olmamış, kaba. Zekâsı olmayan, gabavetli.

Kalınıs [i] Deniz martısına benzer eti lezzetli bir dere kuşu.

Kalınkafa [s] Zekâsı olmayan, gabi, birşeyi anlamaz.

Kalınkafalı [s] Zekâveti olmayan, birşey anlamayan, gabi adam.

Kalınkafalık [i] Zekâvetsizlik, gabavet. Birşey anlamamazlık.

Kalınkemikli [s] Kemikleri kalın ve iri olan adam.

Kalınlaşmak [f] Daha kalın olmak, koyulaşmak. [c] Kuvvet kazanmak.

Kalınlaştırmak [f] Ba: Kalınlatmak.

Kalınlatmak [f] Daha kalın etmek, yoğunlatmak, kabalatmak.

Kalınlık [i] Yoğunluk, kesiflik, tokluk. Kabalık, hamakat, zekâsızlık.

Kalınmak [f] Kalabilmek, tevakkuf olunmak, mekis ve aram edilmek.

Kalıntı [i] Artmış miktar, bakıye. Nişan, alâmet, eser.

Kalıp [i] Dökmecilerin, kuyumcuların içine eritilmiş maden akıtarak türlü türlü şeyler yaptıkları kap. Hususî bir şekil alması matlup olan bazı şeylerin geçirilmesine mahsus mazruf. Nümune. Beden, ceset.

Kalıpçı [i] Kalıp yapan veya birşeyi kalıba geçiren.

Kalıplamak [f] Kalıba geçirmek, kalıba koyarak düzeltmek veya bir şekli mahsus vermek.

Kalıplanmak [f] Kalıba geçirilmek, kalıba gömülmek.

Kalıplatmak [f] Kalıba geçirtmek, kalıba koydurmak, kalıba çektirerek şeklini düzelttirmek.

Kalkan [i] Eski muharebelerde kılıca ve oka karşı tahaffuz için kullanılan siper.

Kalkanbalığı [i] Kalkan gibi yassı ve yuvarlak, eti lezzetli makbul bir balık.

Kalkanotu [i] Devedikeni nev'inden öksürüğe yarayan bir ot.

Kalkık [s] Kalkmış, dik, yüksek, kaim, yatık olmayan.

Kalkım [i] Kalkmak fiil ve hareketi.

Kalkımak [f] Sıçramak, fırlamak, hoplamak, şaha kalkmak.

Kalkınmak [f] Kuvvet bulmak, tereffü etmek. Hali iyileşmek.

Kalkışmak [f] İddia ile bir işe girişmek, iktidarından fazla bir şeye tasaddi etmek. Kıyam etmek.

Kalkıtmak [f] Sıçratmak, ferahlatmak, hoplatmak, şaha kaldırmak.

Kalkıyanotu [i] Kolgan da denilen bir cins diken

Kalkma [i] Ba: Kalkmak.

Kalkmak [f] Ayak üzeri durmak, kıyam etmek. Yatmak vaziyetini bozmak, yataktan çıkmak, uyanmak. Yükselmek, yukarı çıkmak. Kabarmak, şişip ayrılmak. Hareket, azimet etmek, yola çıkmak. Dikilmek, dik durmak, dik vaziyetini almak, dinelmek. Yokolmak, zail olmak, refolunmak. Hasta yatağı terketmek. Tuğyan, isyan etmek. Yükselmek, yukarı çıkmak.

Kallavî [i] Vaktile vezirlerin giydikleri ihram şeklindeki telli sarık ve kavuk. [c] Kocaman, okkalı.

Kalle [i] Ayva ile etten yapılan bir nevi yemek. Un çorbası.

Kalleş [s] Batakçı, derbeder, edepsiz, hilekâr.

Kalma [i] Ba: Kalmak. Yatma, beytutet. [s] Artan, fazla, baki kalan. Eskidenberi kalan.

Kalmak [f] Olduğu yerde ve halde durmak. teahhur etmek, gerilemek, geride durmak. Durmak, hareket etmemek. Artmak, fazla gelmek. Mekis ve beytutet etmek, yatmak. Sükûnet bulmak, dinmek. Sürmek, devam etmek. Terkolunmak, vazgeçilmek, bırakılmak. Bir hal peyda etmek, bir hale girmek.

Yapamamak, mahrum olmak, muvaffak olmamak. İntikal etmek, tevarüs etmek. Yaşamak, berhayat olmak. Ait ve raci olmak. Yorulmak, ileri gidememek.

Kalmaki [i] Bir cins zırh, pullu cebe.

Kaloma [i] Demir üzerinde bulunan gemilerin zincirinin deniz içinde kalan kısmı.

Kalomel [i] Civadan çıkarılan müshil bir madde.

Kalori [i] Hararetin vahidi kıyasîsi. Bir kilo suyun sıcaklığını bir derece artırmak için lâzımgelen hararet miktarı.

Kalorifer [i] Bir ocakta yanan ateşin sıcaklığını buhar vasıtasile bütün bir binaya nakletmek suretile olan usulü teshin ve tertibatı.

Kaloş [i] Potinleri çamurdan muhafaza için potinin üzerine giyilen kundura, lâstik.

Kalp [i] Yürek, hayatın merkezi olan uzuv. Gönül, dil. [c] Herşeyin ortası, merkezi.

Kalp [i] Değiştirme, tebdil, tahvil, tağyir, diğer bir şekle koyma, çevirme.

Kalp [s] Sahte, taklit, doğru ve sahih olmayıp taklit olarak yapılmış para. Yalandan cesaret satan korkak adam. Yalancı, her hal ve tavrı sahte, kendine güvenilmez.

Kalpak [i] Kıvırcık kuzu derisinden, astrağan denilen kıvırcık kumaştan, samur gibi kürklerden yapılan maruf serpuş.

Kalpakçı [i] Kalpak yapan ve satan.

Kalpaklı [s] Başında kalpak bulunan, kalpak giyen.

Kalpaklık [i] Kalpak yapmağa yarayan, kalpak yapılan deri veya kumaş.

Kalpazan [s] Taklit para yapan, akçe sahtekârı. Yalancı, her hali sahte, kendine güvenilmiyen. Tembel.

Kalpazanlık [i] Devlet parasını taklit etmeklik, akçe sahtekârlığı. Yalancılık, sahtekârlık.

Kalsiyom [i] Sarıya mail beyaz bir maden.

Kaltaban [i] Pezevenk, kurumsak, deyyus. Namussuz, yalancı, şaklaban, şarlatan.

Kaltabanlık [i] Peze - venklik, kurumsaklık, dey - yusluk. Yalancılık, Namussuzluk, şaklabanlık, şarla - tanlık.

Kaltak [i] Eyer, at takımı. Eyerin tahtadan olan kısmı, kerestesi, deri kaplanmamışı. [c] Namussuz, müptezel karı, aşağı orospu.

Kaltakkaşı [i] Eyerin önden ve arkadan yüksek yeri.

Kalya [i] Etsiz olarak yağda kavurulan sebze.

Kalya [i] Yakılan deniz otlarının küllerinden çıkarılan tuz.

Kalyataşı [i] Hamızı sodyom denilen madde.

Kalyatuzu [i] Soda.

Kalyon [i] Büyük ahşap harpgemisi.

Kalyoncu]i] Kalyon denilen gemi mürettebatından herbiri, vaktile bahriye mensuplarının cümlesine verilen isim.

Kâm [i] Arzu, maksut, meram, matlup, ümniye.

Kama [i] İki tarafı keskin ve ucu sivri ve enli bıçak. Duvara, kereste ve saireye kakılan büyücek tahta çivi. Ağaç, kütük ve saireyi yarmak için kullanılan ucu ince ve arkası kalın ağaç veya demir takoz. Topların anahtarı mesabesinde mühim bir aleti. Bazı oyunlarda yenilen adamın yüzüne yaptıkları leke, yenilmek alâmeti.

Kamara [i] Vapurlarda mevki sayılan odalar ve salonlar. Gemide kaptan vesair erkâna mahsus odalar. Avrupa devletlerinde meb'usan meclisi. Buğday ve arpa gibi mahsul demetlerinden harman yerinde yapılan küme.

Kamarilla [i] Bir devletin umurunu eline alan ve böyle bir işe liyakati olmayan türediler takımı, dalkavukluk ile iş başına geçen hükûmet heyeti.

Kamarot [i] Vapurlarda kamaraların hizmetini gören adam, otellerde yatak odaları hizmetçisi.

Kamaşmak [f] Ekşi birşey yemekten diş uyuşuk bir hale gelmek. Parlak birşeye bakmaktan göz kararıp muvakkaten görmez olmak.

Kamaştırmak [f] Ekşi birşey dişleri uyuşuk ve gıcıklanır hale koymak. Fazla aydınlık gözleri karartıp görmez etmek.

Kambel [i] Bükülmüş bel kamburu.

Kamber [i] Eski bir türk masalının kahramanı olan âşık, Herşeye burnunu sokan, her düğün ve eğlencede bulunan bir adamdan kinaye olarak kullanılır: Evin adamı, yabancı sayılmayan.

Kambersiz [s] Kamberi olmayan. « Kambersiz düğün olmaz » şeklinde mesel olmuştur.

Kambiyal [i] Ticarî senet, poliçe, emre muharrer senet.

Kambiyo [i] Esham, evrakı naktiye, para mübadelesi ve bunların alışverişile icra olunan sarraflık muamelesi.

Kambur [s] Arkası çıkık, arkası tümsek. Bükülmüş, iğri, tümsek, muhaddep. Bir tarafi dışarı çıkmış, bel vermiş, iğrilmiş. [i] Kamburluk, yumru, tümsek.

Kamburlaşmak [f] Beli bükülmek, arkası çıkmak, kambur olmak, iğrilmek.

Kamburlaştırmak [i] Belini bükmek, arkasını çıkık etmek, kambur yapmak.

Kamburluk [i] Bel bükülme ve arka çıkık olma. Yumruluk, tümseklik, eğrilık.

Kambut [i] Bodur. Bir cins kefal balığı.

Kamçı [i] Kırbaç, ucunda ip veya meşin, sırım örmesi bağlı bulunan bir dayak aleti, taziyane.

Kamçılamak [f] Kamçı ile vurmak, kamçı çalmak. Rüzgâr veya yağmur şiddetle yüze çarpmak. [c] Bir işi yürütmek, kovalamak, takip ve tesri etmek.

Kamçılanmak [f] Kamçı ile vurulmak, darbolunmak. Şiddetli rüzgâr veya yağmur altında kalmak. [c]

Bir iş yürütülmek, takip ve tesri olunmak.

Kamçılatmak [f] Kırbaçlatmak, kamçı ile vurdurmak.[c] Bir işi kovalatmak, takip ve tesri ettirmek.

Kamelya [i] Maruf ve makbul sarımtrak bir çiçek.

Kamer [s] Ay, mah, arzın peyki olan ve geceleri dünyayı tatlı bir ziya ile aydınlatan cirm.

Kamerî [s] Kamere mensup ve müteallik olan.

Kameriye [s] Ba: Kamerî, [i] Mehtapta oturmak üzre üstü örtülü ve etrafı açık, çok defa sarmaşıklar, yediveren gül ağaçlarile mestur çardak, bahçelerde çardak tarzında yapılan küçük köşk.

Kamet [i] Boy, insanın uzunluğu, ayakta duran adamın şekil ve heyeti. Namaza başlamadan evel okunan dua.

Kâmil [s] Bütün, tam, noksansız, kusursuz, mükemmel. Kemal bulmuş, kemale ermiş, ortayaşlı adam. Tecrübe görmüş, pişkin, yaşını almış, hoppa olmayan. Kemalât sahibi, ilim ve hüner ve iyi ahlâk, fazilet.

Kâmilen [h] Bütün ve tam olarak, noksansız, hep, tekmil, kâffeten, cümleten, hepbirden.

Kamineto [i] Kahve çay ve saire pişirmek üzre ispirto ile yanar ocak.

Kamis [i] Gömlek.

Kamış[i] Sulak yerlerde, bataklıklarda biten uzun, içi boş, boğumlu ot, kasap, nay, saz. Kamışa benziyen erkek aleti tenasülü.

Kamışbayramı [i] Yahudilerin büyük bir bayramı ki bunda kamış, saz ve dallardan çardak yapıp altında otururlar.

Kamışçık [i] Kuyumcu ocağının alevlerini bir noktaya göndermek için kullanılan ince ve ucu iğri boru.

Kamışkulak [i] Kulakları düzgün ve dik arapatı.

Kamışlık [i] Çok kamış, biten yer, kamış ormanı sazlık.

Kamp [i] Karargâh, kırda asker, izci ve talebenin kurdukları karargâh. Üsera karargâhı.

Kampana [i] Kiliselerde ibadet ve gemilerde vardiya saatini bildiren çan. Otellerde, vapurlarda yemek, mekteplerde ders ve tatil vakitlerini bildirmek üzre çalınan çan.

Kâmran [s] Meram ve arzusuna nail olan, bahtiyar, mes'ut.

Kamu [s] Hep, bütün, cemi, kâffe.

Kamus [i] Lûgat, sözkitabı. Deniz, hahir, girdap, derya.

Kamyon [i] Yük taşıyan büyük otomobil.

Kamyoncu [i] Kamyon sahibi, bir kamyonu idare ile çalıştıran adam.

Kamyonet [i] Küçük kamyon.

Kan [i] Hayvanların damarların da cevelân eden kırmızı sulu madde, dem, hun. [c] Katil, adam öldürme, cinayet. Düşmanlık, husumet, muhasama. Öldürülen adamın intikamı .Cenk, cidal, kavga, harp.

Kan [i]Tekerlek, müdevver şey, yuvarlak, tabla. Eski zamanda canilerin boğazına taktıkları demir halka.

Kana [i] Geminin baş kıç - bodoslamadaki işaret.

Kanaat [i] Birşeyle razı ve hoşnut olup fazla istememe, iktifa. Az ile iktifa, açgözlü olmama.

Kanaatkâr [s] Kanaat sahibi, azla iktifa edip tamahkâr olmayan.

Kanaatkârlık [i] Aza kanaat etmeklik, fazlaya göz dikmemeklik, tamahkârlığın zıddı.

Kana boyamak[f]Hunrizlik etmek, ortalığı kan içinde bırakmak.

Kana boyanmak [f] Ortalık kan içinde kalmak, hunrizane harbolmak.

Kanada [i] Şimalî Amerikanın yukarı kısmını teşkil eden İngiltereye tâbi ve nimmüstakil bir memleket.

Kan ağlamak [f] Pek müteessir olmak, ahufigan etmek.

Kana kana [i] Doya doya, fazlasile.

Kanal [i] Tabiî veya sun'î su cetveli, iki denizin, iki gölün, iki nehrin arasında açılan cetvel.

Kan almak [f] Hacamat etmek, kan çıkarmak.

Kan aldırmak [f] Hacamat ettirmek, kan çıkartmak.

Kanalizasyon [i] Kanal açma, yeraltınde lâğım ve mecra tertibatı yapma. Bir bataklığı kurutmak için hendekler açma ameliyesi.

Kanama [i] Kan akma, yaralanıp kan çıkma.

Kanamak [f] Kan akmak, yaralanıp kan çıkmak.

Kanape [i] Arkalı ve iki yanlı iki üç kişi oturacak kadar büyüklükte sedir, uzun koltuk.

Kanapelik [i] Kanape imaline yarayan. Şukadar kanape istiabına kâfi olan.

Kanara [i] Koyun ve sığır gibi hayvanları kesip yüzdükleri yer, salhane, mezbaha.

Kanarya [i] Güzel öten maruf sarı ve küçük kuş.

Kanaryaçiçeği [i] Sarı bir çiçek.

Kanaryalık [i] Bazı gemilerin kıç tarafında önü parmaklıklı taraça.

Kanaryaotu [i] Bir cins ot.

Kanaryasarısı [i] Açıksarı renk.

Kanaryayemi [i] Pek ufak taneli bir nevi hububat ki kanarya ve emsali küçük kuşlara verilir.

kanasusamak [f] Adam öldürmek hırs ve arzusunda bulunmak.

Kanat [i] Bütün kuşların uçma uzvu, cenah Balıkların yüzmek için kullandıkları misbah denilen uzuv. Kapı ve pencere gibi şeylerin açılır ve kapanır kapakları. Kilim, perde gibi şeylerin yanyana dikilen parçalarının herbiri. Bütün bir kürkün yarısı. Bir binanın iki taraflarından beheri. Yeldeğirmeni yelkenlerinin herbiri. [c] Himaye, tesahup, iltizam.

Kanat [i] Mecra, küçük kanal, mayi borusu. Sopa, mızrak.

Kanata [i] Bol ağızlı su testisi. Mayiat konulmağa mahsus bir nevi kap.

Kanatlanmak [f] Kanat peyda etmek, kanadı çıkmak, uçacak hale gelmek.

Kanatlı [s] Kanadı olan.

Kanatmak [f] Kan akacak surette yaralamak. Kanattırmak.

Kanaviçe [i] Çuval, minder kılıfi v. s. yapmağa mahsus kenevirden dokunmuş kaba bez. Yün ipliği ile nakış işlemeğe mahsus seyrek ve satranç dokumalı sert ve kolalı bez.

Kanay [s] Namussuz, alçak, rezil.

Kanca [i] Ucu çengelli sırık. Demirden büyük çengel.

Kancalamak [f] Kancayı atıp tutmak, çengeli takmak. [c] Musallat olmak.

Kancalanmak [f] Kanca ile tutulmak, çengele takılmak.

Kancalatmak [f] Kanca ile tutturmak, çengele taktırmak.

Kancalı [s] Kancası olan, ucuna kanca takılmış olan, çengelli.

Kancığa [i] Eyerin ön kaşının bağı veya tokası.

Kancık [s] Dişi [c] Hain, çifteli, hilekâr, dönek tabiatlı, vadinde durmaz.

Kancıklık [i] Hainlik, çifteliliki hilekârlık döneklik.

Kançanağı [s] Çok kızarmış, çok ağlıyan kimsenin gözlerine denir.

Kançıbanı [i] Kansızlıktan ve kanın bozulmasından hâsıl olan çıban.

Kançılar [i] Konsolos muavini, şehbenderhanenin idare, tahrir işlerine bakan memur, kâtip.

Kançılarlık [i] Şehbender, konsolos muavinliği. Şehbenderlik muamelât memurluğu.

Kançılarya [i[Konsoloshanelerdeki muamelât kalemi.

Kande [z] Nerede.

Kanden [e] Nereden.

Kanderi [i] Sepet ve hasır örmeğe mahsus bir nevi saz, sepetçisöğüdü.

Kandil [i] Vaktile içine zeytinyağı konularak yakılan şişeden bir nevi tenvir aleti. [c]Sarhoş.

Kandil [i] Mevlût gecesi Bak : kandil gecesi.

Kandilci [i] Kandil yapıp satan adam. Kandil vesair tenvir aletlerini hazırlıyan, temizliyen, bakan adam.

Kandilçiçeği [i] Civanperçemi nev'inden bir çiçek.

Kandilgecesi [i] Minarelerde kandil yakılan mevlût geceleri.

Kandilleşmek [f] Kandil gecelerinden birini biribirlerine tebrik etmek.

Kandilli [s] Kandilleri olan, kandillerle süslenmiş.

Kandilli çiçek [i] Salkım salkım sarkan çiçek.

Kandillik [i] Kandil konan yer. [s] Kandil gününe mahsus.

Kandilli temenna [i] Eskiden eli yere kadar birkaç kerre indirip kaldırarak edilen temenna. Kandilli selâm da denir.

Kandilsimidi [i] Kandil geceleri için yapılan yağlı simit.

Kandırıcı [s] Kandıran, razı eden. Doyuran.

Kandırılmak [f] İkna edilmek, zihni çelmek, ırza olunmak.

Kandırış [i] Kandırma, ikna, ırza. Doyurma.

Kandırma [i] İkna, zihin çelmek, ırza. Doyurma.

Kandırmak [f] İkna etmek, zihnini çelmek, ırza etmek. Doyurmak, doyuncaya kadar yedirmek veya içirmek.

Kangal [i] İp tel ve boru gibi uzun birşeyin halka şeklinde sarılmasından hâsıl olan demet, tura. Böyle bir turanın bir çevrimi.

Kangaldikeni [i] Bir cins devedikeni.

Kangallamak [f] Kangal yapmak, çörekleyip toplamak.

Kangallanmak [f] Halka halka ve çöreklenerek toplanmak.

Kangı, hangi [k] İki veya daha ziyade şeylerden birini tayin için sualde kullanılır.

Kan gütmek [f] İntikam almak.

Kani, hani [k] Nerede? nerededir? Tenbih ve ihtara delâlet eder.

Kani [s] Kanaat eden, elindekini kâfi bulup ziyadeye tamah etmiyen.

Kanıkmak [f] Kan dökmeğe mail olmak. Tekerrür dolayısile birşeye alışmak.

Kanıksamak [f] Ba: kanıkmak.

Kanıksımak [f] Ba: kanıkmak.

Kanırmak [f] Bükerek zorlamak, zorla çekip koparmak. Kasmak, toplamak.

Kanısıcak [s] Sevimli, ünsiyetli, sempatik.

Kanısoğuk [s] Sevimsiz, soğuk, sakil, antipatik. Lâkayit, telâşsız, müteenni.

Kankaynamak [f] İçinden, gönlünden sevmek.

Kankımak [f] (Kuş) Pislemek, çımkırmak. Kazlar bağrışmak.

Kankardeş [i] Çok samimî arkadaş, eskiden Türklerin biribirlerinin vücutlerinden çıkardıkları kanı birleştirerek içmeleri suretile hâsıl olan kardeşlik. Irkdaş, bir soya, bir asla mensup olanlar beynindeki münasebet.

Kankmak [f] Şahin ve atmaca gibi yırtıcı kuşu terbiye ile ava alıştırmak.

Kankurutan [i] Abdüsselâm denilen ot.

Kanlamak [f] Kanlı etmek, kana boyamak, kanla mülâmma etmek.

Kanlanmak [f] Kan sürülmek, kanla mülâmmâ ve mülevves olmak. Yüze kan gelmek, benze renk gelmek. Kanlı, katil, cani olmak.

Kanlı [s] Kana bulaşmış, kana boyanmış. Kanı çok, demevî. Pek az pişmiş külbastı. Katil, cani, kan dökmüş.

Kanmak [f] Kâfi miktar yemek ve içmek. Aldanıp inanmak. Kani ve razı olmak, kanaat gelmek, zihni yatmak.

Kanmaz [s] Kanaat etmiyen, doymayan. İnanmıyan.

Kano [i] Küçük sandal.

Kanootomobil [i] Motörle hareket eden sandal.

Kanpahası [i] Diyet.

Kansa [i] Kuş kursağı.

Kanser[i]Bir nevi mühlik hastalık.

Kansız [s] Kanı az olan adam. Kanlı olmıyan. [c] Cansız, hararetsiz. Hamiyetsiz.

Kansızlık [i] Kan azlığı, fakrüddem.

Kant [i] Nöbetşekeri.

Kantar [i] Ağır şeyleri tartmağa mahsus maruf vezin aleti. Kırk dört okka ağırlık (eski kantar), yüz kilo (yeni kantar).

Kantarağası [i] Eski zamanda kantarları ve terazileri teftişe memur belediye çavuşu.

Kantarcı [i] Belediye tarafından alınıp satılan şeyleri tartarak resmini alan memur. Kantar imal eden san'atkâr.

Kantarcılık [i] Kantarcı hizmet ve vazifesi. Kantarcı meslek ve san'atı.

Kantarıbelinde [s] Gözüaçık, aldanmaz adam.

Kantariye [i] Kantar resmi, kantar parası.

Kantarma [i] Azılı atların ağızlarına vurulan ağır gem.

Kantarmak [f] Kana - kana su içirmek, suya doyurmak.

Kantaran [i] Bir nevi yabanî sarı çiçek, kılıççiçeği, eşekkulağı.

Kantaranyağı [i] Kantarançiçeğini zeytinyağı içinde güneşte durdurarak kılıç ve birçok yaralara nafi olmak üzre hâsıl olan yağ.

Kantaşı [i] Kanı durdurmak hassasına malik olduğu zannolunan akik taşı.

Kan ter içinde [h] Çok terleme, çok yorulma.

Kantin [i] Kışla mektep, fabrika ve külliyetli işçi çalışan yerlerdeki bakkal dükkânı.

Kanun [i] Kaide, kazıye. Usul, nizam, resim, ayin.

Devletçe mer'i ve herkesin riayet etmeğe mecbur oldukları millet meclisinin kabul ettiği nizam, nizamname, türe. Maruf bir musiki aleti. İnzibat nefer ve zabiti.

Kânun [i] Ateş ocağı, soba, mangal. [c] Birşeyin yanıp tutuştuğu yer.

Kanunen [h] Kanun ve nizama tevfikan, kanun ve nizamla, kanuna göre.

Kânunuevvel [i]Senenin son ve kış mevsiminin birinci ayı.

Kanunî [s] Kanun ve nizama mensup ve müteallik. Kanun tanzim ve tertip eden, vazıi kanun. Kanun denilen çalgıyı iyi çalan.

Kanuniyet [i] Bir kararın, bir lâyıhanın kanun ve nizam hükmüne geçmesi.

Kanunname [i] Kanun kitabı, kanun mecmuası, birşeye dair olan kanunu havi kitap, nizamname.

Kânunusani [i] Senenin ilk ve kış mevsiminin ikinci ayı.

Kanunşinas [s] Kanun âlimi, kanun bilen.

Kap [i] Zarf, kılıf, mahfaza. Örtü, yüz, puşide. Kapak, cilt. Su, yemek ve saire koymağa mahsus avani, çanak, kâse, sahan, tabak, ve saire. Çuval, torba, fıçı gibi hertürlü hıfız ve nakil vasıtası.

Kap [i] Omuza alınır kolsuz manto.

Kap [e] Bazı sıfatların iptidasına gelerek mübalâğa ifade eder : Kapkara.

Kâp [i] Topukkemiği. Oyun zarı. Sekiz yüzlü cisim. Eş, müsavi.

Kapak [i] Her türlü kabın üstüne örtmeğe mahsus şey. Suyolu, lağam ve sairenin üstüne örtmeğe mahsus yassı taş. Gözleri örtmeğe mahsus müteharrik zar.

Kapaklı [s] Kapağı olan. Gizli, saklı, mestur, mahfi. İlk icat olunan dipten dolma tüfek. Top, cephane arabası.

Kapaksız [s] Kapağı olmayan, açık.

Kapal [i] Hasır, mahsu - riyet.

Kapalı [s] Açık olma - yan, kapanmış, mesdut. Örtülü, örtünmüş, mestur. Gizli, kapağı veya kapısı kapanmış. Geçilmez, işlemez. Bulutlu, bulanık. Açık ve berrak olmayan.

Kapallanmak [f] Kendine maletmek, kendine hasretmek, gaspetmek.

Kapama [i] Örtme, seddetme, gizleme, aşikâr etmeme. Bol taze soğan salata ve saire ile pişmiş kuzu eti.

Kapamacı [i] Elbise, çamaşır, ayakkabı gibi bir insanın giyinmek ihtiyacını temin eden esnaf, hazırcı.

Kapamak [f] Açık birşeyi kapalı etmek. Örtmek, üstüne kapak koymak. Örtü, perde, çekmek. Kesmek, geçilmez ve işlenmez hale koymak. Bir yerde kapalı tutmak, hapsetmek, çıkarmamak. İşletmemek, tatil et - mek. Sözüne devam etmemek, meskût bırakmak. Bir çukuru, bir deliği doldurmak, tıkamak. Açık bir hesabı tesviye etmek, ilişik bırakmamak. Birşeyi toplayıp bir yere doldurmak, iddihar etmek.

Kapan [i] Hayvan ve kuş tutmak için kullanılan alet, tuzak, fak.

Kapan [s] Gasıp, yağ - macı. Cebir ve zorla ka - pıp alan.

Kapanca [i] Küçük kuş kapanı, fak.

Kapaniçe [i] Vaktile büyük devlet memurlarına mahsus geniş ve devrik yakalı kürk.

Kapanık [s] Her tarafı kapalı olan,nazareti ve bakışı olmayan. Bulutlu, kapalı, mağmum. Karanlıkça. Herkesle görüşmeyip ayrıca bir halde yaşar, utangaç, mahcup. Gamlı, kederli. Kapalı, mesdut.

Kapanma [i] Ba : Kapanmak.

Kapanmak [f] Kapalı olmak, set ve bendolunmak. Örtülmek, üstüne örtü ve perde çekilmek. Kesilmek, tıkanmak, işlemez ve geçilmez bir hale gelmek. Dışarı çıkmamak, içeride

durmak. Örtünmek; tesettür etmek, erkekten kaçmak. İşlememek, muattal olmak, tatil olunmak. Bahsi olunmamak, sözü kesilmek, meskût bırakılmak. Doldurulmak, imlâ olunmak, çukur veya delik içine toprak vesaire konarak dümdüz edilmek. Hesap kesilmek, ilişik kalmamak. Yüzüstü düşmek. Atın ön ayağı sürçüp düşmek. Yara iyi olarak örtülmek, yeniden deri gelmek. Munkarız olmak, zürriyet kalmamak. Muhasaraya girmek, tahassür etmek.

Kaparo [i] Pey akçesi, bir alımsatım işinden cayılmaması için evvelden alınan para.

Kaparoz [i] Kapmak ile elegeçen mal, haksız, rüşvet, anafor suretile alınan para ve eşya, irtikâp, nameşru kazanç.

Kaparozcu [s] İrtikâp eden, mürtekip, rüşvetçi, anaforcu.

Kapatma [s] Kapadılmış, hasrolunmuş. Arttırmaya konmayıp elaltından alınmış, değerinden noksan ile elde edilmiş. [i]Mantinato, metres, bir erkek tarafından bir eve oturtularak hariçle münasebeti kesilmiş fahişe.

Kapatmak [f] Başkası vasıtasile kapamak, Örttürmek, tıkatmak, doldurtmak, seddettirmek, üstüne koydurmak. Tatil ettirmek, hitama erdirmek. Birşeyi kendine hasretmek, hile ile ucuzca satın almak. Müzayedede üzerinde kalmak, fiat vermek.

Kapçak [i] Eski zaman muharebelerinde muhasara edilen kalelerin duvarına tırmanmak için kullanılan büyük çengel. Tulumbacıların, itfaiyenin yıkmak ve kurtarmak için kullandıkları çengel.

Kapçık [i] Çiçeklerin sap ile yaprakları arasındaki yeşil kısmı ki açılmazdan evvel tomurcuğu teşkil eder. Hububatın ince derisi, ince kabuk.

Kapelâ [i] Şapka, serpuş, başa konan şey.

Kapik [i] Gümüş rublenin yüzde biri olan rus parası. Alelûmum bakır para, mangır.

Kapital [i] Sermaye; ticaret, sanayi ve sairede işletilen servet. Payitaht. Majüskül harf.

Kapitalist [i] Sermaye sahibi, parasını bazi işlere koymuş ve yatırmış adam.

Kapitone [s] Pamuk v. s. doldurulduktan sonra yeryer çukurlaştırılarak dikilmiş olan araba döşemesi, koltuk v. s.

Kapitülâsyon [i] Eski Osmanlı İmparatorluğu zamanında ecnebilere ve hıristiyanlara bahşedilen imtiyazlar. Bir memlekette sakin ahaliden bir kısmına mukavele ile verilmiş olan hususî imtiyazlar.

Kapı [i] Bir binanın girilip çıkılan yeri, bap, der. Hükûmet dairesi, iş sahiplerinin müracaat ettikleri yer. Memuriyet, hizmet, vazife. Tavla oyununda iki pulun bir hanede biribiri üzerine gelmesi. Mahkeme. [c] Mukaddeme, bahane, vesile.

Kapı açmak [f] Başlamak, söz açmak.

Kapıağası [i] Eskiden saraylarda akağaların büyüğü. Baş hademe.

Kapıcı [i] Bir resmî dairenin, bir mektebin, bir konağın, bir apartımanın, bir hanın kapısını açıp kapamağa, gelen gidene mukayyet olmağa ve bekçilik etmeğe memur adam. Büyük bir memurun oda kapısında bekleyen hademe, bevvap.

Kapıcı [s] Zorla alan, gaspeden, gasıp. Cazip ve cezbeden.

Kapıcılık [i] Kapıcı hizmet ve vazifesi, bevvaplık, derbanlık.

Kapıç [i] Yavru iken yükletilen düve.

Kapıçuhadarı [i] Resmî dairelerin dışardaki işlerini yapmak ve kovalamak vazifesi olan memur.

Kapıhalkı [i] Vaktile vezirlerin, paşaların maiyeti halkı, büyük bir dairenin,

bir konağın büyük küçük müstahdemleri.

Kapıkâhyası[i]Vaktile vilâyetlerin hükûmet merkezi resmî dairelerinde işlerini kovalayarak yürütmeğe memur olan zat. Kapıçuhadarının bir derece büyüğü.

Kapıkapamaca [h] Toptan, bütün evhalkı, evin binanın tekmili.

Kapıkulu [i] Vaktile saraylarda bir nevi asker.

Kapılandırmak [f] Açıkta bulunan hademe v.s yi kapı bulup yerleştirmek,

Kapılanmak [f] Kapı bulup hizmete girmek, yerleşmek, bir işte kullanılmak, kayırılmak.

Kapıoğlanı[i]Sefaret,ve ruhanî heyetler gibi bir müessesenin adi işlerini kovalamak için resmî dairelere gidip gelen hademesi.

Kapısız [s] Kapısı olmayan. Hizmette olmayan, kayırılmamış, açıkta, memuriyetsiz.

Kapış [i] Zorla alma, kapma, Yağma, garet, gasıp.

Kapış kapış [h]Kapankapana, yağma ederek, kemali hırsla, aralarında kapışarak.

Kapışmak [f] Herbiri bir taraftan tutup yağma etmek.

Kapıştırmak [f] Yağma edilmesine müsaade etmek. Kapışmayı menedememek.

Kapıyapmak [f] Zemin hazırlamak, mukkademe yapmak.

Kapıyoldaşı [i] Bir kapıda, bir efendinin hizmetinde bulunanların herbiri hizmet arkadaşı.

Kapkacak [i] Hernevi kaplar, bir evde kaba dair, olarak bulunan herşey.

Kapkara [s] Simsiyah, son derece kara.

Kaplama [i] Kaplamak işi. Birşeyin dışını teşkil eden madde, üstüne geçirilen kapak. Binanın, geminin dışına kaplanan şey. [s] Örtülü, mestur, üzeri diğer birşeyle kaplanmış. Her -

Kasaplık

tarafı ihata eden, her tarafa şamil olan, umumî.

Kaplamacı [i] Muhtelif şeyleri atlın ve gümüşten bir tabaka ile örtmek san'atini bilen ve yapan adam.

Kaplamak [f] Her tarafını çevirmek, ortaya almak, tamamile örtmek, üstüne bir kat, bir tabaka çekmek. Kap geçirmek, ciltlemek, sarmak. Bir şeyin dışarısını diğer bir şeyle örtmek. Bir şeyi bir şeye kapak yaparak dikmek. Ucuz bir madenin üstüne altın ve gümüş bir zar geçirmek. Her tarafa intişar ve taammüm etmek. Havi ve şamil olmak, ihtiva etmek.

Kaplan [i] Sıcak memleketlerde ve Hindistanda kamışlıklarda ve ormanlarda yaşar gayet vahşi ve yırtıcı bir hayvan. Pelenk.

Kaplanmak [f] Kap geçirilmek. Örtülmek. Hertarafı ihata olunmak. Yüz veya astar geçirilmek. Bir şey üzerine madenden ince bir tabaka geçirilmek.

Kaplatmak [f] İhata ettirmek, etrafını kuşatıp ortaya aldırmak. Üstüne bir kat geçirtmek. Örttürmek. Yüze astar geçirtmek. Birşeyin üzerine ince bir maden tabakası geçirtmek.

Kaplayıcı [s] Kaplayan, ihata eden, üstünü her taraftan örten. Kaplamacı.

Kaplayış [i] Kaplamak işi tarzı, usulü.

Kaplı [s] Mahfazası, kabı, örtüsü, cildi, yüzü olan. Bulutlu, mağmum.

Kaplıca [i] Üstüne hamam yapılmış sıcak madensuyu, ılıca, çermik.

Kaplıca [i] Buğday arasında biten ve yulafa benziyen bir cins tane.

Kaplumbağa [i] Karada, denizde yaşar cinsleri olan üzeri sert bir kabukla mestur maruf hayvan, tospağa.

Kapma [i] Kapmak işi. Ba: kapmak.

Kapmaca [i] Bir nevi çocuk oyunu.

Kapmak [f] Elini uzatıp birdenbire almak, çarpmak, kavramak, alıp götür-

mek. Zorla almak, cebren ahiz, yağma, garet. Uzaktan çekip almak, celp ve cezbetmek. Sirayet etmek, yakalamak. Kelepir bulup hemen yakalamak. Isırmak, tecavüz etmek.

Kapsol [i] Tüfek, tabanca,ve top fişek ve hartuçlarının arka tarafında, uçları kovana gömülü tenekeden ufak bir mahfazadır ki içinde horoziğnesinin üzerine çarpmasile ateş alan, vurmakla kabili iştial bir madde bulunur. Pek acı ilâçları kolay yutturmak için tutkaldan yapılan yumşak mahfaza. Fermjüp dahi denilen biribiri içine geçmeli kopça.

Kapsollu [s] Kapsolu olan, kapsolla ateş edilen bir nevi eski tüfek ki artık pek az mevcudu vardır.

Kaptan [i] Reis, baş, sergerde. Gemi süvarisi. Bahriye askerinde kolağalık unvanı gibi kullanılır.

Kaptanlık [i] Başlık, riyaset. Gemi süvariliği, kaptan sıfat ve vazifesi.

Kaptırma [i] Kaptırmak işi. Ba: kaptırmak.

Kaptırmak [f] Elinden aldırmak, zorla alınmasına mâni olamamak. Zabıt ve gaspettirmek. Çaldırmak, çarptırmak.

Kapurta [i] Gemi dahilini havalandırmak için güvertede açılan dört köşe veya yuvarlak kapılar.

Kapuska [ı] Etli lâhana yemeği.

Kaput [i] Askere mahsus manto, yağmurluk. Cinsî münasebetlerde hastalıktan korunmak veya çocuk yapmamak için erkek tenasül aletine geçirilen ince kılıf.

Kar [i] Kışın soğuk tesirile yağan donmuş yağmur, kış zamanlarında yağarak yeri bazan günlerce örten maruf beyaz ve soğuk şey.

Kâr [e] İsimlere ilhak olunup amil, fail ve sahip manasını ifade eder: San'atkâr, hilekâr gibi.

Kâr [i] İş, amel, fiil. Kazanç, faide, menfaat, istifade, temettü. İşleme, tesir.

Kara [i] Küreiarzın toprak örtülü kısmı, denizin gayri, yer, toprak [s] Siyah, ak mukabili; beyaz olmayan. Esmer. [c] Matemli, gamlı, kederli, menhus. Ayıplı, ârlı. [i] Siyahlık, siyah boya. Zenci, siyahî.

Karaağaç [i] Maruf bir cins büyük orman ağacı.

Karaarap [i] Siyahî, zenci. Afrikanın şimal ahalisinden.

Karabasan [i] Ağırlık, kâbus, uykuda basan ağırlık.

Karabaş [i] Manastırda yaşayan keşiş, evlenemez papas. İlkbaharda açar güzel kokulu bir mor çiçek. Atış talimlerinde hedefe isabet etmiyen mermiye denir.

Karabatak [i] Ördeğe benzer siyah bir deniz kuşu.

Karabet [i] Hısımlık, akrabalık, soyluk.

Karabiber [i] Yemeklere konulan ve Hindistanda yetişen baharat nev'inden maruf tane. [c] Esmer adam.

Karabina [i] Genişçe ağızlı kısa eski bir tüfek. Süvari tüfeği.

Karabinalı [s] Karabina denilen tüfekle müsellâh asker.

Karaboya [i] Zaçyağı Zacıkıbrıs denilen ve siyah boya yapılan madde, göztaşı.

Karabuğday [i] Bir nevi buğday.

Karaca [s] Siyahça, esmer, siyahımsı.

Karaca [i] Geyik ve yabankeçisi nev'inden bir orman hayvanı.

Karacabalığı [i] İstavrit balığının ufağı.

Karacakemiği [i] Kolun yukarı kısmındaki kemik.

Karacehennem [i] Koyu esmer ve yüzü gülmez fena huylu adam.

Karaciğer [i] Midenin sağ tarafında bulunan dahilî uzuv, kebet.

Karacı [i] Haydut, yolkesen.

Karacümle [i] Hesap, hespta cemi ameliyesi.

Karaçalı [i] Bir cins çok dikenli çalı.

Karaçam [i] Çam ağacı envaından biri.

Karademir [i] Kalıba dökülmüş demir.

Karadeniz [i] Türkiye, Rusya, Romanya ve Bulgaristan arasındaki maruf deniz.

Karadenizli [s] Karadeniz sahilinde oturan, Karadeniz ahalisinden.

Karadiken [i] Bir cins çalı.

Karadut [i] Dutun siyah cinsi.

Karaerikfırtınası [i] Temmuz sonunda olan bir fırtına.

Karafik [i] Bir nevi yabanböğrülcesi, akburçağın bir nev'i.

Karağı [i] Ucu iğri karıştıracak demir çubuk.

Karagöz [i] Çingene. Hayal oyununda maruf güldürücü şahıs. Hayal oyunu.

Karagözbalığı [i] Palamut balığının büyük ve bayağı cinsi.

Karagözcü [i] Perde kurup karagöz oynatan adam.

Karagözlük [i] Karagöz meslek ve san'tı. Maskaralık, soytarılık.

Karagümrük [i] Kara yolu ile gelen eşyadan alınan gümrük.

Karagürgen [i] Gürgen ağacının bir cinsi, tahtası cilâ tutan bir nevi ağaç.

Karahaber [i] Birinin vefatı haberi, felâket haberi.

Karahorasan [i] Bir nevi esmer horasan.

Karahumma [ı] Tifo denilen tehlikeli hastalık.

Karaiğne [i] Bir cins sokucu ufak karınca.

Karakaçan [i] Yaz ve ve kış kırda koyunlarile göçebe hayatı yaşayan Ulah, Bulgar ve Rumlardan bir cemaat.

Karakalem [i] Kurşun kalemile yapılan resim.

Karakarga [i] Bütün siyah olan, alacalı olmayan karga.

Karakaş [s] Kaşları siyah olan adam.

Karakavak [i] Boy salıvermiyerek dal budak

salan koyu yapraklı bir cins kavak.

Karakavza [i] Siyah ve sert kabuk.

Karakaytaz [i] Durmayıp öteye beriye koşan, her tarafa saldıran adam.

Karakış [i] Kışın ortası ve pek soğuk mevsimi.

Karakedi [i] Uğursuzluk. Anlaşamamazlık. Meş'um addolunan simsiyah kedi.

Karakoca [i] Ağarmamış ihtiyar.

Karakimyon [i] Kimyonun siyah nev'i.

Karakol [i] Emniyeti muhafaza için gece gezen jandarma, polis efradı. Kışlanın, ordugâhın, resmî dairelerin kapısında bekleyen nöbetçi. Ordunun muhafazası için münasip noktalarda durdurulan asker. Polis mevkii, karakolhane.

Karakolhane [i] Asayiş ve emniyeti muhafazaya memur jandarma, polis ve askerin ikametine mahsus mahal.

Karakoncolos [i] Cadı, vampir.

Karakulak [i] Çakala benzer bir cins hayvan. Vaktile sadrazamın hizmetinde bulunan adam. İstanbulda nefîs bir suyun ismi.

Karakurbağa [i] Karada, toprak üstünde yaşayan ve geceleri meydana çıkan kurbağa, yer kurbağası.

Karakuş [i] Kartaldan küçük yırtıcı bir kuş.

Karakuşî [s] Bu isimdeki bir hükümdara yakışır surette yapılan keyfî muamele, hükmü karakuşî.

Karakter [i] Zihnî ve ahlâkî meziyyet. Seciye, fazilet, huy, tabiat.

Karakteristik [i] Tavsife yarayan şey, hususiyet, vasfı mümeyyiz.

Karakterli [i] Seciyeli, fazilet ve iyi ahlâk sahibi.

Karaktersiz [i] Seciyesiz, ahlâksız.

Karaktersizlik [i] Seciyesizlik, ahlâksızlık.

Karalama [i] Siyahlatma, kirletme, karaya boyama. Yazı öğrenmek için tekrar tekrar yazılan satırlar.

Karalamak [f] Siyahlatmak, kirletmek, kara sürüp siyah etmek. Yazı öğrenmek için meşketmek, tekrar tekrar yazmak.

Karalık [i] Siyahlık, siyah renk.

Karaltı [i] Uzaktan veya karanlıktan görünen ve ne olduğu seçilemeyen şey, siyah gibi görünen.

Karaman [s] Pek esmer ve siyahımsı adam. İri demir külçesinden ibaret gemici balyozu. [i] Bir vakitler Konya cihetlerinde icrayı hükûmet eden derebeyleri. Anadoluda bir kasaba. Karaman ovasında yetişen bir cins koyun.

Karamandola [i] Bir nevi parlak kendir bezi ki ekseriya yazlık potin yüzü yapılır. [s] Bu bezden mamul. ayakkabı. v. s.

Karamanlı [s] Karaman ahalisine, bahusus oraların türkçe lisanla konuşan ve hemen cümlesi İstanbulda bakkallık eden hıristiyanlarına verilen isim.

Karambol [i] Bilârdo oyununda itilen yuvarlağın diğer iki yuvarlağa çarpması.

Karambolâj [i] Karambol yapma, bilârdoda gidip diğer iki bilyaya çarpmak için bilyayı isteka ile itme.

Karamuk [i] Buğday arasında biten küçük ve yuvarlak bir tane hâsıl eden ot, bu otun tohumu.

Karanfil [i] Hindistandan gelen maruf güzel kokulu bir bahar. Güzel kokulu maruf çiçek.

Karanlık [i] Aydın olmama, zulmet, gecenin hali. [s] Ziyadar olmayan, muzlim. [c] Korkunç.

Karantina [i] Sari hastalıkların intişarını men için bulaşık yerden gelenlerin ihtilâttan memnu olarak beklettirildikleri müddet. Gelen gemilerin temiz veya bulaşık olup olmadıklarını muayene eden ve pratika veren daire.

Karantinahane [i] Karantina idarehanesi, dairesi. Karantina mahalli, tahaffuzhane.

Karasöğüt [i] Söğüt ağacının bir nev'i.

Karaoğlan [i] Çingene.

Karapazı [i] Pazı denilen sebzenin bir nev'i.

Karapelin [i] Pelin denilen tıpta kullanılır acı bir otun bir nev'i.

Karar [i] Durma, sükûn, aram. Sebat, devam. Rahat, istirahat, asayiş. Devam, istimrar, süreklilik. Bir müzakere veya teemmülün neticesi olarak verilen hüküm. Herhangi bir hal üzerinde bulunup devam etme.

Kararca [h] Kâfi derecede ne çok ne de az.

Kararlarında [h] Raddelerinde, sularında.

Kararlamak [f] Düşünüp rey vermek, karar vermek. Tahmin etmek.

Kararlaşmak [f] Karar bulmak, mukarrer ve musammem olmak.

Kararlaştırılmak [f] Kararı verilmek, mukarrer olmak, tasmim edilmek.

Kararlaştırmak [f] Kararını vermek, tasmim eylemek, mukarrer etmek.

Kararlı [s] Sebatlı, yerli, sabit. Kararı verilmiş, mukarrer, musammem. Hal ve fasloluunmuş, neticelenmiş.

Kararmak [f] Kara olmak, siyahlanmak. Uzaktan siyah görünmek, bir karartı suretinde görünmek. Bulanmak, berraklık ve sâflığı zail olmak, bulutlanmak. Karanlık olmak. Ortalığı siyah ve karanlık görmek, bulanık görmek.

Kararsız [s] Bir yerde durmaz, oynak, sebatsız, devamsız, süreksiz, muvakkat. Rahatsız, huzursuz. Neticesiz, ne olacağı belirsiz. Hiçbir işe karar vermez, mütereddit. Bir cihette sebat etmeyip mütemadiyen tebeddül eden.

Kararsızlık [i] Sebatsızlık, devamsızlık. Rahatsızlık. Bir işe karar verilmeyiş, mütereddit bir halde duruş.

Karartı [i] Ba: karaltı.

Karartmak [f] Siyahlatmak, kara etmek. Bulandırmak, safiliğini zail etmek.

Karasakız [i] Zift.

Karasevda [i] Malihulya hastalığı, ipokondri.

Karasongur [i] Doğan denilen yırtıcı kuşun siyah bir cinsi.

Karasu [i] Göze gelen bir hastalık. Hayvanların ayaklarına arız olan bir hastalık. İçinden işleyekrek zemini kaydıran su.

Karataban [i] Horasan demiri. Hayvanlara arız olan bir hastalık. İpekböceklerinin siyahlanarak telef olması hastalığı.

Karatavuk [i] Bir cins makbul av kuşu. Tüyleri zift gibi siyah ve üzerinde hiç beyaz ve sair renk bulunmayan tavuk ki eski zamanlarda sihirbazlarca pek makbuldü. Geceleri görmiyen adamların gözlerindeki hastalık.

Karatavus [i] Kızkuşu nev'inden bir nevi yerli kuş.

Karavana [i] Bakırdan yayvan yemek kabı. Kışla, mektep, hastane gibi müessesatta tevzi edilecek yemeği içine koydukları kap.

Karavapuru [i] Şimendifer, demiryolu katarı.

Karavaş [i] Cariye, halayık.

Karavide [i] Göllerde bulunan istakoz ile yengeç arasında küçük bir hayvan.

Karayazı [i] Siyah baht, karatalih.

Karayel [i] Şimal ile batı kerteleri arasından esen sert ve soğuk rüzgâr.

Karait [i] Tevratın ahkamından başka dinî ahkâmı tanımayan musevî cemaati.

Karayüzlü [i] Bir ar ve namussuzluğu olan.

Karbon [i] Fahim, kömür. Cisimlerin bünyesindeki yandıktan sonra kömür haline inkılâp eden madde.

Karbon [i] Altın on dört kuruş kıymetinde bir gümüş rus sikkesi.

Karbonat [i] Hamızıkarbon tozu.

Karbüratör [i] Havanın ve tenvir gazının karbür buharile tamamen işbaına yarayan alet.

Karcı [i] Yazın kar satan adam.

Karcığar [i] Bir musiki makamı.

Karç [i] İri bir cins mantar.

Kardaş-eş[i]Bir baba ve anadan yahut bir anadan, veya ayrı ayrı ana ve babadan doğan erkek ve kızın biribirine nispetle hali, birader, hemşire. Eş, akran, çift.

Kardeşçe [s] Kardeş gibi, biraderane.

Kardeşkanı [i] Bir cins nebat.

Kardeşlemek « karındaşlamak » [i] Fidan kökten filiz sürüp azmak.

Kardeşlik [i] Biraderlik, hemşirelik, kardeşler arasındaki karabet, münasebet. [c] Dostluk, muhabbet.

Kardeşpayı [i] Dostça ve adilâne.

Kardiyak [i] Kalp hastalığına uğramış olan. Kalbe mensup ve müteallik.

Kare [i] Dört köşe, dörtlü, murabba. Poker oyununda ayni neviden dört kâğdın bir araya gelmesi.

Kâretmek [f] Kazanmak, menfaat temin etmek.

Karfiça [i] Yapılarda kullanılan orta boy demir çivi.

Karga [i] Maruf ve sürü ile yaşar siyah ve çiftçiliğe zararlı bir kuş. [Alacası da vardır]

Kargaburun [i] Tel büktükleri ucu sivri bir nevi kıskaç. Ucu iğri demir.

Kargabüken [i] Hekimlikte kullanılan kusturuçu bir ilâç.

Kargacık [i] Küçük karga. Gayet fena ve karmakarışık yazı.

Kargadelen [i] Gayet yumşak kabuklu badem.

Kargaderneği [i] Alçak adamlar, serseriler, hazele cemiyeti.

Kargadüleği [i] Ebucehilkarpuzu tohumu.

Kargaşa [i] Karışıklık, niza, fitne, şuriş.

Kargaşalık [i] Karışıklık, fitne, fesat, kavga.

Kârgir [s] Taş, tuğla ile yapılmış, tahtadan yapılmayan.

Kargı [i] Ucu demirli hafif gönder. Uzun mızrak.

Kargılık [i] Fişek kamışlarının merbut bulundukları meşin kuşak, fişeklik.

Kargıma [i] Lânet, ilenç.

Kargımak [f] Lânetlemek, lânet okumak.

Kargın [i] Bir nevi büyük rende.

Kargış [i] Lânet, lânetleme, beddua, ilenç.

Kârhane [i] İş yeri, fabrika. Südün yoğurt yapıldığı yer, sütçü dükkânı. Çiftlik. Fuhşiyat yeri, birkaç orospunun toplanıp icrayı san'at ettikleri bina. Testi, küp v. s. imalâthanesi.

Karhane [i] Yaz için kar toplanan yer.

Kârhaneci [i] Peze - venk, deyyus.

Karhelvası [i] Kar ile karışık pekmez.

Kari [i] Okuyan, mütalea eden, okuyucu.

Karides [i] Haşlandığı zaman kızaran ve beyaz,gevrek eti olan küçük bir deniz böceği.

Kariha [i] Kendiliğinden hâsıl olan fikir, kast ve niyet. Fikir, zihin, düşünüp hiçten birşey meydana koyan kuvvei müfekkere.

Karikatür [i] Bir insanın veya şeyin gülünç bir tarzda yapılan resmi. Kaba, adi ve mizahî resim.

Karikatürist [i] Karikatür yapan san'atkâr.

Karin [i] Yüz senelik zaman. Zaman, devir, dehir, ahit, asır.

Karîn [s,i] Yakın, karip. Hısım, komşu, arkadaş.

Karina [i] Bir gemi teknesinin deniz içinde olan kısmı.

Karine [i] Muğlak bir şeyin anlaşılmasına sebep olan hal, emare, ipucu.

Karip [s] Uzak olmayan. Akraba, konukomşu, arkadaş gibi daima yakında. [z] Yakın, takribi, hemen.

Kariyer [i] Tarik, meslek, silk.

Karı [i] Zevce, halile, bir erkeğe nikâhla bağlı kadın. İnsanın dişisi, kadın.

Karık [i] Kara bakmaktan hâsıl olan göz karartısı. [i] Kara bakmaktan kararmış, illetli.

Karılık [i] Kadınlık, insan dişiliği sıfat ve keyfiyeti. Zevcelik. Bir erkeğe nikâh ile bağlılık.

Karımak [f] Hayvanın karnını yoklayıp semizliğine bakmak.

Karın [i] İnsan ve hayvanın göğüsten kasıkların birleştiği mahalle kadar olan bağırsaklar, mide, böbrekler ve dişide rahmi havi bulunan yer, batın. Herşeyin boş mahalli. Rahim. İç, batın.

Karınağrısı [i] Sancı, iç ağrısı mide ağrısı, Çok gürültü yapan bir kimseye beddua makamında kullanılır.

Karınca [i] Toprağın içinde cemaatle ve insanı şaşırtan bir usul ve nizam ile yaşayan küçük ve siyah maruf böcek. Demirde dökülürken içinde hava kalmaktan veya pastan doğan ince delikler ve yollar, pasyeniği.

Karıncalı [s] Karıncası olan, karınca dolmuş. Pastan veya fena dökülmekten ince delikleri, pasyeniği olan

Karıncalanmak [f] Karınca dolmak, karınca üşüşmek. Vücudün bir yeri uyuşup üstünde karıncalar geziyor gibi veya iğneler batıyor gibi olmak. Nemden ve pastan delik deşik olmak.

Karındaş [i] Ba: Kardeş.

Karındaşlamak [f] Fidan kökten filizler sürüp azmak. Ba : kardeşlemek.

Karındaşlık [i] Ba : Kardeşlik.

Karınlamak [f] Gemiler karınkarına gelmek, yanyana gelip biribirine dokunmak.

Karınlı [s] Karnı büyük, karnı şiş, şişman. İçi geniş, içi bol.

Karınmak [f] İki yana sallanıp karışmak.

Karınsa [i] Kuşların ve bilhassa doğanın tülek vakti, tüy değiştirdikleri mevsim.

Karıntı [i] Akıntının anafor sularına karışmasından doğan çevrinti. Bir dağ veya sair bir mâni haylûletile rüzgârın durduğu yerdeki sükûn.

Karış [i] Açık elin başparmağı ucundan serçeparmağı ucuna kadar olan mesafe ki üç karış bir arşın itibar olunur. Karışık, müşevveş.

Karışık [s] Karışmış, mahlût, muhtelit, muhtelif şeylerden ve nevilerden mürekkep. Halis, sâf olmayan, hileli. Biribirine geçmiş,

karmakarış. Tertipsiz, intizamsız, nizamsız. Müşevveş, anlaşılmaz, muğlâk.

Karışıklık [i] İntizamsızlık, tertipsizlik. Fesat, fitne, şuriş, asayişsizlik.

Karışılmak [f] Müdahale olunmak.

Karışkuruş [f] Karmakarışık.

Karışlamak [f] Karışla ölçmek.

Karışma [i] Karışmak işi. Ba : Karışmak.

Karışmak [f] Birleşmek, ihtilât ve imtizaç etmek. Karmakarış olmak, nizam ve tertibi bozulmak. Biribirine girmek, fesat ve nifaka düşmek. Müdahale etmek, taraf almak, işin içine sokulmak. Bulanmak. Birleşmek, iki nehrin suyu bir olmak. Biri diğerine dökülmek. Bakmak, idare etmek, idaresi kendisine ait olmak.

Karıştıran [s] Karmakarışık eden, tertip ve intizamını bozan. Fesat ve nifak koyan. [c] İki nehrin biribirile karıştıkları yer, kavşak, koyar.

Karıştırıcı [s] Ortalığa fesat ve nifak koyan, biribirine katan, müfsit, münafık. Bulantı veren.

Karıştırılmak [f] Birleştirilmek, alt üst olunmak, tahrik ederek imtizaç ettirilmek. İfsat edilmek.

Karıştırmak [f] Mezcetmek, birşeyi diğer şeyle halletmek. Biribirine düşürmek, fesat ve nifak koymak. Nizam ve tertibini bozmak, karmakarış etmek. Bir işe veya söze sokmak, müdahale etmek.

Karkara [i] Büyük sorguçlu bir cins turna ki vaktile tüyleri tuğlara ve kadın hotozlarına takılırdı.

Karkas [i] İnsan ve hayvanın bütün kemiklerinden mürekkep kafes, iskelet. Bir geminin bir binanın çatılmış hali, kafes.

Karkuşu [i] Bir cins kırlangıç.

Karkuyusu [i] Yaz için [kar biriktirip sakladıkları mahzen, bunun için sureti mahsusada] kazılan geniş kuyular.

Karlı [s] Karla örtülü, karı olan, içine kar konmuş. Kar yağdırmağa mail, mü - sait.

Kârlı [i] Kazançlı, faydalı, nafi.

Karlık [i] Kar ile su, şerbet ve saire soğutulmağa mahsus kap.

Karmak [f] Sokmak, daldırmak, girdirmek, batırmak. Dökmek, iraka etmek. Yuğurmak, su ile karıştır - mak.

Karmakarış [s] Pek karışık, pek müşevveş. Al - tüst, intizam ve tertibi bozuk. Anlaşılmaz, içinden çıkılmaz.

Karmakarışık [s,h] Ba : karmakarış.

Karmık [i] Çay ve dere ağzında balıkçı seddi.

Karmuk [i] Büyük kanca.

Karnabahar [i] Lâhana cinsinden maruf sebze.

Karnabit [i] Ba : Karnabahar.

Karnaksı [i] Ba : karnağrısı.

Karnaval [i] Hıristiyanlarda büyük pehriz girmezden bir hafta evvelki maske takıp maskara oldukları şenliklerdir ki pehrizin birinci pazar günü tükenir.

Karnıyarık [i] Boğa petrağının tohumu. Ortadan yarılmış ve içine kıyma konulmuş patlıcan yemeği.

Karo[i] İskambil kâğıdının main şeklinde olanı.

Karoça[i]Bir nevi araba, dört tekerlekli süslü bir nevi araba.

Kârperdaz [i] İran şehbenderlerinin unvanı.

Karpuz [i] Bostan, top gibi yuvarlak, içi kırmızı, veya sarı pek sulu maruf meyva. Karpuz gibi yuvarlak şey.

Karpuzcu [i] Karpuz satan adam.

Karsak [i] Tilkiye benzer bir hayvan, derisinden kürk olur.

Karsambaş [i] Buzu rendeliyerek içine doldur - dukları limonata, şerbet v. s.

Kârsız [s] Kazancı,

menfaati olmayan, menfaat temin etmeyen iş.

Karsmak [f] Ayak altına olmak, çiğnemek.

Karşı [i] Birşeyin mukabilinde bulunan yer veya şey, mukabil, hiza. Zıt, muhalif. [s] Mukabilinde, yüzü, çehresi, hizasında. Aksine, zıddına. [z]Doğru, takriben, sularında, yakın olarak.

Karşıgelmek [f] Muhalefet etmek.

Karşıkarşıya [h] Tamamile hizasında, mukabilinde.

Karşıkomak [f] Muhalefet etmek.

Karşılamak [f] Karşılamağa çıkmek, istikbal etmek. Zıddına ve sert cevap vermek, dik gelmek, karşı durmak. Bir suale cevap vermek.

Karşılanmak [f] Karşı karşıya gelmek.

Karşılaşmak [f] Karşıya gelmek, yüz yüze gelmek, ruberu olmak. Boy-ölçmek, mubareze etmek. Hesabı muvazene ve tekabül ettirip ödeşmek. İstikbal etmek.

Karşılaştırılmak [f] Mukabele edilmek, karşı karşıya okunmak. Muvazene edilmek.

Karşılaştırmak [f] Mukabele etmek, karşıkarşıya okumak. Muvazene etmek.

Karşılık [i] Bir muameleye karşı onun yerini tutmak üzere yapılan muamele, bedel, ıvaz, mukabelei bilmisil, mükâfat. Cevap, itiraz, ret. Bir masrafa tahsis olunmuş irat ve teminat.

Karşılıklı [s] Karşısında ayni olan, iki taraftan mukabele edilen. Karşıkarşıya olan, biri ötekinin karşısında olmak üzre iki cihetli, iki taraflı olan. Cevaplı.

Kart [i] Dörtte bir, çeyrek, dört kısımda bir kısım.

Kart [s] Tazeliği geçmiş, katılaşmış. Gençliği geçmiş, geçkin, yaşça büyük.

Kart [i] Üzerine yazı yazmağa mahsus veya üzerinde isim ve adresın yazılı bulunduğu ince mukavva parçası. Böyle bir mukavvaya alınmış resim ve fotoğraf. Kartpustal, kartvizit.

Kartadak [s] Sert birşeyi ısırmağı taklit ve tasvir eder.

Kartal [i] Yırtıcı büyük bir kuş.

Kartalmak [f] Tazeliği geçip kart ve sert olmak. Gençlik taraveti geçmek, büyümek, geçkin olmak.

Kartel [i] Filikalarda kullanılan su mancanası.

Kart kart [m] Sert birşeyi ısırıp durmağı, kaba kaba kaşınmağı taklit ve tasvir eder.

Kartlanmak [f] Ba : kartalmak.

Kartlaşmak [f] Ba : kartalmak.

Kartlık [i] Tazeliği, körpeliği geçip sertleşmiş meyva ve sebzenin hali. Gençlik taravetinin zail olmağa başlaması, geçkinlik.

Kartpostal [i] Açık muhabere varakası, resmî ve postanelerce kabul edilmiş kıt'ada resim ve saire.

Kartoğraf [i] Coğrafya haritalarını çizen, tersim eden.

Kartoğrafi [i] Harita tanzim ve tersim san'atı.

Kartoğrafik [s] Harita tanzim ve tersimine müteallik, dair.

Karton [i] Mukavvanın envaı.

Kartonpiyer [i] İnşaatta tezyinat yapmak üzere kullanılan çok sert ve adeta taş gibi mukavva.

Kartopu [i] Karı yuvarlayarak yaptıkları büyük yığın. Biribirine atıp eğlenmek için avuç içinde karı sıkarak yapılan top. Bir cins beyaz çiçek. [c] Pek beyaz ve semizce şahıs veya çocuk.

Kartuk [i] Toprak tırmığı, büyük tarla tarağı.

Kartvizit [i] Ziyaret kâğıdı, üzerine isim ve unvan ve mahalli ikameti basılmış küçük beyaz mukavva parçası.

Karun [i] Eski yahudilerde pek zengin bir adamın ismi. [c] Pek zengin, milyarder.

Kâruzarar [i] Kâr ve

zarara ait hesap, muvazene, bilânço.

Karyağdı [s] Üstüne kar yağmış gibi beyaz benekli olan.

Karyola [i] Üstünde yatak yapılıp yatılan demir veya tahta kerevet, yataklık.

Karz [i] Ödünç, borç.

Karzan [h] Ödünç olarak, borç tarikile.

Kasa [i] Sandık, hazine, bir dairenin para alınıp verilen yeri, vezne. Demir ve ateşe mukavim dolap. Bazı kumar oyunlarında bütün paranın idaresine bakan oyuncu, her oyuncunun paralarını teslim ettikleri adam.

Kasaba [i] Küçük şehir, çarşısı olan büyük köy, ahalisi beş on bin raddelerinde olan mamure.

Kasaba [i] Kamış, saz, ney. Akciğer boruları.

Kasabalı [i] Kasaba ahalisinden olan adam.

Kasabî [s] Akciğer borularına mensup ve müteallik.

Kasabiye [i] Koyun v. s. yi kesip yüzmek için kasaba verilen ücret, kasaplık hakkı.

Kasabiye [i] Ba: Kasabî.

Kasadar [i] Veznedar, sandıkkâr, para alıp veren, kasayı tutan.

Kasap [i] Koyun, sığır v. s. yi kesip etini satan adam.

Kasapane [i] Büyük kasap dükkânı. Et kesilen ve satılan yer.

Kasaplık [i] Kasap san'atı. Kasap ücreti. [c] Kan dökücülük.

Kasara [i] Geminin baş ve kıç taraflarına yapılan yüksek yarım güverte.

Kasaraüstü [i] Güvertenin yüksek yeri.

Kasatura [i] Askerlerin bellerine bağlayıp taşıdıkları ve süngü gibi kullandıkları düz ve kısa kılıç ,süngü.

Kasavet [i] Sertlik, katılık. Merhametsizlik, yüreği sızlamamaklık. Keder, gam, gussa, tasa, gaile.

Kasavetlenmek [f]

Tasalanmak, keder etmek, gailesini çekmek.

Kasavetli [s] Tasalı, kederli, gamlı, gaileli.

Kâse [i] Çini veya bilûrdan tas ve çanak.

Kâselis [i] Dalkavuk, ipokrit, çanak yalayıcı.

Kasem [i] Yemin, ant.

Kaside [i] Büyük zevatı medih yolunda on beş beyitten noksan olmayarak nazmedilen şiir.

Kasideci [i] Keside tanzim edip büyük zevata takdim eden şair.

Kâsip [s] Kespeden, kazanan. Tüccar, esnaf, alışverişçi.

Kasîr [s] Kısa boylu, boysuz.

Kasık [i] Karnın alt tarafı.

Kasıkbağı [i] Kasık yarığını tutmak için yaylı bağ.

Kasıkbağıcı [i] Kasık bağı yapan ve satan adam.

Kasıkbiti [i] Kırkayak, ete yapışan bir nevi küçük kene.

Kasıkçatlağı [i] Fıtık illeti.

Kasıkotu [i] Bir cins ot.

Kasılmak [f] Çekilip daralmak, kısılmak. Eksilmek, noksan edilmek.

Kasım [s] Ayıran, taksim eden. Hesabın amali erbaasından taksimde bir adedin kaça taksim olunduğunu gösteren adet.

Kasım [i] Kânunuevvelin sekizinci günü ki eskiden beri türk köylüsü bunu kış mevsiminin ilk günü sayar.

Kasımpatı [i] Sonbaharda açan türlü türlü renkli çiçek, krizantem.

Kasınmak [i] Darlaşmak.

Kasıntı [i] Elbiseye deralması için sonradan vurulan dikiş.

Kasır [i] Köşk, yüksek süslü bahçeler arasında bina.

Kasır [s] Kısa, iktidarsız, kusurlu.

Kasır [i] Noksanlık, eksiklik. Keşme, ihtisar, hasır, tahdit, azaltma.

Kasırane [s] Acizane.

Kasırga [i] Çevrintili rüzgâr, şiddetli ve tozu

toprağı biribirine katarak, ağaçları ve binaları sökerek bir lâhza esip kesilen rüzgâr.

Kaskatı [i] Çok katı, pek katı.

Kasket [i] Önü serpuşlu bir cins şapka.

Kasmak[f] Çekip daraltmak. Eksiltmek, azaltmak.

Kasnak [i] Kalbur ve tef gibi şeylerin tahtadan çemberi. Gergef yerine işleme için kullanılan çember. Bu suretle işlenilen işleme.

Kasnı [i] Bir nevi zamk.

Kassam [i] Miras taksim memuru.

Kassame [i] Ancemaatin ettirilen yemin ve saire gibi hukukî muamelâta ait bir tabir.

Kassamlık [i] Miras taksim ve yetimlerin hisselerinin muhafazasına memur olan zatın hal ve sıfatı.

Kast [i] Kurma, niyet, tertip, tasavvur. İsteyerek ve bililtizam bir işe teşebbüs, garez. Öldürmek, yaralamak, ve zarara sokmak teşebbüsü.

Kastanyet [i] Parmak zili, raksederken parmaklarına takıp biribirine vurarak ses çıkardıkları zil.

Kastanyola [i] Demirin zincirini zaptetmek için bir ucu mil üzerinde müteharrik ve diğeri bir palanga ile hareket eder mandal.

Kastar [i] Pamuk ipliğinin beyazlatılması. Bol bol soğuk su ile usulüne göre yıkayıp ağartma.

Kastarlamak [f] Pamuk ipliğini, bezini ağartmak.

Kastarlı [s] Ağardılmış pamuk ipliği v. s.

Kasten [h] Niyet ve meram ederek, istiyerek, bililtizam.

Kastetmek [f] Kurmak, niyet etmek, tertip ve tasavvur etmek. İsteyerek bililtizam teşebbüs etmek.

Kastî [s] İsteyerek ve bililtizam vaki olan.

Kasvet [i] Ba: kasavet, sıkıntı, melâl, hüzün.

Kasvetli [i] Ba: kasavetli. Hüzün ve melâli mucip, hazin, sıkıntılı.

Kaş [i] İnsanın gözleri üzerinde kısa kıllardan ibaret iki mukavves hat, hacip, ebru. Yüzük taşı.

Kaşağı [i] Hayvanları kaşıyıp tozlarını düşürmeğe mahsus saçtan alet. İhtiyarların arkalarını kendileri kaşımak için ağaçtan uzun saplı ve bir ucundaki levhası dişli bir alet.

Kaşağılamak [f] Hayvana kaşağı sürmek, kaşağı ile temizlemek, tımar etmek.

Kaşamak [f] Ba : Kaşağılamak.

Kaşan [i] At, ester ve merkep gibi hayvanların işemesi, tebevvülü.

Kaşandırmak [f] At, ester gibi hayvanları durdurup işetmek.

Kâşane [i] Süslü ve mutantan köşk. Hane, mesken, ikametgâh.

Kaşanmak [f] Hayvan durup işemek.

Kaşanyeri [i] Beygirleri durdurup işettikleri ve biraz dinlendirdikleri yer.

Kaşar, kaşer [i] Edirne havalisinde yapılan bir nevi peynir, kaşkaval, balkan peyniri. Yahudilerce yenmesi caiz olan hernevi mekûlat, turfanın zıddı.

Kaşarlanmak [f] Eskimek, yıpranmak, pişmek. Müteessir olmamak.

Kaşarlı [s] Yıpranmış, pişmiş, eskimiş, vurdumduymaz adam.

Kaşe [i] Hap, güllâç. Mühür, imza. Bir nevi kumaş.

Kâşif [s] Keşfeden,meydana çıkaran,meçhul birşeyi bulup meydana çıkaran.

Kaşık [i] Sulu ve taneli yiyeceği kaptan alıp ağza götürmeğe mahsus maruf âlet.

Kaşıkçı [i] Kaşık yapan ve satan adam.

Kaşıkçıavurdu [s] Çökük yanak.

Kaşıkçıelması [i] Maruf bir taş.

Kaşıkçın [i] Gagası kaşığa benzer bir nevi ördek.

Kaşıma [i] Kaşımak işi. Ba: kaşımak.

Kaşımak [f] Tırnakla veya diğer bir sert şeyle vücudün kaşınan bir yerini ovmak. Kazımak, sathî bir surette aşındırmak.

Kaşındırmak [f] Kaşınmağı mucip olmak.

Kaşıkotu [i] Bir nevi nebat.

Kaşınma [i] Gicişme, kaşınmak ihtiyacını hissetme. Kendi bedenini kaşıma.

Kaşınmak [i] Gicişmek, kaşımak ihtiyacını hissetmek. Kendi bedeninin gicikken yerini tırnak ve sair şeylerle ovmak- [c] Kavga çıkarmak için behane aramak, kendi zararına olan şeye sebebiyet vermek.

Kaşkariko [s] Soytarı, maskara, yalancı, düzenbaz.

Kaşkaval [i] Kaşardan biraz yavanca, daha yumşak kalın tekerlek suretinde peynir.

Kaşkol [i] İpek veya yün boyun atkısı.

Kaşkorse [i] Kadınların korsenin üstüne giydikleri ince, seyrek ve pamuktan fanilâ.

Kaşlamak [f] Yüzük taşını halkaya takmak, yüzüğe taş takmak.

Kaşmer [i] Soytarı, maskara.

Kaşmir [i] Kişmir şalı taklidi olan bir cins yün mensuç.

Kaşpuvan]i] Çamaşıra dikilen nakışlı ince şerit, bir nevi sutaş.

Kat [i] Sıra, tabaka, biribiri üstüne konmuş sıraların beheri, aşağıdan yukarıya sıralara ayrılmış birşeyin her sırası. Bükülmüş bir kumaş ve sairenin her bükümü. Bükme, kırma, kırım. Esvap ve çamaşır takımı. Bir miktarın misli. Derece, miktar.

Kat [i] Kuşların taşları eriten mideleri.

Kat [s] Hayran, mütehayyir, hayretinden donmuş gibi kalan.

Kat'a, an [h] Büsbütün, hiç, asla.

Katakulli [i] Hile ve gözboyacılığı ile aşırma, gürültüye getirip usulle yoketme.

Katalpa [i] Amerikadan gelme iri yapraklı bir nevi ağaç.

Katar [i] Biribiri arkasında sıralanmış hayvanlar dizisi. Şimendifer, yolcu veya eşya treni.

Katarlamak [i [Hayvanları, vagonları bir sıraya dizip katar yapmak.

Kat'etmek [f] Kesmek, biçmek. Ayırma, irtibatı kaldırmak. Yoketmek, ref, imha. Hal ve fasletmek. Yol almak, geçmek, mürur.

Kat'î [s]Kestirme, şüphe ve tereddüde mahal bırakmayan. Mukarrer, musammem, geri dönmesi mümkün olmayan.

Kâtibane [s] Kitabet ve inşa usulüne muvafık bir surette.

Kâtibiadil [i] Noter.

Katil [i] Öldürme, helâk etme.

Katil [s] Öldüren, helâk eden. Ölümü mucip olan. Adam öldüren, cani.

Katillik [i] Bir adamın katil olması, adam öldürmesi, katil cinayeti.

Kâtip [s] Yazı yazan. Resmî dairelede, müessesatta yazıcı. Kalemlere devam eden küçük sınıf memurlar.

Kâtiplik [s] Kâtip ve yazıcı sıfat ve vazifesi.

Kat'iyet [i] Kat'ilik, ret ve iadesi imkânsızlık.

Kat'iyyen [h] Kat'î suretle, ret ve iadesi mümkün olmayacak surette, muhakkak olarak.

Katı [s] Sert, pek. Kuru, sulu ve yumşak olmayan. Hızlı, şiddetli, kavi. [h] Pek ziyade, çok.

Katı [i] Kesme, ayırma. Yoketme. Ba : kat'etmek.

Katı [i] Kesen kat'eden

Katı [s] çok, pek ziyade

Katıa [i] Çenekemiğinin ön tarafında bulunan kesici dişler.

Katık [i] Ekmek ile beraber yenilen şey, ekmeğe katılan peynir, yemek ve saire.

Katılanmak [f] Sertleşmek, pekleşmek. Koyulaşmak, pıhtılanmak.

Katılaşmak [f] Sertleşmek, pekleşmek, katı olmak.

Katılaştırmak [f] Sertleştirmek, pekleştirmek.

Katılık [i] Sertlik, peklik, salâbet, huşunet. Kuruluk, yumşaklıktan mahrumiyet, yübuset.

Katılış [i] Karışma, birleşeme, iltihak, inzimam.

Katılma [ı] Ba: Katılış.

Katılmak [f] Katılaş-mak, sertleşmek, pekleşmek. Koyulaşmak, pıhtılaşmak.

Katılmak [f] İltihak etmek, karışmak, munzam olmak, bir cemaatin içine girmek, beraber girmek. Karıştırılmak, içine konmak, mezcedilmek. Baygın ve dermansız bir hale gelmek.

Katım [i] Katma, katış, karıştırma, mezç, zam ve ilhak.

Katır [i] Babası eşek ve anası beygir olan melez hayvan, ester.

Katırboncuğu [i] Mavi şişeden, ekseriya katırlara takılır boncuk.

Katırcı [i] Katırları olup işleten adam.

Katırkuyruğu [i] Köylerde maruf bir cins yabanî ot.

Katırtırnağı [i] Sarı çiçek açar bir nevi ot.

Katıryemeni [i] Daha çok çocuklara mahsus yüzü ve tabanları kalın ve köselenin altına ağaç kabuğu doldurulmuş kaba ayakkabı.

Katıryılanı [i] Bir nevi engerek yılanı.

Katış [i] İlhak, ilâve, zam. Karıştırma, mezç.

Katıyürekli [s] Merhametsiz, hiç rica ve yalvarma ile yüreği yumşamayan, acımayan.

Katkala [h] En nihayet, son, artık ötesi olmayan, kat'î, lâyetegayyer.

Katlama [i] Bükme, kat kat etme, devşirme.

Katlamak [f] Bükmek, kat kat etmek, devşirmek, muntazam surette kıvırmak, katları üstüste getirmek.

Katlandırmak [f] Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm bükmek. Naçar rıza verip kabul etmek, mecbur etmek, bizzarure razı etmek.

Katlanmak [f] Kat-kat olmak, bükülmek, iğilmek. Naçar kabul etmek, mecburî razı olmak.

Katlatmak [f] Kumaş vesaireyi birine kat kat ettirip devşirtmek. Basılmış büyük kâğıtları kırdırıp forma haline koydurmak.

Katliam [i] Bir memleket ahalisinin kâffesini veya çoğunu kılıçtan geçirme.

Katmak[f] Karıştırmak, iki şeyi, iki işi biribirine karıştırmak. İlâve etmek. Takip etmek.

Katmer [i] Birşeyin kat kat olması, çok yapraklı olması.

Katmerleşmek [f] Katları ve yaprakları çoklaşmak. İki katlaşmak, muzaaf olmak.

Katmerli [s] Kat kat, müteaddit katları, çok yaprakları olan [c] [fenalıkta] İki katlı, muzaaf, mubalegalı.

Katolik [i] Roma kilisesine tâbi olan, hırıstiyan.

Katoliklik [i] Hıristiyanlığın en büyük şubelerinden biri. Roma kilisesine tâbi olan zümre ve cemaat. Lâtin akvamın mezhebi.

Katra [i] Damla, yağmur tanelerinin beheri, ufak ince borunun ucunda teşekkül ederek düşen yuvarlak su v. s. tanesi.

Katran [i] Çam ağacından veya madenkömüründen çıkarılan koyu ağır kokulu ve lüzucetli bir mayi ki sanayide ve tıpta kullanılır.

Katranlamak [f] Katran sürmek, katrana bulaştırmak.

Katranlatmak [f] Katran sürdürmek.

Katranlı [s] Katran sürülmüş, katran karıştırılmış, katran bulaştırılmış.

Katrat [i] Tertip esnasında noksan kalan satırları ikmal etmek üzre kullanılan üstü yazısız ufak dört köşeler.

Kav [i] Ateş tutuşturmak veya cığara yakmak için çakmak ve saire ile tutuşturulan kuru şey. Bazı ağaçlarda ur gibi hâsıl olan mantarımsı, uymşak, çakmakla yakılan madde. Ufak parçalara ayrılmış ve her parçanın ucuna kibrit eczası sürülmüş parmak gibi kâğıt.

Kavaf [i[Hazır ayakkabı satan adam.

Kavaflık [i] Hazır ayakkabı satıcılığı.

Kavak [i] Su kenarlarında ve sulak yerlerde yetişen yüksek ve düz maruf ağaç.

Kavaklı [s] Kavak ağaçlarını muhtevi olan.

Kavaklık [i] Kavak ağaçları ormanı.

Kaval [i] Çobanların çaldığı düdük. İçi boş olan şeylere verilen isim. [c.s] Ahmak, aptal. Boş, cahil.

Kavala [i] Deniz kenarındaki salaş ve dam yer.

Kavaliye [i] Kadına refakat eden erkek.

Kavaliyer [i] Kurunuvustada hıristiyanlık için canını feda eden bir sınıf cengâverlere verilen isim.

Kavança [i] Gemideki eşyayı bir yerden başka bir yere nakil, aktarma.

Kavanço [i]Ba :kavança.

Kavanin [i] Kanunun cem'i, kanunlar. Ba : kanun.

Kavanoz [i] Topraktan ve camdan ağzı geniş kap, ufak küp. Toprak veya çiniden küçük kap. Kâse.

Kavara [i] Osuruk, carta, yellenme.

Kavas [i] Sefir ve konsolosların maiyetindeki muhafız. Emir çavuşu. Mubaşir, mahkeme hizmetçisi. Banka gibi büyük müesseseselerde muhafaza memuru.

Kavaslık [i] Kavas sıfat ve hizmeti, kavas olmak.

Kavasya [i] Acı ağaç.

Kavat [i] Ağacın içi oyularak yapılan kapkacak.

Kavata [i] Turşusu yapılan bir cins domates.

Kavga [i] Gürültü, patırdı. Harp, muharebe, cenk, cidal. Tutuşma, münazea, mudarebe. Dargınlık, kat'ı ülfet.

Kavgacı [s] Kavga etmeği seven, her vakit niza ve gürültü çıkaran, geçimsiz.

Kavgalı [s] Kavga etmiş, dargın, konuşmaz.

Kavi [s] Sağlam, emin, sahih.

Kâvî [s] Yakan, yakıcı.

Kavil [i] Söz, lâkırdı.

Kavim [i] Doğru, dik, sağlam.

Kavis [i] Muhiti dairenin bir parçası. Yay, keman. On iki burçtan biri.

Kavlak [s] Kabuğu düşmüş, kabarıp dökülmüş.

Kavlen [h] Sözle, lâkırdı ile.

Kavliç [s] Kasığı şişmiş, fıtıklı.

Kavm [i] Kabîle, aşiret, halk. Ümmet, millet.

Kavmî [s] Kavma mensup ve müteallik.

Kavmiyet [i] Milliyet, cinsiyet.

Kavramak [f] Yakalamak, avucunun içine almak. İhata etmek, anlamak, akıl erdirmek. Sormak. Yanarak biraz kızarmak.

Kavrayış [i] Kavrama işi. Kavrama şekil ve tarzı. Anlayış.

Kavruk [s] Güneşten kurumuş, kavrulmuş. Hastalıktan iyi büyüyememiş, sıska.

Kavrulmak [f] Ateşte kızartılmak, üstü kızaracak surette pişirilmek. Güneşten yanmak. Hastalıktan sıska kalmak.

Kavsî [s] Kavse mensup ve müteallik, kavse ait. Kavis gibi, kavse benziyen.

Kavsikuzah [i] Eleğimsağma.

Kavşak [i] İki nehrin birleştiği yer.

Kavuk [i] Eskiden başa giyilen bir nevi şerpuş. İçi boş şey. Kap.

Kavuklu [s] Başında kavuğu olan, kavuk giyen.

Kavukluk [i] Vaktile kavukları komağa mahsus olan asma raf.

Kavun [i] Yazın yetişen maruf meyva.

Kavuniçi [s] Pembeye çalar sarı renk.

Kavurma [i] Tavada kendi yağı ile kavrulmuş et. Yağda kavrulmuş et yemeği. Kavurmak işi ve tarzı. [s] Kavrulmuş.

Kavurmaç [i] Kavrulmuş kuru buğday.

Kavurmak [f] Ateşte kızartmak. Üstü kızaracak surette çevirerek pişirmek. Yakmak.

Kavuşma [i] Kavuşmak işi.

Kavurtmak [f] Tavada kızarttırmak, üstü kızaracak surette pişirtmek.

Kavuşmak [f] Birleşmek, biribirine çatmak, iltisak ve intibak etmek, bir yere gelip temas etmek. Görüşmek, uzun bir ayrılıktan sonra buluşmak.

Kavuşturmak [f] Yerleştirmek, yanyana getirmek, temas ettirmek, elleri göğüs üzerinde bağlamak. Bir yere getirip görüştürmek, mülâkat ettirmek, hicranını def ile görüştürmek.

Kavut [i] Kavrulmuş un, buğday v. s. Bu undan yapılan yemek.

Kavza [i] Sert kabuk, kof kap.

Kavzamak [f] Kabarmak, kabarıklar peyda etmek.

Kay [i] Kusma, gaseyan, istifrağ.

Kay [i] Yağmurlu hava.

Kaya [i] İri ve sert taş. Taşlık ve sarp dağ, taşlık uçurum yer.

Kayabalığı [i] Küçük ve leziz bir nevi balık.

Kayabaşı [i] Çobanların ve kırlarda yaşayanların hususî ahenk ile söyledikleri bir nevi türkü.

Kayacık [i] Küçük kaya. Sert bir nevi kayın ağacı.

Kayagan [i] üzerine yazı yazmak ve döşeme yapmak için kullanılan tabakalara munkasem bir nevi taş, arduvaz. Tabka halinde yumşak ve esmer taş.

Kayagönlü [s] Kaya gibi, pek sert, katı (kalp)

Kayakekiği [i]Bir nevi kekik.

Kayakeleri [i] Bir cins kertenkele.

Kayakoruğu [i] Bir nevi nebat.

Kayakuşu [i] Bir cins kuş.

Kayalifi [i] Bir cins yosun,

Kayan [i] Dağdan süratve şiddetle inen sel, seylâp. [s] Süratli, şiddetli.

Kayan [i] Hayvanın buz üzerinde yürümeğe mahsus çengelli nalı.

Kayasa [i] Eğerkolanının tokaya geçecek kayışı.

Kaybetmek [f] Zayi etmek, elden kaçırmak, yitirmek.

Kaybolmak [f] Yitmek, zayi olmak, elden kaçmak.

Kaydetmek [f] Kaydini almak, yazmak, bir isim veya bir şeyi deftere geçirmek. Ehemmiyet vermek, vazife edinmek.

Kaydırak [i] Çocukların oyun oynadıkları yassı ve kayar taş. Bu oyunun ismi.

Kaydırılmak [f] Kaymağa sevkolunmak, kayarak indirilmek. Yeniden çıkarılmak.

Kaydırma [i] Kaydırmak işi. Ba: kaydırmak.

Kaydırmak [f] Kaymağa sevketmek, kayarak indirmek. Ayağının kaymasını mucip olmak. [c] Mevkiinden düşürmek, işinden çıkartmak.

Kaydiye [i] Kayit ücreti, birşeyin kaydi için resmî devairde verilen ücret.

Kaygana [i] Yumurtayı çalkayıp unla veya ekmek içile karıştırarak yağla pişirilen bir tatlı.

Kaygı, kaygu [i] Gam, keder, tasa, kasavet. Gaile, düşünme, endişe.

Kaygı [s] Kaydırılmış, iğri, bir tarafa meyletmiş.

Kaygılı [s] Gamlı, kederli, mahzun. Müellim, hazin.

Kaygın [s] Cilâlı, perdahlı, kaydırıcı. Gebe kalmış.

Kaygırmak [f] Kayırmak, himaye etmek. Tasasını çekmek. Bir işi yapmak, döndürmek.

Kaygısız [s] Tasasız, hiçbir şeyden kederlenmiyen lâkayt, geniş, pervasız.

Kaygısızlık [i] Tasasızlık, hiçbir şeyden keder etmemezlik, kaygısız olmak hali.

Kayit [i] Bağlama, raptetme. Bağlıyacak şey, rabıta, bağ. Gelen ve gönderilen evrakın numarasile hulâsasını deftere geçirme. Bu suretle deftere geçirilen numara, tarih ve hulâsa. Birşeyin tahdit ve tayini, birtakım şartlara tâbi tutulması. Ehemmiyet verme,

vazife edinme, dikkat etme, gaile. Askerliğe, bir hizmet veya mektebe alınınca ismin defteri mahsusuna geçirilmesi. Haşiye. Marangoz işlerinde iki tahtayı biribirine rapteden tahta.

Kayitli [s] Kaydi olan. kaydedilmiş. Dikkatli.

Kayitsiz [s] Bir şeye ehemmiyet vermiyen, dikkatsiz, ihmalci. Kaydi olmayan, deftere geçirilmemiş.

Kayitsizlik [i] Birşeye ehemmiyet vermeyiş, ihmal, ilişiksizlik. Kayit yokluğu, kayitlerin defterde mevcut olmayışı.

Kayık [i] Suyun üzerinde kayıp giden ve muhtelif nevileri bulunan küçük tekne.

Kayıkçı [i] Kayık kullanan, para mukabilinde kayığı ile insan veya eşya ve hayvan nakleden adam.

Kayıkçılık [i] Kayık kullanmak san'ati.

Kayıkhane [i] Kayıkları muhafaza için yapılan yer.

Kayın [i] Bir nevi ağaç, akgürgen.

Kayın [i] Karının veya kocanın kardeşi.

Kayınbirader [i] Kayın, karı veya kocanın biraderi.

Kayınço [i] Kayın, kayınbirader.

Kayınpeder [i] Kaynata, karı veya kocanın babası.

Kayınvalide [i] Kaynana, karı veya kocanın anası.

Kayıp [i] Gaip, zayi olma.

Kayır [i] Nehirlerin sürdükleri kumdan hâsıl olan muvakkat kum yığını, çay ağızlarında kumdan hâsıl olan set.

Kayırıcı [s] Kayıran, himaye eden, gailesini çeken, bakan.

Kayırmak [f] Bakmak, himaye etmek, gailesini çekmek. İleri sürmek, döndürmek, dikkat etmek. Kullanmak, bir işte çalıştırmak, istihdam etmek, vazife vermek, nasbetmek.

Kayısı [i] Maruf meyva, zerdalinin büyüğü ve daha iyisi.

Kayış [i] Berberlerin ustura biledikleri kösele parçası. Birşeyi bağlamak veya sıkmak için kullanılan meşin, kösele v. s. derilerden yapılmış dar ve uzun parça. Buhar, elektrik v. s. makinaları işletmek için kullanılan kalın ve kuvvetli meşin [c] Çok sert ve koparılmaz (yemek).

Kayış [i] Kaymak işi ve tarzı. Ba : kaymak.

Kayışbalığı Bir cins balık.

Kayışçı [i] Kayış yapan ve satan adam. [s] Hilekâr, dolandırıcı, aldatıcı.

Keyışdili [i] Kaba ve müstehçen lisan, bayağı ve ahlâksızcasına konuşma.

Kayışkıran [i] Kökü sert ve sağlam bir nevi ot, sabankıran.

Kaymaç [s[Kuyruğu yukarıya mail (göz).

Kaymaçgözlü [i] Çinli gözü gibi kuyruğu yukarıya mail gözlü.

Kaymak [i] Süt kaynatılınca üzerinde biriken şey. Sütten yapılan ve üzerine şeker ekilerek yenilen maruf ve leziz şey. Birşeyin en iyi ve müntehap kısmı. Yağmurdan veya feyezandan sonra toprağın üzerinde duran özlü ve gübreli çamur. [s] Pek leziz, pek yumşak, pek beyaz.

Kaymak [f] Parlak ve cilâlı birşeyin üzerine sürtünerek gitmek veya düşmek, adeta akarak tebdili mevki etmek. Kayar gibi hızlı gitmek. Bir mevzua hafifçe temas ederek geçmek. Kesmeden geçmek. İğrilmek, çarpılmak.

Kaymakam [i] Bir kazayı idare eden memur. Vekil, vekâlet eden, naip. Binbaşı ile miralay arasındaki rütbe.

Kaymakamlık [i] Kaza idaresine memur olan kaymakamın hal ve sıfatı. Kaymakamın idare ettiği memleket, kaza. Vekillik, vekâlet.

Kaymaklanmak [f] Üstünde kaymak bağlamak.

Kaymaklı [s] Kaymağı olan. Kaymakla yapılmış.

Kaymakyağı [i] Tereyağın iyisi.

Kaynak [i] Yerden kaynayıp çıkan su, ufak pınar. Çeşme, ayazma.

Kaynak [i] İki şeyin yapıştıkları yer, sırt etlerinin but etlerine yapıştığı yer.

Kaynama [i] Kaynamak işi. [s] Kaynamış, kaynamakla hazırlanmış.

Kaynamak [f] Su veya sulu bir şey ateşte fokur fokur etmek, galeyan eylemek, 100 hararet derecesine yaklaşmak. Kaynar suyun içinde pişmek. Şişip kabarmak, ekşimek. Yerden fışkırmak, feveran etmek. Birleşmek, yapışmak. El altından ve gizliden gizliye tertip olunmak. Rahat durmamak, harekette olmak. Mahvolmak, kaybolmak. Batmak. Gürültüye gelmek, unudulmak.

Kaynana [i] Kayınvalide. Karı veya kocanın anası.

Kaynarca [i] Sıcak madensuyu hamamı, kaplıca. 1774 muahedesinin aktolunduğu Bulgaristanda bir memleket ismi.

Kaynaşmak [f] Birleşmek, yekpare olmak, ayrılmıyacak surette imtizaç etmek, dost olmak.

Kaynaştırmak [i] Birleştirmek, yapıştırmak. İttihat ve ittifak ettirmek.

Kaynata [i] Kayınpeder, karı veya kocanın babası.

Kaynatmak [f] Ateşte haşlamak, fokur fokur ettirmek. Birşeyi suda pişirmek. Kaynar suyun içinde bulundurmak. Yapıştırmak, birleştirmek, yekpare etmek.

Kaynattırmak [f] Suda pişirmek, suda haşlatmak. Ateşte haşlattırmak.

Kaypak [s] Bir yerde durmaz, kayar, sıvışık, sivişik. Çalınmış, aşırılmış.

Kaypakbalık [i] Elden kayar, lüzucetli bir cins göl balığı.

Kaypakçı [s] Çalan, mal aşıran, gasıp, yağmacı.

Kaypamak [f] Kayıp sıvışmak, sıyrılmak.

Kaypımak [f] Ba : Kaypamak.

Kayrak [i] Toprağı kayan yer. Buz üzerinde kayılacak yer.

Kayralmak [f] Irmak kum indirmek, kum setleri peyda etmek, kumla dolmak.

Kayran [i] Orman içinde genişçe boş yer, büyük alan.

Kayrı, gayrı [s] Diğer, başka. Artık, hele.

Kayrılmak [f] Bakılmak, himaye edilmek. Memuriyete tayin ve istihdam olunmak.

Kayser [i] İmparator. Vaktile Almanya imparatoru.

Kaytan [i] Pamuk veya iplikten sicim, bükme.

Kaytaz [i] Hotoz. Kuş başındaki tepelik. Tataristan sığırı.

Kaz [i] Ördeğe benziyen maruf su kuşu. [c] Ahmak, aptal, ebleh, budala.

Kaza [i] Hüküm, bir mahkemenin hükmü. Hükmüilâhî, kader, takdir, mukadder. Bir hâkimin hükmettiği, bir kaymakamın idare ettiği yerler. kaymakamlık. İstenilmediği halde vukuagelen katil, yangın, yaralanma v. s. gibi hâdise. Tehlike, muhatara. İşleme, yapma, ifa, icra, eda. Vaktinde eda olunamıyan namaz, oruç gibi bir borcu sonradan ve dinî icabına göre yapma.

Kazaen [h] Kasten olmayarak, kaza suretile, hata ile.

Kazaî [s] Kazaya mensup ve müteallık.

Kazak [i] Asker. Rusyada süvari askeri. Moskof.

Kazalı [s] Kaza ve tehlikeyi mucip olan şey.

Kazan [i] Yemek v. s. kaynatmağa mahsus büyük tencere. Su toplamağa ve kaynatmağa mahsus büyük kap. İslim hâsıl etmeğe mahsus büyük kap. Tabı makinalarında basılmağa giden kâğıdın sarıldığı büyük üstüvane.

Kazancı [i] Hertürlü kazan yapan adam. Kazan başında çalışan adam, kazanı kurup idare eden memur.

Kazanç [i] Kazanılan şey, kâr, fayda, istifade. Çalışmakla elde edilen şey. (Kazanç vergisi) Kazancın yüzde hesabile muayyen kısmını hükûmete vermekten ibaret olan vergi.

Kazançlı [s] Kârlı, istifadeli, kâr getiren.

Kazandibi [i] Kazanın dibine yapışmış ve üzeri kızarmış mahallebi.

Kazandırmak [f] Kâr-ettirmek, kazanmasını mucip olmak. İktisap ettirmek, aldırmak.

Kazanılmak [f] Kazanmak.

Kazanmak[f] Kâretmek, fayda görmek,istifade etmek. Edinmek, istihsal ve iktisap eylemek.Tutulmak, uğramak müptelâ olmak, duçar olmak.

Kazara [h] Ezkaza, tesadüfen, kasten olmayarak. Şayet.

Kazasker [i] Vaktile meşihatte iki büyük mevkiden biri : Rumeli ve Anadolu kazaskeri. Bu isimdeki payeyi kazanmış olan.

Kazaskerlik[i]Kazasker makam ve dairesi. Tariki ilmiyenin en büyük payesi.

Kazayağı [i] Birçok kolu olan çengel. Salatası yapılan bir ot. Bir halatın iki çiması bir yere bağlanarak ortasından başka bir halat raptile hâsıl olan ayaklar. (Kazın ayağı : İşin hakikati, işin gizli tarafı).

Kazazede [s] Kazaya uğramış. Sakatlanmış, harap olmuş.

Kazbeyinli [s] Ahmak, budala, beyinsiz, akılsız.

Kazboku [s] Sarıya yakın açıkyeşil renk.

Kazdırmak [f] Kazma v. s. aletle yeri açtırmak. Tahta, maden, taş v. s. yi oydurmak, hak veya nakşettirmek.

Kazel [i] Kurumuş ağaç yaprağı.

Kazellenmek [f] Ağacın yaprakları kurumak.

Kazein [i] Sütteki albüminin büyük bir kısmını teşkil eden madde.

Kazemat [i] Bir istihkâmda düşman ateşinden korunmak için toprak altında yapılan kubbeli yer.

Kazevi [i] Saz veya hasırdan yapılmış kap.

Kazino, gazino [i] Görüşüp vakit geçirmek, eğlenmek ve dansetmek için gidilen umumî yer.

Kazinocu [i] Kazino işletip idare eden adam.

Kâzip [s] Yalancı, yalan söyleyen. Yalan, sahte.

Kazıcı [i] Kazan, çukur açan. Oyan, hak ve nakşeden.

Kazık [i] Bir yere kakılmak üzre ucu sivrilmiş odun veya demir. Temelin istinat etmesi için suyun içinde veya çürük topr..k-larda binanın altına sıra ile konulan direklerin herbiri. Vaktile idam için kullanılan şiş ki mücrimin kıçından sokup başından çıkarırlardı. [c] Hile, dubara, oyun.

Kazıkbağı [i] Gemicilikte kullanılan bir nevi bağ.

Kazıkçı [s] Hilekâr, dubaracı, aldatarak zarara sokan.

Kazıkkök [i] Kazık gibi aşağı giden nebat kökü.

Kazıklamak [f] Kazığa vurmak, kazık cezasile idam etmek. [c]Hile ile aldatmak, zarara sokmak, ucuz bir malı pahalıya sokmak.

Kazıklanmak [f] Kazığa vurulmak, kazık cezasile idam edilmek. [c]Aldatılmak, zarara sokulmak, ucuz bir malı pahalıya satın almak.

Kazıkmarka [i] Antika, ipsizsapsız, serseri.

Kazılmak [f] Eşilmek, açılmak. Oyulmak, hak ve nakşedilmek.

Kazıma [i] Kazımak işi. Ba: kazımak.

Kazımak [f] Bir şeyin üst kısmını keskin bir aletle yavaş yavaş kaldırmak. Ziyade ve sert kaşımak. Oymak. Haketmek. Dibinden tıraş etmek.

Kazınmak [f] Tırnakla deriyi kazırcasına kaşınmak. Fena ve deriyi yüzer gibi tıraş olmak. [c] Ne var ne yok ise arayıp bulup vermek.

Kazıntı [i] Kazımaktan hâsıl olan kırıntı. Bir yapının kazılarak tashih olunmuş yeri.

Kazıntılı [s] Kazılmış, mahkûk yeri olan.

Kazış [i] Kazmak ve oymak iş ve tarzı.

Kazıtmak [f] Hakettirmek, keskin bir aletle aşındırmak. Tıraş ettirmek.

Kazıye [i] İş, maslahat, husus, madde, mes'ele, dava. İspat ve teyidi münakaşaya muhtaç mes'ele.

Kazkanadı [i] Pehlivan oyunlarından biri.

Kazma [i] Oyma, haketme. Yeri kazmağa mahsus alet. Kazmak işi. [s] Kazılarak yapılmış, oyulmuş, mahkûk.

Kazmak [f] Toprağı eşmek, açmak. Oymak, hak ve nakşetmek.

Kazmir [i] Erkek esvaplığı için yünden bir nevi kumaş. [s] Bu kumaştan yapılmış.

Kebair [i] Katil ve zina gibi büyük günah.

Kebap [i] Ateşte pişmiş et yemeği. Ateşte kavrulmuş veya alazlanmış, yenecek şey. [c] Yanmış, kavrulmuş, yanık, mahruk.

Kebapçı [i] Kebap yapan ve satan adam. Şişte et pişirip pideli veya pidesiz olarak dükkânında satan adam.

Kebapçılık [i] Kebap yapmak ve satmak san'ati.

Kebe [i] Çobanların ve köylülerin giydikleri ve yere serdikleri yünden kaba aba, bir nevi kilim.

Kebedî [s] Karaciğere mensup ve müteallik.

Kebeş [i] Koyunun erkeği, koç.

Kebet [i] Karaciğer.

Kebir [s] Büyük, ulu, koca. Yaşlı, ihtiyar.

Kebire [i] Kebair, katil ve zina gibi büyük günah.

Kebise [i] Dört senede bir gelen ve bir gün fazlası olan sene, seneikebise.

Kebut [s] Mavi, gökrengi.

Kebuter [i] Güvercin.

Kebze [i] Omuzküreği.

Kebzeci [i] Kesilmiş koyunların omuzküreğine bakarak gaipten haber vermek iddiasında bulunan adam.

Keçe [i] Yünü dokuyarak değil dövmek suretile yapıştırarak yapılan kalın yaygı, külâh v. s. Döşemeye serilen yün veya ot yaygı. Halının incesi ve havsızı, kilim. [s] Keçeden yapılmış.

Keçeci [i] Keçe, ve emsali yaygı yapan ve satan adam.

Keçekülâh [i] Keçe-

den yapılan uzun veya sivri serpuş.

Keçeleşmek [f] Uyuşmak, hışır hışır olmak. Sertleşmek, karışıp telleri belli olmıyacak surette keçe gibi olmak.

Keçeleştirmek [f] Uyuşturmak,hışır hışır ettirmek. Saçı biribirine geçirip telleri belli olmayacak surette ve keçe gibi yapmak.

Keçi [i] En ziyade süt ve yünü için beslenen maruf hayvan [c] İnatçı.

Keçiboynuzu [i] Harup dahi denilen bir nevi sert kabuklu yemiş ve ağacı.

Keçikulağı [i] Kuzukulağının bir nev'i, sebze gibi kullanılan mayhoşça bir yaprak.

Keçimantarı [i] Yemlik.

Keçisağan [i] Bir cins kuş.

Keçisakalı [i] Güzel kokulu bir ot.

Keder [i] Tasa, kaygı, gam.

Kederlenmek [f] Tasalanmak, kaygıya düşmek, mükedder olmak.

Kederli [s] Tasalı, gamlı, kaygılı. Keder veren, hüzün getiren.

Kedi [i] Evlerde bulunan ve fare tutan maruf hayvan, pisi.

Kediayası [i] Bir nebat ismi.

Kedibalı [i] Ağaçların usaresinden hâsıl olan bir nevi yapışkan madde.

Kedibalığı [i] Pisi balığının büyük cinsi.

Kediotu [i] Tıpta kullanılan bir nebat.

Keduret [i]Cansıkıntısı. Mağmumluk, bulanıklık.

Keenlemyekün [i] Hiç yokmuş, sanki yokmuş, hiç olmamış gibi.

Kef [i] Köpük.

Kef [i] Eliçi, elayası. Avuç, avuç dolusu. Taban, ayakdüzü. Birşeyden uzaklaşma, feragat, çekilme.

Kefaf [s] Nefaka, yaşamak için lâzım olan gıda. Gıda.

Kefafınefis [s] Nefaka, rızk.

Kefal [i] Başı büyücek ve eti leziz bir balık ki balıkyumurtası da bundan çıkar.

Kefalet [i] Kefillik, kefil ve zamin olma.

Kefaleten [h] Kefalet suretile, kefalet tarikile, kefil olarak.

Kefaletname [i] Kefalet senedi, kefilin verdiği ve birine kefil olduğunu bildiren senet.

Kefçe [i] Kepçe, Büyük kaşık.

Kefaret [i] Bir günahı affettirmek için verilen sadaka veya tutulan oruç. Diyet.

Kefe [i] Terazinin herbir tablası, terazinin herbir gözü.

Kefe [i] At tımarında kullanılan kese, ince gebre. Kırım yarımadasında bir kasaba ismi.

Kefeki [i] Dişlerin kenarlarına yapışmış ve tahaccür etmiş parçalar.

Kefekitaşı [i] Sünger şeklinde yontulmamış ve ocak, mezartaşı v.s yapmakta kullanılan taş.

Kefelemek [f] Atı kese ile silmek, tımar etmek. Atın tüylerini parlatmak.

Kefen [i] Ölüyü sardıkları beyaz ince patiska.

Kefenci [i] Kefen ve cenazeye ait eşyayı yapan veya satan adam. [c] Soyucu, tamahkâr, gaddar.

Kefenlemek [f] Ölüyü kefene sarmak, tekfin etmek. Tavuk, hindi v. s. yi bütün olarak yufkaya sarıp pişirmek.

Kefenli [s] Kefene sarılmış. Tavuk v. s. yufkaya sarılmış.

Kefere [i] Kâfirler; Allahı, dini inkâr edenler.

Keffiyet [i] El çekme, çekilip karışmama. Arttırma ve indirmelerde el çekme, sarfınazar etme.

Kefil [i] Birinin borcunu vermeği veya bir taahhüdünü yapmağı deruhde eden, borçlunun borcunu ödemediği takdirde onun yerine borcu ödemeği kabul ve taahhüt eden adam.

Kefillik [i] Kefil ol -

mak hali, birinin kefaletini deruhde etmek, kefalet.

Kefin [i] Kefen. Ba : kefen.

Kefiye [i] Omuzları da örtmek üzre başa sardıkları ipekten püsküllü ince örtü.

Kefne [i] Bizle ve çuvaldızla iş işliyenlerin avuçlarının incinmemesi için ellerine geçirdikleri demirli kayış.

Kega [i] Arnavutların şimalî Aarnavutluk ve Yugoslavya ahalisinden olan kısmı.

Kehanet [i] Gaipten haber verme.

Kehhal [i] Gözlere sürme süren, sürmeci. Göztabibi, gözdoktoru.

Kehhallık [i] Gözdoktorluğu, göz hastalıkları mütehassıslığı.

Keh keh [e] Sevinci ifade eder.

Kehkeşan [i] Samanuğrusu, hacılaryolu denilen ve birçok yıldız kümelerinden hâsıl olan gökteki beyazlık.

Kehle [i] Bit.

Kehlelenmek [f] Bitlenmek, bit tutmak, başta ve vücutte bit olmak.

Kehleli [i] Bitli, bit tutmuş, kehlesi olan.

Kehlibar [i] Tespih, ağızlık v. s. yapmakta kullanılan ve kıl v.s. yi uzaktan kapan maruf ve kıymetli madde, kılkapan.

Kehlibarcı [i] Kehlibardan tespih, ağızlık v. s. yapan ve satan adam.

Keis [i] Çiçeğin alt tarafını ihata eden yeşil kapçık. Kadeh, bardak, kupa. Şarap dolu piyale, bir bardak şarap.

Kek[i] Çayla yenilir pasta gibi ve içi özümlü ekmek.

Keke [s] Kekeme, harfleri kolaylıkla söylemiyen ve birçok defalar tekrarlıyan, dilinde tutukluk olan.

Keke[i] İğri uçlu değnek.

Kekelemek [f] Kelimelerin baş harflerini tekrar ederek serbest söyliyememek, keke gibi söylemek.

Kekelik [i] Kekeme adamın hali, dilde tutukluk olma, harfleri tekrarlıya tekrarlıya söyleme.

Kekeme [s] Keke, harfleri serbest söyleyemeyip tekrarlıyan, dilinde tutukluk olan.

Kekemek [f] Kekelemek. Şaşırmak, ne söyliyeceğini bilememek.

Kekik [i] Yemeklere konulan ve yağı çıkarılan yakıcı ve kokulu bir ot.

Kekikyağı [i] Kekikten çıkarılan bir yağ.

Kekiz [s] Uysal mukavemetsiz.

Keklik [i] Eti pek leziz olmakla maruf bir kuştur ki dişisi kafes içinde tutularak ve önünde ağ kurularak ötüşüne gelen erkekleri tutulur.

Kekre [s] Acımtrak ekşi, dil buruşturan.

Kekrelik [i] Dil burma, hoş olmayan bir surette ekşilik ve sertlik.

Kekremsi [s] Ekşice, ekşimsi.

Kekresi [s] Kekremsi, ekşice.

Kel [i] Baştaki saçları düşüren çıbanlı ve sari bir hastalık [s] Başının kılları dökülmüş, kafası çıplak olan. [c] Ağaçsız, çıplak. Miskin, uyuz.

Kelâl [i] Yorgunluk, bıkıntı, usanç, bezme, fütur, bıkma.

Kelâm [i] Söz, lâkırdı. Birkaç cümleden mürekkep ve kendi başına bir maksat ifade eder söz ve ibare, fıkra. Söyleyiş, nutuk. Lisan, lehçe, dil. Ulûhiyet ve vahdaniyetten bahseden ilim.

Kelâmıkadim [i] Müslümanların dinî kitabı, Kuran.

Kelbî [s] Köpeğe mensup ve müteallik veya ait, köpeğe yakışır.

Kelebek [i] Yazın çayır ve bahçelerde uçuşan güzel ve renk renk kanatlı maruf böcek. Koyunların ciğerine arız olan ve kelebek şeklinde parçalar hâsıl eden hastalık. [c] Pek güzel giyinmiş küçük kız, kelebek gibi.

Kelebekli [s] Kelebek denilen ciğer hastalığına tutulmuş koyun.

Kelebekotu [i] Dağyoncası.

Kelebeksarmaşığı [i] Bir cins nebat.

Kelek [i] Nehirlerde şişirilmiş tulumlar üzerinde duran bir nevi sal. [s] Kel yarası gibi çıplak ve boş yerleri olan, kılsız, tüysüz yerleri olan. Olmamış, kemale ermemiş. Natamam ve yamrıyumru kalmış.

Kelek [i] Kemale ermemiş kavun, karpuz. Ham iken koparılan kavun ki turşusu yapılır.

Kelem [i] Lâhana, kapuska.

Kelepçe [i] Yakalanan mücrimlerin iki bileğine birden takılan demir halka, demir bilezik.

Kelepçlei [s] Kelepçeye vurulmuş, bileklerine kelepçe takılmış.

Kelepir [s] Çok ucuz ele geçen, zahmetsiz, ücretsiz [i] Üvey evlât, emeksiz evlât, evlâtlık.

Kelepirci [i] Kelepir mal peşinde koşan, bedavaya veya pek ucuz mal almağa alışmış.

Keler [i] Yere sürünerek gezen hayvan.

Kelerbalığı [i] Ahtapot denilen deniz hayvanı.

Kelerderisi [i] Zımpara kâğıdı yerine kullanılan deri. Saat mahfazası v. s. yapmağa yarayan deri.

Keleş [s] Başında keli olan, kel başlı, taslak. [c] Uyuz, pis. (Anadoluda güzel, iyi manasına da kullanılır).

Kelime [i] Bir veya birçok heceden teşekkül eden ve bir fikir ifade eden ses veya sesler. Lâfız, söz, lâkırdı, kelâm. Lûgat.

Kelle [i] Baş, kafa, ser. Baş gibi yuvarlakça şey.

Kellekulak [i] Müşekkel, biçimli. [Kelle kulak yerinde olmak].

Kellepuş [i] Başı örten takke.

Kelli [s] Kel illetine tutulmuş, keli olan.

Kellifelli [s] Kılık kıyafeti yerinde, vakur, ağırbaşlı.

Kellik [i] Kel illeti, kel illetine tutulma, bu hastalığa tutulanın hali.

Keloğlan [i] Külhanbeyi. Öksüz ve fakir çocuk.

Kelp [i] Köpek, it.

Kelpe [i] Büyük bağ hereği; bağ v.s. dallarını bağlamak üzre yere dikilen büyük sırık.

Kem [s] Az, noksan eksik. Kötü, fena.

Kema [e] Gibi, olduğu gibi, manasını ifade edip kelimenin başına ilâve olunur.

Kemafissabık [e] Eskisi gibi, eskiden olduğu gibi.

Kemakân [e] Eskisi gibi, olduğu gibi, değişmeden.

Kemal [i] Erginlik, olgunluk, pişkinlik, olma. Noksansızlık, tamlık, mükemmeliyet. İnsanın malûmat, ahlâk ve faziletçe noksansız ve mükemmel olması. Değer, paha, kıymet,

Kemalsiz [s] Değersiz, kıymetsiz. Boş, nafile.

Keman [i] Maruf çalgı. Yay, kavis. Yay gibi güzel biçimli [kaş].

Kemancı [i] Keman denilen çalgıyı yapan ve satan veya çalan adam.

Kemane [i] Keman veya kemençe yayı.

Kemanî [i] Keman çalan san'atkâr, usta çalgıcı.

Kemankeş [i] Yay kullanıp ok atan adam. Keman çalan, çalgıcı.

Kembizaa [s] Sermayesi az, sermayesiz. [c] Çok okumamış, malûmatı eksik.

Kemençe [i] Çiftçilerin tarlalara kimyevî gübre atmak için kullandıkları bir nevi alet.

Kemençe [i] Tırnağı tellerine temas ettirmekle ses çıkaran kemana benzer küçük bir çalgı.

Kemençeci [i] Kemençe yapıp satan adam. Güzel kemençe çalan adam.

Kement [i] Avda bazı hayvanları tutmak için kullanılan ucu ilmekli uzun ip ki hayvanın boynuna geçtikten sonra çekilmekle sıkışır. Bu esasa göre tertip edilen eski bir idam vasıtası. Geyik yuları. Güzellik zülfü.

Kemer [i] Kuşak, bele bir defa sarılıp tokalanan

veya düğmelenen enlice kumaş deri. Altın veya gümüş gibi kıymetli madenlerden mamul bel kuşağı. Herhangi bir daire veya münhaninin bir parçası, tak.

Kemeraltı [i] Üzerleri kemer şeklinde olan kârgir dükkânlardan müteşekkil çarşı.

Kemere [i] Gemi güvertesinin genişliğine konulan kirişleri.

Kemerli [s] Kemeri veya kemerleri olan. Kemer şeklinde, kemer gibi.

Kemerlik [i] Bazı işçilerin aletlerini ve salepçi v.s. nin bardak ve fincanlarını komak için bele bağladıkları yarım daire şeklindeki ve gözlere ayrılmış tahta veya teneke kutu.

Kemerpatlıcan [i] Uzun ince patlıcan.

Kemertaşı [i] Kapı ve pencerelerin üstlerine konulan uzun ve yekpare taş, mukavves kemer vücude getirmek için kullanılan taşların beheri.

Kemha [i] Bir nevi ipek kumaş.

Kemhacı [i] İpek kumaş dokuyan çulha.

Kemiğikalın [s] Kemikli, kemiği iri olan, iriyarı (insan).

Kemik [i] İnsan ve hayvan vücudünün kerestesini teşkil eden sert ve katı kısmı, azım. [s] Kemikten yapılmış.

Kemikli [s] Kemiği olan. Kemiği iri, kerestesi kavi (insan).

Kemiksiz [s] Kemiği olmayan.

Kemin [s] Gizli, örtülü. [i] Pusu.

Kemine [s] Âciz, hakir.

Kemingâh [i] Pusu yeri.

Kemircik [i] Kemirtlik; burun, göz ve kulak kıkırdağı.

Kemirdek [i] Kuyruğun kemikli kısmı.

Kemirici [s] Dişle sert şeyleri oyan.

Kemirmek [f] Dişle oymak, dişle kazımak.

Kemirtlik [i] Burun, göz ve kulak kıkırdağı, kemircik.

Kemiyet [i] Adet, miktar, sayı. Gramerde bir kelimenin müfret veya cemi olması, adetçe olan farkı.

Kemküm [h] Tereddütle söylemeğe, lâkırdıyı karıştırarak ne söyliyeceğini bilememeğe delâlet eder.

Kemlik [i] Kötülük, fenalık, zararı dokunma.

Kempaye [s] Mevki ve itibarı az olan, rütbe ve derecesi aşağı olan.

Kemsöz [i] Fena lâkırdı, şomağız.

Kemter [s] Daha dun, daha aşağı. Tevazula ben demektir.

Ken [e] İken yerine kullanılır, olduğu halde. Olduğu zaman.

Kenar [i] Kıyı, çevre. Sahil. Köşe, uç, ucra yer. Etraf, çerçeve, birşeyi ihata eden çizgi v. s. Kucaklama, aguş. Kitap veya mektubun kenarına yazılan şey, hamiş, haşiye, derkenar. [s] kıyıda bulunan, ucra.

Kenarcı [i] Deniz kıyısında avlıyan balıkçı.

Kenarlı [s] Kenarı olan, etrafında pervaz, çerçeve veya süslü bir şey olan. Hamiş ve haşiyesi olan.

Kenarlık [i] Bir kumaş, elbise, çamaşır v.s. nin kenarlarına konulan süs v. s.

Kenarsız [s] Ucu bucağı olmayan, uçsuz, sonsuz, payansız. Etrafında pervaz çerçeve veya bir süsü olmayan. Hamiş ve haşiyesi olmayan.

Kende [s] Kokmuş, müteaffin. [i] Hendek, çukur. Müstahkem şehir. İhtiyar, bedbaht.

Kendi [s] Öz, zat, nefis. Ekseriya şahsî zamirlere muzaf olur: kendim, kendin gibi. Bizzat o, başkası değil.

Kendilik [i] Zat, nefis. [Kendiliğinden: kendi başına, kendinden v.s. tarzında kullanılır.]

Kendir [i] Kenevir sapından çıkarılan lif, kabaca keten.

Kene [i] Hayvan etine yapışıp kanı emen küçük bir böcek, sakırga.

Kenef [i] Taraf, yan, cihet, cenah, kanat. Himaye, tesahup, vikaye.

Kenef [i] Ayakyolu, aptesane.

Kenefçi [i] Lâğımcı, kenef temizliyen adam.

Kenegöz [i] Küçük batık göz, pek küçük gözlü adam.

Keneotu [i] Tohumundan hintyağı çıkarılan bir nebat.

Kenet [i] İki sert cisim veya parçayı biribirine bağlayıp birleştirmek için iki ucu kıvrık olup mahsus açılan deliklere sokularak per çem edilen veya kurşun ve macun ile sağlamca yerleştirilen demir veya tel.

Kenetlemek [f] Kenet etmek, kenet denilen demir veya tel ile sıkıca bağlayıp yapıştırmak. [c] Kenet olmuş gibi sıkıca bağlamak.

Kenetlenmek [f] Kenet denilen demir veya tel ile sıkıca bağlanıp yapıştırılmak. [c] Kenet olmuş gibi sıkıca kapanmak, bağlanmak, birleşmek.

Kenetletmek [f] Kenet ettirmek, kenet ile sıkıca raptettirmek.

Kenetli [s] Kenet denilen rabıta ile raptolunarak yapıştırılmış, kenet olmuş. [c] Pek sıkı kapalı, kenetlenmiş gibi açılmaz. Birleşmiş, bir olmuş.

Kenevir [i] Sapından kendir denilen lif yapılan nebat. Bu nebatın tohumu, kuşyemi.

Kenise [i] Kilise, hıristiyan mabedi.

Kenker [i] Yabanenginarı, eşekdikeni.

Kent, kant [i] Kale, hisar, kasaba : Taşkent, Semerkant gibi.

Kepaze [s] Müptezel, adi, itibarsız, kıymetsiz. Haysiyetsiz, rezil. Hürmet ve riayete müstahak olmayan.

Kepazelemek [f] Ba : Kepazeletmek.

Kepazelenmek [f] Kepaze olmak, rezil olmak, müptezel olmak, itibar ve haysiyetini kaybetmek.

Kepazeletmek [f] Rezil etmek, kıymetsiz ve itibarsız etmek, haysiyeti

gidermek. Bir şeyi pek ucuzlatarak veya bozarak kıymet ve itibardan düşürmek.

Kepazelik [i] Rezillik, rezalet. Kıymetsizlik, itibarsızlık, hakaret.

Kepbastı [i] İki kat dalyan ağı, çekme.

Kepçe [i] Yemek karıştırmağa, köpük çorba v.s. almağa yarayan delikli veya deliksiz uzun saplı ve içi çukur büyük kaşık. Dökmecilerin erimiş madeni kazandan alarak kalıba dökmelerine mahsus büyük demir kaşıkları. Balıkçıların bir nevi ağları. Kefçe.

Kepçekuyruk [s] Kaparozcu.

Kepek [i] Hayvanlara yem olarak verilen döğülmüş hububatın ince kabukları. Derinin kabuklanıp düşmesinden başta hâsıl olan beyaz deri parçaları, başkonağı.

Kepenek [i] Tüylü buğdayböceği. Kebeden yapılmış yağmurluk.

Kepenk [i] Yukarıdan aşağıya doğru indirilen her türlü kapak. Tahta örtü.

Kepez [i] Deniz kıyısında kaya.

Kerahat [i] İğrenme, tiksinme, hoşlanmama, nefret, ikrah. Mubah olduğu halde harama çok yakın ve haram olması muhtemel olan şey. İçki kullananların akşam vakti içmeğe başladıkları zaman (Vakti kerahat)

Keramet [i] Lûtuf, ihsan. İkram, hürmet. Evliyaullahtan sadır harikulâde hal. Keramete hamlolunabilecek derecede isabet.

Kerata [i] Kunduranın giyilmesini kolaylaştıran boynuz yahut maden veya kemikten alet, çekecek [s] Boynuzlu, pezevenk, kaltaban, deyyus. Bazan sevgi ve muhabbeti göstermek için kullanılır: bak keratava gibi.

Keratalık [i] Pezevenklik, deyyusluk, namussuzluk.

Kere [i] Defa.

Kerem [i] Asillik, cömertlik, alicenaplık. Lûtuf, ihsan, merhamet, inayet.

Keremkâr [s] Lûtuf ve kerem sahibi, cömert.

Kerempe [i] Karadan denize uzanan taşlık burun.

Keres [i] Büyük kavata.

Kereste [i] Bina yapmakta kullanılan kesilmiş ağacın envaı, direk, tahta v.s. Hertürlü mamulâtın yapılmasında kullanılan şeyler.

Keresteci [i] Bina ve tahta eşyayı yapmak için kereste satan adam, kereste tüccarı.

Kerevet [i] Tahtadan yapılan ve üzerine yatak veya minder konularak yatmağa ve oturmağa yarayan yüksekçe yer.

Kereviz [i] Yemek ve turşusu yapılan maruf sebze.

Kergin [s] Azmış, azgın.

Kerh [i] İğrenme, tiksinme, istikrah, ikrah, nefret. İstemiyerek, zorla bir iş yapma, zor, cebir, zorlama.

Kerhane [i] Ba : Kârhane.

Kerhaneci [i] Kerhaneyi ve fahişeleri idare eden adam veya karı. Patrona [c] Namussuz, pezevenk, deyyus.

Kerhen [h] İğrenerek, tiksinerek, nefretle. İstemiyerek, zorla, cebren.

Kerih [s] İğrenç, pis, murdar.

Kerihe [i] İğrenç ve menfur şey , murdarlık . Harp, cenk. Musibet.

Kerim [i] Asalet ve şeref sahibi, asil, necip. İnayet, ve ihsan sahibi, cömert. Ünlü, büyük, muhterem, âli, aziz.

Kerimane [s] Şeref ve kerem sahibine mensup, lâyık ve yakışır.

Kerime [i] Güzide, müntahap ve kıymettar şey. Kız evlât. Vücudün kıymettar yerlerinden herbiri.

Keriye [i] Sağdıç.

Keriz [i] Bulaşık lağımı.

Kerkenes [i] Kanatlarının altında kırmızı ve mavi tüyleri bulunan ufak ve siyah bir yırtıcı kuş.

Kerki [i] Büyük balta.

Kerkinmek [f] Sıkı sıkı sarılmak. Şiddetle basmak. Balta ile vurup kökünden kesmek.

Kerm [i] Bağ kütüğü, bağ çubuğu.

Kermes [i] Panayır. Eğlence.

Kerpeten [i] Çivi v.s. sökmeğe mahsus alet, kısaç. Diş çıkarmağa mahsus alet.

Kerpiç [i] Kalıp kalıp kesilip kurutulmuş çamur. [s] Kerpiçten yapılmış. [c] Pek kuru, pek sert.

Kerpiççi [i] Kerpiç denilen çamurdan tuğlaları yapan adam.

Kerrat [i] Kerenin cem'i, kereler, defalar.

Kerratcetveli [i] Birden ona kadar olan adetlerin başta ve öndeki hanelere yazılıp hizalarında ikisinin hasılızarbını havi olan cetvel.

Kerratla [i] Birçok defalar, müteaddit defa.

Kersele [i] Pezevenk, kaltaban.

Kerte [i] Puslanın 32 kısmından 11 derece 15 dakikalık herbiri.

Kerte [i] Çizgi, işaret, nişan, çentik. Oyuk yol. Derece, mertebe, radde. Matlup derece, nisap, kıvam.

Kertenkele [i] Mutedil ve soğuk iklimlerde bulunan bir karış uzunluğundaki ve dört ayaklı hayvan.

Kertenkeler [i] Ba : Kertenkele.

Kerteriz [i] Bir yerin gemiden veya başka bir yerden pusla kertelerine göre kaldığı cihet. Bir semavî cirmin pusla vasıtasile alınan semt zaviyesi.

Kerti [i] Ba : Kerte.

Kertik [i] Çentik, çizik. Çetele.

Kertilmek [f] Çentilmek, gedik ve çentik yapılmak.

Kertinmek [f] Çentilmek, gedik ve nişan olunmak.

Kerttirmek [f] Çenttirmek, kertik yaptırmak, hafif gedik ve çentik yaptırmak.

Kertme [i] Kertmek işi. Ba: kertmek. Saymaktan çıkan şeyler, saymantı.

Kertmek [f] Çentmek, hafif bir nişan yapmak, gedik ve çentik yapmak.

Kerubi [i] Büyük melek, Kerup sınıfından olan meleklere ait.

Kerup [i] İsrafilden sonra gelen melek sınıflarından bir sınıf.

Kervan [i] Kafile ve heyetle giden yolcular takımı, biribirini takip ederek giden hayvan ve insan sürüsü.

Kervanbaşı [i] Bir kervanın reisi, kervancı.

Kervancı [i] Kervanbaşı, kervana riyaset eden adam.

Kervankıran [i] Zühre, Çobanyıldızı.

Kervanotu [i] Başotu, esaron.

Kervansaray [i] Yolcuların konmasına, kervanların inmesine mahsus han.

Kes [s] Şaşkın, hayran.

Kes [i] Kişi, kimse (herkes).

Kesafet [i] Tokluk, sıklık. Kalınlık, yoğunluk. Koyuluk. Bir cismin mürekkep bulunduğu zerrelerin sıklığı derecesi. [c] Kabalık, ağırlık.

Kesalet [i] Tembellik.

Kesan [i] Kimseler, adamlar.

Kesat [i] Sürümsüzlük, revaçsızlık. Yokluk, kıtlık.

Kesatlık [i] Kesat, sürümsüzlük, revaçsızlık. Kıtlık, işsizlik. Sürümsüzlük ve kıtlık vakti.

Kese [i] Madenî parayı koymağa mahsus ve cepte taşınan küçük torba. Küçük torba. Saat, çakı v.s. gibi şeylerin kumaştan kılıfı. Hamamda vücudün kirini çıkarmak için kullanılan küçük torbaya benzer şey. Vaktile beş yüz kuruştan ibaret para (kese akçe) [c] Servet, kudret, malî iktidar.

Kesecik [i] Küçük kese.

Kesedar [i] Vekilharç, bir adamın masrafını gören ve parasını elinde tutan bir başkası. Hammal bölüklerinde hergünkü kazancı tahsil eden adam.

Kesek [i] Bel ve kazma veya sapanın çıkardığı büyük toprak parçası. Bir

bahçe veya başka bir yere nakledilmek için bir çayırdan çıkarılan çimenli toprak parçası, tezek.

Kesel [i] Gevşeklik, tembellik, rehavet.

Keselemek [f] Hamamda kese sürerek vücudün kirini çıkarmak.

Keselenmek [f] Hamamda kese sürünüp vücudün kirini çıkarmak, temizlenmek.

Keser [i] Kesmeğe ve çivi çakmağa yarar dülger ve marangoz aleti.

Kesi [i] Bezden biçilmiş ruba, çamaşır. Bir atım barut miktarı (Keski)

Kesici [s] Kesen, kat'eden, biçen.

Kesif [s] Sık, tok. Kalın, yoğun. Şeffaf olmayan. Koyu, kesafetli. Kaba, zekâ ve hissi az olan.

Kesik [s] Kesilmiş. Sakatlanmış, sakat. Bozuk, kesilmiş. Pek yorgun.

Kesik [i] Sıra, nöbet.

Kesiklik [i] Kesilmiş şeyin hali. Sakatlık, bozukluk. Yorgunluk, kırıklık.

Kesilme [i] Kesilmek işi. Ba : Kesilmek.

Kesilmek [f] Kat'olunmak, bıçakla bölünmek, biçilmek. Durmak, dinmek, devam etmemek. Çekilmek, içtinap etmek. Kararlaşmak, karar verilmek. Kırıklık duymak. Bozulmak, ekşimek. Benzemek, dönmek. Boğazlanmak, zepholunmak. Ayrılmak.

Kesim [i] Kesme, kesiş, kesmek işi ve tarzı. Bırakma, tatil, aralık verme. Tarz, şekil, biçim.

Kesim [i] Taahhüt, konturat.

Kesimci [i] İltizamcı, mültezim.

Kesinmek [f] Kendine elbise yaptırmak. Eğlenmek, alay etmek.

Kesinti [i] Kesilen şeyden çıkan parçalar, kırpıntı. Taklit, istihza, maskaralık.

Kesîr [s] Bol, çok bulunan. Müteaddit. Çok ve sık vukubulan.

Kesir [i] Kırma, parçalama, paralama. Bozma, halel getirme. Bir adedin cüzü olan adet.

Kesiş [i] Kesme tarzı.

Kesişme [i] Kat'î karar, uzlaşma, anlaşma, hesap ve pazarlığı bitirme. Oyunda taş alıp verme.

Kesişmek [f] İki kişi arasında kat'î karar vermek, aralarındaki hesabı kesmek, uzlaşmak, pazarlığı bitirmek, kararlaştırmak. Oyunda taş alıp vermek.

Kesitaşı [i] Çeşme ve nehirde çamaşırı üzerine koyup döverek yıkamağa mahsus yassı taş.

Kesken [i] Elbise ve kumaşları kesen ufak bir cins fare.

Keski [i] Dal kesmeğe mahsus balta, ufak balta. Saç ve demir kesmeğe mahsus alet.

Keskin [s] Çok kesen, iyi bilenmiş, çok keser. Sivri, incecik, delici. Sert, kuvvetli, şedit. Dokunaklı, müessir. Pürüzsüz. Çalışkan, faal, seri. [i] Bir aletin keser tarafı.

Keskinlenmek [f] Keskin olmak. Ba: keskin ve keskinleşmek.

Keskinleşmek [f] Çok keser ve deler olmak, bilenmek, keskin olmak. Sertleşmek, kuvvet peyda etmek. Faal ve çalâk olmak.

Keskinlik [i] Bilenmiş ve çok keser veya ucu sivri şeyin hali. Sertlik. Dokunaklılık, tesir. Faallik, çalâklik. Bir aletin keser tarafı. Kılıçlama vaziyet.

Kesme [i] Lokum. [s] Kesilmiş, maktu. Götürü, kat'î. Kesilmiş gibi veya kesilebilir, yumşak taş veya sert kıl halinde olan. Kesip beğenmek şartile.

Kesme [i] Teneke v.s. kesmeğs mahsus büyük makas. Kesmek işi, Ba: kesmek.

Kesmece [s] Kavun ve karpuz gibi meyvaları kesip beğendikten sonra almak şartile.

Kesmek [f] Kat'etmek, keskin bir aletle ikiye bölmek. Biçmek. Durdurmak, dindirmek, geçirmek. Aralık vermek, fasıla vermek. Ayırmak. Kararlaştırmak, karar vermek, hükmetmek, tayin eylemek. Boğazlamak, zephetmek. Kılıç, bıçak gibi bir aletle öldürmek. Yontmak. Enemek. Paralamak. Tayin ve tahsis etmek. Tenzil etmek, bir paranın bir miktarını alıkomak. Tut-

mak, çıkmak, malolmak. Taklit etmek, maskaraya almak, eğlenmek. Donmak, üşümek. Dama oyununda damayı kırmak.

Kesmelik [i] Taşocağı.

Kesmez [s] Keskin olmayan, kör, kesmeyen.

Kesmik [i] Başak samanı, kırık ve ince saman. Harmanda toprağa karışan başak parçası.

Kesp [i] Kazanç, kazanma, istifade, kâr, iktisap. Edinme, hâsıl ve peyda etme.

Kespetmek [f] Edinmek, hâsıl etmek, peyda etmek. İktisap etmek.

Kesre [i] Arap yazısında harflerin altına konulan ve esre denilen hareke.

Kesret [i] Bolluk, çokluk. Ziyadelik, mubalâğa. Kalabalık, vahdet mukabili.

Kesretli [s] Çok, ziyade, kesret üzre olan.

Kesrî [s] Hesapta kesre mensup ve müteallik.

Kesriadi [i] Hesapta kullanılan iki türlü kesirden biri: herhangi tam birşeyin, bir vâhidin müsavi parçalarından bir veya birkaçına verilen isim, adi kesir.

Kesriaşarî [i] Hesapta kullanılan iki türlü kesirden biri: tam addedilen bir vâhidin onar onar ayrılmış müsavi parçalarına verilen isim, aşarî kesir.

Kestane [i] Mutedil memleketlerde yetişen dikenli ve yeşil bir dışkabuğu içindeki maruf meyva.

Kestaneci [i] Çiğ pişmiş veya kavrulmuş kestane satan adam.

Kestanedorusu [i] Atın açıksiyah tüylüsü.

Kestanefişeği [i] Çok patırdılı bir fişek.

Kestanelik [i] Kestane ağaçları bulunan yer, kestane ağaçlığı.

Kestanerengi [s] Açıksiyah renk.

Kestaneşekeri [i] Kestaneyi kabuksuz olduğu halde bal içinde kaynatarak yapılan şekerleme.

Kestaneturpu [i] Bir cins küçük turp.

Kestel [i] Hisarcık, kasır.

Kestere [i] Kitre, bez dokurken pamuğunu çirişledikleri beyaz sakız, yabanî ejderdikeni.

Kestirilmek [f] Kat'ettirilmek.Hal ve faslolunmak, kat'î karar verilmek. Kat'î bir fikir ileri sürülmek.

Kestirme [i] Kestirmek işi, Ba : Kestirmek. [s] Kat'î, itiraz kabul etmiyen. Tahmin ile, tahminen, tahminî. Kısa, dolaşmaz, muhtasar.

Kestirmek [f] Kat'ettirmek. Kısaltmak, ihtisar ettirmek. Bıraktırmak, vazgeçirmek. Hükmetmek, karar vermek. Tahmin etmek. Şurubun içine ekşi katmak. Boğazlatmak, zephettirmek. Dindirmek. Biraz uyumak, olduğu yerde uykuya dalmak.

Keş [s] Ahmak, akılsız, aptal, kolay aldanır.

Keş [i] Yağsız adi peynir, yoğurtpeyniri.

Keş [s] Çeken, çekici, tahammül eden. Cezbeden, cazip. Çekilen. Çekip uzatan, işliyen. Kaldıran.

Keşakeş [i] Çekişme, münazaa, münakaşa. Tereddüt, ıstırap.

Keşan [i] Zincirden yular ve payvant. [s] Çeken, çekerek, çeke çeke.

Keşboğaz [i] Ubur, açgözlü.

Keşfetmek [f] Meydana çıkarmak. Bir sırrı, meçhul bir şeyi bulmak.

Keşfî [s] Keşfe mensup ve müteallik.

Keşfiyat [i] Keşifler, bulunup meydana çıkarılan şeyler.

Keşide [s] Çekilmiş. Geçirilmiş. Yazılmış. Zıyafet vermek. Piyangonun çekilişi, piyangonun çekilme zamanı. Harf ler arasında bulunan fazla çizgi. Keşide etmek : (Telgraf) çekmek, (ziyafet) vermek manasına da kullanılır.

Keşif [i] Meydana çıkarma. Bir sırrı öğrenme. Meçhul bir yer veya bir şey bulup meydana çıkarma. Yeni yapılacak veya tamir edilecek bina, yol gibi şeylere kaç para gideceğini evvelden tahmin ve takdir

etme. Düşman ordusunun vaziyet ve kuvvetini tetkik etme.

Keşiş [i] Papaz, rahip, karabaş.

Keşişhane [i] Keşişlerin oturmasına mahsus yer, manastır.

Keşişleme [i] Cenubuşarkî rüzgârı, Marmara denizine nisbetle Uludağ cihetinden esen rüzgâr.

Keşişlik [i] Papazlık, rahiplik, karabaşlık, keşiş olmak hal ve sıfatı.

Keşke, keşki [i] Fevkalâde arzu ve tahassürü gösterir.

Keşkek [i] Haşlandıktan sonra kurutulmuş buğday.

Keşkeş [i] Döğülmüş buğday ile etten yapılan bir yemek.

Keşkül [i] Dilencilerin ellerinde gezdirdikleri ve dilendikleri şeyleri içine koydukları hindistancevizi kabuğundan yapılmış kap.

Keşkülfukara [i] Sütlü ve fıstıklı bir tatlı.

Keşmekeş [i] Kararsızlık, tereddüt. Çekişme, kavga.

Keşşaf [i] Keşfeden, gizli birşeyi meydana çıkaran. Düşmanın kuvvet ve halini meydana çıkarmağa memur olan asker. İzci, boyskavt.

Keşti [i] Gemi.

Kevgir [i] Köpük almağa mahsus büyük ve delikli kepçe. Pirinç v. s. ayıklamağa mahsus delikli büyük kap, süzgeç.

Kevser [s] Çok, bol, cömert. Cennette bir nehrin ismi.

Ketal [i] Kolalı ve nişastalı bir nevi parlak bez.

Kete [i] Pirincunu hamurundan bir nevi çörek, katmerli çörek.

Ketebe [i] Kâtipler. Hattat icazeti. Levha, kitap v. s. imzası.

Keten [i] Lifleri dayanıklı kumaşlar yapmağa yarayan maruf nebat. Bu nebatın liflerinden yapılan bez. [s] Keten bezinden yapılmış, ketenden olan.

Ketenci [i] Keten yapan, hazırlıyan veya satan adam.

Ketencik [i] Deniz yosununun ince bir cinsi.

Ketenhelvası [i] Tel tel ve keten ipliğine benziyen maruf helva.

Ketenkuşu [i] Bir cins kuş.

Ketentohumu [i] Keten denilen nebatın tohumu ki döğülmüşü tıpta lâpa için kullanılır. Bu tohumdan yağlıboyada kullanılan beziryağı alındığı gibi tanesi de tıpta müshil gibi kullanılır.

Ketif [i] Kürekkemiği, omuzkemiği.

Ketim [i] Gizleme, saklama, sır tutma.

Ketmetmek [f] Gizlemek, saklamak, sır tutmak, söylememek.

Ketum [s] Herşeyi saklıyan, kimseye sır açmaz.

Ketumluk [i] Kimseye sır açmaz adamın hali.

Key [i] Vücudün bir yerini kızgın demirle yakma, dağlama.

Keyfemayeşa [i] Uluorta, gelişi güzel.

Keyfetmek [f] Eğlenmek, zevketmek.

Keyfî [s] Hiçbir nizam ve kanuna uymayan ; keyfe, heves ve arzuya tâbi.

Keyfiyet [i] Kemiyetin mukabili, hal, birşeyin nasıl olması ciheti, kalite. Madde, iş, husus. Bir vak'anın nasıl cereyan ettiği.

Keyif [i] Mizaç, sıhhat. Hoşlanma, memnuniyet. Neşe, zevk ve sefa. Heves, arzu. [s] Az sarhoş. (Keyif çatmak : Zevk ve sefa etmek ; çakırkeyif : sarhoş, neşeli manasında kullanılır.

Keyiflenmek [f] Sevinmek, neşelenmek, inşirah duymak. Hafif sarhoş olmak, çakırkeyif olmak.

Keyifli [i] Neşeli.

Keyifsiz [s] Az hasta. Neşesiz.

Keyifsizlenmek [f] Hafif surette hastalanmak.

Keyifsizlik [i] Hafif hastalık, rahatsızlık. Neşesizlik, durgunluk.

Keylûs [i] Yemek hazmolunurken barsakların massedip cereyana verdiği süt gibi beyazımsı bir mayi. Midedeki yemeğin hazmı için lâzımgelen zamanın sonu.

Keymus [i] Yenilen yemeklerin midede usarei mi-

deviye ile karışarak hâsıl olan mayi ki keylûstan sonra olur.

Keza [h] Böyle, şöyle, şöylece, gene o tarz ve surette. Defa.

Kezalik [h] Keza. Ba : Keza.

Kezzap [i] Hamızıazot denilen ve sanayide kullanılan sert bir mayi ki taşları temizlemeğe de yarar.

Ki [h] Alttaki cümleyi üsttekine bağlamak için kullanılır : ümit ederim ki gelirsiniz, gibi. Ta ki manasına gelir : kitabı gönder ki okuyayım gibi. Sebebiyet ifade eder, çünki, zira. Tefsir ifade etmek için kullanılır. İstifham işareti olan «mı, mi v. s.» den sonra gelerek tereddüt ve şüphe ifade eder : biliyor mu ki ?, çalıştı mı ki, gitti mi ki ? gibi. Kim. [Bu manalarda kullanıldığı vakit «ki» daima kelimeden ayrı yazılır.]

Ki — Lâhika olup bazı kelimelerle birleşerek sıfat yapmağa yarar ; evdeki çocuk gibi. Zamir olup mülkiyat ifade eder : Benimki, Ahmedinki gibi.

Kibar [s] Kerim, necip, alicenap, büyük, zarif, insanların yüksek tabakasından olan. Kibirli.

Kibarane [s] Büyük ve kibar adamlara yakışır bir tarzda, kibarca, zarifane.

Kibarca [s] Büyük ve zarif adamlara yakışır hal ve surette.

Kibarlaşmak [f] Kibar lar sırasına geçmek. Kibirlenmek, azamet peyda etmek.

Kibarlık [i] Büyüklük, büyük adamların hali, zariflik. Kibir, azamet.

Kibir [i] Büyüklük, tekebbür, azamet.

Kibirli [s] Kibir ve azameti olan, mütekebbir ve müteazzım.

Kibrit [i] Kükürt. Ucu fosforlu ve bir yere sürüldüğü vakit ateş alır çöp.

Kibritçi [i] Kibrit ve bugibi şeyler satan adam. [c] Hasis, tamahkâr, cimri.

Kibritî [s] Kükürde mensup ve mütallik. Kükürt renginde, açık sarı.

Kibritiahmer [i] Cisim-

leri altın haline sokacak harikulâde kuvveti haiz mevhum cisim. Altın.

Kibriya [i] Büyüklük, azamet, celâl. Cenabıhak.

Kifayet [i] Yetişme, lüzumu kadar olma. İktidar, ehliyet, liyakat.

Kik[i] Uzun ve dar sandal.

Kil [i] Yeşilimsi bir cins toprak.

Kile [i] Kırk litreye muadil hububat ölçüsü.

Kiler [i] Yiyecek ve içecek şeyleri ve zahire koymağa mahsus büyük dolap veya ambar veyahut bu işe tahsis olunan yer. [c] Çok erzak ihraç eden memleket.

Kilerci [i] Kileri idareye memur adam.

Kilercibaşı [i] Eskiden saraylarda ve büyük konaklarda bulunan kiler memurlarının başı.

Kilercilik [i] Kilerci hizmet ve vazifesi.

Kilermeni [i] Kil nev'inden yağlı kırmızı bir toprak.

Kilidotu [i] Dal ve yaprakları çekildikçe çıkar bir cins ot.

Kilindir [i] Eski bir şarap ölçüsü.

Kilindro [i] Tabı makinalarında mürekkep alıp veren üstüvane, merdane.

Kilim [i] Dokunarak yapılan ve halı gibi odalara ve yatak altına serilen ufak keçe, yaygı, havsız halı.

Kilis [i] Bir nevi su keleri.

Kilisbalığı [i] Yayınbalığı denilen ve tatlı suda yaşayan bir balık.

Kilise [i] Hıristiyan mabedi, hıristiyanların ibadet ettikleri yer, kenise. Hıristiyan cemaatlerinden herbiri.

Kilit [i] Kapı, sandık ve dolap gibi şeylerin başkası tarafından açılmaması için konulan alet. Anahtar, miftah, açar. İki parçayı biribirine bağlıyan yarım halka şeklindeki müteharrik civatalı demir.

Kilitçik [i] Kayık küreğinin geçirildiği delikli tahta. Küçük kilit.

Kilitlemek, kitlenmek [f] Kilit ve anahtarla

kapamak. Biribirine geçirmek veya geçmek.

Kilitlenmek, kitlenmek [f] Kilit ve anahtarla kapanmak. Biribirine geçirilmek, bağlanmak.

Kilitletmek, kitletmek [f] Kilit ve anahtarla kapattırmak.

Kilitli, kitli [s] Kilit ve anahtarla kapanmış, kapalı. Biribirine geçmiş veya geçmiş gibi sıkışmış.

Kiliz [i] Saz, kamış.

Kilizbalığı [i] Sazan balığının bir cinsi.

Kilizman, kilizmen [i] Sazlık, kamışlık yer.

Kilo [i] Avrupalıların ve medenî milletlerin kullandığı bir ölçü vahidi kıyasîsidir. Kilogram, bin gram sıkletinde olan, üç yüz on iki dirhem.

Kiloamper [i] Bin amper. Elektrik cereyanının şiddetini ölçmekte kullanılır.

Kilogram [i] Ağırlık ölçüsü olup bin gram, üç yüz on iki dirhem demektir.

Kilogrametre [i] Kuvvet ölçüsü vahidikıyasîsi, bir kiloyu bir metre yüksekliğe kaldırmak için lâzımgelen kuvvete muadildir.

Kilolitre [i] Litre, mayiat ölçüsünde vahidi kıyasî.

Kiloluk [i] Bir kilo ağırlığında olan ve tartılacak şeye mukabil terazinin öteki gözüne konulan ağırlık.

Kilometre [i] Bin metreden ibaret mesafe ölçüsü.

Kilovat [i]1000 vattan ibaret elektrik takati ölçüsü.

Kils [i] Kireçtaşı.

Kilsî [s] Kireçtaşı cinsinden olan, kireçtaşına mensup ve müteallik.

Kilte [i] Demet, deste.

Kilye [i] Böbrek.

Kilyevî [s] Böbreğe mensup ve müteallik.

Kim [s] Şahısları sormak için kullanılır, kim söyledi ? gibi. Herkim, kimi görse gibi. İnkârî istifham gibi de kullanılır ; kim bilir, gibi. Sonraki cümleyi evvelkinin mütemmimi haline kor : belkim belki.

Kimesne [i] Ba : Kimse.

Kimono [i] Japon bur-

nuzu. Japon elbisesi. Japon kadın ve erkeklerinin giydikleri uzun entari.

Kimse [i] Herkim olursa. Biri. Hiçbir, hiçbiri.

Kimsesiz [s] Akrabası ve himaye edeni olmayan ; bikes, öksüz.

Kimsesizlik [i] Öksüzlük, bikeslik, kimsesi olmayanın hali.

Kimya [i] Basit cisimleri ve bu cisimlerin yekdiğeri üzerine olan tesirlerini ve bundan mütevellit terkipleri ve tahavvülleri tetkik eden ilim. [c] Kıymetli ve nadir şey.

Kimyager [i] Kimya ile meşgul olan adam, kimya mütehassısı.

Kimyagerlik [i] Kimyager olmak hali, kimya âlim ve mütehassısının meşguliyeti.

Kimyevî [s] Kimyaya mensup ve müteallik.

Kimyon [i] Baharattan maruf kokulu tohum.

Kimyoni [i] Açık zeytuni renk.

Kimyonlu [s] İçinde kimyonu bulunan.

Kin [i] Buğz, adavet, kuyrukacısı. İntikam.

Kinaye [i] Doğrudandoğruya söylenmeyip dolayısile bir mana ifade eden söz. Dolayısile ve doğrudan olmayarak söylenilen dokunaklı söz.

Kinayeli [s] Dokunaklı, doğrudan olmayarak dolayısile dokunan.

Kindar [s] Kin ve adavet besliyen, garazkâr. İntikam harisi.

Kindergarten [i] Çocuk bahçesi. Küçük çocuklara mahsus mektep.

Kine [i] Gizli adavet, garaz, kin.

Kinezi [i] Uzviyetin harekâtına kumanda eden kuvvei ruhiye. Kuvvei muharrike.

Kinezimetre [i] Hareketi ölçme usulü.

Kineziterapi [i [Tedavii bilhareke.

Kinin [i] Başağrısına ve sıtmaya karşı kullanılan ilâç.

Kinli [s] Kin tutan, kindar.

Kir [i] Pislik. Vücutte, çamaşır ve esvapta yıkanmamaktan, ter ve yağdan hâsıl olan pislik.

Kîr [i] Erkek tenasül aleti.

Kira [i] Birşeyin birmüddet için kullanılmasına mukabil verilen para. Bir ev, dükkân v. s. nin muvakkaten kullanılmak üzere sahibi tarafından bir başkasına verilmesi.

Kiracı [s] Kira ile ev, apartıman, daire v. s. tutan. Kira ile hayvan v. s. işleten.

Kiracılık [i] Kiracı olmak hali. Bir yerde kira ile oturmak veya birşeyi kira ile kullanmak hali, malsahibi olmamaklık.

Kiralamak [f] Kiraya vermek, kira ile işletmek, icar etmek. Kira ile tutmak, isticar etmek.

Kiralanmak [f] Kiraya verilmek. Ev, apartıman v.s. kira ile verilmek ve tutulmak.

Kiralayan [i] Müstecir, kira ile tutan.

Kiralı [s] Kiraya verilmiş, kira ile tutulmuş.

Kiralık [s] Kiraya verilecek, kiraya verilmeye mahsus, kiralanmak için hazırlanmış.

Kiram [i] Kerem ve şeref sahipleri, kerimler.

Kiraz, kirez [i] Yaz mevsiminin başında çıkan kırmızı renkte maruf meyva.

Kirazelması [i] Çok küçük bir nevi elma.

Kirde [i] Pek ince bir nevi pide.

Kirdekebabı [i] Pek ince pideye sarılı olarak pişen kebap yemeği.

Kireç [i] İnşaatta ve duvarları badana etmekte kullanılan maruf beyaz madde.

Kireççi [i] Kireç yapan ve satan adam.

Kireçilleti [i] İpekböceklerinin yakalandıkları bir hastalık.

Kireçkaymağı [i] Sönmüş kirece fazla su katılınca hâsıl olan ve inşaatta kullanılan süt rengindemayi.

Kireçli [s] Kireçle yapılmış yahut sıvanmış veya badanalanmış. İçinde kireç bulunan : kireçli su.

Kireçocağı [i] Kireç yaktıkları mahal, kireçfırını.

Kireçsuyu [i] Tıpta kullanılır bir su.

Kireçsütü [i] Badana için hazırlanmış sulu kireç.

Kireçtaşı [i] Kireç yapmağa yarayan beyaz taş, kilsî taş.

Kiremit [i] Fırında pişmiş ve damların üzerine konarak evleri yağmurdan koruyan kırmızı renkte toprak parçası.

Kiremitane [i] Kiremit yapılan yer.

Kiremitçi [i] Kiremit yapan ve satan adam.

Kiremitçilik [i] Kiremit yapmak ve satmak san'atı.

Kirez [i] Ba : Kiraz.

Kiriş [i] Çalgılarda tel olarak kullanılan kurutulmuş ve inceltilmiş barsak. Duvarın arasına ve binanın döşemesine konulan ince direk. Yayı geren bağ.

Kirişane [i] Kiriş yapılan yer.

Kirişleme [i] Kılıçlama konulmuş kereste. [s] Kiriş gibi kılıcına konulmuş, kılıçlama.

Kirişlemek [f] Yayın kirişini çekmek, germek.

Kirizma [i] Toprağın derince kazılıp temizlenmesi.

Kirlemek [f] Kirli ve murdar etmek, telvis etmek.

Kirlenmek [f] Kirli ve mülevves olmak, kir tutmak. Kadınlar âdet olmak. Gusül icap etmek.

Kirletmek [f] Kirli etmek, pisletmek. Telvis etmek.

Kirlettirmek [f] Telvis ettirmek, kirli ettirmek, pislettirmek.

Kirli [s] Pis. Kiri ve pası olan, kirlenmiş, mülevves. Ustü başı temiz olmayan. Temiz olmayan, yıkanmamış. [i] Yıkanmak için çıkarılmış çamaşır v. s.

Kirman [i] Ağaçtan yün eğirecek başlı iğ. Hisar.

Kirpi [i] Üstü dikenlerle örtülü maruf hayvan.

Kirpihelvası [i] Bir nevi kudrethelvası.

Kirpik [i] Gözkapağının kenarındaki kıllar.

Kirpik [i] Bir nevi taş.

Kirş [i] Geviş getiren hayvanların midesi. Dişide tenasül aleti. Mide, karın.

Kiryal [i] Türkistan timsahı.

Kisbî [s] Sonradan elde edilmiş, kazanılmış, fıtrî olmayan, kazanılmakta olan.

Kispet [i] Esvap, elbise, kıyafet, kılık, kisve.

Kisve [i] Kispet, kisvet. Ba : Kispet.

Kisvet [i] Kispet, Ba : Kispet. Pehlivanların güreşlerde geydikleri kısa don.

Kisra [i] İran hükümdarlarına eskiden verilen isim, Sasanî sülâlesine mensup hükümdar.

Kiş [i] Din, mezhep.

Kişi [i] Adam, şahıs.

Kişirti [i] Atın bağırması, kişnemesi.

Kişizade [s] Asil, kibar.

Kişizadelik [i] Asillik, kibarlık, hanedanlık.

Kişmiş [i] Küçük taneli ve çekirdeksiz üzüm.

Kişneme [i] At ve kısrağın bağırması.

Kişnemek [f] (At ve kısrak) bağırmak.

Kişneyiş [i] Ba : Kişneme.

Kişniş [i] Güzel koku - lu tane. Karakimyon.

Kişver [i] İklim, memleket.

Kitabe [i] Mezartaşında veya çeşme ve âbide gibi şeylerin üzerindeki yazı. Kitap ismi ve unvanı.

Kitabeli [s] Kitabesi olan. Karışık şekil ve çi - çeklerle nakışları havi olan.

Kitabet [i] Yazı yaz - mak san'ati, yazma, tahrir. Mekteplerde tahrir dersi. Kâtiplik, birşeyi kaleme alabilmek. Kâtiplik vazife ve memuriyeti.

Kitabî [s] Kitaba men - sup ve müteallik, bir kitapta yazılı olan. Birinin kitaplarını idareye memur a - dam. Nakışlı bir nevi Hint ve Şam kumaşı.

Kitabiyat [i] Bibliyografi.

Kitabiye [i] Ağaç kabuklarının kâğıt yapmağa yarayan kısmı, özü. Ağaçların içkabuğu.

Kital [i] Mukatele, mudarebe, vuruşma, biribirini öldürme. Cenk, kavga, muharebe, mücadele.

Kitap [i] Ciltli veya ciltsiz olarak bir araya toplanmış ve üzerinde basılmış yazı bulunan kâğıtlar.

Kitapçı [i] Kitapları bastırıp satan veya yalnız satan adam.

Kitapçılık [i] Kitap bastırıp satmak meslek ve san'ati.

Kitaphane [i] Kitap koymağa mahsus yer. Kitapçı dükkânı, kütüphane.

Kitapsız [s] Kitabı olmayan, kitaptan mahrum [c] Hesabını ve işini bilmeyen, düşüncesiz.

Kitara [i] Altı telli ve parmak uçlarile çalınan bir çalgı.

Kitlemek [f] Ba: Kilitlemek.

Kitlenmek [f] Ba: Kilitlenmek.

Kitletmek [f] Ba: kilitletmek.

Kitli [s] Ba: Kilitli.

Kitre [i] Bez dokurken pamuğunu çirişledikleri beyaz sakız, yabanî ejderdikeni.

Kiyanus [i] Lâcivert renkte kimyevî bir madde.

Kiyaset [i] Uyanıklık, zekâ, fetanet. Meharet; yapabilme.

Kizip [i] Yalan, hilâf, uydurma.

Kizir [i] Köy muhtarının yamağı hükmünde olan adam, köy kâhyası.

Kıbale [i] Ebelik ilim ve san'atı.

Kıble [i] Namazda dönülen taraf, Kâbe ciheti. Cenup rüzgârı [c] Herkesin yüzünü tevcih ettiği yer.

Kıblegâh [i] Kıble yeri, kıble tarafı.

Kıblename [i] Kıbleyi göstermeğe mahsus pusla.

Kıblenüma [i] Kıbleyi gösteren pusla.

Kıbrıs [i] Akdenizde İskenderun körfezi karşısında ingiliz idaresinde bir ada.

Kıbrısdokuması [i] Yorgan v. s. yapılan kalınca beyaz bez üzerine kara-

kalemle işlenmiş bir nevi dayanıklı yazma.

Kıbrısli [i] Kıbrıs ahalisinden olan.

Kıbrıstaşı [i] Yalancı elmas.

Kıcı[i]Yenirken dil yakan şey.

Kıç [i] Arka taraf, geri. Makat, insan ve hayvanın arka ve gerisi. Geminin geri tarafı, pupa. (Kıçatmak: çifte vurmak)

Kıçı kıçı [h] Köpeği çağırmak için kullanılır, oşt oşt mukabili. [i] (Çocuk dilinde) köpek.

Kıçın Kıçın [h] Gerisin geri, arkaya doğru.

Kıdem [i] Eskilik. Diğerinden daha eski olma, zamanca eski bulunma. Kadîm olma, iptidası olmama.

Kıdemen [h] Kıdemce, kıdem itibarile, eskilikçe.

Kıdemli [s] Sınıf ve memuriyetinde eskimiş, kıdemi olan.

Kıdemsiz [s] Yeni, vazife ve memuriyetinde eskimemiş, eskilikçe terfie hak kazanmamış.

Kıdemsizlik [i] Sınıf ve memuriyetinde yenilik, kıdemi olmamak, eski olmamak.

Kığ [i] Koyun tersi, kuru gübre. [c] Kuru meyvanın bayağısı.

Kığı [i] Pek kurumuş adi şey.

Kığınış [i] İpekli kumaşlarda hâsıl olan hışırtı.

Kığırdanmak [f] Ürümek. Ulumak (köpekler).

Kığırmak [f] Çığırmak.

Kığıştamak [f] İpekli şeyler hışırtı hâsıl etmek. Silâhlar biribirine dokunarak şakırtı etmek.

Kığıştı [i] İpekli şeyler tahrik olunarak hışırtı çıkarmaları. Silâhların biribirine dokundukta çıkardıkları ses.

Kığız [i] Pis paçavra, pis bez parçası.

Kığlamak [f] Koyun terslemek.

Kıh [h] İğrenmeyi ifade eder, pis, kaka. Küçük çocuklara aptes bozdurmak için kullanılır.

Kıhfî [s] Kafakemiğine ait, mensup veya müteallik.

Kıhıf [i] Kafakemiği, beyni örten kemik.

Kık [i] Bı : kığı.

Kıkırdak [i] Yumşak kemik. Kulağın dıs kısmı. Kuyrukyağının erimiyen kısmı.

Kıl [i] İnsanın ve bazı hayvanların vücudünde biten tüy. Keçi tüyü, sof, [c] Pek az, çok az (kıl gibi ince şeylerden kinayedir). [s] Keçi kılı veya buna benzer şeyden yapılmış. En küçük, en az.

Kılağı [i] Ustura, bıçak v. s. nin keskinliği.

Kılağılamak[f]Bilemek [c] Düzeltmek, sivriltmek.

Kılaptan [i] Sırma veya tel ile karışık ipek veya pamuk iplik. Bakırdan yaldızlı sırma taklidi.

Kılaptanlı [s] Sırma taklidi, taklit ve sahte tellerle karışık.

Kılar [i] Kuzgunyağı da denilen bir ot ismi.

Kılav [i] Koyunların ağızlarından köpük gelerek ölmelerini mucip olan tehlikeli bir hastalık.

Kılavuz [i] Yol gösteren, rehber. Vapurlara yol gösteren. Gelin, güvey v.s. ye bazı merasim ve usulleri öğreten. Bazı hayvan katarlarının önüne düşüp onları sevkeden hayvan. Marangozların delik açmak için kullandıkları alet. Cerrahların kullandığı bir alet.

Kılavuzlamak [f] Birinin evlenmesine tavassut etmek. Anlaşmağa vasıta olmak.

Kılavuzluk [i] Rehberlik, yol gösterme. Evlenme veya bir anlaşmanın husulüne vasıta olma.

Kılbarak [i] Uzun tüylü bir cins at.

Kılburun [i] Dar kara parçası, deniz içine uzanmış pek ince burun.

Kılçık [i] Balıkların eti içinde bulunan küçük ve ince kemikler. Ekin başaklarının ucundan yukarıya uzanan sert ve dik otlar. Pehlivan oyunlarından biri.

Kılçıklı [s] Kılçığı olan. [c] Batan, dokunaklı.

Kılçıksız [s] Kılçığı

olmayan. Başağının iğne gibi ince ve sivri şeyleri olmayan.

Kıldırmak [f] Ettirmek, yaptırmak. Eda ettirmek.

Kılıbık [i] Karısının emrinden dışarı çıkamıyan erkek.

Kılıçotu [i] Tıpta kullanılan bir nebat.

Kılıç [i] İğrice veya düz birçok şekilleri bulunan maruf aleti cariha, seyf. [c] İğri, çarpık.

Kılıcbacak [s] İğribacak, yanbastı.

Kılıçbacaklı [s] İğri, çarpık bacaklı.

Kılıçbalığı [i] Burnu meç gibi sivri ve keskin bir cins balık.

Kılıçhane [i] Asker kılıçları yapan yer.

Kılıçlama [i] Dikine, keskin ve dar tarafı yukarı gelecek surette. Kaytanla boyuna asılan kılıç gibi.

Kılçlı [s] Kılıç takınmıs. müsellâh.

Kılıf, gılâf [i] Bir şeyi içine alıp sarmağa mahsus kap, mahfaza, zarf. İçine pamuk veya ot gibi şeyler doldurulmak üzre dikilmiş kap.

Kılıflı [s] Mahfazalı, kılıfı olan.

Kılık [i] Şekil, kıyafet, biçim. Resim, tasvir, suret.

Kılıklı [s] Kıyafeti yerinde, kıyafetli.

Kılıksız [s] Kıyafetsiz, şekil ve kıyafeti uygunsuz, biçimsiz.

Kılınmak [f] Edilmek, olunmak. Eda ve ifa olunmak.

Kılkıran [i] Saçkıran illeti.

Kılkuyruk [i] Bir cins ördek [c] Züğürt, kılıksız.

Kıllanmak [f] Kılları gelmek, vücüdünde kıl peyda olmak. Bıyığı sakalı gelmek, kartlaşmak.

Kıllet [i] Azlık, az olma, az miktarda bulunma. Nadir olma, kıtlık, nedret.

Kıllı [s] Kılları olan, kıl ile örtülü.

Kılma [i] Etme, eyleme, yapma. Eda, ifa.

Kılmak [f] Yapmak, etmek, eylemek. İş'ar. Eda ve ifa etmek.

Kılsız [s] Tüysüz, çok genç, henüz kıl peyda etmemiş.

Kılükal [i] Dedikodu, güftügû.

Kılyakı [i] Hayvan yarasını delip geçirdikleri kaytan şeklindeki dar ve uzun yakı.

Kımıldamak [f] Az oynamak, hareket etmek.

Kımıldanma [i] Kımıldanmak işi, hareket, az oynama.

Kımıldanmak [f] Kımıldamak, harekette bulunmak, az oynamak. Kalkmak.

Kımıldatmak [f] Hareket ettirmek, az oynatmak.

Kımız [i] Kısrak südünün tahammürü ile yapılan içki.

Kım kım [i] Durmayarak muttasıl kımıldanmayı taklit ve tasvir eder.

Kımlanmak [f] Ayağa kalkmak üzre davranmak. (Kuş) uçmak üzre hareket etmek.

Kın [i]Bıçak, kılıç ve hançer gibi şeylerin kılıfı.

Kına [i] Saç ve sakalı ve parmak uçlarını kırmızıya boyamak için kullanılan bir nebatın kurutulmuşunun tozu.

Kınaçiçeği [i] Bir cins çiçek.

Kınagecesi [i] Düğünde zifaftan iki gece evvel tertip edilen eğlence gecesi ki eskiden bu gece gelinlere kına vururlardı.

Kınak [i] Parmağın çıtlayan yeri, parmak mafsalı.

Kınakına [i] Sıtmaya karşı alınan kinin ve kuvvet için şurubu yapılan gayet acı bir ağacın kabuğu.

Kınamak [f] Zemmetmek, takbih ve tenkit eylemek, kusur bulmak. Eğlenmek, istihza etmek.

Kınamsık [s] Zemmeden, tenkitçi, münekkit, herşeyde kusur bulan. Müstehzi, istihzacı, eğlenen.

Kınanmak [f] Zemmetmek, takbih etmek.

Kınap [i] İnce sicim,

kaba şeyler dikmeğe yarayan kenevirden yapılmış kalın iplik.

Kınca [i] Aktarma, nakil.

Kındıraç [i] Oluk ve yiv oymağa mahsus alet.

Kınlamak [f] Kılıca kın yapmak.

Kınmak [f] Kınamak, zemmetmek, hicvetmek, tezyif etmek.

Kıp [h] Bazı kelimelerin başına gelerek kelimenin manasını kuvvetlendirir: kıpkızıl.

Kıpık [i] Yarı kapalı.

Kıpıkgöz [s] Yarı kapalı gibi duran göz.

Kıpıkgözlü [s] Yarı kapalı gibi duran gözü olan.

Kıpırdak [s] Bir yerde durmayan, kıpır kıpır oynayan.

Kıpırdamak [f] Ufak ufak hareketlerle mütemadiyen kımıldamak, rahat durmayıp muttasıl hareket etmek.

Kıpırdanmak [f] Ba : kıpırdamak.

Kıpırdatmak [f] Hafif ve devamlı surette tahrik etmek, durmayıp oynatmak.

Kıpırdı [i] Hafif ve sessiz hareket, hafif ve mütemadi kımıldama.

Kıpır kıpır [h] Muttasıl kımıldanmağı tasvir için kullanır.

Kıp kıp [h] Mütemadiyen kımıldanmağı tasvir eder.

Kıpkırmızı [s] Çok kırmızı, pek kırmızı.

Kıpkızıl [s] Kızıl renkte, çok kızıl, kıpkırmızı. (Mubalâğa ve tekit sıfatıdır).

Kıpma [i] Kıpmak işi, gözkapaklarını oynatma. Gözle işaret, gamze.

Kıpmak [f] Gözleri durmadan yumup açmak, gözkapaklarını durmadan hareket ettirmek.

Kıpti [i] Avrupanın bazı cihetlerine Hintten geçerek yerleşen çingenelere verilmiş isim, çingene.

Kıptice [s] Çingene lisanında ve onların yaşayış ve tarzında. [i] Çingenece, çingene dili.

Kır [s] Külrengine yakın beyaz renk, esmer, beyazın esmeri. [i] Gök rengine çalar beyaz renk, kır rengi. Kırdonlu at.

Kır [i] Şehir harici yer, sahra. Boş yer, işlenmemiş arazi, ot bitmiş boş ve geniş arsa.

Kıraat [i] İbare sökme, okuma, mütalea. Mekteplerde çocuklara okuma öğretilen ders. Kıraat kitabı.

Kıraathane [i] İçinde gazete, mecmua, roman v.s okunabilen kahvehane. Kıraat yeri, mütalea salonu.

Kıraç [s] İşlenmemiş arazi, kır halinde, ham. Mahsul vermez (toprak).

Kırağı [i]Soğuk havada ekinlerin, çiçeklerin üzerinde görünen katrecikler, donmuş subuharı, çiğ, jale.

Kıral [i] Hükümdar, sultan, melik.

Kıralî [s] Kırala mensup ve müteallik.

Kıraliyet [i] Kıralın hükmettiği memleket, kırallık.

Kıralıça [i] Kıral zevcesi. Kırallık tahtına oturan kadın.

Kırallık [i] Bir kıralın hükmü altında bulunan memleket, kıraliyet. Kıral olmak hal ve sıfatı, hükümdarlık.

Kıran [s] Mahveden, telef eden, bitiren: saçkıran, dalgakıran gibi.

Kıranta [s] Kır renkte, kır serpmiş, kırla karışık. Bıyığı kır ve sakalsız.

Kırası [i] İstavrite benzer küçük bir balık.

Kırat [i] Dört keçiboynuzu çekirdeğinden ibaret ve altın gibi kıymetli şeylere mahsus ölçü. Bir halitanın ağırlığının yirmi dörtte biri veznindeki safî altın miktarı. [c] Mahiyet, değer, kıymet, derece.

Kırba [i] Sakaların su taşıdıkları kösele kap. Küçük çocukların karınlarının şişmesi.

Kırbacı [i] Kırba denilen su kaplarını yapan ve satan adam. Karnı şişen çocuğa nefes edip okuyan adam.

Kırbaç [i] Kamçı, ucuna ip veya kayış bağlanmış değnek.

Kırbaçlamak [f] Kırbaçla vurmak, kamçılamak. Kırbacı sallayıp şaklatarak hayvanları ürkütmek ve koşturmak.

Kırbaçlanmak [f] Kırbaçla vurulmak, kamçılanmak.

Kırcın [i] Hayvanlara mahsus salgın bir nevi hastalık.

Kırçıl [s] Beyaz benekli kır renkte. Kısa ve biribirine girgin sert kıl.

Kırdırmak [f] Başkası vasıtasile kırmak. Senet, poliça v. s. yi vadesi gelmeden almak için iskonto ettirmek. Ölümüne sebep olmak. İndirtmek, tenzil ettirmek.

Kırdonlu [s] Tüyleri kır renkte (at).

Kırgın [s] Kırılmış, şiddeti geçmiş. Tenezzül etmiş. Dargın, hatırı kırılmış, gücenmiş. Nevmit, meyus. [i] Salgın bir nevi hayvan hastalığı.

Kırgınlık [i] Dargınlık, hatır kalma.

Kırgız [i] Hazerdenizinin şimalinde oturan bir türk kavmi.

Kırık [s] Kırılmış, parçalanmış. Soyu karışık. (i) Birşeyin kırılan yeri. Kırılan şeyin parçaları. Dövülerek parçalanmış şey.

Kırıkçı [i] Çıkıkçı, vücudün kırılan uzvunu bağlıyarak iyi eden adam.

Kırıkçılık [i] Çıkıkçılık, kırılan uzuvları bağlıyarak iyi etmek san'ati.

Kırıkdökük [s] Rabıtasız, perişan [söz] [i] Kırılıp dökülenden şurada burada kalmış şeyler. Adi ve eski eşya.

Kırıklık [i] Kırık olan veya kırılan şeyin hali. Hafif rahatsızlık, neşesizlik.

Kırıkmak [f] Ba : kırkmak.

Kırılma [i] Kırılmak işi. Ba : kırılmak. Naz, işve, şive, nazlı yürüyüş.

Kırılmak [f] Sert birşeyle vurularak parçalara ayrılmak. Ölmek, mahvol-

mak. Darılmak, gücenmek, dargın olmak. Şiddeti geç-mek, şiddeti kalmamak. Katlanmak, bükülmek. Katılmak.

Kırım [i] Çokça hayvan kesilmesi. Hıristiyanların pehriz bozmaları. Esvap kırması.

Kırım [i] Karadenizin şimal sahilindeki büyük yarımada.

Kırımlı [s] Kırım yarımadası ahalisinden olan, Kırımda doğmuş.

Kırıtmak [f] Nazlanıp yosmalık yapmak, cilvelenmek. Sallana sallana ve kırıtarak yürümek.

Kırk [s] Otuz dokuzdan bir fazla, elliden on eksik, dört kere on. [c] Çok: kırk defa söyledim gibi.

Kırkambar [i] Birçok şeyler ihtiva eden yer veya mahfaza. Birçok şeyler bilir adam. Geminin birçok ve muhtelif hamuleyi havi olması.

Kırkambarbalığı [i] Bir cins balık.

Kırkar [] Herbirine veya her defasına kırk.

Kırkayak [i] İki yanında birçok ayakları bulunan bir kurt. Vücutte ve başlıca kasıkta olup ayaklarını ete geçiren bir cins kene, kasıkbiti.

Kırkbayır [i] Geviş getiren hayvanların üçüncü midesi.

Kırkgeçit [i] Üzerinden birçok defalar geçmek lâzımgelen nehir, dolambaç ırmak, birçok yerlerinde geçidi olan nehir.

Kırkikilik [i] Almanların Umumî Harpta icat ettikleri büyük çaplı top. [c] Çokşişman, cüsseli.

Kırkikindi [i] Anadolunun bazı yerlerinde muayyen bir mevsimde uzun zaman ve hergün devam eden yağmur: Kırkikindi başladı.

Kırkkilit [i] Bir nevi nebat.

Kırkı [i] Koyun ve keçi gibi hayvanların yapağısını kırkmağa mahsus makas, sındı.

Kırkıcı [i] Koyun ve keçileri kırkan adam.

Kırkıl [s] Kır sakallı.

Kırkım [i] Koyun v. s. hayvanların yapağısı kırpılan mevsim.

Kırkma [i] Gülfidanlarına üşüşen bir nevi böcek.

Kırkıncı [s]Otuz dokuzuncudan bir fazla.

Kırkıntı [i] Kırpıntı, Ba: kırpıntı.

Kırklamak [f] Kırk günü doldurmak , kırkını bulmak.

Kırklar [i] Kırk mubarek adam.

Kırklı [s] Kırk parçadan mürekkep olan. Biri kırklamadan diğeri doğan iki çocuğun herbiri.

Kırklık [i] Kırk yaşında olmak. Kırk kuruş, para v. s. kıymetinde olmak.

Kırkma [i] Kırkmak fili. Ba : kırkmak. Ucu kesilip alnın üstüne bırakılan saç. Şap illeti.

Kırkmak [f] Kırpmak, kenar ve uçlarını kesmek. Saç ve sakal veya yapağıyı kesmek.

Kırkmerdiven [i] Dik yokuş.

Kırktabir [i] Kırk defada bir defa, kırk cüzüde bir cüzü.

Kırkyaprak [i] Bir nevi nebat.

Kırlağan [i] Yumrucak, Taun uru.

Kırlangıç [i] Kışın sıcak memleketlere giden ve çamurdan yuvasını yüksek yerlerde yapan küçük bir kuş. Eskiden süratli ve hafif yelkenli teknelere verilen isim.

Kırlangıçbalığı [i] Kanatları uzunca ve eti leziz bir cins balık.

Kırlangıçdönümü [i] Kırlangıçların sıcak memleketlere gittiği mevsim, teşrinievel iptidası.

Kırlangıçfırtınası [i] Mart sonlarında olan bir fırtınanın ismi.

Kırlangıçotu [i] Zerdeçal, boya gibi kullanılan bir cins sarı kök.

Kırlı [i] Çavuşkuşunun küçük bir nev'i.

Kırma [i] Kırmak işi, Ba : kırmak. Kumaşı katlayarak yapılan elbise süsü. Kitap formalarını katlayıp

bükmek işi ve bu işle uğraşan atelye, kırmahane. Parçalanmış, ezilmiş arpa.

Kırmacı [i] Matbaalarda basılmış formaları kırıp katlıyan işçi. Kepekçi, kırılmış arpa satan adam.

Kırmahane [i] Basılmış formaları kırıp katlama atelyesi, kırma.

Kırmak [f] Sert bir şeyi sert bir şeye vurarak parçalamak, parçalara ayırmak. Doğramak, paralamak. Batırmak, mahvetmek, mağlûp etmek. İndirmek, tenzil etmek. Senet, poliça, maaş gibi şeyleri peşin vermek için paranın bir miktarını tenzil etmek, iskonto etmek. Darıltmak, gücendirmek. Bükmek, katlamak. Çok para kazanmak. Şiddetini kesip azaltmak. Teskin etmek, inadını kırmak, vazgeçirmek.

Kırmalamak]f] Doğramak, ufaltmak. Esvap v.s. ye kırmalar yapmak. Katlamak.

Kırmalı [s] Kırmaları çok.

Kırmız [i] Kırmızböceği denilen küçük bir kurttan çıkan ve kızıl renk veren bir boya. Dudak boyası, karmen.

Kırmızböceği [i] Kırmız boyasını veren küçük bir kurt.

Kırmızı [s] Kırmız renginde, al, kızıl.

Kırmızılık [i] Kırmızı şeyin hali, kızıllık.

Kırmızımsı [s] Kırmızımtırak, kırmızıya mail, kırmızıya çalan.

Kırmızımtrak [s] Kırmızımsı, az kırmızı, kırmızıya çalan.

Kırmızmacunu [i] Tıpta kullanılan bir macun.

Kırmızmadeni [i] Kırmızböceğinden alınan boyanın taklidi olan bir madenî boya.

Kırpık [s] Kırpılmış, kesilmiş.

Kırpılmak [f] Uç ve kenarları kesilmek. Saç ve sakal veya yapağı kesilmek. [c] Ötesi berisi kesilmek.

Kırpıntı [i] Kırpılan şeyden çıkan parçalar. Makasla kesilmiş kumaş parçaları.

Kırpma [i] Kırpmak işi, Ba: Kırpmak. Sığırın dilaltı, kurbağacık.

Kırpmak [f] Uç ve kenarlarını kesmek. Saç ve sakalı veya hayvanın yapağısını kesmek. Bir bütçenin öteberi kısımlarını kesip azaltmak.

Kırptırmak [f] Uç ve kenarlarını kestirmek. Saç ve sakalı kestirmek, kısaltmak. Yapağı gibi şeyleri kestirmek. [c] Bütçede masrafın bazı kısımlarını kısmak, azaltmak.

Kırtas [i] Kâğıt. Kâğıtlar, kitaplar, yazılar.

Kırtasî [i] Yazı yazmak için lâzım olan kâğıt, mürekkep, kalem v. s. gibi şeylere mensup ve müteallik.

Kırtasiye [i] Yazı levazımı için tahsis edilen para. yazı levazımı. [c] Resmî muamelede bir işin havalelerle ve birçok yazılarla uzaması.

Kırtasiyeci [i] Kâğıt, defter, kalem, mürekkep v. s. gibi yazı levazımı satan adam [c] Havalelerle bir muameleyi uzatan memur, bürokrat.

Kırtasiyecilik [i] Yazı levazımını satmak san'ati. Devlet muamelatında yazıp çizmeğe fazla ehemmiyet vermek itiyadı,bü rokrasi.

Kırtipil [i] Adi, entipüften. Kıtipyos.

Kırtlama [i] Çaya şeker atmayarak bir yudum çaydan içip üzerine şekerden ısırma.

Kıs [e] Bazı sıfatların başına geçerek tekit beyan eder: kıskıvrak gibi.

Kısa [s] Uzun mukabili, uzun olmayan. Muhtasar, tafsilâtı olmayan.

Kısaca [s] Az kısa, çok uzun olmayan. Muhtasaran.

Kısacık [s] Pek kısa, çok kısa.

Kısaç [i] Kızgın demiri tutmak için demir alet. İstakoz gibi bazı hayvanların tutup sıkmağa ve kesmeğe mahsus uzuvları.

Kısaçlamak [f] Kısaçla tutup sıkmak. İstakoz gibi hayvanlar kısacile tutup sıkmak.

Kısalık [i] Kısa olmak hali, uzunluğun mukabili.

Kısalmak [f] Boyu azalmak, kısa olmak, kısa gelmeğe başlamak. Muhtasar olmak.

Kısaltmak [f] Uzunluğunu gidertmek, kısa etmek, azaltmak, kesip ve kırıp kısa yapmak.

Kısas [i] Yapılan kabahati ayni suretle cezalandırma, öldüreni öldürme, ve yaralayanı yaralama.

Kısasen [h] Kısas tarikile, kısas suretile.

Kısık [s] Kısılmış, sıkışmış. Hırıltılı, boğuk, serbest işidilmiyen. [i] Oyluğun katlanma yerleri.

Kısıklı [s] Kayadan azar azar akan (su). Böyle çeşme.

Kısıklık [i] Kısılmış ve sıkışmış şeyin hali. Boğukluk, hırıltı.

Kısılmak [f] Tazyik olunmak, sıkıda kalmak. Tutulmak, serbest işliyememek.

Kısım [i] Tutam, bir avuç dolusu, bir avuçluk, bir avuç şey.

Kısım [i] Parça, bölük, cüzü, birçok parçalı birşeyin yalnız bir parçası. Nevi, cins, kabîl.

Kısır [s] Çocuğu olmaz, doğurmaz, akim. Mümbit olmayan, mahsul vermez [toprak].

Kısırganmak [f] Esirgemek, diriğ etmek.

Kısırlık [i] Doğurmaz veya çocuğu olmaz kadın, erkek yahut hayvanın hali. Mümbit olmayış,mahsul vermiyen toprağın hali.

Kıskaç [i] Açılıp kapanır iğreti merdiven. Birşeyi sıkıştırmağa yarayan alet.

Kıskanç [s] Kıskanan. Sevdiği şeyi başkasında görmeğe tahammül edemiyen. Kendisine başka birinin tercih edildiği zannile üzülen.

Kıskançlık [i] Kıskanç olmak hali, sevdiği şeyin başkasında olmasını istememek tabiati. Haset, gıpta.

Kıskandırmak [f] Kıskançlığı mucip olmak, kıskançlığa sevketmek, kıskanılacak harekette bulunmak.

Kıskanılmak [f] Çekilememek, rekabet olunmak. Esirgenilmek.

Kıskanmak [f] Sevdiği birşeyi başkasında görerek müteessir olmak. Sevgilisinin başka birini kendisine tercih edeceği korkusu ile endişelenmek, çekememek, haset etmek. Esirgemek.

Kıs kıs [h] Gizli gizli gülmeyi taklit için kullanılır.

Kıskıvrak [s] İyice dolanıp sarılmış, tamamen kangal olmuş, derlitoplu.

Kısma [i] Kısmak işi, Ba: kısmak.

Kısmak [f] Sıkıştırmak, sıkıp tutmak. Azaltmak, küçültmek, darlaştırmak. Kıyamamak, esirgemek. Kuyruğu bacakların arasına almak.

Kısmen [h] Bir kısmı, bir parçası, bütün olmayarak.

Kısmet [i] Payetme, bölme, hisse. Kader, talih, nasip. Kaderde varsa.

Kısmetli [i] Talihli, bahtlı.

Kısrak [i] Dişi beygir.

Kısrık [s] Tutuk, beceriksiz, miskin, âciz, mahcup.

Kıssa [i] Hikâye, rivayet, sahih veya uydurma vak'a, sergüzeşt. Hadis, haber.

Kıssahan [i] Hikâyeci, hikâye söyleyen, hikâye nakil ve rivayet eden.

Kıstas [i] Mizan, büyük terazi.

Kıstelyevm [i] Bir memur veya amelenin vazifesine gelmediği veya geç geldiği günler için maaş veya gündeliğinden kesilen para.

Kıstı [i] Gerdanlık ve köstek gibi şeylerin teşkil ettiği yekdiğerine vida veya ufak zencirlerle bağlı altın ve gümüş parçalarının herbiri.

Kıstırmak [f] Sıkan bir şeye veya bir yere bırakıp sıktırmak. Bir yerde elegeçirmek, tutmak, sıkıştırıp yakalamak.

Kış [i] Birinci kânunun yirmi birinden şubatın yirmi birine kadar devam eden senenin en soğuk mevsimi. Soğuk, yağmur kar gibi kış alâmetleri. [s] Soğuk, sert, barit.

Kış kış [h] Tavuk gibi hayvanları ürkütmek için kullanılır.

Kışır [i] Kabuk; hububat, meyva v. s. derisi. Haşlanıp içilen kahve kabuğu.

Kışın [z] Kış mevsiminde, kış zarfında, kış vaktinde.

Kışkırmak [f] Ürkmek. Telâşa düşmek. Ürküp kaçmak. Heyecanlanmak.

Kışkırtmak [f] Ürkütüp kaçırtmak. Ürkütmek. Teşvik etmek. Heyecana düşürmek.

Kışla [i] Askerin oturmasına mahsus bina veya yer.

Kışlak [i] Kışla. Kışın oturulacak yer. Hayvaların kışın çekildiği havası mutedil yer.

Kışlamak]f] Kış yapmak, kış olmak, hava kışa dönmek. Kışı geçirmek.

Kışlatmak [f] Kışı geçirtmek.

Kışlık [s] Kışa mahsus, kış mevsimi için. [i] Kış mevsiminde oturulan ev.

Kışmer [s] Eziyet eden, muzip.

Kışmerlik [i] Eziyetçilik, muziplik.

Kışrî [s] Kabuğa mensup ve müteallik. Kabuklu.

Kışrıarz [i] Küreiarzın kabuğu sayılan ve muhtelif tabakalara ayrılmış olan haricî kısmı.

Kıt [s] Az, nadir, noksan, eksik.

Kıt [i] Yan, int, nezt. Fikir ve zehap, meslek, itikat.

Kıta [i] Kesme, katı. Dairede iki kuturla arasındaki kavsin teşkil ettiği parça.

Kıt'a [i] Küreiarzın beş büyük parçasından herbiri. Parça, kısım, bölük, adet. Memleket, taraf, cihet. Dairenin bir kavsile onun veteri ara sında kalan parça. Müfreze, askerî kuvvet, küçük bir cüzütam. İki veya daha ziyade beyitten ibaret bir tarzı nazım.

Kıtaat [i] Kıt'anın cem'i, kıt'alar

Kıtık [i] Minder gibi şeyler doldurmağa yarayan keten ve kendir kabuğu.

Kıtıpyos [s] Entipüften şey, adi, Kırtipil. Saçmasapan söz.

Kıtır [ı] Uydurma söz, yalan, palavra.

Kıtır [i] Patlatlamış mısır tanesi.

Kıtırcı [s] Palavracı yalancı, uydurma söz söyliyen

Kıtırdamak [i] Kıtır kıtır etmek, gevrek bir ses çıkarmak.

Kıtırdatmak [f] Kıtır kıtır ettirmek, gevrek bir ses çıkartmak.

Kıtırdı [i] Kıtır kıtır etme, sert ve gevrek ses.

Kıtır kıtır [i] Sert yahut gevrek bir sesi taklit için kullanılır.

Kıt kıt [i]Tavuk v. s. yi çağırmak için kullanılır.

Kıtlaşmak [f] Az bulunan bir hale gelmek, azlaşmak.

Kıtlık [i] Azlık, az ve nadir bulunma. Kuraklık v. s. sebeplerle yiyecek ve içecek bulunmaması ve bu yüzden ilerigelen açlık.

Kıvam [i] Mayi birşeyin koyuluk derecesi, karar. Durma, duruş, kaim olma. Birşeyin lâzım olan derecesi, çağ.

Kıvamlanmak [f] Koyulaşmak, kıvama gelmek. Lâyık ve münasip dereceyi bulmak.

Kıvamlı [s] Kıvamında olan, lüzumu derecede koyu v. s. olan.

Kıvamsız [s] Kıvamında olmayan, koyuluk v. s. si lüzumu derecede olmayan.

Kıvanca [i] Aktarma, nakil, bir gemiden diğer gemiye nakletme.

Kıvanç [s] Öğünen, kibirlenen, kendine güvenen.

Kıvanmak [f] Öğünmek, koltukları kabarmak; kendine güvenmek.

Kıvılcım [i] Ateşten sıçrayan küçük parça, şerare.

Kıvırcık [i] Eti leziz ve tüyü kıvrık, kuyruğu ince bir cins koyun. Bu koyunun eti. [s] Düz durmayıp kıvrılan, kıvır kıvır, buruşup toplanan, buruşuk.

Kıvır kıvır [i] Büklüm büklüm, kıvrım kıvrım.

Kıvırma [i] Kıvırmak işi. Ba: kıvırmak. Kumaş kenarının fitil gibi bükülerek dikilmesi.

Kıvırmak [f] Bükmek, kıvırcık haline komak. Katlamak. Kumaşın kenarını bükmek. [c] Becermek. Oynamak, naz ve cilve ile kırılmak, raksetmek.

Kıvırtmak [f] Büktürmek. Katlatmak, kırdırmak. Kumaşın kenarını fitil gibi büktürüp diktirmek.

Kıvrak [s] Kangal olmuş, pek ziyade kıvrılmış, Derlitoplu, becerikli. Canlı, ateşli, çalâk. Nazlı, cilveli, oynak, açık.

Kıvramak [f] Bükülüp buruşmak, kıvırcık olmak.

Kıvrılmak [f] İğrilip bükülmek, çekilip toplanmak. Kangal olmak. Katlanmak, bükülmek.

Kıvrım [s] Bir şeyin iğrilip bükülen yer, büklüm.

Kıvrım kıvrım [i] Çok kıvırcık. Sancıdan kıvranıp durma.

Kıvrınmak [f] Kıvrım olmak, bükülüp büzüşmek. sancı v. s. tesirile iki yana sallanmak.

Kıvrıntı [i] Kumaşın kenarını fitil gibi bükerek dikme, kıvrılıp dikilmiş.

Kıyafet [i] Kılık, hakikî şekil, suret, giydiği elbisenin heyeti umumiyesi, İnsanın şekil ve suretinden ahlâk ve tabiatini keşfetmek mahareti (ilmi kıyafet).

Kıyafetli [s] Esvabı uygun, kılığı yerinde. Muayyen bir kılık ve kıyafeti olan.

Kıyafetname [i] İnsanın haricî şeklinden ahlâk ve tabiatini istihraç etmekten bahseden kitap.

Kıyafetsiz [s] Kılığı yerinde olmayan, kıyafeti uygunsuz, biçimsiz, kılıksız. (Tahkir için de kullanılır).

Kıyak [s] Merhametsiz, gaddar. Şiddetli, cesur. Fevkalâde, mubalâğalı, aşırı, pek. Güzel, nefîs.

Kıyaklık [i] Merhametsizlik, gaddarlık.

Kıyam [i] Kalkma, ayakta durma. Ayağa kalkma. Bir işe kalkışma, teşebbüs. Ayaklanma, isyan etme, karşı durma.

Kıyamamak [f] Acımak, feda edememek, esirgemek.

Kıyamet [i] Dünyanın sonu. [c] Çok büyük musibet, afet. Patırdı, gürültü, curcuna.

Kıyamflâması [i] Bir limandan hareket etmek üzre bulunan gemilerin çektikleri etrafı mavi ve ortası beyaz bayrak.

Kıyametgünü [i] Dünyanın sonunda bütün ölülerin ayaklanacağı farzolunan gün, ruzumahşer.

Kıyas [i] Birşey hakkında diğer birşeye göre hükmetme. Benzetme, temsil, teşpih. Ayar, mikyas, mizan, ölçü. Asıl, kaide, usul.

Kıyasen [h] Benzederek teşpih ve nisbet ederek. Benzedildikte. Kaideye tatbik ederek.

Kıyasî [s] Kaideye uygun. Kıyasa mensup ve müteallik.

Kıydırmak [f] İnce ince doğratmak. Kıyma haline getirtmek. Gadrettirmek. Öldürtmek. Nikâh aktettirmek.

Kıyı [i] Kenar, uç, köşe. Deniz kenarı, sahil.

Kıyıcı [s] Merhametsiz, gaddar. Kıyan, esirgemeyen. [i] Tütün v.s. kıyan. Sahilde balık avlıyan. Vaktile sahile düşen ve devlet hazinesine kalan eşyayı çıkarıp hıfzetmeğe memur adam.

Kıyıcılık [i] Kıyıcı hal, sıfat ve vazifesi. Ba : kıyıcı.

Kıyık [s] Kıyılmış, ince ince doğranmış.

Kıyıklık [i] Kıyılmış ve ince ince doğranmış şeyin hali. [c] İnhiraf.

Kıyılmak [f] İnce ince doğranmak. Esirgenmemek, gaddarlık edilmek. Öldürülmek. Kıydırılmak, takat kalmamak. Ezilmek, bayılmak. Aktolunmak.

Kıyım [i] İnce doğramak işi ve tarzı. Bir defada kıyılan miktar. Uyuşukluk, kırıklık, kesiklik.

Kıyımlı [s] Bir türlü doğranmış olan.

Kıyınmak [f] Kırıklık ve kesikliğe uğramak, ezinti hissetmek.

Kıyıntı [i] Kıyılmış şey,

kıyma mahsulü. Mide ezilmesi, bayılma. Kırıklık, kesiklik, inhiraf.

Kıyırüzgârı [i] Gece vakti karadan denize esen rüzgâr.

Kıyısıra [i] Sahil boyunca, sahili takip ederek.

Kıyışmak [f] Uyuşmak, anlaşmak, uyuşup karar vermek, kesişmek.

Kıyma [i] Kıyılmış et.

Kıymak [f] İnce ince doğramak. Öldürmek, gadretmek. Esirgememek, feda etmek. Acımamak gadretmek. Kararlaştırmak, aktetmek.

Kıymalı [s] Kıyma ile yapılmış, içinde kıyma olan, kıyma ile doldurulmuş.

Kıymatahtası [i] Üzerinde et kıyılan kalın tahta.

Kıymet [i] Değer, paha, bedel. İtibar, izzet.

Kıymetli [s] Zikıymet, pahalı, ağır, kıymeti olan, değerli.

Kıymetsiz [s] Değeri olmayan, ucuz, sürümsüz, değersiz.

Kıymetsizlik [i] Değersizlik, kıymet yokluğu, sürümsüzlük, revaçsızlık.

Kıymetşinas [s] Kıymet tanıyan, kıymetbiler, kadirşinas.

Kıymık [i] İncecik ve sivri tahta ve kemik parçası. Küçük yonga.

Kıymıklı [s] Tahta veya kemik parçacıklarını havi.

Kıyrak [s] Yakın, karip, komşu, ırak mukabili.

Kıyye [i] Okka.

Kız [i] Genç ve evlenmemiş dişi. Dişi evlât, kerime.

Kızak [i] Kar ve buz üzerinde kaymağa mahsus araba. Kar üzerinde kaymak için çocukların tahtadan yaptıkları şey. Üzerinde gemi yapılıp beraber denize indirdikleri tezgâh. Kayığın denize indirilmesi için ağaç döşenmiş meyilli yol üzerinde kaydırılan bir nevi beşik (Kızak yapmak: kaymak. Tramvay kızak yaptı).

Kızaklık [i] Döşeme tahtalarının altındaki kılıçlama kirişler.

Kızalak [i] Gelincik çiçeği.

Kızamık [i] Vücutte kırmızımsı birtakım lekeler hâsıl eden ve umumiyetle çocuklara arız olan sari hâstalık.

Kızan [i] Delikanlı cesur ve silâhlı köylü genci, köy kahramanı. Oğlan, erkek çocuk.

Kızarmak [f] Kırmızı olmak, kırmızılaşmak. (Meyva) olmak, yetişmek, hamlığı bitmek. Ateş üzerinde veya tava ve tencerede kavrulmak. Utanmak mahcup olmak.

Kızartma [i] Tavada ve yağ ile kızartılmış bir et yemeği. Tava veya tencerede kızartılmış balık yemeği [s] Tavada kızartılmış.

Kızartmak [f] Kırmızı etmek, kızıl renginde yapmak. Ateşte kırmızı oluncaya kadar kavurtmak [c] Mahcup etmek.

Kızdırmak [f] Ateşte sıcak yapmak, sıcaklığını yükseltmek. Hiddetlendirmek, küplere bindirmek. Azdırmak, azmasına sebebiyet vermek. Kızıştırmak.

Kızgın [s] Çok sıcak çok kızmış. Hiddetli, kızmış, dargın, gücenmiş. Alevlenmiş, kızmış. Azmış, azgın.

Kızgınlık [i] Çok ısınmış şeyin hali, ziyade sıcaklık. Kırgınlık, gücenme, hiddet, alevlenme, şiddet bulma, Azgınlık, azma.

Kızgırmak [f] Yılan ıslık çalmak. Doğan ava giderken uluyup bağırmak.

Kızık [i] Birkaç gözden fışkıran madensiz sıcak su.

Kızıl [s] Kırmızı, al, kırmız olacak kadar ısınmış, kızgın. Azgın, aşırı derecede. Altın, altından.

Kızıl [i] Kızamığa benziyen ve ondan daha tehlikeli olan sari bir çocuk hastalığı.

Kızıl [i] Kıldan yapılmış ip.

Kızılağaç [i]Bir cins büyük orman ağacı.

Kızılca [i] Bir nevi düz gün. [s] Kırmızıca, kırmızımsı.

Kızılbaş [i] Bektaşiliğe

benzer bir tarikat. Şiîlerin bir şubesi. Şah İsmailin bir sınıf askeri.

Kızılca [i] Sert buğday.

Kızılcabuğday [i] Ba: kızılca.

Kızılcahil [s] Karaca-hil, birşey bilmez.

Kızılcakıyamet [i] Velvele, patırdı, dehşetli gürültü.

Kızılcık [i] Reçel ve şerbeti yapılan kırmızı renkte mayhoş ve çekirdekli meyva.

Kızılcıksopası [i] Pek sert ve dayanıklı olan kızılcık ağacının dallarından yapılan değnek. [c] Dayak, kötek, tedip.

Kızıldeli [s] Zırdeli, büsbütün çılgın.

Kızılelma [i] Vaktile Türkler tarafindan Roma şehrine verilen isim.

Kızılerikfırtınası [i] Haziran sonunda olan bir fırtına.

Kızılhastalığı [i] Kızıl, iskarlatin; çocukların tutulduğu kızamığın daha tehlikelisi.

Kızılırmak [i] Anadoluda bir nehir ismi.

Kızılkuruş [i] Eskiden ecnebi altın parasına verilen isim.

Kızıllık [i] Kırmızılık, kırmızı renk. Kızıl, kızıl-hastalık, iskarlatin. Bir nevi düzgün.

Kızıllıkotu [i] Bir nebat ismi, eşekkulağı.

Kızılsöğüt [i] Söğüt ağacının bir cinsi.

Kızılşap [i] Açık eflâtuni renk.

Kızıltoprak [i] Kiremit renğinde olan arazi. Anadolu demiryolu üzerinde Haydarpaşadan sonra gelen ilk istasiyon.

Kızılyaprak [i] Bir nebat ismi, kasıkotu.

Kızışmak [f] Şiddet kespetmek, alevlenmek, ateşlenmek. Revaç bulmak, alışveriş artmak. Azmak, kızgınlık ve hararet peyda etmek.

Kızkilimi [i] Aşiret kızlarının dokudukları kıymettar bir nevi kilim.

Kızkuşu [i] Ağaçkakanın yeşili.

Kızlarağası [i] Eskiden saraylarda bir unvan ve makam ismi.

Kızlık [i] Kız olmak hali. Bekâret.

Kızmemesi [i] Bir nevi şeftali ve ağaçkavunu.

Klarnet, klarneta [i] Bir nevi musiki aleti, kırnata.

Klase [i] Sınıflara ayırma, tasnif.

Klasik [s] Eskileri nümune ittihaz ederek ve onların çizdiği esas ve kaidelere mutabık. [Klasik edebiyat, klasik lisan v. s.] [i] Mükemmeliyeti yüzünden nümune ittihaz olunan şey.

Klasisizim [i] Eskileri nümune ittihaz eden edebî meslek.

Klasör [i] Kâğıt, dosya, evrak v.s. koymak için göz göz yapılmış dolap. Göz göz büyük cüzdan. Evrak tasnifi için yapılmış iki kaptan ibaret mahfaza, musannif.

Klaun [i] Atcambazlarında türlü türlü tuhaflıklar yaparak halkı güldüren adam, soytarı.

Klaviye [i] Piyanonun taşları, tuş. Yazı makinasının herbiri bir harfle bağlı olan ve üzerine parmakla basılan düğmeleri. Yazı makinasında harflerin tertip şekli.

Klefta [i] Hırsizlık, yankesicilik.

Kleftacı [i] Hırsız, yankesici, çapulcu.

Kleptoman [s] Hırsızlık iptilâsına tutulmuş, hırsızlık hastalığına müptelâ.

Kleptomani [i] Hırsızlık iptilâsı, hırsızlık hastalığı, hırsızlığı itiyat edinmekten ibaret hastalık.

Klik [i] Adi ve bayağı insanlar meclisi, reziller alayı.

Klima [i] İklim.

Klimatoloji [i] İklimlerden bahseden ilim.

Klinik [i] Tıp tahsili görmekte olan talebeye hastanın başucunda verilen ders. Talebenin staj görerek doktorluk ve cerrahlığa alıştığı hastahane. Hasta muayenehanesi, hastaların tedavi edildiği müessese.

Klişe [i] Basılmak üzre üstünde yazı veya resim bulunan madenî levha. Menfi fotoğraf resmi. Daima ve ayni şekilde tek-

rar edilen fikir veya cümle, basmakalıp.

Klişeci [i]Kilişe yapan, çinkoğraf.

Klişecilik [i] Klişe yapmak san'atı, çinkoğraflık.

Klor [i] Sarı ve yeşilimsi renkte bir basit cisim.

Klorofil [i] Yapraklarda bulunan yeşil madde.

Kloroform [i] Hastaya ameliyat yapılacağı sırada kullanılan hissi uyuşturucu mayi.

Kloş [i] Alt tarafı geniş ve bir çan şeklini alan kadın etekliği ve fistan.

Klüp, kulüp [i] Konuşmak, eğlenmek ve vakit geçirmek için mahal. Cemiyet, yurt, dernek.

Kovalisyon [i] İttihat, ittifak.

Koaltar [i] Madenkömürünün taktirinden çıkan bir nevi reçineli vernik ki madenî âletleri rutubetin tesirinden muhafaza için kullanılır.

Kobalt [i] Kırmızımtrak beyaz bir maden.

Kobay [i] Diri olarak teşrih tecrübelerinde kullanılan küçük ve adatavşanına benzer bir hayvan, hint-domuzu.

Koca [i] Zevç, kadının erkeği. [s] Büyük, azîm. İhtiyar, yaşlı. Eski, kadîm meşhur. Muktedir, âkil, büyük, müdebbir.

Kocabaş [i] Pancarın büyük ve iri cinsi.

Kocabaşı [i] Muhtar, köy ihtiyarlarının birincisi.

Kocadağ [i] İri yarı adam.

Kocakarı [i] İhtiyar kadın, acuze.

Kocakarısoğuğu [i] Berdelâcuz, mart ayı içinde sekiz gün devam eden bir fırtına.

Kocalak [i] Bir nevi büyük çaylak.

Kocalamak [f] Kocamak, kocalaşmak, ihtiyarlamak, ihtiyar olmak.

Kocalaşmak [f] Kocamak, ihtiyarlamak, ihtiyar olmak.

Kocalı [s] Zevci olan, kocası olan.

Kocalık [i] Bir kadının zevci olmak hali, zevçlik. İhtiyarlık.

Kocalmak [f] İhtiyarlamak, ihtiyar olmak.

Kocaltmak [f] İhtiyarlatmak, kocatmak. [c] Çok yormak.

Kocamak [f] Kocalmak, ihtiyarlamak, ihtiyar olmak.

Kocaman [s] İri, büyük, koskoca.

Kocaoğlan [i] Ayı.

Kocasız [s] Kocası olmayan, evlenmemiş yahut dul [kadın].

Kocatmak [f] Kocaltmak.

Kocayemiş [i] Çileğe benzer bir meyva.

Kocunmak [f] Alınmak, huylanmak. Kuşkulanmak.

Kocuşmak [f] Biribirine sarılmak, biribirini derağuş etmek, kucaklaşmak.

Koç [i] Damızlık erkek koyun, iri ve besli erkek koyun. [c] Yiğit, cesur.

Koçaç [i] Arabacı, araba süren adam. Eski bir nevi araba.

Koçak [s] Yiğit, metîn, şeci.

Koçan [i] Yapraklı bazı sebzelerin göbek kısmı. Mısır taneleri çentildikten sonra kalan kısmı. Yaprağın deftere merbut kalan ve koparılmış kâgıtta yazılı olan şeylerin aynini havi olan kısmı.

Koçbaşı [i] Eskiden kalelere hücum ederken kullanılan bir alet.

Koçboynuzu [i] Bir nevi nebat. Kuvvetli çengel. Halat bağlamak üzre güvertelerde muhtelif yerlere mıhlanılan ağaç veya demirden yapılan parça.

Koçkar [i] Döğüş için hazırlanmış koç.

Koçkatımı [i] Koçların koyunlara salıverilmesi. Sonbaharda koçların koyunlara salıverildiği mevsim.

Koçlanmak [f] Koç gibi kalkıp davranmak. Yiğitlenmek, tosunlanmak.

Koçmak [f] Sarmak, sarılmak, bağra basmak, derağuş etmek, kucaklamak.

Koçu [i] Hububat koymağa mahsus ambar. Her tarafı pencereli bir araba.

Koçucu [i] Arabacı.

Kodaman [s] İri, hantal, battal. İlerigelen, âyandan, eşraftan, nüfuzlu.

Kodein [i] Öksürüğü kesmek için kullanılan ve afyondan çıkarılan bir madde.

Kodeks [i] İlâçların tertip ve imalini tarif eden kitap.

Kodomon [s] Dargın, kızgın, hadit, zalim.

Kodoş [s] Pezevenk, deyyus.

Kodoşluk [i] Pezevenklik, deyyusluk.

Kof [s] İçi boş, kovuk. [c] Cahil, ilmi ve aklı olmayan, ahmak.

Kofana [i] Lüferin büyüğü.

Kofluk [i] İçi boş şeyin hali, kovukluk. [c] Cahillik, ahmaklık, beyinsizlik.

Kofrfor]i] Demir kasa.

Koğdurmak, kovdurmak [f] Ba: Kovdurmak.

Koğma, kovma [i] Ba: kokma.

Koğmak, kovmak [f] Ba: kovmak.

Koğucu, kovucu [s] Ba : Kovucu.

Koğulmak,kovulmak [f] Ba : Kovulmak.

Koğuş, kovuş [i] Ba : Kovuş.

Kok [i] Yağı çıktıktan sonra söndürülmüş madenkömürü.

Koka [i] Hindistancevizi ağacının kökü ve bu kökten yapılan tespih ve saire.

Koka [i] Yaprakları kahve ve çay gibi münebbih olan ve çiğnenince ağızla midenin hissini iptal eden Amerika kıt'asında Peruda yetişen bir ağaç.

Koka [i] Bir nevi Yeniçeri serpuşu.

Kokain [i] Müptelâları tarafından enfiye gibi burna çekilerek kullanılan ve koka yaprağından alınan hissi iptal edici beyaz bir toz.

Kokarca [i] Sansar nev'inden pis kokulu bir hayvan.

Kokart [i] Şapka veya jaket üzerinde taşınan alâmet, nişan. İpek kumaş veya şeritten fiyango.

Kokayağı [i] Sadeyağı

makamında yemeklerde kullanılan bir nevi nebatî yağ, vejetalin.

Koket [s] Hoş, zarif, şık. Hoşa gidecek şeyler yapan kendini beğendiren. Fındıkçı.

Koklamak [f] Birşeyi burna yaklaştırarak kokusunu almak, burna getirip kokusunu çekmek.

Koklaşmak [f] Biribirini koklamak, biribirinin kokusunu almak. [c] Tanışmak, anlaşmak. Sevişmek, sarılıp öpüşmşk.

Koklatmak [f] Birine birşeyin kokusunu duyurmak. [c] Pek az miktarda vermek, kokusunu bile duyurmamak.

Kokmak [f] Koku vermek,koku neşretmek.Taaffün etmek, bozulnp pis bir koku vermek. [c] Evvelden vukuu hissolunmak.

Kokmuş [s] Kötü koku hâsıl etmiş, müteaffin.

Kokona [i] Yaşlı rum karısı.

Kokoroz [i] Koçanlı mısırbuğdayı. [c] Sivri ve çirkin kılıklı şey.

Kokorozlanmak [f] Kokoroz gibi dikilmek.

Kokot [i] Hafifmeşrep kadın, fahişe.

Kokoz [s] Züğürt, parasız, meteliksiz.

Kokozlamak [f] Züğürtlemek, parasız kalmak.

Kokozluk [i] Züğürtlük, parasızlık.

Koku [i] Burun vasıtasile hissolunan şey. Çamaşır v. s. nin güzel kokması için üzerine sürülen şey. Levanta, esans.

Kokulu [s] Kokusu olan, iyi veya kötü bir koku veren. Güzel kokan.

Kokusuz [s] Kokusu olmayan, iyi veya kötü bir koku vermiyen.

Kokutmak [f] Koku vermek, iyi veya kötü bir koku aldırmak. Bozulup taaffün etmesini mucip olmak. [c] Bıktırmak, taciz etmek.

Kol [i] İnsan vücudünün omuzdan parmak uçlarına kadar olan kısmı, bazu. Atın ön ayağı. Elbisenin kola gelen, kolu örten kısmı. Ağaç dalı. Şube, bölük, kısım, taraf. Bazı alet-

lerin tutulacak yeri, sapı. Bir ordunun ayrıldığı kısımların herbiri. Emniyet ve teftiş için gezdirilen veya gönderilen asker kuvveti. Şube, zümre. Oyuncu v. s. takımı. Birşeyi açıp kapamak veya birşeye dayanmak için kol gibi uzanan ağaç veya demir v. s. Bir halatın kalınlığını yapan iplerin herbiri.

Kola [i] Kâğıt gibi şeyleri yapıştırmağa mahsus ve kaynatılmış nışastadan yapılmış macun. İnce tahtaları biribirine yapıştırmak için kullanılan tutkal. Gömlek, çamaşır v. s. yi parlak ve dik yapmak için sürülen ve üzerinden ütü geçirilen nışastadan yapılan bir madde. Gömlek, çamaşır v. s. yi sulu kola mahlûtu ile ıslattıktan sonra ütüleme.

Kolacı [i] Yaka, gömlek v. s. ye kola yapan adam vo bu adamın dükkânı.

Kolacılık [i] Kalacının meşguliyeti, kola yapmak san'atı.

Kolaçan [i] Çapul ve hırsızlık niyetile gezip dolaşma. Gezme, dolaşma.

Kolağası [i] Eskiden mevcut olan yüzbaşı ile binbaşı arasındaki rütbe,

Kolalamak [f] Kolaya batırılıp ütülemek. Kola veya tutkal ile yapıştırmak.

Kolalanmak [f] Kolaya batırılıp ütülenmek. Kola ile yapıştırılmak.

Kolalatmak [f] Yaka ve gömlek v. s. yi kola ettirmek. Kola ile yapıştırtmak.

Kolalı [s] Kola edilmiş, kolaya batırılıp ütülenmiş. Kola veya tutkal ile yapıştırılmış.

Kolan [i] Yassı ip, örme ve enli kuşak. Hayvanın belinin altından geçirilen ve üzerine eyer ve semer bağlanan örme veya kayıştan bağ. Salıncak ipi. Çadır kenarına dikilen enli ve kalın şerit.

Kolanyeri [i] Atın belinin ortası, kolanın geçirildiği yer.

Kolay [s] Zahmetsiz, güç olmayan [h] Kolaylık-

la, sühuletle. [i] Kolaylık, sühulet. Çare, tedbir.

Kolayca [z] Oldukça kolay, pek zahmetli olmayan, zahmetsizce, sühuletle.

Kolaycacık [h] Pek kolay olarak, pek ziyade sühuletle.

Kolayımsı [s] Kolayca, zahmetsizce.

Kolaylamak [f] Kolay yapmak, teshil etmek. Sonuna takarrüp ettirmek. Sühulet kespetmek.

Kolaylandırmak [f] Kolaylanmak, teshil etmek.

Kolaylanmak [f] Sühulet kespetmek. Bitmeğe yaklaşmak.

Kolaylaşmak [f] Kolay olmak. Basitleşmek. Hitam ve ikmaline yaklaşmak.

Kolaylaştırmak [f] Teshil etmek, güçlüğünü izale etmek. Basitleştirmek. İkmaline yaklaştırmak.

Kolaylatmak [f] Kolaylaştırmak. Ba : Kolaylaştırmak.

Kolaylık [i] Sühulet, zahmetsizlik. Çare, tedbir, vasıta. Zaruretin zıddı, hal ve vakti yerinde olma.

Kolaylıkla [h] Sühuletle, zahmetsizce, müşkülâtsız, güçlük çıkarmadan.

Kolcu [i] Bekçi, gardiyan, kaçakçılığa mâni olmak için gümrük v. s. müesseselerin bu işle uğraşan memurları.

Kolculuk [i] Gümrük v. s. müesseselerce kaçakçılığı takip eden memurların vazifesi, bekçilik, gardiyanlık.

Kolçak [i] Bileğe takılan yünden örme eldiven.

Koldaş [i] Arkadaş.

Koldemiri [i] Kapı tırkazı. Bir nevi kundakçı aleti.

Kolej [i] Orta tedrisat mektebi, lise. Bir cemaatin tesis ettiği ve ekseriya bir devlet veya cemiyetten yardım gören büyük ve hususî ortamektep.

Kolejli [i] Kolej talebesi, koleje devam eden.

Kolera [i] Sık sık amel ve kusma ile başlıyan çok tehlikeli ve sarî bir hastalık.

Koleralı [s] Koleraya tutulmuş, kolera hastalığına yakalanmış.

Kolgan [i] Bir nevi çatallı diken.

Koli [i] Paket, beze sarılı veya torba içinde büyük paket.

Kolkemiği [i] Koldaki kemiklerin heyeti umumiyesi.

Kolkotar [i] Kibritiyeti hadidin ateşte kızdırılmasından hâsıl olan kırmızı ve humzu haditten ibaret cilâ tozu.

Kollamak [f] Araştırmak, yoklamak. Kayırmak, himaye etmek. Beklemek, gözlemek, intizar etmek, tarassut etmek.

Kollap [i] Sırma sarmağa mahsus birnevi çark. Bir cins menteşe.

Kolleksiyon [i] Pul, resim v. s. gibi şeyleri toplamak hevesi ve bu toplanan şey.

Kollek [i] Arkadaş, sınıf, meslek ve san'at arkadaşı.

Kollektif [i] Birçok kimselerden ve şeylerden mürekkep olan. İki veya daha ziyade kimselerin müştereken çalışmak ve teşebbüsün neticesinden tamamen mes'ul olmak suretile aktettikleri şirket.

Kollektivism [i] Komünizmin ilk şekli olan içtimaî bir meslektir ki sâyu amelde ve ticartte iştirak esasına istinat eder.

Kollektivite [i] İştirak hali. Bir arada bulunma.

Kollektör [i] Dinamonun bakır tel fırçaları.

Kollu [s] Kolları olan elbise. Kolu olan, kol salmış.

Kolluk [i] Gömlek kollarının nihayetine takılan ve bileği örtüp saran iğreti ve kolalı veya kolasız kumaş.

Kolodiyom [i] Sürüldüğü şeyin üzerinde parlak bir tabaka teşkil eden mayi.

Kolofan [i] Karasakız, reçina.

Kolon [i] Müstamir. Bir müstamereye hicret etmiş Avrupalı çiftçi.

Kolon [i] Pek küçük eşek yavrusu. Yabanî eşek.

Kolon [i] Amut, sütun, direk. Yazı sütunu.

Kolonel [i] Miralay. (Ecnebi orduları zabitanı için kullanılır.)

Kolonet [i] Küçük direk, direkçik.

Koloni [i] Müstemleke, müstamere. Bir müstemlekeye hicret eden halk. Bir memlekette bulunan ecnebi tebaa.

Kolonlamak [f] (Dişi eşek) Yavrulamak.

Kolordu [i] Birkaç fırkadan ibaret ve ordunun en büyük cüzülerinden biri, tahminen 20.000 asker.

Koloridye [i] Uskumru balığının küçüğü.

Kolosal [i] Muazzam, devasa. Haddinden fazla büyük. Çok geniş.

Koltuk [i] Kol ile omuzun birleştiği yerin altındaki oyuk. Kenar, köşe, kuytu yer. Tellâl, eskici dükkânı. Kenarlı ve arkalı büyük ve geniş sandalye. Yüze karşı medih, pohpohlama. Zifaf günü. Adi meyhane.

Koltukaltı [i] Koltuğun içi, oyuğu.

Koltukçu [i] Eski eşya alan ve satan kimse. Meyhaneci, küçük ve adi bir meyhaneyi idare eden adam. [s] Yüze karşı medihte bulunan, müdaheneci, ipokrit.

Koltukdeğneği [i] Sakat ve ayakta duramayan insanların bir ucunu koltukaltına koyup üzerine dayandıkları kalın değnek.

Koltukhalatı [i] Gemi rıhtıma yanaşınca baş ve kıç tarafından verilen palamar.

Koltuklamak [f] Koltuğuna girmek, kolundan tutmak. Yüze karşı methetmek, müdahenede bulunmak.

Koltuklu [s] Kolu dayatacak yeri olan. İstinat edecek yeri ve iltiması olan.

Koltukresmi [i] Zifaf günü güveyin gelinin koltuğuna geçerek odaya çıkarması merasimi.

Koltukzaviyesi [i] İstihkâmın köşe tabyası.

Kolum [i] Yayın kolu.

Koluuzun [s] Hükmü geçer, muktedir, nafiz.

Kolye [i] Gerdanlık.

Kolyoz [i] Uskumruya benzer ve biraz daha büyük bir balık.

Kolza [i] Tohumundan yanacak bir yağ çıkarılan bir nevi yabanî lâhana.

Kolzayağı [i] Bir nevi yabanî lâhana tohumundan çıkarılan ve sanayide kullanılan bir yağ.

Koma [i] Kesme işareti, kelimenin telâffuzunda kapalı heceyi sedalı harfle başlıyan bir hece takip ederse bir anlık bir tevakkufu temin eden işaret, (’) işareti: mes’ul, meş’um gibi.

Koma [i] Hastalık neticesi bitkinlik, ölüme yakın hal, derin uyku.

Koma [i] Komak işi. Ba: Komak. Odalık cariye.

Koma [h] Acele ve sürat ifade eder: Koma koş, koma yürü.

Komak [f] Yerleştirmek, bir yere vazetmek. Bırakmak, terketmek. Müsamaha ve müsaade etmek. Bırakmak, bulundurmak, tutmak. Yükletmek, hamletmek, vermek, tespit ve tayin etmek. Nasbetmek. Geymek. Tutmak, edinmek, hâsıl etmek. Yerleştirmek, göndermek, kabul ettirmek. Pişmek yahut olmak üzre hazırlamak, pişmek üzre ateşin üzerine bırakmak. Kurmak, düzeltmek.

Komandit [i] Hissedarları para verip kâr ve zararına ve işine karışmayan şirket.

Komant [i] Sipariş, ısmarlama.

Komanter [i] Tefsir, tenkit. Haşiye, şerh, ilâve. Makale, fıkra.

Kombinezon [i] Çare, tedbir, tarzıhal, tertip. Kadınların gömlek yerine giydikleri beyaz veya renkli çamaşır, kadın iççamaşırı.

Komedi [i] Eğlenceli, güldürücü şey. Dram ve vodvil karışık oyun.

Komediyen [i] Komedi oynayan san’atkâr, aktör veya aktris.

Komedya [i] Gülünç oyun, muthike. [c] Tuhaf şey, gülünç iş, maskaralık.

Komedyacı [i] Sahne-

de türlü türlü gülünç şeyler yaparak güldüren adam, muthike oynayan.

Komi [i] Ticarethane kâtip veya memuru.

Komik [i] Komedya oynayan oyuncu, komedyacı. Mukallit, soytarı. [s] Komedyaya mensup, güldürücü. Gülünç.

Komilfo [i] Giyinip konuşmasını ve muamelesini bilen, terbiyeli, kibar [adam]. Dürüst, doğru, kibar ve lâzım olduğu gibi hareket veya iş.

Komiser [i] Hükûmet tarafından tayin olunmuş fevkalâde memur, mümessil. Polis amiri.

Komiserlik [i] Komiser sıfat ve memuriyeti. Ba: komiser.

Komisyon [i] Bir işi tekik ve idare etmek, veya bir mes'ele hakkında görüşüp karar vermek üzre tayin veya intihap suretile toplanan heyet. Encümen.

Komita [i] Gizli ve fena bir maksat peşinde koşan cemiyet. Bu cemiyete mensup olan adam. Siyasî bir maksat peşinde koşan şaki, eşkıya.

Komitacı [i] Komitaya meusup olan, komita. Eşkıya.

Komitacılık [i] Siyasî ve gizli maksatlar peşinde koşan cemiyet mensupluğu. Eşkıyalık.

Komite [i] Hususî bir iş veya hayırlı bir maksat için intihap edilen yahut teşekkül eden heyet.

Komivayajör [i] Seyyar tüccar memuru.

Kommütatör [i] Elektrik cereyanını kesip açmağa veya istikametini değiştirmeğe yarayan alet.

Komodin [i] Karyolanın yanına konulan ve üzerinde lâmba, su v. s. bulunan küçük dolap.

Komodor [i] İngiltere ile Amerikada miralayla mirliva arasında hususî bir rütbeyi haiz bahriye zabiti. Felemenkte filo kumandanı.

Komot [i] Konsol, birkaç gözlü dolap. [s] Kullanışlı, pratik.

Kompansasiyon [i] Taviz, telâfi. Tazminat, mahsup. Takas. Mükâfat.

Komparezan [i] Mukayese, nisbet, kıyas.

Kompartiman [i] Vagon bölmesi, göz, vagon içinde yolculara mahsus bir veya iki üç kişilik oda.

Kompas, Kumpas [i] Pergel. Mürettiplerin yazı dizerken harfleri birer birer içine koyup içinde satırları teşkil ettiklri alet . Ölçüp biçme, hesap kurmà, tasarlama.Fesat, hile.

Kompaslı [s] Tertip ve tasmim olunmuş, tasarlanmış. Fesatlı, hileli, tezvirli.

Kompetan [s] Mutahassıs, salâhiyettar, bir işte en çok malûmat ve tecrübesi olan.

Komple [i] Dolmuş, tamam. Bütün teferruatını havi olmak : çay komple gibi.

Kompliman [i] İltifatkârane muamele ve sözler, sevimli ve kibar bir hareket veya söz. İltifat, selâm, tebrik.

Komplimancı [s] Kompliman yapmasını seven, çok kompliman yapan.

Komplo [i] Fena bir maksat ile bir yerde gizlice toplanıp verilen karar, kötükast, suikast.

Komposto [i] Su içinde şekerle pişmiş meyva: çilek kompostosu.

Kompozisyon [i] Besteleme, bestelenmiş musiki parçası. Terkip. Tertip. Telif. Mektepte talebeye verilen vazife, inşa ve tahrir vazifesi.

Kompozitör [i] Bestekâr, musiki parçaları besteleyen adam.

Kompres [i] Yara baskısı, yarayı sarmak için kullanılan bez. Berberlerin tıraştan sonra sıcak sulu bir havlu ile yüzü sarıp yıkamaları.

Komprime [i] Tablet. Kinin, aspirin v. s. gibi tazyık ile hap haline konmuş, ilâç.

Kompromi [s] Tehlikeye düşmüş, lekelenmiş, mes'ul olmuş. Bir kabahatte müşterek olan.

Komşu [i] Biribirine yakın yerde ikamet edenler.

Komşuluk [i] Komşu olmak, komşu hali.

Komünism [i] Müfrit sosiyalistlerin mesleği, mal ve mülkün müşterek olmasını kabul ve arzu edenlerin sistemi.

Komünist [s] Komünism taraftarı, komunismi meslek ve akide edinmiş olanlar. Ba : komünism.

Komünistlik [i] Komünism taraftarlığı ve mensupluğu, komünist olmak hali. Ba : kömünism.

Komünyon [i] Dinî cemaat. Hıristiyanlıkta bir dinî ayin.

Konak [i] Menzil, yolculukta gece vakti inilen yer. Yolculukta bir yerde durma, dinlenme, iki menzil arasındaki yol.Büyük ev, zengin ve mükellef ikametgâh. Resmî daire : Hükûmet konağı. Başta hâsıl olan kepek.

Konakçı [i] Yolda konak hazırlıyan adam. Seferber askerin yol esnasında konacağı yerleri seçip hazırlamağa memur zabit.

Konca, gonce [i] Açılmamış gül veya başka bir çiçek, tomurcuk.

Koncolos [i] Vampir, korkunç ve mevhum şahıs.

Konç [i] Çorap ve çizme ve potin gibi şeylerin yukarı kısmı.

Konçlu [s] Konçsuz olmayan, baldıra gelecek kısmı olan.

Konçsuz [s] Baldıra gelecek kısmı olmayan, kısa konçlu.

Kondansatör [i] Elektiriki, buharı veya bir gazı biriktirip teksif eden alet, meksife.

Kondoktor [i] Tramvay ve otobüslerde bilet kesmek ve arabayı durdurup yürütmeğe memur adam. Kılavuz, memur, müdür.

Kondurmak [f] Misafir etmek, yolcu ve misafire konak yapmak. Yerleştirmek, oturtmak, yer tutturmak. [c] Birinin aleyhinde hiçbir şey söyletmemek : Sevgilisine toz kondurmaz, gibi.

Konfederasyon [i] Umumî bir kuvvete tâbi ve muhtariyetlerini az çok mu-

hafaza eden devletler ittihadı ; müttehit hükûmetler. Cemiyet.

Konferans [i] Muallâk mes'eleleri müzâkere ve halletmek için toplanan muhtelif devletlerin murahhaslarından mürekkep meclis : Lozan konferansı. Bir mesele hakkında görüşmek üzre toplanma, müzakere. Muayyen bir mevzu etrafında verilen umumî ders: ilmî bir konferans verdi, gibi.

Konferansçı [i] Bir mahalde evvelden ilân olunmnş edebî, ilmî, siyasî, iktısadî v. s. bir mevzu etrafında umuma söz söyleyen adam. Konferans veren, hatip.

Konfeti [i] Renk renk ve küçücük kâğıt parçala rından yapılmış ve balo v. s. gibi umumî eğlence ve şenliklerde öteye beriye serpilen şey.

Konflor [i] Bir nevi mahallebi ve krema yapmakta kullanılan un.

Konfor [i] Rahatlık, insanın rahat etmesini temin eden şey.

Konfortabl [s] Esbabı istirahati havi, rahatlı, sühuletli, rahat ve istirahatı temin eden.

Kongre [i] Siyasî bir maksatla toplanan hükûmet reisleri veya sefirler meclisi. Müşterek bir gaye için müzakerede bulunmak üzre toplanan heyet. Bir cemiyetin veya şirketin senede bir defa vukubulan heyeti umumiye içtimaı.

Konguş [s] Çok akıllı, büyük zekâ ve tedbir sahibi.

Konje [i] İzin, müsaade, tatil.

Konkordato [i] İflâs eden bir adamın hesaplarını tasfiye için teşkil olunan vekillerden mürekkep heyet.

Konkre [s] Müşahhas, hakiki, filî, maddî, mütecanis.

Konkur [i] Müsabaka, imtihan.

Konkürans [i] Rekaket, musabaka.

Konma [i] Konmak işi. Ba : konmak.

Konmak [f] Yerleştirilmek, vazolunmak. Bırakılmak, terkolunmak. Yolda geceyi geçirmek üzre konak etmek, menzil tutmak. Muvakkaten yerleşmek, ça-

dır kurmak. Kuşlar uçarken inmek. Misafir olmak, misafir gelmek. Anaforculuk etmek, bedavadan ele geçirmek, istifade etmek.

Konsa [i] Kuş kursağı.

Konser [i] Musiki celsesi, musikili toplanma.]c] Muttarit gürültü. Dernek.

Konservatör [i] Muhafazakâr. İngilterede ve diğer bazı Avrupa memleketlerinde siyasî bir fırka ismi : Muhafazakâr partisi.

Konservatuvar [i] Umuma mahsus musiki mektebi, musiki akademisi.

Konserve [i] Kapalı bir kap içinde iyice muhafaza olunmuş sebze, et, veya komposto ve reçel.

Konsesyon [i] İmtiyaz. Müsaade, ruhsat.

Konsil [i] Ruhaniler, rahipler meclisi.

Konsiyan [s] Şuurlu, şuurdar, şuuruna hâkim.

Konsiyans [i] Vicdan. Şuur. İç, derun, bâtın.

Konsol [i] Komot, tahtadan birkaç çekmeli dolap.

Konsolit [i] Esham evrakı.

Konsolitçi [i] Esham ve diğer tahvilâtı alıp satan adam, esham taciri.

Konsolos [i] Yabancı devletlerin büyük şehirlerine devlet tarafından gönderilen siyasî ve bilhssa ticarî mümessil, şehbender.

Kosoloshane [i] Konsolosun oturduğu ve iş gördüğü bina, şehbenderhane.

Konsolosluk [i] Konsolos sıfat ve memuriyeti, şehbenderlik.

Konsolto [i] Birkaç doktorun bir hastayı tedavi etmek veya hastalığını teşhis etmek için bir arada toplanıp görüşmesi, konsültasyon.

Konsomasyon [i] Kahve gazino ve birahane gibi yerlerde içilen ve yenilen şey. Bu gibi şeylerden alınan istihlâk vergisi.

Konsorsiyüm [i] Cemiyet, şirket, iştirak.

Konsültasyon [i] İstişare, bir mes'ele hakkında fikir danışma. Birkaç doktorun bir araya toplanıp

bir hasta hakkında görüş - meleri, konsolto.

Konşumento [i] Bir malın gönderildiğini bildir - mek üzre vapur veya şimen-difer idaresi tarafından ve - rilen kâğıt, irsaliye vara - kası.

Kont [i] Ecnebilerde bir asalet unvanı, marki ile vi-kont arasındaki unvan.

Kontajiyö [s] Sari, si-rayet eden.

Kontak [i] Temas, iki zıt cereyanlı telin biribirine dokunması.

Kontes [i] Kontun zev-cesi yahut kızı. Ba : Kont.

Kontoş [i] Tatar beyle-rinin giydikleri dar kollu elbise.

Kontör [i] Su, gaz ve - ya elektrik gibi şeylerin sarfiyatını kaydeden saat.

Kontra [i] Zıt, karşı, muhalif, aleyhte.

Kontramiral [i] Vis - amiraldan küçük bahriye rütbesi.

Kontrkonesman [i] Konşumentoşu mukabilinde tediyesi meşrut muamele.

Kontrkuran [i] Bir su akıntısının aksine olan diğer bir akıntı, anafor.

kontrmetr [i] Amele - ye nezaret eden adam, iş-başı, amelebaşı. Kalfa.

Kontrol [i] Murakabe teftiş ve tahkik. Tramvay v. s. biletle girilen yerlerde yolculara bilet verilip veril-mediğini tetkike memur adam. Bir işi idare ve tan - zim eden kuvvet. Bir med-yum vasıtasile tezahur etti-ği iddia olunan ruh. Altın ve gümüşe basılan damga.

Kontrolcu [i] Kontrol eden, teftiş ve tahkike me-mur adam, kontrolör.

Kontrolör [i] Kontrolcu, kontrol memuru, müfettiş, murakıp.

Kontrplâke [i] Kapla-ma tahtası.

Kontrtorpiyör [i] Tor-pido muhribi.

Konu [i] Misafir, mih-man, konuk.

Konuk [i] Misafir, mihman.

Konuklamak [i] Misafirliğe kabul etmek, mihmandarlık etmek. Ziyafet çekmek.

Konukluk [i] Misafirlik, mihmanlık. Ziyafet.

Konukomşu [i] Bütün komşular, komşu olanlar.

Konulmak [i] İnilmek, konak ittihaz olunmak.

Konur [s] Toprak renginde. Cesur, şeci, yiğit.

Konuşma [i] Görüşme. Sohbet, mükâleme, muhavere.

Konuşmak [f] Görüşmek, tanışmak. Söyleşmek, mükâleme etmek.

Konuşturmak [f] İki veya daha ziyade kişiyi bir iş hakkında görüşmek için bir araya toplamak, görüştürmek,konuşmalarını temin etmek.

Konuşulmak [f] Görüşülmek, fikir teati olunmak. Musahabe ve mükâleme olunmak.

Konvansiyon [i] Mukavele, ahitname. İtilâf, anlaşma, uzlaşma.

Konvansiyonel [i] Beynelmilel anlaşma neticesinde muhtelif memleketlerin toprağından geçen tren.

Konü [s] Meşhur ve tanınmış.

Konyak [i] Taktir edilmiş şaraptan yapılan içki.

Kooperatif [i] Müşterek sermaye ile tesis olunup kârı da müştereken taksim olunan şirket.

Kopal [i] Cilâ için kullanılan bir zamk, sıcak memleketlerde ağaçlardan çıkan ve cilâ yapmakta kullanılan reçina.

Koparılmak [f] Kestirilmek, kat'ettirilmek. Sökülmek, çekilip ayrılmak. (Yemiş v. s) düşürülmek, toplanmak.

Koparmak [f] Çekip ayırmak, kesmek, kat'etmek. Sökmek, çekip çıkarmak. Zorla almak, birinden zorla para veya kıymetli bir şey alabilmek. Gürültülü ve pa-

tırdılı bir hal vücude getirmek (zinciri koparmak).

Kopartmak [f] Kestirip ayırtmak, söktürmek. Meyva v. s. yi toplatmak, düşürtmek.

Kopça[i] İliklenmek için kullanılan erkekli dişili çengel. Düğme.

Kopçalamak [f] Kopça ile iliklemek.

Kopçalanmak [f] Kopça ile iliklenmek.

Kopçalatmak [f] Kopça ile ilikletmek, düğmeletmek.

Kopçalı [s] Kopçası olan, kopça ile iliklenen.

Koper [i] İzmarite benzer yassı bir balık.

Kopil [i] Küçük rum çocuğu. Çapkın, külhani.

Kopillik [i] Kopile yakışır harekette bulunma, kopilin yapacağı şeyi yapma.

Kopkolay [s] Pek kolay, çok kolay.

Kopmak [f] Kırılıp ayrılmak, ayrılıp düşmek. Gürültü ve patırdılı veya tehlikeli bir şey çıkıvermek. Ziyade ağrımak.

Koponaki [i] Kolalı bir nevi dantel, tentene.

Kopay [i] Köpek, zağar, koşu zağarı.

Kopsa [i] Kalafat tokmağının ağzına geçirilen demir çember.

Kopuk [s] Kopmuş, kesilmiş, kesik [c] Parasız, züğürt. Serseri.

Kopuz [i] Türklerin islâm olmazdan evvel kullandıkları bir veya birkaç telli bir musiki aleti,

Kopuzcu [i] Kopuz çalan adam.

Kopuzla [i] Bir nevi kekik.

Kopya, kopye [i] Bir yazı veya resmin aslına bakarak alınan diğer bir sureti. Model. Bir san'at eserinin taklit edilmişi. Mektepte talebenin tahrirî imtihan esnasında biribirinin kâğıtlarına bakması veyahut biribirinden malûmat edinmeğe çalışması.

Kopyacı [s] Kopya eden. İmtihanlarda arkadaşının kâğıdına bakmağı itiyat edinen (talebe).

Kopyadefteri [i] Bir müessesenin gönderdiği mektupların suretini çıkarmağa yarayan ince kâğıtlı bir defter.

Kopyamakinası [i] Mektupların suretlerine kopyadefterine çıkarmağa mahsus tazyik makinası.

Kor [i] İyice yanıp kızarmış odun veya kömür.

Kordele [i] İpekten yapılmış bir veya birkaç parmak genişliğinde kumaş ki kadınlar tarafından süs makamında elbise ve çamaşıra takılır veya saça bağlanır.

Kordiyal [i] Sinirleri teskin edici ve ferah verici bir ilâç.

Kordon [i] Kalınca kaytan veya ip. Saat asmağa mahsus köstek veya zincir. Bir sıra teşkil eden taş veya tahta çıkıntısı. Rıhtım. Bir yerde sari bir hastalık çıkınca veya muhafaza altına alınmak istenilen bir yerde polis ve jandarma veya asker vasıtasile teşkil olunan hat. Bu hattın muhafazası için konulan nokta ve karakol silsilesi. Kullanılmış halattan ayrılan kolların herbiri.

Koreksiyon [i] Tashih, düzeltme, yazı provaları üzerinde tashih yapma.

Korekt [s] Doğru, dürüst, müstakim, ahlâkı düzgün.

Korektör [i] Provaları tashih eden, musahhih, düzeltici.

Koridor [i] Küçük ve dar salon, uzun ve dar geçit, bir kat üzerindeki odaların kapıları önündeki dar ve uzun sofa.

Korije [i] Tashih etme. Islah etme.

Korkak [s] Çok korkan. Çok sakınan. Cesur olmayan, ötlek, cesaretsiz. Cebin.

Korkaklık [i] Korkan adamın hali. Cesaretsizlik,

Korkmak [f] Korkuya duçar olmak, havfetmek. Çekinmek, sakınmak. Ürkmek. Cesaret edememek, tâbi ve muti olmak. Endişe etmek, hoşlanılmıyacak bir zanda bulunmak.

Korku [i] Bir tehlikenin veya sıkıntının yaklaşmasından hâsıl olan teessür ve endişe. Hoşa gitmiyen

ve muhataralı ihtimal. Korkaklık, cebanet. Ürkme, dehşet.

Korkulmak [f] Korku duyulmak. İhtiraz olunmak, çekinmek, sakınmak. Endişe olunmak. Korku vaki ve hâsıl olmak.

Korkulu [s] Korku veren, korkuyu mucip. Tehlikeli, muhataralı.

Korkuluk [i] Korkutmağa yarayan şey. Karga v. s. kuşları korkutup yaklaştırmamak için tarla ve bahçelerde odun ve bezden yapılan adam şeklindeki şey. Düşmek tehlikesi olan yerlerde duvar ve parmaklık v. s. den çekilen kenar. (Bostankorkuluğu : Yalnız gösterişi olup elinden hiçbir iş gelmiyen, manasına kullanılır).

Korkunç [s] Korkulu, korku veren, müthiş, mühip, mahuf.

Korkusuz [s] Korkusu olmayan, pervasız. Korku vermiyen, muhatarasız, tehlikesiz.

Korkusuzluk [i] Korku fıkdanı, emniyet, asayiş. Tehlikesizlik. Sağlamlık.

Korkut [i] Telve, bulamaç ve bunlar gibi koyu şey. Dişsiz ihtiyarlar ve çocuklar için yapılan un ve yağdan ibaret yemek. [s] Korku veren, korkunç, dehşet veren, yavuz. (Bu mana ile alem olmuştur).

Korkutmak [f] Korku vermek, korkmasını mucip olmak. Tehdit etmek, önceden bir ceza ve azap göstererek havfa düşürmek. Ürkütmek, kaçırtmak.

Korluk [i] Kordan ibaret parlak ateş. Kor komağa mahsus kap, mangal.

Korna [i] Otomobil borusu, otomobil ve arabalarda ses çıkarıp yol üstündekileri ikaz için kullanılan ve birçok şekilleri olan boru.

Korniş [i] Bir duvarın yukarı kısımlarını ve bir binanın muhtelif yerlerini süsliyen çıkıntılar. Pencerenin üst kısmına uzatılan ve perde takılan tahta.

Korno [i] Avtüfeğine barut komağa mahsus alet. Kalafatçıların belde taşıdığı boynuzdan yapılmış yağdanlık.

Korporasyon [i] Esnaf heyeti, cemiyet, lonca.

Korporel [i] Cismanî, maddî; bedenî.

Korsaj [i] Bedenin üst kısmı. Korsenin üzerine ve bedenin belden yukarı kısmına giyilen ince yelek.

Korsan [i] Deniz hırsızı, denizde haydutluk edip tüccar gemilerini soyan adam. Deniz haydutlarının bindiği gemi, korsan gemisi.

Korsanlık [i] Deniz hırsızlığı, deniz haydutluğu.

Korsanyelkeni [i] Lâtinyelkeni.

Korse [i] Vücudü düz tutmak ve endamı muhafaza ile elbiseyi biçimli göstermek için elbisenin altına giyilen balinalı dik yelek.

Korte [i] Aşıklık etme.

Kortezan [s] Zampara, kadın peşinde koşan.

Kortezanlık [i] Zanparalık, aşıkdaşlık.

Koru [i] Orman. İyi bakılıp hıfzolunmuş küçük orman.

Korucu [i] Bekçi, muhafız, orman bekçisi. Yeniçeri ocağında bir sınıfı mahsus.

Koruculuk [i] Bekçilik, koruculuk sıfat ve vazifesi.

Koruk [i] Olmamış üzüm, üzümün hamı. Yeşil ve ekşi üzüm. Her meyvanın hamı.

Koruluk [i] Ormanlık, koru ve orman olan yer.

Koruma [i[Muhafaza ve himaye etme, esirgeme.

Korumak [f] Himaye ve muhafaza etmek. Kâfi gelmek, yetişmek.

Korvet [i] Bir nevi harp gemisi.

Korza [i] Denizde biribirine takılmış iki zincirin dolaşığı.

Koskoca [s] Gayet büyük, kocaman.

Koskocaman [s] Çok büyük, gayet büyük, koskoca, gayet cesim.

Koskoslanmak [f] Şişmek, kabarmak, kibirlenmek, tefahur etmek.

Kosmetik [i] Bıyıkları yumşatıp dik tutmak için

sürülen bir krem. Saç ve kaşlara sürülen bir nevi krem.

Kosmoğrafya [i] Yıldızlardan ve harekâtından ve Küreiarz ile kâinattan bahseden ilim. Heyet ilmi, astronomi.

Kosmogoni [i] Kâinatın teşekkülüne ait sistem veya nazariye.

Kosmoloji [i] İlmi tekvin, metafiziğin kâinat ve kâinatın zihinle olan münasebetinden bahseden kısmı.

Kosmopolit [s] Milliyetsiz, milliyet fikrile alâkası olmayan, bütün dünyayı vatanı addeden.

Kostüm [i] Ruba, elbise, esvap.

Kostümlük [i] Bir kat elbise yapmağa kâfi kumaş. Elbiselik, elbise yapmağa mahsus ve yakışır olan kumaş.

Kostümtayür [i] Kadınların etek ve üzerine ceketten ibaret takım elbiseleri.

Koşalık [i] Azgın hayvanı alıştırmak için kapadıkları yer.

Koşaltı [i] İki hayvanın biribirine koşulması veya iki devenin bir iple bağlanması.

Koşma [i] Hece veznile ve ikişer ikişer kafiyeli, bir nazım tarzı. Bir halat veya ağacı takviye veya icabında tebdil için yedek bulundurulan halat veya ağaç. Koşmak işi ve tarzı. Ba : koşmak.

Koşmak [f] Acele ile yürümek, koşarak gitmek. Zam ve izafe etmek, yakıştırmak, isnat etmek. Beraber göndermek, maiyetine vermek. Hayvanı araba v. s. ye takmak, bağlamak. Arabayı hazırlamak. Tertip ve tanzim etmek.

Koşturmak [f] Acele ile yürütmek. Süratle göndermek. Birlikte göndertmek, terfik ettirmek. Araba v. s. ye hayvan bağlatmak. Arabayı hazırlatarak hayvanlarını bağlatmak. Tanzim ve tertip ettirmek.

Koşu [i] Süratle yürüyüş, koşuş. İnsan veya

hayvanlar arasında yapılan yarış. Bir nevi raks havası.

Koşu [i] Sürü, takım, sınıf.

Koşuatı [i] Yarış atı, yarış için hazırlanan at.

Koşuk [i] Bir nevi raks havası.

Koşulmak [f] Acele ile yürünmek. Zam ve izafe olunmak, yakıştırılmak, isnat edilmek. Birlikte gönderilmek. Arabaya hayvan bağlanmak.

Koşum [i] Hayvanın arabaya takılması. Arabaya takılan hayvanın arabayı çekmeğe mahsus takılan takımı.

Koşun [i] Koşulmuş, birlikte sevkedilmiş halk, asker.

Koşuntu [i] Bir adamın ardısıra gidenler, yardakçılar, avene.

Koşuşmak [f] Hep birlikte ve birden koşmak, bir tarafa doğru ve birkaç kişi süratle gitmek.

Koşuyolu [i] Yarış yeri, yarış mahalli.

Kote [i] Cari fiatını gösterme. Taraf.

Koter [i] Kotra, Ba : kotra.

Koterize [i] Dağlama, kızıl demirle yakma.

Kotes [i] Kümes, tavuklara mahsus yer. [c] Dar ve sıkıntılı yer, mahpes.

Kotiyon [i] Bir müsamere veya balo v. s. de hediye dağıtma. Baloda bir nevi hediyeli oyun.

Kotlet [i] Koyun, dana v. s. nin kaburga tarafından yapılan pirzolaya benzer bir yemek

Kotletpane [i] Kotletin bir türlüsü. Ba : kotlet.

Koton [i] Pamuk, eczalı pamuk.

Kotonperle [i] Etamin denilen kumaş üzerine nakış yapmağa yarayan bir iplik. Pamuk ipliği.

Kotra [i] Bir direkli ve narin yapılı ve çok yelkenli bir gemi.

Kova [i] Kuyudan su almağa mahsus kap. Su taşımak veya bahçeyi sulamak v. s. için kullanılan kap. Bazı tulumbaların pistonuna

bitişik kapak. [c] Namussuz.

Kovalamak [f] Arkasına düşmek, arkasından koşup yakalamağa çalışmak. Birşeyi elde etmek için çalışmak, aramak, takip etmek. Beklemek, gözlemek. Birinin saklamak istediği gizli birşeyi haber vermek.

Kovalık [i] Saz nev'inden bir cins ot, tüylü saz.

Kovan, koğan [i] Arkasına düşen, takip eden.

Kovan [i] Arıların içinde bal yaptıkları yuva. Top ve tabancanın kurşunu ile barutunu havi olan maden veya mukavvadan üstüvane.

Kovançiçeği [i] Arıüşen, oğulotu nev'i.

Kovanotu [i] Yüksükotu da denilen bir nebat.

Kovdurmak, koğdurmak [f] Koğdurmak, tardettirmek, sürdürmek.

Kovma, koğma [i] Kovmak işi. Ba: kovmak.

Kovmak, koğmak [f] Koğmak, tardetmek, sürmek, defetmek. Geriçevirmek, reddetmek, kabul etmemek. Ardına düşmek, takip etmek. Birinin gizlediği bir halini haber vermek, gammazlık etmek.

Kovucu, koğucu [s] Gammaz, münafık.

Kovuk [s] İçi boş, kof [i] Birşeyin boş yeri, oyuk, delik, in.

Kovulmak, koğulmak [f[Sürülmek, defedilmek. Geriçevrilmek, kabul olunmayıp reddolunmak. Arkasından gidilmek, takip olunmak.

Kovuş, koğuş [i] Kovmak işi ve tarzı, kovma.

Kovuş [i] Kışla mektep gibi yerlerde yatakların bulunduğu büyük salonların herbiri. Büyük yemek odası, sınıf v. s.

Kovuşağacı [i] Kiriş nev'i kereste.

Koy [i] Küçük körfez. Deniz koyuna benziyen etrafı muhafazalı yer, köşe, bucak.

Koyar [i] Kavşak, bir çayın bir ırmağa döküldüğü yer, iki nehrin birleştiği yer.

Koymak [f] Komak. Ba: Komak.

Koyu [s] Pek sulu olmayan, kesif, ağdalı. Açık olmayan renk, beyaza çalmayan. [c] Halis, hakikî. Müfrit.

Koyulanmak [i] Koyuluk, koyu bir renk kespetmek.

Koyulaşmak [f] Daha koyu ve kesif olmak. Renk kararmak, daha koyu olmak.

Koyulaştırmak [f] Sulu birşeyi daha koyu ve kesif yapmak. Ağdalaştırmak. Bir rengi daha koyu yapmak, açıklığını gidermek.

Koyulmak [i] Vazolunmak. Düşmek, dökülmek. Üzerine düşmek, çok meşgul olmak. Hücum ve takip etmek.

Koyultmaç [i] Südün çok kaynatılmasile yapılan tatlı.

Koyuluk [i] Mayiin katılığı, kesafet. Rengin açık olmaması, rengin kararmağa yüztutması.

Koyun [ı] Elbisenin göğüste kavuşmasından hâsıl olan kuytu yer ki içine mendil, saat v. s. konur. Göğüs, sine, kucak, ağuş.

Koyun [i] Yününden, süt ve etinden istifade edilen maruf hayvan; davar. [c] Halim, sakin, sessiz. Bön, ahmak.

Koyun, koyu [i] Aşağı dönmüş vaziyette, aşağı doğru. Ba : Yüzükoyun.

Koyungözü [i] Ortası sarı ve kenarlarındaki yaprakları beyaz bir çiçek, papatya.

Koyunkıran [i] Kılıcotu, eşkkulağı da denilen ve tıpta kullanılan sarı çiçek.

Koyunotu [i] Bir nebat ismi.

Koyunsarmaşığı [i] Karapazıya benziyen bir nebat.

Koyunyılı [i] Eski türk takviminde bir devrin sekizinci senesi.

Koyuvermek [f] Bırakmak, salıvermek. Serbest bırakmak, tahliye etmek. İzin vermek, bırakmak, gitmeğe müsaade etmek. Zaptetmeyip serbest bırakmak, koparmak, salıvermek.

Koz [i] Ceviz. Kâğıt v. s. oyunlarında alıcı kâğıt.

[s] Toparlak. (Koz paylaşmak: uzlaşmak, anlaşmak). (Koz kırmak : Hata etmek) manasınadır.

Koza [i] İpekböceğinin yaptığı ve içine kapandığı mahfaza - Yuvarlak şey, ufacık top şeklinde olan şey

Kozak [i] Bazı ağaçların tohumlarını havi top. Yuvarlak şey, top.

Kozalak [i] Selvi ağacının meyvası sayılan yuvarlak ve topa benzer şey. Küçük ve cılız kalmış şey.

Kozkavuranfırtınası [i] Mart sonunda olan bir fırtına.

Köçek [i] Küçük şey, yavru, genç, civelek. Ellerine ziller takarak rakseden genç. Deve yavrusu.

Köçeklemek [f] Deve yavrulamak.

Köfte [i] Kıyılmış etten ıskara veya tavada yağ ile kızartarak yapılan bir yemek.

Köfteci [i] Kebapçı, dükkânında köfte ve şişkebabı yapıp satan adam.

Köftehor [s] Çapkın, yaramaz. Şarlatan.

Köfter [i] Üzüm şirasından yapılan kalın pestil.

Köfterüs [i] Kalafatçı demiri.

Köftün [i] Sığırlara yedirilen posa, küspe.

Köhne [s] Eski, eskimiş, kullanılmıs, zamanı ve modası geçmiş. Metruk.

Kök [i] Sazın burulacak kulağı.

Kök [i] Ağaçların ve nebat ve çiçeklerin toprağın içine giren kısmı. Bazı şeylerin köke benziyen kısımları : diş kökü. [c] Temel, esas, asıl. Bir şeyin aşağı tarafı, kaide, dip, kütük. İlâç makamında kullanılan ve halk tarafindan sadece kök denilen muhtelif nebatatın kökleri.

Kökçü [i] Halk tarafından ilâç gibi kullanılan köklerle kuru otlar v. s. satan adam.

Köke [i] Bir cins eski harp gemisi.

Köklemek [f [Minder ve şilteyi sıkıca ve içindeki ot veya yün oynamıyacak şekilde dikmek. Telli sazı kurmak. İnce saç örgüleri -

nin birkaçını bir yere sar - mak, kökleme etmek. Köklerini çıkarmak.

Köklenmek [f] Kök tutmak, kök salmak, kökleşmek. Yerleşmek, temelleşmek,daim ve payidar olmak.

Kökleşmek [f] Kök salmak, kök tutmak. Yerleşmek, daim olmak, teessüs etmek.

Kökleştirmek [f] Kök tutturmak, kök saldırmak. [c] Temelleştirmek, yerleştirmek, sağlamlaştırmak, esaslaştırmak.

Köklü [s] Kökü olan, kök salmış.

Kökün [i] Tohum ekilip fidan oldukları yer, fidelik, fidanlık. [c] Vatan, menşe, mahalli aslî.

Kölçer [i] Buğdaya a - rız olup tanelerini bozan bir illet, delice.

Köle [i] Kul, bende. Tevazu için de kullanılır: köleniz, gibi.

Kölelik [i] Kulluk, bendelik, ubudiyet.

Kölemen [i] Vaktile kölelerden yapılan bir sınıf asker. Vaktile Mısırda saltanat süren bir hükümdar hanedanı.

Kömür [i] Odunu yan - dıktan sonra söndürerek yapılan ve mangal veya ocakta kullanılan siyah madde. [s] Siyah, kapkara.

Kömürcü [i] Kömür yapıp satan adam. Vapur - larda kömürü kazanın önüne getirmeğe memur amele. [s] Siyah, kara, siyahlık.

Kömürcülük [i] Kö - mür yapıp satmak iş ve san'ati. Kömürcü olmak hali.

Kömürcütavuk [i] Siyah renkte tavuk.

Kömurgözlü [s] Gözleri kömür gibi kara renkte olan.

Kömürlük [i] Kömür konulacak yer, evlerde kö - mürü hıfzetmeğe mahsus yer.

Kömürsaçlı [s] Sim - siyah saçlı.

Köpek [i] Maruf hay - van, kelp, it [c] Pis, sefil, rezil, alçak adam.

Köpekayası [i] Bir cins nebat.

Köpekbalığı [i] Yırtıcı bir balık.

Köpekdişi [i] Azıdişlerile ön dişlerin arasında bulunan sivri dişlerin herbiri.

Köpeklemek [f] Yılmış köpek gibi sinmek, kuvvetten kesilerek zelil bir vaziyete düşmek.

Köpeklik [i] Alçaklık, hainlik, namertlik.

Köpekmemesi [i] Koltukaltında çıkan bir cins çıban.

Köpoğlu [s] Kurnaz, şeytan, işini bilir: Kahpe, hain, namert.

Köpoğluluk [i] Hainlik, hilekârlık.

Köprü [i] Bir suyun yahut çukurca bir yerin bir tarafından öbür tarafına geçmek için tahta, demir veya taştan yapılan yol. Köprüye benziyen iki ucu bağlı ve ortası açıkta kemerli şey.

Köprücü [i] Köprü yapan usta. Suların üzerine köprü kurup yol yapan asker.

Köprücük [i] Omuz uçlarından göğsün yukarısına gelip kilitlenen iki kemik, boyunçemberi, terkuva. Küçük köprü.

Köprücülük [i] Köprü kurmak san'at ve meşguliyeti.

Köpük [i] Sulu şeyleri ısıtmak veya çok hareket ettirmekten ve sabunu elde eritmekten hâsıl olan beyaz kabarcıklar.

Köpürmek [f] Köpük hâsıl etmek. [c] Çok kızmak, kudurmak.

Köpürtmek [f] Köpük hâsıl etmek, köpük çıkartmak.

Kör [s] Gözü görmez, âma. Görmez, sakat. Keskin olmayan, kesmez. Ziyasız, karanlık. Çok karışık, çözülmez. Gafil, bihaber.

Körbarsak [i] Apandis, kalınbarsağın ucundaki ve apandisit denilen hastalığı tevlit eden yumru.

Körboğaz [i] Obur, pisboğaz.

Kördöğüşü [i] Karmakarışık iş, biribirinden haberi olmadan yapılan iş.

Körebe [i] Çocukların oynadığı ve birinin gözünü

bağlayıp etrafında koşuştukları oyun.

Kören [i] Bir ağaç ismi. Mısırmumyası da denilen bir ağacın zamkı.

Köreşe [i] Yerde yatan karın en üstündeki erimiş ve tekrar buz tutmuş kısmı.

Körfez [i] Karayı oyarak içine giren deniz parçası, büyük koy.

Körgözlü [s] Nankör.

Körk [i] Hüsün.

Körkandil [i] Pek sarhoş, zilzurna, sarhoş.

Körkaya [i] Deniz içinde görünmez taş.

Körkörüne [z] Düşünmeden, sersemcesine, budalalıkla.

Körkütük [i] Körkandil, pek sarhoş, zilzurna.

Körleme [i] Körletme, körletmek işi. Ba : Körletmek.

Körlemeden [z] Bilmiyerek, bilmeden. Görmeksizin, tahminen.

Körlemek [f] Ba : Körletmek.

Körlenmek [f] Kör olmak, görmez hale gelmek. Keskinliği kalmamak, kesmez olmak. İtibar ve revaçtan düşmek. Unutulmak. Bakımsız kalmak.

Körletme [i] Körletmek işi. Ba : Körletmek.

Körletmek [f] Kör etmek, gözünü sakatlamak. Kesmez hale getirmek, keskinliğini gidermek. Sürümünü bozmak, itibarsız etmek.

Körlük [i] Göz sakatlığı, gözü görmeyenin hali, amalık. İnatçılık, gaflet, basiretsizlik.

Köroğlu [i] Hikâyelerile meşhur bir şaki. Bundan kinaye olarak karı, zevce.

Körpe [s] Taze, turfanda, kartlaşmamış. Pek genç, pek taze.

Körpelik [i] Tazelik, turfandalık. Gençlik, tazelik.

Körük [i] Ateşi havalandırmak için yapılmış bir alet. hava ile çalınan bazı çalğıların hava vermeğe mahsus kısmı. Bazı araba ve otomobillerin körük şeklinde açılıp kapanank ısmı.

Körüklemek [f] Körükle üfleyip tutuşturmak. Kızıştırmak, alevlendirmek.

Körüklü [s] Körüğü olan, açılıp kapanır örtüsü olan. Hava vermeğe mahsus açılıp kapanır aleti olan.

Körsıçan [i] Köstebek.

Körtün [i] Bir nevi büyük semer.

Köryol [i] Demiryollarda ucu çıkmaz yol.

Kös [i] Ağır, doğru, metîn.

Kös [i] Pek büyük ve nakli kabil olmayan bir davul.

Kösdinlemiş [s] Vurdumduymaz, hiçbir şeye aldırış etmiyen.

Köse [s] Sakal ve bıyığı olmayan veya seyrekçe olan (adam). Seyrek.

Köseğen [i] Mimoza nev'inden bir ağaç.

Kösele [i] Ayakkabının altını v. s. bazı eşyayı yapmağa yarayan sığır gibi bazı hayvanların derisinden yapılmış kalın sahtıyan.

Köseleperdahı [i] Köseletaşı ile mermer üzerine verilen cilâ.

Köseletaşı [i] Bileğitaşı gibi kullanılan ve mermeri parlatmağa yarayan kumlu bir taş.

Köselik [i] Sakal ve bıyığı hiç olmayan veya seyrek olan adamın hali. Seyreklik.

Kösem [i] Dövüşmeğe alıştırılmış koyun ve keçi. Sürünün önüne düşüp sevkeden koç. [c] Cesur, serbest (adam).

Kösemen [i] Ba : Kösem.

Kös kös [h] Etrafına bakınmadan dalgın ve ağır ağır yürümeği tasvir için kullanılır.

Köskötrüm [s] Büsbütün kötürüm, hiç yerinden kalkamaz.

Köstebek [i] Körsıçan, yersıçanı.

Köstebekilleti [i] Sıracanın bir nev'i.

Köstek [i] Saat veya sair bazı şeylere takılan altın veya madenden kordon, zincir. Hayvanın kaçmasına mâni olmak için ayağına

vurulan bağ. Gemicilikte bir halatın ismi.

Kösteklemek [f] Hayvanı köstekle bağlamak, köstek vurmak.

Kösteklenmek [f] Hayvan köstekle bağlanmak, köstek vurulmak. [c] Yere kapanmak, düşmek.

Köstekli [s] Köstek vurulmuş, köstekle bağlanmış (hayvan). Köstek takılmış. Köstek takmış.

Kösnük [s] Erkek arayan azgın (dişi). Kızgın, azgın : kösnük koyun gibi.

Kösnümek [f] Dişi hayvan erkeğini aramak, azmak, kızışmak.

Kösümek [f] Kösnümek. Ba : kösnümek.

Köşe [i] İki veya daha ziyade satıh veya hattın birleştiği yer; bucak, zaviye. Odanın en yukarı tarafı. Uzlet yeri, inziva. Uç, kenar, ücra yer. Sivri yer, uç. Sokak.

Köşebent [i] Köşe teşkil eden keresteleri bağlamağa mahsus demir.

Köşek [i] Köçek, deve yavrusu.

Köşekapmaca [i] Çocukların oynadığı bir oyun.

Köşeleme [s] Köşe şeklinde, köşesi olan, köşeli olarak.

Köşeli [s] Köşeleri olan.

Köşelik [i] Rakkas.

Köşemüftüsü [i] Müzevvir, herkesin işine karışan adam.

Köşetaşı [i] Duvarın köşesine konmağa mahsus muntazam taş.

Köşk [i] Yeşillik ve ağaçlık içinde yazın oturmağa mahsus bina. Yüksek bina. Villâ. Kule. Geminin kıçtarafı güvertesindeki kamara.

Kötek [i] Sopa ve değnek veya el ile dövme, dayak.

Kötü [s] İyi olmayan, fena [h] Kötülükle, kötü surette. [i] Kötülük, fenalık.

Kötükast [i] Fena niyet, komplo, suika-t.

Kötülemek [f] Birinin fenalığını söylemek, itham etmek, zemmetmek, şöhretini bozmak.

Kötülenmek [f] İtahm

olunmak, betnam olmak, bozulmak.

Kötüleşmek [f] Fenalaşmak, kötü olmak, bozulmak.

Kötüleştirmek [f] Fenalaştırmak, kötü hale getirmek, bozmak.

Kötülük [i] Fenalık, kötü şeyin hali, şer.

Kötürüm [s] İhtiyarlık veya bir hastalık sebebile yerinden kalkıp hareket edemiyen, sakat.

Kötürümlük [i] Kötürüm olan ihtiyarın veya meflûcun hali, sakatlık.

Köy [i] Kasabadan daha küçük ve ahalisi ziraat,hayvan beslemek veya bahçecilik ile uğraşan yer; ahalisi az ve çarşı ve pazarı bulunmayan küçük kasaba.

Köydaş [i] Bir köy ahalisinden olan, köylü.

Köylü [i s] Köy ahalisi, köy halkı, köyde yaşayanlar. Bir diğerile ayni köyden olan. [c] Nazik ve zarif olmayan.

Köylülük [i] Köyde doğmuş ve büyümüş olmak, köy ahalisinden olan adamın hali. [c] Vatandaşlık, hemşerilik.

Krampon [i] Çengel, kanca. Ayakkaplarının altına kaymamak için konulan parça [c] Muacciz adam.

Krater [i] Volkanların en yüksek yeri, volkan menfezi.

Kravat [i] Boyunbağı, yakanın üzerine bağlanan fiyango.

Kreans [i] İtimat, emniyet, itibar.

Kreansiye [i] Dayin, alacaklı, mukriz.

Kredi [i] Malî itibar, ödemek kudreti hakkındaki şöhret. Nüfuz, itibar. (Kredi açmak: bir yerden para almasına müsaade ve tavassut etmek, demektir).

Kredili [s] Kredisi olan, itibarı yerinde.

Kredisiz [s] Kredisi olmayan, itibarsız, kredisi bozuk.

Kreditör [i] Tüccar defterinin matlup hesabında alacak meblâğı yazılı bulunan kimse.

Kredo [i] Birinin fikir

ve hareketlerinin temeli, esası, akide, iman, kanaat.

Krem [i] Merhem, macun. Cildi yumşatmak veya dişleri beyazlatmak v. s. için yapılan macuna benzer madde.

Krema [i] Süt ve yumurta ve şekerden yapılan nefîs tatlı. Pasta v. s. nin arasına konulan süt ve yumurtadan yapılmış kaymak.

Krematoryum [i] Ölülerin yakılmasına mahsus yer.

Kremayyer [i] Dişli çark (makina).

Kreozot [i] Çürük dişlerin ağrısını kesen ve sair bazı hastalıklarda kullanılan antiseptik bir ilâç.

Krep [i] İpek veya yünden yapılmış bir nevi ince kumaş. İpek tül.

Krepbirman [i] Kadın elbisesi yapılan ipek kumaşların bir nev'i.

Krepdamur [i] Tül gibi ince ve her renkte kadın tuvaletleri yapılan bir ipek kumaş.

Krepdölen [i] Yünlü veya ipekli ile karışık krepten bir kumaş.

Krepdöşin [i] Bir nevi krep; sık dokunmuş bir nevi ipek kumaş.

Krepmaroken [i] Kadın tuvaletleri yapılan ipek kumaşların bir nev'i.

Krepon [i] Kalın krepten bir kumaş, bir nevi basma.

Krepsaten [i] Saten gibi parıldayan bir nevi ipek kumaş.

Kreton [i] Bir nevi kumaş, (kreton bezi)

Kriket [i] Sopalar ve küçücük toplarla oynanan bir oyun.

Kriko [i] Yükü kaldırmağa mahsus manivelâlı ve dişli makina.

Kristal [i] Billûr, elmastraş, pek berrak ve temiz beyaz cam. [s] Berrak, temiz ve şeffaf.

Kristalize [s] Billûrlaşmış, billûr haline geçmiş, şeffaf ve berraklaşmış, billûr gibi olmuş.

Kristaloğraf [i] Billûr tetkikatile meşgul âlim.

Kriteryum [i] Miyar, hakikatin kat'î mahiyeti (felsefede kullanılır).

Kritik [s] Buhran tevlidine müstait, tehlikeli. Vahim, nazik hal ve mevki. [i] Münekkit, tenkitçi, tenkit yazan ve tenkit ile uğraşan adam. Tenkit, itiraz, münakaşa,. muahaza.

Kritike [i] Tenkit, muahaza, zem ve takbih (Kritike etmek).

Kriz [i] Buhran, hastalıkta iyiliğe veya fenalığa doğru birdenbire vukubulan değişme. Tehlikeli an, vahamet.

Krizantem [i] Sonbaharda yetişen bir çiçek, kasımpatı.

Krımtartar [i] Fıçılar içinde kalan tuzlu şarap tortusu tasfiye edilerek çıkarılan müshil bir madde.

Kroki [i] Resim. Harita. Taslak. Herhangi bir eserin esas hatları, taslağı.

Krokodil [i] Timsah. [s] Timsah derisinden yapılmış. (Krokodil çanta)gibi.

Krom [i] Madenî bir basit cisim.

Kromofotoğrafi [i] Renkli fotoğraf yapmak usulü.

Kromojen [s] Renk hâsıl eden, renk tevlit eden.

Kron [i] Danimarka parası.

Kronik [i] Gazetelerin şuun kısmı, havadis, gündelik yazı. Müzmin.

Kronikör [i] Kronik yazan muharrir.

Kronoloji [i] Tarihî vakayiin tertip ve tasnifi ilmi.

Kronometre [i] Hiç şaşmayan ve bir dakika bile ileri veya geri gitmeyen saat.

Kroşe [i] Muteriza [] işareti. Küçük çengel. Çengelli iğne. Kanca. Boksta bir nevi tabir

Kruvazör [i] Sürati fazla bir harp gemisi.

Kuba [i] Tuzlu balgam.

Kubaî [s] Tuzlu balgama mensup ve müteallik.

Kubat [s] Kaba, ba... hantal. Telâffu... kaba.

Kubatlık [i] Kabalık, battallık, hantallık.

Kubbe [i] Nısıf küre şeklinde yapılmış kârgir sakıf, kümbet.

Kubbealtı [i] Vaktile padişahların huzunrnda meclis akti ve diğer merasim için yapılan hususî mahal.

Kubbeli [s] Kubbe şeklinde olan, kubbesi olan.

Kubuh [i] Çirkinlik. Çirkin iş, kötü iş.

Kubur [i] İçi boş dar ve uzun üstüvane şeklinde kap. Aptesane deliğinden aşağı inen boru. [s] Pek dar ve üstüvanî (şey).

Kucak [i] Göğüsle açık kollar arası, ağuş. Açık kollarla göğsün arasına sığabilen (bir kucak odun). Oturulduğu vakit belden dizkapaklarına kadar olan kısım.

Kucakkucağa [i] Biribirine sarılmış, göğüs göğüse.

Kucaklamak [f] Göğsün üzerine sarmak, deraguş etmek. [c] İhata etmek, şamil olmak.

Kucaklaşmak [f] Kucakkucağa sarılmak, biribirini derağuş etmek.

Kuddas [i] Hıristiyan cemaatinin dinî bir ayini.

Kudema [i] Kadimler, eskiler. Eski zaman adamları. Yaşlı ve vekarlı adam.

Kudret [i] Takat, kuvvet, iktidar. Cenabıhakkın herşeye kadir olması. Tabiat. Servet, refah. Zenginlik. Ehil ve muktedir olma.

Kudrethamamı [i] Sıcak su membaı, kaplıca, ılıca, kaynarca.

Kudrethelvası [i] Bazı sıcak mıntakalarda taşlar ve agaçlar üzerinde hâsıl olan çiğin donmasından ibaret taşlı madde.

Kudretli [s] Kudreti olan, muktedir, iktidar sahibi, gücü yeter.

Kudretsiz [s] Kudreti olmayan, iktidarsız, âciz, zayıf.

Kudretsizlik [i] İktidarsızlık, kudret ve kuvvetsizlik, aciz.

Kudrettopu [i] Gökgürlemesi.

Kudretyap [s] Kuvvet bulan, muktedir olan, gücü-yeten.

Kuduk [i] Eşek yavrusunun küçüğü, küçük sıpa.

Kudum [i] Maden dümbelek.

Kudum [i] Gelme, uzak bir yerden ve uzun bir yoldan gelip yetişme, vüsul, muvasalat, vürut.

Kudurma [i] Kudurmak işi, kuduz olma. Ba : kudurmak.

Kudurmak [f] Kuduz olmak, daülkelbe tutulmak. [c] Azmak, çok kızmak, heyecan ve tehevvüre gelmek.

Kudurtmak [f] Kudurmasını mucip olmak, kuduz illetine uğratmak. [c]Azdırmak, heyecan ve tehevvüre getirmek.

Kuduz [i] Hayvanlardan ve en ziyade köpeklerden ısırma suretile insanlara geçen ve vaktinde aşı yapılamadığı takdirde ölümle neticelenen müthiş bir hastalık, daülkelp. [s] Kudurmuş, daülkelbe uğramış. [c] Çok kızmış, azmış.

Kuduzböceği [i] Ezilmişi yakı açmaya yarayan bir böcek.

Kuduzotu [i] Bir nebat ismi.

Kufa [i] Dicle nehri üzerinde işliyen hurma dallarından örülmüş yuvarlak bir nevi kayık.

Kûfî [s] Arabistanda Kûfe şehrine mensup ve mütealllik. Arap yazısının bir şekli.

Kuğu [i] Boynu uzun ve gagası siyah bir nevi kaz.

Kuka [i] Yumak, iplik yumağı.

Kukla [i] Çocukların oynadığı taş,alçı,bez v.s.den. yapılmış bebek. Perdenin arkasında parmağa takılmak suretile oynatılan bebekler. (Kukla oyunu). [c] Birinin elinde alet olan ve oyuncak gibi kullanılan adam. Ufak-tefek adam, çok güzel süslü ve şık (Kadın).

Kuku [i] Güvercin büyüklüğünde ve mayıs ayında öten maruf kuş, kukukuşu.

Kukukuşu [i] Ba: Kuku

Kukulete [i] Yağmur ve rüzgârdan korunmak için yağmurluk palto v. s.ye bitişik iğreti başlık.

Kukuleteli [s] Kukuletesi olan, iğreti başlıklı (Palto, yağmurluk, v. s.)

Kukulya [i] İpek kozası.

Kukulyacı [i] Falcı çingene karısı.

Kukulyafırtınası [i] Nisan ayı içinde olan bir fırtına.

Kukumav [i] Bir cins baykuş.

Kukuvaya [i] Palamut nev'inden bir cins balık.

Kul [i] Esir. Köle, bende. Mahlûk. Vaktile esir ve kölelerden yazılan asker efradının herbiri, nefer.

Kula [s] Boz ve kızıl arasında bir renk. [i] Bu renkte at.

Kulaç [i] İnsan iki kolunu açtığı zaman bir ucundan öteki uca kadar olan mesafe.

(Kulaç kulaç: bol bol, ferah ferah, fersah, fersah demektir).

Kulaçlamak [f] Kulaçla ölçmek (ekseriya derinlik için kullanılır). Süratle yürümek.

Kulağakaçan [i] Çabuk yürür ve kuyruğu çatal bir küçük böcek.

Kulağıdelik [s] Akıllı, zeki, anlayışlı. Herşeyi bilir, agâh.

Kulak [i] Başın iki tarafında bulunan ve işitmeyi temin eden uzuv. İşitme. Dinleme, dikkat. Birşeye bir ucundan merbut parça. İçi kıyma v.s. ile dolmuş yassı hamur yemeği. Yatağan ve bıçak v. s. nin kabzasının başındaki çatal çıkıntı.

Kulakçın [i] Bazı külâhların kulakları örtmeğe mahsus kısmı.

Kulaklı [s] Kulakları olan. Kulakları uzun olan. [i] Eşek. Yatağanın bir nev'i

Kulaklık [i] Kulağı soğuktan muhafaza için takılan ve biribirine elâstikî bir telle merbut mahfaza.

Kulakotu [i] Damkoruğu.

Kulaksız [s] Kulağı kesik (hayvan).

Kulaktozu [i] İnsan kulağının aşağıya sarkan yumşak yeri.

Kulakyumşağı [i] Kulağın memesi.

Kulasaçlı [s] Kula renginde saçları olan.

Kule [i] Yüksek yer, dağ tepesi, zirve. Yüksek ve daire şeklinde bina. Harp gemilerinin güvertelerinde makina ile döner ve içinde ağır toplar bulunan çelik yer. Kılıcın kabzasındaki düğme. Çelikçomak.

Kuleizemin [i] Eski kale surlarile hendeklerinin bulunduğu yerler.

Kuleli [s] Kulesi olan, kule şeklinde yapılmış yeri olan. [i] Boğaziçinde Çengelköyde askerî lise.

Kulis [i] Tiyatroda sahnenin gerisinde bulunan kısım. Borsa haricinde muamele yeri.

Kullandırmak [f] İstimal ettirmek. Bir iş veya hizmette bulundurmak.

Kullanıklı [i] Kullanışlı Ba : Kullanışlı.

Knllanılmak [f] İstimal olunmak. Bir işe veya hizmete tayin olunmak, işte bulundurulmak. İdare olunmak, zaptolunmak. Eskitilmek, giyilmek.

Kullanış [i] Kullanma, istimal. Uygunluk, rahatlık, kolaylık.

Kullanışlı [s] Uygun, rahat, kullanmağa gelir,kullanması kolay. Konfortabl.

Kullanma [i] Kullanmak işi. Ba: Kullanmak.

Kullanmak [f] İşletmek, işte bulundurmak, istimal etmek. İş gördürmek, bir işe tayin etmek, kayırmak. Giymek, eskitmek. Birşeyi yeyip içmeği veya almağı âdet edinmek. İdare etmek, idare ve hesapla sarfetmek. İşletmek.Yoluna göre gitmek, icabına göre muamele etmek. Cinsî münasebette bulunmak, metres yahut dost ittihaz etmek.

Kulluk [i] Kul olmak hali, kul sıfatı,bendelik, kölelik. İbadet.

Kulluk [i] Asayişi muhafazaya memur asker veya polisin oturduğu yer, mer -

kez, karakol. Nokta. Nöbetçi kulübesi.

Kullukçu [i] Vaktile karakol zabitine verilen isim. Yeniçeri ocağında bir küçükzabit.

Kuloğlu [i] Vaktile köle evlâdından teşkil olunan bir sınıf asker veya askerliğe ait hizmetleri gören bir sınıf ahali. (Kulunuz, kulları : bendeniz, bendeleri manasına da kullanılır.)

Kulövrin [i] Eski usulde top.

Kulp [i] Kapların tutulacak yeri, halkası. [c] Behane, vesile, sebep.

Kulplu [s] Kulpu olan, tutacak yeri, halkası olan.

Kuluçka [s] Yumurtaya yatmış yahut yatmak üzre kızmış, tavuk. [i] Kuluçka hali, kuluçkalık, tavuğun kuluçka olması. [c] Yerinden oynamaz, tembel ve üşengen adam.

Kulumbur [i] Eski ahşap harp gemilerinin baş ve kıç ambarlarına konulan bir cins top.

Kuluncotu [i]Tababette kullanılan bir nebat.

Kulunç [i] Barsakta duyulan şiddetli ağrı. Şiddetli sızı.

Kulübe [i] Çalı ve çırpıdan yapılmış muhafazalı yer. Küçük ve fakir ev. Bekçi, polis v.s. nin içinde beklediği küçük baraka.

Kulüp, klüp [i] Vakit geçirmek, eğlenip dansetmek ve poker v. s. oynamak veya san'at, ilim v. s. bahisler etrafında görüşmek üzre bir araya toplanmış insanların tesis ettiği ve bir nizamname ile idare olunan cemiyet. Bu cemiyetin toplandığı bina.

Kulvar [i] Dar geçit, dehliz, uzun aralık.

Kum [i] Sert taneler halinde ince ve pek ufak toprak. Toz,ince toprak : Bazı meyvalarda dişlere dokunan sert tanecikler. Bazı kumaşlardaki ufak benekler. Böbrek ve karaciğerde hâsıl olan hastalık. [c] Kalabalık çokluk ve izdihamdan kinaye olarak kullanılır.

Kumanda [i] Askere emretme, askere verilen

emir, askeri idare etme. Emir,âmirlik, hüküm. İdare, reislik.

Kumandan [i] Bir fırka, ordu v. s.ye kumanda eden zabit. bir orduyu sevk ve idare eden âmir,kumandaeden adam. Ecnebi ordusunda binbaşı.

Kumandanlık [i] Kumanda makam ve vazifesi. Askerî bir kuvvete kumanda etmek hali.

Kumandar [i] Kumandan, bir askerî kuvvete kumanda eden yüksek rütbeli zabit.

Kumandarya [i] Kıbrıs adasında yapılan meşhur ve kıymetli bir cins şarap.

Kumanya [i] Gemi zahiresi, gemi efrat ve yolcuları için alınan erzak. Gemide erzak koymağa mahsus kiler. Piyadekayığının kıçındaki küçük dolap. Yolculuğa çıkan bir insanın yolda yemek için yanına aldığı erzak v. s.

Kumar [i] Para veya kıymetli birşey mukabilinde oynanan oyun, talih oyunu.

Kumar [i] Kerestesi makbul ve kırmızı bir ağaç, dağgülü.

Kumarbaz [s] Kumar oynayan, kumarcı.

Kumarcı [s] Para mukabilinde kumar oynayan adam, kumara düşkün adam, kumarbaz.

Kumarcılık [i] Kumarbazlık, para ve kıymetli eşya mukabilinde kumar oynayanın hali.

Kumarhane [i] İçinde kumar oynanılan bina.

Kumarî [s] Hindistanın cenubunda Kumar burnu cıvarında çıkan makbul bir su.

Kumaş [i] İpek, yün, keten v. s. den yapılmış ağır mensucat. Herşeyin aslı, mayası [c] Mata.

Kumaşıaşağı [s] Tıynetsiz, adi, bayağı (adam).

Kumbara [i] Para biriktirmeğe mahsus ve üzerinde para atacak bir deliği bulunan kapalı kutu. İçi barutla dolu demir.

Kumbaracı [i] Kumbara atan asker. Ba : kumbara.

Kumbarahane [i] Kumbara yapılan fabrika.

Kumcu [i] Bina yapmak v. s. için lâzımgelen kumu taşıyıp satan adam.

Kumkeleri [i] Mısırda yaşar bir cins kertenkele, sakangur.

Knmkuma [i] Her tarafı yuvarlak testi, mürekkep şişesi v. s.

Kumlu [s] Kumla yapılan, içinde kum bulunan. Kum gibi taneleri olan. Pek ufak ve sık benekli.

Kumluk [i] Kumsal, kumdan ibaret yer. [s] Kum halinde, kumdan ibaret.

Kumpanya [i] Şirket. [c] Takım, zümre, cemaat.

Kumpas [i] Ba: Kompas.

Kumral [i] Açık kestanerengi, koyu sarı. Bu renkte olan (insan)

Kumrallık [i] Kumral olmak hali, kumral renkte olmak.

Kumralsaçlı [s] Saçları açık kestanerenginde olan.

Kumralsakallı [s] Sakalı kumral olan, açık kestane renginde sakalı olan.

Kumru [i] Güvercine benziyen ve göğsünde siyah bir dairesi bulunan maruf kuş.

Kumrugöğsü [s] Kurşuniye yakın bir renk. Enseye doğru sivrilerek ve kabarık bir şekilde kesilen saç.

Kumsaati [i] İçindeki kumu başka bir kaba tam bir saatte nakleden ve bu suretle zamanı ölçmeğe yarayan alet.

Kumsal [i] Plâj, kumluk yer, kumla örtülü deniz kenarı.

Kumsallık [i] Ba: kumsal.

Kumusyon [i] Bir para mukabilinde başkası için alışveriş veya başkasının işini takip ve bu iş için alınan veya verilen para.

Kumusyoncu [i] Ücret mukabilinde başkasının hesabına alışveriş yapan, işlerini takip eden adam.

Kumusyonculuk [i] Kumusyoncunun işi, vazife ve meşguliyeti.

Kunda [i] Zehirli örümcek.

Kundak [i] Sıkı bağlanmış üstüvane şeklinde şey. Bezler içine sıkıca bağlanmış çocuk. Çocuğu bu tarzda bağlamağa mahsus eşya. Tüfeğin gerisindeki ağaç kısım. Topun istinat ettiği ağaç kısım. Ateş vermek için yağlı paçavralar v. s. den sarılıp hazırlanan şey.

Kundakçı [i] Tüfeğin namlu üstüne tesadüf eden tahta kısmını yapan adam. Kasten yangın çıkaran, kundak koyan adam, [c] Fesatçı, karıştırıcı. Cani.

Kundaklamak [f] Kundağa sarmak. [c] Fitne ve fesat çıkaracak şey bulup ortaya atmak.

Kundura [i] Ökçeli ayakkabı, iskarpinin kabası, potin.

Kunduracı [i] Hazır veya ısmarlama ayakkabı yapan veya satan adam, ayakkabıcı.

Kunduracılık [i] Kundnra yapıp satmak san'ati, kunduracının işi, ayakkabıcılık.

Kunduz [i] Postundan kürk yapılan bir hayvan.

Kunt [s] Keskin ve sivri olmayan, kalın, ağır, dayanıklı.

Kuntrat [i] Mukavele senedi. Kira, şirket akti veya bir ticaret işi için alıcı ve satıcı tarafından birlikte tanzim edilip notere tasdik ettirilen ve her iki tarafı muayyen şartlarla bağlı kılan vesika.

Kuntratlı [s]Notere tasdik ettirilmiş, mukavelename ile bağlı. İcar ve isticar olunmuş veya alınmış ve verilmiş. (İmlâ lûgatinda « kunturatlı » şeklinde yazılmıştır.)

Kupa [i] Bardak, kadeh. Bir bardağın alabildiği miktar. İskambil kâğıtlarının yürek şeklinde beneklisi. Dört tekerlekli bir nevi kapalı araba. Herhangi bir maç veya müsabakada kazanan tarafa hediye olarak verilen vazo, heykel v. s.

Kupal [s] Kunt, kısa ve biçimsiz.

Kuphiyat [i] Çirkin ve kötü işler, çirkin ve kötü hareketler.

Kupkuru [s] Pek kuru, büsbütün kuru.

Kupon [i] Vadesi gelince bedeli verilerek koparılmak üzre esham ve tahvilâta merbut faiz senedi. Maaş cüzdanı, mütekait v, s. nin her ay bir tane koparıp mukabilinde maaşlarını aldıkları bilet.

Kupür [i] Maktua. Kesik.

Kur [i] Kuşak, bağ. (Uçkur, dizkur gibi).

Kur [i] Kadına aşıkane muamele, flirt.

Kura [i] Talih denemek için çekilen kapalı pusla veya atılan zar. Yirmi yaşını dolduran gençlerden askere alınacakları ayırmak için bir torbadan çektikleri kâğıt. (Kura çekmek)

Kura [i] Köyler, kasabalar.

Kurabiye [i] Un, şeker ve süt ve护 bademle yapılan yuvarlak yahut müstatil şekilde bir tatlı. Kurabiye gibi ufak ve yuvarlak şey. Karpuz v. s. [c] Kadın gibi erkek, çıtkırıldım.

Kurabiyeci [i] Kurabiye yapıp satan adam.

Kuracı [i] Kura çektirmeğe memur zabit ve heyet, kura çektiren kimse.

Kurada [s] Eskimiş, yıpranmış, bitmiş, kuruyup zayıflamış, işe yaramaz.

Kurak [s] Kuru, yağmursuz, rutubetsiz. [i] Kuraklık, yağmursuzluk.

Kuraklık [i] Kuruluk, yağmursuzluk, rutubetsizlik. Yağmursuzluktan ilerigelen kıtlık. Bereketsizlik.

Kuran [i] Cereyan, hava ve su cereyanı, Akıntı. Rayiç, faiz.

Kuran [i] Müslumanların kitabı, peygambere nazil olan kitap. Musaf, kelâmıkadim.

Kuranî [s] Kurana mensup ve müteallik.

Karander [i] Cereyanı hava.

Kurbağa [i] En ziyade

bataklıklarda ve tatlısu kenarlarında yaşıyan küçük ve maruf hayvan.

Kurbağabalığı [i] Trahonya denilen bir balık.

Kurbağacık [i] Kurbağa yavrusu, küçük kurbağa. Dil altında hâsıl olan şiş.

Kurbağaotu [i] Bir cins nebat.

Kurbağataşı [i] Bir cins taş.

Kurbağatulumba [i] Kuyudan su alıp vermeğe mahsus bir tulumba.

Kurban [i] Hak yolunda kesilen hayvan. Bir uğurda feda olma, zulüm veya başka bir yüzden inleyip ölen kimse. [c] Bir başkasının menfaati için feda edilen kimse.

Kurbanbayramı [i] Zilhicce ayının onuncu gününe tesadüf eden ve kurban kesilen bayram.

Kurbanlık [i] Kurban olarak kesilmeye mahsus.

Kurbanlıkkoyun [i] Halim ve sessiz adam.

Kurbiyet [i] Yakınlık.

Kurca [i] Kaşıma, tahriş etme. Karıştırma, azdırma.

Kurcaçıbanı [i] Kaşımak ve karıştırmaktan azan çıban.

Kurcalamak [f] Kaşımak. Karıştırmak, ellemek. Azdırmak.

Kurcalaştırmak [f]Ba: kurcalamak.

Kurdağzı [i] Sandık v. s. köşelerinde biribirine geçmek üzre yapılmış dişi doğrama.

Kurdayağı [i] Bir cins nebat.

Kurdeşen [i] Vücutte kırmızı kabarcıklar hâsıl eden hastalık. Serpme kançıbanı.

Kurdurmak [f] Birşeyin muhtelif parçalarını bir araya getirip yerli yerine koydurmak, rekzettirmek, tesis ettirmek. Makina, zemberek veya bir musiki aletini işlemeğe hazır bir hale getirtmek.

Kurena [i] Karînler, biribirine çok yakın olanlar,ayrılmaz kafadarlar. Zevçler. Bir cürümde şerik olan-

lar. Mabeyinci, hükümdarın yakınında bulunanlar.

Kurenalık [i] Mabeyincilik, hükümdarın yakınında ve maiyetinde olmak.

Kurgan [i] Hisar.

Kurgaz [s] Pek zayıf ve kuru.

Kurgu [i] Kuruntu, şüphe, vehim.

Kurk [i] Gurk, Ba: gurk.

Kurlağan [i] Dolama, etyaran.

Kurma [i] Kurmak işi. Ba: Kurmak.

Kurmak [f] Birşeyin parçalarını bir araya getirip rekzetmek, tesis etmek. Yerleştirmek, ikame etmek. Toplamak. Makinayı işlemeğe hazır hale getirmek. Zembereği toplamak. Hazırlamak, olmağa komak. Zihne komak, karar vermek.

Kurna [i] Yıkanmak için su birikmeğe mahsus küçük havuz.

Kurnaz [s] Aldanmaz, uyanık, açıkgöz. Hilekâr, dessas.

Kurnazlık [i] Uyanıklık, aldanmazlık. Hilekârlık, dessaslık.

Kuron [i] Taç. Diş üstüne geçirilen altın veya plâtin kapak.

Kurp [i] Yakınlık, yakın bulunma, civar olma, yan.

Kurra [i] Kariler, okuyucular. Kuranı tilâvet edenler.

Kurs [i] Koşu, yarış. Yürüyüş, dolaşma. Ders, malûmatı tevsi veya birşey hakkında malûmat edinmek için bir araya toplanan insanlara verilen ders.

Kurs [i] Daire şeklinde olan şey, ve dairevî olan herşey. Ateşe konulup yakılan pul şeklinde ödağacı.

Kursak [i] Kuşların birinci midesi, katı. Mide. İnce ve kurutulmuş barsak. Kursak gibi ince deri (Kursağı patlamak : çok bağırmak, bağra bağra söylemek) [c] Tahammül.

Kursaklı [s] Gerdanında uru olan, urlu. [c] Tahammüllü.

Kurşak [i] Ba: kuşak.

Rurşun [i] Ağırlığı ile maruf maden. Silâh ile atılan tane, mermi. [s] Kurşundan yapılmış.

Kurşuncu [i] Kurşun döken ve satan adam.

Kurşuni [s] Kurşun madeninin renginde olan, açık külrengi, sincabi.

Kurşunkalem [i] Tahtadan yapılmış ve içinde yazmağa yarayan grafit denilen maden bulunan kalem.

Kurşunlamak [f] Kurşunla kaplamak, kurşunla örtmek. Kurşunla damgalamak.

Kurşunlanmak [f] Kurşunla kaplanmak, kurşunla örtülmek. Kurşunla damgalanmak.

Kurşunlu [s] Kurşunla kaplanmış, kurşunla örtülmüş. İçinde kurşunu olan.

Kurşunmerhemi [i] Bir nevi cıvalı merhem.

Kurşuntavası [i] Kurşun eritmeğe yarayan küçük demir tava.

Kurşuntuzu [i] Kimyevî bir milih.

Kurşunsirkesi [i] Kimyada kullanılan bir madde.

Kurt [i] Köpeğe benziyen maruf yırtıcı hayvan. Kurt postundan yapılmış kürk. Yerde sürünerek hareket eden ve birçok nevileri bulunan küçük hayvan. Ayaklı küçük böcek. (Kurdunu dökmek: istediğini yapmak, arzusunu yerine getirmek demektir).

Kurtarılmak [f] Tahlis edilmek, tehlikden selâmete çıkarılmak.

Kurtarmak [f] Birini tehlikeden ve tehlikeli bir vaziyetten çıkarmak. Terhin edilmiş birşeyi rehinden almak. Ceza ve mes'uliyetten tebriye ettirmek. Sarfedilecek bir parayı vermemek yolunu bulup kazanmak.

Kurtbağrı [i] Beyaz çiçek açar bir küçük ağaç.

Kurtboğan [i] Bir nebat ismi.

Kurtgidişi [i] Atın bir nevi yürüyüşü.

Kurtiye [i] Simsar, tellâl.

Kurtkapanı [i] Kurdu tutmak için yapılan üstü örtülü çukur. Pehlivan oyunlarından biri.

Kurtkulağı [i] Bir nebat ismi. Yerde sürünen bir küçük hayvan.

Kurtlandırmak [f] Kurt hâsıl ettirmek, kurt peyda ettirmek.

Kurtlanmak [f] Ufunetlenip kurt tutmak, kurt peyda etmek. [c] Sabırsızlanmak, telâş etmek, telâş göstermek.

Kurtlu [s] Kurt tutmuş, kurt hâsıl etmiş. [c] İçinde şüphe ve endişesi olan, içini şüphe ve merak kemiren. Bir yerde durmayan.

Kurtluca [i] Yerpalamudu ve sarmısakotu da denilen bir cins nebat.

Kurtmantarı [i] İçi boş bir nevi mantar.

Kurtmasalı [i] Birini oyalamak için söylenen masal. [c] Bitmiyen, sonu gelmiyen söz.

Kurtpençesi [i] Kanotu denilen bir nebat, kurttırnağı.

Kurttırnağı] i] Kurtpençesi ve kanotu denilen nebat.

Kurtulma [i] Kurtuluş, halâs, reha, selâmet.

Kurtulmak [f] Bir tehlike veya sıkıntıdan çıkmak, halâs bulmak. Selâmete çıkmak. Bağını koparıp kaçmak. Bağlı olduğu yerden çıkmak, fırlayıp ayrılmak,

Kurtuluş [i] Halâs, reha. Düşman istilâsından kurtulma. (Kurtuluş bayramı : Düşman istilâsından kurtulan bir şehrin her sene bu hatırayı tes'it etmesi.)

Kurtyeniği [i] Tahtalarda kurdun oyup yuva yaptığı delikler. [i] Şüphe getiren hal. Ayıp, kusur, noksan.

Kuru [s] Yaş olmayan, rutubeti çekilmiş. Susuz. Zayıf, etsiz. Çıplak, boş, açık. Sade, katıksız. Güneşte kurutulmuş. Kar ve yağmuru olmayan. Boş, asılsız, nafile, tesirsiz, sebepsiz. Harçsız. Ufaktefek şey (Piçkurusu).

Kurudan [i] Hayvanların burunlarında kemik hâsıl eden mühlik bir illet.

Kuruhavuz [i] Gemilerin tamir için sokulup kızakta kaldıkları havuz.

Kuruincir [i] Güneşte sureti mahsusada kurutulmuş incir.

Kurukahve [i] Kavrulmuş ve çekirdek halinde kahve.

Kurukahveci [i] Kurukahve satan adam.

Kurukemik [c] Çok zayıf.

Kurukuruya[h]Boşubosuna, nafile yere.

Kurulamak [f] Islak bir şeyi silip kuru etmek, yaşlığını giderecek surette silmek.

Kurulanmak [f] Silinmek, vücudün ıslaklığını gidermek.

Kurulma [i] Kurulmak işi. Ba : Kurulmak.

Kurulmak [f] Rekzolunmak, tesis olunmak. Toplanmak, içtima etmek. Makina, saat v. s. nin zembereği devşirilmek. Kibirlenmek, öğünmek, gururlanmak. Akıl öğretilmek, teşvik edilmek.

Kurultay [i] Meclis, şûra, divan, kongre.

Kuruluk [i] Kuru olan şeyin hali. Islak veya rutubetli olmamak. Zayıflık, takatsizlik, etsizlik.

Kuruluş [i] Kurulmak işi ve tarzı. Ba : Kurulmak.

Kurum [i] Bina, tesis, rekz, kuruluş. Yaradılış, hilkat. Tertip, şekil, heyet. Gurur, kibir, kuruluş. Ocaklarda toplanan is.

Kuruma [i] Kurumak işi. Ba : Kurumak.

Kurumak [f] Kuru olmak, ıslaklığı ve rutubeti kaybolmak. Nebat susuzluktan yanmak. Zayıflamak, takatten düşmek. Vücudün bir uzvu felce uğrayıp hareketten kalmak. (Beddua yerine de kullanılır : dilin kurusun).

Kurumlu [s] Kibirli, azametli.

Kurumsak [s] Kaltaban, pezevenk, deyyus.

Kuruntu [i] Zihinde yer tutan asılsız şey, evham, hayal.

Kuruntulu [s] Zihninde asılsız şeyler kuran, evhamlı.

Kurusoğuk [i] Kar ve yağmur olmadığı halde kuru havada hüküm süren soğuk.

Kuruş [i] Liranın yüzde biri, kırk para.

Kuruşluk [i] Bir kuruş kıymetinde olan.

Kurut [i] Durup koyulaşmış süt.

Kurutma [i] Kuru haline koma.

Kurutmak [f] Kuru haline komak.

Kurutulmak [f] Rutubeti giderilmek, kuru haline konmak. Suyu akıtılıp kuru bir hale getirilmek.

Kuruüzüm [i] Kurutulmuş tane halinde üzüm.

Kurye [i] Posta, postacı. Muhaberat, posta ile gelen evrak ve mektuplar.

Kuskuğuk]i] Yabanî güvercinin erkeği. Bir cins kuş.

Kuskun [i] Atın eğerine bağlı ve kuyruğunun altından geçirilen kayış.

Kuskunsuz [s] Kuskunu olmayan (at). [c] Perişan.

Kuskunudüşük [s] Perişan, idbarda olan.

Kuskus [i] Ufak ve yuvarlak taneler halinde pilâvlık ve çorbalık hamur, bu şekilde yapılmış makarna.

Kusma [i] Kay, gaseyan.

Kusmak [f] Kay etmek, gasyan, istifrağ etmek. Yediği şeeyi ağızdan çıkarmak. Kuvvet ve şiddetle dışarı atmak[c]Bağırarak ağır şeyler söylemek. Yağını boya veya suyunu kendiliğinden çıkarmak : (kan kusmak : çok eziyet ve sıkıntı çekmek).

Kusmuk [i] Kusuntu, kusuk, kusulan şey.

Kusturmak [f] Kay ve gaseyan ettirmek.

Kusturucu [i] Kusturan, kay ve gaseyan ettiren. Kusmayı mucip olan.

Kusuk [i] Kusulan şey, kusmuk, kusuntu. [s] Kusulmuş, kayedilmiş.

Kusulmak [f] Kay ve gaseyan edilmek. Yenilen şey ağızdan çıkarılmak.

Kusuntu [i] Kusulan şey, kusuk, kusmuk.

Kusur [i] Eksiklik, noksan. Ayıp, sakatlık. Suç, kabahat. Tedbirsizlik, ihmal.

Hata. Artan kısım, fazla. Birşey satın alınınca verilen paradan fazla gelip te geri alınması lâzımgelen kısım.

Kusurlu [s] Bir ayıp veya noksanı olan. Bitmemiş, eksik, tamamlanmamış. Geriverilecek kısmı olan (hesap.)

Kusursuz [s] Eksiksiz, noksansız, ayıpsız, kabahatsiz. Geriverilecek kısmı olmıyan.

Kusva [s] En uzak, çok uzak. Son, nihayet.

Kuş [i] Havada uçar ve iki ayak üzere yürür hayvan.

Kuş [i]İhtiyar atın sağrısındaki tüyü dökülmüş yer.

Kuşak [i] Bele sarılan uzun ve dar kumaş veya kayış v. s. Duvarı sağlamlaştırmak için konulan kereste v. s. sırası. Kapı v.s. nin arkasına vurulan direk lerden herbiri.

Kuşakçı [i] Kuşak yapan ve satan adam.

Kuşaklama [i]Kuşak şeklinde ve sağlamlaştırmak için çekilen şey.

Kuşaklamak [f] Kuşakla bağlayıp sarmak. Sağlamlaştırmak.

Kuşaklarıyerde [s] Kavgacı, kavga arayan.

Kuşanmak [f] Kuşak takmak, beline kemer, kılıç v. s. sarmak (Giyinip kuşanmak : hazırlanmak)

Kuşantı [i] Kuşanacak şey. Elbise, esvap teferruatı.

Kuşat [i] Burulan oğlak.

Kuşatmak [f] Etrafını almak, sarmak, muhasara etmek. Beline kuşak ve kemer bağlatmak.

Kuşbaşı [s] Büyücek parçalar halinde. (Kuşbaşı kebap, kar.)

Kuşbaz [s] Kuş yetiştirip terbiye eden, (adam).

Kuşbazlık [i] Kuş yetiştirip terbiye etme, bununla uğraşan adamın meşguliyeti.

Kuşbeyinli[i] Aklıkıt, budala, sersem, ahmak.

Kuşburnu [i] Gaga. Kırmızı meyvasından reçel ve murabba yapılan yabanî gül nev'inden dikenli bir ağaç.

Kuşçu [i] Vaktile sa - raylarda doğan ve atmaca gibi avcı kuşları idareye memur adam, doğancı. (Kuşçubaşı).

Kuşdili [i] Kelimenin her hecesine « f » harfini ilâve etmek suretile bir konuşma tarzı : (kufuş difilifi).

Kuşhane [i] Vaktile saray ve konaklarda kuşlara mahsus mahal. Kuş etlerini pişirmeğe mahsus küçük tencere.

Kuşilleti [i] Atlara arız olan bir hastalık.

Kuşkanadı [i] Kuşların kanatlarından yapılan süpürge ve yelpaze. Bir boğaz hastalığı.

Kuşkirazı [i] Küçük taneli bir cins kiraz.

Kuşkonmaz [i] Sert kabuklu ve suyu emilen bir sebze, asperj.

Kuşku [i] Kuş gibi korkup ürkme. Huylanma, pirelenme.

Kuşkulanmak [f] Ürkmek. Pirelenmek, huylanmak.

Kuşlak [i] Kuşu çok olan avlanacak yer.

Kuşlokumu [i] Sokaklarda çocuklar için sattıkları yumurtalı ve tatlı bir nevi hamur.

Kuşluk [i] Öğle vakti, öğle yemeği. Büyük kuş kafesi, kuşhane.

Kuşmar [i] Bir nevi kuş tuzağı.

Kuşpalazı [i] Boğazın şişmesinden ibaret tehlikeli bir hastalık. Kuş yavrusu.

Kuşsütü [i] Bulunmaz şey, ele geçmez şey.

Kuştüyü [i] Yatak ve şilte v. s. yapmakta kulla - nılan bazı kuşların kanat - larındaki tüylerin temizlenmiş ve hazırlanmışı.

Kuşüzümü [i] Küçük ve siyah bir cins üzüm.

Kuşyemi [i] Kenevir tohumu.

Kut [i] Baht, talih, saadet.

Kutan [i] Büyük pul - luk.

Kutbî [s] Arzın iki kutbundan birine mensup ve mütealik veya bu kutup - lardan birine yakın olan.

Kutbiyet [i] Pusla ib - resinin kutba doğru dönmek hassası.

Kutlanmak [f] Uğurlu ve meymenetli olmak.

Kutlaşmak [f] Tebrikleşmek, biribirine uğur ve saadet dilemek, bayramlaşmak.

Kutlu [s] Uğurlu, bahtlı, meymenetli, mes'ut, mubarek.

Kutren [h] Kutru itibarile, kutru ile ölçülmesi kaidesine tevfikan.

Kutsî [s] Mukaddes, muazzez. Alemilâhuta mensup ve müteallik.

Kutsiyat [i] Cenabıhakka ve alemilâhuta mensup ve müteallik işler.

Kutsiyet [i] Azizlik, mukaddeslik, muazzezlik.

Kutsuz [s] Uğursuz, menhus, yümünsüz.

Kutsuzluk [i] Uğursuzluk. Talihsizlik, bahtsızlık.

Kutu [i] İçine birşey koymağa mahsus tahta, mukavva, teneke v.s. den mahfaza, kap. Kilenin sekizde biri olan bir hububat ölçüsü ve bu ölçüye mahsus kap. [c] Mazbut, muntazam ve küçük şey (Kutu gibi). İçi birşeyle dolu ve kendisi onun mahfazası vaziyetinde olan adam (fesatkutusu, akılkutusu.. gibi).

Kutup [i] Arzın mihverinin iki mukabil noktasından herbiri. Reis, emîr, prens. Bir işin mihveri.

Kutupyıldızı [i] Şimal kutbuna pek yakın bulunan sabit yıldız, Demirkazık.

Kutur [i] Taraf, mahal, havali. Arzın ve semanın bir ciheti. Daireyi merkezinden geçerek ikiye ayıran hat.

Kuva [i] Kuvvetin cem'i. Ba: kuvvet.

Kuvan [i] Rahiplerin çekildiği yer, manastır. Manastıra mülhak kız mektebi.

Kuver [i] Sofra takımı, sofrada yemek yiyecekler ve davetliler için ayrı ayrı konulan takımlar.

Kuvertür [i] Örtü, kap, yorgan. Teminat, karşılık.

Kuvve [i] Kuvvet. Ba: kuvvet. Niyet, tasavvur, düşünce, fikir. His, hasse. (Kuvvei lâmise, kuvvei sa-

mia. v. s.) (Bilkuvve : tasavvurda veya kabiliyette olan).

Kuvvet [i] Zor, güç, takat, kudret. Bir devletin hertürlü askeri. Sağlamlık, sıhhat. Dayanıklılık. Tesir, nüfuz. Metanet, celâdet, liyakat. Hassa, şiddet. Bir adedin kendi nefsile kaç defa zarbedileceğini gösteren üstündeki küçük rakam. Bir makinanın tahammül derecesi ki beygir kuvvetile gösterilir.

Kuvvetlendirmek [f] Kuvvet vermek, kuvvetini arttırmak, takviye etmek. Daha kuvvetli hale komak, tahkim etmek.

Kuvvetlenmek[f] Kuvvet peyda etmek, kavi ve metîn olmak. Sağlamlaşmak.

Kuvvetli [s] Kuvveti yerinde olan, güçlü, zorlu, kavi,sağlam.Muktedir. Tesirli.

Kuvvetsiz [s] Zayıf, gevşek, gücü yetmiyen. Kuvveti olmayan, takatsiz. Tesiri olmayan, tesirsiz.

Kuvvetsizlik [i] Zayıflık, gevşeklik. Tesirsizlik.

Kuyruk [i] Bazı hayvanların kıçları üzerinden uzanan etten veya tüy yahut kıldan ibaret uzunca şey. Zeyl, ilâve, apandis. Birinin arkasına takılıp hiç ayrılmayan kimse. Bazı elbiselerden sarkan uzun parçalar. Son, en gerideki kısım, geri, arka. Gözün kulağa doğru olan ucu.

Kuyrukacısı [i] Hınç, unutulmamış ve intikamı alınmamış macera.

Kuyrukaltı [i] Kuşların uğradığı bir hastalık.

Kuyrukkapağı [i] Bazı hayvanların çıplak ve tüysüz kuyruk yeri.

Kuyruklu [s] Kuyruğu olan.

Kuyrukluyıldız [i] Nüve tabir olunan büyük ve parlak bir yıldızın arkasında bir kuyruk şekline toplanmış olan yıldızların heyeti mecmuasıdır ki muhtelif isimlerde nevileri vardır ve diğer yıldızlar gibi birer hareketi devriyeye malik olup muayyen zamanlarda arza yaklaşırlar.

Kuyruksallıyan[i]Peygamberkuşu denilen bir kuş.

Kuyruksokumu [i] Kuyruk yeri,amudufıkarinin nihayetindeki parça.

Kuyruksuz [s] Kuyruğu olmıyan.

Kuyruküzeri [i] Tavuklarda çıkan tehlikeli bir çıban.

Kuyrukyağı [i] Karaman koyununun kuyruğu eridilerek alınan yağ.

Kuytu [s] Rüzgârdan mahfuz, karanlıkça. [i] Köşe, bucak, tenha yer.

Kuyu [i [Çukur, kazılmış delik. İçi su dolu çukur, pınar.

Kuyucu [i] Kuyu kazıcı, su bulup çıkarmak üzre kuyu kazmağı san'at edinen adam.

Kuyuculuk [i] Kuyucu olmak hali, kuyucunun meşguliyeti.

Kuyudat [i] Kayitler, Ba: Kayit,

Kuyum [i] Altın ve gümüşten yapılmış süslü eşya.

Kuyumcu [i] Altın ve gümüşten süslü şeyler yapan san'atkâr.

Kuyumculuk [i] Altın ve gümüşten süslü şeyler yapmak sana'ti, kuyumcunun meşguliyeti.

Kuyut [i] Kayitler. Ba: kayit.

Kuzah [i] Bulutlara riyaset eden melek. Şeytan.

Kuzahiye [i] Gözün renkli ve yuvarlak tabakası, tabakai kuzahiye.

Kuzen [i] Amca ve dayının veya hala ve teyzenin oğlu.

Kuzey [i] Dağların güneş görmeyen yüzü.

Kuzgun [i] İri karakarga.

Kuzgunayağı [i] Bir nebat ismi.

Kuzguncuk [i] Hapishane kapılarındaki demir parmaklıklı pencere. Boğaziçi sahilinde bir yerin adı.

Kuzgundenizi [i] Hazerdenizi, Karadenizin şarkındaki ve büyük bir göle benziyen deniz.

Kuzgunekmeği [i] Bir nebat ismi, iğreltiotu.

Kuzguni [s] Pek siyah, koyu siyah.

Kuzgunkılıcı [i] Tıpta kullanılan bir ot.

Kuzin [i] Amca ve dayının veya hala ve teyzenin kızı.

Kuzina [i] Mutfak.

Kuzu [i] Koyun yavrusu. Bir meyvaya bitişik elan küçüğü [c] Halim, uysal, yumşak adam. (Bazan okşamak veya yalvarmak için de kullanılır).

Kuzucuk [i] Küçük koyun yavrusu. (Kuzucuğum: yavrucuğum, şekerim)

Kuzuçıbanı [i] Zararsız bir nevi çıban.

Kuzudişi [i] Çocuklarda ilk çıkan ve altı, yedi yaşlarında değişen diş.

Kuzugöbeği [i] Sarı bir cins mantar.

Kuzugüden [i] Bir cins çizme.

Kuzukestanesi [i] Küçük taneli ve çiğ yenir bir nevi kestane.

Kuzukulağı [i] Yaprağı sebze gibi kullanılan bir nebat.

Kuzulamak [f] Koyun yavrulamak. Meyva, yanında kuçücüğünü peyda etmek. Cetvel çiziğinin yanında bir ince çizik veya gölge peyda olmak.

Kuzulu [s] Yanında yavrusu olan koyun. Bitişiğinde küçük ve kendi cinsinden bir tanesi olan meyva. Cetvel ile çizilip yanında gölgesi olan hat.

Kuzupalamudu [i]Palamudun bir cinsi.

Kübik [s] Mikâp şeklinde olan.

Kübizm [i] Edebiyat ve resimde ve alelûmum san'atte eşyayı hendesî şekillerden doğan bir tenasüp ve ahenk ile tasvir etmekten ibaret ve 1910 senesinde başlıyan yeni bir mektep.

Küçücük [s] Pek küçük, çok küçük. Sevimli küçük.

Küçük [s] Büyük olmayan, ufak, sagir. Ehemmiyetsiz, değersiz. Adi, hakir. Genç, yaşıaz. [i] Yavru. Çocuk. Küçüklük.

Küçüklemek [f] Hakir görmek, tahkir ve tezlil etmek.

Küçüklü [s] İçinde küçükleri bulunan (Küçüklü büyüklü : küçük büyük karışık. Biribiri üstüne, toptan.)

Küçüklük [i] Küçük olmak hali, ufaklık. Çocukluk. Yakışmıyan hareket, ayıp, zül.

Küçülmek [f] Daha küçük olmak. Yaşını gizleyip kendini küçük göstermek. Âciz ve hakir bir vaziyete düşmek, utanılacak bir vaziyette kalmak.

Küçültmek [f] Birşeyi olduğundan daha küçük yapmak. Ehemmiyetini azaltmak. Yaşını küçük göstermek.

Küçümencik [s] Pek küçük, pek ufak. Pek sevimli, minimini.

Küçürek [s] Küçükçe, oldukça küçük, az küçük. Az daha küçük.

Küduret [i] Gam, keder, tasa, mahzunluk. Bulanıklık.

Küf [i] Uzvî maddeler üzerinde rutubetten hâsıl olan yeşilimsi ve zehirli madde.

Küfe [i] Daldan v. s.den yapılmış büyük ve kaba sepet.

Küfeci [i] Küfe ıle eşya taşıyan adam, hamal. Küfe yapıp satan adam.

Küfeli [s] Arkasında küfe bulunan (Küfeli hamal.)

Küfelik [s] Küfeyle taşınacak, hamal sırtında götürülecek derecede sarhoş. Bir küfenin alabileceği miktar.

Küflenmek [f] Küf tutmak, küf bağlamak. [c] Olduğu yerde kalıp eskimek.

Küfletmek [f] Küf tutturmak, küf tutmasına sebebiyet verdirmek.

Küflü [s] Küf tutmuş, küf bağlamış. [c] Modası geçmiş, köhne. El dokunulmamış, metruk kalıp eskimiş.

Küfran [i] Nankörlük, iyiliği unutma.

Küfür [i] Dinsizlik, imansızlık. Allaha inanmama. Galiz söz söyleme, sövme.

Küfürbaz [s] Küfür savuran, küfreden.

Küfür küfür [s] Rüzgârın hafif hafif esmesini tasvir eder.

Küfüv [i] Arkadaş, akran, şerik, eş.

Küheylan [i] Cins at, arap atı.

Kükre [s] Kızgın, azgın, ağzı köpürmüş.

Kükremek [f] Ağız köpürmek, azmak, kızmak.

Küknar [i] Bir nevi çam ağaçı.

Kükürt [i] Sarı renkte toz ve parça halinde, tıp ve sanayide kullanılan madenî madde,kibrit.

Kükürtçiçeği [i] Tasfiye edilmiş kükürt.

Kükürtlü [s] Kükürdü havi, içinde kükürt bulunan. Kükürtle yapılmış.

Kül [i] Yanan odun ve kömürden kalan toz.

Kül [s] Hep, bütün, cümle. [i] Umum, umumiyet.

Külâh [i] Vaktile kullanılan ucu sivri bir serpuş. Külâh şeklinde olan şey. [c] Hile, oyun, dolandırma.

Külâhçı [i] Külâh yapan ve satan adam [c] Hilekâr, dolandırıcı.

Külâhlı [s] Külâh giyen, başında külâhı olan.

Külbastı [i] Iskarada pişmiş belkemiği ucundaki et.

Külbastılık [s] Külbastı yapmağa yarar, külbastı yapmağa mahsus (et)

Külçe [i] Yekpare ve erimiş maden parçası. Küme halinde olan şey.

Küldür [h] Şamata ve gürültüyü tasvir için kullanılır [paldır küldür].

Külek [i] Kulplu derin kap, yoğurt ve bal v. s. komağa mahsus kap.

Kületmek [i] Mahvetmek, bitirmek, sebebi felâketi olmak.

Külfet [i] Zahmet, yorucu iş, mihnet. Kendini zorlıyarak zahmetle iş görme, özenerek yapılan iş. Resmî ve teklifli muamele.

Külfetli [s] Zahmetli, zor. Merasim ile yapılan. Kendini zorlamakla yapılan, tabiî olmayan.

Külfetsiz [s] Zahmetsiz, kolay Merasimsiz, sade, teklifsiz. Kendini zorlamadan yapılan, selis, tabiî.

Külfetsizce [s] Zahmetsizce, kolaycacık. Teklifsiz ve merasimsiz.

Külhan [i] Hamamda suyu ve hamamı ısıtmak için ateş yakılan yer. Kazan ocaklarının altındaki kül yeri.

Külhanbeyi [i] Çapkın, serseri adam.

Külhani [i] Küçük yaramaz, küçük çapkın.

Külkedisi [i] Soğuktan çok korkan, ateş başından ayrılmıyan adam.

Külleme [i] Üzüm tanelerinin kararıp mantar peyda etmesinden ibaret bir hastalık.

Küllî [s] Külle, bütüne ve umuma ait ve müteallik veyâ mensup, cüz'î mukabili. Umumî, tam. Çok, kesîr.

Külliyat [i] Bir şeyin heyeti umumiyesi. Bir muharrir veya müellifin bütün eserleri.

Külliyen [h] Büsbütün, bütünbütüne, tamamile, kâmilen. Hiç, asla.

Külliyet [i] Bir şeyin bütün olması, bütünlük. Çokluk, kesret.

Külliyetli [s] Çok, bol, kesretli.

Küllü [s] Kül ile karışık, külü havi.

Küllüsu [i] Külsuyu, çamaşırda kullanılan kül ile kaynatılmış su.

Külolmak [f] Mahvolmak, perişan ve muzmahil olmak. Hurdehaş olmak. Yangından yanmak.

Külot [i] Belden dize kadar geniş ve aşağısı gayetle dar pantalon. Bir nevi kadın donu.

Külrengi [i] Kurşuni ve sincabi renk. [s] Kurşuni renkte olan.

Külsuyu [i] Çamaşır yıkamak icin kül ile kaynatılan su.

Kült [i] Din, diyanet, İbadet. Mezhep. İhtiram.

Külte [s] Kısa, bodur, boysuz.

Kültür [i] Hars. Terbiye.

Külünk [i] Sivri ve uzun demirli taşçı kazması.

Külüstür [s]Eski, köhne, pejmürde.

Küm [i] Küme, yığın. Küçük ağıl.

Kümbet [i] Çıkıntı.

Kümbetli [s] Kümbetli olan, çıkıntılı.

Küme [i] Yığın, birikinti. Tepe, kümbet, kule.

Kümek [i] Küme, yığın. Umumun koşup yardım etmesi, herkesin muzahereti.

Kümes [i] Tavukların gece yattıkları kapalı yer. Ufak ve basit ikametgâh, kulübe, izbe.

Kümültü [i] Bostan ve ormanda yapılan bekçi ve avcı kulübesi. Bostankorkuluğu.

Künde [i] Ayakbağı, köstek, bukağı. Tuzak. Pusu. (Kündeye almak, Güleş tabiridir).

Künfes [i] Tenha, ucra, yoluğrağı olmayan yer.

Künfeyekûu [s] Perişan, darmadağın. Allahın emri ve iradesi ile hâsıl olma.

Küngürlemek [f] Uyku basmak, gevşemek, uykudan sersem olmak.

Künh [i] Dip, umk. Birşeyin en yüksek noktası, uç, zirve. İntiha, nihayet. Cevher. (Künhüne varmak: birşeyin esasına vâkıf olmak, en derin noktalarına kadar kavramak).

Künk [i] Su sevkine yarıyan üstüvane şeklinde kiremit veya toprak boru.

Künke [i] Kalın talaş, yonga.

Küp [i] Topraktan büyük ve ağzı darca kap, kavanoz ve testinin büyüğü. (Küplere binmek: Çok kızmak, hiddetlenmek).

Küp [i] Mikâp, mikâp şeklinde olan.

Küpe [i] Kadınların kulağa taktıkları altın veya elmas. v. s. den süs. Bazı hayvanların boyunlarında küpe gibi sarkan et parçası.

Küpeçiçeği [i] Küpe gibi aşağıya sarkar bir çiçek.

Küpeli [s] Kulağında küpesi olan. Boynunda küpe gibi sarkar et parçası bulunan [hayvan]

Küpeşte [i] Geminin kenarlarındaki tahta siper. Parmaklığın üzerindeki düz ve kalın tahta.

Küphane [i] Küpleri koymağa mahsus yer, mahzen.

Kür [i] Tedavi.

Küraso [i] Portakal kabuğu, şeker ve rakı ile yapılan bir içki.

Kürdan [i] Dişleri temizlemek için ince çöp, dişkarıştıracağı, hilâl.

Kürdanlık [i] Sofrada dişkarıştıracaklarını içine koydukları küçük kutu veya kap.

Kürdî [i] Musikide bir makam.

Küre [i] Yuvarlak şey. Dünyanın şeklini, kara ve denizlerini göstermek üzre yapılan ve bir mihver etrafında devreden yuvarlak şey. (Küreimücesseme). Küreiarz.

Küre [i] Toprak ocak, madenci ocağı.

Küreiarz [i] Dünya, üzerinde yaşadığımız seyyare.

Kürek [i] Uzun saplı ve ucunda demir levha bulunan toprak v. s. atmağa veya kazıyarak sürmeğe mahsus alet. Ateşten kor, kömür ve kül almağa mahsus alet. Kayıkları yürütmek için kullanılan kalın ve ucu yassı alet. Fırınlarda ekmeği fırına salmak için kullanılan gayet uzun saplı tahta alet.

Kürek [i] Vaktile gemilerde kürek çekmek cezası (on sene küreğe mahkûm oldu).

Kürekçi [i] Kayık veya sandalda kürek çeken adam, kayıkçı. Kürek yapan ve satan adam.

Kürekkemiği [i] Omuzun arka tarafındaki üç köşeli yassı kemik.

Kürekli [s] Küreği olan (Üç çifte kürekli sandal.)

Kürelemek [f] Ba : kürümek.

Küremek [f] Ba : kürümek.

Küremsi [i] Küreye benzer, küre gibi.

Kürevî [s] Küre şeklinde, yuvarlak.

Küreviyat [i] Küre şekli ve bu şekle müteallik hendesî kaide ve mes'eleler.

Küreyve [i] Küçücük yuvarlak şey.

Küreyvat [i] Kanın içinde bulunan küçük ve yuvarlak şeyler (beyaz küreyvat, kırmızı küreyvat).

Kürk [i] Tüyleri yumşak ve güzel olan bazı hayvanların derisinden yapılan ve elbisenin içine veya dışına kaplanan deri. İçi kürkle kaplanmış ve hırkaya benzer bir libas. [s] Tüylü deriden yapılmış.

Kürkçü [i] Kürk yapıp satan adam.

Kürklü [s] Kürklü olan, kürk kaplanmış, kürk kaplı elbise giymiş.

Kürsü [i] Oturulacak yüksekçe yer. Camilerde vaizin ve sınıflarda muallimin oturduğu yer . Hatiplerin üzerine çıkıp söz söyledikleri yer. Taht. Makam, vazife. Arşın altında bir sema tabakası. Hükûmet merkezi, payitaht. Kaide, ayaklık.

Kürsülü [s] Metîn ve oturaklı.

Kürsütaşı]i] Duvarın köşesine konulan büyükçe taş.

Kürt [i] İran hududu tarafında oturan bir kısım ahali.

Kürtaj[i]Rahmin temizlenmesi ameliyesi. Temizleme.

Kürümek [i] Toprak ve gübre v. s. yi kürekle sürüp temizlemek.

Küryozite [i] Merak, tecessüs.

Küs [i] Ba : Küsü.

Küskü [i] Yarı yanmış odun. Taş kırmak ve duvar delmek gibi işlere yarıyan bir ucu sivri demir sopa. Ocakta odunları dayamaya mahsus kısa ayaklı demir çubuk.

Küskün [s] Küsmüş, gücenmiş, dargın. Menkûp. Yerinden hoşlanmıyan, iyi gitmiyen.

Küskülük [i] Gücenme, dargınlık.

Küskütük [s] Kaskatı, hiç yerinden kımıldanmıyan.

Küsme [i] Gücenme, dargınlık. [s] Yerini beğen-

memiş, büyüyememiş. (Küsme ağaç).

Küsmek [f] Gücenmek, darılmak, dargın olmak. Menkûp olmak. Yerinden hoşlanmamak.

Küst [i] Tavlada bir oyun.

Küstah [i] Arsız, pervasız, edepsiz.

Küstahlık [i] Arsızlık, edepsizlik, terbiyesizlik.

Küstere [i] Bileği çarkı. Yivli rende. Değirmentaşı yapmağa yarayan bir taş.

Küstürmek [f] Gücendirmek, darıltmak.

Küsuf[i]Güneş tutulması, Kamerin Arz ile güneş arasına girerek Arzı kısmen veya tamamen ziyasız bırakması.

Küsur [i] Kesirler, artan parçalar, fazlalar.

Küsü [i] Güceniklik, dargınlık, bozuşma.

Küsülü [s] Gücenik, dargın, bozuşuk.

Küşade [s] Açık. Ferah, şen, mesrur.

Küşat [i] Açma, fethetme. Yeni yapılan bir bina, mektep v.s. nin ilk defa olarak umuma açılması. Yayın çekilip atılması. Oyun tarzı (tavlada). Resmiküşat: Küşat resmi, hastane, mektep gibi müesseselerin ilk açılışında yapılan merasim.

Küşayiş [i] Açıklık, ferahlık.

Küşne [i] Karaburçak.

Küt [s] Sivri ve uzun olmayan, kunt. Sivri ve biribirine yakın olmayan, münferiç.

Küt [i] Kötürüm.

Kütköşe [i] Doksan dereceden büyük zaviye, zaviyeimünferice.

Küt küt [h] Vurup dövmeyi veya derin derin ses çıkarmağı tasvir eder: (patküt)

Kütle [i] Yığın, küme.

Kütlemek [f] Küt küt ses çıkarmak.

Kütük [i] Ağacın kalın kısmı, aşağı tarafı. Kalın odun. Asmanın gövdesi. Anadefter, esas defteri.

Kütürdemek [f] Kütür kütür ses çıkarmak.

Kütürdü [i]Gürültü, patırdı, şamata, velvele. Küt küt ses çıkarma.

Kütürdülü [s] Kütürdüsü olan, gürültülü, patırdılı, şamatalı.

Kütür kütür [h] Gevrek ve sertçe çıkan sesleri tasvir eder.

Küul [i] Alkol, ispirto.

Küulî [s] İspirtoya mensup ve müteallik, ispirto kabilinden olan.

Küvet [i] Liğen, yatakodalarında lâvabonun üzerine konulan ve yıkanmağa mahsus geniş kap. Fotoğraf plâklarının developmanına mahsus kap.

Küz [i] Sıcak kül.

Birinci cildin sonu

L

L [h] Türkçe alfabenin on dördüncü harfi olup «â» harfinden evvel «lâkin» de olduğu gibi ince, «a» dan evvel de «laf» ta olduğu gibi kalın okunur. Epçet hesabında otuz demektir.

Lâ [h] Kelimenin evveline gelerek nefiy, inkâr ve tecrit manası verir. Lâekal: en azdan, lâcerem, şüphesiz; lâdinî : din ile alâkası olmayan gibi).

Lâ [i] Musikide bir nota.

La-le [i] İlsak, vasıta ve alet beyan eder. (ile) -nin muhaffefidir.

Lâalettayin [e] Tayin ve tahsis etmeksizin, herne ve her kim olursa.

Lâbada [i] Ispanak cinsinden ve sebze gibi kullanılan bir ot.

Lâbirent [i] Çapraşık ve ucu bucağı bulunmayan sokak, yol. İçinden çıkılmaz iş, girive.

Lâboratuvar [i] İlmî ve kimyevî tecrübeler yapmağa mahsus oda veya bina, bugibi tecrübe ve tetkikata mahsus yer. Mekteplerde talebeyi amelî ve tecrübî mesaiye alıştırmak için tahsis olunan dersler.

Lâbüt [i] Saz anahtarı. [s] Terki mümkün olmayan, lâzım, zarurî. (h) Elbette, çaresiz, behemehal.

Lâciverdi [s] Lâcivert renginde, koyumavi.

Lâcivert [i] Koyumavi kıymetli bir taş. [s] Koyu mavi renkte.

Lâçin [i] Beyazlı ve kırmızı ayaklı bir cins şahin. [s] Sarp, şedit.

Lâden [i] Bir cins çalıdan alınan ve saç ve sakal boyamak için kullanılan bir zamk.

Lâdes [i] Tavuğun göğüskemiğini kırarak biribirini aldatmak için bahse girişme (lâdes tutuşmak) kırışmak.

Lâdika [i] Vaktile Karadağ Prensliği unvanını da haiz bulunan oranın piskoposu.

Lâdinga [i] Göz göz palaska.

Lâdinî [s] Din ile alâkası olmayan, din ile dünya işini ayıran, lâik.

Lâf [i] Lâkırdı, söz. Konuşma, mükâleme, sohbet. Boş lâkırdı, saçma, lüzumsuz ve kıymetsiz söz. Atıp tutma, öğünme.

Lâfazan [i] Geveze, çok söyleyen. Atıptutan.

Lâfazanlık [i] Gevezelik, tefahur.

Lâfetmek [f] Konuşmak.

Lâfız [i] Söz, kelime. Manalı veya manasız ağızdan çıkan söz.

Lâfzan [h] Yalnız lâfiz ve şekil itibarile, mana nazarı dikkate alınmaksızın.

Lâfzî [s] Lâfza mensup. Lâfızda olan, lâfizdan ibaret olan.

Lâğap [i] Ba : lâkap.

Lâgar [s] Zayıf, arık, etsiz.

Lâğım [i] Yeraltında üstü örtülü hendek, sıçanyolu. Pislik ve çirkef sularının akmasına mahsus yol, geriz, içine barut doldurarak ateşlemek için kazılmış çukur.

Lâğımcı [i] Lâğım temizliyen adam, gerizleri açıp temizliyen amele. Kuyu kazarak içine barut dolduran ve ateşliyen asker.

Lâğıv [i] Feshetme, iptal etme, kaldırma, hükümsüz bırakma.

Lâğvetmek [f] Kaldırmak, feshetmek iptal etmek, hükümsüz bırakmak.

Lâhana [i] Büyük yapraklardan ibaret ve turşusu, dolma v. s. türlüleri yapılan bir sebze.

Lahavle [i] Cansıkıntısını ve sabırsızlığı izhar için kullanılır.

Lâhik [s] Yetişip ulaşan, arkadan gelip birleşen. Zam ve ilâve olunan, munzam olan. Sabık mukabili, şimdiki.

Lâhika [i] Birşeyin nihayetine zam ve ilâve olunan diğer birşey, ilâve, zamime, zeyl.

Lâhim [i] Et. Meyvanın yenecek yeri.

Lâhin [i] Güzel ve kaideli ses, nağme, ezgi, ırlama, ahenk.

Lâhit [i] Kabir, mezar, sin.

Lâhuraki [i] Hint şallarını taklit ile yapılan yünden ve ince bir nevi kumaş. [s] Lâhuraki denilen yünlüden yapılmış.

Lâhuri [i] Hindistanın Lâhur şehrinde yapılan nefîs şal kumaşı.

Lâhut [i] Ülûhiyet, ruhaniyet.

Lâhutî [s] Ülûhiyete ve ruhaniyete mensup ve müteallik.

Lâhza, lâhze [i] Göz kıpacak kadar zaman, an. Bir bakış, bir göz atma.

Lâin [s] Mel'un, matrut, merdut. Allahın rahmetinden mahrum.

Lak [h] Lâhika olup isimlerin sonuna gelerek mahal ve mekân bildirir: kışlak gibi. Bazı isimlere ve asıl file mülhak olup sıfat teşkil eder; patlak, çatlak gibi.

Lâk [i] Havuz, bahçelerde yapılan uzunca, dolambaçlı veya yuvarlak havuz, sun'î havuz. Göl, etrafı kara ile çevrilmiş su birikintisi.

Lâka [i] Hindistanda bazı ağaçlardan çıkarılan ve zamk, mühürmumu v.s. yapmağa yarayan bir mayi, gomalâka.

Lâkap [i] Aile veya şahıs ismine ilâve olunan isim, sonradan takılan isim, san, lâğap.

Lâke [s] Lâka denilen bir vernikle boyanmış eşya ve mobilya (lâke karyola).

Lâkerda [i] Palamut balığının tuzlanmışı.

Lâkin [e] Şu şartla ki, ancak, şukadar var ki, fakat, ama.

Lâkırdı [i] Lâf, söz, kelime. Konuşma, sohbet. Pazarlık, müzakere, karar. Kavga, gürültü, münakaşa, çekişme. Boş söz.

Lâkırdıcı [s] Çok söyleyen, daima söyleyecek lâkırdı bulan.

Lâklâk [i] Leylek denilen kuş. Bu kuşun gagasını biribirine vurarak çıkardığı ses. Boşlâkırdı, gevezelik.

Lâklâka [i] Leyleğin gagasile çıkardığı ses. Manasız ve boşlâkırdı.

Lâklakıyat [i] Boş - lâkırdılar, hezeyan, uydurma ve saçmasapan sözler.

Lâkoz [i] Kefal nev'inden bir balık, paçoz.

Lâksatif [i] Hafif ishal veren müshil.

Lâktoz [i] Süt şekeri.

Lâl [s] Dilsiz, epkem.

Lâl [i] Çok kıymetli ve kırmızı renkte bir taş. Kırmızı mürekkep. (Eski şairler bu kelimeyi dudak yerine de kullanmışlar)

Lâla [i] Çocuğu gözedip bakmak ve gezdirmekle muvazzaf adam.

Lâlalık [i] Çocuk bakmak hizmet ve vazifesi, lâla sıfatı.

Lâlanga [i] Tavada yağ ile pişmiş yumrtalı hamur yemeği ki üzerine şerbet, şeker dökülür. Yassılokma.

Lâle [i] Maruf çiçek.

Lâle [i] Vaktile mücrimlerin ve delilerin boynuna vurulan halka. İncir koparmak için ucu çatallı. değnek.

Lâlegûn [s] Lâle renginde, pembe.

Lâlezar [i] Lâle ekilmiş yer, lâle bahçesi.

Lâlezinciri [i] Gemilerde icabında dümeni idare için iki taraftan dümene takılan zincir.

Lâma [i] Uzun ve yassı maden safhası.

Lamak,lemek [f] Bazı-kelimelerle birleşerek fiil teşkil eder.

Lâmba [i] Doğrama işlerinde v. s. de açılan yiv.

Lâmba [i] İçinde petrol v. s. yakılan tenvir aleti, kandilin büyüğü.

Lâmbalı [s] Kenarları

biribirine geçecek surette yivli. Lâmbası olan.

Lâme [i] Parlak simli veya sırmalı bir cins kumaş, [s] Bu kumaştan yapılmış olan.

Lâmekân [s] Mekânsız, yersiz. Mekândan münezzeh, mahalsiz.

Lâmi [s] Parıldayan, parlak, parlıyan.

Lâmis [s] Lemseden, el ile dokunan.

Lâmise [i] Dokunmakla duymak hissi, kuvvei lâmise.

Lâmpasa [s] Bol, hantal, biçimsiz. Dökülmüş, dağılmış, açıksaçık şey. [i] Uzun ve yırtmaçlı sayvanlı etek.

Lânda [i] Gemi anaçarmıhlarını bordaya bağlıyan demir kollar.

Landırmak [e] Ba : lanmak.

Lândo, lândon [i] İki tarafında körükleri bulunan dört kişilik yaylı araba.

Lâne [i] Yuva, aşiyan.

Lânet [i] İlenç, kargıma, beddua. Cenabıhakkın af ve merhametinden mahrumiyet.

Lânetleme [i] Lânet okuma, ilenç, kargıma. [s] Mel'un, menfur, tel'in olunmuş.

Lânetlemek [f] İlenmek, kargımak, lânet okumak.

Lângırlüngur [i] Pek kaba konuşmayı ve gürültüyü tasvir eder.

Lanmak [e] Kalın heceli bazı kelimelerin nihayetine gelip mastar teşkil eder.

Lânonlin [i] Koyun yapağısından çıkarılan yağlı bir madde.

Lânse [i] Bir şeyin rağbetini temine çalışmak. Yürütmek, atmak.

Lântenis [i] Hususî surette hazırlanmış bir mahalde oynanan bir nevi top oyunu, tenis.

Lanternmajik [i] Hayal feneri, küçük cam plâkalardaki resimleri perdeye aksettiren fener.

Lâpa [i] Su ve pirinçten yapılan bir nevi yemek. Vücutte çıkan şiş, çıban gibi şeyleri sindirmek üzre kullanılan ve ketentohumundan yapılan bir ilâç.[c] Sölpük, gevşek, metanetsiz, toplu fakat kuvvetsiz.

Lâpaçı [s] Lâpa ile beslenmiş, lâpa yemesini seven. Rahatta büyümüş, rahatı seven, zoragelmez. Tenbel, korkak.

Lâpacılık [i] Tembellik, korkaklık, gevşeklik.

Lâpa lâpa [i] Parça ve sölpük bir dökülmeği, düşmeyi tasvir eder.

Lâpçın [i] Kaytanla bağlanır bir nevi ayakkabı, konçlu fotin.

Lâpina [i] İskorpite benzer, lezzetsiz bir cins balık.

Lâp lâp [i] Yayvan ve ıslak birşeyin çıkardığı sesi tasvir için kullanılır.

Lâpon [i] Laponyada yaşıyan bir kavm. Ba : Lâponya.

Lâponya [i] Kristiyanyanın ve Rusyanın şimal kısımlarında ve şimal kutpu mintakalarına yakın ve Laponlarla msekûn bir saha.

Lar, ler [e] Cemi edatı olup ince hafif hecelerden sonra ler, kalın hecelerden sonra da lar şeklinde kullanılır, kitaplar, kalemler.

Lârgetto [i] Ağır ağır çalınan bir hava.

Lârgo [i] Açık açık, geniş ve açık hareket. Bu suretle çalınan hava.

Lârp [h] Birden ve şiddetle yapılan birşeyi tasvir eder.

Lârpadak [h] Birden ve şiddetle yapılan bir işin yapılışını tasvir ve taklit eder.

Lâskine [i] Bir nevi kâğıt oyunu.

Lâsta [i] Bir geminin alabildiği hamulenin miktarı ve vezni, istiap derecesi.

Lâstarya [i] İri karalâhana, pazı.

Lâstik [i] Kavuçuktan yapılan ve çekildikçe uzayan bir madde. Yağmur ve rutubetten korunmak için

ayakkabı üzerine giyilen kavuçuk kaloş. Kurşunkalemile yazılan yazıyı silmek için kullanılan goma. [s] Lâstikten yapılmış.

Lâstikçi [i] Ayakkabı üzerine giyilen lâstikleri satan adam.

Lâstikli [s] Lâstikle veya lâstikten yapılmış. Lâstik gibi uzayıp kısalan ve büyüyen, küçülen şey. [c] İstenilen tarafa çekilebilen, istenildiği gibi tefsir olunabilen, elâstik.

Lâstikotin [i] Bir nevi örme kumaş.

Lâşe,leş [i] Ölmüş hayvan ve insan bedeni, kadavra [c] Hiçbir işe yaramaz ve ıslahı kabil olmayan şey. Pis kokulu müteaffin.

Lâşek [h] Şeksiz ve şüphesiz, elbette.

Lâşka [i] Gemi halatının gevşetilip boşa bırakılması.

Lâta [i] Cüppe. Dar ve yassı uzun kereste.

Lâtif [s] Yumşak, nazik, hoş. Güzel, şirin, hoşa gidecek. Cismanî olmayan, ruhanî. İnce, zarif, ispiritüel.

Lâtife [i] Güldürecek hoş ve güzel söz, şaka.

Lâtifeci [s] Şakacı, lâtife yapmağı ve söylemeği seven.

Lâtifegû [s] Lâtife söyliyen.

Lâtin [i] Garbî Avrupada oturan katoliklere verilen unvan. Evvelâ Roma cihetinde oturan ve sonraları bilhasa İtalya, Fransa ve İspanyaya yayılan eski bir kavm.

Lâtince [i] Lâtin lisan ve yazısı. [s] Lâtin kavmine mensup ve müteallik.

Lâtinçiçeği [i] Bir nevi nebat.

Lâtinyelkeni [i] Üçköşeli yelken.

Lâübali [s] Teklifsiz, Saygısız, çekinmez. Kayitsiz, gailesiz, pervasız.

Lâübalilik [i] Kayitsizlik. Teklifsizlik.

Lâübaliyane [s] Kayitsizlikle. Teklifsizlikle, merasimsiz, teklifsizce.

Lâv [i] Yanardağlardan çıkan ve soğuduğu vakit katılaşan mayi halinde ateş.

Lâva [i] Kayığı çekme, yisa etme. Lâva etmek : çekmek.

Lâvabo [i] Yıkanma ve tuvalet cihazı, yatakodalarında yıkanmak için bulundurulan cihaz.

Lâvaj [i] Yıkama, temizleme, tathir.

Lâvanta [i] Muhtelif çiçek ve nebatlardan alınan esanslarla yapılan güzel kokulu su, esans.

Lâvantacı [i] Lâvanta yapan veya satan adam.

Lâvantaçiçeği [i] Güzel kokulu bir çiçek.

Lâvdanom [i] Tıpta kullanılan müferrih bir ilâç, afyonruhu.

Lâve [s] Yıkanmış, (madenkömürü için kullanılır.

Lâvman [i] İçine su veya ilâç koyarak mide ve barsakları yıkamağa mahsus alet. Bu aletle mide ve barsakları temizleme, tenkiye, ihtikan, hokne.

Lâvta [i] Kendiliğinden doğamıyan çocukları analarının rahminden almakta kullanılan kıskaç gibi alet. Lâvta aleti ile çocuk âlan doktor veya ebe.

Lâvta [i] Bir nevi telli çalgı.

Lâvtacı [s] Lavta denilen çalgıyı çalan adam.

Lâyemut [s] Ölmez, ebedî, sermedî.

Lâyenkati [i] Durup dinlenmeden, fasıla vermeden.

Lâyetecezza [s] Parçalanmaz, ayrılmaz, taksimi mümkün olmıyan.

Lâyetegayyer [i] Değişmez, tebeddül etmez, daima ayni halde bulunur.

Lâyezal [s] Zeval bulmaz, zevalsız, ebedi, daimî.

Lâyiha [i] Herhangi bir şey hakkında kaleme alınan yazı, mutaleaname. Siyasî nota. Hatıra gelen tertip, suret, heyet.

Lâyık [s] Yakışan, münasip, şayeste. [i] İyi veya kötü yakışan şey, ceza.

Layın, leyin [l] « ce » ve « ca » edatile beraber isimlere lâhik olark teşpih ifade eder.

Lâyuat [s] Lâyuhsa, sayılmaz, pek çok.

Lâyuhsa [s] Sayısız, hesapsız, pek çok, sayıya gelmez, lâyuat.

Lâyuhti [i] Hata ve günah işlemez.

Lâz [i] Karadenizin şark sahilinin bazı yerlerinde, Rize havalisinde oturan bir kavm.

Lâza [i] Küçük tekne, bal teknesi.

Lâzareto [i] Tahaffuzhane, şüpheli hastalıkla bulaşık olanların karantina bekledikleri yer, karantinahane.

Lâzca [s] Lâz lisanında veya usulünde [i] Lâz dili.

Lâzime [i] Yapılması lâzım olan şey, vazife, borç, vecibe. Yolculuk v.s. için lâzım olan şey.

Lâzım [s] Lüzumlu, iktiza eden, iktizalı. Vücudüne ihtiyaç hissolunan.

Lâzımgelmek [f] İktiza etmek, icap etmek. Netice olarak zuhur etmek.

Lâzımlık [i] Haruz, oturak.

Le-la [e] İlsak için veya vasıta, alet, beyan eder ve « ile » yerine kullanılır. Sizinle, kalemle gibi.

Lebalep [i] Ağzına kadar dolu olan, malâmal.

Lebbeyk, leppey [h] Efendim, ne emriniz var, buyurun (cevap ve sual makamında kullanılır.)

Lebep [i] Sahtiyan şeridinden örülmüş atbaşlığı.

Leblebi [i] Kavrulmuş nohut.

Leblebici [i] Leblebi kavuran ve satan adam.

Ledi [i] İngilterede lort veya baron zevcesi.

Ledün [i] Nezt, int. Nezdi ilâhî.

Ledünî [s] İlmi ilâhîye mensup.

Ledüniyat [i] İlmi ledün esrarı. [c] Bir işin gizli tarafi, içyüzü, hafaya.

Lef [i] Sarma, devşirip toplama. Bohça veya zarf içine sokma, paket yapma.

Leffen [h] Sararak, içine yerleştirilmiş, sarılmış ve melfuf olduğu halde.

Leffetmek [f] Sarmak.

bükmek, devşirip toplamak. Zarf içine koymak, paket yapmak ve beraber yolla - mak.

Legalize [i] Vize etme, bir senedi tasdik etme.

Legasyon [i] Sefaret heyeti.

Leh [i] Birinin iyiliği için yapılan hareket, aleyh zıddı.

Leh [i] Lehistan, Po - lonya.

Lehçe [i] Bir dilin ay - rıldığı muhtelif kollardan herbiri, dil şubesi. Beniz, çehre. Leh lisanı.

Lehim [i] Madenleri yapıştırmağa yarıyan kalay v. s.

Lehimlemek [f] Te - neke v. s. madenî şeyleri kalay ile yapıştırmak.

Lehimlenmek [f] Te- neke v. s. kalay ile yapış - tırlmak.

Lehimletmek [f] Te - neke v. s. yi kalay ile ya - pıştırmak.

Lehimli [s] Lehimlen - miş, kalay v. s. ile yapış - tırılmış.

Lehistan [i] Umumî harpten sonra merkezî Av- rupada teşekkül etmiş 28 milyon nüfusa malik bir cümhuriyet, Polonya.

Lehli [i. s] Polonyalı, Lehistan ahalisinden olan. Leh memleketinde doğmuş ve yaşamış.

Leim [s] Alçak, zelil, deni.

Lejant [i] Efsane.

Leke [i] Bir şeyin üze- rinde yağ, boya v.s. den hâ- sıl olan kir eseri. İnsanın cildinde ve hayvanın kılları üstünde tabiî olarak bulu- nan nişan. Yüzkarası, ayıp, utanılacak şey, namussuz- luk, şerefsizlik.

Lekeci [i] Elbise leke- lerini çıkarıp temizlemekle geçinen adam.

Lekedar [s] Lekeli, na- mus ve iffeti kararmış, şe- ref ve haysiyetine halel gelmiş.

Lekelemek [f] Lekeli yapmak, leke olmasına se- bebiyet vermek. Namus ve şerefine halel getirmek.

Lekelenmek [f] Leke olmak, pislenmek. Namu- sundan şeref ve istikame-

tinden şüpheye düşürmek. Şüphe altında kalmak.

Lekeletmek [f] Ba: lekelemek.

Lekeli [s] Lekelenmiş, üstünde lekeler hâsıl olmuş. Benekleri olan, benekli. Namus ve şöhreti bozulmuş, yüzkaralı, lekedar.

Leken [i] Karın içine batmamak için ayağa geçirilen şey.

Lekende [i] Kaba dikiş

Lekesiz [s]Kirli olmayan, üzerinde pislik eseri bulunmayan. Namuslu, şeref ve şöhretini daima muhafaza etmiş, müstekim, afif.

Lekesizlik [i] Namus ve şerefine halel gelmemiş bulunmak, afiflik müstekimlik. Lekesi olmayan şeyin hali.

Lem'a [i] Parıltı. parlaklık.

Lemek [f] İnce heceli bazı kelimelerin nihayetine gelerek etmek ve eylemek v. s. manalarda fiil teşkiline yarar, gözlemek, dinlemek gibi. (Kalın heceli kelimelerin sonuna lamak şeklinde gelir : taşlamak gibi.)

Lemha [i] Gizlice atılan bir nazar, gizlice bir bakma. Parıldama, parıltı.

Lemis [i] El ile tutma, dokunma, temas etme.

Lemsî [s] Dokunup temas etmeğe mensup ve müteallik.

Lemyezel [s] Zail olmaz, daimî, fani olmayan.

Lendirmek [f] İnce heceli bazı kellmelerin nihayetine lâhik olarak, fiil teşkil eder : Dinlendirmek gibi. Kalın heceli kelimelerde « landırmak » şekline tahavvül eder: kullandırmak, canlandırmak.

Lenduha [s] Pek büyük pek iri ve pek acip cüsseli, kocaman, dev gibi.

Lenfa [i] Bedenin içinde veritlerde dolaşan berrak bir mayi.

Lenfavî [s] Kanı az ve lenfası galip olan beden, ki kansız ve zayıf olur.

Lenger [i] Gemi demiri (lengerendaz: demir atmış). Bakırdan yayvan ve kenarları genişçe sahan veya tepsi.

Lengvistik [i] İlmi lisan, lisaniyat. Ba: lisaniyat.

Lenk [s] Toŗal, aksak.

Lenmek [f] Mutavaat fiilleri teşkili için bazı ince heceli kelimelerin nihayetine gelen bir lâhikadır. Kalın heceli kelimeler nihayetinde. lanmak şeklinde gelir.

Lep [i] Dudak. Kenar.

Lepberlep [i] Dudakdudağa, öpüşme.

Lepiska [s] İpek gibi yumşak, güzel ve sarı.

Lepiskasaçlı [s] İpek. gibi yumşak, güzel ve sarı saçlı.

Ler [i] Ba: lar.

Lerci [i] Miskeçisine benziyen bir cins hayvan.

Lerzan [s] Titrek, titreyen.

Lerze [i] Titreyiş, raşe.

Lerzenak [s] Titriyen, titremeye tutulmuş, raşedar.

Lerziş [i] Titreme, raşe.

Lesepase [i] Mürurtezkeresi.

Leş [i] Lâşe. Gebermiş hayvan bedeni. İnsan naşı. [c] Pek fena kokan şey.

Leşger [i] Asker.

Leşilmek[f]Kalın heceli kelimeler nihayetinde laşılmak ve ince sadalı kelimeler nihayetinde leşilmek şeklinde lâhik olarak müşareket fili teşkil eder.

Leşmek, laşmak [f]. Kelimelerle birleşerek müşareket manası verir, paylaşmak, dertleşmek gibi.

Leştirmek, laştırmak [e] Kelimenin sonuna gelip fiil yapmağa yarayan lâhikadır: güzelleştirmek, ballştırmak.

Letafet [i] Lâtiflik, hoşluk, yumşaklık, mülâyemet. Güzellik.

Letarji [i] Derin baygınlık, uyuşukluk, vezaifi hayatiyenin durmuş olduğuna hükmedilecek kadar zayıflamasından ibaret hal. [Ansefalit letrjik: uyku hastalığı].

Leva [i] Çekme, yisa etme.

Leva [i] Bir frank kıymetinde bulgar parası.

Levanten [i] Şark memleketlerinde doğmuş ve frenklik taslayan hırisiyan, tatlısu frengi.

Levazım [i] Yaşamak ve geçinmek için lâzım olan şeyler. Askerin erzak, cepane v. s. eşyasını ve bir müesseseye lûzumlu eşyayı. hazırlamağa memur olan daire.

Levazımat[i]Levazımın cem'i. Ba: levazım.

Levent [i] Gemilerde lombar kapağını kaldırmağa mahsus zincir. Vaktile Venediklilerin maaşla kullandıkları asker. [s] Güzel yakışıklı boyubosu yerinde, hafif tavır ve hareketli.

Leventlik [i] Hafif ve yakışıklı hareket, tavır ve kıyafet.

Leyger [i] Çizme ucunun şekli ve kalıbı.

Levha, Lâvha [i] Bir resim veya yazıyı havi olarak ve çerçeve içinde duvara asılan tablo.

Levhimahfuz [i] Herkesin mukadderatının yazılı bulunduğu manevî levha.

Levin [i] Renk, boya. Türlü, çeşit, nevi.

Levis [i] Pislik, kir, murdarlık.

Levm [i] Paylama, darılma. Zem, takbih.

Levmetmek [f] Paylamak, darılmak. Zemmetmek.

Levrek [i] Eti lezzetli bir balık.

Levze [i] Bademcik.

Leyin [i] Ba: layın. Vakit ifade eder. Geceleyin sabahlayın.

Leyl [i] Gece.

Leylâk [i] Salkım şeklinde ve kokulu bir çiçek, bu çiçeği veren ağac.

Leylek [i] Kışın sıcak memleketlere göçen uzun ayaklı ve uzun boyunlu maruf kuş, laklak.

Leylekfırtınası [i] Martın sonuna doğru olan bir firtına.

Leylen [z] Gece vakti, geceleyin.

Leylî [s] Geceye mensup ve müteallik, gece vakti olan. Gece vakti içinde kalınan [mektep]. Gece mektepte yatan [talebe].

Leyteteleallе[i]Oyalandırma, sürüncemede bırakma, bugün yarın gibi sözlerle günden güne atma.

Leyyin [s] Yumşak, mülâyim.

Lezgi [i] Kafkasyada, Dağistan taraflarında oturan ve Gürcülere benziyen bir kavm.

Leziz [s] Lezzetli, tatlı, hoşa giden, yemesi hoş.

Lezuk [i] Yakı gibi bedene yapıştırılan ilâç.

Lezukî [i] Yapışkan.

Lezzet [i] Zevk, tat, çaşnı, ağız vasıtasile alınan his. Tatlılık, lezizlik. Hoşlanma, zevk, haz.

Lezzetlendirmek [f] Lezzet vermek, lezzetli yapmak, tatlandırmak

Lezzetlenmek [f] Lezzetli olmak, tatlanmak. Lezzet duymak, hoşlanmak, hazetmek. Ağzının suyu akmak.

Lezzetli [s] Leziz, yemesi güzel, ağza iyi gelen. Hoşlanılacak, zevk ve haz veren.

Lezzetsiz [s] Lezzeti olmayan, tatsız tuzsuz.

Lezzetsizlik [i] Lezzet yokluğu, tatsızlık.

Li [e] Bazı kelimelerin sonuna gelip ahenk kaidesine göre lı, lü, lu ve lû şekillerile de sıfatlar yapar: devletli, paralı, sütlü, İstanbullu gibi.

Libade [i] Kısa ve pamuklu hırka.

Libas [i] Ruba, elbise, esvap, giyilecek şey. Kılık, kıyafet.

Liberal]s] Ahrardan olan, hürriyetperver, hür fikirli, Hürriyetperverane. Bazı Avrupa memleketlerinde siyasî bir fırka.

Libre [i] Kıymeti değişen bir ölçü ki yanlış olarak yarım kiloğrama verilen bir isimdir.

Lider [i] Bir siyasî fırkada en mühim şahsiyet. Sevkeden, yolgösteren, reis.

Liderlik [i] Lider olmak hali, siyasî bir fırkanın en mühim şahsiyeti olmak vaziyeti. Rehberlik, reislik.

Lübnan [i] Suriyenin eski Beyrut vilâyeti ve Cebelübnan mutasarrıflığını ihtiva eden fransız himayesi altında bir cümhuriyet. Akdenizin Suriye sahili ile Badiyetüşşam ara-

sında şimalden cenuba doğru imtidat eden dağ silsilesi.

Lif [i] Bazı nebatatın kabuğundan çıkan iplik iplik şey. (Lif gibi : pek sert ve hışır hışır ; buruşmuş).

Lifî [s] Life mensup ve müteallik. iplik iplik olan.

Lig [i] Müteaddit devletler veya hükümdarlar arasında husule getirilen ittihat, devletler ittihadı. Herhangi bir maksatla teşekkül eden cemiyet.

Liğen (i) İçinde el yıkanan çini veya madenden kap, küvet. Çamaşır v. s. yikamağa mahsus büyük kap.

Liğnit [i] Üzerinde ağaç izleri görülen bir nevi madenkömürü.

Lik [i] Maç, birincilik, musabakası.

Lik [i] Lâhika ; Ba : lık.

Lika [i] Mürekkep hokkalarına konulan ham ipek. Boyacı ve yaldızcıların kullandığı ve Hintte çıkan bir zamk. Çehre, yüz.

Likatura [i] Gemicilikte kullanılan bir nevi sicim ve bağ.

Likidasyon [i] Hesabatı tesviye, tasfiye. Ticarethanelerde tasfiye dolayısile mevcut eşyayı ucuz olarak satma, elden çıkarma, tenzilâtlı satış.(Likide etmek: Hesap kesmek. Tasfiye etmek. Borcunu ödeyip ilişiğini kesmek) demektir.

Likit [s] Hemen kullanılabilecek bir halde bulunan. Sulu, mayi.

Likorinoz [i] Kefalın bir nev'ini iste kurutarak yaptıkları balık pastırması.

Likör [i] Meyvadan yapılan ve içinde az veya çok ispirto bulanan tatlı bir nevi içki.

Liman [i]Denizde gemilerin barınabileceği tabiî veya sun'î yer, koy.

Limanlamak [f] Limana girmek, limanda durmak. Deniz sakinleşmek, yatışmak.

Limanlık [i] Liman gibi emin ve mahfuz yer, Sükûn, sükûnet. [s] Liman ittihaz olunmağa müsait. Sakin, sükûnetli, dalgasız.

Limanodası [i] Limanreisînin dairesi.

Limanreisi [i] Liman işlerini idareye ve limana girip çıkacak gamilere nezarete memur bahriye zabiti.

Limba [i] Bir nevi yük kayığı.

Lime [i] Uzun uzun parçalanmış şey, dilim dilim.(Lime lime: parça parça).

Limit [i] Hudut.

Limitet [i] Anonim şirketler haricinde olarak bilûmum şeriklerin şirkete koydukları sermayeden fazla mes'ul olmamaları şartile ve sermayesi eshama ayrılmaksızın teşekkül eden şirket.

Limon [i] Portakala benzer ekşi yuvarlak ve sarı meyva. [s] Limon tahtasından yapılmış.

Limonata [i] Limon suyu ile şeker ve sudan yapılan içilecek şey. Limon suyu ile yapılan dondurma, limonlu dondurma.

Limonatacı [i] Limonata denilen limon şerbetini ve diğer soğuk şerbetleri yapıp satan adam.

Limonatalı [s] Limonatadan yapılmış (dondurma).

Limonayvası [i] Bir nevi ekşi ayva.

Limoni [i] Yeşile çalar açık sarı renk. [s] Açık sarı.

Limonküfü [s] Maviye çalar yeşil (renk).

Limonlu [s] İçine limon sıkılmış, ekşi.

Limonluk [i] Kışın çiçek, limon v. s. yi soğuktan korunmak için bahçelerde yapılan camlı yer.

Limontozu [i] Limon gibi ekşi ve suya konuldukta eriyerek suyu da ekşiten bir madde.

Limuzin [i] Kapalı ve lüks otomobil.

Lincetmek [f] Heyecana gelmiş halk tarafıdnan bir mücrimi ötdürmek.

Linç [i] Halk tarafından öldürülme, halkın bir mücrimi tutup derhal öldürmesi.

Link [i] Atın kurtgıdişi yürüyüşü.

Linkoz [i] Yassı bir göl balığı.

Linoleom [i] Döşemelere serilen bir nevi muşamba.

Linon [i] Gayet ince ketenbezi.

Linotip [i] Matbaa harflerini satır satır tertip eden ve döken makina. Bu makinada işlemesini bilen makinist, mürettip.

Linotipi [i] Matbaa harflerini linotip denilen makinada satır satır tertip edip dökme san'ati.

Lipari [i] Uskumruya benzer karnı benekli bir balık.

Lipsos [i] İskorpit balığının küçük bir cinsi.

Lir [i] Bir nevi musiki aleti.

Lira [i] Yüz gümüş kuruş kıymetindeki altın para. Yüz kuruş kıymetindeki kâğıt para.

Liralık [s] Lira kıymetinde olan.

Liret [i] Tahminen on kuruş kıymetindeki italyan parası.

Lirik [i] Heyecan ve ahenge fazla ehemmiyet verilen şiir. Bu tarzda şiir yazan şair.

Lirizm [i]San'atte heyecan ve hissiyata fazla kıymet veren meslek, remantism.

Lis [s] Yalayan, yalayıcı. (Kâselis).

Lisan [i] Dil. İnsanların meramlarını ifade için kullandıkları sözler. Lûgat, lehçe. Tekellüm, söz, nutuk. Şive, telâffuz. Konuşma tarzı, eda.

Lisanen [h] Ağızdan, yazı ile olmayarak, şifahen.

Lisanî [s] Dile mensup ve müteallik, Lehçe ve lûgate mensup ve müteallik.

Lisaniyat [i] İlmi lisan, muhtelif lisanların inkısamından ve nasıl teşekkül ettiklerile aralarındaki benzeyiş, münasebet ve iştikaklardan bahseden ilim, lengvistik.

Lisaniyun [i] Lisaniyat âlimleri, ilmi lisan uleması.

Lisanıhal [i] Bir insanın veya birşeyin tavır ve duruşundan anlaşılan şey.

Lisans [i] Darülfünun veya âli bir mektepten mezuniyet ve bunun için yapılan imtihan. Âli tahsilden sonra alınan şehadetname, icazetname.

Lisansiye [s] Darülfü - nun veya âli bir mektepten mezun, icazet almış.

Lisanşinas [s] Kendi dilinden başka dile aşına olan adam, dilmaç, dilbilir, poliglot.

Lise [i] Gayesi darülfünun ve yüksek mekteplere talebe yetiştirmek olan ve ortamekteplerden sonra gelen üç senelik mektep, iki devreli ve on bir sınıflı ortamektep.

Liseli [s] Liseye devam eden, lise talebesi.

Liste [i] Pusla. Fihrist, esami. Defter. Cetvel.

Literatör [i] Edip. Edebiyatla uğraşan adam.

Literatür [i] Edebiyat

Litin [i] Kimyevî bir madde.

Lito [i] Bez kenarındaki zıh. Tahta pervaz, çıta. Taşbasması.

Litoğraf [i] Taşbasması san'atini bilen adam. Ba: litoğrafya.

Litoğrafi [i] Litoğrafya. Ba : litoğrafya.

Litoğrafya [i] Hususî bir mürekkeple yazılan yazı veya resmi basılmak üzre bu işe mahsus bir taş üzerine geçirmek san'ati, litoğrafi. Taşbasması.

Litoğrafyacı [i] Litoğrafya ile uğraşan adam, li - toğraf. Ba : litoğrafya.

Litokrom [i] Boyalı taşbasması yapan san'atkâr.

Litokromi [i] Boyalı taşbasması. Böyle basılmış levha.

Litre [i] Bir desimetre mikâbından ibaret mayiat ölçüsü.

Litrelik [i] Bir desimetre mikâbı hacminde, bir litre miktarında (mayi).

Liva [i] Bayrak, sancak, rayet. Evvelce vilâyete tâbi olup bir mutesarrıf tarafından idare edilen kazaların hepsi, sancak, mutesarrıflık. İki alaydan mürekkep askerî kuvvet, ve paşa unvanını haiz olan bu kuvvetin ku - mandanı. (Mirliva).

Livar [i] Balıkları diri olarak saklamak için denizden ayrılmış havuz gibi yer veya delikli ambar ve sepet.

Livrezon [i] Bir malın teslimi.

Liyakat [i] Yararlık, lâyık olma, istihkak. Ehliyet, iktidar.

Liyakatli [s] İktidarlı, ehliyetli. Lâyık.

Liyakatsiz [s] İktidarsız, ehliyetsiz.

Liyakatsizlik, [i] İktidarsızlık, ehliyetsizlik.

Liyezon [i] Rabıta, irtibat. Bağlama, bağ. Bazı kelimelerin son harfini ardından gelen ve sedalı harfle başlayan kelimeye bağlama : zaptetme, cebretti, gibi.

Liynet [i] Yumşaklık, mülâyimlik, hafif ishal, inkıbazın zıddı.

Liyötönan [i] Ecnebi ordularında mülâzım rütbesi.

Lizol [i] Antiseptik gibi kullanılan yağlı ve zehirli bir su.

Lık [] Lâhika olup ince hecelerden sonra lik lük şeklinde gelir ve isimlerin sonuna gelirse onları sıfat yapar: bayramlık gibi veya mekân beyan eder: dağlık gibi yahut ta alet ismi olur: kalemlik, gözlük gibi. Sıfatların sonuna gelerek onları isim şekline sokar: güzellik, fenalık gibi.

Lobelya [i] Frengiotu,

Lobut [i] Kısa ve kalın sopa.

Loca [i] Tiyatroda bir veya birkaç seyirciye mahsus hususî odacıklar. Küçük bölme, küçük kamara, hücre. Masonların toplandıkları yer.

Loça [i] Geminin baş tarafında ve iki yanda demir zincirin geçmesine mahsus delikler.

Loda [i] Üzerine toprak örtülmüş saman v. s. yığını.

Lodos [i] Cenup rüzgârı. Cenup tarafı. Cenup rüzgârı havası, bu rüzgârın estiği gün. Lodos estiği gün denizde olan fırtına.

Lodoslamak [f] Hava lodosa çevirmek, cenup rüzgârı esmek.

Lodosluk [s] Cenup rüzgârına karşı, cenup cihetine nazır.

Lodospoyraz [i] Sebatsızlık, bir şekil ve kararda durmamazlık, televvün. (Lodospoyraz mukataası: serserilik) .

Lodro [i] Litre.

Loğ [i] Çamur sıvalı damların üzerinde gezdirdikleri taş silindir.

Logaritme [i] Meçhul bir adedi bulmak için malûm olan ve esas tabir olunan bir adedin çıkarılacağı dereceleri gösteren cetvel.

Loganya [i] Bir çiçek ismi.

Loit [i] Ecnebi seyrisefain ve muhtelif sigorta kumpanyaları tarafından kabul edilen isim.

Lojik [i] Mantık, tarzı tefekkür ve muhakeme. Mantık ilmi. Bu isim ile mekteplerde okutulan ders. [s] mantıkî, makul.

Lojikman [h] Mantıkan, Mantıkî surette, makulâne.

Lojisyen [i] Mantık âlimi, lojik ilmi ile uğraşan adam.

Loka [s] Çapaçul, bolpaça, eteğini toplıyamıyan, sarsak.

Lokalite [i] Mahal, mevki. Memleket.

Lokanta [i] Para ile yemek yemeğe mahsus yer, temiz ve muntazam aşçı dükkânı, restoran.

Lokantacı [i] Lokanta işleten adam, lokanta sahibi.

Lokantacılık [i] Lokantacıların san'at ve meşguliyeti, parası mukabilinde yemek yenilen mahallin sahipliği.

Lokater [i] Kiracı, müstecir.

Lokavt [i] İşçilerini yola getirmek için fabrikalarını kapamk suretile tehdit eden patronlar ittihadı.

Lokma [i] Ağızda bir defada çiğnenebilecek kadar ekmek veya yemek. Parça, az miktar. Hamur, yağ ve şeker ve yumurta ile yapılan bir tatlı. Ölülerin ruhu için dağıtılan hamur ve yumurtadan yapılan ve üzerine şerbet dökülüp yenilen tatlı (lokma lokma: parça parça).

Lokmacı [i] Lokma yapıp satan adam. [c] Hazır lokmaya koşan, tufeyli.

Lokmagöz [s] Gözleri lokma gibi iri ve dışarı fırlamış adam.

Lokman [i] Pek eski bir tabibin veya hikâyeci - nin ismî. Her derde deva ilâç, iksir.

Lokmanruhu [i] Çabucak uçan bir ruh, eter.

Lokometr [i] Geminin kat'ettiği yolu ölçmeğe mahsus alet.

Lokomobil [i] Ziraat ve sanayide kullanılan müteharrik buhar makinası.

Lokomotif [i] Demiryol üzerinde vagonları çekmeğe mahsus müteharrik buhar makinası.

Lokra [i] Bir cins serçe.

Lokum [i] Fıstıklı, fındıklı v. s. nevileri bulunan bir nevi yumşak ve lüzu - cetli şekerleme. Bir nevi kurabiye.

Lokumcu [i] Lokum yapan ve satan adam.

Lololo [i] Kandırmak ve aldatmak için söylenilen vahi sözler.

Lombar [i] Gemilerin muhtelif yerlerinde açılan dörtköşe delik.

Lomboz [i] Gemi kamaralarına aydınlık ve hava vermek için yapılan yuvarlak veya dörtköşe pencere.

Lonca [i] Vaktile ayni işte olan esnafı bir araya toplıyan teşkilât, esnaf cemiyeti. Bu cemiyet aza - sının toplandığı yer.

Londra [i] İngilterenin payitahtı olan büyük şehir.

Longvü [i] Yaklaştırı - cı uzun ve tek dürbün.

Lop [s] İri ve yuvarlak ve yumşak. Birden yutulacak olan. Yumşak ve kalın.

Lop, hazırlop [i] Kabuğu ile beraber suda pişip katılaşmış yumurta.

Lop lop [h] İri ve yumşak parça düşmesini yahut birden yutulmasını tasvir için kullanılır.

Loppadak [h] Yumşak ve kalın bir şeyin düştüğünü ve düşerken çıkardığı sesi veya sürat ve hırs ile yutmağı tasvir eder.

Lopur lopur [h] İri bir parçanın bir çırpıda ve hırs ile yutuluşunu tasvir eder.

Lor [i] Kürtlerin İranın Loristan eyaletinde oturanları.

Lorpeyniri [i] Beyaz ve yumşak bir nevi taze peynir.

Lort [i] İngilterede bir asalet unvanı ki sahipleri Lortlar kamarasına aza olur. [c] Pek zengin, pek şık, lüks yaşıyan insan.

Lorta [i] Ayakkabı kalıbının çapı.

Lostra [i] Kundura cilâsı.

Lostracı [i] Boyacı, kundurayı boyayıp cilâlıyan adam.

Lostromo [i] Tüccar vapurlarında tayfanın reisi.

Lostarya [i] Küçük lokanta.

Losyon [i] İçinde bir çiçek kokusu olan kolonya.

Loş [s] Yarı aydınlık, karanlıkça. Tembel, gevşek, ağır.

Loşluk [i] Loş olmak hali, az karanlık. Tembellik, gevşeklik, ağırlık.

Lotarya [i] Piyango. Ba: piyango.

Löğusa [i] Yeni doğurmuş kadın. [s] Yeni doğurmuş ve henüz yataktan kalkmamış.

Löğusalık [i] Yeni doğurmuş kadının hali.

Lök [s] Battal, ağır. Maya. [h] Ağırlıkla, kabalıkla.

Lökün [i] Çeşme ve musluk v. s. deliklerini tıkamak için kireç ve zeytinyağından yapılan bir macun.

Lûbiyat [i] Eğlenceli oyunlar, cambaz, hokkabaz v. s.

Lûgat [i] Söz, kelime, bir lisanı terkip eden kelimelerin herbiri. Bir lisana ait bütün kelimeleri toplayan ve mana ve mukabillerini bildiren kitap, söz kitabı, kamus, diksiyoner.

Lûgatçe [i] Küçük lûgat kitabı. [s] Istılahlı söz söyleme.

Lûgavî [s] Lûgate mensup ve müteallik, lûgate dair.

Lûstrin [i] Parlak ipek kumaş. Astarlık pamuk kumaş.

Lûtfen [h] Lûtfederek, bir iyilik olmak üzre, lûtufta bulunarak.

Lûtî [i] Lût kavminin

irtikâp ettiği şenaati irtikâp eden.

Lutr [i] Susamuru denilen hayvan ve bunun derisi [s] Bu hayvanın derisinden yapılmış.

Lûtuf [i] İhsan, iyilik. Yumşaklıkla muamele, mülâyemet. Müsaade.

Luvayyal [s] Samimî, Ciddi, Sadık, namuskâr.

Lü, lu, lû [z] Bazı kelimelerin nihayetine ve kelimenin ahengine göre lü, lu, lû şeklinde gelerek sıfat teşkil ederler, sütlü, uğurlu, devletlû gibi.

Lübbî [s] Lübbe mensup, öze mensup ve müteallik.

Lüfer [i] Eti leziz bir cins balık.

Lüks [i] Süs, ziynet. Elbise, eşya v. s. de en güzel ve en kıymetlisini intihap etme, debdebe, tantana [s] En mutena, süslü, şık. ve rahat. (Otomobil, salon, kamara v. s.).

Lüle [i] Boru, masura. İçilmek için içine tütün doldurulan pişmiş topraktan v.s. den yapılmış pipo. Kâğıt külâh. Bir nevi su ölçüsü. Halka gibi devrilmiş şey.

Lüleci [i] Çamurdan lüle v. s. yapan adam.

Lüleciçamuru [i] Lülecilerin kullandıklarl süzülmüş kızıl balçık.

Lületaşı [i] Bir cins beyaz ve yumşak taş.

Lüp [i] İç, öz, birşeyin iç tarafı, kabuğundan maadası. Akıl, fikir, kalp, zekâ, ruh.

Lüvi [i] Bir nevi parlak ve ince çuha.

Lüzucet [i] Yapışkanlık, yapışma, yapışıp uzayan şeyin hali.

Lüzucetli [s] Yapışıp uzayan, vıcık vıcık. Ağdalı.

Lüzum [i] Lâzım olma, işe yarama. İhtiyaç iktıza. Riayet etme.

Lüzumlu [s] Lâzım, muktezi, faydalı, işe yarar.

Lüzumsuz [s] Lâzım olmayan, faydasız, işe yaramaz, fazla iktıza etmiyen

Lüzumsuzluk [f] Lâzım ve muktezi olmayan şeyin hali.

M

M Türkçe alfabenin 15 - inci harfi olup epçet hesabında kırk adedine tekabül eder.

Ma [i] Su, ap.

Maabir [i] Geçitler, derbentler, geçilecek yollar.

Maada [i] Başka, gayri, fazla.

Maadin [i] Madenler, toprağın içinden çıkarılan ve sanayide kullanılan şeyler.

Maahaza [e] Bununlaberaber, maazalik.

Maali [i] Büyükler. Âli ve yüksek fikir ve hareketler.

Maalkerahe [e] Zorla, istemiyerek, cebren.

Maabit [i] Mabetler, ibadet edecek yerler.

Maalesef [e] Teessüf olunur ki, esefle beraber, yazık ki.

Maalmemnuniye [e] Memnuniyetle, arzu ve hevesle, seve seve.

Maamafih [e] Böyle iken, bununlaberaber, maahaza.

Maan [e] Beraber, birlikte.

Maani [i] Manalar. Arap nahvine ait mes'elelerden bahseden bir ilim.

Maarif [i] Tahsil ile elde edilen malûmat. Memlekette okuyup yazmayı ve ilim ve marifeti tamim ile uğraşan ve mektepleri idare eden daire, vekâlet, Maarif Vekâleti.

Maarifçi [s] Mektepçi, maarif ve mektebi kendine mefkûre ve meslek edinmiş.

Maarifçilik [i] Mektepçilik, maarif ve mektep ile uğraşan ve bunu kendine meslek ve mefkûre edinen adamın hali.

Maaş [i] Aylık, bir hizmet veya vazife ve memuriyet mukabilinde her ay alınan para. Yaşayış, dirlik. Geçinecek şey.

Maaşat [i] Maaşlar. Bak: maaş.

Maaşir [i] Birlikte yaşar insanlar cemaatleri, cemiyetler.

Maaşlı [s] Aylıklı, maaş bağlanmış.

Maaşsız [s] Aylığı olmayan. Aylık bağlanmamış, maaş almaksızın.

Maazalik [e] Bununlabe-raber, maamafih.

Maazallah [i] Allaha sığındık, Allah saklasın, Allah esirgesin.

Mabadüttabia [i] Metafizik. Ba : metafizik.

Mabait [i] Sonrası, alt-tarafı.

Mabet [i] İbadet edecek yer, ibadetgâh,

Mabeyin [i] Aradaki şey, aralık, ara. Evvelce harem ile selâmlık arasındaki daire veya oda ve sarayda kurenanin oturduğu daire.

Mabeyinci [i] Padişahın kurenasından herbiri.

Mablak [i] Eczacı ve macuncuların kullandığı düz kaşık.

Mabut [i] Kendisine ibadet olunan, Cenabıhak. Eski yunan ilâhları ve bunların resim ve heykelleri. Put, sanem.

Macar [i] Macaristanlı, Macaristanda doğmuş olan.

Macaristan [i] Tuna nehri sahilinde umumî harpten sonra teşekkül etmiş sekiz milyon nüfuslu bir devlet.

Macarlı [s] Macaristan ahalisinden olan, Macar kavmi efradından.

Macarca]i] Macarların dili. [s] Macar kavmine mensup ve müteallik.

Macera [i]Cereyan eden şey, geçen sey, vak'a, hadise.

Maceraperest [s] Macera peşinde koşan, macera arayan.

Macit [i] Şeref sahibi, şanlı.

Macun [i] Lüzucetli veya hamur kıvamında şey. Meyva ve şekerle yapılan tatlı, reçel, marmölât. Macun kıvamında ilâç. Bir nevi afyon terkibi. Binalarda yarık, delik ve çatlakları kapamak için sürülen şey. Çerçeve camlarının kenarına sürülen hamura benzer şey.

Macuncu [i] Sokaklarda çocuklar için macun denilen tatlıyı satan adam.

Macunlamak [f] De –

lik, yarık v. s.ye macun sürmek, macunla tıkamak.

Macunlu [s] Macun sürülmüş, macunla tıkanmış.

Maç [i] İki rakip veya takım yahut şirket arasında mücadele. İki hayvanı döğüştürüp mücadelede bulundurma.

Maçin [i] Halkln dilinde Çin yerinde kullanılır.

Maçuna [i] Büyük ve ağır şeyleri kaldırmağa mahsus buharla işler makina, bücürgat.

Madalya [i] Bir yararlık, muvaffakıyet v. s. mukabilinde Devletin tebaasına verdiği altın, gümüş veya bakır nişan. Sergilerde en çok muvaffak olana verilen altın veya gümüş nişan.

Madalyon [i] Kadınların süs makamında gerdanlarına geçirdikleri altın veya gümüş bir zencir ucundaki şey.

Madam, M m. [i] Evli kadına verilen isim, hanım. Zevce. (Kısaca yazmak istenildiği vakit « M^{m} » şeklinde yazılır.

Madampol [i] Hindistanda çıkan bir bez ve bunun Avrupada yapılan taklidi.

Madan [i] Altın, bakır, gümüş gibi şeylere verilen isim: Demir madanı.

Madde [i] Birşeyin müteşekkil bulunduğu cisim, unsur, maya, cevher. Göz ile görülür ve el ile tutulur ve taksime kabiliyetli şey. İş, husus, hal, keyfiyet. Kanun, nizam ve talimatnamelerin bent ve fıkrası.

Maddeci [s] Maddiyundan olan, maddenin fevkinde hiçbir kuvvet görmeyen felsefî meslek mensupları.

Maddecilik [i] Madde kuvvetini herşeyin fevkinde tutup maneviyatı inkâr eden bir felsefî meslek.

Maddeten [h] Madde ve cisim itibarile, sözle değil filen.

Maddî [s] Maddeye mensup, manevî olmayan, hakikî ve filî. Cismanî.

Maddiyat [i] Gözle görünüp el ile tutulur şeyler, madde hâlinde olan şeyler, maddî ve cismanî şeyler. (Maneviyat mukabili)

Maddiyun [i] Madde - nin kuvvetine en fazla ehemmiyet verenler, mad - deciler, maddenin vücudünden başka hiçbir şeye inanmayıp maneviyatı inkâr edenler.

Madelet [i] Adil, ada - let, hakkaniyet.

Madem [e] Çünkü, için, dendolayı, binaen, madem - ki de denir.

Mademki [e] Ba : ma - dem.

Maden [i] Toprağın içinden çıkarılan ve sanayide kullanılan altın, demir, bakır, kurşun v. s. Bunların çıkarıldığı yer. Büyüyüp ölmeyen neşvünüması olmayan şey. [s] Madenden ya - pılmış. [c]. Birçok kıymet - leri kendinde toplıyan adam, define, hazine.

Madenî [i] Madenden yapılmış. Madene mensup ve müteallik.

Madeniyat [i] Maden kabîlinden olan şeyler, ce - madat. Madenlerden bahse - den ilim.

Madenkömürü [i] Toprak altında kalmış eski ormanlardan siyah ve yağlı bir kömüre inkılâp eden ve toprak kazılmak suretile çıkarılan maruf madde, taşkömürü.

Madensuyu [i] İçinde tabiî olarak münhal bir madde bulunan ve kapalı şişeler içinde satılan su.

Mader [i] Ana, valide, anne.

Maderane [s] Anaya yakışır, valideliğe mahsus bir tarz ve surette.

Maderî [s] Valideye mensup ve müteallik. İpti - daî ailelerin ana veya baba tarafından olduğuna göre aldığı isim : (maderî semiye).

Maderzat [s] Anadan doğma. Tabiî, hılkî.

Madik [i] Oyun, düzen, hile.

Madrup [i] Zarpta kullanılan iki adedin birincisi, zarbolunan adet. [s] Dövülen, dövülmüş. Basılmış, damgalanmış, dökülmüş.

Madum [i] Mevcut ol - mayan, bulunmayan, yok.

Madumiyet [i] Yokluk, yok olma.

Madun [i] Emir altında bulunan, başkasının emir ve hükmü altında olan, mafevk mukabili. Alt taraf, birşeyin aşağısında bulu - nan cihet.

Madut [s] Sayılmış, sayılı. Mahdut, muayyen, sayılı. İtibar ve addolunan.

Maestro [i] Musiki üstadı, bestekâr. Usta, patron, çorbacı.

Mafa [i] Ucu halkalı cıvata veya çivi.

Mafat [i] Elden çıkan, kaybedilen şey, (Telâfiimafat : kaybedilen şey yerine başka birşey kazanma).

Mafe, Mahfe [i] De - venin üstüne konulan bir nevi oturulacak sepet.

Mafer [i] Bir çıkrıkçı aleti ve bu aletle oyulmuş iğri yiv.

Mafevk [i] Üst taraf, üstte bulunan adam, âmir, madunun zıddı.

Mafiş [i] Hamur, yu - murta, yağ ve şekerle ya - pılır ve içinde birşey yok - muş gibi hafif bir tatlı. [h] yok, kalmadı.

Mafizzamir [i] Kalpteki şey, kalpten geçirilen şey, kalben arzu ve niyet olunan şey.

Mafsal [i] Bedenin oynak yerleri, boğmak.

Mafu [s] Affolunmuş, suçu bağışlanmış.

Mağ [i] Bir cins güvercin.

Mağara [i] Yeraltındaki oyuk, in.

Mağaza]i] Büyük dükkân. Tüccar eşyası koyma - ğa mahsus depo.

Mağazacı [i] Bir mağaza tutan, idare eden ve - ya mağazada çalışan adam. Mağaza ve depolarda bek - çilik eden adam, bekçi.

Mağbut [s] Kendisine gıpta olunan, imrenilen.

Mağdur [s] Haksızlığa uğramış. Zarar ve ziyana uğramış, düşkün, muhtaç.

Mağduriyet [i] Ken - disine haksızlık edilmiş veya zarar ve ziyana uğramış adamın hali, mağdur olmak hali.

Mağfiret]i] Gufran, merhamet, af. Şefkat, müsamaha.

Mağfur [s] Mağfirete mazhar olmuş, günahı af - folunmuş, merhum.

Mağlata, Muğalâta [i] Yanıltıp şaşırtmak için söylenilen söz. Boşlâkırdı, saçmasapan.

Mağlûbiyet [i] Yenil - me, mağlûp olma. Zebunluk, bir kuvvetin tazyik ve tesiri altında kalma.

Mağlûp [s] Yenilmiş, kendisine galebe çalınmış, kaybetmiş.

Mağmum [s] Gamlı, kederli, tasalı, kaygulu, mahzun. Kapalı, bulutlu (hava)

Mağmumiyet [i] Gamlı ve kederli olma. Havanın kapalı ve bulutlu olması.

Mağnezya [i] Maruf ve beyaz kum manzarası arzeden müshil bir madde.

Mağnezyom [i] Hava - da parlak bir ziya ile yanan bir maden.

Mağribî [s] Mağrip a - halisinden olan. Cezair ve Tunus araplarına verilen isim.

Mağrip [i] Güneşin battığı taraf ve yer, batı, garp. Güneşin battığı vakit, akşam. Afrikada Mısırdan başka şimal sahillerile Endülüs ve diğer cihetler.

Mağruk [s] Garkolmuş, suya batıp boğulmuş. Suya batmış.

Mağrur [s] Gururlu, kibirli. Bir şeye güvenip dayanan. Güvenilmiyecek bir şeye dayanıp aldanan.

Mağrurane [s] Güvenilmiyecek bir şeye dayanarak. Gururla, kibir ve azametle.

Mağruren [h] Güvenerek, itimat ve istinat ede - rek.

Mağruriyet [i] Ba : mağrurluk.

Mağrurlanmak [f] Bir şeye güvenerek kibir ve gururlanmak.

Mağrurluk [i] Kibir, azamet. Mağruriyet. Bir şeye güvenip aldanma.

Mağrus [s] Dikilmiş, garsolunmuş.

Mağşuş [s] Karışık, mahlût, hileli, halis olma - yan.

Mağz [i] Beyin, dimağ. İlik. İç, lep, öz.

Mah [i] Ay, kamer. Senenin on ikide biri, ay.

Mahal [i] Yer, mekân, makam.

Mahalâkallah [i] Allahın her yarattığı, bütün mahlûkat, büyük kalabalık.

Mahalle [i] Bir şehir veya kasabanın münkasim olduğu parçaların herbiri.

Mahallebi [i] Süt, şeker ve pirincunu ile yapılan bir tatlı.

Mahalleçocuğu [i] Sokaklarda başıboş gezen haylâz ve terbiyesiz çocuk.

Mahallekarısı [î] Adi ve terbiyesiz karı.

Mahalleli [i] Bir mahalle ahalisinden olanlar, bir mahallede oturanlar.

Mahallî [s] Bir yere mahsus,yerli. Bir yerin malı veya mahsulü olan.

Mahazir [i] Mahzurlar Ba: Mahzur.

Mahbemah [h] Aydan aya, her ay.

Mahbup [s] Sevilen, sevgili.

Mahcubiyet [i] Utangaçlık, utanma tabiati. Utanma, arlanma. Örtülü ve mestur olan şeyin hali.

Mahcup [s] Utangaç, utangan, utanan, utanmak tabiati olan. Utanmış. Örtülü, mestur.

Mahcuz [s] Haczolunmuş. Ba : Haciz.

Mahdum [i] Oğul, evlât, velet.

Mahdut [s] Muhat, çevrilmiş, hudutlanmış. Pekâz, noksan, nakıs.

Mahfaza [i] Bir şeyi hıfzedip iyi bakmağa yarayan kutu v. s. Bazı nebatların kılıfı.

Mahfazacı [i] Mücevherat v. s. koymak için güzel kutu ve kılıf v. s. yapan san'atkâr.

Mahfazalı [s] Mahfazası olan, mahfaza içinde duran.

Mahfe [i] Ba : mafe.

Mahfi [s] Gizli, saklı.

Mahfice [h] Gizli, giz-

lice, kimse görmiyecek ve işitmiyecek surette.

Mahfil [i] Kulüp. Toplanılacak yer. Meclis, cemiyet, encümen. Camilerde hususî yer.

Mahfuz [s] Saklanılmış, hıfzolunmuş. Gözedilen, konulan. Muhafaza altında gönderilen. Unudulmayan, ezber edilmiş.

Mahfuzen [h] Muhafaza altında, asker veya jandarma ile.

Mahfuziyet [i] Mahfuz olma. Ba : mahfuz.

Mahir [s] Becerikli usta, elinden iş gelir, meharetli. Hazık, üstat.

Mahirane [h] Meharetle, ustalıkla.

Mahirlik [i] Ustalık, beceriklilik, ustalık.

Mahiye [i] Aylık, aydan aya verilen maaş veya ücret.

Mahiyet [i] Asıl, esas, hakikat, künh.

Mahıv [i] Ortadan kaldırma, yoketme, izale. Batırma, harap etme. Yokolunma, ortadan kalkma. Batma, harap olma.

Mahkeme [i] İki veya ikiden fazla kimse arasında çıkıp kendilerinin hallede - medikleri ihtilâfları ve kanuna uygun olmayan hareketleri tetkik ve takip ile lâzımgelen hükümleri vermek için hükûmetçe tayin olunan bir veya birkaç hâkimden mürekkep heyet. (Sulh mahkemesi, Ceza mahkemesi) v. s.

Mahkûk [s] Hakolunmuş. [i] Kazınmış yer, kazıntı.

Mahkûkât [i] Hakolunmuş şeyler, kazınmış resim veya yazılar.

Mahkûm [s] Bir mahkemenin hükmünü giymiş, mahkeme tarafından cezalandırılmış. Birinin hükmü altında bulunan, esir, tâbi. [c] Doktorlar tarafından hayatından ümit kesilmiş.

Mahkûmiyet [i] Mahkûm olmak hali. Ba : mahkûm.

Mahlâs [i] İnsanın ismine ilâve ettiği diğer bir isim, kendi isminden başka kullanılan isim, san, lağap.

Mahlûk [i] Halkolun -

muş, yaradılmış insan veya hayvan.

Mahlûkat [i] Mahlûk - lar. Ba: mahlûk.

Mahlûl [i] Varisi olmadığı halde vefat eden adamın vakfa veya hazineye ait mirası. [s] Çözülmüş, dağılmış, hallolunmuş.

Mahlûlât [i] Varisi olmadan vefat edenlerin evkafa ait mirasları.

Mahlûliyet [i] Varisi olmadığı halde vefat eden bir adamın evkaf veya miriye ait olan emlâkinin hali, mahlûl olma.

Mahlût [s] Karışık, halis olmayan.

Mahmi [s] Himaye ve müdafaa olunan, birinin himayesi altında bulunan.

Mahmudiye [i] Vaktile darbolunmuş yirmi beş gümüş kuruş kıymetinde bir atlın para.

Mahmul [s] Yüklenmiş, bir hayvanın üzerine konmuş. Hamlolunan, isnat olunan.

Mahmum [s] Sıtmalı, sıtmaya tutulmuş.

Mahmur [s] Uykudan veya sarhoşluktan sersem. Sarhoş gözü gibi süzerek bakan (göz). [h] Sarhoş gibi mestane.

Mahmurluk [i] Sarhoşluk veya uyku sersemliği.

Mahmuz [i] Çizmenin ökçesinin arkasına takılan ve hayvanı dürtmeğe yarıyan demir. Horoz ve bazı kuşların ayakları arkasında duran parmak. Harp gemilerinde su hattından aşağıda ileriye doğru uzanan omurga dirseği.

Mahmuzlamak [f] Atı mahmuzla dürtmek, ata mahmuzla vurmak.

Mahnuk [s] Boğulmuş, bunalmış, boğuk.

Mahnukan [h] Boğoulmuş olduğu halde, boğulmak suretile.

Mahpes [i] Hapishane, mahpusların cezalarını geçirmek üzre içinde bekledikleri bina. [c] Çok kapalı, dar ve sıkıntılı yer.

Mahpus [s] Hapsolunmuş, hapse atılmış, mevkuf, hapis. [c] Bir yerde kapanıp kalan.

Mahraca, mehrace [i] Hint prenslerine verilen unvan.

Mahrama [i] Ba: Makrama.

Mahreç [i] Çıkılacak yer. Seda ve harflerin ağızdan çıktıkları yer. Telâffuz, sedanın ağızdan çıkış tarzı. Bir meslek veya işe adam yetiştirmeğe mahsus mektep veya müessese. Bir memlekette yetiştirilen mahsulât ve eşyayı hariçte sarfetmek için bulunan yer. Menşe.

Mahrek [i] Seyyarelerin güneşin etrafında devrederken kat'ettiği daire şeklindeki yol. Bir merminin hedefine varıncaya kadar resmettiği kavis.

Mahrem [s] Haram, şeriatın tecviz etmediği şey. İzdivacı şeriatça caiz olmayan. Gizli, sır.

Mahremane [h] Gizlice, başkasına söylenmemek şartile.

Mahremiyet [i] Mahrem olmak hali. Ba : Mahrem.

Mahruk [s] Yanmış, muhterik. Yanık.

Mahrukat [i] Isınmak yemek yapmak v. s. için yakılan odun ve kömür gibi şeyler.

Mahrum [s] Hissesi ve payı olmayan, nasipsiz. Arzu ettiği şeyi elde edemiyen. Bibehre, bedbaht.

Mahrumiyet [i] Nasipsizlik.

Mahruse [i] Büyük şehir.

Mahrut [i] Şekerci külâhı şekli, altı daire şeklinde ve üstü sivri olan şey.

Mahrutî [s] Mahrut şeklinde olan, şekerci külâhına benziyen.

Mahrutiyat [i] Hendesenin mahrutlardan bahseden kısmı.

Mahrutiyet [i] Mahrut şeklinde olma.

Mahsuben [h] Hesaba geçirilmek üzre. Avans suretile, hesabına kaydederek.

Mahsul [i] Ziraat suretile yetiştirilen şey. Ehlî hayvanlardan alınan yağ, süt v.s. Sanayiden elde edilen şeyler. Hâsıl olan şey, yapılan, görülen iş, eser.

Mahsulât [i] Mahsulün cem'i. Ba: mahsul.

Mahsuldar [s] Çok mahsul veren, mahsulâtı olan, mümbit, bereketli.

Mahsullü [s] Mahsul veren. Mahsuldar. Hâsılatı olan.

Mahsulsüz [s] Mahsulü ve hâsılatı olmayan, mümbit olmayan, bereketsiz, faydasız.

Mahsup [s] Hesap olunmuş, hesaba geçirilmiş, hesaba dahil.

Mahsur [s] Muhasara olunınuş, dört tarafı çevrilmiş. Hasrolunmuş, ihata olunmuş, mahdut, münhasır.

Mahsus [s] Hissolunan, duyulan.

Mahsus [s] Başkasında bulunmayan, yalnız birine ait olan, hususî. Lâyık, yakışır, şayan. Ayrı, mustakil, yalnız bunun için. [h] Ayrıca, bilhassa. İstiyerek, kasten. Yalandan, sahih olmadığı halde, ciddi olmayarak.

Mahsusiyet [i] Mahsus olma.

Mahsut [s] Haset olunan, herkesin hesedini celbeden.

Mahşer [i] Kıyamet. Pek kalabalıklı yer, izdiham.

Mahuf [s] Korkulu, korkunç, tehlikeli.

Mahun [i] Koyu renkli ve iyi cilâ tutan kıymetli bir ağaç. [s] Bu ağaçtan yapılmış: Mahun dolap.

Mahunya [i] Sarı çiçekli ve bahçelere dikilen bir ağaç.

Mahur [i] Alaturka musikide hususî bir makam.

Mahut [s] Malûm, maruf. (İstihfaf ve tahkir makamında kullanılır: seninki, tanıdığımız v. s.) .

Mahvedilmek [f] Batırılmak, harap ve muzmahil edilmek.

Mahvetmek [f] Batırmak, harap etmek. İzale etmek, nabut etmek, yoketmek.

Mahviyet [i] Tevazu.

Mahvolmak [f] Batmak, harap ve muzmahil olmak.

Mahya [i] Ramazanda minarelerin arasına gerilen

ip üzerine kandil ile yazılan yazı veya yapılan şekil.

Mahz [s] Sırf, hâs, halis, sâf, sade.

Mahza [h] Ancak, yalnız, sade, tek.

Mahzar [i] Birçok imzayı havi olarak bir makama verilen istida. Bir büyük zatın önü, huzur.

Mahzen [i] Kapalı ve eşya ve erzak koymağa mahsus yer, kiler, ambar. Yeraltı, bodrum.

Mahzuf [s] Silinmiş, kaldırılmış, hazfolunmuş.

Mahzun [s] Huzünlü, tasalı, kaygılı, kederli, düşünceli, dertli.

Mahzunane [h] Tasa ve kaygı ile, gamla, kederle.

Mahzuniyet [i] Gam, keder, dert, tasa, kaygı.

Mahzur [i] Sakınacak ve korunacak şey, mâni.

Mahzurat [i] Memnu ve haram şeyler.

Mahzuz [s] Memnun, mesrur, hoşnut.

Mahzuziyet [i] Memnunluk, hoşnutluk.

Mai, mavi [s] Su veya sema renginde, gök. [i] Su veya sema rengi.

Maî [s] Suya mensup ve müteallik.

Maide [i] Kurulmuş sofra. Yemek, ziyafet.

Mail [s] Bir tarafa iğrilmiş, meyletmiş. Birşeye heves ve kabiliyeti olan. Benzer, çalar, andırır, yakın. Düşkün, tutkun, müptelâ. Amut ve ufkî olmayıp ikisi arasında bir vaziyette bulunan (hat)

Mailiyet [i] Mail olmak hal ve vaziyeti. Ba: mail.

Main [i] Dört dıl'ı müsavi ve iki zaviyesi münferice diğer ikisi hâdde olan şekil, baklava samsası şeklinde olan şey.

Maişet [i] Yaşayış, yaşama. Yaşamak ve geçinmek için icap eden şey.

Maiyet [i] Beraberlik, arkadaşlık. Yan, int, nezt. Birinin emri altında bulunma. Bir amirin emri altında ve beraberinde bulunan heyet.

Majo [i] Avrupa devletlerinden bazısında binbaşı rüttbesi.

Majorite [i] Sinnirüşt. Ekseriyet.

Majör [s] Sinnirüşte vâsıl olan reşit. Amir, mücbir. [Forsmajör : Kuvvei cebriye]

Majüskül [i] Büyük harf. Cümle başlarında ve ismi hasların birinci harflerinin yazıldığı harf.

Mak [e] Bazı kelimelerin sonuna ilâve edilerek fiil teşkil eder : almak, kalmak gibi. Bazı isimlerle birleşerek alet beyan eder. Hafifi «mek» şeklindedir. Ba : Mek.

Makabil [i] Mabait zıddı, öndeki, evvelki, geçmiş, üstteki.

Makabir [i] Kabirler.

Makadir [i] Miktarlar.

Makal [i] Söyleme, söyleyiş. Lâkırdı, söz. Kelâm.

Makale [i] Herhangi bir mes'ele hakkında gazeteye yazılan uzunca yazı, bent.

Makam [i] Yer, durak, mahal, mekân, bulunulan yer. Rütbe, mesnet, büyük memuriyet. Türbe, mezar. Musiki tarzı, ahenk, hava.

Makamat [i] Makamın cem'i, yüksek makamlar, yüksek memuriyetler. Ba : makam.

Makamlı [s] Ahenkli.

Makamsız [s] Ahenksiz.

Makar [i] Durulan ve karar edilen yer, karargâh. Mesken, ikametgâh, oturulan yer. Merkez, payitaht.

Makara [i] Ağır yükleri kaldırmağa yarayan tahta veya demirden yapılmış alet. Üzerine iplik v. s. sarmağa yarayan tahta veya mukavvadan üstüvane şeklindeki şey, bobin.

Makaracı [i] Makara ile iplik, ipek v. s. satan adam.

Makarna [i] Sureti mahsusada ve muhtelif şekillerde kurutulmus hamur.

Makarnacı [s] Makarna yapıp satan ve makarna çok yiyen adam. İtalyanlar için kullanılan bir tabirdir.

Makas [i] Kâğıt ve kumaş gibi yumşak şeyleri kesmeğe mahsus alet. Makas şeklinde olan şey. Çatallama konulan şey (demir-

yol makası). [c] Biç ki, biçme.

Makasbendi [i] Bir nevi pehlivan hilesi.

Makasçı [i] Demiryollarında bekliyerek makas başında trenlere yol vermeğe memur adam.

Makastar [i] Terzi. Esvap biçen usta.

Makat [i] Minder yüzü, minderin üzerine yayılan kumaş. Geri, kıç.

Makber [i] Mezar, metfen, sin.

Makbere [i] Makber, mezarlık, mezaristan.

Makbul [s] Alınan, kabul olunan. Ret ve inkâr olunmayan, kabul ve teslim olunan. Herkesin kabul ettiği, itibarda olan. Hoşagider, beğenilir.

Makbuz [s] Alınmış, alınan, kabzolunmuş. [i] Senet, ilmühaber, bir para v. s. nin alındığını bildirmek üzre verilen kâğıt.

Makderet [i] Zor, güç, kuvvet, kudret.

Makferlan [i] Üstü pelerinli kolsuz manto.

Makhur [s] Kahrolmuş, perişan, muzmahil, mağlûp.

Makidonya [i] Rumelide Yunan, Sırp ve Bulgarlar arasında taksim edilen ve Epirden Trakyaya kadar uzanan saha.

Makidonyalı [s] Makidonyada doğmuş, Makidonya ahalisinden olan.

Makina, makine [i] Bazı işleri yapmak için tertip edilmiş ve elektrik, buhar veya kol kuvveti v. s. ile işliyen alet. Makina fenni [c] Çok muntazam yürüyen iş. (makina gibi).

Makinacı [i] Makina işleten, makinist.

Makinacılık [i] Ba: makinistlik.

Makinalıtüfek [i] Mitralyöz.

Makinist, [i] Makinadan anlıyan ve makinayı işletmesini bilen adam.

Makinistlik [i] Makinist olmak hali ve makinistin meşguliyeti.

Makis [s] Benzedilebilir, kıyas edilebilir.

Makisünaleyh [s] Kendisine benzedilmiş.

Makiyaj [i] Suratı düzgün v. s. ile boyama, düzgün sürme.

Makiyavelism [i] Makiyavel ismindeki adamın siyaset usulüne ait. Vicdan ve hüsnüniyetten uzak siyaset. Hainane ve yapma hareket.

Maklûp]s] Kalbedilmiş, değiştirilmiş, başka bir hale konmuş. Altı üstüne veya içi dışına döndürülmüş.

Makrama, mahrama [i] Sofraya mahsus işlemeli peçete, elbezi. Bazı eski kadınların başa sardıkları işlemeli peştemal veya bez. Yatakörtüsü.

Makrun [s] Ulaşmış, kavuşmuş, bitişik, yakın.

Makruniyet [i] Yakınlık. Kavuşuk ve bitişik olma.

Makruz [s] Ödünç verilmiş.

Maksat [i] Meram, niyet, kastolunan şey.

Maksim [i] Birşeyin ayrıldığı yer, kollara ayrıldığı mahal. Suyun taksim yeri, maslak, savak. Darbımesel, atalarsözü, sav.

Maksım [i] Çocuk, masum.

Maksızın [h] Nef iy ifade eder. Muhaffefi meksizin.

Maksum [s] Ayrılmış, bölünmüş, taksim olunmuş. [i] Taksim olunan adet.

Maksumaleyh [i] Maksumun kaça taksim olunduğunu gösteren adet.

Maksur[s]Mahdut, munhasır, kasrolunmuş, kısaltılmış.

Maksure [i] Camilerde parmaklıkla çevrilmiş hususî yer. (Hizmetimaksure: ihtiyatzabit namzedi olup askerlik müddeti kısaltılmış olanlar)

Maksut [s] Kast ve niyet olunan, meram edilen. [i] Maksat, niyet, meram.

Makta [i] Birşeyin kesildiği yer. Sözün veya şirin durak yeri. Gazelin son beyti.Herhangi bir cismi ortasından kesilmiş farzederek alınan resmi.

Maktel [i] Birinin katlolunduğu yer, bir katlin yapıldığı yer.

Maktu [s] Kesilmiş, kesik. Pazarlıksız, pazarlık kabul etmez, fiks. Götürü, ölçüsüz.

Maktua[i] Kesilmiş, tayin edilmiş. Parça.

Maktuan [h] Götürü olarak, toptan.

Maktul [s] Katlolunmuş, öldürülmüş.

Makul [s] Aklayakın, aklın kabul ettiği. Akıl ile bilinir, Oldukça akıllı.

Makulât [i] Akıl ile bilinir şeyler. Akla istinat eden şey.

Makule [i] Çeşit, cins, nevi, türlü.

Makuliyet [i] Makul olan şeyin hali.

Makûs [s] Başaşağı çevrilmiş, tersine dönmüş. Birşeyin tersi, zıddı, aksi. Akseden, bir yere vurup geri dönen.[c] Ters, uğursuz, iyi gitmiyen.

Mal [i Bir insana ait olan kıymetli ve lüzumlu şey, var, varlık, servet. Tüccar eşyası, emtia [c] Matah, antika.

Mala [i] Duvara harç sürmek için kullanılan tahta saplı yassıca demirden sıvacı aleti, sürgü.

Malak [i] Manda yavrusu, buzağı.

Malalamak [f] Mala sürmek, mala ile cilâ etmek

Malâmal [s] Lebalep, dopdolu, tıkmatıkız.

Malântandü [i] Anlaşamamazlık, suitefehhüm.

Malarya [i] Sıtma.

Malaryalı [s] Sıtmalı, sıtmaya tutulmuş.

Malâyani [i] Manasız söz ve iş, beyhude şey.

Malâyi [i] Asya ile Avustralya arasındaki adalar ahalisinden olan kavm ve bu kavme mensup ve müteallik.

Maldar [s] Servet sahibi, zengin.

Maldarlık [i]Zenginlik.

Maldon [i] Oyun kâğıtların[illegible] makarışık olarak da[illegible]tma.

Malelve [s] Terbiyesiz, arsız.

Malen [h] Mal olarak, Mal vekmek suretile.

Malî [s] Mal ve serve-

te mensup ve müteallik. Devletin varidat ve masrafının usulü idaresine ait.

Malihulya [i] Karasevda, merak. Kuruntu.

Malik [s] Sahip, tasarrufunda olan, mutasarrıf.

Malikâne [i] Büyük arazi, çiftlik v. s.

Malikiyet [i] Malik ve sahip olma. Tasarruf ve temellük hakkı.

Malisör [i] Arnavutluğun bir kısım ahalisine verilen isim.

Maliye [i] Devletin bütçesini yapıp idare eden resmî daire, Maliye Vekâleti. Bu dairenin içinde bulunduğu bina.

Maliyeci [i] İktısat âlimi, malî işleri bilen ve bu işlerde mutahassıs olan adam.

Malıtaşı [i] Kayıklarda lenger yerine kullanılan ipe bağlı taş.

Malkoç [i] Vaktile akıncılar ocağının sergerdesi.

Malmüdürü [i] Defterdar olmayan yerde maliye işlerine bakan memur, bir kazanın maliye işlerine memur kimse.

Malperest [s] Mal ve servete tapınan, haris, hasis.

Malsahibi [i] Bir mülk, veya malın sahibi, mutasarrıfı.

Malsandığı [i] Devletin varidat sandığı, vezne.

Malta [i] Akdenizin cenup kısmında ingiliz idaresinde bir ada.

Maltataşı [i] Maruf ve yumşak bir cins taş.

Maltız [i] Malta adası ahalisinden olan, Maltalı. İçi pişmiş toprakla sıvanmış mangal. Bir nevi keçiye verilen isim.

Malûl [s] Hasta, sakat, kötürüm, illetli. (Malûl gazi) Harpte bir uzvunu kaybetmiş olanlara denir.

Malûlen [h] Malûl olarak.

Malûlin [i] Malûller, harp veya bir kaza yahut hastalık yüzünden sakat veya alil olanlar.

Malûliyet [i] Sakatlık, kötürümlük, hastalık, alil olma.

Malûm [s] Bilinen, bilinmiş, öğrenilmiş, meçhul olmayan, tanınmış, herkesin bildiği. Faili belli olan fiil [h] Evet, öyle, şüphesiz.

Malûmat [i] Bilgi, öğrenilen şeyler, ilim. Haber, vukuf.

Malûmatlı [s] Bilgiç, ilim sahibi, okumuş, âlim.

Malûmatsız [s] Cahil, birşey bilmiyen.

Malûmiyet [i] Malûm olma, bilinen ve öğrenilmiş olan şeyin hali.

Maluzya [i] Menekşe çiçeği.

Malzeme [i] Lâzım olan eşya.

Mama [i] Çocuk lisanında ana, nine, valide, anne, Yemek, yiyecek.

Mamelek [i] Birinin sahibi olduğu mal, tasarruf olunan şey, hernesi var ise.

Mamul [s] Yapılmış, işlenmiş, imal olunmuş.

Mamulât [i] Fabrikanın veya işçinin yapıp vücude getirdiği şeyler.

Mamur [s] Ahalisi çok, her tarafı sürülüp işlenmiş. Harap bir halde bulunmıyan.

Mamure [i] Her tarafı sürülmüş yer. Ahalisi bol ve iyi bakılıp güzel binalarla süslenmiş yer, şehir veya kasaba

Mamuriyet [i] Mamur olan yerin hali, umran.

Mamut [i] Cinsi munkariz olan ve Sibiryada iskeleti bulunan bir nevi büyük Fil.

Man, men [i] Adam, insan cinsi, soy: kocaman, Türkmen, delişmen.

Mana [i] Bir hareket ve işaretin yahut bir kelime v. s. nin ifade ettiği şey. İç, bâtın, lep, ruh. Rüya, düş. [c] Makul sebep.

Mana [i] Kumar oyunlarından kumarhane işletenlerin aldıkları para.

Manalı [s] Bir maksadı ifade eden, anlaşılan. Zımnen birşeye delâlet eden, manidar.

Manasız [s] Manası olmayan, hiçbir şey ifade etmeyip hiçbir şeye delâlet etmiyen. Sebepsiz, münasebetsiz, saçma.

Manastır [i] Rahip ve rahibelerin tarikidünya olup çekildikleri yer.

Manav [i] Taze yemiş satan dükkâncı.

Manca [i] Yiyeceğin adi ve bayağısı.

Mancana [i] Gemilerde su koymağa mahsus büyük ve menkul ambar. Gemide bu ambarın durduğu yer. Su koymağa mahsus büyük ve yassı fıçı.

Mancınık [i] Eskiden muharebelerde düşmana taş savurmak için kullanılan alet. İpekçi çıkrığı. Su dolabı.

Manda [i] Camus, sığır. [c] İri ve kaba cüsseli adam.

Manda [i] Vekâlet. Bir memleketin Cemiyeti Akvam tarafından tayin edilen bir devletin himayesi altında idaresi. Posta havalesi, mandapost.

Mandal [i] Kapı ve pencere kanadını kapamağa mahsus demir veya tahta parçası.

Mandalina [i] Kabuğu meyvasına yapışmamış ve portakala benzer küçük ve güzel kokulu maruf meyva.

Mandallamak [f] Mandalla kapamak, mandalı çevirmek.

Mandapost [i] Postane vasıtasile ve başka bir postaneden alınmak üzre gönderilen paraya mukabil verilen kâğıt, posta havalesi.

Mandar [i] Mantı denilen makaranın küçüğü.

Mandaren [i]Çin vezirlerine Avrupada verilen isim.

Mandater [i] Bir mandayı haiz olan, başka biri namına hareket etmek vekâletini haiz olan, vekil, murahhas. Bir memleketin mandasını uhdesine almış olan devlet.

Mandıra [i] Üstü örtülü küçük ağıl, çiftliklerde peynir yapılan yer.

Mandıraköpeği [e] Azgın ve huysuz adam.

Mandolin [i] Madenî telli ve saza benzer küçük bir çalgı.

Mandoz [i] Makara takımı.

Manej [i] Beygiri hazırlama ve talim ve terbiye etme.

Manen [h] Manaca, mana itibarile. Dolayısile, zımnen, doğrudandoğruya ve açıktan olmayarak. Fikir ve hissiyatça, fikren ve hissen.

Manent [i,s] Benzer, nazir, eş.

Maneska [i] Büyük palanga.

Manevî [s] Manaya mensup. Zâhirî olmayan, ruha ait, batınî, ruhî. (Manevî evlât. Evlât muamelsri gören yabancı çocuk.

Maneviyat [i] Manevî olan şeyler, ruha ve hisse ait olan şeyler. İlâhiyata taallûk eden hususlar.

Maneviyet [i] Manevîlik, manevi olmak hali.

Manevra [i] Askeri talim ve terbiye için harbi taklit ederek yapılan harekât. Bir maksatla ileri geri yapılan hareketler. [c] Hile desise, dolap.

Manevracı [s] Hilekâr, dolap döndüren, dessas.

Manga [i] Bir askerî kıt'anın ve yürüyüş halinde bulunan mektep talebesinin onbaşı kumandasındaki sekiz kişilik takımı.

Mangal [i] Isınmak veya birşey pişirmek için yanmış kömür koymağa mahsus kap.

Manganez [i] Esmer renkte ve sert bir basit cisim.

Mangır [i] Eski bir cins bakır para. Para. Nargile lülesine konmak üzre kömürtozundan yapılmış yuvarlak şey.

Mâni [i] Engel, özür, mazeret. [s] Engel olan, bir işin yapılmamasına sebep olan, meneden.

Mani [i] Bir nevi türkü, halk türküsü. İptilâ, tutkunluk, merak. Bir fikrisabit ile meşgul olmaktan ilerigelen cinnet hali.

Mania [i] Meneden şey, mâni, engel, mazeret. Müşkülât, güçlükler.

Manialı [s] Maniası olan. Ba : mania.

Manidar [s] Manalı, mazmunlu. Mana ve mefhumu güzel. Birşey ifade etmek istiyen.

Manifatura [i] Kumaş v. s. gibi fabrika mamulâtı

Manifaturacı [i] Mani-

fatura ve buna benzer diğer eşyayı satan adam.

Manifaturacılık [i] Mensucat v. s. fabrika mamulâtı satan tacirin ticareti.

Manifestasyon [i] Tezahurat, nümayiş. Tezahür eden şey. Bir hissin, siyasî bir fikrin alenen izharı ve bu maksatla yapılan tezahürat.

Manifesto [i] Beyanname, tüccara fabrikadan gönderilen eşyanın cins, miktar ve kıymetlerini gösteren vesika.

Manika [i] Gemilerde ambarlara, makina ve ateş yerlerine hava vermeğe mahsus ve bezden yapılmış baca.

Manikür [i] Tırnakları modaya göre keserek cilâlama. El ve tırnakların tuvaletini yapan adam. El ve tırnaklara tuvalet yapmağa mahsus mağaza, salon.

Manipülâsyon [i] El ile bazı işler görme. Tütün yapraklarını ayırma, elden geçirme-

Manipülâtör [i] Elektrik cereyanı vasıtasile uzak bir yer ile muhabere etmeğe yarayan alet. Elektrik cereyanını kesmeğe ve tesise mahsus alet. Bir şeyi elile yoğuran, işleyen, yapan.

Manita [i] Bir nevi dolandırıcılık.

Manitacı [i] Manita yapmak suretile dolandırıcılığı san'at edinen adam.

Manitacılık [s] Manita yapmak suretile dolandırıcılık.

Manivelâ [i] Ağır şeyleri kaldırmak için bir ucu eşyanın altına sokulan ve bu ucun yakınında istinatgâhı bulunan demir veya odundan uzun kol. Herhangi bir cismi kaldırmak. kımıldatmak için kullauılan muh'elif vasıtalar.

Manizm [i] Eski Türklerde ceddin ruhuna tapma dini.

Mankafa [s] Kocakafalı, gabi, kalınkafalı, alık, sersem. İri, büyük, battal. Şiddetli sakağıya uğramış beygir.

Mankafabalığı [i] Bir cins balık.

Mankafalık [i] Alıklık, sersemlik, kalınkafalılık, gabilik. Beygirde şiddetli sakağı.

Mankala [i] Oyuk oyuk bir nevi oyun tahtası.

Manken [i] Üzerine reklâm veya prova için elbise geçirilen tahta, mukavva veya alçıdan insan şekli, bebek. Büyük moda mağazalarında elbise, şapka v.s. yi müşterilere gösterip reklâm yapmak için üzerine giyip dolaşan kadınlar, (canlı manken). Kuşlar için bahçelere konan insan şeklindeki korkuluk. [c] Mesleksiz adam, kukla.

Manolya [i] Güzel kokulu beyaz bir çiçek. Bu çiçeği veren ağaç.

Manometre [i] Mikyasülgazat.

Manometri [i] Gazlerin, buharların kesafet derecesini ölçme usulü.

Mansıp [i] Büyük memuriyet, makam. Bir nehrin denize veya bir çayın ırmağa döküldüğü yer, ağız, kavşak.

Mansup [s] Nasbedilmiş, tayin olunmuş. Memuriyette bulunan. Dikilmiş, konmuş, mevzu.

Mansur [s] Yardım görmüş. Galip, muzaffer.

Mansuriyet [i] Galibiyet, muzafferiyet, muvaffakıyet.

Manş [i] Elbise kolu. Çalışırken elbisenin kollarını kirletmemek için üstüne ge irilen iğreti yarım kol. İki kara arasına sıkışmış deniz, kanal. (Manş denizi: İngiltere ile Fransa arasındaki deniz).

Manşet [i] Gazetelerde birinci sahifenin baş tarafına büyük yazılarla yazılan serlevhalar.

Manşon [i] Kadınların ellerini soğuktan muhafaza için kullanılan ve ellerini içine soktukları yuvarlak kürk. İki borunun uçlarını birleştirmeğe m hsus bilezik. Parıltısını ziyadeleştirmek için bir şulenin üstüne geçirilen gömlek.

Manta [i] Bir nevi menekşe.

Mantalite [i] Zihniyet, ruhiyet.

Mantar [i] Karanlık ve rutubetli yerlerde yeti -

şen ve zehirsiz olanı yenilebilen bir nebat. Şişe tıpası v. s. yapmakta kullanılan bir nevi ağaç kabuğu. Tıpa [c] Uydurma söz, yalan.

Mantarcı [i] Mantar satan adam. [c] Yalancı, kıtırcı.

Mantarcılık [i] Mantar satan adamın san'ati. [c] Yalancılık, kıtırcılık.

Mantarlı [s] Mantarla yapılmış. Mantar meşesinden çıkan, mantarı olan. Tıpası olan, tıpa ile kapanmış.

Mantarmeşesi [i] Kabuğu mantar gibi kullanılan bir nevi meşe.

Mantilye [i] Gemi serenlerini direklere asılı tutan zencir.

Mantin [i] Canfesten daha kalın bir cins ipek kumaş.

Mantinato [i] Metres, kapatma.

Mantı [i] Gemilerde kullanılan büyük bir cins makara.

Mantı [i] Kıyma ve yufka ile yapılan bir yemek.

Mantık [i] Söz, kelâm, nutuk. Doğru düşünme ve muhakemeyi öğreten ilim, lojik. Ba : lojik.

Mantıkî [s] Mantığa mensup, mantık kaidelerine muvafık. Doğru dürüst, muvafık, makul, lojik.

Mantıkiyun [i] Mantık ilmile uğraşanlar, mantık âlimi, lojisiyen.

Manto [i] Kolsuz ve geniş elbise. Kadın paltosu.

Mantol [i] İspirtolu nane.

Mantuk [s] Söylenmiş, beyan ve şerholunmuş. [i] Söz, kelâm, nutuk. Mana, mefhum, meal.

Manüel [i] Bir ilim ve fen ve san'atin esas malûmatını havi mecmua ; rehber, risale, elkitabı.

Manüskri [i] Müsvedde, elyazısı, el ile yazılmış, el yazması.

Manya [i] Mani, iptilâ, merak, tutkunluk, fikrisabit.

Manyak [s] Bir maniye tutulmuş, merak getirmiş. Ba : manya.

Manyetize [i] Manyetizma edilmiş, paslar vasıtasile hayvanî mıknatısiyet, intikal ettirilmiş, bu suretle uyutturulmuş.

Manyetizma [i] Demir gibi bazı eçsamın yekdiğerini cezp veya defetme hassası, mıknatisiyet. Bu hassadan ve bunun şerait ve kanunlarından bahseden ilim. Bir adamın pas denilen bazı hareketler vasıtasile bir başkası üzerine yaptığı tesir, ve buna ait tecrübeler ve tetkikat.

Manyetizmacı [i] Manyetizör. Ba : manyetizör.

Manyetizmacılık [i] Başkalarını manyetizma ile uyutmak san'ati, manyetizma ile uğraşanların meşguliyeti.

Manyetizör [i] Manyetizma yapan, bu vasıta ile uyutan, manyetizmacı.

Manyeto [i] Benzinle işleyen motörlerde iştiale hizmet eden makina.

Manyetometre [i] Mizanülmıknatisî.

Manyezi [i] Müshil gibi kullanılan beyaz ve tatsız bir madde, mağnezya.

Manyeziyom [i] Mağnezyom, Ba : mağnezyom.

Manzar [i] Görünüş, suret, heyet, görünen yer. Kıyafet. Sima, çehre. Uzaklara bakılan yer. Bir binanın çatısındaki yüksek oda.

Manzara [i] Gözün ihata ettiği şeylerin görünüşü, uzaktan görünen şeylerin heyeti umumiyesi, gözün görebildiği uzak eşya, tabiat, saha, meydan. Uzak yerleri görmeğe müsait yüksek yer ve bu yerden görülen şeyin bütünü. Bir yeri tasvir için yapılan tablo, resim. Hendesede muhtelif eşyanın biribirine karşı vaziyetine, yakınlık ve uzaklığına göre gösterdikleri muhtelif suretler.

Manzaralı [s] Manzarası olan, uzakları görür, önü açık.

Manzarasız [s] Manzarası olmayan, önü kapalı (bina v. s).

Manzum [s] Nizamına konmuş, tanzim edilmiş, muntazam. Vezinli ve kafiyeli.

Manzume [i] Vezni ve kafiyesi olan söz, nazmolunmuş eser. Bir kül teşkil etmek üzre bir araya toplanmış şeylerin hepsi. Sıra, dizi, takım.

Manzur [s] Bakılan, nazar olunan, bakılmış, nazar olunmuş, görülmüş.

Maral, meral [i] Geyik ve sığın gibi hayvanların dişisi.

Marangoz [i] İnce tahta işi yapan san'atkâr.

Marangozbalığı [i] Bir cins balık.

Marangozluk [i] Marangoz san'ati.

Maraz [i] Hastalık, illet. Dert, belâ.

Maraza, muaraza [i] Kavga, gürültü patırdı.

Marazî [s] Tabiî olmayan, anormal. Bir illetten ilerigelen, hastılığa mensup ve müteallik.

Març març [i] Sesle yutmağı tasvir ve taklit için kullanılır.

Marda [i] Pazarlığı kesilmiş bir mal için istenilen ikramiye. Bozuk ve aşağı mal.

Mareke [i] Cenk yeri, harp meydanı.

Maren [i] Denize mensup olan, bahrî; Bahriye neferi Bahriye elbisesi biçiminde çocuk elbisesi (Bleumaren : Denizmavisi rengi.

Mareşal [i] Ordunun en yüksek rütbesi, müşür.

Mareşallık [i] Mareşal olmak hal ve vaziyeti. Mareşal rütbesi, makam ve vazifesi.

Margarin [i] Sadeyağı yerine kullanılan ve içyağı, domuz v. s. hayvanların yağlarından yapılan bir yağ.

Margörit [i] Papatya.

Marife [i] Tayin ve tahsis olunmuş isim.

Marifet [i] Bilgi, ilim. Meharet, san'at, ustalalık. Değerli iş. Mahirane oyun.

Marifetli [s] Hüner ve marifet sahibi, birçok hünerleri olan. Hünerli.

Mariz [i] Hasta, alil, keyifsiz. Ruhen hasta, ruh hastası, bedbin.

Marizane [s] Marizcesine, hasta gibi. Anormal.

Marj [i] Kâğıt ve sahifenin kenarlarında bırakılan boş yer. Kenar. Pay.

Mark [i] Bir frank 25 santim kıymetinde alman parası.

Marka [i] Alâmet, nişan, işaret. Çamaşır ve mendil v. s. üzerine konulan ismin ilk harfi.

Markalamak [f] Marka komak, marka yapmak.

Markalı [s [Markası olan, nişanlı, ayırabilmek için alâmeti olan. Damgalı.

Marki [i] Fransız, İtalyan v. s. bazı milletlerde bir asalet unvanı.

Markiz [i] Marki zevcesi veya kızı.

Markizet [i] Kadınların elbise ve çamaşır yaptıkları gayet ince bir kumaş.

Marmara [i] Çanakkale ve İstanbul boğazları arasındaki deniz. Bu denizde ve İstanbulun garbicenubîsinde bir ada.

Marmelât [i] Şekerle gayet çok kaynatılarak ezilmiş meyva, reçelin daha koyusu.

Marnel [i] Gemici. Bilhassa yelkengemisi işlerinde mahir adam. Bahriye neferi kıyafetine benziyen çocuk ve kadın elbisesi.

Marok [i] Fas, Afrikanın Fas memleketi.

Maroken [i] Islah edilip boyanmış keçi derisi s] Bu deriden yapılmış.

Marpuç [i] Nargileye takılan telden yapılmış ve ince meşinle örtülü uzun boru.

Marpuççu [i] Nargile marpucu yapan ve satan adam.

Mars [i] Tavlada bir taraf çıktığı halde ötekinin hiçbir pul kaldıramaması.[c] Ses çıkaramıyarak ve verecek cevap bulamıyarak kalma.

Marsık [i] Yakıldığı vakit zehirli bir gaz ve koku neşreden iyi yanmamış kömür.

Marsama, barsama [i] Nane kokusu gibi kokusu olan ve yemeklere konulan büyücek yapraklı bir ot.

Marsuvan [i] Merzifun kasabasının eski ismi olup bu havalide yetişen iyi bir cins eşeğe alem olmuştur.

Marş [i] İleri kumandası. Musikide yürüyüş harekâtına uyan hava.

Marş [i] Tezgâhın ve bisikletin ayakla tahrik olunan yeri.

Marşandiz [i] Yalnız eşya nakleden tren. Her satılan ve alınan şey, tüccar malı.

Mart [i] Senenin üçüncü ayı.

Martaval [i[Palavra, kıtır, uydurma şey, aslı ve esası olmıyan şey. Boşlakırdı.

Martavalcı [c] Palavracı, asılsız şeyler söyliyen. kıtırcı.

Marthavası [s] Kararsız, mütelevvin.

Martin [i] Bir cins tüfek, mavzerin daha eski modeli.

Martı [i] Güvercinden az büyük beyaz bir deniz kuşu.

Martıka [i] Karadeniz sahillerinde kullanılan başı içeriye doğru kıvrılmış iki direkli bir cins gemi.

Martopilon [i] Demir v.s. madenleri dövmek için kullanılan buhar veya elektrikle müteharrik büyük çekiç.

Maruf [s] Bilinen, tanınan, malûm. Şöhretli, meşhur, herkesin bildiği. Şeriatın emrettiği.

Marul [i] Çiğ yenilen ve salatası yapılan maruf yeşillik.

Marulcuk [i] Karçiçeği.

Marulsütü [i] Maruldan çıkarılan ve tababette kullanılan beyaz bir su.

Maruz [s] Karşısında bulunan, birşeye karşı ve siper olan. Serilmiş, açılmış, sergi halinde. Arzolunan, takdim olunan.

Maruzat [i] Bir makam veya zata arzolunan şeyler, yazılan veya söylenen sözler.

Marüzzikir [s] Zikri geçmiş, anılmış.

Marya [i] Dişi koyun. Dişi hayvan. Karışık ufak balık.

Maryaağı [i] Ufak balıkları tutmak için gözlü ağ.

Maryol [s] Hilekâr, kurnaz.

Maryolluk [i] Hilekârlık, kurnazlık.

Mas [i] Emme, massetme.

Masa [i] Yemek yemeğe veya yazı yazmağa mahsus dört ayaklı şey, sofra, yazıhane. Müflüs tacir malı, alacaklılar arasında taksim olunan mal.

Masadak [i] Muvafık, mutabık, uygun.

Masal [i] Çocuklara söylenilen hikâye. İnanılmayacak, uydurma hikâye. [c] Saçmasapan söz, martaval.

Masarif [i] Masrafın cem'i, masraflar. Ba: Masraf.

Masarika [i] Barsakları tutan içyağı zarı.

Masat [i] Bıçak bilemeğe mahsus çelikten alet.

Masebak [i] Geçen, geçmiş şey, sebkeden.

Masif [s] Ağır ve kalın görünen, içi dolu.(Masif büfe)

Masiva [i] Bir şeyden ayrı olan eşyanın cümlesi. Cenabı haktan gayri bütün mevcudat.

Maskara [i, s] Soytarı, kepaze, rezil, rüsvay, âlemi kendisine güldüren. Hoşa gidecek şeyler ve tuhaflıklar yapan çocuk.

Maskaralanmak [f] Maskaralık etmek, gülünç olmak. Tuhaflıklar yapmak.

Maskaralık [i] Kepazelik, soytarılık, rezalet. Tuhaflık.

Maskatıres [i] İnsanın doğduğu yer, doğulan yer.

Maske [i] Yüze takılan nikap.

Maskeli [s] Örtülü gizli, hüviyetini gizliyen.

Maslahat [i] iş, husus. Kârlı iş. Foya, menfaat. Ehemmiyetli iş.

Maslahatgüzar [i] Elçi vekili, muvakkaten sefaret işlerimi gören, mümessil.

Maslahatgüzarlık [i] Elçi vekilliği, Küçük elçi sıfat ve memuriyeti, mümessillik.

Maslahatlı [s] Hükûmetçe işi olan, görülecek işi olan.

Maslak [i[Daim akar su borusu. Küçük havuz. Hayvanlara su vermeğe mahsus taştan büyük yalak.

Masluben [h] Asılmak suretile, asılarak idam olunan.

Maslup [s] Asılmış.

asılmak suretile idam olunmuş, salbolunmuş.

Masmavi [i] Çok mavi, büsbütün mavi.

Masnu [s] San'atle yapılmış. Sun'î, yapma, uydurma.

Masnuat [i] Masnu şeyler, mamulât. Uydurma şeyler, düzme havadisler.

Mason [i] Franmason, franmasonluk denilen cemiyet azasından olan kimse. Ba : Franmason.

Masonluk [s] Franmasonluk.

Masraf [i] Cepten çıkan para, sarfolunan para. Bir şey satınalmak veya bir işi görmek için verilen para, harç.

Masraflı [s] Pahalı, çok paraya lüzumgösteren.

Masrafsız [s] Az para ile yapılır, çok masrafi olmayan.

Masruf [s] Sarfolunmuş, harcedilmiş. Sarfedilen, kullanılan, istimal edilen, kullanılan, harcanan.

Massaj [i] Vücudün muhtelif taraflarını el veya bir alet ile oğuşturma.

Massetmek [f] Emmek.

Massör [i] Massaj yapan adam. Ba : massaj.

Mastaba [i] Oturmağa mahsus uzun sıra, peyke. Konak, han, kervansaray. Lokanta, otel. Meyhane.

Mastar [i] Bir şeyin sudur ettiği yer, memba. Fiillerin asılları : almak, gelmek gibi.

Mastara [i] Zaviyelerin derecesini ölçmeğe yarayan hendese aleti, zaviyecetveli

Mastariye [i] Vaktile içki v. s. bazı şeylerden alınan resim.

Mastariyet [i] Mastarın ifade ettiği mana.

Masteki [i] Mastika. Ba : mastika.

Mastele [i] Üstü açık fıçı.

Mastika [i] Sakız. İçinde sakız bulunan rakı.

Mastı [i] Küçük köpek.

Mastıbacak, bastıbacak [i] Boysuz ve biçimsiz adam.

Mastıçiçeği [i] Bir nevi çiçek.

Masturi [i] Geminin en geniş yeri.

Mastürbasyon [i] O-tuzbir, el ile suiistimal, el ile istimna.

Masum [s] Günahsız. suçsuz. [i] Günah ve kabahatten uzak bulunan küçük çocuk.

Masumane [z] Masumiyetle, masumlukla. Ba : masum.

Masumiyet [i] Masumluk, masum olma. Ba : masum.

Masumluk]i] Masum olma, masumiyet. Ba: masum.

Masun [s] Muhafaza altında bulunan. Emin, sağlam, salim.

Masuniyet [i] Emniyet, mahfuzluk, muhafaza altında bulunma, sağlamlık.

Masura [i] Kamışkalem şeklindeki şey. Lülenin dörtte birinden ibaret bir su ölçüsü.

Maş [i] Bir nevi börülce.

Maşa [i] Ateş tutmağa, yahut ateşten birşey çıkarmağa mahsus alet. Maşa şeklinde muhtelif aletler.

Maşaallah [i] Allahın istediği olur manasına ise de takdir ve tahsinle beraber nazardan korunmak için kullanılır. Hayret ve memnuniyet celbeden bir şey karşısında söylenilir. Küçük çocukların boynuna veya kıymetli birşeyin üzerine asılan ve bu ibareyi havi madalyon, levha v. s.

Maşalı [s] Maşası olan, maşaya benzer bir aleti olan. (Elimaşalı: Kavgacı, adi ve edepsiz)

Maşer [i] İnsan topluluğu, cemaat.

Maşerî [s] İnsan topluluğuna mensup ve müteallik, cemiyete mensup.

Maşiyen [h] Yürüyerek, yayan giderek.

Maşlah [i] Kol girecek delikleri olan geniş ve ön tarfı açık üst libası.

Maşrapa [i] Teneke veya bakırdan yapılmış su içmeğe mahsus kulplu kap.

Maşrık [i] Güneşin doğduğu yer ve taraf, gündoğusu. Şarkta bulunan memleket.

Maşrıkî [s] Şarkî, gündoğusuna ait ve müteallik.

Maşuk [s] Aşk ve alâka ile sevilen, sevgili.

Mat [i] Şatranç oyununda mağlûp olma. [s] Donuk, cilâsız, parlak olmıyan.

Mata [i] Kayıklarda yelken toplamağa mahsus makara.

Matah [i] Mal, kumaş. meta.

Matara [i] Meşinden veya tenekeden su kabı. Su tulumu.

Mataracı [i] Kervanlarda su taşıyıp herkese dağıtan adam.

Matbaa [i] Gazete, kitap, v. s. basmağa mahsus yer.

Matbaacı [i] Matbaa sahibi, matbaa idare edip kitap v. s. basmakla geçinen adam.

Matbaacılık [i] Matbaa sahipliği, matbaa idare edip kitap v. s. basmakla geçinmek san'ati.

Matbah, Mutfak [i] Yemek pişirilen yer.

Matbu [s] Tab'edilmiş, basılmış, basma. Tabiate uygun, makbul, beğenilmiş.

Matbuat [i] Gazeteler.

Matbuh [s] Pişirilmiş (yemek).

Matem [i] Bir ölü için ağlayıp keder etme, veya siyahlar giyerek zevk ve eğlenceden kendini çekme, yas.

Matematik [i] Rıyaziyat ilmi. [s] Riyazî.

Matemgede [i] Yas tutulan ev, yas evi.

Matemli [s] Yaslı, yası olan.

Matemzede [s] Yasa tutulmuş, yaslı, birinin vefatı ile hüzün ve kedere uğramış.

Materiyalism [i] Maddiyecilerin mezhebi, kâinatta maddeden başka hiçbir varlık ve kuvvet tanımayan felsefî meslek.

Materiyalist [i] Maddiyeci, materiyalism felsefî mesleği taraftarı.

Materyel [i] Bir işe, bilhassa bina inşasına lüzumu olan mevat, harç, malzeme, levazım. Takım, alât ve edevat.

Matetmek [f] Yenmek, mağlûp etmek.

Matine [i] Sabahtan öğleye kadar olan vakit. Öğleden sonra, başlıyan, tiyatro, oyun, eğlence v.s. Kadınların giydikleri sabahlık ev elbisesi.

Matiz [s] Sarhoş, sızmış.

Matkap [i] Ucuna burgu takılarak tahta v. s. ye delik açmağa yarayan yay.

Matla [i] Güneş ve yıldızların doğdukları yer. Kaside ve gazelin ilk beyti.

Matlap [i] İstek, istenilen şey. Hallolunacak mes'ele, sual.

Matlubat [i] Matlubun cem'i. Ba : matlup.

Matlup [s] Talep olunan, istenilen, aranılan. [i] Alacak, verilmiş para.

Matma [i] Arzu olunan şey, murat, matlup.

Matmah [i] Tamah olunan şey, gözdikilerek bakılan şey.

Matmazel [i] Evli olmayan ve hiç evlenmemiş bulunan kızlara verilen isim.

Matolmak [f] Yenilmek, mağlûp olmak.

Matris [i] Dizilmiş matbaa harflerinin üzerine bastırılan bir mukavva üzerine bıraktıkları çukurları havi ve yekpare sahifeler dökmeğe yarayan kalıp.

Matruh[s] Tarholunmuş, bir adetten çıkarılmış.

Matruş [s] Sakalsız, tıraş olmuş.

Matrut [s] Tardolunmuş, koğulmuş.

Matuf [s] İğilmiş, bir tarafa doğru dönmüş. İsnat edilen, ait ve raci olan.

Matuh [s] Bunamış, bunak.

Matya [i] İrin dolu azmış yara, unulmaz yara.

Matyer [i] Madde, cevher, cisim. Bir şeyin yapıldığı madde.

Mavaka [i] Vaki olan, cereyan eden, sergüzeşt.

Mavera [i] Bir şeyin ötesinde, gerisinde bulunan, öte.

Mavi, Mai [s] Su veya sema renginde, gök.

Mavilik [i] Mavi renk, mavi olma.

Mavimsi [s] Mavimtrak, mavice.

Mavimtrak [s] Mavimsi, maviye çalar.

Maviş [s] Açıkmavi gözlü veya sarışın (insan)

Mavna [i] Gemilere yük ve kömür nakleden büyük kayık.

Mavnacı [i] Mavna ile yük ve eşya nakleden kayıkçı.

Maya [i] Damızlık dişi hayvan, kısrak ve koyun v. s.

Maya [i] Birşeyi tahammür ettirmek için içine konulan madde. Ekmeği tahammür ettirip kabartmak için içine konulan ekşimiş hamur. Asıl, esas, cevher, bir iş için lâzım olan şey.

Mayalandırmak [f] Mayalatmak. Ba : mayalatmak.

Mayalanmak [f] Maya ve hamurla ekşimek. [c] Birikmek, çoğalmak.

Mayalatmak [f] Maya ve hamur komak, maya ile ekşitmek [c] Eskitmek, biriktirmek, arttırmak.

Mayalı [s] Mayası olan, tahammür etmiş.

Mayalık [s] Mayaya mahsus, maya yapmağa yarar.

Mayasıl [i] Vücutte hâsıl olup sulanan birtakım yarıklar. Basur.

Mayasılotu [i] Basura ilâç makamında kullanılan bir nebat.

Mayasız [s] Mayası olmayan, hamursuz.

Maydanos [i] Yemeklere konan bir nevi ot.

Mayestro [i] Musiki bestekârı, musiki üstadı, üstat.

Mayhoş [s] Tatlı ve ekşimsi, tatlı ile ekşi arasında, ekşice.

Mayhoşça [s] Az mayhoş, az ekşi.

Mayhoşluk [i] Tatlı ve ekşimsi olan şeyin hali ve lezzeti.

Mayi [i, s] Su gibi akan şey. Su halinde bulunan.

Mayiat [i] Maiyiin cem'i.

Mayiiyet [i] Bir cismin

su gibi akar bir halde olması.

Mayis [i] İnek ve koyunun taze gübresi.

Mayisböceği [i] Taze gübre içinde yaşar bir cins bocek.

Miyistra [i] Garbişimalîden esen hafif ve serin rüzgâr.

Mayistrasereni [i] Gemilerin grandidireğinin en alttaki sereni.

Mayıs [i] Senenin beşinci ayı.

Mayısçiçeği [i] Bir nevi çayır çiçeği.

Maymun [i] İnsana benzer dört ayaklı ve iki ayağını el gibi kullanıp yalnız iki ayağı üzerinde yürüyebilen maruf hayvan. [c] Çok çirkin ve tuhaf adam.

Maymuncu [i] Sokaklarda maymun gezdirip oynatan çingene.

Maymuncuk [i] İğri bir demirden yapılmış ve her kilidi açabilen bir anahtar.

Maymunіştahlı [s] Sebatsız, nevheves.

Maymunluk [i] Maskaralık, tuhaflık.

Maymunsuratlı [s] Çok çirkin, suratsız.

Mayna [i] Yelkenlerin indirilmesi, kapanması. [c] Bırakma, terk, tatil, paydos.

Mayo [i] Dar ve vücude yapışık fanelâ don veya gömlek. Denize girerken giyilen don ve gömlek takımı.

Mayok [i] Açılmamış çiçek, gonca.

Mayonez [i] Zeytinyağı ve limonla yapılan bir nevi salça.

Mayonezli [s] İçinde mayonez denilen salça bulunan, salçalı.

Mayup [s] Ayıplanan, ayıplanmış. Bir özür ve noksanı olan.

Mazak [i] Kırlangıçbalığının ufak nev'i.

Mazanne [i] Hakkında zan ve şüphe olunan, şüphe götürür. Evliyadan olduğu zannolunan.

Mazanneisu [i] Kendisinden bir fenalık çıkması muntazır olan adam.

Mazarrat [i] Zarar, ziyan, faydanın zıddı, zararı dokunma.

Mazarratlı [s] Zararlı, muzır, zararı dokunan.

Mazarratsız [s] Zararı dokunmayan, fenalık yap - mayan.

Mazbata [i] Bir meclis veya heyetin müzakerat veya tetkikatının neticesi hakkında hazırlanıp hazır bulunanlar tarafından imzalanan vesika (Mazbata muhariri: heyetin tetkikat ve müzakeratının neticesi hakkıddaki mazbatayı hazırlıyan adam).

Mazbut [s] Zaptolun - muş, elegeçirilmiş. Kaydo - lunmuş, deftere geçirilmiş, mukayyet. Hatırda kalan. Derlitoplu, dağınık olmayan. Muhafazalı, rüzgâr ve yağ - mur geçirmiyen. Tesbit edilmiş, mukarrer, muayyen.

Mazeret [i] Özür. Özür dileme.

Mazgal [i] Kale duvarlarında ve eski şatolarda iç tarafı geniş ve dışında ancak bir tüfek namlısı çıkabilecek darlıktaki delikler.

Mazgallı [s] Mazgal denilen dar delikler olan kale, gemi, şato v. s).

Mazhar [i] Nail, müşerref.

Mazhariyet [i] Nailiyet, nail olma.

Mazi [i] Geçmiş zaman, eski zaman. Geçmiş zamanda yapılan bir işi ifade eden fiil sigası.

Maziperest [s] Maziye perestiş eden, maziye tapan. Muhafazakâr, an'aneperest.

Mazı [i] Çama benzer muntazam yapraklı küçük bir ağaç. Meşenin bir nev'-inde hâsıl olan ur ki saç boyamak v. s. işlerde kulla - nılır.

Mazlûm [s] Zulüm görmüş, zulme uğramış. Sessiz, sakin, halim.

Mazmaza [i] Ağzı su ile çalkama, ağza su alma.

Mazmum [h] Harekeli, üzerinde zamme işareti bulunan [arap harfi].

Mazmun [i] Bir şeyin içinde bulunan. Mana, mefhum. Nükte, cinas.

Maznun [s] Zan ve şüphe altında bulunan. Bir cürüm dolayısile şüphe edilerek mahkemeye sevkolu - nan.

Mazruf [s] Zarf içinde bulunan, bir tahriratın içine konmuş.

Mazrufen [h] Mazruf olarak, melfufen.

Mazul [s] Azlolunmuş, vazife ve memuriyetinden çıkarılmış.

Mazulen [h] Memuriyetinden azlolunarak, mazul olduğu halde, memuriyetinden çıkarılarak.

Mazuliyet [i] Mazul olanın hali. (Mazuliyet maaşı).

Mazur [s] Bir mâni dolayısile vazifesini veya bir işi yapamayan, özürlü.

Mazurka [i] Bir nevi dans. Alafranga bir musiki havası.

Mazut [i] Ham petrol taktir edilince kalan işti - ale kabiliyetili tortu.

Meal [i] Mana, mefhum.

Mealen [h] Mana cihetile, mefhum itibarile.

Meat [i] Dönüp gidecek yer, avdet edilecek yer. Ahret. Dönüş, avdet.

Mebadi [i] Mebdein cem'i. Ba: mebde.

Mebani [i] Yapılar, binalar. Temel, esas.

Mebde [i] Başlama, başlangıç, baş, iptida.

Mebiz [i] Dişilerin rahminde yumurtacıkların teşekkül ettiği yer, oğulduruk. Nebatatta tohumların bulunduğu yer.

Meblâğ [i] Para, para miktarı.

Mebni [i] Bina olunmuş, kurulmuş, yapılmış. [s] Bir şeye dayanan, müstenit. [h] Dendolayı, binaen, sebebile.

Meb'us [i] Millet tarafından intihap edilerek Millet Meclisine gönderilen ve vatanın menafiine ait işlerle meşgul olan kimse. Gönderilmiş, gönderilen.

Meb'usluk [i] Millet Meclisine meb'us olanların hal ve sıfatı, millet vekilliği.

Mebzul [s] Bol, çok. Ucuz. Bol sarfolunan.

Mebzuliyet [i] Mebzullük, bolluk, çokluk. Bol ve çok verme, esirgememe.

Mecal [i] Takat, kuvvet, iktidar. İmkân, fırsat.

Mecalsiz [s] Kuvvetsiz, takatsiz, dermansız.

Mecalsizlik [i] Kuv - vetsizlik, dermasızlık, ta - katsizlik.

Mecaz [i] Hakikî ma - nasile kullanılmayıp ona benzer veya münasebettar başka bir manada kullanılan söz.

Mecazen [h] Mecaz tarikile, hakikî manasile olmayarak.

Mecazî [s] Mecaza men- sup, mecaz tarikile kullanı- lan.

Mecbul [s] Yaradılmış halkoluumuş. Dolu, memlu.

Mecbur [s] Zor görmüş, muztar, naçar, makhur.

Mecburen [h] Mecbur olarak, isteristemez, zorla, cebren.

Mecburî [s] İhtiyarî ol- mayan. Cebrî, zarurî.

Mecburiyet [i] Mecbur olma, mecburluk, zorluk.

Meccanen [h] Ücretsiz olarak, parasız, bedavaya, caba, beleş.

Meccanî [s] Ücretsiz, parasız, bedava.

Mecelle [i] Kitap, mec- mua, risale. Fıkıh ilminin muamelât kısmından alınan ve evvelce kanun hükmün- de olan mevaddı havi kitap.

Mecidî [i] Osmanlı Dev- letine ait ve Abdülmecidin icat ettiği nişan.

Mecidiye [i] Yirmi gü- müş kuruşluk gümüş para. Yirmi kuruş, liranın beşte biri.

Mecit [s] Şan ve şeref sahibi, şerif.

Meclis [i] Bir işi görüş- mek için toplanmış insan heyeti, cemiyet. Devletin muayyen işlerini görmek için tayin veya intihap ile top- lanmış heyet, divan, şûra. Millet vekillerinden, meb'us- lardan teşekkül eden heyet, (millet meclisi) ve bu heye- tin toplandığı bina.

Meclisara [s] Meclisi şenlendiren, hoşsohbet.

Meclûbiyet [i] Meclûp olma. Ba : meclûp.

Meclûp [s] Celbolunmuş, başka yerden getirilmiş. Cezbedilmiş, taraftarlığı ka- zanılmış.

Mecma [i] Toplanılan

yer, birtakım eşya veya insanların biriktiği yer. İki şeyin birleştiği nokta.

Mecmer [i] Tütsü yakılan kap.

Mecmu [s] Toplanmış, birikmiş, yığılmış. [i] Toplanmış şey, yığın, küme. Hesapta cem'in yekûnu. Hep, bütün, cümle, kâffe.

Mecmua [i] Toplanıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip olunmuş şeylerin mecmuu. Edebiyat, fen v. s. bahisleri havi ve muayyen zamanlarda çıkan risale.

Mecmuan [h] Toptan, birden, hep, bütün, cümleten, kâffeten.

Mecnun [i] Çılgın, deli, divane, çıldırmış adam. [c] Birini çıldırasıya seven âşık. Leylâ isminde bir kıza olan aşk ve alâkası efsane hükmüne geçmiş olan meşhur ve mevhum kahraman.

Mecnunane [s] Delice, divaneler gibi. Leylânın aşıkı Mecnun tavrile.

Mecnuniyet [i] Delilik, cinnet, mecnunluk.

Mecnunluk [i] Delilik, çılgınlık.

Mecra [i] Suyun aktığı yol, yatak, su yolu, kanal.

Mecruh [s] Yaralanmış, yaralı. Reddolunmuş, iptal olunmuş. [i] Yaralı adam.

Mecuç [i] Dünyanın sonunda çıkacak iki kavmden biri ki bunların alâmeti pek kısa boylu olmalarıdır.

Mecus [i] Eski İranîler dini, Zerdüşt, ve bu dinle mütedeyyin halk.

Mecusî [s] Mecus dinine, zerdüştî ve ateşperestliğe mensup ve müteallik. Bu dinden olan.

Mecusilik [i] Ateşperestlik, zerdüştilik, mecusî olmak hali.

Meczup [s] Cezbolunmuş, bir tarafa çekilmiş, meclûp. Cazibesine tutulmuş, cezbe sahibi. Deli, divane.

Meç [i] Ensiz ve düz kılıç.

Meçhul [s] Bilinmiyen, keşfolunmamış. Tanınmamış, malûm olmayan. Faili belli olmayan fiil: yazılmış gibi. Cebirde malûmların yardımile meydana çıkarılan adet.

Meçhuliyet [i] Meçhul olma, bilinmeyiş, bilinmiyen şeyin veya insanın hali.

Medar [i] Dönen bir şeyin merkezinde istinat ettiği yer. Bir işin istinat ettiği şey, sebep, vesile, vasıta. Bir seyyarenin güneşin etrafında dönerken çizdiği daire. Hattıistivanın iki tarafında olan iki mevhum daire ki güneş bunların hizasına kadar varıp geridöner.

Meddah [s] Medih ve sena eden [i] Kahvelerde ve eğlence yerlerinde tuhaf tuhaf hikâye söyleyip taklitler yaparak halkı eğlendiren adam.

Meddahlık [i] Meddah olanın hali. Tuhaf hikâyeler söyleyip taklitler yapan adamın hal va sıfatı.

Medde [i] Arap yazısında elifin üzerine konan ve bu harfi uzun okutmağa yarayan işaret.

Meddücezir [i] Denizin cazibe tesirıle alçalıp yükselmesi.

Medenî [s] Şehirli, kasabalı, medinede oturan. Medeniyete mensup olan, yaşayış ve telâkkilerinde ve alelûmun ilim, fen ve san'atte ilerigitmiş [insan veya cemiyet].

Medeniyet [i] Medenî olmak hali, medenilik, yaşayışta ve ilim, fen ve san'atte tekemmül etmiş cemiyetlerin hali.

Medeniyetsiz [s] Medeniyetle alâkası olmayan, bedevî, vahşi.

Medet [i] Yardım, imdat. [c] Eyvah. Aman, yazık.

Medethah [s] Yardım istiyen.

Medih [i] Birinin iyiliğini söyleme, sena etme.

Medine [i] Kasaba, şehir, belde. Hicazde peygamberin metfun bulunduğu şehir.

Medit [s] Çok süren, uzun, devamlı.

Medlûl [s] Delâlet olunan, gösterilen, anlaşılan. [i] Mana, meal, mefhum.

Medrese[i] Eskiden ilmiye sınıfını yetiştiren ve cümhuriyetin ilânı üzerine ilga

olunan mektep. Âli mektep, fakülte, Darülfünun şube - lerinden herbiri.

Medreseli [s] Medrese - de okumuş, medreseden yetişmiş. Softa.

Med'uv [s] Davetli, da - vet olunmuş.

Medyom [i] İspirtisimde insanlarla ruhlar arasında vasıtalık eden kimse.

Medyun [s] Borçlu, vereceği olan, verecekli.

Mefahir [i] Mefharetin cem'i. Ba: mefharet.

Mefer [i] Kaçacak yer, kaçamak.

Mefharet [i] Öğünme, koltuklar kabarma, iftihar.

Mefhar [i] İftihara sebep olan, mucibi mefharet. (Mefharikâinat : peygam - ber).

Mefhum [s] Anlaşılmış, anlaşılan. [i] Mana, meal, bir söz veya cümlenin ifade ettiği mana.

Mefkudiyet [i] Mefkut olma hali, yokluk. Ba: mefkut.

Mefkûre [i] İdeal. Ba: ideal.

Mefkûreci [s] Mefkûre sahibi, mefkûresi olan, idealist.

Mefkut [s] Mevcut ol - mayan, madum, yok. Kaybolmuş, yokolmuş.

Meflûç [s] Felce uğra - mış, nüzul isabet etmiş.

Mefruğ [s] Tasarruf hakkı başkasına terkolun - muş, bırakılmış.

Mefruk [s] Ayrılmış, ayrı, araya başka bir şey girmiş.

Mefruş [s] Döşenmiş, döşeli .

Mefruşat [i] Ev veya büro döşemeğe yarayan şeyler, döşeme, mobilya.

Mefruz [s] Ayrılmış, bölümüş. Farz, icrası elzem.

Mefsedet [i] Fesat, münafıklık, karıştırma, azdırma. Fenalık, bozukluk, ahlâksızlık.

Mefsuh [s] Fsholunmuş, hükümsüz bırakılmış, iptal olunmuş.

Meftuh [s] Açılmış, açık. Fetholunmuş, zaptolunmuş.

Meftun [s] Vurgun, müptelâ. Bir şeyi pek ziyade beğenen, hayran.

Meftuniyet [i] Meftunuk, hayranlık. Ba : meftun

Meful [s] Yapılmış, kılınmış, işlenmiş.

Mefulübih [i] İsmin sonuna icabına göre i, yi veya ği getirilerek ahenk kaidesine göre yapılan mefuldür.

Mefulüileyh [i] İsmin sonuna icabına göre e, a, ye, ğe getirilerek yapılan mefuldür.

Megafon [s] Fonğraf ve telsiztelefon seslerini gürleştirmeğe ve ziyadeleştirmeğe mahsus alet.

Megaloidea [i] Hulyaperestlik, büyük ve azametli hulya.

Megaloman [s] Azamet sevdasına müptelâ olan, daima büyüklük taslıyan, azametfüruş.

Megalomani [i] Kendini büyük görmek hastalığı, tafrafüruşluk, azametfüruşluk.

Megalosefal [i] Mikrosefalin zıddı, başı pek büyük olan adâm.

Megametr [i] Denizde coğrafî tul tayinine mahsus alet.

Meğer [e] Ancak, şukadarki. Halbuki.

Meğerki [e] Şukadarki, meğer, meğerse. Halbuki.

Meğerse [e] Meğer. Ba: meğer.

Mehabet [i] Heybet, ihtişam, ihtiram, hürmetle karışık korku.

Mehabetli [s] Heybetli, ihtimamlı, hürmetle karışık korku hissi veren, mehip.

Mehafil [i] Mahfilin cem'i. Ba : Mahfil.

Mehakim [i] Mahkemenin cem'i, mahkemeler. Ba: mahkeme.

Mehalik [i] Mehlikenin cem'i. Ba : Mehlike.

Meham [i] Mühimmenin cem'i, Ba : mühimme.

Meharet [i] Beceriklilik, ustalık, marifet.

Meharetli [s] Becerikli, usta, mahir. Ustalıklı, ustalıkla yapılmış, hünerli.

Meharetsiz [s] Beceriksiz, elinden iş gelmez, ustalığı olmayan.

Meharetsizlik [i] Beceriksizlik, elden gelmeyiş, marifetsizlik.

Mehaz [i] Bir şeyin alındığı yer, memba. Bir kitap yazmak için müracaat olunan kitapların herbiri.

Mehbil [i] Rahmin ağzından harice kadar olan mesafe, erkek aletinin içine girdiği rahimyolu.

Mehbilî [s] Rahimyoluna müteallik.

Mehcur [s] Uzakta kalmış, ayrı düşmüş, uzaklaşmış. Bırakılmış, unutulmuş, terkolunmuş.

Mehcuriyet [i] Ayrılık, uzaklık. Bırakılıp unutulma, metrukiyet.

Mehçe [i] Minarelerin en yukarısına ve bayrak v. s. nin ucuna takılan küçük ay şekli.

Mehdi [i] Kıyamete yakın çıkacağı söylenilen adam. Hidayete mazhar, doğruyol tutan.

Mehel [i] Mühlet. Ba : mühlet.

Mehengir [i] Tahtanın enini almağa mahsus doğramacı aleti.

Mehenk [i] Altın ve gümüşün ayarını anlamağa mahsus taş. [c] Miyar, ölçü.

Mehenkçi [s] Eşyayı ve insanları mehenge vurmuş gibi anlayıp takdir veya tenkit eden.

Mehle [i] Omuzbaşından çıkan külbastılık et.

Mehlika [s] Ay yüzlü, güzel, dilber.

Mehlike [i] Tehlikeli yer veya iş.

Mehmaümken [e] Mümkün olduğu kadar.

Mehpare [i] Ay parçası, pek güzellere verilen isim, pek güzel, nurtopu.

Mehrace [i] Ba : mahraca.

Meht [i] Beşik.

Mehtap [i] Ayışığı, ay aydınlığı.. Yakıldığı vakit etrafa ay aydınlığına benziyen bir renk ve parlaklık veren fişek [c] Alay, eğlence, zevklenme, istihza.

Mehter [i] Vaktile Babıali çavuş veya kavası. Eskiden rütbe veya nişan alanların evlerine müjde

götürenler, çaylak. Vezir kapısında çalınan nöbet çalgısı takımı.

Mehterhane [i] Vezir kapısında çalınan nöbet çalgısı takımı ve bu çalgının mahalli mahsusu. Umumî hapishane.

Mehuz [s] Alınmış, ahzolunmuş, kabul olunmuş.

Mehuzat [i] Alınan para. Defterde alınmış paranın yazıldığı kısım.

Mek, mak [e] Bazı kelimelerin sonuna gelip fiil teşkiline yarar. [görmek, yazmak gibi].

Mekân [i] Yer, mahal. Oturulan veya durulan yer, mesken, ikametgâh. [Mekânsız takımı: yeri ve işi gücü olmayan, serseri]

Mekanik [i] Mihanik fenni. Bu fenden bahseden kitap. Makina. Makina aksamının heyeti mecmuası. [s] Mihanik fennine müteallik, mihanikî. Harekât ve muvazene kanunlarına ait ve müteallik.

Mekanikman [s] Mihanikî bir surette. Gayrî ihtiyarî olarak, gayri iradî.

Mekanizma [i] Tertip ve tanzim, usul. Makinayı tertip eden aksam.

Meke [i] Bir nevi diken.

Mekkâr [s] Hilekâr, düzenbaz.

Mekful [i] Tekeffül olunan şey.

Mekik [i] Atkı denilen ipliği hâmil ve çulhaların kullandığı makara [Mekik gibi: yerinde durmaz, damataşı gibi hareket eden. Mekik dokumak: bir yerde durmayıp mütemadiyen gidip gelmek.

Mekin [s] Oturan, yerleşmiş, mütemekkin. Nüfuz ve vekar sahibi, vakur.

Mekkâre [i] Kira ile tutulan hayvan. Kira hayvanlarına yükletilmiş eşya ve levazım. Asker eşyasını taşıyan hayvan.

Mekkâreci [i] Eşya v. s. nakli için kira ile hayvan işleten adam. Asker eşya ve levazımını nakleden hayvanlara bakan nefer.

Mekke [i] Hicazda pey-

gamberin doğduğu ve müslümanların kıblesi olan maruf şehir.

Meknun [s] Örtülü, mestur, gizli, saklı.

Meknuz [s] Gömülü, sandığın altında saklı. Gizli, hafi.

Mekremet [i] Kerem, cömertlik. Hürmet, izzet.

Mekremetli [s] Kerem sahibi, cömert. Hürmetli, muazzez.

Mekruh[s]İğrenç, kirli, menfur. Şeriatın haram etmeyip ancak zaruret olduğu vakit caiz kıldığı.

Mekruhat [i] Mekruh olan şeyler. Ba: mekruh.

Meks [i] Durma, tevakkuf, sükûn, dinlenme.

Meksep [i]Kazanç, kâr. kesp. Geçinmeğe vasıta olan iş.

Meksetmek [f] Dinlenmek.

Meksizin [e] Nefiy ifade eder : Bilmeksizin gibi. Kalın heceli kelimelerin sonunda maksızın şeklinde gelir : almaksızın gibi.

Meksup [s] Kespolunmuş, kazanılmış.

Meksur [s] Kırılmış, kırık, münkesir. Arap harflerinde kesre ile müteharrik olanı, esreli.

Mekşuf [s] Keşfolunmuş, malûm olmuş, meydana çıkarılmış. Açılmış, açık, meydanda olan. Açık, aşikâr,zâhir.

Mektep [i] İlim ve marifet edinmeğe mahsus yer; ilk, orta ve yüksek tahsil derecelerinden birini edinmek için devam olunan yer. Edebiyat ve san'atte bir veya birkaç şahisyetin bir araya gelerek yeni bir devir yaratmak suretile tesis ettikleri meslek, ekol. [Romantik mektebi].

Mektepli [i] Mektebe devam eden, mektep talebesi. Mektepten yetişme, mektep mezunu.

Mektum [s] Ketmolunan. Gizlenen, kaçırılan, hükûmete haber verilmeyen.

Mektup [i] Bir iş hakkında birine yazılan şey. Aile efradı veya dostlar arasında muhabere için yazdıkları kâğıt.

Mektupçu [i] Resmî bir dairenin tahrir işlerine memur kimse, tahrirat müdürü.

Mektupçuluk [i] Mektupçu memuriyet ve vazifesi.

Mektuplaşmak [f] Mektupla muhabere etmek, biribirine mektup yazmak.

Mekûlât [i] Yenecek şeyler.

Mel'abe [i] Oyun, oyuncak.

Melâhat [i] Güzellik, şirinlik.

Melâhi [i] Oyunlar, eğlenceler, çalgı ve cümbüşler.

Melâike [i] Melek.

Melâl [i] Cansıkıntısı, bıkkınlık, usanç, sıkılma.

Melâmet [i] Çıkışma, azarlama.

Melâmi [i] Vahdeti vücude inanan bir tarikat mensubu.

Mel'anet [i] Mel'unluk, lânete sezâ hareket.

Mel'anetkârane [h] Lânete seza işler yapana yakışacak surette, mel'anetle.

Melânkoli [i] Malihulya, merak, karasevda. Hüzün, kasavet.

Melânkolik [s] Karasevdaya tutulmuş, hüzünlü, kederli, hüznengiz.

Melâz [i] Barınacak ve sığınacak yer, melce, penah.

Melbus [s] Giyilmiş, kullanılmış.

Melbusat [i] Esvap, elbise, giyilecek şeyler.

Melce [i] Sığınacak, iltica olunacak yer, penah.

Melek [i] Cesetle alâkası olmayan ruhanî bir mahlûk. [c] Pek güzel, pek sevimli veya uysal, halim ve masum insan.

Melekât [i] Melekeler Ba : meleke.

Meleke [i] Tecrübe ile elde edilen şey, mümarese, meharet.

Melekût [i] Hükümdarlık, saltanat. Melekler, ruhlar ve göze görünmiyen semavî şeyler.

Melekûtî [s] Melekûta mensup ve müteallik. Ba : melekût.

Meleme [i]Koyun, ku-

zu ve keçinin «me» diye bağırması.

Melemek [f] Koyun, kuzu ve keçi «me» diye bağırmak.

Meles [i] Beli çukur at.

Meleş [i] İki kuzusu olan dişi koyun.

Melez [i] Ayrı iki cinsten doğmuş (Melez adam). Cinsi halis olmıyan, karışık (at). Arpa ve darı ile karışık buğday.

Melfuf [s] Sarılmış, devşirilmiş, bir zarf veya mektubun içine konulmuş.

Melfufat [i] Melfuf olan şeyler, bir tezkere veya tahrirata merbut evrak.

Mlfufen [h] Bir zarfın veya mektubun içine konarak, leffen.

Melhame [i] Çok kan dökülen büyük muharebe.

Melhem [i] Yaralara sürülmek için verilen yarı donmuş ilâç, macun. [c] Teselli eden şey, acıyı ve şiddeti gideren şey.

Melhuz [s] Hatıra gelen, muhtemel.

Melhuzat [i] Hatıra gelen şeyler, mümkün ve muhtemel olan şeyler.

Melih [s] Güzel, şirin.

Melik [i] Hükümdar, sultan.

Melikâne [h] Hükümdara mensup ve müteallik, melike yakışacak surette, şahane.

Melike [i] Kadın hükümdar veya hükümdar zevcesi, Kıraliça.

Melisa [i] Güzel kokulu bir nebat. Bu nebattan çıkarılan ve kalbe ferahlık veren bir ruh.

Mellâh [i] Gemici. Denizlerde seyahat eden ve gemiciliği bilen adam.

Melodi [i] Nağme, ahenk.

Melodram [i] Facialı ve muhtelif vak'alarla karışık aynizamanda neşeli dram.

Meloman [s] Musikiyi çıldırasıya seven.

Melomani [i] Musiki sevdası.

Melon [i] Tepesi yuvarlak sert ve siyah şapka, bombe şapka.

Meltem [i] Yazın karadan ve muntazam bir surette esen rüzgâr (Denizden esenine imbat denir. Ba : İmbat).

Melûf [s] Alışık, alışmış, ülfet etmiş,

Melûl [s] Usanmış, bıkmış, bezmiş.

Mel'un [i] Mel'anetkârane harekette bulunan adam, çok kötü kimse. [s] Lânete uğramış, Allahın rahmetinden mahrum ve matrut.

Melzum [s] Mevcut bir şeyle beraber bulunması lâzımgelen, biribirinden ayrılmıyan.

Memalik [i] Memleketler. Ba : Memleket.

Memat [i] Ölüm, vefat.

Mematî [s] Ölüme mensup ve müteallik.

Memba [i] Bir suyun yerden çıktığı yer, kaynak, pınar. Bir havadisin alındığı yer. Bir şeyin çıktığı, hâsıl olduğu yer.

Memduh [s] Metholunmuş, sena olunmuş. Beğenilmiş, makbul, methe lâyık.

Memdut [s] Uzatılan. Sesi uzatılarak okunan.

Meme [i] İnsan ve hayvanlarda süt veren uzuv. Memeye veya memenin tepesine benziyen şey.

Memeli [s] Memesi veya memeye benzer şeyi olan.

Memelik [i] Hayvanların yaralı memesini muhafaza veya yavrusuna emdirmemek için takılan torba.

Memer [i] Yol, geçit, geçecek yer.

Memeş [i] Sığırın ağzından akan salya.

Memeüzümü [i] Bir nevi üzüm.

Memhur [s] Mühürlenmiş.

Memleha [i] Tuz çıkan yer, tuzla.

Memleket [i] Bir hükûmetin idaresi altında bulunan yer, ülke. Devlet. Diyar. Belde, kasaba, şehir. Bir insanın doğduğu veya temelli olarak yerleştiği şehir, veya köy.

Memleketli [i] Bir memleket ahalisinden olan adam, hemşeri.

Memlû [s] Dolu, dolmuş.

Memlûh [s] Tuzlanmış, tuzlu.

Memlûk [i] Köle, kul, esir, bende. [s] Birinin mülkü ve malı olan.

Memlûkâne [h.s] Kul ve köleye mensup ve müteallik veya yakışır.

Memlûkiyet [i] Kölelik, kulluk, bendelik.

Memnu [s] Menolunmuş, yasak, nehyedilmiş.

Memnuat [i] Menolunmuş, yasak olunmuş veya nehyedilmiş şeyler.

Memnuiyet [i] Memnu olma, menolunmuş şeyin hali.

Memnun [s] Hoşnut, razı, hoşlanmış. Sevinmiş, sevinçli, ferahlı, gönlüferah. Minnetdar, minnet altında bulunan.

Memnunen [h] Memnun olarak, sevinerek. Minnetdar olarak. Hoşnut ve razı olarak.

Memnuniyet [i] Memnun olmak hali, sevinç, hoşnutluk. Minnetdarlık, minnet altında bulunma.

Memorandom [i] Siyasî lâyiha, muhtıra, takrir.

Memşa [i] Ayakyolu, kenef, aptesane, halâ.

Memul [s] Umulan, beklenilen, ümit olunan. Mümkün, muhtemel, kabil. [i] Ümit.

Memun [s] Emin, sağlam, korkusuz.

Memur [s] Bir emir alan. Birine emir ve havale olumuş. [i] Bir işe tayin olunmuş adam.

Memuren [h] Memuriyetle, memur olarak, vazife ile.

Memuriyet [i] Emir ve havale olunan ve maaşla gördürülen iş.

Memurluk [i] Memur olmak hali. Memuriyet.

Memzuç [s] Karışık karışmış, mezcolmuş.

Men [i] Caydırma, savma, bırakmama, yasak etme, durdurma.

Menaat [i] Sarplık, çetinlik. Zaptı müşkül yerin hali.

Menabi [i] Membalar. Ba : memba.

Menafi [i] Menfaatler. Ba : menfaat.

Menakıp [i] Menkıbeler. Ba : menkıbe.

Menal [i] Kazanılan, ele geçirilen şey (malümenal).

Menam [i] Uyku. Ruya, duş.

Menasik [i] Haç esnasında yapılan bazı merasim.

Mendebur [i] Hayırsız, haylâz, yaramaz, miskin, tembel, uyuşuk, mıymıntı.

Mendil [i] El ve burun silmeğe veya yüzün terini almağa mahsus dört köşeli pamuk veya keten yahut ipek bez. Elde taşınacak şeyleri koymağa mahsus boyalı bez.

Mendirek [i] Sun'î liman, açık cihetinde dalgakıranı bulunan liman.

Mendires [i] Mecrası dolambaçlı ve iltivalı olan nehir. Garbî Anadoluda iki şehrin ismi. Küçük ve Büyük Menderis.

Mendövr [i] Elişi, el - işi sanayii.

Mendup [s] İşlenmesi şer'an caiz olan (fiil).

Menekşe [i] Birçok nevileri bulunan mor yapraklı ince bir çiçek. [s] Menekşe renginde, mor.

Menenjit [i] İltihabı sehaya, beyin humması.

Menent [i] Manent, eş, benzer, nazir.

Menetmek [f] Yasak etmek, bırakmamak.

Menevî [s] Meniye mensup ve müteallik.

Meneviş [i] Terementi ağaçı tohumu. Kumaş, maden gibi şeylerin bazılarında görülen dalga.

Menevişlenmek [f] Dalgalanmak, dalgalı olmak.

Menevişli [s] Dalgalı, mütemevviç (kumaş, maden v.s.)

Menfa [i] Birinin sürüldüğü yer, nefyolunduğu yer.

Menfaat [i] Fayda, kâr, istifade.

Menfaatbahş [s] Faydalı, istifadeli, kârlı, müfit, menfaatli.

Menfaatli [s] Faydalı, istifadeli, kârlı, müfit.

Menfaatperest [s] Kâra tapan, menfaatini herşeyden üstün tutan, egoist, hotkâm.

Menfaatsiz [s] Faydasız, kârsız, kâr getirmiyen

Menfez [i] Delik, ağız. Girecek yer, pencere hava deliği,v. s.

Menfi [s,i] Nefyolunmuş, memleketten sürülmüş, sürgün. Müspet mukabili. Elektriğin iki kuvvetinden biri.

Menfiyen [h] Sürgün olarak, nefiy suretile.

Menfur [s] Sevilmiyen, nefret olunan, iğrenç, kendisinden kaçılan.

Mengeç [i] Büyük yün mekiği.

Mengel[i] İncik bileziği, halhal.

Mengene [i] Tazyik veya sıkıştırma için kullanılan demir veya tahta alet.

Menhiyat [i] Nehyolunmuş, yasak edilmiş şeyler, memnu, haram.

Menhubat [i] Yağma edilmiş şeyler, ganaim.

Menhup [s] Yağma edilmiş, zorla soyulmuş.

Menhus [s] Uğursuz, şeametli, meş'um.

Meni [i] Erkekinsan ve hayvanın tohumu.

Menkıbe [i] Büyük bir adamın meziyetinden bahseden fıkra. Kaside, hikâye. Tarihçe.

Menku [i] Haşlanmış nebat suyu. [s] Haşlanmış.

Menkûbiyet [i] Menkûp olmak hali, düşkünlük.

Menkûha [i] Nikâhla alınmış, nikâhlı. [i] Zevce.

Menkul [s] Naklolunmuş, bir yere taşınmış. Ağızdan ağıza yayılmış, rivayet suretile gelmiş.

Menkûp [s] Bedbaht, talihsiz, düşkün. İtibardan düşmüş.

Menkuş [s] Nakşolunmuş, tasvir olunmuş, işlenmiş, [c] Yerleşmiş, işlenmiş, yer tutmuş (zihninde menkuş olsun).

Menolunmak [f] Yasak edilmek, bırakılmamak.

Mensi [s] Unutulmuş.

Mensubat [i] Taallûkat, mensup ve müteallik olan şeyler.

Mensubiyet [i] Mensup ve müteallik olma. Nisbet, taallûk, intisap.

Mensucat [i] Dokumalar, dokunmuş şeyler, kumaş v. s.

Mensuç [s] Dokunmuş, nesçolunmuş.

Mensuh [s] Hükümsüz bırakılmış, iptal edilmiş.

Mensup [s] Birşeye taallûku olan. Akrabalığı olan.

Mensur [s] Manzum olmayan, vezinsiz ve kafiyesiz, nesir ile yazılmış,

Menşe [i] Neş'et olunan yer, insanın içinde yetiştiği yer, çıktığı yer.

Menşur [i] Vezrilik ve müşürlük fermanı. Hendesede biribirine muvazi üç veya daha ziyade vecihle mahdut mücesem şekillere denir.

Ment [e] İsimlerin sonuna gelerek « li » gibi sıfat teşkil eder: dertment, dertli gibi.

Menteşe [i] Kapı ve pencere kanadı ve sandık kapağı gibi açılıp kapanır şeyleri tutmağa mahsus demir.

Menus [s] Alışılmış, ülfet ve ünsiyet olunmuş. Alışmış, alışık, melûf.

Menusiyet [i] Alışma, ülfet, ünsiyet, âdet. Vahşilikten çıkıp insana alışık olma.

Menut [s] Vücudü diğer birşeyin vücudüne bağlı, asılı, mütevakkıf.

Menvi [i] Meram, maksat, niyet.

Menzil [i] Seyahatte inilen yer, konak. İki konak arası yol. Oturulacak yer, mesken, ikametgâh. Yolcu beygirlerinin bulunduğu yer, han. Top ve tüfek mermisinin kat'ettiği mesafe, adım. Ordunun nakliye işlerile iştigal eden daire.

Menzilci [i] Menzil beygirlerile giden postacı.

Menzile [i] Derece, paye, mertebe.

Menzilhane [i] Yolcu beygirlerinin bulunduğu yer.

Menzul [s] Nüzul isabet etmiş, kötürüm, damla inmiş, nüzule uğramış, nüzullü, inmeli.

Menzur [s] Nezrolunmuş, adak.

Mephas [i] Bir bahse dair yazılan makale, fasıl, bap.

Mephut [s] Hayrette kalmış, hayran, mütehayyir, şaşkın.

Mepsut [s] Açılmıs, yayılmış, serilmiş, mufassal, etrafile beyan olunan.

Mer'a [i] Hayvanların otlatıldığı yer, otlak.

Merak [i] Bir şeyi anlamak, bilmek ve öğrenmek hevesi. Arzu, heves, bir şeyin üzerine çok düşme. Karasevda, fazla düşünmekten zuhur eden hafif delilik. Vesvese, endişe, telâş, kuruntu, korkma. Titizlik. Bir şeyin en iyisini aramak ve hertürlüsünü beğenmemek hali. Geçmiş bir acıyı hatırlamaktan hâsil olan fütur, hüzün.

Meraklanmak [f] Merak etmek, meraka düşmek, telâş etmek. Merakına dokunmak, merakı kalkmak.

Meraklı [s] Titiz. Çabuk müteessir olan. Vesvese ve telâş eden, şüphe edip korkan. Herşeyi bilmek, anlamak istiyen.

Meraksız [s] Kayitsiz, hiçbir şey için telâş edip üzülmiyen.

Meraksızlık [i] Fütursuzluk, kayitsizlik, pervasızlık.

Meral, maral [i] Geyik, sığın.

Meralık [i] Mer'aları çok olan yer.

Meram [i] Arzu, istek. Maksat, niyet.

Meramet [i] Üstünkörü tamir.

Merametçi [i] Bozuk ve kırık şeyleri hafif ve azıcık tamir eden adam.

Merametlemek [f] Hafif ve üstünkörü tamir etmek.

Merametlenmek [f] Hafif ve muvakkaten tamir olunmak.

Merametletmek [f Hafif ve muvakkaten tamir ettirmek.

Meranet [i] Bir madenin çekiçle dövülünce yayılmak hassası.

Meraret [i] Acılık.

Merasim [i] Tekellüf, gösteriş, etiket. Resmî muameleler. Yapılması mutat ayinler.

Merbut [s] Bağlanmış, bağlı, raptolunmuş. Bitişik. İliştirilmiş, yapıştırılmış, ilâve olunmuş. Ait, dahil, mensup, tâbi.

Merbuten [h] Merbut olarak, merbut olduğu halde. Ba : merbut.

Merbutat [i] Bir tahriratla birlikte gönderilen evrak. Bir şeye ait ve tâbi olan şeyler.

Merbutiyet [i] Bitişiklik, irtibat. Ait ve mensup olma. Tâbi olma, mülhak olma.

Mercan [i] Denizden çıkarılan ve süs eşyası yapılan kıymettar kırmızı madde. [s] Mercandan yapılan.

Mercanbalığı [i] Kırmızı renkli ve eti leziz bir balık.

Mercankayaları [i] Deniz hayvanlarının enkaz ve müstehaselerinin birikmesinden teşekkül eden ve ada suretinde suyun üzerine çıkan arazi.

Mercanköş [i] Feslegen, güveyotu.

Merci [i] Müracaat olunacak yer. Bir daire veya memurun tâbi olduğu resmî daire. Dönülecek yer.

Mercimek [i] Hububatın ufak taneli bir cinsi ki çorba ve pilâvı olur (Mercimeği fırına vermek: işi pişirmek, uyuşmak).

Mercu [s] Rica olunan, yalvararak istenilen. Umulan, ümit olunan, memul.

Merdane [s] Ere, erkeğe yakışır surette, cesurane. [h] Mertçe, erkekçe.

Merdâne [i] Matbaa makinalarında sahifelere mürekkep vermek için tutkal veya meşinden üstüvane, silindir. Yufka açmağa mahsus üstüvane şeklindeki tahta. Tarlalarda işlenmiş toprağı bastırmağa mahsus ağırca üstüvane.

Merdut [s] Reddolun -

muş. Çürütülmüş, cerholunmuş, hükümden düşürülmüş. Mel'un, lâin.

Merdüm [i] İnsan, adam, beşer.

Merdümek [i] Küçük adam, bebek.

Meremet [i] Meramet. Ba : meramet.

Meret [s] İri, çirkin, sakil, uğursuz, habis, murdar.

Merfu [s] Kaldırılmış, yükseltilmiş. Fesholunmuş, lâğvolunmuş, mefsuh.

Mergup [s] Rağbette olan, aranılan, istenilen, arzu olunan, sevilen. Herkesin beğendiği, makbul.

Merhaba [i] Selâm, bonjur. Hoş geldiniz. Peki. Sıkılmayınız.

Merhabalaşmak [f] Selâmlaşmak, biribirine merhaba deyip hatır sormak.

Merhale [i] Konak, menzil. Bir günde gidilecek yol, iki konak arası.

Merhamet [i] Acıma, rahim, acırganma.

Merhametli [s] Acıyan, acırgayan, merhamet ve şefkati olan.

Merhametsiz [s] Acımıyan, katıyürekli, merhameti olmayan.

Merhametsizlik [i] Katıyüreklilik, acımama.

Merhem [i] Melhem. Ba : melhem.

Merhum [s] Vefat edip Hakkın rahmetine vâsıl olan, rahmetli.

Merhun [s] Rehine konmuş, terhin olunmuş.

Mer'i [s] Hürmet ve riayet olunan, sayılan. Makbul, muteber.

Mer'i [s] Gözle görünen.

Merih [i] Güneşin etrafında dönen seyyarelerden biri. Eski Yunanlılarda Harp İlâhı.

Merinos [i] Bir cins koyun ve bunun yapağısı. Bu yünden yapılan kumaş.

Mer'iyat [i] Gözle görünen şeyler.

Mer'iyet [i] Makbul olma, muteber olma, riayet olunma.

Merkat [i] Yatacak yer, yatak. Mezar, kabir, sin.

Merkep [i] Nakil için binilecek şey. Eşek.

Merkepçi [i] Eşekçi, binek ve yük eşekleri kiracısı.

Merkez [i] Dairenin veya kürenin tam ortasında ve muhitine ayni mesafede bulunan nokta. Orta, vasat. Devlet reisinin, vali v. s. nin oturduğu yer. Birçok şubeleri bulunan bir dairenin umumî idarehanesi. Bir şehrin inzıbatına nezaret için muhtelif semtlerinde açılan karakollardan bir veya birkaçının merbut olduğu daire (Polis merkezi). Şimendifer istasyonu. Yol, hal, suret.

Merkezî [s] Merkeze mensup ve müteallik, merkezde olan.

Merkeziyet [i] Merkezde bulunma, merkezde olma. Merkeze merbut olma, merkeze merbut bulunma.

Merkezlendirmek [f] Merkeze toplamak, bir merkeze bağlı kılmak.

Merkezlenmek [f] Merkeze toplanmak, merkeze bağlı kılmak.

Merkum [s] Yukarda ismi geçen, mezbur, mezkûr.

Merkûz [s] Rekzolunmuş, dizilmiş, saplanmış [c]. Tabiat ve cibilliyetinde mevcut olan.

Merlanos [i] Morina nev'inden bir balık.

Merlengeç [i] Bir cins çitlembik ağacı ve bunun meyvası.

Mermahur [i] Bir nebat ismi.

Mermer [i] Beyaz ve renklisi bulunan maruf taş. Beyaz ve ince bir cins bez. [s] Mermerden yapılmış.

Mermerkaymağı [i] Tebeşir hulâsası.

Mermerkireci [i] Mermer taşından yapılmış beyaz ve iyi bir cins kireç.

Mermerlik [i] Mermer döşeli merdiven altı veya kapı önü ve içi.

Mermerşahi [i] Tülbent ile patiska arasında ince bir nevi bez.

Mermi [i] Silâh, top v. s. ile atılan kurşun, tane, gülle.

Mersa [i] Geminin demir attığı liman.

Mersat [i] Gözetlemeğe mahsus yer. Rasathane.

Merserize [i] Muhtelif renkte ve parlak bir nevi pamuk ipliği.

Mersi [i] Teşekkür ederim yerine kullanılan fransızca bir tabirdir.

Mersin [i] Güzel kokulu ve kışın yapraklarını dökmiyen bir ağaç.

Mersinbalığı [i] Bir cins balık.

Mersiye [i] Ölmüş bir kimse hakkında yazılan şiir, sagu.

Mersiyeci [s] Mersiye yazan (şair), sagucu.

Mersiyehan [s] Mersiye okuyan, mersiye söyliyen.

Mersum [s] Yazılmış, çizilmiş, resmolunmuş, alâmetli. Zikri geçmiş, mezkûr, merkum. Âdet olmuş, mutat.

Mert [i] Adam, insan. Er, erkek. [s] Yiğit, cesur. Mürüvvetli, hamiyetli, namuslu, sözünde durur. (Namert : korkak, alçak).

Mertçe [h] Mert olana yakışır surette, erkekçe.

Mertebe [i] Derece. Rütbe, paye. Kadar, miktar, derece.

Mertek [i] Dört köşeli kereste ağacı, büyük direk.

Mertlik [i] Erlik, erkeklik. Cesaret, yiğitlik. Hamiyet, insaniyet.

Mervarit [i] İnci.

Mervey [i] Harikulâde şey, harika.

Mervi [s] Rivayet olunan, naklolunan, menkul.

Meryem [i] İsanın annesi.

Meryemana [i] Meryem ile çocuğu İsanın bir arada resmi ki hıristiyanlar evlerinde daimî surette önüne kandil yakarlar.

Meryemiye [i] Adaçayı.

Meryempelsengi [i] Tıpta kullanılan bir cins ağaç.

Merzengûş [i] Bir nevi fesleğen, mercanköş.

Merzuk [s] Rızkı verilmiş, erzakı temin olunmuş.

Mes [i] Dokunma, değme, temas. Vaki olma, vu-

kubulma. Hıristiyanlıkta kiliesde yapılan dinî ayin.

Mesa [i] Akşam.

Mesabe [i] Derece, mertebe.

Mesadet [i] Kutluluk, bahtiyarlık.

Mesafe [i] İki yer veya yol arasındaki uzaklık, iraklik.

Mesağ [i] Cevaz, musaade.

Mesaha [i] Arazi v. s. yi ölçme. Hendesenin Arazi v. s. nin ölçulmesinden bahseden kısmı. Bir arsa v. s. nin ölçülmüş miktarı. [Mesahai sathiye : bir cismin sathının genişliği miktarı.]

Mesahazenciri [i] Araziyi ölçmekte kullanılan mikyaslı zencir.

Mesai [i] Çalışmalar, çabalamalar, cehitler.

Mesail [i] Mes'eleler, Ba : mes'ele.

Mesaip [i] Güçlükler, zor işler. Musibetler, afetler.

Mesaj [i] Haber gönderme. Sipariş. Beyanname.

Mesajeri [i] Nakliye şirketi. Şimendiferle veya vapurla sevkolunan eşya.

Mesalih [i] Maslahatın cem'i, işler.

Mesalin [i] Atlas cinsinden parlak bir kumaş ve bu kumaştan yaplan kurdele.

Mesamat [i] Vücutteki ufacık delikler.

Mesane [i] İçine sidik toplanan torba, sidik kovuğu.

Mesar [i] Meserret. Ba: meserret.

Mesavi [i] Kötü haller, fenalıklar, kötülükler.

Mesbuk [s] Sebketmiş, geçilmiş, ardada bırakılmış.

Mesçit [i] Küçük cami, ibadetgâh.

Mesdut [s] Seddolunmuş, kapanmış. Kapalı, tıkanmış, tıkalı.

Mesele [i] Misal, umumî bir kaideye göre söylenilen söz. Ahlakî küçük hikâye. (Darbımesel : Atalarsözü

Meselâ [i] Misal olarak, sözgelişi.

Mesele, mes'ele [i] İmtihanda talebeye sorulup cevabı istenilen şey. Bir ilim ve fende halli istenilen kaziye. Ehemmiyetli ve halli güç iş ve keyfiyet.

Meserret [i]Sevinç, sürur, ferah. Şenlik, düğün, eğlence.

Meserretbahş [s] Sevinç veren, sevindiren.

Mesfur [s] Yazılmış, zikri geçmiş, mezkûr, merkum, mezbur.

Meshetmek [f] El sürmek, sıvamak, sıvazlamak.

Meshuf [s] Susuzluğunu gideremiyen. Heves ve şehvetini yenemiyen. Meramına nail olamıyan.

Meshur [s] Sihirlenmiş, büyüye uğramış, büyülenmiş.

Mesih [s] İsanın lâğabı.

Mesiha [s] İsaya verilen diğer bir lâkap.

Mesihadem [s] İsa gibi nefesinde ölülere can verecek kuvvet bulunan, nefesi tesirli.

Mesihî [s] Mesihe, İsaya mensup ve müteallik. Hıristiyan.

Mesire [i] Gezilecek yer, seyir yeri.

Mesken [i] Oturulan yer, ikametgâh, ev.

Meskenet [i] Miskinlik. Beceriksizlik, âcizlik, aciz.

Meskûkât [i] Darbolunmuş paralar.

Meskûn [s] Ahalisi olan, içinde oturanı bulunan. İçinde oturulan, ikamet olunan.

Meslek [i] Yol, tarik. Gidiş, usul, tarz. Herkesin tuttuğu iş, san'at, sınıf. Ahlâk ve vicdan ve namus yolu.

Meslekî [s] Mesleğe mensup, mesleğe ait.

Mesleksiz [s] Mesleği olmayan, sabit bir işi ve fikri bulunmayan, muttasıl değişen, namuskârane ve ahlâkî bir yolu olmayan.

Mesleksizlik [i] Kendine göre bir mesleği ve ahlâkî bir yolu bulunmayan kimsenin hali.

Mesmu [s] İşitilmiş, duyulmuş, haber alınmış. Dinlenilir, dinlenmeğe lâyık.

Mesmuat [i] Duyulan

haber alınan şeyler, havadisler.

Mesmum [s] Zehirlenmiş.

Mesmumen [h] Zehirlenerek, zehirlenmiş olduğu halde.

Mesnet [i] Rütbe, mertebe, makam, büyük memuriyet. Dayanılacak yer, istinatgâh.

Mesnevi [i] Aruz veznile ve ikişer ikişer kafiyeli bir nazım tarzı ki destan, hikâye gibi uzun mevzularda bu tarz tercih olunur. [Firdevsinin Şehnamesi. Mevlânanın Mesnevisi gibi].

Mesneviyat [i] Mesneviler, mesnevi kabilinden şiirler. Ba: mesnevi.

Mesnun [s] Âdet olmuş, mutat. Sünnet kılınmış, yapılması dince sünnet addolunan.

Mesruk [s] Çalınmış, aşırılmış.

Mesrur [s] Sevinmiş, şen, sevinçli. Meramına nail olmuş.

Mesruriyet [s] Sevinç, sürur; mesrur olma.

Mesrut [s] Serdolunmuş, zikrolunmuş, mezkûr.

Messah [i] Arazi ölçen mühendis.

Messetmek [f] Olmak, vukubulmak, vaki olmak, cereyan etmek.

Mest [i] Sarhoş. Pabuçla giyilebilen hafif ve yumşak bir nevi ayakkabı.

Mestane [h.s] Sarhoşçasına, sarhoşa benzer bir surette.

Mestur [s] Örtülü, kapalı, perdeli, gizli.

Mes'udiyet [i] Kutluluk, saadet, bahtiyarlık.

Mes'ul [s] Yaptığı iş ve hareketlerden hesap vermeğe mecbur olan. Sorulan, sual olunan. İstenilen, talep olunan. Bir işin idaresi kendisine ait olan.

Mes'uliyet [i] Yaptığı işten ve hareketten yahut bir başkasının yaptıklarından veyahut kendisine tevdi olunan bir şeyden dolayı hesap vermek mecburiyeti.

Mes'uliyetli [s] Mes'uliyet getiren. Sonunda hesap vermek mecburiyeti olan (iş)

Mes'ut [s] Kutlu, bahtiyar, saadetli.

Meşagil [i] Meşgaleler. Ba: meşgale.

Meşahir [i] Meşhurun cem'i, ismi herkesçe tanınmış büyük adamlar.

Meşak [i] Meşekkat. Ba : Meşekkat.

Meşale [i] Aydınlık vermeğe mahsus alet, kandil, lâmba. Bir direğin ucuna konulan bir kap içinde isli alevle yanan çıra veya yağlı paçavra.

Meşbu [s] Doymuş, tok. İşba haline gelmiş, daha fazla eritmiyen.

Meşe [i] Maruf sert ve dayanıklı ve birçok nevileri bulunan ağaç.

Meşecik [i] Bir ot ismi, kurtluca.

Meşekkat [i] Zahmet, güçlük, sıkıntı, eziyet. Zahmetli iş.

Meşelik [i] Meşe ağaçlığı, meşe ormanı.

Meşgale [i] İş, güç, meşguliyet.

Meşgul [i] Bir işle uğraşan, iş görmekte olan. Dalgın, derin düşünceye dalmış. İşgal olunmuş, tutulmuş, doldurulmuş, zaptedilmiş, komple.

Meşguliyet [i] Meşgul olma. Ba: meşgul.

Meşhet [i] Bir şehidin metfun bulunduğu yer. Bir adamın şehit olduğu yer.

Meşhun [s] Dolu, memlû, malâmal.

Meşhur [s] Şöhretli, herkesin bildiği ve tanıdığı, yayılmış. Büyük.

Meşhut [s] Görülen, müşahede olunan.

Meşihat [i] Şeyhlik. Vaktile şehislâm mesnedi ve şehislâmlık dairesi.

Meşime [i] Dölyatağı, son.

Meşin [i] Adi deri, sahtiyan. [s] Meşinden yapılmış.

Meşiy [i] Yürüme, yürüyüş.

Meşiyet [i] Yürüyüş.

Meşk [i] Yazı örneği, yazı nümunesi. Musikide

alışıp öğrenmek için yapılan sây.

Meşketmek [f] Yazıyı örneğine göre yazmak. Musiki v. s. talimlerde alışmak için çalışmak.

Meşkûk [s] Şüpheli. Hakkında şüphe olunan.

Meşkûr [s] Teşekküre lâyık, teşekkür olunacak, şayanı şükran.

Meşrep [i] Tabiat, seciye, tıynet, yaradılış. Huy, âdet. Gidiş, reviş, meslek.

Meşru [s] Şeriatın müsaade ettiği, şeriata uygun. Kanuna muvafık, kanunî, haklı.

Meşrubat [i] İçilecek şeyler.

Meşruh [s] Şerholunmuş, anlatılmış, açılmış, izah olunmuş.

Meşruhat [i] Bir şeyin izah ve tafsili için yapılan şeyler, tafsilât.

Meşrup [i] İçilecek şey, şurup v. s.

Meşrut [s] Şartlı, bir şart ile bağlı. Vücudü başka bir şeyin vücudüne mütevakkıf olan.

Meşruta [i] Satılmamak şartile sahibi tarafından veresesine terkolunmuş şey, ev, v. ş.

Meşrutiyet [i] Bir hükümdarın riyasetinde ve hürriyetle idare olunan memleket.

Meş'um [s] Uğursuz, nuhusetli.

Meşveret [i] Danışma, fikir alma, müşavere.

Met [i] Uzatma, uzanma. Yayma. Güneş ile ayın cazibesi tesirile denizin yükselip karaya doğru uzanması. Ba: meddücezir. Arap harflerinde uzatma işareti.

Meta [i] Tüccar malı, satılacak. kumaş v. s. kıymetli eşya.

Metafizik [i] Mabadüttabia.

Metafora [i] Geminin bordasında bulunan dikme.

Metal [i] Maden.

Metalik [s] Madenî.

Metalip [i] Matlaplar, talep olunan şeyler.

Metalürji [i] Madenî sanayi. Madenlerin ihraç, ıslah ve tasfiye ameliyatı.

Metamorfoz [i] İsti - hale, şekil ve suretin değişmesi.

Metanet [i] Sağlamlık. Dayanma, metîn olma. Sebat, gayret.

Metbu [s] Kendisine tebaiyet olunan.

Metbuiyet [i] Kendisine tebaiyet olunan kimse - nin hali.

Metelik [i] Eski on paralık bakır ve nikel paralar, kuruşun dörtte biri.

Meteliksiz [i] Züğürt, cebinde beş parası olmayan.

Meteor [i] Havayınesimî dahilinde husule gelen ahval ve hadisat: Gökgü - rültüsü, yıldırım, kar, yağ - mur v. s. cevvî hadiseler.

Meteorit [i] Herhangi bir yıldızın parçalanması ile düşen haceri semavî.

Meteoroloji [i] İklim ve cevvî hadiselerden bahseden ilim, rasadatı hava - iye.

Meteorolojik [i] Meteoroloji ilmine mensup ve müteallik.

Meteorolok [i] Meteoroloji ilmile, rasadatı havaiye ile iştigal eden adam.

Metfen [i] Ölüleri gömdükleri yer, hususî mezar - lık, mezar, sin.

Metfuat [i] Verilen meblâğ, sandıktan çıkan paralar. Defterin sandıktan çıkan parayı yazmağa mahsus kısmı.

Metfun [s] Defnolun - muş, gömülmüş. Gömülü.

Methal [i] Girilecek yer, kapı. Girilecek taraf. Başlangıç mebde. Karışma, alâka, parmağı olma.

Methaldar [s] Bir işte alâkası ve parmağı olan.

Methetmek [f] Medihte bulunmak, iyiliğini söy - lemek, sena etmek.

Metîn [s] Dayanıklı, sağlam, kavi, muhkem. [c] Sözünden dönmez, sebat - kâr, kendini idare etmesini bilen, iradeli. Doğru, itimada şayan.

Metin [i] Kitabın asıl ifadesi, bir eserde müellifin kendi yazıları.

Metodik [s] Muntazam, usul ve sistem dahilinde.

Metodikman [h] Usul ve kaidesine göre, munta - zaman, metotla.

Metodoloji [i] Usuli - yat, ilimleri tetkik usulü ve bundan bahseden ilim.

Metot [i] Usul, kaide, âdet. Bir ilim veya fenni tetkik ve tedris için takip olunan yol. Sistem.

Metr [i] Sahip, efendi Usta, üstat.

Metrdotel [i] Büyük dairelerde, otel ve gazino - larda sofraya nazaret eden adam

Metre, metro [i] Takriben bir buçuk arşın bo - yunda ve kilometrenin binde biri boyunda tul ölçüsü.

Metres [i] Nikâhlı ol - madığı halde bir erkekle birlikte yaşayan kadın, ka - patma, mantinota.

Metris [i] Askeri düşman ateşinden korumak için yapılan toprak siper.

Metronom [i] Sada mıkyası.

Metropol [i] Bir memleketin en büyük şehri.

Metropolit [i] Piskopos, despot. Bir yerin hıristiyan ruhanî reisi.

Metropoliten [i] Şehir dahilinde işliyen yeraltı yahut hava şimendiferi.

Metropolitlik [i] Metropolit sıfat ve unvanı. Metropolit vazife ve dairesi.

Metruk [s] Terkolunmuş, bırakılmış. Vazgeçilmiş, kullanılmaz.

Metrukât [i] Ölmüş bir kimsenin kalan eşya ve emvali.

Metruke [s] Terkolunmuş, bırakılmış, tatlik olunmuş, boşanılmış kadın.

Metrukiyet [i] Metruk olan bir şeyin hali. Ba: metruk,

Mevacip [i] Maaş, tahsisat.

Mevait [i] Ba : Mev'ut.

Mevaki [i] Mevkiler Ba : Mevki.

Mevakıf [i] Mevkıfler Ba : mevkıf.

Mevali [i] Ba : mevlâ.

Mevalit [i] Mevlûdun cem'i. Mevlût. Milât. Hayvanat, nebatat ve madeniyat gibi eçsamı tabiiye ve bunlardan bahseden ilim.

Mevani [i] Mâniler Ba: mâni.

Mevaşi [i] Yük hayvanlarile süt ve eti için beslenen koyun keçi v. s. gibi hayvanlar.

Mevat [i] Maddeler. Ba: madde.

Mevazi [i] Mevziler. Ba : mevzi.

Mevce [i] Sada ve elktrik ve hararetin intişar dairelerinin herbiri. Suya bir taşın atılmasile hâsıl olan müttehidülmerkez dairelerin herbiri.

Mevcudat [i] Bütün varlıklar, var olan bütün eşya, mahlûkat, kâinat.

Mevcut [s] Var olan, bulunan. Hazır olan. [i] Bir cemaat veya heyeti teşkil eden kimselerin sayısı, miktarı.

Mevç [i] Dalga.

Mevdu [s] Tevdi olunmuş, emanet bırakılmış.

Meveddet [i] Sevme, sevgi, muhabbet.

Mevhibe [i] Vergi, ihsan, hediye.

Mevhum [s] Vehim ve hayalde vücut bulan, aslı olmayıp evham mahsulü olan.

Mevhumat [i] Vehim ve hayal kabilinden olarak zihinde vücut bulan asılsız şeyler.

Mevhup [s] Verilmiş, ihsan edilmiş.

Mev'it [i] Bir vadin yerine getirildiği zaman veya yer. [Mev'idimülâkat : randevu.]

Mev'iza [i] Vaız, nasihat, öğüt.

Mevki [i] Yer, mahal, mekân. Tiyatro, sinema, vapur ve tramvaylarda ve diğer yerlerde verilen paraya göre değişip güzelleşen yer. Makam, memuriyet.

Mevkili [s] Birinci mevki yeri olan tramvay, vagon v. s.

Mevkip [i] Alay, cemaat, güruh, birinin yanında giden adamlar ve bu alayın ağır ağır yürüyüşü.

Mevkıf [i] Durak, duracak yer. Trenlerin yolcu ve yük almak üzre durdukları yer, istasiyon.

Mevkuf [s] Tevkif olun-

muş, hapsolunmuş. Alıkonmuş, saklanmış. Vakfedilmiş, evkafa ait. Bağlı, mütevakkıf. [i] Tevkif edilmiş adam, hapse atılmış kimse, mahpus.

Mevkufat [i] Mevkufun cem'i. Ba : mevkuf.

Mevkufiyet [i] Mevkuf ve mahpus olma, hapis, hapislik. Vakfolma. Bağlı olma.

Mevkûl [s] Bir vekile emanet olunan [iş].

Mevkut [s] Muayyen vakitlerde çıkan.

Mevlâ [i] Sahip, malik, efendi. Cenabıhak.

Mevlâna [i] Eskiden büyük şeyhlere ve âlimlere verilen unvan. Dervişane hitap tabiridir: yahu !

Mevlevî [s] Mevlânanın tarikatine mensup olan.

Mevlit [i] Doğma, velâdet. Doğulan yer, maskatıres.

Mevlût [i] Doğmuş, tevvellüt etmiş. Çocuk. Peygamberin doğduğu gün. Peygamberin velâdetine ait menkıbe.

Mevrit [i] Vardığı yer, vâsıl olduğu yer.

Mevrudat [i] Vürut etmiş şeyler, gelmiş mektup, eşya v. s.

Mevrus [s] Miras kalmış, veraset suretile kalmış, Verasetle geçmiş.

Mevrut [s] Gelmiş, vâsıl olmuş, vürut etmiş.

Mevsim [i] Senenin dört kısmından herbiri. Herşeyin zamanı, muayyen vakti. Yaz ile kış arasında olan vakit, ilk ve sonbahar.

Mevsimlik [s] İlk ve sonbaharlara mahsus.

Mevsimsiz [s] Vakitsiz, henüz zamanı gelmemiş, sırasız, münasebetsiz.

Mevsuf [s] Bir sıfatı haiz olan. Bir sıfatla tavsif edilen (isim).

Mevsuk [s] İnanılır, emin, mutemet. Sağlam, sahih.

Mevsukan [h] İnanılacak ve emniyet olunacak surette.

Mevsukiyet [i] Mevsuk ve emin olma. Sağlamlık, doğruluk, sıhhat.

Mevsul [s] Birleşmiş, kavuşmuş.

Mevt [i] Ölüm.

Mevta [i] Ölmüş adam, ölü, cenaze.

Mevtaî [s] Mevtaya mensup ve müteallik. Ba : mevta.

Mev'ut [s] Vadolunmuş, söz verilmiş. Vadeli, muayyen.

Mevvaç [s] Çok dalgalı.

Mevzi [i] Yer, mahal, mekân.

Mevziî [s] Umumî olmayan, yalnız bir yere mahsus olan.

Mevzu [s] Konulmuş, vazolunmuş, yerleştirilmiş. Tanzim ve tesis olunmuş, kararlaştırılmış. Sahih olmayan, uydurma, düzme. [i] Bir işin bir hareketin taallûk ettiği şey. Bir ilmin, bir kitap veya hikâye v. s. nin esasını teşkil eden şey, süje. Zihni işgal eden şey.

Mevzuat [i] Bir şeyin esasını teşkil eden hususat. Bir kabın içinde bulunan şeyler.

Mevzubahs [i] Bahse esas olan madde, bahsedilen şey.

Mevzun [s] Veznolunmuş, ölçülü, denk, terazide tartılmış. Ahenktar, mütenasip, uygun, biçimli. Vezni olan, muayyen bir vezne tâbi, vezinli.

Mey [i] Şarap, içki.

Meyal [i] Hayal kelimesi ile birlikte kullanılır: (hayalmeyal gördüm) gibi.

Meyan [i] Tababette kullanılan bir kök.

Meyane [i] Orta, vasat. Ara. Reçel ve helva gibi şeylerin kıvamı.

Meydan [i] Açık ve geniş düz yer, saha, açıklık. Ortalık. Vakit, zaman, fırsat. Vaktile bektaşi tekkelerinde büyük oda.

Meydancı [i] Meydan hademesi, mekteplerde bahçeyi ve sınıfları temizleyip bakan orta hademesi.

Meydanlık [i] Açık ve düz yer, açıklık.

Meyelan [i] İğilme, bir tarafa iğilmiş olma. Ziyade meyil ve muhabbet gösterme, iltizam etme.

Meygede [i] Meyhane.

Meyhane [i] Rakı, şarap v. s. içilen yer.

Meyhaneci [i] Meyhane sahibi, meyhane idare eden adam.

Meyil [i] Bir tarafa iğilme. Taraftarlık, iltizam etme. Muhabbet, arzu, rağbet. İptilâ, tutkunluk.

Meyilli [s] Bir tarafa meyletmiş. Ba: meyil.

Meyletmek [h] İğilmek. Gönül vermek, muhabbet bağlamak.

Meymenet [i] Uğur, bahtiyarlık, kutluluk, mutluluk.

Meymenetli [s]Uğurlu, kutlu, bereketli, mes'ut, mutlu.

Meymenetsiz [s] Uğursuz, bereketsiz, meş'um.

Meymenetsizlik [i] Uğursuzluk, bereketsizlik.

Meyus [s] Ümitsiz, nevmit, yeisli.

Meyusane [i] Ümitsizlikle, meyus olarak.

Meyusiyet [i] Ümitsizlik, yeis, meyus olma.

Meyva [i] Yemiş.

Meyvacı[i] Meyva satan adam, manav.

Meyvadar [i] Meyvalı meyva veren.

Meyvahoş [i] Kuru yemiş. Kuru yemiş satılan çarşı.

Meyvalı [i] Meyva ile, meyvadan yapılmış (Meyvalı dondurma.)

Meyvalık [i] Sofrada yemiş koymağa mahsus kap.

Meyyal [s] Ziyade meyleden, pek istekli.

Meyyit [s] Ölü, ölmüş. [i] Ölmüş adamın bedeni, cenaze. [c] Pek zayıf ve sapsarı adam.

Meyzin, müezzin [i] Namaz vaktini bildirmek için ezan okuyan adam.

Mez [e] Muzariin gaip ve muhatap sigalarında nefiy edatile muzariden mürekkep lâhikadır: gelmez, bilmez gibi.

Mezahim [i] Zahmetler.

Mezahip [i] Mezhepler. Ba: mezhep.

Mezalim [i] Zulümler. Ra. Zulüm.

Mezamir [i] Mizmarın cem'i. Ba : mizmar.

Mezar [i] Ölüyü gömdükleri yer, kabir, sin. [c] Sıkıntılı ve kasvetli yer. İnsanın telef olduğu yer. Ölüm.

Mezarcı [i] Mezar kazan adam.

Mezarcılık [i] Mezar kazıcılık, mezar kazan adamın san'ati.

Mezaristan [i] Mezarlık, ölülerin gömüldüğü yer, kabristan.

Mezarlık [i] Mezarların bulunduğu yer, mezaristan.

Mezartaşı [i] Mezar üzerine dikilen ve üzerinde ölünün ismile şöhreti v.s.si yazılı taş. [c] Birinin önüne geçerek dimdik duran, hiç yerinden kımıldamıyan kimse (Mezartaşı gibi)

Mezat [i] Bir mal veya mülkü alenen satılığa çıkarıp en ziyade verene satmaktan ibaret muamele.

Mezatçı [i] Mezada çıkarılan eşyayı satan adam, tellâl.

Mezatmalı [i] Ucuz eşya, kelepür, ucuzluğundan kinaye olarak ufaktefek eşyaya verilen isim.

Mezaya [i] Meziyetler. Ba : meziyet.

Mezbaha [i] Salhane, kasapların sattığı etin kesildiği yer.

Mezbele [i] Süprüntülük, süprüntü yeri.

Mezbur [s] Yukarda ismi geçmiş, ismi yazılmış, merkum.

Mezcetmek [f] Karıştırmak, katmak.

Mezç [i] Karıştırma, katma.

Meze [i] İçki ile beraber yenen şey. Lezzet, zevk. [c] Eğlence, alay, lâtife.

Mezelenmek [f] Eğlenmek, alay etmek, istihza etmek.

Mezelik [i] İçki ile beraber yenmeğe mahsus şey, meze olarak yenen şey.

Mezellet [i] İtibarsızlık, alçaklık, aşağılık.

Mezhep [i] Tutulan yol, meslek, tarik. İtikat, kanaat, din. Bir dinin ayrıldığı şubelerden herbiri.

Mezetabağı [i] Meze komağa mahsus küçük tabak.

Mezit [s] Artmış, büyümüş, çoğalmış. [i] Artma, çoğalma,

Mezit [i] Eti leziz bir cins balık.

Mezitbalığı[i] Eti lezzetli bir cins balık, mezit.

Meziyet [i] Bir insanın hürmet ve riayet görmesine sebep olan şey, fazilet, üstünlük, hassa, kabiliyet, iktidar. Fayda. Kıymet.

Meziyetli [s] Meziyeti olan, meziyet sahibi. Ba: meziyet.

Mezkûr [s] Zikrolunmuş, zikri geçmiş, dediğimiz.

Mezleka [i] Ayak kayacak yer. Çocukların kızak kaydıkları yer. [c] Hataya düşüren iş ve hal.

Mezmum [s] Zemmolunmuş, ayıplanmış, makbul olmayan.

Mezraa [i] Tarla.

Mezru [s] Ekilmiş, çift sürülüp tohum saçılmış.

Mezruat [i] Ekinler, ekilip bitmiş tohumlar.

Mezun [s] İzin almış, izinli. Bir mektebi bitirmiş, şehadetname almış.

Mezuniyet [i] İzinlilik, izin. Mezun olma.

Mezura : Ölçü, mikyas.

Mi [i] Musikide bir nota.

Mi [e] Sorgu edatı olup kelimenin ahengine göre mı, mu, mü olur ve daima kelimeden ayrı olarak yazılır: geldi mi? buldu mu, aldı mı, gördü mü? gibi.

Mia [i] Barsak.

Miaî [s] Barsağa mensup.

Miat [i] Bir şeyin yapılması için tayin olunan zaman. Asker veya talebeye verilen eşya ve esvabın kullanılacağı müddet. Kıyamet, mahşer.

Miat [i] Yüzler.

Mide [i] Yenilen şeyi hazmedip barsaklara döken uzuv, kursak.

Midesiz [s] Kötü şeyleri yiyen, tiksinmiyen Zevksiz.

Midevî [s] Mide için faydalı, mideye iyi gelen. Mideye mensup ve müteallik.

Midilli [i] Akdenizde bir ada ve bunun merkezi. Midilli adasında yetişen küçük bir cins at.

Midye [i] Eti leziz bir deniz hayvanı.

Miftah [i] Anahtar.

Miğfer [i] Askerlerin başa gidikleri demir serpuş.

Migren [i] Hafif baş ağrısı.

Mihanik [i] Makina ilmi. Kuvvet ve hareketten bahseden ilim.

Mihanikî [i] Mihanike mensup. Maddî, filî,

Mihir [i] Nikâh kıyılırken kararlaştırılan nikâh bedeli, ağırlık.

Mihman [i] Misafir.

Mihmandar [i] Bir misafirin maiyetine tayin edilen kimse. Misafir kabul eden, misafirin konduğu evin sahibi.

Mihmanlık [i] Misafirlik, konukluk.

Mihmannüvaz [s] Misafirlere iyi muamele ve ikram eden.

Mihnet [i] Zahmet, eziyet. Dert, elem, keder. Belâ, afet, musibet.

Mihnetkeş [s] Eziyet çeken, ömrünü dert ve kederle geçiren.

Mihnetzede [s] Dert ve belâya uğramış, afetzede.

Mihrak [i] Ocak. Ziya şualarının toplandiğı yer.

Mihrap [i] Camilerde kıble cihetinde imamın önünde namaz kıldığı oyuk.

Mihriban [i] Dost, muhip, şefkatli, merhametli.

Mihver [i] Çark ve tekerlek gibi dönen şeylerin ortasından geçen ok. Küreiarzın iki kutpu arasında uzanıp merkezinden geçtiği farzolunan hat. Merkez.

Mika [i] Ateşten müteessir olmayan, yaprak halinde parlak ve şeffaf bir taş.

Mikado [i] Japonya imparatoruna verilen lâkap.

Mikâp [i] Biribirine müsavi altı murabba satıhlı şekil veya cisim. İki defa kendi mislile darbedilmiş adet.

Mikat [i] Muayyen vakit ve yer.

Mikrobik [s] Mikroplara mensup ve müteallik.

Mikrofon [i] En hafif

sesleri bile zaptedip şiddetini arttıran alet.

Mikrometre [i] En ufak şeyleri mesahaya mahsus alet.

Mikrop [i] Gözle görülemiyecek kadar küçük ve canlı mahlûkat. [c] Çok muzır mahlûk.

Mikrosefal [s] Kafası küçük, küçük kafalı. Dimağın küçüklüğünden mütevellit belâhet. (Mikrosefali.)

Mikroskop [i] Eşyayı büyüten ve gözle görülmiyen şeyleri, mikropları mükemmel surette gösteren bir nevi dürbün.

Mikst [s] Muhtelit, karışık.

Mikta [i] Kesecek alet.

Miktar [i] Kadar, kıymet, adet, derece.

Mikyas [i] Ölçü, ayar. Ölçü aleti, ölçmeğe mahsus alet. Harita üzerinde mesafeleri ölçmeğe yarayan taksimat, derece.

Mikyasî [i] Mikyasa mensnp ve müteallik.

Mikyasımatar [i] Yağan yağmur miktarını ölçmeğe mahsus alet.

Mil [i] İğne, ibre, ok. Sivri çelik kalem. Dikilmiş sütun veya sivri taş. Her memlekete göre değişen bir mesafe ölçüsü. Bir deniz mili 1,852 km. dir. Göze sürme çekmeğe mahsus alet.

Milâdî [s] Milâda mensup ve müteallik. (Milâdî tarih).

Milât [i] Birinin doğduğu zaman ve gün. İsanın doğduğu zaman.

Milel [i] Milletler. Ba : millet.

Milh [i] Tuz. Bir hamızda idrojenin bir madenle tebdil olunmasından hâsıl olan mürekkep.

Miligram [i] Gramın binde biri.

Milim [i] Bindebir, birşeyin bindebiri.

Milimetre [i] Metrenin bindebiri.

Milis [i] Başıbozuk kuvvet, millî kuvvet.

Militarism [i] Askerî idare taraftarlığı, bütün kuvveti askerliğe vererek nüfuz ve mevkiini bu suretle muhafaza etmek usulü.

Militarist [s] Militarism taraftarı. Ba : militarism.

Millet [i] Ayni toprak üzerinde yaşayıp dil, hars, his, mefkûre ve menfaatleri bir olan insan cemaati, kavm.

Millî [s] Bir millete ait, bir millete has olan, millete mensup ve müteallik.

Milliyet [i] Dil, hars, his, mefkûıe ve menfaat birliği.

Milyar [s] Bin milyon, bir milyar kere bin.

Milyarder [i] Serveti birkaç milyar frank veya lira olan zengin adam.

Milyon [i] Bin kere bin.

Milyoner [i] Serveti birkaç milyon frank veya lira olan zengin adam.

Mim [i] Alâmet, işaret. (Mim koymak , tesbit ve tayin etmek, nişan komak).

Mimar [i] Binaların yapılmasına nezaret eden, tertibat ve taksimatını yapan mühendis, kalfa.

Mimarî [s] Mimarlığa mensup ve müteallik. Mimarlık tarzı. Mimarlık san'ati,

Mimarlık [i] Mimar fen, san'at ve meşguliyeti.

Mimber [i] Camilerde hutpe okumağa mahsus kürsü.

Mimik [s] Hareket ve ima ile ifade eden.

Mimlemek [f] Bir fenalığı bellemek, nişan komak. Kin tutmak.

Mimlenmek [f] Fena hareketi görülüp bellenmek, mimli olmak. Birinin keyfine göre hareket etmediği için gözden düşmek.

Mimli [s] Mimlenmiş, fena hareketi görülüp bellenmiş. Birinin keyfine göre hareket etmediği için gözden düşmüş.

Mimoza [i] İnce yapraklı çiçek açan bir ağaç.

Mina[i]Liman,iskele.Cam küre, boncük, mavi renkte taş.Mavi, mavimsi yeşil, yeşil renk. Sema, gök.

Minakop [i] Kayabalığının ufak cinsi.

Minare [i] Camilerde müezzinin ezan okuduğu yüksek kule.

Minasip, münasip [ı] Uygun, muvafık. Yakışır, lâyık, şayeste.

Mincihetin [h] Bir bakıma göre, bir cihetçe.

Minder [i] Ekseriya kerevet üzrine döşenen ot veya kaba yünle dolmuş ve üzerine oturulan sert şilte.

Mine [i] Maden ve çinilerin üzerine vurulan cam gibi cilâ. Dişlerin üzerindeki ince ve parlak zar. Saatin rakam yazılı lâvhası.

Mineci [i] Çini ve maden üzerine mine vuran adam.

Mineçiçeği [i] Renkli ve zarif bir çiçek.

Minelemek [f] Maden ve cam gibi şeylerin üzerine mine işlemek.

Mineletmek [f] Üzerine mine yaptırtmak, mine işletmek.

Mineli [s] Üzerinde cam gibi parlak bir tabakası olan veya üzeri renkli veya renksiz cilâ ile işlenmiş bulunan.

Minhaç [i] Büyük ve işlek yol, cadde. Meslek, tarik.

Minik [s] Pek küçük ve sevimli.

Minimini [s] Küçücük, ufacık, lâtif ve sevimli.

Minimom [s] Asgarî, en küçük miktar ve derece.

Ministr [i] Nazır, vekil, sefir.

Minkale [i] Zaviye resmetmek için kullanılan üstü derecelere ayrılmış nısıf daire şeklinde alet.

Minkar [i] Gaga, kuş gagası.

Minkarî [s[Gagaya benziyen, gaga şeklinde.

Minnet [i] Lûtuf, ihsan, kerem. Yük altında kalma. Edilen iyiliği başa kakma. Şükür, şükretme.

Minnettar [s] Minnet altında kalmış, gördüğü iyiliğe karşı mahcup ve müteşekkir.

Minnettarlık [i] Bir iyiliğe karşı mahcup ve minnettar olma.

Minorka [i] Minorka adasında yetişen bir cins tavuk.

Minşar [i] Testere bıçkı.

Mintan [i] Fanelâ veya gömleğin üzerine giydikleri kollu yelek.

Minüskül [i] Küçük harf, majüskül olmayan harf.

Minval [i] Suret, tarz, tarik, yol, nizam, üslûp.

Minyatür [i] Çok zarif ve ince lâtif şey, küçük ve ince tezyini resim. [c]Çok zarif ince ve narin kadın.

Minyon [s] Zarif, ince, nazik, güzel, lâtif, küçük, sevimli.

Mir [i] Baş, âmir, reis. Bey.

Miraç [i] Çıkılacak, yükselecek yer. Göğe çıkma, uruç. Peygamberin göğe çıkması.

Miralay [i] Alay kumandanı, binbaşı ile mirliva arasındaki askerî rütbe.

Miralaylık [i] Miralay rütbesi, alay kumandanlığı.

Miras [i] Ölen bir adamın bıraktığı mal ve mülk. Verasetle intikal eden hastalık v. s.

Mirasçı Mirasa konan, varis.

Mirasyedi [s] Mirasa konan adam [c] Pek müsrif ve idaresiz.

Mirasyedilik [i] Pek müsrif ve idaresiz olmak hali.

Mir'at [i] Ayna.

Mirî [s] Devlet hazinesine ait. Devlet hazinesi. Hükûmete ait.

Mirliva [i] Liva kumandanı olan paşa, jeneral.

Mirlivalık [i] Liva kumandanlığı, paşalık.

Mirsat [i] Yıldızların harekâtını tetkike mahsus yer. Gözetlemeğe mahsus yer, pusu.

Mirza [i] İranda kullanılan elkaptan olup ismin sonura gelirse şehzadeliğe evveline gelirse rütbe sahibi olduğuna delâlet eder. Şimal Türklerinde bey ve asılzadelere denir.

Mis, misk [i] Bir cins ceylânın göbeğinden çıkan güzel kokulu madde. (Mis gibi: Çok güzel kokulu. Pek âlâ, mükemmelen).

Mis [i] Henüz evlenmemiş ingiliz kızı, İngilterede genç kızlara verilen isim.

Misafir [i] Yolcu, seyyah. Seyahatte birinin evine konan, konuk, mihman.

Konuşmak ve ziyarette bulunmak için birinin evine giden. Göze arız olan leke.

Misafirhane [i] Yolcuların konmasına mahsus yer, han, otel.

Misafirlik [i] Bir yere ziyarete gidiş,ziyaret, vizite. Konukluk, mihmanlık. Misafir olmak hali.

Misafirperver [s] Misafiri izaz ve ikram eden, misafir ağırlamasını bilen.

Misafirperverlik [i] Misafiri izaz ve ikram etme, misafire hoş muamelede bulunma.

Misak [i] Ant, antlaşma. Sözleşme, [Misakı millî : İstiklâl harbi esnasında millî varlığımızın müdafaası için yapılan ve tamamen tatbik edilen misak].

Misal [i] Örnek, nümune, model. Benzer, gibi.

Misil [i] Benzer, eş, nazir. Miktar, hacim.

Misilli, misillû [s] Benzer, eş, gibi, kabilinden

Miskal [i] Bir sıra kamıştan yapılan düdük.

Miskal [i] Kıymetli taşları v. s. tartmakta kullanılan bir buçuk dirhemlik bir vezin. (Miskal ile : çok az miktarda.

Miskeçisi [i] Keçinin güzel kokusu olan bir cinsi.

Miskedisi [i] Güzel koku neşreden bir cins kedi.

Misket [i] Güzel kokulu meyva (Misket üzümü) Geniş çaplı eski bir cins tüfek. Şarapnelin içindeki tane.

Miskin [s] Mıymıntı, beceriksiz, âciz, elinden iş gelmez. Fakir, biçare, hakir. Cüzam denilen sari illete tutulmuş.

Miskinane [h] Miskinlikle, fakirane, hakirane.

Miskinhane [i] Cüzam illetine tutulanlara mahsus bina.

Miskinlenmek [f] Fakir ve biçare olmak. Âcizleşmek, acze duçar olmak. Tembelleşmek.

Miskinlik [i] Beceriksizlik, biçarelik, aciz. Fakirlik, fakır ve zaruret. Miskin illeti, cüzam.

Misma [i] Hastaların ciğer ve kalbini dinlemeğe mahsus boru.

Mismar [i] Ensiz çivi, mıh.

Mismarî [s] Ensiz çivi resminde olan.

Mispah [i] Tenvire yarayan alet, ışık, çerağ.

Missabunu [i] Güzel kokulu sabun.

Mistar [i] Satırların doğru gitmesini temin için kâğıdın altına konulan alet.

Mister [i] İngilizce efendi, müsyü.

Mistik [s] Batınî, tassavvufî, esrarlı.

Misvak [i] Diş temizliyecek alet, diş fırçası.

Misyon [i] Bir vazife ile bir yere gönderilen heyet. Bir şahıs veya heyete verilen vazife, iş ve salâhiyet.

Misyoner [i] Dinî bir hizmet maksadile çalışan papas ve propagandacı.

Mişvar [i] Tavır, hal. Gidiş, reviş.

Mit [i] Bir kavmin itikatlarını gösteren efsane, masal, hikâye.

Miting [i] Herhangi bir maksatla halkın bir araya ʇoplanıp, söylenen nutukları dinlierek bazı kararlar vermesi.

Mitoloji [i] Esatir, hurafat, efsane.

Mitralyoz [i] Makinalıtüfek, pek az zamanda yüzlerce mermi atan otomatik silâh.

Miyan [i] Vasat, orta, ara, aralık, mabeyin. Bel.

Miyanbeste [s] Belbağlamış, hazır, müheyya.

Miyar [i] Birşeyin kıymet ve safiyetini gösterir alet.

Miyasma [i] Zehrli ve bozuk hava, ufunet.

Miyavlamak [f] Kedi bağırmak, miyav miyav etmek.

Miyop [i] Uzağı görmiyen kimse.

Miz, mız [e] İzafî zamir olup kelimenin ahengine göre miz, mız, muz, müz olur : evimiz, başımız, gözümüz gibi.

Mizaç [i] Bünye, tabiat, yaradılış, huy. Bedenin sıhhî vaziyeti.

Mizaçgir [s] Herkesin mizacına, keyfine göre söz söyliyen.

Mizaçgirlik [i] Keyfe

göre söz söylemek hal ve tabiati.

Mizaçlı [s] Muayyen bir mizaç ve tabiati olan.

Mizaçsız[s]Rahatsız, keyifsiz, hasta.

Mizaçsızlık [i] Rahatsızlık, keyifsizlik, hastalık,

Mizah, muzah [i] Şaka, lâtife,eğlence,eğlenme, hezil.

Mizan [i] Terazi, ölçü. Tartı, ağırlık. Mikyas, ayar. Hesapta bir ameliyatın doğru olup olmadığını anlamak için yapılan ikinci bir ameliye. Bazı şeylerin kıymet ve derecesini göstermeğe yarayan aletlerin ismi : Mizanülharare, mizanülhava gibi. [c] Akıl, idrak, muhakeme.

Mizantrop [s] Merdümgiriz. İnsanlardan nefret eden adam.

Mizitra[i] Lorpeynirinin tazesi.

Mizmar [i] Düdük, kaval, ney, flüt. Boğazdaki nefes yolu, hançere. Zebur surelerinin herbiri.

Mıh [i] Enser, çivi.

Mıhladız,mıknatis [i] Ba : mıknatis.

Mıhlamak [f] Çivilemek, çivi veya enserle tutturmak.

Mıhlanmak [f] Çivi ve enserle raptolunmak, kakılmak. [c]Bir yere dikilip kalmak, kıpırdamamak.

Mıhlı[s] Mıhlanmış, çivili.

Mıknatis, mıhladız [i] Demiri cezbetmek hassasını haiz çelik.

Mıknatisî [s] Mıknatısa mensup ve müteallik.

Mıknatisiyet [i] Mıknatis kuvvet ve hassası.

Mıntaka [i] Cihet, taraf, mahdut yer. Küreiarzın sıcaklık ve soğukluk itibarile taksim edildiği parçalardan herbiri.

Mırdar, murdar [s] Pis, mülevves.

Mırdarlamak [f] Pisletmek, telvis etmek.

Mırdarlık [i] Pislik. levis.

Mırıldamak [f] Yavaş yavaş ve kendikendine söylenmek, mırıldanmak. Homurdanmak.

Mırıldanmak [i] Ba: mırıldamak.

Mırıltı [i] Yavaş yavaş konuşma, yavaş söyleme. Kendikendine söylenme, homurdanma.

Mır mır [i] Kendi kendine ve yavaş yayaş söylenmeği tasvir ve taklit için kullanılır.

Mısır [i] Afrikanın şimalinde ve içinden Nil nehri geçen ingiliz himayesinde bir kırallık.

Mısır [i] Sarı ve büyücek taneli maruf hububat. Mısır denilen hububatın ateşte patlatılmış taneleri.

Mısırlı [i] Mısır ahalisinden olan, Mısırda doğmuş ve büyümüş kimse.

Mıskal [i] Kuyumcuların madeni parlatmak için kullandıkları alet.

Mısra [i] Manzumeyi teşkil eden satırların herbiri, beytin yarısı.

Mısrî [s] Mısır ahalisinden, Mısırlı, Mısıra mensup.

Mıstak [i] Bir sözün veya herhangi bir şeyin doğruluğunu ispata yarıyan şey.

Mışmış [i] Kayısı, zerdali.

Mıymıntı [s] Mızmız, uyuşuk, tembel, miskin.

Mızık [i] Oyunbozanlık.

Mızıkçı [i] Oyunbozan.

Mızıklanmak [f] Oyunbozanlık yapmak.

Mızmız [s] Elinden iş gelmez, söz söylemesini bilmez, âciz, miskin, beceriksiz.

Mızmızlık [i] Âcizlik, miskinlik, beceriksizlik, mıymıntılık.

Mızrak [i] Uzun saplı ve ucu demirli ve eskiden muhareberlerde kullanılan bir harp aleti, kargı.

Mızraklı [s] Mızrakla teslih edilmiş, kargılı (mızraklı süvari taburu).

Mızrap [i] Bazı telli çalgıları çalmağa yarıyan kemik veya tüy.

Mobilizasyon [i] Seferberlik.

Mobilya [i] Mefruşat.

Moda [i] Zaman zaman elbise, eşya v. s. de değişen ve makbul olan tarz, şekil, biçim. Âdet.

Model [i] Örnek, nümune, kalıp, meşk. Heykeltraş ve ressamın nümune ittihaz edip resim veya heykelini yaptıkları kadın yahut erkek. Tavrıhareketleri herkese nümune olmağa lâyık insan.

Modern [i] Yeni, asrî, yeni şekil ve uslûpte.

Modernism [i] Asrilik, yenilik taraftarlığı.

Modest [s] Mütevazı, terbiyeli, sade, mahviyetperver, mahcup.

Modesti [i] Tevazu, sadelik, mahviyet, mahcubiyet.

Modistra [i] Terzi kadın, kadın elbisesi diken kadın terzi.

Modülâsiyon [i] Sesin bir perdeden diğer perdeye geçmesi, perdeler üzerindeki tebeddülü.

Moğol [i]Çinin şimalinde vâsi çöllerde yaşayan bir kavm.

Moğolistan [i] Moğolların memleketi, Asyanın mühim bir kısmını kaplıyan geniş arazi.

Mola [i] Dinlenme, istirahat. Koyuverme, gevşetme.

Molekül [i] Herhangi bir maddenin havassını kaybetmemek şartile ayrılabilen en küçük cüzüferdi, zerre.

Molla [i] Evvelce dinî tahsil gören medrese talebelerine verilen isim. Büyük kadı, âlim, hoca.

Moloz [i] Toprak ve kireç parçaları ile karışmış taş v. s.

Monarşi [i] Bir hükümdar yahut tek bir reis tarafından idare olunan devlet, hükûmeti mutlaka.

Monat [i] Bütün mevcudatı teşkil eden taksimi gayrikabil faal ve basit bir madde.

Monden [i] Dünyanın zevk ve alâyişine düşkün, zevkperest, dünyayı seven.

Monism [i]Bütün mevcudatı bir tek unsurun tezahürat veya eşkâlinden ibaret addedenlerin mezhebi.

Monogram [i] Bir ismin ilk harfleri. Bu harfler-

le yapılan marka veya atılan imza.

Monokl [i] Tekgözlük, birtek camdan ibaret gözlük.

Monolok [i] Bir tiyatro veya başka bir eğlentide birinin söylediği gülünç parça. Hasbıhal.

Monoplan [i] Tek satıhlı tayyare.

Monopol [i] İnhisar, bir şahıs veya şirketin bazı şeyleri rakipsiz satmak için haiz olduğu imtiyaz.

Monotip [i] Matbaa harflerini ayrı ayrı dökerek yazı tertip eden makina.

Monoton [s] Yeknasak, değişmiyen, daima ayni ahenkte olan.

Monsenyör [i] Prenslere, papaslara verilen unvandır.

Monşer [i] Azizim, dostum manasına fransızca bir kelimedir.

Montaj [i] Bir makinanın bütün aksamını yerleştirerek işliyecek bir hale getirme, kurma.

Montör [i] Bir makinayı aksamını takarak yerine koyan işçi, yerleştiren, kuran.

Mor [s] Menekşe renginde, [i] Menekşe rengi.

Mora [i] Yunan yarımadasının cenup kısmı, Peloponez.

Moral [i] Ahlâk, maneviyat. Ahlâk ilmi, ahlâk kitabı. [s] Ahlâkî.

Moralist [i] Ahlâka dair eser yazan kimse. Ahlâk ilmile uğraşan kimse.

Morarmak [f] Mor rengine girmek. Kararmak. Berelenmek, zedelenmek. [c] ağlamaktan beniz kararmak.

Morartmak [f] Mor rengine sokmak, mora boyamak. Karartmak. Zedelemek, berelemek.

Moras [i] Basılacak gazetenin çekilen son provası.

Moratoryom [i] Borcun ödenmesini tehir veya talik hakkını veren kanun.

Morfin [i] Afyondan çıkarılan ve ağrıyı dindirmek veya dimağı uyuşturmak için cildin altına şırınga edilen çok kuvvetli bir zehir.

Morfinoman [i] Morfin kullanmağa alışmış ve bunu itiyat edinmiş adam.

Morfinomani [i] Morfin iptilâsı, morfin kullanmağı itiyat edinmekten ibaret hastalık.

Morfoloji [i] Kelimelerin şekillerile tebeddül ve tahavvülâtının tarihi. Zihayat mahlûkatın harici şekillerini tetkik ve tetebbü eden ilim.

Morg [i] Şüpheli ölülerin neden öldüğünü teşhise mahsus yer. Mevta teşhirine mahsus yer.

Morina [i] Karaciğerinden balıkyağı çıkarılan büyük bir cins balık.

Moruk [i] İhtiyarlara makamı tezyifte kullanılır.

Morumsu [s] Morumtrak, mor rengine çalar.

Morumtrak [s] Morumsu, mor rengine çalar.

Moskof [i [Evvelce Rusya ahalisine, Rusyalılara verilen isim.

Mosmor [s] Pek ziyade mor, Ba: mor.

Mostra [i] Örnek nümune. Dükkân camekânında teşhir olunan eşya.

Motif [i] Kadınların çamaşır v. s. ye süs olarak koydukları bir cins dantel.

Motorbot [i] Bir motör vasıtasile hareket eden büyük sandal.

Motosiklet [i] Bir motör vasıtasile işliyen bisiklet.

Motör [i] Elektrik, benzin buhar v. s. ile çalışarak herhangi birşeyi işleten makina.

Motris [i] İki veya üç vagondan mürekkep tramvayın bu vagonları çeken öndeki vagonu .

Mozaik [i] Birçok renklerde cam, taş ve tahta parçalarından ibaret ve hepsi bir arada bir resim teşkil eden eser.

Möble [i] Mobilya. [o] Mefruş.

Muabbir [i] Ruya tabir eden, görülen ruyadan mana çıkaran kimse.

Muaccel [s] Mühletsiz, peşin, vadesiz.

Muaccele [i] Vaktinde alınacak irada karşılık olarak peşinen alınan para.

Muacciz [s] Taciz eden, bıktıran, sıkan. Bıktırıcı, yapışkan.

Muaddel [s] Doğrultulmuş, düzeltilmiş, tadil ve tashih olunmuş.

Muaddil [s] Tadil eden, doğrultan, müsavi ve beraber kılan.

Muadele [i] İki şey arasında hacim ve kıymet ve miktarca beraberlik. Cebirde bir müsavatın iki tarafındaki kıymetin hepsi.

Muadil [s] Ağırlık ve hacim ve kıymetçe müsavi olan; beraber, müsavi.

Muaf [s] Affolunmuş. İstisna edilmiş, müstesna, beri.

Muafiyet [i] Affedilmiş olma. Beri olma, istisna, imtiyaz. Bir hastalığa karşı aşılanmak suretile elde edilen hal.

Muahede [i] İki devlet arasında aktolunan misak.

Muahedename [i] Ahitname.

Muahhar [s] Sonraya ve geriye kalmış, geride bulunan, sonraki, gecikmiş, sonra.

Muahit [s] Aralarında muahede aktedenlerin her biri.

Mualece [i] Hastaya bakma, ilâç kullanma, ilâç verme, ilâç.

Muallâ [s] Yüksek, yüce, âli. Mertebesi yüksek.

Muallâk [s] Asılmış, asılı. Bir yere dayanmayıp boşta duran. Henüz kararı verilmemiş veya hallolunmamış (iş, mes'ele).

Muallâka [i] Vaktile Kâbeye asılmış olan kaside.

Muallel [s] Sebebi gösterilmiş, sebebi bildirilmiş. İlletli, sebepli.

Muallem [s] Talimli, talim olunmuş, öğretilmiş.

Muallim [i] Ders veren, hoca. Üstat. Profösör.

Muamele [i] Birine karşı herhangi bir harekette bulunma. Kullanma, tutma. Bir resmî daireye verilen istida v. s. resmî evrakın takip ettiği yol ve merasim. İş, alışveriş, biribirile iş yapma. Kadın ve erkek arasında cinsî münasebette bulunma.

Muameleci [i] Sarraflık ile meşgul adam.

Yüksek faizle para veren adam, murabahacı.

Muamma [i] Bilmece, yanıltmaç [c] Karışık iş, anlaşılmaz şey, sır.

Muammer [s] Yaşayan, çok yaşamış, uzun ömürlü.

Muanaka [i] Kucaklaşma, biribirinin boynuna sarılma.

Muanit [s] İnatçı, dediğinden dönmez.

Muannit [s] İnatçı, inat ve ısrar eden, muanit.

Muanven [s] Unvanlı, unvanı olan, bir unvan sahibi.

Muaraza, maraza [i] Biribirine karşıgelme. Kavga. Ba : maraza.

Muarefe [i] Tanışma, tanıdıklık, bildiklik, bilişme, biribirini bilip tanıma, aşinalık.

Muareke [i] Kavga, vuruşma, döğüşme, cenk, muharebe.

Muarız [s] Karşıgelen, muhalefet eden, muhalif.

Muarra [s] Çıplak, soyulmuş. Boş, beri, ari, uzak.

Muarref [s] Belli, malûm, maruf. Tarif olunmuş, muayyen, bildirilmiş.

Muarrep [s] Araplaştırılmış (kelime).

Muarrif [s] Tarif ve tayin eden, tahdit eden, etrafile anlatan, bildiren.

Muasır [s] Başkasile bir asırda yaşayan veya yaşamış olan. [i] Ayni devirde yaşamış olan insanlar. Bu asırda hayatta olan insanlar.

Muaşaka [i] Sevişme, biribirine âşık olma.

Muaşeret [i] Birlikte yaşayıp hoş geçinme. Cemiyetlerin münasebet, ülfet ve sohbetleri [Adabı muaşeret : cemiyet hayatında dürüst ve medenî bir insan olabilmek için lâzımgelen bilgiler v. s.].

Muatep [s] Tekdir edilen, itaba duçar olan.

Muattal [s] Metruk, bırakılmış, kullanılmaz, battal. İşsiz, boş.

Muattar [s] Güzel kokulu.

Muavaza [i] Mübadele, trampa.

Muavedet [i] Geridönme, avdet, dönüş.

Muavenet [i] Yardım, yardımcılık, yardım etme.

Muavin [s] Yardımcı, yardım eden [i] Bir memura vazifesinde yardım için tayin edilmiş memur. Mekteplerde ve dairelerde müdürden sonra gelen idare memuru.

Muavinlik [i] Mekteplerde ve dairelede muavin memuriyet ve vazifesi.

Muavveç [s] İğrilmiş, iğri, çarpık, bükülmüş.

Muayede [i] Bayramlaşma; biribirinin bayramını tebrik etme.

Muayene [i] Teftiş etme, gözden geçirme, araştırma. Bir adamın doktor tarafından hastalığı araştırılma.

Muayenehane [i] Doktor kabinesi, doktorların hastalara bakmağa mahsus ev veya dairesi.

Muayip [i] Ayıp şeyler, leke, kusur.

Muayyebat [i] Ayıplanan şeyler, ayıp ve terbiyesizlik sayılan şeyler, kusurlar.

Muayyen [s] Tayin ve tesbit olunmuş, belli.

Muayyıp [s] Ayıplanmış, ayıplı, mayup.

Muazzam [s] Büyük, iri, azîm. Azametli, mübeccel. Ehemmiyetli, ağır.

Muazzep [s] Eziyet çeken, sıkıntı ve azap içinde bulunan, müteessir.

Muazzez [s] Çok sevgili, aziz, kıymetli, kıymettar, muhterem.

Muazzezen [h] Şerefle, izzet ve ikram ile.

Mubah [s] Yapılıp yapılmaması dince müsavi olan.

Mubahase [i] Herhangi bir iş için iki veya daha ziyade insan arasında konuşup görüşme. Sözleşme, bildiğini ve fikrini beyan etme.

Mubalâğa [i] Bir işi kusursuz ve mükemmel yapma, hiç noksan bırakmama. Büyütme, küçük bir şeyi büyük gösterme, ifrat.

Mubalâğacı [s] Herşeyi büyütmeyi ve mubalâğayı seven.

Mubalâğalı [s] Büyü - tülmüş, olduğundan ziyade gösterilmiş, mubalâğa edilen, mubalâğası olan.

Mubarek [s] Berektli, bereket ve bolluğu olan. Ulu, aziz, hürmetli. Mukaddes. Uğurlu, kutlu, hayırlı. [Eğlenmek ve tarizde bu - lunmak için de kullanılır : mubaerek herif hâlâ gelmedi ; gibi].

Mubassır [i] Gözedici, bakıcı, bekleyici. Eskiden mekteplerde talebenin ha - rekâtına nezaret için bulundurulan memurlar.

Mubassırlık [i] Mubassır hizmet ve memuriyeti, mubassır olmak hali.

Mubayaa [i] Satınalma. Alışveriş, aksata. [Muba - yaat komisyouu : Satınalma komisyonu].

Mubayaacı [i] Borsada birinin hesabına kambiyo alan kimse.

Mubet [i] Mecusî âlimi, hakim, feylesof. Zerdüşt dininde pişiva, mecusî ve ruhanî reisi.

Mucibince [i] Hükmünce, mutadınca, ahkâma ve münderecatına tevfikan. Büyük memurlar tarafından resmî evrakın altına yazılan ve yukarda yazılı olan şeylere göre hareket ediniz manasında kullanılan bir kelimedir.

Mucip [s] İcap eden, sebep olan. Sebep, vesile.

Mucir [s] Kiraya verilen, kiralayan, icar eden.

Mucit [i,s] İcat eden, ihtira eden, yeni bir şey çı - karan.

Mucitlik [i] Mucit olmak hali, yeni bir şey icat eden adamın hali.

Mûciz [s] Âciz bırakan, acze düşüren.

Muciz [s] Kısa, muhtasar, icaz suretile yazıl - mış. Veciz.

Mucize [i] Herkesi hayrette bırakan harikulâde şey. Peygamberlerin yaptığı ve herkesi hayrette bırakıp acze düşüren şey. İnsan zekâsının birtürlü halledemediği fevkalâde şey.

Mucur [i] Madenkömürünün yandıktan sonra kalan süprüntüsü. Herşeyin işe yaramaz kısmı.

Muçik [i] Sabandemirini temizleyip çamurunu düşürmeğe yarayan ucu keskin demirli değnek.

Muço [i] Küçük gemici çocuk. Meyhaneci çırağı.

Mudarebe [i] Dövüşme, vuruşma.

Mudil [s] Çok mühim, ehemmiyetli, çok zor (iş).

Mudilât [i] Büyük ve ağır işler. Halli güç olan mes'eleler.

Mudile [i] Halli güç iş veya mes'ele. Pek büyük mâni.

Mufarekat [i] Ayrılma, uzaklaşma, ayrılık. Bir yeri terkedip gitme, infikâk. Boşanma, talâk.

Mufarik [s] Biribirinden ayrılan, ayrılmış.

Mufassal [s] Kısa ve hulâsa suretinde olmayan, uzun uzadıya anlatılan, tafsilâtlı.

Mufassalan [h]Uzunuzadıya, bütün tafsilâtile.

Mufat [i] Mana, mefhum, meal.

Muğ [i] Mecusî, ateşperest. Meyhaneci.

Mugaddi [s] Besleyici, besliyen, gıdalı.

Muğalâta [i]Ba : Mağlata.

Muganni [i] Şarkı söyliyen kimse, şarkıcı, hanende.

Mugayeret [i] Uygun olmayış, farklılık, uymama, başka türlü olma.

Mugayir [s] Zıt, uygun ve muvafık olmayan, farklı, uymaz, muhalif.

Mugaylan [i] Devedikeni, çölde yetişen dikenli bir cins çalı.

Mugayyebat [i] Gizli ve görünmez şeyler.

Mugayyer [s] Değiştirilmiş, tagyir ve tebdil olunmuş.

Muğber [s] Gücenmiş, darılmış. Tozlu, tozla örtülü.

Muğfil [s] İğfal eden, aldatan.

Muğlak [s] Anlaşılmaz, anlaşılması güç, karışık, kapalı.

Muğpeçe [i] Meyhaneci çocuğu, dilber çocuk.

Muh [i] İlik, mağz.

Muhabbet [i] Sevme,

sevişme, sevgi. Dostluk. Aşk, alâka. Dostçasına konuşma, sohbet.

Muhabbetli [s] Sevgisine sadık, vefakâr.

Muhabbetnname [i] Dostça yazılan mektup.

Muhabbetsiz [s] Vefasız.

Muhabere [i] Haberleşme, mektuplaşma.

Muhabir [i,s] Mektup verip alan, mektuplaşan, birile haberleşen.

Muhaceme [i] Üşüşme, her taraftan ve birden hücum etme.

Muhaceret [i] Göç, hicret, hicret etme, yerleşmek üzre başka memlekete gitme.

Muhacir [i] Hicret eden, yerleşmek üzre başka memlekete giden kimse.

Muhaddep[s] Tümsekli, kambur, ortası müdevvèr olan.

Muhaddis [i] Hadis ñakil ve rivayet eden, hadisle meşgul olan kimse.

Muhafaza [i] Koruma, hıfzetme, vikaye, saklama. Mer'i tutma, terketmeme.

Muhaffef [s] Hafiflendirilmiş, tahfif olunmuş. Kolay telâffuz olunacak surette ihtisar olunmuş.

Muhafız [s] Hıfzeden, koruyan, bekliyen, bekçi [i] Bir şehir veya mevkiin muhafazasına memur asker.

Muhafızlık [i] Muhafız vazife ve memuriyeti.

Mmuhakkak [s] Tahkik olunmuş, gerçek, doğru, sahih. [h] Şüphesiz, mutlak.

Muhakkar [s] Tahkir olunmuş, alçalmış, zelil.

Muhakeme [i] Mahkemede iki tarafı dinleyip hükmetme, dava. Herhangi bir şey hakkında zihnen ve iyice düşünme, zihnen karar verme.

Muhal [s] Mümkün olmayan, imkânsız.

Muhalefet [i] Uyuşamama, karşıkoma, Zıt gitme. Zıddiyet.

Muhalesat [i] Dostluk, samimî muhabbet.

Muhalif [s] Uymaz, zıt, muvafık ve uygun olmıyan.

Muhallef [i] Ölen bir adamın bıraktığı şey, tereke.

Muhallefat[i]Muhallefin cem'i. Ba : muhallef.

Muhallet [s] Ebedî, daim, baki.

Muhallil [s] Eczasını ayıran, tahlil eden. Haram birşeyi helâl eden.

Muhami [i] Avukat, dava vekili.

Muhammedî [s] Peygambere mensup ve müteallik. Müslüman.

Muhammes [s] Beş köşeli, beş dılılı şekil. Beş mısralı kıt'a.

Muhammin [i,s] Tahmin eden, eşya veya emlâke fiyat biçen kimse.

Muhamminlik [i] Muhammin vazife ve memuriyeti.

Muhanat [s] Korkak, namert, alçak.

Muhannat [s] Korkak, cebin.

Muharebe [i] Harp, cenk, iki yahut daha ziyade devlet arasında vukubulan harp. Bir defada yapılan cenk.

Muharip [s] Biribirile harpte bulunan, muhasım. Harp ve cenkte mahir, cengâver, cesur ve atılgan.

Muharref [s] Tahrif olunmuş, değiştirilmiş, bozuk.

Muharrem [s] Haram edilmiş. [i] Arabî ayının birincisi.

Muharrer [s] Yazılmış, yazılı.

Muharrerat [i] Yazılmış şeyler, mektuplar, evrak v.s.

Muharrif [s] Tahrif eden, bozan.

Muharrik [i] Harekete getiren, tahrik eden, oynatan. [c] Teşvik eden, ayaklandıran.

Muharrip [s] Harap ve tahrip eden, viran eden, yıkan perişan eyliyen.

Muharrir [i] Gazeteye yazı yazan kimse. Bir eser telif eden. Kâtip, meramını güzelce ifadeye muktedir kimse.

Muharriş [s] Azdıran, tahriş eden.

Muhasama [i] Husumet, münazaa, düşmanlık. İki kişi veya taraf arasında dava, muhalefet, uğraşma.

Muhasara [i] Bir şe - hir veya mevkii, kuşatma, sarma, ihata etme.

Muhasebe [i] Bir bankanın veya sair bir dairenin hesabat ile meşgul olan şubesi. Hesaplaşma, hesap görme.

Muhasebeci [i] Bir dairede hesap işlerine nezaret eden adam, muhasebe da - iresi müdür veya şef veya reisi.

Muhasip [s] Muhasebe işlerinde malûmat ve tec - rübesi olan, hesap işlerinde mehareti olan, muhasebeci.

Muhasiplik [i] Muha - sip olmak hali. Muhasip vazife ve memuriyeti.

Muhasım [i] Aralarında düşmanlık bulunan iki kişi veya tarafın herbiri. Aralarında bir dava olan iki kişi veya tarafın herbiri.

Muhaşır [s] Muhasara eden, bir şehir veya mevkii saran, kuşatan.

Muhassas [s] Birine mahsus, tahsis edilmiş, ayrılmış.

Muhassasat [i] Birine tahsis olunmuş maaş. Devlet bütçesine göre devaire ayrılan para, tahsisat.

Muhassenat [i] Güzel işler, güzel huylar. Tercihe sebep teşkil eden hal.

Muhassıl [s] Hâsıl e - den, husule getiren.

Muhat [i] Sümük ve ona benzer lüzucetli mayi.

Muhat [s] Kuşatılmış, çevrilmiş, etrafı alınmış bir şeyin içinde bulunan mazruf.

Muhatap [s] Kendisine söz söylenilen.

Muhatara [i] Tehlike. Zarar ve ziyan.

Muhataralı [s] Korkulu, tehlikeli.

Muhatî [s] Lüzucetli, sümük kabilinden.

Muhavere [i] Ko - nuşma, mükâleme, görüşme, sohbet.

Muhavvel [s] Tahvil olunmuş, başka bir şekil verilmiş. Havale olunmuş, yükledilmiş, terk ve teslim olunmuş.

Muhayat [i] Bir şey için birile anlaşma, uyuş - ma.

Muhayyel [s] Hayal

Mimarî

edilmiş, tahayyül ve tasavvur edilmiş olan.

Muhayyelât [i] Muhayyilenin mahsulü olan şeyler, tahayyül edilmiş olan şeyler.

Muhayyer [s] Seçip ayırmakta serbest bulunan. Beğenilmediği halde geri verilmek şartile satılan.

Muhayyile [i] Eşyayı zihnen tahayyül, tasavvur ve tevehhüm etmek hassası.

Muhbir [s, i] Haber veren. Gazetelere havadis toplıyan kimse.

Muhik [s] Haklı, doğru. Hakkı teslim eden, doğrudan ayrılmıyan.

Muhil [s] İhlâl eden, bozan, dokunan.

Muhip [s] Seven, sevişen, muhabbetli. [i] Dost, yâr.

Muhit [i,s] İhata eden, her taraftan kuşatan, bir şeyin etrafını çeviren. İki ucu birleşip bir daire teşkil eden münhani hat. Cemiyet. Bahrimuhit: Çok büyük deniz, derya, okyanus).

Muhkem [s] Sağlam, kavi, metîn. (h) Sağlam, sıkı sıkı.

Muhlis [s] Samimî. Dostluğu veya itikadı samimî olan.

Muhlisane [h] Hulûs ile, sadıkane.

Muhnik [s] Boğucu, boğan, bunaltan.

Muhrik [s] Yakan, yakıcı. [c] Pek ziyade acındıran.

Muhrip [s] Harap ve tahrip eden.

Muhsin [s] İyilik eden, iyiliği seven, kerem sahibi.

Muhtaciyet [i] Muhtaçlık, ihtiyaç.

Muhtaç [s] İhtiyacı olan, lüzumu olan. Fakir, yoksul.

Muhtaçlık [i] Muhtaç olan adamın hali, ihtiyaç.

Muhtal [s] Hilekâr, dubaracı.

Muhtar [s] İntihap olunmuş, seçilmiş. İradesine sahip, dilediği gibi hareket edebilen [i] Mahalle veya köy işlerine bakmak için halkın aralarından intihap ettiği adam.

Muhtariyet [i] Muhtar olan kimsenin hali. Hususî bazı imtiyazlarla idare olunan memleketin hali.

Muhtarlık [i] Köy veya mahalle muhtarı sıfat ve vazifesi.

Muhtas [s] Mahsus, husus, hususî, has.

Muhtasar [s] Kısa, kısa kesilmiş. Pek mutantan olmıyan, az masrafla, tekellüfsüz.

Muhtasaran [h] Kısaca kısa olarak, tafsilâtsız.

Muhtazır [s] Can çekişen, ölmek üzre bulunan.

Muhtecip [s] Örtülü, örtünmüş.

Muhtefi [s] Gizli, saklı. Gizlenen, saklanan, gizlenmiş.

Muhtekir [is] İhtikâr yapan kimse, zahire v. s. ihtiyaçlara ait eşyayı biriktirip yüksek fiatla satan.

Muhtel [s] Bozuk, bozulmuş, karışmış.

Muhteliç [s] İhtilâca uğramış, titriyen.

Muhtelif [s] Bir türlü olmayan, türlü türlü, cins cins.

Muhtelis [s] Gizlice çalan, çalıp aşıran, ihtilâs eden.

Muhtelit [s] Karışık, mikst, başka başka cins ve fertlerden mürekkep.

Muhtemel [s] Mümkün, kabil, memul, olabilir.

Muhtemelât [i] Mümkün ve muhtemel olan şeyler.

Muhtemir [s] Ekşiyip kaynayan, mayalanan.

Muhterem [s] Ünlü, hürmetli, muazzez, hürmete lâyık.

Muhteri [s] İcat eden, meydana koyan, bulan, mucit. Yalan uyduran.

Muhteriz [s] Sakınan, çekinen.

Muhteşem [s] Heybetli, azametli, haşmetli.

Muhtevi [s] İhtiva eden, bir yere toplıyan, havi.

Muhteviyat [i] Bir kap veya zarfın içinde bulunan şeyler. Yazılmış bir şeyin kitap ve mektup v.s. nin ifade ve bahsettiği şey.

Muhti [s] Hatalı, kabahatli. Günahkâr.

Muhtıra [i] Bir şeyi hatırlatmak niyetile bır daireye veya birine verilen müzekkere. Unutulmaması lâzımgelen şeyleri icine yazmağa yarayan defter.

Muhuşevkî [i] Murdarilik.

Muhyi [s] Canlandıran, dirilten, yeniden hayat veren.

Muhzır [i] Mübaşir.

Muin [s] Yardımcı, yardım eden. Muavin, yamak.

Muit [i] Eskiden mekteplerde talebeye nezaret eden mubassır, muallim muavini.

Mujik [i] Rus köylüsü.

Mukaar [s] Muhaddep mukabili, ortası çukur olan, kenarlarından başlayıp ortasına doğru gittikçe çukurlaşan.

Mukabele [i] Karşılık, karşıkarşıya bulunma. Karşıgelme, karşılık verme. Mislile muamele, karşılaştırma, tatbik etme. Camilerde ezberden Kuran okuma.

Mukabelebilmisil [i] Birinin yaptığı muameleye aynile mukabele etme, mislile muamele etme.

Mukabeleci [i] İki yazıyı karşılaştırarak biribirine uygun olup olmadığına bakan kâtip. Camilerde mukabele okuyan hafız.

Mukabeleten [h] Karşılıklı olarak, bilmukabele.

Mukabil [s] Karşı, karşısında bulunan. [i] Karşılık, bedel.

Mukaddem [s] Önde bulunan, ileride olan. Tercih edilmiş. Daha evvel. İki kısımdan mürekkep olan, herşeyin birinci kısmı.

Mukaddema [z] Evvelce, eskiden, bundan evvel.

Mukaddemat [i] Tekaddüm eden, mukaddem olan şeyler.

Mukaddeme [i] Başlangıç, bir kitabın başında ve asıl maksada girmezden evvel yazılan kısım, methal

Mukadder [s] Allah tarafından tayin ve takdir olunmuş, kaza, kader, nasip, kısmet.

Mukadderat [i] Allah tarafından takdir olunmuş

işler. İleride vukubulacak ahval ve hadisat.

Mukaddes [s] Takdis olunmuş, mubarek. Temiz, pak.

Mukaddesat [i] Aziz ve mubarek şeyler.

Mukaffa [s] Kafiyeli, mısraların veya kelimelerin sonu biribirine muvafık.

Mukallip [s] Başka kalıba sokan, çeviren, kalbeden.

Mukallit [s] Taklitçi, gördüğü şeyi aynen yapabilen, taklit eden.

Mukallitlik [i] Mukallit adamın hali, taklitçilik.

Mukannen [s] Zamanı ve miktarı hiç şaşmayan, muntazam.

Mukarebet [i] Akrabalık, yakın olma, yakınlık, yaklaşma.

Mukarenet [i] Bitişme, ulaşma, bir yere gelme, telâki, uygunluk.

Mukarin [s] Bitişik, ulaşmış, bitişen, ulaşan. Biribirine yakın olan.

Mukarrep [s] Yaklaşmış, yakın.

Mukarrer [s] Kararı verilmiş, kararlaştırılmış. Zaruri, şüphesiz. Takrir ve ifade olunmuş.

Mukarrip [s] Yaklaştıran, takarrüp ettiren.

Mukarrir [s] Takrir eden, ifade eden [i] Vaktile ramazanlarda padişahin huzurunda ders takrir eden kimse.

Mukaseme [i] Taksim etme, paylaşma, bölüşme.

Mukassat [s] Taksite bağlanmış, taksit.

Mukassatan [h] Vadesi geldikçe, taksit ile, taksit taksit.

Mukassim [s] Taksim eden, ayıran, bölen.

Mukataa [i] Arazinin kesime verilmesi, muayyen bir kira mukabilinde temliki. Bir işi birine götürü olarak verme. Ekilmiş bir yeri arsa, bağ veya bahçe yapabilmek için aşara mukabil maktu verilen icare.

Mukataalı [s] Tarla iken başka bir şekle sokulmuş ve aşarına mukabil vakfa maktu bir kira vermek suretile mülk edinilmis. (yer).

Mukatele [i] Vuruşma, biribirini öldürme. Muharebe, kavga, kıtal.

Mukatta [s] Kesilmiş, kesik, ayrı, bitişik olmıyan.

Mukattar [s] İmbikten geçirilmiş, taktir olunmuş. Maimukattr = Taktir olunmuş su, odistiye.

Mukavele [i] Sözleşme. Bir iş hakkında iki tarafın kararlaştırdığı şartları havi olarak yapılan ve notere tasdik ettirilen senet.

Mukaveleli [s] Mukavele ile bağlı, senetli.

Mukavelename [i] Mukavele senedi, üzerinde bir mukavele yazılı bulunan kâğıt. Kunturat.

Mukavemet [i] Dayanma, karşıdurma.

Mukavim [s] Dayanıklı, dayanan.

Mukavva [i] Kutu v. s. yapmakta kullanılan gayet kalın bir nevi kâğıt. [s] Mukavvadan yapılmış.

Mukavves [s] Yay gibi iğri, kavis teşkil etmiş, bükülmüş, kenarlı.

Mukavvi [s] Kuvvet veren, kuvvetlendiren, sağlamlaştıran. Kuvvet veren (ilâç).

Mukayese [i] Ölçü, ölçme. Bir şeye göre miktar ve kuvvetini takdir etme, kıyas. Başka bir şeye benzeterek hükmetme, kıyas ve nispetle karar verme.

Mukayyet [s] Bağlı, bağlanmış. Birçok şartlarla bağlı. Deftere geçmiş, kayitli, yazılı. Bir işe ehemmiyetle dikkat eden.

Mukayyi [s] Kusturan, kayettiren.

Mukayyit [i] Bir dairede kayitleri tutmağa ve deftere geçirilecek şeyleri yazmağa memur kâtip.

Mukayyitlik]i] Kâtiplik.

Mukbil [s] Kutlu, ikballi, bahtiyar.

Mukdim [s] Çalışkan, bir işe cesaretle sarılan, sebat ve gayret eden.

Mukim [s] İkamet eden, oturan.

Mukni [s] Kandıran, kanaat hâsıl ettiren, kanaatbahş.

Muktataf [s] Devşirilmiş, toplanmış.

Muktaza [s] Lâzımgelen, icap eden. Lüzumuna binaen istenmiş.

Muktazi [s] İktıza eden, lâzımgelen, lâzım, lüzumlu.

Muktaziyat [i] İktıza eden, lâzımgelen şeyler, lâzım işler. Bir haktan dolayı veya zorla istenmiş şeyler.

Muktebes [s] Bir yerden alınan, iktibas olunan.

Mukteda [s] Taklit edilen, uyulan. Önde bulunan, reis, pişiva.

Muktedir [s] İktidar sahibi, güçlü, kudretli. Bir işi yapabilen, becerebilen.

Muktesit [s] İktısada riayet eden, idareli, hesapla sarfeden.

Mulin [s] İlân eden, bildiren.

Mum [i] Balmumu veya içyağı v. s. den yapılmış ve içinde bir fitili bulunan tenvir aleti. [s] Balmumu gibi yumşak. Muvafakat eden, razı olan. (Mum gibi : dimdik).

Mumaileyh [s] Zikri geçen, mezkûr.

Mumbasıt [s] Açık, açılmış, yayılmış. Ferah.

Mumcu [i] Mum yapan ve satan adam.

Mumlamak [f] Balmumuna batırmak, balmumu sürmek. Balmumu yapıştırarak işaret etmek.

Mumya [i] İlâçlanarak çürümiyecek bir hale konan cenaze. [c] Çok zayıf, sarı benzli, cılız insan.

Munfasıl [i] Ayrılmış, çekilmiş. Azledilmiş.

Munhasır [s] Yalnız bir şeye veya bir kimesye mahsus. Her tarafı kuşatılmış, mahdut.

Munhasıran [h] Mahsus ve muayyen olarak, yalnız.

Munis [s] Kanısıcak, güzel huylu, alışık, herkesle görüşen, insandan kaçmaz.

Munkabız [s] Pekliği olan, inkıbazı olan. Toplanmış, çekilmiş, büzülmüş. Sıkılmış, sıkıntılı.

Munkati [s] Kesilmiş, kesik, arası kesilen, aralık veren, fasılalı, aralıklı. Nihayet bulan, arkası gelen. İrtibatı kalmamış, ayrılmış.

Munsap [s] Dökülen, denize veya ırmağa kavuşan.

Munsarif [s] Çekilip giden, uzaklaşan.

Munsif [s] İnsaf eden, insaflı.

Munsifane [h] İnsafla, hak ve hakkaniyetle. İtidalle.

Muntabı [s] Basılmış, damgalanmış. Tabiata uygun, güzel.

Muntabık [s] İntibak eden, biribiri üzerine konuldukta tamamen uygun gelen. Uygun, muvafık.

Muntafi [s] Sönmüş, bastırılmış, sönük.

Muntasif [i] Yarılamış, yarıya varmış. Nısıf, yarı, vasat.

Muntazam [s] Sıralanmış, sıraya konmuş. Nizamlı, tertipli, nizamında olan, düzenli.

Muntazaman [h] Muntazam bir surette, tertiple.

Muntazar [s] Beklenilen, gözetilen, intizar olunan, memul.

Muntazır [s] Bekliyen, gözeten, intizar eden.

Munzam [s] Zammedilen, ilâve olunan, üste gelen.

Mur [i] Karınca.

Murabaha [i] Kanunî haddinden fazla ve insafsızca alınan faiz.

Murabahacı [i] Fahiş faizle para verip murabahada bulunan kimse.

Murabahacılık [i] Yüksek faizle para vererek murabahada bulunmak iş ve hali.

Murabba [i] Ziyade kaynamış reçel, reçelin koyusu. Dörtlü. Dörtköşeli. Kendi mislile darbolunmuş adet ve bundan hâsıl olan adet. Genişliği ve uzunluğu biribirine müsavi olan

şey veya şekil. Tulün arz ile darbından hâsıl olan netice. (mesahai sathiye).

Murafaa [i] Bir dava - nın faslı icin birini hâki - min huzuruna celbettirme. Bir dava için mahkemeye müracaat etme. Mahkemede yüzleşip muhakeme olma.

Murahhas [i] Bir hü - kûmet veya heyet namına bir işi görüşüp halletmek üzere gönderilen vekil veya memur.

Murahhasa [i] Ermeni piskoposu.

Murahhaslık [i] Bir devlet veya heyet tarafın - dan bir vazife ile gönderilen murahhasın vazife ve me - muriyeti, ve hal ve sıfatı. Murahhasın bulunduğu da - re.

Murakabe [i] Gözetme, İstiğraka dalma, istiğrak.

Murakıp [i] Murakabe eden. Divanı muhasebatta dairelerden gelen masraf pu-sulaları ve ita emirlerini tetkik ve vize eden memur.

Murakıplık [i] Murakıp vazife ve memuriyeti.

Murakkam [s] Yazıl - mış, yazılı, muharrer. Nu - maralı, numarası konulmuş.

Murassa [s] Kıymetli taşlarla işlenmiş. İki mısra veya fıkranın her lâfzı biri-birine vezin ve kafiyece uy-gun olmaktan ibaret edebî san'at.

Murat [i] İstek, arzu, dilek. Meram, maksat, niyet.

Murdar, mırdar [s] Pis, mülevves.

Murdarilik [i] Muhu - şevkî.

Muris [s] Getiren, veren, kazandıran, iras eden. Miras bırakan.

Musaddak [s] Tasdik olunmuş, gerçektir denilmiş.

Musaddık [s] Tasdik ve ispat eden, bir şeyin sa-hih olduğunu ispat eden.

Musadekat [i] Dost ol-ma, dostluk.

Musademe [i] Çarpış-ma, vuruşma. Harbe tutuş-ma.

Musadere [s] Memnu bir şeyi zaptetme. birinin malını elinden alma.

Musadif [s] Rasgelen, tesadüf eden.

Musaf [i] Kuran, Kuranıkerim. Mukaddes kitap.

Musafaha [i] Elele tutuşma, birine el uzatma.

Musaffa [s] Tasfiye olunmuş, temizlenmiş, halis, safi.

Musahabet [i] Sohbet etme, konuşma.

Musahhah [s] Tashih olunmuş, yanlışsız.

Musahhih [i] Doğrultucu, matbaalarda provaları okuyup yanlışları tashih eden kimse.

Musahip [i] Evvelce büyük adamların maiyetinde bulunup hoş ve lâtif sözlerle onu eğlendiren kimse. Samimî arkadaş, sohbet eden, eğlendiren.

Musakka [i] Kavrulmuş kıyma ile pişmiş sebze yemeği.

Musalâha [i] Sulh, barışma, uzlaşma.

Musalla [i] Namaz kılmağa mahsus açık yer, namazgâh. (Musalla taşı : namazı kılınmak üzre üstüne cenaze konan taş.

Musallat [s] Rahat bırakmıyan, daima taciz eden, kahir ve tazyik altında tutan, yeyip bitiren.

Musalli [s] Namaz kılan, namazını kaçırmıyan.

Musammem [s] Tasmim olunmuş, kararlaşmış, mukarrer.

Musandra [i] İçine yatak v. s. konulan büyük dolap, yük.

Musanna [s] San'atle ve mahirane yapılmış. San'atle tertip edilmiş.

Musannefat [i] Yazılmış kitaplar, telifat.

Musannif [s] Kitap yazan, kitap telif eden. Klasör.

Musap [s] İsabet etmiş, uğramış, duçar, düşkün, bir hastalık veya afete tutulmuş.

Musaraa [i] Pehlivanlık, güleşme.

Musarrah [h] Tasrih edilmiş, izah olunmuş, açıkça anlatılmış. Şüphe bırakmıyacak surette açık ve aşikâr.

Mustalah [s] Istılah kabilinden olan, lûgavî ma-

nasile değil ilmî bir mana ile kullanılan. Sade olmayan, tekellüflü.

Mustar [i] Hardal.

Mustatil [i] İkisi dar ve ikisi uzun olarak dört dılılı ve dört kaim zaviyeli şekil. Uzun, dar ve uzun.

Musavver [s] Zihinde kurulmuş, düşünülmüş. Resimli, resimler ve tasvirlerle dolu.

Musavvir [i] Resim ve tasvir yapan ressam, heykeltraş, tasvirci.

Musevi [s,i] Yahudi, İzrailit.

Musibet [i] Afet, belâ, felâket. [s] Menhus, pis, mırdar.

Musibetli [s] Şeametli, menhus.

Musikar [i] Gagasında delikler bulunup rüzgâr estikçe türlü türlü sesler çıkaran mevhum bir kuş. Bir sıra düdüklerden ibaret çalgı.

Musiki [i] Sesleri kulaga hoş gelecek bir tarzda tanzim etmek san'ati. Çalgı.

Musip [s] Doğru, yanılmıyan, isbat eden.

Muska [i] Bir hastalık veya fenalığı uzaklaştırmak için takılan tılsım ve emsali şeyler.

Muslih [s] Islah eden, iyileştiren.

Muslin [i] Seyrek dokunmuş yumak. [s] Muslinden yapılan.

Muslindösuva [i] Tül gibi ince ve ipekli bir kumaş.

Musluk [i] Suyu istenildiği zaman kesmeğe yarıyan alet, burma.

Muş [i] Küçük vapur, küçük gemi, istimbot. Fare, sıçan.

Muşabak [s] Kafesli, kafes ve ağ şeklinde.

Muşamba [i] Üstü balmumu veya kavçukla kaplanarak su geçirmiyen kumaş. Yağmurluk. Çıbanların üzerine yapıştırılan ince kumaş, yakı. Döşeme üzerine yayılan mantarlı veya mantarsız kalın bir nevi kumaş.

Muşer [i] Marangoz ve çıkrıkçıların kullandığı iğri testere.

Muşikâf [s] İnceden inceye tetkik eden, müdekkik.

Muşikâfane [h] İnceden inceye tetkik ederek, müdekkikane.

Muşmula [i] Maruf meyva, beşbıyık. [c] Buruşuk ve abus.

Muşta [i] Yumruk. Konduracı ve pabuççu esnafının deriyi incetmek için kullandıkları madenî top.

Mut [i] Uğur, saadet, meymenet. Bedava. (Mutlara giden: Boşuna mahvolan).

Muta [s] Sözü dinlenen, itaat olunan.

Mûta [i] Veren, ita eden. Ba ; mutayat.

Muta [i] Bir cins siyah kuş.

Mutaassıp [i] Bir şeyi müdafaada ifrat ve inat gösteren. Din mes'elelerinde müsaadekâr davranmıyan.

Mutabakat [i] Uygunluk, muvafakat, uygun gelme.

Mutabık [s] Uygun, uyan, muvafık gelen.

Mutaf [s] Tavaf olunan, etrafı dolaşılıp dönülmüş.

Mutaf [i] Kıldan örülüp yapılmış şeyler. Bu gibi şeyleri yapan ve satan adam.

Mutahhar [s] Temizlenmiş, temiz. Mubarek, mukaddes.

Mutalebat [i] Talep olunan, istenen şeyler.

Mutallâ [s] Yaldızlanmış, yaldızlı.

Mutallâka [i] Boşanmış kadın, tatlik olunmuş zevce.

Mutantan [s] Tantanalı, debdebeli, gürültülü, azametli, gösterişli, alâyişli.

Mutarra [s] Zarafetli, kokulu, terütaze.

Mutasaddi [s] Bir işe girişen, teşebbüs eden, başlayan.

Mutasallif [s] Kendini beğenen, mütekebbir.

Mutasarrıf [i] Malik, sahip. Bir işi dileği gibi idare eden kimse. Eskiden vilâyetlerin ayrıldığı sancaklardan birini idare eden mülkiye memuru.

Mutasarrıflık [i] Bir

mutasarrıfin idaresi altında bulunan memleket. Mutasarrıf makam ve memuriyeti.

Mutasavver [s] Tasavvur edilmiş, zihinde kurulmuş. Mümkün, kabil, hatıra gelebilir.

Mutasavvif [i] Tasavvufun esrarına vâkıf olan kimse.

Mutat [s] Alışılmış, itiyat olunmuş, âdet edinilmiş. [i] Âdet, alışılan şey, huy.

Mutatabbip [s] Yalandan tabiplik taslıyan, kendini tabip gibi göstermek istiyen.

Mutavaat [i] Başeğme, itaat, inkıyat. Fikirlerde uygunluk, ittihat, birlik. Faili aynizamanda meful olan fiil.

Mutavvel [s] Uzun, uzatılmış.Tafsilâtlı,mufassal

Mutayat [i] Verilen şeyler, tetkik olunmak üzre verilen mevzular v.s.,doneler.

Mutayyep [s] Gönlü alınmış, tatyip edilmiş,memnun.Güzel kokular sürmüş.

Mutazallim [s] Haksızlık ve zulümden şikâyet eden, tazallüm eden.

Mutazammın [s]İçine alan, havi,

Mutazarrır [s] Zarar görmüş, ziyana uğramış olan.

Mutçu [s] Bedava geçinen.

Muteber [s] İtibarlı, muhterem, hatırısayılır. Sözü ve imzası makbul. Geçer, sayılır, makbul, hükmü olan. [i] İtibarlı ve nüfuzlu adam, ilerigelen, azadan.

Mutedil [s] Ne pek çok ne pek az, orta, itidalli. Yavaş, mülâyim, sert olmayan.

Mutedilâne [i] İtidal üzere, itidalle.

Mntekadat [i] İtikatlar, inanılan şeyler.

Mutekif [s] İtikâfa çekilen, bir yere kapanarak ibadetle meşgul olan.

Mutekit [s] İtikat eden, inanan. Dindar, itikat sahibi, akidesi sağlam.

Mutel [s] Alil, illet sahibi, illetli.

Mutemet [s] İtimat edilen, güvenilen, itimada şayan, sağlam, emin. [i] Devairde para işlerine bakan ve daire namına para tahsiline salâhiyettar olan kimse.

Mutemetlik [i] Mutemet vazife ve memuriyeti.

Mutena [s] İtinalı, ihtimamlı. Mühim, ehemmiyetli.

Muterif [s] Gizlemiyen, ikrar eden. İtiraf eden.

Muteriz [s] İtiraz eden müşkülât çıkaran, karşıgelen, muhalefet eden.

Muteriza [i] () işareti.

Mutesif [s] Doğru yoldan ayrılan, haksızlık eden.

Mutezil [s] İtizale çekilen, cemaatten ayrılıp bir kenara çekilen.

Mutezile [i] Kaderi inkar ederek ehli sünnetten ayrılan bir fırka.

Mutezir [s] Özür dileyen, itizar eden.

Mutfak, matbah [i] Yemek pişirilen yer.

Muthik [s] Gülünç, güldürücü, komik.

Muthikât [i] Güldürücü şeyler, gülmek ve eğlenmek için yapılan şeyler.

Muthike [i] Güldürücü oyun, komedya.

Muti [s] İtaat eden dinleyen. Birinin hükmü altında bulunan, tâbi.

Mutlak [s] Şartsız. Kayıtsız, serbest, müstakil. [h] Elbette, muhakkak, behemehal.

Mutlaka [h] Behemehal, elbette, herhalde.

Mutlakiyet [i] Doğrudandoğruya bir reis tarafından idare olunan devlet şekli. İstibdat.

Mutlu [s] Uğurlu, mes'ut, bahtiyar. (Ne mutlu!: ne saadet, ne bahtiyarlık!)

Mutmain [s] Kanaat kespetmiş, kanmış, emin, müsterih.

Muttali [s] Haberi olan, malûmatlı.

Muttariden [h] Bir düzüye, muntazaman.

Muttarit [s] Bir düzüye olan, muntazam, sıralı.

Muttasıf [s] İyi veya kötü bir sıfatı olan, şu veya bu tarzda sıfatlanmış olan.

Muttasıl [s] Bitişik, aralarında fasıla ve aralık olmayan, fasılasız. Ara vermeyen, aralıksız. [h] Aralık vermeden, mütemadiyen, bilâfasıla.

Muvacehe [i] Yüzleşme, yüzyüze gelme; karşıkarşıya. Karşı, mukabil.

Muvaceheten [h] Muvacehe suretile. Ba : muvacehe.

Muvafakat [i] Uygunluk, uyma, uygun gelme, münasip ve mutabık olan, mutabakat. Razı olan, müsaade etme, rıza gösterme. Uzlaşma.

Muvaffak [s] Meramına nail olmuş, muvafık bir netice elde etmiş.

Muvaffakıyet [i] Muvaffak olma, zafer, galibiyet, nailiyet.

Muvafık [s] Uygun, uyar, münasip, lâyık, mutabık.

Muvahhat [s] Tevhit edilmiş, bir ve tek haline konmuş, bire indirilmiş.

Muvahhiş [s] Korku veren, ürküten, alıklaştıran.

Muvahhit [i] Allahın birliğine inanan.

Muvakkar [s] Muhterem, mübeccel, muazzez.

Muvakkat [s] Süreksiz, geçici, daimî olmayan.

Muvakkit [i] Vakitleri ve bilhassa namaz vakitlerini tayin eden adam. Saniyeleri bile kaybetmeyen saat, kronometre.

Muvaneset [i] Ünsiyet, ülfet, dostluk, muhabbet, meveddet, samimî münasebet peyda etme. Vahşi hayvanın insana alışması, vahşeti gitme.

Muvare [i] Hareli ve menevişli bir cins kumaş.

Muvaredat [i] Bir memlektten gelen eşya ve eşhas.

Muvarede [i] Gelme. İki şairin biribinden haberi olmaksızın ayni beyti söylemiş olmaları.

Muvasala [i] Ulaşma, kavuşma, bitişme.

Muvasalat [i] Vâsıl olma, varma, yetişme, ulaşma, kavuşma.

Muvazaa [i] Bir mak-

sat tahtında kendini borç - lu gösterme. İki kişi aralarında birleşerek yalandan bir muamelede bulunmaları, sahte muamele.

Muvazaaten [h] Muvazaa suretile uyuşarak yalandan bir muamele ile

Muvazebet [i] bir işe sebat ve devamla çalışma, ikdam.

Muvazat [i] Muvazi olma. Karşılıklı olma.

Muvazene [i] İki şeyin ağırlıkça müsavi olması. Müsavat, muvazenet, denk gelme. Varidat ve masrafın birleşmesi. Uygunluk. Biribirini ifna eden kuvetlerin tesiri altında bir cismin sükûnet hali.

Muvazeneli [s] Uygun, denk. Muvazenesi yerinde.

Muvazi [s] Biri diğerinin karşısında ve aralarındaki açıklık her noktada bir olan (Hat veya satıh).

Muvazin [s] Ağırlıkta bir ve müsavi olan. Ahenktar, muvazeneli.

Muvazzaf [s] Bir vazife ve hizmeti olan, vazifedar, maaşlı.

Muvazzah [s] İzah olunmuş, mufassalan anlatılmış, açık, aşikâr.

Muveşşah [s] Süslenmiş, tezyin olunmuş.

Muvman [i] Hareket, kımıldama. Esham ve zahire fiyatlarının tahavvül ve tebeddülü. Faaliyet.

Muylu [i] Topun kundak üstünde hareketine hizmet eden ve iki tarafında bulunan maden parçası, top kulpu.

Muyluyatağı [i] Topun kundağa bindiği yerde kulpuna mahsus çukur oyuk.

Muz [i] Sıcak memleketlerde yetişen uzunca ve güzel kokulu yumşak bir meyva, bananes.

Muzaaf [i] İki kat, iki misli.

Muzaf [s] İzafe olunmuş, zam ve ilâve olunmuş, katılmış, mülhak. Bir mütemmim olan isim : Kitabın kabı gibi kap muzaf, kitap muzafıileyh)

Muzaffer [s] Galip, rakibine yahut düşmana karşı muvaffak olan.

Muzafferen [h] Muzaffer olarak, galibiyetle.

Muzah, mizah [i] Güldürüp eğlendiren şey. Şaka lâtife, eğlence.

Muzahame [i] Tehaccüm, izdıham.

Muzaheret [i] Yardım, muavenet.

Muzahir [s] Yardım eden, yardımcı.

Muzari [i] Hal ve istikbal sigası : alırım, gelirim gibi.

Muzat [s] Zıt, muhalif, tersine, karşıkoyan.

Muzayeka [i] Darlık, sıkıntı, parasızlık, yokluk, zaruret.

Muzekki [s] Tezkiye eden. Cenazenin başında ölünün ahvalini cemaatten sorup tezkiyede bulunan. Şehadeti kabul edilebilecek bir halde bulunduğnu ispat eden.

Muzi [s] Muzır, eziyet veren, inciten, zarar veren

Muz'iç [s] Taciz eden, usandıran, rahatsız eden.

Muzip [s] Azap veren, eziyet veren, takılan, takılmağı seven.

Muzıka, mızıka [i] Nefesle çalınır çalğı aletlerile davul, trampet v. s. den mürekkep çalgı takımı. Fanfar.

Muzır [s] Zararlı, zararı dokunan. Zarara sokan.

Muzlim [s] Karanlık, zulmetli. Kara, menhus. Şüpheli, meçhul, karanlık.

Muzmahil [s] Mahvolan, eseri kalmıyacak surette perişan olan.

Muzmer [s] Gizli, saklı, örtülü. İçinde gizli olan şey.

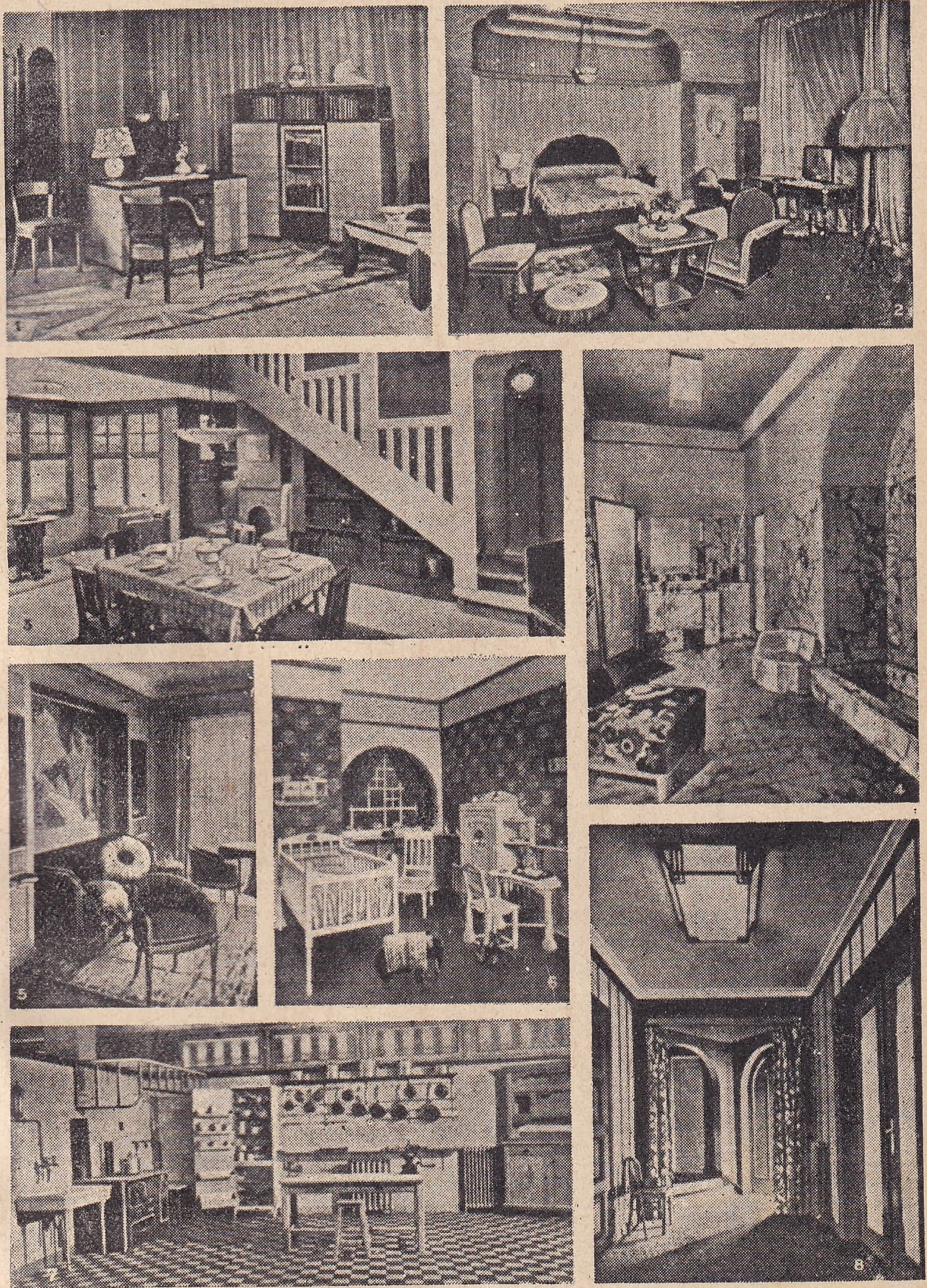
Muztar [s] Cebrolunan, mecbur, çaresiz kalıp başı sıkılmış olan.

Muztarip [s] Istırap içinde olan. Hasta, rahatsız. Meyus, kederli. Korku ile karışık bir sıkıntı içinde olan.

Mübadele [i] Tebdil etme, birile bir şey değişme, trampa.

Mübadil [s,i] Tebdil eden, birile birsey degişen. Mübadeleye tâbi olan kimse.

Mübahat [i] Öğünme, iftihar.

MOBİLYA

Mübahi [s] Öğünen, iftihar eden.

Mübalât [i] Dikkat, itina, ihtimam, çalışma.

Mübareze [i] Döğüşme, cidal, kavga, müsaraa, dü - ello.

Mübariz [s] Döğüşen, kavga eden, cidalci, düello eden, pehlivan.

Mübaşeret [i] Başlama, girişme, tutuşma, iptidar. Mücamaat.

Mübaşir [i] Mahkeme veya resmî bir dairenin emrini tebliğ eden memur, mahkeme celpnamelerini dağıtan kisme.

Mübayenet [i] İhtilâf, muhalefet, zıddıyet, ayrılık.

Mübayin [s] Başka türlü olan, muhalif, zıt.

Mübeccel [s]Ulu, muhterem, muazzez.

Müberra [s] Beri, müstesna, münezzeh.

Müberrit [s] Soğutan, serinleten, serin tutan. [i] Karlık.

Mübeşşer [s] Tepşir olunmuş, müjde verilmiş, iyi bir haberle sevindirilmiş.

Mübeşşir [s] Müjde veren, tepşir eden, iyi bir haber verip sevindiren.

Mübeyyin [s] Beyan eden, bildiren, açık ve aşi - kâr kılan.

Mübeyyiz [i] Yazıyı müsveddeden beyaza çeken kâtip.

Mübeyyizlik [i] Müsveddeleri beyaza çeken kâ - tibin işi.

Mübdi [s] İbda eden, yaratan, icat ve ihtira eden.

Mübin [s] Açık, aşikâr, vazıh.

Mübrem [s] Savulması mümkün olmayan, vukuu zarurî olan, elzem. Sağlam, muhkem.

Mücadele [i] Atışma. Cidal, kavga.

Mücahede [i] Uğraş - ma, ceht. Din uğrunda muharebe, cihat.

Mücahit [s] Çalışan. Din uğruna harp eden.

Mücamaa [i] Zevce ile birleşme, cinsî münase - bette bulunma, muamele.

Mücanebet [i] Sakın - ma, çekinme, içtinap, bir kenara çekilme, ihtiraz.

Mücavir [s,i] Komşu. Bir türbe veya mabet yanında uzlet ve itikâfa çekilen.

Mücaveret [i] Komşuluk. İtikâf. Ba: mücavir.

Mücazat [i] Ceza, bir kabahatten dolayı verilen ceza.

Mücbir [s] İcbar eden, zorlıyan.

Müceddeden [h] Yeniden, yeni olarak, yeni olmak üzre.

Müceddet [s] Yeni, henüz kullanılmamış.

Müceddit [s] Yeni haline koyan, yenileştiren, yeniletEN.

Mücef [s] Oyuk, içi boş. [i] Tohum içindeki boşluk.

Mücehhez [s] Noksanları ikmal olunarak hazırlanmış, teçhiz olunmuş, lüzumu olan şeylerle donanmış.

Mücellâ [s] Cilâlı, parlak.

Mücellet [s] Teclit olunmuş, dikilip kap geçirilmiş, ciltlenmiş kitap.

Mücellit [i] Kitapları dikip kaplıyan adam.

Mücellitlik [i] Kitapları ciltlemek san'ati, mücellidin iş ve meşguliyeti.

Mücerrebat [i] Denenmiş tecrübe olunmuş şeyler, görgü.

Mücerredat [i] Ruhanî ve manevî olan şeyler. Anlaşılması zor olan şeyler.

Mücerrep [s] Tecrübe olunmuş, denenmiş.

Mücerret [s] Yalnız, tek, münferit. Çıplak. Sâf, halis, karışık. olmayan. Evlenmemiş, bekâr. İtibarî, manevî. [h] Yalnız sırf, ancak.

Mücessem [s] Uzunluğu, genişliği ve derinliği olan. Cismi olan, vücutlü, gövdeli. [c] Tecessüm etmiş, manevî bir şey cisim haline gelmiş: namusu mücessem. gibi.

Mücevher [i] Elmaslı, elmasla donanıp tezyin olunmuş. Elmas.

Mücevherat [i] Elmas v. s, kıymetli taşlarla süs-

lenmiş şeyler, kadınların süs için kullandıkları altın ve kıymetli eşya.

Mücmel [s] İcmal ve hulâsa edilmiş, kısa, muhtasar.

Mücmelen [h] Kısa olarak, kısaca, az sözle.

Mücrim [s] Kabahatli, cürmü olan, cürüm ve kabahat işliyen. [ı] Bir cürüm ve kabahat işliyen. Bir cürüm ve kabahat işlemiş adam, suçlu.

Müçtehit [s] Ayet ve hadislerden ahkâm çıkarabilen.

Müçtemi [s] Toplu, toplanmış, bir araya gelmiş, birleşmiş.

Müçtemian [h] Cemaatle, hep birden, bir arada olarak, birlikte.

Müçtenip [s] İçtinap eden, çekinen, uzaklaşan, ihtiraz eden.

Müçter [s] Geviş getiren (hayvan).

Müdafaa [i] Bir hücum veya tecavüze karşıdurma, kendisini veya bir yeri koruma, dayanma.

Müdafi [s] Müdafaa eden, kendini korumak için karşıkoyan, dayanan.

Müdahale [i] Sokulma, karışma. Araya girme, tavassut.

Müdahene [i] Yüze karşı methetme, dalkavukluk.

Müdaheneci [s] Yüze karşı metheden, koltuk veren, dalkavuk.

Müdahin [i] Bir menfaat endişesile yüze karşı medihte bulunan, dalkavuk, koltukçu.

Müdara [i] Yüze gülme, düşmanlığını gizleyip zâhirde dostluk gösterme.

Müdavat [i] Hastaya bakıp ilâç verme, hastalığa karşı lâzımgelen tedabiri alma.

Müdavele [i] Alıp verme, çevirme, devrettirme, elden geçirme, taati.

Müdavemet [i] Devam etme, bir işe aralıksız çalışma, işine muntazaman gidip gelme, devam, sebat, ikdam.

Müdavi [s] Tevdavi

eden, bir hastaya bakan, ilâçlar tertip eden.

Müdavim [s] Devam eden, bir işe muntazaman giden ve aralıksız çalışan, sebatlı, devamlı.

Müddea [i] İddia olunan şey. Dava olunan şey.

Müddeayat [i] İddialar, iddia olunan şeyler.

Müddei [i,s] İddia eden, birşey talep eden. Davacı, mahkemeye giderek biri hakkında davada bulunan kimse.

Müddeiumumi [i] Mahkemede hukukuumumiyeyi müdafaa ile mükellef adliye memuru.

Müddet [i] Bir şeyin uzanıp sürdüğü zaman, imtidat. Zaman, vakit. Muayyen zaman, vade.

Müdebbir [s] Tedbirli, herşeyi düşünüp lâzımgelen tedbirleri ve tertibatı evvelden ittihaz eden, durendiş.

Müdebbirane [h] İşin sonunu düşünerek, tedbir ile.

Müdekkik [s] İnceden inceye arayan, tetkik eden, dikkatli.

Müdekkikane [h] Tetkik ve tahkik ederek, inceden inceye araştırarak.

Müdellel [s] Delilli, delil ile ispat olumuş.

Müderris [s] Darülfünunda ders veren vaya ders vermek hakkını haiz olan kimse, profösör. Ulemanın bir payesi.

Müderrislik [i] Darülfünun hocalığı.

Müdevven [s] Bir yere getirilip bir nizam ve tertibe konmuş,yazılmış, kaydedilmiş.

Müdevvenat [i] Yazılmış, tertip ve tanzim olunmuş şeyler.

Müdevver [s] Yuvarlak. Daire ve halka şeklinde.

Müdir, müdür [i,s] İdare eden, bakan, çeviren. İdareye muktedir. [i] Bir resmî daire veya müessesede işlere nezaret edip çeviren memur.

Müdiriyet [i] Müdürlük. Bir müdürün idaresi

altında bulunan daire veya müessese.

Müdrik [s] İdrak eden, anlıyan. Eren, yetişen. Kemal bulan. Bülûğa ermiş.

Müdrir [s] İdar getiren, idrar v. s. yi bol akıtan (ilâç).

Müdürlük [i] Müdür sıfat ve vazifesi.

Müebbeden [h] İlelebet, sonsuz olarak, ebede kadar. Ömrü oldukça,

Müebbet [s] Sonsuz, ebedî, daimî. Ömrün sonuna kadar süren.

Müeccel [s] Mühletli, peşin olmayan. Muaccel mukabili.

Müedda [i] Mana, meal, mefhum.

Müeddi [s] Sebep, mucip.

Müeddip [s] Terbiye eden, terbiyeci, edep öğreten.

Müekkel [s] Vekil edilmiş, vekil tayin olunmuş.

üekket [s] Sağlam, sağlaştırılmış, metîn. Tekit edilmiş, tekrar tenbih veya ihtar edilmiş.

Müekkil [s] Vekil eden, bir davası için birini vekil tayin eden.

Müekkit [s] Sağlamlaştıran, teyit ve tekit eden, tasdik eden. Tekrar eden, tekrar tenbih veya ihtar eden.

Müellef [s] Telif olunmuş, tahrir olunmuş, yazılmış. Birleş⁺irilmiş, bir yere getirilmiş

Müellefat [i] Telif olunmuş şeyler, eserler, kitaplar.

Müellif [i,s] Telif eden, kitap yazan, muharrir.

Müellim [s] Elem ve keder veren; hazin.

Müemmen [i] Emniyet altında bulunan, temin olunmuş.

Müennes [s] Dişi.

Müesses [s] Tesis olunmuş, temeli atılmış, bina olunmuş.

Müessesat [i] Müessesenin cem'i. Ba : müessese.

Müessese [i] Tesis olunmuş, kurulmuş, bina, daire. Herhangi bir maksatla çalışan bir şirket veya cemaatin bina veya bu işin heyeti umumiyesi. Cemiyet-

te yerleşip kök salan esas ve telâkkiler ; ahlâk, lisan v.s.

Müessif [s] Hüzün ve keder veren.

Müessir [s] Tesirli. Tesir eden, işliyen, hükmünü icra eden. Yertutan, din - lenen. Hüzün ve keder veren, teessürü mucip. Amil, fail.

Müessis [s] Kuran, vücude getiren, tesis eden. Temel atan, bani.

Müevvel [s] Tevil olunmuş, başka bir mana vere rek tefsir olunmuş.

Müevvil [s] Başka mana veren, tevil ve tefsir eden.

Müeyyet [s] Teyit ve tekit edilmiş, sağlam, kavi. Sağlamlaştırılmış. Muavenet edilmiş, yardım görmüş.

Müeyyit [s] Teyit ve takviye eden, sağlamlaştı - ran, yardım eden.

Müezzin, meyzin [i] Ezan okuyan adam.

Müfahham [s] Hürmete lâyık, mübeccel, muh - terem, muazzam.

Müfekkir [s] Düşünen, tefekkür eyliyen. Düşündüren.

Müfekkire [i] İnsanın düşünme kuvvet ve hassası.

Müferrih [s] Ferahlık veren, insanın içini açan, neşe veren. [i] Sıkıntıyı giderip ferahlık veren ilâç.

Müfessir [s] Tefsir eden açan, izah eden, tafsil eden.

Müfettiş [s] Teftiş eden tetkik ve tahkik eden. [i] Bir daire veya müessesede işlerin yolunda gidip git - mediğini, kavanin ve nizamatın tatbik edilip edilmediğini ve memurların mesai ve harekâtını tetkik ve teftişe memur kimse.

Müfettişlik [i] Müfettiş sıfat ve memuriyeti.

Müfit [s] Faydalı. Meramı iyice anlatan, ifade eden, manalı.

Müflis, müflüs [i] Ticarette ziyan edip borçlarını ödeyemiyen ve mevcut emvali hükûmet tarafından alacaklılara taksim olunan kimse. [s] İflâs etmiş, Parasız, züğürt, kokoz.

Müfredat [i] Toptan

bilinen bir şeyin ayrı ayrı tafsilâtı.

Müfret [i, s] Cemi mukabili, tek, yalnız. Basit, mürekkep olmayan. Yalnız bir insana veya bir şeye delâlet eden.

Müfrez [s] Bölünmüş. ayrılmış, toptan ayrılıp bir tarafa konmuş, ifraz edilmiş,

Müfreze [i] Askerî kıt'a.

Müfrit [s] İfrata varan, îfrat, aşırı, mubalâğalı.

Müfsit [s] Fesat katan, ifsat eden, bozan. Fenalaştıran, nifak koyan.

Mütehir [s] Öğünen, kurulan, iftihar eden.

Müftekir [s] Muhtaç, bir şeye ihtiyacı olan. Fakir, züğürt.

Müfteri [s] İftira eden

Müfteris [s] Yırtıcı.

Müfteriyat [i] İftira olunan şeyler, yalandan isnat olunan kabahatler, iftiralar.

Müfti [i] Şeriata ait işlere riyaset etmek vazifesile mükellef kimse.

Müftilik [i] Müfti sıfat ve memuriyeti.

Mühendis [i] Mühendis mektebi mezunu. Köprü, yol, bina v.s. plânlarını yapıp inşasına nezaret eden veya elektrik, makina, maden, su, betonarme işlerini iyi bilen adam.

Mühendisane [i] Mühendis mektebine eskiden verilen isim, mühendis yetiştiren mektep. Topçu mektebi.

Mühendislik [i] Mühendis olmak hali. Mühendis sıfat ve meşguliyeti.

Müheyya [s] Hazır, amade, hazırlanmış.

Müheyyiç [s] Heyecan veren, tehyiç eden heyecanlı.

Mühim [s] Ağır, ehemmiyetli, zihni işgal eden. Büyük, azîm. Lâzım, vacip,

Mühimmat [i] Harp için lâzım olan şeyler, cepane.

Mühimme [i] Ehemmiyetli ve ağır iş. Zihni meşgul eden şey.

Mühip [s] Heybetli.

Tehlikeli, korkunç, muhataralı.

Mühlet [i] Bir işi muayyen bir vakte tehir etme, vakit verme.

Mühlik [s] Teklikeli, korkunç. Helâk eden.

Mühmel [s] İhmal olunmuş, bırakılmış, bakılmamış, terkolunmuş, metruk. Manasız, saçma.

Mühmil [s] İhmal eden, bakmıyan, ihmalci, ehemmiyet vermiyen.

Mühre [i] Yuvarlak şey, topçuk. Camdan boncuk. Kâğıt ve deriye cilâ vermeğe mahsus denizböceği kabuğu veya billûr top.

Mührelemek [f] Mühre ile cilâ etmek, cilâlamak.

Mührelenmek [f] Kâğıt veya deri mühre ile cilâlanmak.

Mühreli [s] Mühre ile cilâlanmış, cilâlı.

Mühtedi [s] İhtida etmiş, islâm dinini kabul etmiş.

Mühür [i] Bir adamın veya bir daire ve müessesenin ismi mahkûk bulunan taş veya maden damga.

Mühürbent [s] Mühürlenmiş, mühürle kapanmış.

Mühürdar [i] Büyük bir dairede evrakı resmî mühürle mühürliyen kimse.

Mühürlemek [f] Mühür basmak.

Mühürlenmek [f] Üzerine mühür basılmak.

Mühürletmek [f] Mühür bastırmak.

Mühürlü [s] Mühür basılmış, mühürlenmiş.

Mühürmumu [i] Mektup zarfı v. s. üzerine eritilip üstüne mühür basmağa mahsus kırmızı v. s. renklerde bir madde.

Müjde [i] İyi haber, beşaret, sevinmeyi mucip haber. İyi bir haber getirene verilen bahşiş.

Müjdeci [s] İyi bir haber getiren, müjde veren.

Müjdelemek [f] Müjde vermek, iyi bir haber getirmek.

Müjdelik [i] İyi bir haber getiren adama verilen bahşiş, müjde.

Mükâfat [i] Bir hizmet veya iyiliğe mukabil verilen şey veya yapılan iyilik. İkramiye. Mekteplerde çalışkan talebeye verilen hediye veya takdirname.

Mükâfi [i] Müsavi, beraber.

Mükâleme [i] Konuşma, görüşme, müzakere. Lisan tahsili için iki lisan üzre hazırlanmış ufak cümleler.

Mükâtebe [i] Mektuplaşma, biribirine mektup yazma, muhabere.

Mükedder [i] Kederli, mahzun. Bulanık.

Mükellef [s] Külfetli, çok emek ve külfetle hazırlanmış, tantanalı, ihtişamlı, mükemmel. Bir vazife görmeğe veya vergi vermeğe mecbur olan.

Mükemmel [s] Kusursuz, tam, kemal bulmuş, kemale ermiş.

Mükerrem [s] Hürmet ve tazim edilen, muazzez, muhterem.

Mükerremen [h] Hürmet ve tazimle, ikram ve izaz ederek.

Mükerrer [s] Tekrar olunmuş, tekrar yapılmış, tekerrür eden.

Mükerreren [h] Tekrar tekrar, bir daha, tekrar olarak, birçok defalar.

Mükesser [s] Kırık, kırılmış, münkesir, parçalanmış.

Mükessif [s] Koyulaştıran, kesif bir hale koyan.

Mükessife [i] Buhar ve elektrik v. s. toplıyan alet.

Mükevven [s] Yapılmış, hâsıl olmuş, yaratılmış, halkedilmiş.

Mükevvenat [i] Mevcudat, mahlûkat. Yapılmış, vücudegelmiş şeyler.

Mükevvin [s] Yapan, hâsıl eden. Yaratan, halkeden.

Mükeyyifat [i] Sorhoşluk veren veya tiryakilik kabilinden olan şeyler.

Mükrim [s] İkram eden, ağırlıyan.

Müktesebat [i] İktisap olunan şeyler.

Müktesep [s] Kazanılmış, kazanılan, elegeçirilmiş,

Müktesip [s] Kazanan, iktisap eden.

Mülâbese [i] Münasebet, cihet.

Mülâbesesile [h] Sebebile.

Mülâhaza [i] İyice ve her ciheti düşünme, mütalea. Dikkatle bakma.

Mülâhham [s] Şişman.

Mülâkat [i] Buluşma, birleşme, görüşme. Gazete muharrirlerinin büyük ve tanınmış zevattan beyanat alması, enterviyö.

Mülâki [s] Buluşan, görüşen, kavuşan, rasgelen.

Mülâkkap [s] Lâkap verilmiş, lâkaplanmış, lâkaplı.

Mülâsık [s] Bitişik, yanyana, yapışık.

Mülâtafa [i] Şakalaşma, lâtife etme. Taltif, lûtuf ile muamele.

Mülâyemet [i] Uygunluk, muvafakat. Yumşaklık, yavaşlık. İnkıbazın zıddı.

Mülâyim [s] Uygun, muvafık. Yumşak, yavaş, sessiz. İnkıbazı olmayan.

Mülâzemet [i] Bir yere, bir işe sık sık gitme, devam etme. Bir memuriyete geçmek için bir daireye maaşsız olarak devam ve hizmet etme.

Mülâzım [i] Bir vazife veya işe girmek için iptida parasız olarak o vazifeye devam eden. Orduda zabıtlığın en küçük rütbesi ki birinci mülâzım ve ikinci mülâzım diye ikiye ayrılır.

Mülevven [s] Renkli. Boyalı, boyanmış.

Mülevves [s] Kirli, pis, murdar, bulaşık.

Mülevvin [s] Renk veren, telvin eden.

Müleyyin [s] Yumşadıcı, yumşaklık veren. [i] Pek hafif müshil.

Mülga [s] İlga edilmiş, feshedilmiş, kaldırılmış.

Mülhak [s] Katılmış, zam ve ilâve olunmuş. Tâbi, ait.

Mülhakat [i] Bir merkeze tâbi olan yerler. Zam ve ilâve olunmuş şeyler.

Mülhem [s] İlham olunmuş, kalbe doğmuş.

Mülhit [s] Allaha inan-

mıyan, dinsiz, imansız, münkir.

Mülhitlik [i] Dinsizlik, imansızlık, münkirlik.

Mülhiye [i] Bir sebze ismi.

Mülk [i] Birinin tasarrufu altında bulunan ebniye veya arazi. Bir hükümdarın hükmü altında bulunan yerler.

Mülkî [s] Memleket idaresi usulüne mensup ve müteallik. Askerî ve ilmî - nin gayrı.

Mülkiye [i] Memleketin idare işlerile uğraşan memurin sınıfı ve bu memurları yetiştiren mektep.

Mülkiyeli [s] Mülkiye mezunu.

Mülkiyet [i] Birinin mülkü olan ebniye ve arazinin hal ve sıfatı.

Mülteca [i] İltica olunan yer, melce.

Mülteci [i,s] İltica eden, sığınan, bir yere kaçıp himaye talep eden.

Mültefit [s] İltifat eden, iltifatçı. Kıymet ve ehemmiyet veren.

Mülteka [i] İki suyun birleşip kavuştuğu yer. İki yolun birleştiği yer, kavşak. Buluşulacak yer, randevu.

Mültemes [s] İltimas, olunmuş, rica ve ısrarla talep olnnan.

Mültemis [s] İltimas eden, birisi hakkında ısrarla ricada bulunan.

Mültezem [s] Terviç edilen, iltizam olunan.

Mültezim [s] İltizam eden, taraftarlık gösteren[i] Vaktile bir yerin aşar v. s. tahsilini kendi üzerine alan kimse.

Mülûkâne [h] Şahane. Hükümdara mensup ve müteallik.

Mülzem [s] Mübahasada iskât olunan, susturulmuş. Sükûta mecbur olan.

Mümanaat [i] Mâni olma, karşıdurma, muhalefet, razı olmama.

Mümarese [i] Alışıklık, el alışıklığı, meleke, yapa yapa elde edilen meharet.

Mümas [s] Temas eden, dokunan. [i] Bir daire veya

zaviyenin kavsine dokunup geçen ve onu kat'etmiyen hat.

Mümaselet [i] Benzeyiş.

Mümasil [s] Benzer, benziyen, gibi, kabilinden olan.

Mümaşat [i] Birlikte gitme, yoldaşlık. Uygunluk, uyma.

Mümbais [s] İlerigelen, zuhur eyliyen, bais olan.

Mümbit [s] Ekilen şeyi güzel yetiştiren, mahsuldar.

Mümessil [i] Aktör, temsil eden, benzeden kimse. Bir başkasının yerini tutan, bir şahıs veya devlete vekâlet eden, röprezantan. Bir gazete veya mecmuayı idare eden. Yenen şeyleri ete kana v. s. ye tahvil eden.

Mümeyyiz [s] Ayıran, tefrik eden. İyiyi kötüden ve doğruyu iğriden ayırıp farkeden. [i] Kalemde kâtiplerin yazılarını tashih eden memur. Mekteplerin imtihanlarında bulunarak talebeye sual soran ve not takdir eden kimse.

Mümin [s] İslâm dinine inanan, iman eden.

Mümkün [s] Kabil, olabilen, yapılabilen, imkânı olan.

Mümkünsüz [s] İmkânsız, gayrikabil.

Mümsik [s] Hasis, elisıkı, cimri.

Mümtaz [s] Diğerlerinden ayrılmış, imtiyazlı, faik. Hususî bir muamele veya idareye mazhar.

Mümtaziyet [i] Mümtazlık, imtiyaz. Hususî bir tarzda idare olunma.

Mümtazlık [i] Mümtaz olmak hali, mümtaziyet, imtiyaz.

Mümteni [s] Razı olmayan, imtina eden. İmkânsız, muhal, gayrikabil.

Mümtet [s] İmtidatlı, uzayan. Sürekli, devamlı, mütemadi.

Mümteziç [s] Karışan imtizaç eden. Uygun, imtizaçlı.

Mümza [s] İmzalanmış imzalı, imza olunmuş.

Mümzi [s] İmza eden, imzalayan, bir yere imzasını atan.

Münacat [i] Allaha yalvarma, niyaz. Cenabıhakka hitaben dua ve niyazda bulunan şiir.

Münadi [i] Tellâl.

Münaferet [i] Biribirinden nefret etme, sevişmeme.

Münafese [i] Biribirine haset ve rekabet etme.

Münafi [s] Uymaz, mugayir, muhalif, zıt.

Münafık [s] Araya nifak sokan, ikiyüzlülük eden.

Münafıklık [i] Nifak sokan adamın hali, ikiyüzlülük.

Münakasa [i] Alınacak veya yapılacak birşeyi en az para ile vermeğe veya yapmağa razı olma, ihale etmek üzre müsabakaya koyma, müzayedenin zıddı.

Münakaşa [i] Atışma, çekişme, mücadele, münazaa.

Münakeha [i] Nikâh kıyma, nikâh etme.

Münakis [s] Tersine dönmüş, çevrilmiş. Bir yere çarpıp geridönen, akseden. Parlak birşeye vurup zıyası veya resim ve şekli gelen veya görünen.

Münakit [s] Bağlı, bağlanmış. Resmen kabul olunmuş, resmen takarrür etmiş, tarafeynce imza edilmiş. Teşkil olunmuş, kurulmuş, teşekkül eden, içtima eden.

Münakkah [s] Soyulmuş, temizlenmiş. Mükemmelen telif ve terkip edilmiş (şiir, yazı). Tekrar gözden geçirilmiş, dikkatle tashih olunmuş. (Kitap).

Münakkaş [s] Nakışlı, resimli, tasvirlı, süslü.

Münasebat [i] İki devlet, heyet veya şahıs arasındaki rabıta ve muameleler.

Münasebet [i] Nisbet, uygunluk. Yakışma, liyakat. Alâka, mensubiyet. Vesile.

Münasafa [i] İki müsavi kısma bölme, yarı yarıya paylaşma.

Münasafeten [h] Yarıyarıya.

Münasip, minasip [s] Ba : Minasip.

Münatıf [s] Bir tarafa doğru dönen, iğilen, sapan.

Münavebe [i] Nöbetleşme, nöbetle iş görme.

Münavebeten [h] Nöbetle, sıra ile.

Münazaa [i] Kavga, cidal, mücadele, muhalefet, husumet.

Münazara [i] Usulü ve kaidesi dahilinde mubahasa, münakaşa, cidal.

Münazaunfih [s] Hakkında ihtilâf mevcut olan, davalı, kavgalı.

Münazil [s] Azlolmuş, mazul, memuriyetten çıkarılmış.

Münceli [s] Görünen, aşikâr. Parlayan, parlak.

Müncemit [s] Buz halinde olan, doumuş, donuk.

Müncer [s] Bir tarafa çekilip sürüklenen, sürülen. çekilen. Varıp nihayet bulan.

Müncezip [s] Cezbolunan.

Münci [s] Kurtaran, halâskâr.

Mündefi [s] Geçmiş, savulmuş.

Mündemiç [s] Giren, nüfuz eden. Bir şeyin içine sokulmuş, derç ve ithal olunmuş.

Münderiç [s] Dercolunmuş, sıkıştırılmış, yazılı.

Mündericat [i] Kitap, gazete v. s. nin muhteviyatı, içinde bulunan yazılar.

Münderis [s] Bozulup mahvolan, izi ve eseri kalmayan.

Münebbih [s] Uykudan kaldıran, uyandıran, ikaz eden. Dikkate sevkeden, dikkati celbettiren. Uykuyu kaçırıp, sinirleri tahrik eden, uyuşukluğu izale eden

Müneccim [i] Yıldızların ahval ve harekâtı fennile uğraşan adam. Yıldızların mevki ve harekâtından gûya ahkâm çıkaran remmal.

Münevver [s] Tenvir olunmuş. [c] Terbiye ve tahsil görmüş, malûmatlı, açık fikirli, elit, entellektüel.

Münevvim [s] Uyku veren, uyku getiren, uyutan.

Münevvir [s] Aydınlık veren, tenvir eden, nurlandıran.

Münezzeh [s] Uzaklaştırılmış. Beri, salim:

Münfek [s] Sökülmüş, kopmuş, ayrilmış, çıkmış.

Münferiç [s] Arası açık, geniş. (Zaviyei münferice : Doksan dereceden ziyade olan zaviye).

Münferiden [h] Yalnız, tek ve tenha olarak, kendikendine. Müçtemian mukabili.

Münferit [i] Yalnız, tek, tenha, ayrı, iltisak ve ihtilâtı olmayan. Elektriklendirilmek üzre ihtilâtı keşilmiş.

Münfesih [s] Fesholunmuş, mefsuh, mülga.

Münhal [h] Hallolunmuş, çözülmüş. Memuru bulunmayan, açık.

Münhani [s] İğri, kamburlu, kemerli, mukavves.

Münharif [s] Sapan, inhiraf eden, çarpık, sapa. Sıhhati bozulmuş. Hattı müstekimden ayrılan.

Münhasif]s] Daha mükemmel bir şeyin yanında sönük kalan. Arzın gölgesine girerek güneşin ziyasından kâmilen veya kısmen mahrum kalan [Kamer].

Münhat [s] Çökmüş çökük, çukur, alçak.

Münhedim [s] Yıkılmış, harap olmuş.

Münhemik [s] Fazla inhimaki olan, düşkün.

Münhezim [s] Bozguna uğramış, bozulmuş, mağlûp.

Münhezimen [h] Mağlûben, bozgun vererek.

Münif [s] Yüksek, âli.

Mün'im [s] İkram eden, ikramcı. Nimet veren, herkese yedirip içiren.

Münir [s] Ziya veren, nurlandıran, parlak.

Münkalip [s] Değişmiş, başka bir şekil ve surete girmiş.

Münkariz [s] Bitip tükenmiş, kökü kurumuş, mahvolmuş, arkası ve zürriyeti kesilmiş.

Münkasim [s] Taksim olunmuş, bölünmüş, ayrılmış.

Münkat [s] Muti, tâbi, itaat eden.

Münkazi [s] Hitam bulmuş, bitmiş, tükenmiş.

Münker [s] Reddolunan, kabul edilmiyen, kabule lâ-

yık olmıyan. Şeriatin tecviz etmediği.

Münkerat [i] Şeriatin menettiği şeyler.

Münkesif [s] Küsufa uğramış, tutulmuş.

Münkesir [s] Kırılmış. kırık parçalanmış. Kırgın, gücenik, mahzun, mükedder.

Münkeşif [s] Zâhir olmuş. meydana çıkmış, açık, aşikâr. Keşfolunmuş.

Münkir [s] İnkâr eden, kabul ve tasdik etmiyen, inanmıyan, imansız, dinsiz.

Münselip [s] Zorla alınan. Çalınmış, selboluumuş

Münşeat [i] Kaleme alınmış şeyler, yazılar, mektuplar v. s.

Münşerih [s] Açık, ferahlı, mesrur, rahat.

Münşi [i] Güzel yazan, muharrir, edip, nasir.

Müntakil [s] İntikal eden, geçen, kalan, mevrus

Müntakim [s] İntikam alan, intikamcı.

Müntakit [s] Tenkit eden, hataları bulup meydana çıkaran.

Müntefi [s] Fayda gören, kâr eyleyen, kazanan

Münteha [i] Son, uç, nihayet. Enson derece, enson yer.

Müntehabat [i] Seçilmiş eserler ve böyle eserlerden ibaret kitap. Şiir mecmuası.

Müntehap [s] İntihap edilmiş, seçilmiş. Farklı, müstesna, mümtaz.

Müntehi [s] Nihayet bulan, biten. Bir yere varıp öteye geçemeyen. En geride, nihayette olan, son.

Müntehil [i] Eser çalan, başkasının eserini kendi malı gibi gösteren kimse.

Müntehip [s] İntihap eden. [i] Meb'us intihabatında rey veren kimse.

Müntehir [s] Kendisini öldüren, intihar eden.

Müntesip [s] İntisap etmiş, alâka ve irtibatı olan.

Münteşir [s] İntişar etmiş, yayılmış, açılmış, dağınık, tabı ve neşrolunmuş.

Müntiç [s] İntaç ve tevlit eden, mucip, bais.

MİĞFER

Müntin [s] Pis, kok - muş, kokan, bozuk.

Münzevi [s] Bir tarafa çekilip kimse ile görüşmeyen.

Müphem]s] Belirsiz, iyi anlaşılmıyan.

Müphemiyet [i] İyi anlaşılmıyan şeyin hali, belirsizlik.

Mûpteda [i] Başlangıç.

Müptedi [s] Bir işe veya mektebe yeni başlayan, acemi.

Müptelâ [s] Düşkün, duçar, tutulmuş. Âşık, tutkun.

Müpteni [s] Kurulmuş, bina olunmuş, müesses. Müstenit.

Müptezel [s] İtibarsız, hakir, kıymetsiz, adi, hay - siyetsiz. Pek bol ve ucuz.

Müracaat [i] Geridön - me, avdet etme. Başvurma, danışma. Bir kitabın mün - deicatından veya bir şahıs ve heyetin yardım ve tavassutundan istifadeye baş vurma. Bir şahıs veya şeyi aramağa gitme.

Müracaatgâh [i] Müracaat olunacak, başvurulacak yer.

Müradif [s] Müteradif, başka bir kelime ile ayni manada olan.

Mürahik [i] Henüz balig olmayan çocuk.

Mürai [s] İkiyüzlü, riyakâr.

Mürailik [i] Riya, ri - yakârlık.

Müraiyane [h] İkiyüz - lülükle, riyakârane.

Mürasele [i] Mektuplaşma. Muhabere.

Mürdesenk [i] Kurşundan çıkan bir madde.

Mürdüm [i] Küçük ve siyah taneli bir cins erik.

Mürdümeriği [i] Re - çeli yapılan küçük ve siyah taneli bir cins erik, mür - düm.

Mürebbi [i, s] Terbiye eden, çocuğun talim ve terbiyesine bakan kadın veya erkek.

Müreccah [s] Tercih olunan, üstün tutulan.

Müreffeh [s] Bolluk içinde yaşayan, terfih olunmuş.

Müreffehen [h] Hiç sıkıntı çekmeksizin, bolluk-la, müreffeh bir surette.

Mürekkebat [i] Birkaç şeyin karışmasından hâsıl olmuş maddeler.

Mürekkep [s] Terkküp etmiş, iki veya daha ziyade şeyin karışmasından hâsıl olmuş. [i] Yazı yazmğa mahsus muhtelif renklerde boya.

Mürekkepbalığı [i] İstediği vakit siyah bir su salıvererek etrafındaki su - ları karartan ve eti yenen bir balık.

Mürekkepçi [i] Mürek-kep yapıp satan adam.

Mürekkeplemek [f] Mürekkep sürmek, mürek - keple karartmak.

Mürekkepli [s] Mürek-kep damlamış, mürekkep sürülmüş. İçinde mürkkep komağa mahsus yeri olan (mürekkepli kalem).

Mürekkeplik [i] Hok-ka, divit.

Müressem [s] Yazıl - mış, işaret olunmuş, çizil - miş. Resimli, resimlerle süslenmiş.

Mürettebat [i] Bir yer için ayrılmış asker v. s. Bir geminin zabıtan ve ef-radı. Tahsisat, tahsis olun-muş muayyen maaş ve ta-yinat.

Mürettep [s] Tertip olunmuş, sıraya konmuş, sıralanmış. Kurulmuş, icat olunmuş, yalandan tertip olunmuş. Tayin ve tahsis olunmuş, mahsus.

Mürettip [s] Tertip eden, kuran, hazırlayan. [i] Mat-baa harflerini yanyana dizip sütun tertip eden işçi, dizici.

Mürettiplik [i] Müret-tip olmak hali, mürettibin iş ve san'ati.

Mürevviç [s] Revaç ka-zandıran, geçiren, terviç eden. [c] İtibar veren, nü - fuz kazandıan, yürüten.

Müridane [h] Müride yakışır hal ve surette. Ba: mürit.

(İmlâ Lûgatı bu kelimeyi « muridane » şeklinde al - mıştır).

Mürit [i] Tilmiz. Tari - katte şeyhin veya mürşidin şakirdi.

Müritlik [i] Mürit ol - mak hali. Ba : mürit.

Mürsel [s] Gönderilmiş, yollanmış.

Mürsil [s] Gönderen, yollayan.

Mürşit [s] Doğru yol gösteren, irşat eden, kılavuz, rehber.

Mürt [s] Ölmüş, geber - miş [hayvan].

Mürteci [s] İrtica eden gerigiden. Terakkiye karşı-koyarak maziye merbut kalmak isteyen.

Mürtefi [s] Yüksek, yükselmiş.

Mürtekip [s] Rüşvet alan, rüşvetle iş gören. Haram ve kötü bir işi kabul ve icra eden.

Mürtesem [s] İrtisam etmiş, resmi çıkmış.

Mürteşi [s] Rüşvet ka - bul eden, rüşvetle iş gören.

Mürtet, murtat [s] İslâm dinini terkeden, baş-ka bir din kabul eden.

Mürur [i] Geçme, bir yerin bir tarafından girip öbür tarafından çıkma. Münkazi olma, geçme, gitme.

Mürurıye [i] Geçme hakkı, bir yerden geçmek veya eşya geçirmek için verilen para. Mürurtezkere-si; lesepase.

Mürurtezkeresi [i] Le-sepase. Bir yolcunun serbest seyahat etmesi için resmen verilen tezkere.

Müruruzaman [i] Bir davanın sukutuna se - bep olan kanunî müddet.

Mürüvvet [i] Yiğitlik, mertlik erkeklik. İnsanlık, insaniyet. Oğul veya kız yüzünden sevinç.

Mürüvvetli [s] İnsani-yetli, mürüvvetment.

Mürüvvetment [s]Mü-rüvvetli, insaniyetli.

Mürüvvetsiz [s[İnsa - niyetsiz.

Mürüvvetsizlik [i]İn-saniyetsizlik.

Mürver [i] Çiçekleri kurutup haşlanarak nezle için içilen maruf bir cins ağaç.

Müsaade [i] İzin, me - zuniyet. Yardım, muavenet.

Müsabaka [i] Yarış, rekabet, biribirini geçip yenmek için çalışma.

Müsabakat [i] Ba: Mü-sabaka.

Müsaferet [i] Misafirlik, mihmanlık.

Müsahele [i] Kolaylık ve yumşaklık gösterme.

Müsait [s] Elverişli, uygun, muvafik. Yardım eden.

Müsakkafat [i] Dam ile örtülü olan ev, dükkân v.s. Vakfın ebniye ve akardan ibaret iradı.

Müsalemet [i] Barışıklık, sulh.

Müsamaha [i] İhmal, tekâsül, gevşeklik. Aldırmama, görmemezliğe gelme.

Müsamahacı [s] Görmemezliğe gelen, aldırmayan. İhmalci, dikkatsiz, gevşek.

Müsamahakâr [s] Müsamahacı, ihmalci.

Müsamahakârane [h] Müsamaha ve ihmal ile, aldırmayarak.

Müsamere [i[Konser. eğlenti, gece eğlentisi·

Müsanede [i] Yardım, muavenet.

Müsaraat [i] Sürat gös termek, süratle teşebbüs etmek.

Müsattah [s] Yalnız satıhtan ibaret olan, mücessem olmayan.

Müsavat [i] Müsavi olma, beraberlik, farksızlık, tevazün.

Müsavi [s] Beraber, farksız, ayni hal ve derecede. [i] İki miktarın ayni kıymette olduğuna delâlet eden = işareti.

Müsebba [s] Yedili, yedi cüzüden mürekkep. Yedi ile darbolunmuş, yedi kat, yedi dıl'ı veya zaviyesi olan. Yedi köşeli. Yedi mısradan ibaret kıt'a.

Müsebbep [s] Sebebiyet verilip vücudegetirilmiş olan:

Müsebbip [s] Sebep olan, vücudegetiren, kuran.

Müsecca [s] Cümlelerin muayyen yerleri veya sonu kafiyeli olan nesir.

Müseccel [s] Sicille geçirilmiş, kaydolunmuş, kayitli.

Müseddes [s] Altılık, altılı, altı kısımdan mürekkep. Altı dıl'ı ve zaviyesi olan şekil. Altı mısradan mürekkep kıt'a.

Müsekkin [s] Teskin

eden, ağrı v. s. yi durduran, rahatlık veren, uyuşturan.

Müsellâh [s] Silâhlı, silâhlanmış.

Müsellâhan [h] Silâhlı olarak, silâhla.

Müsellem [s] Herkes tarafından kabul ve tasdik olunan. Kimse tarafından itiraz veya inkâr olunmayan.

Müsellemat [i] Herkesçe teslim olunan ret ve inkârı imkânsız şeyler.

Müselles [s] Üçlü, üç kısım. [i] Üç köşeli ve üç dılı ile çevrilmiş şekil. Üç defa kaynatılarak koyulaşmış şurup.

Müsellesat [i] Müselleslerin eşkâl ve kavaidinden ve bunlar vasıtasile mesaha usulünden bahseden ilim.

Müselsel [s] Biribirine bağlı olan, zencir gibi bağlı.

Müsemma [s] Bir ismi olan, tesmiye olunan.

Müsevvit [i] Başkası tarafından temize ve beyaza çekilmek üzre ilk yazıyı yazan adam, müsvedde yapan.

Müseyyebane [h] Kayitsizlikle, ihmalkârane.

Müseyyep [s] İşine dikkat etmez, ihmalci, kayitsiz.

Müseyyeplik [i] İhmalcilik, kayitsizlik.

Müshil [i] Amel ettiren ilâç, ishali mucip ilâç.

Müsin [s] Yaşli. ihtiyar, kocamış, geçgin.

Müskir [s] Sarhoşluk veren, sarhoş eden.

Müskirat [i] Sarhoşluk veren şeyler, rakı, şarap v.s.

Müskit [s] İskât eden, susturan, susmağa mecbur eden.

Müslüman [i] Müslim, islâm dininde olan kimse [c] Doğru, namuslu. Dindar.

Müslümanca [h] İslâm tarz ve usulünde. Doğru, namuskârane.

Müslim [s] Müslüman, mümin.

Müsmir [s] Yemiş veren. Mahsul veren, mahsuldar. Faydalı. Muessir, netice veren.

Müsnediileyh [i] Bir işi yapan, fail, amil. Bir cümle veya kazıyenin diğer cüzü.

Müsnet [s] Bir şeyin üstüne dayanmış.

Müspet [s] Delil gösterilmiş, sağlam, kavi. Menfi olmayan. Elektrikteki iki kuvvetten biri.

Müsrif [s] İsraf eden, boş yere sarfeden.

Müsrifane [h] İsrafla, müsriflikle.

Müstacel [s] Çabuk yapılması icap eden, aceleli.

Müstacelen [h] Çabuk olarak, acele ile.

Müstaceliyet [i] Acelelik, çabuk olmaklık.

Müstağfir [s] Günahlarının affini isteyen, töbe ve istiğfar eyleyen.

Müstağillât [i] Mahsulât. Müsakkafatın zıddı.

Müstağni [s] İhtiyacı olmayan, beri. Tokgözlü.

Müstağrak [s] Dalmış, daldırılmış, batmış, garkolunmuş.

Müstahber [s] Haber alınmış, duyulmuş, işitilmiş.

Müstahcer [s] Taş haline geçmiş, tahaccür etmiş.

Müstahdem [s] Hizmette bulunan, bir işte çalıştırılan.

Müstahfız [i] Kırk yaşını geçmiş olan vatandaşlardan teşkil olunan bir sınıf asker.

Müstahfızlık [i] Müstahfızların dahil olduğu askerî sınıf, müstahfız olmak hali.

Müstahak [i] Hakkedilen şey, bir insanın lâyık ve seza olduğu şey.

Müstahik [s] Lâyık ve şayan olan.

Müstahil [s] Mümkün ve kabil olmayan, imkânsız.

Müstahkar [s] Hakir, zelil, itibarsız.

Müstahkem [s] Muhkem, kavi, metîn, sağlam. Düşmana karşı müdafaa tertibatını haiz olan, istihkâmlı.

Müstahreç [s] Bir şeyden çıkarılmış, alınmış.

Müstahsen [s] Herkesin beğendiği, güzel, makbul.

Müstahsil [s] İstihsal eden, meydana yoktan bir şey çıkaran, hâsıl eden. Var olan bir şeyi işleten.

Müstahzar [s] Celbedilmiş, huzura getirilmiş. Hazırlanmış. Hatırda tutulan.

Müstahzarat [i] İcabında kullanılmak üzre evvelden yapılıp kapalı kutu veya şişeler içinde satılan ilâç.

Müstahzır [s] Celbeden, huzura getiren. Hazırlayan.

Müstait [s] İstidadı olan, kabiliyetli.

Müstakar [i] Karar kılınan yer, makar, merkez.

Müstakbel [s, i] Gelecek. Önde bulunan, ilerideki. Filin geleceğe ait sigası.

Müstakil [s] İstiklâl sahibi, bir yere tâbi olmayan. Başka bir şeyle veya yerle alâkası olmayan, ayrıca. [h] Ancak, sırf, mahza, mücerret.

Müstakillen[h]Müstakil olarak, hiçbir yere tâbi ve merbut olmadan. Bilhassa, sırf, mücerret.

Müstakir [s] Karar bulmuş, yerleşmiş.

Müstakriz [s] Borç para alan, istikraz eden.

Müstamel [s] Kullanılan, istimal edilen. Yeni olmayan, kullanılmış.

Müstamer [s] Muhacir yerleştirilerek imar edilmiş.

Müstamere [i] Muhacir ve ahali yerleştirilerek şenlendirilmiş ve mamur edilmiş memleket, koloni.

Müstamir [s] Mamur eden, şenlendiren, bir yere muhacir yerleştirerek orasını mamur eden.

Müstantık, müstentik [i] İstintak hâkimi, muhakemeden evvel maznunu istintak eden adliye memuru.

Müstantıklık [i] Müstantık sıfat, memuriyet ve vazifesi.

Müstarep [s] Araplaşmış.

Müstashiben [h] Yanına alarak, birlikte alarak.

Müstaship [s] Birini yanına alan, beraber götüren.

Müstear [s] Muvakkaten kullanılmak için alınmış, ariyet, iğreti.

Müstebat [s] İhtimal verilmeyen.

Müsteban [s] Şüphe bırakmayacak surette anlaşılan, zâhir, vazıh.

Müstebdil [ş] Değiştirilmiş.

Müstebidane [s] Müstebitçe, müstebide lâyık surette.

Müstebit [s] Kendi keyfine göre hareket eden. Bir şeyi kendine hasreden. Rey ve keyfinde müstakil bulunan.

Müstebitlik [i] Müstebit hal ve sıfatı.

Müstecap [s] Arzu ve talebi kabul edilen, kabul olunmuş.

Müstecir [s, i] Bir şeyi veya bir yeri kira ile tutan, kiracı.

Müsteciren [h] Kira ile, kiracı olarak.

Müsteclip [s] Celbeden, kendine doğru çeken.

Müstecmi [s] Toplayan, cem'eden.

Müsted'a [s] Talep olunan, rica olunan. İstida olunan.

Müstedam [s] Daima, baki, devamlı.

Müsted'ayat [i] İstida ile talep olunan şeyler.

Müsted'i [i] İstida eden kimse, resmî bir daireden istida ile bir şey talep eden kimse.

Müstefat [s] Anlaşılmış, münfehim. Kazanılmış, kâr-edilmiş.

Müstefit [s] İstifade eden, fayda gören, kazanan.

Müstefiz [s] Feyizlenen, feyzalan.

Müstefreşe [i] Bir metres gibi kullanılan cariye.

Müstehap [s] Sevilen, beğenilen. Farz ve vacipten gayri sevablı iş.

Müstehas [s] Toprağın altında kalıp saklanmış.

Müstehase [i] Toprak altında kalıp tahaccür etmiş hayvan veya nebat.

Müstehcen [s] Mayup, çok çirkin. Biedebane.

Müstehlik [s] Sarfeden, istihlâk eden, satın aldığı şeyi bizzat kullanıp sarfeden. Kahve, gazino ve lokanta gibi bir yerde yeyip içen.

Müstehzi [s] İstihza eden, eğlenen, herkesle eğlenmeği seven.

Müstehziyane [h] İstihza ile, eğlenerek.

Müstekim [s] Doğru, düz [c] Namuslu, afif, iffetli, mürtekip ve hilekâr olmayan.

Müstekreh [s] İğrenç, menfur, istikrah olunmuş.

Müstelzim [s] İcap ettiren, zarurî ve mecburî kılan.

Müstemi [s] Dinliyen, istima eden.

Müstemir [s] Sürekli, devamlı, musır. Muhkem, kavi, metîn, sağlam.

Müstemirren [h] Sürekli ve devamlı olarak, musırrane.

Müstemleke [i] Muhacir iskân ile imar edilmiş memleket, müstamere.

Müstenbat [s[İstinbat olunan, zımnen anlaşılan.

Müsteniden [h] Dayanarak, güvenerek, istinat ederek.

Müstenif [s] Davanın istinaf edilmesi için müracaatte bulunan.

Müstenit [s] Bir şeyin üzerine krulmuş, bir şeye dayanan, istinat eden.

Müstensih [s] İstinsah eden, yazılmış blr şeyin suretini çıkaran. [i] Hususî bir mürekkeple yazılmış bir şeyin müteaddit nüshalarını çıkarmağa yarayan bir alet.

Müstentik, mustantık [s] Ba : mustantık.

Müsterham [s] İstirham olunan, merhameti rica olunan. Yalvarılmış.

Müsterhi [s] Sarkık, düşük, gevşek, yumşak.

Müsterih [s] Rahat, endişesiz, gönlüferah.

Müsteskal [s] İstiskal edilen, ağır ve soğuklukla kabul olunan.

Müsteski [s] Karnına su dolmuş, istiska illetine tutulmuş.

Müstesna [s] Diğerlerinden farklı, kaideden hariç, başkasına benzemiyen. Emsalinden üstün, mümtaz. Fevkalâde.

Müstesnalık [i] Müstesna olmak hali. Ba : müstesna.

Müsteşar [s] Danışılan, kendisile istişare olunan. [i] Vekâlet veya sefaretlerde vekil ve sefirden sonra gelen zat.

Müsteşarlık [i] Müsteşar sıfat ve memuriyeti.

Müsteşfi [s] Şifa arayan, hastalığının devasını isteyen.

Müsteşrik [i] Şark milletlerinin tarih, edebiyat, lisan, ahlâk ve âdetlerini tetkik ile uğrasan âlim.

Müstetap [s] İyi, lâtif, güzel, makbul.

Müstetir [s] Saklı, gizli, örtülü.

Müstevcip [s] Lâyık, calip, kendi hakkında icap ettiren.

Müstevdi [s] Bir şeyi birine tevdi eden, bir emanet bırakan.

Müstevfa [s] Kâfi, dolgun. Tam, mükemmel.

Müstevi [e] Düz, hertarafı bir, doğru.

Müstevli [s] İstilâ eden, zapteden. Yayılan.

Müstezat [s] Artmış, ziyadeleşmiş. [i] Her mısraına onunla kafiyeli bir parça ilâve olunan şiir.

Müsvedde [i] Bir yazının en evvel yazılan şekli, tebyiz edilmeden evelki hali.

Müsyü [i] Fransızca efendi demek olup ecnebi isimlerin başına getirilir, efendi, efendim. (Yazıda kısaca ifade edilmek istenildiği vakit M. yazmak kâfidir.

Müşaare [i] İki şairin biribirine şiir söylemesi.

Müşabehet [i] Benzeyiş, benzeme.

Müşabih [h] Benzer, nazir, şebih.

Müşacere [i] Kavga, dövüşme.

Müşahedat [i] Görülen şeyler, meşhudat.

Müşahede [i] Gözle görme.

Müşahhas [s] Tecessüm ve temessül etmiş, şahıs haline girmiş. Tefrik ve temyiz olunmuş, muntazam. Nevi ve cinsi anlaşılmış, teşhis olunmuş.

Müşareket [i] Ortaklık, ortak olma, bir işte, başkalarile birlikte bulunma. Bir işin iki ve daha ziyade kimse arasında vukuunu gös -

terir fiil şeklidir : birleş - mek, dertleşmek gibi.

Müşarileyh [s] Kendisine işaret olunmuş, işaretle gösterilen, zikri geçen (Büyük rütbeli ve mevki sahibi kimseler için kullaılır.)

Müşaşa [i] Parıldayan, parlayan. Debdebeli, tan - tanalı.

Müşateme [i] Atışma, sövüşme.

Müşavere [i] Danışma, meşveret. İstişare, konsolto.

Müşavir [i] Yol gös - teren, kendisile danişilan kimse.

Müşavirlik [i] Müşa - vir sıfat ve vazifesi.

Müşebbeh [s] Benzeti - len, teşpih olunan.

Müşebbehünbih [s] Kendisine benzetilen.

Müşeddet [s] Kuvvet verilmiş, kuvvetli, muhkem. Şiddeti artmış, şiddetlen - miş, şiddet kespetmiş.

Müşeddit [s] Teşdit eden, kuvvet veren. Şiddet ve kuvveti arttıran, azdıran, azdırıcı, teşdidini mucip olan.

Müşekkel [s] Şekil ve kıyafeti yerinde, kılığı mükemmel olan.

Müşerref [s] Şereflen - miş, şerefli.

Müşerrih [s] Teşrih eden, anatomist.

Müşevveş [s] Karma - karışık, anlaşılmaz, meşkûk.

Müşevvik [s] Teşvik eden, gayrete getiren, arzusunu arttıran, muharrik.

Müşfik [s] Şefkatli, merhametli, acıyan. Muhabbetli, şefkatle seven.

Müşfikane [h] Merhametle, acıyarak, muhabbet ve şefkatle.

Müş'ir [s] Bildiren, ha - ber veren.

Müşiriyet [i] Müşür - lük. Ba: müşür.

Müşkül [s] Güç, zor, çetin [i] Engel, mania, halli zor iş.

Müşkülât [i] Müşküller, halli zor işler.

Müşkülpesent [s] Her şeye bir behane bulan, bir şey beğenmez, zor beğenir.

Müşrik [s] Allaha şerik koşan, kâfir.

Müştagil [i] İştigal e -

den, bir işle uğraşan, meş - gul.

Müştak [s] Başka bir kelimeden çıkmış.

Müştâk [s] Arzu ve iş - tiyak gösteren.

Müştehir [s] Meşhur, şöhretli, şöhret bulmuş.

Müşteil [s] İştial eden, tutuşan, ateş alan.

Müşteki [s] Şikâyet e - den, şikâyetçi.

Müştemelât [i] Bir şe-yin cami ve havi olduğu şeyler.

Müştemil [n] Bir şeyin içinde bulunan, bir şeyin havi olduğu, her taraftan saran, kavrayan.

Müşterek [s] Ortak, bir işe iştirak eden, iştiraki bu-lunan. Ortaklaşa kullanılan.

Müştereken [h] Or - taklaşa, birlikte.

Müşteri [i] Bir şeyi satınalmak için müracaat eden kimse. Bir tüccarla daima muamelede bulunan kimse. Güneşin etrafında dönen seyyarelerin en bü - yüğü.

Müşür [i] Orduda en büyük askerî rütbeyi haiz olan zat, mareşal.

Müşürlük [i] Müşür rütbesi, makam ve memu - riyeti, müşiriyet.

Müt'a [i] Fayda, men - faat.

Mütabaat [i] Tâbi olma.

Mütalea [i] Bir işi iyi-ce düşünme. Fikir, rey, mü-lâhaza. Okuma, tetebbü.

Mütareke [i] Muhare - benin iki tarafın muvafaka - tile tatili.

Müteaccip [s] Hayrette kalan, taaccüp eden.

Müteaddi [s] Tecavuz eden, mefulüne tecavuz e - den (fiil).

Müteaddit [s] Birden ziyade olan, çok, birkaç.

Müteaffin [s] Kokan, çürüyüp bozulan.

Müteahhir [s] Sonraya kalan, sonraki.

Müteahhit [s] Bi · işi üzerine alan.

Müteakıp [s] Biribirini takip eden, biribirinin ar - dından gelen.

Müteallik [s] Bir şeye mensup olan, taallûk eden, ait.

Müteammit [s] Bir işi evvelce niyet ederek kasten yapan.

Müteannit [s] İnat eden inatçı.

Mütearrız [s] Taarruz ve tecavüz eden, diğerinin hak ve hududuna geçen.

Müteassir [s] Taham - mülü güç ve zor olan, zahmetli, çetin.

Müteayyin [s] Tayin olunmuş, muayyen, mukarrer.

Müteazzi [s] Teazzi etmiş.

Müteazzım [s] Büyüklük satan, kurulan, kibirli, azametli.

Mütebadil [s] Nöbetle değişen, biribirinin yerine geçen. Karşılıklı.

Mütebahhir [s] İlmi derya gibi vâsi ve derin olan.

Mütebaki [s] Gerikalan, artan.

Mütebasbıs [s] Yaltaklanan.

Mütebayin [s] Biribirine zıt olan. Müşterek maksumualeyhleri olmayan.

Mütebeddil [s] Değişmiş, değişen, tebeddül eden.

Mütebellir [s] Tebellür eden. Billûr şekil ve suretine giren, billûrlaşan.

Mütebessim [s] Tebessüm eden, gülümseyen, gülen.

Mütebeyyin [s] Meydana çıkmış, ispat olunmuş.

Mütecanis [s] Bir cinsten olan, hemcins.

Mütecasir [s] Cür'et ve cesaret eden, pervasızca girişen.

Mütecavir [s] Civarda bulunan, komşu.

Mütecaviz [s] Tecavüzde bulunan, hücum eden, sarkıntılık eden. Geçen, aşan.

Müteceddit [s] Yenilenen, yeni haline giren, yeniden başlayan.

Mütecehhiz [s] Teçhizatı ikmal edilmiş, donanmış.

Mütecemmi [s] Toplanmış, birikmiş, yığılmış.

Mütecessim [s] Vücut peyda ederek mücessem görünen.

Mütecessis [s] Gizli şeyleri merak edip anlamağa çalışan, araştıran.

Mütecezzi [s] Parçalanan, eczaya inkisam eden.

Mütedahil [s] Biribirine girmiş, biribirine geçmiş, diğeri de işlemiş iken henüz tediye olunmamış.

Mütedair [s] Müteallik, dair.

Mütedavil [s] Geçen, kullanılan, tedavül eden.

Mütedenni [s] Gerigiden, gerileyen, tedenni eden.

Mütedeyyin [s] Dindar.

Müteehhil [s] Evlenmiş, evli.

Müteellim [s] Elem ve kedere tutulmuş, mahzun. Acıyan, ağrıyan.

Müteemmil [s] Düşünen, teemmül eden.

Müteenni [s] Düşünerek hareket eden.

Müteessif [s] Esef ve keder eden, mahzun, kederli.

Müteessir [s] Mahzun, mükedder, hissiyatına dokunmuş.

Müteezzi [s] Eziyet çeken, eziyet içinde bulunan.

Mütefavit[s] Aralarında fark bulunan, farkı olan.

Mütefekkir [s] Derin düşünen, dalgın.

Mütefennin [s] Fen tahsil eden, fenne aşina olan.

Müteferri [s] Bir asıldan çıkan, dal ve budak peyda eden, bir esasa dair ve müteallik olan.

Müteferrik [s] Biribirinden ayrılan, dağılan, perişan.

Müteferrika [i] Evvelden tayin edilemeyen ve ufak tefek masrafa karşılık olan para.

Müteferrit [s] Tek olan, eşi olmayan.

Mütefessih [s] Ayrılan, yerinden oynayan, bozulan.

Mütefevvik [s] Tefevvuk eden, üste çıkan, faik olan.

Mütegallibane [s] Mütegallibeye yakışacak surette, zorbalıkla.

Mütegallibe [i] Haksız olarak kuvvetle sözlerini geçirenler, zorbalar, asiler.

Mütegallip [s] Zabıt ve istilâ eden.

Mütegayyir [s] Bir halden bir hale geçen, değişen.

Mütehaccir [s] Taş haline geçmiş.

Mütehaddis [s] Vukua gelen, zuhur eden.

Mütehakkim [s] Hâkim ve âmir kesilen, hâhimlik takınan.

Mütehalif [s] Biribirine uymayan.

Mütehalik [s] Tehalükle bir işe girişen. Şiddetle arzu eden. Acele ve telâş eden.

Mütehalli [s] Tezyin olunmuş, donanmış, süslenmiş.

Mütehallik [s] Tabiatlenmiş.

Mütehammil [s] Dayanabilen, çekebilen, tahammül eden.

Müteharrik [s] Devir ve hareket eden, kımıldanan, oynayan.

Mütehassir [s] Hasret çeken, arzusuna nail olamayan.

Mütehassis [s] Hissi ziyade, pek duygulu olan.

Mütehassıl [s] Husulegelen, hâsıl olan.

Mütehassıs [s] Bir fen veya san'at veya ilmin yalnız bir şubesile meşgul olan, ihtısas sahibi.

Mütehaşi [s] Korkup çekinen.

Mütehaşşit [s] Tecemmü eden, bir harekette bulunmak üzre bir yerde toplanan.

Mütehavvil [s] Değişmiş, başka bir hal peyda etmiş. Çabuk değişen, mütelevvin.

Mütehayyil [s] Hayalâtla uğraşan, kuruntu kuran.

Mütehayyir [s] Hayrette kalmış, hayran, şaşmış, şaşırmış.

Mütehayyiz [s] Hususî bir mevkii olan, ehemmiyetli, nüfuzlu.

Mütehevvir [s] Hiddetlenmiş, gözüdumanlı, coşkun.

Mütehevvirane [h] Hiddet ve tehevvürle.

Müteheyyi [s] Hazırlanmış, hazır, amade.

Müteheyyiç [s] Heyecana gelmiş, coşkun, heyecanlı.

Mütekabil [s] Karşılıklı. Karşıkarşıya olan.

Mütekaddim [s] Önde bulunan, baştaki. Geçmiş, eski.

Mütekaddimin [i] Eski adamlar, kudema.

Mütekait [i] Tekaüde sevkedilmiş memur, hizmete kudreti kalmadığı halde eski hizmetlerine mükâfat olarak muayyen bir maaş alan kimse.

Mütekallis [s] Büzüşen, çekilip toplanan.

Mütekâmil [s] Tekâmül eden, kemale eren.

Mütekarip [s] Biribirine yakın, biribirine karip olan şeylerin herbiri.

Mütekarrip [s] Yaklaşan, yaklaşmağa çalışan.

Mütekarrir [s] Kararlaşan.

Mütekâsif [s] Kesafet peyda etmiş, sıklaşmış, koyulaşmış.

Mütekatı [s] Biribirini kat'eden, biribirinin üstüne geçen.

Mütekebbir [s] Kibirli, azametli, fodul.

Mütekeffil [s] Kefil olan, kefalet eden.

Mütekellim [s] Söyleyen, lâkırdı eden.

Mütelâki [s] Buluşmuş, kavuşmuş, ulaşmış.

Mütelâşi [s] Lüzumundan fazla ehemmiyet verip yapacağını şaşıran, telâş eden.

Mütelâtım [s] Biribirine çarpan, çarpışan, dalgalı.

Mütelehhif [s] Mahzun, mükedder, hasretkeş.

Mütelevvin [s] Renkli, boyalı. Birkaç renkli, alaca. Dönek, pek çabuk fikir değiştiren.

Mütelezziz [s] Lezzet alan, hoşlanan.

Mütelif [s] Muvafık, uygun. Ülfet ve ünsiyet peyda etmiş, anlaşmış, itilâf etmiş.

Mütemadi [s] Sürekli, devamlı.

Mütemadiyen [h] Sürekli ve devamlı olarak, muttasıl.

Mütemarız [s] Hasta-

lık taslayan, yalandan hasta olan.

Mütemeddin [s] Terakki ve temeddün etmiş medeniyet halinde yaşayan, medeni.

Mütemekkin [s] Sakin, mukim, etabli.

Mütemmim [s] İtmam eden, ikmal eden, bitiren (Mütemmim zaviye : Bir zaviyeyi 180 derece yapmak için ilâvesi lâzımgelen kavis vaya zaviye.

Mütemenna [s] Temenni olunan, dilenen, arzu olunan, istenilen.

Mütemerrit [s] Israr eden, inatçı.

Mütemevviç [s] Dalgalanan, dalgalı.

Mütenahi [s] Biten, nihayete eren, hitam bulan.

Mütenakıs [s] Azalan, gittikçe azalıp küçülen.

Mütenakız [s] Biribirini nakzeden, biribirini çürüten.

Mütenasip [s] Uygun ve muvafık olan, biribirini tutan. Aralarında muntazam bir nisbet bulunan.

Mütenavip [i] Nöbetle tekerrür ederek devam eden.

Mütenazır [s] Biribirinin karşısında bulunan.

Mütenebbih [s] Bir şeyden ders alıp aklını başına toplayan, uyanık, uyanan.

Müteneffir [s] Nefret eyliyen.

Müteneffiz [s] Sözügeçer, nüfuz sahibi.

Mütenekkir [s] Kıyafetini tebdil eden, tanınmayacak derecede değişen.

Mütenevvi [s] Türlü türlü, çeşit çeşit, muhtelif.

Mütenezzil [s] Tenezzül eden, düşüp alçalan.

Müteradif [s] Bir manaya gelen, manası bir olan.

Müterafık [s] Birlikte bulunan, arkadaşlık eden.

Müterakki [s] Terakki etmiş, ilerlemiş, yükselmiş.

Müterakim [s] Teraküm etmiş, birikmiş, toplanmış, yığılmış.

Müterassıt [s] Gözleyen, bekleyen, kollayan.

Mütercem [s] Tercüme edilmiş, bir lisandan başka bir lisana çevrilmiş.

Mütercim [s, i] Tercüme eden, bir lisandan bir lisana çeviren.

Mütereddi [s] Gerilemiş, ahlâkça bozulmuş, tereddi etmiş.

Mütereddit [s] Karar veremiyen, kararsız.

Müterekkip [s] İki veya daha ziyade cismin birleşmesinden hâsıl olmuş.

Müteressip [s] Teressüp eden, dibe çöken.

Mütereşşih [s] Tereşşüh eden, sızan, ter gibi çıkan.

Müterettip [s] Sıralanmış, sıra ve tertibe girmiş. Terettüp eden. İcap ve iktiza eden.

Mütesadif [s] Biribirine, rasgelen, tesadüf eden.

Mütesavi [s] Biribirine müsavi ve eş olan, biribiri kadar.

Müteselli [s] Teselli bulan, kederi dağılmış olan.

Mütesellim [s] Teslim edilen şeyi alan ve kabul eden.

Müteselsil [s] Biribirini takip eden, biribirinin ardından giden.

Müteselsilen [h] Biribirini takip ederek.

Müteşabih [s] Biribirine benziyen.

Müteşair [s] Şairlik iddiasında bulunan, şairlik taslayan.

Müteşebbis [s] Bir işe başlayan, bir işe girişen.

Müteşekki [s] Birine şikâyet eden, hoşnutsuzluk bildiren.

Müteşekkil [s] Herhangi bir şekli alan, teşekkül eden.

Müteşekkir [s] İyiliğin kıymetini bilen, iyiliğe karşı şükreden.

Müteşerri [s] Şeriate muvafık amel ve harekette bulunan.

Mütetebbi [s] Tetkik ve tetebbüde bulunan, araştıran.

Mütevafık [s] Biribirine uygun ve muvafık olan. Uyan.

Mütevahhiş [s] Ürkmüş.

Mütevakkıf [s] Bir şeye bağlı, vabeste. Ayni halde duran, tevakkuf etmiş. Duran, tevakkuf eden.

Mütevali [s] Tevali e - den, aralık vermeksizin de-vam eden.

Mütevaris [s] Miras kalan, irsen geçen.

Mütevassıt [s] Araya giren. Orta halde olan, ikisi ortası, orta.

Mütevatir [s] Ağızdan ağıza yayılan, rivayet kabi-linden dolaşan.

Mütevattın [s] Tevat-tun eden, yerleşen, yerleş - miş.

Mütevazi [s] Biribirine karşı ayni açıklık ve mesa-fede ve asla birleşmiyerek uzanan.

Mütevazı [s] Tevazu sahibi, alçakgönüllü.

Mütevazin [s] Ayni sıklet ve ayni kıymette o - lan, tevazün eden

Müteveccih [s] Biri-ne teveccühü olan. Yo - la çıkan, teveccüh eden, yol-lanan, hareket eden, yüzü - nü bir tarafa tevcih eden.

Müteveffa [s] Vefat etmiş, merhum.

Mütevehhim [s] Ev - hamlı.

Mütevekkil [s] Allaha tevekkül eden.

Mütevellit [s] Doğan, tevellüt eden. İlerigelmiş, hâsıl olmuş.

Müteverrim [s] Ve - remli, verem hastalığına tu-tulmuş.

Müteyakkız [s] Uyanık, uyanmış. Gözüaçık, basiretli.

Müteyemmen [s] U - ğurlu, kutlu, mubarek, mes'ut, bereketli.

Müteyemminen [h] Uğurlu olarak.

Mütezaif [s] Kendi misli veya bır misli kadar artan.

Mütezat [s] Biribirine zıt ve muhalif olan.

Mütezayit [s] Artan, çoğalan.

Mütezebzip [s] Müte-reddit, kararsız, tezebzüp içinde.

Mütezellil [s] Zillete katlanan, alçaklanan, tenez-zül eden.

Mütezelzil [s] Sarsılan, oynayan, sallanan.

Mütezevviç [s] Nikâh ile almış olan, zevce edinen.

Müthiş [s] Dehşetli, dehşet veren, urkütüp korkutan.

Müttaki [s] Haramdan sakınan.

Müttefik [s] İttifak eden, uyuşan.

Müttefikan [h] İttifak ederek, hep birlikte.

Müttehaz [s] İttihaz olunmuş. Kabul edilen, kullanılan.

Müttehem [s] Kendisinden şüphe olunan, kendisine bir cürüm ve kabahat isnat olunan, kabahatli, töhmetli.

Müttehiden [h] Beraber olarak, birlikte.

Müttehit [s] Birleşmiş, ittihat etmiş.

Müttekâ [i] Daynılacak alet. Yastık.

Müvelledat [i] Doğmakla vücudegelmiş insanlar ve hayvanlar. Muayyen bir zamanda doğan insanlar.

Müvellet [s] Doğmuş, doğma. İki cinsin birleşmesinden husulegelmiş.

Müvellidülhumuza [i] Teneffüs ve ihtirakta mühim bir amil olan renksiz ve kokusuz ve havanın beşte birini işgal eden bir gaz; oksijen.

Müvellidülma [i] Müvellidülhumuza ile birleşerek su yapan, havadan on dört defa daha hafif bir gaz, idrojen.

Müvellit [s] Doğurtan ebe. Hâsıl eden, husulegetiren.

Müverrah [s] Tarihli, tarihi atılmış.

Müverrih [i] Tarihe ait kitap yazan adam.

Müvesvis [s] Vesveseci, kuruntuya tutulmuş, meraklı.

Müvezzi [s] Tevzi eden, dağıtan. [i] Posta mektup ve gazetelerini dağıtan memur. Sokaklarda gazete satan adam.

Müzahrefat [i] Pislik, murdarlık, süprüntü, çerçöp.

Müzakerat [i] Müzakerenin cem'i, görüşmeler.

Müzakere [i] Görüş -

me, bir iş hakkında karşılıklı olarak fikir beyan etme. Bir heyetin karar vermezden evvel görüşmeye çekilmesi. Talebenin dersi kendi aralarında tekrarlamaları.

Müzakereci [i] Mektepte talebenin ders müzakeresine yardım eden kimse.

Müzayede [i] Bir şeyi en fazla fiyat verene satmak üzre satılığa çıkarma, mezat, artırma.

Müzdahim [s] Pek sık yığılmış, kalabalıklı.

Müzdat [s] Artmış, çoğalmış, ziyadeleşmiş.

Müze [i] Eski ve kıymetli eserlerin teşhir edildiği yer. İlmî, tarihî, san'ate ait eserlerin teşhir edildiği yer.

Müzebzep [s] Tereddüt içinde olan, karar veremeyen. Elinden iş gelmez, mızmız.

Müzehhep [s] Yaldızlanmış, altın yaldızlı.

Müzehhip [i] Kitapları altın yaldız ile yaldızlıyan san'atkâr.

Müzehhiplik [i] Kitapları yaldızlamak san'ati, yaldızcılık.

Müzekker [s, i] Erkek. Müennes mukabili.

Müzekkere [i] Bir iş hakkında bir yere takdim olunan kâğıt, küçük takrir, tezkere. Lâf tutmaz adam.

Müzevvir [s] Yalancı, dolandırıcı, tezviratla dolap çeviren.

Müzevvirane [h] Yalancılıkla, tezviratla.

Müzevvirlik [i] Yalancılık, tezviratçılık.

Müzeyyel [s] Zeyilli, ilâveli, eklemeli, altına zeyl olarak cevabı yazılmış.

Müzeyyelen [h] Zeyl suretile, altına cevabı yazılarak.

Müzeyyen [s] Tezyin olunmuş, bezenip süslenmiş, donanmış.

Müzik [i] Bir yaşında dana. Musiki.

Müzmin [s] Üstünden zaman geçmiş, yerleşmiş, kronik.

N

N [i] Türkçe alfabenin on altıncı ve sadasızların on ikinci harfidir.

Na [e]Nefiy edatıdır, iptidasına geldiği kelimeyi selbî bir hale getirir: Tamam. Natamam gibi.

Na [h] Al, işte. Na bir tane daha gibi.

Nabeca [s] Yerinde olmayan, lâyıksız olan, yolsuz, münasebetsiz.

Nabedit [s] Gözükmez olan, meydanda olmayan, kaybolan, ortadan kalkan.

Nabekâr [s] İşe yaramaz, boş. Haylâz, tembel.

Nabit [s] Biten, yeşerip yerden çıkan, filizlenen, neşvünema bulan.

Nabız [i] Atan, vuran damar, tıp tıp hareket eden damar. Bilek damarı.

Nabut [s] Bulunmayan, yokolan, mevcut olmayan, madum, nayap.

Nacak [i] Arkası tokmaklı büyük balta.

Nacar [i] Dülger.

Naci [s] Kurtulmuş, selâmet bulmuş.

Naçar [s] Çaresi olmayan, çaresiz, mecbur. Muztar. Biçare, zavallı.

Naçiz [s] Hiç hükmünde olan, lâşey mesabesinde olan. Âciz, hakir.

Naçizane [s] Laşey mesabesinde olarak, hakirane, acizane.

Nadan [s] Bilmez, cahil, kaba, nobran, terbiyesiz.

Nadanlık [i] Bilmemezlik, cehalet, nobranlık, kabalık.

Nadas [i] Tarlayı temizleyip otlarını kurutmak için önceden sürüp temizleme, ekine hazırlama.

Nadide [s] Görülmemiş, görülmedik, emsalsiz, misli pek az bulunur. Pek seyrek ve kıymetli.

Nadim [s] Pişman olan, yaptığına yüreği yanan.

Nadir [s] Az bulunur.

Pek az tesadüf edilir. Pek seyrek.

Nadire [s] Ba. Nadir.

Naehil [s] Ehil ve erbap olmıyan.

Nafaka [i] Sırf yemek için lâzım olan para veya eşya. Bir yetime veya muhtaca geçinmek için servet sahibi olan akrabası tarafından hâkimin emrile tahsis olunan yiyecek parası.

Nafi [s] Faideli, menfaatli, kârlı. Yarar.

Nafia [i] Yollara, köprüler ve sair umumî men - faat işlerine bakan resmî daire, yollar idaresi [s] Nafi ve faydalı şeylere ait ve müteallik.

Nafile [s] Faydasız, boş, beyhude, vahi. [h] Boşuna, beyhude yere.

Nafiz [s] Delip geçen, işleyen. Tesir eden, hükmü, sözü geçen.

Naftalin [i] Maden kömüründen çıkan beyaz bir madde ki kokusundan güve kaçar.

Nagâh [s] Vakitsiz, münasip zamanda olmayan. Ansızın, birdenbire. Beklenmediği anda.

Nagehan [s] Ansız, gayrimuntazar, beklenmeyen vakitte.

Nagehanî [s] Bak : nagehan.

Nağış [i] Ba: Nakış.

Nağme [i] Ezgi, avaz, makam, ahenk.

Nahif [s] Arık, zayıf, lâgar, bir deri bir kemik kalmış.

Nahiflik [i] Arıklık, zayıflık, lâgarlık.

Nahit [i] Oyma, yontma.

Nahiv [i] Kelimelerin biribirine raptile kelâm teşkilinden bahseden maruf ilim.

Nahiye [i] Yan, taraf, kenar. Civar, havali. Bir mudür idaresinde tam hü - kûmet teşkilâtını havi bü - yükçe bir veya birkaç köyden mürekkep idare.

Nahoş [s] İyi ve makbul olmayan. Çirkin, hoşa gitmeyen.

Nahvet [i] Kibir, gurur, hodbinlik, tefahhur.

Nahvî [s] Nahiv ilmi-

ne mensup ve müteallik.

Nail [s] Muvaffak olan, elde eden, muzaffer, kazanan, yetişen.

Nailiyet [i] Nail olma, nail olmaklık.

Naim [s] Uyuyan, uykuda olan.

Naime [s] Yumşak, kemiksiz. Kemiksiz hayvanlar.

Naip [s] Vekil, kaymakam, birinin işini ve bilhassa bir resmî işi vekâleten gören adam. Hâkim.

Nak [i] Li, lû gibi sıfat teşkil eden bir edat. Elemnak: elemli gibi.

Nakabil [s] Kabil ve mümkün olmayan, muhal. Kabiliyet ve istidadi olmayan, kabul etmez, imkânsız.

Nakarat [i] Şarkı bentlerinin sonunda tekerrür eden beyit veya mısra. Herşeyde tekerrür eden, tekrar söylenen veya yapılan söz veya hareket.

Nakibüleşraf [i] Eşrafın işlerine nezaret eden memur ki vaktile şeyhulisşlâmdan sonra gelirdi.

Nâkil [s] Taşıyan, bir yerden bir yere götüren. Hararet, elektrik gibi kuvvetlerin geçmesine müsait olan herhangi bir cisim.

Nakil [i] Taşıma, bir yerden başka bir yere götürme.

Nakiliyet [i] Nâkil olma. Bir yerden diğer yere nakletmek hassasına malik olma.

Nakisa [s] Ba : Nakıs.

Nakit [i] Para, sikke, meskûkât. Meskûk mal ve servet. Peşin para.

Nakiza [i [Mübyain ve muhalif olan şey, zıt iş.

Nakır [i] Oyma, hâk, tıraş etme; taş, mermer ve saireyi oyarak heykel gibi şeyler yapma. Heykeltıraşlık, taş oymacılığı.

Nakıs [s] Eksik, kusur, kusurlu, tam ve mükemmel olmayan, noksan. Ayıp ve kusurlu. Hesapta tarh ameliyesinde kullanılan(—) işareti.

Nakış [i] Resim, tasvir, suret. Bina, duvar ve tavanlarına yağlı veya sulu boya ile yapılan resimler ve çiçekler. Sırma ve ipekle kumaş ve saire üzerine işleme.

Nâkız [s] Nakzeden bozan.

Nakız [i] Bozma, çözme, kırma, halel verme, bir aktin hükümden iskatı.

Nakkare [i] Davul gibi eski bir çalgı, vaktile beygir, deve ve sair hayvanlara yüklenip çalınan büyük dümbelek.

Nakkarhane [i] Vaktile resmî ve askerî muzıka takımına verilen isim. Çalgı takımı ve yeri. Mehterhane.

Nakkaş [s] Bina ve saîrenin duvar, tavan ve sairesini resimler ve çiçekler yaparak süsleyen san'atkâr.

Nakkaşlık [i] Ebniye boyamak san'atkârlığı.

Naklen [h] Rivayet ve hikâye yolu ile, ağızdan ağza geçerek, işiderek.

Nakletmek [f] Bir yerden bir yere götürmek, taşımak. Göçetmek, yer değiştirmek, taşınmak. Suretini çıkarmak, aynını almak. Hikâye etmek, bir vak'ayı söyleyip anlatmak. Bir dilden diğer dile çevirmek.

Naklî [s] Nakle mensup ve müteallık. Nakil ve rivayete müstenit olan.

Nakliyat [i] Taşıma ve göç işleri. Nakil ve rivayetle bilinen şeyler. Hikâyat kabilinden olan şeyler.

Nakliye [i] Eşya ve mühimmat nakil ve taşıma işi. Nakil ve taşıma masrafı. Nakil ve taşımaya mahsus gemi ve sair vesait.

Nakten [h] Meskûkât halinde, nakit olarak, para olarak.

Naktî [s] Nakte, peşin paraya müteallik.

Nakus [i] Kilise çanı.

Nakzen [h] Hüküm ve kararı bozularak, Akit ve ahit çözülerek, hükümsüz haline getirilerek.

Nakzetmek [f] Çözmek, kırmak, hükmünü bozmak. Akit ve vadi keenlemyekün haline koymak.

Nal [i] At ve sair hayvanların ayağına mıhlanan maruf demir, takav.

Nalbant [i] Hayvanların ayaklarına demir mıhlıyan adam, takavcı. Hayvan hastalıklarından biraz anlıyan san'atkâr.

Nalbantlık [ı] Hayvan ayaklarına demir mıhlamak san'ati, takavcılık, yarım baytarlık.

Nalça [i] Kaba kundura, çizme vesairenin altına, fazla dayanması için takılan demir.

Nale [i] İnleme, inilti, figan, enin.

Naliş[s]İnilti, figan, nale.

Nalın [i] Meşin tasmalı tahtadan maruf ayakkabı, takonya.

Nalıncı [i] Bu tahta ayakkabını yapan ve satan adam.

Nalıncıkeseri [i] Yapılışına nazaran bütün yongayı işçinin önüne topladığı için mecaz olarak hep kendi menfaatini düşünen adam manasına kullanılır.

Nallamak [f] Hayvanın ayağına nal vurmak.

Nallanmak [f] Nal mıhlanmak.

Nallatmak [f] Nal taktırmak.

Nam [i] At, isim. Şan, şöhret. Adres. Vekâlet, yerine.

Namahdut [s] Hat ve sınırı olmayan, pek geniş, sonsuz, payansız, kenarsız.

Namahrem [s] Aralarında kanunen izdivaç caiz olmayanlar.

Namahremlik [i] Mahrem olmamaklık.

Namalûm [s] Bilinmiyen, malûm olmayan, meçhul olan.

Namaz [i] Maruf islâm ibadeti, salât.

Namazgâh [i] Bir köy ve kasabanın civarında bütün ahalinin toplanarak bayram, cuma gibi namazları eda etmelerine mahsus düz ve açık yer. Yol kenarlarında yolcuların namaz kılmalarına mahsus bazı hayır sahipleri tarafından vakıf ve terkedilen yer.

Namdar [s] Meşhur, namlı, şöhretli.

Name [i] Mektup, muhabbetname, risale.

Namert [s] İnsaniyetsiz, leim. Korkak, alçak.

Namertlik [i] İnsani - yetsizlik, mürüvvetsizlik. Korkaklık, cebanet.

Nami [s] Neşvünema bulan, yerden biten.

Namiye [i] Neşvünema bulmak hassası.

Namizaç [s] Hasta, keyifsiz, mariz.

Namizaçlık [i] Keyifsizlik, hastalık, maraz.

Namkör [s] Ba : Nankör.

Namlı [s] İsmi tanınmış, meşhur, şöhretli, namı yayılmış.

Namlu [i] Tüfek kılıç v. s. demiri.

Namus [s] Irz, edep, ismet, iffet, istikamet.

Namuskâr [sl Edepli, iffetli, müstekim.

Namuslu [s] Ba: Namuskâr.

Namussuz[s] Irz ve edebi olmayan. İffet ve istikametten mahrum. Sözüne emniyet ve itibar olunamaz.

Namütenahi [s] Sonu ve nihayeti olmayan, hatsiz ve payansız, bitmez ve tükenmez.

Namzet[i] İzdivaç için biribirine nişanlı olanların herbiri. Bir vazifeye, bir memuriyete tayini mütasavver olan. Orduda zabit vekilinin dunundaki rütbe.

Namzetlik [i] Nişanlılık, yavukluluk. Bir işe tayine hazır edilmeklik.

Nane [i] Yemekte kullanılır güzel kokulu maruf bir ot.

Nanemolla [i] Pek kısa boylu ve tiryaki kıyafetli, herşeyden ürken, elinden bir şey gelmez adam.

Nankör [s] Tuz ekmek hakkı bilmez, nimeti inkâr eden.

Nanpare [i] Ekmek parçası. [c] Taayüşe medar olan hizmet ve memuriyet.

Nanzuk [i]Tülbent cinsinden pamuk kumaş.

Nar [i] Maruf meyva. Ateş. Dert, elem, yakıcı şey.

Nara [i] Bağırma, çağırma, haykırma, heyy diye uzun ve yüksek sesle haykırma. Eski tulumbacıların

yangına giderken bağrışmaları.

Narcıl [i] Hindistancevizi.

Nardenk [i] Maruf ekşi pekmez-

Nardin [i] Bir çiçek ismi.

Nargile [i] Tümbeki içtikleri maruf şişe ile marpuçtan ibaret takım.

Narin [s] İnce, zarif, nazik, kaba olmayan.

Narinlik [i] İncelik, zariflik, naziklik.

Nark [i] Zarurî ihtiyaç olan şeylere hükûmet tarafından konulan azamî paha, resmî fiat.

Narkotik [i] Uyutucu ilâç, muhaddir.

Nas [i] İnsanlar, halk, umum, âlem.

Nasbetmek [f] Dikmek, saplamak, rekiz. Koymak, tayin etmek, kayırmak.

Naseza [s] Lâyık olmayan.

Nasih [s] Lağiv ve iptal eden. Bir kitabın bir nushasını yazan.

Nasihat [i] Öğüt, vaız. Akıl öğretme.

Nasip [i] Hisse, pay, kısmet, kader, müyesser.

Nasıh [i] Öğüt veren, nasihat eden.

Nasıl [h,s] Suale delâlet eder, nice, ne gibi, ne türlü, ne cins, ne yolda.

Nâsır [s] Yardımcı, nusret eden.

Nasır [i] Elde ve ayakta çok işlemeden veya dar ayakkabı giymekten hâsıl olan sertleşmiş deri.

Nasırlı [s] Çok ve katı işlerde çalışmaktan ve dar ayakkabı giymekten derisi kalın ve sertleşmiş veya ötesinde berisinde sert düğmecikler peyda olmuş el ve ayak.

Nasırlanmak [f] Nasır peyda etmek, nasırlı olmak.

Nasıye [i] Alın, cephe. Çehrenin vaziyeti umumiyesi.

Nasp [i] Dikme, saplama, kazma. Tayin, kayır -

ma, bir işe, bir memuriyete koyma.

Nasranî [s] Hıristiyan, İsa dinine tâbi olan.

Nasut [i] İnsanlık, insaniyet âlemi. İnsanlara müteallik şeyler. Zâhir alemi.

Naş [i] İçinde ölü bulunan tabut, gömülmeğe hazırlanmış cenaze.

Naşi [s] Neş'et eden, ilerigelen. Dolayı, sebebile.

Naşir [s] Dağıdan, seren, saçan. Bir kitabı tabı ve teksir eden adam, tabi.

Natamam [s] Bitmemiş yarım kalmış, noksan, tamam olmayan.

Natık [s] Söyleyen, lâkırdı eden. Düşünen, zekâya malik. Bir ifadeyi havi ve mutazammın olan.

Natıka [i] Düşünüp söylemek hassası. Kolayca ve selis söylemek kuvveti, natukluk, lisan talâkati.

Natıkalı [s] Natıka kuvveti ziyade olan. Sühulet ve kolaylıkla söyleyen.

Natır [i] Bağ ve bahçe bekçisi. Hamam hademesinin başı olan.

Natron [i] Güherçile, borak, tuzluca bir kimyevî madde.

Natuk [s] Kolaylıkla nutuk irat eden, iyi ve sühuletle söz söyleyen, çenesi kuvvetli.

Natura [i] Tabiat, bünye, mizaç, yaradılış.

Natüralism [i] Tabiiyyun mezhebi. Her şeyin tabiat tesirile vücude geldiğini iddia edenlerin mesleki. Edebiyatta bir ekol.

Natüralist [i] Tabiiyun, ulûmu tabiiye ile meşgul olan adam.

Natürel [s] Yaradılışta olduğu gibi, tabiî, hiçbir eseri san'at karışmamış.

Natüvan [s] Zayıf, kuvvetsiz, zebun.

Navçağan [i] Boruçiçeği, patlıcançiçeği.

Navlun [i] Gemi kirası. Eşya ve yolcu nakliye ücreti.

Nay [i] Ba: Ney.

Nayzen [i] Ba: Neyzen.

Naz [i] Kendini beğendirmek için yapılan ha-

reket, şive, işve, cilve. Sureta gösterilen istiğna. Nimet ve servetten hâsıl olan şımarıklık..

Nazar [i] Bakım, bakma, gözatma. Teemmül, mülâhaza, düşünme. İltifat, teveccüh. Gözdeğme. Yanında, nezdinde.

Nazaran [h] Göre, bakılırsa, nisbeten, nispetle, kıyasen.

Nazarî [s] Bakışa mensup ve müteallik olan. Sırf ilmî ve fennî kaideye müteallik, amelî ve tecrübeye mukarin olmayan.

Nazariyat [s] Sırf ilmî ve fennî malûmat.

Nazariye [i] Ba : nazariyat.

Nazenin [s] Nazlı, cilveli, işvekâr. Pek naz ve nimetle alıştırılmış, kıymetli, şımarık, [istihfaf makamında] Maruf, aşina, mahut.

Nazik [s] İnce, narin. Güzel, lâtif, zarif, kaba olmayan. Terbiyeli, zarafet ve letafetle hareket eden.

Nazikâne [s] Naziklikle, lûtuf ve iltifatla.

Naziklik [i] İncelik, rikkat, narinlik. Güzellik, letafet, zarafet. Mülâyemet, terbiyeli muamele.

Nazil [s] İnen, nuzul eden, yüksekten düşen.

Nazire [i] Bir şeye benzemek üzre yapılan şey, örnek, misil, karşılık. Bir şiire taklit olarak söylenilen şiir.

Nazım [i] Sıra, tertip. Vezinli ve kafiyeli söz, nesir mukabili.

Nâzım [s] Tertip eden, sıraya koyan, tanzim eyleyen, nizama sokan. Mevzun ve kafiyeli söz söyleyen.

Nazır [s] Bakan, nazar eden. Nezaret eden, idare eyleyen, işlerini gören. Devletin bir kısım devairine nezaret eden ve Heyeti Vekileye dahil en büyük memur, vekil.

Nazlanmak [f] Naz ve işve etmek. Cilve eylemek. Arzu olunan şeyi sureti mahsusada kabul etmemek, istemez gibi görünmek. Şımarıklık göstermek.

Nazlı [s] Cilveli, işvekâr, şivekâr. Naz ve nimette şımarmış olan.

Nazmen [h] Nazım ile, manzum olarak, vezinli ve kafiyeli sözlerle.

Ne [e] Şeyden ve şahıstan suale yarar; Sen nesin ? o nedir ? Taaccüp ve çokluk beyan eder : Ne güzel ! Ne soğuk. Yalnız olarak edatı taaccüp gibi kullanılır. Sual beyan etmeksizin ismi mevsul veya edatı şart gibi kullanılır: Ne buldu ise aldı, ne işitse inanır, ne isterse yapsın. İzafî zamirlere dahil olur ve hangi şey manasını ifade eder: Ne mi gördün? Nemiz eksik? İki şeyden birini inkâr eder: Ne ben ne o, ne bunu ne onu.

Nebat [i] Ot, ağaç ve çiçek kabilinden olarak yerden biten şey.

Nebatî [s] Nebata mensup ve müteallik olan. Nebat kabilinden olan.

Nebean [i] Suyun yerden çıkması, kaynama, fışkırma.

Nebevî [s] Peygambere mensup ve müteallik olan.

Nebi [i] Peygamber, resul, bir din müessisi.

Nebil [s] Fazıl ve zekâ sahibi, güzel huylu, terbiyeli, akıllı.

Nebiz [i] Hurmadan ve kuruüzümden çıkarılan şarap.

Nebülöz [i] Biribirinden seçilmesi kabil olmayan ve semada parlak bir bulut teşkil eden yıldız yığını.

Nebze [l] Az miktar, cüz'î şey.

Necabet [i] Soyluluk, iyi bir soy ve sopa mensupluk, zadegânlık, asalet.

Necabetli [s] Asalet ve necabeti olan, soyu pak.

Necaset [i] Pislik, murdarlık. İnsan ve hayvan tersi.

Necaşi [i] Habeş hükümdarlarına verilen unvan.

Necat [i] Kurtulma, halâs, selâmet reha.

Necef [i] Kûfe civarında maruf bir kasabadır. O civarda çıkan bir nevi billûr.

Necim [i] Yıldız, kevkep, sitare, ahter.

Necip [s] Soylu, asil, zadegân, iyi bir soya ve aileye mensup.

Necis [s] Pis, murdar, pak olmayan.

Necit [i] Arabistanda çok güzel at çıkan maruf bir kıt'a.

Nedamet [i] Pişmanlık, yaptığı bir işe, söylediği bir söze sonradan pişman olarak yürek acısı hissetme.

Nedbe [ı] Yara yeri, oyulmuş bir yaranın kal - mış nişanı.

Nedim [s] Daima beraber bulunan arkadaş. Güzel fıkralar ve lâtif sözlerle büyük bir zatı eğlendiren adam. Nükteli ve güzel söz bulup söyleyen adam.

Nedimlik [i] Güzel söz ve lâtif fıkralarla meclisi şenlendirmek kabiliyeti.

Nedret [i] Nadir olan, seyreklik, az bulunmaklık.

Nefais [i] Makbul ve kıymettar sözlü, nefîsin cem'i.

Nefaset [i] Nefîslik, pek makbul ve kıymettarlık.

Nefer [i] Bir tek adam. Kimse, şahıs, fert. Zabit olmayan asker.

Nefes [i] Ciğere alınıp verilen hava, soluk. Bir soluk alacak kadar vakit, an, lâhza. Okuyup üfleme, üfürükçülük. (Nefes aldırmak). İstirahat ettirmek. Vakit bırakmak, aralık vermek.

Nefesalmak [f] Solumak, yorgunluk çıkarmak, istirahat etmek.

Nefeslenmek [f] Solumak, soluk almak. [c] Bir tehlikeden kurtulup rahat - lanmak.

Nefeslik [i] Hava almak için ambar, kiler, ve sairenin üstünde açılan delik, pencere ve saire.

Nefh [i] Üfleme, şişir - me. Boru ve saireyi üfleme, çalma. Üfürme. Esme. Koku verme, rayiha neşretme.

Nefha [i] Üfürme, şişme, şişkinlik.

Nefhetmek [f] Üfle - mek, şişirmek, üfleyip çalmak.

Nefi [i] Fayda, menfaat.

Nefiriam [i] Düşmanla harp için bütün halktan toplanan asker.

Nefîs [s] Pek makbul ve kıymetli, nadide. Gayet iyi ve güzel.

Nefis [i] Ruh, can, hayat. İnsandaki hayvanî hayat.

Nefiy [i] Sürgün, bir yerden diğer yere hüküm ile gönderme. Başka bir yerde ikamete mecbur etme.

Nefret [i] Ürküp kaçma, tevahhuş. Tiksinme, ikrah, istikrah.

Nefrin [i] Lânet, beddua.

Nefrit [i] Böbrek iltihabı hastalığı.

Nefsanî [s] Nefsi emmareye ve sair meyliyatı hayvaniyeye mensup ve müteallik olan. Kin ve garaza müteallik veya bundan mütevellit olan.

Nefsaniyet [i] Kin, garaz, gizli düşmanlık.

Nefsaniyetçi [i] Kin ve garaz güden, gizli düşmanlık besliyen, garazkâr, kindar.

Nefsaniyetli [s] Kin ve garazla olan, garazkârane.

Nefsî [s] Nefse mensup ve müteallik.

Neft [i] Yerden çıkarılan ve tenvirat, teshinat ve boyacılıkta kullanılan madenî bir yağ.

Nefti [s] Koyu yeşil ile kahverengi arasında bir renk.

Nefyetmek [f] Bir yerden bir yere sürgün etmek, sürgün cezasına mahkûm etmek. Selp ve inkâr etmek, tasdik mukabili.

Negatif [s] Menfi, müspet olmıyan.

Nehar [i] Gündüz.

Neharen [h] Gündüzün, gündüz vakti.

Neharî [s] Gündüze mensup ve müteallik olan, gündüzlere mahsus.

Nehir [i] Akar su, çay, ırmak.

Nehiy [i] Men ve yasak etme. Bir işi yapmamağı emir ve tembih etme.

Nejat [i [Soy, nesil, nesep.

Nekadar [h] Bir şeyin mürekkep olduğu miktar ve kemiyetten sual eder : Nekadar istiyorsun ? Çok, neçok: Nekadar para sarfediyorsun?

Nekahat [i] Hastalıktan yeni kalkıp zayıflık hali.

Nekais [i] Nakisanın cem'i. Ba : Nakisa.

Nekes [s] İnsaniyetsiz, mürüvvetsiz, deni, leim. alçak. Hasis, cimri, bahil.

Nekeslik [i] Hasislik, cimrilik, bahillik, elisıkılık.

Nekre [i] Garip ve tuhaf fıkralar söyliyen kimse.

Nekregû [s] Tuhaf sözler, garip fıkralar ve nükteler söyliyen.

Nekropol [i] Büyük şehirlere mahsus geniş mezarlık.

Nem [i] Hafif surette ıslaklık, az yaşlık. Havada olan yaşlık, rutubet.

Nema [i] Artma, çoğalma, büyüme, uzanma. Hayvan ve nebatın büyümesi. Paranın faizi, kazancı.

Nemçe [i] Alman ve Avusturyalılara mahsus unvan.

Nemlenmek [f] Biraz ıslanmak, rutubet peyda etmek.

Nemletmek [f] Hafif surette ıslatmak, rutubetlendirmek, rutubetli yere koyup nemlendirmek, tavlamak.

Nemli [s] Biraz ıslak, rutubetli.

Nemrut [s] Eski zamanın zalim hükümdarlarından biri [c] Yüzügülmez katıyürekli ve inatçı adam.

Nemrutluk [i] Yüzü gülmemezlik, katıyüreklilik, zalim ve merhametsizlik.

Nemse [i] Ba : Nemçe.

Nenni [n, i] Çocukları uyutmak için söylenen ezgi. Bu ezginin sonunda tekrar edilen nakarat.

Nerden [h] Hangi yerden.

Nere [i] Mahal ve mekân sualinde kullanılır: Nerenin malıdır?: Hangi yerin malıdır. De ile beraber istifhamı inkârî makamında ve nekadar uzak yahut kal-

mamış manasına olarak kullanılır: Eski vakitler nerde?

Nereden[z] Ba: Nerden.

Nereli [s] Hangi yerli.

Nereye [h] Hangi yere.

Nergis [i] Sarı renkte maruf bir cins çiçek. [c] Dilber gözü.

Nerh [i] Ba: Nark.

Nerm [s] Yumşak, lâtif, mülâyim.

Nesak [i] Tarz, üslûp, tertip.

Nesçî [s] Dokumaya mensup ve müteallik. Bedendeki et, zar ve deri gibi şeyleri tertip eden liflerin terekküp ve dokunmasına müteallik.

Neseben [h] Nesep cihetince, soyca.

Nesebî [s] Nesil ve nesebe, soy ve sopa mensup ve müteallik.

Nesep [i] Soysop, ecdat silsilesi, nesil

Neshetmek [f] Fesih ve lâğvetmek, hükümsüz bırakmak.

Nesiç [i] Dokuma, dokuyuş. Bedendeki et, zar ve deri gibi şeyleri terkip eden liflerin sureti terekkübü.

Nesih [i]Fesih ve lâğvetme, hükümsüz bırakma. Arap yazısının bir nev'i.

Nesil [i] Soysop, sülâle zürriyet, nesep.

Nesim [i] Hafif ve lâtif esen rüzgâr.

Nesimî [s] Hafif ve lâtif rüzgâra mensup ve müteallik. Teneffüs edilebilir. Hava tabakası.

Nesir [i] Saçma, serpme. Manzum olmayan söz. Kerkenes denilen büyük yırtıcı kuş.

Nesnas [i [Büyük bir cins maymun.

Nesne [i]Şey. Bir şey, hiçbir şey.

Nesren [h] Manzum olmayan söz ile, nesir ile, nazım olmayarak.

Nesrin] i] Yabanî gül ve ağustosgülü denilen çiçek.

Nesritair [i] Bir cümlei kevkebiye.

Nesturi [s] Eski hıristiyan mezheplerinden biri.

Neşat [i] Sevinç, şen ve şat olma, keyif.

Neşatlı [s] Neşeli, keyifli, şat, hürrem.

Neşatsız [s] Neşesi yerinde olmayan, mahzun, mükedder, keyifli olmayan.

Neşe [i] Keyif, sevinç, neşat. Hafif sarhoşluk.

Neşelendirmek [f] Şenlendirmek, neşat vermek, keyif vermek, hafif surette sarhoşluk getirmek.

Neşelenmek [f] Şenlenmek, neşata gelmek. Hafif surette sarhoş olmak, çakırkeyif olmak.

Neşeli [s] Şen, neşatlı. Keyifli, hafif sarhoş.

Neş'et [i] Hâsıl olma, vücudegelme, yetişme. İlerigelme, mümbais olma.

Neşide [i] Mesel hükmüne geçmiş meşhur beyit veya mısra. Ahenktar manzume ve şiir parçası.

Neşir [i] Dağıtma, yayma. Herkese duyurma, işaa. Tab'ettirme, tamim, umuma yetiştirme, umumileştirme.

Neşretmek [f] Dağıtmak. Herkese duyurmak, işaa etmek. Tab'ettirmek, tab'etmek. Tamim etmek, umuma yetiştirmek.

Neşriyat [i] Herkese duyurulan şeyler, yazılan haberler. Gazetelerin yazdıkları şeyler. Tab'ettirilen eserler. Yalan uydurma haberler, eracif.

Neşter [i] Kan almağa, yara yarmağa mahsus cerrah bıçağı.

Neşvünema [i] Hayvan ve nebatın büyümesi, büyüme, boy atma.

Netice [i] Hulâsa, züpte. Semere, hâsıl. Son, akıbet, nihayet.

Neticelenmek [f] Netice bulmak, sona ve maksada varmak, nihayete ermek.

Neva [i] Avaz, makam, ahenk, nağme, ses. Musikide bir makam. Levazım, kut, servet. Nasip, behre, kısmet.

Nevale [i] Vergi, atıye, ihsan, kerem, behre, nasip, hisse. Mekûlat ve meşrubat, yiyecek ve içecek şeyler.

Nev'an [f] Nevice, cinsçe, nevi itibarile.

Nevazil [i] Zükâm denilen rahatsızlık, nezle.

Nevbet [ii Ba : Nöbet

Nevha [i] Ölüye sesle ağlama, sağu.

Nevhager [s] Ölüye sesle ağlayan, sağucu.

Nevheves [s] Bir işe yeni heves ve arzu hâsıl eden, bir işe ilk defa teşebbüs etmekle çok heves gösteren. Hergün bir heves peyda edip bir işte sebat etmeyen, maymunîştahlı.

Nevheveslik [i] Bir işe yeni başlayıp çok heves ve arzu gösterme. Sebatsızlık, maymunîştahlılık.

Nevi [i] Türlü, çeşit. Cinsin munkasim olduğu takımın herbiri, sınıf. Cins.

Nev'î [s] nev'e mahsus ve müteallik.

Nevim [i] Uyku. Ruya.

Nevmî [s] Uykuya mensup ve müteallik.

Nevmidane [s] Ümitsizcesine, meyusane.

Nevmidî [i] Ümitsizlik, meyusiyet.

Nevmit [s] Ümitsiz, birşey ummayan, meyus.

Nevralji [i] Ekseriya yüz veya baş sinirlerinde hissolunan şiddetli ağrı.

Nevrasteni [i] Âsap zafiyeti, sinir haştalığı.

Nevrastenik [i] Sinir illetine müptelâ olan.

Nevrot [i] Sinirlerinden rahatsız olan.

Nevruz [i] Yeni gün demek olup güneşin hamel burcuna girdiği martın 22 inci gününe tesadüf eder, baharın ilk günü addolunarak İranlılarca büyük bayram yapılır. Senei şemsiyenin başlangıcı olmak itibarile mülga saltanat devrinde eyyamı mahsusadan sayılırdı.

Nevruziye [i] Nevruz günü bazı baharatı havi olarak yapılıp hediye edilen bir nevi macun.

Ney [i] Bir nevi kamış çalgı.

Neyzen [i] Ney çalan.

Nezafet [i] Temizlik, paklik.

Nezahet [i] Paklik, temizlik, nezihlik.

Nezaket [i] Naziklik, letafet, zarafet, zariflik, kaba olmayarak. Terbiye, edep. Ehemmiyet, dikkat ve itinaya muhtaciyet.

Nezaketli [s] Nazikliği ve zarafeti olan.

Nezaret [i] Bakma, bakış, etrafı görme, seyretme. Gözetme, teftiş, yoklama, muayene, İdare, riyaset. Devletin esas dairelerinden herbirine evvelce verilen isim, Devlet vekillerinden bir zatın idaresi altında bulnnan ve bugün vekâlet denilen daire. Rüsumat ve sair bazı dairelerin büyük taksimatından beherine evelce verilen isim.

Nezetmek [f] Çekip koparmak, kaldırmak, refetmek.

Nezfî [s] Kanamağa ve kan gitmesine ait ve müteallik.

Nezi [i] Çekip koparma, kaldırma, refi. Cançekişme, ihtizar.

Nezif [i] Kan gitme, kanama, kan akma.

Nezih [s] Pak, temiz, beri.

Nezir [i] Adama.

Nezle [i] Burun akmasını mucip olan hastalık, inme, zükâm.

Nezretmek [i] Adamak.

Nezt [z] Yan, kurp, int. Göre, nazarında, fikrince.

Nice [h] Nekadar, ne çok [h] Nasıl, ne türlü, ne suretle.

Niçin [h] Sebebiyet beyan eder: nedir, ne sebepten. İlleti gaiye beyan eder: neye, ne maksatla.

Nida [i] Çağırma, seslenme, ses verme.

Nifak [i] Münafıklık, gammazlık. Bozuşukluk.

Nifas [s] Löğusalık, yeni doğurmuş kadının hali.

Nifasî [s] Löğusalığa mensup ve müteallik.

Nigâh [i] Bakış, bakma, nazar.

Nigâr [i] Resim, tasvir, suret. [c] Tasvir gibi güzel mahbube.

Nihavent [i] Musikide bir makamı mahsus. İranda bir memleket.

Nihayet [i] Son, bitim, uç, gayet, encam. Son derece.

Nihayetsiz [s] Sonsuz, payansız, bitmez tükenmez.

Nihilism [i] Rusyada icat olunmuş bir nevi anarşistlik.

Nihilist [i] Bu anarşistliğe mensup olan adam.

Nikâh [i] Evlenmenin resmî muamelesi. Karı ve kocanın memuru mahsusu tarafından evlenmeye dair ifadelerinin alınarak resmen evlenme muamelesi.

Nikap [i] Yüz örtüsü, peçe, yaşmak, hicap.

Nikbet [i] Talisizlik, bebahtlık, ikbalsizlik. Düşkünlük, felâket.

Nikel [i] Gümüş gibi beyaz ve parlak, fakat çok olduğu cihetle ucuz maruf maden.

Nikfor [i] Bir nevi siyah incir.

Nikotin [i] Tütünden çıkarılan ve tababette kullanılan pek kuvvetli bir zehir.

Nikoris [i] El ve ayak parmaklarına arız olan şiş.

Nil [i] Çivit denilen koyu mavi boya.

Nilüfer [i] Beyaz, sarı mavi çiçek açar bir cins su otu, çadırçiçeği. Bursanın önünden akan bir çay.

Nim [i] Yarım, nısıf.

Nimet [i] İyilik, ihsan, atiye. Servet, refah, varlık. yiyecek ve içecek şeyler ve alelhusus ekmek.

Nine [i] Ana, valide, anne. Ana ve baba anası, büyükvalide.

Nineva [i] Musulun karşısında harabesi mevcut eski büyük bir şehir.

Ninni [i] Ba: Nenni.

Nirengi [s] Taksimi ârazi ve mesaha usulüne mensup ve müteallik.

Nirenk [s] Hile, hud'a desise, mekir. Sihir, tılısım afsun. Taksimi arazi ve mesahaya dair bir usul.

Nisa [i] Kadınlar, ünas.

Nisan [i] Senenin dördüncü ve ilkbaharın ikinci ayı.

Nisbet [i] Taallûk, mensubiyet, merbutiyet, irtibat. Kıyas, mukayese, iki şeyin biribirine göre olan hal ve miktarı. İki şey veya şekil arasındaki münasebet ve

kıyas. Birine karşı inadına yapılan iş ve gösterilen muamele. [h] Rağmen, zarara sokmak veya kız - dırmak maksadile bir iş yapma.

Nisbeten [h] Nisbetle, kıyas ve mukayese olunarak, diğerine bakarak. Rağmen, kızdırmak ve zarar vermek kastile.

Nisbî [s] Nisbetle vaki olan, kıyas ve mukayese ile olan. Nisbete mensup ve müteallik.

Nispet [i] Ba: Nisbet.

Nispetçi [s] Başkasına rağmen birşey yapan, biri - ni ızrar ve kızdırmak suretile bir iş işleyen.

Nisvan [i] Kadınlar.

Nisyan [i] Unutma, unutuş, hatırdan çıkarma.

Nişadır [i] Amonyak tuzu denilen tuzlu ve yakıcı beyaz bir madde.

Nişadırî [s] Amon - yaka mensup ve müteallik.

Nişan [i] Alâmet, eser. Belli olmak için konulan işaret, damga. Yara yeri. Kurşun ve saire ile vurulması matlûp olan nokta, hedef. Bir kızla evlenecek erkeğin buna alâmet olarak verdiği yüzük vesaire, Namızetlik. Bir hizmete mukabil hükûmet tarafından verilen ve göğüse asılan alâmet, ma - dalya.

Nişancı [i ,s] Nişan atmada mahir, hedefe vurmada usta olan.

Nişane [i] Eser, emmare.

Nişasta [i] Helva ve tatlı imalinde, gömlek ve saire kolalamakta kullanılan buğday ve sair hububat unun hulâsası.

Niyabet [i] Vekillik, vekâlet. Hâkim vekili, naiplik.

Niyaz [i] Yalvarma, rica, istirham. Dua. İhtiyaç, muhtaçlık.

Niyazkâr [s] Rica ve niyaz eden, yalvaran. Muhtaç,

Niyet [i]Kurma, kast, meram, azim, maksat. Oruç tutmak ve namaz kılmak

için azmedip buna mahsus tabiri söyleme.

Niyetli[s]Niyet eden.Oruç tutmak üzre niyet etmiş olan.

Niza [i] Çekişme, kavga, münazaa, tutuşma, ihtilâf.

Nizacı [s] Kavgacı, daima münazaa ve muhalefet çıkaran.

Nizalı [s] Hakkında niza vukubulan, münazaalı.

Nizam [i] Usul, tertip kaide, düzen. Kanun, Devletin vazettiği ve herkesin tâbi bulunduğu kavaidi esasiye.

Nizamat [i] Devletin vazettiği kanunlar.

Nizamen [h] Kanuna göre, nizama tevfikan.

Nizamî [s] Nizam ve tertibe müteallik, nizamında olan, tertipli, muntazam. Kanun ve nizama müteallik, Devletin nizamlarına müteallık, nizam ve kanun iktızasından olan.

Nizamiye [s] Kanun ve nizama mensup ve müteallik. Muntazam asker.

Nizamlı [s] Tertipli, muntazam- Kanun ve nizama muvafık.

Nizamname [i] Bir madde hakkında tertip olunan kanunu havi risale. Bir şey hakkında tertip olunan kanunu mahsus.

Nizamsız [s] Tertipsiz kaidesiz, gayrimuntazam. Kanun ve nizama mugayir.

Nizamsızlık [i] Tertipsizlik, kaidesizlik, intizamsızlık. Kanun ve nizama karşı hareket.

Nısap [i] Asıl, esas. Kıvam, derecei matlûbe.

Nısfet [i] İnsaf, adalet, hakkaniyet.

Nısfilleyl [i] Gece yarısı, yirmi dördüncü saat.

Nısfinnehar [i] Günün yarısı, öğle vakti.

Nısfiye [i] Kısa ney.

Nısfiyet [i] Yarımlık, yarı yarıya bölme, bölüşme, munasafe.

Nısıf [i] Yarım, yarı, buçuk,nim.

Nobran [s] Kaba tavurlu ve inatçı. Nazik ve hatırşinas olmayan.

Nobranlık [i] Kaba tavur ve sert tabiatlilik.İnat-

çılık, nazik ve hatırşinas olmamak.

Nogay [i] Aslan. Moğol olduğu halde türklesmiş bir kavm.

Nohut [i] Kavrularak leblebi yapılan maruf tane.

Nohutlu [i] Nohut ile pişmiş et yemeğı.

Noksan [i] Eksilme, azalma, eksiklik, azlık. Yokluk, fıkdan. Nakıs, eksik, kusurlu, tamam olmayan.

Noksanlık [i] Eksiklik kusurluluk. Kusur, ayıp, özür.

Nokta [i] Benek, leke. Bazı harflerin sadasını tebdil için üstüne konulan küçük benek veya benekler. Sözün bittiğine alâmet olan benek, durak. Mevki, mahal. Göze arız olan leke, misafir. Münferit karakol, tek nöbetçi.

Noktalamak [f] Nokta komak, noktalı etmek. İşaret etmek.

Normal [i] Tabiî, alelâde, hali tabiîde, muntazam olarak.

Not [i] Hatırda kalması istenilen ve bir kenara kaydedilen şey. Mülâhaza. Numara.

Nota [i] Musiki yazısı. Bir şeyi sonradan hatırlamak için konan işaret, sahifenin kenarına veya altına yazılan mülâhazat. Hesap pusulası. Resmî ve siyasi mektup, muhtıra.

Noter [i] Mukavelât muharriri, kâtibiadil.

Notlar [i] Mülâhazat.

Nöbet [i] Sıra. Kere, defa, sefer. Sıra ile görülen işten herkesin hissesine isabet eden kısım. Askerin karakol ve nokta hızmeti. Resmî dairelerde, büyük zevatın kapısı önünde muayyen vakitlerde çalınan muzıka. Sıtma ve sair hastalığın muayyen vakitlerde arız olması, muayyen vakitlerde gelen sıcaklık ve üşüme.

Nöbetçi [i, s] Nöbet bekleyen, nöbette bulunan. Kışla veya karargâhın kapısında bekliyen nefer.

Nöbetçilik [i] Nöbetçi hizmeti, nöbet bekleyen adamın hal ve vazifesi.

Nuh [i] Zamanında tufan vaki olan embiyadan maruf zat.

Nuhbe [i] Herşein seçilmiş ve iyisi.

Nuhuset [i] Uğursuzluk, şeamet.

Nuhusetli [s] Uğursuz. Şeametli, menhus.

Nukre [i] Külçe halinde gümüş.

Nukut [i] Ba: Nakit.

Numara [i] Adet, bir şeye sırasını tefrik için yazılan rakkam.

Numune, nümune [i] Örnek, misal, mostra.

Nur [i] Aydınlık, ışık, ziya. Parlaklık, şaşaa, şeref ve şan.

Nura [i] Üstü toprak örtülü samanlık.

Nuranî [s] Nurlu, ziyadar, parlak. Manzarası şayanı hürmet ve şanlı, mubarek görünüşlü.

Nuru [i] Bir nevi papağan.

Nusayri [i, s] İskenderun ve Antakya cihetlerinde bulunan bir mezhep ve itikadı mahsusa tâbi bir cemaat.

Nusrat [i] Yardım, muavenet. Zafer, muzaffeeriyet, galebe.

Nutfe [i] İnsan ve hayvanın tohumu, meni, belsuyu.

Nutuk [i] Söz, lâkırdı, kelâm. Söyleyiş, söylemek kuvvet ve hassası.

Nübüvvet [i] Peygamberlik.

Nücum [i] Yıldızlar.

Nüdbe [i] Ölünün evsafını sayarak ağlaşma, sağu.

Nüfus [i] Nefsin cemi Ba: Nefis.

Nüfuz [i] İçe geçme, işleme. Bir adamın sözü dinlenme, sözü geçer olma.

Nüfuzlu [s] Sözügeçer, hatırı sayılır.

Nüha [i] Akıl, zekâ, idrak, fatanet.

Nüha [i] Murdarilik.

Nühaişevkî [i] Belkemiğinin ortasındaki ilik, murdarilik.

Nühas [i] Bakır. Bakır para.

Nühasî [s] Bakıra mensup ve müteallik veya bakırdan mamul.

Nüks [i] Hastalığın geridönmesi, üsteleme.

Nüksetmek [f] Hastalık geridönmek, iyileşen hasta yeniden ayni hastalığa tutulmak, üstelemek.

Nükte [i] Dikkatle anlaşılan ince ve dakik mana, bir söz ve ibareden çıkarılan gizli mefhum. İyi düşünülmüş ince manalı zarif söz, mazmun.

Nüktedan [s] Sözün nüktelerini anlayan.

Nükûl [i] Vazgeçme, dönme, cayma.

Nümayiş] i] Gösteriş, görünüş. Yalandan gösteriş, göz boyama.

Nümayişkâr [s] Gösterişli, göz boyayan.

Nümayişkârane [h] Gösterişle veya gösteriş için yapılan.

Nümero [i] Ba: Numara.

Nümerotaj [i] Nümero koyma, numaralama.

Nümune [i] Ba: numune.

Nümunelik [i] Bir şeyin mostrası olmak üzre ayrılan cüz'î bir parçası, mostralık.

Nüsha [i]Yazılı bir şeyden çıkarılan suret, bir kitabın yazılmış suretlerinin herbiri. Bir maraz ve afetten muhafaza için yazılıp üste asılan yahut suyu içilen veya tütsülenen dua, muska.

Nüsug [i] İlkbaharda nebatatın topraktan çektiği su ki büyümesinin ve kuvvetinin esasını teşkil eder.

Nüvaziş [i] Okşama, taltif, tatyip.

Nüvazişkâr [s] Okşayan, taltif ve tatyip eden.

Nüvazişkârane [s, h] Okşayarak. taltif ve tatyiple.

Nüve [i] Asıl, mebde, mastar, memba, merkez. Orta, kalp.

Nüzul [i] Yukardan aşağıya düşme. Yolculuk esnasında bir yere konma. Vücudün bir tarafının tutulmasını ve bazan derhal ölümü mucip olan bir hastalık, inme, damla, felç.

O

O [i] Türkçe alfabenin on yedinci harfi olup sadalı harflerin beşincisidir.

O [z] Müfret gaibe mahsus zamiri şahsîdir: Ben, sen, o.

O [iş] Müfret gaibe ve uzağa işarete mahsustur. Yakın için «bu» biraz uzak için de «şu» kullanılır.

O! [n] Sabırsızlıkla karışık infial, inkisar ve tahzir beyan eder: O! Böyle mi olacaktı ya?

Oba [i] Birkaç bölüğe münkasim büyük ve uzun göçebe çadırı. Göçebe ailesi, çadır halkı.

Obelisk [i] Dikilitaş. Eski zamanların hemen hemen ıhram şeklinde ve üzerleri hiyeroglif lerle müzeyyen abideleri.

Obje [i] Nazara çarpan, herhangi bir hissi müteessir eden şey, nesne. Madde. Mebniyünaleyh, maksat, mevzu, meram, murat, matma.

Objektif [s] Objeye müteallik olan, objeye dahil bulunan, hakikî, haricî, afakî, filî. [i] Dürbünün gören ucundaki camı, fotoğraf makinasının dürbünü.

Obruk [s] Çukurlu, çukurları olan, iniş ve çıkışlı, yamrıyumru yer.

Obrukluk [s] Çukurları çok, çukurlu tepeli, yamrıyumru yer.

Obrulamak [f] Çukurlanmak, oyulmak, çukur çukur olmak

Obrumak [f] Kuyu çökmek, bir çukur halinde kalmak.

Obstrüksüyon [i] Bedendeki tabiî mecralardan birinin tıkanması. Herhangi bir parlâmentoda teşriî işlerin ilerlemesine mâni olmak üzre akalliyetin esnayı müzakerede salonu terkle nısabı bozmak v. s. gibi hareketleri.

Obur [s] Doymaz, çok yer, pisboğaz, ekûl, açgözlü.

Obüs [i] Küçük kumbara, gülle, top tanesi.

Ocak [i] Her türlü iş için ateş yanan ve yakılan yer. Taş ve maden çıkarmak için açılan çukur ve kuyu. Bir cins sebze ekmek için bahçenin ayrılan parçalarından beheri. [c] Maruf hanedan ve büyük aile. Yurt, mesken, meva.

Ocakçı [i] Ocakları, bacaları süpürüp temizleyen adam. Türkocaği mensubu.

Ocakçılık [i] Ocakları süpürüp temizlemek san'ati. Türkocağı taraftarlığı.

Ocaklı [s] Türk ocağına mensup ve dahil bulunan. Oacağı olan (oda ve saire)

Ocaklık [i] Mutfağın ateş yanan yeri. Duman çıkmak için çatıdan yukarı yükselen büyük baca. İri kereste, temel direği. Eski zamanlarda mirasçılarına intikal etmek üzre birine verilen malikâne ve maaş. [s] Ocağa mensup ve müteallik olan.

Oda [i] Bir evin oturmağa, yatmağa, yemek yemeğe ve saireye mahsus bölmelerinden herbiri. Kalem, yazıhane, resmî daire. Tüccar ve sairenin hanlarda tuttukları bölmeler ve daireler. Köylerde misafir kabul etmeğe mahsus mahal.

Odabaşı [i] Han odacısı, bir handaki odaların kiraya verilmesine, muhafazalarına karışan ve anahtarlarını hıfzeden adam.

Odacı [i] Resmi dairelerde her kalem ve odanın hizmetini gören ve bekçiliğini eden adam. Han ve apartımanlarda bulunan odaları temizleyen ve hizmetlerini gören adam.

Odalık [i] Nikâhsız olarak istifraş olunan cariye.

Odaşık [i] Başkasile beraber bir odada ikamet eden adam.

Odeon [i] Eski zamanda Atinada şairlerin, hatiplerin ediplerin, musikişinasların toplanarak kendilerini dinlettikleri, kalem ve fikir mahsullerini teşhir eyledikleri yer, edebiyat panayırı. Zamanımızda tiyatro, kafekonser gibi bazı eğlence yerlerine isim konulmaktadır.

Odise [i] Eski yunan şairi Homerin meşhur bir manzumesi. [c] Garip ve feci hikâye, garip ve tehlikelerle dolu vak'alar.

Odun [i] Yakılmak için kesilen ağaç. Direk, dayak, destek. Dövme, darp, dayak [c] Kalınkafalı, kaba, terbiyesiz adam.

Oduncu]i] Ormandan odun kesip şehir ve kasabalara getirerek satan veya başkalarının kesip getirdikleri odunları toptan alıp satan.

Odunculuk [i] Odun kesmek ve satmak san'ati.

Odunluk [i] Odun konulan yer, odun ambarı. [s] Oduna yarıyan ağaçları havi orman, odun olmağa yarayan ağaç.

Of ! [n] Keder ve teessüf beyan eder ve çok kere bir ağrı, yorgunluk ve meyusiyet hissolundukta kullanılır.

Ofkarmak [f] Hayvan derin nefes almak, içini çekercesine solumak.

Oflamak [f] Acı, keder ve teessüf hissederek ah ve of! demek, of çekmek.

Oftalmi [i] Göz kapaklarının iltihabi hastalığı.

Oğalamak [f] El ile oğup ufaltmak, iki el arasında veya el ile üstüne sıkı sıkı basarak birşeyi ezip toz etmek. El gezdirip basarak sıkmak, delkederk temizlemek.

Oğdurmak]f] El gezdirip sıktırmak, delkettirmek.

Oğan[i] Çağataycada Rap ve Allah manasına kullanılır.

Oğlak [i] Keçi yavrusu, çebiş.

Oğlan [î] Erkek çocuk, uşak. Daha tüyü gelmemiş genç erkek, delikanlı.

Oğlancık [i] Küçük erkek çocuk.

Oğma [i] El gezdirerek basıp sıkma, delk,massaj.

Oğmaç [i] Taze tarhana.

Oğmak [i] ba: Oğmaç.

Oğmak [f]Elini üstünde gezdirip avuçla sıkmak. Avuç arasında sıkarak ufalatmak. Birşeyin üzerine

sıkı sıkı sürterek temizlemek ve parlatmak.

Oğul [i] Erkek evlât.

Oğul [i] Yeni yetişen arı.

Oğulbalı [i] Taze arının yaptığı bal..

Oğulduruk [i] Dölyatağı, yumurtalık, mehbel.

Oğulluk [i] Evlâtlık, oğul sıfat, hak ve vazifesi [s] Evlâtlığa kabul edilmiş. ahret oğlu. Üvey oğul.

Oğulmak [f] Sıkı sıkı el gezdirilip basılmak ve sıkılmak, delkedilmek. Birşey sürülerek sıkı sıkı delkedilmekle temizlenmek.

Oğunmak [f] Bayılmak, sıkılıp iç ezilmek.

Oğuşturma [i] Birbirine sürerek oğma, delketme.

Oğuşturmak [f] Biribirine sürerek oğmak, delketmek.

Oğuşturulmak [f] Biribirine sürülerek oğulmak, delkedilmek.

Oğuz [i] Tosun. Safderun ve bön adam. Köylü, İyi, hüsnühal sahibi.

Oh! [e] Sevince ve bir zahmet ve sıkıntıdan kurtulduğuna delâlet eder. Taltif, nüvaziş ve teşvik makamında kullanılır.

Ok [i] Eski zamanda tüfek ve tabanca yerine kullanılan ucu sivri demirden ve arkası tüy şeklinde, yayla atılır ince ve kısa bir değnekten ibaret mermi. Muhtelif alâtın eczasından bulunan ok gibi düz ve uzun ağaç.

Okar [i] Cenkçi turna kuşu.

Okarmak [f] Ba: Oklamak.

Okçu [i] Ok yapan ve satan san'atkâr.

Okka [i] Dört yüz dirhemden ibaret tartı.

Okkalı [s] Ağır, büyük. Ehemmiyetli, vakarlı, ağır adam.

Okkalık [s] Bir okka ağırlığında olan. Bir okka olan.

Oklamak [f] Ok atmak. Ok gibi fırlamak.

Oklava [i] Hamuru açıp yufka haline getirmeğe mahsus çekme çubuk.

Oklu [s] Oku veya ok-ları olan.

Okluk [i] Ok kuburu, içine ok koydukları meşinden mahfaza.

Okramak [f] At su için kişnemek.

Oksijen [i] Havanın beşte birini ve nefes almağa yarayan kısmını teşkil eden basit cisim, müvellidülhumuza.

Oksit [i] Basit bir cismin müvellidülhumuza ile birleşmesinden hâsıl olan mürekkep.

Okşama [i] Taltif, sevme, nüvaziş. Andırma, bir şeye biraz benzeme.

Okşamak [f] Sevmek, taltif ve nüvaziş etmek. Bir şeye biraz benzemek, andırmak.

Okşanmak [f] Sevilmek, taltif ve nüvaziş olunmak.

Okşaş [i] Benzeyiş, andırma, misil, manent.

Okşatmak [f] Sevdirtmek, taltif ve nüvaziş ettirmek. Benzetmek, mislini yapmak, taklit etmek. Benzemek, andırmak, müşabih olmak.

Okşayış [i] Okşamak fiil ve tarzı, taltif, nüvaziş.

Oktant [i] Bütün gemicilerin denizlerde bulundukları mevkii tayin için kullandıkları irtifa aleti.

Oktav [i] Sekiz mısradan ibaret kıt'a. Sekiz günlük müddet. Musiki notalarında tekmil sekiz derecelik mesafe.

Oktruva [i] Şehre girerken bazı eşyadan alınan resim, duhuliye vergisi, ayakbastı parası.

Okumak [f] Yazılmış veya basılmış harfleri biribirine bağlayıp bunlara mahsus sesi vermesini bilmek, yazılı bir şeyi gözden geçirip ne demek olduğunu anlamak, kıraat etmek, tilâvet eylemek. Öğrenmek, tahsil etmek. Şarkı ve türkü çağırmak, taganni etmek. Davet etmek, çağırmak. Dua okuyup üflemek, üfürükçülük etmek.

Okumuş [s] İlim öğrenmiş, âlim, kâmil.

Okunaklı [s] Okunması kolay yazı veya kitap.

Okunmak [f] Tilâvet, kıraat olunmak. Harflere sesleri verilmek, telâffuz olunmak. Kendini bir üfürükçüye okutmak.

Okur [s] Okumak bilir. Öten, terennüm eden.

Okuryazar [s] Okumak ve yazmak bilir, hem okur hem yazar olan.

Okutmak [f] Okumaya sevk ve icbar veya müsaade etmek. Ders vermek, öğretmek. Tahsil ettirmek, mektebe koyup okumasını temin etmek. Kendini bir üfürükçüye göstermek. Hile, desise ve şeytanlık öğretmek.

Okuyucu [s] Usul ve kaide ile okuyan, tilâvet eden. Şarkı ve türkü söyleyen, hanende. Davetçi, davet ve çağırmak için giden. Kari.

Okyanus [i] Bahrimuhit, Küreiarzı ihata eden büyük denizler.

Okyanusya [i] Arzın beş kıt'asından beşincisi, Avusturalya kıt'ası.

Ol [i] « O » ismi işaretine bir « l » ilâvesile hâsıl olan ismi işarettir ve O manasını ifade eder (az kullanılır)

Olacak [s] Mümkün, kabil, muhtemel. Olması mukarrer, mukadder.

Olağan [s] Olan, olabilen, vaki, mümkün.

Olamak [f] Bağ filizlerinin piçlerini kırmak.

Olan [s] Kâin, vaki, vukubulan.

Oldukça [h] Hayli, epeyi, zararsız hal ve miktarda. (Fiil manası için ba: Olmak).

Oldurmak [f] Vukua getirmek, vukubuldurmak. Yetiştirmek, hâsıl etmek, vücudegetirmek. Olgun haline getirmek, kemale erdirmek.

Olgun [s] Olmuş, yetişmiş, kemale ermiş.

Olgunlaşmak [f] Olgun olmak, olgun hale gelmek.

Olgunluk [i] Olmuş, yetişmiş ve kemale ermişlik, olmuş ve kemale ermiş meyvanın hali.

Oligarşi [i] Bütün kuvvet ve nüfuzun küçük ve fakat zikudret bir zümrenin elinde bulunduğu hükûmet şekli.

Olimpiyat [i] Kadîm Yunanistanda esatirden baş mabut Jüpiterin şerefine olarak Olimpos dağı civarında milâttan 276 sene evvel icra edilmeğe başlanan spor oyunlarından ikisi arasındaki dört senelik müddet. Bu oyunlar milâdın396 ıncı senesine kadar her dört senede bir icra edilmiş ve sonra +erkedilmiş ise de birkaç sene evvel Avrupada bu nam altında beynelmilel spor müsabakaları icrasına başlanmıştır.

Olmadık [s] Olmamış, vukubulmamış, emsalsiz.

Olmak [f] Bir halden bir hale geçmek, yeni bir hal peyda etmek. Var ve mevcut haline gelmek, vücutbulmak. Vukubulmak, cereyan etmek, tahassul etmek. Yakışmak, elvermek, münasebet almak. Yapılmak, icra edilmek. İmkân, ihtimal, cibiliyet. Gelmek, çatmak, vusul bulmak. Olmuş bir hale gelmek, yetişmek, kemale ermek.

Olmamış [s] Vuku bulmamış, tahassul etmemiş, gayrivaki. Yetişmemiş, kemale ermemiş, ham.

Olmaz [s] İmkânsız, muhal, mümteni. Yapılamaz. Vuku bulmaz. Yetişmez, kemale ermez.

Olmuş [s] Vücudegelmiş, vuku bulmuş, yapılmış. Yetişmiş, kemale ermiş, hamlıktan kurtulmuş.

Olta [i] Geminin, rüzgâra karşı gidebilmek için bir sağa bir sola sapıp dolaşması [c] Bir aşağı bir yukarı gezinme.

Olta [i] Balık tutmak için at kuyruğu kılından yapılan ve ucuna çengelli iğne takılan ip.

Oluk [s] Bir tarafi açık boru, yağmur sularını toplamak için damların etrafina konulan üstü açık boru. Yiv, bir şeyin üstünde oyulmuş yol.

Oluklu [s] Üstü yivli, üzerinde oyuk yolları olan.

Olunmak [f] Arapça mastarlarla birleşerek mu-

tavaat fiilleri terkip ve teşkiline yarar: Kaydolunmak, zikrolunmak gibi.

Olur [s] Olabilir, olmak ihtimali olan. Mümkün, muhtemel, kabili icra, yapılabilir, olması caiz.

Om [i] Kemik ve sairenin yuvarlak başı.

Omaç [i] ba: Oğmaç.

Omaca [i] Kesilen ağacın yerde kalan kütük dibi.

Ombe [i] Ceviz taklidi telvinatta koyu kahve rengi boyamağa mahsus toprak boya.

Omlet [i] Bir nevi yumurta yemeği.

Omnibüs [i] Biletle çok yolcu götüren ve tramvay gibi demir yolu üzerinde yürümeyip her yerden giden bir nevi araba.

Omurga [i] Belkemiği. Gemi kaburgasını teşkil eden postaların aşağı taraftan merbut oldukları ufkî uzun parça.

Omuz [i] Arkanın en yukarısı, boynun ıki tarafında kolların üstünü teşkil eden yumru yer, çekin.

Omuzdaş [i] Arkadaş, yoldaş.

Omuzlamak [f] Omuza vurmak, kaldırıp omuzda taşımak, omuza almak. Omuz verip dayanmak, yardım etmek.

Omuzluk [i] Omuza mahsus resmî elbise süsü, apolet. Omuz çaprazı.

On [i] Dokuzdan bir ziyade olan sayı. Mubalâğadan da kinaye olur: On kere söyledim.

Ona [z] O lâfzının mefulüileyhidir : Bana, sana, ona gibi.

Onamak [f] Beğenip istemek, tercih ve ihtiyar etmek.

Onar [i] Her birine veya her defasında on.

Onbaşı [i] On nefere kumanda eden asker, neferden büyük ve çavuştan küçük rütbesi olan.

Ondalık [i] Ondabir olarak verilen veya alınan ücret. Mülga aşar vergisi.

Ondalıkcı [i] Hasılatın ondabiri mukabilinde çalışan memur, işçi, satıcı.

Mülga aşar memuru, tahsildarı, mültezim.

Ondülâsiyon [i] Dalgalanma, temevvüç. Saçı dalga dalga bir şekle getirme.

Ondüle [s] Dalgalı. Dalgalı ve kıvırcık saç.

Onlu [s] On kısımdan mürekkep. [i] İskambil kâğıtlarının on beneklisi.

Onluk [s] On kısımdan mürekkep. On kuruş vesaire kıymetinde olan. On yaşında bulunan. [i] on kuruş v. s. değerinde hakikî veya itibarî sikke. Onparalık küçük sikke.

Ons [i] Avrupada kullanılan bir nevi ölçü (Fransada 30,95 ve İngiltetede 28,35 gramdır).

Ontoloji [i] Vicdaniyat ve mücarredat ilmi, sırf hakikî ve mevcut şeylerle uğraşan ilim. Mephasilmükevvenat.

Onuncu [i] On derece ve mertebesinde bulunan, dokuzuncudan sonra gelen.

Onunculuk [i] Onuncu olma, onuncunun derece ve mertebesi.

Opera [i] Manzum ve mükemmel surette bestelenmiş tiyatro oyunu. Bu oyunların icrasına mahsus tiyatro binası.

Operasyon [i] Amel, tesir. Ameliyat ve bilhassa cerrahî ameliye. Hesabat. Askerî hareketler.

Operatör [i] Cerrahî ve sair ameliyat yapan adam.

Operet [i] Şuh ve eğlenceli mevzular üzerine yazılıp bestelenmiş manzum tiyatro.

Oportünism [i] Maksada ulaşmak için münasip fırsatlardan her suretle istifade caiz olduğu zihabında bulunanların meslek ve yolu.

Oportünist [s] Oportünism taraftarı.

Opozisyon [i] Muhalefet. Muhalif fırka.

Opsiyon [i] Birden elde edilemeyen veya icra olunamayan şeyler arasından seçme.

Optimism [i] İyi görmeklik, herşeyin iyi olduğunu, iddia edenlerin mesleki.

Optimist [i] Herşeyi

iyi gören, nikbin, pesimist mukabili.

Or [i] Hendek, önü hendekli toprak tabya.

Ora [z] O yer, o mahal, o cihet, bura mukabili.

Orak [i] Tırpanın küçüğü, ekin biçtikleri keskin demir.

Orakböceği [i] Ağustosböceği.

Orakçı [i] Ekin biçen, orakla ekin biçen rençper.

Oraklamak [f] Orakla ekin biçmek, mahsulü orakla kesip toplamak, hasat etmek.

Oramak [f] Hendek ve toprak tabya yapmak. Ölçüp biçmek. Orakla biçmek, hasat etmek.

Oran [i] Biçme, biçim. Ölçü, mikyas. Biçim. endam, tenasüp, yakışık. Tahmin, keşif.

Orangutan [i] En ziyade insana benziyen bir cins büyük maymun.

Oranlamak [f] Ölçmek, keşif ve tahmin etmek, paha biçmek, takdir etmek. Tasavvur ve tasmim etmek.

Oranlı [s] Biçimli, endamlı, yakışıklı mütenasip.

Oransız [s] Biçimsiz, tenasüpsüz, yakışıksız, hantal.

Oransızlık [i] Biçimsizlik, yakışıksızlık, ademi tenasüp.

Oratmak [f] Tekmil silip süpürmek, yeyip bitirmek orakla biçilmiş gibi temizleyip eser bırakmamak.

Oratoryo [i] Dinî bir mevzu üzerine - çok kere yarı facialı - tertip olunan muzıka parçası.

Ordino [i] Alacaklının sonradan emredeceği yere tediye olunmak üzre yazılan tahvil, emir ve havale. Bir hamule konuşmentosunun kumpanya tarafından değiştirildikten sonra eşyayı gümrükten çıkarmak için verilen havale.

Ordövr [i] Çerezler, yemeğin iptidasında yenilen zeytin, turp, tuzlu balık ve saire gibi şeyler.

Ordu [i] Asker, devletin askerî kuvveti. Kara askerinin büyük kısımlarından herbiri. Birkaç kolordudan mürekkep büyük askerî kıt'a.

Ordugâh [i] Ordunun kurulduğu yer, leşkergâh.

Ordulisanı [i] Hindistan halkının konuştukları dil. Hint dili.

Orduluk [i] Sefer vakti, seferlik. Kalabalık.

Organ [i] Alet ve vasıtalık eden şey veya adam. Naşiri efkâr.

Orijinal [i] Bir şeyin aslı. Tuhaf, garip harekâtı olan adam. [s] Bir nümuneye göre yapılmadığı halde nümune olan. Garabeti haiz olan, acayip.

Oriyantal [i] Şarka, şark memleketine mensup ve müteallik.

Oriyantalist [i] Müsteşrik.

Ork [i] Erganun denilen çalgı.

Orkestra [i] Tiyatro, gazino, bar, bahçe gibi umumî yerlerde çalgı çalan heyet (alafranga). Tiyatroda sahne ile seyirciler arasında çalgıcılara en yakın mahal.

Orkide [i] Bir nevî güzel çiçek.

Orkinos [i] İstavrit azmanı denilen bir cins büyük balık.

Orkit [i] Hayaların iltihabı.

Orman [i] Ağaçlık, ağaçları çok yer, büyük koru.

Ormancı [i] Orman memuru, orman fennini tahsil etmiş adam, korucubaşı.

Ormanlık [s] Orman gibi agaçları çok olan yer, sık çalılık.

Orospu [i] Fahişe, kokot. Namussuz kadın.

Orsa [i] Geminin sol tarafı, iskele. Geminin yelin geldiği tarafa yakın bir cihete döndürülmesi.

Orsaalâbanda [h] Gemi birdenbire sola dönmek.

Orsaboca [i] Gemi kâh sola ve kâh sağa dönerek yürümek.

Orsalamak [f] Gemisol tarafa, iskeleye dönmek.

Orta [i] İki uçtan müsavi mesafede olan yer veya zaman, vasat. Bir şeyin bütün kenarlarından ayni veya ona yakın mesafede olan nokta, merkez. Yarı,

nısıf. Meydan, ara. Yeniçeri ocağında tabur. Açık deniz, engin. [s] Arada, vasatta bulunan, vasatî. Mütevassıt, mutedil.

Ortaelçi [i] İkinci sınıf sefir.

Ortahalli [s] Ne zengin ne fakir.

Ortak [s] Şerik, müşterek, hissedar. Bir kocanın iki veya daha ziyade karılarından herbiri.

Ortaklaşa [h] Ortaklıkla, ortak olarak, müştereken, biliştirak.

Ortaklaşmak [f] Ortak olmak, şirket yapmak.

Ortaklık [i] Şirket, müşareket, hissedarlık.

Ortalamak [f] Ortaya, meydana komak. Bir şeyin ortasına, nısfına varmak, yarısını bulmak. Yarıyarıya bölmek, ortasından ayırmak.

Ortalanmak [f] Ortasına varılmak, yarısı bitmek. Ortasından kesilmek.

Ortalık [i] Zeminin sahası, yeryüzünün görünen kısmı. Afak. Halk, âlem, nas, ahali.

Ortamektep [i] İlk mektepten sonra gelen üç sınıflı mektep. Lisenin ilk devresi.

Ortanca [s] Ortada bulunan, üç şeyden birinci ve üçüncü arasındaki ikincisi.

Ortanea [i] İspanya gülü, İspanyadan gelme bir çiçek.

Ortaoyunu [i] Zuhurikolu. Türkiyede tiyatro icat olunmazdan evel seyir yerlerinde ve meydanda oynanan bir nevi alaturka tiyatro.

Ortodoks [i] Hıristiyanlığın ahkâmı esasiyesine göre amel ettiklerine mutekit olan hıristiyan cemaatı ki Rumlar, İslâv milletleri bu mezhebe saliktirler.

Ortoğraf [i] Bir lisanın kelimelerini doğru yazmak ilim ve usulü.

Ortopedi [i] Vücudün ademi tenasüp ve biçimsizliklerini düzeltmek ve bedenin biçimsiz olmasına mâni olmak san'ati.

Oruç [i] Gündüzün yeyip içmekten içtinap dinî vazifesi, sıyam.

Osmanlı [s] Sultan Osmanın tesis eylediği münkarız Devleti Osmaniye tebaasından olan. Bir nevi tavla oyunu.

Osmanlılık [i] Osmanlılara mensubiyet, Osmanlı olmak sıfatı.

Osurmak [f] Makattan sesli ve sessiz yel çıkarmak, yellenmek.

Osuruk [i] Makattan sesli veya sessiz çıkan yel, yellenme.

Oş, oşt [n] Köpeği koğmak ve azarlamak için kullanılır bir tabir.

Ot [i] Odunu olmayan ve yazın bitip kışın kuruyup telef olan nebat, kiyah. Hayvan yemi.

Ot [i] [harekelendiği zaman «t» harfi «d» olur] Ateş, nar. Kılları düşürmek için kullanılan zırnık ve kireç karışık yakıcı ilâç.

Ot [i] Öküz, sığır, manda gibi karasığır denilen hayvanlar.

Otak, g [i] Hükümdarlara vesair büyüklere mahsus geniş ve süslü çadır, büyük hayme.

Otakçı [i] Otak denilen büyük çadırları yapan ve satan, çadırcı. Orduda kumandan ve erkânın çadırlarını kuran efrat.

Otalanmak [f] Zehirlenmek.

Otalatmak [f] Zehirletmek.

Otarmak [i] Otlatmak, hayvanı gezdirip ot yedirmek, rayetmek.

Otel [i] Yolcuların indikleri döşeli ve yataklı han. Büyük zevatın ikametgâhı, konak.

Otlak [i] Hayvanları otlatacak yer, mera. Otu çok yer, çayır.

Otlakıye [i] Otlak resmi, miriye ait otlakların ücreti, kirası.

Otlamak [f] Hayvan gezip yerden ot yaprak vesaire yemek. [c] Hayvan gibi yaşamak, bir şeyden haberi olmamak.

Otlamak [f] Ateşlemek, yakmak.

Otlanmak [f] Otlamak, hayvan yerden ot yemek. Hayvanlar tarafından yenip bitirilmek. Otu yenmek.

Otlanmak [f] Ateşe verilmek, yakılmak, ihrak olunmak.

Otlamak [f] Hayvanları gezdirip ot yedirmek.

Otlattırmak [f] Hayvanları gezdirtip ot yedirtmek.

Otlubağa [i] Kara kurbağa.

Otluk [i] Otla örtülü, otu çok yer. Çayır, mera. Ot yığını, kuru otların konulup saklandığı yer.

Otluk [i] Falya deliğine mahsus ince barut, ağızotu.

Oto [i] Otomobil kelimesinin kısa şekli.

Otobüs [i] Bir şehir ve kasabanın bazı semt ve cihetlerine yolcu taşıyan büyük otomobil.

Otokanon [i] Zırhlı otomobile konulmuş top.

Otakar [i] Yolculuk, ve seyahate mahsus büyük otomobil.

Otokrasi [i] Mutlak ve gayrimeşrutî bir hükümdarın idaresinde bulunan hükûmet.

Otoklav [i] Bir neyi etüv.

Otokrat [i] Mutlak, gayrimeşrutî hükümdar, sultan, kıral, melik. Hükûmeti mutlaka taraftarı.

Otomat [i] Kendisini hareket ettiren aletleri, zemberekleri içinde bulunan makina. Bazı alât ve edevat vasıtasile canlı bir cisim gibi hareket eder makina. [c] Kafasıkalın, budala.

Otomatik [s] Kendikendine müteharrik , mihanikî vesait ile işleyen.

Otomobil [i] Benzinle işleyen araba, oto.

Otonomi [i] Muhtariyeti idare.

Otopsi [i] Fethimeyt ameliyesi.

Otorite [i] Hüküm, nüfuz salâhiyet.

Otoskop [i] Kulağın içini muayeneye mahsus alet.

Otosügjestiyon [i] İnsanın kendi kendine ettiği telkin, birşeyi kendi zihnine koma, kabul ettirme.

Oturak [i] Oturma, aram. Oturulacak yer, oturulan yer, merkez, makam. Üstüne oturulacak şey, sıra, kanape ve saire. Yolculuk esnasında bir yerde durarak dinlenilen yer. Birşeyin yere değecek tarafı, kaide. Kayıkta kürek çekenlerin oturdukları yer. Lâzımlı, havruz, gecekabı. [s] İstirahat eden, yolculuk esnasında bir yerde durup dinlenen. İşten kesilmiş, amelimanda, mütekait.

Oturaklı [s] Alt tarafı geniş olmakla yerinde sağlam duran. Genişliği ve uzunluğu yüksekliğinden ziyade olduğundan sağlam görünen bina ve saire.

Oturaklık [i] Tekaüt maaşı, çıraklık aylığı.

Oturma [i] Oturmak fili, Ba : oturmak. Altından bir şeyin üzerine kakılmış büyük elmas veya diğer kıymetli taş. Sebze üstüne kebap.

Oturmak [f] Ayakları toplayıp yere veya bir şey üzerine yerleşmek. Kalmak, eğlenmek. Sakin olmak, ikamet etmek. İşsiz vakit geçirmek. Çökmek, aşağı inmek. Geminin dibi sığda toprağa dokanmak. Dibe çökmek, süzülmek, tortu haline gelmek.

Oturtma [s] Oturtulmuş, yerleştirilmiş, konulmuş. [i] Sebze ile kıymadan yapılan bir nevi yemek.

Oturtmak [f] Oturmaya sevk ve icbar veya müsaade etmek. Kondurmak, yerleştirmek, vazetmek. Gemiyi sığa uğratmak, dibini toprağa değdirmek.

Oturtulmak [f] Oturmaya sevk, icbar veya müsaade edilmek, ikat olunmak, yerleştirilmek, konulmak.

Oturulmak [f] Yere yerleşilmek, ikamet edilmek, durulmak.

Oturuş [i] Oturmak fili ve tarzı.

Oturuşmak [f] Yatışmak, sükûnet bulmak.

Otuz [i] Yirmi dokuzdan bir fazla, üç kere on.

Otuzar [i] Her birine veya her defasında otuz.

Otuzlamak [f] Otuz

yaşına varmak, yaşı otuza erişmek.

Otuzluk [s] Otuz kısımdan mürekkep. Otuz arşın v. s. boyunda, otuz okka v. s. ağırlığında, otuz kuruş v. s. değerinde. Otuz yaşında bulunan. Otuz kuruş kıymetinde sikke.

Otuzuncu [s] Yirmi dokuzdan sonra gelen, otuz derece ve mertebesinde bulunan.

Ova [i] Düz ve geniş yer, sahra.

Ovalamak [f] Ba: Oğalamak.

Ovalık [s] Ekseriyet üzre ovalardan ibaret olan yer.

Ovdurmak [f] Ba: Oğdurmak.

Ovlamak [f] Fırlamak, firlayıp hücum etmek (yırtıcı kuş)

Ovma [i] Ba: Oğma.

Ovmak [f] Ba: Oğmak.

Ovuşturmak [f] Ba: oğuşturmak.

Oya [i] Kadın çamaşırının, yemenilerinin vesair şeylerin kenarına iğne ile yapılan veya hazır alınıp dikilen ipek, keten ve iplikten oymalı süs, tentene.

Oyacı [i] Oya yapan ve satan adam veya kadın.

Oyalamak [f] Oya ve tentene ile süslemek, oya dikmek ve takmak. Meşgul edip bir şeyi unutturmak. Aldatıp vakit geçirtmek.

Oyalandırmak [f] Yalan vaitlerle aldatıp vakit geçirmek. Bugün yarın diyerek aldatmak.

Oyalanmak [f] İşgal ve iğfal olunmak, aldanmak. Boş şeylerle uğraşıp vaktini kaybetmek.

Oyalı [s] Oya ve tentene ile süslü.

Oyan [i] Atın başına takılan süsler, pullar ve püsküller.

Oyanlamak [f] Ata gem, dizgin başlık ve saire takmak.

Oydurmak [f] Başkası vasıtasile oymak, çukurlatmak, kazıtmak, hakettirmek.

Oygalamak [f] Ba: Oyulgalamak.

Oylum [s] Oyulmuş, oymalı, delik deşik.

Oyma [i] Oymak fili Ba: Oymak. Tahta, taş, kumaş, kâğıt ve saire üzerine kazmak, hak veya delik delik kesmekle yapılan süs.

Oymacı [i] Kazmak, haketmek ve kesmekle zinet yapan san'atkâr.

Oymak [f] Kazmak. Çukurlatmak, kazıyıp delmek. Kazımak, haketmek. Bir şeyin ortasını çukurlamasına keserek parça çıkarmak.

Oymak [i] Bir ulusun münkasim olduğu kısımların beheri, kabile, aşiret.

Oynak [s] Oynar, müteharrik. Sebatsız, metanetsiz, mütelevvin. Şuh, şivekâr, namusu şüpheli.

Oynaklık [i] Oynarlık, müteharriklik. Sebatsızlık, metanetsizlik, televvün. Şuhluk, şivekârlık, açıkmeşreplik.

Oynama]i] Oynamak fili. Ba : Oynamak.

Oynamak [f] Kımıldanmak, hareket etmek. Sıçramak, hoplamak, sağa sola atılarak oyun yapmak. Bükülmek, kırılmak, müteharrik olmak. Tavla vesaire gibi bir oyunla meşgul olmak. Çocuk yaramazlık edip vakit geçirmek. Boş ve faidesiz süs kabilinden şeyle uğraşıp vakit zayi etmek. Helecana uğramak. Sarsılıp yerini biraz değiştirmek. Kumarda kaybetmek. Tiyatroda oyun icra etmek.

Oynanılmak [f] Oyun icra olunulmak.

Oynanmak [f] Oyun icra olunmak, oyun yapılmak.

Oynaş [i] Sevgili, dost, maşuk, dilber.

Oynaşma [i] Birlikte oynama, mülâabe.

Oynaşmak [f] Birlikte oynamak, birine takılarak şakalaşmak, mülâabe etmek.

Oynatılış [i] Oynatılmak fili ve tarzı. Ba : Oynatılmak.

Oynatılma [i] Ba: Oynatılış.

Oynatılmak [f] Yeri değistirilmek, hareket ettirilmek. Sıçratılmak, hoplatılmak, Tiyatroda oyun icra ettirilmek. İğfal edilmek, oyalandırılmak.

Oynatma [i] Oynatmak fili. Ba : Oynatmak.

Oynatmak [f] Yerini değiştirmek, kımıldatmak, hareket ettirmek. Oyun yaptırmak, oyun oynamağa sevk, icbar veya müsaade etmek. Sıçratmak, hoplatmak, oyun ettirmek. Hora teptirmek, raksettirmek. Sahneye koydurmak. Aldatmak, iğfal etmek.

Oynayış [i] Sıçrayıp oynamak fiil ve tarzı.

Oyuk [s] İçi oyulmuş, kof. Oyulmuş yer, in, mağara. Herhangi bir şeydeki kovuk.

Oyuklanmak [f] İçi oyulmak, oyuk ve kof olmak.

Oyuklatmak [f] İçini oyup kof etmek, oyuk haline getirmek.

Oyulga [i] Kumaş parçalarını tutturmak için muvakkat ve seyrek dikiş.

Oyulgalamak [f] Muvakkat ve seyrek dikişle parçaları tutturmak. Yılan gibi dalgalanarak hareket etmek.

Oyulgamak [f] Muvakkat ve seyrek dikmek, iliştirmek. Dikişle libade gibi yol yol etmek.

Oyum [i] Oyuluş. Oyulmuş, kazılmış, hakolunmuş yer.

Oyumlamak [f] Ağaç yerleşmek, kök salmak, tutmak.

Oyun [i] Eğlenmek ve vakit geçirmek için arkadaş arasında icra olunan şey. Kumar. Rakıs, dans. Hokkabaz ve cambaz gibi adamların gösterdiği hüner. Hile, hud'a, ustalıklı aldatma, dolap. Tiyatro, temsil.

Oyunbaz [s] Sıçrayıp oynayan ve yaltaklanan yavru hayvan. [c] Hile ve hud'a yapan, dubaracı.

Oyunbazlık [i] Oynaklık. Oyunculuk. Hilekârlık, dubaracılık.

Oyunbozan [s] Verilen karardan dönen, olup bitmiş bir işi yeniden müşkülâta uğratan, verdiği sözden son dakikada cayan.

Oyuncak [i] Çocukların oynayıp eğlenmesi için yapılmış tuhaf ve taklit şey-

ler. Ehemmiyetsiz, lüzumsuz şey, malâyani. Pek kolay ve asla düşünmeksizin ve yorulmaksızın yapılan iş. Herkesin eğlendiği adam, gülünç, maskara.

Oyuncakçı [i] Oyuncak yapan ve satan adam.

Oyuncu [i, s] Oyun oynayan adam. Kumarbaz. Tiyatro aktör ve aktrisi. Cambaz, rakkas, hokkabaz, muganni vesaire gibi halkı eğlendirmeğe mahsus oyunları icra eden erkek ve kadın. Dolap çevirici, hilekâr, dubaracı.

Ö

Ö [i] Türk alfabesinin on sekizinci ve sadalı harflerin altıncısıdır.

Öbek [i] Yığın, top, bölük, takım.

Öcürmek [f] Bahsetmek, lâdes tutmak.

Öcüşmek [f] Birile bahsetmek, lâdes tutuşmak.

Öç [i] İntikam, sar. Bahis, öndül, lâdes.

Ödağacı [i] Hindistanda yetişir ve yanarken güzel kokar maruf ağaç.

Ödek [i] Bir ziyanın bedelini ödeme, tazmin.

Ödeme [i] Verme, tediye, ifa. Tazmin.

Ödemek [f] Vermek, tediye ve ifa etmek. Bedelini vermek, tazmin etmek.

Ödeniş [i] Bir borcun tediye veya bir ziyanın tazmin edilmesi.

Ödenme [i] Borcun tesviye ve ziyanın tazmin edilmesi.

Ödenmek [f] Verilmek, tediye ve ifa olunmak. Bedeli verilmek, tazmin edilmek.

Ödeşmek [f] Biribirine tediye ettirmek, herkes borcunu vermekle alacak verecek kalmamak, hesaplaşmak.

Ödetmek [f] Tediye ettirmek, tazmin ettirmek, bedelini verdirmek.

Ödeyiş [i] Ödeme, tediye, tazmin, bedelini verme.

Ödünç [i] Ayni veya misli iade olunmak üzre verilen veya alınan para vesaire, ariyet, deyin, karz.

Öf [n] Nefret ve ikraha delâlet eder söz.

Öfke [i] Hiddet, gazap.

Öfkeci [s] Hiddetli, çabuk kızan, hadıdülmizaç, mütehevvir.

Öfkelendirmek [f] Hiddet ve gazaba getirmek, kızdırmak, hiddetlendirmek, çileden çıkarmak.

Öfkelenmek [f] Hiddet ve gazaba gelmek, kızmak, hiddetlenmek.

Öfkeli [s] Hiddetli, gazaplı, hadit.

Öğle [i] Günün ortası, nısfınnehar.

Öğlen [i] Ba: Öğle.

Öğleyin [z] Öğle vakti, günün ortasında.

Öğmek [f[Medih, sena, sitayiş etmek, iyiliğini anarak tarif ve tavsif etmek.

Öğredici [s, i] Okutan, ders veren, bilmediğini öğreten, muallim, üstat.

Öğretilmek [f] Bildirilmek, okutulmak, ders verilmek, belletilmek.

Öğreniliş [i]Öğrenilmek, bellenilme fili ve tarzı.

Öğrenilme [i] Öğreniliş.

Öğrenilmek [f] Ders alarak tahsil olunmak, taallüm edilmek, bellenilmek.

Öğrenme [i] Öğrenmek fili. Ba: Öğrenmek.

Öğrenmek [f] Vâkıf olmak, anlamak, haber almak. Bellemek, ders alarak tahsil etmek. İstifade, iktibas etmek. Malûmat ve tecrübesini artırmak, mümarese etmek, Okumak, tahsil etmek. Sorup anlamak, tahkik etmek. Alışmak, tanır olmak.

Öğretmek [ı] Bilmediği şeyi bildirmek, belletmek, mektebe veya bir usta yanına koyarak tahsil ettirmek. Ceza vermek, tedip etmek, yol göstermek.

Öğü [s] İyi, hoş, temiz, salih.

Öğü [i] Su almak için buza açılan delik.

Öğü [i] Puhukuşunun büyük nev'i, erkek puhukuşu.

Öğü [i] İnat, inatçılık.

Öğücü [s] Medih ve sena eden, senakâr, sitayişger.

Öğüldemek [f] Hayvan huylanmak.

Öğün [i] Oturanın önüne konulan yemek payı. Hisse. Defa, kere. Kısım, parti.

Öğünmek [f] Kendi kendini medih, temeddüh etmek. Tefahur etmek, müftahir olmak. Kendine güvenmek.

Öğür, övür [s] Öğrenmiş, terbiye olmuş, alışmış hayvan.

Öğür [i] Göğüsten çıkan ses, kusacak adamın « Ö » diye çıkardıgı ses. Höngür.

Öğürdemek [f] Göğüsten ses çıkararak ağlamak, höngür höngür ağlamak, höngürdemek.

Öğürdüşmek [f] Koşum hayvanı yarışmak, yarış etmek. Alışmak, itiyat etmek.

Öğürlük [i [Dostluk.

Öğürme [i] Kusmak üzre göğüsten bir ses çıkarma. Sığırın böğürmesi.

Öğürmek [f] Kusmak istiyen adamın kusmayarak yalnız göğsünden « ö » diye ses çıkarmak. (Sığır cinsi hayvanlar) Bağırmak, böğürmek.

Öğürtlemek [f] Seçmek, intihap etmek, en iyisini ayırmak veya almak. İntihapla tayin etmek.

Öğürtmek [f] Hayvanı alıştırmak, terbiye etmek.

Öğürtü [i] Kusarken « Ö » diye göğüsten çıkan ses. Sığırın bağırması, böğürtü.

Öğüş [i] Medih, sena, iyiliğini anlatma.

Öğüt [i] Nasihat.

Öğütlemek [f] Nasihat vermek, yol göstermek. Fitlemek.

Öğütmek [f] Hububatı değirmende ezip un yapmak. İnce toz haline getirmek. [c] Çok yemek, birçok yemeği hazmetmek.

Öhö [n] Öksürük sesini

taklit olup istihza için kullanılır.

Ökçe [i] Topuğunn arkası, kunduranın topuğu altına gelen yeri.

Ökse [i] Kuşların ayakları yapışıp tutulmak için değneklere sürülen bir nevi macun.

Öksimek [f] Gönül arzu etmek, arzu çekmek. Tasalanmak, keder etmek, Kendini öksüz ve garip görüp mahzun olmak, garipsemek.

Öksü [i] Yarı yanmış odun, ölçer.

Öksülemek [f] Yarı yanmış odun koyarak ateşi tutuşturmak. [c] Kızıştırmak tahrik etmek.

Öksümek [f] Ba: Öksimek.

Öksürmek [f] Nefes borularında hâsıl olan balgam veya gıcıktan dolayı istemiyerek sesli bir nefesle onu çıkarmağa çalışmak, öksürüğe tutulmak. Öksürük taklidi yaparak işaret veya istihza etmek.

Öksürtmek [f] Öksürük vermek, öksürmeği mucip olmak.

Öksürük [i] Nefes borularında hâsıl olan balgam veya gıcık üzerine insanın ihtiyarı olmayarak sesli bir nefesle onu çıkarmağa çalışması.

Öksüz [s] Yetim, bikes, anası ölmüş çocuk. Kimsesiz.

Öksüzlük [i]. Yetimlik, bikeslik.

Öküngç [i] Hasret.

Ökünmek [f] Teessüf etmek. Hayıflanmak.

Öküz [i] Enenmiş erkek sığır, çift sürmek ve araba çekmekte kullanılan karasığır. [c] Safderun, akılsız ve kalınkafalı adam.

Öküzgözü [i] Arnika denilen bir nebat.

Öküzlük [s] Hamakat, safderunluk, kalınkafalılık.

Öl [i] Islak yer, çamur, bataklık.

Ölçek [i] Hububat ölçmeğe mahsus ölçü, şinik denilen dört okkalık hububat ölçüsü.

Ölçer [i] Ateşi karıştır-

mak için kullanılan demir kol, gelberi.

Ölçmek [f]Bir şeyin boy, en ve yüksekliğini tayin etmek, mesaha. Ölçüye mahsus kaplarla bir şeyin miktarını tayin etmek. Bi - çilecek bir şeyin ölçüsünü almak. [c] İyice düşünmek, takdir, tahmin, mukayese ve muvazene etmek, tasarlamak, zihinde hesaplamak.

Ölçü [i] Ölçme mukayese, mesaha, kileye vurma. Arşın, metre, şerit, kile gibi ölçecek alet.

Ölçülmek [f] Ölçüden geçirilmek,hacmi tayin olunmak, mesaha, mukayese olunmak. [c] İyi düşünül - mek, tasarlanmak, muvazene, takdir ve tahmin edil - mek.

Ölçüm [i] Ölçme, mesaha, mukayese, muvazene. Düşünme, mülâhaza,tahmin, takdir. Tavır, eda, yürüyüş, reftar.

Ölçürmek [f] Başkası vasıtasile ölçmek, ölçtür - mek.

Ölçüsüz [s] Ölçülmemiş, mesaha edilmemiş, götürü. İtidalsiz, hesapsız, hatsız.

Ölçüşmek [f] Yalnız boy ölçüşmek suretinde kullanılır, iki kişi biribirinin derecesini anlamak için müsabaka meydanına çıkmak, yarışmak.

Öldürmek [f] Ölümü - nü mucip olmak, vefat et - tirmek, katletmek, kurşun, bıçak gibi bir şeyle vurup fevtettirmek, hayatına nihayet vermek. İdam, kısas etmek. [c]Sertlik ve katılığını giderip yumşatmak, kırmak. Çok eza ve cefa etmek, ziyadesile cansıkmak.

Öldürücü [s] Öldürüren, katil. Mühlik.

Ölet [i] Salgın insan ve hayvan hastalığı.

Ölez [i] Daha yavru iken gebe kalan oğlak.

Ölgün [s] Solmuş, por - sumuş, ot ve sebzenin sı - caktan ve susuzluktan ta - zeliği geçip porsuması.

Ölker [i] Hav, kadife ve şeftali gibi şeylerin ince tüyü.

Öllük [i] Küçük çocukların altına çiş bezi yerine konan şey.

Ölmek [f] Yaşamaz olmak, canvermek, hayatı terk etmek, fevtolmak. Solmak, yumşamak, pejmürde olmak, taraveti zail olmak. Pek ziyade sıkılmak, şiddetli korku veya dehşet ve ıstırap ve zahmet çekmek. Hükmü kalmamak.

Ölmez [s] Vefat etmez, ebedî hayata nail, cavit. [c] Çok dayanır, dayanıklı, metin, sağlam.

Ölmezoğlu[s] Çok sağlam, metın, pek dayanıklı.

Ölmüş [s] Vefat etmiş, müteveffa, meyyit.

Ölü [s] Ölmüş, meyyit, mürde, hayatı zail olmuş. Cansız, kuvvetsiz, pek zayıf. Ruhsuz, gevşek, tembel, miskin. Sölpük, soluk, porsuk, pejmürde [i] Ölmüş adam, cenaze, naş.

Ölücü [s] Ölmesi mukarrer, kabili mevt.

Ölük [s] Ba : Ölü.

Ölüm [i] Vefat, mevt, memat, ecel, hayatın zevali

Ölümcül [s] Ölümü mucip, mevti bais, mühlik, öldürüucü.

Ölüş [i] Ölme, ölmek fili ve tarzı.

Ömür [i] Yaşama, yaşayış, hayat, yaşanılan müddet. İyi bir hayat geçirme. Yaş, sin, hayatın devam ettiği seneler. [c] Hoşa giden tuhaf ve eğlenceli şey.

Ön [i] Yüze gelen cihet, ileri, gelecek zaman, ati, istikbal. Cephe, nasıye, alın. İleri taraf, en ileri veya en yukarı cihet. Huzur, nezt. [s] Yüz tarafına gelen, önde, ilerde bulunan.

Ön [ı] Göğüs, sine, sadır.

Önce [z] Evvelce, evvelden, mukaddema, peşin.

Öncelemek [f]Öne geçmek, müsabakat etmek.

Öndüç [i] Haber götür mek için önden giden müjdeci, savacı.

Öndül [i] Rehin. Yarış mükâfatı. Bahse, lâdese konulan şey.

Öngü [i] İnat, muannitlik.

Öngül [s] İnatçı, muannit, ısrar eden.

Öngüllük [i] İnatçılık, muannitlik, ısrar.

Öngür [i] Hıçkırma, içini çekerek sesle ağlama, höñğür, höngürdeme.

Öngüşmek [f] İnada binmek, muannitlik etmek, taannüt ve ısrar göstermek.

Öngüz [i] Ba : Öngür.

Önü [i] Oturanın önü - ne konulan pay, hisse. Ö - ğün.

Önüç [s] Önde, ileride bulunan, sabık, müterakkı.

Önün [h] Önden, ileriden, önde, ileride.

Öuünmek [f] Yüztut - mak, doğrulmak, teveccüh etmek. İktida ve taklit etmek.

Önür [s] Önde, ileride bulunan, sabık, müterakki olan.

Öp [i] Göğus, sadır, sine.

Öpmek [f] Dudakları bir şeyin üzerine dokundurarak birdenbire açmak, buse almak, takbil etmek.

Öptürmek [f] Öpmeye sevk ve icbar veya müsaade etmek.

Öpücük [i] Bir tek buse, öpme, öpüş.

Öpülmek [f] Bus edilmek, takbil olunmak.

Öpüş [i] Öpme, buse.

Öpüşmek [f] Biribirini öpmek, buse verip almak. Barışmak, sulhetmek.

Öpüştürmek [f] Biribirini öpmeğe sevk ve ic - bar etmek, buse alıp ver - meği bais olmak. Barıştırmak, müsaleha ettirmek.

Ör [i] Yapma set, sun'î hail, havale, perde.

Örcin [i] İp merdiven.

Ördek [i] Maruf su kuşu. Hastaların yataktan kalkmaksızın su dökmelerine mahsus kap.

Ördürmek [f] Örmeğe sevk ve icbar etmek, diğe - ri vasıtasile örmek.

Örek [i] Yapı, bina, mimarlığına müteallik iş ve süs.

Öreke [i] Kadınların büküp iplik yaptıkları yün, keten ve saireyi taktıkları tepesi çatal değnek.

Örelemek [f] Düzelt -

mek. Kabaca ve muvakkat tamir etmek.

Örelenmek [f] Düzelmek, tertip ve tanzim olunarak meydana gelmek.

Ören [i] Eski duvar. Şehir ve kale enkazı, harabe, virane.

Örencik [i] Eski harabe, asarı atika.

Örf [i] Beldenin âdeti ve halin icap ve iktizasına göre olan icraat. Harp ve saire gibi fevkalâde ahvalde idarenin muvakkaten ciheti askeriyeye tevdi olunması. Vaktile ulemanın resmî makamlarda giydikleri bir nevi kavuk. Zulüm, eza, cefa.

Örf [i] Korku, dehşet, tehdit.

Örfen [h] Âdete, hal ve vaktin icabına göre.

Örfî [s] Örfe mensup ve müteallik olan.

Örflemek [f] Korkutmak, tehdit etmek.

Örgü [i] Örülmüş şey, şerit ve saire.

Örgüç [i] Devenin arkasındaki kambur, tümsek. Buna benzer hernevi tümsek. Tepe, çıkıntı.

Örgüçlenmek [f] Örgüç gibi bir tümsek peyda etmek, kamburlaşmak, tümsekleşmek.

Örgüçlü [s] Örgücü olan, tümsekli, kambur.

Örgüçlük [i] Devenin örgücü üzerine konulan küçük semer.

Örgülemek [f] Örgü yapmak, örmek.

Örme [i] Örüş, örmek fili. [s] Örülmüş, örmek suretile vücudegelmiş. Bir nevi nakış. Harç ile yapılmış, bina edilmiş.

Örmek [f] Tezgâhta olmayıp elde tığ ve iğne ile iş işlemek. İp, iplik, saç gibi şeyleri birkaç bölüğe taksimle bunları biribirine geçirerek örgü yapmak. Bir kumaşın yırtığını yamasız olarak tamir etmek. Yeniden duvar yapmak veya tamir etmek.

Örnek [i] Nümune, model, meşk, misal. Bir şeye benziyen, manent. Çoğa misal olarak gösterilen az

bir şey, nümune. Cins, nevi, çeşit.

Örneklik [s] Nümune ve örnek olmağa lâyık, örnek olmağa elverişli. Mostralık, nümunelik.

Örs [i] Üzerinde demir ve saire madenleri dövdükleri bir tarafı sivri kalın demir alet.

Örselemek [f] Eskitmek, bozmak, pejmürde etmek. Zedelemek. Takat bırakmamak, kırıklık vermek, zayıflık ve dermansızlığa uğratmak.

Örselenmek [f] Eskimek, bozulmak, pejmürde olmak. Zedelenmek, berelenmek. Takati tükenmek, dermansızlığa düşmek.

Ört [i] Örtme, ketim, gizleme, setir, ihfa. (Yalnız « ortbas » tabirinde kullanılır).

Örtbas [h] Bir kabahati herkese duyurmayarak saklayıp gizlemek.

Örtmek [f] Üstüne bir şey çekip görünmez etmek, setretmek. Saklamak, gizlemek, ketim ve ihfa etmek. Kapamak.

Örttürmek [f] Üstüne bir şey çektirerek gizletmek, setir ve ihfa ettirmek, saklatmak. Açık bir şeyin üstünü kapatmak. Bir çukuru doldurtmak.

Örtü [i] Örtmeğe yarayan herşey, puşide. Binanın üstünü örten çatı, yağmur ve güneşten muhafaza eden siper, çardak, sayeban. Yorgan, battaniye.

Örtücü [s] Örten, setreden, settar.

Örtülmek [f] Üstüne bir şey serilip setredilmek. Gizlenmek, ketim ve ihfa olunmak, meydana çıkarılmamak.

Örtülü [s] Örtülmüş , mestur. Gizli, mektum. Kapalı. Muğlak.

Örtünmek [f] Üstüne bir şey çekip görünmez olmak, setrolunmak. Yüzüne peçe ve yaşmak tutunmak. Ketim ve ihfa olunmak, örtbas edilmek.

Örtüsüz [s] Üstü açık, çıplak, mekşuf.

Örü [i] Yapı, bina. Örme, örgü. Duvar, set, bölme. Etrafı herhangi bir şey-

le çevrilip ayrılmış yer. [s] Dik, kaim.

Örücü [i] Kumaş, şal vesaire yırtıklarını örerek tamir eden adam.

Örülme [i] Örülmek fili. Örülüş.

Örülmek [f] Örgü yapılmak.

Örülü [s] Örülmüş, örgü edilmiş.

Örülüş [i] Ba: Örülme.

Örümcek [i] Böceklerden maruf hayvancık, ankebut

Örümceklenmek [f] Örümcek ağlarile ve toz toprakla dolmak, süpürülmemiş olmak.

Örün [i] Yer, mansıp, mevki.

Öründelemek [f] Nasp ve tayin etmek. Tahsis ve tahdit etmek. Seçmek, intihap ve ihtiyar etmek.

Öskire [i] Tulanî kavata, müdevver olmayıp uzun olan ağaç kap.

Öt [i] Karaciğerin yanında bulunan ve mideye dökülen safra denilen acı bir maddeyi havi mahfazacık. [c] Cesaret, şecaat.

Öte [z] Uzakta, uzakça. Daha uzak, daha ileri olan yer. Bir şeyin arkasında bulunan, mavera. Eski ve uzak zaman. [s] Diğer, uzakça bulunan. Öbür taraftaki.

Öteberi [h] Şubu, muhtelif şeyler.

Ötedeberide [h] Şurada-burada, muhtelif yerlerde.

Öteki [s] Uzarak, uzakça bulunan, berikine nispetle uzak olan. Diğer, başka, öbür.

Ötkünç [i] Hikâye.

Ötleğen [i] Sığırcık nev'inden çok öter bir cins siyah küçük kuş.

Ötleğü [i] Havada çok döner bir nevi akbaba, uşakkapan.

Ötlek [s] Korkak, yüreksiz, cebin.

Ötme [i] Ötmek fili. Ba: Ötmek.

Ötmek [f] Cıvıldamak, şakımak, lâkırdısız yalnız elhanla taganni ve terennüm etmek. Nefes ve hava ile çalınan şey çalınmak, ses çıkarmak. Çınlamak, taninendaz olmak [c] Mana-

sız lâkırdılar söylemek, çan çan etmek.

Ötre [i] Arapçada zamme denilen hareke ki türkçede dört nevidir, bunlarda o,ö,u,ü sadalı harflerin çıkardığı seslerdir.

Öttürmek [f] Ötmeğe, makamla bağırıp terennüm etmeğe sevk ve icbar etmek, cıvıldatmak. Nefesle çalınan bir çalgıyı üfleyip çalmak. Çınlatmak, taninendaz etmek.

Ötülmek [f] Teganni edilmek, terennüm olunmak.

Ötün [i] Af, mağfiret, bağışlama, yarlığama.

Ötürü [h]Dolayı, binaenaleyh.

Ötüş [i] Ötme, cıvıldama, taganni, terennüm.

Ötüşmek [f] Hep birden, biribirine karşı ötmek, cıvıldaşmak.

Övmek [f] Ba: Öğmek.

Övücü [s] Ba: Öğücü.

Övün [h] Ba: Öğün.

Övünmek [f] Ba: Öğünmek.

Övütmek [f] Ba: Öğütmek.

Övüttürmek [f] Ba : Öğüttürmek.

Övür [s] Ba: Öğür.

Övüş [i] Ba : Öğüş.

Öygen [i] Akciğer, ree.

Öyle [k] O yolda, o surette, o tarzda, onun gibi, o misilli.

Öylelik [i] O tarz, o suret, o yol.

Öyük [i] Bostan korkuluğu. Yapma tepe, tümsek.

Öz [i] İç, mağız, lüp. Kalp, nefis, derun. Bir şeyin halisi, cevher. Kaymak, züpte, birşeyin en yağlı ve lüzucetli kısmı. Çıbanın en derininde bulunan katı cerahat. Kendi, nefsi, zat.

Özbek [i] Müstakil emîr demek olup vaktile Cingizilerin himayesinde olarak büyük bir Beyin hükûmeti altında bulunmuş bir moğol taifesine verilen isimdir. Bunların ahfadı sonraları türkleşmişler ve bugün Maveraünnehirde bulunuyorlar.

Özdek [i] Ağaç kütüğü, ağacın köke ve yere yakın olar kalın yeri. Ekin sapı

Özdeklemek [f] Tarlada dökülmüş kalmış başakları toplamak. (c) Tereddütle davranmak.

Özden [i] Küpe, tane, askı.

Özek [i] Çekirdek, göbek. Çıbanın özü,süngeri, ağırşağı

Özen [i] Dikkat, ihtimam, tekellüf.

Özengiç [s] Dikkatli, ihtimam eden, tekellüf yapan.

Özenmek [f] Dikkat ve ihtimamla çalışmak, külfet ihtiyar etmek. Çabalamak, uğraşmak, hazırlanmak.

Özge [s] Başka, gayri, diğer, ahar. Bambaşka, diğer türlü, bilinen ve maruf olan gibi değil. Yabancı, ağyar.

Özleme [i] Görmek arzusu, iştiyak.

Özlemek [f] Arzu etmek, şevkile istemek, müşteki olmak, göreceği gelmek.

Özlenmek [f] Öz ve lüp peyda etmek. Çıban agarşak ve katı cerahat hâsıl etmek, Ağdalanmak, pıhtılanmak.

Özleşmek [f] Öz ve lüp peyda etmek. çıban katı cerahat bağlamak. Koyulaşmak, pıhtılaşmak, ağdalanmak.

Özlü [s] Özlü ve lüplü olan. Züpte ve kaymağı çok olan. Lüzücetli, yapışkan.

Özlük [i] Benlik, enaniyet, gurur. Cevher, madde, lüp. Lüzucet, özlü ve yapışkan olma,

Özür [i] Bir kusurun affi için gösterilen sebep, behane. Mâni, engel. Kusur, ayıp, sakatlık.

P

P [i] Türkçe alfabenin on dukuzuncu ve sessizlerin on ikinci harfidir.

Pa [i] Ayak, kadem.

Pabuç [i] Ayakkabı, Terlik, pantufla.

Pabuççu [i] Pabuç yapan ve satan adam. Resmî

dairelerde ve bazı umumî yerlerde halkın ayakkap - larını bekleyen adam.

Paça [i]Bacağın alt tarafı, dizden aşağısı. Don ve pantolon gibi şeyierin ayak geçecek delikle ile dize kadar olan yeri. Koyun, keçi ve sığırın ayrı satılan ayakları. Bu ayaklardan yapılan yemek.

Paçacı [i] Hayvan paçalarını temizleyip satan adam, paça yemeği pişirerek satan aşçı.

Paçagünü [i] Düğü - nün son ve gerdeğin ertesi günü.

Paçalı [s] Paçası olan esvap. Paça ile yapılan börek ve saire. Ayaklarının etrafında tüy olan tavuk ve kuş.

Paçarız [s] Ba: Çapa - rız ve çapraz.

Paçavra [i]Bir şey silmeğe ve sıcak şeyleri tut - mağa mahsus bez parçası, [c] Eski, kirli ve buruşuk esvap vesaire. Kıymetsiz ve itibarsız şey.

Paçavracı [i] Sokak - larda ve süprüntülüklerde paçavra, bez vesaire par - çalarını toplayıp satan a - dam. Paçavra ticaretile meşgul olan tüccar.

Paçuz [i] Kefal nev'inden irice bir balık.

Padişah [i] Hükümdar. Şarkın mutlak ve büyük hükümdarlarına mahsus unvan.

Pafta [i] Süs için at takımlarına ve saireye di - kilen veya mıhlanan ma - den pullar veya başlı çivi - ler,kabara. Zemin renginden başka bir renkte büyük benek. Bir büyük haritayı terkip eden kıt'aların her - biri. Demircilerin vida yiv - lerini açmak için kullandıkları bir cins hadde.

Pagoda [i] Aksayışark - ta, Çin ve Japonyada iba - detanelere verilen isim.

Pağurya [i] Yengeç nev'inden bir cins çağanoz.

Pak [s] Temiz, kirli olmayan. Lekesiz, ayıp ve noksansız, safi, halis, hile - siz. Mubarek, mukaddes, aziz. Hıristiyanların maruf yortuları

Paket [i] Birlikte bağ -

lanmış veya kâğıda sarıl - mış eşya demeti, deste, bohça.

Paklamak [f] Temiz - lemek, tathir etmek. Temize çıkarmak, tebriye etmek. Boşaltmak, silip süpür - mek, yemek veya alıp gö - türmek. İşini bitirmek, be - cermek. İdam etmek.

Paklatmak [f] Temiz-letmek, tathir ettirmek.

Paklık [i] Temizlik, ta-haret, nezafet, Lekesizlik, ayıp ve noksandan beraet, safilik.

Pal [i] Bir cins güver-cin.

Pala [i] Demiri enli kılıç. Kayık küreğinin yas-sı yeri ve o şekilde yassı bazı aletler. Kılıçlama ko - nulan yassı kiriş vesair kereste.

Palabıyık [s] Pala de - nilen kılıç şeklinde yassı ve mukavesçe bıyık.

Palalık [i] Yassılığına ve kılıçlama vaziyet.

Palamar [i] Gemileri karaya bağlamakta kulla - nılan kalın halat.

Palamargözü [i] Ge-minin başında ve kıçında palamar geçmeğe mahsus demir bilezikli delik.

Palamut [ı] Bir cins meşe ağacının meyvası, bu meyvanın tabaklıkta kulla-nılan kabuğu, bu meyvayı veren meşe cinsi.

Palamut [i] Maruf bir cins balık.

Palan [i] Binek, mer-kep, ester ve ata vurulan enli ve yumşak bir nevi e-ğer.

Palandız [i] Çeşmenin musluk taşı.

Palanga [i] Halat ve makaralardan teşkil olunan ve ağır yuükleri kaldırmağa yarayan makara tertibatı.

Palanka [i] Ağaç ve toprakla yapılmış ve hen - dek çevrilmiş küçük hisar, bir nevi tabya. Böyle bir hisarla çevrilmiş kenar ma-halle, varuş.

Palanko [i] Gemilerde ağır yükleri kaldırmağa mahsus içinden halat geçi-rilmiş çok dilli çifte ma-kara.

Palaska [i] Süngüye kasatura takılacak yeri ve fişek çantalarını havi olan ve çavuşa kadar asker efradının bellerine bağlanan kayış kemer veya omuzdan çapraz olarak asılan fişeklik.

Palaskalı [s] Beline palaska bağlamış asker.

Palaspandıras [h] Sürat ve acele ile derlenip toplanarak, anî olarak.

Palasturpa [i] Top namlısının içini silmeğe mahsus ucu fırçalı uzun sırık.

Palavra [i] Gemilerde güvertenin altındaki ikinci kat. [c] Uydurma şeyler, atıp tutan.

Palavracı [i] Uydurma şeyler söyleyen, atıp tutan.

Palaz [i] Kaz, ördek ve sair su kuşlarının pilici. [s] Semiz, yağlı.

Palazlamak [f] Kuş yavrusu semirmek, yağlanmak, tombullaşmak.

Paldım [i] Atın kuyruğu altından geçip eğeri arkadan tutan kayış, eğer kuskunu.

Paldırküldür [h] Patırdı ve gürültü yaparak, önünü ve ardını düşünmiyerek

Paleontoloji [i] Eski devirde yaşamış hayvan ve nebatlardan bahseden ilim, müstahase ilmî.

Palet [i] Ressamların üzerinde boya ezdikleri levha.

Palikarya [i] Delikanlı, külhanbeyi.

Palto [i] Üstten giyilen kış libası.

Palûze [i] Nişasta ve şekerle yapılarak soğuk yenen pelte.

Palyaço [i] Tiyatrolarda, pandomimalarda halkı güldüren, maskaralık yapan adam.

Palyaçoluk [i] Maskaralık, güldürücülük.

Palyoş [i] Kısa ve iki tarafı keskin doğru kılıç, şiş, kasatura.

Pamuk [i] Yumşak bir tüy hâsıl eden ve meyvasından bez, basma vesair turlü türlü mensucat, iplik, fitil v. s. yapılan, şilte, yastık gibi şeyler doldurulan maruf nebat. Bu nebattan yapılan bez, iplik v. s.

Pamuklu [s] Pamuktan mamul mensucat- Yüzü ile astarı arasına pamuk konulmuş esvap v. s. İçine pamuk doldurulmuş çocuk bezi.

Panama [i] Merkezi Amerikada bir memleket. Bu memlekette yetişen bir fidanın elyafından yapılan gayet yumşak şapka

Panayır [i] Senede bir veya birkaç defa bir yerde kurulan ve birkaç gün devam eden büyük pazar. Senenin muayyen günlerinde bazı yerlerde vuku-bulan eğlenceli toplanma.

Pancar [i] Suyundan şeker ve kendisinden evlerde turşu yapılan kırmızı maruf kök, çökender.

Pancur [i] Açılır kapanır, dar tahtalardan mürekkep pencere kafesi.

Pandantif [i] Bir zencir ile gerdana asılıp göğsün üzerine doğru sarkan mücevher v. s. bir nevi gerdanlık.

Pandispanya [i] Şeker un ve yumurta ile yapılan maruf yumşak pasta.

Pandomima [i] Lâkırdısız, yalnız işaretler ile oynanılan tiyatro oyunu.

Panik [i] Birtakım adamlara sirayet eden anî ve sebepsiz korku. Hezimet, telâş, kargaşalık.

Pankreas [i] Barsağa yapışkan bir su döken bez, özden.

Panorama [i] Umumî manzara, böyle bir manzara arzeden büyük resim, bu resmi muhtevi bina. [c] Zihinde tecessüm ettirilen geçmiş hadisat

Pansiyon [i] Yemek içmek ve oturmak ücreti, ücretle oturulan ve yemek yenilen mahal, oda oda kiraya verilen ev. Yatı-mektebi.

Pansiyoner [s] Pansiyonda oturan. Leylî mektepli.

Panteism [i] Halik ile mahlûkatı bir addedenlerin mezhebi, vahdeti vücut felsefesi.

Panteist [i] Vahdeti vücut taraftari.

Panteon [i] Eski Yu-

nanlılarla Romalıların en büyük mabetleri.

Pantolon [i] Belden aşağıya giyilen maruf erkek libası. İç donu.

Pantufla [i] Oda ve ev içinde giyilen ayakkabı, terlik.

Panturanism [i] Bütün Turanlıların birleşmesi lüzumuna kani olarak bunu iltizam eden meslek.

Panturanist [i] Turanlılar vahdeti taraftarı.

Pantürkism [i] Bütün Türklerin ittihadı fikir ve mesleki.

Pantürkist [i] Türk ittihadı taraftarı.

Panya [i] Kayık bağlayacak kıç ipi.

Panzehir [i] Zehire karşı içilen ilâç, ağunun tesirini bozan şey, dafiüssem.

Papa [i] Katoliklerin en büyük ruhanî reisi. Rum papaslarının isimleri başına konur unvan, papas.

Papağan [i] Dudukuşu, lâkırdı söylemeğe alışır maruf kuş [c] Söylediğini bilmez, anlamadan ezberliyen.

Papalık [i] Papa sıfat, vazife ve makamı.

Papara [i] Sade su ile haşlanmış peynirli tirit. [c] Yavan ve lezzetsiz şey.

Papatya, e [i] Ortası sarı ve kenarlarındaki ufacık yaprakları beyaz bir çiçek, koyungözü.

Papaz [i] Hıristiyan ve bilhassa rum ruhanî reisi, rahip, keşiş.

Papazi [i] Bir nevi gömleklik bez, fabrika bürümcügü.

Papazlık [i] Papaz sıfat ve vazifesi, hıristiyan ruhanî reisliği, rahiplik, keşişlik.

Papazyahnisi [i] Zeytinyağlı bir yemek ismi.

Papel [i] Avam tabakası arasında bir liralık kâğıt paraya verilen isim.

Papirüs [i] Nil nehri sahillerinde, Habeşistanda, Suriyede vaktile yetişen bir ot ki enli ve geniş yapraklarını eski Mısırlılar ve sair milletler kâğıt yerine kullanır ve üstüne yazı yazarlardı. Böyle bir yaprağın üzerine yazılmış elyazısı.

Papiyebüvar [i] Yazıyı kurutmak için kullanılan sünger kâğıdı.

Papiyekuşe [s] Güzel resim basmağa mahsus kalın, parlak beyaz kâğıt.

Papiyon [i] Kelebek, pervane. Kanatları açık bir kelebek gibi bağlanan boyunbağı, fiyonga ve saire.

Papura [i] İki çift öküzle çekilen ağır saban.

Para [i] Bir kuruşun kırkta biri. Akçe, nakit, meskûkât. Parça.

Paraçol [i] Dingilsiz asma araba. Gemi eğrisi denilen sefine.

Paradi [i] Cennet, bihişt. Tiyatroda en yüksekteki ve en ucuz yer.

Paradoks [i] Umumun kabul ettiği fikre muhalif fikir.

Paraf [i] İmzanın sonunda çekilen çizği, imza.

Parafe [f] İmza etmek, imza koymak.

Parafin [i] İspermeçet mumu imalinde kullanılan beyaz, katı, balmumuna benzer bir madde.

Parağraf [i] Fıkra, bent. Bent başına kunulan § işareti.

Parakete [i] Yürümekte olan geminin sürati derecesini tayine mahsus alet.

Paralamak [f] Parça parça etmek, parçalamak. Yırtmak.

Paralanmak [f] Parça parça olmak, yırtılmak, kırılmak, dağılmak. Para ve nakit peyda etmek, servet kazanmak. [c] Çok çalışıp çabalamak,

Paralatmak [f] Parça parça ettirmek.

Paralisi [i] Felç, inme, kötürümlük.

Parlitik [s] Kötürüm, meflûç, inmeli.

Paralı [s] Parası ve nakti olan, zengin, servet sahibi. Para ile olan.

Pramparça [h] Parça parça olmuş, lime lime.

Parasız [s] Akçesi, mal ve serveti olmıyan; züğürt, müflis. Bedava, ücretsiz olan.

Parasızlık [i] Züğürtlük, müflislik, servetsizlik, para kıtlığı veya fiktanı.

Paraşüt [i] Siperi sukut, düşme şemsiyesi,yüksekten düşen bir adamın hızını azaltıp tehlikeyi bertaraf etmek için kullandığı alet.

Paratoner [i] Siperisaika, yıldırıma karşı yüksek binaların üzerine dikilen mıknatisî demir çubuklar.

Paravana [i] Oda kapısının içine veya dışına konulan açılır kapanır tahta perde.

Parazit [i] Tufeyli, başkasının kese ve servetinden yaşayan adam. Ağacın kökünde ve kenarlarında çıkan filiz, piç. Yabani ve mezruata zararlı otlar. Telsiz cihazlarında bazı bazı hâsıl olan tufeyli gürültüler.

Parça [i] Pare, kıt'a, bölük, büyük bir şeyin koparılmıs, kesilmiş küçük bir kısmı. [c] Ehemmiyetsiz ve adi şahıs.

Parçacı [i] Kumaş ve saire parçaları satan adam.

Parçalamak [f] Kırıp paralamak. Parça parça etmek, ufak ufak kesmek.

Parçalanmak [f] Parça parça olmak, doğranmak, ufak ufak kırılmak veya kesilmek. [c] Çok çalışıp çabalamk, öteye beriye koşup çok uğraşmak.

Parçalatmak [f] Kırdırıp veya kestirip parça parça ettirmek.

Parça parça [s] Birçok parçalara ayrılmış surette kırık, rize rize.

Pardı [i] Öksü, yarı yanmış oldun.

Pardıotu [i] Bir nevi sazlık.

Pardon [i] Kusurunun affini rica yolunda söylenen nezaket tabiri.

Pardösü [i] Yazlık ince palto.

Pardösülük [i] Pardösü imaline yarıyan, pardösü yapılmağa mahsus. Bir pardösü yapmağa kâfi.

Paris [i] Fransanın merkezi olan şehir.

Parıl [h] Çok parlamağı tasvir ederek mükerrer kullanılır:parıl parıl.

Parıldama [i] Nöbet nöbet parlama, yalabıma.

Parıldamak [f] Nöbet nöbet parlamak, yalabımak.

Parıltı [i] Parıldama, yalabıma, şaşaa, lem'a. Cilâ, parlaklık.

Park [i] Halkın teneffüs ve tenezzühüne mahsus umumî bahçe. Ordu topçusunun, mühimmatının bulunduğu mahal.

Parke [i] Ufak tahta parçalarından mürekkep müzeyyen döşeme.

Parla [i] Büyük palamar makarası. Çok dilli makara.

Parlak [s] Parlıyan, cilâlı, yalabık. Işıklı, aydınlık, ziyadar, münevver. Berrak, sâf, şeffaf. Şaşaalı ve şanlı. Nüfuzlu, sözügeçer, muteber.

Parlaklık [i] Parlama, cilâ. Işık, ziya. Berraklık. Güzellik. Nüfuz, iktidar, itibar.

Parlama [i] Parlamak fili. Ba : Parlamak.

Parlamak [f] Cilâlı olup ziyayı çok aksettirmek. Ziya vermek, ışıldamak, nur saçmak, pek aydınlık ve münevver olmak. Tutuşmak, yanmak, iştial etmek. Nufuz, haysiyet ve itibar kazanmak, temeyyüz etmek. Birdenbire kızmak, hiddet etmek. Kuş fırlayıp uçmak.

Parlâmento [i] Meb'usan meclisi. Millet Meclisi.

Parlatmak [f] Parlak etmek, parlaklık vermek, parlayacak derecede oğup silmek, cilâ vermek. Ziya vermek, aydınlatmak, tenvir etmek. Tutuşturmak, alevlendirmek.

Parlayış [i] Parlamak fili ve tarzı. Ba : Parlamak.

Parlımanter [i] Parlâmentosu olan, parlâmentolu hükûmet. Mükâleme memuru, murahhas, elçi.

Parmak [i] İnsanda ve bazı hayvanlarda el ve ayakların ucundaki ayrı ayrı kısımların herbiri. Bir tekerleğin merkezinden çemberine kadar uzanan çubukların beheri. Parmaklık denilen bölmeyi teşkil eden çubukların herbiri. Dağ tepesinin sivrisi. Ölçüde bir kademin 12 de ve ar-

şının 24 te bir kısmı. [c] Müdahale, müşareket, dahil ve tesir.

Parmakçı [i] Çıkrıkçı esnafından parmaklık yapan san'atkâr.

Parmaklamak [f] Parmak dokundurmak, parmak sürmek. Dürtmek, tahrik ve iğva etmek.

Parmaklık [i] Tahta, demir vesaireden çubuklar sıra ile kakılarak veya çakılarak yapılan bölme.

Parmican [i] Safranlı sütten yapılan bir nevi Avrupa peyniri.

Parol [i] Söz, ahit.

Parola [i] Asker nöbetçilerinin ve bazı gizli cemiyetler mensuplarının biribirini tanımak için aralarında kararlaştırılmış söz.

Paroldonör [i] Namus sözü, ahit, yemin.

Parpa [i] Kalkan balığının yavrusu.

Parpar [i] Parıltıyı tasvir eder, parıl parıl.

Parpul [i] Kuduz hayvan.

Parpullamak [f] Okunmuş su ile kuduza afsun yapmak.

Pars [i] Orta ve aşağı İran, Tebriz eyaletinden gayri olan ve Faris denilen Acemistan memleketi.

Pars [i] Kaplan nev'inden yırtıcı bir hayvan.

Parsa [i] Bahşiş veya iane toplamak için hazır bulunanlara takdim olunan tabak veya tepsi.

Parsal [s] Eskipüskü ve yırtık elbise ve saire.

Parşömen [i] Üzerine yazı yazmak için hazırlanmış deri. Bunu takliden yapılan kâğıt.

Partal [s] Ba : Parsal.

Parter [i] Bir evin alt katı. Tiyatrolarda alt kattaki mevkiler

Parti[i]Parça, kısım. Ayni Siyasî bir maksat etrafında toplanan eşhasın heyeti umumiyesi, fırka, hizip. Eğlenceli bir ziyafet için bir yere davet olunanlarin mecmuu. Oyun, maç.

Partizan [i] Tarafını tutan, taraftar.

Partizanlık [i] Bir tarafı iltizam etmeklik, tarafgirlik.

Partner [i] Şerik, ortak, beraber iş görenlerden herbiri. Danseden çiftten biri. Oyun oynıyanlardan herbiri.

Parya [i] Hindistanda esafili nase verilen isim. Dinî ve içtimaî hukukundan mahrum edilen hintli.

Pas [i] Kumarda her elde yeniden konulan para. Artık oynamayacağı manasını ifade eden bir söz. Manyetizmada uyutmak için yapılan el hareketi. Fotbolda topun ayni kaleye mensup olanlar arasında verilip alınması.

Pas [i] Madenlerin rutubetten tuttukları kir. Madenî olmayan şeyler ve cisimler üzerine konan kir, pislik.

Pasaj [i] Bir tarafindan diğer tarafina geçilen üstü örtülü çarşı. Kısım, bahis.

Pasak [i] Kirli ve biçimsizesvap.

Pasaklı [s] Kirli ve biçimsiz kıyafetli, çapaçul, salkımsaçak.

Pasaparola [i]Bir kıt'a kumandanına verilen ve ağızdan ağıza bütün askere bildirilen emir, halk arasında bir şeyin ağızdan ağıza yayılması ve duyulması.

Pasaport [i] Ecnebi memleketlere gidenlere verilen yoltezkeresi, lesepase.

Pasavan [i] Gümrük mürurtezkeresi, nakil ruhsatnamesi.

Paskal [i] Ba: Maskara. Komik.

Paskalya [i] Hıristiyanların bir bayramı.

Paskalyalık [s] Paskalya gününe mahsus.

Paslanmak [f] Pas tutmak, üzerinde pas hâsıl olmak.

Paslı [s] Üzerinde pas olan, kirli.

Paso [i] Herhangi bir ücretten istisna edildiğine dair verilen kâğıt, ücretsiz gidip gelmek müsaadesini havi varaka.

Paspas [i] Ayakları silmek için kapı önüne konulan tüylü hasır.

Pasta [i] Muhtelif şekil ve tertipte hamurdan yapılan tatlı kurabiye. Çerkes darısı irmiği, bundan yapılan yemek.

Pastacı [i] Hamurdan tatlı kurabiyeler yapıp satan adam. Pasta satılan dükkân.

Pastal [i] Kurumuş tütün yaprağı. Tütün yaprağı dizisi.

Pastalcı [i] Tütünleri pastal yapan amele.

Pastav [i] Ucu yaldızlı çuha topu.

Pastel [i] Renkli kurşunkalemi. Böyle kalemle yapılan resim.

Pastırma [i] Tuz ve çemenle bastırılıp iste ve - ya güneşte kurudulmuş et.

Pastırmayazı [i[Kasımdan sonra birkaç gün devam eden güneşli ve ılık havalar.

Paşa [i] Vaktile mülkiye rütbeleri mevcut iken vezirlere, Rumeli beylerbeyi, mirmiran v. s. ye ve askerden müşir, ferik ve mirlivalara verilen unvan. [Bugün yalnız askerî ümeraya mahsustur. Kısaca yazılmak istenince Pş. kullanılır.]

Paşalık [i] Paşa unvanı, paşa denilmeğe hak veren rütbe.

Paşmak [i] Ayakkabı, pabuç.

Pasmakçı]i] Ayakkabı yapan ve satan adam, kavaf.

Pat [i] Yaprakları salkımağacının yaprağına benzer ve sarı çiçek açar bir cins ağaç, yabani sinameki. güz papatyası, kasımpatı.

Pat [s] Yassı, basık.

Pat [i] Yassı çayırçiçeği. Bu çiçek resminde elmas iğne. Krem, macun.

Pat [e] Yassı bir şeyle vuruldukta çıkan sesi taklit eder. Birdenbire, ansızın.

Pata [i] Oyunda iki tarafin sayıları müsavi çıkarak veya birer oyun alarak ortada yenen ve yenilen kalmaması.

Patadak [h] Ansızın, birdenbire, bağteten.

Patadan [h] Ba : Patadak.

Patagoz [i] [Apaş dili] Beş kuruşluk sikke.

Patak [i] Dayak, kötek, tokat.

Pataklamak [f] Dayak atmak, patküt dövmek.

Acele ile ve üstünden süpürmek.

Patalya [i] Kuşbaz çığırtkanı. Pek küçük dâlyan kayığı.

Patata[i]Yerelması nev'inden maruf ve besleyici sebze, patates.

Patates [i] Ba: Patata.

Patavatsız [s] Mülâhazasız, düşüncesiz, tedbirsiz.

Paten [i[Patinaja mahsus altı tekerlekli ayakkabı, kayma nalını.

Patenta [i]Esnafa san'atlerini icra ve muayyen resim ve vergiyi vermeleri için ita olunan tezkere, esnaf tezkeresi. Tabiiyet ve himaye tezkeresi. Sefinelere hareket ettikleri yerin sıhhî hali hakkında verilen tezkere. İhtira veya inhisar beratı, imtiyaz.

Patentalı [s] Ecnebi bir devletin tabiiyet ve himayesi altında bulunduğuna dair tezkeresi olan.

Patik [i] Çocuk ayakkabısı.

Patika [i] Dağ ve ormanlarda tek bir piyadenin geçebileceği yol, çoban yolu, keçiyolu.

Patinaj [i] Düz bir yerde kayma, eğlence olarak buz veya asfalt üzerinde kızak kayma.

Patis [i] Ba: Patiska

Patiska [i] Çamaşır v. s. yapılan beyaz ve parlak bir nevi bez, hasa.

Patır [e] Gürültülü ayak sesini taklit eder ve ekseriya mükerrer kullanılır tabir.

Patırdamak [f] Patırdı etmek, ayakla gürültü yapmak.

Patırdatmak [f] Sesini çıkartmak, gürültü ve patırdı ettirmek.

Patırdı [i] Hızlı yürümekten hâsıl olan gürültü, ayak sesi. Şamata, gürültü. Kargaşalık, arbede.

Patırdılı [s] Gürültülü, şamatalı.

Patırkütür [e] Ayaklarile gürültü yaparak, patırpatır.

Patküt [i] Vurma, darp, dayak.

Patlak [s] Patlamış,

çatlamış, yarılmış, çatlak, yarık. Dışarı çıkmış, fırlamış, çıkıntılı. [c] Patlama, çatlama, yarık, çatlak. Birdenbire zuhur.

Patlakgöz [i] Dışarıya doğru fırlamış göz. Bozulup çirkin bir şekilde dışarı fırlamış göz.

Patlamak [f] Sesle çatlamak, tazyikle yarılmak. Ateş alıp ses çıkarmak, tazyikle havaya atılmak, iştial etmek. Yarılmak çatlamak. Büyük bir sıkıntıdan helâk olmak. Çıkmak, fırlamak, dışarı uğramak. Çok sıkılmak, ç k hiddet etmek. Çok yeyip içmek. Birdenbire, ansızın zuhur etmek; kopmak.

Patlangıç [i] Kamıştan veya bükülmüş kâğıttan tüfek gibi patlar çocuk oyuncağı.

Patlatmak [f] Sesle çatlatmak, tazyikle yarmak. Ateşleyip ses çıkartmak, ıştial ettirmek, tazyik ile havaya atmak. Yarmak, çatlatmak. Çıkarmak, dışarı fırlatmak. [c] Çok muazzep etmek, pek ziyade iç sıkmak.

Patlayış [i] Patlamak fili ve tarzı. Ba: Patlamak.

Patlıcan [i] Mor renkli maruf sebze.

Patoloji [i] Hastalıkların esbap ve ahvalinden bahseden ilim, ilmi emraz.

Patolojist [i] İlmi emraz mütehassısı.

Patra [m] [Çatra patra] Bir lisanı iyi söyleyemeyip yanlış söyleme.

Patrik [i] Rum ve ermeni kiliselerinin en büyük ruhanî reisi.

Patrikane [i] Bir patrikin merkezi ve resmî makamı.

Patriklik [i] Patrik sıfat ve mesnedi.

Patriyot [s] Vatanperver, vatanını seven adam, vatanını sever.

Patron[i]Bir ticaret veya san'at müessesesinin reisi, başı. Örnek, model, bilhassa elbise modeli.

Patrona [i] Vaktile bahriyede ikinci amire, bahriye ferikine, visamirale verilen unvan.

Paviyon [i] Dört tarafı boş küçük bina, küçük ev.

Pay [i] Hisse, nasip, behre, kısmet. Kısım, bölük, parça, sehim. [c] Tekdir, tazir, bir kusur ve kabahatten dolayı kızarak çıkışma,

Payan [i[son, nihayet, encam, gaye. Uç, kenar.

Payanda [i] Destek, dayak, yerinden oynamış, bir şeyin düşmemesi için konulan destek.

Payansız [s] Sonsuz, nihayetsiz, tükenmez. Uç - suz, kenarsız, namütenahi.

Paydos [i] Muvakkat tatil, istirahat için çalışmayı bırakma. Bazı sebeple eldeki işlerin terk ve tatili İşcilere dinlenme vaktini bildirmek için işbaşı tarafından bağrılarak söy - lenen söz.

Paye [i] Rütbe, mertebe, mansıp ve mevki derecesi.

Payidar [s] Eyice yer - leşmiş, sürekli, devamlı, sabit. Kaim.

Payimal [i] Ayak al - tına alma, çiğneme [s] Ayak altına alınıp çiğnenmiş [c] Hor, zelil, muhakkar.

Payitaht [i] Bir hükümdarın oturduğu şehir, hükûmet merkezi, memleket idaresinin merkezi.

Paylamak [f] Pay ve hisse vermek. Müstahak olduğu cevabı vermek. Azarlmak, tekdir ve tazir etmek.

Paylaşmak [f] Pay etmek, bölüşmek, aralarında taksim etmek.

Paylaştırmak [f] Böldürmek, taksim ettirmek, herkese payını, hissesini vermek.

Paylatmak [f]Azarlatmak, tekdir ve tazir ettir - mek.

Paytak [s] İğribacaklı, Satrancın piyade taşı.

Paycvant [i] Atın ayağına vurulan bağ, köstek.

Pazar [i] Haftanın ü - çüncü günü. Alışveriş, aksata. Alışverişe mahsus üstü açık yer. Fiati kararlaştırmak için çekişme, pazarlık.

Pazarcı [i] Muayyen günlerde kurulan pazarlara giderek alışveriş yapan, sergi, baraka kuran esnaf.

Pazarlaşmak [f] Fiat kesmede çekişerek uyuşmak, pazarlık etmek.

Pazarlık [i] Alışverişte fiat kesmek için çekişme.

Pazartesi [i] Haftanın dördüncü günü, pazardan sonraki gün.

Pazı [i] Kolun omuz ile dirsek arasındaki yukarı kısmı, bazu.

Pazı [i] Yabani pancar.

Pazıbent [i] Zinet veya kuvvet için kolun yukarısına bağlanan gümüşten veya sırma ile işlenmiş meşinden muska mahfazası. Bir heyet azasının veya bir müsamere heyeti tertibiyesinin, yasta olan gayrımüslimlerin kollarının yukarı kısmına taktıkları kumaş.

Pazval [i] Dikicilerin dize gerdikleri kayış.

Pazvant [i] Çarşı bekçisi. Bekçi.

Peçe [i] Eskiden kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince örtü, nikap, vual.

Peçeta [i] İspanya frangı, bir fransız frangı kıymetinde gümüş ispanya sikkesi

Peçete [i] Yemek havlusu.

Peçuta [i] Palamut balığının iri cinsi.

Pedagoji [i] Çocuk terbiyesi fenni. Terbiye ilmi.

Pedagok [i] Cocuk terbiyesi fennine vâkıf âlim, mürebbi. [c] Malûmatfüruş, ukalâdümbeleği.

Pedal [i] Ayakla kullanılan manivelâ. Bisiklette ayakla basılıp tekerlekleri çevirmeğe hizmet eden parçaların herbiri, ayak yeri. Ayakla işler küçük tabı makinası.

Pedavra [i] İnce çatı örtü tahtâsı, kutucu tahtası.

Pehlevî [i] Eski iran lisanı.

Pedikür [i] Ayak tırnaklarını temizleyip cilâlama. Ayak tırnaklarını ve nasırları kesip temizleyen adam.

Pehlivan [i] Güreşçi. Cesur. Yigit, kahraman.

Pehlivanlık [i] Güreşçilik, yiğitlik, cesurluk, kahramanlık.

Peh peh [h] Tahsin ve alkış manasını ifade eder ekseriya istihza tarikile kullanılır.

Pehpehlemek [f] Alkışlamak, tahsin ve takdir suretinde alay etmek.

Pehriz [i] Hastalık'a hekimin tayin ettiği yemeklerle kanaat etme. Hıristiyanların bazı günlerde et ve yağ yemekten sakınmaları. [c] Haram ve ahlâka münafi şeylerden içtinap etme.

Pehrizci [s] Çok pehriz tutan yahut daima pehrizi tavsiye eden adam.

Pehrizkâr [s] Bak : Pehrizci:

Pejmürde [s] Buruşmuş, buruşuk. Solmuş, güzelliği revnakı gitmiş. Eskipüskü, yırtıkpırtık.

Pek [s] Sert, katı. Kavi, sağlam, muhkem, metîn. Merhametsiz, acımaz. Dayanır, cefakeş. Dönmez, muannit, inatçı [h] Çok, ziyade, gayet. Süratle. Hızla, hızlı olarak. Yüksek sesle, bağırarak. Şiddet ve kuvvetle.

Pekçe [s,h] Çokça, ziyadece. Hızlıca, yüksekçe sesle.

Pekişmek [f] Sertleşmek, katılaşmak. Sıkışmak, tıkanmak.

Pekiştirmek [f] Sertleştirmek, katılaştırmak. Sağlamlaştırmak, tahkim ve takviye etmek.

Pekitmek [f] Sertletmek, katılatmak. Sıkılamak, perçin etmek, tahkim ve takviye etmek.

Peklik [i] Sertlik. Sağlamlık, metanet. İnkıbaz, kabızlık. Hasislik, cimrilik.

Pekmez [i] Şiranın kaynatılıp koyulaştırılmasından hâsıl olan maruf şurup.

Peksimet [i] Galeta, katı ve çok pişirilmiş ekmek.

Pelenk [i] Kaplan.

Pelerin [i] Omuzları örtüp aşağıya sakan harmani.

Pelesenk [i] Sıcak memleketlerde yetişen büyük bir siyah ağaç ki yağı ve kerestesi kullanılır.

Pelikül [i] Fotoğrafçılıkta kullanılan ince jelâtin yaprak. Pek ince deri. Üzüm tanesinin kabuğu.

Pelin [i] Suyu sıtmayı dafi ve kuvvet verici olan acı ve güzel kokulu bir nevi nebat.

Pelit [i] Meşe ağaç ve meyvası, palamut.

Pelte [i] Nışasta, su ve şekerle yapılan tatlı [s] Bu şekilde ve jelâtin gibi olan her şey. [c] Gevşek ve dermansız tavır.

Peltek [s] Dilini ısırarak söyleyen, bazı harfleri tellâffuz edemiyen adam. [h] Bu türlü telâffuzla, (r)yı (l) gibi söyleyerek.

Pelteklemek [f] Ba : Pelteklenmek.

Pelteklenmek [f] Peltek söylemek, peltek gibi telâffuz etmek. [c] Ziyade telâştan dil dolaşmak, doğru söyleyememek.

Peltekleşmek [f] Pelteklik peyda etmek, şaşırıp dili dolaştığından peltek gibi olmak.

Pelteklik [i] Peltek söyleme,bazı harfleri doğru söyleyememeklik.

Peltelenmek [f] Bak: Pelteleşmek.

Pelteleşmek [i] Pelte hal ve kıvamını almak. Vücut dermansızlanmak.

Pelüş [i] Uzun tüylü ve döşemelik bir nevi kadife.

Pembe [s] Gülrengi, açık al.

Pembelik [i] Gülrengi, açık allık, pembe renklilik.

Pembemsi [s] Pembeye, açık al rengine çalar.

Penah [i] Sığınma, iltica. Sığınacak yer, melce.

Penaltı [i] Futbol oyununda yapılan hatalara verilen ceza.

Pencere [i] Binalarda ziya ve hava almak için duvarda ve bazan tavanda açılan ekseriya müstatil şeklinde delik.

Pencik [i] Köle ve cariyelerin malikiyetini mübeyin temessük.

Pencikli [s] Pencik de-

nilen temessükle satılmış köle ve cariye.

Pençe [i] El ayasile beş parmağın heyeti mecmuası. Yırtıcı hayvanların ön ayaklarındaki parmak ve tırnaklar. [c] Kuvvet satvet, savlet, tasallût. Pençe ile vurulmuş gibi büyük leke.

Pençelemek [f] El uzatıp almak, yakalamak, kapmak gaspetmek.

Pençeleşmek [f] Pence pençeye gelip tutuşmak,mübareze etmek.

Pençeli [s] Kuvvetli, zorlu. Gasıp, musallat.

Peni, pens [i] On ikisi bir şilin teşkil eden ingiliz parası.

Pepe [s] Dili tutuk, ilk harfleri birçok kere söyleyerek kelimeleri telâffuz eden adam, dilinde lüknet olan.

Pepelemek [f] Pepe olarak söylemek, ilk harfleri tekrar ederek telâffuz etmek.

Pepelik [i]Dil tutukluğu,kekelik, lüknet.

Pepeme [s] Ba : pepe.

Pepemelik [i] Ba : pepelik.

Pepsin [i] Mide usaresinde bulunan ve hazmı kolaylaştıran madde.

Perakende [s] Toplu ve muntazam olmayan, bir yerde bulunmayan, dağınık, darmadağın, müteferrik, perişan.

Perçem [i] Alnın üstünde ve iki tarafta sarkan saçlar, tepede bırakılan uzun saç. Hayvan yelesi.

Perçin [i] Çivinin öbür tarafa çıkan ucunun yassılandırılmasile veya vidalı çivinin arkasına somun geçirilmekle sağlamlaştırılması [c] Tahkim ve takviye, sağlamlaştırma.

Perçinlenmek [f] Çivinin ucunu yassılandırmakla sağlamlaştırmak, perçin etmek. [c] Sağlamlaştırmak, takviye ve tahkim etmek.

Perçinli [s] Perçin olmuş, sağlam.

Perdah [i] Cilâ, parlaklık, parlama. Tıraştan sonra usturanın tersine sürülerek yapılan ikinci tıraş.

Perdahçı [i] Cilâcı, parladıcı.

Perdahlanmak [f] Cilâ vermek, perdah etmek, parlatmak.

Perdahlı [s] Parlak, cilâlı, perdah olmuş.

Perdahsız [s] Cilâsız, perdah olmamış, parlatılmamış.

Perde [i] Kapı ve pencereye asılan örtü. Bir yeri ayırmak ve görünmesine mâni olmak için asılan çarşaf, ihram ve saire. Yüz örtüsü, peçe. Bölme, hail. Musiki aletlerinin kolundaki taksimat. Makam, ahenk, musiki sesinin derecesi. [c] Irz, namus, iffet.

Perdeci [i] Bir büyük zatın kapısında bekleyip içeri girenlere perdeyi kaldıran hizmetçi, kapıcı.

Perdedar [i] Ba : Perdeci.

Perdedarlık [i] Perdecilik, kapıcılık.

Perdelemek [f] Perde asmak. Üstünü örtüp gizlemek.

Perdelenmek [f] Üstüne perde çekilmek, perdeli olmak.

Perdeli [s] Perdesi olan. Zar ile ihata olunmuş. Namuslu, afif.

Perdesiz [s] Perdesi ve örtüsü olmayan [c] Namussuz, iffetsiz, hayasız, ırzı bozuk.

Perdesizlik [i] Namussuzluk, hayasızlık, iffetsizlik.

Perende [i] Çark gibi dönerek atılan takla.

Perendebaz [i] Çark gibi dönerek takla atan oyuncu.

Perese [i] Hiza ipi, ufkî ölçü ve tesviye aleti. [c] Hal, derece, sıra, kerte. Mülâhaza, tahmin.

Perestiş [i] Tapınma, tapma, ibadet. Pek çok muhabbet, düşkünlük, meftuniyet.

Perestişkâr [s] Tapan, tapınan, ibadet eden. Pek ziyade seven, düşkün, meftun.

Perestişkârlık [i] Tapma, ibadet etme. Perestiş derecesinde muhabbet, meftuniyet, düşkünlük.

Pergel [i] Ölçmeğe ve daire çizmeğe mahsus iki bacaktan ibaret mühendis aleti. [c] Bacak.

Pergellemek [f] Pergelle ölçmek veya çizmek. [c] Tasarlamak. Tertip ve tahmin etmek.

Peri [i] Cin taifesinin pek güzel olduğu farzolunan bir nev'i ve hususile kız ve kadınları.

Pericik [i] Kilitdili. Peri illeti denilen bir nevi sar'a.

Periskop [i] Tahtelbahirlerde denizin altında iken dışarsını göstermeğe mahsus dürbün.

Perişan [s] Dağınık, dağılmış, toplu olmayan, perakende. Muntazam, ve mürettep olmayan, karışık. Mükedder, mağmum, elemzede. Mün hezim.

Perişanlık [ı] Dağınıklık, dağılma, İntizamsızlık, tertipsizlik, karışıklık. Mağmumluk, mahzunluk, elem ve ıstırap. İnhizam ve izmihlâl.

Perkende [i] Küçük bir nevi gemi.

Perki [i] Yırtıcı bir cins göl balığı.

Perkitmek [f] Pekitmek, katılaştırmak, tahkim ve takviye etmek.

Permanganat [i] Manganez hamızından istihsal olunan ve müessir bir dafiütteaffün olan semdar bir toz.

Permeçe [i] İncerek halat, yedek halatı.

Peron [i] Kapının önünde birkaç basamaklı taş merdiven.

Perşembe [i] Cumadan evvelki gün, haftanın sonuncu günü.

Pertav [i] Atılma, sıçrama. İleri atılmak için bir iki adım gerileyerek alınan hız.

Pertavsız [i] Güneşe tutulunca şuaları bir noktaya toplayan ve altındaki şeyi yakan cam. Yazı ve saireyi büyük gösteren adese.

Peru [i] Yekpare armu-

dî elmastas. Amerika kıt'asınında bir hükûmet ismi.

Peruka [i] Takke şeklinde yapılmış iğreti saç.

Perukâr [i] Berber.

Perva [i] Korku, havf. Çekinme, içtinap, ihtiraz. Kayit, tekellüf, tekayyüt, gaile, mübalât.

Pervane [i] Gece kelebeği, ışığın etrafında dönen maruf kelebek. Çark yaprağı. Yapraklı veya yelkenli çark. Vapur çarkı.

Pervasız [s] Kimseden korkmıyan, çekinmiyen, cesur. Kayitsiz, lâübali. [h] Korkmaksızın ve çekinmeksizin, kayitsiz, mübalâtsız.

Pervasızlık [i] Korkusuzluk. Kayitsizlik, mübalâtsızlık.

Pervaz [i]Bir şeyin etrafina mıhlanan oymalı tahta. Ayna ve levha gibi şeylerin kenarı, çerçeveyi vücudegetiren korniş. Esvap, örtü ve sairenin kenarlarına başka renkten veya diğer cins kumaştan çekilen yol ve süs.

Pervazlık [i] Pervaz yapmağa elverişli olan.

Pes [s] Alçak, aşağı. Yavaş, sessiz, yavaş sesle olan. [i] Beri. Arka.

Pesek [i] Diş kiri, diş pası.

Pesimism [i] Herşeyi fena görmek itiyadı, betbinlik.

Pesimist [s] Herşeyi fena görmek itiyadında olan, fenalığın iyiliğe galip olduğu kanaatinde bulunan, betbin.

Pespaye [s] Bayağı, adi, alçak, soysuz.

Pest [s] Alçak, dun, aşağı. Yavaş sesle söylenen.

Pestenkerani [m] Saçma, saçmasapan.

Pestil [i] Yemiş ezmesinin yufka halinde kurutulmuşu.

Pesüs [i] Toprak kandil.

Peş [i] Arka, art, akap. Bazı elbiselerin yanlarına konulan parça.

Peşekâr [i] Sahnede palyaço ile muhavere eden oyuncu. Ortaoyunu erkânından biri.

Peşiman [s] Nadim olmuş, nedamet getirmiş, pişman.

Peşimanlık [i] Nedamet, yaptığına esef etmeklik, pişmanlık.

Peşin [s] Veresiye olmayan. Önden vaki olan. İşledikçe verilen ücret vesaire. İşlemezden ve hak olmazdan evvel verilen. Evvelden, önce.

Peşinci [s] Peşin para ile ve nakten alışveriş eden. Veresiye almayan.

Peşkeş [i] Hediye, armağan, tuhfe.

Peşkir [i] Yemek havlusu, mahrama.

Peşref [i] Çalgıda şarkıdan evvel ve taksimden sonra çalınan nağme. Pehlivanların tutuşmadan evel ellerini dizlerine vurarak yaptıkları nümayiş. İçi ufak mermilerle dolu ve muayyen menzile varınca patlıyarak etrafina ölüm saçan gülle, şerapnel.

Peştahta [i] Rahle, vaktile iş masası gibi kullanılan çekmece. Sarrafların üzerinde para saydıkları tahta.

Peştamal [i] Hamamda veya bir iş görürken bele bağlanan futa. Silecek, hamam havlusu.

Peştamalcı [i] Hamam takımı, futa yapan ve satan adam.

Peştamallık [i] İtibarlı bir dükkânın müşterilerine mukabil bir müstecirin diğerinden aldığı ikramiye, havaparası.

Petek [i] Kovanda arıların içine bal doldurdukları göz göz mum tekerleği. Bu şekilde olan muhtelif şeyler, tekerlek.

Petkir [i] Kıldan elek.

Petkirlemek [f] Elemek.

Petrol [i] Gazyağı.

Pey [i] Alıcının satıcıya rehin makamında peşin verdiği para. Art, iz, arka, akap.

Peyapey [h] Biribirini müteakıp, tedricen.

Peyda [s] Meydanda o-lan, zahirî, aşikâr.

Peydahlamak [f] Hâsıl etmek.

Peyderpey [h] Biribiri ardından, biribirini müteakıp, azar azar, tedricen.

Peygamber [i] Allah tarafından haber getirip tebliğ eden, Allahın emirlerini bildiren zat, nebi, resul.

Peyk [i] Haber ve mektup götürüp getiren. Bir seyyarenin etrafında dönen seyyare. [c] Her hareketinde birine tâbi olan, peşinden ayrılmayan.

Peyke [i] Kahvehanelerde vesair bazı mahallerde duvara bitişik tahtadan kanape.

Peylemek [f] Bir şeyi pazarlık edip pey vermek.

Peylenmek[f] Pazarlığı kesilip peyi verilmek.

Peyleşmek [f] Pazarlıkta uyuşup alan ve satan arasında pey verilip alınmak.

Peynir [i] Maya ile katılaştırılmış sütten yapılan maruf madde.

Peynirci [i] Peynir yapan ve satan adam.

Peynircilik Peynir yapmak ve satmak san'ati.

Peynirlenmek [f] Peynirli olmak, üstüne veya içine peynir konulmak. Süt pıhtılanıp peynir gibi olmak.

Peynirleşmek [f] Süt peynir haline gelmek, katılaşıp peynire benzer bir hal almak.

Peyrev [s] Birinin arkası sıra giden, tâbi, mensup.

Peyzaj [i] Manzara. Kır manzarası. Böyle bir manzara arzeden resim.

Piç [i] Zina çocuğu, meşru olmayan evlât. Her şeyin ufağı, tamam olmayan ve noksan kalanı, asıl ve nesline benzemeyeni. Ağacın kökünden biten sürgün. Tırnağın dibinden süren sert deri parçaları.

Pide [i] Maruf yassı ekmek, yufka halinde ekmek.

Pideci[i] Pide yapan ve satan adam.

Pidelik [i] Pide imaline yarayan.

Pijama [i] Evde giyilen ve hafif kumaştan yapılan pantolon ve ceketten ibaret gecelik.

Pike [i] Kabarma benekli ve kalınca pamuk kumaş.

Pil [i] Kimyevî bir aksülâmelden hâsıl olan kudreti elektrik cereyanına tahvil eden alet, manzume.

Pilâki [i] Kurufasulya, balık vesair bazı şeylerin zeytinyağı, soğan, maydanoz ile pişmiş maruf yemeği.

Pilâv [i] Pirinç, bulgur, kuskus v.s. nin yağla pişmiş maruf yemeği.

Pili [i] Kadın fistanlarında yapılan kıvrımlar.

Piliç [i] Tavuk vesair kuşların yavrusu.

Pilot [i] Bir geminin rehberi ve tayyareyi idare eden.

Pineklemek [f] Uyuklamak, ımızganmak, oturduğu yerde miskin miskin uyuklamak.

Pines [i] Midye nev'inden büyük bir deniz böceği.

Pinti [s] Çok hasis, cimri, nekes.

Pintilemek [f] Hasislikten pejmürde ve miskin olmak.

Pintilenmek [f] Pinti haline gelmek. Cimrilik yapmak.

Pintileşmek [f] Pinti hali almak, miskinleşmek, pejmürdeleşmek.

Pintilik [i] Ziyade hasislik, cimrilik, pejmürdelik, miskinlik.

Pipo [i] Tütün çubuğu.

Pir [i] Koca, yaşlı, ihtiyar. Bir tarikati vazeden adam.

Pira [s] Donatıcı, tezyin eden, süsliyen.

Pirahen [i] Gömlek.

Pirane [s] İhtiyarlara yakışır surette olan, ihtiyarlara lâyık. [h] İhtiyarlara lâyık bir surette.

Piraste [s] Donatılmış, müzeyyen.

Piraye [i] Donatma, ziynet.

Pirayiş [i] Donatma, ziynet verme, tezyin

Pire [i] Çok sıçrar ve insan ve hayvanları ısıra - rak can yakar haşarattan maruf küçük hayvan.

Pirelenmek [f] Üstü pire dolmak. Pirelerini a - yıklamak, [c] Vesveseye düşmek, huylanmak.

Pireli [s] Piresi olan, üstü başı pire dolmuş. [c] Vesveseli, it. titiz

Pireotu [i] Karnıyarık nev'inden bir ot.

Pirina [i] Zeytin küs - pesi, yağı alınmış zeytin posası.

Pirinç [i] Pilâv, çorba, dolma v. s. yapılan maruf beyaz tane. Bakır ve ka - laydan mürekkep sarı ma - den, tunç [s] Bu madendan yapılmış.

Pirincunu [i] Pirinç - ten yapılan ve bazı tatlıla- ra kullanılan bir un.

Pirohu [i] İçine azıcık peynir konmuş haşlama hamur yemeği.

Pirtinmek [f] Berelen- mek, burkulmak, kemiğe dokunmaksızın et incinmek.

Pirtmek [f] Berelemek burkumak, kemiğe dokun - maksızın eti incitmek.

Piryol [i] Altı geniş ustü dar fıçı. Saçtan ya - pılmış üstüvanî kap.

Pirzola [i] Külbastı, ıskarada pişmiş et.

Pis [s] Kirli, mur - dar, temiz olmayan. Mak - bul olmayan, çirkin, fena, kötü. Ayıplı, mayup, müs - tehcen.

Pisboğaz [s] Obur, çok yiyen, aburcuburla karnını dolduran.

Pisboğazlık [i] Obur - luk, ekûllük.

Pisi [i] (Çocuk dilinde) kedi. Eti beyaz ve makbul bir nevi balık.

Pisi pisi [i] Ba : pisi.

Pisi pisine [h] Boşuna. beyhude yere, hiç faydasız.

Piskopos [i] Hıristiyan- larda patrikten bir derece küçük ruhanî rütbeyi haiz başpapas.

Piskoposluk [i] Pisko- pos payesi, sıfatı ve ruhanî memuriyeti. Bir piskoposun

ruhanî idaresi altında bulunan memleket.

Pislemek, [f] Kirletmek, pis ve berbat etmek. Aptes bozmak, sıçmak.

Pislenmek [f] Pis olmak, kirlenmek, üstü başı berbat olmak. Boka bulaşmak.

Pisleşmek [f] Ba: Pislenmek.

Pisletmek [f] Pis etmek, kirletmek, berbat etmek, bulaştırmak.

Pislik [i] Temiz olmamak, murdarlık, mülevveslik, kirlilik. Pis şey, necaset, bok.

Pist [n] Kediyi kovmak için kullanılır tabir. Yarış ve koşu için hazırlanmış yol veya meydan.

Piston [i] Bir buhar makinasının veya tulumbanın üstüvanesinin içine sürünerek girip çıkan ve makinayı işleten demir kol.

Pişdar [i] Askerin en önden giden bölük veya takımı. Önden giden. Önayak olan.

Pişik [i] Ter ve hararetten bedenin kasık ve koltuk gibi bazı yerlerinde ve bilhassa çocuklarda hâsıl olan yara ve kızarıklık.

Pişim [i] Pişmek fili ve tarzı, pişiş. Bir defada pişen miktar, pişirim.

Pişirim [i] Bir kerede pişecek miktar.

Pişirmek [f] Ateşte ya fırında veya kaynayan suda tutup yenilecek kıvama getirmek. Ateşte ve mahsus fırında kızartıp katılaştırmak. Meyvayı kemale erdirmek, oldurmak. Yakmak, yara etmek, kızartmak. [m] Kararlaştırmak, becermek, tesviye etmek.

Pişirtmek [f] Bir başkası vasıtasile pişirmek.

Pişiş [i] Ba : pişim.

Pişkin [s] Eyi pişmiş, pişmesi tam ve kusursuz. Olmuş, kemale ermiş, ham olmayan. [c] Tecrübe görmüş, acemi olmayan.

Pişkinlik [i] İyi pişmişlik. Olmuşluk. [c] Tecrübelilik, iş bilmeklik. Her şeye aldırmamazlık.

Pişman [i] Nadim olan. Nadim. Ba : peşiman.

Pişmaniye [i] Soğuk havalarda yapılan bir nevi ketenhelvası.

Pişmanlık [i] Ba : peşimanlık.

Pişmek [f] Ateşte, fırında veya kaynar suda tutulup yenecek hale gelmek. Mahsus fırında kızdırılıp katılaşmak. Olmak, kemale ermek, hamlığı gitmek. Hararetten veya terden kızarmak. Yara olmak. [c] Tecrübe hâsıl etmek, alışıp acemilikten kurtulmak. Müzakere olunup kararlaşmak, takarrür etmek.

Pişti [i] Bir nevi top oyunu.

Piştov [i] Tabanca.

Pişüva [i] Bir taifenin reisi, amiri, rehberi.

Pitoresk [s] Resim san'atine ait. Tabiî güzelliği haiz.

Piyade [i] Yayan yürüyen asker. Bir şeye binmeksizin ayakla yürüyen, maşiyen giden. Hafif bir çifte kayık. Satranç oyununda ön sıradaki taşların beheri [c] Malûmatsız, behresiz.

Piyango [i] Kura çekip isabet eden para ve eşyayı almaktan ibaret muamale, lotariya. Demiryolu ve sair şirketlerin hisse sahipleri menfaatine çektikleri kura.

Piyanist [i] Piyano çalmakta mahir olan adam.

Piyano [i] Taşlarına vurularak çalınan maruf büyük çalgı aleti.

Piyasa [i] Meydan, açıklık, gezilecek yer. Gezme, gezinme, dolaşma. Çarşıda geçen fiyat, rayiç. Meskûkât, esham, tahvilât v. s. kıymeti.

Piyata [i] Yemektabağı.

Piyaz [i] Soğanlı, zeytinyağlı ve sirkeli fasulya haşlaması. [c] Pehpeh, methusena.

Piyedestal [i] Heykelin altındaki kaide.

Piyes [i] Parça. Tiyatro kitabı. Temsilî eser.

Pıhtı [i] Koyulaşmış mayi.

Pıhtılanma [i] Koyulaşma, donma.

Pıhtılanmak [f] Koyulaşmak, pıhtı haline geçmek.

Pıhtılaşmak [f] Ba: Pıhtılanmak,

Pıhtılaştırmak [f] Kan-ve süt gibi bir mayii koyulaştırmak. Pıhtı haline koymak.

Pıhtılatmak [f] Ba: Pıhtılaştırmak.

Pılıpırtı [i] Eski püskü eşya.

Pınar [i] Yerden kaynayarak çıkan su, kaynak, kaynarca. Bir suyun çıktığı yer, subaşı, memba. Kuyu.

Pırlak [i] Doğan, şahin ve sair yırtıcı kuşları celbedip tutmak için kafese konulan kuş.

Pırlamak [f] Küçük kuş ürküp uçmak. Hemen koşup gitmek.

Pırlangıç [i] Kamçılandıkta öterek dönen fırıl dak, delikli topaç.

Pırlanmak [f] Yavru kuş uçmağa çabalamak, emeklemek.

Pırlanta [i] En âlâ cins elmas (s) Pırlanta ile müzeyyen, pırlantadan yapılmış.

Pırnal [i] Meşe ağacı çalısı.

Pırnallık [i] Pırnal çalılığı, bu çalılarla örtülü yer.

Pırpı [i] Yılan sokmasına ilâç zannolunan bir cins madenkömürü. Yılantaşı, Kurtboğan ve emsali.

Pırpırı [s]San'at sahibi. [c] Adi ve kaba adam.

Pırpıt [s] Eskipuskü, hurda. [i] Ankaranın bayağı şayağı.

Pırtı [i] Eski eşya, elbise yatak , yorgan v. s. eşya eskisi.

Pırtık [s] Eski ve yırtık, fersude, parça parça.

Pısırık [s] Tutuk, miskin beceriksiz.

Pısırıklık [i] Tutukluk, miskinlik, beceriksizlik

Pıtır [i] Hafif ve süratli hareketi tasvir ve taklit ederek mükerrer olarak kullanılır.

Pıtırdı [i] Hafif gürültü, ince patırdı.

Pıtırdamak [f] Pıtırdı etmek, ince, hafif sesli gürültü çıkarmak.

Pıtırdatmak [f] Pıtırdı ettirmek, kâğıt, kutu, yaprak

gibi şeyleri karıştırarak ses çıkartmak.

Pıtrak [i] Birçok kozalakları olan cins çalı. Meyvası çok ağaçlara denir: Pıtrak gibi.

Plâçka [i] Çapul, ganimet, yağma.

Plâçkacı [i] Çapulcu, yağmacı.

Plâj [i] Denizin kumluk olan ve yazın banyo yapılan sahili. Kumsal.

Plâk [i] Levha, safha. Fotoğraf camı. Ses ve nağmeleri muhtevi gramofon levhası, disk.

Plâka [i] Safha, levha. Taştan, demirden üzerinde herhangi bir iş yapılmak için tezgâh üstüne konulan levha, araba, otomobil, kamyon gibi şeylerin arkasına numarasını ve mensup olduğu belediyeyi havi asılan madenî levha. Sokak başlarında ismini, ev ve dükkân kapılarına numarasını muhtevi mıhlanan levha.

Plân [i] Yapılacak bir binanın ve sairenin kâğıt üzerinde şekli, resim. Tertip ve kuruntu. Tedbir.

Plânçete [i] Mesaha tahtası.

Plânya [i] Yassı ve uzun marangoz rendesi, demir rende.

Plâse [i] Futbolda topu kaleye sevketmek için vurulan seri darbe.

Plâsman [i] Yerleştirme, yer bulma, satma, sermayeyi irat getirecek surette kullanma.

Plâstron [i Göğüslük. Meç oyunlarında göğüse konulan meşin göğüslük. Birnevi boyunbağı.

Plâsye [i] Tüccar tellâlı. Tüccar malını yerli yerine koyan adam.

Plâterina [i] Kefal balığının büyücek bir cinsi.

Plâtin [i] Beyaz altın.

Plâtonik [s] Eflâtun felsefesine mensup olan. Hayalî, mefkûrevî.

Plânjon [i] Futbolda topu men için yere uzanarak firlama, balıklama, atlama.

Plânşet [i] Harita altına konulan tahta.

Plebisit [i] Umum halkın reyine müracaat.

Plezantöri [i] Lâtif, şaka.

Plezir [i] Memnuniyet, haz.

Plombaj [i] Kurşunlama. Kurşunla kaplama. Dişleri kurşnla doldurma.

Podösüet [i] Eldiven v. s. yapılan bir cins deri.

Pof [i] Düşen yumşak bir şeyin veya patlayan bir şeyin çıkardığı sadayı tasvir ve taklit eder.

Poğama [i] Topu yukarı kaldırmağa mahsus alet.

Pohpoh [e] Takdir ve tahsin ve alkış edatıdır. [i] Alkış, koltuk.

Pohpohlamak [f] Alkışlamak, koltuk vermek.

Poker [i] Bir nevi kâğıt oyunu.

Poliça [i] Çek, havalename.

Poliçacı [i] İki memleket arasında poliça veren ve fahiş faizle para veren murabahacı.

Poligon [i] Ateşli silâhların tecrübe mahalli.

Polip [i] Genizde hâsıl olan ve ahtapot denilen şiş.

Polis [i]Zabıta memuru.

Politika [i] Siyasî işler, siyasî münasebat, siyasiyat. Müdara,yüze gülme, yaltaklanma.

Politikacı [s] Vazifesi olmadığı halde siyasiyat ile uğraşan adam. Yaltaklanmayı ve yüze gülmeyı iyi bilen adam. Siyasetle uğrâşan kimse.

Polka [i] Bir nevi dans, alafranga raks envaından biri.

Polonez [i] Lehli.

Polonya [i] Lehistan.

Pomak [i] Rumelinde müslüman oldukları halde bulgarca konuşan bir cemaat.

Pomata[i] Yaralara, saçlara sürülen yağlı merhem, kırem.

Pompa [i [Tulumba. Otomobil ve bisiklet lâstiklerini şişirmeğe mahsus küçük el tulumbası.

Ponje[i] Astar veya gömlek imalinde kullanılan ince kumaş.

Ponton[i] Köprü dubası, büyük duba.

Ponza[i]Mermer ovmağa, demir ve tahta temizlemeğe mahsus süngertaşı.

Popüler [s] Halka mensup. :Demokrat.

Pornografi [i] Edep ve iffete muhalif edebiyat, fisk, fücur ve fuhuş edebiyatı.

Porselen [i] Çini, fağfurî (tabak, kâse v. s.). Telgraf tellerinin direğe temas edip kuvveti zayi olmamak için direğe mıhlanan fincan şeklinde çini.

Porsiyon [i] Kısım,cüz, parça. Yemek sofrasında herkese verilen hisse.

Porsuk [i] Tilki büyüklüğünde vahşi bir hayvan. (s) Buruşuk, sarkık, gevşek sölpük. Taravet ve tazeliği gidip solmuş ve buruşmuş olan.

Porsumak [f] Gevşeyip buruşmak ve sarkmak.

Porsutmak [f] Gevşetmek, buruşturmak, sarkık kılmak.

Portakal [i] Maruf lezzetli meyva.

Portakali [s] Portakal rengi, turuncu.

Portatif [s] Bir yerden bir yere götürülebilir, nakli kabil.

Portekiz [i] Cenubî Avrupada ve Atlas Okyanusu kenarında bir memleket.

Portföy [i] Cep cüzdanı, para cüzdanı, kâğıt çantası.

Portmanto [i] Ekseriya evlerde dehlizlere konulan ve manto, palto gibi şeyler asılan mobilya. Elbise v. s. asmak için duvara mıhlanmış çengelli tahta ve saire.

Portmone [i] Madenî para koymağa mahsus ufak çanta.

Porto [i] Portekizde yapılan çok âlâ ve meşhur şarap.

Portre [i] İnsan tasviri.

Posa [i] Suyu veya yağı alınan şeylerin kalan kabuk, çekirdek vesairesi, küspe. Mayi şeylerin dibe çöken tortusu, çökelek.

Posalanmak [f] Tortu hâsıl etmek, durulmak, teressüp etmek.

Posbıyık [s] Kalın ve büyük bıyık. Kalın ve gümrah bıyığı olan.

Post [i] Deri, cilt. Üstüne oturulmak için tüyü ile beraber kurutulmuş deri. Adi kürk. Makam, mansıp, mesnet.

Posta [i] Mektup ve saireyi her tarafa nakleden daire. Bu suretle naklolunan kâğıtlar, mektuplar ve saire. Bir vazife görmeğe müheyya asker. [c] Muhabere. Münasebet, gidip gelmek.

Postacı [i] Posta memuru, postayı nakleden veya çıkan evrakı dağıtan.

Postahane [i] Posta idarehanesi, mektup kabul ve tevzi olunan yer.

Postal [s] Postaya mensup ve müteallik. [i] Konçsuz geniş mest, asker ayakkabı. [c] Sürtük karı.

Postane[i] Ba:Postahane

Posteki [i] Kılları üstünde hayvan derisi, post.

Pot [i] Kırma, buruşuk. Dikişte bir taraf ziyade gerilip öteki taraf gevşek kalmakla hâsıl olan şiş. Nehir geçitlerinde kullanılan küçük sal. Sığırdamının tahta döşemesi. [c] Gaf, hata, kusur: Pot kırmak.

Pota [i] Maden eritmek için topraktan kap. Nişan tablası yerine dikilen testi vesaire.

Potlanmak [f] Pot olmak, buruşmak.

Potuk [s] Potlu, kırmalı ve geniş. [i] Deve yavrusu.

Potuklanmak [f] Ba : Potlanmak.

Potur [s] Buruşmuş, kırmalı, potlu. [i] Kırmalı ve buruşuk şey. Bacakları sıkı ve yukarısı kırmalı bir nevi pantolon.

Poturlu [s] Potur giyen. [c] Köylü.

Ooyra [i] Tekerleğin arasında parmakların sokulduğu etrafı delikli ağırşak.

Poyralık [i] Poyra yapmağa mahsus kereste.

Poyraz [i] Şimal rüzgârı.

Poyrazlamak [f] Rüzgâr poyraza dönmek, poyraz olmak, şimalden esmeğe başlamak.

Poz [i] Vaziyet, duruş.

Pozitif [s] Müspet, sarih, hakikî, sağlam, esaslı, tecrübeye müstenit. Faydalı şey. Müspet elektrik. Camdan kâğıda alınan resim.

Pozitivism [i] İspatiye, rafiziye mezhebi, Ogüst Kont tarafından vazolunan maddî istifadeli şeylere temayülden ibaret olan felsefe.

Pozitivist [i] Bu felsefeye taraftar olan, ispatiyun mezhebi saliki.

Pörsük [s] Ba: Porsuk.

Pörsümek [f] Ba: Porsumak.

Pörsütmek [f] Ba: Porsutmak.

Pragmatism [i] Amelî kıymeti hakikatin ölçüsü olarak kabul eden felsefe.

Pranga [i] Zindanda mücrimlerin ayaklarına takılan zincirli halka.

Prasa [i] Maruf kış sebzesi.

Pratik [i] Tecrübe, meleke. Tecrübe ve meleke sahibi. Tecrübeye mensup ve müteallik.

Pratika [i] Vapurlara karantinadan kara ile ihtilât edebilmesi için verilen tezkere.

Prazvana [i] Kılıç, bıçak vesairenin kabza içine giren kısmı.

Prehistorik [i] Tarihten evvelki zamanlar. Ezminei kablettarihiye.

Prekosyon [ı] Tedbir, ihtiyat.

Prens [i] Avrupada hükümdar hanedanına mensup olanlara verilen unvan, şehzade.

Prenses [i] Prensin kadın olanı.

Prensip [i] Fikir, rüyet tarzı. Asıl, esas, maya, kaide, mebde, memba, unsur.

Prenslik [i] Şehzadelik, bir hükümdar hanedanına mensubiyet. Bir prensin idaresi altında bulunan memleket.

Pres [i] Tazyik, baskı. Matbuat, gazeteler,

Presantiman [i] Bir şeyin vukuunu evvelden hissetme, hissi kablelvuku.

Presiyon [i] Tazyik, Basma.

Presto [i] Süratli,

pek süratli manasına bir musiki tabiri.

Prifiks [i] Pazarlıksız, maktu fiat.

Prim [i] Sigorta ücreti Teşvik için verilen mükâfat. Esham ve tahvilâtın asıl fiati ile piyasa fiati arasındaki fazlalık.

Primadonna [i] Operada birinci aktris.

Priz [i] Elektrik kuvvetini istenilen tarzda kullanmak için tertibat.

Profesyonel [s] Bir meslek ve san'ate mensup ve müteallik. San'atinde mahir ve ehil olan.

Profesör [i] Müderris. Darülfünun müderrisliği unvanını haiz olan.

Profil [i] Çehrenin yandan görünüşü ve bu suretle çıkarılmış resim.

Program [i] Yapılacak şeylerin ve ne yolda hareket olunacağının tafsilâtına dair evvelden yapılan plân ve cetvel. Bir işin taslağı. Maksat, gaye, proje.

Proje [i] Tasavvur, niyet, tertip. Resim, plân, lâyıha, program.

Projeksiyon [i] Arkasına konulan bir ziya vasıtasile bir resmin bir perde üzerine aksettirilmesi,ziyalı bir merkezden ileri doğru aksseden şuaat .

Projektör [i]Ziyayı ileri doğru aksettiren alet .

Proletarya [i] Çalışarak işinin ve sâyinin mahsulile yaşayan fakir halk sınıfı, amele güruhu.

Proleter [i] Emeğinin getirdiği ile yaşıyan fakir, amele, işçi.

Propaganda [i] Bir fikir, bir akideyi tamim için yapılan hareket, sarfedilen mesai, meramın tervici için yapılan telkinat.

Propagandacı [i] Propaganda yapan, onunla uğraşan, telkin eden.

Propozisyon [i]Teklif. Şearit dermeyan etme.

Protestan [i] Katolik ve ortodoks kiliselerine mensup olmıyan, papayı tanımayıp ruhaniyeti kabul etmeyen hıristiyan mezhebine salik olan.

Protestanlık [i] Protestan mezhebi.

Protesto [i] Birinin

aleyhine verilen kararı tanımayıp resmen itiraz etme, hukukuna haksız olarak müdahale olunduğunu veya mukavele hilâfina hareket edildiğini iddia etme, huccet ikamesi. Ret ve itirazı havi verilen resmî beyanname.

Protokol [i] Siyasî bir müzakerede bulunanların imza ettikleri bir vesika. Murahhaslar tarafindan imza edilen muahede müsveddesi. Siyasî müzakerat zabıtnamesi.Siyasî hususlarda, resmi kabullerde mer'i olan usul ve merasim.

Protoplasma [i] Kan suyu, hayvan ve nebat nesçinin maddei asliyesi.

Prova [i] Deneme, tecrübe. Geminin baştarafi.Matbaalarda tashih edilmek üzre hazırlanmış kolonlar.

Provadifortuna [i] Gemilerin avarya raporu.

Prusya [i] Almanyanın şimali şarkî kısmında ve alman cümhriyeti eczasından bir memleket.

Pruva [i] ba: Prova.

Psikoloji [i] Ruhiyat ilmi, felsefenin ruhtan bahseden kısmı.

Psikolok [i] Ruhiyat ilmi ile uğraşan.

Psikoz [i] Emrazı zihniye, zihin hastalıkları.

Pouç [i] Kuyruksokumu.

Pudinga [i] Bulamaç nev'inden bir yemek.

Puduk [i] Yeni doğmuş deve yavrusu.

Puf [h] Birden esen veya birden çıkan rüzgârı tasvir ve taklit eder. İçi boş olan.

Pufböreği [i] Kabarık ve içerisi kıyma ve peynirli börek.

Pufla [s] Kabarık, yumşak ve kaba.

Puflamak [f] Rüzgâr birden esmek veya birden çıkmak. Yumşatmak, kabartmak.

Puflayastık [i] Kaba ve lâtif dörtköşe yastık.

Puhu [i] Baykuşun büyüğü, kuşlara ve tavuklara musallat olan, geceleri acı acı öten yırtıçı bir kuş.

Pul [i] Sırma ve telle karışık işlemelerde kullanılan gayet ufak ve ortası delik madenî parlak bir lev-

ha. En küçük sikke, bir paranın üçte biri. Vida ve civata sıkıştıracak somun. Tavla - nın yuvarlak taşı. Bazı balıkların arkalarını örten sertçe ve dairevî levhacık - lar. Devletçe alınan posta parası, damga resmi ve saire gibi herhangi bir resme mukabil yapıştırılan basma küçük kâgıt parçası. Yu - varlak benek, leke.

Pulat [i] Çelik.

Pulcu [i] Damga pulu satan adam.

Pullu [s] Pulla işlenmiş. Üstü pul ile mestur balık. Pul yapıştırılmış. Benekli, lekeli.

Pulluk [i] Birkaç çift hayvan veya buhar makinası ile veya motörle çekilir ağır saban.

Punar [i] Ba : Pınar.

Punç [i] Rom veya konyak ile sıcak su ve limondan mürekkep içki.

Puntal [i] Vapurda ince demir direk.

Punt [i] İngiliz lirası.

Punto [i] Matbaa haflerinin hacmini, yani yukarıdan aşağıya satırın genişliğini ölçmeğe mahsus mikyas, nokta.

Pupa [i] Geminin arkası, kıçı. Arkadan gelen, muvafik rüzgâr. [h] Rüzgârı arkadan alarak, muvafik.

Pupe [s] Bebek, kukla.

Pus [i] Havada yere yakın hâsıl olan duman, sisin hafifi. Meyvaların üstünde hâsıl olan duman gibi şey. Soğuk su vesaire konan bardağın dışında hâsıl olan buğu ve ter. Ağaçlarda husulegelen yosun. Memenin başındaki kabuk.

Pus [i] Bir kademin 12 de birinden ibaret ingiliz mikyası.

Pusarık [i] Çölde uzaktan su gibi görünen duman, serap, ılgımsalgım.

Pusat [i] Silâh ve silâha müteallık eşya ve âlât.

Pusatçı [i] Oyunda maskaralık eden soytarı.

Pusatlanmak [f] Silahlânmak, zırh giymek.

Pustalı [s] Silâhlı, zırhlı, zırh giymiş.

Puse, buse [i] Öpüş, öpme.

Pusla [i] Hatırda kalması veya birine hitaben yazılmış küçük kâgıt, para ve alışveriş hesabını havi kâgıt.

Puslalık [i] Pusla ve küçük tezkere yazmağa mahsus.

Puslanmak [f] Üzüm gibi meyvaların üstü dumanlanmak. İçine soğuk su vesaire konulan kapların kenarları, kışın sıcak odanın camları üzerinde duman, ter hâsıl olmak.

Pusmak [f] Çökmek, inmek. Pus çökmek, hafif sis kaplamak.

Pusu [i] Düşman üzerine ansızın hücum etmek için gizlenilen yer.

Pusula [i] Gemilerde cihetleri tayine, yolu göstermeğe mahsus alet.

Pusval [i] Yemenici ölçüsü.

Puşu [i] Vaktile askerlerin giydikleri hafif sark, ipek kefiye.

Puşide [i] Örtü.

Put [i] Müşriklerin taptıkları resim, heykel, sanem. [c] Dilber, pek güzel şahıs. Lâkırdı etmesini bilmez, tavır ve edadan mahrum, cansız heykel gibi duran adam.

Put [i] Üç dört tel ipekten bükülmüş iplik.

Putlamak [f] Deve doğurmak, yavrulamak.

Putrel [i] İnşaatta kullanılan demir direk. Şimendifer rayı tarzında uzun demir çubuk.

Püf [m] Hafif surette esen rüzgârı veya ağızla üflemeği tasvir ve taklit eder.

Püfkürmek [f] Püflemek, püfliyerek su püskürmek.

Püflemek [f] Üfliyerek söndürmek, üfleyip soğutmak.

Püfteri [i] Avcı ıslığı.

Püfür [m] Serin ve hafif bir rüzgârın esmesini tasvir eder ve mükerrer kullanılır.

Pülüskün [i] Bir nevi ot.

Pülverizatör [i] Suyu, lâvantayı, tathirat için ilâçlı suları gayet küçük damlalar halinde saçmağa mahsus alet.

Pünez [i] Ressamların, mühendislerin kâğıdı tahtanın üstüne tuttukları başlı ufak çivi.

Pürçek [i] Kıvrılmış, kıvırcık saç, lüle.

Pürçeklenmek [f] Kıvrılmak, kıvırcıklanmak. Saç lüle lüle olmak.

Pürçekli [s] Kıvırcık, lüle lüle saçlı. Havuç.

Püre [i] Patates, bakla, nohut v. s. ezmesinden yapılan bir nevi çorba.

Pürgatif [s] Amel hâsıl eden ilâç, müshil.

Pürtük [s] İğri büğrü, taşlık yer. [i] Bir şeyin üzerinde hâsıl olan kabarcıklar.

Pürüz [i] Yırtılan ve kırılan şeyin yırtıldığı ve kırıldığı yerde kalan tiftiklenme, düzgünsüzlük. Yazı yazar veya bir şey boyarken etrafa sıçrıyan damlalar. Kadehte kalan bakıye. [c] Engel, mâni, müşkülât. Noksan kusur.

Pürüzlenmek [f] Pürüz peyda etmek, tiftiklenmek. [c] Müşkülât peyda etmek, müşküllenmek.

Pürüzlü [s] Pürüz ve tiftiği olan, dümdüz olmıyan. Mürekkep veya boyası etrafa sıçrayıp lekelenmiş. [c] Noksan ve kusurlu olan, müşkülâtı bulunan, düz ve kolay olmıyan.

Pürüzsüz [s] Kırık ve yırtık yeri olmıyan, düz, müstevi. [c] Noksansız, kusuru olmıyan.

Püskü [s] Eski sıfatile beraber kullanılır ve manasını tekit eder. Eski püskü. Köhne.

Püskül [i] İpek, sırma veya telden yukarısı top ve aşağısı dağınık askı. [c] Müşkûlat, mevani.

Püsküllendirmek [f] Püskül takmak. [c] Müşküllendirmek, güçleştirmek.

Püsküllü [s] Püskülü olan, püskül ile süslü. [c] Mânileri ve müşkülâtı çok, dallı budaklı.

Püsküllübelâ [s] Büyük belâ, belâyi müberem.

Püskürme [s] Suyun katraları gibi dağınık. [i] Püskürülen şey.

Püskürmek [f] Ağızla veya bir aletle üfliyerek bir şeyin üzerine su serpmek. Şiddetle havaya sıçratıp dağıtmak. Geri dönüp dağılarak kaçmak. Şiddetle gülmek. Su fışkırmak.

Püskürtmek [f] Üfliyerek su serptirmek. Havaya sıçratmak. Geri def ve tardetmek. Su fışkırtmak

Püsür [m] Pisliğe delâtet eden kelimelere ilhak olunarak kullanılır; bok püsür gibi.

R

R [i] Türk alfabesinin on dokuzuncu harfidir.

Rabbanî [s] Cenabıhak hazretlerine mensup ve müteallik.

Rabi [i] Dördüncü.

Rabian [h] Dördüncü derecede, dördüncü olarak.

Rapt [i] Bağlama, iliştirme.

Rabıta [i] İki şeyi biribirine bağlayan ip vesaire. Bağ, bent. Münasebet,alâka. Mensubiyet, intisap. Nizam, tertip, usul. İbaredeki cümleleri biribirine bağlıyan edat.

Rabıtalı[s]Tertipli, muntazam, yolunda. Münasebetli, sözünü ve işini bilir.

Rabıtasız [s] Münasebetsiz, nizamsız, tertipsiz.

Rabıtasızlık [i] Münasebetsizlik, nizamsızlık, tertipsizlik.

Raca [i] Hindistan prensi. Hint yerli hükümdarlarına verilen unvan.

Raci [i] Ricat eden, geridönen. Dokunan, taallûk ve nisbeti olan, müteallik, dair.

Raci [s] Rica eden, niyazda bulunan.

Racil [s] Yaya, piyade. [c] Malûmatsız, bizaasiz.

Racilen [h[Yaya olarak, yürüyerek.

Radde [i] Derece, rütbe, mertebe. Kerte. Takrip, takribî miktar veya zaman.

Radikal [s] Cezrî ve esaslı ıslahat taraftarı bir siyasî meslek ve parti.

Radikalism [i] Cezrî ıslahat taraftarlarının meslekí.

Radikalist [i] Cezrî fırka mensubu.

Radiyatör [i] Binaları ısıtmak, ve motörleri soğutmak için kullanılan alet.

Radiyo [s] Telsiztelefon ve telsiztelgraf cihazı.

Radiyoğrafi [i] Rontken ile alınan fotoğraf.

Radiyoğram [i] Telsiztelgrafla gönderilen haber, telsiz telgrafnamesi.

Radiyom [i] 1899 senesinde keşfolunan ziyadar, gayet kıymetli ve dünyada miktarı gayet az bir madendir ki neşrettiği gayri mer'i şualarla kanser gibi bazı hastalıklar tedavi edilir.

Radiyotelefoni [i] Telsiztelefon.

Radiyotelegrafi [i] Telsiztelgraf.

Radiyoterapi [i] Rontken ile tedavi.

Raf [i] Üstüne öteberi koymak için duvara mıhlanmış tahta. Dolabın katlarından herbiri. Etajer denilen müteharrik açık dolap.

Rafadan [i] Kaynar suda kabuğu ile beraber pişmiş yumurta, hazırlop yumurta.

Rafi [s] Kaldıran, yükselten. Gözkapağı gibi bazı uzuvları yukarı kaldırmağa yarıyan alet.

Rafızî [s] Şiî mezhebinin bir fırkası.

Rafızîlik [i] Rafizî mezhebi, rafizîlerin itikadı.

Rağbet [i] İstek, arzu, heves, meyil. Kabul, hüsnü telâkki, itibar.

Rağbetli [s] İstekli, arzulu, hevesli. Hüsnü kabule mazhar, makbul.

Rağbetsiz [s] İsteksiz, arzusuz, hevesi olmayan. Revaçsız, makbul olmayan.

Rağbetsizlik [i] İsteksizlik, arzusuzluk. Ademi makbuliyet, itibarsızlık.

Rağm[i] Zıddına ve inadına hareket, nispet.

Rağmen [h] İnadına, zıddına.

Rah[i] Yol, tarik. Meslek, usul, ayin.

Rahat [i] Dinlenme, işsizlik, asudelik, istirahat. Istırapsızlık, gailesizlik, asayiş, refah [s] Istırapsız, gailesiz, asude, müsterih. Uygun, kullanışlı. [h] Asude ve müsterih olarak, istirahatle. Suhulet ve kolaylıkla.

Rahatlanmak [f] Rahat etmek, müsterih olmak, asude ve gailesiz olmak. Dinlenmek, yorgunluk almak, istirahat etmek. Sükûnet bulmak.

Rahatiye [i] Yatak şeklinde arkalıksız ve yalnız bir ucu yastık şeklinde kıvrık uzun kanape.

Rahatlık]i] İstirahat, asudelik. Uygunluk, muvafakat.

Rahatsız [s] Asude ve müsterih olmayan, darlık ve ıstırapta bulunan. Rahat kullanılmayan, sıkıntıyı mucip olan, uygunsuz. Keyifsiz, hasta, namizaç.

Rahatsızlık [i] Asude ve müsterih olmamak, ıstırap. Namizaçlık, keyifsizlik, hafif hastalık.

Rahibe [i] Bir manastırda oturan hırıstiyan kızı.

Rahim [i] Dölyatağı, karında çocuğun büyüdüğü yer. Akrabalık, hısımlık.

Rahîm [s] Acıyan, merhametli.

Rahimane [s] Merhametli kimseye lâyık.

Rahip [i] Tariki dünya, manastırda oturan keşiş.

Rahle [i] Üzerinde okumak veya yazı yazmak için öne alınan tahtadan dar ve alçak masa, camilerde üstüne Musaf koydukları tahta iskemle.

Rahman [i] Kullarına rahîm ve şefkati çok olan Allah.

Rahmanî [s] Cenabıhakka mensup ve müteallik,

Allahtan gelen hayırlı şeyler.

Rahmet [i] Esirgeme, merhamet. Allahın günahları af buyurması. Faydalı yağmur.

Rahmetli [s] Merhum, rahmete muhtaç ve müstahak olan ölü.

Rahmetlik [s] ba: Rahmetli.

Rahmetmek [i] Merhamet ve şefkati esirgememek.

Rahmî [s] Rahme, dölyatağına mensup ve müteallik,

Rahne [i] Gedik, yıkık ve bozuk yer, fürce. [c] Halel, ziyan.

Rahnedar [s] Gedik ve yıkığı olan. Halel ve noksanı olan,- ziyana uğrayan, mutazarrır.

Raht [i] At takımı. Yol levazimi. Mefruşat v. s. ev takımları. Pencere ve kapı kanatlarını çerçeveye rapteden menteşe takımı.

Rahtlamak [f] Ata takım vurmak.

Rahtlı [s] Raht ve takımla tezyin ve teçhiz olunmuş at.

Rahvan[i] Biniciyi sarsmaksızın süratle yürüyen at v. s. renin yürüyüşü, böyle yürüyen at ve ester. [h] Böyle yürüyüşle.

Raiyye [i] Bir hükûmetin hüküm ve idaresine tâbi halk, ahali. Bir çobanın güttüğü hayvanat, otlatılan sürü.

Rak [e] Ahenk kaidesine tevkikan kalın heceli kelimelere ırak, ve ınce heceli kelimelere irek .. şeklinde ilâve olunarak küçüklük ve azlık beyan eder: ufarak.

Rakam [i] Yazma, yazı, yazı ile kayit ve işaret. Sayıları gösteren işaretlerin herbiri. Hesap ilim ve kavaidi.

Raket [i] Tenis denilen top oyununda topu vurmağa mahsus alet.

Rakiben [h] Bindiği, binmiş olduğu halde, süvar olarak.

Rakik [s] Çok ince, yumşak. İnce hisli, yumşak kalpli.

Râkip [s] Binici, binen,

binmiş, süvar. Bir nakil vasıtasına giren veya girmiş olan adam.

Rakip [i,s] Ayni şeye göz diken kimselerin , bir kıza gönül veren âşıkların biribirine nispeten herbiri. Ayni iş ve san'at veya ticarette biribirine karşı tenzili fiat, reklâm vesaire ile rekabat edenlerden beheri.

Rakipsiz [s] Rakibi olmayan, kendine rakabet kabil olmayan.

Rakit [s] Hareketsiz, durgun, sakin.

Rakı [i] Üzüm, incir ve erik gibi meyvaları ekşiterek imbikte taktir ile yapılan kuvvetli bir içki.

Rakıcı [i] Rakı yapan ve satan adam. Rakı içmeği adet edinmiş adam, rakı tiryakisi.

Rakım [s] Yazan, çizen, resim ve tahrir eden. [i] Bir noktanın derecei irtifaı, deniz seviyesinden olan irtifa.

Rakkas [s] Hora tepen, oynıyan, rakseden.[i] Duvar, masa saatinin makina hareketini tadile mahsus kepçe şeklinde ve iki tarafa sallanır madnî alet.

Raks [i] Hora tepme, oynama, sıçrama, dans.

Raksan [s] Rakseden, oynayan, hora tepen.

Raksetmek [f] Hora tepmek, oynamak, sıçramak, dansetmek.

Ram [s] Muti, tâbi, münkat, serfüru eden.

Ramak [i] Hayat bakiyesi, ancak nefes alacak derecede hayat. [c] Pek az miktar.

Ramazan [i] Oruç ayı, islâmiyette mubarek ve mukaddes sayılan bir ay, arabî ayların dokuzuncusu.

Rametmek [f] İtaat ettirmek, başeğdirmek, serfüru ettirmek.

Rampa [i] İki geminin veya bir gemi ile diğer bir şeyin yanyana yanaşması, karın karna gelme. Şimendifer garlarınde vagonlara eşya sevketmek için ambarın önündeki yüksek set.

Rampacı [i] Vaktile deniz muharebelerinde ram-

pa edildiği zaman düşman gemisine giren cenkçi.

Rana [s] Güzel, lâtif, parlak. [h] Pek iyi pek âlâ.

Randa [i] Gemilerin mizane direğinin gerisindeki yan yelkeni .

Randagömleği [i] Randa yelkenin örtüsü, kılıfı.

Randevu [i] Buluşmak üzere sözleşilen mahal, mevidi telâki, mevidi mülâkat.

Ranza [i] Gemilerde askerin yatması için alabandalarda biribiri üzerine yapılan yataklar.

Rap [i] Cenabıhak.Efendi, malik, sahip, mutasarrıf.

Rap [i] Askerî ve muntazam yürüyüşlerde adımların çıkardığı sesi taklit eder ve mükerrer kullanılır.

Rapor [i] Tahkik ev muayene olunan bir şey hakkında tahkikat ve meşhudatı havi verilen takrir, lâyıha, müzekkere. Hastanın veya herhangi bir adamın ahvali sıhhiyesine dair doktor tarafından yazılan müzekkere.

Raportör [i] Bir işi tahkik ve rapor tanzimine memur olan. Gazete muhabiri.

Raptetmek [f] Bağlamak, iki şeyi biribirine iliştirmek.

Raptiye [i] Bağlamağa, iliştirmeğe, biribirini tutturmağa mahsus şey.

Rasadat [i] Rasadın cem'i. Ba : rasat.

Rasat [i] Gözetme, bekleme, pusu tutma. Semanın ecramını dürbün ile muayene etme. Bu muayene ve seyre mahsus dürbün ve diğer âlât. Barometre,termometre ve rüzgâr mikyası v. s. aletlerle günün muayyen zamanlarında ahvali havaiye ve iklimiyesini tetkik etme.

Rasatane [i] Semaî ecramı seyir ve muayene ve cevvî ve havaî ahval ve hadisati tetkik için icap eden astronomi veya meteoroloji alelerini muhtevi bina.

Rasgele [h] Tesadüfî, tesadüf olarak, tesadüfen.

Rasgelmek [f] Tesadüf etmek, tesadüfen bulmak-mülâki olmak.

Rasgetirmek [f] Tesadüf ettirmek. Muvaffak etmek.

Rent [s] Sağlam, metin.

Rasime [i] Resim, âdet, mutat olan şey.

Rasin [s] Sağlam, metîn, muhkem.

Rasıt [s] Dikkatle bakıp bekliyen, gözeden. Semaî ecramı ve cevvî âlemi müşahede ve muayene için rasat yapan. Üzerinden geçtiği araziyi tetkik eden tayyare zabit ve kumandanı.

Raspa [i] Demir ve tahtayı kazımak için üç köşeli ve saplı bir çelik alet.

Raspataşı [i] Gemi güvertelerini temizledikleri yumşak süngertaşı.

Rast [s] Doğru, müstekim. Sağ, sağtaraf. Hakkaniyetli, muhik, hak, doğru. [i] Doğruluk, istikamet, hakkaniyet. Tesadüf, isabet. Muvaffakıyet, tevfik. Musikide bir makam.

Raslamak [f] Ba: rasgelmek.

Rastık [i] Kaşa sürdükleri madenî veya nebatî karaboya.

Rastıktaşı [i] Antımon denilen maden..

Rasyonalism [i] Herşeyi akıl ile izah edip vahyi inkâr eden felsefe mezhebi.

Rasyonalist [i] Bu mezhebe mensup olan adam.

Rasyonel [s] Akla mutabık, akliyata müstenit.

Raşe [i] Titreme, ürkme, titreyiş.

Raşedar [s] Titreyen, ürken, raşeye tutulmuş.

Raşi [s] Ruşvet veren, bir işini gördürmek için para veya hediye veren.

Raşitik [s] Kemik hastalığına müptelâ, kemik hastası.

Rat [i] Gökgürültüsü.

Ratip [s] Tertip eden, tanzim eden, sıraya koyan.

Ratıp [s] Yaş, nemli, rutubetli.

Ravent [i] Kökü tababette kullanılır ve iyi cinsi Çinde çıkar bir ot.

Ravi [s] Nâkil, rivayet ve hikâye eden.

Ravza[i]Suyu ve çimeni bol bahçe. Medinede Peygamberin kabri bulunan bina.

Ray [i] Demiryolu ve tramvayların üstünden gittikleri demir çubuklar.

Raya,reaya [i] Tebaa ve bilhassa müslüman olmayanlar.

Rayegân [s] Bedelsiz, karşılıksız, bedava [c] Mebzul.

Rayet [i] Bayak, sancak, alem.

Rayiç [s] Revacı olan, geçen, sürülen, sürumlü, Halk arasında kullanılan, tedavül eden, rağbet olunan. [i] Geçen fiat, itibar, değer.

Rayiha [i] Koku.

Rayihalı [s] Kokulu, güzel kokan.

Rayihasız [s] Kokusuz, kokusu olmayan.

Razakı[s]Bir cins üzüm.

Razı [s] Rıza veren, muvafakat eden, mâni olmayan, hoşnut.

Re [i] Musikide sol anahtarına göre dördüncü çizgideki nokta.

Realism [i] Hakikiyun mesleki. Hayatı hakikî görünüşü altında tasvir etmek mesleki edebîsi.

Realist [i] Realism meslekine salik olan,hayatı olduğu gibi tasvir eden edip.

Reasürans [i] Mükerrer sigorta.

Rebap [i] Bir nevi saz.

Rebi [i] İlkbahar, ilk yaz.

Rebiî [s] İlkbahara mensup ve müteallik.

Rebiulahır [i] Arapça ayların dördüncüsü.

Rebiülevvel[i [Arapça ayların üçüncüsü.

Recep [i] Arapça ayların yedincisi.

Recez [i] Bir aruz vezni.

Recim [i] Taşlama, taşla vurma. Müttehimi yarı beline kadar toprağa gömerek

taşla vurarak eski bir idam cezası.

Recmetmek [f] Taşlamak, taşla vurmak. Yere gömüp taşla vurarak öldürmek.

Recül [i] Bülûğa ermiş erkek adam, er. [c] Ehil, muktedir.

Recüliyet [i] Erkeklik, erlik [c] Kudret, ehliyet, cesaret.

Reçel [i] Şekerle pişirilmiş meyva tatlısı.

Reçete [i] Doktorun hastaya ilâcın tertibatını ve istimâli tarzını gösterir verdiği pusla.

Reçina [i] Çam gibi yağlı ağaçlardan çıkarılan sakız.

Reçinalı [s] Sakızlı ağaç. Içine çamsakızı konmuş şarap vesaire.

Redaet [i] Kötülük, fenalık, fesat, habaset. Hastalık ve yaranın azgınlığı.

Reddetmek [f] Geriçevirmek, itip öteye atmak, defetmek. Kabul etmemek. Tanımamak, inkâr etmek. Çürütmek, cerhetmek.

Redi [s] Kötü, fena, fasit, yaramaz. Azgın.

Redif [s] Sonradan, arkadan gelen. Vaktile nizamiye ve ihtiyat sınıflarından sonra gelen ve lüzumu halinde silâh altına çağrılan asker sınıfı. Kafiyeden sonra her beytin sonunda tekrar olunan kelime.

Redingot [i] Resmî günlerde giyilir bir nevi setre, ceketten uzun ve arkası yırtmaçlı üst elbisesi.

Refah [i] Yaşayışta bolluk ve kolaylık, geniş geçinme, hal ve vakti yolunda olma.

Refakat [i] Arkadaşlık, şeriklik. Yoldaşlık, yol arkadaşlığı.

Referandom [i] Siyasî memurların yeniden talimat istemek için gönderdikleri telgraf. Umumun menfaatine ait hususlarda bütün hemşerilerin rey hakkı, reyiam.

Refetmek [f] Kaldırmak, yüksek etmek, yukarı çıkarmak. Ortadan kaldırmak, lâğiv ve feshetmek.

Refi [i] Kaldırma, yük-

seltme, yukarıya çıkarma, ilâ.Lâğiv ve feshetme, nezi.

Refî [s] Yüksek, yüce, âli.

Refik [i] Arkadaş, yol - daş, ortak, şerik. Yardak , yamak, muavin . Koca,zevç.

Refika [i] Arkadaşlık, ortaklık veya yardaklık eden kadın. Karı, zevce.

Reflektör [i] Ziyayı aksettiren alet.

Reform [i] İslah, dü - zeltme. Tanzim, tensik, sui-istimalin izalesi, tenkih.

Reftar [i] Yürüyüş, gi-diş, hareket.

Refte [h] (Mükerrer kullanılır). Gitgide, gide - gide, giderek, tedricen.

Reftiye [i] Çıkan mal-dan alınan gümrük resmi.

Regaip [i] Rağbet ve arzu olunacak şeyler. Bü - yük ve pek makbul atıye ve ihsanlar. Peygamberin ana rahmine girdiği gündür-ki islâm dininde mukaddes günlerden sayılır.

Reh [i] Ba : rah.

Reha [i] Kurtulma, kurtuluş, halâs.

Reha [i] Bolluk, geniş - lik. Gevşeklik, sülpüklük, rehavet.

Rehavet [i] Gevşeklik, sülpüklük. Tembellik, tekâ-sül, tekayyütsüzlük, ihti - mamsızlık, ihmal.

Rehavî [i] Musikiden bir makam. Urfaağzı. San-dıklı küçük çalgı.

Rehayap [s] Halâs bu-lan, kurtulan .

Rehber [s] Yol göste - ren, kılavuz, delil.

Rehberlik [i] Yol gös-terme, delâlet, kılavuzluk.

Rehgüzar [i] Yolun geçtiği yer, geçit, ayak - altı.

Rehin [i] Bir malin bir hak mukabilinde mevkuf tutulması, tutu, öndül.

Rehîn [s] Rehin bırakıl-mış, terhin olunmuş. Karin, mukarin.

Rehine [i] Rehnola-rak, teminat olmak üzre bırakılan şey.

Rehnüma [s] Ba : reh-ber.

Reis [s] Baş âmir, bir cemaate hüküm ve riyaset ve onu idare eden adam. Bir heyet ve meclisi terkip eden azanın başı, birincisi Gemi kaptanı.

Reji [i] İnhisar idaresi.

Rejim [i] İdarede takip olunan usul. Bir devletin şekil ve tarzı hükûmeti. Bazı mahsulün tâbi olduğu usul ve nizamat. Yemek içmekte ve yaşayışta riayet olunan kavait.

Rejisör [i] İdare memuru, idare eden. Tiyatrolarda sahneye nezaret eden adam.

Rekabet [i] İş ve san'atte veya ilim ve hünerde emsaline üstün olmak ve kazanmak gayreti. Rakiplik, diğerinin istediği şeyi istiyerek çalışma. Kıskanma.

Rekâket [i] Söyleyişte noksan, doğru söyleyemeyiş, tutkunluk. Kelâmın raptında kusur, rabıtsızlık ademiselâset. Gevşeklik, kuvvetsizlik.

Rekambiyo [i] Kabul edilmiyerek protesto edilmiş poliçanın aksine keşidesi.

Rekât [i] Namazda, bir kıyam bir rükû ve bir secdeyi mutazammın hareket.

Reklâm [i] Herhangi bir şeyin satılmasını temin için gazetede, duvarlara yapıştırılan varakalarda ve elden dağıtılan ilân. Birşey herkese tanıtmak için yapılan ilân.

Rekolta [i] Alınan mahsul.

Rekor [i] Zafer ve galebe, faikiyet. Sporda vesair işlerde faikiyeti herkese tasdik ettirme.

Rektör [i] Bir dini müessesenin ve bir darülfünun veya yüksek mektebin reisi, müdürü ,emini.

Rekz [i] Dikme, saplama, yere saplayıp dik durdurma.

Rekzetmek [f] Dikmek, saplamak, yere saplayıp diktirmek.

Remat [i] Kül, ateş külü..

Remel [i] Aruz vezinlerinden biri.

Remet [i] Göz hastalığı.

Remide [s] Ürkmüş, ürküp titriyen.

Remil [i] Kum. Bir takım noktalar ve şekiller delâletile gaipten haber vermek iddiası.

Remmal [s] Remil atarak haber vermeyi iddia eden adam.

Remz [i] İşaret, işaretle meram anlatma, ima. Bir meram ifade eden resim, şekil vesaire.

Remzetmek [f] İşaret etmek, işaretle meram anlatmak, ima etmek.

Rencide [s] İncinmiş, muztarıp, muazzep, gücenmiş.

Renç [i] Zahmet, eziyet.

Rençper [i] Ziraat, yapı v. s. bugibi zahmetli ve yorucu işlerde çalışan amele, gündelikçi.

Rençperbaşı [i] Bir işte çalışan amelenin reisi, ırgatbaşı,

Rençperlik [i] Çiftlik yapı v. s. zahmetli işler işçiliği, amelelik, gündelikçilik.

Rende [i] Tahtaları yontup düzeltmeğe mahsus marangoz aleti. Peynir, sovan, turp gibi şeyleri doğramağa mahsus tenekeden maruf mutfak aleti.

Rendelemek [f] Rendeden geçirmek, rende ile düzeltmek veya doğramak.

Rendelenmek [f] Rende ile düzelmek veya doğranmak.

Rengârenek [s] Birkaç renkte olan, alaca.

Rengin [s] Rengi olan, parlak renkli. [c] Güzel, lâtif, süslü. Süslü ve san'atli olan.

Renk [i] Eşya ve eçsamdan akseden ziyanın gözlerde icra eylediği tesir, levin, siyahın siyahlığı, kırmızının kızıllığı ve saire.

Renklemek [f] Renk vermek.

Renklenmek [f] Renk olmak, bir renge girmek.

Renkli [s] Bir rengi olan, beyaz olmayan.

Renksiz [s] Rengi olmayan, solmuş. [c] Hali anlaşılmıyan.

Rennan [s] Çok ses çıkaran, inildiyen, çınlayan taninendaz.

Reps [i] Yünden veya ipekten çok sağlam bir kumaş.

Res [i] Baş, kafa, ser. Tepe, eviç. Birinci, baş, reis. Denize giren dağlık ve sarp kara parçası, burun. Başlangıç, iptida, baş. Canlı şey sayısı. En yukarı makam, mevki, sadır.

Resanet [i] Sağlamlık, metanet, muhkemlik.

Resanetli [s] Sağlam, metanetli, muhkem, rasin.

Resas [i] Kurşun.

Resen [h] Kendibaşına, kendiliğinden, hotbehot. Kimseye tâbi olmaksızın, müstekil olarak. Sual, cevap v. s. olmıyarak.

Reseptör [i] Ahize, alan, alıcı alet.

Resikâr [i] Yüksek makam, işin başı, âmirlik mevkii.

Resim [i] Yazma, çizme. Eser, nişan, alâmet. Şekil, suret, heyet. Tertip, plân, taslak. Bir insan, hayvan, yer v. s. nin kâğıt, muşamba v. s. üzerine el ile yapılan sureti, tasvir, timsal. Tasvir yapmak fen ve san'ati. Fotoğrafla alınan tasvir. fotoğraf. Tarz, tertip, usul. Âdet, tavır. Alay, ayin. Devletçe Devlet namına edilen hareket ve söylenen söz. Vergi, mirî hissesi, teklif, baç.

Resimci [i] Resim yapan, el ile veya fotoğrafla resim çıkaran, ressam, fotoğrafçı.

Resmen [h] Devlet namına, Devlet tarafından, Devletçe makbul olacak surette, merasimi mutade ile. [c] Ciddi olmıyarak, sureti zâhirede, âdet yerini bulsun diye.

Resmî [s] Devlet tarafından veya Devlet namına olan. Alayla, ayini mahsusla icra olunan. [c] Âdet yerini bulsun diye yapılıp ciddi ve samimi olmıyan.

Resmiyat [i] Resmî işler, muamelâtı resmiye.

Resmiyet [i] Resmîlik, sıfatı resmiye.

Resimli [s] İçinde resimler ve şekiller olan.

Resimsiz [s] İçinde resim ve şekil olmıyan. Merasim ve teklifattan ari.

Ressam [i] Resim yapan,tasvir yapmak san'atini bilen ve icra eden musavvir.

Ressamlık [i] Resim ve tasvir yapmak san'ati.

Rest [i] Bakiye, arta kalan. Kumarda ortaya koyduğu paranın kâffesine o - yun açma.

Resul [i] Elçi, sefir. Peygamber, nebi.

Resülmal [i] Sermaye, asıl mal, ödünç verilmiş ve alınmış paranın kendisi.

Reşadet [i] Reşitlik.

Reşadetli [s] Halkı doğru yola sevk ve irşat vazifesile muvazzaf olan kimseye verilen unvan.

Reşidiye [i] Nışasta ile yapılan bir cins tatlı.

Retar [i]Gecikme. Tren ve vapurların herhangi bir sebep dolayısile muayyen vaktinden sonra gelmeleri.

Reşit [s] Doğru yolda giden, istikamet üzre hareket eden. Akıl, dirayet ve hüsnü haraket sahibi, malını iyi surette idareye muktedir, israftan çekinir. Baliğ, âkil, sinni rüşte erişmiş.

Reşme [i] Zincirden at gemi.

Ret [i] Geriçevirme, itip öteye atma, defi. Kabul etmeme, iba. Tanımama, inkâr etme. Çürütme, cerhetme.

Retuş [i] Bir resmin veya herhangi bir işin kusurlarını sonradan düzeltme.

Reva [s] Lâyık, münasip, caiz.

Revabıt [i] Rabıtalar. ba : Rabıta,

Revaç [i] Sürüm, itibar, geçme. Kıymet, paha, rayiç.

Revaçlandırmak [f] Bir şeyin revacını artırmak. sürümünü temin etmek, tedavül ettirmek.

Revaçlı [s] Sürümlü, itibarlı, kıymetli,

Revaçsız [s] Sürümsüz, sürülmiyen, itibarı olmıyan.

Revaçsızlık [i] Sürümsüzlük, sürülmeyiş, itibarsızlık.

Revak [i] Üstü örtülü ve önü açık yer. Kemer altı, sundurma, çardak, çardak ve saçak altı.

Revan [s] Giden, yürüyen, akan, cari. [i] İnsanın ruhu, can.

Revani [i] İrmik ve yağ ile tepside pişirilen bir tatlı.

Revendük [i] Gömlek yaka ve kolların içine konulur kalın pamuk bez.

Reverans [i] İğilerek selâmlamak, hürmet arzetmek.

Revir [i] Askerî karargâhlarda ve kamplarda küçük hastane.

Reviş [i] Gidiş, yürüyüş. Tarz, üslûp. Hareket, cereyan.

Reviyet [i] Bir işin her cihetini lâyıkile tefekkür ve mütalea etme, basiret, doğrugörüş ve anlayış.

Revnak [i] Parlaklık, güzellik, letafet, taravet, ziynet.

Revnaklı [s] Parlak, güzel, lâtif, taravetli.

Revü [i] Geçitresmi. Mecmua, mevkut risale. Hezil suretinde yazılan sene vakayii hulâssası. Umumî bir yerde halka gösterilen variyete oyunları.

Rey [i] Fikir, mütâlea, bir iş hakkında düşünme neticesi olarak söylenen söz ve gösterilen çare ve tedbir.

Reybî [s] Şek ve şüpheye mensup ve müteallik, şüphesi çok ve herşeyden şüphe eden adam. Bak. Reybiye.

Reybiye : Her mes'elede şüphe ve tereddüt eden felsefî meslek.

Reybiyon : Reybiye mesleki felsefîsine mensup olanlar.

Reyp [i] Şüphe, şek, güman.

Rezalet [i] Alçaklık, denilik, lâyık olmayan iş ve hareket. Utanacak ve gü-

lünecek iş, ayıp, maskaralık.

Rezanet [i] Ağırlık, metanet, ciddiyet, ehemmiyet.

Reze [i] Kapı kanatlarını iliştiren demir çengel. Kapıyı kapalı tutmağa mahsus içerden kullanılan zemberek.

Rezelemek [f] Kapıyı reze ile kapamak.

Rezene [i] Dereotu nev'inden maruf ot.

Rezil [s] Alçak, deni. Rüsvay, maskara. Aşağı, bayğı, nalâyık.

Rezüme [i] Hulâsa. Bir şeyin icmali.

Rezzak [s] Bütün mahlûkatın rızkını veren Cenabıhak. Mübalâğa ile rızık verici.

Riayet [i] Gözetme, muhafaza. Sayma, saygı, itibar. Hürmet, ikram, tazim, ağırlama.

Riayeten [h] Sayarak, hürmet ve itibar ederek.

Riayetkâr [s] Hürmet ve itibar eden, mükrim.

Riayetkârane [s] Hürmet ve itibarla.

Riayetsizlik [i] Hürmetsizlik, itibarsızlık, tazim etmeyiş, saygısızlık.

Rica [i] Emel, ümit, umma. Yalvarma, niyaz.

Ricacı [s] Yalvaran, rica ve niyaz eden. Biri için tevassut edip iltimas eden, şefaatçi.

Rical [i] Recülün cem'i Ba: recül. Hükûmet erkânı.

Ricat [i] Geridönme geriye, gelinen tarafa doğru hareket.

Rida [i] Omuza alınan ve ihtiyaca göre seccade ve yorgan gibi kullanılan yün örtü.

Rie [i] Akcığer.

Rievî [s] Akciğere mensup ve müteallik.

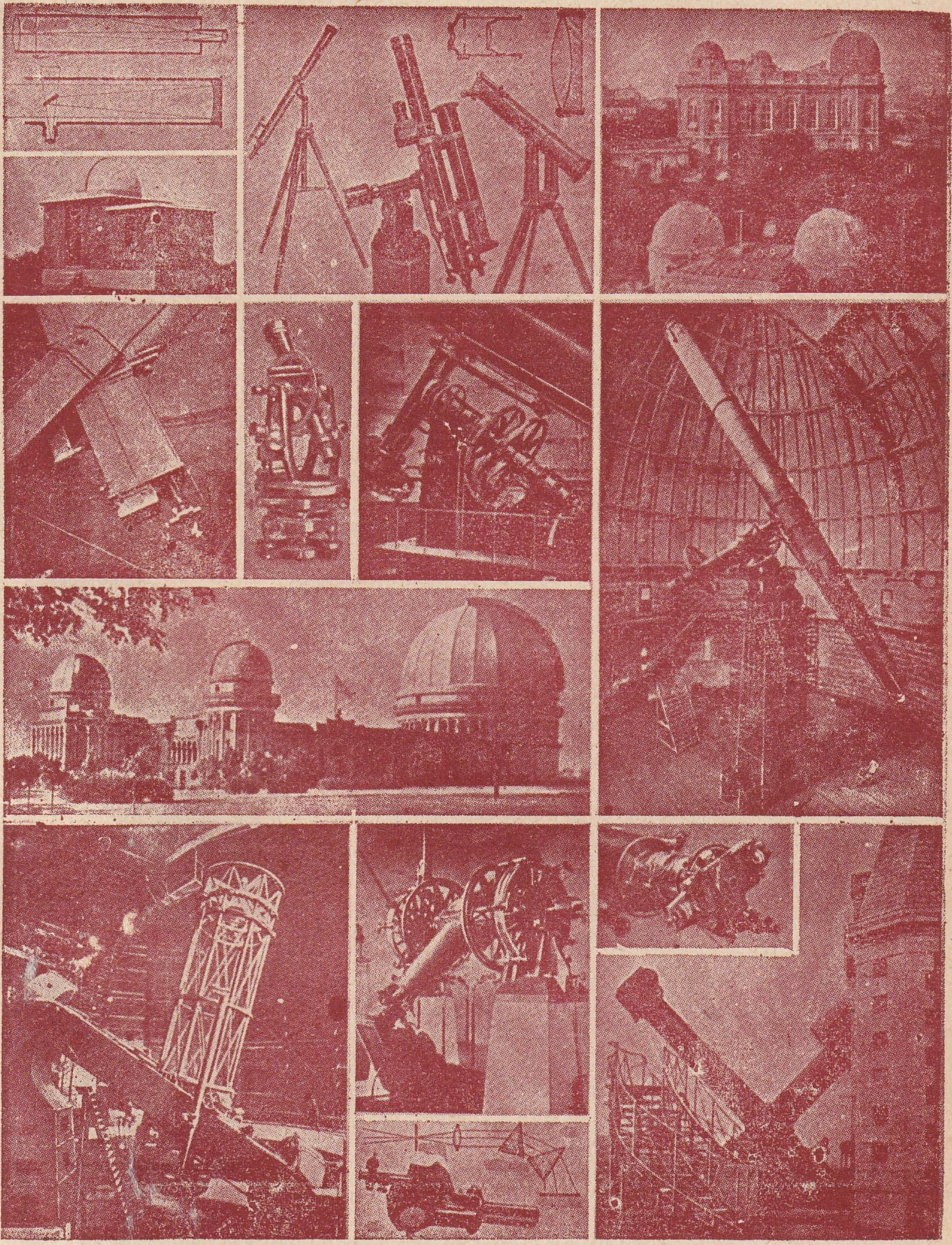
Rifat [i] Yükseklik, yüksek ve büyük rütbe.

Rifatlû [s] Ulu ve rifat sahibi.

Rihlet [i] Göç, nakli

RAKS

RASAT

mekân, intikal. Azimet, hareket, sefer. Ölme, vefat.

Rik'a [i] Arapça harflerle yazı envaından en ziyade kullanılan bir nevi.

Rikâp [i] Üzengi. [Hükümdar ve padişahlar hakkında] Hakipay, huzur.

Rikkat [i] İncelik, yufkalık. [c] Acıma, şefkat, teessür, müteessir olma, merhamet.

Rikkatli [s] Rahmüşafkati olan, merhametli. Acıklı, müessir.

Rindane [s] Lâübali ve ehlidil adamlara yakışır hal ve surette olarak.

Ringa [s] Kurusu daha ziyade yenilen yassı bir cins balık.

Rint [s] İşret v.s. şeylerden çekinmez, lâübali adam, harabati. Ehlidil adam.

Rintlik [i] Laübalilik, harabatilik, ehlidillik.

Risale [i] Mektup. Herhangi bir hususa dair yazılmış küçük kitap. Mecmua.

Risalet [i] Elçilik, sefaret. Peygamberlik, nebilik. Birinin sözünü diğerine tebliğ etme.

Riş [i] Yara, ceriha, karha. Sakal. Kuştüyü.

Rişe [i] Saçak, püskül. İnce kökler, saçaklı kök.

Rişte [i] İplik, tire. [c] Rabıta, alâka. Vasıta.

Rivayet [i] Bir haber ve söz v. s. nakli, hikâye. Halk arasında dile düşen söz, haber. Bir madde hakkında nakolunan sureti vuku ve cereyan.

Riya [i] İkiyüzlülük, yalandan gösteriş, müraîlik.

Riyakâr [s] İkiyüzlü. Yaladan gösteriş yapan, müraî.

Riyakârane [s, h] Riyakârlık, müraîlikle, ikiyüzlülükle.

Riyakârlık [i] İkiyüzlülük, müraîlik, yalandan gösteriş.

Riyal [i] Arabistanda gümüş mecidiye verilen isim. İspanya ye Avusturyanın yirmi beş gümüş kuruş değerinde bir parası.

Riyaset [i] Reislik, baş-

lık, bir meclis veya heyet reisliği.

Riyaseticümhur [i] Cümhurreisliği makamı.

Riyazet [i] Nefsi kırma, züht ve takva maksadile rahat ve lezayizden azade kanaatkârane yaşayış. Yemek, cıgara içmek ve okumaktan men suretile yalnız kuruekmek vermek suretile olan hapis cezası.

Riyazî [s] Hesap, hendese ve heyet gibi hakikî ve hesabî ilimlere müteallik ve bu ilimlerde ehil ve üstat olan.

Riyaziyat [i] Riyazî ilimler.

Riyazıyun [i] Riyazî ilimlerle uğraşan adamlar.

Rıfk [i] Yavaşlık, tatlılık, mülâyemet.

Rıh [ı] Kum. Kurutmak için yazının üzerine atılan toz.

Rıhtım [i] Şehirlerde deniz kenarlarında gemilerin yanaşmasına müsait surette yapılan taş duvar ve kaldırım.

Rıtıl [i] Takriben bir okkanın üçte birine muadil eski mayiat ölçüsü, litre. Şarap kadehi, piyale.

Rıza [i] Hoşnutluk, memnuniyet. Kail olma, muvafakat, muhalefet etmeme. İstek, irade, ihtiyar. Tevekkül.

Rızk [i] Kut, azık, nafaka, maişet, kısmet olan nimet. Zahire, mekûlât.

Roka [i] Uzun kıvırcık yapraklı bir nevi salata.

Roket [i] Deniz kurtarma heyetlerinde kullanılan ve tehlikede bulunan gemiye ipi sevkeden bir nevi fişek, büyük havaî fişeği.

Rokoko [i] Bir nevi işleme.

Rol [i] Bir oyunda aktörün icra edeceği vazife. Birinin göreceği, yapacağı vazife, iş v.s.

Rom [i] Çavdardan, şeker kamışı v.s.den yapılan sert bir içki.

Roma [i] İtalyanın merkezi olan şehir. Eskizaman tarihinde mühim

bir mevki işgal eden ve merkezi şimdiki Roma şehri olan büyük imparatorluk.

Romalı [i] Roma şehri ahalisinden olan. Eski Roma imparatorluğuna mensup.

Roman [i] Hayalî veya hakikî büyük hikâye.

Romancı [i] Roman yazan muharrir

Romancılık [i] Roman muharrirliği. Roman yazmak san'ati.

Romanesk [s] Romana müşabih garip, hayalî. Musanna. Hayalperest.

Romans [i] Acıklı ve müessir bir mevzua ait manzume, tesirli şarkı, türkü.

Romantik [s] Musanna, garip. Fazla hisli ve heyecanlı. [i] On dokuzuncu asırda klâsik edebiyatın yerine geçen ve his ve hayale fazla mevki veren edebiyat. Bu tarzda yazı yazan san'atkâr.

Romantism [i] Romantiklerin meslek ve tarzı.

Romanya [i] Balkan yarımadasının ve Tunanın şimalinde bir memleket.

Romanyalı [i] Romanya ahalisinden olan.

Romatizma [i] Vücudün oynak yerlerine, adelâta musallat olan ağrı ve sızı.

Romatizmalı [i] Romatizmaya müptelâ adam, ağrı ve sızılı.

Rota [i] Geminin gittiği veya gideceği yol.

Rotatif [i] Marinoni tarafından icat olunan ve dönerek işleyip çok süratli basan tabı makinası.

Roza [i] Bir nevi elmas taşı.

Rozet [i] Yaka iliğine takılan gül şeklinde kurdele, nişan ve alâmeti mahsusa olmak üzre yaka iliğine takılan düğme.

Römork [i] Bir araba veya bir sefine tarafından çekilen diğer araba veya sefine.

Römorkör [i] Araba, vagon, gemi, mavna v. s. çeken vapur, lokomotif, araba v. s. . Taka, deniz motörü.

Rönesans [i] Avrupa Ortazaman tarihine nihayet veren ilim, san'at ve fende teceddüt devri, devri intibah.

Rövanş [i] Kaybedilen oyunun acısını çıkarmak için oynanan ikinci oyun. İntikam.

Ru [i] Yüz, çehre, vecih.

Ruba [i] Giyilecek şey, esvap, elbise, erkek ve kadın elbisesi.

Rubalık [s] Erkek ve kadın için esvaplık, elbise yapmağa mahsus ve lâyık.

Ruçhan [i] Üstün olma, müreccahlık.

Rugan [i] Ayakkabı yapmakta kullanılan maruf parlak sahtiyan.

Rugani [i] Ba: Rugan.

Ruganlamak [f] Sahtiyanı parlatmak, cilâ verip parlak haline koymak.

Ruganlı [s] Cilâlı, parlak sahtiyan.

Ruh [i] Yanak. Şatranç oyununda bir taş.

Ruh [i] İnsan ve hayvandaki hayatın maddesi, can. Hareket, faaliyet, kuvvet. Tesir, müessirlik. Bir ot v.s. den çıkarılan hulâsa.

Ruhanî [s] Ruh ve cana mensup ve müteallik. Sırf ruhtan ibaret olup cismi olmayan, maddî olmayan, manevî. Ahrete ve dine ait olan. Yalınız din ve maneviyatla meşgul olanlar, ruhban sınıfi.

Ruhaniyet [i] Ruhanîlik, ruhtan ibaret olmaklık. Bir zatin ruhanî reislik sıfatı.

Ruhban [i] Rahibin cem'i. Ba : rahip.

Ruhbaniyet[i]Rahiplik, papaslık, keşişlik.

Ruhî [s] Cana, ruha mensup ve müteallik,

Ruhiyat [i] Ruha ve ahvaline dair olan ulûm, asar vesaire. Psikoloji.

Ruhiyet [i] Ruhluk, ruh olmak hali. Tabiat, meşrep.

Ruhlandırmak [f] Canlandımak, kuvvet ve tesirini artırmak.

Ruhlanmak [f] Canlanmak, kuvvet ve tesiri artmak.

Ruhlu [s] Canlı, berhayat (c) Kuvvetli, tesirli.

Ruhperver [s] Ruhu besliyen, kuvvet ve inşirah veren, hayatbahş.

Ruhsat [i] İzin, mezuniyet, müsaade, icazet.

Ruhsatlı [s] İzinli, mezun, müsaadeli.

Ruhsatname [i] Resmî ruhsatı havi varaka, izinname, icazetname, ruhsat tezkeresi.

Ruhsatsız [s] Resmî ruhsatı havi olmıyan, izinsiz, müsaadesiz.

Ruhsuz [s] Cansız. Kuvvetsiz, tesirsiz.

Ruhsuzluk [i] Cansızlık. Kuvvetsizlik, tesirsizlik.

Ruhulkudüs [i] Cebrail. Hıristiyanların itikadına göre baba, oğul ve aziz ruh olmak üzre üç şahsi yetten ibaret olan halikın üçüncü şahsiyeti, Sentespri.

Rulet [i] Kumarhanelerde oynanan bir nevi kumar oyunu.

Rulo [i] Üstüvane, yuvarlak. Tomar halinde sarılmış kâğıt yuvarlağı.

Rum [i] Vaktile Roma ve Bizans imparatorluklarının idaresi altında olmasından dolayı Arabistan ve Ortaasya halkının Anadoluya verdikleri isim.

Rum [i] Ortodoks kilisesine tâbi bir hıristiyan cemaati. Mezhepçe Fener patrikanesine tâbi olan taife.

Rumca [s] Rum cinsine mensup ve müteallik olan [h] Rum tarz ve usul veya lisanında [i] Rum lisanı.

Rumî [s] Vaktile Rum denilen Anadoluya mensup ve müteallik veya bu yerlerin ahalısinden olan. Rum cinsiyetine mensup ve müteallik, Rum.

Rumlaşmak [f] Rum cinsiyetine girmek. Rum olmak.

Rumlaştırmak [f]Rum cinsiyetine sokmak. Rum yapmak.

Rumluk [s] Ahalisi Rum olan yer. [i] Rum cinsiyeti.

Rumuz [i] Remzin cem'i. Ba : remz.

Rupye [i] Hindistan -

da bir şilin kıymtinde gü - müş para.

Rus [i] Rusya ahalisinden, Rusyalı, Moskof.

Rusça [i] Rusların tarz ve haline muvafık veya lisanlarında olan. [i] Rus dili.

Ruslaşmak [f] Rus cinsiyetine girmek, Rus ol - mak.

Ruslaştırmak [f] Rus cinsiyetine sokmak. Rus etmek.

Rusta [i] Köy, kariye, çiftlik.

Rustayî [s] Köylü, kö - ye mensup, mahsus ve şa - yan.

Rusya[i]Avrupanın şarkı şimalisinde ve Asyanın şimalinde geniş bir memleket ki halen cümhuriyet ile idare olunmaktadır.

Rusyalı [s] Rusyada sakin ve yerleşmiş olan, Rusya ahalisinden bulunan. Rus.

Ruşen [s] Aydın, nurlu, ziyadar. Zâhir, ayan, a - şikâr.

Rutubet [i] Yaşlık, nemlilik, ıslaklık. Havada veya bınanın içindeki nemlik.

Rutubetli [s] Yaş, ıslak, nemnak, rutubeti olan, kuru olmıyan.

Rutubetsiz [s] Kuru, rutubetten ari, yaş ve nemli olmıyan.

Ruy [i] Ba : Ru.

Ruya, rüya [i] Uykuda görülen şey, düş, âlemi mana.

Ruyinigâr [i] Bir ne - vi zambak çiçeği. Küçük taneli, pembe renkli bir cins üzüm.

Ruz [i] Gün, gündüz.

Ruze [i] Oruç, sıyam.

Ruzmerre[s] Hergünkü.

Ruznamçe [i] Küçük yevmiye defteri. Takvimli cep defteri, hergünkü vukuatı yazmağa mahsus not defteri. Bir meclis veya heyetin müzakere edeceği mes'elelerin programı.

Ruznamçeci [i] Da - irelerde yevmiye defterini tutan muhasebe kâtibi, muhasebeci.

Ruzname [i] Hergün -

kü irat ve masrafı veya vukuatı kayde mahsus defter, yevmiye. Gündelik gazete. Takvim. Bir meclis veya heyetin müzakerat programı.

Ruznameci [i] Gazeteci. Takvim tertip eden.

Rübubiyet [i] Tanrılık, ülûhiyet. Efendilik, sahiplik, malikiyet.

Rücu [i] Geridönme, avdet, ricat. Cayma, sözünden dönme, vadini gerialma.

Rüesa [i] Reisin cem'i, Ba : Reis.

Rüfeka [i] Refikin cem'i. Ba : Refik.

Rükün [i] Bir şeyin en sağlam ve muhkem tarafı, temel direği. Köşe, istinatgâh. Sütun, direk, amut. [c]Bir heyetin en ehemmiyetli, er kuvvetli efradının herbiri.

Rükûp [i] Binme, râkip ve süvar olma. Araba, gemi gibi nakil vasıtalarından birine girme.

Rükût [i] Durulma, durgun ve sakin olma.

Rüsubî [s] Tortu halinde dibe çökenlere, rüsup teşkil edenlere mensup ve müteallik.

Rüsuh [i] Sağlamlık, metanet. Bir ilim ve fennin derinine vusul ve vukuf.

Rüsum [i] Resmin cem'i. Ba : Resim.

Rüsumat [i] Rüsumlar, vergiler. Gümrük idaresi.

Rüsup [i] Tortu, telve, çöküntü.

Rüsvay [s] Rezil, maskara, ayıp ve fenalıkları herkesin bilmesinden hâsıl olan rezalet ve itibarsızlığa duçar olmuş.

Rüşeym [i] Bir tohumun asıl imbat maddesi olan tanecik, tohum.

Rüşt [i] Doğruyolda gitme, doğruyolu bulma. Doğru düşünme,akıl ve temyiz sahibi olma. Baliğ olma, bülûg, erliğe erme.

Rüştiye [i] Vaktile iptidaî ile idadi arasında bir mektep.

Rüşvet [i] Haklı veya haksız bir işi gördürmek için bir memura verilen üc-

ret ve hediye. Arma ve teferruatının gemide ihtiyatan bulundurulan yedekleri. Gemide ihtiyatan bulunan seren, çubuk ve gönderlerin istif olundukları yer.

Rüşvetçi [s] Rüşvet kabul eden, rüşvetle iş gören.

Rütbe [i] Derece, paye. Devlet erkân ve memurlarına verilen şeref ve itibar derecesi, paye.

Rütbeli [s] Rütbesi olan, rütbe sahibi.

Rülbesiz [s] Rütbesi olmıyan.

Rütbetlû [s] Payeli, yüksek dereceli. Patrik ve o derecede olan ruhanî rüesaya verilen unvan.

Rütebî [s] Rütbeye mensup ve müteallik.

Rütep [i] Rütbenin cem'i. Ba : Rütbe.

Rüus [i] Resin cem'i, başlar. İlmiye rütbesi.

Rüya [i] Ba: Ruya.

Rü'yet [i] Görme. görüş. Nezaret, idare. Bakma.

Rüzgâr [i] Zaman, vakit, ahit, hengâm. Yel, bat.

S

S [i] Türk alfabesinin yirminci ve sessizlerin on dördüncü harfi.

Saadet [i] Mutluluk, bahtiyarlık, kutluluk.

Saadetli [s] Mutlu, mubarek, mes'ut, bahtiyar, kutlu.

Saat [i] Gündüz ve gecenin yirmi dört cüzünden beheri. Vakit, zaman, an. Muayyen vakit, mukadder zaman, ecel. Kıyamet günü. Beş kilometrelik yol, günün yirmi dört cüzünden bir cüzünde gidilebilen yol. Vakti gösteren maruf alet.

Saatçi [i] Saat denilen aleti yapan, satan veya tamir eden adam.

Saatçilik [i] Saat yapmak, satmak ve tamir etmek san'ati.

Saatlik [s] Muayyen saat devam eden, şukadar saat süren.

Saba [i] Şarkışimalî cihetinden esen hafif ve lâtif rüzgâr.

Sabah [i] Gündüzün başlangıcı, güneş doğumundan öğle vaktine kadar olan zaman.

Sabahat [i] Güzellik, letafet, hüsnücemal.

Sabahki [s] Bu sabah vaki olan veya görülen yahut gelen.

Sabahlamak [f] Sabaha kadar oturmak, bütün gece uyumamak, geceyi uyanık geçirip sabahı bulmak.

Sabahları [z] Sabah vakti, her sabah.

Sabahlatmak [f] Sabaha yetiştirmek, sabaha kadar uyanık bulundurmak, sabahı buldurmak, bütün gece oturtmak.

Sabahleyin [z] Sabah vakti, sabah erkenden. Günün başlangıcında.

Sabahlı [s] Her sabah olan, sabahı bulan.

Sabahlık [i] Kadınların sabahları giymeğe mahsus elbiseleri.

Saban [i] Çift sürmeğe mahsus maruf alet.

Sabanbaskısı [i]Sabandemiri. Sikke.

Sabanbıçağı [i] Tezekleri, ve iri parça toprakları kırmak için sabandemirinin yanına mevzu keskin alet.

Sabançapası [i] Ba : Sabanbıçağı.

Sabandemiri [i] Sabanda toprağı yaran ucu sivri ve yanları keskin yassı demir,sikke,sabanbaskısı.

Sabankılıcı [i] Ba : Sabanbıçağı.

Sabankıran [i]Pek sert bir cins kök.

Sabankulağı [i] Ba : Sabanbıçağı.

Sabanökçesi [i] Sabandemiri, sikke.

Sabanoku [i] Öküzlerin arasından demirden boyunduruğa kadar uzanan ağaç.

Sabavet [i] Çocukluk, çocukluk çağı.

Sabi [i] Küçük erkek çocuk, baliğ olmamış oğlan.

Sâbi [i] Yedinci.

Sabian [h] Yedinci o - larak, yedinci derecede.

Sabih [s] Yüzen, yüzücü.

Sabit [s] Yerinde duran, yerli, berkarar, payidar. Hareketsiz. Sübut bulmuş, tahakkuk etmiş, müspet ; muhakkak.

Sabık [s] Geçen, geçmiş. sebkeden, evvelki. Bundan evvel bir memuriyet ve mesnette bulunmuş olan.

Sabıka [i] Geçmiş şey, geçmiş hal ve vak'a, bir adamın başına gelen ahval ve vukuatın beheri. Geçmiş cürüm, bir adamın evvelce mahkemeye düşüp mahkûm olmasını müntiç olmuş cü - rüm ve kabahat.

Sabıkalı [s] Evvelce mahkûm olmuş, bir cürüm ve kabahati sebketmiş, olan, cürümü mükerrer.

Sabıkan [h] Bundan evvel, mukaddema.

Sabır [i] Başagelen acıya karşı telâş ve meyu - siyet göstermeyip dayan - ma tahammül.

Sabırlı [s] Sabrı olan, sabreden, çok telâş ve meyusiyet veya acele göster - meyip metanetli davranan

Sabırsız [s] Sabır ve tahammülü olmıyan, acıya dayanamıyan. Bekliyemi - yen, aceleci, telâşlı.

Sabırsızlanmak [f] Sabırsızlık göstermek, acele ve telâş etmek.

Sabırsızlık [i] Sabre - demeyiş. Bekliyememe, acele, istical, telâş ve derunî ıstırap.

Sabotaj [i] Amelenin ve işçinin işi veya alet ve edevatı bile bile bozması.

Sabuk [s] Sapmış, doğru yolu şaşırmış.

Sabun [i] Yıkanmak ve temizlenmek için kul - lanılan maruf madde.

Sabuncu [i] Sabun yapan ve satan adam.

Sabunculuk [i] Sabun yapmak san'ati ve satmak ticareti.

Sabunhane [i] Sabun yapılan yer, sabun fabrikası.

Sabuniye [i] Bir nevi nışasta helvası.

Sabunlama [i] Sabunla yıkama, sabun sürme.

Sabunlamak [f] Sabunla yıkamak, sabun sürmek.

Sabunlanmak [f] Sabunla yıkanmak, sabun sürünmek.

Sabunlatmak [f] Sabunla yıkatmak, sabun sürdürmek.

Sabunlu [s] Sabun karışmış. Sabunlanmış.

Sabura [i] Gemiyi muvazenede tutmak için alt ambarına konulan ağırlık.

Sacayağı [i] Ateşe konulan tencere, tepsi ve saireinin üzrine oturdulduğu demirden maruf üç ayak.

Sacayak [i] Sacayağı.

Saç [i] Demir levha. Demirtahta. Demirtahtadan mamul kapak gibi kullanılan, üstünde yufka ekmeği, içinde kebap pişirilen mutfak aleti. [s] Demir levhadan mamul.

Saç [i] Hindistanda yetişen pek sert ve makbul bir ağaç.

Saç [i] İnsan başının kılları.

Saçak [i] Dağınık şey, perişan ve perakende şey. Süs için bir şeyin kenarına ilâve olunan fazla kısım. Püsküllü kenar harcı. Çatının binadan dışarıya çıkan kenarı ve bunun kenarına ilâve olunan oymalı tahtadan süs, damlalık, pervaz.

Saçaklı [s] Kenarlarında süs için püskülleri, kırmaları olan. Kenarlarında çıkıntısı, damlalığı, oymaları bulunan. Saçı dağınık ve başının etrafından sarkan. Elbisesi her taraftan sarkan şapşal adam.

Saçaklanmak [f] Kenarları saçak saçak olmak, püsküllenmek.

Saçaklık [i] Saçak yapmıya yarıyan, saçak imaline mahsus.

Saçbağı [i] Saçla beraber örülen kurdele, kaytan v. s. . Tepede saçları bağladıkları bağ.

Saçı [i] Gelinin başına serpilmesi adet olan para, darı v. s. . Geline verilen hediye.

Saçık [s] Dağılmış, serpilmiş, dağınık. İntizamsız, düzgün olmıyan, perişan.

Saçılmak [f] Dağılmak, yayılmak, serpilmek, perişan olmak.

Saçıntı [i] Saçılmış şeyler, döküntü, serpinti.

Saçıştırmak [f] Azar azar serpip her tarafa dağıtmak.

Saçkıran [i] Kılların düşmesini mucip olan bir illet.

Saçlı [s] Saçı olan.

Saçlısakallı [s] Sinni kemale yetişmiş kâmil adam.

Saçma [i] Saçılır şey. Av için yapılımış küçük kurşun taneleri. Bir nevi balık ağı. Rabıtasız, manasız, münasebetsiz söz ve lâkırdı.

Saçmak [f] Dağıtmak, serpmek, perişan ve perakende haline koymak.

Saçmalamak [f] Saçmasapan söylemek, boş, manasız, münasebetsiz, akıl kabul etmez sözler söylemek, hezeyan etmek.

Saçmasapan [i] Boş, manasız ve münasebetsiz lâkırdı.

Saçula [i] Ağaçtan mamul dökmeci kalıbı.

Saçuzatan [i] Çender denilen ot.

Sada, seda[i] Ses, avaz. Bir mania çarpıp geridönen ses, aksisada.

Sadaka [i] Allah rızası için fakirlere verilen şey.

Sadakat [i] Dostluk, muhabbet, dostlukta sebat, vefadarlık. Sadık olma.

Sadakatli [s] Sadakati olan, vefadar, hakikatli, sadık, doğru.

Sadalı [s] Sesi olan, sesli, ses çıkaran.

Sadaret [i] Sadırda yani başta bulunma, öne geçme, riyaset. Sadrazamlık. Vaktile sarıklı ulema tariktında en büyük paye.

Sadasız [s] Sessiz, sesi çıkmaz, sakit. [h] Sessizce, ses çıkarmaksızın, kemali sükûnet ve sükûn ile.

Sadberk [i] Katmerli, yüz yapraklı.

Sade [s] Bir şeyle karı-

şık olmıyan, basit, düz. Ziynetsiz, adi, süsten ari. İçine bir şey karışmamış, halis, safi, temiz. Tekellüfsüz, tantanasız. Şekersiz kahve, peynir ve kıymasız börek. Doğruözlü, temiz yürekli. Çok derin düşünmez, bön, safderun. Tek, yalnız. Katmerli olmıyan, bir katlı. Yalnız, ancak.

Sadedil [s] Yüreği temiz, hile bilmez, bön, safderun.

Sadedilâne [s] Hile ve tedbir düşünmeksizin, sadedilcesine, bönlükle, safderunane.

Sadedillik [i] Bönlük, safderunluk.

Sadef [i] Midye ve istiritye gibi kabuklu hayvanlar. İçiniden inci çıkan deniz böceği ve bu böceğin kabuğu. Bu kabuktan yapılmış düğme, kakma s. v.

Sadefçe [i] Sadef böceğinin küçüğü.

Sadefe [i] Bir tek inci sadefi ve bir tek kabuk. Kulağın deliği haricindeki oyuğu.

Sadefotu [i] Bir nevi nebat.

Sadegi [i] Sadelik, ziynetsizlik, sâflık.

Sadekahve [i] Şekersiz kahve.

Sadelik [i] Sade olanın hal ve sıfatı, sade olmaklık.

Sadet [i] Kast, niyet, teşebbüs. Kelâmdan maksut, mevzubahs olan madde, maksut, esas kelâm ve bahis.

Sadeyağ [i] Karışıksız halis tereyağı.

Sadis [i] Altıncı.

Sadisen [s] Altıncı olarak.

Sadık [s] Doğru, sahi, hakikî, yalan ve sahte olmıyan. Sadakatli, vefadar, samimî, muhabbetli. iyilik ve hukuku unutmıyan.

Sadıkane [s] Sadık ve vefadar olana yakışır, dostane, sadakatle, vefadarlık ve şükranla.

Sadır [i] Göğüs, sine. Herşeyin önü, başı, ilerisi,

en yüksek ve itibarlı yer. Baş, reis, en yüksek makamda bulunan.

Sâdır [s] Çıkan, zuhur eden, vukuagetirilen.

Sadme [i] Çarpma, vurma, çatma. Ansızın başa gelen afet, insanın maddî ve manevî vaziyetini sarsan vukuat. Patlama, iştial.

Sadrî [s] Göğse mensup ve müteallik.

Sâf [s] Temiz, halis, karışık olmıyan, berrak. Hile ve fesattan ari, şeytanlık düşünmez, kolay aldanır, sade, yüreği temiz.

Saf [i] Sıra, dizi, silk. Bir sıraya dizilmiş asker.

Safa [i] Safilik, berraklık, bulantı ve kederden salim olma. Endişesizlik, itminan, rahat, huzur, eğlence.

Safahat [i] Safhanın cem'i. Ba : Safha.

Safderun [s] İçi sâf ve sade, bön.

Safderunluk [i] Sadedillik, bönlük.

Safdil [s] Yüreği sade, sadedil, hile bilmez, bön.

Safdilâne [s] Sadedillikle, sadedilce, bönlükle.

Safdillik [i] Sadedillik, bönlük, yüreği temizlik, hile bilmezlik.

Saffet [i] Safilik, halislik, paklik, berraklık, hile ve şeytanlıktan arilik.

Safha [i] Yüz, bir şeyin düz yüzü, vecih, bir cismin görünen dış taraflarının herbiri. Yazılmış ve yazılabilir sahife. İnce ve geniş cisim, tahta, levha.

Safî [s] Halis, temiz, pak. Bir şeyle karışık olmayan, pürüzü ayıklanmış, sırf. Masrafı indirildikten sonra kâr kalan.

Safir [i] Gökyakut denilen kıymetli taş. Islık suretinde ses.

Saflık [i] Sadedillik, bönlük.

Safra [i] Öt, ötteki yeşilimtrak sarı mayi. Midede hâsıl olan mayi.

Safra [i] Ba : Sabura.

Safralı [s] Safrası galip, biraz sallanmaktan, aşağı

veya yukarı bakmaktan başı dönen adam.

Safran [i] Zerde yapmak ve sarıya boyamak için kullanılan maruf ot.

Safravî [s] Safraya mensup ve müteallik, safrası çok, safrası galip olan.

Safsata [i] Zahirde doğru, hakikatte yanlış olan kıyas, dava, hasmı ilzam için hakikat süsü verilmiş yalanlar.

Safsatacı [i] Görünüşte mantıka uygun ve hakikatte yalan kıyaslarla hasmını ilzam edip hak kazanmak istiyen adam.

Safsatalamak [f] Hasmı ilzam için yalandan birtakım kıyaslara ve delillere tevessül etmek.

Safsatalı [s] Safsata ile karışık, yalan kıyaslar ve bürhanlar ile memzuç.

Sağ [s] Diri, canlı, berhayat. İlleti olmıyan, salim, sıhhat ve afiyette olan. Sağlam, kavi, muhkem, metîn. Korkusuz, emin, mutemet. Safî, halis, karışık olmıyan.

Sağ [s] İnsan ve hayvan bedeninin iki yanından en işlek ve müsait olanı, bu tarafa isabet eden. İnsanın sağ cihetine düşen veya ruhsuz bir cismin sağ ciheti hükmünde bulunan. [i] Sağ taraf, sağ cihet, sağ kol. Uğur, meymenet.

Sağalmak [f] Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.

Sağanak [i] Birden çok yağıp geçen yağmur. [c] Birdenbire gelen şiddetli zarar ve ziyan.

Sağanaklı [s] Birdenbire, bardaktan boşanır gibi olan.

Sağdıç [i] Düğünde güveyin sağında giden kılavuz. Gelinin sağında giden kılavuz kadın, yenge. Hıristiyanlarda vaftiz olan çocuğu tutan ve adını koyan adam, kombaros. Sünnette çocuğu tutan.

Sağdıçlık [i] Sağdıç sıfatı ve vazifesi.

Sağdırmak [f] Dişi hayvanın sütünü aldırmak, parmaklarla sıkarak çektirmek. [c] İğfal edip parasını çektirmek.

Sağı [i] Kuş tersi, kuş gübresi.

Sağılmak [f] Memeleri sıkılarak sütü alınmak. [c] Aldatılarak soyulmak.

Sağım [i] Sağma.

Sağımlı [s] Sağılır, sütü alınır, sütlü, sağmal.

Sağır [s] Kulağı işitmez veya az işitir olan· İçi dolu olduğundan vurulunca ses çıkarmaz olan. İçi görünmez, kapalı, mesdut. Az veya boğuk ve sönük ses çıkaran, sessiz.

Sağırlık [i] Kulağın işitmemesi, kulak sakatlığı.

Sağlam [s] İlletten, hastalıktan ve sakatlıktan beri, salim, sıhhat ve afiyette. Her tarafı doğru ve kusursuz, kırık ve bozuk olmıyan. Doğru, gerçek, sahi. Güvenilebilir, emin, itimada şayan. Metîn, müstahkem, muhkem. Dayanıklı, metanetli, çürük ve gevşek olmayan. Sıhhate yarar, dokunmaz.

Sağlamak [f] Kavilemek. Kuvvet vermek, temin etmek. Metanet vermek, tahkîm etmek.

Sağlamlamak [f] Ba: Sağlamak.

Sağlamlanmak [f] Ba: Sağlanmak.

Sağlamlaşmak [f] Sağlam ve kavi olmak, metanet kespetmek. Doğruluğu meydana çıkmak, tahakkuk etmek. Temin olunmak, muhataradan kurtarılmak.

Sağlamlaştırmak [f] Sağlam ve kavi etmek, metanet vermek, tahkim etmek Tahkik ve tetkik etmek, sıhatini anlamak. Temin etmek, sağlama bağlamak.

Sağlamlık [i] İllet hastalık ve sakatlıktan berilik, sıhhat, afiyet. Kusursuzluk, metînlik. Doğruluk, ğerçeklik. İtimat, emniyet. Muhkemlik, metanet. Dayanıklık, salâbet, katılık. Sıhhate yarar ve muvafık olmaklık.

Sağlanmak [f] Kavilenmek, takviye olunmak, kuvvetlendirilmek. Temin olunmak, daha ziyade metanet ve rasanet verilmek.

Sağlı [s] Sağ taraflı olan.

Sağlıcak [i] Hayat,

yaşayış, dirilik. Sıhhat, afiyet.

Sağlık [i] Dirilik, hayat. Hasta ve alil olmamak, sıhhat,afiyet.

Sağma [i] Sağmak işi Ba : Sağmak.

Sağmak [f] Memeyi parmakla sıkıp sütünü almak. [c] Aldatmak, soymak. Arı kovanından balı almak. Bulut yağmur göstermek.

Sağmal [s] Sağılır, şütü alınır, sütlü.

Sağrı [i] Atın belile kuyruğu arasındaki dolgun ve yuvarlakça tarafı. Hayvanın sağrı yerinden çıkan kalın deri.

Sağu [i] Ölünün fezailini sayarak ağlamak, mersiye.

Sağucu [i] Ölüye ücretle ağlıyan erkek veya kadın.

Sah [i] Doğru ve yanlışsız manasına olmak üzre resmî evrak ve muharreratın altına çekilen işaret.

Saha [i] Açık yer, meydan, ortalık, feza. Evin önünde veya etrafında açık yer, avlu.

Sahabe [i] Peygamberin zamanında bulunup peygamberin yüzünü görenler.

Sahabet [i] Sahip çıkma, himaye, müdafaa, benimseyip iltizam ve vikaye etme.

Sahaf [i] Eski kitap alıp satan adam, kitapçı.

Sahan [i] Yemek konulup sofraya getirilen bakır kap.

Sahanlık [i] Merdiven başında veya altında esasen sahan koymağa mahsus üstü mermer döşeli set. Merdivenin döndüğü yerde veya birkaç basamak çıktıktan sonra bulunan geniş ve dörtköşeli basamak. [s] Birkaç sahandan mürekkep.

Sahare [i] Meşin kaplı sandık.

Sahavet [i] Cömertlik, elaçıklığı, semahat.

Sahavetli [s] Cömert, eliaçık, semahatli.

Sahi [s] Gerçek, doğru, yalan olmıyan, esaslı, hakikî. Tam, sağlam, kusursuz,

halis, sağ. (h) Gerçek, gerçekten, hakikaten.

Sahi [s] Cömert, eliaçık.

Sahici [i] Yalan olmıyan.

Sahiden [h] Filhakika, doğru, hakikaten.

Sahif [s] Gevşek, zayıf, hafif, boş

Sahife [i] Kitap veya hertürlü yazılmış kâğıdın bir yüzü, yaprak.

Sahihan [h] Filhakika, gerçekten, hakikaten.

Sahil [i] Su ve deniz kenarı, kıyı, yalı.

Sahileşmek [f] Gerçek çıkmak, tasdik olunmak, sıhhati tebeyyün etmek.

Sahileştirmek [f] Gerçekleştirmek, gerçekten yapmak. Tahkik etmek, sıhhatini tetkik ve temin etmek.

Sahilhane [i] Yalı. Deniz kenarındaki ev.

Sahilsaray [i] Yalı. Denez kenarındaki büyük konâk.

Sahip [s] Bir mal, mülk v. s. nin mutasarrıfı, malik. Bir sıfatı haiz bulunan, muttasıf. Bir şeye nail olan. Bir şeyi yapıp vücude getiren, fail, müessis, müessir, müellif, musannıf. Hami, himaye eden, tarafini tutan.

Sahiplik [i] Sahip çıkma, himaye, tesahup.

Sahipsiz [s] Sahip ve maliki olmıyan, kimsenin mali olmıyan, ıssız. Hamisi olmıyan, himaye ve tesahup edeni bulunmıyan, bikes, bivaye.

Sahipsizlik [i] Issızlık, kimsenin malı olmamaklık, himayesizlik, bikeslik, bivayelik.

Sahne [i] Tiyâtroda oyun oynanan yer.

Sahra [i] Kır, belde harici, ova. Susuz ve otsuz geniş ova, çöl, beyaban.

Sahraî [s] Kır veya çöle mensup ve müteallik. Sahra ve cöl ahalisi.

Sahratopu [i] Ağır arabalarla çekilen top.

Sahre [i] Kaya, büyük taş. Taş, toprak envaile muhtelif madenlerin tabiî halindeki parçaları.

Sahte [s] Yapma, düz - me, uydurma , yalandan, taklit.

Sahtekâr [s] Bir şeyin taklidini yapan, yalancı ve düzme şeyler meydana çıkaran, imza, mühür tak - lidile senet ve saire uyduran, kalpazan.

Sahtekârlık [i] Tak - litçilik, kalpazanlık, düzme, yalandan şeyler çıkarmak - lık.

Sahtelik [i] Yapma, düzme ve taklit olan şeyin hali.

Sahtevakar [s] Yalandan ve uydurma bir vakar takınan, yalandan vakar ve temkin gösterme.

Sahtiyan [i] İşlenmiş, cilâlı deri ve bilhassa keçi derisi. [s] İşlenmiş deriden yapılmış.

Sahtiyancı [i] Sahti - yan yapan ve satan adam.

Sahtiyancılık [i] Sahtiyan yapmak ve satmak san'ati.

Sahur [i] Ramazanda gece sonunda yenen yemek.

Sia [s] Çalışan, sayeden. [i] Bir haber veya mektup götürmek için bir yere gönderilen ulak,tatar.

Saik [s] Götüren, sev - keden. Müsebbip, amil.

Saika [i] Yıldırım.

Saika [i] Sevkeden hal ve keyfiyet, sebep, mucip.

Sail [s] Soran, sual eden. [i] Dilenci.

Sail [i] Akan, seyelân eden.

Sailiyet [i] Mayilik, akan şeylerin hali.

Saillik [i] Dilencilik.

Saip [s] Doğru nişana ve hedefe varan. Hata etmiyen, doğru, uygun.

Sair[s] Seyir ve hareket eden, yürüyen, müteharrik. Geçen, şayi, münteşir, mütedair. Diğer, başka, gayır.

Sairfilmenam [i] Gece uykuda iken farkında olmaksızın kalkıp yürüyen ve iş gören.

Sait [s] Bahtiyar, uğur-

lu, mubarek, me'sut. Allah indinde makbul olan.

Sâit [i] Sadalı harf [s] Ses veren.

Sait [s] Suut eden, yukarı çıkan.

Sak [i] Diz ile topuk arasındaki kısım, baldır, incik. Ağaç ve nebatın yerden dalların başladıkları mahalle kadar olan düz yeri, sap.

Sak [i] Mahkeme ilâmı v. s. adlî evrak. Mahkeme ilâm ve muharreratının tahrir usulü ve bu usulden bahseden hukuk ders ve kitabı.

Saka [i] Çeşmeden, kuyudan veya nehirden teneke, kırba ile omuzunda veya beygir, merkep sırtında su taşıyıp satan adam.

Sakabeygiri [i] Su taşıyan beygir. [c] Çok çalışan ve yorulan adam.

Sakağı [i] At ve beygirlere ariz olan öksürük.

Sakak [i] Çene altı.

Sakakuşu [i] Güzel öter bir cins küçük kuş.

Sakal [i] Erkeklerde yüzün etrafında ve çenede biten kıllar, lihye.

Sakallanmak [f] Sakalı gelmek, sakallı olmak.

Sakallı [s] Sakalı olan.

Sakalsız [s] Sakalı gelmemiş, sakalını tıraş etmiş, sakalı olmıyan.

Sakam [i] İllet,hastalık.

Sakamet [i] Bozukluk, noksanlık, sakatlık, yanlışlık.

Sakamonya [i] Müshil gibi kullanılan bir ot, bingözotu, ince mahmude.

Sakangur [i] Mısırda yaşar bir cins kertenkele, kum kertenkelesi. Bir cins tülbent.

Sakar [i] Atın alnındaki beyaz leke, akıtmanın ufağı.

Sakar [s] Uğursuz, meş'um.

Sakarin [i] Taşkömürü katranından çıkarılan bir nevi şeker.

Sakarlı [s] Alnında beyaz lekesi olan at. [c] Uğursuz, meş'um, şeametli adam.

Sakat [s] Azasından biri noksan ve malûl olan adam, alil. Nakıs ve alil uzuv. Hatalı, yanlış, nakıs. [i] Bir şeyin düşük ve işe yaramaz kısmı. Kötü ve faydasız şey.

Sakatat [i] Düşük yerler, kusurlar, noksanlar. Kesilen koyun v.s. nin ciger, işkembe gibi şeyleri.

Sakatlamak [f] Birinin bir uzvunu alil ve işlemez etmek. Bozmak, yanlış etmek, doğruluğuna halel getirmek. Bir şeyi kırıp, yırtıp, delip sakat etmek.

Sakatlanmak [f] Bedenin bir uzvu alil ve işlemez olmak. Kusurlu olmak, yanlış olmak.

Sakatlık [i] Bir uzvun alil ve işlemez olması. Noksan, kusur, yanlışlık, hata.

Saki [i] İşret meclisinde kadeh sunan, içkiyi kadehlere doldurup dağıtan. Su veren, su dağıtan veya satan adam.

Sakil [s] Ağır, vezni çok. Sıkıntılı, cansıkan, canıağır. Çirkin. Telâffuzu ağır ve kalın olan.

Sakilik [i]Su, şarap ve saire dağıtmak vazifesi, saki işi.

Sakim [s] Hasta, alil. Doğru olmıyan, yanlış, hatalı.

Sakin [s] Oynamıyan, bir vaziyette duran, hareketsiz. Oturan, ikamet eden, bir yerin ahalisinden olan. Hareketsiz, durgun, rakit. Kendi halinde, uslu, halim, sessiz. Harekesiz harf.

Sakiname [i] Eski şairlerin âdeti üzre sakiye hıtaben söylenen manzume, kaside.

Sakinane [s] Sükûnetle.

Sakit [s] Susan, sükût eden, ses çıkarmayan. Sakin bir halde.

Sakitane [s] Sakit bir halde.

Sakiye [i] Sakilik eden kız. Bahçe ve bostan sulamağa mahsus dolap veya su yolu. Gemilere su veren dubalar.

Sakıf [i] Çatı, dam.

Sakın [t] Zinhar, olmayaki, iyi bak, dikkat et.

Sakıngan [s] Çok ve

her şeyden sakınan, çeki - nen, muhteriz, müçtenip, tevakki eden.

Sakınış [i] Kendini gözetme, tahaffuz, Çekinme, ihtiraz, içtinap.

Sakınma [i] Ba : sa - kınış.

Sakınmak [f] Çekin - mek, ihtiraz, içtinap, hazer etmek. Kendini gözetmek, vikaye ve muhafaza etmek. Sıyanet ve himaye etmek, gözetmek, dikkatle muhafa- za etmek.

Sakırdı [i] Korku veya soğuktan şiddetle titreme.

Sakırdamak [f] Kor - ku veya soğuktan şiddetle titremek.

Sakırga [i] Koyun ve köpek gibi hayvanlara ya - pışıp kanlarını emen bir küçük böcek, gene.

Sakır sakır [m] Şiddet- li titremeği taklit ve tasvir eder.

Sakıt [s] Düşen, düşmüş. Hüküm ve itibardan düşen, artık hüküm ve itibarı ol - mıyan, mülga, mefsuh, va- kitsiz doğan, rahimden dü- şen.

Sakız [s] Bazı ağaçlar - dan sızarak çıkan zamk gibi yağlı bir madde. Sakız- ağacı denilen bir ağacın hâsıl eylediği ve kadınların ve bazı erkeklerin çiğnedik- leri beyaz bir cins zamk. Çok beyazlıktan ve çekilince uzamaktan kinaye.

Saklanma [i] Saklanış, gizlenme.

Saklamak [f] Gizle- mek, ketmetmek, ihfa et- mek. Beklemek, gözetmek, korumak, vikaye ve sıyanet etmek. Kaldırıp gelecek günler için bulundurmak. Birisi veya başka bir vakit için bırakmak.

Saklambaç [i] Biri saklanıp diğerleri tarafından aranmak suretile oynanan bir çocuk oyunu.

Saklanılmak [f] Gizle- nilmek, ketim ve ihfa edil- mek.

Saklanmak [f] Giz- lenmek, ihtifa etmek. Hıfze- dilip bozulmadan kalmak, dayanmak.

Saklantı [i] Saklanacak yer, gizli mahal, görünmez köşe ve bucak. Sığınacak

yer, melce, penah. Mahfaza, kılıf.

Saklatmak [f] Gizletmek, ketim ve ihfa ettirmek. Korutmak, bekletmek. Hıfzettirmek. Kaldırıp muhafaza ettirmek, gelecek zaman için alıkoydurmak.

Saklayıcı [s] Saklıyan, gizliyen, ketim, ihfa eden, hıfız ve vikaye eyliyen.

Saklayış [i] Saklama, gizleme, ketim, ihfa.

Saklı [s] Gizlenmiş, gizli, mestur, mahfi, mektum. Alenî olmıyan, hafi, mahremane. Bir tarafa kaldırılarak başka biri veya başka bir vakit için ayrılmış, mahfuz.

Sakolava [i] Marmara sahillerinde işler başı kıçı bir hafif bir nevi tekne.

Saksağan [i] Alaca-kargaya benzer, biraz daha küçük siyahlı beyazlı bir kuş.

Saksı [i] İçine çiçek v.s. dikilen toprak kap. Oda ve salonlarda sahi veya sahte çiçek konulan porselenden türlü şekillerde rengârenk kap.

Saksılık [i] Çiçek v. s. saksılarını sıra ile koymağa mahsus raf, veya set. Kışın soğuktan muhafaza için çiçek saksısı koymağa mahsus mahal.

Saksunya [i] En âlâsı Almanyanın bu isimli eyaletinde yapılan porselen avani ve bunların duvarlara asılan ve eskimaden denilen nefîsleri.

Sakulta [i] Eski bir cins toplara mahsus şarapnel tanesi.

Sal [i] Yanyana bağlanıp suyun üzerinde yüzdürülen keresteden ibaret düz şey. Tabut, teskere.

Sal [i] Ba: Salon.

Sal [i] Sene, yıl.

Sala [i] Odaların arasında bulunan geniş mahal, sofa, divanhane. Koğuş, resmî bir binada geniş ve umumî oda.

Salâ [i] Cuma namazına ve bazı yerlerde cenazeye davet için minarede okunan dua. Meydan okuma, kendine güvenen

varsa çıksın diye haykırma. Bir mahalle çocuklarının diğer mahalle çocuklarile taş kavgasına çıkmaları.

Salâbet [i] Katılık, peklik. Metanet, kuvvet, dayanma, sebat.

Salâbetli [s] Kavi, metîn, dayanıklı, sebatlı.

Salacak [i] Üzerinde ölü yıkadıkları kerevet, teneşirtahtası.

Salâh [i] İyilik. Sulh, müsalemet, asayış.

Salâhiyet [i] Bir işe karışmağa ve bir şeyi yapmağa haklı ve izinli olmak. Bir davanın müdeaaleyhin ikamet ettliği mahallin mahkemesinde bakılması.

Salâhur [i] Kapıcı başıdan dun eski bir rütbe sahibi. Vaktile bir kale ve mevkiin muhafazasına memur olup bu hizmete mukabil vergi vesaireden maaf olan cenkçi adam.

Salak [i] Ucu toplu ve zincirli bir nevi eski cenk tokmağı. [s] Ahmak, sersem, budala.

Salam [i] Sığır veya domuz v. s. etlerden yapılan bir nevi sucuk.

Salamandra [i] İran hırafatından gûya ateşte yaşar semender denilen mevhum kertenkele. Bir cins su kertenkelesi. Bir nevi büyük soba.

Salamura [i] Peynir, balık gibi şeylerin bozulmamak için yatırıldıkları tuzlu su. Tuzlu suya yatırılmış, tuzlu şey.

Salâr [i] Reis, baş, serdar.

Salaş [i] Meyva vesaire satmak üzere baraka şeklinde yapılmış muvakkat dükkân. Kırkahvesi.

Salaşpur [i] Astarlık seyrek dokumalı ve ince bez.

Salât [i] Namaz, Peygambere dua.

Salata [i] İştah açmak için yemek arasında yenilen ekşili ve tuzlu şey. Marula benzer fakat ondan ufak bir nevi yeşillik. Bu yeşilliğin doğranarak ve üzerine sirke ve zeytinyağı konulmuşu.

Salatacı [i] Salata, soğan v. s. satan adam.

Salatalık [s] Salata yapmağa yarıyan. [i] Hıyar.

Salbetmek [f] Asmak, asarak idam etmek. Haça germek, haça gererek idam etmek.

Salça [i] Domates suyu vesaire ile yapılan yemek terbiyesi, terbiye için koyulaştırılmış domates suyu.

Saldırma [i] Hücum, savlet. Bir nevi büyük bıçak.

Saldırmak [f] Hücum ettirmek, musallat etmek. Atılmak, hücum etmek, savlet göstermek.

Salep [i] Dağlarda biten bir otun kökünden çıkan un gibi beyaz bir madde, bunun şeker ve sütle beraber pişirilmesi.

Salepçi [i] Salep pişirip satan adam.

Salepçilik [i] Salep pişirip satmak san'ati. Salep ticareti.

Salevat [i] Salâtın cem'i. Ba: Salât. Peygamber için okunması mutat olan maruf dua.

Salgın [s] Salar, hücum eder. Herkese geçen, müstevli, birçok adamları birden tutan. [i] Tevzi olunmuş yıllık vergi, salyana.

Salif [i] Geçen geçici. Salifilbeyan: Yukarıda beyan edilen, Salifizzikir: Yukarıda zikredilen.

Salhane [i] Koyun ve sığır kesilip temizlenen mahal, mezbaha.

Salhurde [i] Yaşlı, müsin, geçkin, ihtiyar.

Salih [s] İyi, yarar, gelir, yakışır. Salâhiyeti ve hakkı olan, salâhiyeti olan. Dinin emir ve nehiylerine göre hareket eden, müttaki, ehli takva.

Salik [s] Bir yola sülûk eden, bir yolda giden, bir yolu tutan. Bir tarikate mensup olan.

Salim [s] Hasta ve alil olmıyan, sağ, sağlam. Ayıbı, kusuru ve noksanı olmıyan. Korku ve endişesi olmıyan, emin, selâmette olan.

Salimen [h] Sağ ve sağlam olarak. Korkusuz, emniyetle, emin olarak.

Salinometre [i] Bir şeyin içindeki tuzun mik - tarını tayine mahsus alet.

Salip [i] Haç, çelipa, çarmık.

Salis [i] Üçüncü.

Salisen [h] Üçüncü o - larak.

Salı [i] Haftanın dör - düncü günü.

Salık [i] Haber. Ucu zincirli topuz.

Salıncak [i] Eğlence veya cimnastik için bir a- ğaca veya mahsus dikilmiş direklere asılan ucunda tah- ta bağlı ip. Küçük çocukları uyutmak için beşik yerine odanın duvarlarına mıhlan- mış halkalara asılı yatak. İpten ağ gibi örülmüş asma yatak. Hamak.

Salınış [i] Sağa sola sallanarak yürüme.

Salınma [i] Ba : Salı- nış.

Salınmak [f] Yürür - ken bir sağa bir sola mey - letmek. Yollanmak.

Salıntı [i] Oynama, hareket. Dalga. Telâtum.

Salıntılı]s] Dalgalı, oy- nak. Metîn ve oturaklı ol - mıyan, muallâk.

Salıverme [i] Bırakma, serbest bırakma. Kapalı bir yerden çıkarma,koyuverme.

Salıvermek [f] Tutul- muş veya bir yere kapatıl- mış olanı koyuvermek, bı - rakmak. Mahpesten çıkar - mak. Kendi halinde bırakmak, koyuvermek. Bir şeyi zapte- demeyip bırakıvermek. Ter- ketmek, mâni olmamak, tutmamak, ruhsat vermek. Sarkıtmak, indirmek, uzat- mak.

Salkı [s] Sarkık, sülpük, porsuk. Sakat, özürlü, ku- surlu. Yağmurlu.

Salkım [i] Üzüm ve hurma gibi birçoğu bir sap- ta bulunan meyva. Salkım şeklinde duran şey, hevenk.

Salkım [i] İlkbaharda salkım şeklinde büyük çi - çekler açar ve asma gibi çardağa sarılır ağaç envaı. Akasya denilen ağaç. Üzüm ve hurma gibi taneleri toplu bir yerde bulunan meyva- ların merbut bulundukları dallı budaklı küçük dal, çöp.

Salkımak [f] Gevşeyip sarkmak.

Salkımsaçak [s] Birkaçı birlikte asılan saçak. Parçalanıp parçaları sarkan yırtık şey.

Salkımsöğüt [i] Dalları aşağıya sarkan söğüt ağacı.

Sallabaş [s] Elinde olmıyarak başı sallanan adam. Yürürken başını sallıyan at v. s.

Sallama [i] Oynatma, tahrik.

Sallamak [f] Muntazam bir surette ve daima bir yolda oynatmak, tahrik etmek. [c] Bir işi görmeyip tehir etmek.

Sallandırmak [f] Oynatmak, tahrik etmek. Asmak, salbetmek. [c] Yalan vaitlerle oyalamak, tavik etmek.

Sallanma [i] Oynama, hareket, hıram.

Sallanmak [f] Muntazam surette iki tarafa veya ileri geri gidip gelerek oynamak. [c] Düşmek üzre bulunmak, düşmesi, azli, sukutu yakın olmak.

Sallapatı [s] Düşünmeden ve saygısız olarak her işe dalan, mülâhazasız, teemmülsüz iş yapan veya söyliyen.

Sallasırt [h] [etmek ile beraber] Sırtına almak, yüklenmek.

Sallı [s] Sal gibi yayvan ve açık. Sal gibi enine boyuna büyük.

Salma [i] Salmak işi. Ba: Salmak. Başıboş gezen hayvan. Burmasız, musluksuz, serbest akan su, horhor. Pirinç ile pişmiş zeytinyağlı yemek.

Salmak [f] Yaymak, sermek. Uzatmak. Komak, bırakmak, atmak, vaz ve ilka etmek. İleri sürmek, açmak, çıkarmak. Göndermek, sevketmek, uzatmak, sarkıtmak. Tarh ve tevzi, teklif etmek. Tehir, tavik, imhal etmek. Üstüne atmak, hücum ettirmek. Tecavüz, taarruz etmek, hücum eylemek. Ilgar ve akın etmek.

Salmastra [i] Halat tellerinden saç gibi örülü ve muhtelif işlerde kullanılır kordon.

Salname [i] Bir senelik takvim, vakayi ve ahvali gösteren ve her sene çıkan kitap.

Salon [i] Hane ve konağın misafir kabul etmeğe mahsus olan en büyük ve en süslü odası, baş oda, divan, arzodası. Sergi mahalli, hususî müze.

Salp [i] Asma, asarak idam etme. Haça germe, haça gererek idam etme, çarmıka çekme.

Salpa [s] Gevşek, sölpük, sarkık.

Salt [s] Yalnız, tek, sade. [h] Ancak, mücerret, yalnız, şukadarki.

Salta [i] Köpek ve kedi gibi hayvanların art ayakları üzre durmaları.

Salta [i] Bir nevi kısa çepken.

Salta [i] Gergin halatın biraz gevşetilmesi.

Saltanat [i] Padişahlık, hükümdarlık. Devlet, hükûmet, [c] Debdebe, tantana, ihtişam, darat.

Saltanatlı [s] Müdepdep, mutantan, daratlı, ihtişamlı.

Salya [i] Ağızdan akan su, tükrük.

Salyangoz [i] Maruf kabuklu sümüklüböcek, helezon.

Sam [i] Eleğimsağma. Hazreti Nuh evlâdından biri.

Sam [i] Çölden esen gayet sıcak kuru zehirli rüzgâr. [s] Zehirli, ağulu, zehirnak.

Samyeli [i] Yazın estiği zaman meyvaları ve yaprak ve çiçekleri sarartup solduran bir nevi sıcak ve boğucu cenup rüzgârı.

Sâman [i] Servet, mamelek, zenginlik. Rahat, aram, asayiş.

Saman [i] Hububatın sapları, bu sapların hayvanlara yedirmeğe mahsus doğranmışı.

Samani [s] Saman renginde olan, külrengile açık sarı arasında bir renk.

Samankapan [i] Kehlibar.

Samankâğıdı [i] Cıga-

ra kâğıdı gibi ince ve altından yazı görünür kâğıt.

Samanlı [s] Samanla karışık, içinde saman olan.

Samanlık [i] Çiftliklerde köylerde saman komağa mahsus yer.

Samansuyu [i] Parlak olmayıp sarımtrak boyaya benzer yaldız.

Samanuğrusu [i] Gökteki hacılaryolu, eleğim sağma.

Samanyolu [i] Ba: Samanuğrusu.

Samedanî [s] Cenabıhakkın kuvvet ve kudretine müteallik.

Samedaniyet [i] Tanrılık, ülûhiyet.

Sami [s] İşiden, dinliyen. Bir mektepte asıl talebenin vazife ve hukukuna nail ve imtihana mecbur olmaksızın yalnız dinlemek üzre devam eden.

Samî [i] Nuh peygamberin evlâdından Samın sülâlesinden olduğu mervî kavmleri: Araplar, İbraniler v.s.

Samî [s] Yüksek, âli, yüce.

Samia [i] İşitmek hissi, işitmek hassası, işitmek kuvveti.

Samiin [s] Samiin cem'i Ba: Sami. Bir konferans ve nutku dinleyenler.

Samim [i] Herşeyin içi, göbeği, merkezi, aslı, halis ve esaslı kısmı.

Samimî [s] Yüreğin içinden gelen, kalbî, ciddi, riyasız, hakikî.

Samin [i] Sekizinci.

Samit [s] Susan, lâkırdı etmiyen, sakit. Sessiz, ses çıkarmaz, sağır. Sedasız harf.

Samsa [i] Baklava biçiminde yufka sarılıp tavada kızartılan bir nevi hamur tatlısı, trigona. Baklavanın main şeklindeki herbiri.

Samsun [i] Vaktile düşmana saldırmak üzre kavgada kullanılan iri köpek. Vaktile harp köpeklerini idare ve sevkeden asker efradı.

Samsuncubaşı [i] Bu efradın zabiti.

Samur [i] Sansar cinsinden şimalî Asyada yaşar, kürkü pek makbul bir hayvan. Bu hayvanın derisinden yapılan kürk. Saç örgüsü.

Samurkaş [i] Kalın ve siyah kaş.

Samurkaşlı [s] Kalın ve siyah kaşlı adam.

San [e] Benzer, şebih, mümasil.

San [i] Hesap, sayma, tadat. Parça, kıt'a. Yoklama. İtibar, şan, şöhret.

San [i] Lâkap. Şöhret. Aile ismi.

San [i] Ekinlere arız olup sarartan bir hastalık, sarılık.

San'a [i] Yemen kıtasının merkezi olan şehir.

Sanacı [s] Düşünen, zanda bulunan.

Sanamak [f] Saymak, saygı etmek, hürmet ve itibar eylemek. Hürmet yollu alay etmek, eğlenmek. Paralamak, doğramak. Düşünmek, zanda bulunmak.

San'at [i] İnsan ihtiyaçlarından birini yapma hususunda çalışmakla öğrenilen ve yapılan iş. Meslek. Ustalık, hüner, marifet. Kelâmda cinas ve istiare gibi şeylere riayet. Resim, musiki, heykeltraşî v. s.

San'atçi [i] Bir san'atle meşgul olan, san'atle geçinen, esnaftan adam.

San'atkâr [i] Bir san'at icra eden, san'atle geçinen, san'atçi. Usta, mahir, hazık. Artist, güzel san'atlerden birine mensup olan.

San'atkârlık [i] Ustalık, mahirlik, hazakat. San'atçilik, bir san'atle geçinicilik. Artistlik.

San'atli [s] San'atle yapılmış, ustaca ve meharetle vücudegetirilmiş, musanna.

Sanatoryom [i] Verem hastalığına tutulmuş olanların güneş ve havâ vesair tedbirler ile tedavisine mahsus ve ekseriya yüksek dağlarda ve çam ormanları içinde veya deniz kenarlarında tesis olunan hastane.

Sanavber [i] Çamfıstığı ağacı, meyva veren bir cins çam. Çamfıstığı kozalağı.

Sanavberiye [i] Çamfıstiği ağacı cinsinden olan ağaçlar takımı.

Sanayi [i] San'atin cem'i. Ba : San'at.

Sancak [i] Sırığının ucu sivri demirden olup yere saplanan büyük bayrak, rayet, liva. Vaktile vilâyetlerin münkasim olduğu birinci sınıf dairelerin beheri. Geminin içinde bulunduğn halde baş tarafa yüz çevirilirse sağ tarafı.

Sancaktar [i] Sancağı tutan asker.

Sancı [i] Bedenin içinde bir şey saplanıp sokuyor gibi keskin ağrı. Karnağrısı, ekseriya linetten evel gelen barsak rahatsızlığı.

Sancılı [s] Sancısı olan, karnı ağrıyan.

Sancılanmak [f] Sancıya uğramak, karnağrısına tutulmak.

Sancılamak [f] Saplanmak, batırılmak, sokulmak. Yere dikilmek, rekzedilmek.

Sancımak [f] Keskin bir ağrı ile ağrımak.

Sançmak [f] Saplamak, sokmak, batırmak. Yere dikmek, rekzetmek. Vurup geçirmek.

Sançtırmak [f] Saplatmak, batırtmak, sokturmak. Yere diktirmek, rekzettirmek. Vurup geçirtmek.

Sandal [i] Hindistandan gelir bir cins güzel kokulu ve sert ağaç.

Sandal [i] Boyu kısa ve genişçe kayık, filika.

Sandal [i] Üzeri delikli bir cins hafif ayakkabı.

Sandalcı [i] Sandalı kullanan kayıkçı.

Sandaliye [i] Arkadan dayanacak yeri olup yanları açık hafif iskemle.

Sandaliyeci [i] Sandaliye yapan ve satan veya tamir eden adam.

Sandık [i] Esvap vesaire koymağa mahsus tahtadan müstatil veya dörtköşe ve üstünden açılır kapanır kapağı bulunan mahfaza. Bir hükûmet dairesinin veya bir şirketin parası durduğu yer, vezne, hazne. Su altında rıhtım ve saire

temeline indirilen taş ve harçları havi tahtadan büyük kutu.

Sandıkçı [i] Sandık yapan ve satan adam.

Sandıkkâr [i] Veznedar.

Sandıkkârlık [i] Veznedarlık.

Sandıklı [i] Kaplama için kullanılır bir nevi ince tahta. Eski ziynet altınlarının bir nev'i.

Sandviç [i] Arasında bir dilim jambon bulunan yağlı ekmek.

Sanem [i] Put, müşriklerin ibadet ettikleri mücessem resim. [c] Güzel şahıs, dilber, mahbube.

Sangı [s] Vurgun gibi sersem, şaşkın, sergerdan.

Sangılamak [f] Sersemlemek, şaşkınlık gelmek.

Sangılık [i] Sersemlik, şaşkınlık.

Sani [i] İkinci, ikinci derece.

Sani [i] Yapan, işliyen, yaradan, fail, halik.

Sania [i] İş, amel, fiil. Uydurma, icat, ihtira, iftira, hile ile kurulmuş dolap.

Saniha [i] Zihne gelen fikir ve mütalea, çok düşünmeyerek doğan fikir ve mülâhaza.

Saniye [i] Bir dakikanın altmışta biri. Vaktile sivil rütbelerinden biri.

Saniyen [h] İkinci olarak, ikinci derecede.

Sanıcı [s] Ba: Sanacı.

Sank [i] Kuştersi.

Sanki [h] Tutki, farzetki, faraza. Gûya. Meselâ, filfarz, yani.

Sanklatmak [f] Ava götürülecek avcı kuşu pinekte acıktırmak.

Sanlı [s] Şöhretli, şanlı.

Sanmak [f] Zannetmek, farzetmek, kıyas etmek, saymak, at ve itibar etmek.

Sansar[i] Postundan kürk yapılan ve tavuklarla sair ehlî kuşlara musallat olup yalnız kazdan korkan kediden büyücek siyah bir hayvan.

Sansasyon [i] Duyma, hissetme, teessür,

Sansasyonel [s] Heyecan tevlit eden.

Sanskrit [i] Hindu li-

sanı, Hindistan mecusilerinin dili, hintçe.

Sansüalism [i] Bütün efkârın intibaattan neş'et ettiğine kani olan felsefî meslek, hissiyun mezhebi.

Sansüalist [i] Sansüalism mesleğine mensup veya taraftar olan.

Santim [i] Yüzde bir, bir frankın yüzde biri. Bir kuruşun yüzde biri yani iki buçuk santim bir paradır.

Santiman [i] His, hissiyat.

Santimantal [s] Hissî.

Santimetre [i] Bir metrenin yüzde biri.

Santrifüj [s] Merkezden uzaklaşmağa çalışan.

Santrifüjör [i] Merkezden uzaklaştırma kuvveti sayesinde yün, pamuk ve saireyi bir kabın kenarlarına sıkıştırarak kurutmağa veyahut mahlût bir mayiin anasırını ayırmağa mahsus âlet.

Santur [i] Kanuna benzer bir nevi telli çalgı.

Santurlu [s] Şaşaalı, debdebeli, muhteşem.

Sap [i] İp, tel. Hububat ve çiçek v. s. otların yerden başak veya yapraklarının başladığı yere kadar olan düz ve dik yeri. Meyva, çiçek v. s. yi dala asılı ve bağlı tutan ince çöp. Elle tutulmak için muhtelif alât ve edevata takılan uzunca ve düz ağaç. El ile kullanılacak hertürlü aletin tutulacak yeri, kabza.

Sapa [s] Doğru yolun üzerinde olmayan, ancak sapılmakla gidilebilen. Yolu kestirme olmayıp dolaşık olan, uzak, semtsiz. Dolaşıklı ve uzun olan.

Sapan [i] Taş atmağa mahsus ipli torba [Vaktile silâhtan sayılıp bugün Arabistan cihetlerinde bazı çobanlar silâh makamında kullanırlar) Bir ağır yükü tartmak veya yukarı çekmek üzre takılan kısa ve kalın ip.

Sapanbalığı [i] Köpekbalığının testere burunlu büyük cinsi.

Saparna [i] Tıpta kullanılan maruf bir otun kökü.

Saparta [i] Bir batar -

ya topun birden ateş etmesi, alabanda ateşi. [c] Şiddetli tekdir, tazir.

Sapılmak [f] Dönülmek, diğer bir istikamet tutulmak, yol değiştirilmek.

Sapır sapır [m] Yere dökülen şeylerin gürültüsünü tasvir ve taklit eder.

Sapır supur [m] Ba : sapır sapır.

Sapıtmak [f] Doğru yoldan çıkmak, şaşırmak, inhiraf etmek. Azmak, haktan ayrılmak. İğva ve ifsat etmek. Yolu şaşırmak, değiştirmek. Gemiyi açmak, alarga etmek. Sözü şaşırmak, ne söyliyeceğini şaşırıp abuksabuk söylemek. Aklını oynatmak.

Sapkın [s] Doğru yoldan sapmış, dalâlete düşmüş, baştan çıkmış. Saplayarak büyük balıkları vurdukları harbe gibi bir alet, zıpkın.

Saplamak [f] Sapına kadar sokmak, batırmak. Sokmak, dikmek batırmak.

Saplanmak [f] Sapına kadar girmek. Sokulmak, batırılmak, girmek. Batıp kalmak, sokulup çıkmamak, [c] Bir fikirde ısrar edip durmak. Zihin bir şeye bağlanıp ayrılmamak.

Saplatmak [f] Batırtmak.

Saplı [s] Sapı olan. [i] Büyük kulplu maşrapa.

Sapmak [f] Yol değiştirmek, giderken sağa veya sola dönmek, başka istikamet almak. Doğru yoldan çıkmak. İnhiraf etmek, dalâlete düşmek. Yanlış bir fikir ve kanaate düşmek, yanılmak, itikadına halel gelmek.

Sapsarı [s] Çok sarı.

Sapsız [s] Sapı olmayan.

Saptırmak [f] Ba: Sapıtmak.

Sara [i] İnsanın kendini kaybederek düşmesini ve çırpınmasını mucip olan sinir hastalığı, tutar, tutarak.

Saraç [i] Eğer v. s. at takımı yapan ve satan adam. Meşin ve sahtiyan üzerine sırma ve ipekle işliyerek muhtelif şeyler yapan esnaf.

Saraçane [i] Saraçlar

çarşısı, birçok saraç dükkânının bulunduğu mahal.

Saraçlık [i] Eğer ve at takımları ve meşinden türlü türlü eşya yapmak san'ati.

Sarahat [i] Açıklık, şüphe ve tereddüde mahal bırakmayacak surette açık ifade, ima ve işaret olmayarak doğrudandoğruya ve açıkça beyan etme, izah.

Sarahaten [h] Açıktan açığa, tasrihan, izahla, doğrudandoğruya isim .

Sarak [i] Eğlence, istihza, alay, maskaralık.

Saraka [i] Ba: Sarak.

Sarah [s] Tutar illetine müptelâ. sarası olan.

Sararmak [f] Sarı olmak, sarı rengini almak. Zayıflayıp benzi solmak.

Sarartmak [f] Sarı etmek, sarı bir renk vermek, benzi soldurmak.

Sarasker [i] Asker ve ordu kumandanı. Vaktile bütün asker işlerini idare eden ve vükelâ heyetine dahil bulunan zat, bugün Millî Müdafaa Vekili.

Saraskerlik [i] Sarasker makamı, unvanı ve sıfatı.

Saray [i] Hükümdarların meskeni ve dairesi. Büyük ve musanna konak. (Bazı mahallerde hükûmet konağına da saray denilir).

Saraylı [s] Saraya mensup, sarayda büyümüş. [i] Evvelce saraylarda cariye v. s. hizmetlerde bulunmuş olanlar.

Saraylokması [i] Sulu hamur ve yumurta ile yapılıp şekere atılan bir nevi lokma.

Sardalya [i] Fıçı veya kutu içinde tuzla istif edilerek hıfzolunmuş küçük balıklar. [c] Pek sık doldurulmuş veya birikmiş kalabalıktan kinayedir.

Sardalye [i] Ba : Sardalya.

Sardoğan [i] Bir cins yırtıcı kuş.

Sardun [i] Balıkçıların kullandığı ıhlamur kabuğu lifinden yapılmış halat.

Sardunya [i] Soğuktan muhafaza olunduğu takdirde

senelerce dayanır maruf bir cins çiçek.

Sarf [i] Harç ve masraf etme, parayı alışverişte verip bozma. Kullanma, işte bulundurma, işgal etme. Çevirme, döndürme, çekip uzaklaştırma. Birisini öldürtme, ölmesine sebebiyet verme. Bir lisanı terkip eden kelimelerin tebeddülâtından ve biribirinden çıkmalarından bahseden ilim, bu ilimden bâhis kitap.

Sarfî [s] Sarf ilmine mensup ve müteallik.

Sarfiyat [i] Masraflar, sarfoluan şeyler.

Sargı [i] Bedenin bir tarafını sarmağa ve bir yere bağlanmağa mahsus bez v.s. Yara, çıkık ve kırık bağlamağa mahsus olarak uzun kesilmiş bez vesaire. Çocuk kundağını sarmağa mahsus bez.

Sargılık [i] Sargı yapmağa yarıyan, sargı yapılan.

Sarhoş [s] Rakı şarap v. s. içkilerden birini fazlaca içip keyif olan, mest. Daima içip mestolmağı âdet edinmiş olan, işrete düşkün, bekri.

Sarhoşluk [i] Mestlik, fazla keyiflik. İşret iptilâsı, bekrilik.

Sarî [s] Birinden diğerine geçen, sirayet eden, bulaşan hastalık.

Sarik [s] Çalan, hırsızlık eden [i] Hırsız, uğur, harami.

Sarı [s] Altın ve kükürt renginde olan. Saçları sarı ve benzi beyaz olan, sarışın. Benzi atık, soluk, zayıf.

Sarıasma [c] Arıkuşunun bir nev'i.

Sarıca [s] Az sarı, sarıya mail. [i] Yabanî arı. Vaktile bir sınıf başıbozuk askeri.

Sarık [i] Hoca ve imamların başlarına sardıkları beyaz veya yeşil tülbent.

Sarıkanat [i] Bir cins lüfer balığı.

Sarıkavak [i] Bir cins kavak ağacı.

Sarıklı [s] Başına sarık

saran, başında sarığı bulunan.

Sarılı [s] Renkleri arasında sarısı olan. Sarılmış, dolanmış.

Sarılık [i] Sarı renk, sarı olan şeyin suret ve görünüşü. Benzin sararıp solmasını mucip olan maruf hastalık. Ekinlere arız olan bir hastalık, sam.

Sarılmak [f] Bir şeyin etrafina dönerek yapışmak, dolanmak. Kendi etrafina bir şey dolayıp içinde kalmak, bürünmek. Birinin boynuna kollarını dolayarak kucaklamak. Rica ve niyaz için tehalükle tutup öpmek. Koşup yakalamak, kavramak, davranmak.

Sarım [s] Keskin, çok kesici olan.

Sarım [i] Yara, çıkık ve kırık bağlamağa mahsus bağ, sargı.

Sarımeşe [i[Bir cins meşe ağacı.

Sarımsı [s] Sarıya çalar, sarıya benzer, az sarı.

Sarımtrak [s] Sarıya çalar, sarımsı.

Sarınmak [f] Sarılmak, üstüne almak, bürünmek. Kuşanmak, kendi beline bağlamak, dolamak. Sarık v. s. bağlamak.

Sarısabır [i] Sıbar denilen acı bir ot.

Sarısalkım [i] Salkım ağaçının bir cinsi.

Sarıot [i] Bir cins tahta.

Sarışın [s] Sarı saçlı, elâ gözlü, beyaz benizli şahsın güzeli, sarı güzeli.

Sarkan [i] Hesaptan artan, baki, mütebaki, kusur.

Sarkık [s] Aşağıya doğru asılan, asılı duran, aşağıya doğru uzanmış. Gevşek, sölpük, porsuk.

Sarkılmak [f] Asılmak, asılı durmak.

Sarkınmak [f] Aşağıya doğru asılıp durmak, temayül etmek. Sataşmak, sirkat ve çapul için tecavüz edip rahat bırakmamak.

Sarkıntı [i] Haksız ve sebepsiz birine karşı yürüme, taarruz, tecavüz. Rahat bırakmama, sataşma.

Sarkıntılık [i] Hırsızlık için tecavüz, gasp, çapul. Taarruz. Sataşma.

Sarkıtmak [f] Yukarıdan aşağıya indirmek. Aşağıya doğru uzatmak. Koyuvermek, salıvermek, uzatmak. Asmak, asılı tutmak. Asarak idam etmek.

Sarkma [i] Sarkmak işi. Ba : Sarkmak.

Sarkmak [f] Yukarıdan aşağıya doğru uzanmak. Asıl durmak, aşağıya doğru asılmak. Hesaptan fazla gelip artmak. Bir yere inivermek, birdenbire bastırmak, tecavüz ve taarruz etmek.

Sarma [i] Bir şeyi sarmağa yarıyan şey. Sarılmış şey. Yaprakdolması. Örülmüş kuzu barsaklarından yapılan yemek. Pehlivanların bacakla hasımlarının bacağını sarıp düşürmeğe çalışmaları oyunu.

Sarmak [f] Etrafını çevirip dolamak. Bir şeyin içine dolayıp bağlamak. Kucaklamak, kolları içine almak. Etrafını almak, ihata etmek. Bağ ve sargı ile bağlamak. Sarık, kuşak bağlamak. İplik v.s. yi devşirip yumak yapmak. Almak, istiap etmek. Tırmanmak. Yetişmek, uygun gelmek. Hoşa gitmek, beğenilmek. Lâkırdı ile birine sataşmak.

Sarman [s] Azman, iri, kocaman.

Sarmaş [f] Biribirine sarılma, sıkı sıkı sarılıp dolanma (yalnız sarmaş - dolaş tabirinde müstameldir).

Sarmaşdolaş [i] Sarılma, derağuş.

Sarmaşık [i] Rasgeldiği şeye sarılan nebatat envaı.

Sarmaşmak [f] Biribirine sarılmak, sarmaşdolaş olmak, kucaklaşmak.

Sarmısak [i] Maruf ağır kokulu sebze.

Sarmısaklı [s] İçine sarmısak konulmuş, sarmısakla terbiye olunmuş. [i] Sarmısak ve kimyonla pişirilen yahni.

Sarnıç [i] Yazın kullanılmak için yağmur sularının birikmesine mahsus yeraltı haznesi. Gemide tatlısu koymak için saçtan büyük depo ve hazne.

Sarp[s] Yürünmesi, üstüne çıkılması zor, pek dik. Zor,güç, müşkül. Yanaşılması veya anlaşılması zor.

Sarpa [i] Karagöz balığının ufak nev'i.

Sarplaşmak [f] Sarp ve geçilmez olmak. Güçleşmek, zorlaşmak, müşkül olmak.

Sarpon [i] Zahire hıfzı için kazılıp üstüne toprak çekilen çukur. Omuzda ekmek hamuru taşıdıkları oyuklu tekne.

Sarraf [i] Para bozmak, alıp satmak ve para işleri ile iştigal eden adam, muameleci, banker.

Sarraflık [i] Sarraf san'ati. Paraya müteallik muamelat. Para bozmaktan ve değiştirmekten edinen istifade ve alınan fark.

Sarrafiye [i] Para bozmak veya tebdil etmek için sarrafın aldığı fark.

Sarsak [s] Dermansızlıktan titriyen. Aptal, budala.

Sarsaklık [i] Dermansızlıktan, zayıflıktan raşedar olmaklık. Aptallık, budalalık.

Sarsar [i] Pek şiddetli ve soğuk rüzgâr.

Sarsık [s] Yürürken titriyen, sarsılarak yürüyen.

Sarsıklık [i] Sarsık olmaklık, titriyerek, sarsılarak yürümeklik.

Sarsılış [i] Sarsılma, sallanma, tezelzül, raşe, lerze. Muvazeneyi kaybetme, bozulma, düşme.

Sarsılma [i] Sallanma, titreme, irtiaş, raşe, lerze.

Sarsılmak [f] Oynatılmak, tahrik olunmak, raşeye düşürülmek, lerzenak olmak. Bozulmak, mütegayyir olmak, tabiî halinden çıkıp mutazarrır ve rahnedar olmak, muvazeneyi kaybetmek.

Sarsma [i] Sallama, tahrik, titretme, oynatma.

Sarsmak [f] Oynatmak, tahrik etmek, sallamak. Bozmak, mütegayyir ve rahnedar etmek, muvazeneyi kaybettirmek.

Sarsıntı]i] Sallanma, tezelzül. Musibet, felâket.

Sart [i] Hasır sazından yapılmış halat.

Sası [s] Nemden küf ve çürük kokan. [i[Rutubetten gelen küf ve çürük kokusu.

Satan [i] Bacak, but, butla beraber topuğa kadar tekmil bacak. [s] Satıcı, bir şeyi füruht eden, bayi.

Sataşmak [f] Biribirine rasgelmek, buluşmak, tesadüf etmek. Müdahale, taarruz etmek, rahat bırakmamak. Kavgaya vesile aramak. Kavga çıkarmak için birine musallat olmak. Şaka etmek, lâtife tarikile sarkıntılık etmek.

Saten [i] Yumşak ve parlak ince ipekli kumaş, atlas. Atlas gibi parlak pamuk kumaş.

Satendüşes [i] Atlas cinsinden sırf ipek kumaş.

Sathan [h] Yalnız dış yüzünden, ancak dış yüzü itibarile, üstten, içten ve derinden olmayarak.

Sathî [s] Pek üstten, üstünkörü.

Sathice [s] Dış yüzden, tamiksiz, pekâz.

Satı [i] Satış, füruht.

Satıcı [s] Satan, bayi, füruht eden, [i] Sokaklarda gezdirdiği malı bağırarak satan adam.

Satıcılık [i] Sokaklarda mal gezdirip satmak san'at ve sıfatı. Bayilik.

Satıh [i] Bir şeyin dış tarafi, yüz. Bir şeyin üstten ve haricen görünen ciheti, umku olmıyan yüzü, sureti zâhire.

Satılık [s] Satılması mukarrer, satılmağa çıkarılmış.

Satılma [i] Revacı olma, kolay müşteri bulunma, sürümü olma. Satılmak işi.

Satılmak [f] Füruht - edilmek. Revacı olmak, kolay müşteri bnlunmak, sürülmek.

Satılmış [s] Füruht edilmiş, bedel mukabilinde verilmiş. Nezredilmiş.

Satım [i] Satma, satış, füruht.

Satın [i] Para verip bir mal ve mülk alma, iştira, mübayaa.

Satınalıcı [i] Para verip bir mal ve mülk alan, müşteri.

Satınalma [i] Mubayaa, satınalmak işi.

Satınalmak [f] Parasını verip almak, iştira, mubayaa etmek.

Satır [i] Yazı sırası, yazının, kâğıdın bir yanından öteki yanına kadar uzanan sırası. Et v. s. kesmeğe, kıymağa mahsus enli ve ağır bıçak. Tütün kıymağa mahsus bıçak, havan. Vaktile bazı memleketlerde cellâtların bir vuruşta başı bedenden ayırmak için kullandıkları kısa enli ve ağır bıçak. Eski zamanlarda bir sınıf askerin kullandığı bir harp aleti.

Satırcı [i] Satır kullanan. Et kesen kasap çırağı. Vaktile satır ile müsellâh asker.

Satış [i] Satma, füruht, Satmak işi.

Satma [i] Para mukabilinde bir malı verme, füruht.

Satmak [f] Bir mal ve mülkü para mukabilinde vermek, füruht etmek. Olmayan bir şeyi var göstererek tefahur etmek.

Satranç [i] Dörtköşeli altmış dört haneye ayrılmış bir tahta üzerinde oynanan maruf oyun. Satranç tahtası gibi dörtköşe hanelere ayrılmış şekil, bu şekilde olan.

Satrançlı [s] Dörtköşe hanelere munkasim olan, bu şekilde renkleri olan, kare.

Sattırmak [f] Füruht ettirmek, biri vasıtasile satmak. Satılmasına müsaade etmek.

Satvet [i] Biri üzerine kuvvet ve şiddetle sıçrama, şiddetli hücum, saldırma. Kuvvet, şiddet, galebe.

Sava [i] Müjde, beşaret.

Savacı [i] Müjdeci, beşaret getiren.

Savak [i] Suyun taksim olunduğu yerdeki kapalı ve lüleli havuz, su mahzeni, taksim.Suyu boşa akıtmak için değirmen arkının yanında yapılan yukarıdan aşağı sürmeli kapak.

Savan [s] Geçen, geçici, devamsız, bekasız, muvakkat. Az kıymetli, doğersiz.

Savap [i] Döğruluk, dürüstlük,sıhhat. Doğru fiil ve hareket, hak, hakkaniyet. Doğru rey, sahi fikir. Hayırlı ve Allah indinde makbul iş ve hareket.

Savaş [i] Kavga, niza, münazaa, cidal, mukatele, muharebe.

Savaşmak [f] Kavga etmek, münazaaya girişmek, mukatele, muharebe etmek.

Savat [i] Gümüş üstüne yapılan karakalem nakışlar. Çayda hayvanlara su içirilen yer.

Savatlamak [f] Hayvanları çayırda beslemek.

Savatlı [s] Gümüş üstüne karakalem nakışla müzeyyen.

Savatmak [f] Ba : Savatlamak.

Savla [i] Gemilerde sancağı ve işaret bayrak ve flâmalarını direğe çekmeğe mahsus ince ip.

Savlecan [l] Cirit oyununda at üstünden yerdeki topu almağa mahsus ucu iğri değnek. Şiddetle hücum.

Savlet [i]Saldırma, hücum.

Savma [i] Savulan, geçirilen şey.

Savmaa [i] Münzevî ve tariki dünyaların oturdukları zaviye, ibadetgâh, uzletane.

Savmak [f] Kovmak, defi ve tardetmek, izin ve ruhsat vermek. Atlatmak geçirmek. Nazikâne defetmek, hüsnü kabul ile beraber çok durdurmayıp usulle gitmek lüzumunu anlatmak. Geçmek, zail olmak.

Savmış [s] Geçmiş, zail olmuş. Hastalık zail olmuş,

Savruk [s] Aklı savurulmuş gibi mülâhazasız hareket eden.

Savrulmak [f] Karıştırılmak, altüst edilmek, Harmanda samanla karışık hububat havaya atılıp ayrılmak. Rüzgârla havaya kalkmak, uçurulmak. Dağılıp yok olmak, ortadan kalkmak.

Savsa [h] Yavaş, ağır, aheste.

Savsaklamak [f] Avutmak, tehir etmek, bir işi şu bu diyerek geçirip yapmamak.

Savsalamak [f] Ba: Savsaklamak.

Savul [c] Çekil, yolver, destur, varda.

Savulmak [f] Sakınıp bir tarafa çekilmek, çekilip yolvermek.

Savurmak [f] Karıştırmak, altüst etmek. Harmanda saman ile karışık hububatı havaya atıp ayırmak. Bir mayii fıçının veya küpün musluğundan çekip tekrar doldurarak karıştırmak. Suyu veya bir mayii bir bardaktan diğerine boşaltmak havalandırmak. Havaya kaldırmak, uçurmak.

Savuşmak [f] Geçmek, mündefi olmak, iyileşmek, iyi olmak. Gizlice kaçmak, yançizmek, gitmek, çekilmek.

Savuşmaz [s] Geçmez, iyi olmaz, unulmaz, müzmin.

Savuşturmak [f] Geçirmek, geçiştirmek, iyi olmak, atlatmak. Kurtulmak, baştan atmak, defetmek.

Savt [i] Ses, sada. Bağırma, nida, avaz.

Savtî [s] Savta mensup ve müteallik. Alfabede kendi kendine ses çıkarabilen ve diğer harfleri okutan harf, sâit.

Sây [i] Çalışma, çabalama, emek, cehit. İş işleme, iş. Koşma, yürüme.

Saya [i] Vaktile ağnamın sayılmasile resminin toplanmasına memur tahsildar sınıfı, ağnam memuru, mirî mandıracıları.

Saydelânî [s] Eczacılık fennine mensup ve müteallik olan.

Saydele [i] Eczacılık fenni, ispençiyarlık.

Saye [i] Gölge. Himaye, sıyanet, tesahup.

Sayedar [s] Gölgesi olan, gölge veren, gölgeli. [c] Hami, sahip.

Sâyetmek [f] Çalışmak, cehtetmek, iş işlemek. Koşmak, yürümek.

Sayf [i] Yaz mevsimi.

Sayfiye [i] Yaz mevsimine mahsus mesken. Yazlık ikametgâh, köşk, yalı. Büyük şehirlerin cıvarlarındaki havadar köyler.

Saygı [i] Sayı, hesap. İhtiyat, mülâhaza. Hürmet, itibar, riayet. Hatır, hatırşinaslık. Edep, terbiye, perva.

Saygılı [s] Saygısı olan.

Saygısız [s] Saygısı olmayan.

Saygısızlık [i] Mülâhazasızlık. Hürmetsizlik, ihtiyatsızlık. Hatır saymayış, pervasızlık.

Sayha [i] Bağırma, nara.

Sayı [i] Adet, rakam. Sayma, tadat. Hesap, muhasebe.

Sayıcı [i] Koyun ve keçileri sayan memur, tadat memuru.

Sayfa [i] Ba : Sahife.

Sayıklama [i] Uykuda veya humma dalgınlığında söylenme, hezeyan. Bir şeyi çok arzu edip daima onu düşünme.

Sayıklamak [f] Uykuda veya hastalık dalgınlığında abuksabuk söylenmek, hezeyan etmek. Birşeyi çok arzu edip daima onu düşünmek, onu hatırdan çıkarmamak.

Sayılı [s] Sayılmış, madut. Muayyen. Maruf, meşhur. Mahdut.

Sayılır [s] Maruf, meşhur, adı sanı belli, namlı.

Sayılmak [f] Tadat edilmek. Hesap edilmek, mahsup olunmak. Ad ve itibar olunmak. Mahsup ve muteber olmak, makbul olmak, makbule geçmek.

Sayım [i] Sayma vergisi.

Sayın [s] Seçme, güzide, müntahap, mümtaz.

Sayınmak [f] İhtiyatlı davranmak, ihtiraz etmek,

mülâhaza ile hareket etmek, önünü ardını saymak.

Sayısız [s] Sayılmamış, sayı ve miktarı malûm olmayan. Hesapsız, pek çok, sayıya gelmez.

Sayışmak [f] Arada hesap görmek, hesaplaşmak. Mahsup etmek, hesaba geçirmek.

Saymak [f] Tadat etmek. Hesaba ithal, mahsup etmek. Ad ve itibar etmek, nazarile bakmak. Makbul ve muteber tutmak. Hürmet ve riayet etmek. Ehemmiyet vermek, mühimsemek. İhtiyat, ihtiraz, hazer etmek.

Saymamazlık [i] Riayetsizlik, hürmetsizlik, tahkir.

Sayrı [s] Hasta, keyifsiz, üzgün, mizaçsız.

Sayrılık [i] Hastalık, keyifsizlik, mizaçsızlık, üzgünlük.

Sayvan [i] Sayeban, gölgelik. Etek gibi şeylerin etrafına konulan kırmalı süs.

Saz [i] Hasır, sepet vesaire yaptıkları ince kamış.

Saz [i] Her nevi çalğı.

Saz [s] Yapan, uyduran.

Sazan [i] Ekseriya sazlı ve kamışlı durgun sularda yaşayan bir cins balık.

Sazcı [i] Saz çalan, çalgıcı.

Sazende [i] Bir şey çalan adam, çalgıcı.

Sazlık [i] Saz ve kamış biten yer, saz yetişen mahal. [s] Saz ve kamış ile örtülü yer, saz, kamış hâsıl eden mahal.

Se [l] İsenin muhaffefidir. Ba : İse.

Sebat [i] Yerinde durma, sabit ve berkarar olma, yerinden veya sözünden ve vadinden oynamama.

Sebatlı [s] Sabit, paydar, müdavim.

Sebatsız [s] İşinde devam etmiyen, sözünde durmayan, mütelevvin.

Sebebile [h] Ba : sebeple.

Sebebiyet [i] Sebep ollama, icap ettirme, bir şeyin vuku ve husülünü icap ve intaç edecek hal.

Sebel [i] Göze arız olup dumanlı görmeği mucip olan hafif bir perde.

Sebep [i] Bir şeyin husul ve vukuunu icap eden şey, bais, mucip. Vesile, behane, münasebet. Vasıta, alet.

Sebeple [h] Bir sebep dolayısile.

Sebeplenmek [f] Geçinmek, taayyüş etmek, kifaf edinmek.

Sebepli [s] Bir sebep ve mucibi olan, bir vesile ve behaneye müstenit bulunan. [h] Sebeple, icap ettirecek bir hal olduğu halde.

Sebepsiz [s] Sebep ve mucibi olmayan, bir hak ve behaneye müstenit bulunmayan, bilâmucip. [h] Ortada bir sebep ve mucip olmaksızın.

Sebike [i] Külçe, eritilip parça suretinde dökülmüş maden.

Sebil [i] Yol, tarik, cadde. Yol üzerinde geçenler için hayrat olarak su bulundurmak üzre yapılan ve pencerelerinde taslarla su konulan hususî bina. Sokaklarda parasız ve hayır için dağıtılan içilecek su.

Sebilci [i] Hayrat olarak su gezdirip parasız içiren ve bu vesile ile ekseriya dilenen adam.

Sebilâne [i] Yol üzerinde gelip geçenlerin parasız olarak içmeleri için su bulundurmağa mahsus etrafı pencereli bina.

Sebk [i] Geçme, tekaddüm etme, ileride bulunma, evvelce geçmiş ve vukubulmuş olma.

Sebketmek [f] Geçmek tekaddüm etmek, ileride bulunmak, evvelce geçmiş ve vukubulmuş olmak.

Sebükbar [s] Yükü hafif, yanında çok eşya ve levazım bulunmıyan.

Sebükmağz [s] Hafif beyinli, akılsız.

Sebükmizaç [s] Hafif mizaçlı, ağır ve vakarlı olmayan, hafifmeşrepli.

Sebükpay [s] Ayağı çabuk, çabuk yürüyen, çabuk ayaklı olan.

Sebükpervaz [s] Çabuk uçan, süratle uçan.

Sebükrev [s] Çabuk giden, çabuk yürüyen.

Sebükruh [s] Hafif-canlı, görüşmesi hoş ve lâtif olan.

Sebze [i] Yemek pişirmeğe mahsus yeşilik, zerzavat.

Secde [i] İğilip yüzünü yere sürme, yere kapanma.

Seci [i] Nesir olarak yazılan şeyin kafiyeli olması.

Seciye [i] İyi ahlâk, hüsnü tabiat. Cibillet, karakter.

Seciyeli [s] Seciye sahibi, hüsnü ahlâk ve tabiatlı olan.

Seciyesiz [s] Ahlâksız, tabiatsız, cibilliyetsiz.

Seççade [i] Ekseriya üzerinde namaz kılınan ve secde edilen küçük halı, kaliçe. O cesamet ve kıt'ada keçe, kumaş v. s. den yapılmış namaz sergisi.

Seççadeci [i] Bir büyük zatın namaz seççadesini devşirip kaldırmakla mükellef memur.

Seçici [s] Seçen, intihap ve ihtiyar eden, birçok şeyler arasından en iyisini ayıklıyan, fark ve temyiz eden, görüp farkeden.

Seçilmek [f] İntihap ve ihtiyar olunmak, bir şeyin iyileri ayıklanmak. Fark ve temyiz olunmak.

Seçim [i] Seçme, intihap, ihtiyar. Fark, temyiz.

Seçiş [i] Ba : Seçim.

Seçkin [s] Seçilmiş, müntahap, güzide.

Seçme [i] İyisini bulup ayırma, intihap, ihtiyar. Fark, temyiz, görüp farketme. [s] İntihap ve ihtiyar olunan veya olunmuş.

Seçmece [s] Seçmekle alınıp satılan. [h] Seçmek şartile.

Seçmek [f] Bir şeyin en iyisini bulup ayırmak, intihap ve ihtiyar etmek, örendelemek, öğürtlemek. Fark ve temyiz etmek, iyi görüp farkedebilmek.

Seçtirmek [f] İntihap ve ihtiyar ettirmek, örendeletmek, öğürtletmek. Farkettirmek, iyi görüp farketmeğe müsait olmak.

Seda [i] Ba : Sada.

Sedef [i] Midye ve istiridye kabilinden kabuklu deniz böceği ecnası. İnci midyesi ve sanayide kullanılan parlak ve beyaz kabuğu. [s] Bu midyenin kabuğundan yapılmış veya onunla süslü.

Sedefçe [i] Sedef denilen inci midyesinin küçüğü ve adisi.

Sedefî [s] Sedef denilen kabuklu deniz böceği kabilinden olan.

Sedefotu [i] Zeytinyağından kaynadılarak bedenin sızlıyan yerlerine ve yeni doğmuş çocukların karnına v.s. mahallerine sürdükleri maruf bir cins ot.

Sedi [i] Meme.

Sedir [i] Odanın en yukarı tarafında üstüne minder ve yastık koymağa mahsus kerevet. Üstü minderli kerevet.

Sedye [i] Hasta ve yaralıların nakline mahsus iki kişi tarafından götürülür iki sırığa merbut yatak. Araba at ve saire ile gidilemeyecek yerlere nakline mahsus iki sırığa müstenit etrafı kapalı koltuk.

Sedyî [s] Memeye mensup ve müteallik. Meme şeklinde.

Sefa [i] Ba: safa.

Sefahet [i] Sonunu düşünmiyerek lüzumsuz yere malını israf ve itlâf etme. Zevk, eğlence, düşkünlük. İnhimak, bu yolda israf.

Sefalet [i] Alçaklık, aşağılık, hakirlik. Fevkalâde zarurette yaşama, fakır ve ihtiyaçtan çekilen sıkıntı.

Sefaret [i] Elçilik, elçi vazifesi. Ecnebi bir devlet nezdinde bulunan sefirin unvan, sıfat ve mahalli.

Sefarethane [i] Sefir ile maiyeti heyetinin makamı ve resmî dairesi.

Sefer [i] Yolculuk, seyahat. Harbe azimet, kavgaya gidiş. Muharebe, harp, bir devletin diğer bir devletle muhasama halinde bulunması. Askerin harpte veya harbe hazır bir halde bulunması. Defa, kere, nöbet.

Seferber [s] Harbe sevkolunmuş veya olunmak

üzre hazırlanmış asker, diğer bir devletle muharebe etmekte veya muharebeye hazırlanmış olan bir devletin hali.

Seferberlik [i] Bir devlet ve askerin seferber olması, seferber olmak hali.

Seferi [s] Yolculuğa müteallik ve mahsus. Muharebe haline mensup ve müteallik. Yolculuk veya harp halinde bulunan.

Seferlemek [f] Harbe gitmek, sefer etmek.

Seferli [s] Muharebeye giden, harpte bulunmak üzre yolculuk eden.

Seferlik [s] Seyahate, yolculuğa mahsus. Harbe müteallik. Defalık, kerelik. [i] Harp vakti, muharebe hali.

Sefertası [i] Yolculukta yemek taşınan ve sahan yerine kullanılan biribiri üzerine konulup bir kulpla taşınan kaplar takımı.

Sefih [s] Malını idareye muktedir olmayıp sefahatte israf ve itlâf eden.

Sefik [i] Dökme, akıtma. [Yalnız sefkidima tabirinde kullanılır].

Sefil [s] Sefalet çeken, zaruret, fakır ve ihtiyaç içinde yaşıyan.

Sefine [i] Gemi.

Sefir [i] Elçi.

Sefkidima [i] Kan dökme, kan akıtma.

Segâh [i] Kürdi ile puselik arasında bir musiki perdesi.

Seğirdin [i] Yaya koşuşu. Topun atıldığı zaman kundağın geri tepmesi.

Seğirdişmek [f] Koşuşmak, birlikte koşmak. Sây ve cehdetmek, çabalamak.

Seğirme [i] Kımıldama, titreme, hafifçe oynama. Gözkapakları, burun vesair azada veya vücudün herhangi bir kısmında damarın gayri ihtiyarı olarak titremesi suretile husulegelen asabî hal.

Seğirmek [f] Az oynamak, kımıldanmak, teprenmek, titremek. Damar

ihtiyarsız olarak hafif surette oynamak.

Seğirtmek [f] Koşmak, süratle gitmek.

Seğmen [i] Vaktile yeniçeri ocağına mülhak bir sınıf asker. Büyük bir dairede muhafazaya, avkö - peklerine ve saireye memur hizmetkâr.

Seğrek [s] Sık olmayan, aralıklı, araları açık bulunan. Zamanca aralığı olan, sık vukubulmayan, nadir. [h] Sık olmayarak, aralık aralık. Arası uzayarak, nadiren.

Seğrekçe [s] Pek sık olmayan, az aralıklı. Pek biribiri arkasından vaki olmayan, zamanca az aralıklı, nadirce. [h] Az aralıkla, açıkça. Nadirce, pek sık olmayarak.

Seğrekleşmek [f] Arası açılmak, açık veya nadir olmak, mekân veya zamanca aralıklı olmak.

Seğrekleştirmek [f] Arasını açmak, mekân veya zamanca aralık etmek, sıklığını izale etmek. Nadirleştirmek.

Seğreklik [i] Aralıklı ve açık olma. Bir şeyin arada çok vakit geçerek vukuu, nedret.

Seher [i] Gece uyuyamamak illeti, uykusuzluk. Sabah açılmağa başladığı zaman, çinsabah vakti, şafak ile gün doğuşu arası.

Seherî [s] Uykusuzluğa, uyuyamamağa müteallik. Sabah seher vaktine mensup ve müteallik.

Sehim [i] Ok, yayla atılan ucu sivri demirli kamış. Hisse, pay, behre, nasip. Devlet haznesine ödünç verilen paraya mukabil verilen faizli resmî senet. Korku, dehşet.

Sehiv [i] Yanlışlık, kusur, hata, yanılma, galat.

Sehpa [i] Ayaksatıcılarının üzerine tabla, ressamların tablo ve çalgıcıların nota koydukları, yüksek bir yere yetişmek için ayak altına konulan iskemle, fotoğraf makinesi ayağı.

Sehven [i] Yanlışlıkla, yanılarak, hataen, galat olarak.

Sekban [i] Ba: Seğmen.

Sekenat [i] Durma, duruş, kımıldanmama.

Sekene [i] Sakinin cem'i. Ba: Sakin.

Sekerat [i] Sarhoşluk, mestlik, dalgınlık. İnsanın ölmek üzre bulnuduğu zamandaki dalgınlık, ihtizar.

Seki [i] Direk ayaklığı, kürsütaşı. Oturulacak taş. Atın ayağındaki beyaz.

Sekili [s] Ayağında beyazı olan at.

Sekir [i] Sarhoşluk, mestlik.

Sekiz [i] İki kere dört, yediden bir fazla olan adet.

Sekizer [i] Herbirine veya her defasında sekiz olarak.

Sekizinci [i] Sekiz derecesinde olan, yedinciden sonra gelen.

Sekizli [s] Sekiz benek, köşe, harf, dılı v.s.-si olan.

Sekizlik [s] Sekiz cüzden mürekkep veya sekiz kısmı havi.Sekiz kuruş v.s. kıymetinde olan. Sekiz karış, arşın, metre v.s. boyunda olan. Sekiz okka v.s. ağırlığınnda olan.

Sekme [i] Bir ayak üzere sıçrayıp atlama. Sıçraya sıçraya koşma.

Sekmek [f] Bir ayak üzere sıçrayıp atlamak. Sıçraya sıçraya koşmak.

Seksek [i] Bir nevi doğan.

Seksen [i] Sekiz defâ on, iki defa kırk.

Seksener [i] Herbirine veya her defasında seksen olarak.

Sekseninci [i] Seksen derecesinde olan.

Ssksenlik [i] Seksen kısımdan mürekkep. Seksen kuruş v.s. kıymetinde olan. Seksen yaşında.

Sekstant [i] Ufkî ve amudî zaviyeleri ölçmeğe mahsus ve 120 derecelik kavis derecelerini muhtevi alet,

Sekte [i] Durgunluk, kesilme, inkıta. Halel, rahne, zarar. Kanın birden bire durması veya donması gibi arıza, damla.

Sektedar [s] Haleldar, rahneli, zarara uğrayan.

Sekter [i] Bir mezhebin, bir fırkanın mufrit gayretkeşi olan.

Sektirme [i] Gülle vesairenin yere dokunup sıçrıyacak surette atılması. Atlatma, sıçratma.

Sektirmek [f] Bir ayak üzre sıçratmak, sıçrayarak koşturmak. Birçok defalar yere dokunup sıçrayacak surette atmak. Atlatmak, sıçratmak.

Sel [i] Yağmurdan birikip derelerde ve oyuk yerlerde muvakkaten şiddetle akan su. Küçük mikyasta seylâp.

Selâm [i] Sulh, asayiş. Afet ve muhatara dan beri ve salim olma, beraet, selâmet, sonu iyi ve hayırlı olma. Aşinalık, dostluk ve ihtirama delâlet eden söz ve hareket.

Selâmet [i] Kusur. noksan ve ayıptan veya hastalık ve illetten salim ve beri olma, salimlik. Emniyet, korku ve endişeden beri olma, emin. İyi son, iyi netice, hayırlı akıbet, hüsnü intiha. Kurtulma, necat, reha, halâs. İbarenin düşük ve sakat olmaması.

Selâmlamak [f] Selâm vermek, silâhla veya top atarak askerce selâm resmini ifa etmek.

Selâmlaşmak[f] Biribirine selâm vermek, selâm alıp vermek.

Selâmlık [i] Büyük daire ve konakların erkeklere mahsus kısımları. Hükümdarın merasim ile cami vesair bir yere gitmesi.

Selâset [i] İfadede sühulet, sehil ve açık ifade, talâkat.

Selâsetli [i] Selâseti olan, sehil ve açık, talâkatli.

Selâtin [i] Sultanın cem'i. Ba: Sultan.

Selbetmek [i] Nefiy ve inkâr etmek, kaldırmak. refetmek.

Selbî [s] Selbe, nefiy ve inkâra mensup ve müteallik.

Selçukî [s] Vaktile İran ve Anadoluda uzun müddet hükûmet süren Selçuk hanedanına mensup ve müteallik.

Sele [i] Sepet, işportanın bir nev'i.

Selef [i] Bir hal ve mevkide diğerinden evvel bulunmuş olan. Geçmiş, eski. Eski adam, cet.

Selika [i] Güzel söyleme ve yazmadaki tabiî istidat, cibillî fesahat ve talâkat.

Selim [s] Ayıp ve kusurdan beri sağlam, doğru, dürüst, sahi.

Selimiye [i] Sırma dallı eski bir nevi gezi, sırma ve ipekle dokunmuş kumaş.

Selinti [i] Yağmur sularının dere halini aldığı küçük sel. Ufak sel yolu, selin akarken açtığı mecra.

Selis [s] Selâsetli, rekâketsiz, sehil ve revan.

Sellüloit[i] Pamuk barutu ile kâfuriden yapılan sert, şeffaf, boynuza benzeyen, ve tarak, çakı sapı, bilârdo yuvarlağı v. s. yapılan bir madde.

Selp [i] Kapma, zorla alma. Refetme. Nefiy, inkâr.

Selvi [i] Ekseriya mezarlıklarda yetiştirilen yaz kış yeşil maruf ağaç.

Selvilik [i] Selvi ormanı, selvi ağaçlarını havi mahal.

Selvise [i] Armada bulunan müteharrik halatlar.

Sem [i] Zehir, ağu.

Sema [i] Gök, asüman, felek. İşitme.

Semaan [h] İşiderek, işitmekle.

Semahane [i] Eski mevlevî tekkelerinde dervişlerin dönmelerine mahsus yer. Bu tekkede zikir ve ibadet yeri.

Semahat [i] Cömertlik, elaçıklığı, sehavet.

Semahatli [i] Cömert, eliaçık, sahi, kerim. Vaktile kazaskerlere verilen unvan.

Semaî [s] İşitmek esasına mebni. Bir kıyas ve kaideye tâbi olmayıp işidildiği suretle vaki olan. Usulü mahsusasile bestelenen ve bir kıt'adan ibaret olan şarkı.

Semavat [i] Semanın cem'i. Ba : Sema.

Semavî [s] Göğe ve havaya mensup ve müteallik olan, gökten düşmüş. Allah tarafından olan.

Sembol [i] Alâmet, nişan, işaret, şekil, örnek.

Sembolism [i] Efkâr ve hissiyatı mücessem cisimlerle tasvir eden edebî meslek.

Sembolis [i] Sembolism meslekine salik olan.

Semdar [i] Zehirli, semli, semmî.

Semek [i] Balık.

Semelcemek [f] Yıpramak.

Semen [i] Yasemin denilen güzel kokulu beyaz çiçek.

Semen [i] Semizlik, yağlılık. Beha, kıymet, bedel.

Semer [i] Yük hayvanlarının arkalarına konulan ve yük ona bağlanan bir nevi palan. Hamal arkalığı.

Semerci [i] Hayvan semerlerini yapan adam.

Semercilik [i] Semer yapmak san'ati.

Semere [i] Yemiş, meyva, ot ve ağaçların yenir ve yenilmez mahsulü. Fayda, kâr, menfaat. Netice, hâsıl.

Semerli [s] Arkasına semer vurulmuş hayvan. Arkalıklı hamal. Hörgüçlü, kemerli. Kaba, galiz.

Semi [i] İşitme, işidiş. Dinleme, kulak asma, imtisal, sözü dinleyip tutma. Kulak.

Sem'î [s] İşitmek hassasına mensup ve müteallik.

Semih [s] Cömert, eliaçık, kerim. Halim, şefik.

Semirgin [i] Semizlikten ağırlaşıp uyuklıyan tembel, tembellikten semirip şişen.

Semirginlik [i] Semizlikten hâsıl olan tembellik, tembellikten semirip şişmeklik.

Semirmek [f] Semiz olmak, semen peyda etmek

Semirtmek [f] Birinin semirmesini mucip olmak, semizlik ve semen vermek.

Kabartmak, altını beslemek. Toprağa gübre koyup kuvvetlendirmek.

Semiz [s] Yağlı, besli, etinedolgun.

Semizce [s] Az veya oldukça semiz. Beslice, yağlıca.

Semizlik [i] Yağlılık, semen.

Semizot [i] Yaprağı kalınca maruf sebze.

Semmî [s] Zehirli, ağulu, zehirlere mensup ve müteallik.

Sempati [i] İnsanlar arasında biribirlerine karşı hissolunan meyil, cazibe.

Sempatik [s] Sevimli, cazibeli, kanısıcak.

Semt [i] Cihet, taraf.

Semtürres [i] Baş tarafi. ayakta duran bir adamın başının üzerinden göğe kadar bir hat uzatıldığı farzolunursa bunun semada müntehi olacağı nokta.

Semum [i] Sam rüzgârı, sıcak ve zehirli rüzgâr.

Sen [z] Şahsî zamirin muhatabı: Sen gel, sen al tabirlerindeki gibi.

Sena [i] Medih ve tazim ile vasıf ve tarif.

Senakâr [s] Medih ve sena eden, daima hürmet ve tazim ile anan.

Senakâri [s] Senakârlık.

Senaver [s] Ba: Senakâr.

Senato [i] Bazı ecnebi memleketlerde meb'usan veya âyan meclisi. Parlâmento.

Senaverane [s] Senaver olarak, muhlisane, senavercesine.

Senaveri [s] Ba: Senakâri.

Sendelemek [f] Ayakta duramayıp sarsılmak. Hayret, korku gibi bir şeyin tesirile birdenbire durup yere düşecek gibi sarsılmak.

Sendika [i] Ticaret sarraflık gibi işlerden birinin menfaati muhafaza ve rakabeti izale için ittihat ederek teşkil olunan heyet.

Sene [i] Arzın geniş tarafında bir hareketi dev-

riyesinden ibaret on iki aylık müddet, yıl,] sal.

Senet [i] Bir hakkın, bir malın, ödünç bir paranın kime ait olduğunu natık kâğıt. İki veya daha ziyade adamlar arasında bir akti ispat için yapılan ve yazılan varaka, borçlunun alacaklıya olan borcun miktarını vereceği zamanı göstererek verdiği imzalı kâğıt. Emlâk ve arazinin tasarrufunu mübeyyin olarak hükûmet tarafından verilen resmî varaka. Delil, bürhan.

Senetleşmek [f] Senet alıp vermek.

Senetli [s] Senetle tasdik olunmuş, bir senede müstenit olan.

Senevî [s] Seneye mensup ve müteallik, bir yılda, veya yılda bir vaki olan, yıllık. [h] Yılda, her yıl.

Senevî [i] Biri hayrın biri şerrin olmak üzre iki halik tasavvur eden tayfa.

Senfoni [i] Bir orkestrada çalınmak için bestelenmiş musiki parçası.

Senin [z] Sen zamirinin muzafıileyhidir: Senin işin gibi.

Seninki [z] Malikiyet beyan eden şahsî zamirin muhataba taallûk beyan edenidir: Seninki geldi gibi.

Senk [i] Taş, hacer.

Senkdil [s] Katıyürekli, merhametsiz.

Sep [i] Sövme, tan.

Sepek [i] Değirmen taşının dili.

Sepet [i] Kamıştan, ince söğüt dalından, ince tahtadan veya saman, saz v.s.den imal olunan türlü şekillerde örme kap. Bir sepetin alacağı miktar. [s] Sepet gibi örülmüş.

Sepetçi [i] Sepet ören san'atkâr.

Sepetçilik [i] Sepet örmek san'ati.

Sepetkulpu [i] Yayvan kemer [Mimarî tabiridir].

Sepetleme [s] Sepet şeklinde örülmüş.

Sepetlik [i] Sepet yapmağa yarar kamış v.s.

İnsan karnının göbek cihe- ti.

Sepi [i] Derilerin sahtiyan haline getirilmesi için yapılan ameliyat, tabaklık. Kürkün boyanıp terbiye edilmesi.

Sepici [i] Ham deri veya kürklere sepi veren, tabak. Kürk boyacısı.

Sepilemek [f] Deriyi sahtiyan haline getirmek, tabaklık etmek. Kürkü boyayıp terbiye etmek.

Sepili [s] Tabaklanmış, sahtiyan haline getirilmiş [deri]. Boyanıp terbiye olunmuş [kürk].

Sepk [i] Bir madeni eritip kalıba dökme. Bir ibarenin tertip ve tanzimi sureti.

Sepken [i] Serpilen şey. İnce yağmur veya kar.

Sepketmek [f] Bir madeni eritip kalıba dökmek.

Sepmek [f] Yalayıp almak, nefesle çekerek içmek, sömürmek.

Septik [s] Herşeyden şüphe eden, şüphesi çok.

Serair [i] Serirenin cem'i. Ba : Serire.

Serap [i] Çölde uzaktan su gibi görünen ve ziyanın in'ikâsından ilerigelen hal, pusarık, ılğımsalgım.

Serapa [s] Baştan ayağa, bütün, hep, evvelinden sonnuna kadar.

Serbaz [s] Korkusuz, cesur, pervasız.

Serbest [s] Hür, muhtar, azade, bir şeyle bağlı olmayan, iradesi elinde. Mahçup olmayan, utanmayarak hareket eden, sıkılmayan.

Serbestçe [s] Serbest bir surette.

Serbeste [s] Başı bağlı, örtülü, gizli.

Serbestî [s] Serbestlik.

Serbestlik [i] Azadelik, bir şeyle bağlı olmamak, hürriyet. Ademi mahçubiyet, utanmayarak sıkılmayarak hareket etme. Serbest yaşama.

Serçe [i] Maruf küçük kuş, çuğur, çuğurcuk.

Serçeparmak [i] Elin başparmağı mukabilindeki en küçük parmak.

Serçin [i] Mekik dili. Seçme, baş, boy.

Serd [i] Sözü raptedip düzeltme, tertip ve iyi su - retle sevk ve irat etme. Beyan ve ifa etme.

Serdap [i] Suyu soğuk tutmağa mahsus yeraltı. Sıcak memleketlerde serin oturmak için yeraltında yapılan oda.

Serdar [i] Asker başı, kumandan, başkumandan.

Serdetmek [f] Sözü raptedip düzeltmek, tertip ve hüsnü suretle sevk ve irat etmek, bast ve izah etmek.

Serdirmek [f] Yaydırmak, yere açtırmak. Kurumak veya hava almak için bir ipin ve sairenin üzerine açık olarak koydurmak.

Sere [i] Açık olan başparmağın ucundan şehadet parmağının ucuna kadar olan mesafe ve ölçü.

Serefraz [s] Başını yükselten. Sairlerinden temeyyüz eden, mümtaz.

Seren [i] Uzun, yuvarlak ve kalın çam kerestesi. Yelken açmak için gemi direğine ufkî veya meyilli bir surette raptolunan ağaçlar. Seren yapmağa yarar göknar kerestasi.

Serenat [i] Gece vakti sokakta ve bir pencere altında yapılan musiki ahengi, geceleyin açık hava konseri.

Sereserpe [s] Açık saçık, kemali serbestî ile, lâkaydane.

Seretan [i] Yengeç, çağanoz. On iki burçtan biri.

Serfüru [i] Başeğme, itaat, inkıyat.

Sergerdan [s] Başı dönen, sersem. Mütehayyir, avare.

Sergerde [i] Baş, reis, bir taifenin önünde bulunan. Haydut ve komite reisi.

Sergi [i] Serilen ve yayılan şey. Satılmak üzre yere serilmiş eşya ve meyva v.s. ve bunların serildiği yer. Dükkân önunde, camekânda teşhir olunan eşya. Nadide ve en iyi mahsulât ve mamulâtı seyredilmek ve satılmak üzre teşhir olundukları yer, meşher. Devlet hazinesinden verilecek para için tanzim olunmuş senet,

Sergin [s] Serilmiş, ya-

yılmış, döşenmiş. Hasta, düşkün.

Sergüzeşt [i] Bir adamın başından gelip geçen ahval ve vukuat, hikâye, tercümeihal, macera.

Serhat [i] Hudut başı, iki devlet arasındaki hudut boyu.

Seri [s] Çabuk, tez, süratli. Sıra, dizi, tertip, sınıf. Külliyat.

Serian [h] Çabuk, süratle.

Serikâr [i] İş başı, Mevkii iktidar.

Serili [s] Serilmis, yayılmış, döşenmiş.

Serilmek [f] Yayılmak, döşenmek. Yere açılmak. Yatmak, hastalanıp yatağa düşmek. Düşmek, dökülmek.

Serin [s] Az soğuk, sıcak olmıyan, güzel ve hoşa gidecek derecede soğuk. Hafif ve lâtif soğukluk, lâtif ve az soğuk hava.

Serinlemek [f] Az ve lâtif şurette soğuk olmak, hafif surette soğumak. Serinlik duymak.

Serinlenmek [f] Ba: Serinlemek.

Serinleşmek [f] Ba: Serinlemek.

Serinletmek [f] Az ve lâtif surette soğutmak, tazeletmek, taravet vermek.

Serinlik [i] Az ve lâtif soğukluk. Soğukça ve lâtif hava.

Serir [i] Taht, evrenk. Karyola.

Serire [i] Gizli şey, sır, raz, gizli fikir ve hal.

Seririî [s] Fenni tıbbın tecrübe ve ameliyat kısmına ait, hastalara yapılan ve ameliyata mensup ve müteallik.

Seririyat [i] Tıp talebesinin, muallimlerinin nezareti altında ameliyat görmelerine mahsus hastane.

Serisiz [i] Bir nizam ve tertibi olmıyan. Bir kül teşkil etmiyen.

Serkele [i] Birnevi şahtere, sıtrıçkökü.

Serkeş [s] Baş kaldıran, itaatsiz, muannit, muhalif.

Serkeşane [s] Serkeşlikle, itaatsizlikle, inatla.

Serkeşlik [i] İtaatsizlik, muannitlik, muhalefet.

Serlâvha [i] Bir lâvhanın, veya kâğıt, sahife, kitap v. s. nin başına yazılan yazı, unvan veyahut tersim olunan resim, şekil v. s. .

Sermak [i] Karapazı, koyunsarmaşığı.

Sermaye [i] Tüccar ve esnafin ticaret ve san'atlerine esas ittihaz ettikleri mal ve para. Bir şeyin tüccara mal olduğu kıymeti. [c] Kazanılmış ilim ve malûmat. Fahişe.

Sermayedar [s] Sermayeli, sermayeye malik olan.

Sermayeli [s] Sermayesi olan. İlim ve malûmatı olan.

Sermayesiz [s] Sermayesi olmıyan.

Sermayesizlik [i] Sermaye yokluğu.

Serme [i] Sermek fili. Ba : Sermek. [s] Serilmiş, yayılmış.

Sermedî [s] Ebedî, daimî, baki, zevalsiz.

Sermek [f] Yaymak, açmak, bastetmek. Döşemek, yere yaymak. Yatırmak. Düşürmek, yere vurmak.

Sermest [s] Sarhoş, Baygın.

Sermestî [i] Sarhoşluk, içkiden ilerigelen baş ağırlığı.

Sermet [i] Ebediyet, bekayı daimî.

Sermuharrir [i] Bir gazete veya mecmuanın baş yazıcısı, başmakaleyi yazan kimse.

Sermürettip [i] Başmürettip, Başdizici.

Serom [i] Sütte ve kanda bulunup pıhtılaştıktan sonra ayrılan mayi. Bir hastalığa aşılanan hayvanın kanından alınan ve o hastalığı tedavi için hastanın bedenine şırınğa edilen sulu madde.

Serp [i] Barsakları ihata eden içyağı.

Serpanten [s] Yılankavı, ivicaçlı.

Serpantin [s] Müsame-

relerde ve balolarda serpilen ince ve uzun renkli kâğıtlar.

Serpenk [i] Demir takke, başı muhafaza için giyilen demir tas, miğfer.

Serpilmek [f] Azar azar saçılmak, dağılmak, öteye beriye dağılmak, israf olunmak. Yorgun adam kendini atıp yayılmak. Çocuk neşvünema bulmak, birden boy atıp büyümek.

Serpinti [i] Azar azar serperek yağan yağmur. Dökülen bir mayiden sıçrıyan damlalar. Birşeyin kalan kısmı, miktarı.

Serpiştirmek [f] Azar azar dağıtmak, birer miktar taksim ve tevzi etmek. Az miktar su saçmak.

Serpme [i] Serpmek fili, serpiş. Benek benek, dağınık benek ve çiçek.

Serpmek [f] Azar azar saçmak, bir şeyi elile alıp etrafa saçmak. Azar azar saçılmak, dağılmak.

Serptirmek [f] Azar azar saçtırmak, damla damla veya rize rize döktürmek. Azar azar verdirmek.

Serpuş [i] Başa giyecek şey.

Serrişte [i] İpucu, behane, vesile, münasebet.

Sersem [s] Başı ve beyni dönüp aklını toplayamayan, methuş, hayran. Budala, akılsız, alık. Unutkan, bir şey hatırında kalmaz. Zihni meşgul.

Sersemlemek [f] Sersem olmek, başı dönüp beyni sulanmak. Alıklaşmak, budala olmak. Methuş, hayran ve unutkan olmak.

Sersemlik [i] Başdönmesi ve beyin karışıklığı methuşluk. Budalalık, alıklık. Unutkanlık, hayranlık, zihin meşguliyeti.

Serseri [s] Ötede beride gezen, başıboş, işi gücü olmayıp boş dolaşan, derbeder, haylaz, avare.

Serserice [s] Serseri tarzında, haylazca, derbederce.

Serserilik [i] Haylazlık, avarelik, derbederlik.

Sert [s] Katı, çetin, dürüşt. Keskin, tiz, şedit. Hırçın, haşin, hadit. Yumşak olmayan. Şiddetli, zorlu.

Sertlendirmek [f] Ba: Sertleştirmek.

Sertlenmek [f] Ba: Sertleşmek.

Sertleşmek [f] Sert olmak, katılaşmak. Zor ve kuvveti artmak. Daha keskin ve sert olmak. Haşin olmak.

Sertleştirmek [f] Sert bir hale koymak, katılaştırmak. Kuvvetli ve zorlu etmek. Daha keskin ve sert yapmak. Haşin yapmak.

Sertlik [i] Katılık. Keskinlik, tizlik, şiddet. Hırçınlık, huşunet, hiddet. Zor, şiddet, yumşak olmamaklık.

Servet [i] Zenginlik, maldarlık, sâman. Mal, mülk, zenginliği teşkil eden hayvanat, arazi vesaire.

Servetli [s] Zengin, maldar, sâman sahibi.

Servetsiz [s] Zengin olmayan, mal ve mülkü bulunmayan, fakir.

Servis [i] İş, hizmet, vazife. Nöbet.

Seryom [i] Bir nevi basit maden.

Serzede [s] Baş vurmuş, baş göstermiş.

Serzeniş [ı] Başakakma, tazir, tekdir, çıkışma. Sitem.

Ses [i] Kulağa gelen sada. Avaz. İnsan veya hayvan ağzından çıkan sada, savt. Gürültü, patırdı, şamata.

Seslemek [f] Dinlemek, kulak vermek.

Seslenmek [f] Çağırmak. Çağırana cevap vermek, bir sözle işittiğini anlatmak.

Sesli [s] Ses ve sadası olan, sesi çıkan. Gürültü, gürültüsü çok.

Sessiz [s] Ses ve sadası olmayan, sada çıkarmıyan. Gürültü etmiyen, sakin, sakit [h] Gürültü etmiyerek, sesi işidilmyerek. Uslu.

Set [i] Kapama, bağla -

ma, tıkama, bir yol ve mecra içinde bir hail çekip ihtilâtı menetme. Bir yol ve mecrayı kapayıp ihtilâtı kesen hail. Umumî seviyeden yüksek olan satıh. Mürur ve tecavüzü men ile istihkâm yerini tutmak üzre boyuna çekilen duvar. Yağmur sularını toplamak için iki dağ veya tepe arasına yapılan, duvar, bent. Liman ve rıhtım duvarı. [c] Hail, mâni, engel. Kapama, tatil. Faaliyetini akim bırakma.

Setir [i] Örtme, kapama, gizleme.

Setre [i] Düz yakalı ve önü ilikli çuha elbise. Ceket.

Setretmek [f] Örtmek, kapamak, gizlemek.

Sevabık [i] Sabıkanın cem'i. Ba : sabıka.

Sevap [i] Bir hayırlı işe karşı Allah tarafından ihsan olunan mükâfat. Sevabı mucip hayırlı iş.

Sevaplı [s] Uhrevî mükâfatı olan, Allahın rızasını dai, hayırlı.

Sevda [s] Huzünlü mizaç, merak. Aşk, şeydalık, iptilâ. Aşk ve iptilâdan ilerigelen bir nevi maraz, karasevda. Heves, arzu, şiddetli meyil.

Sevdalı [s] Âşık, aşk ve alâkaya duçar. Pek ziyade mail, meftun.

Sevdavî [s] Sevdaya mensup ve müteallik olan.

Sevdazede [s] Aşk ve alâka vurgunu, âşık, meftun, aşka müptelâ.

Sevdirmek [f] Sevmeğe sevk ve icbar etmek, birinin sevmesini icap edecek harekette bulunmak. Okşatmak, okşamasına müsaade etmek.

Sevgi [i] Muhabbet, aşk, şefkat.

Sevgili [s] Sevilen, mahbup, habip, dost, aziz.

Sevici [s] Seven, muhip. Âşık. Diğer bir kadını sevmek ve onunla münasebette bulunmak çirkinliğine mail kadın.

Sevicilik [i] Bazı kadınların hemcinsini karı koca tarzında sevmek meyli.

Sevilir [s] Muhabbet edilir, hoşa gider, meylolunur, heves edilir.

Sevilmek [f] Muhabbeti celbetmek, muhabbeti calip olmak, meyil ve muhabbet olunmak.

Sevim [i] Sevme, muhabbet. Cazibe.

Sevimli [s] İnsanın muhabbetini celbeden, kendini sevdiren, cazibeli.

Sevimsiz [s] Cazibesiz, çirkin, sakil, kanısoğuk.

Sevinç [i] Sevinme, sürur, mesruriyet, ferah, tarap, şadi.

Sevinçli [s] Sevinci olan, mesrur, şat. Mesruriyeti mucip.

Sevindirmek [f] Birinin sevinmesini mucip olmak, memnun ve şadan eylemek.

Seviniş [i] Sevinme, memnuniyet, mesruriyet, mahzuziyet.

Sevinmek [f] Mesrur ve şadan olmak, mahzuz olmak.

Sevir [i] On iki burçtan biri. Öküz, boğa.

Seviş [i] Sevme, sevmek tarzı, muhabbet.

Sevişme [i] Biribirini sevme.

Sevişmek [f] Biribirini sevmek.

Seviye [i] Beraberlik, ayni vaziyet ve derecede olmak.

Sevk [i] Öne katıp sürme, ileri götürme. Sebep olup bir neticeye götürme. Gönderme, irsal.

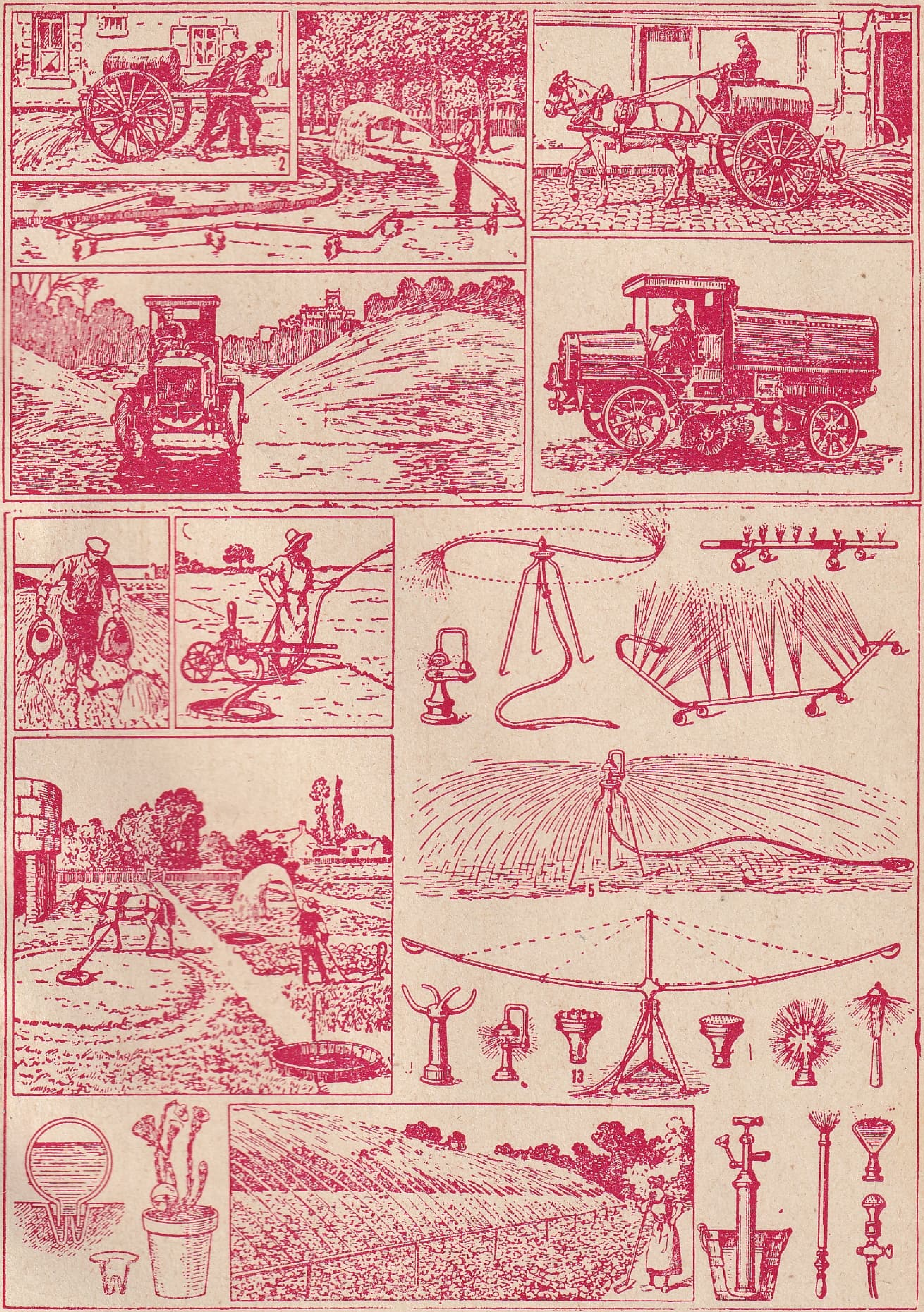
Sevkulceyş [i] Askerin sevk ve tahriki usulünden bahseden fen, strateji.

Sevketmek [f] Öne katıp sürmek, ileri götürmek. Sebep olup bir neticeye götürmek. Göndermek.

Sevkiyat [i] Sevkolunan, gönderilen şeyler.

Sevme [i] Muhabbet dostluk, meveddet, aşk ve alâka.

Sevmek [f] Muhabbeti olmak, kalben merbut olmak, dostluk göstermek. Âşık olmak, aşk ve alâkası olmak. Mail olmak, beğenmek, tercih etmek, arzu göstermek, hazzetmek, Okşamak, taltif

Sulama

etmek. Hoşlanmak, muvafık ve uygun bulmak, hazzetmek.

Seyahat [i] Uzak yerlere gitme, sefer, uzun yolculuk. İlmî ve fennî tetkikat için gezme.

Seyahatname [i] Bir seyyahın gezdiği yerlerin ahvaline ve görüp geçirdiği şeylere dair yazdığı kitap.

Seyelân [i] Akma, cereyan.

Seyif [i] Kılıç.

Seyir [i] Yürüme, yürüyüş, gitme, hareket. Yolculuk, azimet, sefer. Gezme, gezinme, teferrüç. Eğlenmek için bakma, temaşa. Uzaktan bakıp karışmama. Görülecek ve gezilecek şey, görülmeğe şayan alay veya eğlence.

Seyirci [i,s] Bir şeyi seyir ve temaşaya gidenlerin beheri. [c] Uzaktan bakıp karışmıyan.

Seyis [i] Ata bakıp tımar eden hizmetçi.

Seyisane [i] Yol levazımından ibaret hafif bir yük yükletilip üstüne de seyisin bindigi beygir.

Seyit [i] Efendi, ağa, bey, ilerigelen , baş , reis, server. Peygamberin sülâlesinden olan.

Seyitlik [i] Peygamberin nesebine mensubiyet, siyadet. Efendilik, ağalık, serverlik.

Seylanî [i] Hindistanın Seylân adasında çıkan bir nevi kıymetli taş.

Seylâp [i] Sel suyu, sel halinde şiddetle akan su.

Seyran [i]Gezinme, teferrüç. Bakıp seyretme, temaşa.

Seyrangâh [i] Seyir ve temaşa yeri , tenezzüh ve teferrüç yeri.

Seyrek [s] Bak. Seğrek.

Seyretmek [f] Yürümek, gitmek, hareket. Bakmak, temaşa etmek. Uzaktan bakıp karışmamak.

Seyrettirmek [f] Yürütme, khareket ettirmek. Bir şeyi, umumun temaşası için teşhir etmek, göstermek, temaşa ettirmek.

Seyrisefain [i] Gemiyi

bir yerden başka bir yer ve uzak sahillere sevk ve isal fenni.

Seyyah [i] Uzak yerlere giden adam, seyahat eyleyen kimse.

Seyyal [s] Akan, akıcı, mayi.

Seyyale [i] Akan şey, mayi cisim.

Seyyaliyet [i] Akma, mayilik hassası.

Seyyan [s] Müsavi ve beraber olan iki şey.

Seyyar [s] Gezen, dolaşan, seyahat eden, bir yerde mukim ve sabit olmayan. Yerli olmayıp istenilen tarafa taşınan, kabili nakil, müteharrik, portatif.

Seyyare [i] Hergün yerini değiştiren ve güneşin etrafında dönen yıldızlar.

Seyyibe [s] Bakir olmayan, bekâreti izale olunmuş kadın, dul.

Seyyie [i] Kötü iş, kötülük, fenalık. Suç, kabahat, günah. Bir fena işin neticesi ve cezası hükmünde olarak çekilen zahmet.

Seza [s] Lâyık, münasip, şayeste, şayan, yaraşır.

Sezavar [s] Ba: Seza.

Sezavarî [i] Liyakat, lâyık ve münasip olma.

Sezdirmek [f] Dolayısile anlatmak, hissettirmek.

Sezgi [i] Dolayısile anlama, sezme, derk, seziş.

Sezilmek [f] Dolayısile anlaşılmak, hissolunmak.

Sezinlemek [f] Sezer gibi olmak, biraz hissetmek.

Sezinmek [f] Anlayıp ses çıkarmamak.

Seziş [i] Sezme, anlama, his.

Sezme [i] Dolayısile anlama, seziş.

Sezmek [f] Dolayısile anlamak, hafif surette hissetmek.

Sezon [i] Mevsim, fasıl.

Sezü [i] Mantar ağacı, tıpalık mantarı veren meşe ağacı.

Si, sı [z] Malikiyet beyan eder: Babası, anası, hanesi, kahvesi.

Si [e] Bazı isimlere il-

tihak edip müşabehet beyan eder: Erkeksi: erkeğe benzer gibi. «Mek» mastar edatının dahi iltihakile taklit ve teşpih beyan ve fiiller teşkil eder : Benimsemek : benimdir nazarile bakmak, gülümsemek: güler gibi olmak.

Si [i] Musikide bir nota.

Sicil [i] Bir mahkemede uhut, vesaik ve mukaveleler gibi hükümlü mevaddın kaydolunduğu esas defteri. Hertürlü resmî kuyudatı muhtevi esas defterleri. Bir memurun tercümei halinin, ahval ve harekâtının kaydolunduğu defter.

Sicilli [s] Mahkeme defterine kayidolunmuş. [c] Sabıkalı.

Sicim [i] Kenevirden kaytan kalınlığında ip.

Sidik [i] Mesaneden dökülen su, çiş, idrar.

Sidikkavuğu [i] Mesane, idrarın dışarı çıkmazdan evvel toplandığı yer.

Sidikli [s] Çişli, üstüne çiş yapan, pis.

Sidikşekeri [i] Şeker illeti, diyabeti.

Sidikyolu [i] Erkek ve kadın tenasül aletinde idrarın dışarı çıktığı yol, bevil mecrası.

Sidikzoru [i] İdrarın tutulması illeti.

Sidre [i] Nebık denilen meyvayı veren ağaç. Arabistan kirezi.

Sif [i] Herbir masrafı dahil olduğu halde malın gideceği limanda teslim olunacağını gösterir ticarî bir tabir.

Sifilis [i] Firengi hastalğı.

Sifon [i] Bir kabı çevirmeksizin içindeki mayii diğer bir kaba nakil için kullanılan bir ucu ötekinden uzun mukavves boru.

Siftah [i] İlk alışveriş, aksataya başlama. İlk defa.

Siftahlamak [f] Alışverişte veya diğer bir işte başlamak, siftah etmek, mübaşeret etmek.

Siftinmek [f] Miskin miskin kaşınmak, kıpırdanıp durmak.

Siga [i] Filin tasrifinden hâsıl olan mazi, muzari, e -

mir gibi muhtelif şekillerin herbiri.

Sigar [i] Tütün yapraklarının sarılmasile yapılan frenk sigarası, püro.

Sigara [i] Kıyılmış tütünü ince kâğıda sararak yapılan ve bir ucundan yakılıp diğer ucundan ağza dumanı çekilen şey, cıgara.

Sigaralık [i] Ucuna sigara takılıp içilmeğe mahsus ağızlık.

Siğil [i] Kurbağa vesairenin pisliğinden suyun üzerinde hâsıl olan yeşil kabarcıklar. Elde, ayakta, memede çıkan ufak kabarcıklar, et beni.

Sigorta [i] Emval ve eşyanın hertürlü kazaya ve zıyaına karşı bir ücret mukabilinde kıymetinin temini. İnsanın muayyen bir müddet hitamında veya vefatında mirasçılarına bir mukarrer meblağı, bir ücret mukabilinde vermeği taahhüt etme. Bu muameleleri yapan ve bu maksatla teşekkül etmiş olan şirket.

Sigortacı [i] Ebniye, hayat v. s. yi sigorta eden, sigorta şirketinin vekili veya memuru.

Sigortalı [s] Sigorta şirketine kaydettirilmiş, sigorta edilmiş.

Sihan [i] Kalınlık.

Sihir [i] Büyü, büyücülük, gözbağcılık. Şedit cazibe, fettanlık. Şiir ve fesahat gibi insanı meftun eden hüner.

Sihirbaz [s] Büyücü, gözbağcı.

Sihirbazlık [i] Büyücülük, sihirbazlık.

Sihrî [s] Büyüye mensup ve müteallik.

Sihirlemek [f] Büyülemek, büyü yapmak.

Sihirlenmek [f] Büyülenmek, büyüye tutulmak.

Sihirletmek [f] Biri için büyü yaptırmak, birini büyületmek.

Sihirli [s] Büyülü, büyüye duçar olmuş.

Sikatif [i] Boyanın içine çabuk kuruması için katılan kurutucu bir madde.

Sikke [i] Meskûkâta ve dirhemlere vurulan damga. Darbolunmuş madenî para. Düz yol ve sokak.

Sikke [i] Mevlevî dervişlerinin giydikleri uzun külâh.

Sikkezen [i] Meskukâtı darbeden usta.

Siklon [i] Gayet büyük bir süratle dönerek rasgeldiği herşeyi koparıp yıkan kasırga, müthiş fırtına.

Sil [i] Verem illeti.

Silâh [i] Tüfek, tabanca, kılıç, süngü, bıçak gibi harp aleti. [c] Delil, müdafaa vasıtası

Silâhane [i] Asker silâhlarını koymağa mahsus depboy.

Silâhendaz [i] Silâhlı, tüfek atan asker, efrat ve neferat. Harp gemilerinde tayfa ve mürettebatın gayri tüfekle müsellâh harp askeri.

Silâhendazlık [i] Silâhlı berrî ve bahrî efrat ve neferatın hal ve sıfatı, tüfekçilik.

Silâhlandırmak [ı] Silâh vermek, teslih etmek.

Silâhlanmak [f] Silâh edinmek, silâh takınmak, silâha sarılmak.

Silâhlı [s] Silâh taşıyan, müsellâh.

Silâhlık [i] Tabanca, bıçak gibi şeyleri koymağa mahsus meşinden kat kat kuşaklık.

Silâhşor [i] Silâhla müsellâh ve silâh istimalinde mahir adam, silâh taşıyan adam. Cengâver ve harp adamı. Hükümdar saray ve kibar konaklarında tüfekli ve silâhlı muhafızlar.

Silâhşorluk [i] Silâh kullanmakta meharet, silâhlı muhafızlıkı.

Silâhtar [î] Eski vüzera ve küberanın silâhlarını muhafaza ve idareye memur hizmetkâr.

Silâhtarlık [i] Vüzera ve küberanın silâhlarını muhafızlık.

Sildirmek [f] Yaş bir şeyi kuruttarmak, bez v.s. ile suyunu aldırmak. Temizletmek, su ile veya ıslak bez ile kirini aldırmak. Hak ve hazfettirmek, kaldırtmak, bozdurmak.

Silecek [i] Büyük hammam havlusu.

Silgi [i] Silecek şey, bez, yemeni v. s. Yazıtahtasından yazıları silmek için kullanılan sünger.

Silici [i] Silmek ve temizlemek işile geçinen işçi. Yapı vesaire için tahtaları rende ile temizliyen adam.

Silik [s] Silinmiş, yazı ve nakışlar bozulmuş. [c] Kendini gösterememiş, tanınmamış.

Silindir [i] Merdane, üstüvane.

Silinmek [f] Bir şeyin suyu el veya bez ile alınıp kurulamak. Islak bezle, sünger vesaire ile ovularak temizlenmek. Hazfolunmak, kazınmak, aşınmak.

Silinti [i] Silme ve kazınma eseri.

Silisyom [i] Basit cisimlerden bir cins maden ki kum ve çakıltaşı başlıca bundan mürkkeptir.

Silk [i] İnci ve tespih gibi tanelerin geçirildiği iplik, kaytan vesaire. Dizi, sıra. [c] Sıra, tertip, takım. Bir adamın tuttuğu yol, tarik, meslek.

Silkme [i] Silkmek fili, Ba : Silkmek. Ufak doğranmış patlıcan veya kabak ile yapılmış et yemeği.

Silkmek [f] Sallıyarak üstündeki şeyleri veya toprağı düşürmek, sallıyarak veya vurarak temizlemek.

Silki [i] Uykuda sıçrama, raşe ile uyanma. [s] Çırpınan, mürtaiş, titrek.

Silkinmek [f] Şiddetle sarsılıp üstündaki toz v. s. yi düşürmek.

Silkinti [i] Ürkme, irtiaş.

Silkişmek [f] Kendi üstündeki toz ve toprağı düşürmek için vücudünü şiddetle sallamak, tahrik etmek.

Silktirmek [f] Bir şeyi sallıyarak üstündeki şeyleri veya tozunu düşürtmek.

Sille [i] Açık el ile veya el ayasile vurulan tokat.

Sillî [s] Verem denilen mühlik illete mensup ve müteallik.

Sillürrie [i] Akciğer veremi.

Silme [i] Silmek fili. Ba: Silmek. [s] Rendelenmiş, tıraş edilmiş, temizlenmiş. Üstündeki fazlası alınmış.

Silmek [f] Yaş bir şeyi el veya bez ile kurutmak. Islak bez, sünger v. s. ile ovarak temizlemek. Rendelemek, pürüzünü alıp temizlemek. Ölçek ve sairenin doruklamasını alıp düz yapmak. Hak ve hazfetmek, kaldırmak, bozmak. Aşındırmak.

Silmetahtası [i] Ölçeğin doruklamasını almağa mahsus düz tahta.

Silsile [i] Zencir. Biribirine bitişik bir sıra teşkil eden şey. Mafevkten maduna teakup eden sıra ve tertip. Pederden evlâda sıra ile gelen nesep.

Silsilename [i] Evlâttan babaya, ecdada nesil ve nesebin sureti teakubunu zencirleme olarak gösteren kitap veya cetvel, şecere.

Sim [i] Gümüş. Gümüş para. Gümüş taklidi sırma veya maden. [s] Gümüşten mamul. Gümüş taklidi sırma veya madenden yapılmış.

Sim [m] Si ile başlıyan bazı sıfatların başına gelip tekît ve mubalâğa beyan eder: Simsiyah gibi.

Sima [i] Yüz, çehre, beniz.

Simap [i] Cıva.

Simhak [i] Başkemiğini ve alelûmum kemikleri örten ince deri, zar.

Simit [i] Halka şeklinde has ekmek. Halka şeklinde can kurtaran.

Simitçi [i] Simit yapan ve satan adam.

Simsar [i] Alışverişte alan ile satan arasında vasıtalık eden adam. tellâl. Bir fabrika veya ticarî müesseseye vekâlet edip alıcı tüccar ile muameleye vasıta olan kimse, kumusyoncu.

Simsariye [i] Simsar

ve tellâlın alan ve satandan aldığı ücret, tellâllık.

Simsarlık [i] Alışverişte miyancılık, kumusyonculuk.

Simya [i] Beyaz sihir denilen esassız ve mevhum bir batıl ilim.

Sin [i] Çukur, delik. Kabir, mezar.

Sin [i] Diş, dendan. Yaş, ömür derecesi.

Sin, sın [l] Fili isnadînin muzari sigasının müfret muhatabı : Geleceksin, olacaksın gibi.

Sina [i] Bir cins ot.

Sinameki [i] Sina otunun bir cinsi, yaprakları kuvvetli müshil olan maruf ot.

Sinan [i] Mızrak, süngü v.s.nin demiri ve keskin sivri ucu.

Sinare [i] Büyük zoka.

Sinarit [i] Orkinoz balığının küçüğü.

Sincabi [s] Sincap renginde, koyuca kurşunî.

Sinagog [i] Havra, musevi mabedi.

Sincap [i] Teyun denilen ve ağaçlarda yaşıyan küçük kemirici hayvanın kurşuni tüylüsü. Bu hayvanın postundan yapılan kürk.

Since [h] İçeriye geçerek, batarak. Gizlice, belli ettirmeksizin, münafıklıkla.

Sinderus [i] Kopal ağacının zamkı ve yağı,

Sindik [i] İflâs işlerinin tasfiyesi için ticaret mahkemesi tarafından tayin olunan vekiller. Bir heyetin menafiini müdafaaya memur olan kimse.

Sindirmek [f] Çukura komak, gizlemek, gömmek, batırmak . Hazmetmek. İçirmek,

Sine [i] Göğüs, sadır.

Sinek [i] Birçok nevileri bulunan maruf kanatlı ve siyah böcek.

Sineklik [i] Sinekleri kovmağa mahsus yelpaze gibi püsküllü şey.

Sinema [i] Enstantane büyük fotoğraf makinasile mütevali ve müteakıp alınan fotoğrafları ziya vasıtasile perdeye aksettirip süratle devrederek hareketleri perdede canlandıran makina. Bunların gösterildiği bina.

Sinematoğraf [i] Ba: Sinema.

Singin [s] Hazmi kolay, hazmolunur.

Sini [i] Bir iskemle üzerine konularak üstüne yemek ve sofra takımları sıralanan ve etrafına oturulup yemek yenilen bakırdan veya pirinçten mamul büyük dairevî ve kısa kenarlı tepsi.

Sinin [i] Senenin cem'i: Ba. Sene.

Sinir [ı] İnsan ve hayvanların bedenlerinde ve adalâtın içinde bulunan ve hiselri, hareketleri nakle hizmet eden sert ve kavice iplik gibi şeyler, asap. [c] Cansıkıcı şey.

Sinirlemek [i] Etin sinirlerini çıkarıp temizlemek. Ağır yaralı olup kurtarılması kabil olmıyan veya herhangi bir maksatla öldürülmesi matlup olan at, katır, merkep ve devenin bacağının sinirlerini kesip itlâf etmek.

Sinirlenmek [i] Sinirleri oynamak, asabileşmek, canı sıkılmak, kızmak, hiddet etmek. Hayvanın sinirleri kesilerek itlâf olunmak.

Sinirli [s] Asabî. Sinirleri kuvvetli. Kuruca fakat pek kuvvetli adam. Sinirleri çok sert et.

Sinirlilik [i] Asabî mizaçlık, asabiyet. Kuvvetlilik, Çok sinirli ve sert olmaklık.

Sinirliyaprak [i] Boğayaprağı, denilen ot.

Sinirmek [f] Ba: Sindirmek.

Siniz [ı] Sin lahikasının cem'idir. Sizsiniz gibi.

Sinlemek [f] Vahşi hayvan derinden inlemek.

Sinme [i] Sinmek fili. Ba. sinmek.

Sinmek [f] Çukura, deliğe sokulmak, batmak,

gizlenmek. Hazmolunmak. Geçmek, nüfuz etmek, hulûl etmek. Toprağın içine girmek, cezbolunmak. Korkup büzülmek. Şiş inmek, dağılmak.

Sinmez [s] Hazmolunmaz, hazmi kabil olmayan.

Sinnen [h] Yaşça, sin itibarile.

Sinot [i] Hıristiyan ruhanî meclisi.

Sinrimek [f] Hafif sıçramak, silkinmek.

Sinsi [s] Gizli, saklı, yılan gibi gizliden sokan ve münafıklıkla zarar veren.

Sinsilik [i] Sinsi adamın hali, münafıklık.

Sintine [i] Geminin içinde en aşağı kısmı, ambarın altı.

Sinyal [i] İşaret.

Sipah [i] Asker, leşker, ordu.

Sipahî [i] Askere mensup, askerî. Vaktile Osmanlı devletinde bir sınıf süvari askeri.

Sipahilik [i] Süvari askerliği.

Sipariş [i] Ismarlama, bir şeyin yapılması veya gönderilmesi için emir verme, komant. Bir meblâğın tediyesini bir yere havale etme. Bir maaş sahibinin maaşından diğer bir yerdeki akrabasına tefrik ve havale eylediği miktar.

Sipehdar [i] Asker başı, sarasker, serdar, başkumandan.

Sipehdarî [s] Serdar ve saraskere mensup ve müteallik.

Sipehsalar [i] Sarasker.

Sipehsalarî [i] Saraskere mensup ve müteallik, saraskerlik.

Siper [i] Kalkan. Arkasına saklanacak şey. Yağmur, rüzgâr ve güneşe mâni olacak saçak, perde ve saire. Güneşin ziyasından gözleri muhafaza eden şapka kenarı. İstihkâmdaki askeri düşmanın mermilerinden koruyan set, harpte askerin kazıp içine girdiği çukurlar, hendek.

Siperisaika [i] Paratoner denilen alet, büyük binaların, kulelerin, silâh ve mühimmat depolarının,

üzerlerine yıldırıma karşı konulan demir çubuk.

Sipihr [i] Gök, sema, asüman, felek. [c] Tali, baht, kader.

Sipsi [i] Gemici düdüğü. Talim ıslığı.

Sir [i] İngilizlerde bir asalet unvanıdır.

Sirayet [i] Geçme, bulaşma. İntikal. taammüm, intişar.

Siret [i] Bir adamın manevî ahvali, ahlâk ve etvarı, tabiat.

Sirk [i] Eski Romalılar devrinde umumî oyunlara mahsus mahal. Atcambazhanesi.

Sirkat [i] Hırsızlık, çalma, aşırma, araklama.

Sirke [i] Yemeğe, salataya konulan ekşimiş üzüm suyu.Ekşi şey.Bit vesair böceklerin döktüğü tohum, böcek yumurtası.

Sirkek [i] Uykusuzluk, seher.

Sirkengebin [i]Bal ve sirke ile yapılmış şerbet, sirke şurubu.

Sirkinmek [f] Uykudan helecanla uyanmak.

Sirkmek [f] Ba: Silkmek.

Sirküler [i] Tamim, umumî mektup, ayni hususa dair birçok adamlara gönderilen basma mektup.

Siroko [i] Gayetsıcak esen bir rüzgâr, samyeli.

Sirto [i] Birnevi raks.

Sis [i] Yere inmiş buluttan ibaret olan rutubetli duman, pus.

Sislenmek [f] Havayı duman kaplamak. Cam, ayna, kadeh v.s. dumanlanmak.

Sisli [s] Rutubetli dumanla kaplanmış, duman ve puş içinde kalmış.

Sismoğraf [i] Zelzelenin cihet, saat ve süratini, vukuunu bildiren alet.

Sistem [i] Usul, tertip, tarik, mezhep, meslek kaide. Metot.

Sistematik [i] Usul ve nizam tahtında, metodik.

Sistire [i] Tekneye ya-

pışan hamurları kazıyıp temizlemeğe mahsus alet. Marangozların tahtayı kazıdıkları rende.

Sistit [i] Mesanenin iltihabı, bir nevi mesane hastalığı.

Sitayiş [i] Övme, medih, sena, zikricemil.

Sitem [i] Zulüm, haksızlık. Cevir, cefa. Çıkışma, tazir. Serzeniş.

Sitemdide [s] Zulüm görmüş, haksızlığa uğramış, mazlûm, mağdur.

Sitemkâr [i] Zulüm ve haksızlık eden. Cevir ve cefa eyleyen, cefakâr.

Sitil [i] Su taşımağa ve hayvanlara su vermeğe mahsus büyük bakraç. Gümüşten zencir ile asılır buhur ve kahve mangalı. Eski tarz berberlerin müşterinin başını yıkadıkları musluklu ve asılı bakır kap. Kalafatçıların zift kaynattıkları kulplu kazan.

Sitte [i] Altı.

Sitteisevr [i] Arzın nisanda Sevr burcunda bulunduğu altı günlük fırtına

Sittin [i] Altmış, elli dokuzdan bir ziyade.

Sittinsene [h] Altmış sene demek olup mübalâğa ve kesretten kinayedir.

Sivase [i] Ağzı enli bir nevi testere.

Sivil [i,s] Askerînin gayri, mülkî. Askerînin gayri kıyafet, başıbozuk kıyafeti. Tebdili kıyafet etmiş polis memuru. [s] Medenî.

Sivilce [i] Ufak çıban.

Sivirmek [f] Sivri ve keskin olmak, ucu incelip diken gibi olmak. Boy atmak, uzamak, ince uzun olmak.

Sivirtmek [i] Sivri etmek, ucunu inceltip keskin etmek.

Siviş, sıvış [i] Hazif, lâğıv, fesih.

Sivişik [s] Kayar, lüzucetli, mıncık mıncık. Yapışır, ayrılmaz, muacciz.

Sivişiklik [i] Lüzucet, kayarlık, yapışkanlık. Yapışıp ayrılmamak suretile muaccizlik.

Sivişme [i] Kayma, lüzucetlenme. Kayıp nabedit-

olma, mahıv ve zail olma. gözden kaybolma, kaçma.

Sivişmek [f] Kaymak, lüzucetlenmek. Kayıp nabedit olmak, mahıv ve zail olmak,gözden kaybolmak. kaçmak.

Sivişyılı [i] Bir kamerî devrin son senesi, otuz üç sene ve dört aydan ibaret devri kamerîde şemsî ile kamerî arasında kaybolan bir sene.

Sivri [s] Ucu ince ve keskin. İnce ve uzun, boy atmış, boylu.

Sivriakıllı [s] Hoppa, zırzop.

Sivriboylu [s] Boyu uzun ve ince olan.

Sivriburun [i] Palamut balığının en büyük ve makbul cinsi.

Sivriköşe [i] Zaviyei hâdde.

Sivrilce [i] Ba : Sivilce.

Sivrileşmek [f] Ucu ince ve keskin olmak. Boy atmak, incelip uzamak.

Sivrilik [i] Ucu ince ve keskin olmaklık. İnce ve uzun boyluluk.

Sivrilmek [f] Ba: Sivirmek. [c] Meydana çıkmak, terakki etmek. Temeyyüz etmek.

Sivriltmek [i]Sivri yapmak, ucunu inceltip keskin etmek.

Sivrisinek [i] Malarya ve sıtma mikroplarını aşılıyan maruf ve küçük sinek.

Sivritmek [f] Ba : Sivirtmek.

Siya [i.h] Küreği tersine kullanarak kayığı geriye kıça doğru yürütmek.

Siyah [s] Kara renk.

Siyahbaht [s] Bahtı kara, talii fena.

Siyahî [s] Kara adam, zenci.

Siyahlanmak [f] Kararmak, siyah olmak.

Siyahlatmak [f] Karartmak, siyah etmek.

Siyahlık [i] Karalık, kara renk. Karaltı.

Siyak [i] Sözün gelişi İfade tarzı.

Siyap [i] Esvap, giyecek şey, ruba.

Siyaset [i] Hükûmet, idarei memleket. Cezaya

müstahak olanların cezasını vermede şiddet. Ceza, mücazat, idam cezası. Hikmeti hükûmet iktızasından olan icraat. Devletler arasındaki münasebat ilmi, diplomatlık. Politika.

Siyaseten [h] Hikmeti hükûmet iktızasınca, politikaca. Diplomatça, münasebatı düveliye kaidesince.

Siyasetgâh [i] Siyaset yeri.

Siyasî [s] Hikmeti hükûmet iktızasından olan, politikaya mebni, Münasebatı düveliye kaidesine tâbi, diplomatça olan. Hükûmetler münasebatına, politikaya vâkıf, diplomat.

Siyasiyat [i] Siyasî işler, devletler beynindeki münasebetler ve alâkalara müteallik umur, diplomasi işleri.

Siyasiyun [i] Siyasiyata vâkıf olup bununla iştigal edenler, diplomatlar.

Siymek [f] Divara işemek. Kızmak, azmak.

Siyonism [i] Filistinde bir musevi devleti tesisine çalışanların mezhebi.

Siyonist [i] Siyonism taraftarı.

Siz, sız[l] Yokluk, beyan eder ve iltihak eylediği isimle beraber bir sıfat teşkil eder: Elsiz; tatsız gibi.

Siz [z] «Sen» zamirinin cem'idir : siz verdiniz, siz aldınız gibi.

Sizinki [z] Malikiyet beyan eden zamirin cem'i muhatabıdır: Sizinki daha büyüktür, cümlesinde olduğu gibi senin malin, sana ait olan manasını ifade eder.

Sizlik, sızlık [e] Selp ve fıkdanla beraber mastariyet beyan eder: Edepsizlik, parasızlık gibi.

Sıbyan [i] Sabinin cem'i. Ba: Sabi.

Sıcacık [s] Sıcakça, ılık, sevilecek ve tabiat hoşlanacak surette sıcak.

Sıcak [s] Yakmıyacak derecede kızgın, soğukluğu izale olunmuş, üşütmez, ısınmış, suhunet derecesi fazla. [i] Sıcaklık,

hararet. İçinde sıcak su ile yıkanılan yer, hammam. Sıcak yer, ısınmış yer.

Sıcakkanlı [s] Sevimli, herkesle çabuk dost olur, ünsiyetli, cazip.

Sıcaklık [i] Hararet, germi.

Sıçan [i] Maruf kemirici hayvancık, fare.

Sıçandişi [i] Çamaşır etrafına, bahusus gömlek kollarının kenarına yapılır ince ve sivri oya.

Sıçankırı [i] Sıçan tüyüne benzer at.

Sıçankulağı [i] Bir nevi çiçek.

Sıçankuyruğu [i] Bir cins yuvarlak törpü.

Siçanotu [i] Arsenik denilen zehirli madde, fareleri itlâf için kullanılan maruf zehir.

Siçanyolu [i] Yeraltı lâğımı.

Sıçılmak [f] Kendi boku ile pislenmek, murdar ve mülevves olmak, berbat olmak.

Sıçırtkan [i] Hastalıklı, ortalığı pisleyen, büyük ve küçük aptesini tutamıyan.

Sıçırtmak [f] Ba: Sıçtırmak.

Sıçmak [f] Barsakda toplanan pisliği arka yolundan çıkarmak, def itabiî etmek. Berbat, murdar ve mülevves etmek.

Sıçramak [f] Yukarıya kalkıp öteye fırlamak, zıplamak, yukarı doğru atlamak. Fışkırmak.

Sıçratmak [f] Yukarıya fırlamasını mucip olmak, yukarıya fırlatmak zıplatmak. Fışkırtmak.

Sıçrayıcı [s] Sıçrıyan yukarı fırlıyan, oynayıp hoplıyan. Fışkıran.

Sıçrayış [i] Yukarıya fırlayış, hoplayış, zıplayış, sıçrama. Fışkırma.

Sıçtırmak [f] Donuna ettirmek. [c] Çok korkutmak.

Sıdık [i] Doğruluk, gerçeklik, hakikat. Hulûs, muhalâsat, halisiyet.

Sıfat [i] Bir şahıs veya şeyin arızî hali, surat. İnsanın bir fiil ve harekette bulunmak salâhiyeti. Surat, çehre, beniz, zâhirden ve hariçten görünüş. Bir şahıs veya şeye arız olan hal ve keyfiyete delâlet eden kelime.

Sıfır [i] Yalnız olduğu zaman bir kıymeti olmadığı halde sağ tarafına yazıldığı rakamın mertebesini artıran. [0] işareti [s] Boş, hali, hiçbir şeyi olmıyan.

Sığ [i] Çok derin olmıyan.

Sığas [i] Sağırın cem'i. Bak: Sağır.

Sığamak [f] El sürmek sıvazlamak. Okşamak. Ba. Sıvamak.

Sığanmak [f] Ba. Sıvanmak.

Sığdırmak [f] İçine aldırmak, istiap ettirmek.

Sığın [i] Geyiğin iri ve benekli bir cinsi.

Sığınmak [f] Dayanmak, iltica etmek.

Sığır [i] Çift sürmede, araba çekmede kullanılan eti ve sütünden istifade edilen hayvan, öküz ve manda gibi ehlî hayvan, bakar.

Sığırcık [i] Çekirgelerle dehşetli mücadele eden serçeden büyük siyah bir kuş.

Sığırdili [i] Bir cins ot.

Sığırgözü [i] Papatyanın iri ve sarı nev'i.

Sığırlık [i] Ahmaklık, kalınkafalılık, belâhet.

Sığırtmaç [i] Sığır çobanı.

Sığışmak [f] Sıkılarak bir yere girmek, zorla istiap olunmak.

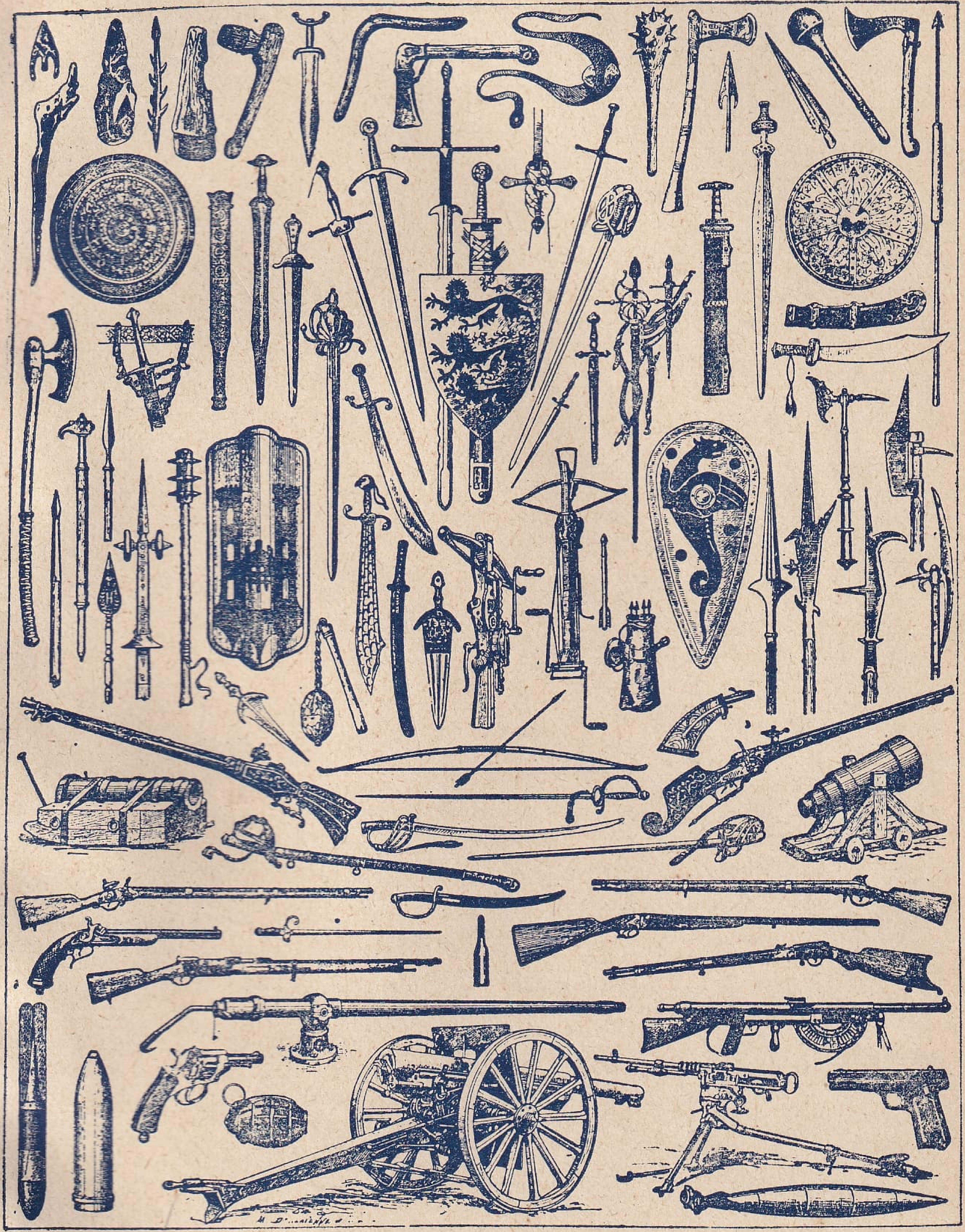
Sığıştırmak [f] Sıka sıka aldırmak, tazyik ile istiap ettirmek, sokuşturmak.

Sığlık [i] Suyu sığ olup geçit veren, kumluk.

Sığmak [f] Bir kabın içine girmek, alınmak, istiap olunmak.

Sıhhat [i] Gerçeklik, hakikate muvafık ve esaslı olma. Sağlamlık, dürüstlük, sakat ve noksan olmama. Sehiv ve hatadan ari olma, doğruluk. Bedenin illet ve hastalıktan salim, sağlam olması, sağlık, afiyet.

Sıhhî [s] Sıhhate ve

Silâh

hıfzısıhha fennine mensup ve müteallik.

Sıhhiye [i] Hertürlü sıhhat işlerine bakan daire.

Sıhrî [s] İzdivaçtan hâsıl ve mütevellit olan.

Sıhriyet [i] Evlenmeden hâsıl olan akrabalık.

Sık [s] Biribirine yakın ve bitişik. Dar. Nadir olmayan, çok vaki olan. [h] Biribirine yakın olarak. Biribirini müteakıp, arası çok açılmaksızın.

Sıkboğaz[h]Birini şaşırtıp zorla kendisinden bir şey istihsal etme. Alelâcele.

Sıkı [s] Dar, tenk, geniş olmayan. Pek, katı, sert. Aceleli, süratli mûstacel. Şiddetli, şedit.

Sıkı [i] Darlık, sıkıntı, ıstırap. Son derece müzayakanın nihayeti. Şiddet, müsaadesizlik. Ağızdan dolan ateşli silâhta barut ve kurşunun üstünden namlıya sokulup basılan bez,kâğıt v.s.

Sıkıfıkı [i] Pek bitişik, pek devamlı, yalnızca.

Sıkılamak [f] Israrl sual etmek, tazyik etmek.

Sıkılma [i] Sıkılmak fili. Ba : sıkılmak.

Sıkılmak [f] Daralmak, darlaşmak, tazyik olunmak, Muztarip olmak, sıkıntı çekmek. Utanmak, mahçup olmak. Zaruret çekmek, sıkıntıda olmak.

Sıkıntı [i] Darlık, müzayaka, zaruret. Kasavet, keder, hüzün. Istırap. Sıklet, ağırlık. Sıkılmış meyva ve suyu, sıkılmış meyva posa ve cibresi.

Sıkışmak [f] Biribirini sıkacak surette yığılmak, kalabalık ve izdiham olmak. Darlaşmak, daralmak. Mecbur ve muztar kalmak.

Sıkıştırmak [f] Zorla dar yere sokmak. Baskı altında ezip inceltmek, Zorlamak, icbar ve tazyik etmek. Usulle eline vermek.

Sıklam [s] Ba : Sırsıklam.

Sıklamak [f] Sıkılarak zorla ağlamak.Islık çalmak.

Sıklanmak [f] Sık vukubulmak, sıklaşmak, biribirini takip etmek. Sık ol-

mak, araları azlanmak, darlanmak.

Sıklaşmak [f] Biribirine yakın gelmek, araları azalmak. Biribiri arkasında ve aralıksız vukubulmak.

Sıklaştırmak [f] Yaklaştırmak, biribirine yakın getirmek, daha bitişik yapmak, Daha sık vukubuldurmak.

Sıklatmak [f] Aralarını yaklaştırmak. Seyrekliği izale etmek. Sık sık vukubuldurmak, biribiri arkasından yapmak. Aralıklarını azaltmak, deliklerini ufaltmak.

Sıklet [i]Ağırlık. Sıkıntı, ıstırap.

Sıklık [i] Islık, dudak arasından düdük gibi çıkarılan ses.

Sıklık [i] Darlık, bitişiklik. Biribiri arkasından vukubulma, teakup. [s] Pek sık olan.

Sıkma [i] Darlatma, tazyik etme. El ile sıkıştırıp suyunu alma. Kuvvet verme, pekleştirme. Zorlama, tazyik. Mustarip etme. Sıkıntı verme. Silâh boşatma.

Sıkmak [f] Darlatmak, tazyik etmek, El ile sıkıştırıp suyunu almak. Kuvvet vermek, pekleştirmek. El içine alıp sıkıştırmak. Zorlamak, tazyik etmek. Muztarip etmek, sıkıntı vermek. Silâhı ateş edip boşatmak.

Sık sık [h] Yakın yakın, biribirini müteakıp. Pek az ara ile. Sık olarak.

Sıla [i] Ulaşma, kavuşma, biribirine bitişme. Vatan ve memleketine veya evlât, ayal, akraba ve taallûkatına ulaşma, vatanını, akrabasını ziyaret etme. Vatan, memleket.

Sımah [i] Kulakdeliği.

Sımak [f] Bozmak, kırmak, kesmek, koparmak, basıp mahvetmek.

Sımızdı [i] Ahit ve peymanı bozma, vefasızlık.

Sımızmak [f] Ahit ve peymanı bozmak, tutmamak, nakzetmek.

Sımsıkı [s] Pek dar, pek ziyade sıkışmış, pek sıkı.

Sınaat [i] İnsanın muhtaç olduğu şeylerden herhangi birisini yapıp vücudegetirme, ilim ve fende tecrübe. Ustalık, meharet.

Sınaî [s] San'ate mensup ve müteallik. Tabiî ve hılkî olmayan, yapma.

Sınamak [f] Tanımak için koklamak, koklayarak tanımağa çalışmak. Denemek, tecrübe etmek.

Sınangılı [s] tecrübe olunmuş mücerrep.

Sınanmak [f] Denenmek, tecrübe olunmak.

Sınar [s] Bildik, tanıdık, bir soydan olan, hemcins.

Sıncan [i] Dikenli ve sakızlı bir cins çalı.

Sındı [i] Büyük makas, terzi makası.

Sındık [i] Bozgunluk mahalli, bir mağlûbiyetin vukubulduğu yer.

Sındırgı [i] ba : Sındık.

Sındırık [i] Bozma, galibiyet.

Sındırmak [f] Bozmak, mağlûp etmek. Batırmak.

Sıngın [s] Kırık, dökük. Perişan, perakende, dağınık. Bozgun, mağlûp.

Sınıf [i] Tabaka, derece. Takım, bölük, zümre.

Sınık [s] ba : Sıngın.

Sınır, sınor [i] Hudut, serhat, iki memleket ve devlet arasını tefrik eden hat.

Sınırdaş [s] Müşterek hududu olan, hemhudut.

Sınmak [f] Kırılmak, bozulmak. Dağılmak, perişan ve perakende olmak. Mağlûp ve münhezim olmak, bozgunluk vermek.

Sıpa [i] Bak : sehpa.

Sıpa [i] Yaşını geçmiş eşek yavrusu. Diğer bazı hayvan yavrularına da denir.

Sır [e] «Sı» ile başlıyan bazı sıfatların başına gelip mubalâğa ve tekit beyan eder : Sırsıklam gibi.

Sır [i] Çanak ve çömleğe sürülen parlak boya, vernik. Aynanın arkasına sürülen, camın ayna olmasını temin eden parlak madde. Gizli şey. Muamma. Mahrem.

Sıra [i] Dizi, saf. Tertip, nizam. Sınıf, mertebe, rütbe menzile. Yazı satırı. Ekseriya umumî yerlerde oturmak için

konulan tahta kanape, uzun rahle. Nöbet, muayyen vakit ve derece. Fırsat, münasip vakit ve hal. Siyak ve sibak. Seçmeyerek rasgele alma. Saf olarak uzanma [s] Bir saf teşkil eden, bir çırpıya dizilmiş.

Sıraca [i] Boğazda urlar çıkmasını, bedenin bazı yerlerinde yaralar açılmasını mucip olan hastalık.

Sıracalı [s] Sıraca illetine müptelâ.

Sıralamak [f] Sıraya komak, dizmek. Biribiri arkasından söylemek, arasını kesmeksizin irat etmek. Çocuk yastık ve duvarlara tutunarak yürümeğe başlamak.

Sıralanmak [f] Sıraya konmak, dizilmek, bir dizi teşkil edecek surette tertip olunmak.

Sıralatmak [f] Sıraya kodurmak, dizdirmek.

Sıralı [s] Dizilmiş, sıraya konmuş. Mürettep, muntazam. Münasip, mahallinde, yolunda.

Sırasız [i] Karmakarışık. Münasebetsiz. Nabemahal.

Sırat [i] Yol, tarik, rah.

Sıratköprüsü [i] Kütübü mukaddeseye nazaran cennetin yolunda ve cehennemin üstünde kurulmuş pek dar, geçilmesi güç bir köprü. [c] Pek sarp ve tehlikeli yol.

Sıravarî [i] Bir sıra teşkil eden, bir dizi suretinde, [h] Bir dizi teşkil edecek surette, sıra ile.

Sırbiya [i] Sırpların sakin oldukları memleket, umumî harpten sonra Balkanların en büyük devleti haline gelen Yugoslâvya kırallığı.

Sırça [i] Adi cam, şişe. Süs için kullanılan renkli camdan boncuklar. Sahte elmas. Camdan tel gibi parlıyan kıl. Mozayik denilen usulde yapılan nakışlı billûr.

Sırçacı [i] Sırça yapan ve satan, camcı, boncukçu.

Sırçalı [s] Sırça ve cam boncuklarla müzeyyen. Parlak ve kaba tüylü.

Sırdaş [s] Bir sırrı bilen iki kişinin herbiri.

Sırdaşlık [i] Biribirinin sırrına vâkıf olmaklık.

Sırf [s] Halis, safi, sade. Münhasıran. Büsbütün, kâmilen. [h] Ancak, mücerret.

Sırık [i] Kabuğu soyulmuş, yontulmuş ince uzun ağaç [c] Çirkin olacak derecede uzun boy.

Sırım [i] Kalınlığı sıyrılmış ince ve yumşak deri dilimi. Deriden yepılan kaytan.

Sırıtkan [s] Daima dişlerini gösterip sessiz ve çirkin çirkin gülen.

Sırıtkanlık [i] Dişlerini göstererek münasebetli münasebetsiz çirkin çirkin, sessiz gülen adamın hali.

Sırıtma [i] Dişlerini göstererek sessiz gülme.

Sırıtmak [f] Dudakları ayırıp dişleri göstermek, yalandan ve tatsız surette gülmek. Ölmek veya soğuktan donmak. Bir kumaşa uymaz renkte iplikle dikilen dikiş çirkin görülmek. Bir uçtan, bir taraftan ayıp ve kusuru görünmek.

Sırma [i] İnce gümüş tel ve bunun altın yaldızlısı. [c] Sarı güzel saç.

Sırmakeş [i] Sırma işleyen, gümüşten sırma çeken.

Sırmalı [s] Sırma ile işlenmiş, sırma işlemeli.

Sırnaşık [s] Muacciz, taciz ve rahatsız eden, sıvışık.

Sırnaşmak [f] Taciz etmek, rahats.z etmek, rahat bırakmamak.

Sırp [i] Sava nehrinin iki tarafında ve Adrıyatik sahilinden Tunanın ötesine kadar münteşir ıslav akvamından bir kavm.

Sırplı [i,s] Sırp kavmi efradından veya Sırbiya ahalisinden olan adam.

Sırren [s] Gizlice, mahremane.

Sırrolmak [f] Ortadan kaybolmak. Gizlenmek.

Sırsalamak [f] Sallamak.

Sırsıklam [s] Pek ıslak, su içinde.

Sırt [i] Arkanın belden yukarı ciheti, eğin. Hayva-

nın kılıçlama olan arkasının en yukarısı. Hayvanın arka postundan çıkan kürk. Dağın tepesinden eteğine kadar olan mail sathı, yamaç üstü.

Sırtar [i] Omuzları kalın derili bir cins keler.

Sırtarbalığı [i] Göl izmaridi.

Sırtarmak [f] Sırtını dayamakla kuvvetine güvenmek, arka peyda etmek, cesaret göstermek. Kabarmak, bulutlar ufukta bir sırt teşkil edecek surette sıralanmak.

Sırtlamak [f] Arkasına almak, sırtına yüklenmek. Sırtını dayamak. Arka vermek, dayanmak.

Sırtlan [i] Yeleli kurdun büyük nev'i, mezarlardan ölüleri çıkarıp yiyen yırtıcı hayvan.

Sıska [s] Karnına su dolmuş, istiska illetine tutulmuş. Kemik hastalığına duçar olup zayıf ve kuru kalan çocuk [c] Pek zayıf, pek arık.

Sıskalık[i] İstiska illeti, kemik hastalığı. Zayıflık, arıklık, lağarlık.

Sıtma [i] İptida üşümek ve titremek başlayarak sonra ateş ve sıcaklık getiren maruf hastalık,nöbet, humma, malarya.

Sıtmalanmak [f] Sıtmaya tutulmak, sıtması olmak.

Sıtmalı [s] Sıtmaya tutulmuş, hummaya duçar. Sıtması olan yer.

Sıva [i] Duvara sürülüp taşların veya bağdadinin üzerinde bir tabaka teşkil eden harç.

Sıvacı [i] Binalara sıva süren işçi.

Sıvacılık [i] Sıva sürmek san'ati.

Sıvalamak [f.] Sıva sürmek.

Sıvalı [s] Sıva sürülmüş, Sıvası olan.

Sıvama [i] Sıvamak fili. Ba : Sıvamak. [s] Kaplanmış, kaplama surette sürülmüş. Pek sık takılmış. Zemini pek az görünecek surette takılmış. Bir düziye hiç aralık kalmamak üzre, bol bol kaplama.

Sıvamak [i] Sıva sürmek, sıva ile kaplamak. Bulaştırmak. Her tarafını kaplamak.

Sıvanmak [f] Sıva sürülmek sıva ile kaplanmak.

Sıvaşmak [f] Bulaşmak sıva gibi üstüne sürülmek. Lüzucetlenip mınık mınık olmak.

Sıvaştırmak [f] Bulaştırmak, sıva gibi üstüne sürdürmek. Lüzuçetli mınık mınık etmek.

Sıvazlamak [i] El ile sürmek, meshetmek. Okşamak.

Sıvık [s] Cıvık, suluca, bulaşan, bulaşık.

Sıvırya [m] Mütemadiyen, biribiri ardından, ara vermiyerek.

Sıvış [s] Ba: Sıvık.

Sıvışık [s] Yapışkan, mınık mınık yapışan. [c] yapışıp ayrılmaz, rahat bırakmaz, muacciz, sırnaşık

Sıvışıklık [i] Yapışkanlık, mıcık mıcık yapışan ve bulaşan çamur vesairenin hal ve keyfiyeti. [c] Sakız gibi yapışıp ayrılmazlık, muaccizlik.

Sıvışmak [f] Ba: sıvaşmak.

Sıyanet [i] Koruma, hıfız, muhafaza, vikaye, himaye.

Sıyırmak [f] Şiddetle dokunup sürtünerek bir şeyin yüzünü soymak, alıp götürmek. Üstünden sıkı silerek veya kazıyarak almak, sert silmek. Çekerek çıkarmak.

Sıyırtmak [f] Şiddetle dokunarak ve sıkı sürterek bir şeyin yüzünü aldırmak. Hareket halinde olan bir şey bir cisme sürtünerek geçmek.

Sıyrık [i] Deri veya kabuğun sıyrılmış, tırmalanmış yeri [s] Ar ve hicabı olmayan, perdesi sıyrılmış.

Sıyrılmak [f] Bir şey bir yere veya diğer bir şeye şiddetle sürtülerek soyulmak, derisi kabuğu, boyası v.s.si ayrılıp çıkmak. [c] Usulle ve sürünür gibi çekilip savuşmak, işin içinden çekilmek.

Sıyrıntı [i] Parmakla

sıyrılmış veya sıyrılabilir kap bulaşığı.

Sızdırmak [f] Mesamatından ter gibi azar azar akıtmak, damlatmak, tereşşuh ettirmek. Birinden para çekmek. Sarhoş edip uyutmak, sızıp yatacak surette sarhoş etmek.

Sızı [i] İnce işleyen ağrı, sinir ağrısı. Istırap.

Sızılı [s] İnce ince ağrılı, sinir ve oynak yerlerinde ağrı ve veca olan, romatizmalı.

Sızıltı [i] Ağlaşma, şikâyet, tazallüm, teşekki, iştikâ. Hoşnutsuzluk.

Sızıntı [i] Bir kaptan veya taşlar arasından damla damla sızıp akan mayi.

Sızırmak [f] Ba: Sızdırmak.

Sızlamak [f] İnce ince ağrımak, derinden veca vermek, sancımak.

Sızlanma [i] Ağlaşma, şikâyet, tazallüm.

Sızlanmak [f] Ağlaşmak, teşekki, tazallüm etmek.

Sızlatmak [f] Ağrıtmak, acıtmak, incitmek.

Sızmak [f] Ter gibi damla damla çıkmak, tereşşuh etmek. Sarhoş uyuyup yığılarak kalmak.

Smokin [i] Nim resmî ziyafetlerde geyilen önü açık siyah elbise.

Snobism [i] İştihar eden her şeye karşı sahte ve budalaca hayret.

Soba [i] İçinde odun, madenkömürü yakılarak odaları ısıtan ve boruları vasıtasile dumanı dışarı salverilen saç, dökme demir veya çiniden ocak. Kışın soğuğa dayanamıyan ağaç, çiçek ve nebatları saksı ile koydukları ve içinde ateş yaktıkları mahfuz yer ki buralarda mevsimsiz olarak meyva ve çiçek yetiştirilir.

Sobacı [i] Soba yapan, satan, tamir eden ve kuran adam.

Sobalı [s] Sobası olan, soba ile ısıtılan.

Soda [i] Çamaşırda, sabun yapmakta v.s. dekullanılan maruf madde.

Sodacı [i] Soda yapan ve satan adam.

Sodalı [s] İçinde soda bulunan.

Sodyom [i] Sodanın esası olan basit bir cisim.

Sof [i] Yün, yapağı. Yünden mamul mensucat cinsi. Alpak dahi denilen ince, parlak yün kumaş.

Sofa [i] Evin ortasında olup odaların kapıları oraya açılan müşterek mahal, divanhane. Kapı, çeşme ve saire yanında oturmağa mahsus taştan set. Odalara, salonlara konulan müteharrik sedir, bir nevi kanepe.

Sofalı [s] Sofası olan.

Sofi [s] Tasavvufa mensup, tasavvuf ilmile meşgul.

Sofilik [i] Dindarlık, zahitlit, müttakilik.

Sofra [i] Üzerinde yemek yenen masa. Yolculukta kullanılan ve üstüne ekmek ve yemek konup etrafına oturularak taam edilen meşin v. s.den müdevver yaygı. [c] Yemek, taam.

Sofra [i] Makaat, kıç.

Sofracı [i] Büyük konaklarda, dairelerde, cemiyetlerde sofrayı kurmak, tanzim etmek, kaldırmak, yemek dağıtmak v. s. ile mükellef hizmetkâr, metrdotel.

Sofracılık [i] Sofra hizmetlerini gören hizmetçinin vazife ve san'ati.

Softa [i] Vaktile medreselerde oturan ve başına sarık sarıp camide ders okuyan talebe, molla.

Softalık [i] Medresenişin sarıklı talebelik, mollalık.

Sofu [s] Dindar, müttaki, zahit.

Sofuluk [i] Dindarlık, zahitlik.

Soğan [i] Maruf yakıcı sebze. Lâle ve sümbül gibi çiçeklerin kökü.

Soğancı [i] Soğan satan ve yetiştiren adam.

Soğancık [i] Küçük taneli soğan, arpacıksoğanı.

Soğanlı [s] Soğanla yapılmış, soğanı çok.

Soğuk [s] Sıcak olmayan, harareti olmayan, barit, üşümeyi mucip olan. Tabiatın hoşlanmadığı, tab'a hoşgelmeyen, sevimsiz, barit. Antipatik [i] Bürudet, soğukluk, sıcaklığın aksi. Üşümekten gelen hastalık.

Soğukalgınlığı [i] Nezle, soğuklamaktan mütevellit hastalık.

Soğukbez [i] Bir cins sık keten bezi.

Soğukça [s] Az soğuk, hayli soğuk.

Soğukkanlı [s] Sevimsiz, kanısoğuk, cazibesiz. Telâşsız, müteeni, teeni ile hareket eden.

Soğukkanlılık [i] Sevimsizlik, cazibesizlik, Telâşsızlık, müteennilik.

Soğuklama [i] Soğuk alma, üşüyüp hastalanma.

Soğuklamak [f] Soğuk almak, üşüyüp hasta olmak.

Soğukluk [i] Hararetsizlik, bürudet. Muhabbetsizlik, barit muamele. Yemeğin sonunda serinlik vermeğe mahsus yenen şeyler. Hamamın pek sıcak olmayan aralık yeri.

Soğum [i] Doyma, göztokluğu, kanaat.

Soğumak [f] Soğuk olmak, harareti kaybetmek, sıcaklığı gitmek. Üşümekten hastalanmak, soğuk almak. Muhabbete halel gelmek, ara açılmak, uzun zaman bırakmakla unutmak, gönülden çıkarmak, artık arzu ve meyletmemek.

Soğumsuz [s] Doymaz, gözüaç, kanaatsiz, tamahkâr.

Soğumsuzluk [i] Doymazlık, açgözlülük, kanaatsizlik, tamahkârlık.

Soğuşmak [f] Su yere nüfuz edip toprak tavlanmak.

Soğutmak [f] Hararetini giderip soğuk yapmak, tebrit etmek. Muhabbet ve münasebete halel getirmek, iki kişi arasını açmak.

Soğutulmak [f] Soğuk edilmek, tebrit olunmak.

Araları açılmak, muhabbet ve münasebete halel getirilmek.

Sohbet [i] Arkadaşlık, hemdemlik, ihtilât. Konuşma, görüşüp lâkırdı etme, birlikte oturup söyleşme, muhabbet.

Sokak [i] Şehir ve kasabalarda evler arasındaki yol.

Sokma [i] Sokmak fili. Ba: Sokmak.

Sokmak [f] Girdirmek, içeriye komak, ithal etmek. Batırmak, saplamak. Arı, akrep ve saire ısırmak, iğnesini batırmak, sançmak [e] Zarar vermek, aldatmak, iğfal etmek. İncitmek, rencide etmek.

Sokman [i] Bir cins uzun türkmen çizmesi.

Sokra [i] İki tahta veya direğin başbaşa birleşmesinden hâsıl olan ek yeri.

Sokturmak [f] Girdirmek, ithal ettirmek, batırtmak.

Sokulgan [s] Heryere sokulur, heryere girer, herkesle çabuk dost ve ahbap olur, munis.

Sokulma [i] Sokulmak fili. Ba: Sokulmak.

Sokulmak [f] Araya girmek, zorla girercesine dühul ve hulûl etmek.

Sokum [i] Kuyruksokumu, kıçkemiği. Sokma.

Sokur [i] İnlere sokulan dağsıçanı, körsıçan. [s] Kör, görmez, batmış, kapanmış. Bir gözlü.

Sokurluk [i] Körlük, görmezlik. Bir gözlülük.

Sokuş [i] Ba: Sokma.

Sokuşmak [f] Usulle araya girmek, dar bir yere sokulup yerleşmek.

Sokuşturmak [f] Usulla sokmak, dar bir yere tıkıştırmak. Gizlice vermek.

Sol [i] İnsan ve cisimlere nisbetle iki tarafın biri, sağ tarafın mukabili. [s] Sol tarafa düşen, sol cihette bulunan. Musikide beşinci nota.

Solak [s] Sol elini kul-

lanan, sol elile iş gören.

Soldurmak [f] Solmasını mucip olmak, rengini ve taravetini gidermek.

Solma [i] Solmak fili. Ba: Solmak.

Solmak [f] Rengini ve parlaklığını kaybetmek, renk atmak, sölpümek, sararıp pejmürde olmak.

Solo i] Tek bir kimse tarafından söylenen veya çalınan musiki parçası.

Solucan [i] Toprağın içine sokulan ayaksız kurt envaı. Barsakların içinde yaşıyan bir cins uzun kurt.

Soluğan [s] Cüz'î bir hareketle nefesi darlaşan, nefesdarlığına duçar bulunan. [i] Bir nevi nefesdarlığı illeti.

Soluk [s] Rengini atmış, taraveti kaçmış, pejmürde.

Soluk [i] Nefes, teneffüs.

Soluklanmak [f] Geniş ve rahat nefes almak, rahatlanmak.

Solumak [f] Dar dar ve sıkıntı ile nefes almak.

Solutmak [f] Zahmetle, sık sık nefes aldırmak,

Sölüsyon [i] Mahlûl. Erime.

Som [i] Bıçak v. s. sapı yapılan balık dişi. [s] Yekpare, bütün ve içi dolu, Kof veya kaplama olmayan.

Soma [s] Boş, beyhude. Yekûn, mecmu, miktar. Hamule.

Somak [i] Yaprağı boyacılıkta ve tabaklıkta kullanılır, ekşi olan meyvası yemeklere konulur küçük bir cins ağaç.

Somaki [i] Renkli mermer. [s] Alaca, birkaç rengi olan.

Somat [i] Sıra ile konmuş yemek sofrası. Ziyafet.

Somnambül [i] Sairifilmenam, uykusu içinde kalkıp gezinen ve bazı işler yapan.

Somun [i] Yuvarlak ekmek. Yumru şey, deve ayağı gibi şiş ve yumşak şey. Ucu vidalı çivinin ucuna geçirilmeğe mahsus dört veya daha ziyade köşeli demir pul.

Somurdanmak [f] Homurdanmak, söylenmek, mırıldanmak.

Somurmak [f] Yüzünü buruşturup dargın durmak.

Somurtmak [f] Dudaklarını uzatıp yüzünü buruşturarak durmak, surat asmak.

Somye [i] Yaylı karyola minderi. Minder yerine karyolaya konulan demir telden yatak altı.

Son [i] En gerideki, uç, gayet, nihayet, âhır, encam, akıbet, payan, hitam, hateme. Döl eşi, meşime. [s] En sonraki, âhır, Sonraki, muahhar.

Sonat [i] Üç veya dört muhtelif parçadan mürekkep muzıka parçası.

Sonda [i] Bir şeyin içine sokmak ve daldırmak ile muayeneye mahsus alet.

Sondaj [i] Suyun derinliğini ölçme, iskandil.

Sondurmak [f] İleri sürmek, uzatmak.

Songur [i[Akdoğan denilen yırtıcı kuş.

Sonmak [f] Parlaklığı, cilâsı zail olmak, sonuk olmak, buzlanmak.

Sonra [z] Badehu, muahharen, sonunda.

Sonradan [z]Bir zaman sonra, muahharen.

Sonraki [s] Muahhar, âhır, sonradan gelen, sonra vaki olan.

Sonrası [h] Alt tarafi, ilerisi.

Sonraya [h] Gelecek vakte, ileriye.

Sonsuz [s] Nihayeti olmayan, bitmez tükenmez, ebedî, müebbet. Neticesiz.

Sonsuzluk [i] Nihayetsizlik, bitmemezlik, tükenmezlik, ebediyet.

Sontraş [i] Hayvanların tırnaklarını kesmeğe mahsus nalbant aleti.

Sonuk [s] Solmuş, cilâsı zail olmuş, cilâsız, fersiz, buzlu, donuk.

Sonukluk [i] Cilâsızlık, donukluk, fersizlik.

Sop [i] (Soysop tabirinde kullanılır) Hısım ve akraba, taallûkat.

Sopa [i] Kalın değnek. Kumaş v. s. de enli yol ve çubuk. Dayak, kötek.

Sopalı [s] Elinde sopası olan, sopa ile müsellâh. Geniş yollu kumaş.

Sorak [i] Sormakla öğrenilen şey, haber, malûmat, tahkikat.

Sordurmak [f] Sual ettirmek, birisi vasıtasile sormak.

Sorgu [i] Sual, sorma, soruş, istiçvap.

Sorguç [i] Başa takılan tuğ, çelenk. Bazı kuşların başındaki tüyden tepelik.

Sorguçlu [s] Başı tuğlu, çelenkli, tepeli kuş.

Sorgun [i] Söğüt ağacının bir nev'i,mısırkavağı .

Sormak [f] Sual etmek, istilâm, etmek.

Sorti [i] Ucuna lâmba takılmak için anatelden ayrılan elektrik çıkması.

Soruk [i] Sual, istfiham, istilâm, sorma.

Sorukgünü [i] Mahşer günü, ruzu mahşer.

Sorulmak [f] Sual olunmak. Mes'ul olmak, mes'ul tutulmak. Sual vaki olmak, sual irat olunmak.

Sorumak [f] Dudaklarını uzatıp kuvvetle çekerek emmek, emerek içmek.

Soruş [i] Sorma, sual, istifsar.

Soruşmak [f] Biribirine sormak, birbirine sual etmek.

Soruşturmak [f] Her tarafa sual edip teftiş ve tahkik etmek, istifsar ve tafahhus etmek.

Sorutkan [s] Surat eden, yüz ekşiten, abus, yüzügülmez, münasebetsiz, mütekebbir.

Sorutmak [f] Dudaklarını sarkıtıp yüzünü buruşturarak abus durmak, yüz ekşitmek.

Sosiyal [i] İçtimaî, cemiyeti beşeriyeye mensup.

Sosiyalism [i] Karl Marksın tesis eylediği iştirakiyon mesleki, sosiyalistlik.

Sosiyalist [i] İştirakiyon meslekine mensup olan adam.

Sosiyete [i] Cemiyet. Cemaat, şirket. Aileler arasında toplaşma, içtima. Şirket.

Sosiyoloji [i] İçtimaî mebahise dair olan ilim, içtimaiyat.

Sosiyolok [i] İçtimaiyat ile iştigal eden âlim.

Sovuk [i] Ba : Soğuk.

Sovyet [i] Rusyada amele, köylü ve asker murahhaslarından mürekkep meclis. Ve bu meclis tarafından idare edilen rus cümhuriyeti.

Soy [i] Irk, nesep. Ecdat, sülâle. Zürriyet, evlât ve ahfat. Cins, nevi, türlü. Akraba ve taallûkat, hısım, akraba [s] Asil, necip.

Soydurmak [f] Esvabı çıkartmak, çıplak ettirmek. Derisini veya kabuğunu çıkartmak. Mal ve eşyasını çaldırmak.

Soyga [i] Bir nevi ala - karga.

Soygun [i] Soyma, soyulma, selp, gasp. [s] Soyunmuş, çıplak. Bir düğün v.s. cemiyette hizmet etmek için ağır esvabını çıkarıp hafif kıyafete girmiş hizmetçi kadın.

Soyguncu [i] Soyan, selp ve gaspeden, yolda gelen gecenin mal ve eşyasını alan hırsız.

Soygunluk [i] Soyulma, selp ve gaspa uğrama, mal ve eşyası alınıp çıplak kalma. Düğünde hizmet etmek üzre soyunup mahsus kıyafete girme.

Soylu [s] İyi soydan, asil, necip, asılzade.

Soymak [f] Esvabını çıkarmak, çıplak etmek. Kabuğunu, zarını çıkarmak, ayıklamak. Derisini çıkarmak, yüzmek. Esvap ve eşyasını ve üstünde ne var ise almak. Selp ve gaspetmek.

Soymantı [i] Hiyar gibi kabuğu soyulup yenen şeyler. Hiyar ve meyva gibi şeylerin kabukları.

Soymuk [i] Çam ağacının yenen iç kabuğu.

Soysuz [s] Nesil ve nesebi bozuk olan, kötü soydan bulunan, cibilliyetsiz.

Soysuzluk [i] Asalet ve necabetsizlik, cibilliyetsizlik.

Soytarı [i] Halkı eğlen-

dirmek için türlü kıyafet - lere girıp maskaralıklar yapan adam.

Soytarılık [i] Garip kıyafetlere girip şaklabanlıklar yapmak san'ati, maskaralık.

Soyucu [i] Yolcuların üstünde bulduğunu soyan, harami, hırsız, yolkesen.

Soyulmak [f] Soyguna uğramak. ve eşyası çalınmak. Kabuğu veya derisi çıkarılmak.

Soyunmak [f] Kendi esvabını çıkarmak. Çamaşır degiştirmek. Bir hizmete mahsus kıyafete girmek.

Soyuntu [i] Soyulup atılan şey, kabuk.

Söbü [s] Boru şeklinde, uzunca, mustatil, yassı veya yuvarlak olmayıp üstüvanî olan.

Söğüş [i] Sade suda pişmiş et, suda kaynatılıp kuru olarak yenilen et, kuru haşlama.

Söğüt [i] Sulak yerlerde yetişen uzun ve yap raklı maruf ağaç.

Sökmek [f] Bir şeyi kökünden veya sokulmuş olduğu yerden çekip çıkarmak. Dikilmiş veya mıhlanmış yahut yapışmış bir şeyi ayırmak. Sık veya sert ve mürura mâni bir şeyi ya - rıp geçmek. Ham toprağı işlemek, açmak. Zor bir ibareyi okuyabilmek. İnkıbazı defedip amel ettirmek, sürdürmek.Bir hayli zaman bekledikten sonra zuhur edivermek. Çok gelmek, boşanmak. Tanyeri ağarmak, şafak açılmak.

Sökük [i] Dikişi sökülmüş veya örmesi bozulmuş.

Sökülme [i] Sökülmek fili. Ba : Sökülmek.

Sökülmek [f] Kökünden veya saklanmış olduğu yerden çıkarılmak, koparmak. Dikiş veya yapışma ayrıl - mak. Yarılmak, içinden geçilmek, Ham toprak iş - lenmek. Okunmak, hallolunmak.

Sökün [i] Birdenbire zuhur, çıkıverme.

Söküntü [i] Sökülmüş, dikişi çözülmüş şey. Kes - retle zuhur, birdenbire çı - kıverme.

Sıhhiye

Söküotu [i] Tavşancıl otu.

Söktürmek [f] Bir şeyi kökünden veya sokulmuş olduğu yerden çıkartmak. Dikilmiş veya yapışmış bir şeyi çektirip ayırtmak. Yardırmak, içinden geçirmek. Ham toprağı işletmek, açtırmak. İbareyi okutmak, hallettirmek. Defi tabiî hâsıl etmek, amel getirmek.

Sölgü [s] Gevşek, sarkık, soluk, pejmürde, buruşuk.

Sölpük [s] Gevşek, sarkık.

Sölpümek [f] Gevşemek, sarkmak.

Söndürmek [f] Yanan bir şeyin yanmasına nihayet vermek, itfa etmek.

Sönme [i] Sönmek fili. Ba : Sönmek

Sönmek [f] Yanmakta olan şey artık yanmamak, itfa olunmak. [c] Durmak, kespi sükûn etmek.

Sönük [s] Sönmüş, muntafi. Parlak olmayan, parlamayan veya az parlayan. [c] Şanlı ve şöhretli olmayan, şansız.

Sönüklük [i] Sönmüşlük, parlamamaklık, parlak olmamaklık. [c] Şansızlık, şöhretsizlik.

Sövdürmek [f] Sep ve şetmettirmek, küfrettirmek.

Sövmek [f] Sep ve şetim, düşnam etmek, küfretmek.

Sövülmek [f] Sep ve şetmolunmak, küfrolunmak

Sövüş [i] Şetim, sep, düşnam.

Sövüşme [i] Biribirine sep ve şetmetme, küfretme.

Sövüşmek [f] Biribirine sep ve şetmetmek, küfretmek.

Sövüştürme [i] Biribirine sep ve şetmettirme, sep ve şetmedişmelerine müsaadeetme.

Sövüştürmek [f] Sep ve şetmettirmek, sövüşmelerine müsaade etmek.

Söyleme [i] Söylemek fili. Ba: Söylemek.

Söylemek [f] Söz, lâkırdı etmek. Demek, anlatmak, haber vermek, ifade ve beyan etmek. İhtar ve tenbih etmek. Haber vermek, gammazlık etmek.

Söylenilmek [f] Denilmek, tekellüm ve telâffuz olunmak.

Söylenmek [f] Kendikendine söylemek. Mırıldanmak, homurdanmak, kendikendine söylenerek şikâyet etmek. Denilmek, ifade ve beyan olunmak. Nakil ve rivayet olunmak.

Söyleşmek [f] Müzakere etmek, bir iş hakkında konuşmak, mükâleme ve muhavere etmek.

Söyleyiş [i] Söyleme, tekellüm, ifade. Söylemek t rz ve üslûbu.

Söz [i] Lâfız, kelime. Kelâm, kavil, lâkırdı. Haber, havadis, şayıa. Vaıt, taahhüt. Uyuşma, mukavele, muvafakat, karar. Bahis. Dedikodu, kılükal, güftügû. Hüküm, nüfuz.

Sözbaşı [i] Fasıl ve bap iptidası, fıkra başı.

Sözbirliği [h] İttifak, itilâf, antant.

Sözde [h] Sanki, gûya.

Sözebesi [s] Lâkırdı uydurmağa muktedir adam.

Sözehli [s] Güzel söz söylemeğe muktedir, miri - kelâm.

Sözeri [s] Baş, reis, söz ve nüfuz sahibi.

Sözgelişi [h] Meselâ, faraza.

Sözgötürmek [f] İtiraza şayan, kabili tariz olmak.

Sözgötürmez [s] Buna diyecek yok, bu böyledir, itiraz kabul etmez.

Sözkaldırmak [f] İtiraza, serzenişe, lâtifeye tahammül edip kızmamak.

Sözkaldırmaz [f] Söze tehammül etmez.

Sözkesimi [i] İzdivaç kararı verilme, nişanlanma.

Sözkesmek [f] Karar vermek, sözleşmek. Lâkırdı etmek, müzakere edip karar vermek, ahitleşmek. izdivaç için karar vermek. Söz etmek, muaraza eylemek, biribirine ağır ve sert söz söylemek.

Sözlü [s] Söz etmiş, evvelden ittifak etmiş veya talimat almış.

Söztutmak [f] İnkiyat, itaat etmek.

Sözümona [h] Biri hak-

kında ağır veya edebe mugayir bir şey söylendiği vakit teeddüben muhataba karşı irat olunur.

Sözümyabana [h] Fena ve edebe mugayir bir söz sarfedildiği zaman muhataba söylenen kelâm.

Sözvermek [f] Vaıt ve taahhüt etmek.

Spekülâsyon [i] Muamelecilik, ihtikâr.

Spekülâtör [i] Muameleci, muhtekir.

Spor [i] Terbiyei bedeniye, futbol, meç talimi, yüzmek, kürek çekmek, türlü cimnastik oyunları gibı bedeni kuvvetlendiren hareketler.

Sporcu [i] Spor yapan, sporu itiyat eden.

Sportmen [i] Sporcu.

Stadya [i] Mesafe tayin aleti.

Stadyom [i] Spora mahsus mahal, spor meydanı.

Staj [r] Bir işe yeni başlıyanların namzetlerin geçirmeğe mecbur oldukları tecrübe devri.

Stajier [i] Stajını yapmakta olan.

Step [i] Bozkır.

Strikinin [i] Kargabüken denilen müessir zehir.

Su [i] İnsan ve hayvanların içmek, nebatatın neşvünema bulmak için muhtaç oldukları maruf mayi. Çay, ırmak, dere, deniz, göl. Meyva ve sairenin sıkılmasından çıkan mayi, usare. Bazı nebatlardan imbikte çekilerek çıkarılan kokulu mayi. Yemeğin mayi kısmı. Demirden alât ve edevata ateşte kızdırılıp suya sokularak verilen tav. Parlaklık, cevher, fer. Çağ, vakit, hengâm, esna.

Su [i] Kötülük, fenalık. Mazarrat, mefsedet manalarına olup herhangi bir kelimenin başına geldiği zaman o kelimeye fenalık ve kötülük manaları verir. Suifikir, suiharaket gibi.

Sual [i] Sorma, istifsar, istilâm, sorgu. Sorulan şey, istifham olunan madde. Dilenme, dilencilik.

Sualtı [i] Tahtelbahir.

Suaygırı [i] Gergedan denilen ve suda yaşıyan vahşi hayvan.

Subaşı [i] Suyun çıktığı yer, memba. Çeşme yanı, dere kenarı, herhangi bir suyun civarı. Suyun kıt bulunduğu yerlerde suyun taksimine nezaret eden adam. Çiftlik kâhyası. Şahna.

Suböreği [i] Yufka suda haşlanarak yapılan lezzetli börek.

Subra [i] Terin elbiseyi lekelememesi için koltuk altına dikilen ince lâstik.

Subye [i] Pantolon paçalarını düzgün tutmak için uçları paçanın iki tarafına merbut olarak ayağın altından geçirilen meşin veya kumaştan parça.

Sucu [i] Su satan adam.

Sucuk [i] Kuru barsak içine doldurulup kurutulan et kıyması. Ceviz, badem içi gibi şeyleri bir ipliğe dizdikten sonra nışasta ile koyulaştırılmış kaynar üzüm şırasına veya şekere batırarak yapılan tatlı.

Suç [i] Kabahat, hata. Cürüm, cinayet, cünha. Günah.

Suçlu [s] Kabahatli, müttehim. Günahkâr.

Suçsuz [s] Kabahatsiz, bigünah, masum.

Suçsuzluk [i] Kabahatsizlik, bigünahlık, masumluk.

Sudan [s] Ehemmiyetsiz, boş.

Sudan [i] Mısır ile Habeşistan arasında geniş bir memleket.

Sudanlı [i] Sudan memleketi ahalisinden olan.

Sudolabı [i] Bostan kuyusundan suyu çıkaran dolap.

Sudur [i] Sadrın cem'i Ba: sadır. [i] Zuhur, hudus, hâsıl olma, vukuagelme, çıkma.

Suflör [i] Tiyatro sahnesinde bir çukurda durarak oyunculara rollerini yavaş sesle söyliyen adam.

Suflörlük [s] Suflör san'ati. Birine söyleyeceği sözü yavaşça fısıldamak.

Suiahlâk [s] Ahlâk fenalığı, kötü huy.

Suihareket [s] Hareket kötülüğü, fena hareket.

Suikast [i] Fena kast ve niyet. Öldürmeğe kastetme, öldürme, komplo.

Suiistimal [s] Vazife -

sini fenalığa sarfetme, yolsuz kullanma.

Suimuamele [i] Fena muamele, hareket.

Suiniyet [s] Niyet kötülüğü, kötü niyet.

Suizan [s] Zan kötülüğü, herkese fena zanda bulunan.

Sukabağı [i] İçi boş olup su kabı gibi kullanılan kabak cinsi.

Sukbe [ı] Delik.

Sukerevizi [i] Bir cins ot.

Sukesimi [i] Geminin tam yük aldığı zaman suya batan alt kısmı ve bunun hizası.

Sukuşu [i] Suda yaşar kuş cinsi ördek.

Sukut [i] Düşme, aşağı inme, nüzul. Sarkma, beden dahilindeki azadan birinin tabiî yerinden aşağıya kayması. Mevkii iktidardan düşme. Çocuğun tamam olamadan veya ölü olarak düşmesi. Dökülme.

Sulak [s] Suyu çok, batak. Kuşlar için su konulan küçük kap.

Sulama [i] Su verme, iska ve irva. Sulamak fili.

Sulamak [f] Su vermek, iska ve irva etmek. Nakten ve peşin vermek. Sulandırmak. Su peyda ettirmek, yaş ve nemli, yahut çok sulu etmek. Su serpmek.

Sulandırmak [f] Bak: Sulatmak.

Sulanma [i] Sulanmak fili. Ba: Sulanmak.

Sulanmak [f] Su peyda etmek, çok sulu veya yaş ve nemli olmak. [c] İmrenmek. Taaşşuk etmek.

Sulatmak [f] Su döktürmek, su serptirmek, ıslattırmak. Su verdirmek, iska ve irva ettirmek. Nakten ve peşin verdirmek.

Sulbiyet [i] Katılık, sertlik. Sulp cisimlerin hal ve keyfiyeti. Hissizlik, hissiyatı ruhiyeden behresizlik, cismanî ve hissiz olmaklık.

Sulfato [i] Sıtmaya ve nöbete karşı kulanılan kaşe, kinin.

Sulh [i] Barış, barışık, barışma. Rahatlık, asayiş. Uyuşma, uzlaşma, iki tarafın rızasile kavgaya nihayet verme.

Sulhen [h] Harpsiz veya muhakemesiz, uzlaşarak, uyuşarak, sulh tarikile.

Sulhetmek [f] Barışmak, uzlasmak. Harbi terk ile asayişi iade etmek.

Sulhî [s] Barışa mensup ve müteallik, sulh ve asayişe ait.

Sulhname [i] İki taraf arasında takarrür eden sulhun şartlarını havi vesika, barış ahitnamesi.

Sulp [i] Omurga kemiklerinin merbut bulundukları zencir gibi kemik, amudufıkari, eğin. Zürriyet, sülâle.

Sulp [s] Katı, sert. Gaz ve mayi halinde olmayan. [c] Hissiyatı donuk, teessürsüz, ahvali ruhiyeden bibehre, pek cismanî olan.

Sultan [i] Hükümdar, melik, padişah. Padişahın kız evlâdı, prenses,prenslik.

Sultanlık [i] Padişahlık, hükümdarlık.

Sultanî [s] Padişaha mensup ve müteallik. Eskiden liselere verilen isim.

Sulu [s] Suyu olan, içinde su bulunan, suyu lüzumundan çok olan. Su ile yapılmış, yalnız su ile hazırlanmış. [c] Yangaz, yapışkan.

Suluca [s] İçinde suyu az olan, az sulu, koyu ile sulu arası.

Suluk [i] Küçük çocukların başında çıkan bir cins çıban. Kuş tepeliği.

Suma [i] Ba : Soma.

Sumen [i] Üzrinde yazı yazmağa mahsus olup masanın üstüne konulan köşeleri meşinli, üzerine sünger kâğidi gçirilmiş mukavva.

Sundurma [i] Önü açık çatı altı, hayvanların barınmasına,alât, edevat vesaire komağa mahsus üstü örtülü ve önü açık mahal.

Sundurmak [f] Ba : sondurmak.

Sun'i [s] Yapma, uydurma, sahte, tabiî ve hılkî olmayan.

Sunmak [f] Vermek, uzatmak, takdim etmek, arzetmek.

Suntur [i] Kiriş yerine tel ile çalınır kanun. [c] Gürültü, patırdı, şaşaa, debdebe.

Sunturlu [s] Gürültülü patırdılı, müşaşa, müdebdep.

Sunu [i] Yapış, iş, kâr, amel, eser.

Supap [i] Bir tulumba veya sair bir aletin içine giren su veya buharı tekrar dışarı kaçırmamağa mahsus içeriye doğru açılır kapak. Seddade.

Supara [i] Çocukların okudukları küçük cüz, alfabe, kıraat kitabı.

Sur [i] Büyük boynuzdan boru. Şehir ve kasabaların etrafındaki duvar, kale duvarı. Düğün, cemiyet, evlenme; nikâh, doğuş, sünnet gibi bir vak'a münasebetile yapılan şenlik. Bereket.

Surat [i] Yüz, çehre, vecih, ruy. Abusluk, yüzekşiliği.

Suratsız [s] Çehresiz, çirkin, gösterişsiz, şansız.

Sure [i] Kuranın münkasim olduğu yüz on dört fasıldan herbiri.

Suret [i] Dışarıdan görünüş, şekil, kılık. Vecih, tarz, üslûp, tavır, gidiş, reviş. Takdir, hal. Resim, tasvir.

Sureta [f] Zahirde, zahiren, görünüşte.

Surî [s] Sureti zâhirede olan, hakikî ve derunî olmayıp yalnız dışarıdan olan.

Suriye [i] Vaktile Türkiyenin idaresinde iken umumî harpten sonra Fransanın himayesi altında bir devlet teşkil eden Akdeniz, Filistin, Hicaz, Irak ve Türkiye arasında bir kıt'a.

Suriyeli [i] Suriye ahalisinden olan.

Sus [e] Sükût et, ses çıkarma, söz söyleme manalrını ifade eder emirdir. [i] Meyankökü.

Susak [s] Susamış, teşne. [c] Aptal, alık.

Susam [s] Ezilerek tahin yapılan ve şirlanyağı çıkarılan, simitlerin üstüne konulan maruf tane.

Susamak [f] Su içeceği gelmek, susuzluğa duçar olmak. (c) Pek teşne ve arzukeş gibi hareket etmek.

Susamış [s] Su içeceği gelmiş, susuzluğa uğramış, susak, teşne.

Susamuru [i] Samur denilen kürk hayvanının bir cinsi.

Susanmak [f] Susuzluk hissolunmak, teşnelenmek.

Susatmak [f] Susuzlu -

ğa duçar etmek, susuzluk vermek.

Susığırı [i] Manda.

Susmak [f] Lâkırdı söylememek, sükût etmek.

Susturmak [f]Susmağa, sükûte mecbur etmek, iskât etmek.

Susuz [s] Suyu olmayan, kuru. İçecek su bulamayan, susayan [h] Suyu olmaksızın, su bulmadığı halde.

Susuzluk [i] Su olmamak, kuruluk. Susama, su içmeme, atş.

Sutaş [i] Esvap ve çamaşır kenarlarına dikilen üstü işlemeli ince şerit.

Sutaşlı [s] Böyle şeritle müzeyyen, kenarına şutaş dikilmiş.

Suterazisi [i] Su borularının tazyikten patlamaması için yolun bazı yerlerinde yapılan kuleler.

Suteresi [i] Salata yapılarak yenilen ve su kenarlarında yetişen bir nevi baharlı nebat, roka.

Suubet [i] Güçlük, zahmet, müşkülat.

Suubetli [s] Güç, zahmetli, müşkül.

Suut [i] Yukarı çıkma, yükseğe çıkma, yükselme.

Suvare [i] Güneşin batmasından yatma zamanına kadar olan müddet. Konuşmak, eğlenmek, oynamak için bu müddet zarfında vuku-bulan içtima, toplanma.

Suvarım [i] Sulamak tarz ve usulü, araziye bir defada verilen su miktarı.

Suvarma [i]Suvarmak fili.

Suvarmak [f] Tarlaya su koyvermek, iska, irva etmek. Demiri kızdırıp sertleşmek için suya daldırmak.

Suyolu [i] Suyun bir yerden diğer yere akıtılması için yer altından veya üstünden künk, borulu veya lâğım tarzında mecra. İdrar mecrasi.

Suyolcu [i] Suyollarına bakan ve bu yolların tamir v. s. hususatına memur adam.

Suzantandü [s]Tahtında müstetir.

Suziş [i] Yanma, yakma, muhriklik. Tesir, hüzün. Yürek yanması, büyük teessür.

Suzişli [s] Ateşli, muhrik. Tesirli, müessir, hüznengiz. Büyük bir teessür ve yürek yanmasile vaki olan.

Sübek [i] Çocuğun idrarı yatağı ıslatmayıp beşiğin altına konmuş olan lâzımlıya akmak için bir ucu çocuğun tenasül aletine ve öteki ucu lâzımlıya tatbik olunan bir nevi boru.

Sübjektif [s] Enfüsî, zihnî, hayalî, [i] Enfüsî olan şey. Objektifin zıddı.

Sübkonsiyan [s] Hafif veya muzlim şuur.

Süblime [i] Cıvadan istihsal olunan kuvvetli bir zehir ve antiseptik.

Sübstratum [i] Heyulâ.

Sübut [i] Tahakkuk, muhakkak ve müspet olma, meydana çıkma, zâhir olma, takarrür etme.

Sübvansiyon [i] Devlet veya bir müessese tarafından tahsis edilen muaveneti naktiye.

Sübye [i] Mürekkep balığı.

Sübye [i] Bademiçi, kavun çekirdeği gibi şeylerden yapılan süte benzer beyaz şerbet. Üzerinde donanması olmayan düz gemi direği.

Sücut [i] Namazda veya tevazu ve arzı ubudiyet makamında yüzu yere sürme, yüzüstü yere kapanma, secde.

Südde [i] Kapı eşiği, asitan. Bedenin aza ve mesamatına arız olan tutkunluk.

Südreme [i] Sarhoş gibi lâkırdı etme, sarhoşça tekellüm, sarhoşvari söz söyleme.

Südremek [f] Sarhoş olmak.

Südüs [i] Altıda bir, altı kısımdan biri.

Süfera [i] Sefirin cem'i, ba: Sefir.

Süflî [s] Aşağıda bulunan, aşağıki, tahtanî. Alçak, dun, fürumaye, bayağı, kıymetsiz, itibarsız. Kıyafeti pek pejmürde ve hali perişan.

Süflilik [i] Aşağılık,

bayağılık, alçaklık, pejmürdelik, perişanlık.

Süfraj [i] Aza intihabında verilen rey.

Süfrajet [i] Kadınların hertürlü hukuka sahip olmasını istiyen ve bunun için çalışan kadın.

Süha [i] Semanın şimal tarafında küçük ve parlak bir yıldız.

Süheyl [i] Göğün cenup cihetinde parlak ve sabit bir yıldız.

Sühulet [i] Kolaylık, asanlık. Kolaylığı mucip olan vasıtalar. Yavaşlık, mülâyemet, nazikâne muamele. Elveriş, ele doğru ve kolay gelme, kullanış. Geçinmede kolaylık, vakit ve halin müsaadesi.

Sühuletli [s] Kolay kullanılır, kolaylığı olan, kullanışlı.

Süje [i] Mevzu. Sebep.

Sükkan [i] Sakinin cem'i. ba: Sakin.

Süklümpüklüm [h] İğilip bükülerek, pek ziyade sıkılma eseri olarak ezilip büzülerek.

Sükna [i] Oturulan, ikamet olunan yer, makam, mahal, mekân, menzil, mesken, konak. İçinde ikamete yarar olan.

Sükûn [i] Durma, hareket etmeme, kımıldamama. Aram, rahat, asayiş. Istırapsızlık. Durgunluk, rakitlik. Dinme, durma, kesilme.

Sükûnet [i] Durgunluk, rakitlik. Aram, asayiş, rahat. Dinme, durma, azalma.

Sükûnetli [s] Sakin, rahat. Durgun, rakit, hareketsiz.

Sükûti [s] Susmağı sever, çok lâkırdı söylemez, az söylemek âdetinde olan.

Sülâle [s[Soy, zürriyet, evlât ve ahfat.

Süline [s] Kamışböceği denilen yenilir, kabuklu bir deniz böceği.

Sülüğen [i] Kırmızı boya ve boya astarı gibi kullanılan kırmızı minyom madeni.

Sülûk [i] Bir yola girme, bir sıraya dizilme, bir

sınıfa girme. Tasavvuf tarikine intisap, ehli tarikten olma, riyazetle iştigal.

Sülük [i] Lüzumunda kanı emmek için bedenin bir tarafına yapıştırılan tatlısuda yaşar maruf siyah solucan.

Sülümen [i] Maruf zehirli madde, süblime.

Sülün [i] Yaban horuzu denilen güzel bir av kuşu.

Sülüs [i] Üçte bir, üç kısımdan biri. Maruf bir cins eski türk yazısı.

Sülüsan [i] İki sülüs, üçte iki, üç kısmından iki kısım.

Sümbük [i] Attırnağı.

Sümbül [i] Maruf güzel çiçek.

Sümbüle [i] Başak; buğday, arpa gibi şeylerin başağı. On iki burçtan biri.

Sümbülî [s] Hafif bulutlu, güneşisiz hava.

Sümkürmek [f] Burunda biriken sümüğü şiddetli bir nefesle çıkarmak.

Sümmek [f] Yavru anasının memesini başı ile kakarak emmek. Dürtüp kakmak, horlayıp itmek.

Sümsük [s] Büzüle büzüle sokulan, miskin, sünepe.

Sümter [i] Bir nevi hafif buğday.

Sümük [i] İnsanda ve bazı hayvanlarda burundan akan pislik.

Sümüklü [s] Burunda sümüğü bulunan, sümüğü akan. [c] Aptal, pis.

Sümüklüböcek [i] Salyangoz.

Sümün [i] Sekizde bir, sekiz kısmından biri.

Sümürmek [f] Öküz gibi burun ile iterek toplayıp yemek. [c] Tekmil silip süpürerek yemek veya içmek.

Sündüs [i] Eski bir nevi ipekli kumaş.

Süne [i] Erkek ördek. Yeşilbaş, kılkuyruk, yabanördeği.

Sünepe [s] Miskin, mıymıntı, üstü başı pis, murdar.

Sünger [i] Denizdan çıkarılan ve bir hayvan olan büyük mesamatlı hafif bir cisim.

Süngertaşı [i] Süngere benzer hafif bir taş.

Süngü [i] Dürtüp delecek sivri demir silâh, kasatura.

Süngülemek [f] Süngü ile vurmak, süngü kullanarak yaralamak.

Süngüsüağır [s] Kemikleri kalın ve kolay hareket edemez.

Süngüsüdüşük [i] İtibardan, ikbal mevkiinden düşmüş.

Sünnet [i] Peygamberin sözleri ve yaptığı şeyler. Tenasül aletinin ucundaki fazla deriyi kesmeden ibaret olan hitan.

Sunnetçi [i] Çocukları sünnet eden cerrah.

Sünnetlemek [i] Bitirmek, silip süpürerek yemek.

Sünnetli [s] Sünnet olmuş, hitan olmuş.

Sünnetsiz [s] Sünnet edilmemiş, hitan olmamış.

Sünnî [s] Ehli sünnet mezhebine tâbi.

Sünuh [i] Akla ve hatıra gelme, sanih olma.

Sünuhat [i] Sünuhun cem'i. Ba : sünuh.

Süprülmek [f] Süpürge ile tozu alınıp temizlenmek, kovulmak

Süprüntü [i] Bir yeri süpürmekten çıkan çörçöp.

Süprüntücü [i] Evlerden süprüntüleri alıp döken belediye amelesi, çöpçü.

Süprüntülük [i] Süprüntünün atıldığı yer, mezbele, çöplük.

Süpürge [i] Ortalığı süpürecek alet

Süpürgeci [i] Süpürge yapan ve satan adam. Sokakları süpüren belediye amelesi.

Süpürmek [f] Süpürge ile tozu ve çörçöpü alıp temizlemek. Fırça ile silkip tozu gidermek. [c] Süpürgenin çörçöpü topladığı gibi bir şeyin bütününü alıp götürmek, yalayıp, yutup bir şey bırakmamak.

Süpürtmek [f] Biri vasıtasile süpürmek, süpürmeğe sevk ve icbar veya müsaade etmek.

Süpürücü [i] Süpüren adam, süpürmek vazifesile mükellef hizmetçi.

Süpürülmek [f] Ba: Süprülmek

Sürahi [i] Uzun boyunlu ve camdan kapaklı su ve şarap şişesi.

Süralimantasiyon [i] Bir hastayı tedricî surette fazla yedirmekle tedavi usulü.

Sürat [i] Çabukluk, çabuk olma, acele, şitap.

Süratiintikal [i] Söylenen sözü cabuk anlama.

Süratle [h] Çabuk çabuk serian, aceleten.

Süratli [s] Çabuk, seri, aceleli.

Sürcülisan [i] Dil yanlışı. Yanlışlıkla başka bir kelime sarfetme.

Sürç [i] Yürürken ayağın bir şeye çarpması ile yüzükoyun düşecek gibi olma, tökesleme. [c] Yanılma, hata, sehiv.

Sürçmek [f] Ayak bir şeye çarparak yüzüstü düşecek gibi olmak, tökselemek. [c] Yanılmak, sahiv ve hata etmek.

Sürçtürmek [f] Ayağını bir mania çarptırıp yüzüstü düşecek hale getirmek, tökesletmek. [c] Sehiv ve hata ettirmek, yanılmak.

Sürdürmek [f] Bir şeyi diğer bir şeye temas ettirerek üstünde gezdirtmek. Üzerine kodurmak, yapıştırtmak, tatbik ettirmek, tılâ ettirmek. Sürgün ettirmek, kovdurmak, nefyettirmek, yerinden çıkarıp başka bir yere göndermek. Uzatmak, devam ettirmek. İleri götürtmek, yürüttürmek, koşturtmak. Saban yürüttürmek, toprağı saban ile işletmek. Geçirtmek, imrar ettirmek. İnfaz ve icra ettirmek. Sattırmak, revaç kazandırmak. Amel ettirmek, ishal vermek.

Sürek [i] Devam, beka. Çok hayvandan mürekkep sürü, büyük sürü, celep malı. Çok süren, süratle giden tatar.

Sürekâvı [i] Toplu bir halde ava çıkma.

Sürekli [s] Çok sürer, devamlı, uzun.

Süreksiz [s] Çok sürmez, devamsız, pek kısa.

Süreksizlik [i] Devamsızlık, bekasızlık, kısalık.

Süreyya [i] Semada maruf yıldız heyeti mecmuası. Ülker, Pervin.

Sürfe [i] Ağaçkurdu, tırtıl. Yumurtadan henüz çıkmış haşerat.

Sürgü [i] Tarla sürüldükten sonra toprağı düzeltmek ve kerpiçleri kırmak için kullanılan taş veya dedemir üstüvane veya birçok dişleri havi tarak. Kapıyı içerden kapamak için arkasına sürülen demir veya ağaç. Sıvayı bastırıp düzeltmeğe mahsus büyük mala. Şose v.s.yi bastırmak için kullanılan demirden ağır silindir. Yazıhane ve dolap gözleri, sürme.

Sürgülemek [f] Kapının arkasına sürgü sürmek. Tarlayı sürgü ile düzletmek Şose v.s. üzerinden silindir geçirmek. Sıvayı büyük mala ile bastırıp düzeltmek.

Sürgün [i] Kovalma, arkası sıra gitme. Koğma, tart, defi. Nefiy mahalli, menfa. Bir ağaç kökünün etrafından çıkan ve ağacın kuvvetini azaltan filizler. Dalların ucunda ilkbaharda süren filizler. Amel, ishal. [s] Sürülmüş, kovulmuş, metruk, menfi.

Sürgünavı [i] Ba : Surekavı.

Sürgünlük [i] Sürgün olanın hali, nefiy, menfilik. Tart ve nefiy yeri, menfa. Amel, ishal. Amel ilâcı, müshil.

Sürme [i] Sürmek fili. Ba : Sürmek. Kapı kilidinin içeriden el ile sürülen demiri. Masa, dolap ve yazıhanenin çekilerek açılır gözü, çekme. İshal. [s]Sürülerek ve çekilerek açılıp kapanan.

Sürme [i] Sürülecek şey. Göz kenarlarına ve kirpiklere sürülen siyah boya.

Sürme [i] Buğdaylarda hâsıl olan ve külleme de denilen bir hastalık.

Sürmedan [i] Göz sürmesinin konduğu küçük kutu.

Sürmek [f] Dokundurmak. Üstünde gezdirmek, lemis ve meshetmek. Komak, üzerine yapıştırmak, tılâ etmek. Sokmak. Önüne katıp götürmek, sevketmek. Kovalamak, takip etmek. Kovmak, tardetmek, nefyetmek. Yürütmek, ileri götürmek, kullanmak. Toprağı saban ile işlemek, çift kullanmak. Geçirmek, imrar etmek. Revaç kazandırıp satmak, sarfetmek. İtmek, yuvarlamak, öteye götürmek. Devam etmek, uzanmak. Vakit geçmek, zaman mürur etmek. İshale duçar olmak. Bitmek topraktan çıkmak, dalbudak salmak, neşvünema bulmak.

Sürmelemek [f] Gözlerine sürme sürmek. Kapının sürmesini koymak, sürmeyi içerden sürmek.

Sürmeli [s] Sürme sürülmüş (göz). Sürgüsü sürülmüş kapı. Sürülü bir aleti, bir yeri olan.

Sürmetaşı [i] Antimon denilen maden

Sürnatürel [i] Fevkalâde, harikulâde.

Sürpriz [i] Hayret, taaccüp Beklenmeyen sevinç, intizar olunmayan ferah, sürur, safa.

Sürre [i] Para kesesi, para çıkını. Mekke ve Medineye eskiden Evkaftan her sene gönderilen para vesair hediyaler.

Sürrealayı [i] Vaktile Evkaf hazinesiden Haremeyne gönderilen para ve hediyelerin İstanbuldan şabanın on beşinci günü hareketi münasebetile yapılan alay.

Sürreemini [i] Haremeyne sürreyi götürüp teslim etmeğe memur olan zat.

Sürtmek [f] İki şeyi biribirine temas ettirmek, sürmek, eli bir şeyin üzerinde dokunarak yürütmek. Sert bir şeyi sıkı sıkı ovarak aşındırmak.

Sürtük [s] Bütün gün taban sürten serseri ve namussuz karı, sokaksüpürgesi.

Sürtülmek [f] Temas ettirilmek, dokunarak sürülmek. Sataşıp kavga aramak, başkasını zorla kavgaya mecbur edecek harektte bulunmak.

Sürtünmek [f] Birşeye sürünerek geçmek. Kavga - ya sebep aramak, kavga çıkarmak için sataşmak.

Sürü [i] Koyun, keçi, sığır, beygir, deve takımı ; birlikte gezdirilip bir veya birkaç çoban tarafından idare olunur süt hayvanları Kalabalık cemaat, çok kalabalık. Birçok, hayli, nice.

Sürücü [i] Beygir ve deve gibi yük hayvanlarını süren adam, bu hayvanla - rın kiracısı, veya kiracının uşağı. At ve öküz arabasını idare eden adam. Beygir ve araba ile naklolunan postanın nakli müteahhidi, postatatarı.

Sürücülük [i] Sürücü hizmet ve vazifesi.

Sürüklemek [f] Kalkmaksızın yerde çekip götürmek, çekmek. Zorla ve ruhsuz bir kalıp çekercesine çekip götürmek.

Sürüklenmek [f] Kalkmaksızın yere sürünerek hareket etmek.

Sürükletmek [f] Kal dırmaksızın yerde çekerek götürmek, çektirmek.

Sürüm [i] Bir malın sürülmesi, revaç, itibar.

Sürüm [h] Sürünmek filinden evvel tekit için mükerrer olarak kullanılır: Sürüm sürüm sürünüyor.

Sürümek [f] Kaldırmaksızın yerde çekerek götürmek. sürüklemek, cerretmek. Beraber götürmek taşımak.

Sürümlü [s] Satışı çok olan, itibarlı (mal).

Sürümsüz [f] Sürümü olmıyn, itibarsız. Ömürsüz, ömrü az.

Sürünceme [i] Çok sürüp uzatma, tehir, tavik.

Süründürmek[f] Zahmet ve meşakkatle yerde sürüklenircesine sefalet ve zaruret çektirmek, serseri ve derbeder haline koyup fakır ve ıstıraba duçar etmek.

Sürünmek [f] Kalk - maksızın yerde çabalıyarak hareket etmek, sürüklen - mek, emeklemek. Sefalet ve zaruretle geçinmek, büyük fakır ve zaruretinden perişan ve derbeder olmak.

Sürur [i] Sevinç, şa - taret, meserret.

SİNEMA

Sürür [i] Cıva mürek - kebatından kızıl zırnık.

Sürüsepet [h] Takım tayfa, cümlesi birden, kalabalıkla.

Sürüştürmek [f] İki şeyi biribirine sürmek. Yavaş yavaş ovmak, delketmek.

Sürütme[i]Demirden bir çerçeveye geçirilmiş, ve denizin dibinde sürünerek balık ve istiridye tutulmağa ve düşmüş eşyayı çıkarmağa mahsus bir nevi ağ. Deniz üstünde çekilerek balık avlamağa mahsus bir nevi olta.

Sürütmek [f] Yerde çekerek götürmek, sürük - letmek, cerrettirmek.

Süryanî [i] Eski Suriye ahalisinden olan bir kavm ki bugün bunların bakiyeleri Diyarıbekir, Mardin ve Musul havalisinde sakin olup hıristiyanlığın bir şubesi halinde yaşa - maktadırlar.

Süs [i] Ziynet, ara - yış. Üstünü başını dikkatle düzeltme, çekidüzen, tuvalet.

Süslendirmek [s] Süs vermek, bezemek, tezyin etmek.

Süslenmek [f] Kendi - ni tezyin etmek, kendine süs vermek, bezenmek.

Süslü [s] Bezenmiş, müzeyyen, kendine süs vermiş.

Süsmek f] Tos vurmak, başile itmek, itip yere dü - şürmek.

Süspansuvar [i] Herhangi bir uzvu altından tutup sarkmasına mâni olan bağ, kasıkbağı.

Süt [i] Çocuğu beslemek için insan, yavruyu doyur - mak için hayvan dişisinin memesinden gelen beyaz ve besleyici mayi. Bazı ağaç ve ottan akan beyaz mayi. [s] Beyazlıktan kinaye olur. Pek sakin ve sakit.

Sütana [i] Bir çocuğu ücretle emziren kadın.

Sütane [i] Sütün yo - ğurt, peynir, tereyağı, kay - mak yapıldığı mahal, mandıra.

Sütanne [i] Ba : Süt ana.

Sütbaba [i]Çocuğa vali-

desinden başka süt emziren kadının kocası.

Sütbaşı [i] Kaymak, züpte.

Sütbeyaz [s] Sonderece beyaz, lekesiz, kar gibi.

Sütçü [i] Süt satmak san'ati. Süt müstahsıllığı.

Sütdişi [i] Çoçuklarda ilk çıkan ve yedi yaşında değişen diş.

Sütkardeş [i] Çocuğu ücretle emziren kadının oğlu ve kızı.

Sütkesimi [i] Çocuğu sütten kesme zamanı, artık süt vermeme.

Sütkırı [i] Süt gibi beyaz at.

Sütkuzusu [i] Süt emen, sütten kesilmemiş kuzu.

Sütlâç [i] Şeker ve pirinç ile pişmiş sütlü tatlı.

Sütleğen [i] İçinde süt gibi beyaz su olan nebat envaı. Kuzuların dahilî ahşasına bitişik beyaz ukteler.

Sütliman [s] Gayet sakin ve rakit deniz.

Sütlü [s] Sütle yapılmış, sütle karışık. Memesinde süt bulunan, emzikli, sağmal.

Sütlüce [i] Bir cins sütleğen.

Sütlük [i]Bak: Sütane

Sütsüz [s] Sütü olmıyan [c] Soysuz,sütübozuk.

Sütnine [i] Ba : Sütana.

Sütoğul [i] Bir kadından veya bir erkeğin karısından süt emmiş çocuk.

Sütotu [i] Çobanmayası denilen ot.

Sütübozuk [s] Soysuz, cibilliyetsiz, haram süt emmiş,

Sütun [i] Yekpare mermer v, s. taştan veya harçla yapılmış kârgir direk, amut. Gazete, kitap v.s. sahifesinin yukardan aşağıya münkasim olduğu aksamın beheri, kolon.

Sütvurgunu [s] Sütten bozulmuş, süt dokunmuş (çocuk).

Süvari [i] Atlı asker.

Ata binmiş olan adam. Gemi kaptanı.

Süvarilik [i] Atlılık, atlı askerin hal ve sıfatı. Kaptanlık.

Süve [i] Kapı ve pencerenin kanadını tutmak üzre duvara mıhlanan çerçevenin dört tarafından herbiri.

Süvelik [i] Süve olarak kullanılabilir, süve yapmağa elverişli.

Süvetaşı [i] Süve çerçevesinin üst tarafını tutmak için boyuna konulan yekpare uzun taş.

Süveter [i] Baştan geçme çocuk fanilâsı.

Süveyş [i] Asya ile Afrika, Akdeniz ile Şapdenizi arasındaki kanal ve bunun Şapdenizi tarafındaki methalinde bir şehir.

Süzdürmek [f] Bir mayii süzgeçten geçirip tasfiye ettirmek.

Süzgeç [i] Mayiatı süzüp tasfiye etmeğe mahsus kap veya alet.

Süzgü [i] İnce delikli süzgeç.

Süzgün [s] Baygın, yarı kapalı bakan göz.

Süzme [i] Süzmek fili. Ba : Süzmek. [s] Süzülmüş, süzgeçten geçirilmiş.

Süzmek [f] Bir mayii süzgeçten veya ince bir bezden geçirerek tasfiye etmek. Yarı kapalı gözlerle bakıp tetkik etmek.

Süzülmek [f] Süzülerek tasfiye olunmak. Hafif ve gizli bir suretle kayarak gitmek veya uçmak. Çok zayıflamak,arıklanmak.Gözler baygın ve mahmur olmak, ve uykudan yarı kapanmak.

Ş

Ş [i] Türk alfabesinin yirmi ikinci ve sessizlerin on altıncı harfidir.

Şa [m] Alkış için kullanılır bir tabir olup «yaşa», «yaşasın» manasını ifade eder.

Şaban [i] Arapça ayların sekizincisi, ramazandan evvelki ay.

Şadan [s] Sevinçli, mesrur, memnun.

Şadi [i] Sevinç, mesruriyet, memnunluk.

Şadırdamak [f] Fışkırıp çağlamak.

Şadırdı [i] Suyun fışkırıp çağlaması.

Şadırvan [i] Ortası fıskıyeli havuz, cami avlularındaki etrafı musluklu havuz.

Şaduman [s] Sevinçli, mesrur, memnun, mahzuz.

Şadumani [i] Sevinç, mesruriyet, memnuniyet, mahzuziyet.

Şafak [i] Güneş doğmazdan evvelki alaca karanlık, ufukta görünen ilk ve kızılımsı aydınlık.

Şafi [s] Şefaat eden, birinin affi için araya girip tavassut eden. Şifa veren, iyi eden. [c] Kanaat veren, mukni. Kâfi.

Şafiî [i] İslâm dininde bir mezhep. Bu mezhebe salik ve mensup olan.

Şafiköpeği [i] Pis ve kirli yüzlü adam.

Şaft [i] Makinada pervaneyi çeviren demir mil, makinanın kuvvetini nakle vasıta olan ve üzerine çarklar ve tekerlekler bağlanan demir mil.

Şaful [i] Bal teknesi, bal komağa mahsus ufak ağaç tekne.

Şah [i] Padişah, sultan, hükümdar. Dal, budak. Geyik ve ona benzer hayvanların dallı boynuzu. Atın iki art ayağıüzerine kalkması.

Şahane [s] Hükümdara mensup. Mükemmel, muhteşem.

Şahap [i] Alev, şule, ateş parçası. Havada süratle akıp giden ve halk tarafından yıldız zannolunan şule.

Şahbaz [i] İri bir cins beyaz doğan. [c] Yiğit ve şanlı adam, kahraman.

Şahî [i] Şahlık, hükümdarlık. Nışasta ve yumurta ile yapılır bir nevi helva. İranın kuruş makamındaki parası. Eski ağızdan dolma topların bir nev'i.

[s] Şah ve hükümdara mensup ve müteallik.

Şahika [i] Dağ tepesi, zirve.

Şahin [i] Doğandan daha küçük ve fakat daha çevik ve kuvvetli avcı bir kuş.

Şahinci [i] Eski saraylarda av kuşlarını idare ve terbiye eden adam.

Şahit [i] Gördüğü veya bildiği şeyi mahkemede yemin ederek söyliyen adam. Makbul ve muteber bir eserden getirilen misal. Müşahede eden, gören.

Şahitlik [i] Gördüğü ve bildiği şeyi beyan ve ifade, şehadet.

Şahıs [i] İnsanın cismanî heyeti, görünen şekil ve sureti. Nefis, zat. Kimse, fert, kişi.

Şahıs [i] Mesaha için kullanılan ve yukarı kısmında çaprazlama kırmızı ve beyaz renkte dört murabbaa ayrılmış bir plâkı olan sopa.

Şahlandırmak[f]Atı art ayakları üzerine kaldırmak, [c]Birden bire hiddet ettirip meydana atılmasını mucip olmak.

Şahlanmak [f] At art ayakları üzerine kalkmak.[c] Birdenbire hiddet edip meydana atılmak.

Şahmerdan [i] Çok büyük ve ağır makina ile müteharrik çekiç, tokmak, Martoplon

Şahana [i] Subaşı, ihtisap ağası.

Şahname [i] Hükümdarların tercümei hallerini havi manzum kitap.

Şahnameci [i] Vaktile asrının ahval ve vekayiini nazmen yazmağa memur şair.

Şahnişin [i] Cumba, odanın sokak tarafına çıkıntısı.

Şahrah [i] Büyük cadde, geniş ve işlek yol. [c] Doğru yol, selâmet tariki.

Şahsan [h] Heyeti cismaniye ve sureti zâhiresi itibarile, ismini ve ahvalini nazarı itibara almayarak. Bizzat, binefsihi.

Şahsî [s] Şahıs ve zata ait ve müteallik olan.Nefsine ait bulunan, hususî.

Şahsıyat [i] Nefse ve zata ait sözler ve işler. Bir

adamın hususiyeti ahvaline müteallik fena sözler ve işler. Dedikodu.

Şahsiyet [i] Bir adamın şahıs ve nefis itibarile mevcudiyeti, kim olduğu hususu. Şuurlu ferdiyet, personalite. Büyük ve mühim adam, personaj.

Şahsüvar [i] Pek mahir ve usta binici.

Şahtane [i] İri inci tanesi.

Şahtere [i] Bir nevi tıbbî nebat.

Şaibe [i] Leke, noksan, nakisa, kusur.

Şahtur [i] Büyük nehirlerde bir kenardan diğér kenara yolcu, araba, hayvan ve eşya taşıyan büyük bir nevi kayık, sal.

Şair [i[Şiir söyleyen, mevzun söz uydurmakta mahir olan, nazım yazan.

Şairane [s, h] Şaire yakışır surette, şairlerin tarzı ifadesine muvafık, hayalâta tebaiyetle, güzel tasvir ederek.

Şairlik [i] Şair sıfat ve san'ati.

Şak [h] Tahta v.s. ile vurmaktan çıkan sesi taklit ve tasvir eder.

Şak [s] Zahmetli, meşakkatli.

Şak [i] Yarma, çatlatma, yırtma. paralama. Kırma. Yarık, yarma, çatlak.

Şaka [i] Lâtife, mizah, hezil.

Şakacı [i] Lâtifeci.

Şakak [i] Göz ile kulak arası.

Şakalaşmak [f] Biribirile şaka etmek, mülatâfa.

Şakayık [i] Büyük ve parlak, makbul bir çiçek.

Şaki [s] Bahtsız, talii bozuk. Şakavet sahibi, haylaz, habis. Haydut, yolkesen.

Şakirt [i] İlim öğrenen, bir mektebe davam eden, tahsilde bulunan, talebe, tilmiz. Çırak, yamak.

Şakirtlik [i] Talebelik, ilim tahsili için mektebe devam ediş. Çıraklık, yamaklık, acemilik, tecrübesizlik. Çırak hakkı ve ücreti.

Şakımak [f] Bülbül, ka-

narya gibi kuşlar ötmek [c] Güzel sesle şarkı söylemek.

Şakır [h] Yağmurun, bülbül gibi bir kuşun, yıkanan bir şeyin sesini tasvir ve taklit ederek ekseriya mükerrer kullanılır.

Şakırdı [i] Şakır şakır edip ses çıkarma, bu suretle çıkan ses.

Şakırdamak [f] Şakır şakır etmek, böyle bir ses çıkarmak.

Şakırdatmak [f] Şak veya şakır şakır ettirmek, böyle bir sesle seslendirmek.

Şakır şakır [m] Ba : Şakır.

Şakıt [i] Bir cins yılanbalığı.

Şakkışefe [i] Dudak açma, söz söyleme-

Şaklaban [s,i] Soytarılık ve mukallitlik ederek her kalıba giren hafifmizaçlı, hoppa adam.

Şaklabanlık [i] Soytarılık, mukallitlik.

Şaklamak [f] Şakketmek, Şak diye ses çıkarmak, şakırdamak.

Şaklatmak [f] Şakkettirmek, kırbacın sesi gibi bir ses çıkartmak, şakırdatmak.

Şakrak [s] Çok lâkin lâtif bir surette söyleyen, bülbül gibi öten, keyif ve neşe ile söyleyen.

Şakşak [s] Hokkabazın arkadaşına vurduğu çatlak tahta parçası.

Şakul [i] Duvar, direk gibi amudî bir şeyin doğruluğunu ölçmeğe mahsus ucuna ağır bir parça bağlı bir ipten ibaret alet.

Şakulî [i] Şakul gibi yukarıdan aşağıya inen, asılmış bir vaziyette olan, amudî.

Şakullamak [f] Şakul ile doğruluğunu muayene etmek. Tasarlamak, ölçmek.

Şal [i] Omuza atılmağa, veya boyuna sarılmağa mahsus yünden kumaş. Tiftikten veya ipekten geniş kuşak. Kişmir keçisi kılından mamul kıymetli kumaş.

Şalgam [i] Maruf sebze, kelem.

Şali [i] Tiftikten mamul ince ve parlak kumaş, alpak, sof.

Şallak [s] Çıplak, uryan.

Şallakmallak [s] Çırçıplak, hayasızca uryan olan, donsuz ve gömleksiz.

Şaltak [s] Kavgacı, nizacı.

Şalupa [i] İki direkli küçük ve hafif gemi, büyük sandal.

Şalvar [i] Erkeklerde çuha, aba gibi yünlü, kadınlarda ipekli ve pamuklu kumaşlardan yapılan geniş üst donu, tuman, potur.

Şalvarlı [s] Şalvar giyen, şalvar ile cübbeden mürekkep eski kıyafette bulunan. Poturlu, tumanlı.

Şam [i] Türkiye idaresinde iken Suriye vilâyetinin ve bugün Suriye hükûmetinin merkezi olan şehir.

Şam [i] Akşam, akşam vakti, mesa. Mum, balmumu veya içyağı v. s. den yapılıp aydınlık için yakılan şey.

Şama [i] Pamuk ipliğinden uzun bir fitili balmumuna batırdıktan sonra yumak gibi sararak vücudegetirilen ve cepte taşınıp lüzumunda yakılan bir tenvir vasıtası, mumlu fitil.

Şamalı [s] Muma batırılmış fitilden mamul.

Şamama [i] Küçük kavun şeklinde yenmez ve lâkin güzel kokulu bir meyva. c] Cılız, biçimsiz, yamrıyumru adam.

Şaman [i] Asyanın şark ve şimalişarkî cihetlerindeki Moğol v.s. akvamın merkezi.

Şamanî [i] Şamanî dinine mensup olan.

Şamandıra [i] Üstündeki halkaya gemi bağlanmak üzre limanda demirli içi boş ve her tarafı kapalı fıçı, Duba, Gecekandilinde fitili tutmak üzre yağda yüzen telli mantar. Petrol lâmbasının fitilin takılı olduğu ve camı tutan tepeliği.

Şamar [i] Tokat, sille.

Şamata [i] Gürültü, patırdı, yaygara, velvele.

Şamatacı [s] Gürültücü, çok gürültü ve patırdı eden.

Şamatalı [s] Gürültü ve patırdısı çok.

Şambrnuvar [i] Fotoğraf camı değiştirmek ve yıkamak için her tarafi ziya girmiyecek sruette eyice kapatılmış karanlık oda.

Şamdan [i] Türlü nevi ve şekilde yapılan ve üstündeki çukur yere mum dikilerek yakılan alet.

Şamdancı [i] Şamdan yapan ve satan adam. Büyük bir dairede şamdan ve mumlara ve alelûmum tenvirata nezaret eden.

Şamfıstığı [i] Maruf fıstık.

Şamil [s] Şümulü olan, ihata eden, havi, mutazammın. Umuma ait, umumî.

Şamişi [i] Şamda yapılan tatlı, reçel ve envaı.

Şamkayısı [i] Kayısının makbul cinsi.

Şamme [i] Koku almak hassesi.

Şampanya [i[Fransanın Şampanya eyaletinde yapılan makbul ve kıymetli bir cins şarap.

Şampanza [i] Bir cins maymum.

Şamşekeri]i] Uzunca, kamış parçası gibi, içi delik delik, renkli bir şeker.

Şan [i] Hal, suret, keyfiyet. Kadrin büyüklüğü, mertebe. Hak, vazife, bir adama ait ve lâyık olan şey. Şöhret, iyi nam, itibar. Gösteriş, çalım, nümayiş.

Şangır [m] Ba: Şıngır.

Şangırdamak [f] Ba: Şıngırdamak.

Şangırtı [i] Ba: Şıngırtı.

Şankr [i] Frengi yarası. Efrencî bir hastalık.

Şanlı [s] Şöhretli, sıyt ve şöhret sahibi. Gösterişli, çalımı yerinde.

Şano [i] Sahne, tiyatroda oyun yeri.

Şans [i] Baht, tali, ikbal, kısmet.

Şansız]s] Şöhretsiz, namsız, meçhul. Çalımsız, gösterişsiz.

Şansızlık [i] Çalımsızlık, gösterişsizlik. Şöhretsizlik, namsızlık, meçhuliyet.

Şanslı [s] Bahtlı, talili, ikballi, kısmetli.

Şanssız [s] Talisiz, ikbalsiz.

Şanssızlık [i] Bedbahtlık, talisizlik.

Şantaj [i] Tehdit suretile birinden para koparma.

Şantör [i] Muganni, teganni eden erkek.

Şantöz [i] Muganniye, teganni eden kadın.

Şap [s] Genç, delikanlı, civan, yiğit.

Şap [h] Öperken dudakların çıkardığı sesi taklit ve tasvir eder.

Şap [i] Nışadır ve sodaya benzer maruf buruşturucu madde. Acı ve ekşiden kinaye olup şekere mukabil kullanılır.

Şapan [s] Şaşmış, hayran, meftun.

Şapdenizi [i] Süveyş kanalı ile Babülmendep boğazı, Asya ile Afrika arasında bir deniz.

Şaphane [i] Şap denilen maddenin çıkarıldığı yer, şapocağı, şap fabrikası.

Şapilleti [i] Sığırın tırnağını düşüren bir hastalık.

Şapırdamak [f] Öperken veya yerken dudaklar ses çıkarmak.

Şapırdatmak [f] Öperken veya yerken dudaklardan ses çıkartmak.

Şapır şapır [h] Ba: Şapır.

Şapırtı [i] Acele ile yerken veya hırsla öperken dudaklardan çıkan ses.

Şapka [i] Güneşe karşı siperli maruf baş kisvesi. Gemi direğinin tepesindeki tekerlekçik. Soba burusunun tepesindeki döner fırıldak.

Şapkacı [i] Şapka yapan ve satan adam.

Şapkalı [s] Şapka giyen, başında şapka olan.

Şaplak [i] Sille, tokat.

Şaplamak [f] Şapetmek, öperek dudak ve sille vururken avuç ses çıkarmak.

Şaplatmak [f] Öperken dudağın, sille vururken elin sesini işittirmek.

Şaprak [i] Asker eğerinin örtüsü, çaprak.

Şapşal [s] Döküksaçık, tembel, üstünü başını düzeltmeğe üşenen.

Şap şap [m] Ba: Şap.

Şar [m] Su veya diğer bir mayiin bol bol ve sesle akmasını taklit ve tasvir edip ekseriya mükerrer kullanılır.

Şar [i] Şehir, kasaba, belde.

Şarampol [i] Palanga ve kale varuşunun ağaç kazıklar kakılarak yapılan siperi.

Şarap [i] Üzümden yapılan maruf içki, bade.

Şarapane [i] Üzümü sıkıp şarap yapmağa mahsus yer, şarap fabrikası. Şarap fıçılarının hıfzolunduğu yer, şarap mahzeni. Büyük şarap fıçısı.

Şarapçı [i] Şarap yapan ve satan adam, şarap fabrikatörü veya tüccarı.

Şarapçılık [i]Şarap yapmak san'ati. Şarap yapan ve satan adamın san'at ve ticareti.

Şarapnel [i] Havada patlar ve parçaları ile birçok tahribat yapar top mermisi.

Şarbon [i] Kömür. Hayvanlardan insanlara da geçen karakabarcık hastalığı. Hububata ve hususile buğdaya arız olan bir nevi hastalık.

Şarî [i] Kıl gibi ince damarlar.

Şari [i] Kanun ve nizam vazeden, vazii kanun. Şeriat sahibi.

Şariyot [i] Bir makinenin bir taraftan diğer tarafa gidip gelme hareketi yapan müteharrik aksamı.

Şarj [i] Yük, hamule.

Şarjör [i] Gemi müsteciri. Gemilere mal yükleten komusyoncu. İçine fişek konulan kutu.

Şarih [i] Şerheden, şerhini yazan, manasını anlatan.

Şarıl [m] Suyun bol bol akmasını tasvir ve taklit eder ve ekseriya mükerrer kullanılır.

Şarıldamak [f] Sesle ve bol bol akmak.

Şarıl şarıl [m] Ba: Şarıl.

Şarıltı [i] Suyun bol bol ve gürültü ile akması

Şariyet [i] İnce boru - ların içlerindeki mayilerin mayiat kaidelerine muhalif olarak yükselip ve alçal - ması keyfiyeti.

Şark [m] Yassı bir şeyle vurmaktan çıkan sesi tak - lit ve tasvir eder.

Şark [i] Güneşin doğduğu cihet, maşrık,gündoğuşu. Avrupaya nisbeten gündoğuşu tarafında olan Türkiya, İran ve Hindistan cihetleri.

Şarkada [i. s] Avanak ve savruk adam.

Şarkan [h] Gündoğu - şu tarafından.

Şarkî [s] Gündoğuşu cihetine mensup ve müte - allik. Şark memleketlerine mensup ve müteallik. [i] Şark memleketleri ahalisi, şark halkı, şarklı.

Şarkı [i] Mahsus usulüne göre bestelenmiş şiir kıt'aları.

Şarkıcı [i] Şarkı tertip edip uyduran. Şarkı söyle - yen.

Şarlamak [f] Ba: Şa - rıldamak.

Şarlatan [i] Meziyet ve kıymet sahibi olmadığı halde gösteriş ve satış yapan lafazan. İlimsiz ve yalandan hekimlik icra eden, mutatabbip.

Şarlatanlık [i] Ağız kalabalığı ile halkı iğfal eden adamın hali, lafazanlık, şaklabanlık. İlimsiz ve yalandan hekimlik.

Şarmöz [i] Bir nevi ipekli kumaş.

Şarpa [i] Baş ürtüsü, ipek boyunatkısı.

Şarşar [m] Ba: Şar.

Şart [i] Diğer bir şeyin vücudü onun vücudüne bağlı olan şey, bir şeyin mütevakkıf olduğu şey. Bir mukaveleyi terkip eden bent ve fıkraların beheri, kayit, kuyut. Bir şey için herhalde lâzım olan şey. Talâkla olan yemin.

Şartetmek [i] Talâkla yemin etmek.

Şartî [s] Şarta mensup ve müteallik, şart kabilinden olan.

Şarmöz i Bir nevi ipek kumaş.

Şartlamak [f] Temiz olmayan bir kabı üç kere yıkamak.

Şartlaşmak [f] İki taraftan şartlar dermeyan ederek mukavele etmek.

Şartlı [s] Şartı olan, bir şarta bağlı, meşrut. Talâkla yemin etmiş, talâk üzerine yeminli.

Şartname [i] Şartları havi mukavelename. Münakasa ve müzayede kaimesi.

Şartröz [i]Bir nevi içki.

Şase [i] Fotoğraf camından kâğıda resmi nakil için kullanılan, çerçeve. Etrafı çerçeveli levha.

Şaşaa [i] Parlaklık, parlama. Gösteriş,zâhirî ziynet.

Şaşaalandırmak [f] Parlaklık ve gösteriş kazandırmak, mutantan ve müdebdep yapmak, zâhirî ziynet vermek.

Şaşaalanmak [f] Parlamak, parlaklık peyda etmek, mutantan ve müdebdep olmak.

Şaşaalı [s] Parlak, mutantan, müdebdep.

Şaşalamak [f] Şaşırmak, hayrette kalıp ne yapacağını kestirememek.

Şaşı [s] Bir veya iki gözü iğri bakan, bir şeye bakarken başka tarafa bakar gibi görünen. [h] Şaşılıkla, yan.

Şaşılamak [f] Şaşı bakmak.

Şaşılık [i] Şaşı adamın hali, yanbakarlık.

Şaşırma [i] Şaşırmak fili. Ba: Şaşırmak.

Şaşırmak [f] Düşünmenin sırasını kaybedip yanılmak, ne yapacağını bilememek. Hayrette kalmak. Sırasını kaybetmek, bulamamak, doğrultamamak.

Şaşırtma [i] Şaşırtmak fili. Ba: Şaşırtmak. Yanıltma, aldatma. Fidanları bir yerden çıkarıp diğer bir yere dikme. Birden söylenmesi güç kelimelerden mürekkep cümle, yanıltmaç. Değişerek giden sıra, satrançvari tertip.

Şaşırtmak [f] Şaşırmasını mucip olmak, hayrette bırakmak, yanıltmak. Unutturmak. Fidanın yerini de-

ğiştirmek, çıkarıp başka yere dikmek.

Şaşkın [s] Şaşa kalmış, mütehayyir, ne yapacağını kaybetmiş. Sersem, alık, budala. Ağır hasta.

Şaşkınlık [i] Şaşmış adamın hali. Sersemlik, alıklık.

Şaşma [i] Şaşmak fili. Ba: Şaşmak.

Şaşmak [f] Yoldan çıkmak, ayrılmak. Yanılmak, hata etmek. Hayret ve taaccüpte kalmak, garip görmek.

Şat [s] Mesrur, memnun, mahzuz, sevinçli.

Şat [i] Büyük nehir ve ırmak.

Şataf [i] Yüzüne methetme, müdahene, dalkavukluk, koltuk verme. Süs, ziynet.

Şatafat [i] Ba: Şataf.

Şatafatlı [s] Sitayişkârane, müdahinane. Süslü, ziynetli.

Şathiyat [i] Hezeliyat.

Şatır [s] Şen, şetaretli. Çevik, her işe, her hizmete koşan ve hazır bulunan.

Şato [i] Geniş ve güzel köşk, sayfiye. Mustahkem kasır. Kale, hısar.

Şatraban [c] Musikide bir fasıl.

Şatranç [i] Ba: Satranç.

Şatu [i] Düz dam, taraça. tahtaboş.

Şavk [i] Işık, ziya.

Şavul [i] Ba: Şakul.

Şayak [i] Dokuması ince bir cins yün kumaş.

Şayan]s] Münasip, lâyık, yakışır, yaraşır, müstahak.

Şayegân [s] Lâyık, münasip, şayan, sezavar. Bol, vâsi, çok, mebzul.

Şayeste [s] Lâyık, sezavar, şayan, yaraşır.

Şayet [e] Eğer, bilfarz. Belki, ihtimal ki,olur ki.

Şayi [s] Duyulmuş, münteşir, herkesin malûmu olmuş. Birkaç hissedar arasında müşterek, taksim olunmamış.

Şayia [i] Şüyu bulmuş haber, münteşir havadis.

Şayiat [i] Şayianın cem'i. Ba: Şayia.

Şayıka [i] Bir nevi kazak kayığı.

Şaz [s] Umumî kaideye uymayan, kaide harici, müstesna, kaidesiz.

Şeamet [i] Uğursuzluk.

Şeametli [s] Uğursuz.

Şebboy [i] Türlü türlü renkleri olan güzel kokulu maruf çiçek.

Şebek [i] Kıçı kırmızı, tüysüz bir nevi maymun. Akdenizde kullanılır kıç tarafı dar ve uzun bir nevi karavula.

Şebeke [i] Ağ, balık ağı. Kafes, demir kafes veya parmaklık, bir mezarın etrafındaki demir parmaklık. Bir memleketteki demiryollarının ve müesselerin heyeti mecmuası. Iskara. Ağ ve kafes şeklinde zar,damar ve asap.

Şebekî [s] Ağ ve kafes şeklinde olan.

Şebih [s] Benzer, mümasil, manent, nazir.

Şecaat [i] Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

Şecaatli [s] Cesaretli, yürekli, cesur, yiğit, şeci.

Şecer [i] Ağaç.

Şecere [i] Bir sülâle ve hanedanın en uzak ceddinden başlıyarak son güne kadar efradını gösterir cetvel, silsile, silsilename.

Şecereli [s] Nesil ve nesebi bir şecere ile müsbet ve musaddak olan. [c]Sicillı.

Şeci [s] Cesur, yiğit, yürekli.

Şedde [i] Arap harflerinde bir harfi mükerrer okutmağa mahsus işaret.

Şeddeli [s] Şedde işaretini hâmil, teşditli. [c] Koyu, halis.

Şedit [s] Şiddetli, sert.

Şef [i] Baş, reis, müdür.

Şefaat [i] Bir suçlu veya muhtacın af ve ihsana nail olması için diğeri tarafından edilen tavassut ve iltimas. Peygamberin ahrette günahkârlar için edeceği iltimas.

Şefaatçı [i] Şefaat eden, şefi.

Şefdötren [i] Yolda bulunan bir trenin başmemuru.

Şeffaf [s] Bakışın ve aydınlığın geçmesine mâni olmayan cisim.

Şeffaflık [i] Cismin bakış ve aydınlığın geçmesine mâni olmaması, şeffaf olması.

Şefkat [i] Acıyarak ve esirgeyerek sevme, kalbî ve ıvazsız muhabbet.

Şefkatli [s] Muhabbet ve merhameti olan.

Şefkatsiz [s] Muhabbet ve merhameti olmayan.

Şefkatsizlik [i] Muhabbet ve merhametin yokluğu.

Şeftali [i] Maruf lezzetli ve güzel kokulu meyva. [c] Buse, öpüş.

Şehadet [i] İnsanın gördüğü ve bildiği şeyi mahkemede yemin ile ifade ve beyan etmesi, şahitlik. [c] İkrar, itiraf. Delâlet, alâmet. İslâmın ilk şartı olan kelimei tevhit. Muharebede maktul olma. Gözle görülen şeyler. Şehit olma, şehitlık.

Şehadetname [i] Mektebi ikmal eden talebeye verilen resmî varaka. Bir fen ve san'ati icraya iktidarını mübeyyin verilen resmî ruhsat kâğıdı. Bir hususun tasdiki için mahalle muhtarları, belediye dairesi v. s. tarafından verilen varaka. Bir muamelenin ifa olunduğunu gösterir memuru tarafından verilen tasdikname. Diploma, sertifika.

Şehadetparmağı [i] Elde başparmaktan sora gelen parmak.

Şehamet [i] Zekâ ve fatanetle beraber cesaret ve şecaat, dilirlik.

Şehametli [s] Zekâ ve şecaati olan. Zeki ve şeci.

Şehametlû [s] Kitabet lisanında İran şahına verilen unvan.

Şehbender [i] Konsolos. (Türk, İran, Afgan konsoloslarına mahsus olarak kullanılır).

Şehbenderhane [i] Şehbenderin resmî dairesi, konsolos ve maiyetinin ikamet ettikleri hane, konsoloshane.

Şehbenderlik [i] Şehbenderin sıfat ve memuriyeti, konsolosluk.

Şehik [i] Nefesi içeriye alırken seslenme, hıçkırık. Nefes alma.

ŞİMENDİFER

Şofaj (Teshin)

Şehîr [s] Şöhret kazanmış, meşhur, müştehir.

Şehir [i] Ay, senenin on iki kısmından herbiri. Büyük belde, büyük kasaba, memleket.

Şehirli [s] Şehir ahalisinden olan.

Şehislâm [i] Ba: Şeyhülislâm.

Şehit [s] Muharebede vurulup ölen.

Şehitlik [s] Şehit olma, şehadet. [i] Şehitlerin defnolunduğu mahal, şüheda mezarlığı.

Şehlâ [s] Koyu mavi, elâ. Hafif ve tatlı, şaşı bakn.

Şehrah [i] Büyük cadde, geniş ve çok işlek yol. Doğru yol.

Şehremaneti [i] Ankara, İstanbul gibi şehirlerdeki müteaddit belediyelerin merkezi idaresi olan daire.

Şehremini [i] Şehremanetinin amiri bulunan zat.

Şehrî [s] Kasaba ahalisinden, şehirde doğmuş büyümüş, köylü olmıyan. Nazik, zarif. Aya mensup ve ait olan, aylık, ayda bir olan. [h] Ayda, beher ay.

Şehriye [s] Ba: Şehrî. Memurlara her ay verilen ücret, maaş. [i] Kıl gibi ince çorbalık makarna. Çorbaya mahsus her nevi makarna.

Şehtane [i] Kenevir-tohumu. İri taneli ve makbul inci.

Şehvanî [s] Şehevete mensup ve müteallik.

Şehvet [i] Dişi ve erkeğin biribirine olan meyil ve tabiî arzuları, nefis.

Şehvetli [s] Şehveti çok olan, şehvetine mağlûp.

Şehvetperest [s] Nefis ve şehvete düşkün, nefsanî arzusuna mağlûp.

Şehvetsiz [s] Şehvetten, tabiî arzu ve meyillerden ari olan, nesfine düşkün ve mağlûp olmayan.

Şehzade [i] Hükümdar zade, padişah oğlu, prens.

Şek [i] Şüphe, zan, tereddüt.

Şekavet [i] Şer iş.

Şakilik, yaramazlık. Hay - dutluk, eşkıyalık.

Şeker [i] Sıcak memleketlerde yetişen bir nevi kamış ve pancar v. s. den çıkarılan maruf tatlı ve beyaz madde ve bundan yapılan muhtelif nevide tatlılar. Tatlıdan ve lezzetten de kinaye olur.

Şekerci [i] Şeker yapan ve satan adam, şeker taciri, şeker fabrikacısı, şekerleme yapan ve satan adam.

Şekercilik [i] Şeker yapma, satma, san'at ve ticareti.

Şekerilleti [i] İdrarın tatlı gelmesini mucip bir hastalık.

Şekerkamışı [i] Usaresi tatlı olup şeker yapılan bir nevi kamış.

Şekerleme [i] Şeker içinde terbiye olunmuş meyva v. s. [c] Otururken hafif uyuklama.

Şekerlemek [f] Şeker komak, şeker şerbeti ile terbiye etmek.

Şekerlenmek [f] Şeker içinde terbiye olunmak. Şurup, reçel gibi şeylerde şeker tane tane olmak.

Şekerli [s] İçinde şekeri olan, şeker konup tatlılandırılmış.

Şekerrenk [s] Şeker renginde, bulanıkça, sâf ve berrak olmayan, sarıya çalar beyaz.[c] Bozuşuk, dargın.

Şekime [i] Sebat.

Şekil [i] Suret, biçim, heyet. Benzer, timsal, tasvir. Taslak, resim, plân. Beniz, çehre. Türlü, nevi, cins, çeşit. Hendese resimleri, fen kitaplarında bahsolunan şeye dair olan resimler.

Şeklen [h] Sureti zâhirece, kılık ve biçimce.

Şeklî [s] Zâhirî surete, biçim ve kılığa mensup ve müteallik, zâhire göre.

Şelâle [i] Bir nehrin yüksekten düşmesile hâsıl olan çağlayan.

Şema [i] Eşyanın vaziyetini ve etrafı ile münasebetini gösterip ancak ispata yarıyan kaba ve basit şekil. Kroki, taslak, levha v. s.

Şemis [i] Gün, güneş, afitap, hurşit.

Şemme [i] Pek cüz'î miktar. Bir kere koklama.

Şemmî [s] Koklama hassesine ait ve müteallik.

Şemse [i] Harçla işle - meli veya oymalı olarak güneş resminde pafta. Yazma kitapların başına nakşolunan tezyinat.

Şemsî [s] Güneşe mensup ve müteallik.

Şemsiper [i] Yüzü güneşten muhafazaya mahsus beyaz bezden yapılan bir nevi başlık. Kasket siperi.

Şemsiye [i] Güneşten ve yağmurdan muhafaza için kullanılan alet.

Şemsiyeci [i] Şemsiye yapan ve satan adam.

Şemsiyecilik [i] Şemsiye yapmak san'ati, şem - siye ticareti.

Şemsiyeli [i] Şemsiyesi olan, elinde şemsiye tutan.

Şemsiyelik [i] Şemsiye yapılmasına yarar ku - maş v. s.

Şen [s] Sevinmiş, sevinçli, mesrur, memnun, güleryüzlü. Meskûn, mamur, işlenmiş. Ferah, ferahlık yer.

Şenaat [i] Kötülük, fenalık, habaset, mezmumi - yet, ayıplık, rezalet, mas - karalık.

Şenayi [i] Şenianın cem'i. Ba : Şenia.

Şendere [i] Fıçı kaburgası. Tekir nev'inden bü - yücek balık. Kaplamalık ince tahta.

Şeni [s] Kötü, fena, habasetli, ahlâksız, deni.

Şenia [i] Kötü ve ayıp iş, çirkin hareket.

Şenlendirmek [f] Şen ve mesrur etmek, yüzünü güldürmek. Mamur ve abadan etmek, imar eylemek.

Şenlenmek [f] Sevinmek, memnun ve mesrur olmak, mahzuz olmak. Meskûn ve mamur olmak, um - ran kespetmek.

Şenlik [i] Mesruriyet, memnuniyet, güleryüzlülük. Mamuriyet, abadanlık, bir yerin meskûn ve mamur olması, umran. Donanma, şehrayin, ilânı meserret.

Şenliksiz [s] Mamuriyet-

siz, gayrimamur, harap, hali, ıssız, tenha.

Şenliksiz [s] Şen və mamur olmamaklık.

Şep [i] Gece.

Şepnem [i] Çiğ, jale.

Şepper [i] Gecekuşu, yarasa.

Şeprenk [s] Gece ren - ginde, siyah.

Şer, şar [c]Sadalı harf-le hitam bulan ismî adetlere ilhak olunarak tevzi ve taksim ifade eder: İkişer, al-tışar, yedişer gibi.

Şer [i] Kötülük, fenalık, kötü iş. Kavga, niza, nifak. Kötü adam, fenalık eden, fasit, fasik. Daha kötü,daha fena.

Şerafet [i] Kadir ve şeref sahibi olma, itibar, haysiyet. Soy, asalet, neca-bet, kişizadelik.

Şerait[i]Bir işin husulü bağlı bulunduğu esbap Bir mukavelenin iki tarafça mer'i tutulması iktıza eden bentleri, şartlar.

Şer'an [h] Şeriate tev-fikan, şeriat iktızasınca, şeriat vasıtasile.

Şerare [i] Kıvılcım.Elek-trikten hâsıl olan kıvılcım.

Şerbet [i] Şekerli su, meyva usaresi ile şeker ve sudan yapılan içilecek şey. Mayi halinde olup bardakla içilecek ilâç, müshil v.s.

Şerbetane [i] Şerbet yapılıp satılan yer, şerbetçi dükkânı.

Şerbetçi [i] Şerbet ya-parak satan adam.

Şerbetçilik [i] Şerbet ve şurup gibi şeyler yapıp satmak san'ati.

Şerbetçiotu [i] Bira imalinde kullanılan bir nevi ot.

Şerbetlik [i] Şerbet yapmağa yarar, şerbet ima-line elverişli.

Şeref [i] Ululuk, yük-sek mertebe, rifat, mecit. Fahır, iftihar, mefharet, öğünme. Bir şeyin emsalin-den üstün olması, imtiyaz, mümtaziyet, temeyyüz.

Şerefbahş [s] Şeref veren, şeref bahşeden.

Şerefbahşa [s] Ba : Şerefbahş.

Şerefe [i] Minarenin ezan okunan yeri.

Şerefefza [s] Şerefi arttıran, şeref veren.

Şerefiye [i] Bir yerin imarından dolayı bir mülke kazandırılan şerefe mukabil sahibinden alınan para.

Şereflendirmek [f] Şeref ve itibar kazandırmak.

Şereflenmek [f] Şeref ve itibar kazanmak, kıymet. ve itibarı artmak.

Şerefresan s] Şeref yetiştiren, şeref veren.

Şerefyap [s] Şeref ve itibar bulan, şeref kazanan.

Şergil [s] Yaramaz, şerir, sert, haşarı.

Şergillik [i] Yaramazlık, sertlik, haşarılık.

Şerh [i] Açma, yarma. Bir kitabın ibaresini izah ile güçlüğünü izale etme. Bir kitabın manasını izah yolunda yazılan kitap. [c] İzah, tafsil, açık anlatma.

Şerha [i] Kesme ve yarma eseri, bıçak yarası. Parça, dilim.

Şerhetmek [f] İzah etmek, anlatmak, tafsil etmek. Bir ibarenin, bir kitabın, manasını tafsil ve izah ile yazmak.

Şeri [i] Şeriat, islâm şeriati.

Şer'i [s] İslâm şeriatine mensup ve müteallik, şeriate muvafık olan.

Şeriat [i] Doğru yol, tariki müstekim. Allahın emir ve nehyine müstenit kanun, şer'işerif.

Şeriatçi [i] Vaktile şeyhülislâm kapısında şeriat ahkâmının icraatına nezarete memur zat.

Şerif [s] İzzet ve şeref sahibi, mubarek, mukaddes. Soyunda şerafet bulunan, asil, necip. Eskiden Mekke emirlerine verilen unvan.

Şerik [s] Ortak, müşterek, hissedar. Arkadaş, refik.

Şeriklik [i] Ortaklık, iştirak. Arkadaşlik, refiklik.

Şerir [s] Şer işliyen, hayırsız, kötü adam, müfsit, yaramaz.

Şerit [i] Yün, pamuk ve ipekten ince dar kurdelâ, kaytan. Vücutte hasıl olan bir nevi solucan.

Şeritlenmek [i] Şeritle tezyin etmek, şeritle çevirmek.

Şeritli [s] Şeritle çevrili, şeritle müzeyyen.

Şermisar [s] Utanan, utangaç, mahçup. Utanacak bir işte bulunan, hacil.

Şetaret [i] Şenlik, şuhluk, çalâklik.

Şetaretlendirmek [f] Şenlendirmek, şuhluk, çalâklik vermek.

Şetaretlenmek [f] Şenlenmek, şuh ve çalâk olmak.

Şetaretli [s] Çalâk, şen, şuh.

Şetim [i] Sövme, düşnam, küfretme.

Şetmetmek [f] Sövmek, sep, düşnam etmek.

Şev [i] İniş, inişlı yer, bayir, sathımail. İstihkâmın iç ve dış taraflarındaki mail satıhlar. [s] Sathımail şeklinde, münhani.

Şevk [i] Şiddetli arzu, ziyade meyil ve heves. Neşe, keyif, istek.

Şevk [i] Diken.

Şevket [i] Azamet, celâl, haşmet, heybet.

Şevketli,lû [s] Azamet, celâl, heybet sahibi. [Hükümdarlara mahsus unvandır].

Şevkî [s] Dikene müşabih veya diken kabilinden olan. Bel kemiğine müteallik.

Şevkî [s] Şiddetli arzu ve hevese, keyif ve neşeye mensup ve müteallik.

Şevkıdil [i] Musikide bir makam.

Şevkli [s] Hevesli, arzulu. Neşeli, keyifli.

Şevksiz [i] Hevessiz, arzusuz. Neşesiz, keyifsiz.

Şevlenmek [f] Mail satıh halini almak, aşağısı genişleyip yukarısı darlanarak şev suretine girmek.

Şevli [s] Sathımail suretinde, münhani.

Şevval [i] Arapça ayların onuncusu ve ilk günü ramazan bayramı olan ay.

Şevyot[i] Bir cins yumşak yün kumaş.

Şey [i] Nesne, madde,her var olan veya varlığı tasavvur olunan bir madde bir iş, bir hadise, bir hareket, bir fiil v.s. Eşyanın herbiri.

Şahim [i] İçyağı, et arasındaki yağ.

Şeyh [i] Yaşlı adam, ihtiyar, koca. Bir tekkedeki dervişlerin reisi, mürşidi olan zat. Hadis ilminde üstat. Arap aşiretleri reisi.

Şeyhuhat [i] İhtiyarlık, kocalık, yaşlılık.

Şeyhulislâm [i] Vaktile umur ve mahakimi şer'iye, mülga medreseler ve sarıklı talebe işlerine nezaret eden ve Devletin heyeti vükelâsında Sadrazamdan sonra en yüksek makamda bulunan zat.

Şeyn [i] Ayip, leke, kusur, noksan.

Şeytan [i] Meleklerden iken Âdeme secde hususundaki emre itaat etmediği için semadan lânetle kovulduğu kütübü mukaddesede nakledilen şahıs. Pek zeki ve kurnaz adam.

Şeytanarabası [i] Bazı otların havada uçuşan pek ince tüylü tohum kozalağı. Demir yol rayları üzerinde el ile tahrik olunan amele arabası, drezin.

Şeytanat [i] Şeytanlık, hile, mefsedet, fitne.

Şeytanatkâr [s] Müfsit, hilekâr.

Şeytanatkârane [s] Şeytanlıkla, müfsidane, hile ile.

Şeytanbezi [i] Bir nevi renkli bez.

Şeytanboku [i] Pek fena kokan bir nevi ilâç.

Şeytanî [s] Şeytana mensup ve müteallik olan, şeytana lâyık olan. Şeytanlıkla vaki olan.

Şeytanlık [i] Hile, hud'a, hile ve hud'akârlık.

Şeytantırnağı [i] Parmaklarda ve tırnağın yanında deri üzerinde çıkan tırnak piçi.

Şeytantüyü [i] Bir kimseyi başkalarına sevdiren hal.

Şezlong [i] Uzanıp istirahat etmek için uzun sandalya.

Şia [i] Hazreti Ali ve evlâdına taraftarlık dermeyan ederek ayrıca bir mezhep teşkil edenler.

Şiar [i] Alâmet, nişan, eser. Alâmeti farika, nişanei temyiz, bir taifeye mensup olanların belli olmak için kabul ettikleri nişan veya parola. Haiz, muttasıf, sahip.

Şibih [i] Benzeyiş, benzeme. Benzeyen şey, misil, manent, nazir.

Şiddet [i] Peklik, ziyadelik, mubalâğa. Sertlik, sert muamele, tazir ve cezada mubalâğa. Müsaadesizlik, sıkılık.

Şiddetlendirmek [f] Şiddetini artırmak, sıklaştırmak, daha sert ve güç etmek.

Şiddetlenmek [f] Şiddet kespetmek, daha sert ve ziyade olmak.

Şiddetli [s] Şedit, sert, pek ziyade. Sıkı, müsaadesiz.

Şifa [i] Hastalıktan kurtulma, iyi olma, iadei afiyet.

Şifahane [i] Hastane. Tımarhane.

Şifahen [h] Ağızdan, söylemekle, yazı ile olmıyarak.

Şifahî [s] Ağızdan olan, tahriren vaki olmıyan.

Şifre [i] Hariçten anlaşılmaması için mahrem telgraflarda kullanılan rakamdan ibaret rumuz usulü.

Şifreli [s] Şifre ile çekilmiş (telgraf)

Şiğil [i] Taşsız halka, taşsız yüzük, At bukağısı.

Şiğir [i] Ba: Şiğil.

Şiî [s] Şia taifesine, Ali taraftarlığı iddia edenlerin mezhebine mensup, şiî mezhebinde.

Şiilik [i] Şia mezhebine mensupluk. Şia mezhebi.

Şiir [i] Vezin ve kafiyeli, güzel tahayyülât ve tasavvuratı havi kelâm, nazım, manzume, poezi.

Şikak [i] İttifaksızlık, ademi muvafakat, ihtilâf, münaferet, nifak.

Şikâr [i] Av, sayt. Av -

lama. Ganimet, ele geçen mal [s] Avlıyan, sayyat.

Şikâyet [i] Kendi halinden veya başına gelen bir dert ve acıdan telehhüf izhar etme. Birinden hoşnutsuzluk gösterip aleyhinde söylenme. Birinin hakkında dava etme, şekva, iştikâ. Dertyanma.

Şikâyetçi [i] Birinden şikâyet ve dava eden, müşteki.

Şikâyetname [i] Şikâyeti havi olarak verilen varaka.

Şil [s] Kanlı ve hastalıklı göz.

Şile [i] Güzel kokulu bir cins ot.

Şilik [i] Şapka hamuru.

Şilin [i] Bir ingiliz lirasının yirmide biri olan ingiliz sikkesi.

Şilte [i] Pamukla doldurulmuş hafif ve yumşak döşek, minder.

Şimal [i] Sol taraf, sol el, yesar. Yüzünü güneşin doğduğu tarafa çeviren adamın solunda kalan cihet, poyraz tarafi.

Şimalen [h] Şimal cihetinden.

Şimalî [s] Şimal cihetine mensup ve müteallik.

Şimalyıldızı [i] Şimal kutbunun hizasında bulunup gemicilerin cihet tayini hususunda çok işlerine yarıyan bir yıldız.

Şimden [z] Bu andan, içinde bulunduğumuz zamandan, bu dakikadan.

Şimdengeri [z] Bu dakikadan sonra, bu andan itibaren.

Şimdi [z] İçinde bulunduğumuz zamana delâlet eder: bu ande, bu dakikada, el'an.

Şimdicik [z] Tam bu zamanda, hiç vakit geçmeden. Pek az müddette.

Şimdiki [s] Bu zamandaki, hali hazırda vaki ve mevcut olan.

Şimdilik [z] Şimdiki halde, şimdiki zamana göre. Şimdiki zaman için.

Şime [i] Hulk, tabiat, huy.

Şimendifer [i] Tren, Buharla müteharrik lokomo-

tifin çektiği ve demiryolu üzerinde yürüyen vagonlardan müteşekkil katar, demiryolu.

Şimşek [i] Bulutlardaki menfi ve müspet elektrikin ihtilâtından hâsıl olan anî ve göz kamaştırıcı parlama.

Şimşir [i] Kılıç, seyf. [i] Tarak ve mühür imaline yarayan bir nevi sert ağaç.

Şin [l] Bazı sıfatlara lâhik olup medlûlü ile ittisafı ifade eder. Sarışın: Saçı ve rengi sarı, her cihetçe sarı adam.

Şinel [i] Kolsuz ve yakası kürklü bir nevi alafranga palto.

Şinik [i] Hububat ölçmeğe mahsus ölçek, on litre istiap eden kutu.

Şinşile [i] Gümüşi renkli ve kıvırcık tüylü bir Amerika tavşanı ve bunun postundan yapılan kürk.

Şip [i] Telli bir nevi bürümcük.

Şir [i] Süt. Aslan.

Şira [i] Üzümün yeni sıkılmış suyu, üzüm suyunun şarap ve sirke olmazdan evvelki hali.

Şiralı [s] Suyu çok ve tatlı üzüm v. s. meyva.

Şiraze [i] Şark usulünde ciltlenen kitapların yapraklarının cilde raptolundukları mahallin iki ucunda renkli ibrişimden örülen ince şerit. [c] Nizam, intizam, rabıta.

Şirden [i] Geviş getiren hayvanların ikinci midesi.

Şirin [i] Tatlı. Pek güzel olmadığı halde çok sevimli ve cazibeli olan.

Şirince [s] Tatlıca. Oldukça sevimli ve cazibeli.

Şirinlik [i] Tatlılık. Sevimlilik, cazibelilik.

Şirit [i] Örme yassı kaytan.

Şiritarşın [i] Mesaha şiriti.

Şiritlemek [f] Şiritle süslemek, şirit çevirmek.

Şiritli [s] Şiritle süslü, şirit çevrilmiş.

Şiritsolucan [i] İnsanın barsakları içinde hâsıl olan ve dudivahit denilen uzun solucan.

Şirk [i] Cenabı hakka şerik farz ve kabul etme, iki veya birkaç halik olduğuna inanma, müşriklik, kâfirlik.

Şirket [i] Ortaklık, şeriklik. Birçok adamların bir büyük ticaretin icrası, bir madenin, umumî bir işin işletilmesi için birleşerek teşkil eyledikleri heyet, kumpanya.

Şirpençe [i] Ekseriya insanın arkasında ve ense kökünde çıkan tehlikeli bir çıban.

Şirret [s] Şerci, şerir, yaramaz, hırçın.

Şirretlik [i] Şerirlik, yaramazlık, hırçınlık.

Şirvan [i] Kafkasyanın şarkında ve Hazerdenizi sahilinde bir memleket.

Şirvanî [s] Şirvana mensup ve oranın ahalisinden olan, Şirvanlı.

Şiryan [i] Kırmızı kandamarı, büyük damar.

Şiryanî [s] Kırmızı kandamarına mensup ve müteallik.

Şiş [i] Pişirilecek kebabı geçirdikleri ağaç veya demir ince çubuk. Herhangi döner bir şeyin merkezinden geçip iki ucundan çıkan kazık, mihver. İterek delmeğe mahsus ucu sivri silâh, meç. Çorap, tentene v.s. örmeğe mahsuş bir ucu düz, diğer ucu sivri ve kertikli demir veya kemikten büyük iğne.

Şiş [i] Bedenin bir tarafinda hâsıl olan kabarma, kabarık, Ur, verem. [s] Kabarmış, şişmiş, teverrüm etmiş.

Şişane [i] İçi altı köşeli, namlısının içi yivli. [s] Namlısının içi yivli tüfek ve top.

Şişaneci [i] Yivli tüfek yapan san'atkâr.

Şişaneli [s] Namlısı dahilen altı yivli tüfek ve top. Böyle tüfekle müsellâh efrat.

Şişe [i] Sırçadan kap, billûrdan olmayıp adi camdan az çok dar boğazlı kap. Herhangi bir mayi koymağa mahsus cam kap. Lâmba camı. Hasır kenar -

larına mıhlanan v. s. işlerde kullanılan ince çıta.

Şişeci [i] Şişe yapan ve satan adam, şişe tüccarı.

Şişehane [i] Şişe yapılan yer, şişe fabrikası.

Şişek [i] İki yaşında kuzu.

Şişirilmek [f] Kabartılmak, şişkin haline konmak.

Şişirmek [f] Şişirtmek, şişmesini mucip olmak. Suyun önünü kapayarak veya çok su gelerek dere, havuz v. s. nin kabarmasını mucip olmak, taşırmak. Boğazlanmış hayvanı yüzmek için üflemek. Mubalâğa etmek. Küçük bir haberi büyültüp gazeteye geçirmek.

Şişirtmek [f] Biri vasıtasile kabartmak, şişkin ve kabarık ettirmek.

Şişkebabı [i] Şişe geçirilerek pişirilen kebap.

Şikemperver [s] Boğazına düşkün.

Şişkin [s] Şişmiş, kabarmış.

Şişkinlik [i] Şişkin ve kabarık olan şeyin hali.

Şişko [s] Şişman, mülâhham adam.

Şişlemek [f] Şişle delmek. Şiş saplamak. Şişe geçirmek, şişe geçirip dizmek.

Şişlenmek [f] Şişle delinmek, şiş saplanmak. Şişe geçirilmek.

Şişli [s] Şişi, meçi olan.

Şişman [s] Eti ve yağı çok, karnı şiş ve azası kalın, mülâhham, şişko.

Şişmanlık [i] Eti ve yağı çok, vücudü kalın adamın hali, semen, mülâhhamlık.

Şişmek [f] Kabarmak, ufunet peyda etmek. Ufunetsiz kabarmak, üfürülmek. Şişman olmak, semirip kalınlaşmak. [Su v.s] Yükselmek, kabarmak, taşmak.

Şitaban [s] Acele eden, koşan.

Şitap [i] Acele, sürat, müsaraat, çabukluk.

Şive [i] Tarz, tavır, üslûp. Naz, işve, eda. Lehçe, telâffuz.

Şivekâr [s] Nazlı, edalı, işveli, cilveli.

Şiveli [s] Ba : Şivekâr. Üslûplu.

Şivesiz [s] Naz ve edadan mahrum, işve ve cilvesiz. Üslûpsuz.

Şivesizlik [i] Naz ve edasızlık, işve ve cilvesizlik. Üslûpsuzluk.

Şivgar [i] Top arabası okunun önüne konan ağaç.

Şık [s] Güzel. Zarif, hoş edalı, modaya muvafık, süslü, ziynetli.

Şık [i] Bir küllün münkasim olduğu iki kısımdan herbiri. Melhuz olan iki ihtimalin beheri.

Şıkır [m] Ba: Şakır.

Şıklık [i] Güzellik, zarafet, süslülük, modaya tâbiiyet, hoşedalık.

Şıllık [i] Pek bayağı surette süslenip sürtük gezen karı.

Şımarık [f] Yüz bulup azmış, şımarmış.

Şımarmak [f] Yüz bulup azmak, haddi tecavüz etmek.

Şımartılmak [f] Yüz verip şımarmasına sebep olmak, azdırılmak.

Şımartmak [f] Yüz verip azdırmak, terbiyesiz etmek.

Şıngır [m] Yüksek bir yerden düşüp kırılan cam, şişe ve emsalinin çıkardığı sesi taklit ve tasvir eder.

Şıngırdamak [f] Şıngır şıngır etmek.

Şıngırtı [i] Düşüp kırılan cam, şişe v.s. nin çıkardığı ses.

Şıp [m] Suyun damlamasını taklit ve tasvir eder. Seri ve anî bir haraketi ifade eder: Şıp diye geldi.

Şıpıdık [i] Terlik nev'inden ökçesi basık kundura.

Şıpka [i] Gemilerde muhtelif hususlarda kullanılan halat veya telden örülmüş ağ.

Şıpşıp [i] Arkasız ve ökçesiz hafif terlik, mercan terliği.

Şırak [m] Birdenbire duyulan sert bir sesi taklit ve tasvir eder : Şırak kapı açıldı.

Şırıl [m] Su ve diğer bir mayiin az ve ince sesle akmasını taklit ve tasvir eder ve çok defa mükerrer kullanılır.

Şırıldamak [f] Su ince sesle ve azar azar akmak.

Şırıltı[i] Suyun ince sesle ve az az akması.

Şırıl şırıl [h] Ba : Şırıl.

Şırınga [i] Bir yere ve hususile bedenin tabiî menfezlerinden birinden içeriye su ve ilâç sıkmağa mahsus alet. Ucundaki ince ve delik iğnesi deriye batırılmak suretile ilâç veya aşıyı deri altına ithal etmeğe mahsus alet.

Şırlağan [i] Akma, akıntı, seyelân, cereyan. Susamyağı.

Şırlağanlı [s] Akan, akıntılı. Susamyağile pişirilmiş, susamyağlı.

Şırlağanyağı [i] Susamdan çıkarılan yağ.

Şırlamak [f] Şırıl şırıl akmak, su akarken şırıl şırıl ses çıkarmak.

Şırlop [i] Yoğurtlu yumurta.

Şırp [m] Bir şeyin süratle kesildiğini tasvir ve taklit eder.

Şırpadak [m] Ba: Şırp.

Şıvgın [i] Direk ve gemi sereni yapmağa yarıyan bir nevi çam ağacı.

Şoför [i] Makina ateşçisi. Otomobil idare eden.

Şol [i] Şu işaret isminin «l» ile tekit olunmuş sureti.

Şorolop [m] Birdenbire ve hırsla yutmağı tasvir eder.

Şose [i] Kırma taşlar ve kum ile balıksırtı biçiminde yapılmış cadde. [s] Bu tarzda yapılmış olan.

Şoven [i] Mufrık vatanperver.

Şovenism [i] Mufrit vatanperverlik.

Şöhret [i] At verme, at, şan, ün, namdarlık, sıyt, maruf iyet. Bir adamın umumca maruf olduğu isim, mahlâs veya lâkap.

Şöhretgir [s] Şöhreti âlemi tutan, şöhret kazanan, iştihar eden.

Şöhretli [s] şöhreti olan, meşhur, namdar.

Şöhretşiar [s] Şöhretli, meşhur, müştehir.

Şömine [i] İçinde ateş yakılan ocak. Baca.

Şövale [i] İki kulplu, kömür v. s. taşıdıkları sepet, küfe.

Şövaliye [i] Vaktile asilzadelereden olan zabitlere verilen unvan. Baron rütbesinin madununda bir rütbe ve asalet unvanı. Herhangi bir nişanın şövaliye derecesini hâmil bulunan zat.

Şöyle [h] « Böyle » ile « öyle » arasında tarz ve hale delâlet eder, tarz. Suret, vecih : şöyle yap : şu veçhile yap; şöyle söyle: şu tarzda söyle.

Şöyleböyle [h] İkisi ortası, ne pek iyi, ne pek fena.

Şöylece [h] Bu veçhile, usulle.

Şöyleki [h] Zirde olduğu gibi, berveçhi ati.

Şöylelik [i] Bu tarz, bu usul, bu vecih.

Şu [iş] Yakına işaret eden bu ile uzağa işaret eden «O» arasında bir uzaklığa işaret eder : şu adam, şu şey gibi.

Şua [i] Güneşten veya diğer bir ziya membaından intişar eden ziya huzmelerinin herbiri.

Şubat [i] Senenin ikinci ayı, ikinci kânun ile mart arasındaki ay.

Şube [i] Dal, budak, Bölük, takım, kısım, feri. Bir dairenin münkasim olduğu bölüklirin beheri.

Şuh [s] Şen ve harekâtında serbest, nazlı, şiveli, oynak.

Şuhluk [i] Naz, şive, cilve, serbest ve nazlı hareket.

Şukadar [h] Şu miktarda.

Şule [i] Alev, ateş alevi.

Şuledar [s] Alevli, alevlenmiş, etrafına ziya ve aydınlık saçan.

Şulegir [s] Alevlenen, tutuşan. Etraf ve havalisini aydınlatan.

Şulelendirmek [f] Alevlendirmek, tutuşturmak, parlatmak.

Şulelenmek [f] Alev -

lenmek, tutuşmak, parlamak.

Şuleli [s] Alevli, tutuşmuş, parlak.

Şura [i] Şu mahal, şu yer.

Şûra [i] Müzakere mahalli, meclis.

Şuracık [i] Yakınca,pek yakın yer.

Şurada [h] İşte şu yerde, yakın bir mahalde.

Şuralı [s] Şu yer ahalisinden olan, şu memleket halkından bulunan.

Şurası [h] Şuhal, şu iş, şu keyfiyet.

Şure [i] Çorak, tuzlu ve gayrimümbit toprak.

Şurezar [i] Çoraklık, çorak yer.

Şuriş [i] Karışıklık, kargaşalık.

Şurup [i] Meyva v. s. usaresile şekerden yapılmış koyu bir mayi. Tatlı bir mayi ile karışık ilâç.

Şuun [i] İşler, vukuat, havadis. Ahval, hadisat.

Şuur [i] Anlama, anlayış, fehim, idrak. Vicdan, konsiyans.

Şuurî [s] Fehim ve idrake, vicdana mensup ve müteallik, fehim ve idrak olunan, vicdanî.

Şuurlu[s]Anlayışlı,fehim ve idrak sahibi, konsiyan.

Şüf'a [i] Bir mal ve mülkün hissedar ve komşusunun onu satınalmaktaki hakkı rüçhanı.

Şühut [i] Şahidin cem'i Ba : şahit.

Şükran [i] İyilik bilme, minnettarlık, bir nimete karşı teşekkür.

Şükür [i] Görülen iyiliğe karşı hoşnutluk ve minnettarlık gösterme.

Şümul [i] Şamil ve havi olma, içine alma, kaplama. Delâlet etme. bir mana daha ifade etme.

Şümullendirmek [f] Şümulü olacak hale getirmek, umumî etmek.

Şüphe [i] İki veya ziyade şey arasında hangisi olduğunu kestirememe, şek, iltibas, tereddüt, ademi itminan.

Şüphelendirmek [f] Şek ve şüpheye düşürmek, tereddüt ettirmek.

Şüphelenmek [f] Şek ve şüpheye düşmek, tereddüt, vesvese etmek.

Şüpheli [s] Şek ve tereddüt altında bulunan, sağlam olmıyan, meşkûk. Hali emniyetbahş olmıyan.

Şüphesiz [s] Hakkında şüphe olunmıyan, şek ve şüphe götürmez, sağlam, sahi, şeksiz. [h] Sahi ve sağlam surette bilâşüphe.

Şüphesizlik [i] Şek ve tereddüt etmeme, sağlamlık, ademi tereddüt.

Şürekâ [i] Şerikin cem'i. Ba: Şerik.

Şüru [i] Başlama, mübaşeret etme.

Şütum [i] Şetmin cem'i. Ba şetim.

Şüun [i] Vukuat, havadis. İş, fiil.

Şüyu [i] Duyulma, herkesin mesmu ve malûmu olma, yazılma, dağılma, intişar.

T

T [h] Türkçe alfabenin yirmi üçüncü harfi. Epçet hesabında 400 adedini gösterir.

Ta [h] İntiha beyan eder, dek, kadar.

Taabbüt [i] Kulluk etme, ibadete tekellüfle ihtimam etme.

Taaccüp [i] Şaşma, hayret, şaşakalma.

Taaddi [i] Zulüm, gadir, tecavüz.

Taaddüt [i] Birkaç olma, birden ziyade olma.

Taaffün [i] Pis koku neşretme, çürüyüp kokma.

Taahhüt [i] Üzerine alma, yapılmasına söz verme. Postaya iki kat ücret vererek mektup veya paketi ihtimam ve emniyet altına alma.

Taahhütlü [s] Taahhüt edilen. Postaya iki kat ücret vermek suretile gönderilen [mektup v.s.], rökomande

Taahhütname [i] Bir iş v.s. yi üzerine aldığına

ve bir taahhüt altına girdiğine dair verilen vesika.

Taallûk [i] Alâka, ilişik, münasebet, irtibat.

Taallûkat [i] Akraba, hısım.

Taallül [i] Vesile ve behane arama, yalandan behaneler uydurup bir işten kaçınma.

Taam [i] Aş, yemek.

Taamiye [i] Eskiden tekkelerde fukara ve dervişlere yemek çıkarmak için tahsis olunan varidat.

Taammüden [h] Kasten, bilerek, istiyerek, evvelden düşünüp hazırlıyarak.

Taammüm [i] Umumileşme, umumî olma.

Taammüt [i] Kast ve niyet etme. Bilerek ve istiyerek bir işi yapma.

Taannüt [i] İnat ve ısrar etme.

Taap [i] Yorgunluk. Zahmet, eziyet, meşakkat.

Taarruz [i] Sataşma, tecavüz. Düşmanın üzerine yürüme.

Taarruzî [s] Taarruza mensup ve müteallik.

Taassup [i] Cehalet yüzünden asılsız şeylere ve hurafelere inanma. İnat, fanatism.

Taassupkâr [s] Mutaassıp, fanatik.

Taassupkârane [h] Taassupla, mutaassıbane.

Taaşşuk [i] Birine âşık olma.

Taat [i] İbadet. İtaat, inkıyat.

Taayyün [i] Meydana çıkma, anlaşılma. Zâhir ve aşikâr olma.

Taayyüş [i] Geçinme, maişet, yaşama.

Taazzum [i] Azamet, kibir, büyüklük satma,

Tabaat [i] Matbaacılık san'ati.

Tababet [i] Tıp âlemi. Tabiplik, hekimlik.

Tabahat [i] Yemek pişirme san'ati, ahçılık.

Tabak [i] Yemek v. s. komağa mahsus az yayvan kap. Bir yapraktan ibaret kâğıt, tabaka. Deri terbiye eden san'atkâr.

Tabaka [i] Sıra, biribiri üzerine konmuş sıraların herbiri, kat. Sınıf, derece,

zümre. Bir yapraktan ibaret kâğıt. Tütün veya sigara kutusu.

Tabakane [i] Derinin terbiye edilip meşin v.s. yapıldığı fabrika.

Tabakat [i] Tabakalar sınıflar, katlar, dereceler. Jeoloji, arziyat

Tabaklık [i] Deriyi terbiye etmek san'ati.

Tâban [s] Parlak, nurlu.

Taban [i] Ayağın altı. Kunduranın altını teşkil eden kösele. [c] Dayanma, sebat. Kılıç v.s. namlusu olan iyi demir. Tarla veya dağın düz sırt suretinde olanı. Duvar v. s. altına ufkî vazi - yette konulan kereste. Tarlanın toprağını bastırmak için yuvarlanan üstüvane. Bir nehrin derin olan orta yeri.

Tab'an [h] Tabiatile, tabiî olarak, bittabı, tabiat iktızasınca.

Tabanca [i] Revol - ver, küçük cep tüfeği.

Tabanincir [i] Yassı kuru incir.

Tabankılıç [i] Kılıç v. s. namlusu yapılan iyi demir.

Tabanlı [s] Cesur, metanetli, sebatlı.

Tabansız [s] Korkak, cesaretsiz, sebatsız, meta - netsiz.

Tabansızlık [i] Kor - kaklık, cesaretsizlik, meta - netsizlik.

Tabasbus [i] Zillet, alçakça yalvarma, yaltaklan - ma.

Tabayi [i] Tabiatler, huylar.

Tabelâ [i] Askerin hergünkü tayınının miktarını göstaren cetvel. Leylî mek - teplerde hergünkü yemeği ve masrafını gösterir liste. Hastanelerde hastanın başı ucuna asılan hastalığı ve tedavi tarzını gösterir levha. Mağaza v. s. yerlerde kapı üzerine konan levha.

Tab'etmek [f] Basmak. Hurufatla tabı makinasında kitap, gazete v. s. basmak.

Tâbi [s] İtaat ve inkıyat eden. Tebaiyet eden.

Arkasından giden, bağlı, merbut.

Tabi [s] Tab'eden, basan, bir kitabı tabı ve neşreden, naşir.

Tabiat [i] Yaradılış, huy, cibilliyet, âdet, natura. Kâinatın nizam ve kanunu. Mizaç, merak, zevk, zarafet. Kâinatta mevcut eşyanın heyeti umumiyesi.

Tabiatli [s] Zevkli, zevk sahibi.

Tabiatsiz [s] Güzeli çirkinden ayıramıyan, zevksiz.

Tabiî [s] Tabiate mensup ve müteallik. Sun'î ve yapma olmıyan, natürel, sade, sâf. Tabiat iktızasından olan.

Tabiiyat [i] Tabiate müteallik şeylerden bahseden ilim.

Tabiiyet]i] Tâbilik, tâbi olmak hali. Tebaalık, bir devletin tebaasından olmaklık.

Tabiiyun [i] Tabiate ait ilimlerle iştigal eden âlimler.

Tabip [i] Hastaları tedavi eden adam, doktor, hekim.

Tabir [i] Söz. Cümle, fikra. Istılah. Rüyaya mana verme. İfade, beyan.

Tabirci [i] Ruya tabir eden adam-

Tabirname [i] Ruya tabirine ait kitap.

Tab'iye[i] Bir şeyin tab'ı için verilen ücret, matbaa ücreti.

Tabiye [i] Askeri bir sahada tertip ve istihdam etmek san'ati. [c] Muvaffakıyet için kullanılan vesait.

Tabı [i] Hilkat, tabiat. Mühür, damga v. s. basma. Hurufat, taş v.s. ile kitap ve gazete v. s. basma. Basılış, bir kitap v. s. nin kaçıncı defa basıldığı.

Tabıh [i] Pişirme yemek yapma.

Tabıl [i] Davul. Kulakta sesi aksettiren zar.

Tabla[i] Satıcıların üzerine satılacak şeylerini koy - dukları tepsiye benzer şey. Cıgara külünü silkmeğe mah sus kap. Bir tablada bulu - nan yemek miktarı. Mangal ve sobaların altına konulan

maden kaplı tahta. Terazi kefesi. Düz yer, safha, düz ve tekerlek satıh.

Tablakâr [i] Tablasını gezdirerek üzerindeki eşyayı satan adam. Tabla ile yemek götürüp getiren hizmetçi.

Tablakârlık [i] Tablakârın iş ve meşguliyeti.

Tabldot [i] Maktu fiatla lokantalarda öğle ve akşamları verilen yemek. Bu suretle yemek veren bazı müesseselerin lokantası.

Tablet [i] Küçük ve yuvarlak bir şekle konmuş yutulacak şey, yassı ve müdevver kap.

Tabliye [i] Önlük, göğüslük.

Tablo [i] Tiyatroda herhangi bir anda ve sahnede gösterilen mevki ve eşhasın hepsi. Karakalem, yağlı boya v.s. ile bez, tahta, muşamba v.s. üzerine yapılan resim. İnsan üzerinde bir tesir yapan ve nazarı celbeden yer veya şey. Manzara.

Tabulga [i] Kökü tıpta kullanılan kırmızı özlü sert bir ağaç.

Tabur [i] Bir alayın dörtte biri miktarındaki kuvvet. Biribiri ardına dörder kişilik saflar halinde toplanmış asker veya mektepli v.s. kıt'ası.

Tabure [i] Arkasız ve kolsuz iskemle.

Tabut [i] İçine ölüyü koyup mezarlığa naklettikleri sandık, sal.

Tabya [i] Münferit istihkâm, metris, top yeri.

Tacanmak [f] Taç giymek.

Tacdar [i] Taç giyen, başı taçlı, hükümdar.

Tacik [i] Türk memalikinde yaşayan iranîlere verilen isim.

Tacil [i] Acele ettirme, sıkıştırma.

Tacin [i] Yoğurma, hamur yapma.

Tacir [i] Ticaret yapan. Ticaretle geçinen adam.

Taciz [i] Rahatsız etme, rahatsızlık verme.

Taç [i] Hükümdarların başına giydikleri murassa

başlık, iklil. Gelinlerin ve kadınların başa taktıkları bir ziynet eşyası. Bazı kuş ların sorgucu.

Taçlanmak [f] Taç geymek, tetevvüç etmek, tacamak.

Tadat [i] Sayma, sayı. Birer birer zikir ve beyan etme.

Tadil [i] Az tebdil etme, doğrultma, ifrat ve tefritten kurtarma, itidal kazandırma.

Tadilât [i] Tadilin cem'i. Ba : Tadil

Tadlien [h] Değiştirilerek, tadil edilerek.

Tadıcı [i] Yemeklerin tadına bakan.

Tafahhus [i] Etrafile araştırıp teftiş ve tahkik etme.

Tafdil [i] Tercih. Büyültme. Başına geldiği kelimenin manasını büyülten «en,» «daha» gibi edatlara denir.

Taflan [i] Bahçelerde yetiştirilen yeşil yapraklı küçük bir ağaç.

Taflansuyu [i] Taflandan alınan ve eczacılıkta kullanılan bir su.

Tafra [i] Atıp tutma, yüksekten atma, balâpervazlık. Sıçrama, atlama.

Tafracı [s] Üst perdeden atıp tutan, balâpervazlık eden.

Tafracılık [i] Atıp tutuculuk.

Tafsil [i] İzah, mufassal surette, etraflıca anlatma.

Tafsilât [i] Tafsilin cem'i, mufassal mûlûmat, izahat.

Tafsilen [i] Mufassalen, tafsilâtile.

Tafta [i] İpek ve iki tarafi da parlak bir kumaş, canfes.

Tagaddi [i] Beslenme, gıdalanma.

Tagallüp [i] Tahakküm etme, zorla alma.

Taganni [i] Şarkı söyleme, yırlama.

Tagayyür [i] Değişme, başkalaşma, tebeddül. Bozulma.

Tağdiye [i] Besleme, gıdalama.

Tağyir [i] Başkalaştırma, değiştirme. Bozma, ifsat.

Tahaccür [i] Taş gibi katılaşma, taş olma.

Tahaddüs [i] Vukubulma, zuhur etme, hâdis olma.

Tahaffuz [i] Korunma, sakınma.

Tahaffuzhane [i] Karantinahane, sarî hastalıklı bir yerden gelenlerin karantina bekledikleri mahal.

Tahakkuk [i] Sahi ve hakikî olduğu anlaşılma, meydana çıkma, kat'îleşme.

Tahakküm [i] Hâkim kesilme, hüküm sürme.

Tahallül [i] Eczası ayrılma, hallolma.

Tahallûs [i[Kurtulma, halâs olma. Bir mahlâs kullanma.

Tahammül [i] Yüklenme, bir yükü üstüne alma. Ağır şeye ses cıkarmaksızın katlanma.

Tahammür [i] Ekşime, mayalanma.

Tahammuz [i] Ekşime, ekşilik peyda etme.

Taharet [i] Temizlik, paklik.

Taharri [i] Araştırma, Tahkik ve tetkik etme. (Taharri memuru. Sivil polis memuru.)

Tahassul [i] Hâsıl olma.

Tahassun [i] İstihkâm içine çekilme, kale ve hisara kapanma.

Tahassür [i] Hasret, ele geçmesi istenilen şey için yanıp yakılma.

Tahassüs [i] Duym,a hissetme.

Tahaşşüt [i] Toplanma, yığılma, birikme.

Tahattur [i] Hatırlama, hatıra gelme.

Tahavvül [i] Değişme, bir halden bir hale geçme.

Tahayyül [i[Hayal etme. Tasavvur etme, zihinde vücut verme.

Tahayyür [i] Hayrette kalma, şaşakalma, hayran olma.

Tahayyüz [i] Yer tutma, hususî bir yeri olma, hürmet ve itibara nail olma.

Tahdiş [i] Tırnakla incitme, tırnaklama. [c] Tahrik, tehyiç.

Tahdit [i] Hudut tayin etme, sınır koma, hasretme.

Tahfif [i] Hafifletme, ağırlığını azaltma. Kolaylaştırma, teshil etme.

Tahin [i] Öğütülmüş hububat, un, darı v. s.

Tahinhelvası [i] Darıunu ve bal veya şekerle yapılan maruf tatlı.

Tahıl [i] Hububat.

Tahini [s] Tahin renginde olan, külrengi.

Tahkik [i] Bir şeyin hakikatini arama. Sahi ve hakikî olduğunu meydana çıkarma.

Tahkikat [i] Bir şeyin hakikatini anlamak için sorup araştırma.

Tahkim [i] Sağlamlatma, metîn ve muhkem kılma. Hakem nasbetme.

Tahkir [i] Hakaret etme, hakir nazarile bakma.

Tahkiramiz [s] Tahkirli, hakaretle karışık.

Tahlif [i] Yemin ettirme, yemin verme.

Tahlil [i] Mürekkep bir cismin eczasını ayırma. İdrar, kan v.s. muhteviyatını anlamak için muayene ettirme, analiz. Bir cümleyi gramer esaslarına göre eczasına ayırma.

Tahlis [i] Kurtarma.

Tahlisiye [i] Denizde kaza geçirenleri kurtarmağa mahsus teşkilât. Cankurtaran.

Tahlit [i] Bir şeyin halisliğini bozacak surette içine başka şeyler karıştırma. Bozma, teşviş etme.

Tahliye [i] Boşaltma, boş bırakma. Vapur hamulesini çıkarma. Serbest bırakma.

Tahmil [i] İhale etme. Yükletme,

Tahmin [i] Zannetme, zan ve kıyasla hükmetme.

Tahminen [h] Zan ve kıyas ile, tahmin surutile, aşağı yukarı, takriben.

Tahminî [s] Tahmin ile olan, tahmine mensup ve müteallik.

Tahmis [i] Bir şeyi beş kat veya bes köşeli etme. Bir şairin gazelini alıp her beytine daha üç mısra ilâve ederek beş mısralı yapma. Birini kızdırma. Et kavurma. Kahve kavurma. Kahve satılan çarşı.

Tahnit [i] Ölüyü ilâç -

lama. Hayvan cesetlerini kurutma.

Tahra [i] Testere gibi dişli ve iğri budama bıçağı.

Tahribat [i] Tahribin cem'i. Ba: tahrip.

Tahrif [i] Bir yazı veya ibareyi değiştirip bozma, sakatlama.

Tahrik [i] Harekete getirme, kımıldatma, oynatma. Fışkırtma, teşvik etme, ayartma. Azdırma.

Tahrikât [i] Tahrikin cem'i. Ba: tahrik.

Tahrilli [i] Çekme ve mukavves (kaş).

Tahrim [i] Haram etme, menetme.

Tahrip [i] Yıkıp bozma, viran ve harap etme, mahvetme.

Tahrir [i] Yazma. Telif etme, kaleme alma. Kaydetme, deftere geçirme. (Tahrir müdürü : Gazeteye konacak yazıları tanzim eden, gazete tahrir heyetinin şefi)İnşa ve kitabet.

Tahrirat [i] Resmî evrak, resmî mektup.

Tahsil [i] Husulegetirme, hâsıl etme, kazanma. Borçludan alacağını alma. Vergi veya iradı toplama. Mektebe devam etme, okuyup öğrenme, malûmat kespetme.

Tahsilât [i] Tahsil olunan para.

Tahsildar [i] Devletin vergisini, veya bir müessese yahut kimsenin alacaklarını toplıyan memur.

Tahsildarlık [i] Tahsildar sıfat ve memuriyeti.

Tahsin [i] Alkışlama, beğenme, medih ve sena etme. Eskiden mekteplerde talebeye mükâfat olarak verilen varaka.

Tahsis [i] Hasretme, bir şeyi biri için ayırma, birine mahsus kılma,

Tahsisat [i] Bir kimseye veya bir işe tahsis olunan maaş, para, masraf v.s. muhassesat.

Tahşidat [ı] Bir yere asker sevketme, hudutta veya başka bir yerde asker toplama.

Tahşit [i] Toplama, biriktirme, yığma.

Tahşiye [i] Haşiye, kitap kenarına bir fikra veya kelime hakkında yazı yazma. Zeyl. Hamiş, ilâve.

Taht [i] Alt, aşağı, fevk mukabili. Hükümdarların oturdukları büyük koltuk, hükümdar makamı. Hükümdarlık. Mutena, gözde, kıymetli.

Tahta [i] Döşeme, kaplama v.s. yapmak için büyük ve kalın ağaçlardan biçilen ince ağaç lâvehası. Ağaç, kereste. [s] Ağaçtan, keresteden yapılmış.

Tahtabiti [i] Kırmızı renkte ve yazın çıkan ve insan kanile geçinen maruf böcek, tahtakurusu.

Tahtaboş [i] Dam üstünde ve çamaşır sermeğe mahsus döşemeli yer, taraca.

Tahtakurusu [i] Tahtabiti. Ba: Tahtabiti.

Tahtanî [s] Aşağıda bulunan, aşağıya mensup ve müteallik. Alt kat.

Tahtapabuş [i] Terlik, pantufla.

Tahtarevalli [i] Ortasından bir yere dayanan ve iki ucuna iki çocuk oturmak suretile kalkıp inen bir sırıktan ibaret çocuk oyunu

Tahtelârz [i] Toprağın altında, yeraltı.

Tahtelbahir [i] Denizin altından giden gemi, sualtı.

Tahtelhıfız [h] Muhafaza altında, mahfuzen.

Tahtim [i] Mühürleme, mühür basma.

Tahtit [i] Çizme, çizgilerle tahdit etme

Tahtıe [i] Bir hata ile itham etme.

Tahtıravan [i] Zenginlerle hastaları ve bazı yerlerde gelinleri nakle mahsus iki adam tarafından götürülen üstü kapalı sedye.

Tahvif [i] Ürkütme, korkutma.

Tahvil [i] Değiştirme, bir halden bir hale koma, tebdil. Borç senedi, hisse.

Tahvilât [i] Anonim şirketlerin çıkardığı bir nevi senet.

Tahzir [i] Sakındırma, hazer ettirme.

Taife [i] Bölük, cemaat, kabîle.

Tak [i] Tahtaya vurulduğu vakit çıkan sesi taklit için kullanılır.

Tak [i] Kemer. Kubbe, kümbet.

Taka [i] Bir nevi kumaş topu. Laz kayığı.

Takabbuz [i] Büzülme, toplanıp çekilme. İnkıbaz.

Takaddüm [i] Zaman veya rütbece ileride bulunma, ileri geçme. Teşrifatça daha evvel olma, daha ileride bulunma hakkı.

Takallüp [i] Dönme, altüst omla. Değişme, başka şekil ve kalıba girme, tebeddül.

Takallûs [i] Çekilip toplanma.

Takamaka [i] Amerika zamgı.

Takarrüp [i] Yakın gelme, yaklaşma, yanaşma. Vakti yakın olma.

Takarrür [i] Kararı verilme, kararlaşma. Bir yerde karar ve sebat bulma, yerleşme.

Takas [i] Ödeşme, hesaplaşma.

Takastukas[i] Alacağını, vereceğine hesap edip ödeşme.

Takat [i] Güç, kuvvet, iktidar, zor.

Takatsiz [s] Zayıf, kuvvet ve takati olmayan.

Takatsizlik [i] Zayıflık, kuvvetsizlik, gevşeklik, iktidarsızlık.

Takatuka [ı] Gürültü, velvele. Dizilmiş sahifeler basılmak üzere makinaya konulduktan sonra harfleri düzeltip tesviye için üzerine vurmağa mahsuss takoz.

Takav [i] At nalı.

Takavcı [i] Nalbant.

Takayyüdat [i] Ba: takayyüt.

Takayyüh [i] İrin peyda etme, irinleşme.

Takayyüt [i] Uğraşma, çalışma, çabalama. Bağlanma, merbut olma. İhtimam, itina.

Takaza [i] Borcu ödemek içik sıkıştırma, tazyik. Serzeniş.

Takbih [i] Ayıplama, çirkin görme, beğenmeme.

Takdim [i] İleriye sürme, bir şeyi diğerinden ev-

vel bulundurma. Verme. Tanıştırma, prezante etme.

Takdime [i] Kendinden üstte bulunana verilen şey, hediye v. s.

Takdir [i] Kader. Kıymet biçme. Anlama, Tahsin olunma, beğenme. İhtimal, itibar, farz.

Takdis [i] Mubarek tutma, kutsiyet verme. [c] Pek ziyade hürmet ve itibar ve tazim etme.

Takeometre [i] Bir yerin topoğrafyasını süratle almak için kullanılan alet.

Takibat [i] Takibin cem'i. Ba : takip.

Takim [i] Semeresiz ve neticesiz bırakma. Mikroplardan kurtarma.

Takip [i] Ardından gitme, arkası sıra gitme. Kovalama. Bir işe arkasını bırakmıyarak devam etme.

Takit [i] Düğüm bağlama, dügümleme. Bir ibareyi muğlak ve karışık yapma.

Takıldak [i] Değirmentaşına taneleri veren ve gürültülü bir ses çıkaran tahtadan alet.

Takılış [i] Takılmak işi, takılma.

Tokılma [i]Takılmak işi, takılış.

Takılmak [f] Asılmak. Konulmak, vazolunmak, geçirilmek. İlişip kalmak, gecikmek. Eğlenmek, lâtife etmek. Yapışıp ayrılmamak, arkası sıra gitmek. Taciz etmek. Lâf atmak.

Takım [i] Bir arada kullanılan şeyler. Birkaç kişilik heyet. Bir askerî bölüğünün ayrıldığı kısımlardan herbiri.Zümre,sınıf,güruh. Miktar, kısım, bazı. Cıgaralık.

Takınmak [i] Kendi üstüne takmak, kuşanmak. Kendine yakıştırmak, münasip görmek. Üstüne mücevherat takmak.

Takırdamak [f] Takırtı etmek, kuru ve sert bir gürültü çıkarmak.

Takırdatmak [f] Gürültü ettirmek, kuru ve sert bir ses çıkarmak.

Takırtakır [h] Nal sesi

ve çekiç gürültüsü gibi şeyleri tasvir eder.

Takırtukur [h] Gürültü ve patırdıyı tasvir için kullanılır.

Takıştırmak [f] Takıp yakıştırmak, kendine yakışacak surette komak, süs için takmak. Biribirine çattırmak.

Takırtı [i] Nal sesi veya çekiç gürültüsü gibi kuru ve sert ses

Takızafer [i] Muzaffer bir asker veya büyük bir şahsiyetin altından geçmesi için yapılan büyük tak.

Takke [i] Başın terini içmek için geceleri giydikleri hafif ve ekseriya beyaz şey.

Takla [i] Başı yere koyark vücudü bir taraftan diğer tarafa atmak. Tayyare başaşağı ve yuvarlanır gibi inmek, akrobasi.

Taklacı [i] Takla atan, cambaz.

Taklak [i] Ba: takla.

Taklakçı [i] Ba : taklacı.

Taklidî [s] Taklitle yapılan. Hüccet ve senet istemeksizin kabul edilen.

Taklip [i] Bir şeyin şekil ve kalıbını değiştirme. Döndürme, çevirme, altüst etme.

Taklit [i] Asma, kuşatma, takma. Birinin yaptığı şeylerin aynini yapmağa çalışma, birine benzemeğe özenme. Bir şeyin sahte ve değersizni yapma. Birinin tavır ve harketlerinin aynını yaparak kendisile eğlenme [s] Taklit suretile yapılmış, sahte.

Taklitçi [s] Taklit eden. Başkalarının tavır, hareket ve seslerini taklitte muvaffak olan.

Takma [i] Takmak işi. Ba : takmak. [s] Takılmış, sonradan konmuş.

Takmak [f] Asmak, iliştirmek. Raptetmek, dikmek, kuşanmak, komak. Geyinmek, kuşanmak. Geçirmek, yapıştırmak. Komak, vaz ve tayin etmek.

Takoz [i] Doğramayı sıkıştırmak veya ağır bir şeyin altına konmak v. s. için kullanılan tahtadan

kama. Kızakta bulunan geminin üzerine oturduğu kısa ağaç parçalarının her - biri.

Takriben [h] Tahminen, aşağı yukarı.

Takrip [i] Yaklaştırma, yanaştırma. Bir şeyi kat'î olarak söyliyemeyip tah - min etme. Vesile, behane, münasebet.

Takrir [i] Sağlamlat - ma, sabit ve muhkem kıl - ma. Yerleştirme, yerini tah-sis etme. Anlatma, tarif ve ifade etme, ders verme. Ders. Bir işi resmen ve tah-riren beyan etme. Rapor. Siyasî nota. Ferağ muame-lâtında malsahibinin resmî memur huzurundaki ifadesi.

Takriz [i] Bir eseri medih için yazılan makale.

Taksa [i] Narh. Vergi, rüsum.

Taksapulu [i] Pulu yapıştırılmadan postaya ve-rilen mektuplara bedeli mek-tubu alan adamdan alınarak yapıştırılan iki kat pul.

Taksi [i] Kira otomo-bili, yolcu taşıyan kira otomobili.

Taksim [i] Ayırma, böl-me. Akar suyun masuralara ayrıldığı yer. Hesapta bir miktarı müsavi kısımlara bölme ameliyesi. Alaturka musikide bir fasıl.

Taksimat [i] Taksimin cem'i. Bir binanın bölmeleri, dairelere sureti inkısamı.

Taksimetre [i] Otomo - bilin gittiği yolu, ücretini ve-ya içinde oturulan zamanı gösteren alet.

Taksir [i] Bir işi noksan yapma, kusur etme.

Taksirat [i] Suç, kaba - hat, günah. Taksirin cem'i.

Taksit [i] Kısım kısım ve muayyen zamanlarda ve-rilecek borcun herbir kısmı.

Takt [i] Zekâ, fetanet, fikir inceliği.

Taktak [i] Çamaşır dövmeğe mahsus tokmak.

Takti [i] Kesme, parça-lara ayırma, parça parça etme. Aruz vezninde şiri tâbi olduğu vezne göre fa-sıla ile okuma.

Taktik [i] Sevkulceyiş, strateji.

Taktir [i] İmbikten ge-çirme. Damla damla akıtma.

Taktırmak [f] Koydurmak, yapıştırmak. Kuşatmak, bağlatmak.

Taktuk [i] Hamaylı kılıfı. [h] Tokmak sesini taklit eder.

Takva [i] Günahtan sakınma, kendini gözetme. Kuvvetlenme, kuvvet peyda etme.

Takvim [i] Doğrultma, düzeltme, tertip ve tanzim etme. Yevmî vukuatı ve zamanı bildirir varaka. Ecramı semaviye hakkında malûmat veren risale.

Takviye [i] Kuvvet verme, kuvvetini arttıma, kuvvetlendirme. Tekit ve tasdik etme.

Takyit [i] Kayit ve şartla bağlama. Şart koma.

Talabık [i] Tepinme, hafakan, kıpırdama.

Talabımak [f] İstek ve arzu etmek, heves göstermek, hırslanmak. Tep - renmek, kıpırdamak.

Talâk [i] Boşanma, bırakma, nikâhın feshi.

Talâkat [i] Selâset, serbest söyleyiş.

Talâkatli [s] Talâkati olan, güzel ve serbest söz söyliyen.

Talamak [f] Yağma etmek.

Talan [s] Alan kelime - sile birlikte kullanılır, karmakarışık: ortalık alantalan oldu gibi. [i] Yağma, çapul.

Talân [i] Kudret, kabiliyet. İstidat.

Talapsımak [f] Dişi hayvan küsnümek, kızmak.

Talaş [i] Tahta veya madenlerin rendelenmesinden veya testere ile kesilmesin - den hâsıl olan ufak parça ve kırıntılar.

Talaşman [s] Kavgacı, herkese sataşan.

Talaz [i] İpek gibi beyaz ve yumşak şeylerin karışıp kabarması, dalga, mevç.

Talazlamak [f] Dalgalanmak. Koyunlar sürü ile yürürken dalgalanır gibi göstertmek. Kabarmak (ipek v. s.). Ürpermek.

Talazlık [i] Gemilerin güpeştesine baştan kıça kadar boyuna konulan tahta.

Talebe [i] Mektebe de - vam eden, mektepli, şakirt.

Talep [i] İsteme, arama, dileme. Arzu, meyil, rağbet.

Talepkâr [i] İstiyen, arayan, dileyen, talep eden. Talip.

Taler [i] Gümüş alman parası.

Tali [i] Çiçeklerin zürriyet mayası hükmünde olan sarı toz.

Tâli [s] Sonradan gelen, arkadan. Arka. Bir kaziyenin ikinci kısmı.

Tali, talih [s] Kısmet, kader, baht,

Talik [i]Asma. Bir şeye merbut kılma, bir işin olmasını başka bir işe bağlı gösterme. Arap yazısının maruf bir şekli.

Talika[i] Dört tekerlekli kısa yük arabası.

Talili [s] Bahtiyar, kısmetli, bahtı yaver (adam).

Talim [i] Öğretme, belletme. İdman ile alıştırma. Asekerliğe alışmak için efrada yaptırılan mümarese. Ekzersiz.

Talimar [i] Geminin başında aşağıdan yukarıya ve ileriye doğru uzanan ve üzerine baş tasviri yapılan ağaç.

Talimarlı [s] Baş tarafinda talimar bulunan (gemi).

Talimat [i] Birine şifahî veya tahrirî olarak verilen emir.

Talimatname [i] Herhangi bir resmî dairede veya müessesede işlerin iyi surette cereyanı için kabul edilen esasları havi vesika. Kanun mahiyetinde olmayan fakat tatbik ve riayeti mecburî olan esaslar. Nizamname.

Talimhane [i]Askerin talim yapmasına mahsus yer.

Talimî [s] Talime mensup ve müteallik. Öğreten, didaktik.

Talimli [s] Talim görmüş, bilen. Talimat almış.

Talip [s] Talep ve arzu eden, istiyen. Müşteri. i] Talebe, şakirt.

Talisiz [s] Bahtsız, bedbaht.

Talisizlik [i] Bedbahlık, bahtsızlık, kısmetsizlik.

Talk [i] Tozu eczacı-

lıkta ve saniyede kullanılan yumşak ve beyaz bir madde.

Taltif [i] Lûtuf ve ihsan etme. Bir iyilik ederek gönlünü alma.

Talveg [i] Derenin içinde suların çızdiği hat. Bir nehrin iki sahili ortasından geçtiği farzolunan hat.

Talyom [i] Beyaz bir maden.

Talyon [i] Hatmi denilen ve göğsü yumşatmağa yarıyan maruf çiçek.

Tam [i] Bakır cilâsı, dövme bakırın çarktan geçirilerek cilâ edilmesi.

Tam [s] Eksiksiz, kusursuz, mükemmel, tamam. [e] «T» ile başlıyon bazı sıfatların başına geçip mubalâğa ve tekit beyan eder: Tamtakır gibi.

Tama, tamah [i] Doymazlık, açgözlülük, çok arzu etme, hırs.

Tamaan [h] Hırs ve tamah ile, tamah ederek.

Tamahkâr [s] Tamah eden, haris, açgözlü, doymaz. Mal ve parayı çok seven, hasis, cimri.

Tamahkârlık [i] Açgözlülük doymazlık. Hasislik, cimrilik, mal ve parayi esirgeme.

Tamam [i] Bitirme. Kemale erme. Tekemmül.[s] Bitmiş, ikmal olunmuş. Noksansız, tam, bütün. Hazır, müheyya.

Tamamen [h] Tam ve noksansız olarak. Bütün olarak, bütün bütün, külliyen.

Tamamî [s] Noksan ikmaline mahsus ve müteallik.

Tamamiyet [i] Tamamlık, bütünlük.

Tamamlama [i] Tamamlamak işi. Ba: tamamlamak.

Tamamlamak [f] Tamam etmek, noksanını ikmal etmek. Bitirmek.

Tamamlanmak [f] Eksiği doldurulmak, tam ve noksansız olmak. Bitirilmek.

Tamamlatmak [f] Noksanını ikmal ettirmek, tamam ettirmek. Bitirtmek.

Tambur [i] Uzun kollu maruf çalgı.

Tambura [i] Tambur

denilen çalgının daha az telli ve perdelisi.

Tamburacı [i] Tambura denilen çalgıyı yapan ve çalan adam.

Tamburî [s] İyi tambur çalan.

Tamçarkı [i] Bakır cilâsına mahsus çark.

Tamik [i] Derinleştirme. Derinden araştırıp etrafile tahkik etme.

Tamim [i] Umumileştirme, şümullendirme, umumî kalma. Bir şeyi alâkadarlara bildirmek için neşrolunan tebliğ, emir.

Tamir [i] Bozuk bir şeyi düzeltme, eski bir şeyin kırık veya bozuk taraflarını ıslah etme.

Tamirat [i] Tamirin cem,i. Ba: tamir.

Tampon [i] Tıpa, tıkaç. Kanın cereyanını veya bir akıntıyı durdurmak için yara v. s. ye sokulan ilâçlı pamuk yumağı. Şimendifer vagonlarının ön ve arka tarafında sadmenin kuvvetini kırmak üzere yapılan yaylı tertibat.

Tamtakır [s] Bomboş.

Tamu [i] Cehennem.

Tan [i] Sabah, fecir, şefak. Hayret, şaşma.

Tân [i] Sövme, zemmetme.

Tanassur [i] Hıristiyan olma, hıristiyan dinini kabul etme.

Tandır [i] Yere çukur kazılark yapılan bir nevi furun.

Tandırekmeği [i] Tandırda pişen ekmek.

Tandıkebabı [i] Tandırda pişen kebap.

Tane [i] Habbe. Ekilen tohum. Kurşun, mermi, gülle v. s. Adet, miktar.

Tanelemek [f] Tane tane etmek.

Tanelendirmek [f] Taneletmek, tane tane ettirmek.

Taneletmek [f] Tanelendirmek, tane tane ettirmek.

Taneli [s] Tanelerden mürekkep, taneleri olan. Taneleri biribirinden ayrı ve dağınık olan.

Tanetmek [f] Sövmek, zemmetmek.

Tanen [i] Başlıca meşe-

ağacının kabuğunda bulunup tabakçılıkta kullanılan kimyevî bir madde, mazıcevheris.

Tangır [h] Gürültü ile yuvarlanmağı tasvir eder.

Tango [i] Bir nevi dans. [c] Hoppa.

Tanin [i] Sesin bir müddet devam edip işitilmeşi, tınlama, çınlama.

Taninendaz [s] Tınlıyan, çınlıyan, ses bırakan.

Tanık [i, s] Şahit.

Tanıklık [i] Şahitlik, şehadet. Nişan, alâmet, ispat.

Tanılmak [f] Bilinmek, maruf olmak, kendisile muarefeli bulunmak.

Tanımak [f] Birile muarefeli olmak, bilmek. Kim olduğunu seçmek, farketmek, teşhis etmek. İnanmak, kabul ve tasdik etmek. İtaat ve inkıyat etmek. İtiraf etmek.

Tanımamak [f] Ba: tanımak. Ehemmiyet vermemek, aldırış etmemek.

Tanınmak [f] Ba: tanımak.

Tanışıklık [i] Müşavere

Tanışmak [f] Biribirini tanımak, muarefe peyda etmek.

Tank [i] Mayilere mahsus büyük kap. İçinde top ve mitralyözleri bulunan zırhlı otomobil.

Tanklamak [f] Şaşakalmak, hayrete düşmek, taaccüp etmek.

Tanmak [f] Şaşmak, hayrette kalmak, taaccüp etmek.

Tanrı [i] Allah, Çalap.

Tanrılık [i] Ülûhiyet [s] Ülûhiyete mensup, ilâhî.

Tanrınıngünü [s] Bütüngün.

Tansif [i] İki müsavi kısma ayırma, yarı yarıya bölme.

Tansuk [i] Nadir ve nefîs şey.

Tantana [i] Debdebe, şaşaa, haşmet.

Tantanalı [s] Debdebeli, saşaalı, tekellüflü.

Tanyeri [i] Güneşin doğduğu taraf.

Tanzifat [i] Şehrin sokaklarını temiz tutmak ve süprüntülerini kaldırmak işi ve vazifesi.

Tanzim [i] Sıralama, dizme. Nizamına koma, nizam verme. Tertip etme, kaleme alma. Tensik, ıslah.

Tanzimat [i] Islahat, tensikat. Abdülmecit zamanında yapılan idarî ve askerî ıslahat.

Tanzimatçı [s] Tanzimat taraftarı, tanzimat için çalışan.

Tanzir [i] Benzetme. Bir şirin benzer ve taklidini yapma.

Tap [i] Kuvvet, takat, taravet. Parlaklık, ziya, nur, revnak.

Tapa [i] Bak. Tıpa.

Tapıcı [s] Tapınan, ibadet eden.

Tapınış [i] İbadet, perestiş.

Tapınma]i] Tapmak işi. Ba : Tapmak.

Tapınmak [f] Ba : Tapmak.

Tapıştırmak [f] Arattırmak. Sipariş etmek.

Tapkurkolanı [i] Haşayı eğere bağlıyan kolan.

Tapmak [f] Tapınmak, ibadet etmek. Çok sevmek, merbut ve meftun olmak.

Tapşın [i] El çırpma, alkışlama.

Tapon [s] Adi, bayağı.

Tapşırmak [f] Ulaştırmak, isal stmek.

Taptaze [s] Pek taze, çok taze.

Taptırmak [f] Perestiş ettirmek. İbadet ettirmek.

Tapu [i] Bir yerin tasarruf hakkını gösteren ve hükûmet tarafindan verilen senet.

Tapyoka [i] Manyoka denilen bir kökten çıkarılan bir nevi nışasta.

Tar [i] Tel, iplik. [s] Karanlık.

Taraç [i] Yağma, çapul.

Taraça [i] Bir evin çatısındaki açık ve düz yer. Tabiî surette yükseltilip düzeltilmiş yer.

Taraf [i] Yan, cihet. Yer, memleket, kıt'a. İnt, nezt. Uç, nokta, nihayet, kıyı. Muhalif veya muhasım olanların herbiri. Fırka.

Tarafgir [i] Taraftar.

Tarafgirlik [i] Taraftarlık.

Taraflı [s] Yan ve tarafi olan. Gayretkeş ve taraftarları çok olan.

Taraftar [i] Birinin tarafını tutan, iki taraftan birini iltizam eden.

Taraftarlık [i] Taraftar olmak hali. Ba: taraftar.

Tarak [i] Saçı sakalı taramağa yarıyan maruf alet. Arş ipliklerinin geçirilmesine mahsus çulhacı aleti. Yün ve keten açıp ayıklamağa mahsus telli ve yassı alet. Taşçıların taşı düzeltmek için kullandığı ufak dişli çelik kalemi. Capa şeklinde bahçıvan aleti, gelberi, tırmık. Suyun dibindeki şeyleri ayıklamağa mahsus alet. Liman ve nehirleri temizlemeğe mahsus duba. Bazı kuşların başındaki yelpaze şeklindeki tüy, tepelik. Balıkların su alıp verdiği delikleri kapıyan kanatlar.

Tarakçı [i] Sıç taramağa mahsus tarak yapan veya satan adam.

Tarakçılık [i] Tarakçı san'at ve ticareti.

Taraklama [i] Tarakla temizleme veya tasfiye etme. Tarak tarak gölge yaparak boyama.

Taraklamak [f] Bahçe topraklarını tarakla düzeltmek. Suyun altını tarakla temizlemek.

Taraklanmak [f] Ba: taraklamak.

Taraklatmak [f] Ba : Taraklamk.

Taraklı [s] Diş diş nakışlı. Başında yelpaze gibi tüyleri olan (kuş). Ayağının parmaklara yakın olan tarafi,enli,geniş,yayvan ayak.

Tarakotu [i] Bir nevi ot.

Tarama [i] Taramak işi. Ba : Taramak. Topoğrafyada sahil ve dağları hususî bir şekilde resmetmek usulü.

Taramak [f] Saç ve sakalı tarakla temizleyip düzeltmek. Yün ve keteni tarakla açmak. Taşı dişli çelik kalemle düzeltmek. Her tarafını açıp bakmak, karıştırmak, araştırmak. Silip

süpürmek. Denizin dibini temizlemek. Sürüklemek.

Taranık [s] Taranmış.

Taranmak [f] Kendi kendini taramak. Aranmak, araştırılmak.

Tarantı [i] Taramaktan çıkan süprüntü, dökülen kıllar v. s.

Tarap [i] Sevinç, şenlik, ferah. Sevinçten gelen coşkunluk ve eğlence.

Tarassut [i] Gözetme, dikkatle bakma, bakıp araştırma.

Taratmak [f] Taramağa sevk ve icbar etmek, başkası vasıtasile taramak. Taş ve mermeri tarak denilen dişli kalemle kazdırmak, düzeltmek. Havuz veya deniz dibini hususî vasıtalarile ayıklatıp temizletmek.

Tarator [i] Sirke ve ekmek ve cevizle yapılan bir salça.

Taravet [i] Tazelik, terütaze olma.

Taravetli [s] Ter, taze.

Taraz [i] Taramaktan hâsıl olan pürüz.

Tarazlanmak [f] İpeğin tel tel pürülzri çıkmak.

Tarbuş [i] Fes, takke.

Tarçın [i] Baharattan maruf kabuk.

Tardetmek [f] Sürmek, kovmak, defetmek.

Tarefeyn [i] İki taraf, iki kısım, iki cihet, iki uç, iki yüz.

Tarh [i] Atma, koma, bırakma, tevzi, taksim, tayin. Hesapta bir adetten diğerini çıkarmaktan ibaret ameliye, tenzil, çıkarma.

Tarhana [i] Un ve yoğurt ile yapılan bir nevi çorba. Bu çorbayı yapmak için hazırlanıp kurutulan küçücük tanecikler.

Tarhetmek [f] Tarh ameliyesi yapmak, tenzil etmek. Ba: tarh.

Tarhun [i] Güzel kokulu bir nebat.

Tarif [i] Etrafile anlatma, alâmetlerini zikrederek bildirme. Bir şeyi iyice anlatan cümle veya fıkra.

Tarife [i] Fiat, zaman v. s. yi gösterir cetvel.

Tarih [i] Geçmiş hadi-

sat ve vekayiin hikâyesi. Bu hadisatı kaydeden kitap. Bir şeyin vukubulduğu, cereyan ettiği zaman.

Tarihî [s] Tarihe ait, mensup ve müteallik.

Tarihli [s] Üstünde tarihi olan, tarihi yazılmış.

Tarihsiz [s] Tarihi atılmamış, tarihi yazılmamış.

Tarîk [s] Karanlık, muzlim.

Tarik [i] Yol, cadde. Meslek, herkesin geçinmek icin tuttuğu yol.

Târik [s] Terkeden, bırakan. (Tarikidünya — Dünyadan el çekip münzevi olan).

Tarikat [i] Yol, meslek, tarik. Dinî yol, mezhep.

Tariz [i] Kinaye ve imada bulunma, dokunacak söz söyleme.

Tarla [i] Hububat v. s. ekilen toprak. Bahçenin sebze ve çiçek ekmek için ayrılmış kısmı.

Tarlakoz [i] İki çifte balıkçı kayığı.

Tarpan [i] Tatarıstanın yabanî atı.

Tarsi [i] Mücevherle tezyin etme. Kelimeleri vezin ve kafiyece biribirine uydurmaktan ibaret edebî san'at.

Tarsin [i] Sağlamlaştırma, metîn ve muhkem kılma.

Tart [i] Sürme, kovma, defetme.

Tartaklamak [f] Didiklemek, tutup çekerek hırpalamak. Bir şeyi ağırlığını tamin için kaldırmak.

Tartı [i] Tartmak işi, vezin. Tahmin, muvazene, takdir. Karar, endaze.

Tartılı [s] Tartılmış. Muvazeneli. İyi düşünülmüş

Tartılmak [f] Sıkletini anlamak için teraziye çekilmek. Sendelemek, sallanarak yürümek. Sataşmak, sarkıntılık etmek. Kesik kesik ve tereddütle söylemek. Mümanaat edip gitmek istememek.

Tartısız [s] Tartılmamış. Muvazenesiz, düşüncesiz.

Tartişmak [f] Çekişmek. Bir şeyi bir iddia üzerine birlikte tartmak.

Tartkı [i] Derece derece ve tarta tarta gem çekme. Kolantokası.

Tartma [i] Tartmak işi, tartış, vezin.

Tartmak [f] Vezin ve sıkletini anlamak için teraziye çekmek. Elde saklayıp yoklıyarak sıkletini tahmin etmek. Sallamak. Bir kimseyi tecrübe etmek, kıymet ve değerini anlatmak için sezdirmeden imtihan etmek. İyice düşünmek, teemmül etmek.

Tarttırmak [f] Veznettirmek, kantar veya teraziye çektirmek.

Tartura [i] Çıkrıkçı çarhı.

Tarumar [s] Dağınık, karmakarışık, perakende, perişan.

Tarz [i] Biçim, suret, şekil, kılık. Üslûp, usul, eda, tertip.

Tarziye [i] Yapılan bir hakaret veya tecavüzden dolayı af talep etme. Razı ve hoşnut etme.

Tas[i]Altı yuvarlak ve çukur yemek kabı,kâse.Su içmeğe veya dökünmeğe mahsus kap, maşrapa. Çekmece v. s. ye süs için konulan yarım küre şeklinde maden. [c] Çıplak, kılsız, cavlak.

Tas [c] Ta ile başlıyan bazı kelimelerin başına gelip tekit beyan eder: tastamam.

Tasaddi [i] Teşebbüs etme, başlama.

Tasallût [i] Musallât olma, taciz, rahatsız etme.

Tasallüf [i] Yaltaklanma, kendini medihte bulunma.

Tasallüp [i] Katılaşma, sulp haline geçme, katı olma.

Tasannu [i] Çekidüzen verme, sun'î bir surette güzelleştirmeğe çalışma.

Tasarlamak [f] Kurmak, zihinde hazırlamak.

Tasarlanmak [f] Kurulmak, tasavvur edilmek, hazırlanmak.

Tasarruf [i] Malik ve sahip olma. İdare etme, idare ile kullanma, biriktirme, iktısat, ekonomi.

Tasavvuf [i] Hilkatin sırrını vecit ve istiğıakta arayan islâmî bir felsefe.

Tasavvufî [s] Tasavvufa mensup ve müteallik.

Tasavvur [i] Niyet, meram. Fikir peyda etme. Fikren suret verme, tahayyül etme, hatıra getirme.

Tasavvurî [s] Tasavvura mensup ve müteallik. Nazarî.

Tasdi [i] Rahatsız etme. Başağrısı verme.

Tasdik [i] Birinin sözünü tekit etme, gerçeklendirme, gerçek çıkarma. Muvafik bulma, kabul etme.

Tasfiye [i] Temizleme, sâf ve halis etme. Likide etme, hesabı kapatma.

Tasgir [i] Küçültme, ufaltma.

Tashih [i] Düzeltme, yanlışını doğrultma.

Tashihat [i] Tashih olunan şeyler, tashihler.

Tas'ip [i] Güçlelştirme, müşkülât gösterme.

Tasir [i] Üzüm, zeytin v.s. yi sıkıp suyunu alma.

Tas'it [i] Bazı cisimlerin imbik veya başka bir aletle kızdırılıp tephir edilmesi.

Taskebabı [i] Ufak kesilmiş etten yapılan bir kebap.

Taslak [s] Çıplak, kılsız, cavlak. [i] İlk plân, bir eserin ilk şekli, şema, henüz ikmal vo ıslah olunmamış şey.

Taslakçı [i] Dökülecek veya yapılacak şeylerin kalıbını, modelini yapan adam.

Taslamak [f] Kendisinde olmıyan bir şeyi var gibi göstermek.

Tasma [i] Köpeklerin boynuna takılan kayış veya zencir. Nalınların üzerine takılan kayış.

Tasmim [i] Kat'î surette kararlaştırma, karar verme.

Tasni [i] Uydurma, yakıştırma, yalandan uydurma, icat, sahte olarak yapma.

Tasnif [i] Sıralama, sınıf sınıf ve takım takım ayırma. Kitap cemi ve tertip etme, telif.

Tasrif [i] Kelimelerin şekilden şekle girmesi.

Tasrih [i] Şüphe ve tereddüde yer bırakmıyacak surette izah etme, sarahat verme.

Tastamam [s] Büsbütün tamam.

Tastih [i] Düzeltme, satıh suretine koyma, yassı ve düz etme.

Tasvip [i] Doğru bulma, muvafık ve musip addetme.

Tasvir [i] Bir şeyin suretini çıkarma, resmini yapma. Güzel tarif etme. Resim, suret. [c] Çok güzel, şirin.

Taş [i] Arzın mühim bir kısmını, dağları v. s. yi teşkil eden ve inşaata yarayan maruf sert cisim, kaya. Yüzük, küpe gibi mücevherattaki kıymetli maden. Dama v. s. gibi oyunlarda oynatılan pul. Mesane ve böbreklerde hâsıl olan sert madde. [s] Taştan yapılmış. Taş gibi sert.

Taşak [i] Husye, erkeklerde yumurta.

Taşaklı [i] Taşağı olan. Cesur, yiğit, mert.

Taşalmak [f] Taş olmak taş kesilmek, tahaccür etmek.

Taşbademi [i] Kabuğu sert badem.

Taşbalığı [i] Bir cins balık.

Taşbasması [i] Taşta basılmış, taşta tab'olunmuş. Litoğraf.

aşçı [i] Mermer v.s. taşları yontup muhtelif şeyler yapan adam. Yapı v.s. için taşocağından taş çıkarıp satan adam.

Taşçılık [i] Taşçının iş, meşguliyet ve san'ati.

Taşım [i] Kaynarken bir kere taşma.

Taşımak [f] Bir yerden bir yere götürmek, naklетmek. Hâmil olmak, üstünde bulundurmak. Dedikodu yapmak, bir yerden bir yere lâkırdı götürmek.

Taşınma [i] Taşınmak işi. Ba: taşınmak.

Taşınmak [f] Göçetmek, eşyasını kaldırıp başka yere naklolunmak. Bir yere çok gitmek, pek sık gidip gelmek. Naklolunmak. Üstünde bulundurulmak.

Taşırmak [f] Taşmasını mucip olmak.

Taşıtmak [f] Naklet-

tirmek, bir yerden başka bir yere götürtmek.

Taşkın [s] Taşan, taşmış. Coşmuş, azgın, huruşan.

Taşkınlık [i] Taşkın şeyin hali,coşkunluk,azgınlık.

Taşlamak [f] Taşa tutmak, taşla vurmak.

Taşlatmak [f] Taşa tutturmak , taş attırmk ,

Taşlı [s] Taşı olan.

Taşlık [i] Taşı çok yer. Taş döşenmiş avlu. Sokak kapısının içi, merdiven altı. Kuşların hazmettikleri kursağı, katı.

Taşma [i] Taşmak işi: Ba : taşmak.

Taşmak [f] Uzayıp artmak, fazla gelmek. Etrafa yayılmak, etrafı basmak. Kaynamak, coşmak.

Taşocağı [i] Yapı v. s. için taş çıkarılan yer.

Taşra [i] Bir şeyin dış tarafı , hariç. Mülhakat.

Taşralı [s] Mülhakat halkından olan, dışarlıklı.

Taşralık [i] Mülhakat, vilâyet, taşra olan yerler. Periilleti, sara, havale.

Taşyürekli [s] Merhametsiz, kalpsiz, acımaz.

Tat [i] Ağızla alınan his, lezzet. Tatlılık.

Tat [i] Eski Türklerin idareleri altındaki yerlerde eski İranî ve Kürtlere verdikleri ve tezyif makamında kullandıkları isim.

Tatar [i] Türk ırkına mensup bir kavmin ismi. Kırım ve Kazan havalisinde sakin Çağatay ve Bulgar Türklerinin ismi. Mektup nakleden sai.

Tatarböreği [i] Kıymalı ve yoğurtlu haşlama bir hamur yemeği.

Tatarcık [i] Sivrisinekten küçük ve sessiz bir nevi sinek.

Tatarcıkhumması [i] Tehlikeli ve bulaşık bir hastalık.

Tatbik[i[Uydurma, mutabık etme. Benzetme, temsil. Karşılaştırma, mukabele, mukayese. Yapma, bir kanun ve emri yerine getirme.

Tatbikan[h] Uydurarak, tatbik ederek. Uygun ve muntabık olarak. İmtisalen.

Tatbikat [i] İcraat,ameliyat, mümarese.

Tatbikî [s] Tatbika mensup ve müteallik.

Tathir [i] Temizleme.

Tathirat [i] Tathirin cem'i. Ba: tathir.

Tatil [i] İşsiz bırakma, işlemez bir hale koma. Muvakkaten işi bırakma, kesme, durdurma, paydos.

Tatilname [i] Bir gazetenin tatil olunduğunu bildiren resmî emir.

Tatir [i] Güzel koku ile kokutma.

Tatık [i] Ba: tatım.

Tatım [i] Bir şeyin çaşnısına bakmak için ağıza alınan miktarı, tatık.

Tatlamak [f] Tat komak, şeker, bal v.s. ilâve etmek.

Tatlanmak [f] Tatlı olmak, tat peyda etmek.

Tatlik [i] Boşama, bırakma.

Tatlı [s] Acının zıddı. Lezzetli, leziz, lâtif, hoş. Tuzlu veya acı olmıyan, içilebilir [i] Şeker voya bal ile ve ekseriya un ve yağ ile yapılan tatlı yemek; reçel, komposto v. s.

Tatlıca [s] Tatlımsı. Az tatlı.

Tatlıcı [i] Tatlı yemekler, reçel v. s. yapıp satan adam. [s] Çok tatlı seven, çok tatlı yiyen.

Tatlılaşmak [f] Tatlı olmak, tat kespetmek.

Tatlılaştırmak [f] Tat ilâve etmek, tatlı etmek, tat vermek.

Tatlılı [s] Tatlısı olan.

Tatlılık [i] Tatlı şeyin hali, tat. Lûtuf, iyilik, yavaşlık.

Tatlımsı [s] Tatlıca, tatlıya benzer lezzeti olan.

Tatma [i] Tatmak işi. Ba : tatmak.

Tatmak [f] Bir şeyin lezzetini almak, lezzetine bakmak. Tecrübe etmek, denemek. Çekmek, giriftar olmak.

Tatmin [i] Temin etme, emniyet verme.

Tatsız [s] Lezzetsiz, tat ve lezzeti olmıyan. Bir işte veya birinin hal veya sözlerinde hoşa gidecek bir şey bulunmıyan.

Tatsızlanmak [f] Tatsızlık etmek, soğuk ve münasebetsiz fiil ve hareketlerde bulunmak.

Tatsızlık [i] Lezzetsizlik, tat ve lezzeti olmamaklık. Tatsız olmak hali.

Tattırmak [f] Lezzetine baktırmak. Duyurmak, hissettirmek.

Tatula [i] Tütün gibi içilen vo çiçeği göğsü yumşatan bir nevi nebat, [c] Ağza alınmaz, lezzeti fena şey.

Taun [i] Veba, yumurcak.

Taunî [s] Veba hastalığına mensup ve müteallik. Veba kabilinden olan

Tav [i] İşlenecek bir cisme verilen sıcaklık, rutubet ve salâbet derecesi, kıvam, çağ. Basılacak kâğıda, tütün v. s. ye serpilan su. [c] Semizlik. dolgunluk.

Tava [i] Yağ kızdırmağa v. s. ye yarayan uzun saplı madenî kap. Madenlerin eritilmesine mahsus kap. İçinde kireç söndürdükleri tekne. Tavada pişen yemek.

Tavaf [i] Etrafını dolaşma. Kâbenin etrafını dolaşmaktan ibaret haç merasimi.

Tavan [i] Binalarda çatının altına ve iç taraflarına mıhlanan tahtalar. Bir odanın üst sathı.

Tav'an [h] İstiyerek, kendi rızasile.

Tavassut [i] Araya girme, vasıta olma.

Tavattun [i] Yerleşme, bir yeri vatan ittihaz etme.

Tavcı [i] Sahtekârlıkla ve değersiz bir şeyi kıymetli göstererek para dolandıran adam.

Tavcılık [i] Sahtekârlıkla para dolandırmak hal ve sıfatı. Ba: tavcı.

Tavhane [i] Fakirlerin sığınacak yeri. Ateşle ısıtılan çiçeklik. Herhangi bir maddeye tav vermeğe mahsus yer.

Tavik [i] Geciktirme, geribırakma, alıkoma, tehir.

Tavil [s] Uzun. Çok sürer, medit. Aruz vezninde bir bahır.

Taviz [i] Zararını ö-

deme. Bir şeye bedel olarak verme. Yerine konmak üzre ödünç para alma.

Tavizat [i] Tavizin cem'i. Ba: taviz.

Tavizen [h] Taviz suretile.

Tavır [i] Eda, hal,tarz, vaziyet, sureti hareket. Gösteriş, azamet.

Tavla [i] İki taraflı tahta üzerinde pul ve zarlarla oynanan bir oyun. Bu oyunu oynamağa mahsus tahta kutu. At ahırı.

Tavlacı [s] İyi tavla oynıyan, tavla oyuncusu.

Tavlamak [f] Tav vermek.Ba:tav.Tavcılık yapmak suretile dolandırmak.

Tavlanmak [f] Tav verilmek. Islanmak, su serpilmek. Semirmek, dolmak. Tavcılıkla dolandırılmak

Tavlauşağı [i] Yalnız at ahırında hizmet eden seyis.

Tavlı [s] Tavlanmış, tavını bulmuş. [c] Semiz, dolgun.

Tavsamak [f] Tavı geçmek, rağbetine halel gelmek, vakti geçmek, soğumak.

Tavsatmak [f] Tavını geçirtmek, vaktini geçirtmek. Tavik ve tehir etmek.

Tavsif [i] Tarif, vasıflarını sayma.

Tavsit [i] Tavassut ettirme, vasıta ittihaz etme.

Tavsiye [i] Birini bir şey yapmağa teşvik etme. İltimas etme, biri hakkında himaye rica etme.

Tavsiyeli [s] Tavsiyesi olan, biri tarafından tavsiye edilmiş.

Tavsiyename [i] Birini takdim ve iltimas için yazılan mektup.

Tavsız [s] Tavlanmamış, tav verilmemiş.

Tavşan [i] Eti yenen maruf küçük hayvan. Ağaç üzerine ince oymalar işliyen marangoz.

Tavşanboku [i] Kimseye iyiliği veya fenalığı dokunmıyan adam.

Tavşancıl [i] Tavşanları kaldırıp avlıyan bir kuş.

Tavşancılotu [i] Bir cins nebat.

Tavşandudağı [i] Doğarken yırtık bulunan çocuk dudağı.

Tavşankanı [i] Parlak güvez renk.

Tavşankulağı [i] Bir nebat ismi.

Tavşanlamak [f] Zayıflayıp tavşan gibi kuru ve yağsız kalmak.

Tavşanlık [i] İnce marangozluk, tahta üzerine ince oyma yapmak san'ati.

Tavşanotu [i] Bir cins nebat.

Tavşanuykusu [i] Gözlerini yarısı açık olarak uyunan uyku.

Tavşanyürekli [s] Pek korkak, cesaretsiz.

Tavuk [i] Horozun dişisi, yumurta veren maruf kümes hayvanı.

Tavukgöğsü [i] Tavuğun göğüs etleri paralanıp süt ve şekerle birlikte kaynatılarak yapılan bir tatlı.

Tavukgötü [i] Elde ve ayakta çıkan küçük bir nasır, içi su dolu bir nevi kabarcık.

Tavukgözü [i] Küçük bir cins papatya.

Tavukkarası [i] Göze arız olan bir hastalık.

Tavukkanadı [i] Ateşi yellemeğe mahsus bir nevi yelpaze.

Tavukotu [i] Anagalis denilen bir nebat.

Tavulga [i] Kökü tıpta kullanılan kırmızı özlü sert bir ağaç.

Tavus [i] Birçok cinsleri bulunan güzel tüylü maruf kuş.

Tavuskuyruğu [i] Şiddetli kay, istifrağ.

Tavuş [i] Ayak sesi, tıpış.

Tavuşmak [f] Tıpış tıpış yürümek, pek az patırdı edecek surette yürümek.

Tavzif [i] Birine bir vazife verme, vazifelendirme, memur etme.

Tavzih [i] İzah etme, açıkça söyleme, açma.

Tay [i] At yavrusu. Çıkrıkları sıkıştıran ayak.

Taya [i] Çocuğa bakan sütnine.

Tayaran [i] Uçma, gaze tahavvül etme.

Tayf [i] Ruyada görünen hayal.

Tayfa [i] Takım, güruh. Gemici.

Tayfî [s] Tayfe mensup ve müteallik.

Tayfun [i] Büyük denizlerde vukuagelen şiddetli kasırga.

Tayin [i] Ayırma, tahsis etme. Bir vazife veya memuriyete yerleştirme, nasbetme.

Tayinat [i] Asker ve zabitlere verilen tayınlar.

Tayip [i] Ayıplama.

Tayın [i] Asker ve bazı memurlara maaştan başka yiyeceğe dair verilen şey.

Tayıncı [s] Tayın alan, tayını olan.

Tayınekmeği [i] Askere hergün verilen küçük ekmek.

Taylak [i] Deve yavrusu.

Tayyar [s] Uçan, uçucu Gaze münkalıp olan.

Tayyare [i] Makina kuvvetile havada uçan nakil vasıtası, aeroplan,avyon.

Tayyareci [i] Tayyareyi sevk ve idare eden pliot.

Tayyetmek [f] Kat'etmek. Çıkarmak, kaldırmak, hazfetmek.

Tayyip [s] İyi, hoş.

Tazallüm [i] Zulüm ve haksızlıktan şikâyet etme. (Tazallümühal. Halinden şikâyette bulunma.)

Tazammun [i] Havi ve şamil olma. Kefil olma, tekeffül.

Tazarru [i] Alçakgönül ile yalvarma, istirham.

Taze [s] Bayat olmayan, Taravetli, kuru olmıyan, yeşil. Yeni. Genç, körpe.

Tazelemek [f] Tazelik vermek, teze yapmak. Yeniletmek, bir şeyi tekrar ve yeniden yapmak.

Tazelemek [f] Taze olmak, taravet kespetmek. Yenileşmek. Gençleşmek.

Tazeleşmek [f] Tazelik peyda etmek, taze olmak,

Gençleşmek, genç görünmek gençlik peyda etmek.

Tazelik [i] Taze olan şeyin hali. Gençlik, körpelik.

Taz'if [i] İki kat etme, bir misli arttırma.

Tazim [i] Hürmet etme, ağırlan a.

Tazimat [î] Tazimin cem'i. Ba : tazim.

Tazimen [h] Hürmet ve ikram ederek, hürmet maksadile.

Tazip [i] Azap ve eziyet verme.

Tazir [i] Vesile ve behane arama, esassız özür ileri sürme.

Tazir [i] Tekdir etme, darılma.

Taziyane [i] Kırbaç, kamçı. Çalgıların tellerine dokunmağa mahsus kemik veya boynuz parçası. [c] Vasıta, sebep, alet.

Taziye [i] Teselli etme, birinin vefatından dolayı akrabalarına « başın sağ olsun » deme.

Taziyename [i] Teselli maksadile yazılan mektup.

Tazı [i] Bir cins avköpeği, zağar.

Tazılamak [f] Tazı gibi kuru ve zayıf olmak.

Tazmin [i] Sebebiyet verdiği zararı ödeme. Başkasının söz veya beytini veyahut darbımeseli kendi şirine dercetme.

Tazminat [i] Zarar ve ziyana karşılık olarak verilen para. Mağlûp bir devletin galip olana harp masrafi v.s. olarak verdiği para.

Tazyik [i] Sıkıştırma, darlaştırma. İcbar etme. Sıkıntı ve ıstırap verme.

Teadül [i] Denk gelme.

Teahhur [i] Sonraya kalma, gerikalma. Gecikme.

Teakup [i] Biribirini takip etme, biribirinin ardından gitme.

Teali [i] Yükselme.

Tealiperver [s] Tealiyi seven. Terakki ve yükselme arzu eden

Teamül [i] Muamele, biribirile ış yapma. İnsanlar arasında ötedenberi cereyan eden muamele ve münasebet.

Tearüf [i] Biribirîni tanıma, tanışma.

Tearuz [i] Biribirine zıt ve muhalif gelme, zıt gelme, zıddiyet.

Teati [i] Biribirine verme, verişme, mubadele.

Teavün [i] Muavenet, yardım, biribirine yardım ve muavenet etme.

Tebaa [i] Bir devletin hükmü altında bulunan ahali, süje.

Tebaan [h] Uyarak, tâbi olarak.

Tebadül [i] Birini diğerile değiştirme, mübadele.

Tebadür [i] Birden hatıra gelme.

Tebah [s] Mahvolmuş, harap olmuş, muzmahil. [i] Mahıv, izmihlâl.

Tebahhur [i] Bir şeyin içine dalma, künhüne varma. Buğulanma, su kaynayıp buğu olma.

Tebaiyet [i] Uyma tâbi olma.

Tebaüt [i] Uzaklaşma, biribirinden uzak düşme.

Tebayün [i] Mubayenet, tezat. Müşterek bir adetle taksimi mümkün olmıyan iki adet arasındaki münasebet.

Tebcil [i] Büyütme, tazim, tekrim.

Tebdil [i] Değiştirme, tahvil, başka bir şekil ve surete koyma. Kim olduğunu belli etmeyip gezen sivil polis memuru. [s] Kıyafetini değiştirerek ve kim olduğunu belli etmiyerek gezen.

Tebdilen [h] Değiştirerek, tebdil ederek, tebdil suretile.

Tebeddül [i] Değişme, başka şekil ve surete girme, tahavvül.

Tebeddülât [i] Tebeddülün cem'i, değişiklikler.

Tebel [i] Kıvrım, kat, buruşuk.

Tebelleş [i] Karmakarışık, biribirine geçmiş, karışmış. (Tebelleş olmak = musallât olup rahatsız etmek).

Tebellür [i] Billûrlaşma, billûr gibi muntazam bir şekilde donma. Anlaşılma, aşikâr olma.

Teber [i] Balta. Bazı dervişlerin taşıdıkları hilâl şeklindeki balta.

Teberri [i] Uzak durma, uzaklaşma, çekilme.

Teberru [i] Hediye, iane, sadaka. Bir şeyi hediye olarak verme.

Teberruan [h] Teberru suretile, hediye olarak.

Teberruat [i] Teberruun cem'i. Teberrular.

Teberrük [i] Uğur sayma, berekt addetme.

Teberrüken [h] Uğur sayarak, bereket addederek.

Teberrüt [i] Soğuma, bürudet kespetme.

Tebessüm [i] Hafif gülme, gülümseme, güler gibi olma.

Tebeşir [i] Karatahta üzerine yazı yazmak için kullanılan maruf beyaz madde.

Tebevvül [i] İşeme.

Tebeyyün [i] Sabit olma, meydana çıkma, görülüp anlaşılma.

Teb'iden [s] Teb'it suretile.

Teb'it [i] Kovma, uzaklaştırma, defetme.

Tebliğ [i] Götürme, yetiştirme, ulaştırma,bildirme. Bir müzakere, ilâm veya hadiseyi veyahut harp vekayiini umuma yahut alâkadarlara bildirmek için yapılan ilân, komünike.

Tebligat [i] Tebliğ olunan şeyler, tebliğler.

Tebrik [i] Bir muvaffakıyet veya iyi bir işten dolayı birine memnun edecek tarzda söz söyleme,«mubarek ola»diye dua etme.

Tebrit [i] Soğutma.

Tebriye [i] Kurtarma, tahlis. Selâmet, nezahet, ismet. Beraet hükmü.

Tebyiz [i] Beyazlatma. Beyaza çekme, temiz olarak bir yazının suretini alma.

Tecahül [i] Bilmez gibi görünme, bilmezliğe gelme.

Tecanüs [i] Bir cinsten olma.

Tecasür [i] Cüretlenme, cesaretlenme.

Tecavüz [i] Aşma, at-

lama, geçme. Başkasının hakkına saldırma, taarruz. Harba sebebiyet verme, harbetme, hücum etme.

Tecavüzî [s] Tecavüz ve taarruza mensup ve müteallik.

Tecavüzkârane [h] Tecavüz ve taarruz suretile olan.

Teccal [i] Kıyamette çıkakacak ve İsa tarafından katledilecek yalancı ve muzır şahıs. [c] Suratsız, çirkin adam.

Tecdit [i] Yeniletme, yeni etme, tazeletme.

Tecebbür [i] Kibirlenme.

Teceddüt [i] Yenilenme, yeni olma. Yenilik.

Tecehhüz [i] Hazırlanma,malzemeyi tedarik etme, cihazlama.

Tecelli [i] Görünme, zâhir olma, ayan olma. Mazhariyet, talih, kader, baht.

Tecellisiz [s] Bahtsız, talihsiz, kadersiz.

Tecellüt [i] İnat ve serkeşlik etme. Yalandan cesaret gösterme.

Tecemmü [i] İçtima etme, toplanma, birikme, birleşme.

Tecemmül [i] Süs, ziynet, revnak.

Tecen [i] Dağkeçisi. [c] Azgın hayvan.

Tecennün [i] Cinnet getirme, delirme, çıldırma, mecnun olma.

Tecerrüt [i] Soyunma, çıplak olma. Evli olmama. Herşeyden alâkasını kesip Allaha müteveccih olma. Bir şeyle alâkadar olmama.

Tecessüm [i] Cisim ve vücut peyda etme. Göz önüne gelme, görünme.

Tecessüs [i] Bir şeyin içyüzünü araştırıp sırlarına vâkıf olmağa çalışma. Araştırma, yoklama.

Tecessüt [i] Ceset ve cisim peyda etme, vücut bulma.

Tecezzi [i] Parçalara, eczalara ayrılma.

Tecil [i] Mühlet verme, tehir.

Teclit [i] Meşin ve mukavvadan kitaplara kap geçirme, ciltleme.

Tecnis [i]Cinas kullanma, iki manalı söz söyleme, cinas yapma.

Tecrim [i] Cezaya çarptırma.

Tecrit [i] Soyma, çıplak bırakma. Ayırma, yalnız bırakma.

Tecrübe [i] Deneme, sınama. Görgü.

Tecrübeli [s] Görgülü. Tecrübe edilmiş, denenmiş,

Tecrübî [s] Tecrübeye mensup ve müteallik.

Tecvit [i] Kuranı kıraat kavaidine riayetle okuma ilmi.

Tecviz [i] Caiz görme, cevaz verme, bırakma, izin verme, müsaade eyleme.

Tecziye [i] Kısımlara ayırma. Cezalandırma.

Teçhil [i] Cehaletine hükmetme, cehaletini yüzüne vurma.

Teçhiz [i] Hazırlama, levazımı tedarik etme. Donatma.

Teçhizat [i] Teçhizin cem'i; askerin erzak, esliha, mühimmat v.s. levazımı.

Teçsim [i] Mücessem gösterme, vücut verme.

Tedabir [i] Tedbirin cem'i. Ba: tedbir.

Tedafüî [s] Müdafaaya ait ve müteallik, tecavüz suretinde olmayıp tecavüze karşı müdafaa esasına müstenit olan.

Tedahül [i] Biribiri içine girme. Bir borç, maaş veya bir taksitin verilmeden diğerinin işlemesi.

Tedai [i] Çağrışma, biribirini çağırma. Bir fikrin diğerini hatırlatmasından ibaret zihnî hadise.

Tedansan [i] Danslı müsamere.

Tedarik [i] Hazırlama, araştırıp bulma, elde edip hazır bulundurma.

Tedarikât [i] Tedarik olunan şeyler. Hazırlık.

Tedarikli [s] Hazırlıklı, lâzım olan şeyler vaktinde hazırlanmış.

Tedavi [i] Kendini iyi etmeğe, hastalığı gidermeğe çalışma. İlâç alma.

Tedavül [i[Dolaşma, kullanılma, elden ele gezme.

Tedbir [i] Bir işin sonunu düşünerek muvaffakıyetine teşebbüs etme. Bir işte muvaffak olmak için kurulan düzen.

Tedbirli [s] Düşünceli, her işte ihtiyatkâr hareket eden.

Tedbirsiz [s] İşin sonunu düşünmiyen. Sonunu düşünmeden hareket eden.

Tedbirsizlik [i] Tedbirli olmayış, işin sonunu düşünmeyiş.

Tedenni [i] Terakki mukabili, düşme, tenezzül, aşağı inme, aşağılama, gerileme.

Tederrüs [i] Öğrenme, ders alma, okuma, taallüm.

Tedibî [s] Tevbih ve tekdire tedibe mensup ve müteallik.

Tedip [i] Terbiye verme, uslandırma. Kanuna muhalif hareket edenleri cezalandırıp yola getirme, cezalandırma.

Tediye [i] Ödeme, eda etme.

Tedmir [i] Mahvetme, helâk etme.

Tedricen [h] Tedriç ile, derece derece, azar azar, yavaş yavaş.

Tedricî [s] Teriçle vaki olan. Yavaş yavaş yapılan.

Tedriç [i] Azar azar ilerletme .

Tedris [i] Okutma, ders verme, ders öğretme.

Tedrisat [i] Tedrisin cem'i, okutulan şeyler.

Tedrisî [s] Tedrise, ders verip öğretmeğe mensup ve müteallik.

Tedvin [i] Mürettep ve muntazam büyük kitaplar cemi ve tertip etme. Müteferrik şiirlerden divan tertip etme.

Tedvir [i] Döndürme, çevirme. Yuvarlak yapma.

Teeddüben [h] Utanarak, edep ve terbiyeye riayet ederek.

Teeddüp [i] Haya etme, utanma, nezaket ve terbiye icabı çekinme.

Teehhül [i] Evlenme, izdivaç.

Teellüm [i] Kederlenme, eseflenme, dertlenme.

Teemmül [i] İyice düşünme, mülâhaza.

Teenni [i] Yavaş git -

me yavaş hareket etme, temkin ile hareket.

Teessüf [i] Keder etme, acıma.

Teessür [i] Bir şeyin tesirini duyma, bir şeyin tesiri altında kalma. Hüzün ve keder duyma.

Teessüs [i] Yerleşme, temelleşme, teşekkül.

Teeyyüt [i] Sağlamlaşma, kuvvetleşme.

Tef [i] Zilli bir çembere geçirilmiş deriden ibaret çalgı. (Tefe koymak : Âleme ilân etmek).

Tefahhum [i] Kömürleşme, kömür kesilme.

Tefahur [i] Öğünme birine karşı kibir ve gurur gösterme.

Tefavüt [i] İki şey arasındaki fark, tehalüf

Tefazul [i] Fark, miktar fazlası.

Tefazulî [i] İki adedin arasında miktarca olan farktan ilerigelen nispet.

Tefe [i] Eğerin iki tarafındaki yuvarlak eteği. Tefe gibi yuvarlak şey. Çulha tezgâhının tarağın kurulduğu yayı. İpekçi dolabı. Çarka sarılmış büyük ipek turası. Altın, bakır v. s. yaprakları destesi.

Tefeci [s] Yüksek faizle para veren, murabahacı.

Tefecik [s] Ba: Tefek.

Tefehhüm [i] Azar azar anlama, fehmetme, farkına varma.

Tefek [i] Ufak sıfatile birlikte ve manasını tekit için kullanılır : Ufaktefek : küçük yapılı. Ehemmiyetsiz şeyler, öteberi.

Tefekkür [i] Düşünme, iyice mülâhaza etme.

Tefeli [i] Sık dokunmuş bez.

Tefennün [i] Bir fende mehart kespetme, bir fende ihtısas sahibi olma.

Teferru [i] Dallanma, dal ve budak peyda etme. Birçok şubelere ve kısımlara ayrılma. Bir asıldan çıkma.

Teferruat [i] Bir asıldan ayrılan ve ikinci derecede ehemmiyeti olan şeyler, tafsilât v. s.

Teferruğ [i] Bir işi bitirip kurtulma. Ferağ mu amelisni yaptırma.

Teferrüç [i] Eğlenmek maksadile gezinme, seyir. Açılma, ferahlanma.

Teferrüçgâh [i] Gezinti yeri, gezinip eğlenmeğe mahsus yer.

Teferrüs [i] Ferasetle anlama, sezme.

Teferrüt [i] Herkesten ayrılıp yalnız kalma, tek ve tenha kalma. Diğerlerinden ayrılma, emsalsiz ve müstesna olma.

Tefessüh [i] Çürüyüp ayrılma, dağılma. Fena kokma.

Tefeül [i] Fal açma, fal atma. Uğur sayma, uğur addetme.

Tefevvuk [i] Üstün olma, üste çıkma.

Tefevvüh [i] Fena söz söyleme, sövme.

Tefevvühat [i] Münasebetsiz ve fena sözler. Sövüp sayma.

Tefeyyüz [i] İlerleme, terakki etme.

Teffiz [i] İhale etme, havale etme, uhdesine verme.

Tefhim [i] Anlatma, ifham.

Tefrih [i] Ferahlandırma.

Tefrik [i] Ayırma, seçme. Ayrı tutma.

Tefrika [i] Ayrılık, ittifaksızlık. Gazete vs mecmualarda mabait suretile neşrolunan roman v. s.

Tefriş [i] Döşetme, yayma. Bir ev, apartıman v. s. ye mobilya koyma.

Tefrişat [i] Tefriş olunan şeyler, mobilya v. s.

Tefrit [i] İfratın zıddı, itidalin dununda bulunma. İhmal. İsraf.

Tefsir [i] Şerhetme, izah ve tafsil etme. Kuranı izah eden kitap.

Tefter, defter [i] Bak: defter.

Teftih [i] Açma, küşat etme, başlama. Mide inşirahı, mideyi açan geğirme.

Teftiş [i] Araştırma, tetkik etme, bir işi veya bir kimsenin etvar ve harekâtını tetkik etme, gözden geçirme. Müfettiş.

Teftişat [i] Teftişin cem'i, teftişler.

Tegafül [i] Bilmemezliğe gelme, yalandan gaflet gösterme.

Teğelti [i] Eğerin altında hayvanın sırtına örtülen keçe.

Tehacüm [i] Üşüşme, her taraftan ve birlikte hücum etme, koşup toplanma.

Tehalüf [i] Biribirine uymama, biribirine zıt ve muhalif olma.

Tehalük [i] Arzu ve hevesle atılma, biribirini itip çiğniyecek surette koşuşma, rağbet gösterme.

Tehdit [i] Korku verme, korkutma.

Tehekküm [i] Eğlenme, istihza etme.

Tehevvür [i] Birdenbire hiddetlenme, hiddete gelme.

Teheyyüç [i] Coşma, heyecana gelme.

Tehi [s] Boş.

Tehir [i] Sonraya bırakma, geçiktirme.

Tehlike [i] Helâki mucip olabilecek hal, muhatara, ziyan, harabî.

Tehlikeli [s] Helâki mucip olabilen, muhataralı.

Tehlil [i] Kelimei tevhit getirme.

Tehvin [i] Kolaylatma, hafifletme. Ucuzlatma.

Tehzip [i] Yontma, düzeltme, tesviye. Çocuğu terbiye etme.

Tek [s] Çift mukabili, iki ile kabili taksim olmayan adet. Bir, ikiden bir noksan. Yalnız, tenha. Biricik, yekta. Rahat, uslu. [h] Sırf, mahza, taki.

Tekabül [i] Karşılaşma, karşılık ve bedel yerini tutma. Rasgelme, karşı karşıya gelme.

Tekâlif [i] Ba: teklif. Vergiler, hükûmete olan borçlar.

Tekâmül [i] Kemale erme, tekemmül etme.

Tekâpu [i] Dalkavukluk etme, kavuk sallama, etek öpme.

Tekâsüf [i] Koyulaşma, kesafet peyda etme.

Tekâsül [i] Üşenme, ihmal, kayitsizlik, tembellik etme.

Tekâsür [i] Çoğalma.

Tekatu [i] Biribirinin üstünden geçme, biribirini kesme.

Tekaüdiye [i] Tekaüt maaşı.

Tekaüt [i] İhtiyarlık veya başka bir sebeple vazifesini bırakarak aylığının bir kısmile istirahate çekilme.

Tekbir [i] Cenabıhakkın azametini yadetme.

Tekbirhan [s] Tekbir okuyan, tekbir getiren.

Tekdir [i] Azarlama, darılma.

Teke [i] Keçinin erkeği. İstakoz cinsinden bir deniz hayvanı, karides.

Tekebbür [i] Kibirlenme, taazzum.

Tekeffül [i] Kefil olma, kefalet verme.

Tekelemek [f] Keçi azmak.

Tekelenmek [f] Keçi hücum etmek, azgınlık etmek.

Tekellüf [i] Külfete, zahmetli bir işe katlanma. Özenme. Gösteriş, sahte tavır ve hareket.

Tekellüm [i] Söyleme, lâkırdı etme.

Tekellüs [i] Kireç haline geçme, kirece tahavvül etme.

Tekemmül [i] Mükemmel olma, kemal bulma.

Teker [h] Çift olmayarak, birer birer.

Tekerlek [i] Daire şeklinde olan şey.

Tekerleme [i] Saçmasapan söz.

Tekerlemek [f] Yuvarlamak, yuvarlak şeyi tahrik edip yürütmek. [c] Dikkatsizlikle yalan kaçırmak.

Tekerlenmek [f] Yuvarlanmak, yuvarlanarak düşmek, ayağı kaymak, düşmek. [c] Ölmek

Tekermeker [i] Düşüp yuvarlamayı tasvir için kullanılır.

Tekerrür [i] Tekrarlan-

ma, bir daha olma, tekrar vuku bulma.

Tekessür [i] Çoğalma.

Tekevvün [i] Vücut bulma, vücude gelme.

Tekfin [i] Kefenleme, kefene sarma.

Tekfir [i] Küfrüne hükmetme, küfür isnat etme.

Tekfur [i] Hâkim ,amir.

Tekgözlük [i] Yalnız bir göze mahsus gözlük,monokl

Tekiden [h] Tekrar yazarak, tekrar ederek, tekit ederek.

Tekin [s] Boş, cinlerden hali. Biricik, yegâne.

Tekinsiz [i] Tekin olmayan.

Tekir [s] Siyah benek yahut çizgilerle karışık koyu renk.

Tekirbalığı [i] Barbunyanın küçüğü.

Tekirördeği [i] Bir cins ördek.

Tekit [i] Sağlamlaştırma. Tekrar yazma, tekrar etme.

Tekke [i] Zaviye, dergâh, vaktile dervişlere mahsus mesken.

Teklif [i] Zor ve zahmetli bir şeyi birine yükletmeğe kalkma. Bir şeyi tetkik için ileri sürme. Fiat verme. Tekellüflü muamele. Vergi.

Teklifsiz [s] Aralarında resmiyet olmıyan, yakın, samımî.

Teklifsizce [h] Teklif ve tekellüfe hacet görmeden.

Tekme [i] Hayvan veya insanın ayakla vurması. Darbe.

Tekmelmek [f] Tekme ile vurmak, tekme atmak.

Tekmil [i] Bitirme, ikmal etme. [s] Hep, bütün.

Tekmillemek [f] İtmam ve ikmal etmek, bitirmek.

Tekne [i] Ağaç veya tahtadan içi oyuk kap. Kayık ve geminin zarfi.

Teknetaşı [i] Tekne gibi içi oyuk taş.

Teknik [s] Fennî.

Teknisiyen [s] Bir il-

min, bir san'atin fennî cihetine vâkıf olan.

Tekrar [i] Bir işi bir daha yapma, bir daha söyleme [h] Bir defa daha.

Tekrarlamak [f] Tekrar etmek, bir daha yapmak, veya söylemek.

Tekrarlanmak [f] Tekıar edilmek, bir daha yapılmak veya söylenmek.

Tekrarlatmak [f] Tekrar ettirmek, bir daha yaptırmak.

Tekrim [i] Hürmet ve tâzim etme, ululama.

Tekrir [i] Tekrar etme, tekrarlama.

Teksif [i] Koyulaştırma, kesafet verme, sıklaştırma. Şeffaflığını giderme.

Teksir [i] Çoğaltma.

Tekvin [i] Vücut verme, vücude getirme, hâsıl etme. Hilkat.

Tekzip[i]Yalan olduğunu ilân etme, yalana çıkarma.

Tel [i] Uzun ve ince şey Sap, kıl, iplik gibi ince şeyler. Gelinlerin süs için taktıkları altın, gümüş v.s. den yapılmış ince iplik gibi şey. Çelik telden yapılmış halat. [s] Telden yapılmış, telden örülmüş.

Tel [i] Telgraf.

Telâ [i] Elbisenin göğüs ve yakalarına konan kıllı sert kumaş.

Telâffuz [i] Sadaları ağız vasıtasile söz şekline getirme, söyleme, söyleyiş, şive.

Telâfi [i] Mahıv veya kaybolan bir şeyin yerine getilmesi.

Telâfiimafat [i] Vaki olan bir ziyana karşı biraz istifade.

Telâhuk [i] Biribirine katılma, biribirinin arkasından gelip birleşme.

Telâki [i] Birleşme, buluşma, mülâkat. Ulaşma.

Telâkki [i] Alma, kabul etme. Bir suretle kabul etme, veya bir nazarla bakma.

Telâsuk [i] Yapışma, bitişme, ulaşma.

Telâş [i] Gürültü, patırdı, acele.

Telâşlı [s] Telâş eden, aceleci.

Telâtin [i] Bir nevi

yumşak ve sağlam sahtiyan.

Telâtum [i] Dalgalar biribirine çarpma.

Telebbüs [i] Giyinme.

Teledinami [i] Kuvveti uzağa nakletmek san'ati.

Telef [i] Öldürme, mahvetme, helâk etme. Bozma, harap etme.

Telefat [i] Muharebede veya bir kaza v. s. neticesinde telef olanlar.

Teleferaj [i] Havadan gerilmiş bir kablo vasıtasile uzak mesafelere insan ve eşya nakli.

Telefon [i] Uzaktan konuşmağa mahsus alet.

Telefonlamak [f] Telefon etmek, telefona çağırıp görüşmek.

Telefotoğrafi [i] Fotoğrafla alınmış resimlerin elektrik ile uzağa nakli.

Telemekanik [i] Elektrik temevvücatı vasıtasile uzakta bulunan bir makinayı işletmek san'ati.

Telemepeyniri [i] Taze tuzsuz peynir. [c] Balıketi vücutlü.

Telemetre [i] Mesafeyi ölçmeğe mahsus alet.

Teleobjektif [i] Uzak mesafelerin resmini almaya mahsus dürbün.

Telepati [ı] Manyatize ederek hissiyatı bir diğerine nakletme. Telkin yapma, tesir altında bırakma.

Teles [s] Eskiyip telleri meydana çıkmış kumaş v.s.

Telesimek [f] Eskiyip telleri meydana çıkmak.

Teleskop [i] Yıldızları tetkike yarıyan rasat aleti, dürbün.

Telezzüz [i] Haz ve lezzet duyma, zevkalma.

Televvün [i] Renk değiştirme, renkten renge geçme. Kararsızlık, renksizlik, sebatsızlık.

Telgraf [i] Uzak mesafelere elektrik vasıtasile ve birtakım işaretler yardımile haber nakleden alet. Bu vasıta ile alınan haber, tel, telgrafname.

Telgrafane [i] Telgraf dairesi, telgraf makineleri

bulunan ve telgraf alınıp verilen yer.

Telgrafçı [i] Telgraf, aletinde çalışan memur.

Telgrafî [s] Telgrafla naklolunan, telgrafa mensup ve müteallik.

Telgrafiyen [h] Telgrafla, telgraf vasıtasile.

Telgraflamak [f]=Telgraf çekmek, telgrafla bir haber göndermek.

Telgrafname [i] Telgraf, tel. Telgraf makinası vastasile alınan haberin yazıldığı kâğıt.

Telh [s] Acı.

Telhis [i] Hulâsa etme, hulâsasını alıp kısaca ifade etme.

Telhisçi [i] Eskiden padişaha arzolunacak şeyleri telhise memur kalemin reisi.

Telif [i] Uzlaştırma, barıştırma. Eser yazma, cemi ve tertip etme.

Telifgerde [s]Telif olunmuş,cemi ve tertip olunmuş.

Tel'in [i] Lânet etme, lânetleme.

Telkadayıf [i] Hamurdan yapılan tel gibi ince ve uzun kadayıf ve bundan yapılan tatlı.

Telkih [i] Aşılama, aşı vurma.

Telkin [i] Birine söyleyip anlatma, fikrini kabul ettirme, öğretme. ölüyü mezara gömerken yapılan son dinî merasim.

Tellâk [i] Hamamda müşterileri yıkayıp kese süren hizmetçi.

Tellâklık [i] Hamamda müşterileri yıkayıp keselemek iş ve vazifesi.

Tellâl [ı] Bir şeyin satılacağını veya bir ilân ve haberi sokaklarda yükesk sesle söyleyip herkese duyuran adam. Emlâk v. s. alışverişinde iki taraf arasında vasıta olan adam.

Tellâliye [i] Tellâla hizmetine karşı verilen para.

Tellâllık [i] Tallâlın hal, sıfat ve meşguliyeti.

Tellemek [f] Tel ile süslemek. Süslendirmek [c] Bir vak'ayı veya bir sözü mubalâğalandırarak başkasına anlatmak.

Tellendirmek [f] Tel takmak, tel ile tezyin etmek.

Nellenmek [f] Tel ile tezyin olunmak, süslenmek.

Telli [s] Tel ile tezyin olunmuş, tel takınmış.

Tellibebek [s] Hoppa, delişmen.

Telmih [i] Tasrih etmiyerek ima ve kinaye tarikile söyleme.

Telsiz [i] Telsiztelefon veya telsiztelgrafa kısaca verilen isim.

Telsiztetefon [i] Sadayı tele hacet kalmaksızın hava mevceleri vasıtasile naklettiren alet, radyo.

Telsiztelgraf [i] Telgraf makinası işaretlerini tele hacet kalmaksızın hava mevceleri vasıtasile naklettiren alet.

Tel tel[i] İplik gibi ince ve tane tane olan şeyleri anlatmak için kullanılır.

Teltik [i] Eksik, noksan, kusur.

Teltik [i] Peltek konuşma. Hususî şive ile konuşma.

Teltikli [s] Eksik, ve noksan olan, kusurlu.

Teltiksiz [s] tam, eksiksiz, noksansız, kusursuz.

Telve [i] Kahvenin filcan dibinde kalan tortusu.

Telvin [i] Boyama, renk verme.

Telvis [i] Kirletme, bulaştırma. Bozma, berbat etme.

Telyin [i] Yumşatma, ishal verme.

Temadi [i] Uzama, sürme, devam etme.

Temaruz [i] Yalandan hasta olma.

Temas [i] Dokunma, değme.

Temasül [i] Benzeme, benzeyiş.

Temasülî [s] Ba : Temasül. Benzemeye mensup ve müteallik.

Temaşa [i] Seyretme, müşahede etme. Tiyatro, temsil, piyes.

Tamaşager [s] Seyreden, seyirci.

Temaşaî [i] Temaşaya mensup ve müteallik.

Temaşalık [i] Seyir yeri.

Temayül [i] Bir tarafa eğilme, çarpılma. Meyletme, tarafgirlik etme.

Tembel [s] Üşengen, üşenen. İşte ağır davranan, bati. Mektepte derse çalışmıyan, haylâz.

Tembelhane [i] Tembellerin bulunduğu, toplandığı yer.

Tembelleşmek [f] Tembel olmak, tembelliğe alışmak.

Tembellik [i] Tembel olmak hâli. Ba: tembel.

Temcit [i] Ululama, tazim ve tekrim etme. Sabaha karşı minarelerde okunan dua. (Temcitpilâvı: [c] Hervakit tekrar edile edile bıkkınlık veren şey.

Temdin [i] Medenileştirme, medenî bir hale koyma.

Temdit [i] Çekip uzatma, uzun etme. Sürdürme, sürmesini mucip olma, uzatma.

Temeddüh [i] Kendini methetme, öğünme.

Temeddün [i] Medenileşme, medenî olma, medeniyette ilerleme, terakki etme.

Temekkün [i] Yerleşme, oturma, yer tutma.

Temel [i] Bina veya duvarın toprağın içine sokulan kısmı ve bunun için yerde kazılan çukur. [c] Asıl, esas.

Temellenmek [f] Temel tutmak, takarrür etmek, esaslaşmak.

Temelsiz [s] Temeli olmıyan. Asılsız, esassız, uydurma. Devamsız, sebatsız, sağlam olmıyan.

Temelleşmek [f] Yerleşmek, temel tutmak.

Temelleştirmek [f] Yerleştirmek, tesis ve temin etmek, sabit ve payıdar kılmak.

Temelli [s] temeli olan, esaslı. Devamlı, sabit, sebatlı, sürekli. Eski. Daimî.

Temellûk [i] Yaltaklanma, tabasbus, dalkavukluk.

Temellük [i] Sahip ve malik olma, bır mülkün sahibi olma.

Temeltaşı [i] Binala -

rın temeline konulan büyük ve sağlam taş.

Temennah [i] Selâm ve aşınalık için eli evvelâ çeneye ve sonra alna gö - türmekten ibaret eski ve artık metruk bir hareket. Eli alna götürmekten ibaret askerce selâm.

Temenni [i] Arzu, is - tek, talep. İstenen şey, mat- lup- Dua, rica.

Temerrüt [i] İnat, muannitlik, serkeşlik, kar - şı durma.

Temeshür [i] Maska - ralık etme. Birini maskara- ya çevirip eğlenme.

Temssük [i] Tutunma, yapışma. Borçlunun alacak- lıya verdiği senet. Eskiden tapu senedi mukabilinde ve- rilen huccet.

Temessül [i] Bir şe - kil ve surete girme, bir şekil ve surette tecessüm etme. Başka bir medeniyeti kabul ve bu medeniyetin te- siri altında kalma.

Temeşşük [i] Meşk ve örnek ittihaz etme.

Temettü [i] Kâr, fay - da görme [Temettü vergisı: Kazanç vergisi].

Temevvüç [i] Dalga - lanma.

Temevvül [i] Mal ve servete malik olma, mal edinme.

Temeyyü [i] Bir cis - min mayi haline geçmesi. Sulanma.

Temeyyüz [i] Diğerle - rinden ayrılarak iyi bir yer tutma, farklı olma, seçilme.

Temhil [i] Mühlet ver - me.

Temhit [i] Serme, aç - ma. serdetme. İzah etme, arzetme.

Temhiden [i] İzah ve serdederek, arzederek.

Temhir [i] Mühürleme, tahtim.

Temin [i] Sağlamlaştır - ma, şüphe bırakmama. Em- niyet verme, emin kılma.

Teminat [i] Emniyeti mucip olmak üzre gös - terilen kefil, para v. s. Muhtemel zararı karşılıya - cak para, karşılık, depozito.

Temiz [s] Kirlinin zıd-

dı, pâk, nazif, yıkanmış. [h] Pâk olarak, nezafetle.

Temizce [s] Oldukça temiz.

Temizleme [i] Temiz bir hale getirme, tathir.

Temizlemek [f] Tathir etmek, pislik ve kirini çıkarmak, temiz bir hale koymak. Bitirmek. Bir şeyin bütününü alıp götürmek, silip süpürmek. (c) Öldürmek.

Temizlenmek [f] Yıkanmak, temiz olmak. Tathir olunmak, temiz bir hale getirilmek. Silip süpürülmek. [c] Ölmek.

Temizletmek [f] Başkası vasıtasile temiz yaptırmak.

Temizleyici [s] Temizliyen, tathir eden.

Temizlik [i] Pâklik, nezafet, taharet.

Temkin [i] Vekar, metanet, ağırlık, sebat. İlletin bir yerde yerleşmesi.

Temkinli [s] Vekarlı, sebatlı, metanet sahibi.

Temlik [i] Birini bir mülk veya mala sahip etme, birine bir mülk kazandırma.

Temmuz [i] Senenin yedinci ayı.

Tempo [i] Musikinin muhtelif nağmeleri arasındaki fark.

Temrin [i] Mümarese, tekrar ede ede alıştırma, ekzersiz.

Temsil [i] Benzetme, teşbih. Bir şeyin suretini yapma, aynını çıkarma. Tiyatro oynama, sahnede piyes gösterme.

Temsilî [i] Tyaytroya, temsile ait ve müteallik, temaşaî.

Temşit [i] Yürütme, ilerletme, ileri götürme.

Temyiz [i] Ayırma, seçme, farketme, tefrik. Mahkemelerden geçen bir davanın ikinci ve son mercii Temyiz mahkemesi.

Temyizen [h] Temyiz mahkemesi marifetile, davayı temyiz ederek.

Ten [i] Vücut, gövde, beden. İnsan vücudünün dış kısmı, et, deri.

Tenafür [i] Biribirinden nefret etme. Bir ibaredeki kelime veya hecelerin telâffuzca uygunsuz ve sakil düşmeleri.

Tenahi [i] Nihayet bulma, bitme, tükenme, nihayete varma.

Tenakus [i] Azalma. eksilme.

Tenakuz [i] Bir sözü diğerine uymama, bir söz veya hareketi diğerini çürütme.

Tenasübî [s] Hesapta adetler beynindeki tenasübe mensup ve müteallik.

Tenasüh [i] Ruhun bir cisimden diğerine, insandan hayvana ve hayvandan insana geçmesi. Bazı hayvanların kurttan kelebek haline geçmek gibi şekillerini tebdil etmeleri.

Tenasühî [s] Tenasühe mensup ve müteallik. Ba: tenasüh.

Tenasül [i] Nesil yetiştirme, biribirinden doğup üreme.

Tenasülî [i] Nesil yetiştirmeğe mensup ve müteallik.

Tenasüp [i] Nispet, uygunluk, tevafuk, biribirine tutma,' yakışma'. Hesapta adetler arasındaki nispet.

Tenavül [i] Yeme, veya içme.

Tenavüp [i] Bir şeyi sıra ile yapma, sıra değiştırme.

Tenazur [i] Biribirine karşı bulunma.

Tenbih [i] Uyandırma, ikaz. Aklını başına getirme, gafletten kurtartma. İhtar, tavsiye ve emretme. Sinirleri tehyiç ve tahrik etme.

Tencere [i] Ateşte yemek pişirmeğe mahsus bakır kap.

Tender [i] Lokomotifi takip eden ve içinde su ve kömür bulunan vagon.

Tendürüst [s] Vücudü sağlam, sıhhati yerinde.

Tendürüstlük [i] Vücut sağlamlığı, sıhhatin yerinde olması.

Tenebbüh [i] Uykudan kalkma, uyanma. Gafletten kurtulma aklını başına toplama.

Tenebbüt [i] Yerden çıkma, bitme.

Tenef [i] Çadır eteklerini kazıklara bağladıkları iplerden herbiri.

Teneffür [i] İğrenme, tiksinme, ikrah etme. Nefret etme, kaçınma, çekinme.

Teneffüs [i] Soluk alma, soluk, nefes alma. Dinlenme, işi veya dersi bırakıp muvakkaten istirahat etme.

Teneffüsane [i] Mekteplerde talebelerin ders saatleri haricinde dinlenmesine mahsus yer. İstirahate mahsus yer.

Tenkâr [i] Bordoks denilen maden ki kuyumcular lehim olarak kullanırlarr.

Teneke [i] Üstü kalaylı ince demir safha. Tenekeden yapılmış ibrik, kap v. s. Petrol, benzin v.s. kabı. Bir gaz tenekesinin istiap ettiği miktar. [s] Tenekeden yapılmış.

Tenekeci [i] Tenekeden ibrik, kap v. s. yapan ve satan veya lehimleyip tamir eden adam.

Tenekeli [s] Bir tarafında tenekesi olan, teneke kaplı.

Teneşir [i] Ölüyü yıkadıkları tahta kerevet.

Teneşirlik [i] Cami avlusunda teneşiri koymağa mahsus yer.

Tenevvü [i] Ceşit çeşit olma, nevilenme, türlü türlü olma.

Tenevvür [i] Nurlanma, aydınlık olma. Anlaşılma, açılma, vuzuh kespetme.

Tenezzüh [i] Gezinti. eğlenmek için gezip dolaşma.

Tenezzül [i] Terakki mukabili,inme,düşme, aşağılama. Kibirsizlik, gönül alçaklığı.

Tenezzülen [h] Kibirsizlikle, gönül alçaklığile.

Tenfir [i] İğrendirme, nefret ve istikrah ettirme.

Tenha [i] Yalnız, tek. Boş, hali, ıssız, kimsesiz. Kalabalık olmıyan, az kimse bulunan. [h] Yalnız olarak.

Tenhalaşmak [f] Yalnız kalmak. Boşalmak, kalabalık gidip tenha kalmak.

Tenhalık [i] Yalnızlık. Hali ve boş yer. [s] Boş, ıssız, tenha.

Tenis [i] Küçük ve lâstik toplar ve raketle oynanan bir oyun.

Tênis [i] Müennes kılma. Alıştırma, ünsiyet ettirme.

Tenkih [i] Bir şeyin fazla ve lüzumsuz kısımlarını çıkarıp ihtisar ve ıslah etme. Memur ve hademesinin miktar ve maaşlarını azaltarak bütçesini tanzim etme.

Tenkihat [i] Tenkihin cem'i. Ba: tenkih.

Tenkil [i] Başkalarına ibret olacak bir ceza tertip etme. Uzaklaştırma, kovma. Yakalama.

Tenkis [i] Azaltma, indirme.

Tenkit [i] Edebî v. s. san'at essrleri hakında mütalea beyan etme ve hüküm verme, intikat, kritik. Birinin kusur ve ayıbını görüp söyleme. Noktalama. Yazının lâzımgelen yerlerine nokta, virgül v. s. işaretleri koma.

Tenkiye [i] İhtikan, şırınga ile mide ve barsakları temizleme. Bunun için kullanılan alet.

Tennure[i] Mevlevilerin etekli libasi.

Tenor [i] Yüksek davudî ses. Böyle sese malik olan muganni.

Tenperver [s] Kendi rahat ve keyfini herşeyden üstün tutan, rahatına düşkün.

Tenperverlik [i] Tenperver olmak hali. Ba: tenperver,

Tenrengi [s] Gayet açık pembe, krem rengi ile pembe arası.

Tensik [i] Düzeltme, ıslah etme, nizamına koma, tanzim etme.

Tensikat[i]Tensikin cem'i Bir dairede memurlar arasında ehliyetsiz ve işe yaramaz olanları çıkarma.

Tensip [i] Nünasip görme, tasvip etme.

Tenşit [i] Meşe verme, şenlendirme.

Tente [i] Çadır, perde. Güneş ve yağmurdan korunmak için kalın bezden yapılan örtü.

Tenteli [s] Tentesi olan. Ba : tente.

Tentene [i] Dantel.Ba: dantel.

Tenteneli [s] Dantelli, dantel ile süslenmiş.

Tentürdiyot [i] Yara v.s. ye sürülen ispirto ve iyottan mürekkep bir ilâç

Tenvim [i] Uyutma, uykuya vardırma. İpnotizma etme.

Tenvin [i] Arap harflerinde çifte hareke.

Tenvir [i] Aydınlandırma, ziyalandırma. Açma, izah etme.

Tenvirat [i] Aydınlatan, ziyadar eden şeyler. Ba: tenvir.

Tenya [i] Karın solucanı, şirit.

Tenzih [i] Kusur ve kabahatten tebriye etme. Cenabıhakkın hertürlü nakisadan beri olduğunu ikrar ve itiraf etme.

Tenzil [i] İndirme, düşürme, aşağılama. Tarh, eksiltme.

Tenzilât [i] Bir malın fiatını indirmek suretile satışa çıkarma. Ba: tenzil.

Tenzilâtlı[s] İskonto, tenzilâtı olan, tenzilâtla satılan.

Tenzilen [h] tenzil edilerek, tenzil suretile.

Teodolit [i] Ufkî ve şakulî zaviyeleri ölçmek için kullanılan alet.

Teokrasi [i] Hükümdarın Allah tarafından gönderildiğine ve mukaddes olduğuna inanma.

Teokrat [i] Hükümdarın Allah tarafından gönderildiğine ve mukaddes olduğuna inanan.

Teoloji [i] İlâhiyat.

Teori [i] Nazarî malûmat, nazariyat.

Teorik [s] Nazarî, nazariyata müteallik.

Tepe [i] Küçük dağ, tümsek yer. Bir şeyin en yukarısı, zirve. İnsan ve hayvan başının en üstü, ucu. Bazı kuşların başı üstündeki hotoz gibi süs.

Tepecamı [i] Tavan veya kubbeden aydınlık veren cam.

Tepecik [i] Küçük tepe.

Tepegöz [s] Gözleri yukarıya doğru bakan.

Tepeleme [i] Tepe teşkil edecek surette doldurulmuş. Tümsek, öbek, yığın. Öldürme, iyice dövme.

Tepelemek [f] Öldürmek, helâk etmek. İyice dövmek.

Tepelenmek[f] Öldürülmek, helâk edilmek. Dövülmek.

Tepeli [s] Başında hotoz, sorguç gibi bir süsü bulunan (kuş).

Tepelik [i] Eskiden kavuk ve fes gibi başa giydikleri şeyin tepesine dikilen ve ekseriya sırma ile donanmış pafta veya düğme.

Tepengi [i] Kalın kaltakbellemesi. Enli eğer kolanı.

Tephir [i] Kaynatıp buğuya tahvil etme. Bulaşık eşyayı tütsüden geçirme, tütsüleme.

Tepindirmek [f] Kızdırmak, tepinmesini mucip olmak.

Tepinmek [f] Hiddetten kendini yere atarak çırpınmak, el ve ayaklarını vura vura çırpınmak.

Tepir [i] Kıl elek.

Tepirlemek [f] İnce elemek.

Tepişmek [f] Hırlaşmak, çekişmek, kavga etmek. [Hayvanlar] biribirine çifte atmak, vuruşmak,

Tepiştirme [f] Tepinmelerine müsaade etmek, teptirme.

Tepme [i] Çifte atma. Hayvan art ayağile vurma.

Tepmek [f] Çifte atmak (Hayvan) art ayağile vurmak. Kıymet ve kadrini bilmemek. Geriye doğru tazyik etmek. Nüksetmek, yeniden zuhur etmek.

Tepremek [f] Teprenmek, kımıldanmak, Çabalamak, harekete gelmek.

Teprenmek [f] Çabalamak, kımıldanmak, harekete gelmek,ihtizaza gelmek

Tepreşmek [f] Oynamak, kımıldamak, harekete gelmek.

Tepreştirmek [i] Kımıldamasına, yerinden oynamasına meydan vermek.

Tepretmek[f]Yerinden oynatmak, sıçratmak, kımıldatmak, tahrik etmek.

Teps [i] Defi, teskin.

Tepsetmek [f] Defetmek, teskin etmek.

Tepsi [i] Üzerine filcan, kadeh v.s. konulan düz ve yassı maden veya tahta sathı, küçük sini

Tepsimek [f] Tepsetmek, defi ve teskin etmek.

Tepsinmek [f] Defi ve teskin olunmak.

Tepsirmek [f] Sıcak ve sıtmadan dudaklar kabarmak.

Tepşir [i] Müjde verme. Müjdeleme.

Teptirmek [f] Şiddetle yerinden oynatıp atmak, fırlatmak. Geriye püskürtmek.

Ter [i] Hararetten insanın vücudündeki mesamattan çıkan su.

Ter [s] Yeni terlemiş, yeni çıkmış. Islak, yaş, rutubetli. Yeni, taze.

Ter [e] Te ile başlıyan sıfatların başına gelip mubalâğa beyan eder: tertemiz.

Terahhüm [i] Acıma, merhamet etme, merhamete gelme.

Teradüf [i] Biribirinin arkasından gitme, biribirini takip etme.

Terahi [i] Gevşeme. İhmal, gevşeklik.

Terakki [i] Yukarı kalkma, yükselme. Artma, yukarı çıkma, çoğalma. İlerleme, ileri gitme.

Terakkiperver [s] Terakki taraftarı, tarakkiye hizmet ve yardım eden.

Teraküm [i] Birikme, toplanma, yığılma.

Terane [i]Nağme, ahenk, makam.

Teravi [i] Ramazan gecelerine mahsus namaz.

Terazi [i] Maruf tartı aleti. [c] Muvazene.

Terbi [i] Dörde bölme, katlama. Bir mısra veya beytin üç veya iki mısra ilâvesile dörde iblâğı. Bir adedi kendikendine zarbederek murabbaını alma.

Terbian [i] Murabba olarak. Tul ve arzını hesap ederek.

Terbiye [i] Kabiliyetlerini inkişaf ettirme. Cemiyetin urf ve âdetlerini bilip uyma. Yetiştirme, bü -

yütme. Nezaket, hüsnü ahlâk. Alıştırma. Hafif cezaya çarptırma. Bazı yemeklere komak üzre yumurta, limon v.s. den yapılan salça. Terbiye ilmi, pedagoji. Çocuk yetiştirip büyütme,edükasyon.

Terbiyeci [i] Terbiye ilmi ile iştigal eden kimse, pedagok. [s] Terbiye eden.

Terbiyeli [s] Terbiye edilmiş, ahlâkı güzel, edüke. Terbiyesi olan (yemek).

Terbiyesiz [s] Terbiyesi olmıyan, ahlâksız.

Terbiyesizlik [i] Talim ve terbiye fıkdanı.

Terbıyık [i] Henüz çıkmış bıyık.

Tercih [i] Bir şeyi diğerinden üstün tutma.

Tercihan [h] Tercih suretile, tercih ederek.

Tercüman [i] Bir lisana çevirip maksadı anlatan adam, dilmaç. Birinin maksadını anlatmağa veya bir şeyi tasvir ve ifadeye vasıta olan adam.

Tercümanlık [i] Tercüman vazife ve memuriyeti.

Tercüme [i] Bir lisandan başka bir lisana çevirme, nakil, tradüksiyon. Başka bir lisandan naklolunmuş eser.

Tercümeihal [i] Bir kimsenin sergüzeştlerinin , hususî hayatının veya vazife ve memuriyetlerinin tarihçesi.

Terdif [i] Ardısıra yürütme, takip.

Terdifen [h] Ardısıra yürüterek.

Terdit [i] Gerigönderme, şiddetle reddetme. Edebî san'atlerden biri.

Terdöşeği [i] Löğusanın yatırıldığı döşek.

Tere [i[Az yakıcı ve yenir bir yaprak.

Tereddüt [i] Kararsızlık, karar vermeyiş.

Tereffu [i] Yükselme, yukarı çıkma.

Tereke [i] Ölen adamın bıraktığı şeyler, metrukât.

Terekküp [i] Mürekkep olma, birleşme.

Terementi[i] Yabanî fıstık ağacı. Bununla sakız ağacından çıkan bir nevi yağ.

Terennüm [i] Güzel ve hoş bir sesle ötme, taganni.

Teres [s] Pezevenk, deyyus.

Teressüp [i] Durulma, suyun dibine çökme.

Tereşşuh [i] Sızma, terleme, mesamattan ufak damlalar halinde çıkma.

Tereşşuhat [i] Sızan, tereşşuh eden şeyler. Bir membadan sızan haberler, havadis v. s.

Terettüp [i] İcap ve iktıza etme, ait olma, taallûk etme.

Tereyağ [i] Ekmeğe sürülüp yenen ve yemeklere konan sadeyağ.

Terfi [i] Yükseltme, yukarı kaldırma. Vazife ve memuriyetini bir veya birkaç derece yükseltme.

Terfian [h] Terfi edilerek. Memuriyeti bir derece yükselerek.

Terfih [i] Refah ve bolluk içinde yaşatma, refahını temin etme.

Terfik [i] Refakatine katma, refik etme.

Terfikan [h] Refakatine vererek, terfik ederek.

Tergip [i] Rağbet verme, arzu ettirme.

Terhibî [s] Terhibe mensup ve müteallik. Ba: terhip.

Terhin [i] Rehine koyma, rehin bırakma.

Terhip [i] Korkutma. Cinaî fiillerin icap ettirdiği ağır ceza.

Terhis [i] Müsaade ve ruhsat verme. Askerliğini bitiren kimseyi serbest bırakma.

Terk [i] Bırakma. Vazgeçme. İhmal etme.

Terketmek [f] Salıvermek. Vazgeçmek. İhmal etmek, bakmamak, bırakmak. Boşamak.

Terkolunmak [f] Bırakılmak. İhmal olunmak. Boşanılmak.

Terki [i] Eğerin arkasına bağlanan şey.

Terkibî [s] Terkibe müteallik veya terkiple hâsıl olan.

Terkim [i] Rakam atma. Rakamla işaret verme. Yazma, tahrir.

Terkimek [f] Biribirinin

ardından gelmek, teakup etmek.

Terkin [l] Bir isim ve ya rakamı bozma, çizme, silme.

Terkip [i] Birkaç şeyi birleştirip yeni birkaç şey hâsıl etme. Birkaç kelime - lik fıkra. Birleştirme. Tah - lil mukabili, sentez.

Terkişmek [f] Ba: terkimek.

Terkuva [i[Köprücük-kemiği.

Terlemek [f] Ter dökmek. Üstüne su ve nem konmak, nemlenmek. (Bıyık) yeni çikmak, taze bitmek. [c] Çok yorulmak. Utanmak, mahçup olmak.

Terletici [s] Terleten, ter döktüren.

Terletmek [i] Terlemesini mucip olmak, ter döktürmek [c] Çok yormak, sı - kıştırmak.

Terli [s] Terlemiş, üstünde te' bulunan.

Terlik [i] Evde giyilmek üzre yapılan hafif ayakkabı, pantufla.

Terme [i] Bir cins yabanturpu.

Termim [i] Tamir etme. (Kırık kemiği) iyi etme.

Terminezon [i] Kelimenin sonundaki edat, ke - limenin nihayetindeki harf.

Terminüs [i] Bir şi - mendifer veya tramvay hattının nihayet noktası.

Termit [i] Sıcak mem - leketlerde cemaat hayatı yaşıyan beyaz karınca.

Termoelektrisite [i] Hararetle inkişaf eden elektrik kuvveti.

Termoğraf [i] Hava - nın hararetinin tahavvülâtını kaydetmeğe mahsus alat.

Termojen [i] Hararet tevlit eden. Soğuk algınlı - ğına karşı kullanılân kız - dırıcı ve yakıcı bir cins eczalı pamuk

Termoloji [i] Mepha - sülharare.

Termometre [i] Havanın, suyun ve vücudün sı - caklığını tayine mahsus a - let, miznülharare.

Termos [i] Muhtevi olduğu sıcak mayilerin sıcaklığı ve soğuk suyun serinli-

ğini uzun bir müddet muhafaza eden bir nevi matara.

Termoskop [i] İki muhitin arasındaki hararet farkını ölçmeğe mahsus bir nevi hava termometresi.

Termoterapi [i] Hararetle tedavi usulü.

Ternöv [i] Uzun ve ipek gibi tüyleri olan iri bir cins köpek.

Terör [i] Büyük korku, dehşet, hevil.

Ters [s] Yüzün zıddı, arka. Altüst, tersine. Doğru alınmıyan, doğru gitmiyen. Zıt, muhalif. Aksi, meş'um. Huysuz, kimseye uymaz Sert, şedit. [h] Aksine, hilâfına. Aşağıda yukarı, makûsen. Sertlikle. [i] İnsan veya hayvan pisliği.

Tersane [i] Gemilerin yapıldığı yer.

Tersaneli [s] Bahriyeli, tersaneye mensup.

Tersi [i] Lüfer boyunda bir balık

Tersim [i] Resmini yapma, çizme, resim ve şeklini çıkarma.

Tersimat [i] Tersimin cem'i.

Tersimî [s] Tersime ait ve müteallik.

Terslemek [f] Sert cevap vermek, bozmak azarlamak. Pislemek.

Terslenmek [f] Huysuzluk, aksilik etmek. Azarlanmak.

Terslik [i] Tersine dönmüş şeyin hali. Doğru olmayış, iğrilik. Aksilik, uğursuzluk. Huysuzluk, kötü tabiat. Sertlik.

Tersmaymun [i] Kılıç namlusu.

Terspürs [s] Çok ters. Zıt.

Terşih [i] Sızma, süzme.

Tertemiz [s] Pek temiz, gayet temiz.

Tertibat [ı] Tertibin cem'i.

Tertibiye [i] Matbaa harflerinin dizilmesi hakkı, mürettip ücreti.

Tertil [i] Kuranı usul ve kaidesine riayet ederek okuma.

Tertip [i] Sıralama, sırasına koyma, dizme, tanzim etme. Hazırlama. Usul, nizam, biçim, tarz. Niyet, kuruntu. Takım, sınıf, fasıl. Doktorun hastaya verdiği ilâç ve tedavi usulü. Matbaa harflerini bir araya getirip kolon ve sahife teşkil etme. Dizilmiş sahifeler miktarı.

Tertipçi [s] Herşeyi sırasına koyan, tanzim ve tertip etmeyi bilen. Aklında tertipler, projeler kurmakla vakit geçiren.

Tertipli [s] Nizam ve tertibi yerinde, intizamlı. Evvelden kurulmuş, düşünülüp hazırlanmış.

Tertipsiz [s] İntizamsız, usulsüz.

Yertipsizlik [i] İntizamsızlık, nizamsızlık, usulsüzlük.

Terütaze [i] Çok taze.

Terviç [i] Revaç verme, kıymet ve itibarını arttırma İnfaz etme, geçirme. Kabul etme.

Terzi [i] Erkek veya kadın elbiseleri diken kimse.

Terzihane [i] Erkek ve kadın elbisesi dikilen yer.

Terzil [i] Rezil ve rüsvay etme.

Terzilik [i] Terzi san'ati.

Tesadüf [i] Rasgelme, buluşma.

Tesadüfen [h] Rasgele.

Tesadüfî [s] Rasgele vaki olan.

Tesadüm [i] Çarpışma, vuruşma, çatma, tokuşma.

Tesahup [i] Sahip çıkma, himaye etme.

Tesamüh [i] Müsamaha etme, göz yumma, tatlı muamelede bulunma.

Tesavi [i] Müsavi olma, bir derecede bulunma.

Tesbit [i] Sabit kılma, tekit, takrir.

Tescil [i] Defterine kaydetme. Resmiyet verilmek istenilen bir şeyi defterine kaydetme.

Tesdis [i] Altılama, altı yapma.

Teselli [i] Bir acıyı unutturabilmek için nasihat, iyilik. Mutmain olma, ümit ile gamını defetme.

Tesellibahş [s] Teselli veren.

Teselliyap [s] Tsselli bulan.

Tesellüm [i] Teslim olunan birşeyi alma, teslim alma.

Teselsül [i] Zincirleme, zincir gibi biribiri ardından gitme, bir silsile teşkil edecek surette devam etme.

Tesemmüm [i] Zehirlenme, ağulanma.

Tesettür [i] Örtünme, gizlenme, kapanma, saklanma. Kadınların erkeklerden saklanmak için çarşafa bürünmeleri.

Teseül [i] Dilenme, dilencilik etme.

Teseyyüp [i] Tembellik, ihmal, kayitsizlik.

Teshil [i] Kolaylaştırma.

Teshilât [i] Kolaylık.

Teshin [i] Isıtma, kızdırma.

Teship [i] Yaldızlama, altın varak sürme.

Teshipçi [i] Kitapları yaldızlıyan adam.

Teshir [i] Cezbetme, meftun etme, sihirleme. Zapt ve istilâ etme.

Tesir [i] İçine işleme, eser ve nişan bırakma. Yüreğe işleme, hüzün ve keder verme.

Tesirli [s] Müessir, tesir eden. Dokunaklı.

Tesis [i] Yapma, kurma, açma, temel atma.

Tesisat [i] Kurulmuş, yapılmış daire, müessese v. s.

Teskere [i] Hasta nakline mahsus iki tarafında kolları bulunan tahta, sedye. Taş v. s. nakline mahsus iki kollu ve bir tekerlekli küçük araba.

Teskin [i] Yatıştırma, durdurma.

Teskiye [i] Pâk ve temiz etme, tathir etme. Birinin hüsnühal sahibi olduğunu meydana çıkarma. Malın zekatını verme.

Teslih [i] Silâh verme, silâhlandırma.

Teslihat [i] Teslihin cem'i. Ba: Teslih.

Teslim [i] Birinin himayesine verme. Düşmana terketme. Kabul ve tasdik etme. İnkıyat, boyun eğme. Verme.

Teslimat [i] Ceste ceste verilen para v. s.

Tesîimiyet [i] Rıza, tevekkül.

Teslimtaşı [i] Bektaşilerin taşıdıkları taş.

Teslis [i] Üçe iblâğ veya taksim. Şarabı bir sülsü tebahhur edecek kadar kaynatma. Ülûhiyetin üç unsurdan mürekkep olduğuna inanma.

Tesliye [i] Avutma, teselli verme. Kederini unutturma.

Tesmim [i] Zehirleme, ağulama.

Tesmiye [i] İsim verme, at koma.

Tesniye [i] Arabide müfret ile cemi arasında olarak iki şahsa delâlet eden siga.

Tespih [i] Namazdan sonra Elhamdülillâh v.s. duaları saymak veya eğlenmek için parmaklar arasında kaydırılan bir ipliğe geçirilmiş ufak taneler.

Tespihböceği [i] Tespih tanesine benzer bir böcek.

Tespihçi [i] Tespih yapan ve satan adam.

Tesri [i] Acele ettirme.

Testere [i] El bıçkısı, el ile kullanılan küçük bıçkı.

Testerebalığı [i] Uzun burunlu bir cins balık.

Testi [i]Toprak su kabı.

Tesvilât [i] Aldatma, iğfal.

Tesvit [i] Karalama, karatma. Müsvedde olarak yazma.

Tesviye [i] Birçok şeyleri biribirine benzer ve müsavi kılma, onlara ayni kıymeti verme. Halletme, bitirme, becerme, birşeye benzetme, başarma. Arazi düzeltme. Verme, ödeme.

Tesviyeci [i] Yolları ve araziyi tesviye eden, düzelten işçi

Teşahhus [i] Mücessem surette görünme, şahıs suretine girme, tecessüm. Taayyün etme, belli olma.

Teşaup [i] Şubelere ayrılma, dal ve budak peyda etme, dallanma.

Teşaur [i] Şairlik taslama, şair tavrı takınma.

Teşci [i] Cesarete getirme, cesaret ve gayret verme.

Teşdit [i] Şiddetlendirme, şiddet ve kuvvet verme. Sağlamlaştırma, muhkem kılma. Arabîde şedde koyup tek harfi çift okuma.

Teşebbüs [i] Bir işe yapışma, sarılma, başlama, girişme. Kalkışma.

Teşebbüsat [i] Teşebbüsler. Ba : Teşebbüs.

Teşeddüt [i] Şiddetlenme, şiddet kespetme.

Teşehhüt [i] Namazda kaidede şehadet getirme. Az bir zaman.

Teşekki [i] Şikâyet etme.

Teşekkül [i] Teşkil olunma, vcüdegelme. Bir şekil ve heyete girme.

Teşekkür [i] Şükretme, bir iyilik, iltifat v. s. -ye karşı memnuniyet ve şükranını ifade etme. (Teşekkür ederim, mersi.)

Teşennücî [s] Sinirlerin çekilip büzülmesine mensup ve müteallik.

Teşeunüç [i] Sinirlerin çekilip büzülmesi, ıspazmoz.

Teşerrüf [i] Şereflenme, bir şerefe nail olma, müşerref olma. (Yüksek bir şeyin) üstüne çıkma. Tanışma, muarefe.

Teşettüt [i] Kısımlara ve şubelere ayrılma, dağılma, çatallaşma.

Teşeüm [i] Uğursuz nazarile bakma, meş'um ve uğursuz addetme.

Teşevvüş [i] Karışıklık, karışma, karmakarış olma.

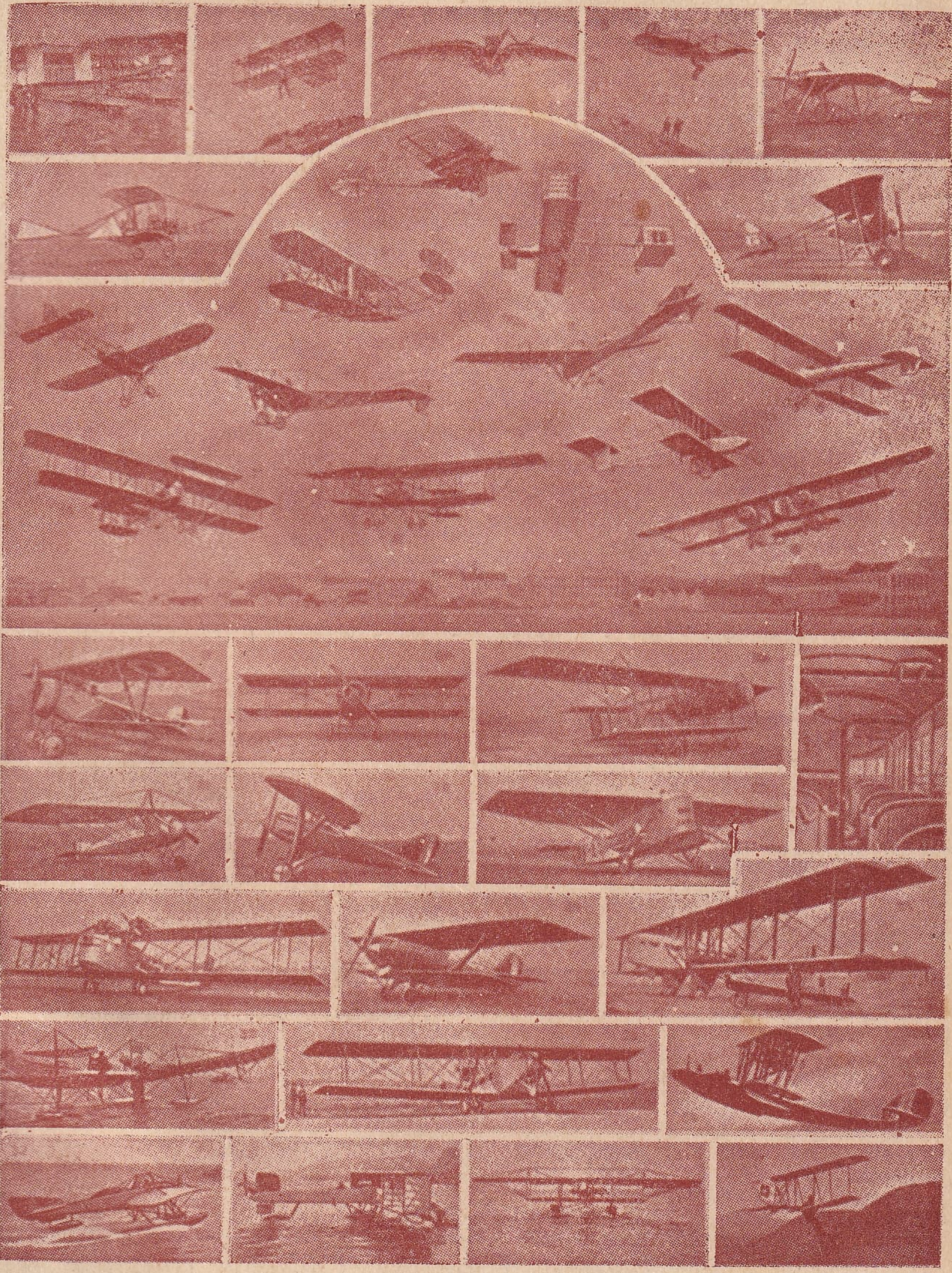
Teşeyyü [i] Şiî olma, Şiîlere iltihak etme.

Teşfiye [i] Şifa verme, rahatlandırma.

Teşhir [i] Şöhret kazandırma, meşhur etme. Bir kabahati veya kabahatliyi umuma bildirme, ilân etme. Herkesin gözü önüne serme, sergide umuma gösterme.

Teşhis [i] Cisim ve suret peyda ettirme. Ayırma, seçme, tanıma, farketme. Hastalığın ne olduğunu anlama.

Teşkil [i] Yapma, vü -

TAYYARE.

Line II-A

[illegible]

cude getirme, şekil ve heyet verme.

Teşkilât [i] Islahata ait icraat, tertibat, organizasyon.

Teşkilâtçı [s] Teşkilât yapabilen, icraat ve ıslahat yapmakta mahir.

Teşmil [i] Herkese yayma, şümullendirme, tamim.

Teşne [s] Susamış. İstekli, arzukeş, heveskâr.

Teşni [i] Birinin şeref ve haysıyetini ihlâl etme. Ayıplama.

Teşpih [i] Benzetme, kıyas etme.

Teşri [i] Şeriate isnat ve nisbet etme. Kanun vaz'etme.

Teşrif [i] Şeref verme, şereflendirme. Gitme, gelme yürut, azimet.

Teşrifat [i] Merasim, resmî âdetler. Merasimde memurinin önde veya geride bulunması. Hariciye vekâletinde bu işlerle meşgul olan müdürlük.

Teşrifatçı [i] Merasimde teşrifata nezaret ve riyaset eden kimse.

Teşrifatî [s] Teşrifata mensup ve müteallik.

Teşrih [i] Bir ölü bedenini parçalama ve bu suretle insan veya hayvan bedeninin tertip ve terkibi hakkında tetkikatta bulunan ilim, anatomi.

Teşrihhane [i] Teşrih yapmağa mahsus lâburatuvar.

Teşriî [s] Kanun koymağa mensup ve müteallik. (Kuvveiteşriiye : Kanun vaz'eden kuvvet, millet meclisi.

Teşrik [i] Ortak eden.

Teşrinievel [i] Senenin onuncu ayı, ilkteşrin.

Tesrinisani [i] Senenin on birinci ayı, ikincileşrin.

Teştit [i] Kısımlar ve şubelere ayırma, dağıtma, çatallama.

Teşvik [i] Şevk ve gayrete getirme, arzusunu arttırma. istek verme.

Teşviş [i] Karıştırma, karmakarışık etme, berbat etme.

Teşyi [i] Yola çıkan

birile birlikte biraz yürüme. Yolcuyu geçirme, göndür.

Tetabu [i] Fasılasız olarak biribiri ardından gelen kelime, teakup.

Tetabuk [i] Biribirine uygun gelme, uyma, mutabık olma.

Tetanos [i[Mikrobu vasıtasile sirayet eden çok tehlikeli bir hastalık.

Tetatet [i] Başbaşa görüşme. İki kişilik kanape. İki kişilik çay v. s. takımı.

Tetayür [i] Uçuşma, uçuşup dağılma. Bazı cisimlerin hararet tesirile gaz haline geçirilmesi.

Tetebbü [i] Tetkik ve tahkik etme, araştırma. Mütalea.

Tetfin [i] Defnetme, gömme.

Tethiş [i] Ürkütme, dehşete duçar etme.

Tetik [s] Tezcanlı, çabuk hareket eden. [i] Tüfekteki merminin barutuna ateş aldıran küçük demir alet.

Tetiklik [i] Tezcanlılık, çabuk davranma.

Tetkik [i] Hakikatini meydana çıkarmak için inceden inceye araştırıp tahkik etme.

Tetevvüç [i] Taç geyme. Başına taç koyma.

Tetviç [i] Taç geydirme. Başına taç koydurma.

Tevabi [i] Bir adama tâbi olup arkası sıra gidenler. Hademe, avene. Mülhakat.

Tevafuk [i] Biribirine uyma, uygun gelme, muvafık olma.

Tevaggul [i] Meşgul olma, uğraşma.

Tevahhuş [i] Ürkme, korkma. Vahşi ve yaramaz olma.

Tevakki [i] Sakınma, çekinme, ihtiraz.

Tevakkuf [i] Durma, meksetme, eğlenme. Merbut ve muallâk olma, taallûk etme.

Tevali [i] Arası kesilmeksizin devam etme, biribiri arkasından gelme.

Tevarüs [i] Mirasa konma. Miras kalma, irsen geçme.

Tevarüt [i] Biribiri arkasından gelme. İki şaririn tesadüfen ve biribirinden haberleri olmaksızın ayni mealde bir beyit veya mısra söylemeleri.

Tevatür [i] Bir haberin ağızdan ağıza yayılıp şüyu bulması.

Tevatüren [h] Ağızdan ağıza yayılarak, tevatür suretile.

Tevazu [i] Kibirsizlik, mahviyet, alçakgönüllülük.

Tevazukârane [h] Kibirsizlikle, alçakgönüllü - lükle.

Tevazün [i] Denk olma, denk gelme, tartıda bir olma.

Tevbih [i] Azarlama, tekdir etme.

Tevcih [i] Yüzü bir cihete çevirme, döndürme. Rütbe veya memuriyet verme. Mana verme, tefsir et - me, tevil etme.

Tevdi [i] Bırakma, e - manet etme, teslim etme.

Teveccüh [i] Yüzünü bir cihete çevirme. Meyil, muhabbet. Gelme, yanaşma. Takarrüp etme.

Tevehhüm [i] Vehme düşme, zannetme, tahayyül, farz ve tahmin etme.

Tevekkeli [h] Beyhude. Rasgele, nafile ye - re. Maksatsız.

Tevekkül [i] Kadere razı olma, kadere bırakma.

Tevellüt [i] Doğma, dünyaya gelme. Mümbais olma.

Tevellütlü [s] Muayyen bir tarihte doğumuş olan [1910 tevellütlü].

Tev'em [i] İkiz [c] Mümasil, benzer, eş.

Teverrüm [i] Verem hastalığına tutulma.

Tevessü [i] Genişleme, açık, geniş ve yayık olma.

Tevessül [i] Girişme, başvurma, sarılma.

Tevessülen [i] Teves - sül ederek.

Tevfik [i] Uydurma,

münasip düşürme. Düzeltme. Barıştırma. Cenabıhak kuluna yardım etme.

Tevhit [i] Birleştirme, birkaç şeyi bir etme. Bir addetme, bir nazarile bakma, bir Allaha inanma.

Tevil [i] Başka bir manaya tefsir etme. Kapalı olan bir şeyi açıp izah etme. Manasını değiştirme.

Tevki [i] Eskiden ferman ve beratlarda padişahın nışanı ve bir nışanı havi olan berat.

Tevkici [i] Eskiden ferman ve beratlara padişahın nişan ve alâmetini çeken memur.

Tevkif [i] Durdurma, meksettirme. Alıkoma, tehir etme. Mahkeme hüküm verinciye kadar maznunu tevkıfhanede alıkoma. Yakalama, tutma.

Tevkiî [i] Ba: tevkici.

Tevkil [i] Vekil tayin etme, vekil bırakma, vekil yapma.

Tevkir [i] İzaz ve ikram etme, ağırlama.

Tevkıfane [i] Tevkıf olunanları alıkomağa mahsus bina, hapishane.

Tevlit [i] Doğurma, dünyaya getirtme. Doğurtma, ebelik etme. [c] Vücude getirme, hâsıl etme, sebep olma, sebebiyet verme.

Tevliyet [i] Birini mütevelli nasbetme. Mütevellilik.

Tevrat [i] Musaya nazil olan kitap.

Tevris [i] Varisini tayin etme.

Tevriye [i] Örtüp gizleme, meramını gizleme. Bir kelimeyi hakikî manasından uzak ve karışık bir manada kullanma.

Tevsi [i] Genişletme, yayma.

Tevsim [i] İsim verme.

Tevsik [ı] Sağlamlaştırma, muhkem kılma, itimada lâyık olduğuna hükmetme,. vesaike istinat ettirme.

Tevzi [i] Dağıtma. Herkese hissesini taksim edip verme.

Teyakkuz [i] Uyanma, müteyakkız bulunma, uyanık bulunma.

Teyel [i] Elbise dikilirken muvakkaten vurulan seyrek ve kaba dikiş.

Teyellemek [f] Teyel vurmak, kaba ve seyrek olarak dikmek, iliştirmek.

Teyelletmek [f]İliştirtmek, kaba ve seyrek diktirmek.

Teyelli [i] Teyellenmiş, iliştirilmiş, muvakkaten kaba ve seyrek olarak dikilmis.

Teyemmüm [i] Su bulunmadığı veya su istimali tehlikeli olduğu zamanlarda elleri toprağa veya eşyaya sürerek aptes ve gusletme. [c] Güzel bir şeye malik olmayıp uzaktan koklama.

Teyemmün [i] Yümün ve saadet addetme, teberrük eyleme.

Teyemmünen [h] Yümün ve saadet addederek.

Teyit [i] Sağlamlaştırma, kuvvetlendirme, tekit etme.

Teyze [i] Validenin hemşiresi.

Teyzezade [i] Teyzenin oğlu veya kızı.

Tez [i] Darülfünundan mezun olurken etüt şeklinde yazılan eser, alenen müdafaa edilmek üzre hazırlanan kazıye. Noktaınazar, müddea.

Tez [s,h] çabuk, acele, müstacel, seri, serian.

Tezahür [i] Görünme. Biribirine yardım etme.

Tezahürat [i] Görünen şeyler, alâim. Bir işin leh veya aleyhinde halk tarafından yapılan nümayiş.

Tezat [i] Biribirine zıt ve aksi olma. İhtilâf. İbarede biribirine zıt iki manayı toplama.

Tezauf [i] Çoğalma, iki kat olma.

Tezayüt [i] Çoğalma, artma, ziyadeleşme.

Tezcanlı [s] Sabırsız, aceleci.

Tezebzüp [i] Kararsızlık, karışıklık, intizamsızlık, tereddüt.

Tezehhür[i] Çiçeklenme. Ufak kabarcıklar hâsıl etme.

Tezek [i] Odunu kıt olan yerlerde yakmak için kullanılan sığır tersi, fışkı.

Tezekkür [i] Hatırlama, Hatıra gelme, hatıra getirme. Bir işi müzakere etme.

Tezellül [i] Zillete katlanma, kendini hakir gösterme.

Tezelzül [i] Sarsılma, sallanma.

Tezevvüç [i] Evlenme, zevce edinme, nikâhla kadın alma.

Tezeyyün [i] Süslenme, ziynetlenme.

Tezgâh [i] Çulhaların kumaş v. s. dokudukları alet. Mağazlarda müşterinin alışveriş etmek için önüne geldikleri tahta masa. Karada inşa olunan gemilerin oturtulmasına mahsus kereste tertibat. Marangoz v. s. nin kullandıkları büyük alet takımı. Kahve ve gazinolarda meşrubat v. s. yi hazırladıkları yer.

Tezkâr [i] Yadetme, hatıra getirme.

Tezgâhtar [i] Mağaza veya kahvelerde tezgâh önünde çalışan kimse, satıcı, işçi.

Tezkere [i] Küçük pusula, varaka. Resmî muharrerat. Nüfuskâğıdı. Şairlerin tercümeihalinden bahseden kitap. Asker terhis kâğıdı.

Tezkerci [i] Tezkere denilen eski tarihî eserleri yazan müverrih. Terhis edilen efrat.

Tezekerelik [i] Tezkere yazmağa mahsus kâğıt. Terhis zamanı gelen efrat.

Tezkir [i] Hatıra getirme, derhatır etme, zikretme. Müzekker yapma. Nebatlarda müzekker uzuv.

Tezlenmek [i] İstical etmek, sabırsızlanmak.

Tezlik [i] Tezcanlılık, sabırsızlık. Acele.

Tezlil [i]Tahkir etme. zelil ve hakir etme.

Tezviç [i] Evlendirme.

Tezvir [i] Yalan söyleme, yalan karıştırma, hile etme. müzevirlik yapma.

Tezvirat [i] Tezvirin cem'i.

Tezyif [i] Eğlenme. Çürütme, bozma.

Tezyil [i] Zeyl ilâve etme, zeyl yazma,ekleme.

Tezyin [i] Süsleme, ziynetlendirme, süslendirme.

Tezyit [i] Ziyadeleştirme, arttırma, çoğaltma.

Tibet [i] Çinin cenubunda bir memleket.

Ticaret [i] Mahsulât ve mamulâtı alıp satma. Alış - verişten hâsıl olan kazanç.

Ticaretane [i] İçinde ticaret yapılan yer. Mağaza.

Ticaretevi [i] Ticaretane.

Ticaretgâh ['] Ticaret yapmağa elverişli yer, ticareti çok olan yer.

Ticaretli [s] Kârlı, kazançlı. Ticareti olan, ticaret yapmağa elverişli.

Ticarî [s] Ticarete mensup ve ve müteallik.

Tifo [i] Hazım borusuna dahil olan bir basil vasıtasile yakalanan sari bir hastalık, humma.

Tifoidi [i] Tifoya mensup ve müteallik.

Tiftik [i] İnce ve yumşak keçi kılı. Koyunun baharda kırpılan ince yumşak yünü. Tiftik kıllarını veren keçi. İplik iplik yapılan temizleme bezi. [s] Tiftik kıllarından yapılmış.

Tiftiklenmek [i] İplik iplik olmak, iplikleri ayrılmak.

Tifüs [i] Bit ile sirayet eden çok tehlikeli bir sari hastallk, lekelihumma.

Tig [i] Kılıç.

Tike [i] Parça, yama, lime.

Tiksinmek [f] İğrenmek, nefret etmek.

Tiksinti [i] Tiksinme, nefret, ikrah, iğrenme.

Tilki [i] Kurnazlık ve hilekârlığı ile meşhur yırtıcı ve postundan kürk yapılan maruf hayvan. [c] Kurnaz, hilekâr.

Tilkileşmek [f] Hayvanlar tırmalaşıp boğuşmak [c] Kurnazlaşmak.

Tilkilik [i] Tilkilerin çok bulunduğu çalılık v. s. Kurnazlık, hilekârlık.

Tilkitırnağı [i] Salep.

Tilmiz [i] Şakirt, muallimden ilim tahsil eden. Çırak, kalfa. Tâbi, peyrev.

Tim [i] Bir oyunda bir

tarafı teşkil eden ve birlikte oynayan oyuncular.

Timi [i] Bir zenci oyunu. Bir nevi böcek ısırmasından hâsıl yumru.

Timsah [i] Sıcak memleketlerde yaşıyan kertenkele cinsinden iri ve yırtıcı hayvan.

Timsal [i] Suret, resim, tasvir.

Tinka [i] Turna büyüklüğünde lezzetli bir balık.

Tin tin [i] Kısa adımlarla ve seğirterek yürümeği tasvir için kullanılır.

Tinyoloz [i] Miskin, kılıksız, sünepe.

Tip [i] Nümune, model. Bir insan, veya kavmi diğerinden ayıran evsaf. [c] Kimseye benzemiyen adam, orijinal kimse.

Tipi [i] Kar fırtınası, yağarken sis gibi etrafı kaplıyan kar.

Tipik [s] Tipe mensup ve müteallik, orijinal. Kendine mahsus bir vasfı olan. Fena mizaç ve çehreli.

Tipilemek [f] Hava tipiye çevirmek, tipi şeklinde kar yağmak.

Tipografya [i] Matbaacılık san'ati.

Tir [i] Ok.

Tirak, tiryak [i] Ba: tiryak.

Tiraki [s] Ba: tiryaki.

Tiramola [i] Halat çekme.

Tirbuşon [i] Şişelerin mantarlarını çıkarmağa mahsus burgu.

Tirbuton [i] Potinleri kopçalamağa mahsus çengel.

Tire [i] Pamuktan yapılan iplik. [s] Bu iplikle yapılmış.

Tire [i] Satır arasında cümlei muterizeyi ayıran ve satır başında mükâlemeye delâlet eden (—) işareti.

Tirendaz [i] Okçu. Okatan.

Tirildemek [f] Üşüyüp titremek.

Tiril tiril [i] Titremeği tasvir için kullanılır.

Tirit [i] Etsuyu. Etsuyu içinde pişmiş ekmek. [c] Pek zayıf ve mecalsiz ihtiyar.

Tiritleşmek [f] İhtiyar-

layıp pek zayıf ve mecalsiz kalmak.

Tiriz [i] Ensiz tahta. Elbisenin eteğine eklenen ensiz parça. İnce ve ensiz.

Tirpidin [i] Ba: tirpit.

Tirpit [i] Küçük bahçıvan kazması.

Tirşe [s] Açıkyeşil renginde. [i] Açıkyeşil renk.

Tir tir [i] Titremeği tasvir için kullanılır.

Tiryak, tirak [i] Zehirlenmeğe karşı istimal ettikleri afyonlu bir macun.

Tiryaki, tiraki [s[Afyon kullanmağa alışmış. Kahve, cıgara gibi mükeyyifatı çok kullanan. [c] Huysuz, titiz, ters.

Titiz [s] Huysuz, zor memnun olan,müşkülpesent.

Titizlenmek [f] Huysuzlanmak, bir şeyi beğenmez ve memnun olmaz olmak.

Titizlik [i] Huysuzluk, müşkülpesentlik.

Titrek [s] Eli veya bedenin bütün azası titrer olan, sarsak. Daima titrer.

Titreme [i] Titremek fili. Ba: titremek.

Titremek [i] Soğuk veya sıtmanın tesirile vücut sık sık ve fasılasız oynamak. Çok üşümek. Çok korkmak.

Titreşmek [f] Korkudan hep birlikte titremek.

Titretmek [f] Titremesini mucip olmak, çok korkutmak.

Tiyatro [i] İçinde vodvil, dram v.s. piyesler temaşa olunan yer. Bu yerde oynanan oyun. Temaşa, temsil.

Tiyatrocu [i] Tiyatro oynayan veya oynatan kimse.

Tiz [i] Keskin. Musikide keskin perde.

Tıbben [h] Tıbbın icap ve iktızasına göre, tıp noktai nazarından.

Tıbbî [s] Tıbba ait, tıbba mensup ve müteallik.

Tıbbiye [i] Doktor yetiştiren mektep. Darülfünun Tıp fakültesi.

Tıbbiyeli [i] Tıp tahsil etmekte olan genç, tıp fakültesi talebesi.

Tıfl [i] Çocuk.

Tığ [i] Dikici iğnesi. Dantel işlemeğe mahsus iğne. Çiçeklerin tênis aleti.

Tıgala [i] Bir nevi zamk.

Tığlamak [f] Yara keskin bir ağrı ile ağrımak. Şiş veya tığ saplamak.

Tıhal [i] Dalak.

Tıkaç [i] Bezden veya ağaçtan tıpa. Vaktile işkence için mücrimlerin ağızlarına tıktıkları şey.

Tıkalı [s] Kapanmış, tıkanmış.

Tıkamak [f] Bir şeyin ağzını kapayıp seddetmek. İştahı kesmek.

Tıkanık [s] Tıkanmış, kapalı, işlemez.

Tıkanıklık [i] Kapalılık. Nefes tutulması, göğsün darlaşmasile nefes alınamama. İştahsızlık.

Tıkanmak [f] Kapanıp seddolunmak. Nefes tutulmak, göğüs darlaşıp nefes almaz olmak. İştah kapanıp yiyememek.

Tıkatmak [f] Tıkamak, tıkanmasını mucip olmak.

Tıkılmak [i] Kalabalık veya dar bir yere sokulmak.

Tıkınmak [f] Acele acele yemek, lokmaları atıştırmak, ziftlenmek.

Tıkırdamak [f] Hafif ve kuru sesle gürültü etmek.

Tıkırdatmak [f] Tıkır tıkır edecek surette ses çıkartmak, yerinden oynatıp gürültü olmasını mucip olmak.

Tıkırdı [i] Kuru ve hafif sesle olan gürültü.

Tıkışmak [f] Dar bir yere ve başkaları arasına sokulmak.

Tıkıştırmak [f] Basarak sokmak. Sokuşturmak. Acele ile yemek.

Tıkır tıkır [i] Kuru ve ince sesleri veya fokur fokur gibi sesle kaynamağı tasvir için kullanılır.

Tıkız [s] Ziyade tıknaz. Pek kalın pek sıkı ve katı doldurulmuş.

Tıkmak [f] Zorla ve iterek sokmak. Dar ve sıkıntılı bir yere sokmak.

Tıknaz [s] Toplu ve şişmanca (adam).

Tıknazlık [i] Topluluk, az şişmanlık.

Tıksırık [i] Kapalı ağızla hafif aksırma.

Tıksırmak [f] Kapalı ağızla hafif surette aksırmak.

Tık tık [i] Saatin vuruşunu ve ona benziyen hafif sesleri tasvir için kullanılır.

Tılâ [i] Sürülecek şey. Gümüşten yapılmış şeyleri yaldızlamağa mahsus mayi halinde altın. Ağrıyan yer üzerine sürülen ilâç.

Tılsım [i] Bir nevi mevhum şey ki onsuz define v. s. keşfedilip meydana çıkarılamazmış. [c] Fevkalâde kuvvet ve tesiri haiz olan şey.

Tılsımlı [s] Tılsımla yapılmış, tılsımı olan. Ba: tılsım.

Tımar [i] Bir hastaya veya bir hayvana bakma, onların hizmetini görme. Temizleme. Vaktile sipahilere verilen arazi.

Tımarcı [s] Kendisine verilen araziden öşür alan. Cerrah yamağı.

Tımarhane [i] Delilerin tedavi edildiği hastane.

Tımarlamak [f] Tımar etmek. Temizlemek.

Tınaz [i] Ot ve sap yığını.

Tıngadak [i] Düşmeği taklit ve tasvir eder.

Tıngıldamak [f] Ba: tıngırdamak.

Tıngıltı [i] Tıngırtı.

Tıngırdamak [f] Tıngırtı etmek, madenî şeyler gibi kuru ve gürültülü bir ses çıkarmak.

Tıngırdatmak [f] Gürültü ile ses çıkarmak, tıngırtısını işittirmek. Saz çalmak.

Tıngırmıngır [i] Ba: Tıngır tıngır.

Tıngırtı [i] Madenî şeylerin gürültüsü gibi kuru ve sesli gürültü.

Tıngır tıngır [i] Tencere v. s. nin çıkardığı gürültülü sesi taklit ve tasvir eder. Peşinpara sayılıp verilmesini tasvir eder.

Tınlamak [f] Çıkan ses

bir müddet devam etmek, taninendaz olmak.

Tınmak [f] Ses çıkarmak, bir şey söylemek.

Tınmaz [s] Görmemezliğe ve işitmemezliğe gelen, ses çıkarmaz.

Tın tın [ı] Madenî şeylerin çıkardığı keskin sesi taklit için kullanılır.

Tıp [i] Hastaları ıyi etmek ilim ve san'ati, hekimlik.

Tıpa [i] Mantar şişe kapağı.

Tıpırdamak [f] Tıpır tıpır yürümek. Oynamak. Vurmak.

Tıpırdı [i] Hafif surette yürüme sesi. Oynama. Vurma, Halecan.

Tıpır tıpır [i] Ba: tıp tıp.

Tıpış tıpış [i] Hafif ve sessiz yürümeği tasvir eder.

Tıpkı [s] Ayni, tamamile benzer. [h] Aynile, tamamile

Tıp tıp [i] Damlama veya hafif surette yürüme gibi sesleri taklit eder.

Tırabzan [i] Kısa ve kalın parmaklık.

Tıraş [i] Ustura veya jiletle kılları kazıma. Yontma. Yontan. [c] Ehemmiyetsiz lâflarla can sıkma.

Tıraşçı]s] Ehemmiyetsiz lâflarla can sıkan (adam).

Tıraşide [s] Yontulmuş.

Tıraşlı [s] Sakalı büyümüş, tıraş olmamış.

Tırhandil [i] Kürek ve yelkenle işliyen bir cins küçük gemi.

Tırık [h] Madenî şeylerden çıkan sesi ve saat tıkırtısını tasvir eder ve ekseriya tırak kelimesi ilâve olunarak söylenir.

Tırıl [s] Çıplâk ve zayıf. [c] Parasız, züğürt.

Tırıllamak [f[Zayıf ve çıplak olup titremek. Parasız kalmak.

Tırıl tırıl [i] Çıplak ve zayıflıktan titremeği tasvir için kullanılır.

Tırkaz [i] Kapının arkasına sürülen demir veya odun sürgü.

Tırkazlamak [f] Sür-

melemek, kapının tırkazını sürmek.

Tırkazlatmak [f] Kapının tırkazını sürdürmek.

Tırlamak [f] Tırnaklarile gürültülü ses çıkarmak.

Tırmak [i] Ba : Tırmık.

Tırmalamak [f] Tırnakla kazımak, çizmek [c] Rahatsız etmek, taciz etmek, gıcıklamak.

Tırmanmak [f] Yuksek bir yere tutuna tutuna çıkmak. Tırnaklarile tutunarak çıkmak.

Tırmaşmak [f] Tırnaklarile tutunarak ve ilişip asılarak, yukarı çıkmak.

Tırmık [i] Küçük çengel, çengel şeklinde ilişecek alet. Tarlada sürülen ve toprağı ufaltmağa yarayan ziraat aleti. Tırmık veya tırnakla yırtılan şeyin eseri. Zenciri kesilip denizde kalan demiri çıkarmak için kullanılan dört çengelli gemici aleti.

Tırmıklamak [f] Çizmek, yırtmak, tırmalamak kazımak.

Tırnak [i] İnsan ve hayvanların el ve ayak parmaklarının ucundaki küçük kemikleri.

Tırnakboyası [i] Tırnakları parlatmak için ve manikür yaparken sürülen cilâ.

Tırnakçekici [i] Bahriye inşaatında kullanılan bir cıns çekiç.

Tırnakkesintisi [i Tırnakları kesmekten çıkan kırıntı.

Tırnakküsküsü [i] Çelikten yapılmış ve gemicilikte kullanılan kalın ve kısa küskü.

Tırnakotu [i] Bir nebat ismi.

Tırnakpidesi [i] Üstünde basılmış tırnak eserleri bulunan bir nevi pide.

Tırnamak [i] Çengel takıp çekmek.

Tırpan [i] Ekin biçmeğe mahsus bıçak, büyük orak. Cerrah burgusu.

Tırpana [i] Kuyruğu tırpan gibi iğri tehlikeli bir balık.

Tırpanlamak [f] Tırpan kullanmak, biçmek.

Tırtıl [i] Ağaç dallarına ve yapraklarına yapışan uzunca ve kısa ayaklı kurt. Bu kurt şeklinde veya kenarı girinti ve çıkıntılı nakış.

Tırtıllı [i] Tırtılı olan. Kenarı girinti ve çıkıntılı olan. Ba : tırtıl.

Tırtır [i] Dişlere ve şarap v. s. şişelerine yapışan madde.

Tıs [i] Sessizlik, sükût, nefes almayıp mephut kalma. [h] Sus, sükût et !

Tıskırmak [f] Ba : tüskürmek.

Tıslamak [f] Kaz ve ona benzer hayvan tıs diye seslenmek.

Tıynet [i] Yaradılış, hilkat, cibilliyet, huy, tabiat.

Toğdarı] i] Toy denilen iri kuşun büyüğü.

Toğrul [i] Akdoğan, çakırdoğan.

Tohaf, Tuhaf [s] Garip, görülmemiş. Münasbetsiz. Gülünç, eğlenceli. [h] Garip ve gülünç bir surette.

Tohafçı, Tuhafçı [i] Çorap, mendil v.s, satan adam.

Tohafiyeci, Tuhafiyeci [i] Çorap, mendil v.s. eşya.

Tohaflık, Tuhaflık [i] Gariplik, garabet. Lâtife, şaka, güle cek şey.

Tohum [i] Nebatın çiçekten sonra verdiği ve toprağa gömülünce kendi cinsinden bir nebatın bitmesine sebep olan tane. İnsan ve hayvan nesillerini veren menileri veya bazı böceklerin tohum şeklindeki yumurtaları.

Tohumluk [s] Tohum olarak ayrılmış. Damızlık.

Tok [s] Doymuş, iştahı kalmamış. Dolgun, sık, kalın.

Tok [i] Bazı kuzu ve keçilerin gerdanından sarkan küpe gibi iki tane.

Toka [i] Bağ veya kemeri v. s yi raptedecek kemik veya demir şey, kopça v. s. Kavuşturma. İçki içerken kadehleri tokuşturma.

Tokaç [i] Çırpıcı tokmağı.

Tokalı [s] Tokası olan. iki ucundan toka ile bağlanan.

Tokat [i] El içi ile vurulan sille, şamar. El içi gibi açık ve meralık dere.

Tokatlamak [f] Tokat atmak, tokat vurmak, şamarlamak.

Tokgözlü [s] Aza kanaat eden, haris olmıyan, kanaatkâr.

Toklu [s] Gerdanında küpe gibi sarkan taneleri bulunan (kuzu veya keçi). Bir yaşına girmiş koyun.

Tokluk [i] Doymuş adamın hali. Sıklık, kalınlık, dolgunluk.

Tokmak[i] Başı topuzlu ve ağaçtan yapılmış şey. Kapı çalmağa mahsus demir veya tahta alet. Çamaşırı dövmeğe mahsus yassı tahta. Çekiç gibi vurmağa yarıyan saplı ve yuvarlak kalın ağaç. Üzerine oturmak veya et kıymak için alçak tahta veya ağaç.

Toksik [i] Zehir. [s] Zehirli.

Tokurcun [i] Buğday demetleri yığını. Gelin çehizi kafesi. Boncukla oynanır bir oyun.

Tokuşmak [f] Biribirine dokunmak, çarpışmak.

Tokuşturmak [f] Biribirine dokundurmak, vuruşturmak, çarpıştırmak.

Tokuz [s] Tok, sık (kumaş).

Tolerans [i] Tahammül, hoşgörme, müsamaha, müsaade.

Tolga [i] Kızılhunnap denilen kızıl özlü sert bir ağaç,

Tomağa [i] Doğanın ayağına vurdukları toplu köstek.

Tomak [i] Ağaçtan top. Bir nevi kalın ve ağır çizme. Ağaç üzerinde taşıdıkları kalın bir çomak.

Tomar [i] Üstüvane şeklinde bükülmüş deri, kâğıt v. s. [s] Üstüvane şeklinde.

Tomarı [h] Hepsi, topu.

Tombak [i] Altınla karışık veya altın kaplamalı bakır yahut tunç. [s] Bu halitadan yapılmış.

Tombala [i] Birden yüze kadar numaralanmış kâğıtlarla oynanan bir oyun.

Tombalak [s] Yuvarlak, şişman, tumbul.

Tombaz [i] Altı düz ve güvertesiz nehir kayığı. Şamandıra gibi kullanılan küçük duba.

Tomruk [i] Ağacın filiz olmak üzre peyda ettiği düğme, tomurcuk. Kötük, kalın odun. Vaktile mücrimlerin ayağına geçirilen kütükten ibaret işkence aleti. Mikâp şeklinde iri taş, ağaç v. s. Hapisane, mahpes, zından.

Tomruklanmak [f] Ağaç tomurcuk peyda etmek.

Tomşuk [i] Papağan gibi kuşların kemerli ve yumru gagası.

Tomşurmak [f] Kuş ağzına yem vermek.

Tomurcuk [i] Ağaçların kışın peyda ettikleri ve baharda filiz veren düğmecikler.

Tomurcuklanmak [f] Ağaçlar tomurcuk peyda etme, filizlenmek üzre tomurcuk vermek.

Tomuşmak [f] Kuş gagalarile bitleşmek, biribirinin bitini ayıklamak.

Ton [i] Bin kilogram ağırlığındaki ölçü, tonilâto. Herhangi bir aletten çıkan sadanın alçalıp yükselmesi. Tavır, eda, tarzı hareket, tekellüm ve ifade. Bir cins balık.

Tonaj [i] Geminin istiap derecesi, tonilâtosu.

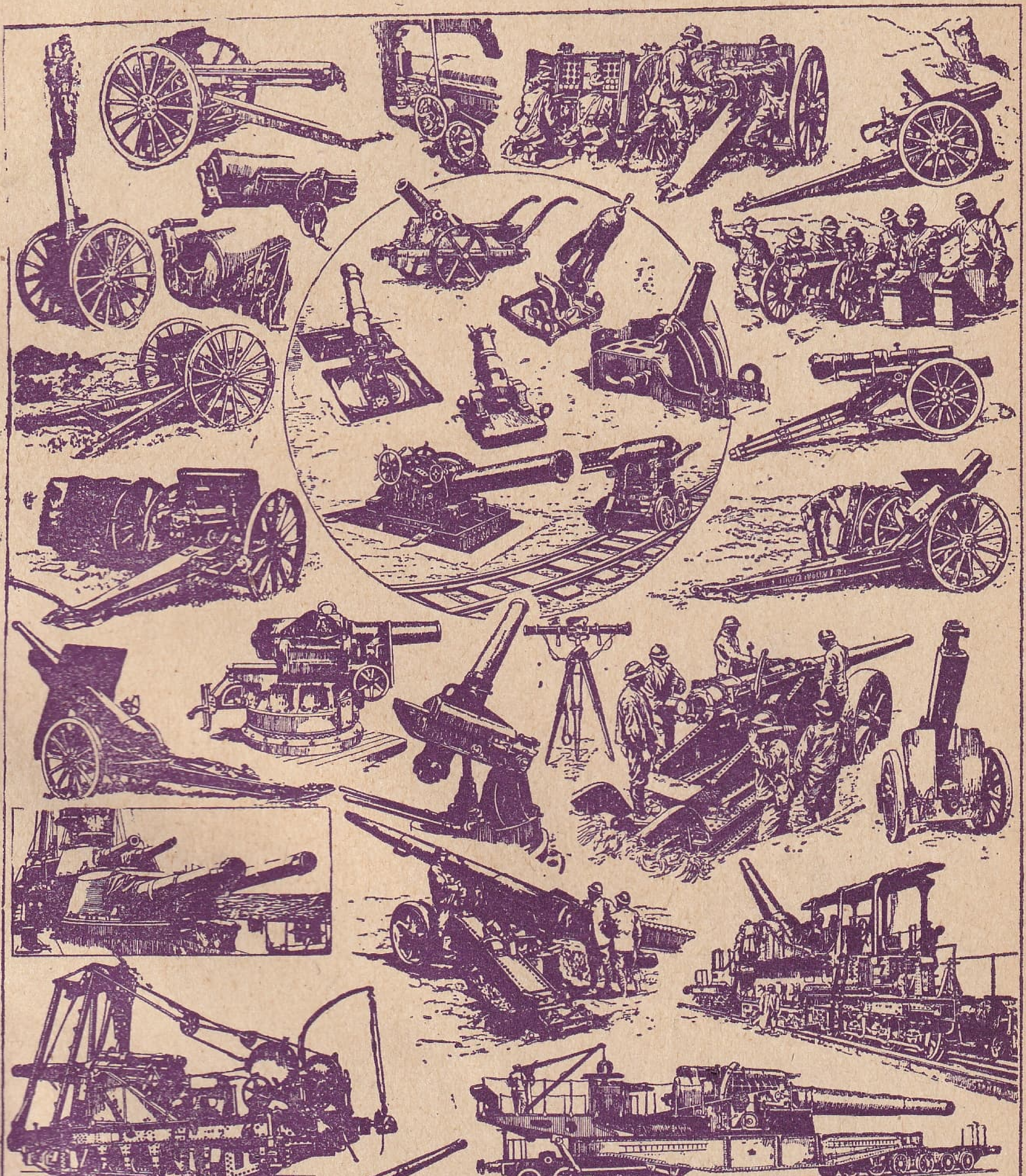
Tonilâto [i] Bin kilogramdan ibaret mayiat, zahire, gemi hamulesi vahidi kıyasisi, ton.

Tonilâtoluk [i] Tonilâto hacminde olan.

Tolnuk [i] Ton siklet veya hacminde olan.

Tonoz [i] İki muvazi duvar üstüne atılan kemer.

Top [i] Toplanıp yuvarlak olmuş şey, küre. Çocukların oyun oynadıkları lâstik veya bez yahut meşin ve yuvarlak şey. Katlanıp bağlanmış ve demet veya paket haline konmuş kumaş v. s. Şarapnel veya

Top

gülle, mermi v. s. atan büyük silâh. Topun atılması, boşanması ve bunun çıkardığı ses. [s] Yuvarlak, müdevver, küre şeklinde. Bütün, hep, cümle.

Topaç [i] Çocukların ipe sararak veya kırbaçla döndürdükleri mahrut şeklinde ve ucunda sivri bir çivi bulunan tahta oyuncak, fırıldak. Kayık küreğinin kayığın içinde kalan kalın ve toparlak yeri. [s] Kısa, kalın ve biçimsiz.

Topak [i] Yuvarlak şey, top. Hayvan ayağının topuğu.

Topal [i] Bir ayağı sakat, aksak. Sakat, kusurlu, malûl.

Topalak [s] Yuvarlak, müdevver, gülle şeklinde [s] Yuvarlak pamuk dengi.

Topalan [i] Bir nevi ağaç.

Topallamak [f] Aksamak, topal yürümek.

Topallık [i] Bir ayağın diğerinden kısa veya sakat olması, topal olmak hali, aksaklık.

Topallanmak [f] Bir ayağı sakat olmak, topal olmak.

Topaltı [i] top menzilinde bulunan, top ateşi altında tehlikeli sahada olan yer. Kale toplarının havalesi altında bulunan alçak yer.

Topambarı [i] Üç güverteli gemilerin ikinci güvertesi.

Toparabası [i] Topu taşıyan iki tekerlekli alçak araba.

Toparlak [i] Cepane arabası [s] Yuvarlak, gülle şeklinde.

Toparlaklık [i] Toparlak olmak hali.

Toparlamak [f] Bir yere toplamak. Toplayıp götürmek, alıp götürmek.

Topatımı [i] Topun attığı güllenin vardığı yer, menzil. Topun bir kere boşanması.

Topaz [i] Bir nevi sarı yakut, zebercet.

Topçeker [i] Ağır topu bulunan gambottan daha kuvvetli ve büyük gemi.

Topçu [i] Topu kullanan asker.

Topçuluk [i] Topu kullanan askerin san'at ve vazifesi.

Tophane [i] Top fabrikası, top dökülen yer. Vaktile topçu sınıfının idare olunduğu merkez.

Tophaneli [s,i] Tophaneye yani topçu sınıfina mensup (asker veya zabit)

Topik [i] Tahin ve nohut ve soğanla yapılan bir nevi köfte.

Topla [i] Üç parmaklı harman yabası.

Toplamak [f] Bir araya getirmek, devşirmek, cemetmek. Çekmek, kaldırmak, sarmak. Biriktirmek, katlamak. Çağırmak, celbet mek, davet etmek.

Toplanmak [f] Bir yere gelmek, içtima etmek. Birikmek, çoğalmak, te - raküm etmek. Çekilip darlaşmak. İşlerini derlemek, yoluna komak. Semirmek, semen peyda etmek. Cemi ve tahşit olunmak. Devşirilmek, sarılmak, katlanmak.

Toplanılmak [f] Bir yere gelmek, cem'olmak, içtima vaki olmak.

Toplaşmak [f] Bir yere toplanıp içtima etmek. Eşyasını toplayıp hazırlanmak. Yamrıyumru olmak.

Tolatmak [f] Devşirtmek, bir yere getirmek, bir yere getirtmek.

Toplu [s] Bir ucunda bir başı, bir topu olan. Toplanmış, dağınık olmıyan, muntazam. Semiz, semen getirmiş.

Topluiğne [i] Bir şeyi iliştirmeğe mahsus ve ucunda küçük bir topuzu bulunan iğne.

Topoğrafya [i] Bir yeri sathındaki arızalarla beraber kâğıdın üstünde hatlarla göstermek fenni.

Topotu [i] Kurusıkı.

Toprak [i] Arzın üzerini kaplıyan ve su ile karıştıkta çamur olan madde. Yer, arz, zemin, memleket. Arazi, yer. [s] Toprak veya çamurdan yapılmış. Toprak renginde. Döşemesiz, kaldırımsız.

Toprakbastı [i] Bir

şehre giren eşya ve adamdan alınan duhuliye resmi.

Topraklamak [f] Toprakla örtmek, üzerine toprak çekmek.

Toptan [h] Birden, birlikte, cümleten. Topu birden, hepsi birden. Perakende olmıyan.

Toptancı [i] Bir malı perakende suretile olmayıp toptan satan tüccar.

Totancılık [i] Toptancı olmak hali, perakende suretile olmayıp malı toptan satmak ticareti.

Topuk [i] Ayağın baldıra bağlandığı yerdeki yumru. Çay ağzının az ötesinde kumların birikmesinden hâslı olan set. Direk ve serenlerin en aşağısı.

Topukkemiğı[i] Ayağın sağa sola çıkık kemiği.

Toputopu [h] Hepsi, cümlesi, yekûnu.

Topuz [i] Ucu tokmaklı demirden ibaret eski harp aleti. Ucu yuvarlak sopa. [c] Kısa ve kalın adam.

Topuzlu [s] Ucunda topuzu bulunan.

Tor [i] Ağ, örğü. [c] Ağ ve örgü suretinde yapılmış.

Torağ [i] Ufak gözlü balık ağı.

Torak [i] Kömür yaktıkları toprak kümbet ve çukur.

Toroman [s] İri ve terbiyesiz, kaba ve cahil (genç).

Torba [i] İçine erzak v. s. komak için bezden yapılmış küçük çuval,buyük kese. Su veya gazi havi olarak vücudün bir yerrinde hâsıl olan şiş. Husye zarfi.

Torbalanmak [f] Torba gibi gevşeyip sarkmak.

Torbalı [s] Torbası olan, torba taşıyan.

Torik [i] Palamut balığının büyükçesi.

Torina [i] Arkinoz denilen balık.

Toriskuşu [i] Karga cinsinden bir nevi kuş.

Torluk [i] Toprak kulübe. Kömür yaktıkları çukur.

Torna [i] Yuvarlak şeyleri yontüp işlemeğe mahsus alet. Bakırcı ve dökmeci çarkı. Çıkrıkçılık.

Tornacı [i] Torna tezgâhında çalışan işçi.

Tornavida [i] Burgulu çivileri çevirip sıkıştırmağa mahsus alet.

Torpedo [i] Uzun otomobil arabası.

Torpil [i] Deniz içinde infilâk eden ve düşman gemilerini batırmak için kullandıkları lâğım.

Torpillemek[f] Torpille bir gemiyi batırmak.

Torpito [i] Düşman gemilerini batırmağa mahsus barutla dolu deniz lâğımı. Gayet seri ve içinde düşman gemilerini batırmak için torpil v. s. bulunan hafif harp gemisi.

Torpiyör [i] Torpil dökmeğe, koymağa ve atmağa mahsus ve sürati ziyade hafif harp gemisi.

Tortop [s] Yumyuvarlak, pek ziyade top olmuş.

Tortu [i] Mayiin dibine çöken şey, posa, çöküntü.

Tortulu [s] Posası olan, berrak olmıyan, bulanık.

Torun [i] Evlât evlâdı, hafit, oğuş. İki yaşında deve.

Tos [s] To ile başlıyan bazı sıfatların evveline gelip mubalâğa ve tekit beyan eder, tostoparlak gibi. Koç gibi baş, alın veya boynuzla vurma.

Tosbağa [i] Kaplumbağa.

Toska [i] Cenubî Arnavutluk ahalisine verilen isim.

Toskalık [i] Toskaların yaşadığı Arnavutluğun cenup kısmı.

Tost [i] Birinin sıhhatine içme teklifi.

Tostoparlak [s] Tamamile müdevver.

Tosun [i] Danalıktan yeni çıkmış genç boğa, karasığır. [c] Gürbüz ve sevimli delikanlı.

Toşarmak [f] Göğüs gergin olmak, ileri çıkmak.

Totem [i] En eski iptidaî ailelerin taptıkları nebat, hayvan v. s.

Toy [i] Düğün.

Toy [i] Kazdan büyük yabanî bir kuş. [c] Akılsız, acemi, ham.

Toydarı [i] Ba : toğ - darı.

Toygan [i] Doğan. Ba: doğan.

Toygar [i] Tarlakuşunun bir nev'i, çayır kuşu.

Toyluk [i] Acemilik, hamlık, tecrübesizlik, cahillik.

Toz [i] Rüzgârla havaya karışan ince un halinde toprak, gubar. Herşeyin incesi, un halinde bulunanı. Un halinde ve ekseriya su ile içilen ilâç. Şakak tarafından kulağa bitişik yer, kulaktozu. [s] Un gibi, un halinde.

Tozağacı [i] Kavak.

Tozamak [f] Toz kaldırmak, toz etmek.

Tozan [i] Tozlu yer, tozu çok yer.

Tozanmak [f] Tozamak, toz kaldırmak, toz etmek.

Tozarmak [f] Toz olmak, toz haline girmek.

Tozkoparan [i] Çok rüzgârlı yer.

Tozlanmak [f] Toz olmak, üzerine toz konmak.

Tozlaşmak [f] Toz gibi yağmak.

Tozlu [s] Toza bulaşmış, üzerine toz konmuş, tozu olan.

Tozluk [i] Baldırı veya ayağı tozdan korumak için giyilen kumaş, getr.

Tozuntu [i] Toz gibi ince şey. İnce yağmur.

Tozutmak [f] Ba. Tozamak.

Töhmet [i] Suç. Henüz tebeyyün etmemiş kabahat, cürüm.

Töhmetli [s] Zan altında bulunan. Suçlu, kabahatli.

Töhmetsiz [s] Suç ve kabahati olmıyan, günahsız.

Tökesimek [i] Bir şeye çarpıp sürçmek, kayıp aksamak.

Tömbeki [i] Nargile ile içilen tütün cinsinden bir nebat.

Tömbekici [i] Tömbeki satan.

Törpü [i] Madenleri v. s. yi rendelemeğe yarıyan alet.

Törpülemek [i] Törpü ile düzeltmek.

Törpülü [s] Törpü ile rendelenmiş.

Töskürmek [i] Atı geri bastırmak, geriye çekilmeğe mecbur etmek.

Töskürtmek [f] Geri püskürtmek, hücumu defetmek.

Töşkürü [h] Geriye, gerisingeri.

Tövbe [i] Günah ve kabahatinden geridönerek bir daha işlememeğe yemin ve niyet.

Tövbekâr [s] Tövbe etmiş, tövbeli.

Tövbeli [s] Tövbe etmiş, tövbekâr.

Trabzon [i[Karadeniz sahilinde ticaretgâh bir limanın ismidir.

Tradisiyon [i] Rivayet, ağızdan ağza nakledilen vekayi. An'ane.

Trahom [i] Gözlere arız olan mühlik ve sari bir hastalık.

Trahunya [i] Barsamdan ufak bir cins balık.

Trajedi [i] Haile ve faciavî tiyatro.

Trak [i] Madenî şeylerin çıkardığı sesi taklit ve tasvir eder.

Traktör [i] Çift sürmeğe yarıyan ve benzin veya gazle işliyen makina.

Trampa [i] Bir şeyi verip yerine başka bir şey alma, mubadele.

Trampacı [i] Mubadele etmeği seven ve daima eşya mubadele eden adam.

Trampete [i] Davulun küçüğü.

Trampeteci [i] Trampete çalan.

Tramvay [i] Rayları üzerinde hareket edip yolcu taşıyan büyük araba.

Tramvaycı [i] Tramvayı sevkeden, köndüktör.

Trank [i] Madenî bir şeyin sesini tasvir eder ve ekseriya peşin ve nakten verilen para hakkında kullanılır.

Transatlantik [i] Büyük denizleri ve bilhassa Okyanusu] geçmeğe mahsus büyük vapur.

Transit [i] Gümrük resmi vermeksizin eşyayı bir memleketten geçirme.

Transmisyon [i] Kayış, dişli çark v. s. vasıtasile bir makinanın hareketinin diğerine geçirme ve buna yardım eden şey.

Transport [i] Litoğrafyada yazının kâğıttan taşa nakli.

Trapez [i] Masa, yemekmasası, sofra.

Trapsal [i] Ahtapot nev'inden deniz böceği.

Trato [i] İcabına göre yelken ve kürekle kullanılan küçük bir nevi tekne

Travers [i] Demiryollarında rayların altına genişliğine konan demir veya ağaç taban.

Tren [i] Bir lokomotif tarafından çekilen demiryolu arabaları, şimendifer, katar,

Tribün [i] Söz söylenen yüksek yer. İçtima mahallerinde mümtaz kimseler için ayrılan yüksek yer.

Triko [i] Örgülü uzun çubukları bulunan bir nevi çuha. Bir cins örülmüş kumaş. [s] Bu kumaşlardan yapılmış.

Trikotaj [i] Örücülük, örme işi.

Trimestr [i] Ûç aylık müddet. Üç aylık iş veya taksit-

Trinketa [i] Prova direğinin birinci sereni ve buna bağlanan yelken.

Trişin [i] Domuzun adalelerinde bulunan ve insanlara geçerek üreyen tehlikeli bir kurt.

Triyo [i] Üç kısımdan mürekkep musiki parçası.

Triyomvira [i] Üç kişinin nüfuz ve iktidarı ele geçirmek için bir grup teşkil etmesi.

Trınk [h] Bak.Trink

Trup [i] Tiyatro kumpanyası. Oyuncu takımı.

Trüst [i] Birkaç tüccarın bazı eşyayı ticariyeyi iddihar edip piyasada fiatlarını yükselterek spekülâsiyon yapmak üzre bir sindika yapmaları.

Tu [h] Tükürmekten ki-

naye olup tahkir ve terzil makamında ve aynizamanda tekdir için kullanılır.

Tuba [i] Cennette bir ağaç. Kutluluk, saadet, meymenet.

Tufan [i] Şiddetli yağmur. Suların dünyanın her tarafına taşması. Pek eski zaman.

Tufeyli [i] İnsan kanile beslenen bit, tahtabiti v. s. haşerat. Sürgün [s] Kâselis. Dalkavuk.

Tufuliyet [i] Çocukluk, küçüklük.

Tuğ [i] At kuyruğu kılından sorguç.

Tuğla [i] İnşaatta kullanılan fırında pişmiş kerpiç. [s] Tuğladan yapılmış, tuğla ile yapılmış.

Tuğlacı [i] Tuğla yapan veya satan adam.

Tuğlacılık [i] Tuğla yapmak veya satmak san'ati.

Tuğlakırmızısı [i] Koyukırmızı renk.

Tuğlu [s] Başında tuğu, sorgucu olan.

Tuğra [i] Ba: tura.

Tuğrakeş [i] Tuğra yapmakta mahir adam.

Tuğrakeşlik [i] Tuğrakeşin memuriyeti.

Tuğyan [i] Taşma, taşkınlık. Azgınlık, serkeşlik.

Tuhaf [s] Ba: tohaf.

Tuhafçı [i] Ba: tohafçı.

Tuhafiye [i] Ba: tohafiye.

Tuhafiyeci [i] Ba: tohafiyeci.

Tuhaflık [i] Ba: tohaflık.

Tul [i] Uzunluk, boy. Zaman çokluğu, uzun müddet (tulüömür). Küreiarzın şarktan garba olan imtidadı, arz mukabili.

Tulânî [s] Boylu, boyu eninden ziyade, müstatil. [h] Boyca, boyunca, tulen, boy itibarile.

Tulen [h] Boyca, uzunlukça, tul cihetile.

Tulî [s] Küreiarzın şarktan garba doğru olan mikyasına veya boy ve uzunluğa mensup ve müteallik.

Tulû [i] Güneş görünme, doğma [c] Bir fikrin

kalpte veya müfekkirede doğması.

Tulûat [i] Tulûun cem'i. Ba: tulû. Adi ve kaba temsiller veren tiyatro kumpanyası ve bu nevi temsiller.

Tulûatçı [i] Tulûat nev'inden temsiller veren tiyat - rocu.

Tuluk Ba: Tulum.

Tulum [i] İçi boşaltılmış hayvan postu. Ucuna bir delikli düdük takılmış ve böyle bir deriden yapılmış çalgı, gayda. İki tahtadan ibaret ve bir tulum taklidinde olan kürk.

Tulumba [i] Suyu bir taraftan alıp öteki taraftan vermeğe veya kuyudan çıkarmağa mahsus makina. Denizsuyunu kabartan kasırga, hortum. Şırınga. Yangın söndürmeğe mahsus a - let.

Tulumbacı [i] Tulmba kullanan, tamir eden veya yapan kimse. Tulumba ile yangın söndürmeğe giden bir taife,[c]Edepsiz,terbiyesiz adam

Tulumbacılık [i] Tulumbacı.

Tulumbatatlısı [i] Tulumbaya benzer bir aletle sıkılarak dökülen bir hamur tatlısı.

Tulumpeyniri [i] Tulum içinde yapılan bir nevi peynir.

Tulun [i] Şakağın kulaktozuna doğru olan tarafı. Bedir.

Tumağı [i] Nezle.

Tuman [i] Içdonu, don.

Tumba [i] Yatağa atılıp rahatı bulmak ve çocuk dilinde yatmak manasile kullanılır. Çocuğun karnı midesi.

Tumbadız [i] Kısa ve şişman, biçimsiz.

Tumturak [i] Lâfizda tantana, ve debdebe, şaşaa, parıltı.

Tnmturaklı [s] Tantanalı, debdebeli, şaşaalı, parıltılı.

Tuna [i] Karadenize dökülen Avrupanın büyük nehirlerinden biri.

Tunalı [s] Tuna sahillerinde doğup büyümüş.

Tunç [i] Bakırla kalay-dan mürekkep mahlût maden, pirinç, [s] Tunçtan yapılmış.

Tunus [i] Şimalî Afrikada fransız idaresinde bir memleket.

Tunusgediği [i] Kelepür şey. Parası için izdivaç olunan kadın.

Tur [s] Toy, acemi, veya ham (insan veya hayvan). Gezinti, dolaşma. Devir, cevelân.

Tura, tuğra [i] İçinde padişahın ismi yazılı bir şekil. Halat gibi örülmüş ip, v.s. demeti, çile. Mendil, kuşak v.s. yi halat gibi örme ve böyle örülmüş mendille oynanan bir nevi oyun.

Turaç [i] Bir cins sülün.

Turalamak [f] Kanuna tatbik etmek.

Turan [i] Ortaasyada Türklerin asırlardanberi yaşadığı sahaya verilen isim.

Turanî [s] Turana mensup ve müteallik.

Turfa [i] Musevîlerin yenmesine dince müsaade olunmıyan şey. Pis, mekruh.

Turfalamak [i] Turfa etmek, Telvis etmek.

Turfanda [i] Mevsiminden evvel yetiştirilen nadide meyva ve sebze.

Turfandacı [i] Mevsimsiz meyva ve sebze yetiştiren ve satan adam.

Turfandalık [i] Turfanda yetiştirmek için ekilen sebze ve meyva tarlası.

Turgay [i] Bir nevi büyük çayırkuşu.

Turgu [i] Pek ufak serçekuşu.

Turhan [i] Asil ve şerif adam, şef, reis, prens.

Turina [i] Ba: torina.

Turist [i] Tur yapan, seyyah.

Turlak [s] Genç ve beceriksiz, huvarda. Alışmamış hergele.

Turlamak [f] Toplamak, devşirmek, paket yapmak.

Turna [i] Balıkçıl ve leylek nev'inden bir kuş.

Turnabalığı [i] Deniz ve gölde olur bir cins balık.

Turnacı [i] Yeniçeri

ocağında doğancı gibi bir sınıf asker.

Turnagagası [i] Bir cins çiçek.

Turnageçidi [i] Bahar fırtınası.

Turnagözü [i] Berrak sarı renk.

Turnakatarı [i] Buz üzerinde dört beş kızağın arka arkaya konup kayılması. Sürü ile gelenler hakkında kullanılır.

Turnakırı [i] Külrengine çalar renk.

Turne [i] Muhtelif memleketleri dolaşma, cevelân.

Turnike [i] Birer birer geçebilmek üzre kapı veya bir yere konulan ve her adam gectikçe amudî mihveri etrafinda dönen demir dolap.

Turnsol [ı] Boyayıcı bir maden. Çiçekleri daima güneşe dönen nebatlara verilen isim. Bazı cisimlerin rengini tebdil edip etmemesine nazaran kimyevî hassalarını tayine yarayan ve kimyahanelerde kullanılan bir nevi kâğıt.

Turnuva [i] Mağlûp olanın sahadan çekilmesi suretile yapılan musabakalar.

Turp [i] İştah açmak için yemek arasında yenen ve salatası yapılan yakıcı bir kök. (Turp gibi : Pek. sağlam, gürbüz). Bir nevi maden kömürü.

Turşu [i] Tuzlu veya sirke içine konmuş sebze veya meyva [c] Gevşek, ıslak, yumşak.

Turşucu [i] Turşu yapıp satan adam.

Turşuluk [i] Turşu yapmağa mahsus ve elverişli.

Turuncu [s] Turunç ve portakal renginde.

Turunç [i] Maruf acıca bir cins portakal.

Tuş [i]Piyano, yazımakinası v.s. de parmakların dokunduğu düğmeler.

Tuta [h] Mahsup olarak, mahsuben.

Tutam [i] Hal, tavır, vaziyet, gidiş. Tutacak yer, kabza, kulp. Bir avuç içi dolu olan. Bir defada ve birden tutulacak miktar.

Tutamak [i] Tutulan yol, usul, meslek, hal vetavırda ıttırat, sebat. Tutulacak yer, sap,kulp.

Tutamaklı [s] Devamlı, meslek sahibi.

Tutamaksız [s] Sebatsız, devamsız, mesleksiz.

Tutamlamak [f] Avuçla tutarak kaç tutam olduğunu ölçmek.

Tutar [i] Vakitli vakitsiz tutan hastalık, sara. [c] Fevkalâde inat ve hiddet.

Tutarak [i] Ateş tutuşturmağa mahsus çıra, kav, kibrit v.s. tutuşturuk. Tutar.

Tutarık [i] Ba: tutar.

Tutaş [l] Yakın, bitişik. Sık, tok.

Tutkal [i] Uzvî bazı maddelerden çıkarılan yapışkan ve yapıştırıcı şey.

Tutkallamak [f] Tutkal sürmek, tutkalla yapıştırmak.

Tntkallı [s] Tutkalla yapıştırılmış, tutkal sürülmüş.

Tutkun [s] Duçar olmuş, tutulmuş. Düşkün, müptelâ. Âşık olmuş. Serbest olmıyan, serbest söz söylemiyen, veya işlemiyen, sıkılan. Nüzul isabet etmiş, menzul, meflûç. Durgunluk. Tıkanma. Küsuf ve husufa uğramış.

Tutkunluk [i] Tutkun olmak hali. Ba : tutkun.

Tutmak [f] Ele almak, ele alarak zaptetmek, elde bulundurmak. Yakalamak, tevkif etmek, elegeçirmek. El dokunmak. Tasarufu altında buluudurmak, sahip ve maliki olmak. Nikâhı altında bulundurmak, zevci olmak. Riayet etmek, farz bilmek. Dokunmak, sersem veya sarhoş etmek. Yer kaplamak. Kiralamak, kira ile almak. Kapamak, seddetmek. Addetmek, itibar etmek, nazarile bakmak. Saklamak, hıfzetmek, bırakmamak. Kullanmak, hizmetinde bulundurmak. İhata etmek, istilâ etmek, kaplamak. Soymak, hesap etmek. Kabul etmek, dinlemek. Bir iş veya bir san'ate girmek, intisap ve sülûk etmek. Hedef ittihaz etmek, vurmak. Meşgul etmek, iş -

gal etmek. Hastalık yakalamak, arız olmak, musallât olmak. Kurmak, düşünmek, zihne yerleştirmek, bahse girişmek. Açmak, kullanmak. Yapmak, kurmak, beslemek, hazırlamak, yetiştirmek. Toprağa kök salmak, bağlamak, vermek, hâsıl etmek. Borsada fiatını muhafaza etmek. İyi halde ve sağlam olmak. Ağrımağa başlamak. Kökleşmek, temelleşmek. İşlemek, geçmek, tesir etmek. Uymak, muvafık gelmek, uygun olmak.

Tutsak [i] Harpte esir edilmiş, esir.

Tutsaklık [i] Harp esirliği, esaret.

Tutturmak [f] El dokundurmak. Yakalatmak, derdest ve tevkif ettirmek. Israr etmek, başlayıp devam etmek, kesmemek. Dikmek, bitiştirmek.

Tutu [i] Bahse konan şey. Rehin, terhin edilen şey.

Tutuk [s] Harekâtı serbest olmıyan, bati, ağır. Nüzul isabet etmiş, menzul, meflûç. Mahcup, utangaç. Tutulmuş, kısık. Seddolunmuş, kapalı mestur. [i] Yüze tutulan şey, yaşmak.

Tutukluk [i] Tutuk olmak hali. Ba: tutuk.

Tutulma [i] Tutulmak iş ve hali. Ba: tutulmak.

Tutulma [f] Yakalanmak, yetişilmek. El dokunulmak. Tevkif olunmak, yakalanmak. Alıkonmak, tevkif ve tehir olunmak. Kiralanmak, isticar olunmak. Hizmete girmek. Tıkanmak, seddolunmak, kapanmak. Felç ve nüzulden veya sancıdan işlemez hale gelmek. Kısılmak, sesi çıkmamak. Münkesif veya münharif olmak. Gücenmek, alınmak, kızmak. Sayılmak, muteber olmak. Âşık ve müptelâ olmak. Dâva ve mubahasede mağlûp olmak.

Tutum [i] Hareket, muamele, tavır.

Tutum [i] Kurulmuş turşu v.s.

Tutunma [i] Tutunmak işi. Ba: tutunmak.

Tutunmak [f] Örtün-

mek, sarınmak, bağlanmak. Kullanmak, istimal etmek. Kendi üstüne tutmak (sülük tutunmak). Sarılmak, asılmak, tutup yapışmak.

Tutunmamış [s] Kullanılmamış, yeni.

Tutuşma [i] Tutuşmak işi. Ba: tutuşmak.

Tutuşmak [f] Biribirini tutmak, temas etmek, biribirine ilişip dokunmak. Kavga etmek,kavgaya girişmek. Alevlenmek, parlamak, iştial etmek. Bağlamak, girişmek. Başlamak, bahse girişmek.

Tutuşturmak [f] Biribirine tutturmak. İliştirmek. Kavga ettirmek, münazaaya sevketmek. Alevlendirmek, şulelendirmek. Sıkıştırmak, usulcacık vermek.

Tutuşturuk [i] Ba: tutarak.

Tutya [i] Çinko madeni.

Tuvalet [i] Nezafet, temizlik. El ve yüz yıkayıp saçları tarama. Podra, krem, lâvanta sürünme. Yatakodasında kadınların tuvalet eşyasını koymalarına mahsus masa. Aptesane.

Tuyur [i] Kuşlar.

Tuz [i] Yemeklere lezzet vermek üzre kullanılan sert, kırılabilir ve suda erir kekremsi ve beyazımtrak madde [c] Tat, lezzet.

Tuzak [i] Bazı hayvanları yakalamak için kullanılan alet. Pusu, hile, desise.

Tuzcu [i] Tuz satan adam.

Tuzla [i] Deniz kenarında tuz istihsal etmeğe mahsus yer, memleha.

Tuzlak [i] Ba: tuzla.

Tuzlama [i] Tuza yatırma, tuza vurma. Pişmiş işkembe kesesinin çorba halinde olmıyan kıyılmamışı [s] Tuzlanmış, tuza yatırılmış.

Tuzlamak [f] Saklamak üzre tuza batırmak, veya tuza vurmak.

Tuzlatmak [f] Tuz serptirmek, saklamak üzre tuza vurdurmak.

Tuzlu [s] İçine tuz konmuş, tuzu olan. Çok tuz konmuş [c] Pahalı.

Tuzluca [s] Tuzu çok - ça. Pahalıca, oldukça pahalı.

Tuzluk [i] Tuz koyma - ğa mahsus kap.

Tuzruhu [i] Madenleri temizleyip parlatmakta kul- lanılan bir madde, hamızı klorma.

Tuzsuz [s] Tuzu olmı - yan veya eksik olan. [c] Tatsız, lezzetsiz.

Tuzukuru [s] İhtiyacı olmıyan, müstağni.

Tüberküloz [i] Akci - ğerlere hücum eden bir ba- silin vücude getirdiği has - talık, verem.

Tüccar [i] Ticaret ya - pan, tacir.

Tüfek [i] Uzaklara kur- şun atmağa mahsus silâh.

Tüfekâne [i] Tüfek hıfzına mahsus yer.

Tüfekçi [i] Tüfek ya - pan ve tamir eden. Orduda silâh tamiri işlerile muvaz- zaf veya askerî fabrikalarda çalışan asker ve zabit Eskiden sarayda bekçilik vazifesini gören asker.

Tüfekli [s] Tüfekle mü- sellâh, tüfek taşıyan.

Tükenmek [f] Bitmek, kalmamak, tamamile sarf ve istihlâk olunmak.

Tükenmez [s] Bitmez, çok, kesir.

Tüketmek [f] Bitir - mek, sarfetmek.

Tükürmek [f] Ağız - dan tükrüğü atmak.

Tükürük [i] Ağızda hâ- sıl olan ve yemekleri hazma yarıyan su.

Tükürükbezi [i]Tükrük hâsıl eden bezler.

Tül [i] Pek ince pamuk veya ipek bez,tülbent. [i]Tül- den yapılmış.

Tülbent [i] İnce ve seğ- rek bez, tül, gaz.

Tülemek [f] Kuş bahar- da tüy dökmek,

Tülgrek [i] Bir nevi tül kumaş.

Tüm [i] Yumru, top şey.

Tümbek [i] Ufak yum- ru. Bir tarafı açık ve bir tarafı gergin deri ile kapalı bakırdan dümbelek. Bu şe - kilde saksı.

Tümbültü [i] Yük yı - ğını. Üzerine binilen hafif at yükü.

Tümen [i] Büyük küme. İranın elli kuruşluk altın parası. On bin ahattan iba - ret miktar. (Tümen tümen: on binlerce.

Tümmek [i] Şişmek, tümseklenmek, urlanmak.

Tümsek [i] Yumru şey, ufak küme [s] Bu şekilde olan.

Tümselmek [f] Kamburlaşmak, yamrıyumru olmak.

Tün [i] Gece, karanlık bastıktan sabah oluncaya kadar geçen zaman.

Tünaydın [i] Akşamlar veya geceniz hayrolsun mukabili.

Tünek [i] Tavuk v.s. nin çıkıp tünedikleri sırık.

Tüneklemek [f] Tavuk v.s. tünek üstünde durmak.

Tünel [i] Yerin altında oyularak açılan yol.

Tünemek [f] Ba : tüneklemek.

Tüumek [f] Gece olmak, ortalık kararmak.

Tüp[i] İnce ve bir tarafı kapalı cam boru,embube. İçinde ilâç v.s. bulunan ince cam şişe.

Türbe [i] Kabir, mezar. Kabrin üzerine yapılan bina.

Türbedar [i] Türbeyi bekliyen veya hizmetini gören kimse.

Türbin [i] Bir kasa veya boru içine kapanan su çarkı veya motör ki su veya havayı tazyik ile makinayı harekete getirir.

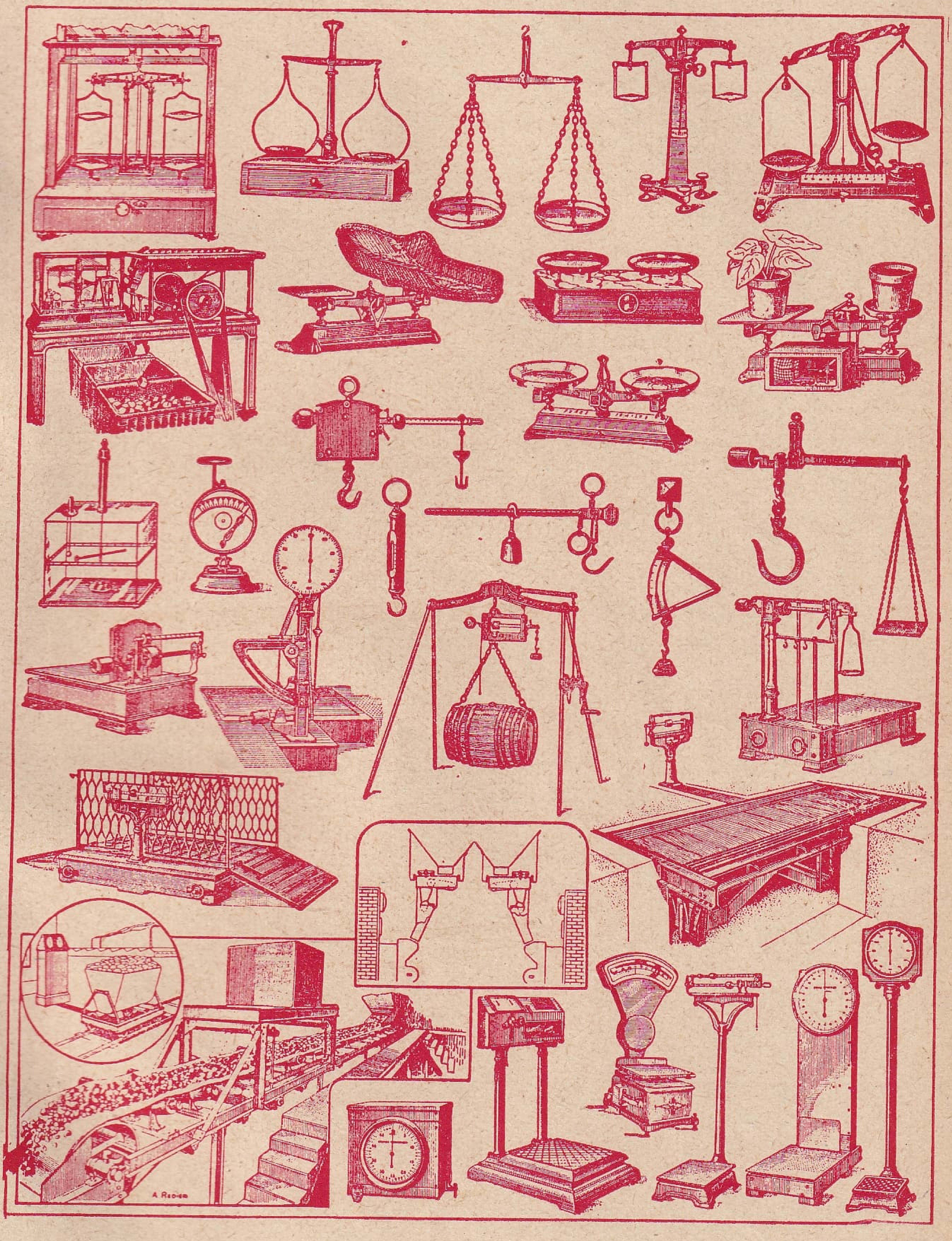
Türe [i] Kanun, nizam.

Türedi [s] Asi. Derme çatma, öteden beriden toplanmış. Aslı nesli belli olmıyan.

Türemek [f] Öteden beriden toplanıp vücude gelmek, zuhur etmek.

Türk [i] Asyada yaşıyan ve asırlarca cihangirlikle Afrika ve Avrupanın ortasına kadar yayılan mert, yiğit ve kırk milyonu mütecaviz bir kavm. [s] Türk kavmine mensup olan.

Türkçe [i] Türk lisanı, türk dili. Türk kavmine ve onun lisanına mensup ve müteallik. Türk tarz ve usulüne muvafık, [h] Türk dilinde.

Tartı

Türkçü [s] Türk lisan ve harsine merbut olup türklüğün tealisi için bilfil çalışan.

Türkçülük [i] Türkçü olmak hal ve sıfatı.

Türkistan [s] Ortaasyada Türklerle meskûn geniş bir kıt'a.

Türkistanlı [i] Türkistanda doğmuş, Türkistan ahalisinden.

Türkiyat [i] Türk tarih ve harsine ait ilimler, türkoloji .

Türkiye [i] Cümhuriyetle idare olunup merkezi Ankara olan ve bütün Anadolu ile Şarkî Trakyayı ihtiva eden ve 762. 736 km^2 büyüklüğünde] 13 . 610.000 nüfuslu bir devlet.

Türkiyeli [s] Türkiye cümhuriyeti ahalisinden olan.

Türkleşmek [f] Irk cihetile Türk olmayıp hars ve mefkûre itibarile türklük camiasına dahil olmak.

Türkleştirmek [f] Irk cihetile Türk olmayanlara millî bir hars verip türklük camıasına ithal etmek.

Türklük [i] Türk olmak hali. Türk camiasına mensubiyet.

Türkmen [i] Türk kavmine mensup bir şube.

Türkofil [s] Türk muhibbi, türk dostu.

Türkolok [i] Türkoloji ile meşgul âlim.

Türkoloji [i] Türkiyat ilmi.

Türkü [i] Hece veznile yazılmış ve hususî makamlarile söylenen şarkı.

Türlü[i]Nevi, cins,çeşit. Tarz, suret, biçim. Türlü türlü:çeşit, çeşit. Et ile birçok sebzeleri bir arada pişirerek yaptıkları yemek.

Türrehat [i] Saçmasapan sözler, hezeyan, herze.

Türüzotu [i] Güzel kokulu bir nebat.

Tüs [i] Tüy kelimesile birlikte kullanılır, ince tüy.

Tüspür [i] Renk.

Tütmek [f] Duman çıkarmak. Ocak, soba v. s. dumanı çekmeyip bulunduğu yere vermek.

Tütsü [i] Afsun yapmak yahut iyi bir koku yaymak için yakılan şey. Eşyayı buharla temîzlemek. için kullanılan alet.

Tütsühane [i] Eşyanın tütsülendiği ve tetsü aletinin bulunduğu yer.

Tütsülemek [f] Tütsüye vermek, dumana boğmak, tütsü yapmak , tütsü aletile temizlemek.

Tütsülenmek [f]Kendikendini tütsülemek.

Tüttürmek [f] Duman çıkartmak, tütmesini mucip olmak. Düdükten ses çıkarmak.

Tütün [i] Duman, gaz. Kıyılıp kurutulduktan sonra kâğıda sarılarak,lüle, pipo, v.s. ye konularak yakılıp ağızla dumanı çekilen maruf yaprak. Bu yaprağı havi olan nebat

Tütünbalığı [i] Dumanda kurutulmuş balık.

Tütüncü [i] Tütün satan adam. Tütün ziraati yapan.

Tütüncülük [i] Tütün ticareti. Tütün satan ve eken adamın işi

Tütünlemek [f] Dumanda kurutmak, tütsülemek.

Tüvana [s] Güçlü kuvvetli, dinç.

Tüveyç [i] Çiçeğin yeşil olan haricî kısmından maada etrafındaki renkli yapraklar.

Tüy [i] Deri üstünde biten ince kıl, saç. Kuşların ve birçok hayvanların bedenlerini örten ve üşümelerine mâni olan ince ve yumşak kıllar. Bazı kumaşlarla meyvaların üstündeki hav.

Tüylenmek [f] Bıyık ve sakalı gelmek. Tüyü çıkmak.

Tüylü [s] Tüyü olan, tüyle örtülü.

Tüymek [f] Sıvışmak, kaçmak .

Tüysüz [s] Tüyü olmıyan, kılsız. [c] Genç, körpe.

U

U [i] Türk alfabesinin yirmi dördüncü ve sadalıların yedinci harfidir.

Ubudiyet [i] Kulluk, kölelik, bendelik. Mensubiyet, hulûs, çok itaat.

Ubur [i] Geçme, atlama.

Uca [i] Kuyruk sokumu,makatın üstündeki kemik.

Ucra [s] Pek uçta, kenarda bulunan.

Ucube [i] Pek acip ve garip şey.

Ucuz [s] Bedel ve kıymeti az olan, pahalı olmıyan, ehven.[h]Az zahmetle, pek kolay.

Ucuzcu [s] Az bedelle mal satan adam. Ehven şeyler arayıp alan kimse.

Ucuzlamak [f] Ucuz olmak, fiati tenzzül etmek, ehven satılmağa başlamak.

Ucuzlatmak [f] Fiatini indirmek, ucuz satmak.

Ucuzluk [i] Fiatın aşağılığı, ehveniyet [s] Herşeyin ucuz olduğu yer.

Uç [i] Bir şeyin sivri tepesi. Kenar, taraf, yan. Son, gayet, münteha. Köşe, burun. Baş, tepe. [c] Sebep, vecih, yüz.

Uçak [s] Sarılan, sarmaşan nebat.

Uçar [s] Uçan, tayaran eden, gaze tahayvül edip havaya karışan.

Uçarı [s] Pek haşarı, nihayet derecede çapkın.

Uçkun [i] Ateşten uçan ufak parça, kıvılcım. [s] uçar halinde bulnan, uçan.

Uçkunmak [f] Ürkmek, korkmak.

Uçkur [i] Şalvar ve içdonuna geçirilip belden bağlanan ince kuşak.

Uçmak [f] Havaya kalkıp gitmek, tayaran etmek. Gaz veya buhar haline geçip havaya kalkmak, tebahhur etmek. Zail olmak, sıyrılıp gitmek, mahvolmak. Çalınmak, aşırılmak. Bir

yardan, uçurumdan yuvarlanıp düşmek. Ziyade koşmak, süratle gitmek. Çapkınlıkta çok ileri gitmek, uçarı olmak.

Uçmak [i] Cennet, behişt, firdevs.

Uçucu [s] Uçan, tayaran eden.

Uçuk [i] Çok sıcaklıktan, hummadan dudaklarda çıkan kabarcıklar.

Uçuklamak [f] Hummadan dudaklarda kabarcıklar peyda olmak.

Uçunmak [f] Ürkmek.

Uçurma [i] Uçurmak fili. Ba: uçurmak.

Uçurmak [f] Uçmağa sevk ve icbar etmek veya serbest bırakmak. Çok medih ve sena etmek, ayyuka çıkarmak. Süratle göndermek, çabuk yetiştirmek. Çalmak, çarpmak.

Uçurtma [i] Çocukların ucuna uzun ip bağlıyarak havaya uçurdukları maruf oyuncak. Uçurtmak fili. Ba: uçurtmak.

Uçurtmak [f] Uçmağa sevk ve icbar etmek veya uçmağa serbest bırakmak. Tebahhur ettirmek, gaze tahavvül ettirmek. Kılıç v.s. ile vurarak bir şeyin tepesini kesmek. Yıkıp tahrip etmek, nabedit etmek. Bir şeyi süratle meydandan yok etmek.

Uçurum [i] Pek sarp ve dik mahal, yar, yarlı yer.

Uçuşmak [f]. Birlikte ve biribirlerine karışarak uçmak. Kanatlarını vurarak telâşla uçmak.

Udade [i] İrtifa aletlerinin derecatını gösteren müteharrik kol. Mastara, irtifa günyesi.

Udî [s] Ut denilen çalgıyı çalmakta mahir.

Udul [i] Sapma, yoldan çıkma. Geridönme, vazgeçme, nükûl.

Udul [i] Adilin cem'i. [Udul heyeti : Cinayetlerde cürmün mevcut olup olmadığına ve hafifleten sebepler bulunup bulunmadığına vicdanen karar veren ve intihapla mahkemeye alınan kimseler, jüri.

Uf! [n] Bıkıntı, bezginlik ve usanma halinde kullanılır.

Ufacık [s] Pek ufak, pek küçük, küçücük, minimini.

Ufak [s] Küçük, ince, rakik. [i] Küçük ve ehemmiyetsiz şeyler.

Ufalamak [f] Ufak ufak doğramak, paralamak, rize rize etmek.

Ufalanmak [f] Küçük parçalara bölünmek, ufak ufak, rize rize olmak.

Ufalmak [f] Daha ufak olmak, küçülmek.

Ufaltmak [f] Daha küçük yapmak, küçültmek, hacmini azaltmak.

Ufanmak [f] Ba: Ufalanmak.

Ufarak [s] Daha küçük, küçükçe.

Ufkan [h] Ufkî olarak.

Ufkî [i] Ufka mensup ve müteallik. Su sathına muvazi ve şakule amut olan.

Ufatmak [f] Daha ufak yapmak, küçültmek. Ufak ufak kırmak, ovalamak, ince parça haline koymak.

Uflamak [f] Usanma ve bıkıntı makamında uf demek.

Ufuk [ı] Göğün yer ile birleşmiş gibi görünen yeri.

Ufunet [i] Yara ve çıban etleri çürüyüp fena kokma, çürümekten hâsıl olan fena koku. Ağırlık.

Ufunetlendirmek [f] Yara ve çıbanın etlerini çürütmek, iltihap peyda ettirmek. Kötü kokutmak, fena bir koku aldırmak.

Ufunetlenmek [f] Etler çürüyüp kokmak, iltihap peyda etmek. Kokmak, kötü koku gelmek.

Ufunetli [s] Etleri çürüyüp kokan, iltihaplı. Kötü kokulu, fena rayıhalı. Ağır.

Uğlama [i] Uğultu, kulağa gelen karışık ve gürültülü ses.

Uğlamak [f] Uğultu etmek, gürültülü ve karışık bir ses işitmek, uğuldamak.

Uğrak [i] Uğranacak, durulacak, geçerken ilişilecek yer.

Uğramak [f] Geçerken bir yere ilişmek, muvakka-

ten durmak. Duçar ve giriftar olmak, tutulmak. Geçmek. Fırlamak, sür'atle çıkmak.

Uğraş [i] Kavga, savaş.

Uğraşmak [f] Muharebe, muhasama etmek. Meşgul olmak, iştigal etmek. Çekişmek.

Uğraştırmak [f] Meşgul etmek, iştigal ettirmek. Çekiştirmek, gailede bulundurmak.

Uğratmak [f] Vardırmak, geçerken bir yerde iliştirmek, yolunda muvakkaten bir yerde durdurmak. Duçar, giriftar etmek.

Uğru [i] Uğranılan yer, yol. Çizgi, hat, eser. İstikamet. Hırsız, harami, sarık.

Uğrulamak [f] Çalmak, hırsızlık etmek.

Uğrulanmak [f] Çalınmak, sirkat olunmak.

Uğrulatmak [f] Çaldırmak, sirkat ettirmek.

Uğrulayın [h] Hırsızcasına, kimse görmeden.

Uğruluk [i] Hırsızlık, haramilik, sirkat.

Uğuldamak [f] Gürültülü, karışık kalın bir ses işitmek, böyle bir sesle gürültü etmek.

Uğultu [i] Kulağa gelen gürültülü ve boğuk ses.

Uğur [i] Hayır, bereket, selâmet, saadet. Yol.

Uğurlamak [f] Slâmetlemek, teşyi etmek.

Uğurlanmak [f] Selâmetlenmek, teşyi olunmak.

Uğurlu [s] Bereketli, hayırlı, mes'ut, müteyemmen, meymentli.

Uğursuz [s] Hayırsız, bereketsiz, meymenetsiz, meş'um, menhus.

Uğursuzluk [i] Bereketsizlik, hayırsızlık, şeamet, nühuset.

Uğuz [i] Ba: Oğüz.

Uhde [i] Söz verme, bir işi üstüne alma, vait, taahhüt, tekeffül. Vazife, bir adamın yapmağa mecbur olduğu iş, iktidarı dairesi. Bihakkın icra, altında kalmama, becerme. Mes'uliyet.

Uhrevî [s] Ahrete mensup ve müteallik, ahrete ait.

Uhut [i] Ahdin cem'i. Ba: ahit.

Uhuvvet [i] Kardeşlik, biraderlik. [c] Muhabbet, meveddet, muhalesat,sıdık, hulûs.

Ukalâ [s] Akilin cem'i: Ba: âkil. Akıl satan, akıllı geçinmek istiyen.

Ukalâdümbeleği [s] Bir şey bilmediği halde akıllılık, bilgiçlik taslıyan.

Ukalâlık [i] Akıllılık satma, akıllı geçinme.

Ukap [i] Karakuş, tavşancıl. Bir yıldız.

Uknum [i] Asıl, zat, unsur.

Ukte [i] Düğüm [c] Halli müşkül iş, zor mes'ele, muamma. İnsanın çok arzu edip te nail olamıyarak kalbinde bir düğüm gibi kalan iş. Sinirlerin toplanıp yumak olmasından ibaret olan bez ve yumru.

Uktekűşa [s] Müşkülleri halleden, zor işleri kolaylaştıran.

Ukubet [i] Mücazat, eziyet, azap, işkence.

Ukubetli [s] Eziyetli, azaplı, işkenceli.

Ulâ [i] İlk, birinci.

Ulah [i] Rumanyalı, Rumanya ahalisinden olan.

Ulak [f] Yakın, bitişik, yetişilebilen [i] Sai, tatar, posta.

Ulam [i] Takım, bölük.

Ulama [s] Biribirine bağlı, müselsel, zencirleme. [i] Ekleme, bitiştirme.

Ulamak [f] Bitiştirmek, kavuşturmak, eklemek, ilsak elmek. Dolayarak bağlamak, sarmak.

Ulanma [i] İttisal, teselsül,zincirlenme, uzanma.

Ulanmak [f] Bitişmek, muttasıl olmak, teselsül etmek, zincirlenmek, uzanmak.

Ulaş [i] Bitişme, bitişiklik, ittisal.

Ulaşık [s] Bitişik, muttasıl, mülâsık. Yetişmiş, vusul bulmuş, vâsıl.

Ulaşmak [f] Bitişmek, ittisal etmek, muttasıl olmak. Yetişmek, vâsıl olmak. Görüşmek, kavuşmak, mülâkat etmek, mülâki olmak.

Ulaştırı [h] Bitişik olarak, muttasılan, peyveste.

Ulaştırmak [f] Bitiştir-

mek, ittisal ettirmek, ilsak etmek, yetiştirmek. Görüştürmek, kavuşturmak.

Ulatmak [f] Büyütmek, tazim ve takdis etmek. Ağırlamak, izzet, ikram ve hürmet etmek.

Ulatmak [f] Bezi çözüp tarağa geçirmek.

Ulayıcı [i] İpeği çekip çile yapan işçi.

Ulema [i] Âlimin cem'i. Ba: âlim.

Ultimatom [i] Birdevletin diğerine son ve kat'î teklif ve ihtarı.

Ulu [s] Büyük, iri, azîm, kebir.

Ulûfe [i] Eski zamanlarda at yemi mukabili olarak askere verilen maaş.

Ulûfeci [i] Eski bir sınıf Osmanlı süvari askeri.

Ulûfeli [s] Maaşlı, muvazzaf.

Ululamak [i] Tazim, tevkir etmek. İkramda bulunmak.

Ululanmak [i] Büyüklük satmak, kibirlenmek.

Ululuk [i] Büyüklük, azamet.

Ulûm [i] İlmin cem'i. Ba: İlim.

Uluma [i] ulumak fili. Ba: ulumak.

Ulumak [i] Uzun ve acı bir sesle bağırmak. Köpek, çakal gibi hayvanlar acı acı bağımak, ürümek.

Uluorta [h] Açıktan açıga, zahiren, aşikâre.

Ulus [i] Kavm, büyük aşiret, millet.

Ulustaş [i] Millettaş.

Uluşmak [f] Birkaç köpek birden ürümek, uzun ve acı acı bağrışmak.

Ulvan [i] Övünme, tefahur.

Ulvî [s] Âlî, yüksek, bülent. Semaya ve ruhaniyat ve maneviyata müteallik.

Ulviyat [i] Ulvî, semavî vé ruhanî şeyler.

Ulviyet [i] Yükseklik, bülentlik, yücelik. Maneviyet, ruhaniyet, semavîlik.

Umacı [i] Küçük çocukları korkutmak için icat olunmuş korkunç bir mevhum şahıs.

Umk [i] Derinlik, yukarıdan aşagıya kadar olan mesafe. Bir cismin uzunluk ve enlilik ile beraber üç büdünden üçüncüsü olan derinliği.

Umkan [h] Derinlikçe, derinlik itibarile.

Umma [i] Umut, ümit, emel. Bekleme, intizar, terakkup. İnanma, zannetme.

Ummak [f] Ümit etmek, emelinde bulunmak, memul etmek. Beklemek, intizarında bulunmak. İnanmak.

Umman [i] Arabistanın cenubuşarkî köşesinde ve bir emirin idaresindeki vâsi bir memleket. Bu memleket sahilinden Hinndistana kadar olan açık deniz.[c] Büyük deniz.

Umran [i] Mamurluk, mamuriyet, bir yerin meskûn ve işlenmiş olması. Medeniyet, terakki, refah.

Umranî [s] Mamuriyete mensup ve müteallik.

Umsanmak [f] Ümit etmek, ümide düşmek, ümitte bulunmak.

Umu [i] Umma, ümit, emel. Bekleme, intizar, terakkup.

Umulmak [f] Ümit olunmak, memul edilmek. Beklenilmek, intizar olunmak.

Umum [i] Herkese ait ve şamil olma, umumî olma, umumîlik. Bütün insanlar, bütün halk, nâs, herkes Hep, bütün, cümle.

Umumen [f] Bütün, hep, umumiyet üzre, alelûmum.

Umumî [s] Umuma ait ve müteallik, cümleye şamil, herkese ait.

Umumiyet [i] Umumîlik, bir şeyin cümleye ait ve şamil olması, bir kısma mahsus ve mahdut olmaması.

Umunmak [i] Ümide düşmek, ümit ve intizarda bulunmak, usanmak.

Umur [i] Emrin cem'i, Ba: Emir. Ehemmiyet verilen iş, vazife.

Umursanmak [f] Vazife edinmek, ehemmiyet vermek, nazarı ehemmiyete almak.

Umut [i] Umu, umma, emel, memul.

Un [i] Öğütülmüş. toz haline getirilmiş hububat v. s. [c] Pek ince döğülmüş şey.

Unalmak [f] İyi olmak, şifa bulmak , hastalık geçmek.

Unaltmak [f] İyi etmek, şifa vermek.

Unarmak [f] İyiye döndürmek, iyiletmek, ıslah etmek, düzetmek tamir etmek. Geçirmek, iyi etmek, şifa vermek.

Unf [i] Şiddet, sertlik, kabalık, dürüştlük.

Unfen [h] Şiddetle, sertlikle, kabaca, dürüştane.

Unfi [s] Şiddetli, sert, kaba, dürüşt.

Unfuvan [i] Gençlik ve güzelliğin iptidası ve en parlak vakti, tazelik, revnak.

Unmadık [s] İyi olmaz, geçmesi imkânsız, şifa ve iltiyam kabul etmez. Hayırsız.

Unmadıklık [i] İyi olmaz yara veya hastalığın hali. Hayırsızlık.

Unmak [f] İyi olmak, geçmek, şifa ve iltiyam bulmak. Islah olunmak, felâh bulmak.

Unmaz [s] İyi olmaz, şifa ve iltiyam kabul etmez. Islah olunmaz, felâh bulmaz, hayırsız.

Unsur [i] Mürekkep cisimleri terkip eden basit cisimlerin beheri, esas, maddei asliye, asıl. Umumdan ayrılıp bir fırka ve heyet teşkil eden kısım.

Unsurî [s] Unsura mensup ve müteallik.

Unulmak [f] Ba : unalmak.

Unulmaz [s] Ba : unmaz.

Unurtmak [f] Ba : unartmak.

Unutkan [s] Çok unudan, unuducu.

Unutma [i] Unutmak fiili. Ba : unutmak.

Unutmak [f] Hatır-

dan çıkarmak, hatırdan çıkmak, nisyan, feramuş etmek. Geçmek, affetmek. Anmamak. İhmal ve müsamaha etmek.

Unutucu [s] Unutkan, çok unutan.

Unutulmak [f] Hatırdan çıkarmak, çıkarılmak.

Unutturmak [f] Unutmasını mucip olmak, nisyanına şebep olmak. Affettirmek.

Unvan [i] Bir kitap, bir risale yahut fasıl, bap ve makalenin ismi, başında yazılan yazı, serlâvha. Bir mektup v. s. nin üzerine yazılan adres. Elkap. Rütbe.

Unvanlı [s] Bir unvanı olan. Unvan satan, mütekebbir, ululuk taslıyan.

Ur [i] İnsan bedeninin muhtelif yerlerinde çıbansız ve iltihapsız hâsıl olan şiş, tümsek. Bazı ağaçlarda husule gelen tümsek.

Ura [b] Vuracak gibi hazır olma. Şahinin ava hücum etmek için kabarması.

Ura [i] Hudut nişanı, hudutta alâmet olmak üzre yükseltilen tepe.

Urba [i] Ruba.

Urban [i] Çadırda oturan Araplar, arap bedeviler.

Urgan [i] Kalın ip, ince halat.

Urgancı [i] Urgan yapıp satan adam.

Uruç [i] Yukarı çıkma, yükselme, suut, binme.

Uruk [i] Irkın cem'i. Ba: Irk.

Us [i] Akıl, zeka, feraset, idrak. Edep, terbiye, hüsnü hareket. Yavaşlık, hilim.

Usan [i] Bıkıntı, bezginlik, melâl, fütur.

Usanç [s] Bıkan, bezgin, fütur getiren. Usan veren, bıktıran, melâl veren.

Usandırıcı [s] Bıktıran, bezdiren, melâl ve fütur veren.

Usandırmak [f] Bıktırmak, bezdirmek, melâl ve fütur vermek.

Usanılmak [f] Usan gelmek, bıkılmak, melâl ve fütur getirilmek.

Usanmak [f] Bıkmak, bezmek, melâl ve fütur getirmek.

Usare [i] Sıkılan meyva v. s.nin suyu.

Uskumru [i] Maruf bir cins balık.

Uskur [i] Pervanesi kıçında bulunan vapur, kıçından çarklı vapur.

Uslandırmak [f] Aklını başına getirmek, hüsnühareket mecbur etmek.

Uslanmak [f] Akıllanmak, akıl öğrenmek. Edep ve terbiye öğrenmek,terbiye olmak. Yavaşlık ve hilim peyda etmek, yumşamak.

Uslatmak [f] Akıl öğretmek, akıllandırmak. Tedip ve terbiye etmek. Yumşatmak, halim ve mülâyim etmek.

Uslu [s] Akıllı, zeki, fatin. Terbiyeli, edepli. Yavaş, halim, mülâyim.

Usluca [s] Oldukça akıllı, terbiyelice, halimce.

Usluluk [i] Edep, terbiye, hüsnühareket, hilim yavaşlık.

Uluorta [i] Gelişigüzel.

Usta [i] Bir san'atte mahir adam, çıraklıktan çıkıp kendibaşına çalışan san'atkâr. Hizmetçi kadınların ve cariyelerin başı, eskisi. kadın tellâk. San'at muallimi, mürebbi, [s] San'atinde mahir, san'atini mükemmel surette bilir. Çok bilir, meharet ve tecrübesi ziyade, aldanmaz.

Ustalık [i] San'atkârlık esnaflık, kendibaşına işliyebilen san'atkârın hali. Hizmetçi, cariye v. s. nin başlığı. Meharet, hazakat, tecrübe. Mahirane yapılmış şey, ince san'at, mükemmeliyet.

Ustalıklı [s] Ustalıkla, meharet ve hazakatle yapılmış, marifetli musanna. Hile ve şeytanlıkla düşünülmüş.

Ustunç [i] Bir mahfaza içinde cepte taşınan cerrah aletleri takımı.

Ustura [i] Berberlerin tıraş için kullandıkları keskin bıçak.

Usturlap [i] Vaktile ecramı semaviyenin irtifaını almakta kullanılan bir rasat aleti.

Usul [i] Tertip, nizam,

kaide. Üslûp, tarz, yol. Yavaşlık, mülâyemet, nazikâne tavır.

Usul [h] Yavaşça, mülâyemetle.

Usullacık [h] Yavaşçacık, pek yavaş olarak.

Usulsüz [s] Tertip ve nizama mugayir, nizamsız. [h] Nizamsız olarak.

Uşak [i] Çocuk, tıfl. Delikanlı, genç. Erkek hizmetçi.

Uşaklık [i] Çocukluk, gençlik, delikanlılık. Hizmetçilik.

Uşkun [i] Keçikulağı denilen ot.

Uşşak [i] Âşıkın cem'i : Musikide bir fasıl.

Ut [i] Maruf bir cins kirişli çalgı aleti.

Utan [i] Haya. mahcubiyet, hacalet, şerm.

Utanacak [s] Utanabilir, kabili mahcubiyet. Utanmağı mucip, baisi mahcubiyet ve hacalet, mayup. Kendisinden utanılır, teklifli, tekellüflü muameleye muhtaç, yabancı.

Utandırmak [f] Utanmasını mucip olmak, mahcup etmet. Kendini himaye edenin mahcup ve hacil olmasını mucip olacak bir söz söylemek veya bir iş yapmak. İyilik lûtuf ve keremle mahcup etmek, mukabeleden âciz bırakacak derecede iyilik etmek.

Utangaç [s] Çok utanan, sıkılan, büyük bir adamın huzurunda veya bir kalabalıkta sıkılarak kızaran ve serbest lâkırdı söylemiyen, sebepsiz utanan, mahcup tabiatli.

Utangaçlık [i] Mahcubiyet, sebepsiz utanmaklık, sıkılganlık.

Utangan [s] Utanan, utangaç, mahcup.

Utanganlık [i] Çok utanır olmaklık, mahcupluk.

Utanış [i] Utanmak fili ve tarzı, mahcupluk, hacalet, şerm.

Utanık [s] Utangaç, mahcup.

Utanıklık [i] Utangaçlık, mahcubiyet.

Utanma [i] Utanmak işi. Ba: utanmak.

Utanmak [f] Bir kötü

iş veya sözden veyahut sebepsiz kızarmak, mahcup olmak, hacalet çekmek. Sıkılıp şaşırmak.

Utanmaz [s] Utanması olmıyan adam, arsız, hayasız.

Utarit [i] Güneşe en yakın olan seyyare, maruf yıldız.

Utçu [i] Ut denilen maruf çalgı aletini yapan ve satan. Ut çalan, udî.

Utlanmak [f] Mahcup olmak.

Utufet [f] Şefkat, merhamet.

Utufetlû [s] Şefkatli ve merhametli demek olup vaktile balâ rütbesi sahiplerile askerî daire reislerine mahsus unvan idi.

Uvertür [i] Açma, küşat, küşat resmi. Bir müzakere hakkında ilk teklif.

Uvraj [i] İş, amel. Eser. Masnuat, mamulât.

Uyandırıcı [s] Uykuyu kaçıran, uyandıran, ikaz eden, münebbih.

Uyandırmak [f] Uykuyu kaçırmak, ikaz etmek, bidar etmek. Gafletten kurtarmak, irşat ve mütenebbih etmek. İlim ve irfanla tenvir etmek. Cehalet karanlığından kurtarmak. Parlatmak, tutuşturmak, yakmak. İmar etmek, bina ve küşat etmek, mamur bir hale getirmek, şenlendirmek.

Uyanık [s] Uyumıyan, bidar, müteyakkız. Gözüaçık. Zeki, müstait. İlim ve irfanla nurlanmış, gaflet ve cehaletten kurtulmuş olan.

Uyanıklık [i] Uyumıyan adamın hali, teyakkuz, bidarlık. Zekâvet, istidat, gözaçıklığı. Gafletsizlik, basiret.

Uyanış [i] Uyanmak işi, uyanma.

Uyanma [i] Uyanmak fili. Ba : Uyanmak.

Uyanmak [f] Uykudan kalkmak, uyku kaçmak, bidar ve müteyakkız olmak, gafletten kurtulup mütenebbih olmak, göz açmak, rüşte ve hidayete ermek. İlim ve hüner öğrenip cehaletten kurtulmak, temeddün etmek. Nebat canlanıp sürmeğe başlamak. Zuhur etmek, meydana çıkmak. Şenlenmek, mamur olmak. Küşat edilmek.

Uyar [s] Uyması veuydurulması mümkün. Benzer, manent.

Uydurma [i] Uydurmak fili. Ba : Uydurmak. Uydurulmuş, icat ve tasni olunmuş, asılsız, yalan.

Uydurmak [f] Tevfik ve tatbik etmek, uygun getirmek. Düzeltmek, tesviye etmek, yoluna komak. İcat ve tasni etmek. Elde etmek.

Uydurmasyon [i] Uydurma ve asılsız bir şeyi anlatmk için uydurulmuş bir kelimedir.

Uydurulmak [f] Tevfik ve tatbik edilmek. Tesviye edilmek. İcat ve tasni edilmek.

Uygun [s] Uyar, muvafik, mutabık. Münasip, lâyık, şayeste. Ucuz, ehven.

Uygunluk [i] Uyarlık, muvafiklık, mutabıklık, münasebet, liyakat.

Uygunsuz [s] Uymaz, muvafik olmıyan, gayri mutabık. Münasebetsiz lâyık olmıyan Fena hal ve harekette bulunan, terbiyesiz, edepsiz.

Uygunsuzluk [i] Uymazlık, tevafuksuzluk. Münasebetsizlik, fena ve lâyık olmıyan iş ve hareket. Yaramazlık, terbiyesizlik, edepsizlik.

Uygur [i] Eskiden büyük bir medeniyet yaratmış ve Asyada hükûmet sürmüş olan Türklerin bir şubesi.

Uyku [i] İnsan ve ekseri hayvanlara hergün ve hususile geceleri arız olan maruf uyuşukluk hali, nevm [c] Gaflet, basiretsizlik. Cehalet, duygusuzluk.

Uykucu [s] Uykuyu çok seven, çok uyuyan.

Uykuluk [s] Kundaktaki çocuğun avucunda biriken kir ve başında hâsıl olan ufak kabuklar. Kuzunun gırtlağında bulunan irice bezler.

Uykusuz [s] Uyumayan, uyuyamamış, bir sebepten dolayı uykusu kaçmış, atik.

Uykusuzluk [i] Uyumama, uyuyamama, arıklık.

Uyluk [i] Bacağın kalçadan dize kadar olan yukarı kısmı.

Uymak [f] Arkasından gitmek, tâbi olmak, ittiba ve imtisal etmek, iktida eylemek. Muvafakat, mutabakat etmek, muvafık gelmek, muhalefet etmemek. Münasebetli ve uygun olmak, benzemek, biribirini tanımak. Yakışmak, gelmek. Kararlaşmak, neticelenmek, yoluna girmek. Tam gelmek, benzemek, muvafık olmak.

Uysal [s] Herkese uyan, herkesin fikir ve reyine tâbi olan, kimseye muhalefet etmiyen, kendine mahsus bir fikir ve reyi olmayan.

Uyuklamak [f] Imızganmak, pineklemek, uyumak.

Uyuma [i] Uyumak fili: Ba: Uyumak.

Uyumak [f] Uykuya varmak, uykuda olmak. [c] Gafil olmak, gaflette bulunmak. İş geri kalmak, tehir olunmak, sonraya kalmak.

Uyunmak [f] Uykuya varılmak, uykuda bulunmak.

Uyuntu [s] Uyur gibi duran, miskin, tembel.

Uyur [s] Uyuyan, naim. Sakin, rakit, durgun.

Uyuşma [i] Uyuşmak fili. B: Uyuşmak.

Uyuşmak [f] Hissi iptal olunmak, duymaz olmak, karıncalanmak. [c] Tembellik ve rahavete duçar olmak. Anlaşmak.

Uyuşturmak [f] Hissi iptal ederek duymaz bir hale getirmek.

Uyuşturucu [s] Hissi iptal ederek duymaz bir hale getiren.

Uyuşturulmak [f] Hissi iptal edilerek duymaz bir hale getirilmek.

Uyuşuk [s] Hissi iptal edilmekle duymaz bir hale gelmiş. [c] Tembel, bati.

Uyuşukluk [i] Hissin iptal olunmasile duymaz bir halde bulunma, hissizlik.

Uyutma [i] Uyutmak işi. Ba: uyutmak.

Uyutmak [f] Uykuya yatırmak, uyku getirmek, tenvim etmek. Usandırmak, can sıkmak. Aldatmak, iğfal etmek. Bir işi uzun zaman sürüncemede bırakmak. Hissi iptal edip bayıltmak.

Uyutucu [s] Uyku getiren, uyku veren, münevvim.

Uyuz [i] İnsana ve hayvana arız olan mruf ve sari kaşınma illeti, gicik.

Uz [s] İyi, yarar, salih. ceyyit. Uygun, muvafık. Halim, mülâyin, uslu. [i] İyilik, münasebet, muvafakat. Sulh, salâh. Meharet, san'at.

Uzak [s] Zaman veya mekânca yakın olmıyan, irak, bait. Memul ve muhtemel olmıyan. Muhalif, mübayin uymaz, tevafuk etmez. [h] Uzak yerde, irak olarak. [i] Bait ve irak yer.

Uzakça]s] Biraz uzak, irakça.

Uzaklaşma [i] Uzaklaşmak fili. Ba: uzaklaşmak.

Uzaklaşmak [i] Biribirinden ayrı ve bait düşmek, tebaüt etmek. Uzağa gitmek, bait olmak.

Uzaklaştırmak [f] Biribirinden ayrı ve bait düşürmek. Uzağa sürmek, teb'it etmek.

Uzaklık [i] Mesafe veya zamacca yakın olmayış, iraklık, buüt. Fark, tefavüt, uymazlık.

Uzama [i] Uzamak fili. Ba : uzamak.

Uzamak [f] Uzun olmak. İmtidat etmek, çok sürüncemede kalmak. Uzağa gitmek.

Uzan [s] Lâfazan, herzevekil.

Uzanma [i] Uzanmak fili. Ba : uzanmak.

Uzanmak [f] Uzun sürmek, boyuna gitmek, imtidat etmek. Yatıp bedenin azasını uzatmak. El uzatmak, gasp niyeti ile tecavüz etmek.

Uzatılmak [f] Uzun sürdürülmek. Temdit ve tatvil olunmak.

Uzatma [i] Uzatmak işi: Ba: uzatmak.

Uzatmak [f] Daha uzun yapmak, boyunu arttırmak, tatvil etmek. İleri sürmek, salıvermek, kesmemek. Sürdürmek, daha çok devam ettirmek. Lüzumsuz yere tefsilâtla tatvil etmek. Sıraya bırakmak, tehir etmek. Çok söylemek. Mes'ele çıkarmak, müşkülât tevlit etmek. Çok mutalebatta bulunmak.

Uzattırmak [f] Bir başkası vasıtasile uzun yapmak, boyuna ilâve ettirmek.

Uzayış [i] Uzamak işi. Ba: uzamak.

Uzlaşılmak [f] İttihat ve muvafakat mümkün veya hâsıl olmak.

Uzlaşma [i] Uyuşma, muvafakat, anlaşma, musalâha.

Uzlaşmak [f] Uyuşmak, muvafakat ve müsalâha etmek.

Uzlaştırma [i] Uzlaştırmak fili. Ba: uzlaştırmak.

Uzun [s] Boyu çok olan, tavil, kısa olmıyan. Çok süren, çok devam eden, medit. Çabuk bitmez. tafsilâtlı [h] Çok, çok vakit.

Uzunca [s] Biraz uzun, oldukça uzun, hayli tavil.

Uzunkulaklı [ı] Eşek, merkep.

Uzunluk [i] Boyluluk, uzun olmaklık, tul. Bir cismin boyu.

Uzuv [i] Bedeni teşkil eden aza ve eczanın beheri. Nebatların bazı kısımları.

Uzvî [s] Bedene mensup ve müteallik, azası olan, hayat sahibi olup cemadattan olmıyan, hayvanî veya nebatî olan.

Uzviyet [i] Bir cismin uzvî yani azalı ve neşvünemali olması.

Ü

Ü [i] Türk alfabesinin yirmi beşinci ve sadalıların sekizinci harfidir.

Übüvvet [i] Babalık, pederlik, atalık.

Ücret [i] Emeğe karşı

verilen para v. s., hak, gündelik, maaş. Bir talebenin mektebe, bir yolcunun otel veya konak yerine verdiği para. Umumî bir mahalle verilen duhuliye v. s.. Posta, telgraf, şimendifer v. s. ye verilen para.

Ücretli [s] Gördüğü iş mukabilinde para alan. Bir yere ücret vererek girmiş ve kabul olunmuş. Ücreti olan.

Ücretsiz [s] Para almıyan, meccanen iş gören. Ücret ve duhuliyesi olmıyan [h] Ücret vermeksizin, meccanen.

Ücurat [i] Ücretler. Ba : ücret

Üç [s] İkiden sonra olan sayı, dörtten birnoksan.

Üçambarlı [i] Üç ambarı olan ve üç sıra topyeri bulunan eski harp gemisi.

Üçaylar [i] İslâmlarca mubarek sayılan recep, şaban, ramazan ayları.

Üçer [ı] Herbirine veya her defasında üç.

Üçköşeli [i] Üç köşesi olan şekil veya cisim, müselles.

Üçleme [s] Üçe bölünme, üçlü. [i] Bir cins ufak yonca. Dokuzar taşla oynanan maruf oyun.

Üçlemek [i] Üçe iblâğ etmek. Üçe bölmek, üçe taksim etmek. Üçe bükmek, üç kat etmek etmek. Mahsulün sülüsünü almak üzre araziyi kiraya vermek.

Üçleşmek [f] Üç adedine baliğ olmak.

Üçleştirmek [f] Üçe iblâğ etmek.

Üçletmek [i] Ba: üçleştirmek.

Üçlü [s] Üç kısımdan mürekkep, üç bölüğe münkasim, üç nişan ve alâmet v. s. yi havi. [i] İskambil kâğıtlarının üç beneklisi.

Üçlük [i] Üç kuruş v.s. kıymetinde olan. Üç arşın veya karış v.s. boyunda veya eninde olan. Üç şeyden mürekkep, üç kısma münkasim

Üçüncü [i] İkinciden

sonra gelen, üç derecedə bulunan.

Üçüncülük [i] Üçüncü olma, üçüncü derecede bulunma.

Üçüz [i] Üçlü. Üçü bir arada.

Üdeba [i] Edibin cem'i, edipler.

Üfleme [i] Üflemek fili. Ba: üflemek.

Üflemek [f] Ağızla nefes vermek, üfürmek.Nefesle söndürmek, itfa etmek. Nefesle şişirmek. Nefesle çalınan bir çalgı çalmak.Nefes etmek, okuyup üfürmek. Zahmetle nefes almak, sesle solumak.

Üflenmek [i] Ağızla nefes verilmek. Nefesle söndürülmek, Nefesle şişirilmek. Nefesle çalınmak.

Üfletmek [f] Vasıta ile üflemek, ağızla nefes verdirmek. Söndürtmek. şişirtmek.Üfleyip çaldırmak.Nefes ettirmek, okutup nefes ettirmek.

Üftade [s] Düşmüş, düşkün, biçare. Âşık, meftun.

Üful [i] Batma, gurup.

Üfürmek [f] Esmek, hübup etmek. Üflemek, hastaya okuyup üflemek.

Üfürtmek [i] Üfletmek, okutup üfletmek.

Üfürük [i] Okuyucuların okuduktan sonra hastanın üzerine üfledikleri nefes.

Üfürükçü [i] Okuyucu, hastalara okuyup üfliyen adam

Üfürükçülük [i] Hastalara okuyup üflemek işi ve san'ati.

Üfürülmek [f] Hava ile şişmek, nefesle kabarmak.

Üfürüm [i] Bir nefes, bir defada üfürülen nefes ve hava.

Üğendire [i] Çift ve araba sürerken öküzleri dürtmet için kullanılan uzun ve ucu iğneli değnek.

Üğendirek [i] Ba : üğendire.

Üğü [i] Puhukuşunun kedi başlı büyük nev'i.

Üleş [i] Bölme, pay, kısmet, hisse.

Üleşici [s] Başkaları ile

bir şey paylaşan, taksime dahil olan, hissedar.

Üleşli [s] Paylı, nasipli, hisseli.

Üleşmek [f] Bölüşmek, pay etmek, paylaşmak, taksim etmek.

Üleştiri [h] Yer yer, şurada burada, serpinti, seyrek olarak.

Üleştirmek [f] Pay etmek, taksim ve tevzi etmek. Bölüştürmek.

Ülfet [i] Alışma, ünsiyet, imtizaç. Görüşme, konuşma, ihtilât. Dostluk, muhabbet. Huy etme, itiyat.

Ülke [i] Memleket, hıtta, diyar. Bir devletin hükmü altında bulunan yer.

Ülker [i] Maruf yedi yıldızın heyeti mecmuası, süreyya, pervin.

Ülküç [i] Tıraş aleti, ustura.

Ültimatom [i] Bir devletin diğer devlete son ve kat'î teklif ve ihtarı, son söz.

Ülüfer [i] Ba : Nilüfer.

Ülûhiyet [i] Tanrılık, mabutluk.

Ümanism [i] İnsaniyete muhabbet. Eski lisan ve edebiyatlara büyük bir kıymet ve ehemmiyet veren bir edebî meslek.

Ümanist [s] İnsaniyete pek ziyade muhabbeti olan. Ümanism mesleki edebîsine mensup olan.

Ümanite [i] Tâli tedrisatın bir kısmı. İnsanlık, beşeriyet. İnsaniyet, iyilik.

Ümera [i] Emîrin cem'i, Ba : emîr.

Ümit [i] Umu, umma, emel, memul.

Ümitbahş [s] Ümit veren, umduran, emel uyandıran.

Ümitgâh [i] Ümit yeri, oradan birşey umulan yer.

Ümitlendirmek [f] Umdurmak, umide düşürmek, memul ettirmek.

Ümitlenmek [f] Ummak, ümide düşmek, memul etmek.

Ümitli [s] Ümidi bulunan, uman, memul eden.

Ümitsiz [s] Ümidini kesmiş, meyus, nevmit. Umulmıyan, ümit edilemi-

yen, memul olmıyan. Hayatından, kurtulmasından ümit kesilmiş, ağır hasta.

Ümitsizlik [i] Memul etmeyiş, meyusiyet, memul olmama. Hastanın kurtulmasından ümidin kesilmiş olması.

Ümitvar [s] Ümidi olan, ümitli, uman, memuleden.

Ümmet [i] Bir peygamberin dine davete memur olduğu cemaat , ayni dine salik olan heyeti umumiyesi.

Ümmî [s] Okuyup yazma bilmiyen, cahil.

Ümniye [i] Umu, ümit, emel. Arzu, istek. Maksat, niyet, kuruntu.

Ün [i] İnsan ve hayvan sesi, avaz, sayha, yaygara. Yüksek sesle şarkı söyleme, teganni. Şöhret, nam, şan.

Üniforma [i] Resmî elbise. Asker,› polis, mektepli v. s. elbiesesi.

Ünlemek [f] Bağırmak, çağırmak, ses çıkarmak, nara atmak. Şarkı söylemek, teganni etmek. Ötmek, terennüm etmek.

Ünlenmek [f] Seslenmek, yaygara etmek. Çınlamak, taninendaz olmak. Nam ve şöhreti şayi olmak.

Ünletmek [f] Bağırtmak, ses çıkartmak. Şarkı söyletmek, teganni ettirmek. Öttürmek.

Ünlü [s]Muhterem, şanlı, şerefli.

Ünnemek [f] Seslenmek.

Ünsiyet [i] Ülfet.

Üranüs [i] Güneş etrafındaki seyyarelerin yedincisi.

Üre [i] Bevlin cevheri sidikte mevcut bir zehir.

Üremek [f] Çabuk yetişip yayılmak, kesretle hâsıl ve münteşir olmak, türemek.

Üremi [i] Üre yani sidik cevheri ile kanın zehirlenmesi.

Üretmek [f] Hayvanat ve mahsulâtı yetiştirip çoğaltmak, cinslerini artırmak, intişarına sebep olmak.

Ürgün [i] Taşıp araziyi istilâ eden sel sularının

çekilmesi üzerine çukur yerlerde birikip kalan su - lardan mütehassıl küçük göl.

Ürkek [s] Çabuk ve herşeyden korkup birdenbire sıçrıyan, mütevahhiş.

Ürkeklik [i] Çabuk ve herşeyden korkup birdenbire sıçramaklık, tevahhuş.

Ürkmek [f] Ansızın birşeyden korkup birdenbire sıçramak. Çekinmek, uzaklaşmak, içtinap etmek. Nebatat mahsulü dökmek.

Ürküntü [i] Birdenbi - re çöken korku ve raşe.

Ürkütmek [f] Ansızın korkutup sıçratmak.

Ürperme [i] Ürkmeden tüylerin diken diken kalkması ve derinin iğne iğne kabarması.

Ürpermek [f] Ürkmeden tüyler kalkıp dikilmek ve deri iğne iğne kabarmak.

Ürüme [i] Köpeğin durduğu yerde bağırması, uluma, havlama.

Ürümek [f] Köpek durduğu yerde bağırmak, ulumak, havlamak.

Üryan [s] Soyunmuş, çıplak.

Üryani [i] İnce kabuklu makbul bir nevi erik.

Üs [i] Esas, temel, asıl, mebna. Bir rakamın kaçıncı kuvvete refolunacağını gösteren ve rakamın solunda ve biraz yüksek yazılan rakam.

Üsera [i] Esirin cem'i. Ba: esir.

Üsküf [i] Tepesi devrik ve püsküllü kırmızı yünden örme takke. Şahin ve doğan gibi avcı kuşlar ava götürüldüğü zaman başlarına geçirilip av için salıverileceği dakikaya kadar etrafı görmelerine mâni olan meşin başlık. Çubuk lülesindeki ateşin rüzgârdan savrulmaması için lülenin üstüne geçirdikleri telden örme kapak.

Üslûp [i] Tarz, usul. Tarzı ifade, selika.

Üst [i] Yukarı, bir şeyin yukarı kısmı, fevk, balâ. Bir şeyin dışı, harici, sathı. Kaymak ve köpük gibi bir şeyin üzerinde bulunan kısmı. Esvap, kıyafet. Ma-

fevk, âmir. [s] Yukarı olan, yukarıda bulunan, âlâ, balâ, fevkanî. Diğerinden yukarı olan, mafevk, balâter.

Üstat [i] Öğretici, mu allim, mürebbi. Bir fen, hüner veya san'atte meharet sahibi. Mahir, mehareti olan, usta.

Üstbaş [i] Esvap, kıyafet.

Üstelemek [f] Bir şeyin üzerine zam ve ilâve olunmak, artmak, izdiyat etmek. Bastırmak, galebe çalmak, üste çıkmak. Tekrar dönmek, avdet ve ricat etmek, nakseylemek.

Üstelik [h] Zamime olarak, ilâveten.

Üstübeç [i] Kurşunboyası denilen beyaz ve boyacılıkta kullanılır bir madde.

Üstün [s]Üst gelen, mafevk, faik. Galebe çalan, galip. Eski arap harflerinde «e» harfinin sesini gösteren işaret, fetha.

Üstünkörü [s] Sathî. Yalandan.

Üstünlemek [f] Fetha harekesile, «e» sesile okunmak.

Üstünlük [i] Tefevvuk, galebe.

Üstüpü [i] Gemilerde silip süpürmekte kullanılan kaba keten, kenevir yahut bozuk halat parçası.

Üstüste [f] Biribiri üzerine. Yekdiğerini müteakıp, cümlesi birden.

Üstüvane [i] Direk, amut. İçi boş amut, zıvana silindir.

Üstüvanî [s] Üstüvane şeklinde, içi boş amut şeklinde.

Üşek [i] Küçük vaşak, karakulak denilen hayvanın bir nev'i.

Üşen [i] Üşenme, tembellik, tekâsül.

Üşenç [s] Üşenen, tembel, mütekâsil.

Üşendirmek [f] Tembel etmek, kesel vermek.

Üşengen [s Üşenen, tembel.

Üşenik [s] Üşenen, tembel, üşengen.

Üşeniklik [i] Tembellik, tekâsül, kesel.

Üşenmek [f]Çalışmağı arzu etmemek, tembellik etmek.

Üşmek [f] Yığılmak, toplanmak, tecemmü, tahaşşüt etmek.

Üşne [i] Yosun.

Üşniye [s] Yosun kabilinden olan.

Üsümek [f] Soğuk hissetmek, soğuktan müteessir olmak.

Üşüntü [i] Koşuntu, mühaceme, müzahame. Kalabalık, izdiham.

Üşürmek [f] Yığmak, toplamak, kalabalık biriktirmek. Saldırmak, taslit etmek.

Üşüşmek[f] Hertaraftan hücum edip yığılmak, koşuşup toplanmak.

Üşütmek [f] Soğuk hissettirmek,soğuktan müteessir etmek.Soğuk aldırmak, soğuktan hasta etmek.

Ütü [i] Isınmış demirle esvap ve kumaşlara verilen perdah ve düzgünlük. Kızgın demirle derinin ve paçanın tüylerini yakıp temizleme. Kumaşları perdah etmeğe ve tüyleri yakmağa mahsus demir alet.

Ütücü [i] Çamaşır, elbise v. s.ye sıcak demirle perdah veren adam. Paçaların tüylerini yakıp temizliyen adam.

Ütücülük [i] Ütücünün san'at ve vazifesi.

Ütüleme [i] Ütülemek işi. Ba: ütülemek.

Ütülemek [f] Elbise üstüne ütü sürmek. Kızgın demirle tüyleri yakıp temizlemek.

Ütülenmek [f] Sıcak demirle perdah edilmek, ütüden geçirilmek. Kızgın demirle tüyleri yakılıp temizlenmek. Ateşte veya alevde alazlanmak. Hayvanın tüyleri kazaen yanmak.

Ütületmek [f] Elbise üstünden ütü geçirtmek. Deri ve hayvanın tüylerini yaktırmak.

Ütülü[s] Üzerinden ütü geçirilmiş, perdah edilmiş. Kızgın demirle tüyleri yakılmış.

Ütüme [i] Ateş alevin-

de alazlanmış taze buğday.

Ütüsüz [s] Ütü vurulmamış.. Tüyleri yakılıp temizlenmemiş.

Üvey [s] Öz olmıyan.

Üveyana [i] Öz valide olmıyan, baba zevcesi.

Üveybaba [i] Öz baba olmıyan, valide kocası.

Üveyk [i] Güvercine berzer fakat daha büyükçe bir kuş.

Üveykardeş [s] Üveybaba veya üveyana evlâdı.

Üvez [i] Muşmulaya benzer maruf meyva.

Üzek [i] Öküz arabasının oku. Doğruluktan kinaye olur.

Üzen [i] İhtimam, dikkat, tekellüf.

Üzengi [i] Hayvana binildiği zaman ayakları koymağa mahsus demir v. s. den basamaklar.

Üzengilemek [f] Ata üzengi ile vurup sürmek.

Üzenbezen [i] Çok dikkat ve ihtimamla yapılan tezyinat, üzenerek yapılan süs.

Üzendirmek [f] İhtimam ve tekellüfle bir iş yaptırmak. Teşvik etmek. Heveslendirmek.

Üzeniş [i] Ba : üzenme.

Üzenme [i] Üzenmek fili. Ba : üzenmek.

Üzenmek [f] Tekellüf ve ihtimamla çalışmak. Külfet ihtiyar etmek. Çabalamak, uğraşmak, hazırlanmak. Heveslenmek

Üzer [i] Üst, fevk, yukarı. Arka, sırt, zahır. Dış taraf, yüz, hariç. Üstbaş, kıyafet.

Üzeri [i] Üstü, yukarısı. Dış tarafı, yüzü, harici. Üstü başı, kıyafeti.

Üzerinde [h] Yanında, beraberinde, üstünde. Uhdesinde, zimmetinde. Dışında, yüzünde, haricinde. Üstünde. Hakkında, dair.

Üzerine [h] Üstüne, yüzüne , fevkına . Karşı, aleyhinde. Dair, müteallik. Göre, imtisalen.

Üzerlik [i] Evlerde ekseriya tütsü için kullanılan bir tohum.

Üzgeç [i] Çekilip alınır ip merdiven.

Üzgün [s] Üzülmüş, zebun, hasta. [i] Ufak ve itibarsız bir nevi balık.

Üzgünlük [i] Hastalık, zebunluk. Eziyet, mihnet.

Üzlet [i] Bir tarafa çekilip kendikendine tenha oturma, inziva.

Üzletgâh [i] Çekilip tenha oturulan yer, inziva mahalli.

Üzletnişin [s] Ûzleti ihtiyar edip bir tarafa çekilen.

Üzlük [i] Tütsü, günlük, buhur.

Üzme [i] Üzmek işi. Ba : üzmek.

Üzmek [f] Gerip gevşetmek,sölpük etmek. Yorup sıkmak, can sıkmak, ıstırap vermek.

Üzmelik [i] Sakızotu. Her türlü kokulu ot tohumu.

Üzre,Üzere [h] Şartile. İçin,niyetile,maksadile.Azim, tasmim ve yakınlık beyan eder. Musammemdir, yakındır. Misilli, tarzda, yolda, o suretle.

Üzülme [i] İstediğini yapamamaktan muztarip olma. Üzülmek işi. Ba: üzülmek.

Üzülmek [f] Eskiyip bozulmak, fersude olmak. Hasta ve bitap düşüp zayıflamak, dermansız kalmak. Sıkılmak, bir şeyi arzu edip te muvaffak olamamaktan muztarip olmak. Hastalık nüksetmekle bitap düşmek.

Üzüm [i] Pek maruf faydalı ve lezzetli meyva.

Üzümsuyu [i] Şira, şarap v. s.

Üzüntü [i] Üzülme, can sıkılma, yorulma, ıstırap. Merak, endişe. Eziyet, eza, cefa, azap.

Üzüntülü [s] Çok külfet ve ihtimamla yapılmış. Çok zahmet ve sıkıntıyı mucip. Meraklı, endişeli.

V

V [i] Türk alfabesinin yirmi altıncı ve sessizlerin on sekizinci harfidir.

Vabeste [s] Bir şeye bağlı olan. Menut, mütevakkıf,

Vacibe [i] Vücup derecesinde lâzım ve muktazi olan şey, vecibe, zarurî iş, borç.

Vacip [s] Terki caiz veya mümkün olmıyan, elzem, muktazi. Şer'an ifası elzem olan, farz mesabesinde olan.

Vade [i] Bir iş için önden tayin olunan müddet, muayyen vakit. Bir işi tehir için tayin olunan zaman, mühlet. Ecel, ömrün sonu.

Vadetmek [f] Söz vermek. Bir şeyi vermeği, bir işi yapmağı taahhüt etmek.

Vadi [i] İki dağ arası, dere. Bir nehrin aktığı yer, yatak, mecra [c] Tarz, minval, zemin.

Vafi [s] Vefa ve kifayet eden, tam, elverir. Sözünde duran, ahdine vefa eden.

Vaftiz [i] Hıristiyanlarca çocuğun ve hıristiyanlığa yeni girenin dine girme şartı addolunan suya sokma merasimi .

Vagon [i] Demiryolu arabası. Bir vagonun hamulesi, on ton miktarında olan.

Vagonet [i] Küçük vagon.

Vagonli [i] Yataklı vagon.

Vagonluk [i] Bir vagon dolduracak kadar eşya, bir vagonluk hamule.

Vagonrestoran [i]Trenin yemek salonunu havi olan vagon.

Vah [n] Ay! yazık, vay. Keder, teessüf, feryat, figan.

Vaha [i] Çöl ortasında suyu ve yeşilliği havi yer.

Vahamet [i] Hazım güçlüğü, zor hazmedilen şeyin hali. Ağırlık, tehlike, muhatara.

Vahametli [s] Hazmı zor , hazmolunmaz , ağır. Tehlikeli, muhataralı, neticesi fena, vahim.

Vahdaniyet [i] Allahın birliği ve varlığı.

Vahdet [i] Birlik, bir ve tek olma. Yalnızlık, inziva, üzlet, halvet.

Vahi [s] Boş, manasız, faydasız, esassız, ehemmiyetsiz.

Vahiden [h] Tek olarak, yalnızbaşına, münferiden.

Vahim [s] Neticesi tehlikeli, muhataralı, pek ağır. Hazmı güç, hazmolunmaz.

Vahime [i] Kuruntu kurmak, tevehhüm etmek hassası.

Vahip [s] Hile eden bağışlıyan.

Vahit [s] Bir, tek, yekta, münferit.

Vahiy [i] Bir fikir veya bir emrin bir peygambere Allah tarafından ilham olunması.

Vahşet [i] Yabanîlik, vahşilik. Issızlık, tenhalık, yalnızlık. Tenha ve ıssız yerlerde duyulan korku ve dehşet. Ürkme, korkma, dehşet.

Vahşi [s] Yabanî, alışmış ve menus olmıyan. Hayvan gibi yaşayan, hali iptidaîde bulunan. İnsanlardan kaçar, ürkek. [h] Vahşi gibi.

Vahşice [s] Vahşilikle, yabanîce.

Vahşilik [i] Yabanîlik, vahşet.

Vahşiyane [s] Ba: Vahşice.

Vahyetmek [f] İlham etmek, kalbine doğdurmak.

Vait[i]Söz verme,üzerine alma, ahit, taahhüt. Bir şey vereceğini peşinden söyleme, evvelce haber verme.

Vaiz [s] Nasihat eden. Umumî yerlerde halka karşı iyiliğe dair sözler söyliyen.

Vaizlik [i] Halka vaız ve nasihat eden ve onları iyiliğe sevkeyleyen zatın sıfat ve vazifesi.

Vaız [i] Nasihat, sözle, teşvikle iyiliğe sevk. Bir vâızın halka karşı iyiliğe dair söylediği sözler.

Vak'a [i] Vuku bulan hal, geçen macera, hadise, zuhure gelmiş hal. Harp, cenk. Mese'le.

Vakans [i] Tatil. Mektep tatili. İstirahat.

Vakar [i] Ba: Vekar.

Vakayi [i] Vakıanın cem'i. Ba: Vakıa.

Vaketa [i] Bir nevi sahtiyan.

Vakfetmek [f] Bir mal, mülk veya parayı umuru hayriye ve hasenata tahsis etmek. Hasretmek, tahsis etmek.

Vakfiye [i] Hayır ve hasenata tahsis olunan şe-yin şartlarını ve idaresi suretini mübeyyin vâkıf tarafından tanzim olunan tasdikli kâğıt, vakıfname,

Vâki [s] Saklayan, muhafaza eden. Bir hastalığın zuhurundan evvel zuhuruna mâni olmak için alınan (ilâç) ve ittihaz olunan (tedabir).

Vaki [s] Vukubulan, düşen, tesadüf eden. Olağan, kâin, mevcut. Tesadüfen blunan. Geçen, cereyan eden. [i] Vukubulan hal, vakıa, vak'a. Hakikati hal.

Vakıâ [h] Hakikaten, filvaki, sahihan.

Vakıa [i] Ba : vak'a. Rüya, düş.

Vakıf [i] Resmen bir hayır işe ve hasenata tahsis olunmuş mal, mülk v.s., [s] Hayrata tahsis edilmiş, satılmamak şartile bir hayır işe terkolunmuş, mevkuf.

Vâkıf [s] Ayakta duran. Bir işe vukuf ve malûmatı olan, agâh, haberdar, muttali. Gözüaçık, malûmatlı, uyanık. Bir mal ve mülkü vakfeden, vakıf sahibi olan.

Vakıfane [i] Bilerek, bilgiçlikle.

Vakıfname [i]Ba: Vakfiye.

Vakit [i] Zaman, hengâm. Saat, günün muhtelif saatleri. Mevsim. Münasip zaman. Boş zaman, müsaade. Maişet genişliği. Zaman, dehir. Fırsat, mühlet. Devir, asır, halihazır. Muayyen zaman, vade, ecel.

Vakitli [s] Münasip vakit ve zamanda, mevsiminde olan.

Vakitlivakitsiz [i] Hiç vakit ve zamanını nazarı itibara almadan,

Vakitsiz[s]Münasip vakitte olmıyan, nabehengâm. Mevsiminde olmıyan, mevsiminden evel veya sonra hâsıl olan. [z] Geç, geç vakitte.

Vakit vakit [h] Kâh kâh, nöbet nöbet, zaman zaman.

Vakom [i] Havası alınmış yer veya kap, halâ. Kondanserde islimin tekâsüfü ile hâsıl olan boşluk.

Vaksen [i] Aşı.

Vaktaki [z] O vakit ki, ne zaman ki, olduğu vakit.

Vaktile [h] Zamanında, mevsiminde. Eski zamanda, geçmiş zamanda.

Vaktihal [h] Refah, maişet bolluğu, geniş geçinme.

Vakur [s] Ağır, ağırbaşlı, vekarlı, temkinli.

Vakurane [s] Ağırlık ve temkinle.

Valâ [s] Yüksek, yüce, âli, bülent.

Valâşan [s] Şanı âli, kadri yüksek.

Vale [i] Oyun kâğıdından oğlan.

Valf [s] Gaz, islim ve su gibi şeylerin geçmesine mahsus kapaklı delik.

Vali [i] Bir vilâyetin en büyük memuru. Devletin o vilâyette vekili bulunan zat.

Valide [i] Ana, anne.

Valideyn [i] Ana baba, valide ve peder.

Valilik [i] Bir vilâyette vali olan zatın sıfat, vazife ve memuriyeti.

Valit [i] Baba, ata, peder.

Valiz [i] Heybe, elde taşınan küçük meşin çanta, bavul.

Vallah [i] Allah için, Allah hakkı için.

Vallahi [i] Ba : vallah.

Vals [i] Maruf bir dans.

Valsör [i] Vals denilen raksı oynayan, vals ve rakseden.

Vampir [i] Gûya mezardan çıkıp halka dehşet veren mevhum hayal, cadı, karakoncolos. Amerikaya mahsus bir nevi büyük raks ve bu raksa mahsus musiki parçaşı.

Vandalism [i] İyi şeyleri yakıp yıkmak isteyen haleti zihniye.

Vanilya [i] Bir nevi nebat ve bu namdaki nebatın güzel kokulu meyvası.

Vantilatör [i] Bir ma-

halde havayı oynatarak sun'î rüzgâr hâsıl etmeğe mahsus maıuf alet, bir nevi döner yelpaze.

Vantrilok [i] Sesi karnından geliyormuş gibi söylemek san'at ve meharetine malik adam.

Vantuz [i] Hacamat şişesi. Hava deliği.

Vapur [i[Buhar gemisi, makinaları islim ile işliyen sefine.

Var]s] Mevcut, vaki, hazır bulunan, kâin, yok mukabili. [i] Mevcut olan şey, mal, servet, sâman, mamelek. Olma, bulunma, mevcudiyet.

Varagele [i] Sandal, kayık, mavna v. s. nin tutunarak gidip gelmesi için bir nehir üzerine, gerilen; maden, kereste v.s. nakliyatını kolaylaştırmak için iki dağ arasındaki bir vadi üzerine gerilen tel ve halat. Maden ve su kuyularından ihracatı teshil için biri iner ve biri çıkar iki kovadan ibaret tertibat. Bir hat üzerinde gidip gelerek icrayi hareket eden şey.

Varak [i] Kitap v. s. yaprağı. Kâğıt. Yaldız veya süs yapmak için gayet ince dövülmüş altın, gümüş, bakır yaprağı.

Varaka [i] Bir tek yaprak. Kâğıt, mektup, name, pusla, tezkere.

Varakçı [i] Yaldız yapraklarını yapan, satan ve yapıştıran adam.

Varakî [s] Yaprağa benzer, yaprağa ait ve müteallik.

Varaklamak [f] Üstüne yaldız varak yapıştırmak, yaldızlamak, varakla süslenmek.

Varaklanmak [f] Altın, gümüş varakla yaldızlanmak, varak yapıştırılmak suretile süslenmek.

Varaklatmak [f] Altın v. s. yaldız ile yaldızlatmak.

Varaklı [s] Varakla süslenmiş, yaldızlanmış.

Varakpare [i] Kâğıt parçası. Ehemmiyetsiz pusla ve tezkere.

Varda [n] Bak! dikkat et! savul! destur! [i] Nöbet! (gemide)

Vardacı [i] Varda bağırmağa memur bekçi. Vaktile büyük zevatın arabalarının ve beygir ile işliyen tramvayların önünde koşarak varda diye bağıran adam.

Vardakosta [s] Sahilleri muhafazaya memur gemi. [i] Şişmanca ve şanlı adam veya kadın.

Vardatopu [i] Güneşin battığı zaman limana dühulü men için atılan top.

Vardırmak [f] Yetiştirmek, isal etmek, iblâğ etmek.

Vardiya [i] Gemilerde nöbet yeri, nöbet postalarından herbiri.

Varek [i] Mürekkep imaline yarıyan ve denizin kıyılara attığı bir nevi yosun.

Vareste [s] Kurtulmuş, azade.

Varetmek [f] Vücude getirmek, yaratmak.

Vari [s] Benzer, müşabih, tarz ve biçiminde, gibi.

Varidat [i] Bir adam veya ailenin geliri, iradı. Devletin vergi v. s. den geliri olan para. Hatıra gelen şeyler, sanihat.

Varide [i] Gelmiş, varit olmuş. Zihne gelen fikir ve mülâhaza, saniha.

Varil [i] Küçük ve müstatil şeklinde fıçı. Bir varil dolusu, bir varilin aldığı miktar.

Varilci [i] Varil ve fıçı yapan ve satan adam.

Varis [i] Miras yiyen, ölünün mal ve mülküne konan akrabası, mirasçı.

Varit [s] Gelen, vürut eden, vâsıl olan. Bir şey hakkında sadır olan, tatbik olunan.

Variyet [i] Zenginlik, servet, mal, varlık.

Variyete [i] Birkaç türlü oyun oynanan tiyatro.

Variyetli [s] Zengin, servet ve sâman sahibi, maldar.

Varılmak [f] Gidilmek, vusul bulunmak. İntikal olunmak, zaferyap olunmak.

Varış [i] Varma, gitme, yetişme, vusul. İntikalde sürat, fatanet.

Varışgidiş [h] Gidip gelme. Ülfet .

Varışlı [s] Sürati intikal sahibi, fatin

Varışmak [f] Gidip gelmek, görüşmek, ülfet etmek.

Varlık [i] Varolma, mevcudiyet. Zenginlik, servet ve sâman.

Varma [i] Varmak işi. Ba : varmak. Mevrit, varılan yer.

Varmak [f] Gitmek, yetişmek, vusul bulmak. Baliğ olmak. Müncer, müntehi olmak, neticelenmek. Yanaşmak, yaklaşmak, müracaat eylemek. İntikal etmek, anlamak, fehmetmek. Dalmak, kendini vermek. Kızmak, cüret etmek, acımamak, çekinmemek.

Varolmak [f] Mevcut ve kâin olmak, yamak.

Varoş [i] Bir şehir ve kasabanın kenar mahalleleri, sur haricindeki mahalle.

Varsağı [i] Varsak denilen Türklere mahsus bir cins enli yatağan. Gene onlara mahsus bir nevi kayabaşı havası.

Varsın [e] Bırak, ko, haizi ehemmiyet değil.

Varta [i] Uçurum. Tehlike, muhatara.

Varyemez [s] Son derece cimri, hasis.

Varyos [i] Ağır taşçı tokmağı, büyük demir çekiç.

Vasat [i] Orta, iki taraftan müsavi mesafede olan, Ara, merkez, iç, göbek. İkisi ortası olan şey, ortalama.

Vasatî [s] Ortada bulunan, arada olan, iç. İkisi ortası olan şey, orta halde.

Vasfetmek [f] Tavsif etmek.

Vasfî [s] Hâl, keyfiyet ve sıfata veya zikir, beyan ve tarife mensup ve müteallik.

Vasi [i] Vasiyeti icra eden, bir ölünün vasiyet ederek işlerini tesviyeye tevkil ettiği zat. Yetimlerin ve reşit olmıyanların mallarını idare ve kendilerine bakmak üzre tayin olunan kanunî vekil.

Vâsi [s] Geniş enli, bol. Büyük.

Vasilik [i] Vasi olanın sıfat ve vazifesi.

Vasiyet [i] Bir adamın hali hayatında öldükten sonra icrasını arzu ettiği şey - ler hakkında verdiği emir ve sipariş.

Vasiyetname [i] Bir adamın vasiyetini havi tasdikli varaka.

Vasıf [i] Bir şahıs veya şeyin haiz olduğu hal ve sıfat. Bir şey veya şahsın hal ve hususi - yetini zikrederek tarif etme. Medih, sena. Kelimenin aksamından sıfat.

Vâsıf [s] Vasfeden tarif ve tavsif eyleyen. Medih, sena eden.

Vasıl [i] Ulaşma, birleşme, bitişiklik. Sevdiğine kavuşma, visal, vuslat.

Vâsıl [i] Yetişen, vusul bulan. Kavuşan, sevdiğine erişen.

Vasıta [i] İki şey arasında irtibat ve ihtilât aleti olan şey. Araya giren, iki tarafın aralarını bulan adam, meyancı. Marifet. Karışma. El. Alet, alet gibi kullanılan şey.

Vasıtasız [s] Vasıtası olmaksızın, bilâvasıta, doğrudandoğruya.

Vasletmek [ı] Ulaştırmak, bitiştirmek.

Vassaf [s] Vasıf ve ta - rif eden, evsafını zikir ve beyan ederek anlatan veya medih ve sena eyliyen.

Vassal [i] Bir büyk devlete tâbi küçük hükûmet, emaret. Derebeyi tâbii.

Vaşak [i] Kedi cinsinden postu kürk yapılır bir hayvan, karakulağın büyüğü. Bu hayvanın postundan yapılmış kürk.

Vat [i] Elektrik kuvvetinin vahidi kıyasisi.

Vatan [i] Bir adamın doğup büyüdüğü yer, memleket, yurt.

Vatandaş [s,i] Bir memleket ahalisinden olan, hemşeri, memleketli. Ayni devletin tebaasından olanlar.

Vatandaşlık[i] Bir va-

tan evlâtlığı, hemşerilik, memleketlilik.

Vatanî [s] Vatana mensup, müteallik ve ait olan.

Vatanperver [s] Vatan muhabbeti ile mütehassis olan, vatana hizmet eden, vatansever.

Vatanperverlik [i] Vatana hizmet edicilik, vatan sevgisi

Vatansever [s] Vatanperver.

Vatman [i] Elektrikle işliyen bir arabayı idare eden makinist.

Vatoz [i] Kalkana benzer bir cins balık.

Vaveylâ [n] Eyvah! hayf. Yazık. Çığlık, yaygara, feryat.

Vay [n] Teessüf beyan eder; eyvah, yazık! Taaccüp beyan eder:ay!vay! öyle mi?

Vaye [i] Nasip, behre.

Vayedar [s] Nasibi, behresi olan.

Vaz'an [h] Vaziyeti itibarile, lûgat manası itibarile, vazolunduğuna göre.

Vazelin [i] Ham petrolden çıkarılan yumşatıcı bir nevi yağ.

Vazgeçme [i] Feragat etme, terketme, nükûl.

Vazetmek [f] Komak, yerleştirmek, bırakmak. Tesis etmek. İcat etmek.

Vazgeçmek [f] Feragat etmek, terketmek, nükûl eylemek.

Vazgeçti [i] Geçmiş dargınlık, eski güceniklik, iğbirar.

Vaz'î [s] Vaz'a mensup ve müteallik.

Vazife [i] Bir adamın ifasına mecbur olduğu iş, bir adamın uhdesine muhavvel iş. Tekayyüt olunan ve ehemmiyet verilen iş. Bir iş mukabilinde muayyen ücret, maaş.

Vazifeli [s] Vazifedar, muvazzaf.

Vazifesiz [s] Bir şeyi vazife etmiyen, kayitsiz, düşüncesiz. Vazifesi olmıyan.

Vazifeşinas [s] Vazifesini tanır, kendine verilen işi tamamile ifa eder olan.

Vaziyet [i] Duruş, şekil ve heyet, tavır.

Vazı [i] Koma, bırak - ma, atma. Tayin ve tahsis etme. İcat ve tesis etme. Tarh ve teklif etme. Duruş, tarz, biçim, hareket.

Vâzı [s]Koyan, vazeden. Tesis eden.

Vazıesas [i] Temel at- ma, temel koyma.

Vazıh [s] Açık, aşikâr, kapalı olmayıp açıktan söy- lenen ve şüphe bırakmıyan.

Vazıhamil [i] Doğur- ma, tevlit.

Vazıkanun [i] Kanunla- rı vazı ve tesis eden.

Vazıulimza [i] Imza koyan, imza atan.

Vazıyet [i] El koma, sahip çıkıp tasarruf etme. Hükûmet tarafından müda- hale edilme.

Vazo [i] Süs için salo- na konulan nefîs Çin veya Saksunya küpü ve saksısı. San'atkârane işlenmiş kıy- metli madenden saksı biçi- minde kap.

Vazolunmak [f] Ko - nulmak, yerleştirilmek.

Ve [h,e] De, dahi, hem, ile.

Veba [i] Yumrucuk, ta- un. Her türlü bulaşık has- talıklar.

Vebaî [s] Yumrucuk il- letine veya her türlü müs- tevli hastalıklardan birine mensup ve müteallik.

Vebal [i] Günah, ahret- çe vahim mes'uliyet.

Vebalı [s] Yumrucuklu, veba illeti bulaşmış, bulaşık. Müstevli hastalıklara sebe- biyet verecek halde olan.

Veballi [s] Ahretçe mes'uliyetli, vahim akıbeti olan.

Veca [i] Ağrı, sızı, acı.

Vecahet [i] Güzellik, güzel yüz. İtibar, haysiyet, menzilet, şan, şeref.

Vecahetli [s] Güzel yüz- lü, güzel, yakışıklı. İtibar ve haysiyet sahibi, şan - lı, şerefli.

Vecaip [i] Vecibenin cem'i. Ba: vecibe.

Vecalı [s] Ağrı ve sızı veren, ağrısı ve sızısı olan.

Vecibe [i] Elzem ve va- cip olan şey, borç hükmün- de olan vazife, ifası mecbu- rî iş.

Vecih [i] Yüz, çehre,

surat. Üst, satıh. Ön, alın, cephe. Üslûp, tarz, tarik, suret. Sebep, vesile, cihet, münasebet. Vasıta.

Vecîh [s] Güzel, lâtif. Münasip, lâyık, seza, mutebber.

Veciz [i] Muciz, muhtasar, kısa, mücmel, hulâsa.

Vect [i] Kendini kaybedecek derecede ilâhî aşka dalma, istiğrak.

Veçhe [i] Yüz, cihet, yan.

Veçhen [h] Bir veçhile, bir suretle, bir cihetten.

Veçhî [s] Yüze mensup ve müteallik.

Veda [i] İki kişinin biribirine «Allaha ısmarladık» diyerek ayrılmaları, mufarekat, ayrılma.

Vedalaşmak [f] Biribirine veda edip ayrılmak, mufarekat etmek.

Vedaname [i] Veda ve mufarekati havi mektup. Başka bir yere tayin olunan sefirin bulunduğu yerin hükûmetine takdim ettiği veda mektubu.

Vedat [i] Sevme, sevgi, muhabbet, hup, dostluk.

Vedia [î] Saklamak için emanet bırakılan şey, emanet.

Vefa [i] Sözde durma, taahhüdü veya borcu eda etme, ödeme. Muhabbette sadakat, dostlukta devam ve sebat. Yetişme, kıfayet, kâfi olma.

Vefadar [s] Dostluğunda sabit ve sadık olan, dostunu unutmıyan.

Vefadarlık [i] Dostlukta devam ve sebat.

Vefalı [s] Vefası olan, muhabbet ve sadakatte sebat ve devam eden.

Vefasız [s] Dostlukta, vait ve taahhüdünde durmıyan.

Vefasızlık [i] Dostlukta, vait ve taahhütte durmamazlık.

Vefaşıar [s] Vefadar, vefalı.

Vefat [i] Ölüm, fevtolma, mevt.

Vefik [s] Uygun, muvafık, hemfikir.

Vefk [i] Uyma, uygun

gelme, uygunluk. Dua yazılı şekilleri havi muska.

Vefret [i] Bolluk, çokluk, kesret.

Vega [i] Gürültü, patırdı, kavga.

Vehabî [s] Abdülvehap isminde biri tarafından Necit cihetlerinde icat ve neşrolunan mezhep. Bu mezhep mensuplarının Hicaz kıt'a'asını zaptederek merkezi Mekke olmak üzre tesis ettikleri bir kırallık.

Vehbî [s] Allahın hibe ve ihsanı neticesi olan, Allah vergisi. Fıtrî, kisbî olmıyan

Vehham [s] Ziyadesile vehme tâbi, pek kuruntulu.

Vehhamlık [i] Vehme tâbi olma, kuruntu.

Vehim [i] Esassız ve batıl fikir, yanlış zan. Şüphe, kuruntu, tereddüt. Lüzumsuz ve sebepsiz korku.

Vehimnak [s] Vehmetâbi, vehmi galip, kuruntulu, mütevehhim, korkak.

Vehle [i] Dakika, an, lâhza.

Vehleten [h] Birdenbire, evvelâ, iptida.

Vehmî [s] Hakikatte mevcut olmadığı halde farz ve tasavvur olunan, mevhum.

Vehmiyat [i] Mevhumat, hakikatte mevcut olmaksızın tasavvur olunan şeyler.

Vejetalin [i] Yemekler kullanılan bir nevi nebatî yağ.

Vekâlet [i] Vükelâlık, nazırlık. Devletin esaslı dairelerinden herbiri. Başkasının işini görmeğe mezun olma, vekillik. Birinin yerine kaim olma, kaymakamlık.

Vekâleten [h] Vekâlet tarikile, vekil olarak, başkasının namına. Birinin yerine kaim olarak.

Vekâletname [i] Birinin vekili tayin olunduğuna dair vekil eden tarafından verilen senet.

Vekâletpenah [i] Vekâlet makamlarını işgal eden zevata yazılan ihtiramkârane elkaptır.

Vekar, vakar [i] Ağırbaşlılık, haysiyeti muhafaza, temkin.

Vekarlı, vakarlı [s] Ağırbaşlı, temkinli, vakur.

Vekarsız, vakarsız [i] Temkinsiz, hoppa, haysiyetini muhafaza edemiyen.

Vekarsızlık, vakarsızlık [i] Temkinsizlik, hoppalık, haysiyetini muhafaza edemeyiş.

Vekil [i] Devletin heyeti vekilesinden olan zat, nazır. Başkasının işini görmeğe memur adam. Birinin namına söz söyliyen ve hareket eden. Bir vazifeyi muvakkaten idare eden.

Vekilharç [i] Bir konak veya müessesede masraf görmeğe, lüzumu olan şeyleri almağa memur adam.

Vekillik [i] Vekil sıfat ve vazifesi, vekâlet.

Velâdet [i] Doğma, doğuş, doğum, dünyaya gelme.

Velâdetname [i] Bir kimsenin peder ve ailesinin isim ve unvanile doğduğu tarih ve mahalli ve huviyetini mübeyin resmî varaka, nüfustezkeresi.

Velâyet [i] Velilik, evliyalık, mürşitlik.

Veledizina [i] Piç, haramzade, zinadan hâsıl olan çocuk.

Veleh [i] Şaşkınlık, şaşakalma, hayret.

Velense [i] Rumelide yapılan örtü ve yaygı gibi kullanılan kalın ve tüylü bir nevi fanilâ. Üşümemesi için beygirin üzerine örtülen kalın battaniye.

Velet [i] Oğul. (ekseriya gayrimüslimler için kullanılır). Piç, hinoğlu, fitnekâr, afacan (veledizinadan muhtasardır).

Velev [h]Olsa da, hatta, bile.

Velhasıl [t] Hasılı, hasılıkelâm, netice, hulâsa.

Veli [i] Sahip. Bir çocuk veya kadının işlerini gören ve hallerinden mes'ul olan adam, vasi. Evliya.

Velilik [i]Sahiplik. Veli sıfat ve vazifesi. Evliyalık.

Velime [i] Evlenme resmi, düğün.

Velodrom [i] Kapalı spor sahası.

Velosipet [i] Üstüne at gibi binilip ayaklarla üzengilerine basılark süratle yürütülen iki tekerlekli araba, bisiklet.

Velur [i] Kadife, ince havlı kumaş.

Velurdölen [i] Yün kadife, kadife gibi yumşak bir nevi yünlü kumaş.

Velurşifon [i] Pek yumşak bir cins kadife.

Velvele [i] Şamata, gürültü, patırdı.

Velveleli [s] Şamatalı, gürültülü, patırdılı.

Velvelesiz [s] Şamatasız, gürültüsüz, patırdısız.

Velyetmek [f] Biribiri arkasından gelmek, zuhur etmek, vukubulmak, teakup, tevali etmek.

Venedik [i] Adriyatik Denizinde meşhur bir körfez ve bu körfez sahilinde meşhur bir şehir.

Venüs [i] Zühre yıldızı. Esatirde güzellik alihesi.

Veraset [i] Varis olma, bir adamın vefatında metruk malına sahip olmak hakkı, mirasçılık.

Verdî [i] Güle mensup ve müteallik, gül nevinden, gül rengi.

Verdirmek [f] Bilvasıta vermek, ita ve teslim ettirmek. Vermeğe bırakmak, vermesine müsaade etmek. Sattırmak, satmasına müsaade etmek.

Vere [i] Teslim, bir kale ve mevkiin teslimi. [h] Arası kesilmeksizin birdüziye, fasılasız.

Verebayrağı [i] Teslim bayrağı, teslimi haber vermek için çekilen beyaz bayrak.

Vrecek [i] Borç, deyin.

Verem [i] Akciğere ve bazan bedenin saire cihetlerine arız olan maruf tehlikeli hastalık. Şiş, şişme. [s] Bu hastalığa müptelâ.

Veremli [s] Verem illetine müptelâ, veremi olan.

Vergi [i] Devlet hazinesine verilen resim, ahalinin hükûmete vermekle mükellef olduğu para. Veriş,atiye, ihsan.

Vergili [s] Atiye ve ihsanı bol, eli açık.

Verese [i] Varisler, mirasçılar.

Veresi [i] Bak: veresiye.

Veresiye [i] Bedeli sonra verilmek şartile satma veya alma.

Veretmek [f]Bir düziye devam etmek, arasını kesmemek.

Verev [s] Bir köşeden bir köşeye kesilmiş veya bükülmüş.

Veridî [s] Damara mensup ve müteallik.

Verilmek [f] İta ve teslim olunmak. Satılmak. İsnat olunmak. Tensip ve tevcih edilmek.

Verim [i] Mahsul, semere.

Verimli [s] Mahsuldar, müsmir, mahsul ve meyvası bol.

Veriş [i] Verme, ita. Bağışlama, atiye, ihsan. Satış. Paylama, tazir.

Veriştirmek [f] Çıkışmak, sövüp saymak.

Verit [i] Damar.

Vermek [f] İta etmek. Bağışlamak, hibe, ihsan etmek. Ödemek, tediye etmek. Ödünç vermek. Teslim etmek. İsnat etmek, tevcih ve tensip etmek. Çıkarmak, neşretmek. Hâsıl etmek, husule getirmek, iradı olmak. Hâmil, tevîl, tefsir etmek.

Vermut [i] İçine pelin v. s. acı şeyler karıştırılmış beyaz şarap.

Verni [i] Parlak cilâ boyası.

Verniye [i] Gayet doğru öleçmeğe mahsus bir hendese aleti.

Veronika [i] Çıbanotu.

Verst [i] Rusyada bir mesaha ve tul ölçüsü, Rus kilometresi, 1067 metrelik ölçü.

Vertij [i] Başdönmesi, göz kararıp yere düşecek gibi olma.

Vesaik [i] Vesikanın cem'i. Ba: vesika.

Vesail [i] Vesilenin cem'i: Ba: vesile.

Vesait[i] Vasıtanın cem'i Ba: vasıta.

Vesatat [i] Araya girme, vasıta olma, meyancılık.

Vesayet [i] Vasilik. Emir, tenbih, tavsiye.

Vesi [s] Geniş, bol, vüs'-atli, vâsi.

Vesika [i] İtimat olunacak şey, sağlam delil, senet, huccet. Hüveyetini ispata medar olacak varaka.

Vesile [i] Vasıta, tarik, yol. Sebep, behane. Fırsat.

Vesilecu [s] Sebep ve behane arıyan. Fırsat gözeten.

Vesim [s] Güzel, dilber.

Vesselâm [h] Baki selâm manasına olarak mektup sonuna yazılır. Artık bitti, işte bukadar, sözü kısa kesmek için kullanılır tabir.

Vestibül [i] Bir binanın methali, dehliz.

Vestiyer [i] Tiyatro, bar gibi umumî mahallerde, bazı müesselerde, resmî dairelerle konaklarda ve evlerde elbise asmağa mahsus yer.

Vesvese [i] Şüphe, tereddüt, iç rahat etmeme, kuruntu.

Veşim [i] İğne ile beden üzerine yapılan dövme.

Veter [i] Yay çilesi, kirişi. Saz kirişi, teli. Bir kavsin iki ucunu rapteden müstekim hat. Adalerdeki kalın sinir.

Vetet [i] Kazık, çadır v. s. kazığı. Ensekemiği. Bir ucu zaviye teşkil eden yarım daire. Mesaha için bazı noktalara dikilen renkli bayrak gönderi.

Vetire [i] Dar yol, keçiyolu. Üslûp, tarik. Burnun iki deliğini ayıran zar.

Veto [i] Hükûmetin reisinin parlâmentonun bir kararını ret hakkı, ret, muhalefet.

Veya [h] Dahi manasına olan «ve» ile terdit ifade eden « ya » dan mürekkep olup terdit ve tahyir beyan eder, veyahuttan muhaffefdir : Sen gel veya o gelsin gibi, yahut.

Veyahut [h] Ba: Veya.

Veyl [n] Yazık, hayıf.

Veyyöz [i] Gecekandili. Gayet hafif ziya neşreden ve sarfiyatını kaydetmiyen elektrik lâmbası.

Vezaret [i] Vezirlik. Ba: vezir.

Vezin [i] Tartı, tartma. Ağırlık, siklet. Şirin intizam ve ahengi.

Vezir [i] Mülkiye rütbelerinin ilgasından evvel askerî müşürlüğün muadili ve en büyük sivil rütbeyi haiz olan zat. Eski zamanlarda hükümdarın vekili olarak Devlet işlerine bakan zat. Tanzimattan evvelki zamanlarda nazırlık vazifesi gören vüzeradan her biri.

Vezirazam [i] Eskiden başvekillere verilen unvan, sadrazam.

Vezirane [s] Vezire yakışır surette.

Vezirlik [i] Vezir rütbe, sıfat ve makamı.

Vezne [i] Tartı aleti, terazi, mizan. Hükûmet dairelerinde, malî ve ticarî müesseeslerde para alınıp verilen yer. Kasa, sandık. Barut mahfazası. Barutluk. Ateşli silâhların barut, fişek konulan yeri, namlının haznesi.

Vezneci [i] Terazi v. s. tartı aletleri yapan ve satan adam.

Veznedar [i] Vezne memuru, veznede para alan ve veren zat, sandıkemini.

Veznedarlık [i] Veznedar memuriyet ve vazifesi, sandıkeminliği.

Vicah [i] Yüzyüze gelme, yüzleşme, muvacehe.

Vicahen [h] Yüz yüze, yüzüne karşı, muvaceheten.

Vicahî [s] Yüzyüze olan, muvaceheten icra olunan, gıyaben olmayan, iki tarafın hazır olduğu halde yüzlerine karşı olan.

Vicdan [i] Bulma, bir halde görme. Kalple hissetme, duygu. Vect, istiğrak. İyilik etmekten lezzet bulup kötülük etmekten muazzep olan ve iyiyi kötüden ayıran kalbî ve hafi bir his. Şuur, konsiyans.

Vicdanen [h] Vicdanca, kalpteki temyiz kuvvetile.

Vicd. nî [s] Vicdan denilen kalbî his ve temyize mensup, yürek duygusuna müteallik. Şuurî.

Vicdanlı [s] Kalbinde his ve temyiz hassası kuvvetli olan. Duygulu. İnsaflı.

Vicdansız [s] Kalbinde his ve temyiz hassası olmıyan. Duygusuz. İnsafsız.

Vicdansızlık [i] Vicdan noksanı, hissizlik, duygusuzluk. İnsafsızlık.

Vida [i] Burgulu çivi. Bir deliğin içindeki burgu. Kılavuz.

Vidala [i] Dana derisinden yapılan bir nevi sahtiyan.

Vidalamak [f] Vida ile ile tutturtmak.

Vidalatmak [t] Vida tutturmak.

Vidalı [s] Vida ile iliştirilmiş.

Videle [i] Ba: Vidala.

Vigle [i] Dalyanlarda dikilen direğin başındaki tarassut mevkii, çanaklık.

Vikaye [i] Kayırma, muhafaza, sıyanet. Himaye, sahip çıkma. Zuhuru melhuz bir hastalığın önünü alma, koruma.

Vikont [i] Kontun dununda bir asalet unvanı.

Vikontes [i] Vikontun karısı.

Vilâyet [i] Valilik, vali sıfat ve vazifesi. Bir valinin idaresi altında bulunan memleket, eyalet. Hıtta, diyar. Vatan, memleket.

Vilâyetli [s] Ayni vilâyet ahalisinden olan. Memleketli, hemşeri.

Villâ [i] Sayfiye, zarif ve etrafı bahçeli köşk.

Vinç [i] Ağır yükleri kaldırıp indirmek için islim ile işler makina.

Vira [h] Bir düziye, arasını kesmeden, fasılasız. Gemilerde maçuna ve vinç makinalarının çevrilmesi kumandası.

Viran [s] Yıkık, harap mamur olmıyan. [c] Mahzun, mükedder, tesellisiz.

Virane [i] Yıkılmış bina asarı, harabe. Yıkılmak üzre bnlunan, pek eski bina. Harap ve metruk yer.

Viranelik [i] Harabesi çok mahal, harabezar.

Viranlık [i] Haraplık, ıssızlık. Harap ve ıssız yer.

Virdizeban [i] Hervakit irat ve tekrar olunan şey.

Virt [i] Muayyen zamanlarda okunması itiyat olunan bazı dualar. Daima tekrar ve irat olunan söz.

Virtüoz [i] Musikiye büyük bir kabiliyet ve istidadı olan.

Visal [i] Sevdiğine kavuşma, vuslat, firak mukabili.

Visamiral [i] Amiral muavini.

Viski [i] Bir nevi sert ingiliz içkisi.

Viskonsül [i] Konsolos muavini, şehbender vekili.

Vişne [i] Reçel ve şurup yapılan bir nevi mayhoş ve koyu renkli kiraz.

Vişneçürüğü [i] Pek koyu ve mora çalar kırmızı renk. [s] Bu renkte olan.

Vitamin [i] Bazı mekûlâtta mevcut ve bedenin neşvünemasını arttıran ve kuvvet veren bir madde.

Vitir [i] Tek ve münferit olan şey, çifti olmıyan.

Vitrin [i] Mağaza ve dükkânların önündeki camekân, camlı dolap.

Viya [i] Dümeni vortaya alarak gemiyi bulunduğu istikamette yürütme, doğru seyir. Tarikile, o yoldan geçerek : Viya Berlin: Berlin tarikile.

Viyolet [i] Menekşe. Menekşerengi ve kokusu.

Viyolon [i] Keman denilen maruf çalgı.

Viyolonist [i] Keman çalan, keman çalmakta mahir, kemancı.

Viyolonsel [i] Orkestralarda ayakta çalınan büyük keman.

Viza [i] Bir memur tarafindan görülmesi şart olan pasaport, yoltezkeresi ve divanı muhasebatta itaemirleri gibi evrakın bir tarafina konulan «görülmüştür» işaretile imza ve resmî mühür.

Vizalı [s] Viza ışareti konulmuş pasaport v. s.

Vizavi [i] Karşıkarşıya. Baloda dans ederken, ve yemek masasında biribirinin

karşında bulunanlar. İki kişilik küçük kanape. Aynalı dolap.

Vize [i] Ba: Viza.

Vizit [i] Ziyaret.

Vizita [i] Ziyaret. Doktorun bir hastayı ziyaret ve muayenesi. Muayene ücreti.

Vıcık vıcık [m] Ba. Mıncık.

Vıcıklamak [f] Mıncıklamak,

Vık [h] Boğulan adam veya hayvanın çıkardığı sesi taklit ve tasvir eder.

Vıklamak [f] Bir büyük meşakkat altında ezilmek.

Vınlamak [i] Tannan vo sert bir ses çıkarmak.

Vırıldamak [f[Başağrısı verip usandıracak surette söylenmek, tekrar tekrar söyleyip durmak.

Vırıltı [i] Başağrısı verecek surette söylenme, taciz edici sızıltı.

Vırlamak[ı] Vır vır söylenip durmak.

Vır vır [i] Başağrısı verecek surette söylenme, muaccizane sızıltı.

Vız [h] Uçan haşaratın çıkardıkları sesi taklit ve tasvir eder.

Vızıldamak [f] Arı, sineki gibi haşarat ses çıkarmak. Uçan haşarat gibi ince sesle gürültü etmek. Yavaş bir sesle lâkin fasılaasız şikâyet etmek, sızlanıp durmak.

Vızıldanmak [f] Sızlanmak, muttasıl şikâyet edip durmak.

Vızıltı [i] Uçan haşaratın çıkardığı ince ses. Daimî ve muacciz şikâyet, sızıltı.

Vızır vızır [e] Bir işin sür'at ve sühuletle olmasını taklit ve tasvir eder.

Vızlamak [f] Ba: vızıldamak.

Vodvil [i] Eğlenceli tiyatro oyunu.

Vokabüler [i] Lûgatçe ıstılâhat mecmuası.

Volan [i] Fistan üzerine dikilen dantel v. s. süs. Makinanın hareketini tanzim için kullanılan çark..

Voli [i] Balık kayıklarının ağ dolamaları.

Volkan [i] Yanardağ.

Volkanik [i] Volkana mensup, bürkânî.

Volt [i] Elektrik kuvvei muharrikesi vahidi kıyasîsi.

Volta [i] Olta. Bir nevi elektrik pili.

Voltaî [i] Volta pili vasıtası ile istishal olunan elektrik ve bu pile verilen isim.

Voltametre [i] Elektrik cereyanını ölçmeğe, suyu tahlile mahsus alet.

Votka [i] Çavdar rakısı, Rusyada imal ve istimal olunan bir cins sert içki.

Voyvo [n] İspanyada yumurta demek olan goevo kelimesinin muharrefi olup istihza makamında kullanılır.

Voyvoda [i] Vaktile bazı mahallerin idare ve zaptıraptına memur zat.

Voyvodalık [i] Bir voyvodanın tahtı idaresinde olan yer.

Vuku [i] Düşme, sukut. Tesadüf etme, isabet eyleme, gelip çatma. Geçme. Hâdis olma, zuhur, husul.

Vukuat [i] Vaki ve hâdis olan haller, geçen maceralar. Vakıalar, vak'alar.

Vukuf [i] Durma, duruş, hareketten kalma, tevakkuf. Bir halde bulunma, terakki veya tedenni etmeyip bir halde kalma. Vâkıf ve muttali olma, anlama, haberdar olma, ıttıla.

Vukuflu [i] Malûmatlı.

Vukufsuz [s] Malûmatsız, bihaber.

Vukufsuzluk [i] Malûmatsızlık, bihaberlik.

Vuslat [i] Âşıkın maşukasına kavuşması, visal, firkat mukabili.

Vusta [s] Orta, ortadaki.

Vusul [i] Varma, erişme, yetişme, muvasalet.

Vuzuh [i] Açık ve ayan olma, şerh ve izaha muhtaç olmıyacak surette açık olma.

Vücuh [i] Veçhin cem'i. Ba : vecih.

Vücup [i] Vacip ve elzem olma, zarurî olma.

Vücut [i] Bulunma, var olma, varlık. Cisim, beden, ceset.

Vücutlü [s] Cüsseli, iriyapılı.

Vücutsüz [s] Vücudü

olmıyan, yok olan, madum. Cılız, ufaktefek.

Vükelâ [i] Vekilin cem'i. Ba : vekil.

Vüreyka [i] Küçük yaparak, yaprakçık.

Vüreykat [i] Vüreykanın cem'i. Ba: vüreyka.

Vüreyt [i] Küçük damar, ince damar.

Vürut [i] Varma, gelme, vusul, yetişme, varit olma.

Vüs'at [i] Genişlik, bolluk. Malî kudret, ahvali maliye müsaadesi. Fırsat.

Vüs'atli [i] Geniş, bol. Müsaadeli, müsait.

Vüsü [i] Kudret, iktidar, bir işi yapabilmek kudreti.

Vüsuk [i] Sağlam surette inanma. Güvenme, itimat.

Vüzera [i] Vezirin cem'i. Ba : vezir.

Y

Y [i] Türk alfabesinin yirmi yedinci ve sessizlerin on dokuzuncu harfidir.

Yâ [n] Ey, hey, bana bak.

Ya [e] Terdit beyan eder, veyahut manasına gelir: Ya gelir ya gelmez gibi. Taaccüp ve istiğrap beyan eder: ya öyle mi? gibi. Tasdik beyan eder : Evet . Hayhay manasını ifade eyler: gider ya, gibi. Fakat şukadar ki manasına olarak kullanılır: Ya ben ne yapayım? gibi. Şart sigasından sonra tacil ve tekit ifade eder: gelse ya! yazsa ya gibi. Şayet, eğer: Ya gelmezse ? gibi.

Yaba [i] Çiftçilerin kuru ot ve saman toplayıp atmakta ve harman savurmakta kullandıkları üç parmaklı çatal, tahta kürek.

Yabalamak [f] Yaba ile kaldırmak veya savurmak.

Yaban [i] Issız ve gayrimamur yer, kır. Vahşi, terbiye olmamış, hudayinabit.

Yabanarısı [i] İğnesiz ve bal yapmaz arı.

Yabanasması [i] Vahşi, hudayinabit asma.

Yabancı [s] Yerli olmayan, ecnebi, garip, bigâne. Ahbap ve tanıdık olmıyan, münasebeti bulunmıyan, teklifli.

Yabancılık [i] Ecnebilik, gariplik, bigânelik. Ülfet ve ünsiyetsizlik, tekellüf.

Yabandomuzu [i] Vahşi domuz.

Yabaneşeği [i] Vahşi eşek.

Yabanhavucu [i] Yabani havuç, havucun hudayinabit cinsi.

Yabani [s,i] Yabana, ıssız ve gayrimamur yerlere mahsus. Vahşi, gayrimenus, terbiye olmamış. Kaba.

Yabanilik [i] Vahşilik, gayrimenusluk, yırtıcılık, terbiye olmamışlık.

Yabaninciri [i] Dağlarda kendikendine biten incir.

Yabankeçisi [i] Dağlarda, kayalar arasında yaşıyan vahşi bir cins keçi.

Yabankedisi [i] Vahşi kedi, dağlarda ve ormanlarda yaşıyan kedi cinsinden yırtıcı bir hayvan.

Yabankoyunu [i] Vahşi halinde dağlarda yaşıyan bir cins koyun.

Yabanlık [s] Yaban yere ve gayrimamur mahallere mensup ve müteallik. Misafirliğe mahsus, misafirlikte giyilen [i] Issız ve gayrimamur yer. Yaban olmak hali.

Yabanmersini [i] Kendikendine kırlarda yetişen mersin.

Yabantereotu [i] Kendikendine yetişen, ekilip terbiye olunmamış bir cins tereotu.

Yabantrak [i] Durakotunun bir nev'i.

Yabanturpu [i] Yabani turp, turpun kendiliğinden yetişen cinsi.

Yabanyoncası [i] Çayırlarda, ormanlarda kendikendine yetişen bir cins yonca.

Yabis [s] Kuru, nem ve yaş veyahut taze olmıyan. Rutubetsiz olan.

Yadigâr [i] Bir şahıs ve hali hatıra getirmeğe yarıyan şey, bergüzar, hatıra.

hediye [c] Edepsiz adam, mahut.

Yadırgamak [f] Yabancı nazarile bakmak, ecnebi addetmek. Çocuk tanımadığı adamdan korkup ağlamak.

Yafta [i] Kutu ve şişe üzerine yapıştırılan yazılı kâğıt. Mahkûmların göğüslerine asılan varaka.

Yağ [i] Bazı meyva ve tanelerden çıkarılan lüzucetli, yanar madde. Sütü yayıkta çalkamak suretile çıkarılan yumşak madde. Etin içinde ve üstünde bulunan beyaz ve ateşte erir madde. Bazı çiceklerden ve baharlardan çıkarılan kokulu ve lüzucetli mayi. Yerden çıkan yanıcı mayi. Kir, pislik.

Yağbal [i] Âlâ, matluba muvafık.

Yağbalığı [i] Bir nevi yayınbalığı.

Yağcı [i] Yağ yapan ve satan adam.

Yağdırmak [f] Yağmuru mucip olmak, yağmurun düşmesine sebep olmak. Kar ve yağmuru bulutlardan yere inmeğe bırakmak. [c] Çok çok atmak, dökmek, serpmek.

Yağhane [i] Yağ yapılan ve satılan mahal.

Yağı [i] Düşman.

Yağımcur [i] Ekmek, yağ. ve pekmez ile yapılan bir nevi yemek.

Yağımsı [s] Yağ gibi, yağa benzer, yağ kokulu,

Yağır [i] Atın omuzları arasındaki yağlı yeri. Eğerin vurmasından hayvanın omuzunda açılan yara.

Yağız [s] Tüyü parlak siyah at. [c] Koyuesmer adam.

Yağlamak [f] Yanmamak için kaba, iyi işlemek için makinaya, paslanmamak için silâha yağ sürmek. [c] Bahşış, rüşvet vermek.

Yağlanmak [f] Yağ sürünmek. Kirlenmek, mülevves olmak. [c] Müstefit olmak.

Yağlatmak [f] Yağ sürdürmek, yağla sildirmek. Kirletmek, telvis etmek.

Yağlavı [i] Pek büyük yağ tavası.

Yağlı [s] Yağ ile yapılmış, yağı çok. Yağ sürülmüş. Semiz, semin. Kârli, paslı, mülevves, murdar. [c] Zengin, çok para verir. Kârlı.

Yağlık [i] Sofra havlusu, elbezi, peçete. Mendil, çevre.

Yağma [i] Zorla mal kapma, çapul,garet. Yağmak fili. Ba: yağmak.

Yağmacı [i,s] Başkalarının malını yağma eden, çapulcu.

Yağmacılık [i] Çapulculuk, yağmagerlik.

Yağmak [f] Yağmur ve kar gibi şeyler gökten yere düşmek. [c] Çok çok gelmek, kesretle vürut etmek.

Yağmur [i] Gökten yere düşen su, baran, rahmet.

Yağmurça [i] Bir nevi küçük geyik.

Yağmurlamak [f] Yağmurlu olmak, yağmura dönmek.

Yağmurlu [s] Yağmuru olan, yağmur yağan.

Yağmurluk [i] Yağmurlu havada üste giyilen su geçmez palto, muşamba, empermeabl.

Yağturpu [i] Kolza, bir nevi lâhana tohumu.

Yahey [n] Ey! hey, behey.

Yahni [i] Soğan v. s. ile pişmiş et yemeği.

Yahşi [s] Yakışık alan, iyi, güzel.

Yahşilik [i] İyilik, güzellik.

Yahu [n] Ey Allahım! Ey sen, baksana! bana bak. Acanım ! be adamlar !

Yahudi [i] Yakup peygamberin evlâdından Yehudaya mensup olan, Beniisrąile mensup ve müteallik veya bu kavmin efradından ve bunların dinile mütedeyyin olan, İsrailî, Musevi.

Yahudice [i] Yahudi tarz ve lisanında olan. Yahudilerin bugün söyledikleri ispanyolca lisanı.

Yahudilik[i] Yahudi din ve mezhebi, Museviyet. Yahudilere mahsus tavır ve hal.

Yahut [h] Terdit beyan eder: ya ben yahut o. [Ayni manayı ifade etmek üzre veyahut suretinde de kullanılır].

Yaî [s] « Y » harfine mensup ve müteallik olan.

Yaka [i] Elbisenin boyun geçen yeri, boyun geçen yerin etrafındaki dik veya devrik parça. Kenar, sahil, taraf.

Yakalamak [f] Yaka-

sından tutmak, tevkif etmek, elegeçirmek. Bulmak. Rasgelmek. Mes'ul tutmak.

Yakalanmak [f] Tutulmak, tevkif olunmak, derdest edilmek.

Yakalatmak [f] Tutturmak elegeçirtmek, derdest ve tevkif ettirmek.

Yakalık [i] Yakaya mahsus, yakaya gelir. Kolalı ve kolasız gömleğin iğreti yakası.

Yakamoz [s] Gece denizde balıkların, küreklerin hareketinden görünen şule. Denizsuyunda mahlûl fosforun karanlıkta parlaması.

Yakapaça [h] Yaka ve paçasından tutup sürükliyerek.

Yakarmak [f] Yalvarmak, rica ve niyaz etmek.

Yakasıaçılmadık [s] Müstehcen söz,küfür.

Yakasıyırtık [s] Boyunun altında ve göğsünun üst tarafında bir sıra ters tüyleri olup uğursuz sayılan at.

Yakaza [i] Uyanıklık, bidarlık.

Yakin [i] Şek ve şüphesiz bilme, kanmış olma, itminan.

Yakinen [h] Şek ve şüpheye mahal olmıyacak surette bilerek, kemali itminanla.

Yakinî [s] Şek ve şüpheye mahal bırakmıyacak surette olan bilgi ve itminana mensup ve müteallik.

Yakiniyat [i] Şüphe ve tereddütsüz bilinen şeyler.

Yakı [i] Deriyi kabartıp su akıtmak veya yarayı işletmek için bedenin bir yerine yapıştırılan yakıcı şey.

Yakıcı [s] Yakan, ihrak eden. Acıtan, dile acılık veren. Pek ziyade elem ve kederi mucip olan, muhrik.

Yakılmak [f] Tutuşturulmak, ihrak olunmak. Hasbıhal etmek.

Yakın [s] Uzak olmıyan, karip, aradaki mesafe az olan. Karabeti ziyade olan. Çok benziyen, yaklaşan. Vâsıl ve baliğ olmasına az kalan. Vukuu karip olan, zamanca yaklaşmış

olan. [h] Karip yerde, uzak olmıyarak.

Yakında [h] Yakın yerde. Az vakit sonra, çok geçmeden, kariben, ankarip. Az vakit evvel, çok olmadan.

Yakınlarda [h] Yakın yerlerden birinde, civarda. Bugünlerde, geçmiş veya gelecek yakın bir zamanda.

Yakınlaşmak [f] Yaklaşmak, takarrüp etmek.

Yakınlaştırmak [f] Yaklaştırmak, takrip etmek.

Yakınlık [i] Yakın olma, kurp, kurbiyet. Sıkı akrabalık.

Yakıotu [i] Dövülüp konulduğu yeri yakı gibi şişiren ve yara eden bir ot.

Yakışık [i] Yaraşma, uygunluk, iyi gitme. Münasebet. Güzellik, hüsün, cemal, lâtafet.

Yakışıklı [s] Uyar, yakışır, yaraşır. Münasip, münasebetli. Güzel, endamlı şanlı.

Yakışıksız [s] Uymaz, uygun gelmez, yaraşmaz. Münasebetsiz. Çirkin, güzel olmıyan.

Yakışıksızlık [i] Uymazlık, uygunsuzluk, yaraşmama. Münasebetsizlik. Çirkinlik.

Yakışmak [f] İyi gitmek, yaraşmak, güzel gelmek, uygun gelmek. Münasip ve muvafık olmak, uymak.

Yakıştırmak [f] Yakışacak hale koymak, yaraştırmak, muvafık ve uygun hale getirmek. Tensip etmek münasip görmek.

Yaklaşmak [f] Yakın gelmek, yanaşmak, takarrüp etmek. Benzemek.

Yaklaştırmak [f] Yakın getirmek, yanaştırmak takrip etmek. Benzetmek.

Yakma [i] Yakmak işi. Ba: yakmak.

Yakmak [f] Ateşe vermek, ihrak etmek. Tutuşturmak, alevlendirmek, iş'al etmek. Çok ısıtmak, çok sıcak olmak. Acıtmak, biber gibi keskin bir acı ile müteessir etmek. Zarara sokmak.

Yakşi [s] Ba: yahşi.

Yaktırmak [f] Bilvasıta yakmak, ihrakı ettirmek, yakmğa bırakmak, yakmağa müsaade etmek.

Yakubî [s] Bir hıristiyan mezhebi ve o mezhebin mensupları.

Yakut [i] Kırmızıya mail sarı renkte kıymetli bir taş.

Yal [i] Düz, müstevi. Parlak, şuledar. Çıplak, açık. Boyun ve gerdanın kökü, kalın ciheti.[c] Kuvvet, zor, güç.

Yal [i] Hayvanlara verilen yem artığı.

Yalabık [i] Alevin oynayıp parlaması. Parlama, parıltı. [s] Parlayan, parıldayan, güzel, parlak.

Yalabımak [f] Parlamak, parıldamak.

Yalak [i] Hayvanların su içtikleri kap, tekne. Çeşmenin ufak havuzu.

Yalama [i] Yalamak işi. Ba: yalamak. Yüzde çıkan bir çıban. Aşınma.

Yalamak [f] Düzler gibi sürtmek. Dil ile silmek. Temas ederek geçmek. Silip süpürmek.

Yalan [i] Asılsız söz veya iş, gerçek olmıyan, kizip. [s] Gerçek ve doğru olmıyan. Kâzip, sahte, asılsız, esassız, Yalan söyliyen, yalancı.

Yalancı [s] Yalan söyliyen. Sahi ve doğru olmıyan, sahte, kâzip, taklit.

Yalancılı [i] Yalan söyliyen adamın hal ve sıfatı, yalan söyleme.

Yalanmak [i] Dil ile kendi ağzını ve dudaklarını yalamak. Bir parça istifade etmek.

Yalap [i] Parlamağı taklit ve tasvir eder ve ekseriya mükerrer kullanılır.

Yalatmak [f] Dil ile sildirmek, yakın sürterek geçirmek. Başkasını da müstefit etmek.

Yalavaç [i] Bir haber bildirmek için gönderilmiş adam, savacı. Peygamber, resul, nebi.

Yalayıcı [s] Dil ile silen, yalıyan. Sürterek üstünden geçen. Süpürüp götüren.

Yalçın [i] Düz, kaypak. Pek dik.

Yaldırak [s] Parlak, parıldıyan, müşaşa.

Yaldız [i] Muhtelif şeyler üzerine yapıştırılan altın ve gümüş varak, sürülen altın ve gümüş suyu veya bunların taklidi, telâ. [c] Yalandan iş, üstünkörü işleme, göz boyama, kalaylama.

Yaldızaltını [i] Yaldız imaline yarıyan halis altın.

Yazdızcı [i] Muhtelif mevat üstüne yaldız sürmek san'atini icra eden adam. [c]Üstünkörü ve kalaylama iş yapan.

Yaldızcılık [i] Yaldız sürmek ve yapmak san'ati. [c] Üstünkörü ve kalaylama iş yapmak.

Yaldızlamak [f] Yaldız sürmek, yaldızla kaplamak, altın veya gümüş renk ve cilâsını vermek. [c] Yalandan süslemek, göz boyamak, kalaylamak.

Yaldızlanmak[f] Yaldız sürülmek, yaldızla kaplanmak, teship edilmek. [i] Yalandan süslenmek, kalaylanmak.

Yaldızlatmak[f]Yaldız sürdürmek veya kaplatmak, yaldızla tezyin ettirmek. [c] Yalandan süsletmek.

Yaldızlı [s] Üzerine yaldız sürülmüş, yaldızla tezyin olunmuş, müzehhep. [c] Yalandan süslü, kalaylı.

Yalı [i] Deniz veya ırmak kenarı, kıyı, sahil. Su kenarındaki yazlık ev, sayfiye, sahilhane.

Yalım [i] Kılıç, bıçak v. s. nin keskin tarafı. [c] Soy, cins, cevher, maya.

Yalımalçak [s] Soysuz, mayasız, fürumaye.

Yalın [i] Oynayan alev, şule. Parlaklık, teşaşu. Şimşek, çakın, barika.

Yalın [s] Tek, sade. Çıplak, açık, üryan.

Yalınayak [s] Ayağı çıplak, ayakkabısız.

Yalınca [s] Büsbütün tek ve tenha.Büsbütün çıplak.

Yalıncak [s] Ba: yalınca.

Yalıngaç [s] Kavak gibi kabuğu soyulur ağaç

Yalınkat [s] Bir kat, tek kat.

Yakınkılıç [l] Kınından çıkmış açık kılıç, kılıcı açık olarak.

Yalınlamak [f] Parlamak, parıldamak. Şulelenmek.

Yalkı [i] Kağnı denilen iki tekerlekli arabanın tekerleği.

Yalman [i] Sarp ve sivri yer. Kesici silâhların iki tarafı keskin ve sivri ucu.

Yalmarmak [f] Yalayıp sömürmek, çekip yutmak.

Yalnız [s] Kimsesiz, tek, tenha, münferit. Arkadaşsız, kendi başına. Sade, mücerret. [e] Ancak, fakat.

Yalnızca [s,h] Tenhaca, tekbaşına olarak.

Yalnızlı [s] Bakacak yalnız bir erkeği olup vaktile asker vermekten muaf olan hane ve aile, muinsiz.

Yalnızlık [i] Tenhalık, vahdet, uzlet. Arkadaşsızlık, teklik, infirat. Muinsizlik.

Yalpa [i] Geminin iki yana sallanması. Yelkengemisinin rüzgâra karşı gidebilmek için bir sağa ve bir sola meylederek gitmesi.

Yalpık [s] Yayvan, yayılıp açılmış.

Yaltak [s] Tabasbus eden, müdahin, dalkavuk.

Yaltaklanmak [f] Tabasbus etmek, temellûk etmek, dalkavukluk etmek.

Yaltaklık [i] Tabasbus, temellûk, dalkavukluk.

Yalvarıcı [s] Yalvaran, ricacı, niyaz eden.

Yalvarış [i] Tazarru, yalvarma.

Yalvarma [i] Yalvarmak fili. Ba: yalvarmak.

Yalvarmak [f] Rica ve niyaz etmek, yaltaklanmak, istemek.

Yam [e] Ye ile başlıyan, bazı sıfatların başına gelerek tekit beyan eder: yamyassı gib.

Yama [i] Bir deliği veya yırtık bir yeri kapayıp tamir etmeğe mahsus parça. Bazı adamların yüzünde olan leke.

Yamaç [i] Dağın eteğinden tepesine doğru olan bayır, sathımail.

Yamacı [i] Elbise, kundura v. s. ye yama vuran,

eskici, tamirci. Pek hasis ve cimri olan adam.

Yamak [i] Muavin, yardımcı, refik, kalfa, yardak.

Yamakterliği [i] Sivri burunlu aba terlik.

Yamalak [s] Yamalı, yama vurulmuş, ekli.

Yamalamak [f] Yama vurmak, yama koyarak tamir etmek, yama dikmek.

Yamalanmak [f] Elbise ve ayakkabı yama vurulmuş olmak.

Yamalı [s] Yaması olan, yama vurulmuş, yama konularak tamir edilmiş. Yüzünde yara ve çıban yeri olan.

Yamamak [f] Yama vurmak, bir deliğin üstüne yassı bir parça yapıştırmak, yama koyarak tamir etmek. Yapıştırmak, atmak, vurmak. İsnat ettirmek. Yanaşmak, intisap ettirmek.

Yaman [s] Kötü, fena, fasit. Şedit, yavuz. İyi olmayan, iyi değil.

Yamandırmak [f] Yapıştırmak, iltisak ettirmek.

Yamanmak [f] Yama konmak, yama yapıştırılmak, yama ile tamir olunmak. Yanaşmak, dayanmak, intisap etmek.

Yamatmak [f] Yama koydurmak, yama yapıştırmak veya diktirerek tamir ettirmek.

Yamcı [i] Sürücü, menzilci.

Yamçı [i] Kolsuz, omuzdan alınır. Kalın, ve üstü uzun tüylü keçe yağmurluk. Bazı alaturka eğerlerin üzerine konulan keçe örtü.

Yamrıyumru [s] İğilebilen, düz olmıyan, tümsek ve çukurları olan, iğribüğrü.

Yamyam [i] İnsan eti yiyen, Afrikada insan eti yiyen bir kabile.

Yamyamlık [i] İnsan eti yiyicilik.

Yamyassı [s] Bütün bütün yassı, çok yayvan.

Yan [i] Ön, arka, üst ve alttan başka olan taraf, kenar, cenah. Taraf, cihet, semt. Kurp, civar, yakınlık. İnt, nezt. Bedenin bir

tarafı. [s] Yandan, doğrudan doğruya olmıyan. [h] Bir tarafa, bir yana, iğri.

Yana [h] Tarafa, cihete, semte. [Denyana suretinde olursa] cihetçe, dair, müteallik, gelince: Yiyecekten yana: Yiyecek cihetinden, gibi.

Yanak [i] Yüzün iki tarafindan beheri, ruhsar.

Yanaşık [s] Yaklaşmış, bitişik, muttasıl.

Yanaşılmak [f] Yanına varmak,yaklaşılmak, takarrüp olunmak.

Yanaşılmaz [s] Yanına varılmaz, takarrüp olunmaz, sarp, çetin. Çok sert ve huysuz.

Yanaşma [i] Yanaşmak işi Ba: yanaşmak. Muvakkat işçi, rençper, gündelikçi, yamak.

Yanaşmak [i] Yakın gitmek, yaklaşmak, takarrüp etmek. Rıza verecek gibi olmak, muvafakat eder gibi olmak, itilâf yüzü göstermek. Gemi iskeleye rampa etmek, uğramak.

Yanaştırmak [f] Yakın getirmek, yaklaştırmak, takrip etmek.

Yana yana [h] Yürek acısile, yanıp yakılarak.

Yanaz [s] Daima şikâyet edip bir şeyden memnun olmıyan, titiz,yaramaz, huysuz. Hastalıktan huysuzlanan.

Yanazlanmak [f] Bir şey beğenmeyip muttasıl şikâyet etmek, titizlik, hırçınlık etmek, yaramazlanmak.

Yanazlık [i] Bir şeyden memnun olmayıp daima şikâyet edenin hali, titizlik, huysuzluk.

Yanbakmak [f] Düşmanlık gözüyle bakmak.

Yancık [i] At zırhı, çokal.

Yandık [i] Devedikeninin büyük cinsi, beyazcadiken.

Yandırmak[f]Tutuşturmak, yakmak, iş'al, ikat etmek.

Yangabuç [s] Pek iğribüğrü, çarpuk çurpuk adam.

Yangelmek [f] Rahat etmek, keyfine bakmak.

Yangın [s] Yanmış, yanık , muhterik.

Zarara uğramış [i] Binalara eşya ve mahsule, orman - lara düşen ateş, bunların tutuşması, harik.

Yangınkulesi [i] Yangını haber vermek üzre işaret çekmeğe mahsus yüksek kule.

Yangıntopu [i] Yangını haber vermek için bazı yerlerde atılan top.

Yani [e] Bundan maksat demek isteniliyor ki,manası, izahı şudur ki.

Yanı [h] Bitişiği, ittisali, kurbü, yakını.

Yanıbaşında [h] Pek yakınında, ittisalinde, bitişiğinde.

Yanık [i] Yanmış şey. Yanmış şeyin eseri, bedende yangın nişanesi. [s] Yanmış, mahruk. Aşk ve keder ateşile yanmış. Cılız, sıska.

Yanıkara [i] Veba çıbanı, yumrucuk.

Yanılmak [f] Sehiv ve hata etmek, bir hata ve kabahatte bulunmak, istemiyerek bir kabahat etmek, iyi zannnile bir işi fena yapmak. Teessüf ve telehhüf olunmak.

Yanılmaz [s] Yanlış yapmaz, hata etmez, lâyuhti.

Yanıltmaç [i] Süratle söylenirken yanılmamak müşkül olan bilmece gibi oyun makamında teklif olunan cümle veya tabir, tekerleme, şaşırtma.

Yanıltmak [f] Yanlış yaptırmak, hata ve galat ettirmek, tağlit etmek, şaşırtmak.

Yanın yanın [h] Yandan, müterеddidane.

Yankesici [i] Cepten para çantası, saat gibi şeyleri çalan hırsız.

Yankesicilik [i] İnsan cebinden habersizce para çantası, saat gibi şeyleri çalmak san'ati.

Yankı [i] Sesin bir yere çarpıp geridönmesi, aksisada, in'ikası sada.

Yankılamak [f] Sesi geri çevirip aksettirmek, aksisada ettirmek.

Yanlış [i] Sehiv, hata, galat. [s] Doğru olmıyan, galat olan. Zeki, fatin, ihtirazı mucip. [h] Doğru olmayarak, sehiv ve hata ile.

Yanlışlık [i] Sehiv

ve hata etme, galat etme. Hatalı söz veya hareket. Malantandü.

Yanma [i] Yanmak işi. Ba : yanmak.

Yanmak [f] Tutuşmak, parlamak, alevlenmek. iştial etmek. Ateş tutuşup kül olmak. Muhterik olmak. Kabili iştial olmak, tutuşur halde olmak, sühuletle iştial etmek. Ateşte lüzumundan fazla kalıp yanmış gibi olmak[c]Çok elem, keder duymak. Aşk,hicran çekmek. Zarar ve ziyan görmek, ibret dersi almak. Hasbıhal etmek, derdini anlatmak. Lüzumu olan sayıyı geçip oyun kaybetmek. Acımak, teessüf etmek.

Yanpırı [s] Çarpık, iğribüğrü, yengeç gibi.

Yansı [s] İğri, çarpık, yanpırı.

Yansılamak [f] Yan yürümek, çarpık yürümek, Taklit etmek, mukallitlik yapmak.

Yansımak [f]Yansılamak.

Yanşak [s] Tatsız surette geveze, ağzı yayvan.

Yanşaklık [i] Tatsızca gevezelik.

Yanşalamak[f]Tatsızca gevezelik etmek, tatsızlamak.

Yanşamak [f] Ba : yanşalamak.

Yanu [i] Lânet, beddua, inkisar, ilenç.

Yanyana [i] Bitişik, muttasıl.

Yapağı [i] Koyunun kırkımdan hâsıl olan yünü, kaba yumşak yün.

Yapak [i] Yapağı.

Yapakçı [i] Koyun yünü satan adam, yün taciri.

Yapakçılık [i] Yün ticareti.

Yapaklı [s] Yünlü koyun, çok yapak veren. Yünlü kumaş.

Yapalak [i] Yuvarlakça büyük bir nevi puhukuşu.

Yapayalnız [s] Büsbütün yalnız, münferit.

Yapı [i] Bina, inşaat. Yapılmakta olan bina. Bedenin şekil ve sureti, bünye.

Yapıcı [i] Yapan, amil, Bina yapan, mimar, kalfa.

Yapık [i] Atı yağmurdan muhafaza için ört tükleri büyücek belleme. Vaktile yeniçerilerin giydikleri kapot.

Yapılı [s] Bir türlü bünyesi olan, cüssesi bir türlü balunan.

Yapılış [i] Yapılmak, tarzıimal sureti. Bina, tesis ve inşa tarz ve sureti.

Yapılma [i] İşleme, imal olunma. Bina tesis ve inşa olunma.

Yapılmak [f] İşlenmek, imal olunmak. Bina, tesis ve inşa edilmek. Mamur ve zengin olmak. Sarhoş olmak.

Yapıncak [i] Maruf bir nevi üzüm. Açıkta kışlıyan atlara örttükleri uzun tüylü kebe. Çokalın küçüğü.

Yapınış [i] Sahte ve cali tavır ve hareket, yapış.

Yapırgan [i] Çiçek yaprağı, çiçeğin etrafını teşkil eden küçük yaprakların beheri, tüveyç

Yapış [i] Sahte ve cali tavır ve hareket.

Yapışık [s] Yapışmış, bitişik, muttasıl. Dokunan, temas eden.

Yapışkan [s] Dokunduğu şeye yapışan, lüzucetli. Ayrılup gitmez, muacciz.

Yapışkanlık [i] Yapışkan olan şeyin hali. Muaccizlik, ayrılıp gitmezlik.

Yapışkanotu [i] Yaprakları süründüğü şeye yapışır bir cins ot.

Yapışma [i] Yapışmak işi, iltisak. ittisal.

Yapışmak [f] Dokunduğu şeye ilişip ayrılmamak, iltisak etmek. Dokunmak, lemis ve temas etmek. Girişmek, mubaşeret etmek, başlamak. Bir türlü ayrılmayıp taciz etmek. Çok oturmak. Sımsıkı tutmak, tevessül ve temessük etmek.

Yapıştırılma [i] Yapıştırılmak işi. Ba: yapıştırılmak.

Yapıştırılmak [f] İlsak edilmek.

Yapıştırma [i] Yapıştırılan şey, yapıştırılmış şey. Islatılıp yapıştırılan ve altından resim çıkaran kâğıt. Gelinin yüzüne yapıştırdıkları elmas, pul v. s.

Yapıştırmak [f] Bir şeyi

bir şey üzerine koyup kola v. s. ile sabit kılmak, ilsak, eylemek. Dokundurmak, lemis ve temas ettirmek. Tatibk etmek. Yerleştirmek, atmak, vermek, yetiştiriver-mek. Duvara ilân talik etmek.

Yapkın [s] Zengin, hali vakti hoş, refahta yaşıyan. Sarhoş.

Yapma [i] Yapmak işi. Ba : yapmak. [s] Düzme, sahte, cali. Sun'î tabii ve hulkî olmayan.

Yapmacık [i] Ba: yapma.

Yapmak [f] Kılmak, işlemek, imal etmek. Vücude getirmek, icat ve telif etmek, tasni etmek. Bina, tesis ve inşa etmek. Etmek, eylemek, bir işle meşgul olmak, bir fiil ve harekette bulunmak. Düzeltmek, tamir ve tesviye etmek. Hazırlamak,Ticarette toplamak, biriktirmek. İş görmek, becermek, muvaffak olmak. Zarara sokmak.Biri hakkında bir muamelede bulunmak.

Yaprak [i] Ağaç ve nebatların dalları ve sakı üzerinde ilkbaharda hâsıl olup sonbaharda solarak ve kuruyarak dökülen yeşil kısmı, varak. Kitap, mektup gibi şeylerin iki sahife teşkil eden bir katı.Kat kat olan herhangi bir şeyin bir katı. Birkaç en kumaştan dikilmiş şeyin beher eni. Asma, bağ yaprağı.

Yaprakaşısı [i] İyi cins bir ağacın köklü bir yaprağını adi cinsten bir ağacın kabuğunun arasına sokup bağlamaktan ibaret aşı ameliyesi.

Yaprakdökümü [i] Ağaçlardan yaprakları döküldüğü zaman, sonbahar.

Yaprakdolması [i] Zeytinyağı ile karıştırılmış sogan ve pirinci asma yaprğına sararak yapılan maruf yemek. Bunun kıyma ile yapılanı.

Yapraklanmak [f] Yaprak peyda etmek, yaprakla örtülmek.

Yapraklı [s] Yapraklarla mestur, yaprağı çok olan. Kat kat, tabakalı.

Yapraksız [s] Yaprağı olmıyan, yaprağı dökülmüş, çıplak ağaç.

Yaptırmak [f] Diğeri vasıtasile yapmak, ehil ve erbabını çalıştırarak vücude getirmek, imal ettirmek. Birinin bir iş yapmasına mâni olmamak, yapmağa serbest ve muhtar bırakmak.

Yapuk [i] Vaktiłe ge-linin yüzüne yapıştırdıkları elmaslı ve pullu süs. Eski zamanlarda sipahilre mah-sus tezyinat.

Yapyalnız [s] Ba: yapa yalnız.

Yap yap [h] Yavaş ya-vaş, aheste aheste, azar azar.

Yar [i] Yarılmış yer, uçurum. Varta, girdap.

Yar [i] Tellâl bağırtma, ilân.

Yar [i] Ağız suyu, tük-rük.

Yâr [i] Dost, muhip. Mahbup, mahbube, maşuk, maşuka, sevgili. Bildik, aşına. Yardımcı, muin, medetkâr.

Yara [i] Kuvvet, kud-ret, zor, guç.

Yara [i] Silahla açılmış ceriha. Her ne suretle olur ise olsun bedende açılmış ceriha. Cansız şeylerde kesik yer. [c] Acı, şiddetli hüzün.

Yarabbi [n] Ey Rabbim, ey Mevlâm, Allahım.

Yaradan,yaratan [s] Yoktan vareden, halkeyli-yen, halik, hallâk, bari.

Yaradılış,yaratılış [i] Yoktan var ediliş, hılkat. Tabiat, fıtret. Bünye, mizaç.

Yarağ [i] Ba: Yarak.

Yarak[i] Silâh,harp aleti. Levazım,mühimmat.Tenasül aleti .

Yaraklamak [f] Harp için teçhiz ve teslih etmek.

Yaraklanmak [f] Si-lâh ve mühimmat tedarik etmek. Hazırlanmak, teda-rikât görmek.

Yaraklı [i] Silâh ve mühimmatı olan, mücehhez. Erkek, cesur, sözünde duran.

Yaralamak [f] Her-hangi bir şeyle yara açmak, cerihadar etmek.

Yaralı [s] Bedeninin bir tarafında yara açılmış olan, mecruh [c[Mahzun, müked-der, kederli.

Yaramak [f] İşe gel -

mek, iş görebilmek, kullanabilmek. Faydalı olmak. Uygun ve muvafık olmak. Sağlığa yarar olmak. Lâyık ve şayeste olmak, gerekmek.

Yaramaz [s] İşe gelmez, hayırsız, faydasız. Kötü, şerir, muzır, hasis. Gurültücü, patırdıcı, rahat durmaz.

Yaramazlık [i] İşe gelmeme, hayırsızlık, faydasızlık. Kötülük, şer, mazarrat. Gürültü, patırdı, şamata.

Yaran [s] İkiye bölen, şakkeden, ortasından ayıran.

Yâran [i] Dostlar, muhipler, refikler.

Yaranış [i] İşe gelme, faydalı ve nafi olma. Birinin hoşuna gidecek surette bir harekette bulunma.

Yaralanmak [f] Birinin işine yarayacak, faydalı olacak harekette bulunmak. Yalandan birinin hoşuna gidecek bir iş yapmak.

Yarap [n] Ba: Yarabbi.

Yarar [s] İşe gelir, faydalı. müfit, lâzım. Cesur, yeğit, dilâver. Ehliyetli, muktedir, kabiliyetli.

Yararlık [i] İşe yarama, nafi, müfit ve lâzım olma. Cesaret, yeğitlik. Ehliyet, kabiliyet, iktidar.

Yarasa [i] Kanatları elleri ile ayakları arasında gerilmiş bir deriden ibaret olan geceleri uçar memeli bir hayvan, gecekuşu, şeppere.

Yaraşık [i] Yakışma, uyma, uygun, münasebet.

Yaraşıklı [s] Yakışır, iyi gider, uygunluk, münasip.

Yaraşıksız [s] Yakışmaz, uygunsuz, münasebetsiz.

Yaraşma [i] Yakışma, uyma, muvafık ve münasip gelme.

Yaraşmak [f] Yakışmak uymak, iyi gelmek, mutabık ve muvafık olmak. Münasip olmak, uygun gelmek.

Yaraştırmak [ı] Uydurmak, tatbik ve tevfik etmek, yakıştırmak. Bezemek, tezyin etmek, süslemek. Asılsız bir şeyi insanı inandıracak surette uydurmak.

Yaratan [s] Ba: yaradan

Yaratıcı [s] Yaratan, halkeden, halik. İbda eden.

Yaratılış [i] Ba: yaradılış.

Yaratılmak [f] Yoktan varedilmek, halkolunmak.

Yardım [i] Muavenet imdat, muzaharet.

Yardımcı [i] Muavenet eden adam, refik, muavin. Muin, medetkâr. İmdada yetişen, imdatçı. İşe biraz yardım etmek üzere az ücretle tutulan rençper.

Yardımcılık [i] Yardımcı hal ve sıfatı.

Yardımcısız [s] Kendine yardım edeni olmıyan, muavinsiz, yalnız başına.

Yardımcısızlık [i] Muinsizlik, yardım edeni olmamaklık, yalnız başına olmaklık.

Yardırmak [f] Ortasından kestirmek, ikiye böldürmek. Kestirmek, paralatmak. Bıçak v. s. ile ortasından açtırmak. Sopa v. s. ile vurup paralatmak.

Yarga [i] Büyük piliç.

Yargıcı [i] Davayı fasleden adam, hâkim.

Yargılamak [f] Davayı fasletmek, hükmetmek. Varedilmek, halkolunmak.

Yaratmak [f] Yoktan varetmek, halketmek. İbda etmek.

Yarda [i] 95 santimetre tulünde ingiliz araşını.

Yardak [i] Muavin, refik, yamak. Kötülükte şerik, kafadar.

Yardakçı [i] Muavenet eden, yardımcı. Kötülükte müşareket ve yardım eden.

Yardakçılık [i] Muavinlik, yardımcılık, yamaklık. Kafadarlık.

Yardaklık [i] Ba: yardakçılık.

Yardalık [i] Şukadar yarda olan.

Yarguçak [i] Eldeğirmeni.

Yarî [i] Dostluk, muhabbet, sadakat. İmdat, muavenet.

Yarı [i]Bir şeyin iki müsavi kısmından biri, nısıf, nim. [h] Yarım olarak, vasatî surette. Ortalama.

Yarıbuçuk [i] Az bir şey, eksik veya noksan olarak.

Yarıcı [s] Yaran, kesip parçalıyan, parçalara bölen. Mahsulün yarısını almak şartile birinin tarlasını eken. Hasılatın nısfi kendine ait

olmak üzre bir işi gören. Odunları yaran.

Yarıgece [i] Gece yarısı, nısfülleyl, gece saat on iki zamanı.

Yarık [i] Yarılıp açılmış yer, çatlak, fürce, rahne. [s] Yarılmış.

Yarılamak [f] Yarısına varmak, yarısını bitirmek. Bir şeyi iki müsaviye bölmek.

Yarım [s] Birin yarısı, nısıf, nin. [c] Eksik, nakıs, natamam.

Yarımca [i] Başın yarısının ağrıması, şakika,

Yarımlamak [f] Bir işin yarısını yapmak, kolaylamak.

Yarımpabuç [s] Sürtük, kaldırımyaması.

Yarımsağ [i] Asker taliminde bir kaim zaviye teşkil edecek kadar sağa dönmek kumandası.

Yarımsol [i] Ayni surette sola dönmek kumandası.

Yarımyamalak [i] Acele ile, eksik olarak.

Yarın [i] Bugünden sonraki gün, ilk gelecek gün.

Yarında [i] Erte, ferda.

Yarındası [h] Ertesigün, erte, ferdası, bahsolunan günden sonraki gün, o günü takip eden gün.

Yarınki [s] Yarın olacak, yarına mahsus.

Yarınkigün [i] Ba: Yarın.

Yarış [i] Yarmak işi, yarma. Musabaka, öndeki kazanmak üzere bir işte biribirini geçmeğe çalışma. Koşu, kurs.

Yarışmak [f] Yarış etmek, biribirini geçmeğe çalışmak, müsabaka etmek.

Yarıyarıya [h] Nısfiyet üzre, münasafeten, herbirine yarısı olarak.

Yarlığ [i] Ferman, hükümdar iradesi, buyurultu.

Yarlığamak [f] Rahmetmek, affetmek, gufran, mağfiret etmek.

Yarlık [i] Dostluk, muhiplik. Âşıklık.

Yarma [i] Yarmak işi. Ba: yarmak. [s] Yarılmış yahut yarılabilir, ortadan açılır. Değirmende her tanesi birkaç parça olacak surette öğütülmüş buğday v. s.

Çekirdeği kolay çıkan şeftali.

Yarmak [f] Ortadan kesmek, bölmek. Parça parça kesmek, paralamak. Kesip açmak. Ziyade yaralamak derin yara açmak. Ortasından geçmek.

Yarmalamak[f] Boyuna kesmek, biçmek.

Yarpuz [i] Kekikotuna benzer bir ot.

Yas [i] Matem, bir ölü için kara giymek ve eğlenceden içtinap etmek gibi yapılan hal.

Yasa [i] Nizam, kanun türe.

Yasak [i] Yasa. Meni, nehiy, memnuiyet. [s] kanun ve nizamla menolunmuş.

Yasakçı [i] Vaktile büyük adamların önünde gidip yol açan adam, vardacı. Sefir, konsolos v.s.nin muhafızı, kavas.

Yasakçılık [i] Yasaksıfat ve hizmeti.

Yasaksavan [i] Muvakkat şey.

Yasalı [s] Kanunlu, nızamlı.

Yasamak [f] Kanun ve nizam yapmak, teşri.

Yasavul [i] Vaktile yol muhafazasına memur alay çavuşu.

Yasemin [i] Güzel kokulu, beyaz ve küçük çiçekler açan sarmaşık kabilinden bir ağaç ve bunun çiçeği.

Yaslamak [i] Dayamak, yastamak.

Yaslanmak [i] Dayanmak, yastanmak.

Yaslı [s] Matemli, bir ölü için yas tutan.

Yasmak [f] Düzeltmek, tesviye etmek, düz ve müstevi haline komak. Gergin şeyi gevşetmek.

Yasmık [i] Mercimek.

Yassı [s] Açık ve basık, basılıp ezilmiş gibi düz ve müstevi, kalınlığı olmayıp yayvan olan.

Yassı [i] Ba: yatsı.

Yassıkadayıf [i] Bir nevi kadayıf.

Yassılanmak [f] Basılıp ezilmiş gibi düz ve yayvan olmak.

Yassılaşmak [f] Ba: yassılanmak.

Yassılatmak [f] Basıp ezerek açmak, yassı haline komak.

Yassılık [i] Basıklık, üzerine basılıp ezilmiş gibi düz ve yayvanlık.

Yassılmak [f] Basılıp açılmış, ezilmiş gibi genişlemek.

Yassıltmak [f] Ba : yassılatmak.

Yastamak [f] Dayamak, yaslamak.

Yastangaç [i] Dayanacak şey, yastık, müttekâ v. s.

Yastanık [s] Dayanmış, ittikâ etmiş, yaslanmış.

Yastanmak [f] Dayanmak,dayanıp uzanmak, ittikâ etmek, yaslanmak.

Yastığaç [i] Üzerinde yufka açtıkları düz tahta, hamur tahtası.

Yastık [i] Bilhassa eski tarzda sedirlerin üzerinde duvarın kenarına sıra ile konulan ve oturanlar tarafından dayanılan içi ot yün veya pamuk dolu şey. Yatan adamın başını üstüne koyduğu içi pamuk dolu şey. Fidan ve fide yetiştirmek üzre ince toprakla gübreden hazırlanmış yüksekçe yer. Bıyık çok ve uzun görünmek için sakaldan tıraşsız bırakılıp bıyığa ilâve olunan kırım. Mesnet, destek.

Yastım [s] Yassı ve basık burunlu.

Yaş [s] Islak, nemli, sulu, kurumamış taze, yeşil, körpe. [i] Islaklık, nem, rutubet. Gözden herhangi bir sebeple akan su, eşk, sirişk.

Yaş [i] Ömrün miktar ve derecesi, sin, sâl.

Yaşa [n] Yaşasın, ömrü çok olsuu manasını ifade eder dua.

Yaşama [i] Sağ ve berhayat olma, muammer olma. Geçinme, taayyüş.

Yaşamak [f] Sağ olmak, ömür sürmek, muammer olmak. Bir türlü ömür sürmek, geçinmek, taayyüş etmek. Zevk ve sefa etmek.

Yaşanılmak [f] Sağ ve berhayat bulunmak, yaşamak. Geçinmek taayyüş olunmak.

Yaşanmak [f] Ba: yaşanılmak.

Yaşarmak [f] Islanmak, nem, rutubet peyda etmek. Tazelenmek. Gözyaşları dökmek, yaş dökmek.

Yaşatmak [f] Yaşamasına yardım veya müsaade etmek. Geçindirmek, beslemek.

Yaşayış [i] Geçirilen ömrün tarz ve şekli. Geçinmek tarzı, maişet şekli.

Yaşdaş [s] Bir yaşta olan, yaşıt, hemsin.

Yaşıt [s] Ba : yaşdaş.

Yaşlı [s] Yaşını almış, müsin.

Yaşlıbaşlı [s] Yaşını başını almış, sinni kemale vâsıl, kâmil.

Yaşlık [i] Islaklık, nem, rutubet. Yağmurlu ve ratıp hava.

Yaşlılık [i] İhtiyarık, yaşlı olmak hali.

Yaşmak [i] Kadınların ferace giydikleri zaman başlarına bağladıklari ince ve kola ile ütülü tülbent. Örtü, perde.

Yaşmaklamak [f] Yaşmakla yüzünü örtmek.

Yaşmaklanmak [f] Yaşmak tutunmak, yaşmakla kendi yüzünü örtmek, yaşmağa bürünmek.

Yaşmaklı [s] Yaşmak tutunmuş, yaşmağa bürünmüş. Yaşmak gibi tüyleri olan (kuş)

Yat [i] Tenezzüh vapuru.

Yat [s] Yabancı, garip, bigâne, ağyar. Hasım, düşman, muarız, hilâfgir.

Yat [i] Kalkan ve zırh gibi tahaffuz silâhı.

Yât [i] Anma, hatıra getirme, lâkırdısını etme, zikir.

Yatağan [i] Ekseriya zeybeklerin kullandıkları uzun bıçak.

Yatak [i] Uyumak için yere yayılan şilte, yorgan veya battaniye ve yüzyastığından ibaret döşek. Üzerine döşek yapılan kerevet, karyola, sedir. Mekân, melce, yatılan yer, yatmağa mahsus mahal. Hırsızları gizlice kabul edip çaldıkları eşyayı saklıyan adam. Bir nehrin aktığı yer, suyun

içinden geçtiği uzun çukur, mecra.

Yataklı [s] İçinde yatak olan, yatağı bulunan. Yatağı yani mecrası derin olan (nehir).

Yataklık [i] Yatak kereveti, karyola, sedir. Odanın yatak için ayrılmış kısmı. Bir miktar yatak istiap eden. Çalınmış eşyayı saklamaklık.

Yataklıvagon [i] Şimendifer katarlarında yolcuların yatmaları için yatakları havi vagonlar, vagonli.

Yatakodası [i] Karyola konulmuş, yatmağa mahsus oda. İçinde yattıkları oda.

Yatalak [s] El ve ayağı tutmadığı için daima yatakta yatan, inmeli.

Yatı [i] Yatma, yatağa girme. Geceyi geçirme, beytutet. Leyli.

Yatık [s] Yatırılmış, iğilmiş. Çevrilmiş, devrik. [s] Yassı sukabı.

Yatım [i] Yatmış ve iğilmiş şeyin hali, yere serilmiş olma.

Yatımektebi [i] Talebenin geceleri de orada kaldıkları mektep, leyli mektep.

Yatımlı [s] Yatmış, yere serilmiş, basılmış, müstevi.

Yatırmak [f] Yatmağa sevk ve icbar etmek, yatağa komak, uyutmak. Yatak tedarik etmek, yatacak yer hazırlamak. Bir yana meylettirmek, yere sermek. Yere atmak, yıkmak, düşürmek. Parayı işlemek veya emanet olarak bir yere teslim etmek.

Yatışmak [f] Sükûnet kespetmek, teskin olunmak, rakit olmak, şiddeti geçmek. Gürültü ve karışıklık mündefi olmak, rahatlanmak.

Yatıştırmak [f] Teskin etmek, sükûnet kazandırmak. Razı etmek.

Yatkı [i] Yatıp basılmaktan peyda olan kırma, kırım.

Yatkın [s] Bir yana iğri ve mail. Çok yatmış. Çürük.

Yatlı [s] Yabancı, meçhul. Düşman, hasim, muhalif. Uğursuz, meş'um.

Yatma [i] Yatmak işi. Ba : yatmak.

Yatmak [f] Yere uzanmak, uyurken yatakta alınan vaziyeti almak. Uykuya varmak, uyumak, yatağa girmek. Ezilmek, serilmek, düzlenmek, basılmak. Ramolmak, itaat etmek. Razı olmak, rıza vermek. Geceyi geçirmek, beytutet etmek, konmak. Hasta olmak. Gemi demir atmak. Kara bulanmak. Mütemekkin olmak. Mahpus olmak, hapse girmek.

Yatsı [i] Yatma vakti. [s] Yatık, basık, yassı, düz. Güneş battıktan iki saat sonra kılınan namaz.

Yatuğan [i] Kanun gibi kucağa yatırılarak çalınan saz.

Yatuk [i] Aa : yatuğan.

Yav [s] Kayıp, zayi. Meçhul, maruf olmıyan. Yabancı, yat, ağyar, garip. Düşman, asi. [i] Yokluk, zıya, fikdan.

Yava [s] Ba : yav.

Yavan [s] Yağsız, yağı pek az. Lezzetsiz, tatsız.

Yavanlık [i] Yağsızlık, yağı pek az olma. Lezzetsizlik, tatsızlık.

Yavaş [s] Ağır, aheste, süratli olmıyan, teennili. sessiz. Az sesli. Yumşak, halim, mülâyim, sert olmıyan. Hafif okuma. Nazlı. Ağır ağır, teenni ile, aheste.

Yavaşa [i] Serkeş atları zaptetmek için dudaklarına taktıkları tahta kısaç.

Yavaşça [h] Usulla, kemali itina ile, bir yere dokunmaksızın, aheste aheste.

Yavaşçacık [h] Ba: yavaşça.

Yavaşlamak [f] Ağır ve teenni ile yürümeğe veya iş görmeğe başlamak, teenni kespetmek. Sürati azalmak.

Yavaşlık [i] Ağırlık, teenni. Yumşaklık, hilim, mülâyemet.

Yavaştırmak [f] Alıştırmak, yumşatmak, talim etmek.

Yave [i] Boşlâkırdı, abes söz, saçma sapan, hezeyan.

Yavegû [s] Saçmasapan söyliyen, hezeyan eden.

Yaver [s] Yardımcı, muin. İmdatçı. Bir kumandanın, bir büyük memurun emirlerini icap edenlere tebliğ etmek, bazı işlerde ve hizmetlerde yardım ve muavenet eylemek vazifesile mükellef zabit.

Yaverlik [i] Yaver sıfat ve vazifesi.

Yavru [i] Hernevi canlı mahlûkatın küçüğü, miniminisi.

Yavrucuk [i] Küçük yavru, minimini yavru.

Yavrulamak [f] Hayvan doğurmak, yavru yapmak.

Yavrulatmak [f] Hayvanı doğurtmak, yavru yaptırmak.

Yavsı [i] Bir cins iğneli çekirge.

Yavşak [i] Yeni sirkeden çıkmış bit, kehle yavrusu.

Yavşan [s] Dikenli, dikenleri olan, batar.

Yavşanotu [i] Veronika denilen ot.

Yavuk [i] Nişan nişanlanma, namzetlik.

Yavuklamak [f] Nişanlamak, namzet etmek.

Yavuklanmak [f] Nişanlanmak, namzetlenmek.

Yavuklu [s] Evlenmek üzre nişanlanmış, nişanlı, namzet.

Yavuz [s] Şiddetli, şedit, pek sert. Âlâ, fevkalâde, kıyak..

Yavuzluk [i] Sertlik, şiddet, yamanlık, kıyaklık. İyilik, âlâlık, fevkalâdelik,

Yay [i] Ok atmağa mahsus iğri alet, kavis, keman. Elâstikî alet, zemberek. Araba vagon v.s. de sarsıntıyı tadil için dingillerin tekerleklere yakın uçlarına konulan çelikten iğri ve elâstikî alet.

Yaya [i,s] Ayakla yürüyen, hayvansız giden, piyade. Mahrum, bibehre, binasip. [h] Yürüyerek, hayvansız, maşiyen.

Yayan [i,s] Ba: yaya.

Yayanlık [i] Atsızlık, piyadelik, yaya gitmeklik.

Yaydırmak [f] Serdirmek, döşetmek, ferşettirmek

Yaygara [i] Yüksek sesle bağırma, gürültü, vaveylâ

Yaygaracı [s] Sebepli sebepsiz çok bağırıp vaveylâ eden, velvele koparan. Ufak bir acıya dayanamayıp ziyade telâş ve gürültü eden

Yaygı [s] Yere yayılan ve serilen şey. Kilim v. s.

Yayık [s] Açık, yayvan, serilmiş, döşenmiş [i] Sütten yağ çıkarmak için kullanılan tulum veya fıçı, yağ makinası.

Yayılma [i] Yayılmak işi. Ba: yayılmak.

Yayılmak [f] Açılmak, genişlemek, büyümek, tevessü etmek. Dağılmak, saçılmak, münteşir olmak. Soyunup uzanmak, dökülüp saçılmak. Sürü merada dağılıp otlamak. Sirayet etmek, taammüm etmek. Serilmek döşenmek. Vurulup veya bayılıp yere düşmek, upuzun yatmak.

Yayın [i] Bir cins tatlı su balığı.

Yayınbalığı [i] Ba: yayın.

Yaykamak [f] Ba: Yıkamak.

Yaykaş [s] Keman kaş, mukavves kaş.

Yaykaşlı [s] Kaşları keman gibi mukavves olan.

Yaylâ [i] Yazın çıkılıp ikamet olunan yüksek ve serin yer, dağların tepelerinde düz ve yazın ikamete mahsus mahal. Yazlık mera dağ ve tepe ve yamaçlarındaki otlak yer.

Yaylâbuzu [i] Yüksek yaylâlardan indirilen tabiî buz.

Yaylâçiçeği [i] Amberçiçeği

Yaylâk [i] Ba: yaylâ.

Yaylâkiye [i] Yazlık mera kirası, miriye ait yaylâlar için sürü sahiplerinden alınan resim, otlakiye.

Yaylamak [f] Yazı yaylâda geçirmek, yaylâda bulunmak. Yaylâda otlamak, yaylâya çıkarılmış olmak.

Yaylı [s] Yay ve okla müsellâh. Elâstikî veya açılır kapanır bir aleti olan, zemberekli. Tekerlekleri arasında yayı bulunan uzun bir nevi yolcu arabası.

Yaylım [s] Bir sıra as-

ker veya birkaç batarya tarafından birden edilen ateş.

Yayma [i] Yaymak işi Ba: yaymak. Satılık ufak-tefek şeylerden yapılma sergi.

Yaymacı [i] Açık yerlerde ve sokak kenarlarında ufaktefek şeyleri serip satan adam.

Yaymak [f] Açmak, uzatmak, büyütmek, tevsi etmek. Dağıtmak, saçmak, Serpmek, perişan etmek. Neşir ve işaa etmek, herkese duyurmak, tamim etmek. Sermek, döşemek, açmak. Sürüyü yaylâda dağıtıp otlatmak. Ölü-baygın veya hasta dü. şürmek.

Yayvan [s] Açık, geniş, bol, yayılmış. Toplu olmıyan, dağınık. Gevşeklik, tekayyütsüzlük. Dağınıklık, perişanlık.

Yaz [i]Haziran, temmuz ve ağustos aylarından ibaret senenin sıcak mevsimi, sayf.

Yazdırmak [f] Biri vasıtasile yazmak, yazmağı emir, yazmağa müsaade etmek, tahrir ettirmek. Bir işin rasmen arz ve inha olunmasına tevassut etmek.

Yazı [i] Yazılan şey, hat. Meşk, hüsnühat. Yazmak işi, yazma.| Makale, müsvedde.

Yazı [i] Ova, düz yer. Tali, kader, alınyazısı.

Yazıcı [i] Kâtip.

Yazıhane [i] Yazı odası.Bir tüccarın çalıştığı daire büro Üzerinde yazı yazmağa mahsus masa.

Yazık [s] Boşuna sarfolunan, beyhude yere giden, itlâf ve israf olunan, heder. [i] Zarar, ziyan, gadir, mağduriyet. Acınacak, ayıplanacak şey, yakışmıyacak hal. [n] Eyvah! hayf! diriğ!

Yazılı [s] Yazılmış, yazısı olan, yazıyı havi. Yazılmış, muharrer. Deftere geçirilmiş, kaydolunmuş, mukayeyt. Mukadder.

Yazılış [[] Yazılmak tarz ve üslûbu. Tahrir ve imlâ tarzı.

Yazılmak [f] Tahrir olunmak. Bir hizmete kabul olunup ismi kaydolunmak.

Yazın [z] Yaz vaktinde, yaz mevsiminde.

Yazış [i] Yazmak işi ve tarz ve sureti.

Yazışmak [f] Biribirine yazmak, mektuplaşmak, muhabere etmek.

Yazlamak [f] Yazı geçirtmek, yazın bir yerde ikamet etmek.

Yazlatmak [f] Yazı geçirmek, yazın ikamet ettirmek.

Yazlı [h] [Yalnız yazlı kışlı tabirinde kullanılır] yazın, yaz mevsiminde.

Yazlık [s] Yaza mahsus mesken, köşk veya yalı. Yaz mevsimine mahsus kira. Yazın geyilen hafif ve ince elbise.

Yazma [i] Yazmak işi. Ba : yazmak. Bir nevi yüz şişmesi. Üzerine boyalı resimle basılan tülbentten baş yemenisi ve yorganyüzü, [s] Yazılmış, yazılı, el ile yazılmış. El ile nakşolunmuş, kalemkârî.

Yazmacı [i] El ile yemeni ve yorganyüzü gibi şeyler ve kalemkârî işler yapan adam.

Yazmacılık [i] Yazma ve kalemkârî işler yapma san'ati,

Yazmak [f] Kalem ve mürekkeple kâğıt ve diğer bir aletle herhangi bir şey üzerine okunacak bir şey çizmek, tahrir etmek. Yazı meşketmek. Bir işe kabul edip ismini deftere kaydetmek. Mektupla bildirmek, tahriren arz ve inha etmek, iş'ar etmek. Mektup göndermek, muhabere etmek. Bir kitap ve makale yazmak.

Ye [e] Ya edatının muhaffefi. Ba: ya

Yecuç [i] Büyük İskenderin Uzak Şarka gittiği zaman tesadüf eylediği ve eski vakitlerdenberi rivayet olunan kısa boylu bir kavm. (Japonlar olmak muhtemeldir).

Yecuçmecuç [i] Ba: Mecuç.

Yede [i] Yeşim denilen ve eski Türklerce mubarek sayılan bir taş.

Yedek [i] Hayvanı çekecek ip, yular sapı. Akıntıya karşı sahilden gemi ve kayığı çekmeğe mahsus ip. Yularından çekilip götürü-

len boş at. Lüzumunda kul lanılmak için bir şeyin fazla bulundurulan eşi.

Yedekçi [i] Yedek bir at götüren seyis. Akıntıya karşı iple kayık çeken adam.

Yedekli [s] İhtiyaç olduğu zaman yerini tutacak bir yedeği olan.

Yedeklik [s] Lüzumu halinde kullanılmak üzre yedek bulundurulan.

Yedi [s] Altıdan bir fazla ve sekizden bir eksik sayı.

Yedigir [i] Dübbüekber denilen yedi yıldız.

Yedili [s] Yedi sayılı, yedi benekli olan. Yedi cüzden mürekkep bulunan.

Yedilik [s] Yedi kuruş v. s. kıymetinde olan. Yedi karış v. s. boyunda olan. Yedi okka v. s. ağırlığında olan. [i] Yedi kuruş v. s. kıymetinde olan sikke. Düğünün yedinci günü giyilmek üzre yapılan ağır esvap.

Yedinci [s] Yedi derecesinde olan, altıncıdan sonra gelen .

Yedirme [i] Kireç, beziryağı ve kıtıktan yapılan ve suborularını sarmakta kullanılan bir nevi macun. Yedirmek işi. Ba: yedirmek

Yedirmek [f] Yemeğe sevk, icbar veya müsaade etmek. Muhtaçlara yemek vermek. Yutturmak, sindirmek. Sarf ve istihlâk etmek, kaybettirmek. Para vermek. Hazım ve tahammül etmek

Yedişer [i] Herbirine veya her defasında yedi.

Yeditasarruf [i] Maliklik, sahiplik.

Yediveren [i] Senede birkaç defa meyva veya, çiçek veren asma, gül v. s.

Yegâne [s] Tek, münferit, mücerret, yalnız.

Yeğen [i] Kardeş evlâdı, biraderzade, hemşirezade.

Yeğni [s] Hafif, ağır olmıyan.

Yeğnilik [i] Hafiflik. hiffet.

Yeis [i] Ümitsizlik. Meyusluk. Teessür.

Yek [i] Bir, vahit.

Tek, münferit. Birlik, müttehit.

Yekçeşim [s] Bir gözlü, bir gözü kör.

Yekdest [s] Elbirliğile çalışanların beheri. Elbirliği

Yekdiğer [h] Biribirine, biribirini.

Yekdil [s] Kalpleri bir, bir arzuda bulunanların beheri.

Yeke [i] Dümeni hareket ettirmek için ucuna takılan kol.

Yekemel [i] Ayni emeli besliyenler.

Yekinmek [f] Kuvvet sarfetmek, ıkınmak, sıkınmak.

Yekpare [s] Bir parçadan ibaret, bütün, parçasız.

Yekrek [s] Daha iyi, daha müreccah.

Yekrenk [s] Bir renkte, rengi bir, alaca olmıyan.

Yeksan [s] Düz, müstevi, beraber. Bir, müsavi.

Yekser [s] Baştan başa, hep, cümle, bütün. Birlikte, hep beraber.

Yekta [s] Tek, yalnız, münferit. Misil ve naziri olmıyan, eşi bulunmıyan.

Yekten [h] Birden, birdenbire, defaten.

Yekûn [i] Biribiri altına yazılan rakamların toptan tutarı, karacümle, hasılıcem. Hep, bütün, cümle, tekmil.

Yekzeban [s] Bir dil söylıyen, bir dille konuşan. Bir lisan kullanan, sözleri bir, müttfik.

Yel [i] Harekette bulunan hava, rüzgâr. Bedende dolaşan ağrı, sızı. Karında hâsıl olan gaz.

Yelardıncagiden [i] Bir cins martı .

Yelda [i] (Şebi yelda) Senenin en uzun gecesi, birincikânunun yirmi üçüncü gecesi.

Yeldeğirmeni [i] Bir büyük çarkı dolduran yel kuvvetile işliyen değirmen.

Yeldirme [i] Yeldirmek işi. Ba: Yeldirmek. Vaktile kadınların kırlarda serbest gezinmek için çarşaf yerine giydikleri üstlük libas, bir nevi kaşpusiyer.

Yeldirmek [f] Telâşla koşturmak, uçurmak, salıvermek, saldırmak.

Yele [i] Hayvanın ense-

sindeki sert kıllar, hayvan saçı.

Yelek [i] Kuş kanadının büyük tüyü, kuş tüyü şeklinde iki taraflı tüy.

Yelek [i] Kolsuz ve ekseriya önü açık mintan. Bir yaşında deve yavrusu. Kadınların bir nevi iççamaşırı. Erkeklerin ceket altına giydikleri kolsuz elbise.

Yeleklemek [f] Okun kuyruğuna tüy takmak.

Yeleli [s] Ensesinde sert ve uzun kılları olan hayvan, saçlı at v. s.

Yelengeç [i]Kavak gibi kabuğu çatlayıp soyulanağaç.

Yelim [i] Koşma, koşuş, süratli hareket.

Yelimyeperek [h] Acele ile, istical ederek.

Yelken [i] Rüzgâr dolarak geminin yürümesini temin eden bezler.

Yelkenbezi [i] Yelken yapmağa mahsus kalın ve sık bez.

Yelkenci [i] Yelken yapan ve satan adam. Gemide yelken işlerinde müstahdem tayfa.

Yelkengemisi [i] Rüzğâr ve yelken ile hareket eden sefine.

Yelkenlemek [f] Yelkenleri açıp gemiye yol vermek, yelken açarak gitmek.

Yelkenli [s] Yelkenle kullanılan, yelken vasıtasile hareket eden, yelken üzerinde [i] Yelkengemisi.

Yelkovan [i] Saatin dakikaları gösteren büyük iğnesi. Rüzgârın içeri girmesine mâni olmakla beraber dumanın çıkmasını temin için soba ve ocak borularının ucuna geçirilen dönerfener, boru şapkası, jiruet. Saçak kenarına yeli men için yapılan pervaz.

Yellemek [f] Üflemek, körüklemek, yelpazelemek.

Yellenmek [f] Karında hâsıl olan gazlerin makatten çıkmasına yol vermek, osurmak.

Yelli [s] Rüzgârlı, rüzgârı çok. Sızıları olan, romatizma ve ona benzer hastalığa müptelâ.

Yelloz [i] Hava ve hevesine tâbi, hafifmizaçlı ve açıkmeşrepli kadın.

Yelme [i] Yırtmaçlı zırh, yekpare olmıyan çokal. Yelmek işi. Ba: yelmek.

Yelmek [f] Koşmak, telâş ve acele ile yürümek.

Yelpaze [i] Sıcak havada etrafındaki havayı tahrik ile serinlik hâsıl etmek için sallanılan alet. Kâğıt, kumaş veya hurma hasırınnan yapılan ve el ile sallanan vantilâtör. Geminin baş bodoslamasının iki taraflarına konulan ağaçlar [s] Yelpaze şeklinde olma.

Yelpazelemek [f] Yelpaze ile hava vermek.

Yelpazelenmek [f] Yelpaze ile kendine hava vermek, yelpaze kullanmak.

Yelpik [i] Soluğan illetinin pek şiddetlisi, şedit tıknefes.

Yeltek [s] Havaya tâbi, rüzgarın geldiği tarafa dönen.

Yeltenmek [f] Talip ve mail olmak, bir şeye üzenmek, taklide çalışmak.

Yeltüfeği [i] Hava tazyikile boşanıp mermi atan tüfek.

Yelve [i] Çulluk ve bakça denilen kuş.

Yelyeperek [h] Ba: yelimyeperek.

Yelyutan [i] Atlara arız olan bir illet. Çobanaldatan kuşunun büyüğü.

Yem [e] Yamın muhaffefi olup «ye» ile başlıyan bazı sıfatların başına gelir ve mubalâğa ve tekit beyan eder.

Yem [i] Yiyecek şey, bir defada yenen miktar. Hayvana verilen arpa, ot v.s. Balıkları, kuşları ve avhayvanlarını celbetmek için tuzak veya kapana konulan yiyecek şey, yemleme. Çakmaklı eski tüfeklerin falyasına konulan barut, ağızotu. [c] Birini aldatmak için hazırlanan vesait.

Yemek [f] Bir şeyi ağıza alıp çiğniyerek yutmak, akil, tenavül etmek. Yemek yemek, taâm etmek. Kemirmek, aşındırmak, oymak. Alıp götürmek, yıkamak, eksiltmek. Sarf ve istihlâk etmek, bozmak, israf eylemek. Bir tecavüze, bir tekdire, bir cezaya uğramak. Tutulmak, duçar olmak. Harcetmek, kullanmak, müstefit olmak. Isırmak, salmak, dokunmak, zarar vermek. Allah kabul etmek.

Yemek [i] İnsanın muayyen vakitlerde yediği şey, taam. Yenmek üzre pişirilmiş şey, sofraya konulan yeyinti. Ziyafet.

Yemekhane [i] Mektep ve kışla gibi yerlerde yemek yenilen salon.

Yemeklemek [f] Yemek vermek, yedirmek, it'am etmek,ziyafet çekmek, yemeğe davet etmek.

Yemekli [s] Taamla beraber, ziyafetli, yemek dahil olarak.

Yemeklik [i] Yemeğe mahsus, yemeğe konacak, veya yarayacak. Yemek için verilen para, taamiye.

Yemeksiz [s] Bir şey yememiş olan, aç. Taamsız, ziyafetsiz. [h] Yemediği halde, yemeksizin, bilâtaam, yemek verilmeksizin.

Yemeksizin [h] Yemediği halde, bir şey yemeden, bilâtaam.

Yemen [i] Arabistanın garbicenubî köşesini teşkil eden maruf memleket.

Yemeni [i] Kadınların başlarına bağladıkları nakışlı ve boyalı tülbent. Mermerşahi denilen bir cins patiska üzerine bu tarzda yapılan, mendil, yorganyüzü, bohça v. s. Kısa kenarlı, sivri burunlu, ökçesiz kaba ayakkabı.

Yemenici [i] Yemeni yapan ve satan adam.

Yemenili [s] Başında yemeni olan. Ayağında yemeni denilen pabuç bulunan.

Yemenli [s] Yemen ahalisinden olan.

Yemin [i] Sağ el, sağ taraf, sağ. Ant, kasem.

Yeminli [s] Yemin etmiş, antlı.

Yemiş [i] Taze ve kuru meyva.

Yemişçi [i] Yemiş satan esnaf, manav.

Yemişli [s] Meyvası olan, meyva veren, müsmir, meyvalı.

Yemişlik [i] Yemiş verir ağaçları havi bahçe. Meyva hıfzına mahsus yer. Sofrada meyva koymağa mahsus billûr, çini veya maden kap. Yemişveren,

Yemleme [i] Balığı, ku-

şu ve av hayvanlarını celp için tuzağa ve etrafina dökülen yem. Oltaya takılan yem. Ağızdan dolma top,cakmaklı tüfek veya lâğıma ateş vermek için falya ve topun ağzına konulan barut, ağızotu. [c] Birini aldatıp dolandırmak için gösterilen sahte menfaat.

Yemlemek [f] Tuzağa yem komak, oltaya yem takmak. Ağızotu komak. [c] İğfal ile dolandırmak için sahte menfaat göstermek.

Yemlik [s] Hayvanlara yem olmağa salih olan. [i] Hayvanlara içinde yem verilen tekne.

Yemyeşil [s] Çok yeşil, pek yeşil.

Yen [i] Esvap ve çamaşır kolu, kolun bilek tarafindaki ucu. Altın on üç kuruş kadar kıymeti olan Japon parası.

Yencilmek [f] Ezilmek, basılmak.

Yençmek [f] Ezmek, basmak, hurdehaş etmek. [c] Gadretmek.

Yene [s] İyi cüsseli. Üstün, galip.

Yenge [i] Geline rehberlik eden kadın. Kardeş ve amca ve dayı karısı.

Yengeç [i] Yan yan yürür altı ayaklı, başının iki tarafinda iki kısacı olan küçük bir deniz hayvanı. Rakit sularda ve rutubetli yerlerde yaşar ve yan yan yürür küçük bir böcek.

Yeni [s] Kullanılmamış, cedit, müceddet. Zuhur ve husulündenberi çok vakit geçmemiş, nevzuhur. Acemi, tecrübesiz. [h] Cedit olarak, müceddeden. Az evvel, ahiren.

Yenibaştan [h] Tekrardan, iptidadan, yeni başlıyarak.

Yenice [s] Biraz, oldukça yeni.

Yeniçeri [i] Yeni asker demek olup vaktile Osmanlı Devletinde bir sınıf idi. [c] Zorba, bir şeyi zorla yapmak istiyen.

Yeniçeriağası [i] Yeniçerilerin başkumandanı.

Yeniçerilik [i] Yeniçeri askerliği. Yeniçerilere mahsus tarz ve hareket.

Yeniden [h] Tekrar, baştan başlıyarak.

Yenik [i] Bir hayvan veya böceğin yemesi veya ısırması eseri.

Yenilemek [f] Yeni haline komak, tecdit etmek. Tamir ve termim edip yeni gibi yapmak. Yeniden zikredip tazelemek.

Yenilenmek [f] Yeni halıne konmak, tecdit edilmek. Esaslı surette tamir ve termim olunmak. Tekrar edilmek, yât ve tizkâr edilerek tazelenmek.

Yeniletmek [i] Yeni ettirmek, yeniden yaptırmak, tecdit ettirmek.

Yenilik [i] Kullanılmamış olan şeyin hali, ceditlik, müceddetlik. Yeni çıkmış olan şeyin hali. Acemilik, tecrübesizlik, bir işe yeni girmiş olanın hali.

Yenilmek [f] Mağlûp olmak, inhizama uğramak, bozulmak. Oyunda kaybetmek. Ağızda çiğnenip yutulmak, eklolunmak. Yemeğe salih olmak. Ba: yenmek.

Yenir]s] Yenilebilir, yemğe yarar.

Yenirce [i] Ağaçlarda hâsıl olan ve ağacın evvelâ bir parçasını çürütüp nihayet büsbütun kurutan bir hastalık.

Yenirilleti [i] Kangren, yeyici çıban.

Yenlenç [s] Zayıf, kuvvetsiz, miskin, herzaman mağlûp.

Yenli [s] Kollu, kolları olan.

Yenmek [f] Galip gelmek, mağlûp etmek, inhizama uğratmak. Oyunda kazanmak. Ağızla çiğnenip yutulmak, eklolunmak. Ekle salih olmak. Aşınmak Alınıp götürülmek, yıkılmak. Sarf ve istihlâk olunmak, bozulmak, israf edilmek. Bir tecavüz veya ceza ve tekdir çekmek. Harç ve istimal olunmak, kullanılmak.

Yepermek [f] Koşmak, sürat ve telâşla gitmek, şitap ve acele etmek.

Yepyeni [s] Büsbütün yeni, çok yeni.

Yer [i] Arz, zemin, gök mukabili. Üzerinde sakin olduğumuz seyyare, Kürei-

arz. Arzda toprak kısmının yüzü, toprak, zemin. Arazi, arsa. Mahal, mekân, ikametgâh. Memleket, doğum mahalli, menşe. Mansıp, mesnet, memuriyet. Oturulacak mahal, ücretle tutulan mahal. Eser, nişan, geçmiş bir şeyin kalan alâmeti. Vüs'at, genişlik, sığacak mahal. Toprak. Bir işe mahsus mahal.

Yeraltı [i] Toprağın içinde üstü örtülü mahal, Tahtalârz, bodrum, tünel

Yerbarsağı [i] Yerin altında yetişen ve barsak gibi uzanan bir nevi ot.

Yerçamı [i] Funda nev'inden bir çalı.

Yerebakar [s] Sinsi, mürai,

Yerelması [i] Şeklen patatese benzer ve yemek yapılır bir kök.

Yereşeği [i] Ağaç köklerine, mezruata zarar veren bir çirkin böcek.

Yeretmek [f] Eser ve alâmet bırakmak.

Yerfıstığı [i] Amerikanfıstığı.

Yergöçkeni [i] Köstebek.

Yerinde [h] Mahalli mahsus ve münasibinde, münasip, uygun, lâyık. Münasip, münasebet düştükçe.

Yerinmek [f] Teessüf, telehhüf etmek. Pişman olmak. Levim ve şetmetmek.

Yerkatı [i] Zemin kat.

Yerleşmek [f] Yer tutmak, yer bulup oturmak. Yerinde sabit olmak, takarrür etmek, yerinden oynamamak. Daimî surette ikamet etmek, tavattun etmek, ikametgâh edinmek. Eşyasını yerliyerine koyup nizam ve tertibine girmek.

Yerleştirilmek [f] Yerine konmak, mahalline vazolunmak. Yerliyerine konmak, tertip ve tanzim olunmak. Memuriyet veya hizmete nasbolunmak. İskân olunmak.

Yerleştirmek [f] Yerine komak, mahalline vazetmek, yerliyerine komak. Sıralamak, tertip ve tezyin etmek. İskân etmek, ikamet edecek yer tahsis etmek.

Bir memuriyet ve hizmete tayin etmek, kayırmak. Münasebetli cevap vermek, sözü tam yerinde söylemek.

Yerli [s] Bir yerin ahalisinden olan. Sabit, oynamaz, nakledilemez (Yerliyerien).

Yerliğ [i] Ba: Yarlığ.

Yermek [f] Beğenmemek, hoşlanmamak, tiksinmek. Nefret ve istikrah etmek, zemmetmek.

Yerpelidi [i] Birnevi ot.

Yersakızı [i] Natron.

Yersarmaşığı [i] Yere sürünerek büyüyen bir cins sarmaşık.

Yersıçanı [i] Köstebek denilen ve toprağı delik delik eden hayvan.

Yeryüzü [i] Küreiarz, arz.

Yestehlemek [f] Pislemek, defitabiî etmek, sıçmak.

Yeşermek [f] Yeşil olmak, yeşil renk peyda etmek. Otlar sürmek, yapraklanmak.

Yeşertmek [f] Yeşilletmek, yeşil renk peyda ettirmek. Otları sürdürüp yeşilliği daha parlak göstermek.

Yeşil [i] Ekseri otların ve yaprakların rengi, sarı ile maviden hâsıl olan renk. Taze, ham, henüz kemale gelmemiş. Taze tütün yaprağı.

Yeşilbağa [i] Bağanın bir cinsi.

Yeşilbaş [i] Başı yeşil bircins erkek ördek.

Yeşillendirmek [f] Yeşil rengini vermek. Tazelendirmek.

Yeşillenmek [f] Yeşil olmak, yeşermek. Tazelenmek, taravet peyda etmek. Bir güzele bakmakla ferahlanmak, gözlerini, gönlünü eğlendirmek.

Yeşilli [s] Yeşil rengi, veya benek ve çizgileri yahut çiçekleri olan.

Yeşillik [i] Yeşiı renk. Taze otlar ve çayırlarla örtülü yer, çayırlık. Sebze, sebzevat, taze ot veya mahsul.

Yeşim [i] Yeşil renkte sert ve kıymetli taş.

Yet [i] El, dest,. [c] Zor, güç, kuvvet, kudret.

İmdat, yardım. Vasıta, marifet.

Yetbeyet [h] Elden ele, doğrudan, vasıtasız.

Yeter [s] Yetişen, kâfi. [h] Elverir, kâfi, ziyade lâzım değil.

Yetik [i] Vakitsiz doğan çocuk.

Yetim [i] Babası veya baba ve anası ölmüş çocuk, öksüz. Tek, nadir.

Yetime [i] Az ve nadir bulunur inci.

Yetimhane [i] Yetimlerin bakılıp büyütüldüğü yer, öksüzyurdu.

Yetimlik [i] Öksüzlük, baba ve anası ölmüş çocuğun halı.

Yetişkin [s] Ba. yetişmiş.

Yetişme [i] Yetişmek işi. Ba : yetişmek. [s] Hâsıl olmuş,vücude gelmiş, mütehassıl. Terbiye olmuş, neş'et etmiş.

Yetişmek [f] Ulaşmak, erişmek, vâsıl olmak. Varmak, derketmek, bir zamana kadar yaşamak. Vaktında bulunmak, vaktile vâsıl olmak. Vakit bulmak, yapabilmek. Hazır ve müheyya olmak, bir vakte kadar yapılabilmek. Vücude gelmek, neşvünema bulmak, hâsıl olmak. Terbiye olmak, neş'et etmek. Kifayet etmek, kâfi olmak, yetmek. Bir işe sonradan başladığı halde evvel başlıyanlara ulaşmak. Büyümek, iş görebilecek yaşa gelmek. Kemale gelmiş olmak. Bir zamanda yaşamış olmak, bir vak'ayı veya bir zatı görmüş bulunmak.

Yetişmiş [s] Vâsıl olmuş, ulaşmış. Neş'et etmiş. Büyümüş, iş görecek veya evlenecek yaşa gelmiş Olgun, kemale ermiş.

Yetiştirmek [f] Ulaştırmak, isal etmek, vusul buldurmak. Kavuşturmak. Vakit ve zamanında bulundurmak, vaktinde isal etmek. Vardırmak, derkettirmek. Hazır bulundurmak, tedarik etmek. Sonradan gönderip ilerdekilere ulaştırmak. Duyurmak, işittirmek, haber vermek, bildirmek. Vücude getirmek. Terbiye ve talim etmek.

Yetmek [f] Kâfi ve

vafi olmak, elvermek. Ermek, vâsıl olmak. Bulmak, değmek, baliğ olmak. Hayvanı yularından tutup götürmek, çekmek. Kayık veya gemiyi kenardan iple çekmek.

Yetmiş [i] Yedi kere on, on dört kere beş.

Yetmişer [i] Herbirine veya her defasında yetmiş.

Yetmişinci [s] Yetmiş derecesinde olan, altmış dokuzuncudan sonra gelen.

Yetmişli [s] Yetmiş cüzden mürekkep veya yetmiş şeyi havi olan.

Yetmişlik [s] Yetmiş kuruş v. s. kıymetinde, yetmiş okka v. s. ağırlığında veya yetmiş cüzden mürekkep olan. Yetmiş yaşında. [i] Yetmiş para v. s. miktarı meblâğ.

Yettirmek [f] Yetecek hal ve miktara getirmek, kifayet ettirmek.

Yevm [i] Gün, yirmi dört saatten ibaret müddet.

Yevmî [i] Güne veya bir güne mahsus olan, gündelik. Hergün vaki olan, günde bir kere vuku bulan, hergünlük.

Yevmli [s] Uğurlu, yümünlü, meymenetli.

Yevmiye [i] Bir günlük iş için verilen ücret, gündelik. Hergünün hesabını yazmıya mahsus defter.

Yevmsiz [s] Uğursuz, meş'um, meymenetsiz.

Yey [s] Daha iyi, müraccah, şayanıtercih.

Yeyni [s] Ba: yeğni.

Yeyrek [s] Daha iyi, daha müreccah.

Yezdan [i] Allah, Tanrı.

Yezdanî [s] İlâhî, Allah tarafından olan, Tanrıya mensup ve müteallik.

Yezidî [s] Musul cihetinde ve Anadolunun bazı semtlerinde münteşir batıl bir mezhep ve bu mezhebin salikleri.

Yezit [s] İnsafsız, vicdansız. Edepsiz.

Yiğirmi [i] Ba : yirmi

Yiğit [i] Yetişmiş genç, delikanlı. Tam ve mükemmel adam, mert. [s] Yü-

rekli, şeci, cesur, bahadır, dilâver.

Yiğitbaşı [i] Esnaf lonca ve cemiyetlerinde icra memuru.

Yiğitlendirmek [f] Yiğit etmek, cesaretlendirmek, teşci etmek.

Yiğitlenmek [f] Yetişmek, yiğit olmak, cesaretlenmek, şecaat kespetmek.

Yiğitlik [i] Cesaret, şecaat, besalet, dilâverlik.

Yilim [i] Yapışkanlık, lüzucet.

Yilmek [f] Ba : yilişmek.

Yilişmek [f] Soğuk ve sahte bir tavırla sırıtıp yüze gülmek.

Yindek [h] Daima.

Yirmi [i] İki kere on, dört defa beş, yiğirmi.

Yirmili [s] Yirmi cüzden mürekkep veya yirmi benek v. s. si olan.

Yirmilik [s] Yirmi para v. s. kıymetinde, yirmi okka v. s. ağırlığında, yirmi arşın v. s. boyunda olan. Yirmi yaşında. [i] Yirmi paralık. Yirmi kuruş kıymetinde olan eski gümüş mecidiye.

Yirminci [s] Yirmi derecesinde olan, on dokuzuncudan bir fazla.

Yirmişer [i] Herbirine veya her defasında yirmi.

Yisa [n] Kaldırın, çekin, haydin.

Yitik [i] Kayıp, kaybedilen şey.

Yitikçi [i] Birşey kaybedip arayan kimse.

Yitmek [f] Kaybolmak, zayi olmak. Fevtolmak, telef ve yazık olmak.

Yittirmek [f] Kayıp ve zayi etmek, fevteylemek, ızaa ve itlâf etmek.

Yiv [i] Bir şeyin girip yerleşmesine mahsus oyuk çizgi. Bir boru veya delik içinde yılankavi surette dolaşarak uzanan oyuk.

Yivli [s] Bir şeyin girip yerleşmesine mahsus oyuğu olan. Yılankavi surette dolaşarak uzanmış oyuğu olan.

Yiyecek [s] Yenir, yenmeğe salih.

Yiyici [s] Çok yer, ekûl, obur. Yiyen, ekleden. Gittik-

çe etrafa yayılıp etleri çürüten yara.

Yiyinti [i] Yenecek şeyler, yemeğe müteallik şeyler, kut, rızk, azık.

Yığdırmak [f] Bir yere küme ettirmek, biriktirmek,teraküm ve iddihar ettirmek.

Yığılı [s] Toplanmış, birikmiş, müterakim. müzdahim.

Yığılmak f] Toplanmak, birikmek, teraküm etmek. Cemolmak. Bayılıp yere düşmek.

Yığın [i] Top, küme, birikmiş şeylerin teşkil ettiği mecmu. Kalabalık, izdiham, toplanıp birikmiş halk.

Yığınlık [i] Kalabalık, izdiham. Yığından hâsıl olmuş şey.

Yığıntı [i] Toplanmış şeylerin kümesi, müterakim küme. Toplanmış halk, kalabalık, izdiham.

Yığışmak [f] Bir yere gelip toplanmak, birikip kalabalık etmek, tecemmü etmek.

Yığıştırmak [f] Toplatmak, cemettirmek, biriktirmek.

Yığmak [f] Toplayıp küme etmek, biriktirmek, teraküm ettirmek, iddihar etmek.

Yıkama [i] Yıkamak işi. Ba: yıkamak.

Yıkamak [f] Yumak, su ile temizlemek, banyo etmek.

Yıkanış [i] Yıkanmak işi ve tarzı, banyo.

Yıkanma [i] Yıkanış.

Yıkanmak [f] Su ile tathir edilmek,yunmak, banyo yapmak. Kendikendini yıkamak, istihmam etmek.

Yıkık [s] Yıkılmış, harap, viran, münhedim.

Yıkılma [i] Yıkılma işi. Ba: yıkılmak, inhidam.

Yıkılmak [f] Düşmek, devrilmek. Harap ve münhedim olmak, bozulmak, viran olmak. Hali perişan olmak, ihtiyarlıktan gayet düşkün olmak. Defolup gitmek.

Yıkım [i] Bozulma, düşme, hedim, haraplık, viranlık, hali perişan olma.

Yıkıntı [i] Yıkılmış bir şeyin birikmiş enkazı, harabe, virane.

Yıkkın [s] Düşmüş, yıkılmış, harabe yüztutmuş, viranlaşmış. Yıkılmak üzere.

Yıkma [i] Yıkmak işi, hedim, tahrip.

Yıkmak [f] Düşürmek, yere vurmak, aşağıya almak. Bozmak, hedim ve tahrip etmek. Batırmak,mahvetmek.

Yıktırılmak [f] Düşürülmek, yere vurdurulmak, aşağıya aldırılmak. Hedim ve tahrip ettirilmek, bozdurulmak.

Yıktırmak [f] Düşürtmek, yere vurdurmak, aşağı aldırmak. Harap ve viran ettirmek, bozdurmak, hedim vo tahrip ettirmek.

Yıl [i] Küreiarzın güneşin etrafını bir kere dolaşması müddeti, on iki aydan ibaret zaman, sene, sâl.

Yılan [i] Yerde sürünerek yürüyen uzun, soğuk, zehirli maruf hayvan.

Yılanbalığı [i] Uzun, yılana benzer bir cins balık.

Yılancı [i] Yılanları tutup oynatan, zehiri kendine tesir etmiyen adam, şerbetli.

Yılancık [i] Mühlik bir nevi cilt hastalığı.

Yılancıkçı [i] Yılancık illetini birtakım afsunlar ve asılsız ilâçlar ile iyi etmek iddiasında bulunan adam.

Yılancıl [i] Yılan tutup yemekle yaşıyan bir cins kuş.

Yılangömleği [i] Yılanın baharda değişip sıyrılan derisi. Buna benzer ağ şeklinde seyrek tülbent.

Yılankavi [s] Yılan gibi dönerek kıvrılarak uzanan, helezonî.

Yılbaşı [i] Senebaşı, senenin ilk günü. Birincikânunun birinci günü.

Yıldırak [s]Par par parlıyan, şaşaapaş. [i] Şimşek, barika. Bir cins kıymetli taş. Bir yıldız.

Yıldıramak [f] Par par parlamak, aralık aralık parlamak. Şimşek çakmak.

Yıldıran [s] Ürküten, gözünü korkudan, dehşet veren, cesaretini kıran.

Yıldırayıcı [s] Par par

veya aralık aralık parlıyan.

Yıldırgan [s] Ba : yıldırak.

Yıldırıcı [s] Ba : yıldıran.

Yıldırım [i] Saika, iki bulut arasında veya bir bulut ile Arz arasında hâsıl olan şerare.

Yıldırma [f] Yıldırmak işi. Ba : yıldırmak.

Yıldırmak [f] Ürkütmek, gözünü korkutmak, cesaretini kırmak, dehşet vermek.

Yıldız [i] Geceleri gökte parlıyan ecram, necim, kevkep.

Yıldızçiçeği [i] Bir cins güzel çiçek.

Yılgın [s] Yılmış, gözü korkmuş, ürkmüş, cesareti kırılmış.

Yılık [s] Sırıtıp ağzı bir tarafa kaymış, çarpık ağızlı.

Yılıklık [i] Yılık adamın hali, sırıtkanlık.

Yılışık [s] Yapışkan, bulaşan. Adama yapışır, sırıtkan, muacciz.

Yılışıklık [i] Yapışkanlık, bulaşıklık. Sırıtkanlık, muaccizlik.

Yılışmak [f] Gevşiyerek sırıtmak, yüz blup gülmek.

Yıllanmak [f] Yaşına girmek, bir yaşında olmak. Pek geç. Çok gecikmek. Eskimek, seneler geçirmek, bir veya birkaç senelik olmak.

Yıllatmak [f] Bir veya birkaç sene saklayıp eskitmek.

Yıllık [s] Bir senelik, bir yaşında. Şukadar senelik. Zuhur ve hudusundanberi şukadar sene geçmiş olan. Şukadar yaşında olan. [i] Senelik, senede bir verilen maaş, bahşiş v. s.

Yıllıkçı [i] Senelik ücretle çalışan ve hizmet eden adam.

Yıllıklı [i, s] Senelik ücret, maaş ve bahşişi olan.

Yılmak [f] Ürkmek. gözü korkmak, cesareti kırılmak.

Yılmaz [s] Ürkmez, korkmaz, cesaretten düşmez. Drednot.

Yır [i] Cır, türkü, şarkı.

Yırak [s]Etsiz ve zayıf, lâgar at.

Yırmak [f] At arıklanmak, etsiz, zayıf ve lâgarlanmak.

Yırandırmak [f] Atı koşu için istiyerek arıklatmak, zayıflatmak.

Yıranmak [f] At arıklanmak, zayıflanmak.

Yırılmak [f] Az yarılmak, çatlamak, aralık olmak.

Yırlamak [f] Cırlamak, türkü söylemek, şarkı çağırmak.

Yırlatmak [f] Cırlatmak, türkü söylemek.

Yırtıcı [s] Etlerini yemek için başka hayvanları diş ve tırnaklarile yırtan, vahşi, Müfteris.

Yırtık [s] Yırtılmış, yarılmış. Eskiyip paralanmış Alıştırılmış at. Arsız, utanmaz. [c] İsmetiyırtılmış, alüfte.

Yırtılma [i] Yırtılmak işi. Ba: yırtılmak.

Yırtılmak [f] Yarılıp paralanmak, şakkedilmek. Eskiyip paralanmak. At mahmuzdan korkarak yürümeye alışmak. [c] Mahcupluğu gidip açılmak, pervasız olmak.

Yırtınmak [f] Boğazını yırtarcasına bağırmak. Üstünü parçalarcasına telâş etmek, tepinmek.

Yırtışmak [f] Biribirinin üst ve başını yırtmak, tutuşarak biribirinin yüzünü tırmalamak.

Yırtlak [s] Yırtılmış ve yarık gibi açık.

Yırtlaz [s]Hicap perdesi yırtık, arsız, küstah, edepsiz, pervasız.

Yırtma [i] Yırtmak işi. Ba: yırtmak. [s] Yırtmakla yapılmış, yırtılmış.

Yırtmaç [i] Esvap ve çamaşırın yırtık gibi açık yeri.

Yırtmak [f] Çekip paralamak, yarmak. Yarmak, hendek yapmak. Tırmalayıp yara etmek. Atı mahmuzla yaralayıp yürümeğe alıştırmak. Mahcubiyetini izale etmek, pervasız etmek.

Yırttırmak [f] Çekip parçalatmak veya buna sevketmek. Çizdirmek, tırmalatmak.

Yobaz [s] İri ve kaba, kuvvetli, zıpır. Vaktile medresede oturan sarıklı talebeye tezyif makamında söylenir.

Yobazlık [i] İri ve kabalık, zıpırlık. Yobaz denilen sarıklı talebelik.

Yoğ [s] Koyu, kalın, kesif.

Yoğmak [f] Koyulaşmak, kalınlaşmak, donmak, kesif ve sulp olmak.

Yoğrulmak [f] Koyulaştırılmak, hamur edilmek, un su ile karıştırılıp hamur haline konulmak.

Yoğun [s] Koyu, kalın, kesif, sulp. Kaba, kalın, galiz. Yonulmamış, ham, terbiyesiz. İri, azîm, cesim.

Yoğunluk [i] Koyuluk, kalınlık, kesafet, salâbet. Kabalık, gılzet. Hamlık, terbiyesizlik. İrilik, büyüklük, cesamet.

Yoğurt [i] Ekşi bir maya karıştırılarak koyulaştırılmış süt.

Yoğurtçu [i] Yoğurt yapıp satan adam.

Yoğurtlu [s] Yoğurtla yapılmış, yoğurtla karışık.

Yoğurmak [f] Koyulaştırmak, tahmir ve tacin etmek, hamur yapmak.

Yoğurtmak [f] Bilvasıta koyulaştırmak, hamur yaptırmak, tahmir ettirmek.

Yok [s] Olmıyan, gayrimevcut, mefkut. [i] Olmayış, fıkdan, ademivücut, hiç. [h] Değil, olmaz, hayır.

Yoketmek [f] Mahvetmek, varlığını izale eylemek.

Yoklama [i] Yoklamak işi. Ba: yoklamak. Askerin künye defterine göre muayene ve tetkiki. Mektepte talebenin mevcut ve namevcudlarını araştırma.

Yoklamacı [i] Askeri teftiş ve muayene eden zabit. Müfettiş. Künye defterlerine kaydeden kalemin başı, reisi.

Yoklamak [f] Var mı yok mu diye anlamağa çalışmak, aramak taharri etmek. Teftiş ve tahkik etmek, denemek, tecrübe ve imtihan etmek. Sıhhatini, sormak, istifsarı hatır etmek.

Askeri teftiş ve muayene etmek.

Yoklanmak [f] Teftiş, tahkik, muayene ve iskandil olunmak.

Yoklaştırmak [f] Usulle ve dolayısile anlamağa çalışmak.

Yoklatmak [f] Teftiş, tahkik ve muayene ettirmek. Yoklama ettirmek, saydırmak. Adam gönderip sordurmak, istifsar ettirmek.

Yoklayış [i] Yoklamak işi ve tarzı ve usulü.

Yokluk [i] Yok olma, bulunmama, adem, fıkdan, noksan. İhtiyaç, fakır, zaruret.

Yoksa [h] Böyle olmayaydi, olmadığı halde.

Yoksul [s] Yokluk çeken, fakir, muhtaç. Züğürt

Yoksulluk [i] Fakır, ihtiyaç, zaruret.

Yokuş [i] Yukarıya çıkan yol, bayır, mail yer, iniş mukabili.

Yokuşlu [s] Yokuşu olan, bayırlı, yukarı çıkılır yeri olan.

Yokyere [h] Nafile, beyhude. Sebepsiz, mucipsiz.

Yol [i] Geçecek yer, tarik, rah, memer. Akacak yer, kanal, cetvel. Çizgi, hat, sopa. [c] Gidiş, seyahat, sefer. Yolculuk. Yürüyüş, hareket. sürat. Usul, üslüp, tarz. Resim, âdet, ayin. Meslek, mişvar. Gidiş, tavır, çığır, hal. Uğur. Vasıta, vesile, esbap. İlim ve san'atle, züht ve ibadette bir zatın vazettiği esas, erkân, usul.

Yolbilir [s] Adap ve erkâna vâkıf, terbiyeli.

Yolcu [i] Yola çıkıp giden, seyyah. Herhangi bir nakil vasıtasında bulunanlar. Bir yola, bir seyahata hazırlanmış adam. Ümitsiz hasta.

Yolculuk [i] Seyir, sefer, seyahat.

Yoldaş [i] Birlikte yola çıkan adam, yol ve seyahat arkadaşı. Arkadaş, refık, dost, ahbap. Komünist ve bolşeviklerin yekdiğerlerine verdikleri elkap.

Yoldaşlık [i] Yol ve

seyahat arkadaşlığı. Dostluk, arkadaşlık, refakat.

Yoldurmak [f] Çektirip kopartmak, söktürmek.

Yolgösteren [i] Delil, rehber mürşit.

Yolharcı [a] Yol masrafı, harcırah.

Yolkesici [i] Haydut, uğru.

Yollama [i] Gönderme, irsal [s] Döşemelik uzun meşe ağacı.

Yollamak [f] Yolaçıkarmak, göndermek. sevketmek, irsal etmek.

Yollanmak [f] Yol almak, ilerlemek. İrsal olunmak.

Yollu [s] Tarz ve üslûbunda olan. usulünde, nizamında olan. [i]Çizigli, kumaş v.s.

Yolmak [f] Çekip koparmak, kökünden sökmek. Soymak, dolandırmak, malını gaspetmek.

Yolsuz [s] Yolunda olmıyan, münasip ve lâyık olmıyan, münasebetsiz. Nizam ve usule mugayir. Esnaf beyninde veya kâhyaları tarafindan işten memnolunmak cezasına uğratılmış. Yolu mevcut olmıyan.

Yolsuzluk [i] Münasebetsizlik. Nizamsızlık, usule mugayir hareket. Esnaf arasında işten memnuiyet cezası.

Yoluğrağı [i] Yolun uğradığı, yolüstü.

Yoluk [s]Tüyleri yolunmuş tüysüz.

Yolunda [h] Münasip, lâyık.

Yolundurmak [f]Yeis ve mateme duçar etmek, ağlatmak.

Yolüstü [i] Yolun üzerine tesadüf eden önünden geçilecek yer, yoluğrağı.

Yoltası [i] Sefertası.

Yoltezkeresi [i] Serbest seyrüseyahat etmek için hükûmet tarafindan verilen resmî kâğıt, dahilî pasaport.

Yoma [i] Üç koldan mürekkep ve kollarının aksine bükülmüş halat, palamar.

Yonca [i] Yeşil iken hayvanlara yedirilen maruf bir cins ot.

Yonda [i] Kuşun tüyleri altındaki ince kıllar.

Yonga [i] Kesilen odun ve keresteden çıkan ufak parçalar, talaşın irisi.

Yongar [i] Üç telli bağlama, tambura nev'inden bir şey.

Yonma [i] Yonmak işi. Ba : yonmak. [s] Yonulmuş, işlenmiş, oyulup düzeltilmiş.

Yonmak [f] Keser, rende veya kalemle tahta veya taşı kesip düzeltmek, işlemek, oymak, silmek.

Yont [i] Hergele ile gezen terbiyesiz, yarı yabanî kısrak. Kuyruksalan kuşunun bir nev'i.

Yontmak [f] Ba: yonmak.

Yonulmak [f] Keser ve rende ile veya kalemle kesilip veya kazılıp düzetilmek, işlenmek.

Yonutulmamış [s] İşlenmemiş. Terbiye olunmamış, ham.

Yordam [i] Çabukluk, sürati hareket, çalâklik. eda. Debdebe, tantana, alâyiş. Usul, kaide, biçim.

Yordamlı [s] Edalı, çelimli.

Yorga [i] Atın bir nevi yürüyüşü [s] Bu türlü yürüyen at.

Yorgalamak [f] Yorga yürümek.

Yorgan [i] Yatakta örtünmeğe mahsus içi pamuklu örtü.

Yorgancı [i] Yorgan yapan ve satan adam. Odaları döşemek, mefruşatı hazırlayıp yerliyerine komak işini yapan adam.

Yorgancılık [i] Yorgan yapıp satmak san'ati. Tefriş işi.

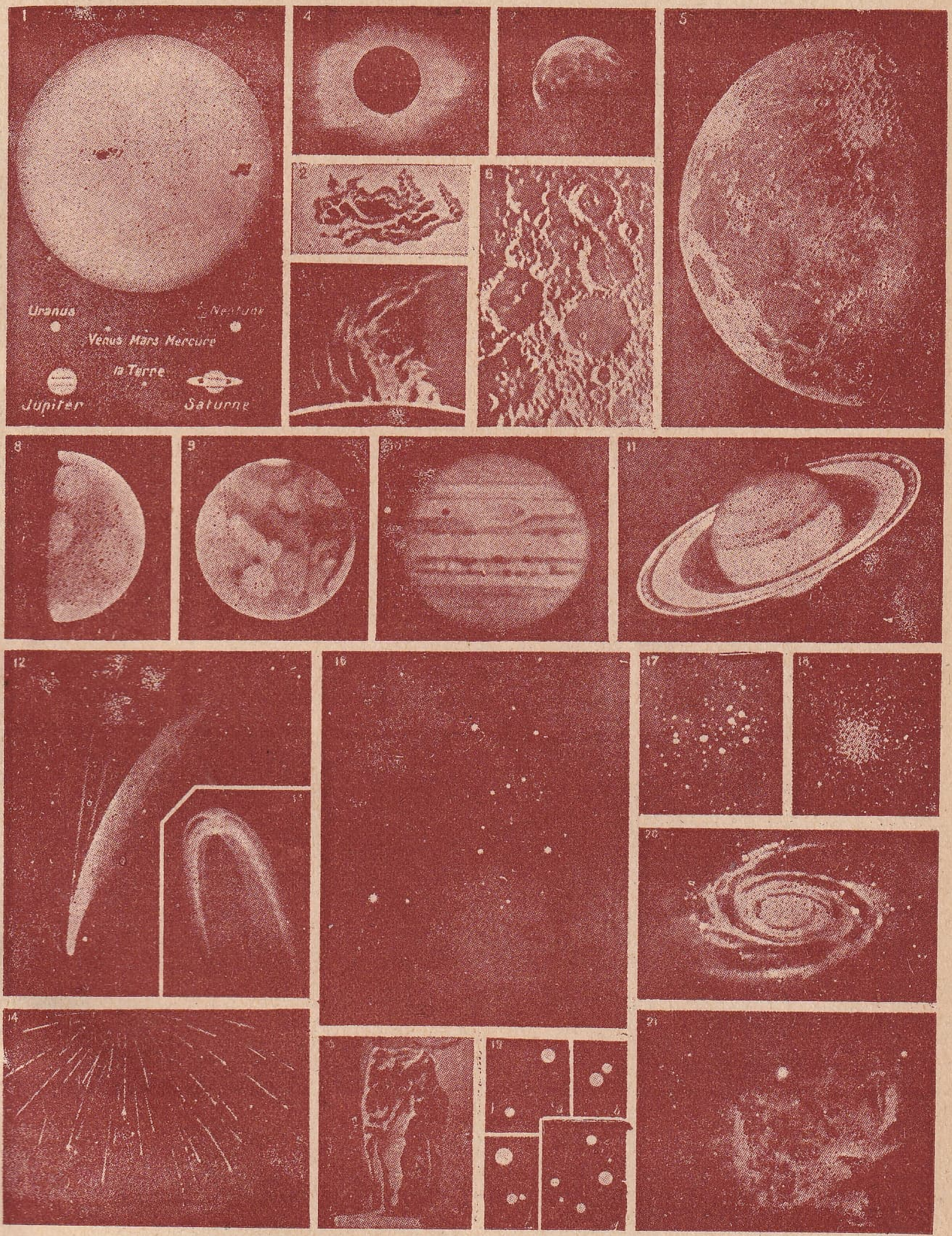
Yorganiğnesi [i] Yorgan ve bu gibi kalın şeyleri dikmeğe mahsus iğne.

Yorganlamak [f] Yorganla örtmek, yorganla sarmak.

Yorganlık [s] Yorgana elverişli, yorgan yapmağa yarar.

Yorganyüzü [i] Yorganın dıştarafina geçirilen yazma, basma, atlas v. s.-den yüz.

Yorgun [s] Yorulmuş,

Uranus
Neptune
Venus Mars Mercure
la Terre
Jupiter
Saturne

YILDIZ

çok çalışmak veya yürümekten bitap kalmış.

Yorgunluk [i] Bitaplık, yorulmuş adamın hali.

Yorma [i] Yorgunluk verme, tefeül, hamletme.

Yormak [f] Yorgunluk vermek, bitap bırakmak. Yorgunluk ve zahmete mecbur etmek. Atıf ve hamletmek. Tefeül. Vermek, saymak.

Yortu [i] Hıristiyanlarca bayram, tatil günü.

Yorulmak [f] Yorgun olmak, yorgunluğa duçar olmak. Beyhude uğraşmak. Nafile çalışmak.

Yorum [i] Hayır addetme, tefeül.

Yosma [s] Zarif kıyafetli, edalı, işveli, işvekâr.

Yosmalık [i] Zarafet, eda, işve.

Yosun [i] Taşların ve ağaç kabuklarının üzerinde hâsıl olan çim. Durgun suların üzerinde hâsıl olan yeşil ketencik. Denizden çıkan otlar.

Yosunlanmak [f] Yosun bağlamak. Üstünde yosun hâsıl olmak.

Yosunlu [i] Yosun bağlamış, yosunla örtülü.

Yoz [i] Sade, yalınkat, katmer olmıyan. Kaba, adi, bayağı. Acemi, terbiye olmamış, salma.

Yöre [i] Taraf.

Yudum [i] Bir defada yutulan sulu şey, az miktar, içim.

Yuf [i] Boş, nafile. Bedava, caba. Mahıv, heder, heba, helâk. [n] Teessüf, telehhüf beyanı makamında kullanılır.

Yufka [s] İnce, rakik, hafif. Az giyinmiş, arkası hafif. Ardı yok. [i] İnce açılmış hamur yaprağı.

Yufkaböreği [i] Yufkadan yapılan börek.

Yufkakebabı [i] Yufkaya sarılıp pişmiş kebap.

Yufkalık [i] Yufka imaline yarıyan, yufka yapılmağa salih olan.

Yuha [n] Bir adamı rezil etmek ve ayıplamak için kullanılır tabir, terzil ve tazip sadası.

Yukarda [h] Yüksekte, balâda, üstte.

Yukardan [h] Yüksekten, balâdan, üstten.

Yukarı [s] Yüksek, yüksekte buluuan, üstündeki, âlâ, balâ, mürtefi, fevkanî. İlerlemiş, müterakki. Pahalı, gali. [i] Yüksek taraf, cihet. [Z] Yüksekte, yükseğe, balâda, balâya, üstte, üste.

Yulaf [i] Hayvan yemi olarak kullanılan maruf uzun ve hafif tane.

Yular [i] Hayvanı çekmek ve bağlamak için ipten başlık.

Yumak [f] Yıkamak, gasletmek.

Yumak [i] Bezden yapılmış top, oyun topu. Birşey üzerine sarılarak top hâline getirilmiş iplik, sicim v. s.

Yumaklamak [f] Sarıp top yapmak, yuvarlatmak. İpliği sarıp top gibi yapmak.

Yumaklanmak [f] Şişip top top olmak, yumrulanmak.

Yummak [f] Kapamak.

Yumru [i] Yuvarlak şey, küme, tümsek, top, ur.

Yumurcak [i] Veba illetinin alâmeti olmak üzre koltuk altında veya kasıkta çıkan ur. Taun illeti. [c] Yaramaz ve arsız çocuk.

Yumruk [i] Elin yumulmuşu, kapalı elin aldığı şekil, muşta.

Yumruklamak [f] Yumrukla vurmak. Hamur v. s. yi yumrukla basarak yoğurmak.

Yumrulmak [f] Şişip ur gibi olmak, tümselmek.

Yumruluk [f] Tümsek, ur gibi şiş ve yuvarlak olmaklık.

Yumşacık [s] Pek yumşak, mülâyim .

Yumşak [s] Katı ve sert olmıyan, dokunulduğu zaman mukavemet etmiyen lâtif, leyyin. Yavaş, halim. Kolay işlenir, sert olmıyan. [i] Yumşak yer, kemiksiz et, but.

Yumşaklık [i] Sert ve katı olmamaklık. Yavaşlık, mülâyemet, lâtiflik.

Yumşamak [f] Yumşak

olmak, sertliği gitmek. Salâbeti zail olmak. Daha kolay işlenir veya iğilip bükülür hale gelmek. Gevşemek, sülpük olmak. Yavaşlık, sükûnet ve mülâyemet peyda etmek, hiddeti geçmek.

Yumşatmak [f] Yumşak etmek, yumşaklık vermek. Halim ve mülâyim etmek, gazap ve huşuneti defetmek. Teskin ve iskât etmek, yavaşlatmak.

Yumuk [i] Kapalı, şişip kapanmış. Yumşak, tombul.

Yumulmak [f] Kendikendine ve bilâihtiyar kapanmak.

Yumurcak[i] Ba:yumrucak.

Yumurmak[f]Toplanıp yumru olmak, şişip ur olmak.

Yumurta [i] Kuşların ve bazı böcek v.s.nin, bilâhara içinden piiliç ve yavru çıkmak üzre doğurdukları tane.

Yumurtaakı [i] Yumurtasarısını ihata eden lüzucetli madde.

Yumurtapatlıcanı [i] Yumurta gibi beyaz ve bahçelerde süs icin yetiştirilen bir nevi patlıcan.

Yumurtasarısı [i] Yumurtanın merkezini teşkil eden sarı besleyici madde.

Yumurtlamak [f] Yumurta yapmak, kuş v.s. yumurta doğurmak. Uydurmak, asılsız şeyler söylemek.

Yumnrtlatmak [f] Tavuk ve diğer kuşlara yumurta yaptırmak, yumurtlamasını mucip olmak, kolaylaştırmak.

Yuna [i] Keçeden küçük teğelti, bir nevi belleme.

Yunaklık [i] Çamaşırhane, dere kenarında yıkama yeri.

Yunan [i] Avrupanın cenubu şarkîsinde bir memleket, Yunanistan.

Yunanî[s] Yunan memleketine mensup ve müteallik, bu memleket ahalisinden olan.

Yunanistan[i]Ba: Yunan.

Yunanlı [s]Yunan ahalisinden olan.

Yunma [i] Yunmak işi Ba: yunmak.

Yunmak [f] Yıkanmak,

kendini yıkayıp temizlenmek, istihmam etmek.

Yunusbalığı [i] Maruf büyük bir balık.

Yura [i] Dik bayır, ziyade yokuş.

Yurak [i] Tekerlek parmağı.

Yurdu [i] İğne deliği.

Yurt [i] Yer, memleket, vatan. Mesken, meva, ikametgâh, hane. Emlâk, arazi.

Yurtlandırmak [f] Hane ve meva kazandırmak, göçebeleri iskân etmek. Emlâk ve arazi sahibi etmek.

Yurtlanmak [f] İkametgâh ittihaz etmek, yerleşmek, göçebelikten kurtulup bir yerde sakin olmak. Arazi ve emlâk sahibi olmak.

Yurtluk [i] Malikâne, arazi, bir hanedanın malikânesi.

Yurtmak [f] Sürtüklükte gezmek, haylazlık etmek, serseri olmak. Kaba eşkin yürümek.

Yusufçuk [i] Kumrunun küçük bir nev'i. Su üzerinde uçan bir cins güzel kelebek. Mandalina denilen bir cins portakal.

Yusufî [i] Vaktile büyük kimselerin giydikleri kırmızı tepeli sarık.

Yusyumru [s] Büsbütün yumru, ziyade yumru, pek tümsek.

Yusyuvarlak [s] Ziyadesile yuvarlak, büsbütün müdevver, pek toparlak.

Yutkunmak [f] Tükrüğünü yutmak [c] Birşeye imrenip ağzı sulanmak.

Yutmak [f] Boğazdan aşağı indirtmek, bel'etmek. Gaspetmek, zorbalıkla alıp zaptetmek. Tahammül edip sükût etmek. Kabul etmek, inanmak. Yenmek, oyunda kazanmak.

Yutturmak [f] Boğazdan aşağı indirtmek, bel'ettirmek. Kabul ettirmek, inandırmak, aldatmak.

Yutucu [s] Yutan, bel'eden.

Yutulmak [f] Boğazdan aşağı indirilmek, bel'olunmak. Kabul edilmek, inanılmak. Oyunda yenilmek, kaybetmek.

Yutum [i] Ba: yudum.

Yuva [i] Kuşların ve bazı hayvanların kendilerine yaptıkları mekân, yer,

lâne, aşiyane. [c] Mesken. ev, yurt. Makina ve kapı, pencere ve kilit gibi şeylerin içerisine girip işlemesine, yerleşmesine mahsus delik ve çukur.

Yuvalamak [f] Yuva yapmak.

Yuvarlak [s] Top şeklinde, müdevver,kürevî. Tekerlek şeklinde, dairevî. Top, küre. Topun cepane v. s. sini havi topla beraber çekilen sandıklı araba. Matbaada tezgâh merdanesi.

Yuvarlaklık [i] Müdevverlik, kürevilik, toparlaklık, tekerleklik, dairevilik.

Yuvarlamak [f] Döndürerek yürütmek, tekerlemek, döndürerek devşirmek, tomar yapmak. [c] Hırsla yutmak. Atmak, esassız bir şey söylemek.

Yuvarlanmak [f] Dönerek gitmek, tekerlenmek. Dönüp dolaşmak, tepinmek.

Yuvarlatmak [f] Tekerletmek, döndürerek yürüttürmek. Müdevver, kürevî yapmak, daire şekline komak.

Yüce [s] Yüksek, alî, mürtefi, bülent, balâ. [i] Yüksek yer, tepe, kule.

Yücelenmek [f] Yükselmek, alî olmak, itilâ etmek, irtifa peyda etmek.

Yuceletmek [f] Yüksek etmek, îlâ, terfi etmek.

Yücelik [f] Yükseklik, ulüv, rifat.

Yücelmek [f] Bà : yücelenmek.

Yüceltmek [f] Ba : yücelenmek.

Yük [i] Hayvanın veya hammalın sırtına konulan şey. Ağır şey, ağırlık. Gebelik, hamil. Hamule, gemi v. s. ye doldurulan eşya. Beş yüz bin kuruş. [c] Ağır vazife, mes'uliyet. Çok yorup ezen ve sıkan iş, sıklet, sıkıntı. Odalarda yatak takımı gibi eşyayı komak için yapılan büyük, geniş dolap.

Yükarabsı [i] Eşya ve ağırlık nakline mahsus araba.

Yükhayvanı [i]Yük taşıyan beygir, ester, deve v.s.

Yüklemek [f] Sırtına yük komak, tahmil etmek; yükü gemi, ara-

ba v. s. ye doldurmak. [c] Birine ağır birşey havale etmek. İsnat etmek.

Yüklenmek [f] Sırtına yük konmak, tahmil olunmak. Eşya ve hamule ile doldurulmak. [c] Hamil ve isnat olunmak. Ağır ve mes'uliyetli bir iş ve vazife havale edilmek. Kendi sırtına yük almak. Birine bâr olup zahmet ve sıklet vermek, musallât olmak.

Yükletmek [f] Bir hayvan veya hammalın sırtına eşya, sandık, denk v. s. komak, tahmil etmek. Araba, gemi, vagon gibi şeyleri doldurmak. [c] Ağır bir iş ve vazife havale etmek. Bir kabahati birine hamil ve isnat etmek.

Yüklü [s] Sırtında yük bulunan,yük kaldırmış, yüklenmiş, hâmil. Eşya ve hamule ile dolu. Gebe, hamile. Yemişli, müsmir. [c] Ağır sarhoş. Borçlu, medyun.

Yüklük [i] Ba: yük.

Yüksek [i] Yüce, mürtefi,bülent, alî. Bağırarak söylenilen, uzaktan işidilen. Pahalı, gali. (i) Yüce yer, mürtefi mahal.

Yükeseklik [i] Yücelik, irtifa, rifat.

Yükselme [i]Yükselmek işi. Ba: yükselmek.

Yükselmek [f] Daha yüksek olmak, irtifa peyda etmek. Yukarı kalkmak, yukarılara çıkmak, suut etmek. Ses ziyadeleşmek, hızlı çıkmak, dik olmak. Pahalılanmak, hizmeti ağırlaşmak. Gemi bir sahilden uzaklaşarak denize açılmak.

Yükseltme [i] Yükseltmek işi. Ba: yükseltmek.

Yükseltmek [f] Daha yüksek yapmak, yukarı çıkarmak, yüceltmek. Paye ve mevkiini terfi etmek. Pek ziyade sena etmek, ayyuka çıkarmak.

Yüksük [i] Dikiş dikerken iğneyi itmek için parmağın ucuna takılan madenî şey[s] Cüz'i,çok az.Çok zayıf.

Yüksümek [f] Ağır saymak, yük ve sıklet nazarile bakmak, istiskal etmek.

Yüksünmek [f] Ba : yüksümek.

Yülgü [i] Ustura.

Yülgücü [i] Tıraş eden adam, berber.

Yülüğen [i] Ba: yülgü.

Yülük [s] Tüyleri yolunmuş, tüysüz.

Yülümek [f] Çekip koparmak, yolmak. Tıraş etmek.

Yün [i] Koyun tüyü, yapağı. Sof. (s) Yünden mamul.

Yün [i] Taraf, cihet, yan, yüz, vecih.

Yünelmek[f] Bir tarafa yüzçevirmek, teveccüh etmek, dönmek. Kast ve niyet etmek, azmetmek. İğilmek, meyletmek, serfüru etmek. Kuşlar havada uçuşmak.

Yünlemek [f] Ba : yünelmek.

Yünlenmek [f] Koyunun tüyleri uzayıp yünü çok olmak.

Yünlü [s] Yünden mamul, yünden dokunmuş. Yünle dolmuş. Yün ve yapağı veren hayvan.

Yünül [s] Hafif, yeyni.

Yünülletmek [f] Hafif nazarile bakmak, istihfaf etmek.

Yüpürmek [f] Telâşla öteye beriye koşmak.

Yüreğiyufka [s] Rikkatli, merhametli, içli, çabuk müteessir olur.

Yürek [i] İnsan ve hayvanın göğsünde olup her nefeste kanı celp ve bedene dağıtan mühim uzuv, kalp. İnsanda hissiyat ve infiallerin. mekezi , gönül . Karın, batın, şikem, bağır. [c] Cesaret, şecaat. Acımak hissi, merhamet, şefkat.

Yürekçarpıntısı [i] Kalp çarpması, helecanı kalp.

Yürekkarası [i[Günah, ayıp.

Yüreklendirmek [f] Yürek vermek, cesaretlendirmek, teşci ve teşvik etmek.

Yüreklenmek [f] Cesaretlenmek, cüret peyda etmek.

Yürekleracısı [s] Pek acınacak hal.

Yürekli [s] Cesur, şeci, dilâver.

Yüreksiz [s] Korkak, cebin, ötlek. [h] İstemiyerek, kerhen, zoraki.

Yüreksizlik [i] Korkaklık, cebanet, ötleklik.

Yürük [s] Çabuk ve iyi yürüyen, çok yol alan. [i] Bir yerde durmayıp yürüyen halk, göçebe, bedevi, aşiret, çadırda oturan. Vaktile bir nevi yeniçeri askeri.

Yürümek [f] Ayakları kullanarak ileri doğru hareket etmek. meşiy. Meşiy ve harekete muktedir olmak, bu kuvvete malik olmak. Yayan gitmek. Yol almak, süratle gitmek. Hareket etmek. İşlemek, cevelân etmek. İlerlemek, ileri gitmek, terakki etmek. Savletle hücum etmek, akın etmek. Şetim, itap, çıkışmak. Ölmek, vefat etmek.

Yürünmek [f] Meşiy ve hareket olunmak.Ayakla gidilmek.

Yürütme [i] yürütmek işi. Ba: yürütmek.

Yürütmek [f] Yürümeğe sevk ve icbar etmek. İleri sürmek, ileri götürmek. İşletmek, mahsup etmek.

Yürütülmek [f] İleriye sürülmek. Ba:yürütmek.

Yürüyüş [i] Yürümek işi,meşiy, hareket. Yürümek tarzı, reftar. Hücum, akın. Birdenbire çıkıp yürüme, boşanma.

Yürüyüvermek [f Yürümek, gitmek.

Yüz [i] Çehre, vecih. Satıh, bir şeyin haricî görünüşü. Bir kumaş v. s.-nin doğru tarafı. Esvabın dış tarafı. Cihet, sebep, ecil. [c] Cüret. Hayasızlık.

Yüz [s] On kere on.

Yüzakı [i] Namus, şeref.

Yüzbaşı [i] Askerde bölüğün en büyük amiri, mülâzım ile binbaşı arasında bir rütbe.

Yüzbaşılık [i] Yüzbaşı rütbe, makam ve vazifesi.

Yüzbulmak [f] İyi muameleden cüret alarak ileri varmak.

Yüzçevirmek [f] Terk

ve feragat etmek, çekinmek, içtinap etmek. Tevecchünü kesmek, iltifat etmez olmak.

Yüzde [h] Yüz sayıda muayyen bir miktar. Yüz kuruşa karşı alınan faiz, temin edilen kâr miktarını gösteren tabir : yüzde beş, %5 gibi. Nisbeti gösterir.

Yüzde [s] Edepsiz, pek ileri varmış.

Yüzdelik [i] Yüzde bir muayyen miktar ücret, yüze nisbetle muayyen bir miktar.

Yüzdürmek [f] Suyun üzerinde durdurmak veya gezdirmek. Derisini çıkartmak, soydurmak.

Yzüdürülmek [f] Suyun üzerinde durdurulmak veya gezdirilmek. Derisi soydurulmak

Yüzer [i] Herbirine veya her defasında yüz.

Yüzerlik [i] Ba: üzerlik.

Yüzetmek [f] Eklenecek iki ağacı tesviye edip biribirine uydurmak.

Yüzgeç [s] Yüzen, yüzmek bilir. Suya batmaz, suyun üzerinde durur, hafif.

Yüzgörümü [i] Güveyin gelini ilk gördüğü zaman verdiği hediye.

Yüzgörümlüğü [i] Yüzgörümü olmak üzre verilen şey.

Yüzgöz [s] Teklifsiz. Utanmayı ortadan kaldıran.

Yüzkarası [i] Namussuzluk, âr.

Yüzlemek [f] Yüzüne karşı itap ve serzeniş etmek. Muvacehe etmek, karşı karşıya getirmek.

Yüzlerce [s] Yüzlerle sayılacak kadar çok.

Yüzleşmek [f] Yüzyüze gelmek, muvacehe olmak.

Yüzleştirmek [f] Yüzyüze getirmek, muvacehe etmek, ruberu eylemek.

Yüzlü [s] Yüz cüzden mürekkep veya yüz şeyi havi olan.

Yüzlük [i]Yüz kuruş v.s. kıymetinde olan, yüz okka ağırlığında, yüz arşın v.s. boyunda olan. Yüz yaşında olan. Yüz para kıymetinde sikke. Yüzü örten nikap, maske.

Yüzlülük [i] Şu kadar ve şu türlü yüzü olan adam veya şeyin hali.

Yüzme [i] Yüzmek işi. Ba : yüzmek.

Yüzmek [f] Derisini çıkarmak, soymak. Suyun üzerinde durup batmamak, suyun üzerinde hareket etmek. [c] İçinde yüzer gibi bol bol kullanmak.

Yüzsuyu [i] Namus, şeref, itibar, kadir, haysiyet.

Yüzsüz [s] Arsız, utanmaz, yüzüpek.

Yüzsüzlük [i] Arsızlık, hayasızlık, utanmazlık.

Yüztutmak [f] Utanmamak, yüze karşı söyliyebilmek. Başlamak, mübaşeret etmek, bir hal peyda etmeğe takarrüp ve tasaddi etmek.

Yüztutmamak [f] Utanmak, yüzüne karşı söyliyememek.

Yüzük [i] Parmağa takılan halka, hatem.Aliyans.

Yüzükoyun [i]Yüz aşağıya gelecek surette, yüzü üstü yatarak.

Yüzülmek [f] Derisi çıkarılmak, soyulmak. Suyun üzerinde durulmak veya hareket oluumak.

Yüzüncü [s] Yüz derecesinde olan. Doksan dokuzuncudan sonraki.

Yüzünebakılmaz [s] Pek çirkin, manzarası fena.

Yüzüpek [i] Arsız, utanmaz, yüzütutar, sıkılmaz.

Yüzüstü [i] Nizamsız ve noksan bir halde bırakma, ikmal ve tanzim etmeme, ihmal etme.

Yüzüyok [s] Geçmiş bir

fiil ve hareketinden dolayı mahcup, utanır.

Yüzyastığı [i] Yumşak yatak yastığı.[c]Çok samimî dost.

Yüzyazısı [i] Köylerde gelinin yüzüne yapıştırdıkları tel ve pul, vaktile gelinin yüzüne yapıştırdıkları elmas.

Z

Zabit[s] Zapturapt sahibi, idareye muktedir. (i) Mülâzımden binbaşıya kadar askerî rütbe sahibi olanlar.

Zabitlik [i] Zapturapta, idareye iktidar ve ehliyet. Asker zabiti hal, sıfat ve rütbesi.

Zabıt [i] Sıkı tutma, iyi tutma. İdaresi altına alma, tasarruf etme, sahip ve malik olma.Silâhla alma. Zorla alma,fetih. Cebren tutma, gasp. Bir şeyin bütününü tutma, işgal. Anlama, zihne aldırma, zihnen ihata etme. Kaydetme, hulâsasını yazma. Musadere etme. Zabıtname.

Zabıta [i] Bir şehir veya mevkiin zapturapt ve asayişi işlerine bakan memur, polis ve jandarma gibi inzibat memurları.

Zabıtname [i]Bir meclis veya mahkemenin müzakerat ve mukarreratını havi tanzim olunan resmî varaka.

Zaç [i] Hamızı kibrit ile demirden hâsıl olan kibritiyeti hadidin ticaretteki ismi.

Zaçyağı [i] Kezzap denilen kimyevî maddc.

Zade [s] Doğmuş. mevlût (c) Asil, necip, (i) Oğul, ibin, velet.

Zadegân [i] Zadenin cem'i. Ba : zade. Asılzade, necip, hanedan evlâdı.

Zadegânlık [i] Asalet, necabet, soy.

Zadelik [i] Zadegânlık, kişizade hali. [c] Hoppalık.

Zâf [i] Zayıflık, kuvvetsizlik, dermansızlık. İtibarsızlık. Aciz.

Zafer [i] Maksada nail olma, nailiyet, muvaffakıyet. Düşmanı yenme, galebe, galibiyet, nusrat, fetih.

Zafiyet [i] Zayıflık, kuvvetsizlik.

Zağ [i] Karga, gurap denilen kuş. Kılıç ve bıçağa bilemekle verilen cilâ, kılağı.

Zağanos [i] Bir nevi şahin kuşu.

Zağar [i] Avköpeği, kopay, avı bulup çıkaran terbiyeli köpek.

Zağara [i] Dıştan kaplı yaka kürkü.

Zağarcı [i] Avköpeklerinin bakım ve terbiyesine memur adam. Yeniçeri ocağında bir sınıf.

Zağarcıbaşı [i] Zağarcı denilen yeniçeri askerinin zabiti.

Zağlamak [f] Kılıç ve bıçağa bileyerek cilâ vermek, kılağılamak.

Zağlanmak [f] Kılıç ve bıçak bilenmek, kılağılanmak.

Zağlatmak [f] Kılıç ve bıçağı biletmek, kılağılatmak.

Zahair [i] Zahirenin cem'i. Ba: zahire.

Zahif [s] Yılan gibi karnı üstüne sürünerek yürüyen.

Zahife [i] Karnı üzerine sürünerek yürüyen hayvan.

Zahip [s] Giden, gidici. Bir fikir ve zanna uyan, sapan, kail olan.

Zâhir [s] Meydanda olan, açık, aşikâr. Bedihî, müspet.

Zahir [i] Yardımcı, muin.

Zahire [i] Vaktinde sarfolunmak üzre tedarik olunan yiyecek şeyler.

Zahiren [h] Meydanda olarak, aşikâre, sureti zâhire ve hariciyede, görünüşte.

Zahirî [s] Zâhirde olan, dıştan görünen, surî.

Zahit [i] Züht ve takva ile meşgul, âbit, müttaki.

Zahitlik [i] Zahidin hal ve şanı. Âbitlik, dindarlık.

Zahır [i[Arka, sırt. Arka taraf.

Zahmet [i] Sıkıntı, eziyet, mihnet, rahatsızlık. Zorluk, güçlük. Yorgunluk.

Zahmetli [s] Eziyetli, meşakkatli, sıkıntılı. Yoran, yorgunluk veren. Kolay olmıyan, zor, güç.

Zahmetsiz [s] Sıkıntı ve eziyeti olmıyan. Zor olmıyan, kolay. Yormıyan. [h] Zahmet çekmeden, yorulmaksızın.

Zahmetsizce [h] Kolayca, zahmet ve meşakkat çekmeksizin.

Zahrî [s] Arkaya mensup ve müteallik olan. İmdada müteallik.

Zahriye [i] Bir arzuhal mektup v. s. nin arkasına yazılan yazı, şerh, derkenar.

Zaika [i] Beş hasseden lezzet duymak hassesi.

Zail [s] Zeval bulan, baki ve daim olmıyan, muvakkat. Geçen, mürur eden, sabık.

Zaim [i] Büyük tımar ve malikâne sahibi, tımarcı. Vaktile bazı konsoloslara verilen isim ve unvan.

Zair [s] Ziyaret eden, görmeğe giden, ziyaretçi.

Zait [s] Artan, arttırılan, ilâve olunan. Fazla, lüzumundan ziyade. Hesapta cemi işareti.

Zakkum [i] Meyvası acı bir cins ağaç, ağu ağacı. Cehennemde hâsıl olan ve meyvası cehennemdekilere yedirilecek olan ağaç. [c] Pek acı, zehir gibi olan şey.

Zalâm [i] Karanlık, zulmet. Haksızlık, zulüm, gadir, sitem.

Zalim[s] Haksızlık eden, zulmeden. Gaddar, kıyıcı, merhametsiz, sitemkâr.

Zalimane [s] Zulüm ve itisafla, gaddarane, sitemkârane. [h] Zalime yakışır surette.

Zalimlik [i] Zulüm, itisaf, merhametsizlik, gaddarlık.

Zam [i] Katma, ilhak, ilâve. Artırma, fazla etme.

Zamân [i] Kefil olma, kefalet, garanti. Bir şeyin mislini veya kıymetini vererek ödeme.

Zaman [i] Vakit, hengâm, çağ. Devir,ahit. Mühlet, mehil, imhal. Mevsim.

Zamane [i] Devran. Şimdiki zaman. Zamanı hazır, dehir. Baht, tali, felek.

Zamanen [h] Vakit itibarile, zamanca.

Zambak [i] Soğanlı, uzun saplı, güzel kokulu bir çiçek.

Zamime [i] Zam ve ilâve olunmuş şey, sonradan arttırılıp ilhak olunmuş kısım.

Zamin [s] Kefalet eden, kefil.

Zamir [i] İç, dahil, herşeyin içyüzü, bâtın. Kalp, yürek, vicdan. Sarfta «ben, sen, o » gibi ismin yerine geçen kelimeler.

Zamk [i] Bazı ağaçların yarıklarından akan, tıp ve sanayide kullanılan yapışkan, sarımtrak madde, bunun şişelerde satılan mahlûlü.

Zamklamak [f] Zamk suyu sürmek, zamk mahlûlile yapıştırmak.

Zamklanmak [f]Zamk suyu sürülmek,zamk ile yapıştırılmak, yapışmak.

Zamklatmak [f]Zamk sürdürmek,zamk ile yapıştırtmak.

Zamklı [s] Zamk suyu sürülmüş.

Zamme [i] O, ö, u, ü, harflerinin, kendinden evvel gelen harfe verdikleri ses.

Zammetmek [f] Katmak, ilhak etmek, ilâve etmek. Artırmak, fazlalaştırmak.

Zampara [s] Kadın peşinde koşan kimse, çapkın.

Zamparalık [i] Zampara adamın hal ve şanı.

Zan [i] Sanma, ihtimale göre hükmtme. Şüphe, tereddüt, şek.

Zanaat [i] Ba : San'at.

Zanetmek [f] Sanmak, ihtimal üzerine hükmetmek. Şüphe, tereddüt etmek, zannetmek.

Zangırdamak [f] Şiddetlice ve sesle titreyip oynamak.

Zangırdatmak [f] Sesle ve şiddetle titremek. Sallayıp ses çıkartmak.

Zangır zangır [m] Şiddetle titreyip ses çıkarmağı taklit ve tasvir eder.

Zani [s] Zina eden erkek veya kadın, nameşru zevcî münasebette bulunan.

Zannetmek [f] Ba: zanetmek.

Zaptetmek [f] Sıkı tutmak. İdaresine almak, tasarruf etmek, sahip ve malik olmak. Silâhla almak, fethetmek. Cebren almak, gaspetmek, işgal etmek. Anlamak, zihnen ihata etmek. Kaydetmek, hulâsasını yazmak. Musadere etmek.

Zaptiye [i] Zabıta, polis, jandarma gibi memleketin zapturaptına bakan memurlar.

Zapturapt [i] Asayiş, intizam, disiplin.

Zar [i] İnce perde veya örtü. Dahilî bir uzvü kaplıyan veya ayıran ince deri. Bazı meyva v.s. nin pek ince olan kabuğu.

Zar [i] Tavla ve sair oyunlarda kullanılan mikâp şeklinde kemik v.s. den küçük şey.

Zar [s] Sesle ağlıyan, inliyen, nalân. Zayıf, dermansız. [i] Sesle ağlama, inleme, figan.

Zar [e] Bazı isimlere iltihak edip mekân beyan eder: Gülzar, lelezar gibi.

Zarafet [i] Naziklik, terbiyeli muamele, letafet.

Zarar [i] Yazık, ziyan, hasar.

Zararlı [s] Zararı dokunan, muzır. Zarar eden, zarara uğrıyan, mutazarrır.

Zararsız [s] Zararı dokunmıyan, muzır olmıyan. Oldukça iyi, fena olmıyan. [h] Zarar, ziyan etmeksizin.

Zarbetmek [f] Zarp ameliyesi yapmak. Ba:zarp.

Zarf [i] Kap, kılıf, mahfaza. Eli yakmamak için kahve filcanı içine konulmağa mahsus kap. Mektubun içine konulduğu zamklı kâğıt mahfaza. Zaman veya mekân beyan eden kelime.

Zarfiyet [i] Bir kelimenin zarf olması.

Zargana [i] Uzun burunlu ve mavi kemikli yı-

lanbalığına benzer bir cins balık.

Zarif [s] Nazik, letafetli. Şık, güzel

Zarı zarı [i] Sesle ağlama, inliye inliye figan etme.

Zarp[i]Bir rakamı birkaç kat etmeden ibaret bir hesap ameliyesi.

Zaruret [i] Naçarlık, bir işe behemehal mecbur olma, isteristemez yapma, lâbütlük, elzemiyet. İhtiyaç, fakirlik, sonderece yoksulluk.

Zarurî [s] Mecburî, naçar, elzem, lâbüt, isteristemez olacak olan.

Zarta [i] Yellenme,osurma, geriden sesle gaz çıkarma.

Zar zar [h]Sesle ağlıya ağlıya, inliye inliye.

Zarzor [h] İster istemez, tav'an ve kerhen.

Zat [i] Kendi, nefis. Kendisi. Asıl, cevher. Muteber ve muhterem şahıs. [s] Sahip, mutasarrıf, malik, ehil.

Zaten [h] Tabiî ve cibillî olarak. Kendiliğinden, mahsus yapmıyarak.

Zati [h] Zaten, kendiliğinden, tabiî olarak.

Zatî [i] Zat, asıl ve cevhere mensup ve müteallik, arızı olmıyan. Şahsa mahsus, hususî, şahsî.

Zatiyat [i] Şahsiyat.

Zatilcenp [i] Soğukalğınlığı neticesi ciğerlerde su toplanarak hâsıl olan hastalık, plörozi

Zatilkebet [î] Karaciğer iltihabı.

Zatilkilye [i] Böbrek iltihabı.

Zatilmesane [i] Mesane iltihabı.

Zatirrie [i] Akciğer iltihabı , pülmoni.

Zatissedaye [i] Memeli hayvan.

Zavahir [i] Bir şey veya şahsın meydanda ve

Zırh

görünür cihetleri, sureti zahiresi.

Zavallı [s] Biçare. Miskin, âciz, iktidarsız.

Zaviye [i] Köşe, bucak. Küçük tekke, bir tariki dünyanın çekildiği tenha ev, kulübe. İki hattın telâkisinden hâsıl olan şekil.

Zayetmek [f] Kaybetmek.

Zayi [s] Elden çıkmış telef, kayıp, nabut, nabedit.

Zayiat [i] Kayıp ve telef olan şeyler, zarar ve ziyan, elden çıkan şeyler. Vücutçe olan telefat.

Zayiçe [i] Yıldızların muayyen bir vakitte mevki ve heyetini göstsrir cetvel. Müneccimlerin bir kimsenin taliine dair yıldızların vaziyetinden çıkardıkları ahkâmı havi pusla.

Zayıf [s] Kuvvetsiz, natuvan, mecalsiz. İtibarsız, gevşek, güvenilmiyecek. Arık etsiz, lâgar [i] Hasta, mariz.

Zayıflamak [f] Kuvvetsiz ve natuvan olmak, vücut et ve yağını zayi ederek incelmek.

Zayıflatmak [f] Kuvvetsiz ve dermansız etmek, arık ve lâgar etmek, etini eritip ince etmek.

Zayıflık [i] Kuvvetsizlik, dermansızlık, mecalsizlik, natuvanlık. Arıklık, lâgarlık, etsizlik.

Zayolmak [f] Kaybolmak.

Zeamet [i] Büyük tımar, vaktile bazı kimselere hükûmet tarafindan tahsis olunan varidat.

Zeban [i] Dil, lisan. Lûgat, lehçe.

Zebandırazlık [i] İtalei lisan, haddi tecavüzle zemme cüret.

Zebani [i] Cehennemde vazifeleri olan melekler, cehennem hadimleri. Zalim, hunhar.

Zebanzet [s] Lâkırdı arasında kullanılan, dilin alıştığı, melûf, mütedavil söz.

Zebellâ [s] Pek iri ve korkunç, pek uzun boylu, ızbandut.

Zebellâyi [i] Ba: zebellâ.

Zebercet [i] Vaktile kıymetli olup şimdi itibardan düşmüş zümrüde benzer yeşil bir taş.

Zebun [s] Zayıf, kuvvetsız, natuvan.

Zebunküş [s] Kuvvet - siz ve müdafaadan âciz bulduğu adama merhamet etmiyen.

Zebunküşlük [i] Zayıf ve müdafaadan âciz a - damlara musallât olmaklık.

Zebunlamak [f] Za - yıflamak, kuvvetsiz ve natuvan düşmek.

Zebunluk [i] Kuvvet - sizlik, dermansızlık, zâf.

Zebih [i] Boğazlama, Boğazından kesme.

Zebur [i] Dört semavî kitaptan biri,Davut peyagmberin kitabı. Yazılmış şey.

Zecir [i] Men, nehiy. Zorlama, icbar, zorla, ıste - miyerek bir işe sevk. Zor ve meşakkatli bir işte kullanma. Cevir, eziyet.

Zecren [h] Men ve nehyederek. Zorla, cebren. Mücazat olarak.

Zecrî [s] Ba: zecren.

Zecriye [i] Müskirat resmi, müskirat satmak için alınan resim.

Zedelemek [f] Vurmak, berelemek, çürütmek. Zarar ve hasara uğratmak, rahnedar etmek.

Zedelenmek [f] Vurulmak, berelenmek, çürümek. Zarar ve hasara duçar edilmek.

Zefir [i] Nefes verme, nefesi ağızdan çıkarma.

Zehap [i] Gitme. Bir fikir ve zanna tâbi olma, sapma, bir fikir ve zanda bulunma, zan, itikat.

Zehebî [s] Altına mensup ve müteallik, altından mamul, zerrin.

Zehep [i] Altın.

Zehir [i] İnsanı öldüren şey, ağu, sem. [c] Pek acı şey.

Zekâ [i] Zihin keskinliği, sürati intikal, fatanet.

Zekât [i] Malının her sene kırkta birini fukaraya vermekten ibaret olan sadaka.

Zekâvet [i] Ba: zekâ.

Zeker [i] Erkek, insan ve hayvanın erkeği. Erkek tenasül aleti.

Zeki [s] Zihni keskin seriülintikal, fatin, zeyrek.

Zelil [s] Alçak, deni, fürumaye, hor, hakir.

Zelzele [i] Toprağın titreyip sallanması, hareketiarz.

Zem [ı] Birinin kötülüğünü söyleme, ayıplama, çekiştirme, kadih, hiciv.

Zemberek [i] Bir makinayı, bir çarkı hareket ettirmeğe yarıyan çelik yay. Zehir kelimesine ilhak olunarak tekit ifade eder.

Zemberekli [s] İşletmek ve sıkıştırmak için çelik yayı olan.

Zembil [i] Hasır gibi kaba sazdan örülmüş, erzak taşımak için kullanılır bir nevi torba.

Zembilci [i] Zembil yapan ve satan adam.

Zembilli [s] Elinde veya arkasında zembil taşıyan adam.

Zemheri [i] Kışın en şiddetli vakti.

Zemin [i] Yer, arz. Bir kumaş v. s. nin üzerindeki çiçek ve süslerden gayri bütün rengi. Tarz, eda. Meal, mefhum.

Zeminlik [i] Yeraltında ada, bodrum. Yeraltında yapılmış gizli istihkâm.

Zemlik [i] Ba: zeminlik.

Zemmam [s] Çok zemmeden, çekiştirici.

Zemmetmek [f] Çekiştirmek, fasletmek, birinin kötülüğünü söylemek, ayıplamak, hicvetmek.

Zemzem [i] Mekkede Kâbe civarında mubarek sayılan bır kuyunun suyu. [c] Lezzetli su.

Zemzeme [i] Taganni, terennüm, terane.

Zencefil [i] Hindistanda yetişen kızdırıcı ve midevî maruf bahar.

Zenci [s] Afrikanın siyah renkli ahalisinden olan, siyahî, Sudanlı.

Zencir [i] Biribirine geçmiş halkalardan müteşekkil, demir ip, silsile. Altın, gümüş v.s. madenden yapılan saat bağı, kadran. Zencir halkaları gibi biribiri arka -

sında sıralanmış müselsel şey, sıra.

Zendavesta [i] Mecusîlerin dinî kitapları.

Zengin [s] Parası ve malı çok olan, maldar, gani, mütemevvil.

Zengince [s] Az veya oldukça servet sahibi, ganice, oldukça maldar.

Zenginlemek [f] Zengin olmak, servet ve samân sahibi olmak, mal ve mülkü artmak.

Zenginlik [i] Maldarlık, servet.

Zenne [i] Kadın cinsi, nisa taifesi, ünas. Ortaoyununda kadın kıyafetine giren erkek oyuncu. Kadınlara mahsus esvap v. s.

Zenneci [i] Kadınlara mahsus esvap satan adam.

Zennelik [i] Kadınlık. Ortaoyununda kadın taklidi.

Zent [i] Çakmak. Elin kola bitiştiği yer, bilek, bilek kemiği.

Zephetme [f] Boğazlamak, boğazından kesmek.

Zephiye [i] Kesilen hayvandan belediyelerin aldığı resim. Kesmek, zebih ücreti.

Zeppelin [i] Almanyada icat olunan ve son zamanlarda tekemmül ederek büyük bir hava sefinesi şeklini alan kabili sevk madenî balon.

Zer [i] Altın, zehep. Altın meskûkat.

Zerdali [i] Kayısıya benzer fakat daha küçük taneli ve acı çekirdekli maruf meyva.

Zerdava [i] Derisinden kürk yapılır maruf bir cins küçük hayvan.

Zerde [i] Düğünlerde safran, pirinç ve şekerle pişirilen maruf yemek.

Zerdeçal [i] Sarı boya kökü. Safran yerine zerdeye konulan sarı boya.

Zerdüştî [s] Zerdüştün icadı olan eski iran dinine mensup adam, ateşperest, mecusî.

Zeretmek [f] Tohum saçmak, ekmek, toprağa dikmek.

Zerre [i] Küçük parça. Cisimlerin bünyesini teşkil eben parcaların en küçük cüzleri, cüzüfert.

Zerrin [s] Altından mamul, altın. Altın gibi, altın renginde. Güzel kokulu bir cins sarı çiçek.

Zert [s] Sarı, sarı renk.

Zerzavat [i] Pişirilip yenilen nebatat envaı, sebze , sebzevat. Ye - şillik.

Zerzavatçı [i] Zerzavat satan adam, sebzeci, bahçıvan.

Zevait [i] Fazla ve lüzumsuz şeyler. Artırılan veya sonradan hâsıl olan şeyler.

Zeval [i]Zail olma,fena bulma. Aşağılama, tenezzül, tedenni. Kabahat, suç,mes'-uliyet. Güneşin nısfunnehar hattından garbe doğru inmesi, öğle vakti.

Zevalî [s] Güneşin tam zevalde bulunduğu zaman mebde ittihaz edilerek tertip edilen ve birçok milletler tarafından kabul edilen sa - at, alafranga saat.

Zevalsiz [s] Zail olmaz, mahvolmaz, tedenni etmez, dayanıklı, baki.

Zevat [i] Zatın cem'i. Ba : zat.

Zevç [i] Çift, eş, iki şeyden mürekkep takım. Bir çiftin her teki. Koca ve karıdan beheri. Koca.

Zevce [i] Karı, halile, refika.

Zevciyet [i] Kocalık, karılık, karı kocalık.

Zeveban [i] Erime, eriyip mayi haline gelme.

Zevk [i] Tatma, tat, lezzet. Beş hasseden biri olan tatma hassesi. Haz, mahzuziyet, hoşlanma. İyiyi kötüden ayırmak hasse ve iktidarı, hüsnütabiat. Eğlence, cümbüş, keyif, safa. Eğlenme, istihza.

Zevkibediî [i] Güzel san'atler karşısında duyulan his ve heyecan.

Zevkıyap [s] Lezzet bulan, mütelezziz olan.

Zevklendirmek [f] İstihza ettirmek, Kendine alay ettirmek.

Zevklenmek [f] Eğ - lenmek, istihza etmek.

Zevzek [s] Temkinsiz, münasebetesiz, hoppa. Ge - veze, her şeyi karıştırıp ağzı ve eli durmıyan.

Zevzeklenmek [f] Zevzeklik etmek, eli ve ağ-

zı durmayıp münasebetsiz sözlerde ve harekette bulunmak,hafifmizaçlık ve gevezelik etmek.

Zevzeklik [i] Hafifmizaçlık, gevezelik, münasebetsiz surette çok söleyişeli ve ağzı durmamazlık.

Zeybak [i] Civa.

Zeybakî [s] Civaya müteallik, civadan mamul.

Zeybek [i] Asayişi muhafazaya memur hafif silâhlı eski bir sınıf asker. Aydın ve Bursa taraflarında efe denilen bir sınıf ahali.

Zeyç [i] Ba : zaiyçe.

Zeyl [i] Etek, damen. Bir kitabi ikmal etmek üzre sonradan yazılan diğer kitap. Kanun, tahrirat ve mektup gibi şeylerin altına yazılan şey, hamiş, ilâve.

Zeylen [h] Zeyl ve ilâve olarak.

Zeyrek [s] Zeki, fatin, anlayışlı, uyanık.

Zeyreklik [i] Fatanet, anlayış, uyanıklık.

Zeytin [i] Yağı çıkarılan ve yenen maruf meyva.

Zeytinci [i] Zeytin yetiştiren, zeytin satan adam.

Zeytinlik [i] Zeytin ağaçlarını havi orman, zeytin ağacı bahçesi.

Zeytinyağı [i] Zeytinden alınan ve yemeklerde kullanılan bir nevi yağ.

Zeytuni [s] Zeytin renginde, biraz kahve rengine mail koyu yeşil renkte olan.

Zibidi [s] Yırtık pırtık kiyafetli. Miskin, mıymıntı.

Zifaf [i] Gelin ve güveyin gerdeğe girmesi, ilk gece birleşmesi.

Zifir [i] Sigara ağızlığı ve tütün çubuğu içinde biriken tütünün siyah ve yakıcı usaresi. [c] Koyu karanlık. Çok acı.

Zifiri [s] Pek siyah veya karanlık.

Zifos [i] Yerden sıçrıyan çamur parçası. Boş, nafile.

Zift [i] Çam ağacı veya madenkömürü katranından çıkna siyah,katı ve ateşte erir maruf madde. [c] Koyu karanlık ve siyah. Çok acı. Zıkım.

Ziftlenmek [f] Zift sürülmek, ziftle kaplanmak, gemi v.s. kalafat edilmek. (tahkir makamında) Haram yemek. Zıkımlanmak

Ziftletmek [f] Zift sür-

dürmek, ziftle kaplatmak, gemi v. s. yi kalafat ettirmek.

Ziftli [s] Zift sürülmüş, ziftle kaplanmış.

Zihaf [i] Aruzda bir harfi hazfederek veznin tebdili.

Zihin [i] Müfekkire kuvveti, düşünme ve anlama kuvvet ve istidadı, hafıza kuvveti.

Zihnen [h] Müfekkire kuvvetile, ağızla ve kalemle olmıyarak, zihin ile.

Zihnî [s] Müfekkire kuvvetine mensup ve müteallik olan, zihinle vaki olan.

Zikir [i] Anma, yât, hatıra getirme, ima, beyan ve ifade. Allahın bazı isimlerini biribiri ardından sayarsk dua etme.

Zikzak [i,s] Girintili ve çıkıntılı, zaviyeleri olan hat, hattı münkesir, helezon. Yandan yana uğrayan.

Zikzakvarî [h] İğribüğrü, girintili ve çıkıntılı, helezonî.

Zil [i] Parmağa veya tefin çemberine takılan çifte pullar. Sallanarak çalınan küçük çan. Elektrik kuvvetile ses çıkaran çıngırak. Muzika takımılarında çalınan sahan gibi çift madenî levha.

Zilhicce [i] Kamerî ayların on ikincisi, Kurbanbayramını havi olan ay.

Zilkade [i] Kameri ayların on birincisi, Ramazanbayramını takip eden ay.

Zillet [i] Alçaklık, alçalma, aşağı mertebe ve fena tabiatte bulunma.

Zilli [s] Zili olan.

Zilzurna [h] Pek sarhoş.

Zimmet [i] Himaye, tesahup, vikaye mecburiyeti, birinin emniyetini taahhüt. Uhde. Borç, deyn.

Zina [i] Gayrimeşru cinsî muamele.

Zinakâr [i] Zina işliyen, gayrimeşru cinsî münasebette bulunan erkek veya kadın.

Zincir [i] Ba: Zencir.

Zincirlemek, zencirlemek [f] Zincire vurmak, zin-

cirle bağlamak. Zincir gibi yukarıdan aşağıya sıralamak.

Zincirlenmek, zencirlenmek [f] Zincir gibi yukarıdan aşağıya sıralanmak, teselsül etmek.

Zincirli, zencirli [s] Zinciri olan. Zincire bağlı. Zincire, prangaya vurulmuş. Yukarıdan aşağıya sıralanmış, müselsel, müteselsil.

Zindan [i] Eski zamanların karanlık ve müthiş mahpesi. [c] Pek karanlık ve cansıkıcı yer.

Zindancı [i] Zindan muhafızı, zindan gardiyanı, hapisane memuru.

Zinde [s] Diri, canlı, berhayat, yaşıyan. Ruhlu, çevik, sağlığı yerinde, dinç.

Zinhar [n] Sakın! aman!

Zir [i] Alt, altta, altında. Aşağıki. Sazın en ince teli.

Zira [e] Sebebiyet ve talil beyan eder ve dahil olduğu cümle merbut bulunduğu asil cümleden sonra gelir, çünkü.

Zirâ [i] Orta parmağın ucundan dirseğe kadar olan uzunluk. Arşın.

Ziraat [i] Ekincilik, çiftçilik, mahsul yetiştirmek için toprağın işlenmesi ve ona müteferri işler.

Ziraî [s] Ziraat fennine mensup ve müteallik.

Zirve [i] Dağ tepesi, dağın en yüksek yeri, evç.

Zivle [i] Öküzün boynunu boyunduruktan çıkarmak için boyunduruğun iki tarafına sokulan değnek.

Ziya [i] Aydınlık, ışık, nur, parlaklık.

Ziyadar [s] Münevver, parlak, aydınlık veren.

Ziyade [i] Artan miktar, fazla. Baki, kusur. [s] Çok, fazla miktarda olan. Daha çok. Artık. Lüzumundan fazla, artan. Lüzumsuz, boş, nafile. [h] Çok, pek, aşırı derecede. Artık, gayri, daha.

Ziyadece [s,h] Az ziyade, az fazla, çokça, hayli.

Ziyadeleşmek [f] Artmak, çoğalmak, tezayüt etmek.

Ziyadeleştirmek [f] Artırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.

Ziyadesile [h] Pek çok, fazlasile, fazla olarak.

Ziyafet [i] İkram için çekilen yemek, mükellef yemek,misafirlere yemek v.s. ile ikram etme.

Ziyan [i] Zarar, hasar.

Ziyancı [s] Zarar ve hasarı mucip olan, ziyankâr.

Ziyankâr [s] Zarar ve ziyanı mucip olan, ziyan veren, muzır.

Ziyankârlık [i] Zarar ve ziyanı mucip olma, beyhude yere zarar ve ziyan verme.

Ziyansız [s] Zarar ve ziyanı mucip olmıyan. Zararsız, oldukça iyi. Kötü ve muzır olmıyan, [h] fena değil, oldukça iyi.

Ziyaret [i] Birini görmeğe, birile görüşmeğe gitme. Teberrük ve dua maksadile mubarek bir yere gitme. Ziyaretgâh, ziyaret edilecek yerler.

Ziyaretçi [i] Ziyaret eden adam, zair.

Ziyaretgâh [i] Ziyaret yeri, ziyaret mahalli, teberrük için gidilen mabet, türbe v. s.

Ziynet [i] Bezek, süs

Ziynetlemek [f] Bezemek, süslemek, tezyin etmek, ziynet vermek.

Ziynetlenmek [f] Bezenmek, süslenmek, tezeyyün etmek.

Ziynetli [s] Süslü, bezenmiş, müzeyyen.

Zıbarmak [f] (Tahkir ve beddua makamında) Fena halde sızmak, yatmak, gebermek, uyumak.

Zıbın [i] Vaktile fanilâ yerine giyilen kısa mintan. Çocuklara gömleğin üstünden giydirilen kısa ve kollu mintan.

Zıddıyet [i] Muhalefet, mubayenet, husumet.

Zıh [i] Fsvap v.s. kenarına dikilen şirit, kaytan v.s. Marangoz işlerinde tabla v.s. kenarına yapıştırılan ince pervaz. Kitap sahifesi etrafına çevrilen çizgi.

Zıhlamak [f] Kenarını zıh çekmek, etrafını şirit, kaytan, pervaz veya çizgi ile çevirmek.

Zıif [i] Bir şeyin iki katı, iki misli.

Zıkkım [i] Ba: zakkum.

Pek acı ve zehirli yiyecek, zift

Zıkkımlanmak [f] (Tahkir ve beddua makamında kullanılır) Yemek, tıkınmak, ziftlenmek,

Zıl [i] Gölge, saye [c] Himaye.

Zılgıt [i] Korkutma, tahvif, tehdit. Tazir. Anadolunun bazı taraflarında kadınların « li,li,li » diye bağırmak suretile yaptıkları alkış.

Zılıf [i] Sığır ve koyun gibi hayvanların çatal tırnağı.

Zımba [i] Herhangi bir şeyi delmeğe, delikler açmağa mahsus alet.

Zımbacı [i] Zımba vuran, zımba ile delen, herhangi bir şeyin kenarını zımba ile delerek süsliyen adam.

Zımbalamak [f] Zımba vurmak, zımba ile delmek.

Zımbalatma [f] Zımba vurdurmak, zımba ile deldirmek.

Zımbırdatmak [f] Zımbırdatmak işi. Ba: zımbırdatmak.

Zımbırdatmak [f] Gerilmiş bir tel üzerine hafifçe vurarak ses çıkartmak. Telli sazlardan birini çalmak.

Zımbırtı [i] Gerilmiş bir telin üzerine vurarak çıkan ses. Telli sazlardan birinin çalınmasından çıkan ses.

Zımnen [h] Açıktan olmıyarak, dolayısile.

Zımnî [s] Açıktan olmıyarak, dolayısile anlatılan.

Zımnında [h] Maksat ve meramile, için, sebebile.

Zımpara [i] İnce ve sert kumlu taş madeni.

Zımparakâğıdı [i] Demir, tahta v.s. yi düzeltmek, cilâlandırmak, pürüzlerini izale etmek için kullanılan üstü kumlu kâğıt.

Zıncan [i] Ba: sıncan

Zındık [s] Allaha ve ahrete inanmıyan, münkir, dinsiz.

Zıngıldamak [f] Ba: zıngırdamak.

Zıngıldatmak [f] Ba: zıngırdatmak.

Zıngıl zıngıl [m] Ba: zıngır zıngır.

Zıngırdamak [f] Şiddet ve sesle titreyip oynamak.

Zıngırtı [i] Şiddet ve sesle titreyip oynama.

Zıngırdatmak [f] Sesle ve şiddetle titretmek ve oynatmak.

Zıngır zıngır [i] Şiddetle titreyip ses çıkarmağı taklit eder.

Zınk [h] Süratle giden bir şeyin ve işliyen bir makinanın birdenbire durmasında çıkardığı sesi taklit ve tasvir eder.

Zıp [h] Birdenbire, ansızın veya meçhul ve gayri - memul bir taraftan çıkıvermeği tasvir eder.

Zıpçıktı [i] Türedi, serseri.

Zıpır [s] Zıplıyarak çılgınca hareket eden; patavatsız herif. Güçlü kuvvetli, iriyarı.

Zıpka [i] Bir nevi dar potur.

Zıpkın [i] Bazı büyük balıkları vurmağa mahsus ucu sivri ve çengelli bir nevi harbe.

Zıplamak [f] Sıçramak, hoplamak, yukarıya doğru atlamak.

Zıplatmak [f] Sıçratmak, hoplatmak, yukarıya doğru atlatmak.

Zıppadak [h] Birdenbire, ansızın, beklenmediği bir anda.

Zıp zıp [h] Tekrar tekrar, biribiri ardından sıçrama, mükerrer hoplama.

Zıpzıp [i] Çocukların oynadıkları küçük yuvarlak taş.

Zıpzıptaşı [i] Çocukların oynayıp ellerinde sıçrattıkları ufak yuvarlak taş, bilâ.

Zır [m] Sürekli ve usandırıcı, çirkin bir sesi taklit eder. Bazı sıfatların iptidalarına gelerek mubalâğa ve tekit beyan eder.

Zırdeli [s] Çok, büs - bütün deli. Çılgın.

Zırh [i] Kılıç, bıçak gibi silâhlardan muhafaza için vaktile giydikleri telden ve demirden esvap. Gülle tesir etmemek için harp gemilerine, bazı istihkâm v. s. ye kaplanan çelik levha.

Zırhlamak [h] Zırh giydirmek, zırh geçirmek.

Zırhlanmak [f] Zırh giymek,' zırh geçirilmek.

Zırhlatmak [f] Zırh giyditmek, zırh geçirtmek.

Zırhlı [s] Zırh giyen, zırhla kendini muhafaza eden. [ı] Üzerin çelik levha kaplanmış büyük harp gemisi.

Zırıldamak [f] Yüksek sesle vızıldamak, durmayıp zırıltı ve gürültü yapmak, dırlanmak, zırzır etmek.

Zırıltı [i] Yüksk sesle yapılan vızıltı, dırıltı, gü - rültü. Kavga, niza.

Zırıl zırıl [m] Bol bol akmağı, çok sızmağı tasvir eder.

Zırlak [s] Nafile yere zırıltı eden, münasebetsiz bir surette durmayıp söyliyen, veya ağlıyan [i] Çok öten bir cins böcek, cırlak.

Zırlamak [f] Ba : zırıldamak.

Zırnık [i] Sıçanotu ile kükürtten mürekkep ve kıl düşüren bir mahlût.

Zırtapoz [i] Delice iş gören, akılsız, münasebet - siz, zırzop.

Zırtpırt [m] Sık sık, ikidebir.

Zırva [i] Sarımsaklı paça. Şeker, pirinç ve su ile yapılan safransız zerde. (c) Saçmasapan söz.

Zırvalamak [f] Pek münasebetsiz ve gülünç bir surette söz söylemek, saç - malamak.

Zır zır[m] Ba: zır.

Zırzop [s] Delişmen, münasebetsiz, zırtapoz

Zırzopluk[i]Delişmenlik, münasebetsizlik,zırtapozluk.

Zıt [i] Bir şeyin aksi ve muhalifi olan şey. Ters, ak-si iş. Muhalif, mübayin.

Zıvana [i] İki parçayı biribirine bağlıyan içi boş mil, biribiri içine geçen iki şeye açılan oyuk. Değirmen-taşının ortasındaki kazık. Cığaranın ucundaki küçük kâğıt boru.[c] Düzen, tertip.

Zıvanalı [s] Zıvanası olan, zıvanalı cığara.

Zıvanasız [s] Çılgın, zırzop.

Zıya[i] Kaybolma, mah - volma, telef olma. Ölüm, vefat.

Zıyk [i] Darlık, kasavet sıkıntı.

Zıykısadır [i] Göğüs tutukluğu,

Zloti [i] Otuz paralık eski bir gümüş sikke.

Zoka [i] Palamut gibi büyücek balıkları tutmak için kullandıkları küçük balık şeklinde ucu iğneli kurşun.

Zolota [i] Ba: Zloti.

Zonklama [i] Başağrısının şiddetinden bir çekiç ile vuruluyur gibi olma, baş zonk zonk etme. Yara, çıban ve şişin şiddetle ve içinden bir şeyle vuruluyor gibi ağrıması.

Zonklamak [f] Şiddetli başağrısı dolayısile başın içi çekiçle vuruluyur gibi zonk zonk etmek. Herhangi bir yara v. s. içinden bir şeyle vuruluyor gibi ağrımak.

Zor [i] Güçlük, müşkülât. Zahmet, rahatsızlık. Mecburiyet, ıstırar, cebir. Kuvvet, kudret.[s] Güç. Yalan,kizip,asılsız, sahte iş. Müşkül, suubetli. Zahmetli meşakkatli. Güçlükle, suubetle. [h]Ancak, dardarına.

Zoraki [i] İstemiyerek, zorla, cebren, kerhen.

Zorba [ş] Zorla muamele eden, cebren ve hakka riayet etmiyerek iş yaptırmak istiyen, gâsıp, cebbar. Yaramaz, rahat durmaz, haşarı.

Zorbalık [i] Zorla muamele eden ve hakka riayet etmiyen adamın hali. Yaramazlık, haşarılık.

Zorlamak [f] Zorla işletmek. Kuvvet vermek, bütün kudretini sarfetmek.

Zorlu [s] Güçlü, kuvvetli, kavi.

Zorzoruna [h] Ancak, güç halle.

Zuaf [i] Cezairde bir sınıf yerli asker.

Zuhur [i] Meydana çıkma, görünme. Hâsıl olma, vücude gelme, tehaddüs, tekevvün. Keşif, icat, bulunma.

Zuhurat [i] Memul edilmeden ve beklenmeden ansızın vukua gelen ahval ve böyle ahvalin icap ettirdiği masarif.

Zuhuri [i] Ortaoyununda palyaçoluk rolünü yapan oyuncu.

Zuhurikolu [i] Orta - oyunu takımı. Maskara.

Zulmanî [s] Karanlığa mensup ve müteallik, karanlık olan, muzlim.

Zulmen [h] Zulüm ile, haksız olarak, cevir ve sitemle, zorla.

Zulmet [i] Karanlık.

Zulüm [i] Haksızlık, gadir, sitem, cevir.

Zulümkâr [s] Zalim, zulmeden, haksız, gaddar.

Zulümkârlık [i] Zalimlik, haksızlık, gaddarlık.

Zulmetmek [f] Batıl ve yanlış zannetmek.

Zurnazen [i] Ba: Zurnacı.

Zuüm [ı] Batıl zan. [Bu kelimeyi İmlâ Lûgati, zam suretinde almıştır.

Zurna[i]Keskin ve çàtlak bir ses çıkaran ve davul ile beraber çalınan maruf boru.

Zurnacı [i] Zurna çalan adam.

Zücaç [i] Sırça, cam, şişe.

Zücacî [s] Cam ve sırça kabilinden olan.

Zücaciye [i] Cam ve sırça kabilinden eşya.

Züğürt [s] Parasız, müflis, yoksul.

Züğürtlemek [f] Servet ve sermayesini kaybedip parasız kalmak, iflâs etmek.

Züğürtlük [i] Parasızlık, müflislik.

Zühul [i] Kasten unudur gibi olma, müsamaha. Yanılıp unutma.

Zühal [i] Güneşin etrafında devreden seyyarelerin altıncısı

Zühulen [f] Zühuleseri olarok, sehven, unutarak.

Zühre [i] Günesin etrafında devreden seyyarelerin ikincisi, avamın Çobanyıldızı dedikleri parlak yıldız. Yunan esatirinde hüsün ve aşk alihesi.

Zührevî [s] Firengi ve belsoğukluğu gibi hastalıklar.

Zükâm [i] Nezle hastalığı.

Zükâmlı [s] Nezleye tutulmş, nezleli.

Zükûr [i]Erkekler. Zekerin cem'i

Zül [i] Ba: zillet.

Zülâl [ı] Sâf, halis tatlısu. Albümin denilen ve yumurtaakı kıvamında olan bir kimyevî madde.

Zülâlî [s] Yumurtaakı kabîlinden olan, albümine müteallik.

Zülfe [i] Bazı şeylerin tepesindeki püskülcük.

Zülfüarus [i] Fasulya cinsinden güzel çiçekli bir nebat.

Zülfüyar [i] Zülfüyara dokunmak suretinde kullauılır ki hatır kırmak, demktir.

Zülveçheyn [s] İki yüzlü, iki cepheli, iki taraflı,iki suretle istimal olunabilir.

Zülûbiye [i] Bir nevi hamur tatlısı.

Zülüf [i] Yüzün iki tarafından sarkan saçlar.

Zülüflü [s] Yüzünün iki tarafından sarkan saçları olan.

Zülüflübaltacı [i] Vaktile saray hademesinden bir sınıf.

Zümre [i] Cemaat. Sınıf. Cins, nevi.

Zümrevî [s] Bir zümreye mensup ve müteallik olan.

Zümrüdî [s] Zümrüt renginde, zümrüt gibi yemyeşil.

Zümrüdin [s] Ba : zümrüdî,

Zümrüt [i] Maruf yeşil renkli kıymetli taş. [s] Pek yeşil.

Zünnar [i] Kuşak, kemer. Vaktile hıristiyan rahiplerinin riyazet maksadile çıplak tenin üzerine kuşandıkları kaba ve sert kıl kuşak.

Züppe [i] Sonradan görmüş, kendini beğenmiş, kimseyi beğenmez, hotperest.

Züpte [i] Bir şeyin en güzide ve muntahap kısmı. Hulâsa, netice.

Zürafa [i] Afrika da yaşıyan boyu uzun ve ön ayakları yüksek maruf hayvan.

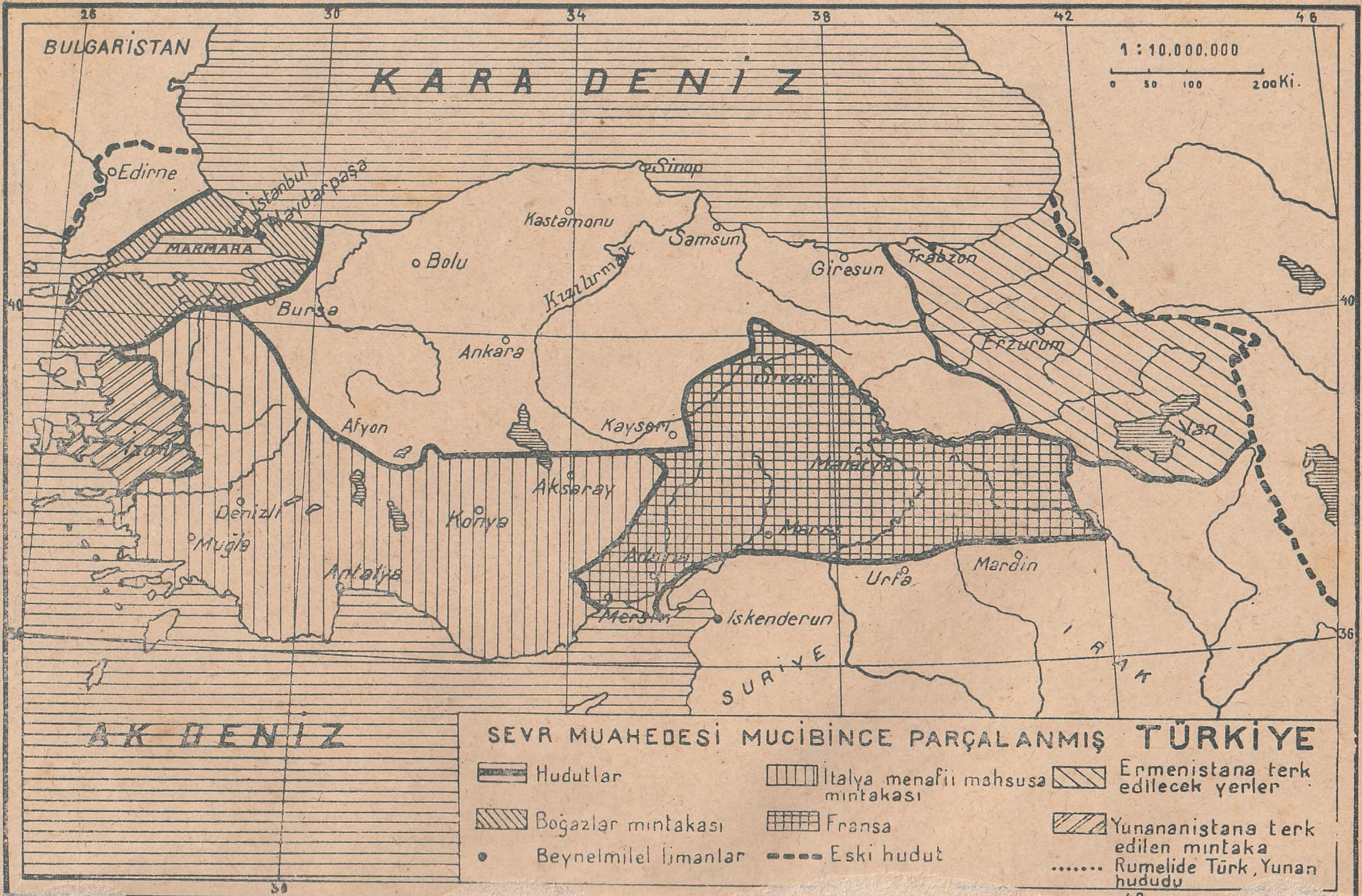
Zürra [i] Çiftçiler.

Zürriyet [i] Nesil, soy, evlât ve ahfat.

Züyuf [i] Kalp ve silik, ayarı bozuk sikke.

Son

İstanbul - Amedî Matbaası No 24

SEVR MUAHEDESİ MUCİBİNCE PARÇALANMIŞ TÜRKİYE
1 : 10.000.000
0 50 100 200 Ki.
BULGARİSTAN
KARA DENİZ
AK DENİZ
MARMARA
Edirne
İstanbul
Haydarpaşa
Bursa
Bolu
Kastamonu
Sinop
Samsun
Kızılırmak
Ankara
Afyon
Kayseri
Sivas
Giresun
Trabzon
Erzurum
Van
Malatya
Maraş
Adana
Mersin
İskenderun
Urfa
Mardin
Aksaray
Konya
Denizli
Muğla
Antalya
SURİYE
IRAK
Hudutlar
Boğazlar mıntakası
Beynelmilel limanlar
İtalya menafii mahsusa mıntakası
Fransa
Eski hudut
Ermenistana terk edilecek yerler
Yunananistana terk edilen mıntaka
Rumelide Türk, Yunan hududu

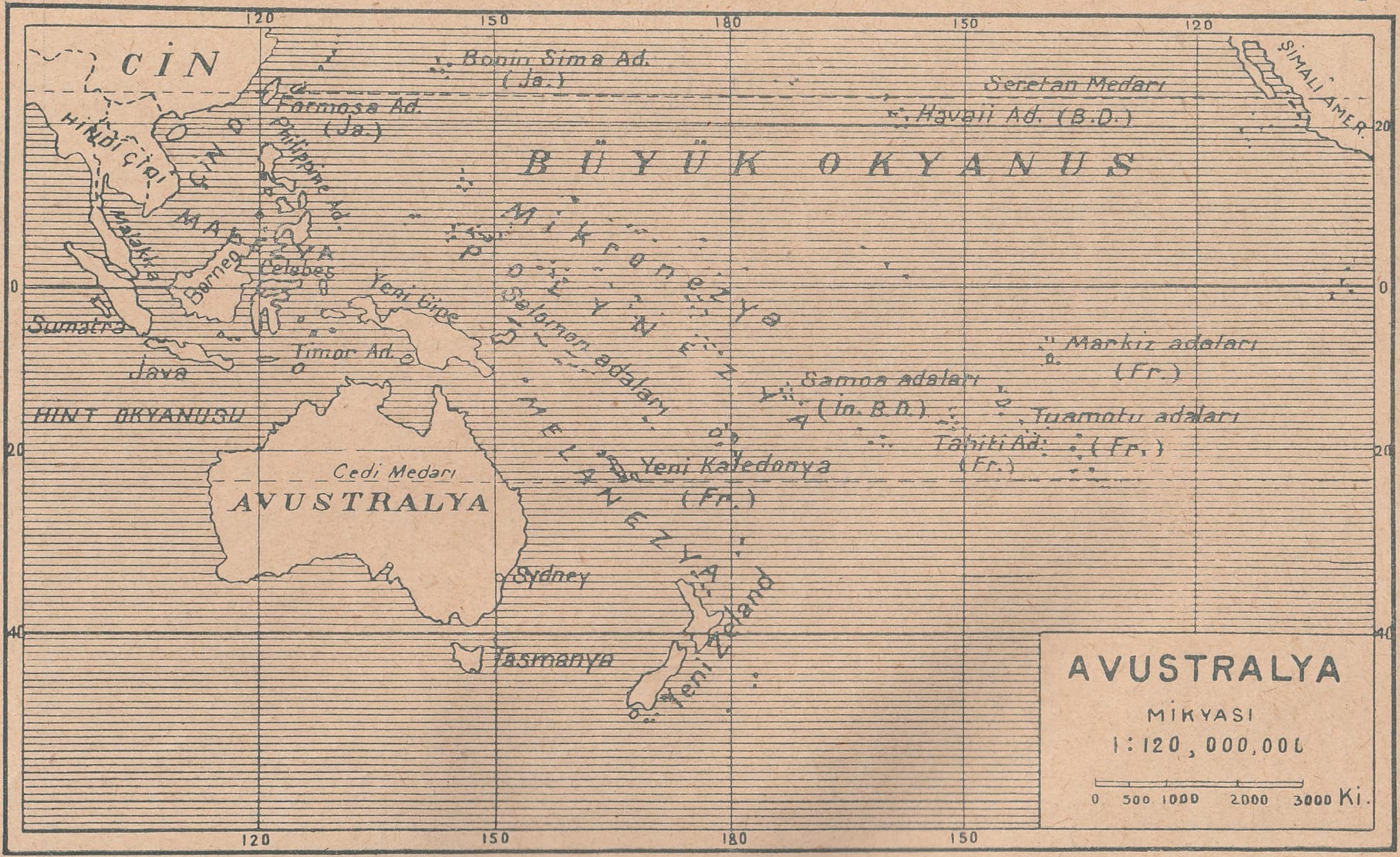

LOZAN MUAHEDESİ MUCİBİNCE İSTİKLÂLİNE HÂKİM TÜRKİYE

Demiryolu — Hudutlar

1:10.000.000

0 100 200 300 400 500 Ki

AVUSTRALYA
MİKYASI
1:120,000,000
0 500 1000 2000 3000 Ki.
CİN
HİNDİ ÇİNİ
Malakka
Sumatra
Java
Borneo
Celebes
Philippine Ad.
Formosa Ad.
(Ja.)
Bonin Sima Ad.
(Ja.)
Seretan Medarı
Havaii Ad. (B.D.)
ŞİMALİ AMER.
BÜYÜK OKYANUS
Mikronezya
POLİNEZYA
MELANEZYA
Yeni Gine
Timor Ad.
Solomon adaları
Samoa adaları
(In. B.D.)
Markiz adaları
(Fr.)
Tuamotu adaları
Tahiti Ad.
(Fr.)
(Fr.)
Yeni Kaledonya
(Fr.)
HİNT OKYANUSU
Cedi Medarı
AVUSTRALYA
Sydney
Tasmanya
Yeni Zeland
120
150
180
0
20
40

ŞİMALÎ
AMERİKA
MİKYASI
1: 75,000,000
0 500 1000 1500 Ki.
ASYA
ŞİMAL BUZ DENİZİ
Bering Bo.
Barrow burnu
ALASKA
GROENLAND
BAFFIN DENİZİ
Baffin Ad.
Davis boğazı
Ayı G.
Esir G.
KANADA
Rakî dağları
Sitka A.
HUDSON DENİZİ
Nelson
Labrador
Vancouver adası
Superyır G.
Ottava
Missouri n.
Mişigan G.
Huron G.
BİRLEŞİK DEVLETLER
New York
WAŞHINGTON
Kolorado n.
Mississipi
ATLAS OKYANUSU
Kaliforniya
MEKSİKA
Bahama
Meksika Kö.
Antil Adaları
Kuba
Hayti
Meksiko
Yukatan
HONDURAS
GUATEMALA
ANTİL D.
NİKARAGUA
ORTA AMERİKA
Panama kanalı
Hattıüstiva
CENUBÎ AMERİKA
BÜYÜK OKYANUS

Kuba Ad.
Haiti Ad.
Porto Riko Ad.
Guadelup (Fr.)
Martinique (Fr.)
ANTIL DENIZI
Panama Ka.
Hattustiva
VENEZUELA
İngiliz
Hollanda
Fransız
GUYAN
KOLOMBIA
Amazon n.
EKUATÖR
BREZİLYA
Tapajoz
Tokantin n.
Pernambuko
PERU
Fransisco
BOLİVYA
Rio dö Janeiro
Gedi Medarı
PARAGUAY
Parana
URUGUAY
Montevideo
Santiago
ŞİLİ
ARJANTİN
BÜYÜK OKYANUS
ATLAS OKYANUSU
Falkland Ad.
Horn Bu.
CENUBÎ
AMERİKA
MİKYASI
1 : 60,000,000
0 300 600 1200 1800

AFRİKA
MİKYASI
1:90,000,000
0 450 900 1800 Ki.
ATLAS OKYANUSU
AVRUPA
KARA D.
TÜRKİYE
AKDENİZ
Cebelitarık boğazı
Kanarya adaları
FAS
CEZAYİR
Tunus
Atlas da.
Rio DE ORO
TRABLUS
LİBYA
MISIR
Seretan Medarı
ARABİSTAN
BÜYÜK SAHRA
GARBÎ AFRİKA (Fr.)
DAKAR
Çat gö.
Nijer n.
SUDAN
NİJERYA
DAHOMİ
Altın Sahili
Fildişi Sahili
Liberya
Nil n.
MISIR SUDANI
ERİTRE
HABEŞİSTAN
Somali
FRANSIZ KONGOSU
KONGO
Kongo n.
Victorya gölü
Tanganika gö.
Hattiistiva
Gine Körfezi
HİNT OKYANUSU
Nyassa gö.
ANGOLA (Po.)
RODEZYA
Zambez n.
MOZAMBİK
Mozambik Ka.
MADAGASKAR
C.G. AFRİKA
Oğlak Medarı
CENUBÎ AFRİKA
KAP
Ümit Burnu
20
0
20
40
60

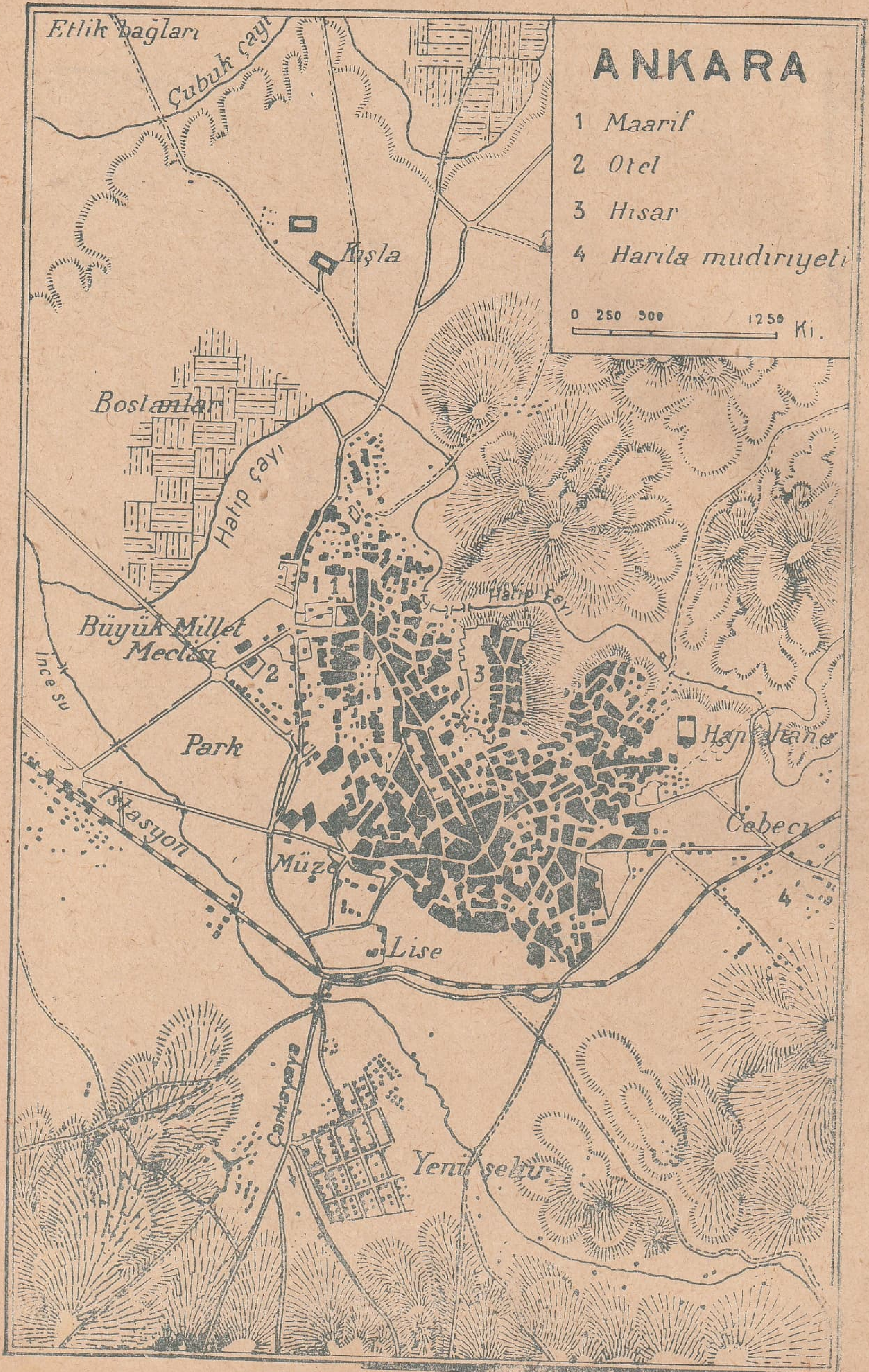

ASYA
MİKYASI
1 : 90,000,000
0 450 900 1800 2700 Ki.
Ş. BUZ DENİZİ
AVRUPA
SİBİRYA
AFRİKA
AK DENİZ
KARA D.
TÜRKİYE
SURİYE
IRAK
İRAN
ARABİSTAN
HİCAZ
SARI DENİZİ
MISIR
Nil nehri
HABEŞİSTAN
Volga
Hazer
Aral gö.
Syr Derya
HİVE
TÜRKİSTAN
BUHARA
AFGANİSTAN
BELUCİSTAN
Indus
KAŞMİR
Himalaya d.
NEPAL
BHUTAN
Ganj n.
ASSAM
BURMA
HİNDİSTAN
DECCAN
UMMAN DENİZİ
Ummam
Ob n.
Yenisei n.
Lena n.
Baykal gö.
Amur
MANÇURYA
MOĞOLİSTAN
Gobi çölü
ÇİN TÜRKİSTANI
ÇİN
TİBET
Hivang-Ho
Yangtze-Kiang
KORE
JAPON D.
JAPONİA
OKHOTSK D.
Sakhalin
KAMÇATKA
Formosa ad
PHILIPPINE AD.
Hai-Nan
ÇİN D.
ANNAM
SİAM
HİNDİÇİNİ
Mekong
Siam kö.
MALAKKA
Bengale kö.
Ceylan ad.
HİNT OKYANUSU
BORNEO
Celebes
YENİ GİNE
BÜYÜK OKYANUS

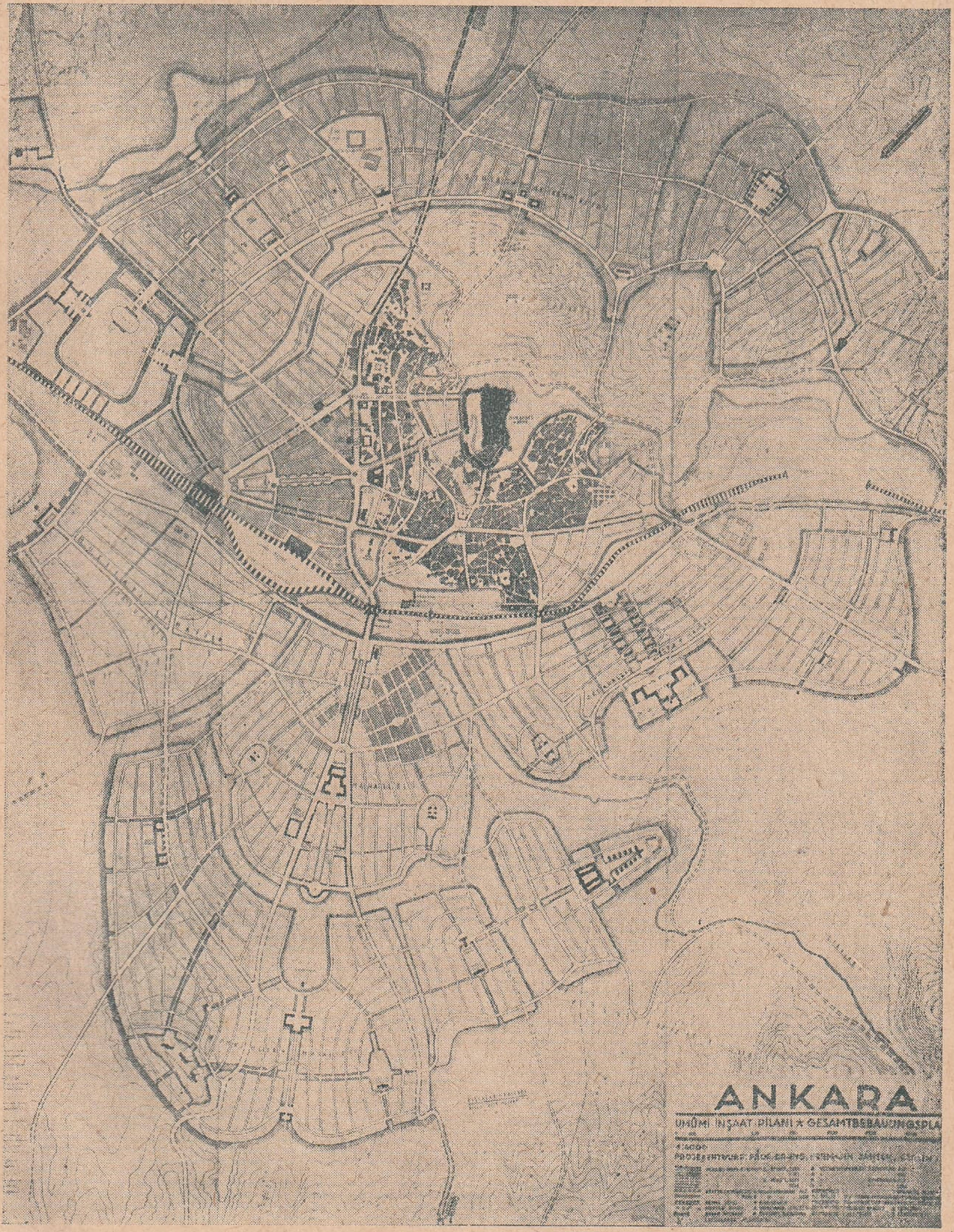

AVRUPA
MİKYASI
1 : 40,000,000
0 200 400 600 800 1000 Ki.
ATLAS OKYANUSU
Ş. BUZ DENİZİ
İSLANDA AD.
Ş. Kutpu dairesi
İRLANDA
İNGİLTERE
ŞİMAL DENİZİ
NORVEÇ
İSVEÇ
FİNLANDA
KOLA Y. A.
Dvina n.
ESTONYA
LETONYA
LİTUANYA
S. PRUSYA
POLONYA
FELEMENK
BELÇİKA
FRANSA
İSVİÇRE
AVUSTURYA
ÇEKOSLOVAKYA
MACARİSTAN
ROMANYA
YUGOSLAVYA
BULGARİSTAN
Tuna n.
İSPANYA
PORTEKİZ
Korsika
Sardinya
Sicilya
KARA DENİZ
AZAK D.
Dnieper n.
Don n.
Volga n.
Ural n.
Ob n.
Aral gölü
SİBİRYA

MERKEZÎ ve ŞARKÎ
AVRUPA
Harbı umumiden evvelki hudutlar
Harbı umumiden sonraki hudutlar
FİNLANDİYA
NORVEÇ
İSVEÇ
Oslo
Reval
ESTONYA
Riga
LETONYA
LİTUANYA
Kovno
DANİMARKA
Ş. PRUSYA
Berlin
ALMANYA
Vistul
Varşova
LEHİSTAN
RUSYA
Breslav
Lemberg
Prağ
ÇEKOSLOVAKYA
Münih
Viyana
AVUSTURYA
Budapeşte
MACARİSTAN
İSVİÇRE
ROMANYA
Tiryeste
YUGOSLAVYA
Bükreş
Belgrad
Zara
Tuna
BULGARİSTAN
Sofya
KARADAĞ
İTALYA
Roma
Korsika
Sardunya
Tiran
ARNAVUTLUK
TÜRKİYE
YUNANİSTAN
Atina
Sicilya

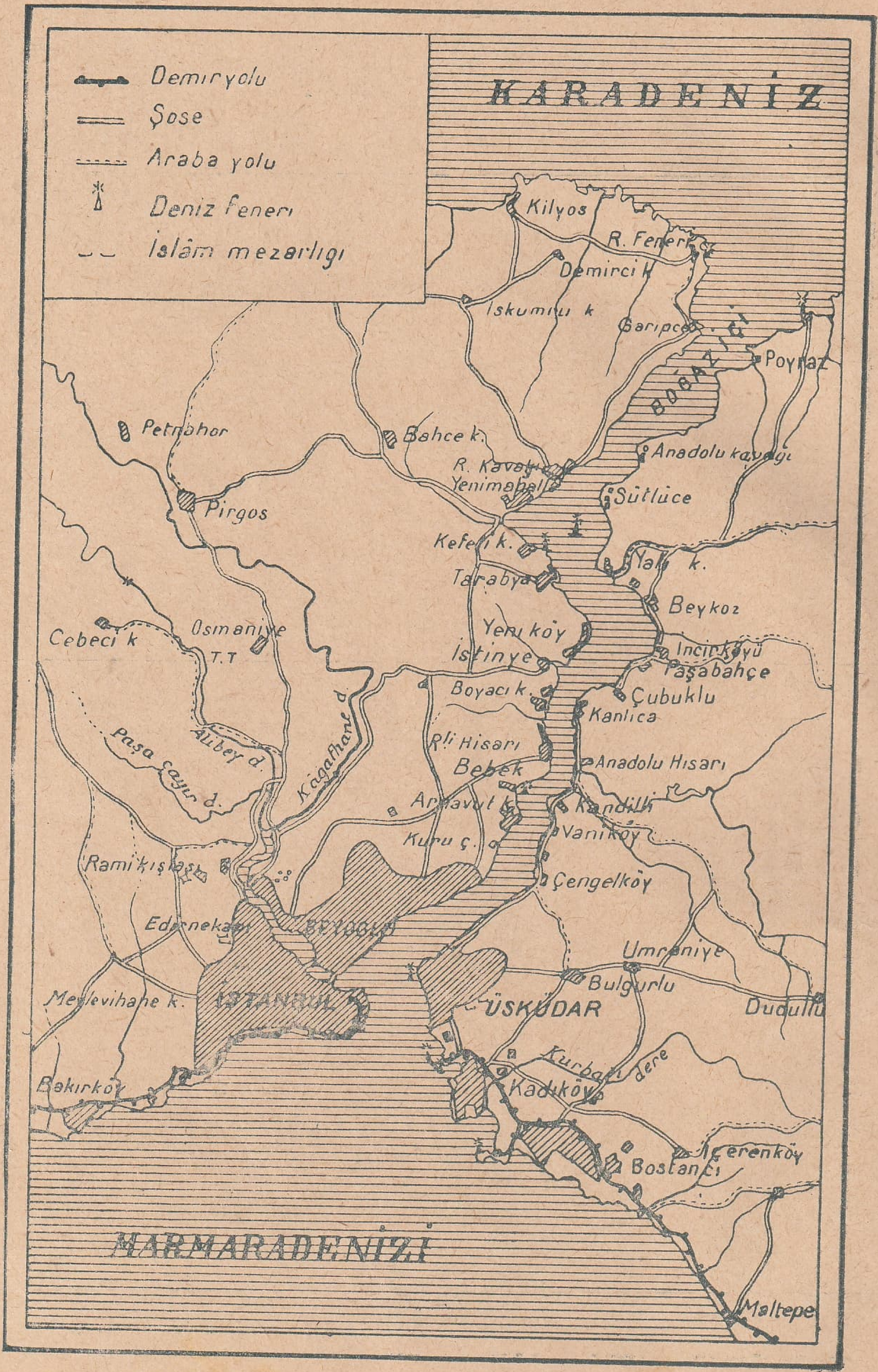
BALKAN MUHAREBESİNDEN SONRA BALKANLARDA SİYSİ VAZİYET 1912-1913

ANKARA
1 Maarif
2 Otel
3 Hısar
4 Harita mudiriyeti
0 250 500 1250 Ki.
Etlik bağları
Çubuk çayı
Kışla
Bostanlar
Hatip çayı
Hatip çayı
Büyük Millet Meclisi
İnce su
Park
İstasyon
Müze
Lise
Cebeci
Cankaya
Yeni şehir

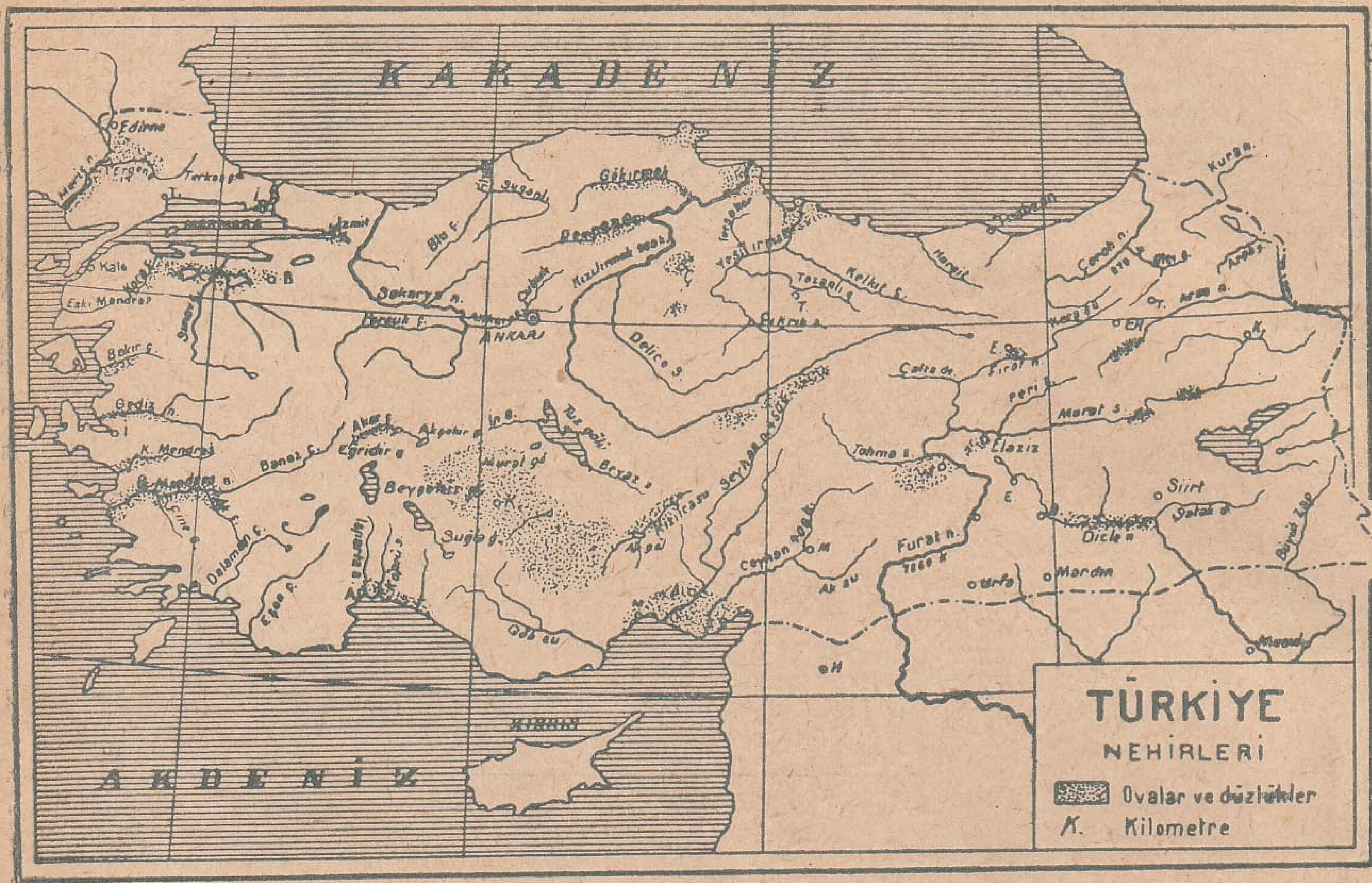
Pro. Jansen tarafından tanzım edilen

Ankaranın müstakbel plânı

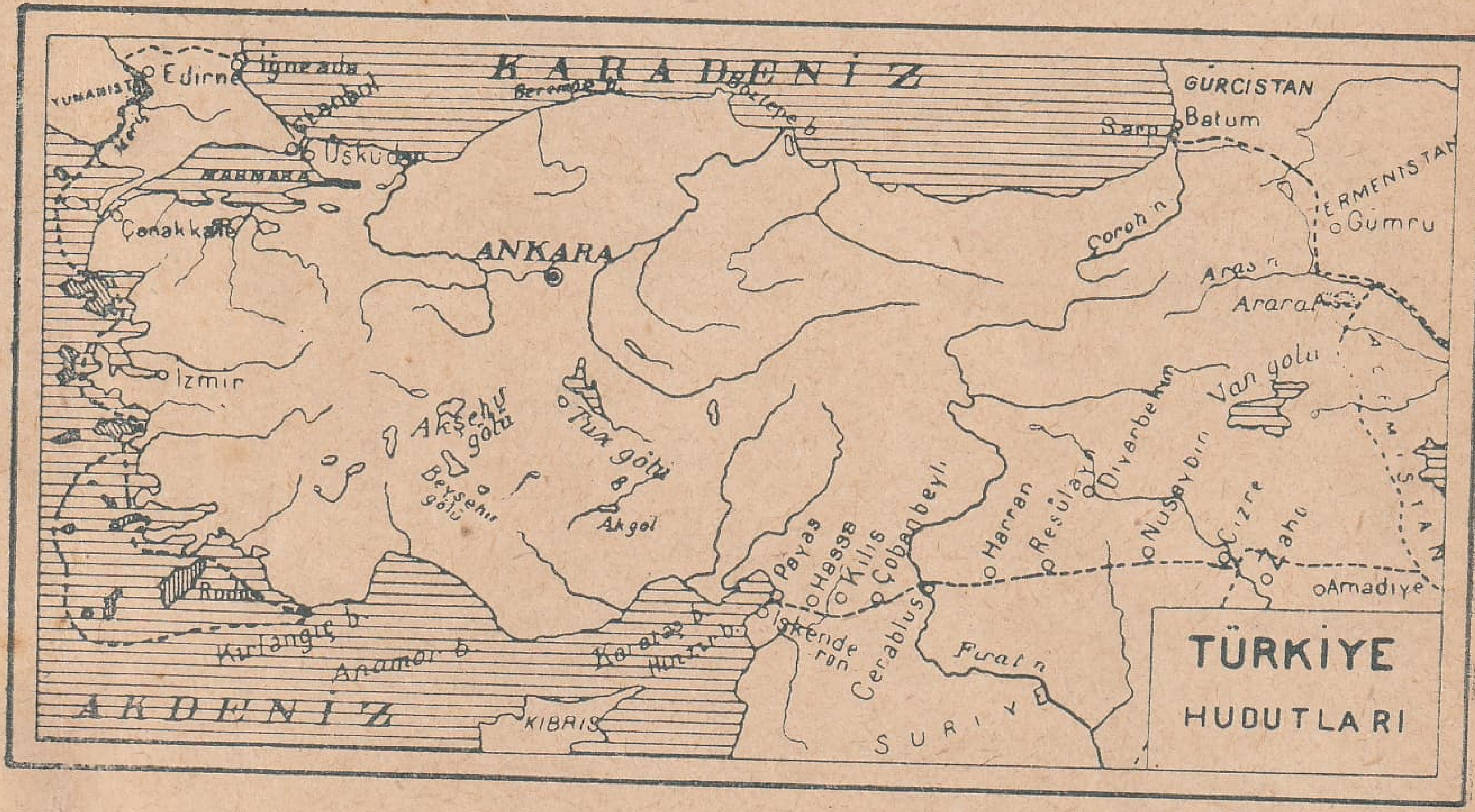

Demiryolu
Şose
Araba yolu
Deniz Feneri
İslâm mezarlığı
KARADENİZ
Kilyos
R. Feneri
Demirci k.
Iskumru k
Garipçe
Poyraz
BOĞAZİÇİ
Petrahor
Bahçe k.
R. Kavağı
Yenimahal
Anadolu kavağı
Sütlüce
Pirgos
Kefeli k.
Tarabya
Yalı k.
Beykoz
Cebeci k
Osmaniye
T.T
Yeni köy
İstinye
İncirköyü
Paşabahçe
Boyacı k.
Çubuklu
Kanlıca
Alibey d.
Paşa çayır d.
Kâğıthane d.
R.li Hisarı
Bebek
Anadolu Hisarı
Arnavut k.
Kandilli
Vaniköy
Kuru ç.
Rami kışlası
Çengelköy
Edirnekapı
BEYOĞLU
Umraniye
Bulgurlu
Mevlevihane k.
İSTANBUL
ÜSKÜDAR
Dudullu
Kurbağalı dere
Bakırköy
Kadıköy
İçerenköy
Bostancı
MARMARADENİZİ
Maltepe

İSTANBUL PLÂNI
Yangın yerleri
1 : 40,000
0
400
800
1200 M.
MARMARA DENİZİ
HALİÇ
BOĞAZİÇİ
İSTANBUL
Edirnekapı
Fener
Sultan Selim
Topkapı
Yenibahçe
Unkapanı
Şehremini
Mevlevihane kapısı
Silivri kapı
Lâleli
Sultan Ahmet
Ayasofya
Eski saray
Kumkapı
Yenikapı
Yedikule
Taksim
Kışla
BEYOĞLU
GALATA
Tophane
Karaköy
Eminönü
Sirkeci
Sarayburnu
Kızkulesi
ÜSKÜDAR
Selimiye
Kışla
Kavak
Stasyon

KARADENİZ
AKDENİZ
KIBRIS
ANKARA
TÜRKİYE
NEHİRLERİ
Ovalar ve düzlükler
K. Kilometre

KARADENİZ
AKDENİZ
KIBRIS
SURİYE
IRAK
TÜRKİYE
DAĞLARI

TÜRKİYE HUDUTLARI

GARP KOMŞULARIMIZ

Kanaat Kütüphanesi

İLMÎ, FENNÎ VE EDEBÎ

eserler külliyatı

Türk harf inkılâbında neşir vazifesine tehalükle sarılan kütüphanemiz bir sene zarfında yüzü mütecaviz eser meydana getirmiştir. Yalnız 929-930 ders senesine yetiştirmek için iki ay zarfında otuz beş cilt lise ve ortamektep kitaplarını tabı ve ihzar eylemiş olmakla** Kanaat Kütüphanesi **neşriyat rekorunu kırmıştır.

*Kanaat Kütüphanesi **neşriyatından birkaçını burada karilerimize tavsiye eylemekle bahtiyarız.***

Müdüriyet

1930

Terbiyevî, meslekî eserler külliyatı:

Umumî Tedris Usulü

İstanbul Erkek Muallim Mektebi usulü tedris muallimi Hıfzurrahman Rasit ve Ankara Gazi Orta Muallim Mektebi muavinlerinden Nihat Adil Beylerin telif eylemiş oldukları bu eser Maarif Vekâleti tarafından muallim mekteplerinde tedris edilmek üzre kabul olunmuştur. Fiatı 100 kuruştur.

Pedagoji

İstanbul Yüksek Muallim ve Erkek Muallim mektepleri usulü tedris muallimi kıymetli terbiyecilerimizden Sadrettin Celâl Beyin eseridir. Terbiye âleminin en son ve mütekâmil şeklini veciz bir ifade ile izah eden bu eseri tavsiye eylemeği müellifinin vukuf ve salâhiyeti ilmliyesi karşısında zait telâkki ederiz.

Fiatı 100 kuruştur.

Hususî Tedris Usulü

İstanbul Kız ve Halıcoğlu Askerî liseleri içtimaiyat muallimi Cemil Sena Beyin tetkik ve tetebbüleri mahsulü olan bu eser muallim Hanım ve Beyler için kıymetli bir rehberdir. Pek yakında tab'ı ikmal olunacaktır.

Fiatı 150 kuruştur.

Mektep Hıfzıssıhhası

Bursa Kız Muallim Mektebi müdürü Cemal Beyin eseridir. Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Dairesi tarafından muallim mekteplerine kabul olunmuştur. Yalnız mektep talebesinin değil, bütün mektepçilerimizin ve muallimlerimizin de mütalea etmeleri lâzım kıymetli bir eserdir.

Fiatı 75 kuruştur.

İlkmekteplerde Coğrafya
Muallim Kitabı

Muallim Besim Beyin ilkmektep muallimlerimiz için kıymetli bir rehber olan bu eserinin arap harflerile mevcudu bitmek üzredir.

Maarif Vekâleti tarafindan takdire mazhar olmuştur.

Fiatı 150 kuruştur.

Talim ve Terbiyede İnkılâp

Müderris İsmail Hakkı Beyin bu eseri, türk mekteplerinde ve türk talim ve terbiye âleminde yapılan muazzam inkılâbın ilk temel taşını teşkil eder. Fiatı 75 kuruştur.

MEKTEPLERDE AHLÂKI NASIL TELKİN ETMELİ?

Kâzım Nami Bey, bu küçük eserile yeni nesle telkin edilmesi lâzımgelen ahlâkî gayeleri izah eder. Fiatı 30 kuruştur.

Umumî Tarih

Cilt : 3

Muallim Emin Âli Beyin

Bu eser ortamektepler için Maarif Vekâleti tarafından kabul edilmiş olmakla beraber herkes için de zevkle mütalea edilebilecek kıymetli bir tarih kitabıdır :

Birinci kitap — Eskizamanda Şark milletleri : Mısır, Keldanî ve Asurî, Fenikeli ve İranîlerin Eskizamandaki siyasî vaziyetleri.

İbranîler, Lidya ve Hitit medeniyetleri; Hintliler ve Çinliler. Eski Türkler. Yunanlılar ve Makedonyalılar. Romalılar. Şarkî Roma ve İran. Garp Ortazamanının mebadisi.

İkinci kitap — Arap tarihi : İslâmdan evvel Araplar. İslâmiyetin zuhuru ve müslümanlığı doğuran âmiller. Muhammet ve hayatı; Fütuhat. Hulefai Raşidin, Emevî saltanatı, Abbasîler.

Türkler — Türkler ve İslâmiyet. Oğuz Türkleri, Selçuk devleti ve medeniyeti. Garp Ortazamanı. Ehli Salip seferleri. Anadoluda Türkler. Moğol tahakkümü. Osmanlı devletinin teessüsü, Timurdan evvel Ortaasya. Timur ve imparatorluğu. Osmanlı imparatorluğu.

Üçüncü kitap — Yenizaman tarihi : On yedinci asırda Türk imparatorluğu. On yedinci asırda Avrupa. 18 inci asırda Türk imparatorluğu ve medeniyet. Yakınzaman tarihi : Fransa ihtilâli ve imparatorluk devri. 19 uncu asırda Avrupa. 19 uncu asırda Türk Imparatorluğu. Meşrutiyet devri ve Umumî Harp. İstiklâl mücadeleleri. Cümhuriyet.

Her üç cildin fiatı (3) liradır.

İlk Atlas ve Orta Atlas

Müderris Faik Sabri Bey tarafından tertip ve tanzim edilen ilk atlas ilkmekteplerde; orta atlas ta orta ve muallim mekteplerinde takip edilmek üzre Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Dairesi tarafından kabul ve resmî cetvele ithal edilmiştir. Londrada Georges Philipe matbaasında nefîs bir surette tab'edilmiş olan bu atlasların ilk kısmı 75, orta kısmı 150 kuruş fiatla satılmaktadır.

Tarih Atlası

İLK VE ORTAMEKTEPLERE AİT OLMAK ÜZRE İKİ KISIMDIR

Darülfünun Müderrislerinden Köprülüzade Mehmet Fuat ve Faik Sabri Beyler tarafından müştereken telif ve tertip ve Georges Philipe matbaası tarafından tab'edilmektedir.

MUHTIRALI

TAKVİMİ RAGIP

Mahmut Ragıp Bey tarafından her sene kânunusani iptidalarında neşredilen bu kıymettar cep ansiklopedisi büyük bir rağbet kazanmıştır. Herkes için bilinmesi lâzım olan istifadeli malûmatı ihtiva eden ve ayrıca muhtıra ve acenta kısmını da ihtiva eden bu zarif takvim ayrıca Türkiye Cümhuriyeti haritasını da havidir.

Fiatı 30, mücelledi 40 kuruştur.

Müderris Faik Sabri Beyin

ULÛMU TABİİYE VE RİYAZİYE

Cep Muhtırası

Hesaba, cebre, hendeseye, müsellesata, kozmoğrafyaya, fizik ve kimyaya ait düstur ve kanunları, hulâsaları, nazariyeleri ihtiva eden ulûmu tabiiye ve riyaziye cep muhtırası memleketimizde bu vadide yazılmış yegâne eserdir. Talebe, muallim, memur, tüccar velhasıl büyük ve küçük herkesi alâkadar eden ve hayatta daima ve her yerde lüzumlu olan bir rehberdir.

Fiatı 100, mücelledi 125 kuruştur.

KÜÇÜK
Cep Lûgati

TÜRKÇE - FRANSIZCA

Lisanımızın bünyesini teşkil eden kelimelere ilâveten ecnebi lisanlardan alınan kelimeleri de ihtiva eden bu lûgat kitabında her kelimenin fransızca karşılığı da dercedilmiş olması itibarile hem türkçe; hem de türkçe-fransızca lûgat mahiyetindedir.

Küçük ve cepte taşınabilir bir hacimde bulunması itibarile daima ve her yerde istifade olunabilir.

On binlerce kelimeyi ihtiva eden bu eser nefîs bir surette tab' edilmekte olup yakında intişar sahasına çıkacaktır.

Maarif Vekâleti tarafından mekteplere kabul ve tavsiye edilen

MÜDERRİS FAİK SABRI BEYİN

BÜYÜK DUVAR HARİTALARI

Coğrafya Encümeni tarafından tesbit edilen imlâ tarzına göre tertip edilen bu haritalar, nefîs bir surette tab'edilmiştir. Beherinin fiatı 150, bezlisi 250 kuruştur.

Türkiye Cümhuriyeti
Avrupa
Asya
Afrika
Şimalî ve Cenubî Amerika
Okyanusya

AMELÎ BANKACILIK VE BANKA MUHASEBECİLİĞİ

Birinci kısım: Bankacılık hakkında umumî malûmat - Bankaların tarihi - Türkiye bankaları.

İkinci kısım: Banka hesabatı - faiz, ıskonto, kambiyo, arbitıaj, borsa hesabatı.

Üçüncü kısım: Banka muhasebesi: vesaiki hesabiye - muavin defterleri - vezne ve şuabat muamelâtının mürakabesi - evrakı hesabiye - bilânço.

Fiati 2 liradir

Kanaat kütüphanesi

Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Heyeti tarafından kabul edilen

Liselerin birinci devresile ortamektep ve muallim mektepleri kitapları

Kitap	Müellifi	Fiatı Kuruş
Türkçe		
Türkçe Gramer [Cilt: 1-2]	İbrahim Necmi Bey	130
Çocuklarıma Hikâyeler	Sıracettin »	29
Vatanî Malûmat		
Yurt Bilgisi	Mehmet Emin Bey	62
Tarih		
Umumî Tarih[Cilt:1-2 3]	Emin Âli »	300
Umumî Tarih[Cilt:1-2-3]	Ali Reşat »	300
Coğrafya		
Umumî Coğrafya [Afrika, Cenubî Amerika, Avustralya]	Abdülkadir Sadi »	46
Umumî Coğrafya [Şimalî Afrika, Avrupa, Asya].	» » »	85
Memleket Coğrafyası	» » »	73
Coğrafya Defteri [Kısım: 1-6]	Faik Sabri »	120
Orta Atlas	» » »	150

Kitap	Müellifi		Fiatı Kuruş
Riyaziye			
Yeni Hesap Dersleri [Cilt: 1 - 2]	M. Fuat	Bey	100
Yeni Hesap ve Cebir dersleri	M. Fuat		44
Yeni Hendese Dersleri [Cilt: 1 - 2 - 3]	M. Fuat	«	110
Fizik			
Yeni Fizik Dersleri [Cilt: 1-2]	Harun Reşit		100
Kimya			
Yeni Kimya İlmi [Cilt : 1-2]	»	»	95
Tabiî ilimler			
Hayvanat	Ahmet Refik ve Mehmet Emin Beyler		56
Yeni Nebatat	Ahmet Refik ve M. Emin Beyler		73
Teşrih ve Fiziyoloji	Ahmet Refik ve Mehmet Emin Beyler		47
Hıfzıssıhha	Harun Reşit Bey		48
Jeoloji	Ahmet Tevfik ve Ahmet Malik Beyler		63
Din Dersleri			
İslâm Dini [Kısım : 1 - 2]	Yusuf Ziya Bey		75

Edebî eserler :

Ebenin Hatıratı

Kıymetli muharrirlerimizden Vâlâ Nurettin Beyin bu romanı büyük bir alâka uyandırmıştır. Fiatı 50 kuruştur.

Adam Sarrafı

Burhan Cahit Beyin eseridir. Cazip bir romandır. Fiatı 50 kuruştur.

Casus Mektebi

İskender Fahrettin Beyin muvaffak olmuş bir romanıdır. Fiatı 100 kuruştur.

RESİMLİ

Pol e Virjini

(Bernar dö Senpiyer)in bu lâyemut şaheseri güzide muharrirlerimizden Ahmet Hidayet Bey tarafından ihtisaren lisanımıza nakledilmiştir.

Halka mahsus neşrriyat :

Binbir Gece Masalları

Ahmet Hidayet bey tarafından aslından ihtisaren nakledilen bu halk masalları mecmuasının fiatı 25 kuruştur.

Leylâ ile Mecnun

Bu millî efsane, Ahmet Hidayet Bey tarafından sade ve cazip bir üslûp ile nakil ve hikâye edilmektedir. Fiatı 25 kuruştur.

Nasrettin Hoca

Kemalettin Şükrü beyin İkdam gazetesinde tefrika edilen bu eseri çok tanınmış ve beğenilmiştir. Nasrettin Hocanın hayat ve felsefesi Kemalettin Şükrü beyin cazibeli kalemile nakil ve hikâye olunmaktadır.

KARA DAVUT

İKİ BÜYÜK CİLT TARİHÎ ROMAN

Muharriri : Nizamettin Nazif

Nefis resimlerile büyük iki cilt halinde neşredilen bu eser, Bizansın son günlerini, Anadolu Türkününü kahramanlık menkabelerini bütün ruhile tasvir eylemektedir.

Resimli ve büyük bir kitap teşkil eden bu roman, son neşriyat arasında beynelmilel muvaffakiyet temin eden yegâne eserdir. Ahiren gazeteler tarafından iktibas ve filme alınmak istenilmesi Kara Davudun tevlit eylediği umumî ve beynelmilel alâkaya delildir.

Muallim, köylü, işçi, asker, münevver, kadın, erkek her sınıftan, her zümreden Kara Davuda harşı gösterilen umumî teveccüh ve iltifattır ki kütüphanemizi pek yüksek masarif istilzam ettiren bu eserin tab'ına teşvik ve tergip eylemiştir. Bu muazzam kitap, iyi kâğıda basılmasına ve bir sürü mutena resimlerle tezyin edilmesine, üç renkli kapağına ve mükemmel cildine rağmen tasavvurun dununda bir ücret ile satılmaktadır.

Her iki cildin fiatı 450 kuruştur.

DELİDERYALI

(Kara Davut) müellifi Nizamettin Nazif Beyin uzun tetkikattan sonra sureti mahsusada Akşam gazetesi ile İzmirde münteşir Yeni Asır gazetesinde tefrika edildikten sonra kütüphanemiz tarafından tab'edilen kan, aşk ve heyecandan yuğurulmuş fevkalâde müheyyiç tarihî bir romandır. Fiatı 250 kuruştur.

KÖROĞLU

Muharriri : Nizamettin Nazif

İkdam gazetesinde tefrika edilen bu eser, her tarafta büyük bir alâka ve heyecan uyandırmıştır. Ressam Münif Bey tarafından büyük bir itina ile yapılan yüze baliğ resim ile müzeyyendir. Fiatı 250 kuruştur.

HÜKÜM GECESİ

Yakup Kadri Beyin bu siyasî ve tarihî romanının intişarı ümidin fevkında tehalükle karşılanmıştır.

Ahmet Samim ve Zeki Beylerin sureti katilleri, Bulgar topları İstanbul ufuklarında gürlerken İttihat ve Terakkî - Hürriyet ve İtilâf firkalarının iğrenç mücadeleleri, Mahmut Şevket Paşaya ika edilen suikast, Yakup Kadri Beyin veciz ve velût üslûbile bu romanda tasvir edilmektedir. Fiatı 150 kuruştur.

İSLÂM TARİHİNDE NİFAK:

Ali

Tarihte şayanı dikkat izler bırakan mühim vekayi ve hadisatı nakil ve tasvir eylemekte velût ve cazibedar bir üslûbu tahrire malik olan Kemalettin Şükrü Beyin bu tarihî eseri alâka ve zevkla okunmağa şayandır. İslâm tarihinin tarafgirlik, mezhep ve tarikat ihtilâfi saikasile münsi ve karanlık kalan bu köşesi muharririn ceyyit ve velût kalemile aydınlatılmıştır.

Fiatı 75 kuruştur.

İSLÂM TARİHİNDE NİFAK:

KERBELÂ

(*Hasan - Huseyin*)

İslâm dininde tehaddüs eden mezhep ve hilâfet kavgalarının saik olduğu bu faciayı Kemalettin Şükrü Bey cazip ve alâkabahş bir üslûp ile nakil ve hikâye eylemektedir.

Fiatı 50 kuruştur.